കൃഷ്ണഗാഥ.

By വടക്കുംകൂർ.

PUBLISHERS:-
SANTHA BOOK DEPOT, MUVATTUPUZHA.

കൃഷ്ണഗാഥ.

ഗാഥാപ്രവേശികയോടും ഗാഥാപ്രകാശക
(ടിപ്പണി) ത്തോടും ശുദ്ധപാഠത്തോടും കൂടിയതു്

പ്രസാധകൻ:—
കവിതിലകൻ, സാഹിത്യരത്നം
വടക്കുംകൂർ രാജരാജവർമ്മരാജാ.
വക്കം.

Publishers:-
Santha Book Depot Muvattupuzha.

(പകർപ്പവകാശം പ്രസാധകനു്)

വില 7 രൂ. 8 അണ.

ഒന്നാംപതിപ്പ്

കോപ്പി 1200

1130 ഇടവം

അച്ചടി
ശാന്താപ്രസ്, മൂവാററുപുഴ.

പ്രസ്താവന.

സർവ്വഥാ വിശിഷ്ടമായിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു ഇപ്രകാരം ഒരു പുതിയപതിപ്പു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതിനു സാധിച്ചതിൽ എനിയ്ക്കു നിസ്സീമമായ സന്തോഷവും കൃതാർത്ഥതയും ഉണ്ട്. മുൻപ് മുദ്രിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളിലെ അപപാഠങ്ങൾക്ക് ഈ ഗ്രന്ഥം കുറെയെങ്കിലും പരിഹാരം ഉണ്ടാക്കുമെന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം. ഞാൻ ഗാഥയ്ക്കു എഴുതിയ ഒരു ടിപ്പണി പുസ്തകത്തിന്റെ അവസാനഭാഗത്തു ചേർത്തിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഉദ്ദേശം ഗാഥയ്ക്കു മഹാഭാഗവതംമൂലവുമായി ബഹുവിധേന സംഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ബന്ധത്തിന്റെ സ്വഭാവം വെളിപ്പെടുത്തുകയാകുന്നു. ഭാഷയിലും സംസ്കൃതത്തിലും നിർമ്മിതങ്ങളായ അനേകം ഗ്രന്ഥങ്ങളോടു ഗാഥയ്ക്കു ബന്ധം ഉണ്ട്. അതിനെക്കുറിച്ചു ടിപ്പണിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണാം. ഗാഥയിലെ രസാലങ്കാരസ്വാരസ്യാദികളെ ടിപ്പണിയിൽ വിശദമാക്കുന്നതിലും ഞാൻ ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. സന്ദർഭാനുസരണം അന്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നുദ്ധരിച്ചു ചേർത്തിരിക്കുന്നഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയുടെ ഭാവം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനു വായനക്കാരെ സഹായിക്കുന്നതായിരിക്കും. അവതാരികയിൽ കൃഷ്ണഗാഥയെക്കുറിച്ചു ചെയ്തിരിക്കുന്ന സർവ്വാംഗാവഗാഹകമായ നിരൂപണത്തിൽ ഭാഗവത ധർമ്മങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതിനു ഞാൻ പ്രത്യേകം മനസ്സിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ വിശ്വോൽകൃഷ്ടമായ ജീവിതത്തിനു അടിസ്ഥാനമായി നില്ക്കുന്ന ആദർശങ്ങളുടെയും തത്വങ്ങളുടെയും ഒരു ലഘുരൂപമെങ്കിലും വായനക്കാർക്ക് അവതാരികയിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണ്. അതിൽ ഗാഥയുടെ സാഹിത്യാദിഗുണങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്ന കാര്യത്തിലും എന്റെ ശ്രദ്ധപതിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ടിപ്പണിയിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ചിലകാര്യങ്ങൾ അവതാരികയിലും, അവതാരികയിൽ പറയാത്തതോ അഥവാ ലഘുവായി സ്മരിക്കുകയൊ ചെയ്തിരിക്കുന്നവ ടിപ്പണിയിലും വിശദമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഗാഥയുടെ നിരൂപണം അവതാരികയും ടിപ്പണിയും കൊണ്ടു മാത്രമെ പൂർണ്ണമാകുകയുള്ളു. ഈ സംഗതി വായനക്കാർ ഓർമ്മിക്കുന്നതുനന്നായിരിക്കും. ഗാഥയിലെ ദോഷങ്ങളെയും യഥാവസരം ടിപ്പണിയിൽ വിശദമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

ഈ പുസ്തകം ഇപ്രകാരം ഭംഗിയായി മുദ്രണംചെയ്തു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നകാര്യത്തിൽ മൂവാററുപുഴ ശാന്താ മുദ്രാലയത്തിന്റെ പ്രവർത്തകന്മാർ അത്യന്തംശ്രദ്ധയും ഉത്സാഹവും പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'കരടു' (പ്രൂഫ്) പരിശോധിച്ചതു മുദ്രാലയത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനായ ശ്രീ.പി. കെ. ഗോപാലപിള്ളയും പ്രസിദ്ധ ഭാഷാഭിമാനിയായ മൂവാററുപുഴ കേശവപിള്ള അവർകൾ ബി. എ. യുംകൂടിയാകുന്നു. ഈ കൃത്യം ശ്രദ്ധയോടുകൂടി നിർവ്വഹിച്ചതിൽ അവരോടു എനിക്കുള്ള അഗാധമായ സന്തോഷത്തെയും കൃതജ്ഞതയേയും ഇവിടെ പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. ഭാഷാപ്രണയികളായ അനേകം സുഹൃത്തുക്കൾ ഈ പുസ്തകം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതിന് തുടരെത്തുടരെ സ്നേഹപൂർവ്വം എന്നെ നിർബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവരും എന്റെ അകൈതവമായ കൃതജ്ഞതയ്ക്കു അർഹന്മാരാകുന്നു.

വയ്ക്കം, } എന്ന്,
5-4-1955. } **വടക്കുംകൂർ രാജരാജവർമ്മരാജാ.**

വിഷയാനുക്രമണിക.

കൃഷ്ണഗാഥാപ്രവേശിക.

		പുറം
1.	പ്രാരംഭം	1
2.	മുദ്രിതഗ്രന്ഥങ്ങൾ—പാഠവിചാരം	3
3.	കവി-കാലം	15
4.	കവിയുടെ പ്രത്യേക സ്വഭാവങ്ങൾ	28
5.	മഹാഭാഗവതവും കൃഷ്ണഗാഥയും	30
6.	ഭക്തിവിചാരം	38
7.	കൃഷ്ണമാഹാത്മ്യം	61
	പ്രതിനായകൻ	75
8.	ധർമ്മവിചാരം	75
9.	സാഹിത്യ നിരൂപണം	86
10.	അലങ്കാരം – രസം	139
11.	ഭാരതഗാഥ	163
12.	ഉപസംഹാരം	183

കൃഷ്ണഗാഥ.

ഒന്നാംഭാഗം (1–121)

	പുറം.
മംഗലാചരണം	1
കൃഷ്ണോല്പത്തി	1
നന്ദവസുദേവസമാഗമം	14
പൂതനാമോക്ഷം	16
ശകടാസുരവധം	18
തൃണാവർത്തവധം	19
നാമകരണം	”
ബാലക്രീഡ	20
ഉലൂഖലബന്ധനം	28
നളകൂബരമണിഗ്രീവമോക്ഷം	30
വൃന്ദാവനപ്രവേശം	32
വത്സബകാസുരവധം	34
അഘാസുരവധം	”
വത്സസ്തേയം	36
ബ്രഹ്മസ്തുതി	39
മന്ദിരപ്രാപ്തി	40
ധേനുകവധം	41
കാളിയമർദ്ദനം	”
സന്ധ്യാവർണ്ണനം	44
ദാവാഗ്നിപാനം	”

ഒന്നാംഭാഗം

	പുറം.
ഗ്രീഷ്മവർണ്ണനം	45
പ്രലംബവധം	”
ദാവാഗ്നികബളനം	”
പ്രാവൃഡ്വർണ്ണനം	46
ശരദ്വർണ്ണനം	47
ഹേമന്തവർണ്ണനം	48
ഹേമന്തലീല	49
വിപ്രപത്ന്യനുഗ്രഹം	53
ഗോവർദ്ധനോദ്ധാരണം	54
ഇന്ദ്രസ്തുതി	58
ഗോവിന്ദാഭിഷേകം	59
നന്ദമോചനം	”
സന്ധ്യാവർണ്ണനം	60
ചന്ദ്രോദയവർണ്ണനം	62
വസന്തവർണ്ണനം	”
വേണുഗാനം	63
ഗോപികാവിഭ്രമം	65
ബന്ധുനിവാരണം	67
ഗോപികായാത്ര	”
ദേവതാസമാഗമം	”

കൃഷ്ണഗാഥ.

ഘനവർണ്ണനം	68
ഗോപികാദുഃഖം	,,
ഗോപീസാന്ത്വനം	69
വൃന്ദാവനലീല	,,
ഗോപികാവിരഹം	72
ഗോവർദ്ധനം	86
രാസക്രീഡ	90
ജലക്രീഡ	97
ഉദ്യാനലീല	99
ദേവീപൂജ	103
സുദർശനമോക്ഷം	104
ശംഖചൂഡവധം	,,
വേണുഗാനം	105
അരിഷ്ടാസുരവധം	,,
കംസമന്ത്രം	,,
കേശിവധം	107
വ്യോമാസുരവധം	,,
അക്രൂരയാത്ര	,,
മധുരായാത്ര	111
രജകമോക്ഷം	112
സൌചികമോക്ഷം	,,
മാലാകാരമോക്ഷം	113
കുബ്ജാനുഗ്രഹം	,,
ചാപഭഞ്ജനം	114
കുവലയാപീഡവധം	115
മല്ലവധം	117
കംസസദ്ഗതി	119
ഉഗ്രസേനാഭിഷേകം	,,
നന്ദയാത്ര	120

—o—

രണ്ടാംഭാഗം 123-238 പുറം

ഗുരുദക്ഷിണ	123
ഉദ്ധവദൂത്	125
അക്രൂരദൗത്യം	126
ജരാസന്ധയുദ്ധം	127
രാമോദ്വാഹം	129
രുക്മിണീസ്വയംവരം	,,
ശംബരവധം	145
സ്യമന്തകം	146

രണ്ടാംഭാഗം	പുറം
നരകാസുരവധം	153
രുക്മിവധം	154
ബാണയുദ്ധം	155
നൃഗസദ്ഗതി	160
ബലഭദ്രഗമനം	161
പൗണ്ഡ്രകകഥ	163
സാംബോദ്വാഹം	166
നാരദപരീക്ഷ	170
ഖാണ്ഡവദാഹം	171
രാജസൂയം	175
ദുര്യോധനസംഭ്രമം	182
സാല്വവധം	184
ദ്വിവിദകഥ	185
കുചേലകഥ	187
തീർത്ഥയാത്ര	195
കുമാരഷൾക്കാനയനം	197
സൌഭദ്രീകഥ	198
മൈഥിലശ്രുതദേവകഥ	208
വൃകാസുരകഥ	209
ഭൃഗുപരീക്ഷ	211
സന്താനഗോപാലം	,,
രാജ്യസ്ഥിതികഥ	213
ശാപകഥ	214
ബ്രഹ്മസ്തുതി	215
ഇന്ദ്രസ്തുതി	217
മഹർഷിസ്തുതി	,,
രുദ്രസ്തുതി	218
അപ്സ്തുതി	,,
ആദിത്യസ്തുതി	219
വസുസ്തുതി	221
ശിവസ്തുതി	222
സ്വർഗ്ഗാരോഹണം	223
മഹാപ്രസ്ഥാനകഥ	229
ഉപസംഹാരം	236
സ്തുതി	237

—o—

കൃഷ്ണഗാഥാപ്രവേശിക.

1. പ്രാരംഭം.

സംസ്കൃതത്തിൽ രഘുവംശമഹാകാവ്യത്തിനു തുല്യമായ സ്ഥാനം, ഭാഷയിൽ കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു കൈവന്നിട്ടുണ്ടു്. ഭാരതഭൂമിയിൽ രഘുവംശത്തിനു ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രചാരവും സഹൃദയാദരവും കേരളത്തിൽ ഗാഥയ്ക്കും ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതായിക്കാണാം. സംസ്കൃത പണ്ഡിതന്മാരിൽ രഘുവംശം പഠിക്കാത്തവരെയും, അതിൽനിന്നു ഏതാനും പദ്യങ്ങളെങ്കിലും ഗ്രന്ഥാപേക്ഷ കൂടാതെ ചൊല്ലുവാൻ കഴിയാത്തവരെയും കണ്ടുകിട്ടുവാൻ പ്രയാസം. അതുപോലെ ഗാഥ വായിക്കാത്തവനും അതിൽനിന്നു രണ്ടോ നാലോ വരി കാണാതെ ചൊല്ലുവാൻ കഴിയാത്തവനും ആയ ഒരു മലയാളിയും ഇല്ലെന്നു പറയാം. രഘുവംശം ഭാരതീയരുടെ എല്ലാ ഗ്രന്ഥപ്പുരകളിലും എഴുതി സൂക്ഷിച്ചു കാണുന്നുണ്ടു്. ആ സ്ഥിതി മലയാളികളുടെ ഗ്രന്ഥപ്പുരകളിൽ ഗാഥയ്ക്കും സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. രഘുവംശം ഭാരതീയരുടെ എന്നപോലെ, ഗാഥ കേരളീയരുടെയും സാഹിത്യവൈഭവത്തെയും സംസ്കാരമാഹാത്മ്യത്തെയും പഠിപ്പിച്ചും പരിപോഷിപ്പിച്ചും നിലനില്ക്കുന്നു. അവ രണ്ടും ആകൃതികൊണ്ടും പ്രകൃതികൊണ്ടും മഹത്തുകളായ പ്രബന്ധങ്ങളാകുന്നു. ഗൈർവ്വാണിയും കൈരളിയും നിലനില്ക്കുന്നിടത്തോളം കാലം അവയുടെ അനശ്വരങ്ങളായ ചൂഡാതടവിഭൂഷണങ്ങളായി പ്രസ്തുത കൃതികൾ പരിശോഭിക്കുന്നതായിരിക്കുമെന്നു അനുഭവംകൊണ്ടു തീർച്ചയാക്കാം. കേരളത്തിൽ ഒരു കാളിദാസനും രഘുവംശവും ഉണ്ടാകാതെയിരുന്ന കുറവു പുനം നമ്പൂരിയും കൃഷ്ണഗാഥയും പരിഹരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നാണു പറയേണ്ടതു്. അത്രയ്ക്കു മേന്മ നമ്മുടെ കവിയ്ക്കും കൃതിയ്ക്കും ഉണ്ടു്.

കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു മലയാളികളുടെയിടയിൽ ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രചാരത്തെയും ബഹുമതിയെയും കുറിച്ചു മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. ആധുനികകാലത്തും അതിന്റെ ഈ സ്ഥിതിക്കു ഹാനിതട്ടിയിട്ടില്ല. തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ മുതലായവരുടെ പ്രബന്ധങ്ങൾ എന്നപോലെ ഗാഥയും മലയാളികൾ നിത്യവും പാരായണംകൊണ്ടു ആരാധിക്കുന്ന ഒരു കൃതിയായിബ്ഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഏതുഗൃഹത്തിലും ഗാഥാഗ്രന്ഥത്തിനു, അദ്ധ്യാത്മരാമായണാദി പുസ്തകങ്ങൾക്കെന്നപോലെ ഒരു വിശുദ്ധ സ്ഥാനം നീക്കിവയ്ക്കുക പതിവാണു്. ഇതിൽനിന്നെല്ലാം, സർവ്വസംഹാരകമായ കാലബലത്തെജ്ജയിച്ചു സുസ്ഥിരമായി നില്ക്കുന്നതിനുവേണ്ട കരുത്തും പ്രഭാവവും കൃഷ്ണഗാഥ നേടിയിട്ടുണ്ടെന്നും, മലയാളികൾക്കു അതിനെ ഒരു കാലത്തും മറക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നും തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. ഇപ്രകാരം വിശിഷ്ടമായ ഗാഥയെ അടുത്തകാലത്തു മാന്യന്മാരും ഭാഷാപ്രണയികളും ആയ അനേകം മുദ്രാലയ പ്രവർത്തകന്മാർ അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെ

ട്ടത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാലത്തു അതിന്ന പൂൎവ്വാധികം പ്രചാരം ലഭിക്കുന്നതിന്ന മുദ്രാലയങ്ങൾകൂടി കാരണമാകുന്ന. ഇങ്ങനെ അനേകം മുദ്രാലയങ്ങളിൽനിന്നു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതും, അസംഖ്യം പതിപ്പുകൾ അടിച്ചുകഴിഞ്ഞതുമായ കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു ഇപ്പോൾ ഈ വിധം ഒരു പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയുണ്ടോ എന്നു പലൎക്കും സംശയം ഉണ്ടാകാം. അതിന്ന ഉണ്ട് എന്നുതന്നെ സമാധാനം പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്ന.

മുദ്രിതങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങൾ ശരിയായി പരിശോധനചെയ്യാതെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നവയെന്ന അവയിലെ അബദ്ധങ്ങളായ പാഠങ്ങളിൽനിന്ന വെളിവാകും. വായനക്കാർ അവയ്ക്കു അൎത്ഥം ഉണ്ടാക്കുന്നതിന്ന ക്ലേശിച്ചു ഒടുവിൽ നിരാശന്മാരായിത്തീരുന്ന. അബദ്ധപാഠങ്ങൾക്കു അർത്ഥം ഉണ്ടാക്കുക എന്നതു ഒരു കടപ്പുമേറിയ ദുർവ്വിധിയാകുന്ന. അതിന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടു അനുഭവിച്ചു അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നവർ അദ്ധ്യാപകന്മാരും സഹൃദയന്മാരുമാണ്. വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാരെയും അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണം. സാധാരണജനങ്ങൾ ശരിയോ തെറ്റോ ആയ അൎത്ഥം ഗ്രഹിച്ചും അല്ലെങ്കിൽ അൎത്ഥം മനസ്സിലാക്കാതെയും വായിക്കുകയാണ പതിവ്. ആചാൎയ്യന്മാർ മുതലായവൎക്ക അങ്ങനെ ചെയ്യാവുന്നതല്ലല്ലൊ. വായനക്കാർ ഏതുതരക്കാരായാലും, സാരാംശം അറിഞ്ഞു രസിക്കണമെന്ന ആഗ്രഹിക്കുന്നവൎക്കെല്ലാം, ശുദ്ധപാഠത്തോടുകൂടിയ ഗ്രന്ഥം അത്യാവശ്യം ആണ്. സാരം ഗ്രഹിക്കാതെ വികലപാഠങ്ങളോടുകൂടിയ പുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കുന്നതു ശൂന്യവും വന്ധ്യവും ആയ ഒരു ശ്രമമാണ്. ഭ്രഷ്ടാംജടിലങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചു എന്തെങ്കിലും ദുരൎത്ഥം ഗ്രഹിച്ചു കാവ്യരസം അനുഭവിച്ചതായി അഭിമാനിക്കുന്നതിനേക്കാൾ നന്നു ആ പ്രബന്ധം വായിക്കാതെ ഉപേക്ഷിക്കയാകുന്ന. സാധാരണജനങ്ങൾ സദസൽപാഠവിവേചനത്തിന്ന കഴിവുള്ളവരല്ല. അവൎക്ക ഗ്രന്ഥപാഠൈകശരണന്മാരായി കഴിയുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ. ഭ്രഷ്ടാംഗ്രസ്തങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾകൊണ്ടാണു ഇന്നു അവർ ആവശ്യം നിർവ്വഹിക്കുന്നതു്. ഭാഗ്യദോഷത്താൽ ആക്കൂട്ടത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥയേയും ഗണിക്കേണ്ടിവന്നിരിക്കുന്ന.

പഠിപ്പുകുറയുന്നവരും ഉപജീവനത്തിന്ന ഗ്രന്ഥമെഴുത്തു തൊഴിലായി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നവരും ആയ ആളുകളാണു പണ്ടു താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങൾ പകൎത്തിയെഴുതിവന്നതു്. അവർ അറിയാതെയും അറിഞ്ഞും എഴുത്തിൽ പിശകു സംഭവിക്കുക സാധാരണമാണ്. അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ വിദ്വാന്മാരെന്നു അഭിമാനിക്കുന്നവർ, ചിലപ്പോൾ അർത്ഥം അറിയുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ സ്വയം വല്ലതും എഴുതിച്ചേൎത്തു എന്നുവരും. ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിലെ തെറ്റു അതുപോലെ മറ്റൊന്നിൽ പകൎത്തിവയ്ക്കുന്നവരാണു അധികം എഴുത്തുകാരും. ആ വക പിശകുകളാണു അപപാഠങ്ങളും പ്രക്ഷിപ്തങ്ങളും ആയി ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സ്ഥലം പിടിക്കുന്നതു്. അവയിൽ കയ്യെഴുത്തിന്റെ അനവധാനതകൊണ്ടു നേരിടുന്ന അബദ്ധങ്ങളെ പാഠാന്തരങ്ങളായി ഗണിക്കുക പതിവാണ്. അവയെ വൎജ്ജിക്കുകയാണു നന്ന്. ഇന്നു ശുദ്ധയോടുകൂടി അച്ചടിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളിലും (അച്ചു) പിഴകൾ കാണുന്നുണ്ടല്ലൊ. അതുപോലെ തന്നെ അവയെക്കുറിച്ചും വിചാരിക്കണം.

ഗ്രന്ഥം മൂന്നു പകൎത്തുമ്പോൾ
സമുദ്രം മൂത്രമായ്വരും.

എന്ന ഒരു സരസകവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളെ സംബന്ധിക്കുന്ന ഒരു സത്യസ്ഥിതിയാകുന്നു. പകൎത്തിയെഴുത്തിൽ സമുദ്രം മൂത്രവും, കടൽ കുടലും, ശൌരി ഗൌരിയും, കുരുനിര കുരുനരിയും, പാരം വാരവും, ചൂൎണ്ണം പൂൎണ്ണവും, വൎണ്ണം പൎണ്ണവും, സാരം സരവും ആയി മാറിയാൽ സംഭവിക്കുന്ന അൎത്ഥവ്യത്യാസം എത്രയോ വലിയതായിരിക്കും? അങ്ങനെയുള്ള മാററങ്ങൾ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സുലഭങ്ങളാണ്. പണ്ടു ദിവംഗതന്മാരായ മഹാകവികളിൽ ആരെങ്കിലും ഒരാൾ ഇന്നു വീണ്ടും നമ്മുടെനാട്ടിൽ വരുന്നതിനും, തദ്വിരചിതവും മുദ്രിതവുമായ ഗ്രന്ഥം കാണുന്നതിനും ഇടയാകുന്നുവെങ്കിൽ, 'ഇതു ഞാൻ നിൎമ്മിച്ച ഗ്രന്ഥമോ' എന്നു വിചാരിച്ചു വിസ്മയാന്ധനും വിഷണ്ണനും ആയിത്തീരുമെന്നതു തീൎച്ചയാണ്. അത്രയ്ക്കു അപപാഠദോഷകാലുഷ്യം മുദ്രിതങ്ങളായ മിക്ക പുസ്തകങ്ങളിലും കാണുവാൻ കഴിയും. സൂക്ഷ്മം വിചാരിച്ചാൽ ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ മുദ്രാലയക്കാരും പ്രസാധകന്മാരും അപരാധികളല്ല. അവർ താളിയോല ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആധാരമാക്കി പുസ്തകം അടിച്ചവരാകുന്നു. എങ്ങിനെയൊക്കെ ശ്രദ്ധവച്ചു ശ്രമിച്ചാലും അബദ്ധങ്ങൾ നിശ്ശേഷം വിട്ടുമാറുന്നതല്ല എന്നതു ഗ്രന്ഥങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരു പരിഹാരമില്ലാത്ത ദുൎവ്വിധിയോ ശാപമോ ആയിതീൎന്നിട്ടുണ്ട്.

2. മുദ്രിതഗ്രന്ഥങ്ങൾ—പാഠവിചാരം.

അച്ചടിച്ചിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണഗാഥാപുസ്തകങ്ങൾ അപപാഠകലിതങ്ങളെന്നു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലൊ. മുൻപു മുദ്രിതങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങളെക്കുറിച്ചു ശ്രീമാൻ ഗോവിന്ദപ്പണിക്കർ എന്തുപറയുന്നു എന്നു നോക്കുക. "ഗാഥയുടെ പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്ന ചില പതിപ്പുകൾ വായിക്കുവാൻ എനിക്കു സംഗതി വന്നു. അവയിലെ അൎത്ഥദുൎഗ്രഹതാം അബദ്ധപ്രാചുൎയ്യംകൊണ്ടാണെന്നു സംശയിച്ചു അച്ചടിച്ചിട്ടുള്ളവയിൽ കൂട്ടതൽ പഴക്കമുള്ള പുസ്തകം നോക്കാമെന്നു കരുതി ഞാൻ പലരും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഗാഥയുടെ പ്രതികൾ ശേഖരിച്ചു. 1891-ൽ കുന്നംകുളം 'വിദ്യാരത്നപ്രഭ' അച്ചുക്കൂടത്തിൽ നിന്നു കൈക്കുളങ്ങര രാമവാരിയർ പരിശോധിച്ചതെന്നു കാണിച്ചു വറീതു ഇട്ടൂപ്പും, 1901-ൽ 'ജ്ഞാനോദയം' അച്ചടിശാലയിൽ നിന്നു കാക്കുൎണ്ണിയും, 1080-ഇടവത്തിൽ 'കേരളകല്പദ്രുമം' മുദ്രാലയത്തിൽ നിന്നു തൽപ്രവൎത്തകന്മാരും, 82-ാമാണ്ടിടയ്ക്കു അമ്പലപ്പുഴ മഹാദേവശൎമ്മ അവർകളെക്കൊണ്ടു പരിശോധിപ്പിച്ചു 1086-ൽ 'വിദ്യാഭിവൎദ്ധിനി' അച്ചുക്കൂടത്തിൽ നിന്നു മിസ്റ്റർ എസ്സ്. റീറ്റിയാരും, ടി. സി. പരമേശ്വരൻമൂത്തതവർകളെക്കൊണ്ടു പിഴതിരുത്തിച്ച് 86-ൽ 'ഭാരതവിലാസം' ഉടമസ്ഥനും പുറത്താക്കിയവയാണു എന്റെ പക്കൽ കിട്ടിയ പുസ്തകങ്ങൾ. ഇവയുടെ വിലക്കുറവു എന്നെ പുസ്തകങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നതിനു സഹായിച്ചെങ്കിലും എന്റെ സംശയങ്ങളെയും പ്രയാസങ്ങളെയും വൎദ്ധിപ്പിക്കയാണു ചെയ്തതു്. ഇവയിലുള്ള പിഴകൾ മിക്കതും അഭിന്നരൂപത്തിലുള്ളവയാണ്". ഈ അഭിപ്രായത്തോടു മുദ്രിതങ്ങളായ ഗാഥാപുസ്തകങ്ങൾ വായിച്ചിട്ടുള്ളവര് യോജിക്കുന്നതായിരിക്കും. ശ്രീ പണിക്കർ കൃഷ്ണഗാഥ പരിശോധിച്ചു

പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയകാലത്തു, മലയാളികൾക്ക അപ്രകാരം ഒരു പുസ്തകത്തിന്റെ ആവശ്യകത തികച്ചും ഉണ്ടായിരുന്നു. മുൻപു അച്ചടിച്ചിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളിലെ അബദ്ധങ്ങൾ ശ്രീ പണിക്കർ എടുത്തുകാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അത്തരം പിശകുകളിൽ നിന്നു ശ്രീ. പണിക്കർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ പുസ്തകം കുറെയൊക്കെ മുക്തമായിട്ടുണ്ട്. അക്കാര്യത്തിൽ ആ വിശിഷ്ടഭാഷാഭിമാനിയെ സഹൃദയന്മാർ ഹൃദയപൂർവ്വം അഭിനന്ദിക്കുന്നതാണ്.

ശ്രീ. പണിക്കരുടെ പുസ്തകത്തിലും അനേകം വിധം പിശകുകളും ന്യൂനതകളും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ പലതും മുൻപു അടിച്ചിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളിൽ നിന്നു പണിക്കർ ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചിരിക്കുന്നവയെപ്പോലെ, അല്ലെങ്കിൽ അവയെക്കാൾ ഗുരുതരങ്ങളാണ്. അവ പററുവാൻ കാരണം പണിക്കരുടെ ഭാഷയിൽതന്നെ വെളിപ്പെടുത്താം. "ഉത്തരകേരളത്തിൽ നിന്നു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ കിട്ടാത്തതുകൊണ്ടു ഗുണ്ടർട്ട് പണ്ഡിതരുടെ മലയാള നിഘണ്ടുവിൽ അദ്ദേഹം ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ള ഗാഥയിലെ പാഠങ്ങളെ ദാക്ഷിണാത്യപാഠങ്ങളുമായി ഒത്തുനോക്കുവാൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തി. നിഘണ്ടുവിലുള്ള 'ഗാഥാ' പാഠങ്ങളെല്ലാം പകർത്തി അകാരാദിക്രമത്തിനു എഴുതിയെടുത്തു അവ പുസ്തകങ്ങളുടേയും ഓരോ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടേയും ഏതേതുഭാഗങ്ങളിൽ ഉള്ളവയാണെന്നു കണ്ടുപിടിക്കുകയാണു പിന്നീടു ചെയ്തതു്. ഗ്രന്ഥത്തിൽ കണ്ടവയും പുസ്തകത്തിൽ കാണാതിരുന്നവയും ആയ ഭാഗങ്ങളിലെ പലഭാഗങ്ങളും നിഘണ്ടുവിൽ കണ്ടതുകൊണ്ടു എന്റെ ഈ ശ്രമം എനിക്കു അത്യന്തം കൃതാർത്ഥ(താ) പ്രദമായിട്ടാണു തീന്നതു്. 'നഞ്ചു' 'നെഞ്ചാക്കിയും', 'പാറ' യെ 'പറ' യാക്കിയും കയ്യെഴുത്തുഗ്രന്ഥത്തിൽ കണ്ടതുപോലെ എടുത്തെഴുതി അതിനു അർത്ഥം നിർമ്മിക്കുക മുതലായ ചില പ്രമാദങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിനു പററിപ്പോയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും സ്വഭാഷയല്ലെന്നുള്ള സ്മരണ നല്ലതിൻവണ്ണം ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അബദ്ധത്തെ പരിഷ്കരിച്ചു കുറേക്കൂടി പിഴപ്പിച്ചതായി കാണുന്നില്ല". ഈ ഭാഗത്തിൽ നിന്നു പണിക്കരുടെ ഗാഥയിൽ പ്രധാനമായി ഒരു ന്യൂനത സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വ്യക്തമായി ഗ്രഹിക്കാം. അതു കൃഷ്ണഗാഥാകർത്താവിന്റെ ജന്മദേശമായ ഉത്തരകേരളത്തിൽ നിന്നും താളിയോലഗ്രന്ഥം സമ്പാദിക്കുന്നതിനും അതിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി പാഠം പരിശോധിക്കുന്നതിനും സാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതാണ്. അതു നിസ്സാരമായി ഗണിക്കപ്പെടേണ്ടദോഷമല്ല. ഗുണ്ടർട്ടിന്റെ നിഘണ്ടുവിൽ അങ്ങിങ്ങായും ശിഥിലമായും ചേർത്തിരിക്കുന്ന ഗാഥാപാഠങ്ങളുമായി ഒത്തുനോക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രസ്തുത ദോഷം പരിഹരിക്കുക അസാദ്ധ്യമാണ്. ശ്രീ പണിക്കരുടെ ഗാഥയിൽ പലഭാഗങ്ങളിലും കാണുന്ന പിശകുകൾകൊണ്ടു ഈ അഭിപ്രായത്തിന്റെ സാധുത്വം സ്പഷ്ടമാകും.

മുൻപു പലരും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളെക്കാൾ, പണിക്കരുടേതിനു ശ്ലാഘ്യത കൂടുതലുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം. അന്യപുസ്തകങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു അതിൽ അബദ്ധപാഠങ്ങൾ കുറവെന്നു പറയാം. ഉത്തരകേരളത്തിൽനിന്നു ഗ്രന്ഥം ശേഖരിച്ചുപരിശോധിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, അതു അബദ്ധമുക്തമാകുമായിരുന്നു. ഗാഥയ്ക്കു വേറെ ഒരു പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയും ഉണ്ടാകുകയില്ലെന്നു അഭിപ്രായ

പ്പെടാം. ഭാഗ്യദോഷത്താൽ അപ്രകാരമല്ലല്ലൊ സംഭവിച്ചതു്. ശ്രീ. പണിക്കരുടെ പുസ്തകം; മുൻപു അടിച്ചിരിക്കുന്നവയുടെ പ്രചാരത്തെ സ്തംഭിപ്പിച്ചു എന്ന വസ്തുതതന്നെ അതിന്റെ മേന്മയെ വിശദമാക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ അതിനാണു അധികമായ പ്രചാരം കാണുന്നതു്. എങ്കിലും വിശുദ്ധപാഠത്തോടുകൂടിയ ഒരു പ്രസിദ്ധീകരണം ഗാഥയ്ക്കു ഇന്നും അത്യാവശ്യമായിതന്നെയിരിക്കുന്നു.

ഞാൻ ഉത്തരകേരളത്തിൽ നിന്നു സമ്പാദിച്ച ചില താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളുമായി പണിക്കർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ പുസ്തകം ഒത്തുനോക്കി. അപ്പോൾ അതിൽ പല അബദ്ധങ്ങളും അന്തർഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു അനുഭവപ്പെട്ടു ഉത്തരകേരള (ഗാഥാ) പാഠത്തെ ആസ്പദമാക്കി ഒരു പുതിയ പ്രസിദ്ധീകരണം ആവശ്യമാണെന്നും, അതുകൊണ്ടല്ലാതെ മുൻപുപറഞ്ഞ അച്ചടിച്ച പുസ്തകങ്ങളിലെ ദോഷങ്ങൾ പരിഹൃതങ്ങളാകുകയില്ലെന്നും എന്റെ പരിശോധനയിൽ മനസ്സിലായി. ഉടനെ ഞാൻ അതിനു ഒരുമ്പെട്ടു. വടക്കേമലയാളത്തിൽ നിന്നു കൂടുതൽ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ശേഖരിച്ചു. തിരുവിതാംകൂറിലെ ചില ഗ്രന്ഥപ്പുരകളിലെ താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളും എന്റെ കൈവശം വന്നുചേർന്നു. ഇതുവരെ മുദ്രണംചെയ്ത കൃഷ്ണഗാഥാപുസ്തകങ്ങൾ ഒട്ടധികവും എനിക്കു കിട്ടുവാൻ ഇടയായി. അവയെല്ലാം ചേർത്തു ഒത്തുവച്ചു പരിശോധിച്ചാണു ഈ പുസ്തകം ഞാൻ തയാറാക്കിയിരിക്കുന്നതു്.

വടക്കേ മലയാളത്തിൽ കോട്ടയത്തു കൂത്തുപറമ്പിൽ പുനംനമ്പൂരിയുടെ ഇല്ലം വക ഒരു ഗ്രന്ഥം എനിക്കു കിട്ടിയെന്നതു ഇവിടെ പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതായ ഒരു കാര്യമാകുന്നു. കടത്തനാട്ടുതരണി നാരായണൻനമ്പൂരി, ചെറുവറ്റ ഗോവിന്ദൻനമ്പൂരി, പേരാമ്പറയിൽ അവിഞ്ഞാട്ടുനായർ എന്നിവർ താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങൾതന്നു എന്റെ ഉദ്യമത്തെ സഹായിച്ചിരിക്കുന്നവരാകുന്നു. എന്റെ സമീപസ്ഥമായ കുടുകയിലെ ബാലകൃഷ്ണൻനായരുടെ പേരും ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. അഭിജ്ഞന്മാരും ഭാഷാഭിമാനികളും ആയ ഈ മാന്യസുഹൃത്തുക്കളോടു എനിക്കു നിസ്സീമമായ സന്തോഷവും കൃതജ്ഞതയും ഉണ്ടു്. അതു ഇവിടെ ആദരപൂർവം പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. എനിക്കു കിട്ടിയ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒന്നു അപൂർണ്ണമാണു്.

കുണ്ഡിനമാകിന മന്ദിരം തന്നുടെ
മണ്ഡനമായി വിളങ്ങും കാലം

എന്ന ഭാഗത്തിൽ അതു അവസാനിക്കുന്നു. ശേഷം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ സമഗ്രങ്ങളും പ്രയാസം കൂടാതെ വായിക്കാവുന്ന എഴുത്തോടുകൂടിയവയുമാണു്.

മുൻപു സ്മൃതങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പുനംനമ്പൂരിയുടെ ഇല്ലത്തുനിന്നുകിട്ടിയതു സദസൽപാഠവിവേചനവിഷയത്തിൽ എനിക്കു അധികം സാഹായ്യം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു. അതിലെ പാഠങ്ങൾക്കു ഞാൻ പ്രാധാന്യം കൊടുത്തിട്ടുണ്ടു്. അതു ആ ഗൃഹത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചു പാരായണത്തിനു ഉപയോഗിച്ചു വരുന്നതാകുന്നു. കയ്യെഴുത്തുകൊണ്ടും മററും പിശകുകൾ അതിലും ഉണ്ടു്. എങ്കിലും ഇതര ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ ക്ലിഷ്ടങ്ങളും ദുഷ്ടങ്ങളുമായ പാഠങ്ങൾ ശരിയാക്കുന്നതിനും അപൂർണ്ണതകൾ നികത്തുന്നതിനും അതു

എന്നെ കണക്കില്ലാതെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിലെ പാഠങ്ങൾ സാമാന്യേന ഹൃദ്യങ്ങളും അദുഷ്ടങ്ങളും എന്നു അനുഭവപ്പെട്ടു. വടക്കെ മലയാളത്തിൽനിന്നു ലഭിച്ച ഇതര ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു പാഠവിഷയത്തിൽ പുനത്തിലെ ഗ്രന്ഥത്തോടു അടുപ്പമുണ്ട്. അവയിൽ ഒന്നിൽ കാണുന്ന വൈകല്യം മററൊന്നുകൊണ്ടു പരിഹരിക്കുന്നതിനു സാധിക്കും. സാധാരണമായി ഒന്നിലധികം ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒരുപോലെ കാണുന്നതും നിർദ്ദോഷവുമായ പാഠം ഞാൻ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. മുദ്രിതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും എനിക്കു സഹായം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗ്രന്ഥപാഠങ്ങളിൽ ഹൃദ്യതയും ശുദ്ധിയും കുറയുന്നവ ദുർല്ലഭമായി കാണാം. വായനക്കാർക്കു അവയെ സംബന്ധിച്ചു അഭിപ്രായഭേദം ഉണ്ടാകുമെന്നതു നിശ്ചയമാണ്. എങ്കിലും അവയെ മാററുകയൊ വജ്ജിക്കുകയൊ ചെയ്തിട്ടില്ല. അങ്ങനെ ചെയ്യാവുന്നതുമല്ല.

ഗോവിന്ദപ്പണിക്കരുടെ പുസ്തകത്തിൽ അപപാഠങ്ങൾ സ്ഥാനം പിടിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. ചില ഭാഗങ്ങൾ അതിൽ അപൂർണ്ണങ്ങളും ആകുന്നു. ഇടയ്ക്കു പല പാദങ്ങളും അതിൽ വിട്ടുപോയിരിക്കുന്നതായി കാണുവാൻ ഇടയായി. തദ്വിധങ്ങളായ ഭാഗങ്ങൾക്കു അർത്ഥം പറഞ്ഞു യോജിപ്പിക്കുകയെന്ന കാര്യം എത്രയ്ക്കു ക്ലേശകരമായിരിക്കുമെന്നു ഊഹിക്കുകയാണു നന്നു. അനാവശ്യമായ ആവർത്തനവും അതിൽ ഉണ്ട്. ദോഷം കുറവെന്നു വിശ്വസിച്ചുവരുന്ന, ഗോവിന്ദപ്പണിക്കരുടെ ഗ്രന്ഥത്തിൽപോലും ഇവിടെ പറഞ്ഞവിധം ന്യൂനതകൾ കാണുന്ന സ്ഥിതിക്കു, അവ അന്യപുസ്തകങ്ങളിൽ കണക്കില്ലാതെ ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നു സിദ്ധമാണല്ലൊ. അവയിൽ ഒട്ടേറെയെണ്ണം എൻെറ ദൃഷ്ടിയിൽപെടുന്നതിനും വജ്ജിതങ്ങളാകുന്നതിനും ഇടയായിട്ടുണ്ട്. പണിക്കരുടെ പുസ്തകത്തിൽ കടന്നുകൂടിയിരിക്കുന്ന അപപാഠങ്ങളുടെയും അപൂർണ്ണതകളുടെയും സ്വഭാവം ചില ഉദാഹരണങ്ങൾകൊണ്ടു വിശദമാക്കാം.

വ്യവഹാരസൗകര്യത്തിനുവേണ്ടി ഇവിടെ ഗോവിന്ദപ്പണിക്കർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പുസ്തകത്തിനു 'ക' എന്നും ഞാൻ ഇപ്പോൾ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഗാഥയ്ക്കു 'ഖ' എന്നും പേർ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. മുൻപു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന എല്ലാ പുസ്തകങ്ങളേക്കാളും ഗുണക്കൂടുതൽ കാണുന്നതുകൊണ്ടാണു 'ക' പുസ്തകത്തിൽ നിന്നുമാത്രം ഉദാഹരണങ്ങൾ എടുത്തുചേക്കുന്നതെന്നു പ്രത്യേകം പറഞ്ഞുകൊള്ളുന്നു. അതിൽ നിന്നു അന്യപുസ്തകങ്ങളിലെ ദോഷാധിക്യം കൈമുതികന്യായേന വായനക്കാർക്കു ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാകുന്നു.

മേന്മതിരണ്ടൊരിപ്പൂങ്കാവിൽ നിന്നിപ്പോൾ
മേദുരയായയോരു രാത്രിയേക്കാൺ

(രാസക്രീഡ.) എന്നു 'ക' പാഠം. അതിനു ഇപ്രകാരം ഒരു പാഠാന്തരവും ചേത്തിട്ടുണ്ട്.

വെൺമതിരണ്ടതി പ്പൂങ്കാവിൽ നിന്നപ്പോൾ
മേദുരയായയോരു രാത്രിയും കാൺ

വിശിഷ്ടമായ ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടു രാത്രിയെ കാണുകയെന്നു ഈ പാഠം അനുസരിച്ചു അർത്ഥം. ഇവ അബദ്ധപാഠങ്ങളാണ്.

മേന്മതിരണ്ടതി പൂങ്കാവു താനിപ്പോൾ
മേദുരയായൊരു രാത്രിയേക്കാൾ

(പുറം 99) എന്ന 'ഖ' പുസ്തകത്തിലെ പാഠം. ഇതു ശരിയായിട്ടുള്ളതാകുന്നു. രാത്രിയേക്കാൾ ഈ പൂങ്കാവിനാണു അധികം മേന്മയെന്നു ഈ പാഠം അനുസരിച്ചു അർത്ഥം സിദ്ധിക്കുന്നു.

രാവെന്നു ചൊല്ലുകിൽ പോരായ്കയില്ലേതും
കാവായിനില്ക്കുമിക്കാനനത്തെ

(പു. 99) എന്നു പൂങ്കാവിനെ രാത്രിയുടെ ധർമ്മങ്ങൾ ഇണക്കി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. അതിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ചിന്തിക്കുമ്പോൾ 'ഖ' പാഠമേ ശരിയാകുവാൻ ഇടയുള്ളു എന്നു തെളിയും. ഉദ്യാനത്തിൽനിന്നുകൊണ്ടു രാത്രിയെ കാണുകയെന്നതിനു അർത്ഥം അത്യന്തം ദുർബ്ബലമാണ്. വിശേഷിച്ചു ഈ പ്രകൃതം "ആരാദസ്യാസ്തടഭുവി" (ടിപ്പണി നോക്കുക.) ഇത്യാദി ശുകസന്ദേശപദ്യത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരമെന്നുകൂടി ഓർമ്മിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ബാലകന്മാരെന്ന വാർത്തകളെന്നിയേ
ഭൂലോകം തന്നിലില്ലാതവണ്ണം

എന്ന 'ക' പാഠം അത്യന്തം അബദ്ധമെന്നു പ്രഥമശ്രവണത്തിൽതന്നെ ഗ്രഹിക്കാം. കംസൻ സചിവന്മാരോടു ലോകത്തിലെ കുട്ടികളെയെല്ലാം വധിക്കണമെന്നു പറയുന്ന സന്ദർഭത്തിലുള്ളതാണു ഈ ഭാഗം. ബാലന്മാരുടെ വർത്തമാനമല്ലാതെ ലോകത്തിൽ ഇല്ലാതെയാകത്തക്കവിധം എന്നു ഈ പാഠത്തിനു അർത്ഥം. ബാലന്മാരുടെ വാർത്തതന്നെ ലോകത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കരുതു എന്ന കംസന്റെ ആശയത്തിനു, ഈ പാഠം എത്ര വിപരീതമായിരിക്കുന്നു! ഈ അഭിപ്രായത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതു താഴെകൊടുക്കുന്ന 'ഖ' പാഠമാണ്.

ബാലകന്മാരെന്ന വാർത്തകളെങ്ങുമേ
ഭൂലോകം തന്നിലില്ലാതവണ്ണം

(പു. 13) അതുകൊണ്ടു ഇതുതന്നെ ശരി. 'ക' പുസ്തകത്തിൽ (പുറം 13) "കന്യകയെന്നതു നിർണ്ണയിച്ചു" എന്നുകഴിഞ്ഞു,

അന്യനായുള്ളവൻ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
കന്യകയെന്നവൻ ചൊന്നനേരം

(പു. 14) എന്നു രണ്ടു പാദങ്ങളുണ്ട്. വീണ്ടും നാലുവരികൾ കഴിഞ്ഞു, ഇവയിലെ ആദ്യത്തെ പ്പാദം മാത്രമായിച്ചേർത്തു കാണുന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ രണ്ടുവരികളും ചേൎന്നുവെങ്കിൽ മാത്രമേ അർത്ഥം സുഗമമാകുകയുള്ളു. എന്നാൽ ഇവയുടെ അടുത്തടുത്തുള്ള ആവർത്തനം കവിസമ്പ്രദായനിഷിദ്ധവും അനാവശ്യവുമാകുന്നു.

എത്രയുമേററം കൊതിച്ചുനിന്നാല്ലൊരു
പുത്രനെക്കാണുന്നു ലോകരെല്ലാം

എന്ന 'ക' പാഠം അബദ്ധവും

എത്രയുമേററം കൊതിച്ചുനിന്നാല്ലോതാൻ

എന്ന 'ഖ' പുസ്തകത്തിലേതു സുബദ്ധവുമാണ്. വളരെ കൊതിച്ചു കാലം കഴിച്ചതിനു ശേഷമാണ മനുഷ്യൾക്ക പുത്രമുഖം കാണവാൻ ഇടയാകുന്നതെന്ന 'ഖ' പാഠത്തിനു അത്ഥം. അതിനു വിപരീതവും അസംഗതവും ആണ, 'കൊതിച്ചുനിന്നല്ല' എന്ന പാഠത്തിന്റേതു്.

പല കഥകളുടെയും അവസാനഭാഗത്തു തത്തൽകഥാസൂചകങ്ങളായ പദ്യങ്ങൾ കൊടുത്തിരിക്കുന്നവ 'ക' പുസ്തകത്തിൽ വിട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു പ്രത്യേകം ദോഷമൊന്നും ഇല്ല. ഏങ്കിലും അവ ഉണ്ടായിരിക്കുകയാണ് നന്ന്.

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
കൃഷ്ണോല്പത്തി സ്സമീരിതാ

എന്നു കൃഷ്ണോല്പത്തി കഴിഞ്ഞും,

ആജ്ഞയാ........................
....
....
പൂതനാമോക്ഷ മീരിതം

എന്നു പൂതനാമോക്ഷത്തിന്റെ ഒടുവിലും ഉണ്ട്. അവ 'ഖ' പുസ്തകത്തിൽ ചേത്തിരിക്കുന്നു.

'ക' പുസ്തകത്തിൽ "വിശപ്പങ്ങളുള്ളിൽ ധരിച്ചവൻതാൻ" (പു. 38) എന്ന വരിയ്ക്കുശേഷം താഴെ ചേക്കുന്ന രണ്ടു പാദങ്ങൾ വിട്ടിരിക്കുന്നു.

ചിമ്മീടുവിൻ നിങ്ങൾ കണ്ണുകളെല്ലാരും
ചെമ്മേ വരുമെന്നാലെന്നു ചൊല്ലി

ഈ ഭാഗം കൂടിയുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ പ്രകൃതത്തിൽ അർത്ഥം ശരിയാകുകയുള്ളൂ.

മെയ്യോടു ചേന്നോരു പാഴുരൽ തന്നെയും
മെല്ലെ വലിച്ചുനടന്നാൻ കണ്ണൻ
പാഴ്മരം നിന്നതിൻ ചാരത്തുചെന്നതിൻ-
പാഴിലേന്തുണ പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ

എന്നു 'ക' പാഠം.

മെയ്യോടു ചേന്നോരു പാഴുരൽ തന്നെയും
പയ്യേവലിച്ചു നടന്നാൻ കണ്ണൻ
പാഴ്മരം നിന്നതിൻ ചാരത്തുചെന്നതിൻ
വായ്യൂടെചെന്നു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ

(പുറം 30) എന്നു 'ഖ' പുസ്തകത്തിലെയും. 'പാഴിലേ ന്തുണ' എന്ന പാഠം അബദ്ധമാണ്. 'വായ്യൂടെചെന്നു' എന്നതു ശരി. പ്രഥമ പാദത്തിന്റെ ആദിയിലെ 'മെയ്യോടു'

എന്ന പദവും ദ്വിതീയ പാദത്തിലെ 'പയ്യെ' യും ശബ്ദഭംഗികൊണ്ടു ഇണങ്ങിനില്ക്കുന്നു. എങ്കിലും 'ക' പുസ്തകത്തിലെ 'മെല്ലെ' എന്ന പാഠം അബദ്ധമല്ല.

എന്നങ്ങു ചെന്നാടൻ സുന്ദരിമാരോടു
വെറ്റേറെ ചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ

(ഗ്രീഷ്മവർണ്ണനം) എന്ന 'ക' പുസ്തകത്തിലെയും,

സുന്ദരിമാരോടുവെറ്റേറെ ചെന്നനി
ന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ

(പുറം. 45) എന്ന മറേറതിലെയും പാഠം. ഇവയ്ക്കു അർത്ഥവ്യത്യാസമില്ല. എങ്കിലും 'ഖ' പാഠം നന്നെന്നു തോന്നുന്നു

'ക' പുസ്തകത്തിൽ (പുറം. 43) "കൺമായമുള്ളോരനേക്രൂരതാനീ" എന്ന കഴിഞ്ഞു നാലുപാദങ്ങൾ വിട്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

അമ്മമാരെല്ലാരുമങ്ങെങ്ങൾ ചെല്ലുന്നു
ചെമ്മേ വിളിച്ചു തകർക്കുംനേരം
കോപിച്ചുകൊണ്ടവരിങ്ങവരുംമുമ്പേ
മാപാപി! യെങ്ങൾക്കു ക്രൂരതാനീ

(പു. 50) ഈ ഭാഗം പ്രകൃതത്തിൽ വേണ്ടതു തന്നെയാകുന്നു. "വാമുഷ്ടം കൊണ്ടെങ്ങൾ സങ്കടം പൊയ്ക്കൂടാ" (പുറം 43) എന്ന 'ക' പാഠത്തിലെ 'വാമുഷ്ടം' ക്ലിഷ്ടാർത്ഥകമായ പദമാണ്. എങ്കിലും അതു പല ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും സ്വീകരിച്ചു കാണുന്നു. ഈ പദത്തിനു 'വാഗിഷ്ടം' എന്നതാണു ശരിയായ പാഠം വാക്കുകൊണ്ടു ഇഷ്ടം പറയുകയും കാര്യം നടത്താതെ ഇരിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നു അർത്ഥം.

'ക' പുസ്തകത്തിൽ (പുറം 45.) "വാരിജനേർമുഖിമാർ കയ്യിലേ" എന്ന പദത്തിനുശേഷം, താഴെ ചേർക്കുന്ന നാലുവരികൾ വിട്ടുപോയിരിക്കുന്നു.

വാരിജനേർമുഖിമാരായ മങ്കമാർ
കൈരണ്ടും കാട്ടിനാർ ക്രൂറയ്ക്കപ്പോൾ
പാരെല്ലാമൊന്നായളന്നുള്ള മായവാൻ
ക്രൂറകൾ നൽകിനാൻ മാതക്കെല്ലാം

(പു. 52) ശരിയായ അർത്ഥം പൂർണ്ണമായി ഗ്രഹിക്കുന്നതിന് ഈ ഭാഗം കൂടി ആവശ്യമാണ്.

കാന്തന്മാരുള്ളിനെച്ചീന്തുന്നോരം

(പുറം 65) എന്ന 'ക' പാഠം ശരിയല്ല 'കാന്തന്മാരെ' "കാന്തമാ"രാക്കണം പ്രകൃതംകൊണ്ടു അതു വ്യക്തമാകും.

പണ്ണങ്ങളായിച്ചമഞ്ഞുതുടങ്ങീത-
പ്പെണ്ണുങ്ങൾ മെയ്യിലെച്ചൂടുകൊണ്ടു

എന്ന (പുറം 69) 'ക' പാഠത്തിലെ 'പണ്ണങ്ങൾ' "ചൂർണ്ണ"ങ്ങളാകണം. ഈ അബദ്ധം അച്ചുപിഴകൊണ്ടു സംഭവിച്ചതാകുവാൻ പാടില്ലായ്കയില്ല. എങ്ങിനെയായാലും പ്രകൃതത്തിൽ 'പണ്ണങ്ങൾ' അസംബന്ധപദമാണ്. മററൊരു അബദ്ധപാഠം:—

ഉള്ളിനിണങ്ങിനേനെന്നങ്ങു നോക്കുന്ന–
കള്ളനോക്കുണ്ടയ്യോ മെല്ലെമെല്ലെ

(പുറം 64) എന്ന 'ക' പാഠത്തിലെ "നോക്കുന്ന" എന്ന പദം തെററായ പാഠമാകുന്നു. "ചൊല്ലുന്ന" എന്നാക്കണം. അതാണു ശരി.

ആരണരെല്ലാരും പോയോരു നേരത്തു
നാരദനാമവാൻ നന്മുനിതാൻ

എന്നു 'ക' ഗ്രന്ഥത്തിലും (പുറം 47)

ആരണരെല്ലാക്കുമാശ്ശനായുള്ളോരു–
നാരദനാമവൻ നന്മുനിതാൻ

(പുറം 56) എന്നു മററേതിലും പാഠം. ഇവയിൽ പ്രഥമപാദങ്ങൾക്കു സാരവത്തായ അത്ഥഭേദമുണ്ട്. 'ക' പുസ്തകത്തിലെ 'നാമവാൻ' എന്ന പാഠത്തിനു ദോഷമില്ല. എന്നാൽ 'നാരദനാമവൻ' എന്നതാണു ഭാഷാശൈലിയ്ക്കു യോജിക്കുന്നതു്.

മുഷ്ടിയേററുള്ളോരു നോവുകൊണ്ടന്നേരം
നിർഝരമായോരു കണ്ണുനീരും

എന്നു (പു. 49) 'ക' പാഠം. അതു അർത്ഥമില്ലാത്തതോ അബദ്ധമോ അല്ല. എങ്കിലും "വൃഷ്ടിയായുള്ളോരു കണ്ണുനീരും" എന്ന 'ഖ' പാഠത്തിനു ഭംഗി കൂടും. 'വൃഷ്ടിക്കു' 'നിഷ്ഠുര' മെന്നൊരു പാഠാന്തരമുണ്ട്. അതുതെററുതന്നെ. 'ക' പുസ്തകത്തിൽ,

മെല്ലവേവായിലങ്ങാക്കൊല്ലാതേ

(പുറം 49) എന്നു കഴിഞ്ഞു,

തുംബുരുനാരദൻ മുൻപായോരെല്ലാരും
വന്നടനിങ്ങനെ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ

എന്നു 2 വരികൾചേർത്തുകാണുന്നില്ല. അതിന്റെസ്ഥാനം തെററിയിരിക്കുന്നു. തൽസ്ഥാനത്തു,

കുന്നിന്നുകീഴിലേന്തുണോരു നിങ്ങളി–
കുന്നുതാൻ വീഴുമെന്നോക്കണ്ടാതെ

എന്ന വരികൾ ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അവ അത്ഥത്തിനു ഇണങ്ങുന്നില്ല.

കുന്നിന്റെകീഴിലേ ന്തുണോരുനിങ്ങളി–
ക്കുന്നുതാൻ വീഴുമെന്നോർത്തീടേണ്ടാ
പൈതലായുള്ളോരു കണ്ണന്റെ ചൊൽകേട്ടു
പൈതങ്ങളോട്ടു കലന്നെല്ലാരും

(പു. 58) 'ഖ' നോക്കുക. "കുന്നിന്റെ...ടേണ്ട" എന്നതു കൃഷ്ണന്റെ വാക്കാണല്ലോ. ആ സ്ഥിതിക്ക് അതിന്റെ സ്ഥാനത്തു "തുംബുരു...ക്കേണ്ടാതെ" എന്നു ചേക്കുന്നതു യുക്തമല്ല. "പൈതങ്ങളോട്ടു കലന്നെല്ലാരും" എന്നതു "കുന്നിന്റെ കീഴിലെ" ഇത്യാദി ഭാഗത്തിന്റെ മുൻപിൽ വരേണ്ട വരിയല്ല. അതിന്റെ സ്ഥാനം തെററിയിരിക്കുന്നു.

ഓക്കിലൊരുവക്കും മായതൻ വൈഭവ–
മാക്കുമറിയാവൊന്നല്ല ചൊല്ലാം

എന്നു (പുറം 54) 'ക' പാഠം.

ഓക്കുന്നതാകിലമ്മായതൻ വൈഭവ-
മാക്കുമറിയാവൊന്നല്ല ചൊല്ലാം

(പു. 64) എന്നു 'ഖ' പാഠം. ആദ്യത്തെ പാഠത്തിൽ ഒരേ അർത്ഥത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതായി "ഒരുവക്കും" "ആക്കും" എന്നു രണ്ടുപദങ്ങൾ കാണുന്നു. 'ഖ' പാഠത്തിനു ഈ ദോഷമില്ല.

തേൻകൊണ്ട പൂവിലകാറ്റ്വണ്ടുപിന്നെയും
താൻചെന്ന പൂവിലനുണ്ടുതാനും

എന്നു 'ക' ത്തിലും (പു. 66)

തേൻകൊണ്ടുപോയില്ല കാർവണ്ടു പിന്നെയും
താൻചെന്ന പൂവിലേന്തുണുതാനും

(പു. 77) എന്നു 'ഖ' ത്തിലും പാഠം. ഇവയ്ക്കു അർത്ഥവ്യത്യാസമുണ്ട്. ആദ്യത്തേതിനു അർത്ഥം യോജിപ്പിക്കുവാൻ പ്രയാസം. 'ഖ' പാഠമാണ് ശരിയായത്.

'ക' പുസ്തകത്തിൽ (പു. 71) "എന്നതുകേട്ടുഞാൻ ചെന്നങ്ങു നിന്നപ്പോൾ" എന്ന വരികഴിഞ്ഞു "അന്നിലം തന്നിൽ മറഞ്ഞുകൊണ്ടാൾ" എന്ന പാദം കാണുന്നു. ഇവയ്ക്കുതമ്മിൽ അർത്ഥത്തിനു തീരെയിണക്കമില്ല. ഇടയ്ക്കു നാലുവരികൾ വിട്ടുപോയതാണു അതിനു കാരണം. അവ നോക്കുക.

എന്നെയുമിന്നിലം തന്നെയും താൻ
കൺമുനകൊണ്ടങ്ങുഴിഞ്ഞു നിന്നീടിനാൾ
കല്മഷവൈരിയായുള്ള ദേവി
നിർമ്മല രൂപത്തെ കണ്ടുനിന്നീടുമ്പോൾ

(പു. 194) ഈ ഭാഗംകൂടിയുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ അർത്ഥം സുഭഗവും സുഗമവും ആകുകയുള്ളു. 'അന്നിലം' എന്ന 'ക' പാഠത്തേക്കാൾ 'ഇന്നിലം' എന്നതു 'ഖ' ശരിയെന്നു വിചാരിക്കണം.

ബന്ധുക്കളെല്ലാരും ചന്തത്തിൽ ചാഞ്ഞപ്പോൾ

(പു. 72) എന്ന 'ക' പുസ്തകത്തിലെ "ചാഞ്ഞപ്പോൾ" ശുദ്ധപാഠമല്ല. "പോയപ്പോൾ" എന്ന 'ഖ' പാഠമാണു നന്നായിരിക്കുന്നതു്.

കാതരയായിക്കനിഞ്ഞുതിണ്ണം

എന്നു 'ക' യിലും (പു 74)

കാതരയായിക്കരഞ്ഞുതിണ്ണം

(പു. 197) എന്നു 'ഖ' യിലും പാഠം. ഇവയിൽ 'കനിഞ്ഞു' എന്ന പദത്തിനേക്കാൾ 'കരഞ്ഞു' എന്നതിനു ഔചിത്യം കൂടുതലുണ്ട്. ദേവകി, പണ്ടു കംസൻ വധിച്ച പുത്രന്മാരെപ്പററി കൃഷ്ണനോടു പറയുന്ന സന്ദർഭത്തിലുള്ളതാണു ഈ ഭാഗം.

ശോണങ്ങളായ് വന്നു ബാണങ്ങളും

(പു. 87)എന്നു 'ക' പാഠം.

ശീർണ്ണങ്ങളായ്വന്നു ബാണങ്ങളും

(പു. 101) എന്ന 'ഖ' യിലേതു്. ഇവിടെ 'ശോണം' അബദ്ധപാഠമാണു്. അതിനു അർത്ഥമില്ല. 'ശീർണ്ണ' മാണു ശുദ്ധമായ പാഠം.

എന്നെല്ലാംലാംഗലിചൊല്ലുന്നതുകേട്ടു
നിന്ന ഹലധരൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ

എന്ന 'ക' പാഠം (പു. 79) അബദ്ധമാകുന്നു. ഇതിൽ പ്രഥമപാദത്തിലെ 'ലാംഗലി' എന്ന പദത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു 'മാധവൻ' എന്നു ചേർക്കണം. അതാണു 'ഖ' പാഠം. അതാണു 'ശരിയായിട്ടുള്ളതും. 'ലാംഗലിയും' ദ്വിതീയപാദത്തിലെ 'ഹലധരനും' ഒരേ അർത്ഥത്തെക്കുറിക്കുന്ന പദങ്ങളാകയാൽ രണ്ടും കൂടി ആവശ്യമില്ല. ഒന്നുമതി. 'മാധവൻ' സന്ദർഭത്തിനു ഉചിതമായിരിക്കുന്നു.

ജനിപ്പോരുവിനപ്പാട്ടും ഇനിപ്പോരുമെനിയ്ക്കുന്ന

(പു. 91) എന്ന 'ക' പാഠം അബദ്ധമെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു.

ജനിപ്പോരു പണിപ്പാട്ടും മരിപ്പോരുവിനപ്പാട്ടും

(പുറം 217) എന്ന 'ഖ' പാഠം ശരി. 'ക' പുസ്തകത്തിൽ 'ജനിപ്പോരുപണിപ്പാട്ടും' എന്നതിനു ശേഷം അല്പം ഭാഗം വിട്ടുപോയിട്ടുണ്ടെന്നു സഹൃദയന്മാർക്കു എളുപ്പം മനസ്സിലാകും. പ്രകൃതത്തിൽ വൃത്തത്തിനു തന്നെ ക്ഷതം തട്ടിയിരിക്കുന്നു. "ഇനിപ്പോരുമെനിയ്ക്കുന്ന" എന്നതിനു "മരിപ്പോരു പണിപ്പാട്ടും" എന്നു വേറെ ഒരു പാഠം കൂടി 'ക' പുസ്തകത്തിൽ ഉണ്ടു്. എങ്കിലും അതുകൊണ്ടു പാഠവൈകൃത്യം നീങ്ങുന്നില്ല.

കരണങ്ങൾ തളർന്നു വരുന്നനേരം

(പുറം 92) എന്ന 'ക' പാഠം ദോഷരഹിതമാകുന്നു.

കരണങ്ങൾ തളർന്നു ഞാൻ കിടക്കുംനേരം

എന്ന 'ഖ' പാഠത്തിനു ഭംഗികൂടുതലുണ്ടു്.

"കമലാകരപരിലാളിത" (പു. 222.) എന്നു തുടങ്ങുന്ന സ്തോത്രത്തിൽ "അവനൊടയമവദൽ" എന്നതിനുശേഷം ഇപ്രകാരം നാലുവരികൾ ഉള്ളതാകുന്നു.

ദളിതാഞ്ജനനിരയും വരവലശാസനമണിയും
കലിതാദരമടികുമ്പിടെമതുവും നിറകലിതം
ഖലശാസനലമാണ്ടെഴമണിമെയ്തവതൊഴുതേൻ
മലർമാനിനി മണിവാമതുപരുകീടിനപരനേ!

'ക' പുസ്തകത്തിൽ ഈ ഭാഗം "കനമേകകകരുണാം" എന്നു കഴിഞ്ഞു ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു. അതു അനാവശ്യമാണു്. "മണിമാർമതു" എന്നു 'ക' പാഠം കാണുന്നതു അബദ്ധമാകുന്നു. അതു 'ഖ' പാഠമനുസരിച്ചു 'മണിവാമതു' എന്നു തന്നെയാകണം. അല്ലെങ്കിൽ 'പരുകീടിന' അർത്ഥശൂന്യവും അസംഗതവും ആയ പദം ആകും. അങ്ങനെ വരാവുന്നതല്ല.

ഇപ്രകാരം പലപാഠദോഷങ്ങളും അപൂർണ്ണതകളും ഗോവിന്ദപ്പണിക്കരുടെ പുസ്തകത്തിൽ പല ഭാഗങ്ങളിലും കാണുവാൻ കഴിയും. (1) അബദ്ധം. (2) ഭംഗികുറയുന്നതു്. (3) അർത്ഥവ്യത്യാസം കൂടാത്തതു്. (4) കവിയുടെ ശൈലിയ്ക്കുയോ

ജിക്കാത്തതു്. (5) അസ്ഥാനത്തുനിവേശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. (6) ഇടയ്ക്കു ചില അംശങ്ങൾ വിട്ടിരിക്കുന്നതു്. എന്നിങ്ങനെ പാഠാന്തരങ്ങൾക്കു ആറു ദോഷങ്ങൾ ഉണ്ടു്. ഇവയുടെ എല്ലാത്തിന്റെയും ശക്തി ഒരുപോലെയല്ല. ആദ്യത്തേതായ അബദ്ധവർഗ്ഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന പാഠങ്ങൾ വഴിപിഴപ്പിച്ചു അനർത്ഥമുണ്ടാക്കുന്നവയാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു അവയ്ക്കു കരുത്തുകൂടുന്നു. ഇടയ്ക്കു ഒരു പാദം പോയിട്ടു ഒരു ചെറിയ പദം വിട്ടുപോയാൽ മതി, വായനക്കാർക്കു അർത്ഥം യോജിപ്പിക്കുന്നതിന് ക്ലേശം നേരിടും. ആ സ്ഥിതിക്കു അനേകം പാദങ്ങൾ വിട്ടുന്നതായാൽ സംഭവിക്കുന്ന ബുദ്ധിമുട്ടിന്റെ സ്വഭാവം ഊഹിക്കുന്നതാണു നന്നു്. രണ്ടു പാഠങ്ങൾക്കു തമ്മിൽ ഭാവത്തിനു വ്യത്യാസമില്ലെന്നു വരാം. എന്നാൽ അവയിൽ ശബ്ദാർത്ഥഭംഗി, ഏതെങ്കിലും ഒന്നിനു് കൂടുതലുണ്ടെന്നു തോന്നുന്ന പക്ഷം അതു സ്വീകരിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും. പാഠവിചാരം ചെയ്യുമ്പോൾ മുഖ്യമായി നോക്കുവാനുള്ളതു പുതിയതായി കണ്ടുകിട്ടുന്ന പാഠം കവിയുടെ ശൈലിയ്ക്കു എത്രയ്ക്കു യോജിക്കുമെന്നതാണു്. ദുർല്ലഭം ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ കവിതന്നെ സ്വന്തം ശൈലിക്കു യോജിക്കാത്തവിധം ശബ്ദാർത്ഥകല്പനം ചെയ്തു എന്നു വരാം. എങ്കിലും സാമാന്യേന ഏതു കവിയും സ്വസഹജമായ ശൈലിയെ ആദരിക്കുന്നു. ഗാഥാകർത്താവിനു പദപ്രയോഗാദികാര്യങ്ങളിൽ നൈസർഗ്ഗികവും രമണീയവും അന്യകവികൾക്കു വശപ്പെടാത്തതും ആയ ഒരു ശൈലിയുണ്ടു്. അതു ആപാദചൂഡം ഗാഥയിൽ അഭംഗമായി പരിശോഭിക്കുന്നതു കാണാം. പദപാദങ്ങൾ അസ്ഥാനത്തു നിവേശിപ്പിക്കുന്നതായാൽ സംഭവിക്കുന്ന ക്ലേശവും സാരവത്തു തന്നെയാണു്. ആ വക ഭാഗങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ, അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനു നിവൃത്തിയില്ലാതെ ഏതുപണ്ഡിതനും മലച്ചുപോകും. ചിന്താശീലന്മാരായ സഹൃദയന്മാർക്കല്ലാതെ അവയുടെ യഥാർത്ഥ സ്ഥാനം നിർണ്ണയിക്കാവുന്നതല്ല. അതുകൊണ്ടു പദപാദാദികളുടെ അസ്ഥാനനിവേശനവും വർജ്ജ്യമായ ദോഷമത്രെ. ഇവിടെപ്പറഞ്ഞ ആറുവിധം ദോഷങ്ങളും 'ക' പുസ്തകത്തിൽ സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ച ഉദാഹരണങ്ങളിൽ നിന്നു വിശദമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. അതിനു മുൻപു മുദ്രിതങ്ങളായ പുസ്തകങ്ങളിലും അവ സുലഭങ്ങളാണു്. ഈ സ്ഥിതിക്കു വിശുദ്ധപാഠത്തോടുകൂടിയ ഒരു പുതിയ പതിപ്പു കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു അത്യാവശ്യമെന്നു സിദ്ധമാകുന്നു. അതു നിർവ്വഹിക്കുകയാണു ഈ പുതിയ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം.

ഈ സന്ദർഭത്തിൽ, ശ്രീ. വള്ളപ്പള്ളി രാമൻപിള്ള, പണ്ഡിതൻ കെ. വേലായുധൻപിള്ള എന്നു രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളുടെ പേരുകൾ കൂടി സ്മരിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. ഇവരിൽ രാമൻപിള്ളയാകുന്നു താളിയോലഗ്രന്ഥം പകർത്തിയെഴുതിയതു്. പല പഴയ താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളുംവച്ചു ഒത്തുനോക്കി പാഠാപപാഠങ്ങളെ നിശ്ചയിക്കുകയെന്നതു അധികം ക്ലേശകരമായ ഒരു കാര്യമാകുന്നു. അതിൽ എനിക്കു കുശാഗ്രബുദ്ധിയായ ശ്രീ. വേലായുധൻപിള്ളയിൽ നിന്നു സഹായം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഈ രണ്ടു സ്നേഹിതന്മാരും കുറെക്കാലമായിട്ടു എന്റെ സാഹിത്യശ്രമത്തിൽ സഹായിച്ചുവരുന്നവരാകുന്നു എന്നുകൂടി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഭാഷാഭിമാനികളും സംസ്കൃതിസമ്പന്നന്മാരും ആയ ഇവരോടു് എനിക്കു അവ്യാജവും അഗാധവും ആയ കൃതജ്ഞതയും സന്തോഷവുമുണ്ടു്.

മുൻപു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ ഗാഥയുടെ പതിപ്പുകൾ അബദ്ധമയങ്ങളെന്നും ഈ പുസ്തകം വിശുദ്ധമെന്നും എനിക്കു അഭിപ്രായമുള്ളതായി വായനക്കാർ തെററി ദ്ധരിക്കരുതെന്നു താല്പര്യപ്പെടുന്നു. മലയാളികളുടെ ഗാഥാപാരായണതൃഷ്ണയ്ക്കു ശമനം വരുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതും ഗാഥയുടെ പ്രചാരത്തെ വർദ്ധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതും മുൻപു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളാകുന്നു. അതിനുവേണ്ടി ബഹുധാ ക്ലേശം സഹിച്ച മുദ്രാലയ പ്രവർത്തകന്മാരും പ്രസാധകന്മാരും സർവ്വഥാ അഭിനന്ദനീയന്മാർതന്നെയാണ്. അവരുടെ പരിശ്രമം യാതൊരുവിധത്തിലും അപലപനീയമാകുന്നതല്ല. അനവധാനത, രുചിഭേദം താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ കയ്യെഴുത്തിന്റെ കുഴപ്പം മുതലായ വകൊണ്ടു ഈ പുതിയ പതിപ്പിലും അബദ്ധങ്ങൾ കടന്നുകൂടിയിട്ടുണ്ടെന്നു വരാം. അവയെ പൂർണ്ണമായി വർജ്ജിക്കുന്നതിനും, ശുദ്ധങ്ങളും സമുചിതങ്ങളും ആയ പാഠങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുന്നതിനും ഞാൻ യഥാശക്തി ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു മാത്രമേ എനിക്കു സമാധാനമുള്ളു. ശ്രീ. ഗോവിന്ദപ്പണിക്കർ മുതലായ പ്രസാധകന്മാർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങളിൽ സംഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ന്യൂനതകളെ അല്പമെങ്കിലും പരിഹരിക്കുന്നതിനു എന്റെ പരിശ്രമം ഉപകാരപ്രദമായിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

പുതിയ പരിഷ്കാരവും വൈദേശികപ്രസ്ഥാനങ്ങളും എത്രയൊക്കെ ബലം പ്രയോഗിച്ചു എതിർത്താലും, കൃഷ്ണഗാഥ അദ്ധ്യാത്മരാമായണം ഭാരതം (കിളിപ്പാട്ടു)മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെ കേരളീയ ഭവനങ്ങളിൽനിന്നു ബഹിഷ്കരിക്കുന്നതിനു അവയ്ക്കു സാധിക്കുകയില്ലെന്നതു വ്യക്തമാണ്. മലയാളികൾ മുടങ്ങാതെ പാരായണംചെയ്യുന്നവയാണു ഈ വക ഗ്രന്ഥങ്ങൾ. അവയോടു അവർക്കു അകല്മഷമായ ഭക്തിയും ബഹുമാനവും ഉണ്ട്. വിദ്യാഭ്യാസപ്രവർത്തകന്മാർ ഗാഥയിലെ ചിലഭാഗങ്ങളെ പാഠപുസ്തകമായി വയ്ക്കുക പതിവാണ്. അവ ശരിയായ പരിശോധനകൂടാതെ അബദ്ധപാഠങ്ങളോടുകൂടിയാണു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തികാണുന്നതു്. അവയ്ക്കു വിപുലമായ പ്രചാരവും സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ വികലപാഠങ്ങൾ അവികലങ്ങൾ എന്നപോലെ പ്രചരിച്ചുവരുന്നു. പാമരന്മാർ എഴുതിവച്ചിരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളാണു അബദ്ധപാഠങ്ങൾക്കു ആധാരം. ഈ വക ദോഷങ്ങളുടെ പിടിയിൽനിന്നു ഗാഥയ്ക്കു മുക്തികിട്ടേതു അത്യാവശ്യമെന്നു എനിക്കു അഭിപ്രായമുണ്ടായി. ശരിയായി പരിശോധിച്ചു അബദ്ധങ്ങൾ നീക്കി, പാഠശുദ്ധിവരുത്തി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന പുസ്തകംകൊണ്ടാണു അതു സാധിക്കേണ്ടതു്. ഈ പുസ്തകം അതിന്റെ ഈ ജന്മോദ്ദേശത്തെ എത്രയ്ക്കു സാധിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു നിർമ്മത്സരന്മാരും സഹൃദയന്മാരും ആയ ഭാഷാഭിമാനികൾ തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ട സംഗതിയാണ്.

കേരളീയകവികളിൽ ത്രിമൂർത്തിപ്രതിമന്മാരായ മൂന്നു മഹാന്മാരാണു പൂനം, തുഞ്ചത്താചാര്യൻ, കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ എന്നിവർ. അവരുടെ വിശുദ്ധങ്ങളായ നാമങ്ങളെയും കൃതികളെയും മലയാളികൾക്കു ഒരുകാലത്തും മറക്കുന്നതിനു കഴിയുന്നതല്ല. അവർ ഉന്നതന്മാരായ ആചാര്യന്മാരുടേയും കവിവര്യന്മാരുടേയും സ്ഥാനങ്ങളിൽ അഭിഷിക്തന്മാരാണ്. അവരുടെ പ്രബന്ധങ്ങൾ കേരളീയഹൃദയങ്ങളുമായി അവയുടെ ആവിർഭാവകാലംമുതല്ക്കുതന്നെ വേർപെടുത്തുവാൻ കഴിയാത്തവിധത്തിൽ ഒന്നൊന്ന

പോലെ ഇണങ്ങിച്ചേൎന്നു നിലകൊള്ളുന്നു. മലയാളികളുടെ സദാചാരജ്ഞാനഭക്ത്യാദി മൂലമായ ആത്മസംസ്കൃതിയുടെ ഉല്ക്കൎഷത്തിനുള്ള ഈ കവിസാൎവ്വഭൗമന്മാരുടെ പ്രബന്ധങ്ങളോടു നിസ്സീമമായ കടപ്പാടു ഉണ്ട്. ഇക്കാലത്തും അതു പറയത്തക്ക ക്ഷതമേല്ക്കാതെ നിലനില്ക്കുന്നു.

മുൻപുപറഞ്ഞ മഹാകവികൾ മൂന്നുപേരും വിശിഷ്ടതയേറിയ മൂന്നു കാവ്യപ്രസ്ഥാനങ്ങളുടെ ഉപജ്ഞാതാക്കളാകുന്നു. അവരിൽ ആൎക്കു മാഹാത്മ്യം ഏറുമെന്നു നിശ്ചയിക്കാറുന്നതല്ല. പുനവും കുഞ്ചൻനമ്പിയാരും സ്വതന്ത്രങ്ങളും രമണീയങ്ങളും ആയ നൂതന കവിതാമാൎഗ്ഗങ്ങളുടെ വേധസ്സുകളാണെങ്കിൽ, സ്വതന്ത്രമനോധൎമ്മവും ഭാഷാന്തരവൈഭവവും സമ്മേളിച്ച ഹൃദ്യതരവും വിശുദ്ധവും ആയ മറ്റൊന്നിന്റെ പ്രഥമ പ്രവൎത്തകനാകുന്നു തുഞ്ചത്താചാൎയ്യൻ. ദിവ്യലാവണ്യനിധികളും വിവിധാലങ്കാരഭാസുരകളും ഗാനനൃത്താദികലാചതുരകളും ആയ അപ്സരഃസ്ത്രീകളുടെ സാദൃശ്യത്തെ പുനത്തിന്റെയും കുഞ്ചന്റെയും കൃതികൾ വഹിക്കുന്നു. എന്നാൽ എഴുത്തച്ഛന്റെ കവിതയ്ക്കു ആത്മസിദ്ധിനേടിയവരും അപ്രതിമപ്രഭാവശാലികളും ഗംഭീരകളും ആയ യോഗിനികളുടെ സാമ്യമാണു ഉള്ളതു്. ഇവരിൽ ഒരാളുടെ സ്ഥിതി, ഇതരകവിയുടേതിനേക്കാൾ താഴ്ന്നതെന്നോ ഉയൎന്നതെന്നോ പറയുവാനില്ല. ഭിന്നരീതിയിലെങ്കിലും എല്ലാവരുടേയും നിലയ്ക്കു മേന്മ ഏറും. അപ്രകാരം ഒരു ശ്ലാഘ്യതയാണു അവൎക്കു കൈവന്നിരിക്കുന്നതു്.

3. കവി—കാലം.

മുൻപുപറഞ്ഞവിധം വൈശിഷ്ട്യം കൂടിയ കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കൎത്താവു പുനംനമ്പൂരിയാണെന്നുള്ള എന്റെ അഭിപ്രായം ഞാൻ പ്രകൃതത്തിൽവെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. അഭിപ്രായഭേദങ്ങളും വാദകോലാഹലങ്ങളും ഉണ്ടാക്കിരിയിക്കുന്ന ഒന്നാണു ഈ വിഷയം. ചില പണ്ഡിതന്മാർ ചെറുശ്ശേരിനമ്പൂരിയാണു ഗാഥയുടെ കൎത്താവുഎന്നു അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. ചെറുശ്ശേരി പുനം എന്നീ കവികളിൽനിന്നും ഭിന്നനായ ഒരാളിന്റെ തലയിൽ കൃഷ്ണഗാഥാകൎത്തൃത്വം ഇതുവരെ ആരും കയററിവച്ചിട്ടില്ല. അതു ഭാഗ്യംതന്നെ. കവി വടക്കേമലയാളത്തുകാരനും നമ്പൂരിയും ആകുന്നു എന്ന അഭിപ്രായവും സൎവ്വസമ്മതമായി സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഗ്രന്ഥകൎത്താവിനെപ്പററിയുള്ള ചിന്തയ്ക്കു അല്പം ക്ലേശക്കുറവുകിട്ടിയിട്ടുണ്ടെന്നു പറയാം.

വടക്കെ മലയാളത്തിലെ പല പണ്ഡിതന്മാരോടും വൃദ്ധന്മാരോടും ഞാൻ കൃഷ്ണഗാഥാകൎത്താവിനെക്കുറിച്ചു അന്വേഷിക്കുകയുണ്ടായി. അവരെല്ലാം പുനമാണു ഗാഥാകാരൻ എന്നു ഐകകണ്ഠ്യേന-യാതൊരു അഭിപ്രായഭേദവും കൂടാതെ – പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. പുനത്തെയും കൃഷ്ണവിജയകൎത്താവായ ശങ്കരകവിയേയും സംബന്ധിച്ചു അനേകം ഐതിഹ്യങ്ങൾ അവരുടെയിടയിൽ നടപ്പുള്ളതാകുന്നു. ചെറുശ്ശേരിയെക്കുറിച്ചു അവരിൽ ഒററയാളെങ്കിലും എന്നോടുപറഞ്ഞിട്ടില്ല. അവൎക്കു ആ പേർ ചെവിക്കുപുത്തരിയായിട്ടാണു അനുഭവപ്പെട്ടതു്. കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കൎത്താവു പുനം എന്നതു, വടക്കേമലയാളത്തുകാരായ ജനങ്ങളുടെ സുദൃഢമായ വിശ്വാസമാകുന്നു. തിരുവിതാംകൂറിൽ തത്സംബന്ധമായുണ്ടായ വാദകോലാഹലം ഒന്നും അവരുടെ അടിയുറച്ച വിശ്വാസത്തിനു യാതൊരിളക്കവും വരുത്തിയിട്ടില്ല.

ഒരു സംഗതികൂടി ഇവിടെ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഏതാനം വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപു ഞാൻ ഗ്രന്ഥപരിശോധനാർത്ഥം വടക്കെമലയാളത്തിൽ ചിറയ്ക്കൽ കോവിലകത്തു പോകുകയും അവിടെ രണ്ടുമൂന്നു ദിവസം താമസിക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നൊരു ദിവസം ഞാനും, അഭിജ്ഞനായ ശ്രീ. രാമവർമ്മവലിയരാജാവും തമ്മിൽ സംഭാഷണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയത്തു സാമാന്യം വൃദ്ധനായ ഒരു നമ്പൂതിരി അവിടെ കയറിവന്നു. അദ്ദേഹം, രാജാവു ഇരിക്കുവാൻ പറയുന്നതിനുമുൻപ് 'എനിയ്ക്കുനില്ക്കുവാൻ മേല' എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു നിലത്തു ഇരുന്നു. മഹാശയനായ രാജാവു അദ്ദേഹത്തിനെ സൽകരിച്ചു ഇരുത്തി. പിന്നീട് "ഇദ്ദേഹം സാക്ഷാൽ പുനം നമ്പൂരിയുടെ ഇല്ലത്തെ ആളാണ്" എന്നു പറഞ്ഞു രാജാവു ആഗതനെ ഞാനുമായി പരിചയപ്പെടുത്തി. അപ്പോൾ "പണ്ടു യോഗ്യന്മാർ ഞങ്ങളുടെ തറവാട്ടിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ന് അത്തരക്കാരാരുമില്ല. പഴയപേരുമാത്രമേയുള്ളു" എന്നു അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. അല്പസമയം ഞങ്ങൾ സംഭാഷണം ചെയ്തു. അനന്തരം ഒരു അത്യാവശ്യമായ കാര്യം സംബന്ധിച്ചു അദ്ദേഹം സ്ഥലം വിട്ടു. അതിനുശേഷം എനിക്കു അദ്ദേഹത്തെ കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അന്നുതന്നെ അദ്ദേഹം സ്വദേശമായ കുറ്റൂപറമ്പിലേക്കുപോയി. ഈ സംഗതി ഇവിടെ പറഞ്ഞതു മുഖ്യമായി ഒരു കാര്യം വിശദമാക്കുന്നതിനാണ്. അതു കൃഷ്ണഗാഥാകർത്താവു തങ്ങളുടെ ഒരു പൂർവ്വികനെന്നു പുനമില്ലത്തിലെ അംഗങ്ങൾ വിശ്വസിച്ചു വരുന്നു എന്നതത്രേ. പരമ്പരയാ നിലനിന്നുവരുന്ന അവരുടെ വിശ്വാസം അടിസ്ഥാനമില്ലാത്തതാകുവാൻ ഇടയില്ലെന്നാണു എൻെറ അഭിപ്രായം. ഞാൻ ഉപയോഗിച്ച ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഒന്നു ആ ഇല്ലം വകയാണെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

"ഉത്തരകേരളത്തിൽ ഇപ്പോഴത്തെ കുറുമ്പ്രനാട്ടു താലൂക്കിൽ വടകര എന്ന സ്ഥലത്തു ചെറുശ്ശേരിയെന്ന ഇല്ലപ്പേരോടുകൂടി ഒരു നമ്പൂരി ഉണ്ടായിരുന്നു." എന്നു ഭാഷാ ചരിത്രത്തിൽ തൽകർത്താവായ ഗോവിന്ദപ്പിള്ള പറയുന്നു. വടക്കെ മലയാളത്തിലെ പണ്ഡിതന്മാർ ഈ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിക്കുന്നില്ലെന്നു ഭാഷാ ചരിത്രം കൊണ്ടുതന്നെ കാണാം. "എന്നാൽ ഉത്തരകേരളത്തിൽ കുറുമ്പ്രനാട്ടു താലൂക്കിൽ വടകരയെന്ന സ്ഥലത്തു ചെറുശ്ശേരി എന്നൊരില്ലം പണ്ടു ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നും, ആ ഇല്ലത്തിൽ ജാതനായ ഒരു നമ്പൂതിരി ഇക്കാലങ്ങളിൽ വടക്കു ചെറുകുന്നത്തു ക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിയായിരിക്കുന്നില്ലെന്നും കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കർത്താവു പുനം നമ്പൂരിയാണെന്നും മററും കടത്തനാട്ടു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു." എന്നു കാണുക. ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികളാൽ അഭിനന്ദിതനായ പുനം ഇദ്ദേഹം എന്നാണു തമ്പുരാൻെറ അഭിപ്രായം. അതിനെക്കുറിച്ചു ഗോവിന്ദപിള്ളയ്ക്കു, എതിരായിട്ടു യാതൊന്നും പറയുവാനില്ല. എങ്കിലും ഗാഥാകർത്താവു ചെറുശ്ശേരിയെന്നു അദ്ദേഹം സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു. വടക്കേമലയാളത്തുകാർ പൊതുവെ വിശ്വസിച്ചു വരുന്ന ഒന്നാണു ഉദയവർമ്മ തമ്പുരാൻെറ അഭിപ്രായം. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള അദ്ദേഹത്തിനോടു എഴുതിച്ചോദിച്ചതിൽ കിട്ടിയ മറുപടിയിലെ അഭിപ്രായമാണു ഭാഷാചരിത്രത്തിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു വിചാരിക്കണം.

* രസികരഞ്ജിനീപ്രവൎത്തകന്മാർ, പുനമാണു ഗാഥാകൎത്താവു് എന്ന അഭിപ്രായത്തോടു മിക്കവാറും യോജിച്ചുകാണുന്നു. "മേൽവിവരിച്ച സംഗതികളെക്കൊണ്ടു കൃഷ്ണപ്പാട്ടു (കൃഷ്ണഗാഥ. ചെറുശ്ശേരി) പുനത്തിൽ നമ്പൂതിരി അവർകളാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതു" എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു തീരെ അബദ്ധമെന്നു പറയുവാനുള്ള കാലമായിട്ടില്ല." (1078- ചിങ്ങം- പുസ്തകം1- ലക്കം1.) എന്നു രഞ്ജിനിയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുതന്നെ അതിനു അടിസ്ഥാനം. "എന്നാൽ ഉത്തരകേരളത്തിൽ ചെറുശ്ശേരിയെന്നും പുനമെന്നും രണ്ടു തറവാട്ടുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നതിൽ ഒന്നു മറ്റേതിലേക്കു ഒതുങ്ങിയെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചതു കൃഷ്ണഗാഥയുണ്ടാകുന്നതിനു മുൻപായിരുന്നു എന്നുവന്നാൽ ചെറുശ്ശേരിയെന്നതു പുനത്തിൻെറ പൎയ്യായമായിട്ടു ഉപയോഗിക്കുവാൻ വിരോധമില്ലെന്നു മാത്രമല്ല തല്ക്കാലം ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികളെ രണ്ടാക്കാതെയും കഴിക്കാം." എന്നു രഞ്ജിനി പറയുന്നതും ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ, കുഞ്ചൻനമ്പ്യാരു. ഉണ്ണായിവാൎയ്യരു, ഇരയിമ്മൻതമ്പി, അശ്വതിതിരുനാൾ ഇളയമഹാരാജാവു, പൂന്തനംനമ്പൂതിരി, ചന്തുമേനോൻ സബ്ബ്ജഡ്ജി, വെണ്മണിനമ്പൂതിരി, ചാത്തുക്കുട്ടിമന്നാടിയാർ മുതലായവശ്യവാക്കുകളാൽ പോഷിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഭാഷാസാഹിത്യം നിസ്സാരമെന്നു അജ്ഞന്മാരല്ലാതെ ജല്പിക്കയില്ല." (പ്രസംഗസംഗ്രഹം-പുറം 39) എന്നു സാഹിത്യസാൎവ്വഭൌമനായ കേരളവൎമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ ഒരുസന്ദൎഭത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കൎത്താവുഎന്ന നിലയിലാണു പുനത്തെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നതു എന്നു വിശ്വസിക്കാം. അപ്പോൾ ഗാഥയുടെ കൎത്താവു പുനം എന്നാണു അവിടത്തെ അഭിപ്രായം എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

x ചെറുശ്ശേരിയെന്നൊരു ഇല്ലം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതു കൊ-വ- 547-നും 790-നും മദ്ധ്യത്തിൽ ഏതോ ഒരുകാലത്തു ഇല്ലാതെയായി. ആ "ഇല്ലത്തു ഒരിക്കൽ ഒരു ഉണ്ണിനമ്പൂതിരിമാത്രം ശേഷിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ പൊനത്തിലേക്കു ദത്തെടുക്കുകയും ഉണ്ടായി എന്നാണു് ഐതിഹ്യം. ഇതു വെറും പൊള്ളയെന്നു കരുതി തള്ളാവതല്ല എന്നേ ഞാൻ പറയുന്നുള്ളു. ദത്തുണ്ടായതു 547-നും 670-നും മദ്ധ്യേ ആയിരിക്കണമെന്നതിന്നും സംശമില്ല. .... ചെറുശ്ശേരിയില്ലത്തെ ഉണ്ണിയായി അവതരിച്ചു പൊനത്തിലില്ലത്തെ വലിയനമ്പൂതിരിയായി അന്തരിച്ച ബ്രാഹ്മണോത്തമനും ചെറുശ്ശേരി ഭാരതംപാട്ടു കൃഷ്ണപ്പാട്ടു് (കൃഷ്ണഗാഥ) എന്നീ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ നിൎമ്മാതാവുമായ ശങ്കരൻനമ്പൂതിരിയത്രെ ആ ഉണ്ണിനമ്പൂതിരി." എന്നു ചെറുശ്ശേരി ഭാരതം എന്നപേരിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പുസ്തകത്തിന്റെ അവതാരികയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു ചെറുശ്ശേരിയെന്നും പുനം എന്നും രണ്ടു കേരളബ്രാഹ്മണഗൃഹങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു വിശ്വസിക്കാം. അവയിൽ ആദ്യത്തേതു മറ്റേതിലേക്കു ഒതുങ്ങി എന്നും വരുവാൻ പാടില്ലായ്കയില്ല ചെറുശ്ശേരിയിലെ ഒരംഗമായി മാത്രം അവശേഷിച്ച ഉണ്ണിയെ പുനത്തിലേക്കു ദത്തെടുത്തു എന്ന

* കൊച്ചി രാമവൎമ്മ അപ്പൻ തമ്പുരാൻ കൊടുങ്ങല്ലൂർ കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാൻ എന്നിവർ·

x ചിറയ്ക്കൽ ടി. ബാലകൃഷ്ണൻനായർ ബി. എ.

അഭിപ്രായം അസംഗതവും അവിശ്വാസയോഗ്യവും ആയിരിക്കുന്നു. ഒരില്ലത്തു ഒരംശം മാത്രമായി അവശേഷിക്കുന്നു എങ്കിൽ ആ ആൾ മറ്റൊരു തറവാട്ടിലേക്കു ദത്തു പോകുക പതിവില്ല. വിവാഹംചെയ്തു സ്വന്തം തറവാട്ടു അഭിവൃദ്ധിയിൽ വരുത്തുക എന്നതാണു നടപ്പ്. അതുകൊണ്ടു ചെറുശ്ശേരിയിലെ ഒറ്റയംഗമായ ഉണ്ണിയെ പുനത്തിലേക്കു ദത്തെടുത്തു എന്നു പറയുന്നതു തീരെ ശരിയല്ല. അതു ശാസ്ത്രത്തിനും നാട്ടുനടപ്പിനും വിരുദ്ധമാകുന്നു.

പുനംഎന്ന ഇല്ലപ്പേരിനാണു പ്രസിദ്ധി. അതു കവിയെക്കൊണ്ടു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതുമാകുന്നു.

അധികേരളമഗ്ര്യഗിരഃ കവയഃ
കവയന്തു വയം തു നതാൻ വിനമഃ
പുളകോദ്ഗമകാരിവചഃ പ്രസരം
പുനമേവ പുനഃ പുനരാനമഹേ.

എന്ന പ്രസിദ്ധപദ്യത്തിൽ ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രി പുനത്തെയാണു സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നത്. "മദയതിപുനമിന്നും ഭൂരിഭൃചക്രവാളം" "മധുമൊഴിപുനമെന്നാ സല്ക്കവീന്ദ്രേണ" എന്നിങ്ങനെ ചന്ദ്രോത്സവത്തിലും പുനത്തിന്റെ നാമം ഉപയോഗിച്ചുകാണുന്നു. "പുനംചമയ്ക്കുന്ന ചിലോകമെല്ലാം" എന്നിങ്ങനെ പല പഴയ മണിപ്രവാളപദ്യങ്ങളിലും പ്രസ്തുത നാമം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചെറുശ്ശേരിയെന്ന ഇല്ലത്തിന്റെ പേർ സാഹിത്യലോകത്തിനു പരിചിതമല്ല. അതുകൊണ്ടു ഗാഥാകർത്താവ് എന്ന നിലയിൽ ഖ്യാതിനേടിയ മഹാകവി പുനത്തിലെ അംഗംഎന്നു തന്നെ നിസ്സംശയം വന്നുകൂടുന്നു. രഞ്ജിനി പറയുന്നതുപോലെ, ചെറുശ്ശേരിയില്ലം പുനത്തിലേക്കു ലയിക്കുന്നതിനുമുൻപു കൃഷ്ണഗാഥ രചിക്കപ്പെട്ടു എന്നുവരുന്നതു സംഗതമല്ല. ഗാഥാകർത്താവിനെപ്പോലെയുള്ള ഒരു മഹാകവി ആ തറവാട്ടിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ അതിന്റെ പേർ ഇത്രമാത്രം അപ്രസിദ്ധമാകുകയില്ലെന്നു ന്യായമായി വിശ്വസിക്കാം. ചെറുശ്ശേരിയും പുനവും പരസ്പരം ബന്ധം ഇല്ലാത്ത രണ്ടു തറവാടുകൾ എന്നും അവയിൽ രണ്ടാമത്തേതിലെ അംഗമാണു നമ്മുടെ മഹാകവിയെന്നും വിശ്വസിക്കയാണു യുക്തം.

ഗോവിന്ദപ്പണിക്കർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു സാഹിത്യപഞ്ചാനനൻ പി. കെ. നാരായണപിള്ള അവർകൾ എഴുതിയിരിക്കുന്ന സാരഭൂയിഷ്ഠമായ അവതാരികയിൽ ചെറുശ്ശേരിയാണു ഗാഥാകാരൻ എന്നു ശക്തിയായിത്തുടി വാദിക്കുന്നു. "ചെറുശ്ശേരിയെന്നൊരു കവിയില്ലെന്നുള്ള എതിർവാദത്തിനു സമൂലനാശം സംഭവിക്കത്തക്കവിധത്തിൽ ഈയിടെ ചിറയ്ക്കൽ കോവിലകത്തെ ഗ്രന്ഥപ്പുരയിൽനിന്നു കണ്ടുകിട്ടിയതായി ആ കോവിലകത്തെ ഒരംഗം ആയ രാമവർമ്മ രാജാവു പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുള്ള 'ചെറുശ്ശേരിഭാരതം' എന്ന കൃതിക്കു കേരളീയരുടെയിടയിൽ പ്രചാരം ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു ഈ കൃതിയുടെ ആവിർഭാവകാലത്തു തന്നെ കൃഷ്ണഗാഥാകർത്താവും ചെറുശ്ശേരിഭാരത കർത്താവും ഒരാളാവാൻ ഒരിക്കലും തരമില്ലെന്നു പ്രതിവാദികളും ആയ വർഗ്ഗത്തിൽപെട്ടന്ന ഔത്തരാഹന്മാരും വേണ്ടതിലധികം വ്യക്തമായി എതിർവാദം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള സംഗതി ഇവിടെ ഞാൻ ഗൌനിക്കാതിരിക്കുന്നി

ല്ല. .... കൃഷ്ണഗാഥ പുനത്തിന്റെ കൃതിയെന്നു വാദിക്കുന്നവർ തന്നെയാണു കൃഷ്ണഗാഥയും ചെറുശ്ശേരിഭാരതവും ഒരു കവിയുടേതല്ല എന്നു വാദിക്കുന്നവർ. ഈ വാദത്തെ അപഗ്രഥിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ കൃഷ്ണഗാഥ പുനത്തിന്റെ കൃതിയാണെന്നും ചെറുശ്ശേരിഭാരതം വേറെയൊരു കവിയുടെ കൃതിയാണെന്നും എതിർകക്ഷി വാദിക്കുന്നതായി വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ചെറുശ്ശേരിഭാരതം ആരുടേതെന്നുള്ള വിചാരത്തിൽ ഒരു കവിയേയെങ്കിലും ചൂണ്ടിക്കാണിപ്പാൻ ഭാവവുമില്ല." എന്നു ശ്രീ.പി. കെ. നാരായണപിള്ള പറയുന്നു. കൃഷ്ണഭാരതഗാഥകളുടെ കർത്താവു ഒരു കവിയെന്നും ആ ആൾ ചെറുശ്ശേരിയെന്നും ആണു ഈ അഭിപ്രായത്തിന്റെ സാരം. രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെയും കർത്താവ് ഒരു കവിയാകുവാൻ പാടില്ലായ്കയില്ല. ആ ആൾ പുനം ആകുന്നതിനേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ.

ഭാരതഗാഥയുടെ കർത്താവു ചെറുശ്ശേരിയെന്നു പറയുന്നതിനു ആ അഭിപ്രായക്കാർ യാതൊരു ലക്ഷ്യവും കാണിച്ചിട്ടില്ല. കൃഷ്ണഗാഥയുടെ ശതാംശം പ്രചാരം പ്രസ്തുത കൃതിയ്ക്കു ലഭിച്ചിട്ടില്ല. മുദ്രണംചെയ്തുപ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതിനു ശേഷം മാത്രമേ ചെറുശ്ശേരിഭാരതത്തിന്റെ പേർ പൊതുവേ ജനങ്ങൾക്കു പരിചിതമായിട്ടുള്ളു. അത്രയ്ക്കു വിരളമായിരുന്നു അതിന്റെ പ്രചാരം. അതിന്റെ കയ്യെഴുത്തു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഗ്രന്ഥപ്പുരകളിൽ വിരളമാണ്. ഭാഷാചരിത്രകർത്താവായ ഗോവിന്ദപ്പിള്ള ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പേർ സ്മരിച്ചിട്ടില്ല. സുപ്രസിദ്ധനായ ഒരു മഹാകവിയുടെ കൃതിയാണു ഭാരതഗാഥയെങ്കിൽ അതിനു ഇപ്രകാരം ഒരു ദുർദ്ദശ വന്നുചേരുവാൻ പ്രയാസമുണ്ടു്. എങ്കിലും അതു പുനത്തിന്റെ കൃതിയെന്നു വിചാരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

"വടക്കൻദിക്കുകളിൽ ചെറുശ്ശേരിയുടെ കാലത്തിനുശേഷം മററുകവികളുടെ പ്രാധാന്യംപൊന്തി വന്നതോടുകൂടി ചെറുശ്ശേരിയുടെ യശസ്സു കുറഞ്ഞൊന്നു മങ്ങിപ്പോകുകയും വീണ്ടും അതു പ്രകാശിച്ചു വന്നപ്പോൾ കൃതിയുടെ കാര്യമല്ലാതെ കവിയുടെ കാര്യം ജനങ്ങളുടെ ഗണനയെ ആകർഷിക്കാതെ വന്നതിൽ ചെറുശ്ശേരിയുടെ നാമധേയം ലുപ്തപ്രചാരമാവുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ളതായി ശങ്കിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഉത്തരകേരളത്തിൽ ചെറുശ്ശേരിയുടെ നാമത്തിനു തീരെ പ്രചാരമില്ലാതെയിരുന്നിട്ടുമില്ല." എന്ന അഭിപ്രായം സ്വീകരിക്കുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടു്. കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു കേരളത്തിൽ കൈവന്നിരിക്കുന്നതും അനന്യസാധാരണവും ആയ പ്രചാരത്തിന്റെ സ്ഥിതി വിചാരിക്കുമ്പോൾ, ഇതരകവികളുടെ പേരുകൾ എത്രയധികം ഉയർന്നു വന്നാലും, താഴ്ന്നു കാലഗതിയിൽ വിസ്മൃതിഗഹ്വരോദരത്തിൽ പതിക്കുന്ന തരത്തിലുള്ള ഒന്നല്ല തൽകർത്താവിന്റെ പേർ എന്നു നിശ്ശങ്കം തെളിയും. പുനം എന്ന അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിനു വാസ്തവത്തിൽ യാതൊരു മങ്ങലും തട്ടിയിട്ടില്ലെന്നു മുൻപു ഉദ്ധരിച്ച കവിവാക്യങ്ങൾകൊണ്ടു വിശദമാകുന്നുണ്ടല്ലോ. അതുകൊണ്ടു അന്യകവികളുടെ യശസ്സു ഗാഥാകർത്താവിന്റെ കീർത്തിയെ ആക്രമിച്ചു താഴ്ത്തി പ്രകാശശൂന്യമാക്കിയെന്ന സങ്കല്പം ശുഷ്കവും അനുഭവവിരുദ്ധവും എന്നു പറയണം.

പുനത്തെ സംബന്ധിച്ചു എന്റെ അന്വേഷണത്തിൽ അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞ ചില വിവരങ്ങൾ ഇവിടെ ചേർക്കാം. വടക്കൻ കോട്ടയത്തു നാലുദേശക്കാരാണു പുനം

നമ്പൂതിരിമാർ. അവർ ഉത്തമകുലജാതന്മാരാകുന്നു. ഓത്തു് സന്ന്യാസം ഭിക്ഷ എന്നിവ ഈ തറവാട്ടുകാക്കുണ്ട്. അവർ തിരുനാവാ യോഗത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടുന്നു. ഗാഥാകത്താവായ പുനം ചിറ്റൂർ കോവിലകത്തു കുട്ടികളെ പഠിപ്പിച്ചു പാത്തുവന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു അവിടെ അടുത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന പള്ളിക്കുന്നു ക്ഷേത്രത്തിൽ ശാന്തിവൃത്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. കൃഷ്ണവിജയകത്താവായ ശങ്കരകവി ഈ ക്ഷേത്രത്തിലെ കഴകക്കാരനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ജാതിയിൽ വാരിയരാണ്. "ക്ഷേത്രം വിഹാരാചലനാമധേയം" എന്നു കൃഷ്ണവിജയത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഈ പള്ളിക്കുന്നു അമ്പലത്തെക്കുറിച്ചാകുന്നു. "വടക്ക ചെറുകുന്നത്തു അമ്പലത്തിൽ ശാന്തിയായിരിക്കുന്നുണ്ട്" എന്നു ഭാഷാചരിത്രത്തിൽ കാണുന്നതു ശരിയാണെന്നു തോന്നുന്നില്ല. പള്ളിക്കുന്നിൽ പുനം ശാന്തിയും ശങ്കരവാരിയർ കഴകക്കാരനും ആയിരുന്നു എന്നാണു അഭിജ്ഞന്മാരായ വൃദ്ധന്മാരോടു അന്വേഷിച്ചതിൽ അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്. ഇവർ വലിയ സ്നേഹിതന്മാരുമായിരുന്നു. "താരിൽത്തനവീ" ഇത്യാദി പ്രസിദ്ധപദ്യം നിർമ്മിച്ചതും, മഹാകവിയായ ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രിയുടെ അഭിനന്ദനത്തിനു പാത്രമായതും ഈ പുനം നമ്പൂതിരിതന്നെയാകുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിനു മുൻപറഞ്ഞ ശങ്കരവാരിയരുടെ ഗൃഹത്തിൽ 'സംബന്ധ'മുണ്ടായിരുന്നു എന്നു ചിലർ പറയുന്നു. അതു ശരിയെങ്കിൽ ഗാഥാകത്താവു തറവാട്ടിലെ 'അപ്പ'ന്മാരിലൊരാളാകണം. അദ്ദേഹത്തിനു സ്വജാതിയിൽ ഭാര്യയും മക്കളും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നാണു എന്റെ അഭിപ്രായം.

പാട്ട്യംശം ദേശത്തു പുല്ലഞ്ചേരിയെന്ന ഇല്ലത്തിനു സമീപത്തായിട്ടു ചിരട്ടമ്മേത്തുപുനം എന്നു പേരായി ഒരു ഇല്ലം ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിലെ അംഗമാണു ഗാഥാകാരൻ. ചിരട്ടമ്മേത്തില്ലത്തുനിന്നു അല്പം അകലെ അമ്പലാട്ടുദേശത്തു ഇപ്പോഴത്തെ പുനംഇല്ലം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഇപ്പോൾ ചിരട്ടമ്മേത്തു പുനം നിന്നിരുന്ന സ്ഥലം അന്യകൈവശമാണ്. അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന ദേവന്മാരെ പുനത്തിൽ ഇല്ലത്തുകൊണ്ടു വന്നു പൂജിച്ചുവരുന്നു. മഞ്ചയ്ക്കൽപുനം എന്നൊരില്ലം വേറെയുണ്ട്. അതും ചിരട്ടമ്മേത്തുപുനവും പരസ്പരം ബന്ധത്തോടുകൂടിയ തറവാട്ടുകളാണ്. തമ്മിൽ ആശൌചമുണ്ട്.

പുനത്തെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുമ്പോൾ ഒരുസംഗതി പ്രത്യേകം ചിന്തിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ട്. അതു ഗാഥയുടെയും രാമായണാദി ചമ്പുക്കളുടേയും കത്താവു ഒരാൾ തന്നെയോ എന്നതാണ്. കൃതികളിലെ കവിതാശൈലിനോക്കുമ്പോൾ അവയുടെ കത്താവു ഒരാളാകുവാൻ പാടില്ലെന്നു അഭിപ്രായം ഉണ്ടാകും. അതിലളിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഭാഷാപദങ്ങൾകൊണ്ടു നിമ്മിതമായിരിക്കുന്ന ഗാഥയ്ക്കും ഉജ്വലവും ഗംഭീരവും സംസ്കൃതപ്രചുരവും ആയ മണിപ്രവാളപ്രസ്ഥാനത്തിൽ രചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ചമ്പുക്കൾക്കും തമ്മിൽകാണുന്ന വ്യത്യാസം നിസ്സാരമായി ഗണിച്ചുതള്ളത്തക്കതല്ല. ഒരാൾതന്നെ രണ്ടുരീതികളിൽ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിമ്മിച്ചു എന്നതു സംഭവിക്കാവുന്നതാണ്. സ്ത്രീകളെ ഉദ്ദേശിച്ചു കൃഷ്ണപ്പാട്ടും പണ്ഡിതന്മാർക്കു വേണ്ടി രാമായണാദി ചമ്പുക്കളും പുനംനമ്പൂതിരിതന്നെ നിർമ്മിച്ചു എന്നുവരാം. ഉത്തരനൈഷധം എന്ന പ്രൌഢമായ മഹാകാവ്യത്തിന്റെ കത്താവായ ആശ്രുരടിതിരിതന്നെയാണു ലളിത

കോമളമായ സുഭദ്രാഹരണം തിരുവാതിരപ്പാട്ട് ഉണ്ടാക്കിയതെന്ന സ്പഷ്ടമാണല്ലോ. അതുകൊണ്ടു മഹാകവികൾക്കു ഏതുരീതിയും സ്വാധീനമെന്ന വിശ്വസിക്കുകയാണ യുക്തം. ചമ്പുക്കളുടേയും ഗാഥയുടേയും കർത്താക്കന്മാർ ഭിന്നന്മാരെന്ന പറയുന്നതിനേക്കാൾ ഒരാളെന്ന സ്ഥാപിക്കുന്നതിനാണ അടിസ്ഥാനം കാണുന്നതു്.

കൃഷ്ണഗാഥയിൽ എന്നതുപോലെ വർണ്ണനാരീതിയ്ക്കു ഒരു പുതുമയും ...ത്ര്യേകതയും ചമ്പുക്കളിലും ഉണ്ട്. അവയിലെ ഗദ്യങ്ങളിലാണ പ്രസ്തുത ഗുണങ്ങൾ സവിശേഷം വിളയാടുന്നതു്. ഗാഥയിൽ എന്നതുപോലെ സുലളിതപദങ്ങൾകൊണ്ടു നിർമ്മിതങ്ങളായ അനേകംഭാഗങ്ങൾ ചമ്പുക്കളിലെ ഗദ്യങ്ങളിലും ഉണ്ട്. രാമായണചമ്പു ഭാരതചമ്പു എന്നിവ ദൃഷ്ടാന്തത്തിന സ്മരിക്കപ്പെടാം. അന്യപ്രബന്ധങ്ങളിൽ ദുർല്ലഭങ്ങളായ അനേകം പഴയ ഭാഷാപദങ്ങൾ ചമ്പുക്കളിലും ഗാഥയിലും ഒരുപോലെ ഉപയോഗിച്ചുകാണുന്നു. അവയിൽ പലതിന്റെയും കാര്യം ഞാൻ ടിപ്പണിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത കാരണങ്ങൾകൊണ്ടു ഗാഥയുടേയും ചമ്പുക്കളുടെയും കവി ഒരാളായിരിക്കണമെന്ന എനിക്കു തോന്നുന്നു എന്നാൽ കൂടുതൽ ഗവേഷണംചെയ്യാതെ ഇക്കാര്യം ഉറപ്പിച്ചുപറയുന്നതിന നിവൃത്തിയില്ല പുനത്തിൽ വേറെയൊരു കവിയെ കൂടി സൃഷ്ടിച്ചു ചമ്പുകർത്തൃത്വം അദ്ദേഹത്തിൽ ആരോപിക്കുകയാണ ചിലർ ചെയ്യുന്നതു് അത്യാവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽമാത്രമേ അപ്രകാരം ചെയ്യാവു എന്ന അഭിപ്രായപ്പെടേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കർത്താവായ പുനമാണ ഭാരതഗാഥയുടെ കവിയെന്നുകൂടി ഇവിടെ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. അതുസംബന്ധിച്ചു ചിലകാര്യങ്ങൾ മേലിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നതായിരിക്കും.

കവിവർഗ്ഗത്തിൽ ഉന്നതമായ സ്ഥാനവും നിസ്സീമമായ ഖ്യാതിയും അഭൂതപൂർവ്വമായ ലോകബഹുമതിയും നേടുന്നതിന പുനത്തിന സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. സമകാലികന്മാരായ പണ്ഡിതന്മാർ അദ്ദേഹത്തെ എത്രയധികം ബഹുമാനിച്ചിരുന്ന എന്നതു ചന്ദ്രോത്സവാദികാവ്യങ്ങളിലെ ചിലഭാഗങ്ങളിൽനിന്ന വെളിവാകും. അനേകം പ്രശസ്തന്മാരായ കവികൾ പുനത്തിന്റെകാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു. അവരെ സംബന്ധിച്ചുള്ള സൂചനകൾ പ്രസ്തുത കൃതികളിൽ ഉണ്ട്. അവരിൽ ശങ്കരകവി, രാഘവനും ശിഷ്യന്മാരും, ചേന്നാസ്സനമ്പൂതിരി, ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രികൾ, കോലസ്വരൂപത്തിലെ ചില രാജാക്കന്മാർ മുതലായവർ മുഖ്യന്മാരാകുന്നു. കോഴിക്കോട്ടുസാമൂതിരിയുടെ വിദ്വത്സദസ്സിലെ സുപ്രസിദ്ധന്മാരായ പതിനെട്ടരക്കവികളുടെകൂട്ടത്തിൽ പുനത്തിന അരക്കവിയുടെ സ്ഥാനമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളു. അദ്ദേഹം ഭാഷാകവി മാത്രമായിരുന്നതത്രേ അതിന്ന കാരണം. അദ്ദേഹം അതിരസികനും ഗംഭീരനും അതുല്യനും ആയ ഒരു മുഴുക്കവിയായിരുന്നു എന്ന വസ്തുത ഗാഥാദിപ്രബന്ധങ്ങൾ വായിച്ചിരിക്കുന്ന ഏതു സഹൃദയനും സകൗതുകം സമ്മതിക്കും. പച്ചപ്പരദേശിയും ഭാഷാകവികളെ തീരെ ആദരിക്കാത്ത ആളുമായ മഹാകവി ഉദ്ദണ്ഡങ്കൽനിന്ന,

പുളകോദ്ഗമകാരിവചഃ പ്രസരം
പുനമേവ പുനഃ പുനരാനമഹേ.

എന്നു ഒരു അഭിനന്ദനം നേടുവാൻ കഴിയണമെങ്കിൽ ആ കവി എത്രമാത്രം ഗംഭീരനായിരിക്കണം!. പുനത്തിൻെറ അന്യാദൃശമായ മാഹാത്മ്യം വെളിപ്പെടുത്തുന്നതിനു ഈ ഒരുസംഗതി മതിയാകും. അദ്ദേഹത്തിൻെറ അരക്കവിത്വം മററുള്ളവരുടെ മുഴുക്കവിത്വത്തേക്കാൾ എത്രയോ ഉയർന്നതും ഉജ്ജ്വലവും വിലയേറിയതുമാകുന്നു!.

കൃഷ്ണഗാഥയിൽനിന്നു തല്കൎത്താവിനെ സംബന്ധിച്ചു പറയത്തക്കവിധം അറിവൊന്നും കിട്ടുന്നില്ല.

പാലാഴിമാതുതാൻ പാലിച്ചുപോരുന്ന-
കോലാധി നാഥനുദയവൎമ്മൻ
ആജ്ഞയെച്ചെയ്കയാലജ്ഞനായുള്ള ഞാൻ
പ്രാജ്ഞനെന്നിങ്ങനെ ഭാവിച്ചിപ്പോൾ
ദേവകീസൂനുവായ് മേവിനിന്നീടുന്ന-
കേവലൻ തന്നുടെ ലീലചൊൽവാൻ
ആവതല്ലെങ്കിലുമാശതാൻ പെല്കയാ-
ലാരംഭിച്ചീടുന്നേനായവണ്ണം

പു. 1 എന്നും,

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവൎമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം

x x x x

എന്നും കാണുന്ന ഭാഗങ്ങൾ, കവി, കോലത്തിരി ഉദയവൎമ്മയുടെ ആശ്രിതനായിരുന്നു എന്നും, തദാജ്ഞാനുസരണം കൃഷ്ണഗാഥ നിൎമ്മിച്ചു എന്നും വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. വടക്കേമലയാളത്തിൽ മാത്രം വ്യവഹാരത്തിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന പല പദങ്ങളും ഗാഥയിൽ കാണുന്നതുകൊണ്ടു കവി ആനാട്ടുകാരനെന്നു വിശ്വസിക്കാം. അദ്ദേഹം ഒരുനമ്പൂരിയെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിനു വേണ്ട തെളിവുകൾ ഗാഥയിലുണ്ട്. അദ്ദേഹം പ്രശസ്തനായ ഒരു പണ്ഡിതനും, വിശേഷേണ മഹാഭാഗവത ഭക്തനും ആയിരുന്നു എന്നും ശങ്ക കൂടാതെ പറയാം. അദ്ദേഹത്തിനു വിസ്തൃതമായ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥ പരിചയം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. സാധാരണമായി പറയത്തക്ക പഠിപ്പൊന്നുമില്ലാത്ത സ്ത്രീകൾക്കു പഠിച്ചുപാടുന്നതിനും ഭഗവല്ലീലകൾ ഗ്രഹിച്ചു ഭക്തിയുണ്ടാകുന്നതിനും ഉപയോഗപ്പെടണമെന്ന ഉദ്ദേശത്തെ മുന്നിൎത്തിയാണു കൃഷ്ണഗാഥ വിരചിച്ചതെന്നു വിചാരിക്കാം. അതുകൊണ്ടു മണിപ്രവാള കാവ്യങ്ങളിൽ കാണുന്ന “കടുപടപ്പട്ടകഠിന സംസ്കൃത വികട കടുകവിത” മനഃപൂൎവ്വം ഗാഥയിൽ നിന്നു ഒഴിച്ചുനിൎത്തിയിരിക്കുന്നു. അറിവുകുറയുന്നവരായ സാധാരണ ജനങ്ങൾ കൃഷ്ണഗാഥയെ പ്രകർഷേണ ആദരിക്കുന്നതിൻെറ രഹസ്യം ഇതാകുന്നു.

പുനംനമ്പൂതിരിയെ സംബന്ധിച്ചു ഒരു ഐതിഹ്യം പ്രസിദ്ധമായികേട്ടിട്ടുണ്ട്. മഹാപണ്ഡിതനായ ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രി ഒരു ദിവസം സ്വാമിദർശനാർത്ഥം കോഴിക്കോട്ടു തളിയിൽ അമ്പലത്തിൽ ചെന്നു. അപ്പോൾ അവിടെ അനേകം നമ്പൂതിരിമാർ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശാസ്ത്രി അവരെ നോക്കി,

വീണാലസന്മണിഖലായ നമോസ്തു തസ്മൈ
വീണാഘൃണാജിനവതേ തുണിനേ തുണായ
അല്പോയമീശ്വരനമസ്കൃതയേ കഥം സ്യാൽ?

എന്നുചോദിച്ചു. ശ്ലോകാൎത്ഥം എങ്ങിനെയായാൽ ഈശ്വര നമസ്കൃതിയാകുമെന്നാണു ചോദ്യം. അതുകേട്ട ഉടനെ അവിടെയിരുന്ന നമ്പൂതിരിമാരിൽ ഒരാൾ "അന്യോത്തരോക്തിമവിദന്നപി കീട്ടശസ്സ്യാൽ" എന്നു മറുപടി പറഞ്ഞു. ഉത്തരം കൂടി അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതാണ് ഈ എതിർ ചോദ്യം. ശാസ്ത്രിയുടെ ചോദ്യത്തിനു ഉത്തരം അറിവില്ലാത്തവൻ വിഷണ്ണനാകും അതുപോലെ ശ്ലോകാർത്ഥം 'വിഷണ്ണം (ആവരണകാരങ്ങളില്ലാത്തതു) ആയാൽ ഈശ്വര സ്തുതിയായിത്തീരും എന്നു ചതുർത്ഥപാദത്തിൻെറ സാരം. പൂർവാർദ്ധത്തിലെ ആവരണകാരങ്ങൾ നീക്കിയാൽ സന്ധിനിയമം അനുസരിച്ചു, വ്യാലസന്മേഖലായ, വ്യാഘ്രാജിനവതേ ത്രിണേത്രായ 'തസ്മൈ നമോസ്തു' എന്നു കിട്ടും. അപ്പോൾ സ്തുതിയാകും. ഉത്തരം പറഞ്ഞ ആൾ പൂനം നമ്പൂതിരിയായിരുന്നു. നമ്പൂതിരിയുടെ പ്രതിഭാവിലാസം അത്ഭുതം തന്നെ എന്നു സമ്മതിക്കണം.

പൂനവും ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രിയും കോഴിക്കോട്ടു മാനവിക്രമരാജാവിൻെറ സമകാലികന്മാരായിരുന്നു എന്നതു സിദ്ധമാണ്. തന്ത്രസമുച്ചയകൎത്താവായ ചേന്നാസ്സ നാരായണൻ നമ്പൂരിയും ഇവരുടെ കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു. "കല്യബ്ദേഷ്വതിയത്സു നന്ദനയനേഷ്വംഭോധിസംഖ്യേഷ്വയഃ" എന്ന സമുച്ചയത്തിലെ വാക്യം തൽകൎത്താവിൻെറ ജനനകാലത്തെ കുറിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം കൊല്ലം 604-ൽ ജനിച്ചു എന്നു അതിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. ഈ സംഗതി അടിസ്ഥാനമാക്കി നോക്കുമ്പോൾ മാനവിക്രമനും അദ്ദേഹത്തിൻെറ വിദ്വത്സദസ്സിലെ അംഗങ്ങളും കൊല്ലം 600-നും 700-നും മദ്ധ്യേ ജീവിച്ചിരുന്നവരെന്നു വന്നുകൂടും. ഗാഥ നിർമ്മിക്കുന്നതിനു പ്രേരിപ്പിച്ച ഉദയവർമ്മ കോലത്തിരിയും പൂനവും ഈ കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നും തെളിയുന്നുണ്ട്. "ഗ്രന്ഥകൎത്താവായ ചെറുശ്ശേരി ജീവിച്ചിരുന്ന കാലം 650-നും 750-നും മദ്ധ്യേ ആയിരിക്കണം" എന്നു ഗോവിന്ദപ്പിള്ള പറയുന്നു. "ആകപ്പാടെ നോക്കുമ്പോൾ ഇതരതെളിവു കിട്ടുന്നതുവരെ ചെറുശ്ശേരിയുടെ ജീവിതകാലം 650-നും 750-നും മദ്ധ്യേ എന്നുള്ള ഭാഷാചരിത്രകാരൻെറ അഭിപ്രായം അംഗീകരിക്കുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളു." എന്നു പീ. കേ. നാരായണപിള്ള ഭാഷാ ചരിത്രകാരൻെറ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിക്കുന്നു. തന്ത്രസമുച്ചയകാരൻ, മാനവിക്രമസദസ്സിലെ പതിനെട്ടുപേരിൽ ഒരാളാണ്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ കാലം മുൻപു വ്യക്തമാക്കിയല്ലൊ. പൂനത്തിൻെറ (ഗാഥാകൎത്താവിൻെറ) കാലം അതിൽ നിന്നു ഭിന്നമായി വരുവാൻ നിവൃത്തിയില്ല.

ഗാഥാകൎത്താവു വാഴ്ത്തുന്ന ഉദയവർമ്മരാജാവു ഒരു പണ്ഡിതനും സഹൃദയനും ഭാഷാപ്രണയിയും ആയിരുന്നു എന്നു തീർച്ചയാക്കാം. അദ്ദേഹത്തിൻെറ കാലം മാനവിക്രമൻേറതുതന്നെയാകണം. കേരളവർമ്മ രാമവർമ്മ എന്നു പേരായി രണ്ടു രാജാക്കന്മാർ ചിറക്കൽ കോവിലകത്തു ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ കേരളവർമ്മ കൊല്ലം 554-ൽ ജനിച്ചു 598-ൽ അഭിഷിക്തനായി. 621-ൽ ചരമഗതിയെ പ്രാ

പിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാഗിനേയനാണ രാമവർമ്മ. ഈ രാജാവു 618–ൽ ദിവംഗതനായി. ഇവർ രണ്ടുപേരും പണ്ഡിതന്മാരും കവിജനപ്രണയികളും ആയിരുന്നു. മുൻപു സ്മരിച്ച രാഘവൻ ഇവരുടെ ആശ്രിതനായിരുന്നു.

കേരളവർമ്മ പരാക്രമശാലിയായ ഒരു രാജാവായിരുന്നു എന്നു കാണുന്നുണ്ടു്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ആജ്ഞയനുസരിച്ചാണ രാഘവൻ യുധിഷ്ഠിരവിജയത്തിനു വ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ചതു്.

ശ്രീ കേരളവർമ്മനൃപഃ
പരിഭ്രുതാരാതി ഭ്രുതിഭ്രുരിമദഃ
ആസ്ഥാനമലങ്കുർവ്വ-
ന്നാസ്ഥായോഗാൽ കദാചിദശിഷന്മാം.

രചയ യുധിഷ്ഠിരവിജയ-
വ്യാഖ്യാം പ്രഖ്യാപിതോരുതാല്പർയ്യാം
പര്യാലോചന ചതുരാം
രാഘവ! ലാഘവ വിവർജ്ജിതാ ത്വജിതാം.

എന്നു് വ്യാഖ്യാനത്തിൻെറ ആരംഭത്തിൽ തൽകർത്താവു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പ്രഥമശ്ലോകത്തിലെ ദ്വിതീയപാദം കേരളവർമ്മരാജാവിൻെറ പ്രതാപോല്ക്കർഷത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. രാഘവൻെറ ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിൻെറ പേർ പദാർത്ഥചിന്തനമെന്നാകുന്നു. ഈ പണ്ഡിതൻെറ ശിഷ്യനാണ കൃഷ്ണവിജയകർത്താവായ ശങ്കരകവി. സ്വഗുരുവായ രാഘവനെക്കുറിച്ചു ശങ്കരനു നിസ്സീമമായ ഭക്തിയുണ്ടായിരുന്നു.

വിഭാതി തസ്മിൻ ഗിരിജാകടാക്ഷ-
പാത്രീഭവൻ കശ്ചന സൂരിവര്യഃ
ശ്രീ കോലഭൂപാലക ഹർഷസിന്ധു-
രാകാശശീ രാഘവനാമധേയഃ
സദാമനീഷാമയ താമ്രപർണ്ണീ-
സമ്പർക്കിണോ വാങ്മയമൗക്തികാനി
ഭാഗ്യൈക സിന്ധോസ്സമവാപ്യ യസ്മാൽ
സുധീജനഃ കണ്ഠമലംകരോതി.
അന്തേവസൻ കശ്ചന തസ്യ ചാസീൽ
കവിത്വമാർഗ്ഗേ കലിതപ്രചാരഃ
ആചാര്യകാരുണ്യ ജലപ്രരൂഢ-
പ്രജ്ഞാങ്കുരഃ ശങ്കരനാമധേയഃ.

രാഘവപണ്ഡിതൻ ദേവിയുടെ കടാക്ഷത്തിനും, കോലത്തിരിയുടെ പ്രീതിബഹുമാനങ്ങൾക്കും പാത്രമായിരുന്നു എന്നും ശങ്കരൻ തച്ഛിഷ്യനെന്നും പ്രസ്തുത പദ്യങ്ങളിൽ നിന്നു വെളിവാകും. ഈ ഗുരുവും ശിഷ്യനും പള്ളിക്കുന്നുദേശക്കാരാണു്.

നിരുപമരുചിഭാജാം ദേവി നിർമ്മത്സരാണാം
നിലയമിനിയ പള്ളിക്കുന്നു യേഷാമമീഷാം.

എന്നു ചന്ദ്രോത്സവത്തിൽ പറയുന്നു. "വിഭാതി തസ്മിൻ" ഇത്യാദി ശ്ലോകവും രാഘവൻ, പള്ളിക്കുന്നുദേശക്കാരനെന്നു തെളിയിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

ദൃഷ്ട്വാ ദേവം പരിസരജുഷം ശംബരേ ബാലകൃഷ്ണം
ലോപാമുദ്രാസഹചരതിലകിതം ദിങ്മുഖം ഭൂഷയിഷ്യൻ
കോലാനേലാവനസുരഭിലാൻ യാഹി യത്ര പ്രഥന്തേ
വേലാതീതപ്രഥിതവചസഃ ശങ്കരാദ്യാഃ കവീന്ദ്രാഃ.

(കോകിലസന്ദേശം) എന്നു ഉദ്ദണ്ഡമഹാകവിയും,

അഹമഹമികയാ പോന്നത്ഥശബ്ദപ്രവാഹം
ഭവതു വദനബിംബം പ്രീതയേ ശാങ്കരം മേ.

എന്നു ചന്ദ്രോത്സവകാരനും പ്രശംസിച്ചിരിക്കുന്നതു രാഘവശിഷ്യനായ ഈ ശങ്കരകവിയെയാണെന്നു ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

കേരളവർമ്മയുടെ അനന്തരവനായ രാമവർമ്മ ഭാരതസംഗ്രഹം എന്ന കാവ്യത്തിന്റെ കർത്താവാകുന്നു. മാതുലന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചാണു അദ്ദേഹം പ്രസ്തുത കൃതി നിർമ്മിച്ചതു.

ജഗന്നിവാസം ഹൃദയേ ദധാനോ
മുദാ കദാചിന്നിജ ഭാഗിനേയം
സരാമവർമ്മാണമുവാച കാവ്യം
വിധീയതാം ഭാരതസംഗ്രഹാഖ്യം.

എന്നു കവി ഭാരതസംഗ്രഹത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എന്റെ കേരളീയ സംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രം പ്രഥമഭാഗത്തിൽ (പുറം 419-422) ഈ കാവ്യത്തെക്കുറിച്ചു സവിസ്തരം പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കേരളവർമ്മരാജാവിന്റെ ഒരു ഭാഗിനേയനായിരിക്കണം രവിവർമ്മ. ഇദ്ദേഹം വലിയ പണ്ഡിതനോ കവിയോ ആയിരുന്നു എന്നു തോന്നുന്നില്ല. സംസ്കൃതത്തിൽ സാമാന്യജ്ഞാനം ഇദ്ദേഹത്തിനു ഉണ്ടായിരുന്നു. ഉദയവർമ്മചരിതം എന്ന ഒരു ഗ്രന്ഥം ഏതദ്വിരചിതമായിട്ടുണ്ട്. സ്വവംശജനും പ്രാചീനനും ആയ ഒരു ഉദയവർമ്മയുടെ ചരിതം അതിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു അദ്ദേഹം ജഗദ്ഗുരു ശ്രീ ശങ്കരാചാര്യരുടെ സമകാലീനനെന്നു അതിൽ പറയുന്നു. ഉദയവർമ്മ ശതകത്തിലെ നായകൻ കൊല്ലം ഒന്നാം ശതവർഷത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നു കാണുന്നു.

കേരളവർമ്മ രാമവർമ്മ രവിവർമ്മ എന്നു മൂന്നു രാജാക്കന്മാരെ ഇവിടെ സ്മരിച്ചുവല്ലോ. അവരിൽ ഒടുവിൽ പറഞ്ഞ രണ്ടുപേരുടേയും ഗാഥാകർത്താവിനെ പ്രേരിപ്പിച്ച ഉദയവർമ്മയുടേയും ജീവിതകാലം ഏകദേശം ഒന്നെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തണം. അതു കൊല്ലം 600 നും 700-നും മദ്ധ്യേ എന്നു വരുന്നതാണു യുക്തം. ഗാഥാകർത്താവിന്റെ കാലത്തെക്കുറിച്ചു പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഇടയിൽ പല അഭിപ്രായഭേദങ്ങളും ഉണ്ട്. അവയെ സ്മരിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പ്രകൃതത്തിൽ പ്രയോജനമില്ല.

കൃഷ്ണഗാഥാകർത്താവു ഒരു നമ്പൂരിയെന്നു തെളിയിക്കുന്ന പല ഭാഗങ്ങളും പ്രസ്തു

ത കൃതിയിലുണ്ട്.

ദുസ്സഹമായ മഞ്ഞുപൊഴിയുന്നകാലത്തു തണുപ്പിന്റെശക്തിയെ വകവയ്ക്കാതെ പ്രഭാതത്തിൽ എഴുന്നേററു കുളിച്ചു സന്ധ്യാവന്ദനംചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ സ്ഥിതി ഹേമന്തവർണ്ണനത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. അതു കവി അനുഭവിച്ചിരിക്കുന്നതാണെന്നു വിചാരിക്കാം.

ദേവാരിക്കേണമിന്നാച്ചായെനിക്കു നീ
പൂവെല്ലാംകൊണ്ടെത്താവെന്നാചൊല്ലും
അച്ഛനം താനുമായിച്ചയിലിങ്ങനെ
നിച്ചലം നിന്നുപടകളിക്കും.

(പു. 32) ഈ ഭാഗത്തിൽനിന്ന് കവി ഒരു നമ്പൂരിയെന്നു വെളിപ്പെടുന്നു. ഗൃഹങ്ങളിൽ വലിയവരുടെ പ്രവൃത്തികളെ അനുകരിച്ചു കുട്ടികൾ കളിക്കുക സാധാരണമാണ് ഗൃഹസ്ഥന്മാരായ നമ്പൂതിരിമാരുടെ പൂജാദികർമ്മങ്ങളെ അനുകരിച്ചുകളിക്കുന്ന ശിശുക്കളുടെ സ്വഭാവമാണു ഇവിടെ (കൃഷ്ണന്റെ ലീലയിൽ) കാണിച്ചിരിക്കുന്നത്. കവി ശിഷ്ടാചാരനിഷ്ഠനായ ഒരു നമ്പൂതിരിയല്ലെങ്കിൽ ദേവാരരീതിയിലുള്ള ഒരു ബാലലീലയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതല്ലെന്നു വിശ്വസിക്കാം. "ഓത്തുമുടിഞ്ഞതു പാക്കരുതാഞ്ഞുതൻ" എന്ന ഭാഗത്തിലെ 'ഓത്തുമുടിയുക' ഒരു നമ്പൂരിബ്ഭാഷയാണ് ഓത്തുപഠിക്കുന്നതു നിർത്തുക എന്നു അർത്ഥം. ഈമാതിരിഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയിൽ വേറെയും ഉണ്ട്. രാമായണാദിഭാഷാ ചമ്പുക്കളിലും ഏതാദൃശങ്ങളായ കല്പനങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാണെന്നു കൂടി ഇവിടെ പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. ഗാഥയിൽകാണുന്ന അന്യാദൃശമായ ഫലിതപ്രയോഗവും പരിഹാസചാതുര്യവും തല്ക്കർത്താവു ഒരു നമ്പൂരിയാകുന്നു എന്നതിനു മററു തെളിവുകളാകുന്നു. നമ്പൂതിരിമാർക്കു നൈസർഗ്ഗികമായി ഒരു ഫലിതപാടവം ഉണ്ട്. അതു ഇതരവർഗ്ഗക്കാരിൽ കാണുന്നതല്ല. പരിഹാസത്തിന്റേയും ഫലിതത്തിന്റേയും കാര്യത്തിൽ രസികകവിശിരോരത്നമായ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർക്കുകൂടി, പുനം മാർഗ്ഗദർശിയത്രേ. പുനത്തിന്റെ ഫലിതത്തിനും മററും മേലിൽ ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ കൊടുക്കുന്നതായിരിക്കും.

ഫലിതവും പരിഹാസപാടവവും മനസ്സംസ്കാരശൂന്യതയുടെ ലക്ഷണങ്ങളെന്നും, നമ്പൂരിമാർ മിക്കവാറും ആത്മസംസ്കാര രഹിതന്മാരായതുകൊണ്ടു അവർ ഫലിതപടുക്കളും പരിഹാസരസികന്മാരും ആയി എന്നും ചിലർ പറയുന്നു. ഈ അഭിപ്രായം. ആദരണീയമല്ല. നിർമ്മലവും സുപ്രസന്നവും സംസ്കാരസുരഭിലവും ആയ ഹൃദയത്തിൽ നിന്നല്ലാതെ ഉത്തമമായ ഫലിതം സംഭവിക്കുന്നതല്ല. ഹാസ്യപ്രയോഗപാടവം തദ്വിധമായ ഹൃദയത്തിൽ മാത്രമേ ഉണ്ടാകുകയുള്ളു. കാലക്ഷേപത്തിനുവേണ്ട ധനം മലയാളബ്രാഹ്മണർക്കു ഉണ്ട്. കാവ്യനാടകാലങ്കാരാദിമാർഗ്ഗങ്ങളിൽ പരിചയവും അവർക്കു സഹജമാകുന്നു. പ്രായേണ ലഘുജീവിതംകൊണ്ടു സന്തുഷ്ടന്മാരായികഴിയുന്നവരും നിർവ്യഥന്മാരുമാണു അവർ. രാഗദ്വേഷാദി മാലിന്യത്തിനു അവരുടെ ഹൃദയവുമായിട്ടു അടുപ്പം കുറയും. അവർ ജന്മനാ ഫലിതക്കാരും പരിഹാസരസികന്മാരും ആയി കാണപ്പെടുന്നതിനു അതാണു കാരണം. ആരെയും അവർ ഫലിതം പറഞ്ഞു കളിയാ

ക്കി രസിപ്പിക്കുകയും രസിക്കുകയും ചെയ്യും. എന്നാൽ അവക്ക് ആരോടും വിരോധത്തിൻെറ കണികപോലും ഉണ്ടായിരിക്കയില്ല. ചാക്യാന്മാരുടെ എന്നപോലെ അവരുടേയും പരിഹാസമയമായ ശകാരം കേൾക്കുന്നവക്ക് സന്തോഷമേ ഉണ്ടാകുന്നുള്ളു. അന്യന്മാരുടെ ഫലിതപ്രചുരമായ ശകാരം കേട്ടാൽ ആശയം അറിഞ്ഞുരസിക്കുന്നതിനും അവരെ അഭിനന്ദിക്കുന്നതിനും നമ്പൂതിരിമാക്ക് വിരുതുണ്ട്. "തക്കതായ മനസ്സംസ്കാരത്തിന്റെ പരിപൂൎത്തിയില്ലാതെവന്നതോടുകൂടി അവരിൽ പലരും പരിഹാസരസികന്മാരായിപ്പരിണമിച്ചു" എന്ന അഭിപ്രായം കേരളബ്രാഹ്മണരെസംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അന്തസ്സാരവിരളമായ ഒന്നാകുന്നു. അനുഗ്രഹീതന്മാരായ മഹാകവികളിൽ ഫലിതത്തിനും പരിഹാസത്തിനും വാസന കാണാവുന്നതാണ്. കാളിദാസൻ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ നീലകണ്ഠദീക്ഷിതർ മുതലായവരുടെ പേരുകൾ ഇവിടെ സ്മരിക്കപ്പെടാം. അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ മേപ്പത്തൂരിനും സ്ഥാനംകൊടുക്കണം. ഭാഷാകവികളിൽ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ വെണ്മണി മുതലായവരുടെ നാമങ്ങൾ പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. അവരുടെ ഫലിതങ്ങൾ ആത്മസംസ്കാരത്തിൻെറ രാഹിത്യത്തെയല്ല, പൂൎണ്ണതയെയാണു വിശദമാക്കുന്നത്. അതുതന്നെ നമ്പൂരിക്കവികളുടെയും സ്ഥിതി. ബാലിശവും അശ്ലീലവും ആയ ഹാസ്യവും ഫലിതവും ദുൎഗ്ഗമായ മനോമാലിന്യത്തിൻെറ സന്തതിയാകുന്നു. അതു സല്കവികൾക്കും ഉത്തമന്മാക്കും സംഭവിക്കുന്നതല്ല.

കേരളബ്രാഹ്മണസമുദായത്തിൻെറ ജന്മസിദ്ധമായ ഫലിതവാസനയും ഉത്തമമായ മനോധൎമ്മസമ്പത്തും ഗാഥാകൎത്താവായ പുനത്തിനു തികച്ചും ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഫലിതകല്പനങ്ങൾ ചിലപ്പോൾ ഗംഭീരങ്ങളായിരിക്കും. ചിന്താശീലന്മാരെമാത്രമേ അവ രസിപ്പിക്കുകയുള്ളു. ചിലസന്ദൎഭങ്ങളിൽ അവ ആരേയും ഉച്ചത്തിൽ ചിരിപ്പിക്കുന്നവയായിരിക്കും. ഔചിത്യസീമാവിനെ ലംഘിക്കുന്ന ഫലിതകല്പനങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ഇല്ലായ്കയില്ല. ഏതു നിസ്സാരമായകാൎയ്യവും നവീനവും രസമയവും ആയ ഒരു രീതിയിൽ പ്രതിപാദിക്കുകയെന്നതു പുനത്തിൻെറ ഒരു പ്രത്യേകസ്വഭാവമാകുന്നു. ആശ്ചൎയ്യജനകമായ ഒന്നാണു അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഭാവനാസമ്പത്ത്. മൂന്നോ നാലോപേരെ നീക്കിനിൎത്തിയാൽ പിന്നീടുള്ള ഭാരതസാമ്രാജ്യത്തിലെ ഏതു മഹാകവിയോടും തുല്യനും ചിലപ്പോൾ അവരെക്കാൾ മേലേക്കിടയിൽ നില്ക്കുന്നവനുമാണു കൃഷ്ണഗാഥയുടെ കൎത്താവു എന്നുപറയുന്നതിൽ യാതൊരതിശയോക്തിയുമില്ല.

വാസ്തവത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു ലോകമഹാസാഹിത്യങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ മുൻപന്തിയിൽ ഒരു സ്ഥാനത്തിനു അവകാശമുണ്ട്. എന്നാൽ അകേരളീയരായ സഹൃദയന്മാരിൽ അതിൻെറ നാമം കേട്ടിരിക്കുന്നവർ ചുരുക്കം. അതിൻെറ കൎത്താവു ഒരു പാവപ്പെട്ട മലയാളി. പരിമിതമായ ഈ നാട്ടിൽ മാത്രമേ കേരളീയ ഭാഷയ്ക്കു സ്ഥാനം ഉള്ളു. ഗാഥയേയോ തൽകൎത്താവിനേയോ കുറിച്ചു അന്യദേശഭാഷകളിൽ പുസ്തകങ്ങളോ നിരൂപണങ്ങളോ എഴുതിപ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയതായി അറിവില്ല. അതു അന്യദേശഭാഷകളിലേക്കു തൎജ്ജമചെയ്യപ്പെടാത്ത ഗ്രന്ഥവുമാകുന്നു. ഈ സ്ഥിതിക്കു ഗാഥ അന്യനാട്ടുകാൎക്കു എങ്ങിനെ പരിചിതമായിത്തീരും?. അന്യദേശഭാഷകളിലുണ്ടാകുന്ന ക്ഷുദ്രങ്ങളായ കഥകളെയും ലഘുഗീതങ്ങളെയും കൂടി മലയാളത്തിലേക്ക്

തർജ്ജമ ചെയ്തു, അവയേയും തല്ക്കർത്താക്കന്മാരെയും അസ്ഥാനത്തു ആകാശം വരെ ഉയർത്തിപ്പുകഴ്ത്തി സാധാരണജനങ്ങളെ വ്യാമോഹിപ്പിക്കുന്ന പുതിയ സാഹിത്യകാരന്മാർ പലരും ഉണ്ട്. ഏതാദൃശങ്ങളായ ഗ്രന്ഥരത്നങ്ങളുടെ വിലയും നിലയും സ്വയം അറിയുകയും അന്യനാട്ടുകാരെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കാര്യത്തിൽ അവർ അശ്രദ്ധന്മാരും അപടുക്കളും ആയിട്ടാണ കാണപ്പെടുന്നതു്. കമ്പരുടേയും തുളസീദാസരുടേയും മഹാപ്രബന്ധങ്ങൾ, മലയാളികൾക്കു പരിചിതങ്ങളാണ്. എന്നാൽ പൂനം എഴുത്തച്ഛൻ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ മുതലാവരുടെ പേരുകൾക്കും കൃതികൾക്കും അന്യനാട്ടുകളിൽ യാതൊരു സ്ഥാനവും ഇല്ല. ഒരു ലോകമഹാകവിയ്ക്കു ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട ഗുണങ്ങളുടെ ഏതംശത്തിലാണ ഇവിടെ സ്മൃതന്മാരായ കേരളകവികൾക്കു കുറവുള്ളതു്? യാതൊന്നിലും ഇല്ലെന്നു സിദ്ധമാണ്. അത്രയല്ല, പല അംശങ്ങളിലും നമ്മുടെ കവികൾ, പ്രഖ്യാതന്മാരായിരിക്കുന്ന വിശ്വമഹാകവികളെക്കാൾ മേലേക്കിടയിൽ നിൽക്കുമെന്നാണ എന്റെ വിശ്വാസം. ലോകത്തിലെ ഏതു ഭാഷയിലേക്കു തർജ്ജമചെയ്താലും അതിലെല്ലാം ഉന്നതസ്ഥാനം കൈയ്ക്കലാക്കിപ്പരിലസിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥരത്നങ്ങൾ കേരളത്തിൽ അനേകം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ മുഖ്യങ്ങളാണ ഇവിടെ സ്മരിച്ച മഹാകവികളുടെ കൃതികൾ. ഇന്നു അവയെക്കുറിച്ചു അന്യനാട്ടുകാർ അറിയുകയും ആദരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നില്ലെങ്കിൽ അതിനു മലയാളികൾ തന്നെ തെററുകാർ. അവർ വിദേശങ്ങളിലെ കെട്ടുപൊട്ടിച്ച സാഹിത്യച്ചരക്കുകളെ ഇറക്കുമതിചെയ്യുന്നതിനുള്ള ഉദ്യമത്തിൽ നിന്നു വിരമിച്ചു, നാട്ടിലെ അമൂല്യങ്ങളായ കാവ്യരത്നങ്ങളെ വിദേശങ്ങളിലേക്കു കയററുമതി ചെയ്യുന്നതിനു ഉത്സാഹിക്കേണ്ട കാലം അതിക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നേ പറയുവാനുള്ളു. പ്രസ്തുതകൃതികൾക്ക് അന്യനാട്ടുകളിൽ സുസ്ഥാനാദരങ്ങൾ ലഭിച്ചാലും ഇല്ലെങ്കിലും അവ, കൈരളിയുടെ അഭംഗുരമായമാഹാത്മ്യത്തെ പ്രദ്യോതിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും മലയാളികളുടെ സംസ്കൃതി സമ്പത്തിനെ പരിപോഷിപ്പിച്ചു നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടും ഏതുകാലത്തും നിലകൊള്ളുന്നതായിരിക്കും. അവയുടെ ജന്മസാഫല്യത്തിനു അതുമതിയാകും. അവയിൽ മുഖ്യഗ്രന്ഥമാണ കൃഷ്ണഗാഥ.

4. കവിയുടെ പ്രത്യേക സ്വഭാവങ്ങൾ.

കൃഷ്ണഗാഥയെ പുരസ്കരിച്ചു തല്ക്കർത്താവിന്റെ ചില വിശേഷസ്വഭാവങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കാം. പൂനം നമ്പൂരി സംസ്കൃത ഭാഷയിൽ ദൃഢമായ വ്യുല്പത്തിയും വിപുലമായ ഗ്രന്ഥപരിചയവും ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു പണ്ഡിതനാണ്. മലയാളഭാഷയിൽ നിസ്സീമമായ അഭിജ്ഞതയും തദ്ഗതമായ അഭിമാനവും അദ്ദേഹത്തിനുണ്ട്. തനി ബ്ഭാഷാലോകത്തിൽ അദ്ദേഹം നേടിയിരിക്കുന്ന പദസ്വാധീനശക്തി വിസ്മയകരമാകുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെയും തല്ലീലാപ്രതിപാദകമായ ഭാഗവതപുരാണത്തിന്റെയും ഒരു വിശിഷ്ടനായ ഭക്തനാണ് അദ്ദേഹം. അകളങ്കവും അഗാധവും ആയ കൃഷ്ണഭക്തികൊണ്ടു വില്ലമംഗലം മേല്പത്തൂർ മാനവേദൻ എഴുത്തച്ഛൻ കണ്ണശ്ശൻ എന്നിവക്കു തുല്യനാണ പൂനം. അദ്ദേഹം പതിവായി ഭാഗവതം പാരായണം ചെയ്തുവന്നിരുന്നു എന്നു വിചാരിക്കണം. അതിലെ പ്രൌഢഗംഭീരമായ സാ

റിത്യ ശൈലിയും ഭഗവൽകഥാമാഹാത്മ്യവും ഭക്തിപ്രഭാവവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയത്തെ കണക്കിലേറെ ആകർഷിച്ച് തദധീനമാക്കിത്തീർത്തിട്ടുണ്ട്. ഭക്തന്മാക്കും സഹൃദയന്മാക്കും ഭാഗവതത്തിലെ ദശമസ്കന്ധത്തോട് അവരറിയാതെതന്നെ സവിശേഷമായ ഒരു പക്ഷപാതം സംഭവിക്കാം. ഭഗവാന്റെ പ്രധാന ലീലകളെ അതിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു എന്നതാണു അതിനു കാരണം. ആ ദശമപക്ഷപാതം പൂനത്തിനേയും പിടികൂടി. അതിൽനിന്നു ഒഴിഞ്ഞുമാറുവാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിക്കാതെയായി. മുഖ്യമായി ദശമത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ഗാഥ നിർമ്മിക്കുന്നതിനു അതാണു ഹേതു. അടയുടെ നടുവിനെന്നതുപോലെ ഭാഗവതം ദശമത്തിനു മാധുര്യം കൂടുതലുണ്ട്. അതുമാത്രം പാരായണം ചെയ്യുന്നവർ ഭഗവന്മാഹാത്മ്യം അറിഞ്ഞു ഭക്തന്മാരായി ഉഭയലോകക്ഷേമം നേടുന്നതിനു സാധിക്കും. കൃഷ്ണഗാഥയിൽ അവിടവിടെയായി നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഭഗവൽസ്തോത്രങ്ങൾ പൂനം അസാധാരണനായ ഒരു കൃഷ്ണഭക്തനെന്നു വിശദമാക്കുന്നവയാണ്.

പൂനത്തിനു സ്വകുലധർമ്മങ്ങളിൽ അതിരില്ലാത്ത ആദരം ഉണ്ട്. അവ വേണ്ട സമയത്തു വേണ്ടവിധം ചെയ്യുന്നതിനു അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധാലുവാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു അനേകം പുത്രന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. അവരുടെ ലീലകൾ കണ്ടു ആനന്ദാമൃതമഗ്നനായി അദ്ദേഹം കാലം നയിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു വിശ്വസിക്കാം. അങ്ങിനെയല്ലാത്ത ഒരു കവിയ്ക്കു ഗാഥയിൽ ഭഗവാന്റെ ലീലകളെ ഇത്രയ്ക്കു താദാത്മ്യത്തോടുകൂടിയും ഹൃദയംഗമമായും വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ശിശുക്കളുടെ ബഹുവിധങ്ങളായ സ്വഭാവഗതികളേയും തന്മർമ്മങ്ങളേയും ഗാഥാകർത്താവു ശരിയായും പൂർണ്ണമായും ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്ത്രീകൾ ഗ്രാമീണർ ഭക്തന്മാർ കപടഭക്തന്മാർ പ്രാകൃതന്മാർ മുതലായ ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെ അദ്ദേഹം സൂക്ഷ്മമായി അവലോകനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ലോകവ്യവഹാരധർമ്മങ്ങൾ നല്ലതുപോലെ അറിഞ്ഞിരിക്കുന്ന കവിയാണ് പൂനം. ജളന്മാരെ കളിയാക്കി പരിഹസിക്കുന്നതിനു നമ്മുടെ കവിയ്ക്കു ഒരു വാസനയും പാടവവും വേറെയുണ്ട്. അത്തരക്കാരെ കയ്യിൽകിട്ടുന്നതു അദ്ദേഹത്തിനു സന്തോഷമാണ്. ദേവനോ മുനിയോ രാജാവോ മന്ത്രിയോ പ്രാകൃതനോ പ്രഭുവോ വികടനോ സാധാരണക്കാരനോ ആരുതന്നെയായാലും ജളനെന്നുവന്നാൽ അദ്ദേഹം ആ ആളെ വെറുതെ വിട്ടയക്കുകയില്ല. ആ വങ്കന്റെ പൊതിയഴിച്ചു ജളത്വം മുഴുവനും വെളിപ്പെടുത്തി അയാളെ പരിഹാസയോഗ്യനാക്കിത്തീർക്കും. അക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം നിർദ്ദയനാണ്. ജളന്മാരെ കളിയാക്കുന്നതിനു കിട്ടുന്ന ഏതു സന്ദർഭത്തേയും അദ്ദേഹം വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടുകൂടി ഉപയോഗിക്കും. ഇക്കാര്യത്തിൽ പൂനത്തിനു തുല്യനായിട്ടു ആരെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ അതു രസികകവിചൂഡാമണിയായ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ മാത്രമാകുന്നു. ലോകജ്ഞത തികഞ്ഞ ഒരു മഹാകവിയാണ് പൂനം.

ശകാരിക്കുന്നതിനും ഭംഗിവാക്കു പറയുന്നതിനും, പൂനം നിപുണനാകുന്നു. ഇവയിൽ ഏതിനാണു അദ്ദേഹത്തിനു സാമർത്ഥ്യം കൂടുതലെന്നു നിർണ്ണയിക്കുവാൻ പ്രയാസം. എങ്കിലും ശകാരത്തിനുതന്നെ അദ്ദേഹം അതിവിരുതൻ എന്നു തോന്നുന്നു. പരുഷമായ ആശയവും വാക്കും ഉപയോഗിക്കാതെ, ശ്രോതാവിന്റെ മർമ്മം പിളര.

ത്തക്കവിധം മധുരവാക്കു പ്രയോഗിച്ചു ശകാരിക്കുന്നതിനും പരിഹസിച്ചുകളിയാക്കുവാനും അദ്ദേഹത്തിനു മിടുക്കു കൂടുമെന്നുപറയാം. ശാന്തതയും പക്വതയും സ്വാരസ്യവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സഹജങ്ങളായ മനോഗുണങ്ങളാകുന്നു. ശുണ്ഠിമൂത്താലും ശാന്തതയ്ക്കു ഭംഗംവന്നു ഇടിനാദംപോലെ ഗർജ്ജിക്കുന്ന സ്വഭാവം അദ്ദേഹത്തിനില്ല. എപ്പോഴും അദ്ദേഹം ശാന്തനും രസികനും ആത്രെ. ഗ്രാമങ്ങളിലെ അനാഡംബരവും സ്വച്ഛവും ആയ ജീവിതവും പ്രകൃതിവിലാസങ്ങളുടെ സുഭഗതയും അദ്ദേഹത്തെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന രണ്ടു കാര്യങ്ങളാണ്.

പുനംനമ്പൂതിരിക്കു ജ്യോതിഷത്തിൽ നല്ല പരിജ്ഞാനം ഉണ്ടെന്നു വിശ്വസിക്കാം. നന്ദവസുദേവസമാഗമത്തിൽ പ്രാശ്നികന്മാരുടെ വാദത്തെ (പു-14) പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

നല്ലുൾത്തുടങ്ങിന നൽഗ്രഹമോരോരോ-
രാശിയിൽചെന്നങ്ങുപൂകുമ്പോലെ

(പു-34)

വൃശ്ചികരാശിക്കു വിഷ്ടിയില്ലല്ലീ ചൊൽ

(പു-178)

ചോതിയിലായിതോ വൈധൃതം താൻ

(പു-178)

എന്നിങ്ങനെ കാണുന്ന ഭാഗങ്ങളും ഈ അഭിപ്രായത്തിനു ലക്ഷ്യങ്ങളാകുന്നു. ഭാരതഗാഥ പതിനേഴാമദ്ധ്യായത്തിലും കവി ജ്യോതിഷപക്ഷപാതം കാണിച്ചിട്ടുണ്ടു. അതിനെക്കുറിച്ചു മേലിൽ പ്രതിപാദിക്കും. ചതുരംഗവും കവിയ്ക്കു ഇഷ്ടമെന്നു ഊഹം തോന്നുന്നു. "മെല്ലവേ ചൊല്ലിനാൻ വച്ചുരശങ്ങവൻ" (പു. 179) എന്നവാക്യം അതിനു അടിസ്ഥാനമാണ്.

പുനം ശൃംഗാരപ്രിയൻ എന്നു സമ്മതിക്കണം. ഭക്തിസമ്മിളിതമായ ശൃംഗാരത്തിനോടാണു അദ്ദേഹത്തിനു അഭിരുചി. അതു നിവേശിപ്പിക്കുന്നകാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം അദ്വിതീയനാകുന്നു. ഭാഗവതത്തിലെ രാസക്രീഡാദികഥകളിൽ നിവിഷ്ടമായിരിക്കുന്ന ശൃംഗാരം ഭക്തിയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാകുന്നു. കേവലം പ്രാകൃതമായതല്ല. അതുതന്നെ കൃഷ്ണഗാഥയിലെ ശൃംഗാരത്തിന്റെ സ്വഭാവവും. ഗാഥനിൽ ശൃംഗാരത്തിനു പ്രാധാന്യം ഉണ്ട്. ഭാഷയിലെ മറേറതെങ്കിലും ഒരു പ്രബന്ധത്തിൽ ശൃംഗാരത്തെ ഇത്രയും ഹൃദയംഗമമായും നിർമ്മലമായ ഭക്തിയോട്ട് സംയോജിപ്പിച്ചും നിവേശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗാഥയ്ക്കു പ്രഥമസ്ഥാനം കൊടുക്കണം. ഗാഥയിലെ ശൃംഗാരപ്രാചുര്യം, കവിയുടെ വച്ചക്കാമാസക്തിയെയല്ല പക്വതരമായ ഭക്ത്യുല്കൃഷ്ടത്തെയാണു വെളിപ്പെടുത്തുന്നതെന്നു പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

5. മഹാഭാഗവതവും കൃഷ്ണഗാഥയും.

മലയാളഭാഷയുടെ അഭിവൃദ്ധി, രാമായണത്തോടും ഭാരതത്തോടും എന്നപോലെ ഭാഗവതത്തോടും നിസ്സീമമായി കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സൂക്ഷ്മം വിചാരിച്ചാൽ ഭക്തി

മയമായ ഭാഗവതത്തോട് ഉള്ള പൂർണബന്ധം, ഭാഷയ്ക്കു മറ്റേതു ഗ്രന്ഥത്തോടും സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നു തെളിയും. അതിൻെറ അപ്രതിമമായ പ്രഭാവം, അനേകം ഭക്തന്മാരെയും പണ്ഡിതകവികളെയും ആകർഷിച്ചു വശപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. തൽഫലമായി വിവിധ പ്രസ്ഥാനങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു ഭാഷയിൽ അനേകം ഭാഗവതപരങ്ങളായ പ്രബന്ധങ്ങൾ ഉണ്ടാകുവാൻ ഇടയായി. അവയെല്ലാം മലയാളികളുടെ ആസ്തിക്യബോധത്തെ പോഷിപ്പിച്ചും വീണുപോകാതെ സംരക്ഷിച്ചും നിലനിന്നുവരുന്നവയാകുന്നു. വൈദേശികമായ ഭൗതികപരിഷ്കാരം ജനങ്ങളുടെ തലയിൽകയറി നൃത്തംചെയ്തു വരുന്ന ഇക്കാലത്തും ഭാഗവതപാരായണം മുടങ്ങാതെ പതിവായി നിർവ്വഹിക്കുന്നവർ മലയാളികളുടെ ഇടയിൽഉണ്ട്. അതു തൊഴിലായിസ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭക്തന്മാരായ പണ്ഡിതന്മാരെയും ചുരുക്കമായിട്ടെങ്കിലും കാണുവാൻ കഴിയും. അവരിൽ ദിവംഗതന്മാരായ കൂടല്ലൂർ കുഞ്ഞിക്കാവുനമ്പൂരിപ്പാട് വാഴകുന്നം വാസുദേവൻ നമ്പൂതിരി മുതലായവർ സുപ്രസിദ്ധന്മാരാകുന്നു. അവരുടെ പരമ്പരയിൽപ്പെട്ട തത്തുല്യമായ ലോകബഹുമതിനേടിയ ഒരു പാരായണപടുവാണ് തോട്ടം വാസുദേവൻ നമ്പൂതിരി. അദ്ദേഹത്തിൻെറ വ്യാഖ്യാനവൈഭവം ശ്ലാഘനീയമാകുന്നു. ഇതിൽനിന്നെല്ലാം മലയാളികളുടെ ഭാഗവതഭക്തി ഒരുതെളിച്ചമായും കുറഞ്ഞു മറഞ്ഞുപോകുന്ന ഒന്നല്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു.

മഹാഭാഗവതത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കേരളത്തിൽ അനേകം സംസ്കൃതകൃതികൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ സുകുമാരമഹാകവിയുടെ ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസവും വാസുദേവകവിയുടെ വാസുദേവവിജയവും വിഷ്ണുവിലാസവും (രാമപാണി വാദൻ) മേല്പത്തൂരിൻെറ നാരായണീയവും ചമ്പൂപ്രബന്ധങ്ങളും കോഴിക്കോട്ടു മാനവേദൻെറ കൃഷ്ണഗീതിയും രാമപാണിവാദൻെറ ഭാഗവതചമ്പൂവും സ്വാതിതിരുനാൾ മഹാരാജാവിൻെറ ഭക്തിമഞ്ജരിയും പ്രധാനങ്ങളാകുന്നു. ഭാഗവതപരങ്ങളായി ഒന്നുരണ്ടുചമ്പുക്കൾ വേറെയും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവയ്ക്കു പ്രചാരം കുറവാണ്. അവയിൽ പലതിനും അനേകം വ്യാഖ്യാനങ്ങളും തർജ്ജമകളും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണലീലാപ്രതിപാദകങ്ങളായ ശ്രീകൃഷ്ണവിജയാദികാവ്യങ്ങളുടെ നാമങ്ങളും പ്രകൃതത്തിൽ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മഹാഭാഗവതത്തെ ഉപജീവിച്ചു ഭാഷയിൽ നിർമ്മിതങ്ങളായിരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ആറു എണ്ണത്തിനു പ്രാധാന്യം കല്പിക്കണം. (1) തുഞ്ചത്തു എഴുത്തച്ഛൻേറതെന്നു പറഞ്ഞുവരുന്ന ഒരു കിളിപ്പാട്ടു. അതിനു പ്രചാരം കൂടുതലുണ്ട്. (2) കണ്ണശ്ശഭാഗവതം. ഇക്കാലത്തു ഇതിനു പ്രചാരമില്ല. (3) എഴുവത്തു നാണുക്കുട്ടിമേനവൻെറ ഭാഗവതസാരസംഗ്രഹം. (4) പുറയന്നൂർ നമ്പൂതിരിപ്പാടിൻെറ ദശമം പാട്ടു. (5) കവിസാർവ്വഭൗമൻ കൊടുങ്ങല്ലൂർ കൊച്ചുണ്ണിത്തമ്പുരാൻെറ ഭാഗവതം ഗാഥ. (6) പെരുവനം കൃഷ്ണയ്യൻെറ വൃത്താനുവൃത്തം തർജ്ജമ. ഭാഗവതഭക്തന്മാർക്കു അത്യന്തം പ്രയോജനപ്രദങ്ങളാകുന്നു ഈ ആറുമഹാഗ്രന്ഥങ്ങളും. വിഷ്ണുഗീത ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളം ഭാഗവതം ഇരുപത്തിനാലുവൃത്തം കൃഷ്ണഗീതി (വൈദ്യവിചക്ഷണൻ എം. കുഞ്ഞൻവാര്യർ) കൃഷ്ണവിജയം ഭാഷ (പി. കെ. കൃഷ്ണൻ നമ്പിയാർ) ഭാഗവതം ഗദ്യം (പ്രാചീനം) എന്നിവ ഭാഗവത കഥാപ്രതിപാദകങ്ങ

ളായ മററുചില പ്രബന്ധങ്ങളാകുന്നു. ഇവയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മണിപ്രവാളം കുടിപ്പള്ളിക്കൂടങ്ങളിൽ പഠിപ്പിച്ചുവന്നിരുന്നതാണു്. സുപ്രസിദ്ധ പണ്ഡിതനായ കൈക്കുളങ്ങര രാമവാരിയരുടെ "ഭാഗവതസംഗ്രഹം" എന്ന ഗ്രന്ഥത്തെയും ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മിശ്രഭാഷയിൽ രചിതമായിരിക്കുന്ന ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ കവിതാഗുണം കുറവാകുന്നു. ദശാവതാരചരിതം ഹംസപ്പാട്ടു എന്നൊരു കൃതിയും കണ്ടിട്ടുണ്ടു്.

ഭാഗവതത്തിനു മലയാളത്തിൽ അനേകം വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽ ചിലതു പ്രാചീനങ്ങളും അമുദ്രിതങ്ങളും ആകുന്നു. അവയ്ക്കു മുൻകാലത്തു പ്രചാരം ലഭിച്ചിരുന്നതായി നിശ്ചയിക്കാം. ആധുനികകാലത്തു ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന വ്യാഖ്യാനങ്ങളിൽ പണ്ഡിതനും സാഹിത്യകുശലനും ആയ കൊല്ലങ്കോട്ടു പി. ഗോപാലൻ നായരുടേതു തന്നെ സർവ്വഥാ മുഖ്യം. ബഹുഗ്രന്ഥവ്യാഖ്യാതാവും സുപ്രസിദ്ധനും ആയ ടി. സി. പരമേശ്വരൻ മൂസ്സതു അവർകളുടെ വ്യാഖ്യാനവും വിശിഷ്ടമായതൊന്നാകുന്നു. പണ്ഡിതകവിവര്യനായ ഈ. വി. രാമൻനമ്പൂരി അടുത്തകാലത്തു എഴുതി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ ഭാഗവതം ഗദ്യവും ജനങ്ങൾക്കു അത്യന്തം ഉപയോഗകരമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമാകുന്നു. പ്രസാദമാധുര്യാദി ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടു ശ്ലാഘാർഹമായ ഒന്നാണു അതിലെ ഗദ്യരീതി.

രാഘവാനന്ദൻ ചീരക്കുഴി ഭവദാസൻ ഭട്ടതിരി എന്നിവർ ഭാഗവതത്തിനു സംസ്കൃതത്തിൽ വ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന രണ്ടു കേരള പണ്ഡിതന്മാരാകുന്നു. ഇവരിൽ രാഘവാനന്ദന്റെ വ്യാഖ്യാനം പൂർണ്ണവും വിശിഷ്ടവും പ്രചാരം ഏറിയതും ആണു്. പ്രസിദ്ധ വിദുഷിയായ മനോരമത്തമ്പുരാട്ടിയുടെ ശിഷ്യനാണു് ഭട്ടതിരി. അദ്ദേഹം ഏകാദശത്തിനു മാത്രമേ വ്യാഖ്യാനം നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ളു എന്നാണു് അറിവു. ഞാൻ ആ ഭാഗം മാത്രമേ കണ്ടിട്ടുള്ളു.

എല്ലാംകൊണ്ടും ഭാഗവതത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ മലയാളഭാഷ ഭാഗ്യവതിയെന്നു സമ്മതിക്കണം. അതു കേരളീയർക്കു അഭിമാനജനകം തന്നെ.

ഭാഗവതത്തെ ഉപജീവിച്ചു അനേകം ഉത്തമഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഭാഷയിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. അവയുടെ ശിരോഭൂഷണമാണു കൃഷ്ണഗാഥ. "സാഗരസ്സാഗരോപമഃ" എന്നു പറയുന്നതുപോലെ ഗാഥയ്ക്കു തുല്യമായി അതൊന്നുമാത്രമേയുള്ളു എന്നു അഭിപ്രായപ്പെടാം. മുൻപു എഴുത്തച്ഛന്റേതെന്നു പറഞ്ഞ ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിനേയും കൃഷ്ണഗാഥയേയും ആശ്രയിച്ചാണു് മലയാളികൾ അടുത്തകാലം വരെ ഭാഗവതമാഹാത്മ്യം ഗ്രഹിച്ചുവന്നതു്. അവയെ ഇന്നും അവർ ആദരിക്കുന്നു. ഗാഥാപാരായണത്തിൽ അധികം കൌതുകം സ്ത്രീജനങ്ങൾക്കാണു്. വടക്കേമലയാളത്തിൽ എല്ലാത്തറവാട്ടുകളിലും ഭഗവാൻ അവതരിച്ച ചിങ്ങമാസത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥ ഒരാവൃത്തി വായിച്ചു മുഴപ്പിക്കുക പതിവാണു്. ഇക്കാലത്തും അതിനു മുടക്കം നേരിടാറില്ല.

കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു മൂലം ഭാഗവതം ദശമവും ഏകാദശം കുറേ ഭാഗവും ആകുന്നു. അവതാരം മുതൽ സ്വർഗ്ഗാരോഹണം വരെ കഥകൾ എല്ലാം അതിൽ വിവ

രിക്കുന്നു. മഹാപണ്ഡിതനും ഭാഗവത വ്യാഖ്യാതാവും ആയ രാഘവാനന്ദൻ ദശമ സ്കന്ധ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു.

ഉക്താഃ പരഗതൈഃ സ്കന്ധൈ-
രവതാരാഃ പരാത്മനഃ
വാസുദേവാവതാരോസ്യ
ദശമേന പ്രകാശ്യതേ
അദ്ധ്യായാശ്ചാനവതി-
സ്ത്രിവിധം തസ്യ ചേഷ്ടിതം
ഗോകുലേ മധുരായാഞ്ച
ദ്വാരവത്യാം ചോദിതം ക്രമാൽ
അദ്ധ്യായൈസ്തു ചതുശ്ചത്വാ-
രിംശതോക്തം വ്രജേ കൃതം
സപ്തഭിർമധുരോത്ഭൂതം
ദ്വാരകായാം കൃതം പരൈഃ.

ഭാഗവതം പൂർവ്വസ്കന്ധങ്ങളിൽ ഭഗവാന്റെ അന്യാവതാരങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ദശമത്തിൽ പൂർവ്വം ഉത്തരം എന്നു രണ്ടുഭാഗങ്ങളും രണ്ടിലുംകൂടി തൊണ്ണൂറു അദ്ധ്യായങ്ങളും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഗോകുലം മധുര ദ്വാരക എന്നീ മൂന്നുസ്ഥലങ്ങളിൽ വച്ചു നടന്നിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണചരിതങ്ങളെ അതിൽ (ദശമത്തിൽ) വിവരിക്കുന്നു. ആദ്യത്തെ നാല്പത്തിനാലു അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന കംസവധംവരെ കഥകൾ ഗോകുലത്തിൽ കൃഷ്ണൻ പാർക്കുന്നകാലത്തു നടന്നിരിക്കുന്നവയാണ്". അനന്തരം മുചുകുന്ദമോക്ഷംവരെ ഏഴു അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ മധുരയിൽ താമസിച്ചകാലത്തെ കഥ പറയുന്നു. ശേഷം അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ദ്വാരകാവാസകാലത്തു നടന്നവയെപ്പററിയും.

ഭഗവാൻ പതിനൊന്നുസംവത്സരക്കാലം ഗോകുലത്തിൽ പാർത്തു.

തതോ നന്ദവ്രജമിതഃ
പിത്രാകംസാദ്വിബിഭ്യതാ
ഏകാദശ സമാസ്തത്ര
ഗൂഢാർച്ചിസ്സബലോവസൽ.

(സ്ക. 3. അ. 2) എന്നു ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നു. ഭഗവാന്റെ വിശ്വമോഹനങ്ങളായ ബാലക്രീഡകളും പൂതനാദികളായ ദുർജ്ജനങ്ങളുടെ വധവും ഗോപരിപാലനവൃത്തിയും എല്ലാം ഗോകുലവാസകാലത്തു, അതായതു പതിനൊന്നുവയസ്സിനുമുൻപു, ഒരു പയ്യനായിരിക്കുമ്പോൾ നടന്ന കഥകളാകുന്നു. * കംസനെ വധിച്ചതെന്നാണെന്നു ടിപ്പണിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മധുരയിൽ അധികകാലം ഭഗവാൻ താമസിച്ചിട്ടില്ല. അവിടെ താമസിക്കുന്ന കാലത്താണു ഉഗ്രസേനനെ രാജാവായി വാഴിച്ചതും, സാന്ദീപി

*പുറം. 365 നോക്കുക.

നി മുനിയുടെ ശിഷ്യനായി വിദ്യാഭ്യാസം ചെയ്തതും. ഭഗവാൻ പഠിച്ചവിദ്യകളെക്കുറിച്ചു മഹാഭാരതത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു.

ഗുരുശുശ്രൂഷണായുക്തൌ ധർമ്മജ്ഞൌ ധർമ്മചാരിണൌ
വ്രതമുഗ്രം മഹാത്മാനൌ വിചരന്താവവന്തിഷു
അഹോരാത്രൈശ്ചതുഷ്ഷഷ്ട്യാസാംഗാൻവേദാനവാപതുഃ
ലേഖ്യം ച ഗണിതം ചോഭൌപ്രപ്തതാംയഭനന്ദനൌ
ഗാന്ധർവ്വവേദം വൈദ്യം ച സകലം സമവാപതുഃ
ഹസ്തിശിക്ഷാമശ്വശിക്ഷാംദ്വാദശാഹേനചമാപ്തതാം
താവുഭൌജഗ്മതുർവ്വീരൌഗുരും സിന്ദീപിനീം പുനഃ
ധനുർവ്വേദചികീഷാർത്ഥം ധർമ്മജ്ഞൌ ധർമ്മചാരിണൌ
താവിഷ്വാസവരാചാര്യമഭിഗമ്യ പ്രണമ്യ ച
തേന വൈ സല്കൃതൌ രാജംശ്ചരന്തൌ താവ വന്തിഷു
പഞ്ചാശത്ഭിരഹോ രാത്രൈർദശാംഗം സുപ്രതിഷ്ഠിതം
സരഹസ്യം ധനുർവ്വേദം സകലംതാവവാപതുഃ

(സഭാപർവ്വം. അ· 54.) അവന്തിരാജ്യത്താണ് സാന്ദീപിനിമുനിയുടെ ഗൃഹം നിന്നിരുന്നതെന്നും അവിടെപ്പോയി രാമകൃഷ്ണന്മാർ വ്രതാനുഷ്ഠാനത്തോടുകൂടി വിദ്യകൾ അഭ്യസിച്ചുഎന്നും ഉദ്ധൃതഭാഗത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. അക്കാലത്തു വിദ്യാർത്ഥികളെ പഠിപ്പിച്ചുവന്ന വിദ്യകളേതെല്ലാമെന്നും ഈ ഭാഗത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കാവുന്നതാണ്. സാംഗമായ വേദത്തിനു മുഖ്യസ്ഥാനമുണ്ട്. ലേഖ്യം ഗണിതം ഗാന്ധർവ്വവേദം വൈദ്യം ഹസ്ത്യശ്വശാസ്ത്രങ്ങൾ എന്നിവയും പഠിപ്പിക്കുന്ന വിദ്യകളിൽ മുഖ്യങ്ങളാകുന്നു. ഒഴിച്ചുവയ്ക്കുവാൻ പാടില്ലാത്ത മറ്റൊരു വിദ്യയാണു ധനുർവ്വേദം. ഇവയെല്ലാം ഭഗവാനും ബലഭദ്രനും അല്പംനാളുകൾകൊണ്ടു പഠിച്ചു. ഗോപീസാന്ത്വനം കബ്ജാസമാഗമം ദ്വാരകാനിർമ്മാണം എന്നിവ മധുരയിൽ താമസിക്കുന്നകാലത്തു നടന്ന സംഭവങ്ങളാകുന്നു. ഏകദേശം പതിനാറുവയസ്സിനകം കൃഷ്ണന്റെ മധുരാവാസകാലം അവസാനിച്ചിരിക്കണം. ശേഷംകാലംഎല്ലാം ഭഗവാൻ ദ്വാരകാവാസിയായിത്തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടി. നൂററാറുകൊല്ലം ആറുമാസംകാലം കൃഷ്ണൻ ജീവിച്ചിരുന്നു. ഈ സംഗതി ഞാൻ എന്റെ മഹാഭാരതപ്രവേശികയിൽ വിശദമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ധനുർവ്വേദം "ദശാംഗം" എന്നു പറഞ്ഞതു വിശദമാക്കാം.

വ്രതം പ്രാപ്തിർധൃതിഃ പുഷ്ടിഃ
സ്മൃതിഃ ക്ഷേപോരിഭേദനം
ചികിത്സോദ്ദീപനംകൃഷ്ടി-
രിഷ്വസ്ത്രം സ്യാദ്ദശാംഗകം
ദീക്ഷാശിക്ഷാത്മരക്ഷാ ച
ഏതത്സാധനമേവ ച

ധനുർവ്വേദസ്യ ചത്വാര
ഏതേ പാദാഃ പ്രകീർത്തിതാഃ
ദശാംഗം യശ്ചതുഷ്പാദ-
മിഷ്വസ്ത്രം വേദ തത്വതഃ.

(ഭാരതം ശല്യപർവ്വം. അ. 6.) എന്നിവയാണു ധനുർവ്വേദത്തിൻെറ പത്തു അംഗങ്ങളും നാലു പാദങ്ങളും.

ശ്രീകൃഷ്ണൻെറ സ്വർഗ്ഗാരോഹണത്തെസംബന്ധിച്ചു "ബാലാഞ്ചലം" എന്ന ഒരു കലിവാക്യം പ്രസിദ്ധമായിക്കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അതു ശരിയാണെങ്കിൽ കലി 11-ാം വർഷം മിഥുനം 12-ാം തീയതി കൃഷ്ണൻ ദേഹത്യാഗംചെയ്തു എന്നു വിശ്വസിക്കാം. തദനന്തരം 26-ാം ദിവസം ഏകദേശം കർക്കടകം 6-ാം തീയതി ധർമ്മപുത്രൻ ദിവംഗതനായി എന്നു "ധർമ്മസ്വർഗ്ഗം" എന്ന കലികൊണ്ടു കാണുന്നു. ഏതായാലും ദ്വാപരയുഗം ഒടുവിലത്തെ ശതവർഷത്തിൻെറ ആദിയിൽ ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവതരിച്ചു എന്നും കലിയുഗത്തിൻെറ ആദിയിൽ സ്വർഗ്ഗാരോഹണം ചെയ്തു എന്നും തീർച്ചപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. കലിയുഗത്തിൽ സംഭവിക്കുന്ന അധർമ്മാഭിവൃദ്ധിയെക്കുറിച്ചു ഭാരതത്തിലും ഭാഗവതത്തിലും പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. തദനന്തരമാണു യദുവംശക്ഷയത്തെയും കൃഷ്ണസ്വർഗ്ഗതിയേയും കുറിച്ചു പറയുന്നത്. ഈ സംഗതിയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കലി ഒന്നാം ശതകത്തിൻെറ ആദിയിലാണു ഭഗവാൻെറ സ്വർഗ്ഗാരോഹണം എന്നു നിശ്ചയിക്കാം.

ഭാഗവതം മൂലം ദശമസ്കന്ധത്തിൽ എന്നപോലെ കൃഷ്ണഗാഥയിലും രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ ഉണ്ട്. കംസവധംവരെ കഥ പ്രഥമഭാഗത്തിൽ (പൂർവ്വാർദ്ധം) ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. ഗുരുദക്ഷിണ എന്ന കഥയോടുകൂടി ദ്വിതീയഭാഗം തുടങ്ങുന്നു. പാണ്ഡവന്മാർ സ്വർഗ്ഗത്തിൽപ്രവേശിച്ചു ദിവ്യസുഖങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതാണ്, ഗാഥയിലെ കഥാപരമായ അവസാന ഭാഗം.

പൂഗങ്ങളായിട്ടു ചെന്നുചെന്നീടുന്ന-
ഭോഗങ്ങളാണ്ടു സുഖിച്ചുനിന്നാർ.

(പു. 236) എന്നു കാണുക. അനന്തരം ഗാഥയെ ഉപസംഹരിക്കുന്നു. ശ്രീ. ഗോവിന്ദപ്പണിക്കർ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ പുസ്തകത്തിൽ അക്രൂരാഗമനം പ്രഥമഭാഗാവസാനത്തിലും കംസ സദ്ഗതി രണ്ടാംഭാഗം ആദിയിലും ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. അതു അസംഗതമാണ്. കംസവധം പൂർവഭാഗത്തിൽ അന്തർഭവിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഭക്താഗ്രേസരനായ കവി തനിക്കു മരണശേഷം സംഭവിക്കുന്ന സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്ത്യാദി സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു ഉപസംഹാരത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അതിൽ ഭക്തിയോടുകൂടി ഭഗവൽകഥകൾ ഗാനംചെയ്യുന്ന കവിശ്രേഷ്ഠന്മാർക്കു തനിക്കെന്നതുപോലെ ഭഗവല്പദപ്രാപ്തിയും ദിവ്യാനന്ദാനുഭൂതിയും ലഭിക്കുമെന്നു ഗാഥാകർത്താവു പഠിപ്പിക്കുന്നതായി വിചാരിക്കണം.

പാണികൾക്കീടുന്നോരാനന്ദം പൂരിച്ചു
വാണീടവേണമേ ദൈവമേ ഞാൻ

(237) എന്ന പ്രാൎത്ഥനയോടുകൂടി ഉപസംഹാരം അവസാനിക്കുന്നു. അനന്തരം "മറപൊരുളായി മറഞ്ഞവനേ ഹരി" എന്നു ആരംഭിക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ സ്തോത്രം ഗാഥയിൽ ഉണ്ട്. അതിലേ പാദങ്ങളുടെ എല്ലാം ഒടുവിൽ ഹരിപദം ചേൎത്തിരിക്കുന്നു. "ഹരി ഹരി ഹരി ഹരി ഹരി ഹരി ഹരി ഹരി" എന്നിങ്ങനെയതിൻെറ അന്ത്യഭാഗം. ഈ സ്തോത്രത്തിൽ ഭഗവദവതാരകഥകളുടെ ഒരു ലഘുവായ സംഗ്രഹവും ഉണ്ട്.

ഭാഗവതത്തിലെ പ്രധാനകഥകളെയെല്ലാം കൃഷ്ണഗാഥയിൽ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ശുഷ്കമോ നഗ്നമോ ആയ നിലയിൽ മൂലകഥയെ പകൎത്തിവയ്ക്കുന്ന നയം ഗാഥയിൽ ഒരിടത്തും കൈക്കൊണ്ടിട്ടില്ല. സ്വമനോധൎമ്മസമ്പൎക്കംകൊണ്ടു കഥകൾക്കൊക്കെ ഒരു പുതിയജീവചൈതന്യവും ഹൃദയാവൎജ്ജനശക്തിയും, പുനം വരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെചെയ്യുന്നതിനു അദ്ദേഹം അതിവിരുതനാകുന്നു. ഭാഗവതകൎത്താവു സ്വപ്നത്തിൽപോലും സ്മരിക്കാത്തവയും രസമയങ്ങളും നൂതനങ്ങളും ആയ കല്പനങ്ങൾ ഗാഥയിൽ സുലഭമാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനു സ്വന്തമായി ഒരു കല്പനാമുദ്രയുണ്ട്. അതു എല്ലായിടത്തും പതിച്ചിരിക്കും. അതു സന്ദൎഭങ്ങളെ എത്രയ്ക്കു ഹൃദ്യതരങ്ങളാക്കുന്നു എന്നു അനുഭവിച്ചുതന്നെയറിയണം. ഭാഗവതത്തിലെ ആദ്ധ്യാത്മികാദിശാസ്ത്രതത്ത്വപ്രതിപാദകങ്ങളും ഗംഭീരങ്ങളും ദുൎഗ്രഹങ്ങളും ആയ ആശയങ്ങളെ പാമരന്മാൎക്കുകൂടി മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു കഴിയുന്നവിധം സുലളിതമായി തൻെറ പ്രത്യേകത വിടാതെ പ്രതിപാദിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു പുനത്തിനു ഒരു സാമൎത്ഥ്യം വേറെയുണ്ട്. ദശമസ്കന്ധത്തിലെ ഗംഭീരതയേറിയ സ്തോത്രങ്ങൾ ഗാഥയിലേക്കു പകരുമ്പോൾ സരളങ്ങളും ഹൃദ്യതരങ്ങളും ആയിത്തീരുന്നു. "വിദ്യാവതാം ഭാഗവതേപരീക്ഷാ" എന്നു അഭിജ്ഞന്മാർ പറയുന്നു. പാണ്ഡിത്യത്തിൻെറ ഉരകല്ലു ഭാഗവതമെന്നു ഈ വാക്യത്തിൻെറ അൎത്ഥം. അങ്ങിനെ ഒരുഗാംഭീൎയ്യം ഭാഗവതത്തിനു സൎവ്വത്ര സിദ്ധമാണ്. അനേകം വ്യാഖ്യാനരത്നങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടും ഭാഗവതത്തിലെ പലഭാഗങ്ങളും ഇന്നും ദുൎഗ്രഹങ്ങളായിരിക്കുന്നു എന്ന വസ്തുത അതിൻെറ അന്തൎമുഖമായ പ്രഭാവത്തിനു തെളിവാണ്. ഈ ഭാവകാഠിന്യം ഗാഥയ്ക്കില്ല. സ്തുതിയോ കഥാവിവരണമോ തത്ത്വോപദേശമോ സന്ദൎഭംഏതുതന്നെയായാലും അതൊക്കെ ലളിതവും സുഗമവും ആയിരിക്കും. പുനത്തിൻെറ 'ഗോവു' ദുൎദ്ദോഹയല്ല. ഭാഗവതത്തിൻെറ, വിശേഷിച്ചു അതിലെ ദശമസ്കന്ധത്തിൻെറ മാഹാത്മ്യം, പുനം വേണ്ടവിധം അറിയുകയും അതു മലയാളികളെ അറിയിക്കുന്നതിനു ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ആ പരിശ്രമം പരിപൂൎണ്ണമായ വിജയത്തിൽ പരിണമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗാഥയ്ക്കു ഭാഗവതം അടിസ്ഥാനമെന്നു പ്രതിപാദിച്ചുവല്ലൊ. എന്നാൽ അതു ഒരു സ്വതന്ത്രഗ്രന്ഥമാകുന്നു എന്ന വസ്തുത മറക്കാവുന്നതല്ല. അദ്ദേഹം മനോധൎമ്മസമ്പന്നനായ ഒരു സ്വതന്ത്രകവിയുടെ നിലയിലാണ് ദശമപ്രതിപാദിതങ്ങളായ കൃഷ്ണലീലകളെ വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. മൂലത്തിലെ കഥാതന്തുക്കളെമാത്രമേ അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളു. ആശയകല്പനങ്ങളുടെ കാൎയ്യത്തിൽ, പറയത്തക്കവിധം വലിയകടപ്പാടു ഗാഥയ്ക്കു മൂലത്തോടു ഇല്ല. ഗംഭീരനും സിദ്ധനും ആയ ഒരു ഋഷീശ്വരൻെറ കൃതി ഭാഗവതംമൂലം. അതിരസികനും മഹാഭക്തനും കവിവരേണ്യനും ആയ ഒരു മലയാളബ്രാഹ്മണൻെറ

പ്രബന്ധം ഗാഥ. ഈ വ്യത്യാസം ഇവയ്ക്കു രണ്ടിനും തമ്മിൽ കാണ്മവാൻ കഴിയും. കൃഷ്ണഗാഥയെ സംസ്കൃതത്തിലേക്കു തർജ്ജമചെയ്യുന്നതായാൽ, അതു അതിൽ, ഒരു പുതിയ ഭാഗവതം ദശമമായി പരിലസിക്കുന്നതായിരിക്കും. അതുയ്ക്കു അതിനു മേന്മയുണ്ടു്. ഭാഷയിലെ കൃഷ്ണചരിത പ്രതിപാദകങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു് ഒന്നിനും ഇപ്രകാരം ഒരു മേന്മ ലഭിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

(1) മൂലത്തിൽ ചുരുക്കുകയോ സൂചിപ്പിക്കുകയോ ചെയ്തിരിക്കുന്ന കഥ വിസ്തരിക്കുക. (2) വിസ്തരിച്ചിരിക്കുന്നതു ചുരുക്കുക. (3) മൂലത്തിലുള്ളതിനേക്കാൾ ക്രമത്തിലായി വിസ്തരിക്കുക. (4) പദ്യങ്ങളെ തർജ്ജമചെയ്യുക. (5) അധികമെന്നു തോന്നുന്ന ഭാഗം ഉപേക്ഷിക്കുക. (6) മൂലത്തിന്റെ മേന്മയ്ക്കു ഹാനിവരാത്തവിധം പുതിയ കല്പനകൾ ചേർക്കുക എന്നിങ്ങനെ ഗാഥയ്ക്കു ആറുവിധം ബന്ധം മൂലത്തോടു സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പ്രസിദ്ധങ്ങളും വിശിഷ്ടങ്ങളും ആയ അനേകം സംസ്കൃത കൃതികളിലെ ആശയങ്ങളേയും ഭാഷയാക്കി ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണാം. ഭാഗവതം മൂലത്തോടും അന്യങ്ങളായ സംസ്കൃത കൃതികളോടുംകൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്ന ഏതാദൃശമായ ബന്ധത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഞാൻ ടിപ്പണിയിൽ വെളിപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളതാകുന്നു. ഭാഗവതാദി ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നു അനേകം പദ്യങ്ങൾ അതിൽ ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ പ്രകൃതത്തിൽ വേറെ ഉദാഹരണങ്ങൾ ചേർക്കുന്നില്ല. പുനം കാളിദാസ സരസ്വതിയുടെ ഒരു വലിയ ഭക്തനാകുന്നു. രഘുവംശാദി കൃതികളിലെ ആശയങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചു നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന അനേകം ഭാഗങ്ങളും അനുകരണങ്ങളും ഗാഥയിലുണ്ടു്.

മൂലത്തിൽ (ദശ–അ–86.) അനുഷ്ടുപ്പിൽ രചിതങ്ങളായ പന്ത്രണ്ടു പദ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഒരു ചെറിയ കഥയാണു സുഭദ്രാഹരണം. അതു ഗാഥയിൽ അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായി വിസ്തരിച്ചിരിക്കുന്നു. കവി മനോധർമ്മം കൊണ്ടു ഈ ഭാഗം കുറെ ഏറെ മോടിപിടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. രാജസൂയം കുചേലവൃത്തം മുതലായവയും ഭാഗവതത്തിൽ ചുരുക്കിയിരിക്കുന്ന കഥകളാകുന്നു. ഗാഥയിൽ അവയേയും വിസ്തരിച്ചുതന്നെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മൂലത്തിലെ ഗംഭീരങ്ങളായ തത്വോപദേശങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ചുരുക്കിയിരിക്കുന്നവയാണു്. കന്യകയെ വധിക്കുന്നതിനു ഉദ്യമിച്ചു ഒടുവിൽ വിഫലശ്രമനായി ഭവിച്ച കംസൻ ദേവകീവസുദേവന്മാരെ സമാധാനപ്പെടുത്തുന്നതിനു ചെയ്യുന്ന തത്വോപദേശം ഗാഥയിൽ ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നു.

യാവദ്ധതോസ്മി ഹന്താസ്മീ–
ത്യാത്മാനം മന്യതേ സ്വദൃക്
താവത്തദഭിമാന്യജ്ഞോ
ബാദ്ധ്യബാധകതാമിയാൽ.

(ദശ. അ. 4) ഇത്യാദി, സാരവത്തുകളായ തത്വങ്ങൾ പലതും മൂലത്തിൽ ഉണ്ടു്.

എന്നുടേ വൻപിഴയെല്ലാമേ നിങ്ങളി–
ന്നറിച്ചുകൊണ്ടു പൊറുക്കേണമേ!

(പു. 13) എന്നു തന്റെ തെററു ഏററുപറഞ്ഞു കംസൻ ദേവകീവസുദേവന്മാരോടു ക്ഷമായാചനം ചെയ്യുന്നു. പ്രകൃതം ഇപ്രകാരമാണു ഗാഥയിൽ. കൃഷ്ണലീല രാസക്രീഡ എന്നിവ മൂലത്തിനേക്കാൾ വിസ്തരിച്ചിരിക്കുന്ന കഥകളാകുന്നു. കൃഷ്ണചരിതം പ്രതിപാദിക്കുന്ന യാതൊരു കൃതിയിലും ഈ കഥകളെ ഇത്രയും പുതുമയോടും രാഗിയോടും കൂടി വിസ്തരിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ല. മൂലത്തിലെ ആശയങ്ങൾ തർജ്ജമചെയ്തു ചേർത്തിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ഉണ്ടു്. എന്നാൽ പൊടിപ്പും തൊങ്ങലും വച്ചു പുതുമ വരുത്തിയിരിക്കുന്നതായിരിക്കും തർജ്ജമ ആധികവും. മൂലത്തെ അതുപോലെ പകർത്തിവയ്ക്കുന്നകാര്യം പുനത്തിനു അത്ര ഹിതമുള്ളതല്ല. തർജ്ജമയിലായാലും എന്തെങ്കിലും രസകരമായ പൊടിക്കയ്യു പ്രയോഗിക്കുക പുനത്തിന്റെ സ്വഭാവമാകുന്നു. മൂലത്തിലെ ഗഹനങ്ങളായ ആദ്ധ്യാത്മിക തത്വങ്ങളുടെ ശകലങ്ങളെ ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ അധികാംശത്തിലും അവയെ വർജ്ജിക്കുകയാണു ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. തത്തൽസ്ഥാനങ്ങളിൽ സന്മാർഗ്ഗോപദേശങ്ങളെയും സ്തോത്രങ്ങളെയും നിബന്ധിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം അലസത കാണിക്കുക പതിവില്ല. അവ മിക്കവാറും കവിയുടെ സ്വന്തം കല്പനകളായിരിക്കും.

ഇതാണു് കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു മഹാഭാഗവതവുമായി കൈവന്നിരിക്കുന്ന ബന്ധത്തിന്റെ സ്വഭാവം. അടിസ്ഥാനപരമായ ഒരു ബന്ധം ഗാഥയ്ക്കു ഭാഗവതത്തോടു ഉണ്ടെന്നുള്ളതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. ഭാഗവതപാഠംകൊണ്ടു ഉണ്ടായ ഭക്തിയും സംസ്കാരവുമാണു് കൃഷ്ണഗാഥ നിർമ്മിക്കുന്നതിനു കവിയെ പ്രേരിപ്പിച്ചതെന്നതു സ്പഷ്ടമായ ഒരു വസ്തുതയാണു്. അങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും ഗാഥ ഒരു സ്വതന്ത്രമായ മഹാപ്രബന്ധമാകുന്നു. അതിനെ ഭാഷയിലെ പുതിയ ഒരു ഭാഗവതം (ദശമം) ആയി ഗണിക്കാം.

ലൗകികമായും ആത്മീയമായും ദൈവികമായും അനേകം തത്വസമൂഹം മഹാഭാഗവതത്തിൽ നിന്നു പഠിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. ഉഭയലോകങ്ങളിലും ക്ഷേമം ലഭിക്കുന്നതിനു അങ്ങനെ ചെയ്തു തദനുസരണം ജീവിതം നയിക്കേണ്ടതു അത്യാവശ്യമാകുന്നു. അവയെ ഗാഥയും ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണുവാൻ കഴിയും. മൂലത്തിന്റെ എന്നപോലെ ഗാഥയുടേയും പരമമായ ഉദ്ദേശം അമൂല്യങ്ങളായ ആവക തത്വ പരമ്പരകളെ പഠിപ്പിക്കുകയാകുന്നു. അവയിൽ ചിലതിനെക്കുറിച്ചു ചുരുക്കത്തിൽ ഇവിടെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതു് വായനക്കാർക്കു ഉപകാരമായിരിക്കും.

6. ഭക്തി വിചാരം.

ഭാഗവതത്തിൽ എന്നപോലെ ഗാഥയിലും ഭക്തിയ്ക്കു മുഖ്യതയുണ്ടെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ. രാഗം കാമം ക്രോധം വൈരം മദം മുതലായവ മനോമാലിന്യജനകങ്ങളായ ദോഷങ്ങളാണെങ്കിലും, ഭഗവദഭിമുഖമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നുഎങ്കിൽ മുക്തിക്കു ഹേതുവായി ഭവിക്കുമെന്നതു ഭാഗവതം പഠിപ്പിക്കുന്ന ഒരു മുഖ്യ തത്വമാകുന്നു.

ഗോപ്യഃ കാമാൽ ഭയാൽ കംസോ
ദ്വേഷാച്ചൈദ്യാദയോ നൃപാഃ

സംബന്ധാദ്വൃഷ്ണയഃ സ്നേഹാ-
ദ്ഭയം ഭക്ത്യാ വയം വിഭോ!

(സ്ക. 7. അ. 1) എന്നു കാണുക. ഗോപസ്ത്രീകൾ ഭഗവാനെ കാമുകനായി കരുതി ഭജിച്ചു. കൃഷ്ണൻ എന്നെ വധിക്കുമെന്ന ഭയത്തോടുകൂടി കംസൻ ധ്യാനിച്ചു സേവിച്ചു. ശിശുപാലാദികൾ ശത്രുവെന്ന നിലയിൽ കൃഷ്ണനെക്കുറിച്ചു ഭാവന ചെയ്തു. യദുക്കൾ സ്വജനമായും പാണ്ഡവന്മാർ സുഹൃത്തായും കൃഷ്ണനെ കരുതിപ്പോന്നു. നാരദാദികൾ നിർമ്മലമായ ഭക്തി കൈക്കൊണ്ടു ഭഗവൽ ഭജനം നടത്തി. അവരൊക്കെ ഒരുപോലെ ഭഗവദനുഗ്രഹത്തിനും മുക്തിക്കും പാത്രമായി. ഇതിൽ നിന്നൊക്കെ ഒരു തത്വം പ്രധാനമായി ഗ്രഹിക്കണം. രാഗം കാമം മത്സരം വൈരം ബന്ധുത സൌഹാർദ്ദം എന്നിവ പുറത്തെ നിറം മാത്രമാകുന്നു. ഭക്തിയാണ് അകത്തിരിക്കുന്ന കഴമ്പ്. അതു മുഖ്യം. അതു കൈവന്നാൽ ആൎക്കും ഭഗവൽപ്രീതിയും മുക്തിയും കിട്ടും. ഭാഗവതത്തിലെ കഥകളും ഉപദേശങ്ങളും എല്ലാം. ഈ ഗംഭീരമായ തത്വത്തിന് ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളാണ്. ഈ തത്വത്തെ ഭാഗവതം എന്നപോലെ അത്രയ്ക്കു ഹൃദയംഗമമായും സവിസ്തരമായും ഉപദേശിച്ചു പഠിപ്പിക്കുന്ന ഒരു മഹാസാഹിത്യം വേറെയുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

താവദ്രാഗാദയസ്തേനാ-
സ്താവൽ കാരാഗൃഹം ഗൃഹം
താവന്മോഹോംഘ്രിനിഗളോ
യാവൽ കൃഷ്ണ ന തേ ജനാഃ.

(ദശ-അ. 14) എന്ന പദ്യവും മുൻപു പറഞ്ഞ തത്വത്തെ തന്നെ പഠിപ്പിക്കുന്നു. ഒരുവൻ ഭഗവത്ഭക്തനായിക്കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ അവനെ രാഗാദിദോഷങ്ങളും ഗൃഹജീവിതബന്ധവും അജ്ഞാനശൃംഖലയും ഒന്നും പീഡിപ്പിക്കുന്നതല്ല. ഭഗവദനുഗ്രഹത്താൽ അവനു അവയൊക്കെ ക്ഷേമകരമായിബ്ഭവിക്കും. നോക്കുക. ഭക്തിയുടെ മാഹാത്മ്യം! ഏതു ഭയങ്കരമായ ദോഷത്തേയും നിർമ്മലമായ ഗുണമാക്കിത്തീൎക്കുന്നതാണ് ഭക്തിയെന്ന സാരം.

രാഗാദികൾ എങ്ങിനെ ഭക്തിയാകുന്നു എന്നു വിശദമാക്കാം. ശൃംഗാരത്തെയും (അനുരാഗത്തേയും) ഭക്തിയേയും സംയോജിപ്പിച്ചു കൊണ്ടു അങ്ങിനെ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു ഗോപികളുടെയും കൃഷ്ണന്റെയും കഥ. ഗോപികൾ പ്രകൃത്യാ മൂഢകൾ. ശാസ്ത്രവും പുരാണവും യാതൊന്നും ഗ്രഹിച്ചിട്ടില്ലാത്തവർ. തപോനുഷ്ഠാനാദി മാർഗ്ഗങ്ങളിൽ അവർ അപരിചിതകൾ. എങ്കിലും അവൎക്കു കൃഷ്ണനെ സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. അവരുടെ കൃഷ്ണപരമായ അനുരാഗം പരമമായ ഭക്തിയായി പരിണമിച്ചു. അവർ ഭഗവാനെ കാമുകസ്ഥാനത്തുവച്ചു ആരാധിച്ചു. തന്നിമിത്തം അവർ ഭഗവൽപ്രേയസികളായത്തീൎന്നു. കൃഷ്ണൻ ഗോപികളുടെ ജീവിതസൎവ്വസ്വമായി. മകൻ ഭൎത്താവു സോദരൻ മുതലായ ബന്ധുജനങ്ങളെയൊക്കെ

കൃഷ്ണനുവേണ്ടി അവർ തള്ളിക്കളഞ്ഞു. ഭക്തിയ്ക്കു പരമാവധിവൃദ്ധി സംഭവിക്കുമ്പോൾ ഇതുതന്നെയല്ലേ തപസ്വികളായ സന്യാസികളും ചെയ്യുന്നതു്?

ഇതി കൃഷ്ണമയം വിശ്വം
പശ്യന്ത്യോ രാഗവിഹ്വലാഃ
സ്പൃഹണീയാ ബഭൂവുസ്താ
മഹതാമപി യോഗിനാം.

(കൃഷ്ണവിലാസം, സ. 8.) എന്നു സുകുമാരകവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു എത്ര വാസ്തവം ഗോപസ്ത്രീകളുടെ സ്ഥിതി മഹായോഗികൾക്കു കൂടി അസൂയാജനകമായി ഭവിച്ചു. ഈ പദ്യത്തിലെ 'രാഗവിഹ്വല' എന്ന പദം ഭാവഗർഭമാകുന്നു. ഭഗവദ്ഗതമായ അനുരാഗാധിക്യമാണു് അവൎക്കു ഈ സ്ഥിതി വരുത്തിയതെന്നു സാരം.

കൃഷ്ണനെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞു ഒരു നിമിഷം കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നതു ഗോപസ്ത്രീകൾക്കു അസാദ്ധ്യമായി. ഭഗവദ്വിരഹത്തിൽ ഭ്രാന്തകളായി അവർ എന്തെല്ലാം ചാപല്യങ്ങളാണു കാണിക്കുന്നതു്? കൃഷ്ണൻ കൃഷ്ണൻ എന്നല്ലാതെ മറെറാരു വിചാരം അവൎക്കില്ലാതെയായി. ഭഗവാനെ ധ്യാനിക്കുക, തദ്വിചേഷ്ടിതങ്ങൾ അനുകരിക്കുക, കൃഷ്ണകഥകൾ പറയുക എന്നിവയ്ക്കല്ലാതെ ഗോപികൾക്കു വേറെയൊന്നിനും നേരമില്ല. അവർ സർവ്വവും പരമാത്മാവായ കൃഷ്ണനിൽ സമർപ്പിച്ചു. അതുയ്ക്കു അവൎക്കു ഭഗവദനുഗ്രഹവും കൈവന്നു. അനുരാഗം എങ്ങിനെയാണു ഭക്തിയായി രൂപാന്തരപ്പെട്ടു മുക്തിക്കു കാരണമാകുന്നതെന്നു ഗോപികളുടെ ചരിത്രത്തിൽ നിന്നു പഠിക്കണം! ശാസ്ത്രവും തപസ്സും വ്രതവും ഒക്കെ എന്തിനു? ഭക്തിയൊന്നുമതി. "കിം ശാസ്ത്രേഭ്യഃ കിമിഹ തപസാ ഗോപികാഭ്യോ നമോസ്തു".(നാരായണീയം ദശ 76) എന്നു മേപ്പത്തൂർ മഹാകവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഭക്തിമാഹാത്മ്യം നല്ലതുപോലെ അറിഞ്ഞിട്ടുതന്നെയാകുന്നു.

ഭാഗവതത്തിലെ ഏററവും വിശിഷ്ടമായ ഒരു ഭാഗമാകുന്നു ഭഗവാൻെറയും ഗോപികളുടേയും ലീലകൾ. അടിസ്ഥാനമായി നില്ക്കുന്ന തത്വങ്ങളുടെ ഗാംഭീൎയ്യം കൊണ്ടും മഹത്വംകൊണ്ടും ഭക്തിയുടെ മേന്മകൊണ്ടും പ്രതിപാദനചാതുൎയ്യം കൊണ്ടും സോല്ക്കൎഷം കൊണ്ടും അലങ്കാരാദി ഗുണപുഷ്ടികൊണ്ടും തത്തുല്യമായ ഒരു ഭാഗം. സംസ്കൃതത്തിലെ തന്നെ മറേറതെങ്കിലും പ്രബന്ധത്തിൽ കാണുമോ എന്നു സംശയമാണു്. മിക്കവാറും ഇല്ലെന്നു പറയാം. പ്രാകൃതമായ ശൃംഗാരത്തെ സംസ്കരിച്ചു ശുദ്ധമായ ഭക്തിയാക്കിത്തീൎത്തു മുക്തിക്കു മുഖ്യ സാധനമാക്കുന്നതെങ്ങിനെയെന്നതിനു പ്രസ്തുത കഥ ഒരു നല്ല ദൃഷ്ടാന്തമാകുന്നു. ഭാഗവതത്തിൽ നിന്നു ഈ കഥയെ നീക്കംചെയ്താൽ അതിനു സംഭവിക്കുന്ന തത്വസാരസ്യാദി വൈരള്യം മറേറതു ഭഗവച്ചരിതത്തെ അകററിയാലും വരുന്നതല്ലെന്നു എനിക്കു തോന്നുന്നു. ഈ സംഗതി ഗോപീകഥയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ തെളിയിക്കുന്നു. ഭാഗവതത്തിലെ ഈ കഥ അതിന്റെ അകൃത്രിമമായ വൈശിഷ്ട്യംകൊണ്ടു പില്ക്കാലത്തു എത്രയെത്ര കവിവീരന്മാരെ ആകൎഷിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതിനു തദ്വിഷയകങ്ങളായ പ്രബന്ധങ്ങളുടെ ബാഹുല്യം കൊണ്ടു നിശ്ച

യിക്കാം. അവയിൽ ഗീതഗോവിന്ദാദികൾ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളും സഹൃദയ ശിരോലാളിതങ്ങളും ആകുന്നു. ഗാഥയിൽ ഈ കഥയെ കവി അസാധാരണമായ വൈഭവത്തോടു കൂടി വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു പന്തത്തിൽ നിന്നു കൊളുത്തിയ മററൊരു പന്തമായിട്ടു അതിൽ പരിശോഭിക്കുന്നു. കഥയുടെ മുൻപു പറഞ്ഞ മൂല തത്ത്വം അതിൽ നിന്നു അൎത്ഥം ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയും.

ഭയവും വൈരവും എങ്ങിനെ ഭക്തിയായി തീരുന്നു എന്നു കാണിക്കാം. ദേവകിയുടെ എട്ടാമത്തെ പുത്രൻ തന്റെ കാലനാകുമെന്നു അശരീരിവാക്കു കേട്ടതോടുകൂടി കംസൻ തല്പുത്രന്മാരുടെ വൈരിയായി. കൃഷ്ണനെ നശിപ്പിക്കാതെ തനിക്കു രക്ഷയില്ലെന്നു കരുതി. ഭാഗിനേയൻ ഉണ്ടായി വളൎന്നുവരുന്തോറും കംസനു ഭയവും ശത്രുതയും വൎദ്ധിച്ചുവന്നു. ജനിച്ചനാൾ മുതൽ കൃഷ്ണനെ വധിക്കുന്നതിനു ഓരോ ഉപായം പ്രയോഗിച്ചു. അതൊക്കെ വിഫലമായി ഈശ്വരനിശ്ചയം വലിയതെന്നും, മനുഷ്യരുടെ ബലപ്രഭാവാദികൾക്കു അതിനെ ലംഘിക്കുന്നതിനു സാധിക്കുന്നതല്ലെന്നും ഒരു സാരവത്തായ തത്ത്വം കംസന്റെ അനുഭവത്തിൽ നിന്നു പഠിക്കേണ്ടതാണ്.

അന്ത്യകാലമായപ്പോൾ കംസനു കൃഷ്ണനെക്കുറിച്ചു ഭയവും വിചാരവും കണക്കിലധികം വൎദ്ധിച്ചു. എപ്പോഴും 'കൃഷ്ണൻ കൃഷ്ണൻ' എന്നു വിചാരം കംസനു ഉണ്ടായി ഇരിക്കുമ്പോഴും നില്ക്കുമ്പോഴും കിടക്കുമ്പോഴും ഭുജിക്കുമ്പോഴും.വിനോദിക്കുമ്പോഴും എന്നു വേണ്ട ഏതുസമയത്തും കൃഷ്ണഗതമായ വിചാരം മുന്നിട്ടു നിന്നു.

> ആസീനസ്സംവിശംസ്തിഷ്ഠൻ
> ഭുഞ്ജാനഃ പൎയ്യടൻ മഹീം
> ചിന്തയാനോ ഹൃഷീകേശ-
> മപശ്യത്തന്മയം ജഗത്.

(ദശ. അ, 2) എന്നതായി കംസന്റെ സ്ഥിതി.

> മനസ്സിലെല്ലായ്പ്പൊഴുമിങ്ങു വിഷ്ണു വ-
> ന്നനൎത്ഥമേല്പിപ്പൊരുശങ്കയാകയാൽ
> കനത്ത വിഷ്ണുസ്മൃതി, മററൊരെണ്ണവും
> നിനച്ചിടാതുന്നിയുറച്ചു കംസനിൽ.
> അതാതുകാൎയ്യങ്ങൾ വിചിന്തചെയ്കിലും
> നിതാന്തമുണ്ടാമതിലൊക്കെയെപ്പൊഴും
> കൃതാത്മവൈരം സ്ഫുട ഘോരദൃഷ്ടിയായ്
> ഹതാരിയാകും ഹരി മുന്നിലെപ്പൊഴും.
> നടന്നിടുമ്പോളഥ നിന്നിടുമ്പൊഴും
> കിടന്നിടുമ്പോഴുമിരുന്നിടുമ്പൊഴും
> സ്ഫുടം കിനാവിങ്കലുണൎച്ചയെങ്കിലും
> കടന്നുകാണായ് കരംകൊണ്ടു കണ്ണനേ.

(കംസൻ കാവ്യം. കുഞ്ഞിക്കുട്ടൻ തമ്പുരാൻ)

നോക്കുന്ന സ്ഥലത്തെല്ലാം കൃഷ്ണൻ നില്ക്കുന്നതായി കംസന്ന തോന്നി. ലോകത്തിലെ ചരാചരാത്മകങ്ങളായ സർവ്വ വസ്തുക്കളെയും കൃഷ്ണസ്വരൂപങ്ങളായിട്ടല്ലാതെ കാണുന്നതിന്ന കംസന്ന സാധിച്ചില്ല. മുൻപു ഭഗവദനുരക്തകളായ ഗോപികൾക്കു ഉണ്ടായതായിപ്പറഞ്ഞ ആ അവസ്ഥയ്ക്കും ഇതിന്നും തമ്മിൽ യാതൊരു വ്യത്യാസവും ഇല്ലെന്നു അറിയേണ്ടതാകുന്നു. വൈരമയമായ ഭക്തിക്കു ശക്തി കൂടുതലുണ്ട്.

കൃഷ്ണനെ ശത്രുവായി ഇടവിടാതെ വിചാരിച്ചു വന്ന കംസന്ന സാരൂപ്യം ലഭിച്ചു. വേട്ടാവളിയൻ പുഴുവിനെപ്പിടിച്ചു ഒരു സ്ഥലത്തു തടഞ്ഞുവയ്ക്കുന്നു. അതു തന്നെ അവിടെ കൊണ്ടുവന്നിരുത്തിയ വേട്ടാവളിയനെ സദാ ഭയത്തോടുകൂടി വിചാരിക്കുന്നു. ഒടുവിൽ വിചാരശക്തികൊണ്ടു അതു വേട്ടാവളിയനായിത്തീരുന്നു. ഭഗവദ്ഗതമായ വിചാരം വൈരത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണെങ്കിലും ഇപ്രകാരം സാരൂപ്യത്തെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്നു.

പുണ്യമിയന്നവൻ തന്നുടെ മേനിയോ-
ടൊന്നിച്ചു നന്നായി നിന്നുതപ്പോൾ
ചാർച്ചയെന്നുള്ളതു പിന്നെയുമോക്കുമ്പോൾ
ചേർച്ചയായ് വന്നീടുമെന്നു ഞായം.
വഞ്ചകനാകിലും മാതുലനായോരു-
കഞ്ചനെത്തന്നോടു ചേർത്താനല്ലോ.

(പു. 119) എന്നു കംസന്റെ പരമപദപ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ചു പറയുന്നു. ശിശുപാലപൌണ്ഡ്രകാദികളും വൈരത്തിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു ഭഗവല്പദം നേടിയവരാകുന്നു.

ചേദിപൻ തന്നുടെ മാനസമന്നേരം
മാധവൻതങ്കലുറച്ചു നിന്നു.

* * *

ചക്രമേററീടുന്ന ചേദിപനന്നേരം
ചക്രധരൻ തന്നെ നോക്കിനോക്കി
തൂമയിൽ നിന്നൊരു ഭൂമിയിൽ വീണുടൻ
നാമാവശേഷനായ്‌വന്നാനപ്പോൾ
ചൈദ്യനിൽ നിന്നങ്ങെഴുന്നതു കാണായി
വൈദ്യുത കാന്തി കണക്കെയപ്പോൾ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനോടൊന്നായി വന്നതു
കണ്ടുനിന്നീടിനാർ വിണ്ടലരും.

(പുറം. 182) മനസ്സു ദൃഢമായി കൃഷ്ണങ്കൽ നിർത്തി ഭാവന ചെയ്തുകൊണ്ടും ഭഗവാനെ കണ്ടുകൊണ്ടും ശിശുപാലൻ സാരൂപ്യം പ്രാപിച്ചു. വൈദ്യുതകാന്തിയപ്പോൾ കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനോടു" എന്ന ഭാഗത്തിൽ മിന്നലും മഴക്കാറും തമ്മിൽ ചേരുമ്പോൾ സംഭവിക്കുന്ന ഭംഗിയുടെ പ്രതീതി സഹൃദയന്മാർ കാണേണ്ടതാകുന്നു. ഈ ആശയം പുതിയതല്ല.

ജന്മത്രയാനുഗുണിത-
വൈരസംരബ്ധയാ ധിയാ
ധ്യായംസ്തന്മയതാം യാതോ
ഭാവോ ഹി ഭവകാരണം.

(ദശ. അ. 74,) എന്ന ഭാഗത്തിൽ ശിശുപാലൻെറ ഭഗവത്ഭാവനാശക്തിയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഭക്തന്മാരായ തപസ്വികൾക്കും മഹായോഗികൾക്കും ഒടുവിൽ കിട്ടുന്ന സ്ഥാനം ഭഗവദ്വൈരികളായ കംസശിശുപാലാദികൾക്കും സ്വാധീനമായി. ഇതാണ് വൈരഭക്തിയുടെ ശക്തി.

ഭഗവാൻെറ അനുഗ്രഹത്തിനു പാത്രമാകുന്നതിനു അകളങ്കവും ശക്തിമത്തും ആയ ഭക്തിയോഗം ഒന്നു മാത്രം ഉണ്ടായാൽ മതി. വേറെയൊന്നും വേണ്ടതില്ല. ഇതും മഹാഭാഗവതം പഠിപ്പിക്കുന്ന ഏററവും പ്രധാനമായ ഒരു തത്വമാകുന്നു.

മന്യേ ധനാഭിജനരൂപതപഃശ്രുതൌജ-
സ്തേജഃപ്രഭാവബലപൌരുഷ ബുദ്ധിയോഗാഃ
നാരാധനായ ഹി ഭവന്തി പരസ്യ പുംസോ
ഭക്ത്യാ തുതോഷ ഭഗവാൻ ഗജയൂഥപായ

(സ്ക. 7. അ. ൻ) എന്നു പ്രഹ്ലാദൻ ഭക്തിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ കീർത്തനം ചെയ്യുന്നു. ധനം ആഭിജാത്യം തപസ്സു സൌന്ദര്യം പ്രഭാവം പാണ്ഡിത്യം തേജസ്സു ശക്തി മുതലായവകൊണ്ടൊന്നും ഒരുവൻ ഭഗവൽപ്രീതിക്കു പാത്രമാകുന്നതല്ല. ഇവ പലപ്പോഴും നിഷ്കപടമായ ഭക്തിക്കു പ്രതികൂലമായി നിൽക്കുന്നവയാണ്. ഒരുവൻ ദരിദ്രനും മൂഢനും അശക്തനും അകുലീനനും ആയാലും ഭക്തികൊണ്ടു അവനു ഭഗവാനെ പ്രസാദിപ്പിക്കാം. സങ്കടാധിക്യംകൊണ്ടു അവശനായി, പിന്നീടു ഭഗവദ്വിചാരംകൊണ്ടു മുക്തനായ ഗജേന്ദ്രൻെറ ചരിതം ഉദാഹരണം. അങ്ങിനെയൊരു മാഹാത്മ്യം ഭക്തിയോഗത്തിന് ഉണ്ടു്. കുബ്ജ മാലാകാരൻ, സൌചികൻ, കുചേലൻ എന്നിവരുടെ കഥകൾകൊണ്ടു ഭാഗവതം ഈ തത്വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഇടയന്മാർ അസല്കൃഷ്ടകുലജാതന്മാരും അനഭിജ്ഞന്മാരും എങ്കിലും കൂട്ടുകാരെന്ന നിലയിൽ കൃഷ്ണനെ ഭജിച്ചു. തദനുസരണം ശ്രേയസ്സും നേടി.

അപി ചേൽ സുദുരാചാരോ
ഭജതേ മാമനന്യഭാക്
സാധുരേവ സ മന്തവ്യഃ
എന്നും സമ്യഗ്വ്യവസിതോ ഹി സഃ.
മാം ഹി പാർത്ഥവ്യപാശ്രിത്യ
യേƒപിസ്യുഃ പാപയോനയഃ
സ്ത്രീയോ വൈശ്യാസ്തഥാ ശൂദ്രാ-
സ്തേƒപി യാന്തി പരാം ഗതിം.

എന്നും (അ. 9.) ഗീതയിൽ ഭഗവാൻ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നതിന്ന ഉദാഹരണമായി അനേകം കഥകൾ ഭാഗവതത്തിൽ ഉണ്ടു്. ദുരാചാരലമ്പടന്മാരായ അനേകം അസുരന്മാരും അജ്ഞകളായ സ്ത്രീകളും അപകൃഷ്ടകുലത്തിൽ ജനിച്ചവരും ഭഗവത്ഭജനം കൊണ്ടു ഉന്നതപദത്തെ പ്രാപിച്ചു. നിർമ്മലമായ ഭക്തിയൊന്നുകൊണ്ടു നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കുന്നതാണ ഇക്കാൎയ്യം. ഈ തത്വത്തെ അത്യന്തം ഹൃദയാവർജ്ജകമായ വിധം സരസമായി പഠിപ്പിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഭാഗവതമത്രെ മുഖ്യം. അതു ഏതു നിസ്സാരനായവനും ഉന്നതിക്കു ഭക്തിമാർഗ്ഗം വെട്ടിത്തുറന്നു കൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

നാനാമുഖങ്ങളും ഗഹനങ്ങളും ആയ ഈശ്വരതത്വങ്ങളെ പഠിപ്പിക്കുന്ന എന്നതാണ് ഭാഗവതത്തിന്റെ മറ്റൊരു പ്രധാന ഗുണം. അതിലെ സ്തോത്രങ്ങൾക്കു് ഇക്കാൎയ്യത്തിൽ വലിയ പങ്കു ഉണ്ടു്. അനേകം സ്തോത്രങ്ങൾ ഭാഗവതത്തിൽ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. സാഹിത്യഗുണത്തിന്റെ പരമോല്ക്കർഷംകൊണ്ടും ഭക്തിജ്ഞാന വൈരാഗ്യാദി ശാസ്ത്രമർമ്മങ്ങളുടെ സുഭഗമായ പ്രതിപാദനംകൊണ്ടും ഭഗവദ്രൂപത്തെ മനസ്സിൽ ദൃഢമായി പതിയത്തക്കവിധം വർണ്ണിക്കുന്നതിനുള്ള പാടവംകൊണ്ടും ഈ മഹാപുരാണത്തിലെ സ്തുതികൾ എല്ലാം അത്യന്തം ശ്ലാഘനീയങ്ങളാകുന്നു. ഇവിടെ പറഞ്ഞ ഗുണങ്ങളുടെ മേന്മകൊണ്ടു അതിലെ ഓരോ സ്തോത്രവും പരസ്പരം മത്സരിക്കുന്നതായി തോന്നും. അത്രയ്ക്കു വൈശിഷ്ട്യം ഓരോന്നിനും ഉണ്ടു്. ഭീഷ്മസ്തുതി (സ്ക. 1. അ. 9.) പ്രഹ്ലാദസ്തുതി (സ്ക. 7. അ. 9) ധ്രുവസ്തുതി (സ്ക. 4 അ. 9) ഗജേന്ദ്രസ്തുതി (സ്ക. 8. അ. 3) മുതലായവയെ ഇവിടെ സ്മരിക്കാം. എത്ര തവണ വായിച്ചാലും അലംഭാവം വരുന്നതല്ല. അത്രയ്ക്കു ഭക്ത്യുല്ക്കർഷവും സാഹിത്യഗുണവും അവയിൽ തികഞ്ഞു പരിലസിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള സ്തോത്രങ്ങൾ ദശമസ്കന്ധത്തിലും അസംഖ്യമുണ്ടു്. അവയെല്ലാം സഹൃദയന്മാരും ഭക്തന്മാരും കാണാതെ തോന്നിച്ചിരിക്കേണ്ടവയാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു ആത്മപരിശുദ്ധിയും ഭക്തിയും നേടുവാൻ കഴിയും.

ദശമത്തിലെ സ്തോത്രങ്ങൾ ഗാഥയിൽ നിബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവ മൂലത്തിന്റെ തൎജ്ജമയല്ല. മൂലത്തെ ഭക്തിപൂർവ്വം സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു സ്വതന്ത്രമായി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നവയാകുന്നു. ഭക്തി ജ്ഞാന വൈരാഗ്യാദി തത്വങ്ങളുടെ പ്രതിപാദനംകൊണ്ടു സിദ്ധമായിരിക്കുന്ന ഗാംഭീൎയ്യം അവയ്ക്കു, ഇല്ല. എങ്കിലും ഭക്തിയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ പഠിപ്പിക്കുന്നതിനും വായനക്കാരുടെ ഹൃദയത്തെ കൃഷ്ണഭഗവാങ്കലേക്കു ആകർഷിച്ചു തദ്രൂപത്തിൽ ഇളകാതെ നിറുത്തുന്നതിനും അവയ്ക്കു ശക്തിയുണ്ടു്. മൂലസ്തോത്രങ്ങളുടെ ആകപ്പാടെ ഒരു ഭാവം അവയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കുവാൻ സാധിക്കും. എഴുത്തച്ഛന്റെയും കണ്ണശ്ശന്റെയും സ്തോത്രങ്ങൾക്കു ഭാവഗാംഭീൎയ്യം കൂടും. ആ പ്രഭാവം ഇല്ല എന്നാൽ സ്വാരസ്യം കൊണ്ടു സവിശേഷം ഒരു ഹൃദയാവർജ്ജനശക്തിയും സുഗമതയും ഗാഥയിലെ സ്തുതികൾക്കുണ്ടു്. പുതിയ മനോധർമ്മങ്ങൾ ലോഭമില്ലാതെ അവയിൽ കളിയാടുന്നതുകാണാം. സാഹിത്യഗുണപുഷ്ടികൊണ്ടും ഭക്തിരസാധിക്യം കൊണ്ടും അതുല്യങ്ങളും അമൂല്യങ്ങളും ആയ സ്തുതികൾ ഗാഥയിൽ ഉണ്ടെന്നുള്ളതു മറക്കാവുന്നതല്ല. സ്തോത്രങ്ങളിൽ ഭക്തിജ്ഞാനാദി ഗുണങ്ങളുടെ മേന്മയെ

ഉപദേശിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ ഗാഥാകർത്താവു ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ വിദഗ്ദ്ധതയും ശ്രദ്ധയും പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. വിവിധ ഗുണങ്ങളുടെ ഉല്ക്കർഷംകൊണ്ടു മൂലത്തെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്ന ചില സ്തുതികൾ ഗാഥയിലുണ്ടെന്നു പറയണം. കവി നിസ്തുല്യനായ ഒരു ഭക്തനെന്നു അവ തെളിയിക്കുന്നു.

ഗാഥയിലെ സ്തുതികളിൽ എട്ടെണ്ണം പ്രത്യേകം ശ്ലാഘയെ അർഹിക്കുന്നു. അവ അതിൽ അവസാനഭാഗത്തു നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നവയാകുന്നു (1) ബ്രഹ്മസ്തുതി (2) ഇന്ദ്രസ്തുതി (3) മഹർഷിസ്തുതി (4) രുദ്രസ്തുതി (5) അശ്വിസ്തുതി (6) ആദിത്യസ്തുതി (7) വസുസ്തുതി (8) ശിവസ്തുതി എന്നിവയാണു ആ ഭാഗങ്ങൾ. സ്വർഗ്ഗാരോഹണത്തിനു ഒരുമ്പെടുന്ന ഭഗവാന്റെ അടുക്കൽചെന്നു ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാർ സ്തുതിക്കുന്നതായി ഒരു ഭാഗം ഭാഗവതത്തിൽ (ഏകാ-അ-6) ഉണ്ട്. അതിന്റെ അനുകരണമാണു ഗാഥയിലെ ഈ പ്രകൃതം. മൂലത്തിൽ ബ്രഹ്മാദി ദേവന്മാർ എല്ലാവരും ഒരുമിച്ചാണ് കൃഷ്ണനെ സ്തുതിക്കുന്നതു്.

ആ സ്തോത്രം വളരെ ചെറിയതാണ്. എങ്കിലും അർത്ഥപുഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. ഗാഥയിൽ ദേവന്മാരുടെ സ്തുതി പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ചെയ്യുന്നനിലയിൽ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "ചിത്രപദാർത്ഥാഢ്യ" എന്ന വിശേഷണം ഗാഥയിലെസ്തുതികൾക്കും പൂർണ്ണമായി യോജിക്കും. ഈ സ്തോത്രങ്ങൾ അവയുടെ ഗാത്രപുഷ്ടികൊണ്ടുതന്നെയല്ല ശബ്ദഭംഗി, ഭക്തിവൈരാഗ്യാദി തത്ത്വങ്ങളുടെ ആധിക്യം, രസോല്ക്കർഷം മുതലായ ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടും പ്രശംസനീയങ്ങളായിരിക്കുന്നു. മൂലത്തിൽ ദിങ്മാത്രം എന്നു പറയാം. അത്രയ്ക്കു ചുരുക്കത്തിൽ ഏതാനും പദ്യങ്ങൾകൊണ്ടു രചിതമായിരിക്കുന്ന ഒരു സ്തുതിയെ സ്വാതന്ത്ര്യവും മനോധർമ്മവും ഉപയോഗിച്ചു കവി ഗാഥയിൽ എത്ര വിപുലവും സാരവത്തും രസഭൂയിഷ്ഠവും ആയി നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു സഹൃദയന്മാർ കാണേണ്ടതാകുന്നു. മൂലകഥാഭാഗങ്ങളെ നമ്മുടെ കവി എങ്ങിനെയാണു സ്വാതന്ത്ര്യമുപയോഗിച്ചു പുതുക്കി ഭംഗിയായി പ്രതിപാദിക്കുന്നതു എന്നതിനു ഈ ഭാഗം ഒരു നല്ല ദൃഷ്ടാന്തമാണ്.

ഇവിടെ സ്മരിച്ച സ്തുതികളിൽ ഈശ്വരമാഹാത്മ്യം ആത്മജ്ഞാനം വൈരാഗ്യം മുതലായ അനേകം വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലൊ.

ആദ്യങ്ങളായുള്ള വാക്യങ്ങൾ കൊണ്ടെങ്ങും
വേദ്യനായുള്ളതു നീതാനല്ലോ
പാരെല്ലാമുണ്ടാവാൻ കാരണം നീയല്ലോ
പാലിച്ചു നിന്നതും നീയല്ലോതാൻ
കേടുവരുന്നതിൻ കാരണമായതും
കേവലനായുള്ള നീതാനത്രേ
ഇന്ദ്രനായ് നിന്നതും ചന്ദ്രനായ് നിന്നതും
ചന്ദ്രക്കലാധരനായതും നീ
മന്ത്രമായ് നിന്നതും തന്ത്രമായ് നിന്നതും

ചിന്തിച്ചുകാൺകിൽ മററാരുമല്ല
അന്തണരോതുന്ന വേദമായ് നിന്നതു-
മന്തമില്ലാതോരു നീതാനത്രേ
ഓക്കുന്നതാകിലിന്നിന്നുടെ വൈഭവ-
മാക്കുമേ കാണാവതല്ലിതേതും
എന്തൊരുവേലയ്ക്കു ബന്ധമില്ലാതെ നീ
ബന്ധമുണ്ടെന്നതു തോന്നിക്കുന്നു?

(പു. 216.) വേദങ്ങൾ മുതലായ വിദ്യകളും ചരങ്ങളും അചരങ്ങളും ആയ ലോകത്തിലെ സകല വസ്തുക്കളും ഭഗവാൻ എന്ന അഭിപ്രായം ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യാത്മതത്ത്വനിവേശനംകൊണ്ടു ഗംഭീരമായ മറെറാരു ഉപദേശം നോക്കുക:—

ഒൻപതു വാതിലുള്ളമ്പലം തന്നിൽ പു-
ക്കമ്പുപൊഴിഞ്ഞു വസിച്ചു ചെമ്മേ
അമ്പലം തന്നെയെനിക്കുള്ളതെന്നുമ-
ങ്ങമ്പലമായതു ഞാൻ താനെന്നും
സന്തതമിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുകൊൾവാനായ്
രണ്ടായിനിന്നൊപ്പകത്തും പിന്നെ
ഊണുമുറക്കം തുടങ്ങുന്നതെല്ലാമേ
വേണമൊരുത്തന്നു പാർത്തുകണ്ടാൽ
മററവനായ നിനക്കു നിനയ്ക്കുമ്പോൾ
മുററം വിളക്കമേ മററു വേണ്ടു
പന്തിരണ്ടുണ്ടതിന്മാടങ്ങൾ മേന്മേലേ
പന്തിരണ്ടാമതിൽ നിന്നിരിപ്പും
ഓരോരോ വേല തൊട്ടോരോരോനേരത്തു
കീഴേവ തന്നിലുമുണ്ടുതാനും
കാരിയമോരോന്നേ ചിന്തിച്ചു കാത്തുമാനായ്
ചാരത്തു നാൽവരുണ്ടെപ്പൊഴുതും,
തന്നിൽ വരുന്നോരെപ്പാരാതെ ചൊൽവാൻ തൻ-
മുന്നിലുണ്ടെവരുണ്ണന്ന നന്നായ്
വീടുപണിക്കു മറെറൺമരുണ്ടങ്ങനെ
വാട്ടമകന്നുനിന്നൊപ്പൊഴുതും
സഞ്ചരിച്ചീടുവാൻ ചഞ്ചലരായി നി-
ന്നഞ്ചുപേരുണ്ടതിൽ തഞ്ചിയെങ്ങും
മൂട്ടിൽമുളച്ചങ്ങു മൂന്നായിമേവി നി-
ന്നോട്ടയാം വള്ളി തന്നുടെപ്പോയി

നീളെപ്പുറത്തുമകത്തുമായങ്ങനെ
മേളത്തിൽ നിന്നവർ സഞ്ചരിപ്പൂ
മദ്ധ്യത്തിൽ നിന്നുള്ള വള്ളിതന്തുടെപ്പേര-
യെത്തിനിന്നീടുന്ന നിന്നിരിപ്പിൽ
അവ്വഴിതന്നെയറിഞ്ഞു നിന്നീടുവാൻ
ദിവ്യരായുള്ളവരേററമില്ലേ.

(പു. 216) ശരീരം ജീവാത്മാവു പരമാത്മാവു ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ സുഷുമ്നാദിനാഡികൾ അവയുടെ സ്വഭാവം മുതലായവയെ സംബന്ധിക്കുന്ന അനേകം സാരതത്വങ്ങൾ ഈ ഭാഗത്തിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മരണത്തെപ്പററിയും കവി വിചാരിക്കുന്നുണ്ടു്.

അമ്പലം വീണുപൊളിഞ്ഞു നിന്നീടുമ്പോ-
ളമ്പിനോടന്യമാമമ്പലത്തിൽ
പിന്നേയും പൂകുന്നോരെന്തിതിൻ കാരണ-
മെന്നതുചൊൽവോരെക്കണ്ടിട്ടില്ലെങ്ങും.

(പു. 216) ദേഹി ഒരു ശരീരം ജീർണ്ണമാകുമ്പോൾ അതിനെ പരിത്യജിച്ചു മറെറാന്നിനെ പ്രാപിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈ ജനനമരണങ്ങളുടെ കാരണമെന്തെന്നു സൂക്ഷ്മമായി അറിയുവാൻ കഴിയുന്നില്ല.

വാസിഷ്ഠത്തിൽ (നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർദ്ധം: സർഗ്ഗം, 101) ജനനമരണങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതെന്തെന്നു അറിയുന്നതു ഉപയോഗമായിരിക്കും.

ദേഹാദ്ദേഹാന്തരപ്രാപ്തൌ നവ ഏവ മഹോത്സവഃ
മരണാത്മനി കിം മൂഢാ ഹർഷസ്ഥാനേ വിഷീദഥ.

ഒരു ശരീരത്തിൽ നിന്നു മറെറാന്നിനെ പ്രാപിക്കുകയെന്നതു മഹോത്സവം പോലെ അത്യാനന്ദജനകമാണ്. അങ്ങിനെയുള്ള മരണത്തെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചു മൂഢന്മാർ എന്തിനു വിഷാദിക്കുന്നു?

മൃതശ്ചേന്നാ ഭവേൽ ഭൂയഃ സോത്രാപ്യുപചയോ മഹാൻ
ഭാവാഭാവഗ്രഹോത്സർഗ്ഗജ്വരഃ പ്രശമമാഗതഃ
മരണം ജീവിതം തസ്മാന്നാദുഃഖം ന സുഖം യതഃ.

* * * *

മൃതസ്യ ദേഹലാഭശ്ചേന്നവ ഏവ തദുത്സവഃ
മൃതിർനാശോ ഹി ദേഹസ്യ സാ മൃതിഃ പരമം സുഖം.

മരണത്തെ ഒന്നുകൊണ്ടും ഭയപ്പെടുവാനില്ലെന്നും അതു സുഖപ്രദമെന്നും ഇവിടെ സ്ഥാപിച്ചിരിക്കുന്നു.

കുകർമ്മഭ്യോഥ ഭീശ്ചേത്സാ സമേഹ പരത്ര ച
താനി മാകാർഷ ഭോസ്തസ്മാല്ലോകദ്വിതയസിദ്ധയേ.

തങ്ങൾ ചെയ്തിരിക്കുന്ന കുകർമ്മങ്ങൾക്കു നരകദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെന്നു വിചാരിച്ചു മരണത്തെ പേടിക്കുന്നവരുണ്ടു്. ദുഷ്കർമ്മങ്ങൾക്കു പരലോകത്തിൽ മാത്രമല്ല, ഇഹലോകത്തിലും ഫലംകിട്ടും. അതു ചെയ്യുന്നവർ രാജശിക്ഷാദികൾ അനുഭവിക്കുന്നു.

അതുകൊണ്ടു ഉഭയലോകങ്ങളിലും ക്ഷേമത്തിന പാപകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാതെ ഇരിക്കുകയാണ വേണ്ടതു്. പാപികൾക്കു ഇഹലോകവും സങ്കടകരം. സുകൃതികൾക്കു മരണാനന്തരം ലഭിക്കുന്നപരലോകവും ക്ഷേമപ്രദം. സൽകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവൎക്ക മരണത്തെ യാതൊന്നുകൊണ്ടും ഭയപ്പെടുവാനില്ലെന്നും അവൎക്ക അതു ഉത്സവംപോലെ ആനന്ദപ്രദമെന്നും സാരം. ജനനമരണങ്ങളെക്കുറിച്ചു ഗാഥയിൽ (ഇന്ദ്രസ്തുതി. പുറം 217) ഇപ്രകാരം പറയുന്നു.

ജനിപ്പോരു പണിപ്പാടും മരിപ്പോരു വിനപ്പാട-
മിനിപ്പോരുമെനിയ്ക്കെന്നു നിനയ്ക്കാമിപ്പോൾ

* * *

മരണംവന്നണഞ്ഞീടും വ്യസനംകൊണ്ടുഴന്നീടും-
കരണങ്ങൾ തളൎന്നു ഞാൻ കിടക്കുന്നേരം
ശരണമായ്മുനികൾക്കു മരുവും നിൻചരണങ്ങൾ
മരണമാലകററുമാറരുളീടേണം.

(പു. 217) ജനനമരണങ്ങൾ സർവ്വഥാ ക്ലേശകരങ്ങളാണ്. അതുകൂടാതെ കഴിക്കണം. മരണസമയത്തു ദുസ്സഹമായ സങ്കടമാണ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്നതു്. ഭഗവൽസ്മരണകൊണ്ടു മാത്രമേ അതിൽനിന്നു രക്ഷകിട്ടുകയുള്ളു. "പുനരപി ജനനം പുനരപി മരണം പുനരപി ജനനീജഠരേ ജനനം" എന്നു ശ്രീശങ്കരാചാൎയ്യർ ഉപദേശിക്കുന്നതു നോക്കുക.

ഒരേ ഈശ്വരൻതന്നെ ജനങ്ങളിൽ തത്തൽകർമ്മാനുസരണം പല നിലകളിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു അവരെക്കൊണ്ടു വിവിധകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യിക്കുന്നു എന്നു ഉപദേശിക്കുന്നു.

ദഹനനായതും തപനനായതും
പവനനായതും പരനേ നീ
അവനിയായതും ഗഗനമായതു-
മഴകിൽവാണെഴും പരനേ നീ
അരുണനായതും വരുണനായതും
കരുണക്കാതലേ പരൻ നീയേ.

(പു. 217.) പരമാത്മാവായിരിക്കുന്ന ഈശ്വരൻ ആണ ദഹന തപന പവനാദിരൂപം കൈക്കൊണ്ടു ദഹിപ്പിക്കുക ചൂടുപിടിപ്പിക്കുക വീശുക മുതലായ പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നതു്. ഈ അഭിപ്രായം അല്പംകൂടി വിശദമാക്കുന്നു.

മദനനായ് ചെന്നു മനതാരിൽ നിന്നു
മലിനരാക്കുന്നോൻ ചിലരെ നീ
അകതാരിൽ നല്ലോരറിവായ് നിന്നിട്ടി-
ങ്ങഴൽ തീൎത്തിടുന്നോൻ ചിലൎക്കെല്ലാം

(പു. 217) കാമദേവനായിട്ടു നിന്നു ചിലരുടെ മനസ്സിൽ ദുർവ്വികാരംകൊണ്ടു മലിനത വളൎത്തുന്നതും അതുപോലെ ചിലരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ജ്ഞാനമായി നിന്നു പ്രകാശിച്ചു അവരുടെ ദുഃഖങ്ങൾ നീക്കുന്നതും അങ്ങു ഒരാൾ ആകുന്നു.

സമനായ് മേവുന്ന യമനായ് നിന്നങ്ങ
ക്ഷമയിട്ടീടുന്നോൻ ചിലരെ നീ
നരകമായോരു കടൽ തന്നിൽ നിന്നു
കരയേററീടുന്നോൻ കനിവോടേ.

(പു. 217) ഈ ഭാഗങ്ങൾ താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഗീതാവാക്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നവയെന്നു വിചാരിക്കണം.

യദാദിത്യഗതം തേജോ ജഗൽ ഭാസയതേഖിലം
യച്ചന്ദ്രമസി യച്ചാഗ്നൌ തത്തേജോവിദ്ധി മാമകം
ഗാമാ വിശ്യ ചഭൂതാനി ധാരയാമ്യഹമോജസാ
പുഷ്ണാമിചൌഷധീഃസർവ്വാഃസോമോഭൂത്വാരസാത്മകഃ

(അ. 15) "സർവ്വസ്യ ചാഹം ഹൃദി സന്നിവിഷ്ടഃ" ഇത്യാദി വാക്യങ്ങൾ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ഗംഭീരങ്ങളായ തത്വങ്ങളെ പ്രകൃതത്തിൽ ഗാഥയിൽ സുലളിതമായ ഭാഷയിൽ എളുപ്പം ആക്കും ഗ്രഹിക്കത്തക്കവണ്ണം പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

(പു. 219) സംസാരദുഃഖത്തിന്റെ ഭയങ്കരതയെക്കുറിച്ചു ആദിത്യസ്തുതിയിൽ ഇപ്രകാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

ജനനമഹാംബുധി തന്നിട്ടവേ വീ-
ണനിശമുഴയ്ക്കും ജനനിവഹങ്ങൾ
സുതജനസഹജസ്നിഗ്ദ്ധന്മാരാം-
മുതലകൾ വായിൽ പാഞ്ഞും ചാഞ്ഞും
ജായകളായുള്ളാവർത്തത്തിൽ
പോയിച്ചെന്നുടനാണും കേണും
ക്ലേശമിയററുന്നാശങ്കളെന്നും
വീചികൾതോറുമലഞ്ഞുകരഞ്ഞും
മായാകാരം തോയം തന്നിൽ
പായം പായം മുങ്ങിനടുങ്ങി
ഒരുകരയെങ്ങുമണഞ്ഞില്ലാതെ
തെരുതെരെനീന്തിത്താന്തന്മാരായ്
പെരുകിന താപമിയന്നുതളന്നും
കരുതിനതോറും മാഴ്കുന്നയ്യോ!.

സംസാരത്തെ ഇവിടെ ഭയങ്കരമായ സമുദ്രമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അനേകം കവികൾ ഇപ്രകാരം സംസാരസമുദ്രത്തെ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു ഇതിൽ പുതുമയൊന്നുമില്ല. കരകാണാത്തതും ശോകമയവും ആയ ഒന്നാണ് സംസാരസമുദ്രം എന്നും വിരക്തിയുണ്ടാകേണ്ടതു ആത്മരക്ഷയ്ക്കു അത്യാവശ്യമെന്നും ഗംഭീരമായ തത്വത്തെ പ്രകൃതത്തിൽ കവി നല്ലതുപോലെ വിശദമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

പുരാരാതിതന്റെ ശരീരാർദ്ധഭാഗേ
മുരാരേ! വസന്തം ഭവന്തം തൊഴുന്നേൻ
കുയിൽപ്പേട ചൊല്ലിൽ കനത്തീടിനോര-
മ്മനസ്താപമേററം കൊടുക്കുന്ന വേണോ!
സ്വവക്ത്രേണ നിന്നെയ്യണയ്ക്കുന്നനേര-
ത്തുണർന്നീട്ട നീ ഞാനഴയ്ക്കുന്നതെല്ലാം.

(പു. 221) ശിവനും വിഷ്ണുവും ഭിന്നന്മാരല്ല, എന്നു ആദ്യത്തെ രണ്ടു പാദങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അടുത്ത രണ്ടു പാദങ്ങൾ സരസങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. കുയിൽപ്പേടയുടെ ശബ്ദത്തിനു കൂടി സ്വരമാധുര്യംകൊണ്ടു ദുഃഖത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നതാണു ഭഗവാന്റെ വേണു എന്നു ഭാവം. "കനത്തീടനോരമ്മനസ്താപം" അർത്ഥവത്തായിരിക്കുന്നു.

അയി മുരളി മുകുന്ദസ്മേരവക്ത്രാരവിന്ദ-
ശ്വസനമധുരസജ്ഞേ ത്വാം പ്രണമ്യാദ്യ യാചേ
അധരമണിസമീപം പ്രാപ്തവത്യാം ഭവത്യാം
കഥയ രഹസികർണ്ണേമദ്ദശാം നന്ദസൂനോഃ.

എന്നപദ്യം പ്രകൃതത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നതു രസകരമായിരിക്കും.

ശബ്ദരമണീയങ്ങളായ ചില ഭാഗങ്ങൾകൂടി താഴെ ചേക്കാം.

ഉരുമണ്ഡന മണികുണ്ഡല പരിമണ്ഡിതമിത ഞാ-
നണിഗണ്ഡകയുഗളം തവ ജനിഖണ്ഡന തൊഴുതേൻ

*   *   *   *

പരിനിന്ദിതമുദ്ഗകുന്ദകമുകുനന്ദിതരസനം
വരദം തവ വരദന്തമിതസദന്തക! തൊഴുതേൻ

*   *   *

അഘസൂദന മഘവന്മുഖമഖ ഭോജികൾ തൊഴുമീ-
മുഖപങ്കജമഘപങ്കജ വിപദം കളകകലെ

x   x   x

കമലാകൃതി തൊഴുതീടിന സുഷമാപരികലിതം
പ്രപദം മമ വിപദം കളകപദം തവ വിപദാം

(പു. 222) ഈവക ഭാഗങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ സമുചിതങ്ങളും സുമധുരങ്ങളും ആയ പദങ്ങൾ സ്വയം ചെന്നു കവിയെ സ്വീകരിക്കുന്നതായി സഹൃദയന്മാർക്കുതോന്നും. വരദം വരദന്തം, മുഖപങ്കജം അഘപങ്കജം എന്നീ വിധമുള്ള പദപ്രയോഗങ്ങൾ അനുഗൃഹീതനായ ഒരു കവിയ്ക്കല്ലാതെ പ്രയോഗിക്കാവുന്നതല്ല. അവ നൂതനങ്ങളും ഹൃദയംഗമങ്ങളും ആയിരിക്കുന്നു.

ഈശ്വരമാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു ശരിയായ ബോധം വായനക്കാർക്കു ജനിപ്പിക്കുന്നതിനു, ഭാഗവതത്തിലെയെന്നപോലെ ഗാഥയിലെ സ്തോത്രങ്ങൾക്കും നൈപുണ്യം

ഉണ്ടു്. ഭക്ത്യാദിഗുണോല്കൎഷം കൊണ്ടു തത്തുല്യങ്ങളെന്നോ തദധികം ശ്ലാഘനീയങ്ങളെന്നോ പറയണമെങ്കിൽ കണ്ണശ്ശന്റെയും എഴുത്തച്ഛന്റെയും സ്തുതികൾ മാത്രമേ കാണുകയുള്ളു. പഴയ ഭാഷാചമ്പുക്കളിൽ സന്ദൎഭാനുസരണം രചിച്ചുചേൎത്തിരിക്കുന്ന സ്തോത്രങ്ങൾ ഏകദേശം ഗാഥയിലേവയോടു തുല്യങ്ങളെന്നു അഭിപ്രായപ്പെടാം. സംസ്കൃതപദപ്രയോഗ ബാഹുല്യംകൊണ്ടു ചമ്പുക്കളിലെ സ്തുതികളോടു സാധാരണക്കാൎക്കു അടുക്കുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടു്. സുലളിത പദ കല്പിതങ്ങളാകയാൽ ഗാഥയിലെ സ്തോത്രങ്ങൾക്കു ഈ ദോഷമില്ല. അവ മലയാളികൾ കാണാതെപഠിച്ചു സന്ധ്യാകാലങ്ങളിൽ ചൊല്ലുന്നതു നന്നായിരിക്കും. എല്ലാ സ്തോത്രങ്ങളുമില്ലെങ്കിലും ഇവിടെ പ്രത്യേകം എടുത്തുപറഞ്ഞ എട്ടെണ്ണവും ഒടുവിൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്നതും "മറ പൊരുളായി മറഞ്ഞവനേ ഹരി" ഇത്യാദി സ്തുതികളും അവർ നിശ്ചയമായും പഠിച്ചു (കീൎത്തനമാക്കി) ചൊല്ലേണ്ടതാകുന്നു.

ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിൽ, ഭക്തി പരമാഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിക്കുമ്പോൾ സംഭവിക്കുന്ന അവസ്ഥാഭേദങ്ങളെ പ്രതിപാദിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിൽ പുനം നമ്പൂതിരിക്കു അദ്വിതീയമായ പാടവം ഉണ്ടു്. കംസന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു കൃഷ്ണനെ കാണുന്നതിനു പുറപ്പെട്ട അക്രൂരനു വഴിക്കുണ്ടാകുന്ന വിചാരങ്ങളെ കവി എങ്ങിനെ തന്മയത്വത്തോടുകൂടി പകൎത്തിയിരിയ്ക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക.

കണ്ണനെക്കാണ്മതിന്നായല്ലോ പോകുന്നു
പുണ്യവാനെന്നതു നിൎണ്ണയം ഞാൻ
ആയർകോൻ തന്നുടെ കാന്തിയായുള്ളൊരു-
പീയൂഷവാരിതൻ പൂരംതന്നെ
കോരിനിറച്ചുകൊണ്ടെന്നുടെ കണ്ണിണ
പാരം കുളൎപ്പിച്ചു നില്പനോ ഞാൻ
കാൎവ്വൎണ്ണൻ തന്നുടെ കൺമുനയായൊരു-
കാൎവ്വണ്ടു വന്നിങ്ങു മെല്ലെമെല്ലെ
ദീനനായ് നിന്നോരു ഞാനായ പൂവിൽ നി-
ന്നാനന്ദമാടിക്കളിക്കുമോ താൻ?
കണ്ണന്റെ നന്മൊഴിയായൊരു തേൻകൊണ്ടെൻ-
കൎണ്ണങ്ങൾ രണ്ടും നിറച്ചുചെമ്മേ
പൂമാതു പൂണുന്ന പൂമേനി കണ്ടുക-
ണ്ടാമോദം പൂണ്ടങ്ങു നില്പനോ ഞാൻ?
പുഞ്ചിരിയായൊരു തൂനിലാവേററു നി-
ന്നെഞ്ചിത്തമായുള്ളോരാമ്പൽ ചെമ്മെ
ഉല്ലസിച്ചാനന്ദമായൊരു തേനമു-
ണ്ടല്ലലെപ്പോക്കുമാറുണ്ടോ കാൺമൂ.
വെണ്ണപിരണ്ടിട്ടു തിണ്ണം കുളുത്തുള്ളോ-

ഉണ്ണിക്കയ്യൊന്നു മുകർന്നുതാവൂ
കണ്ടൊരു നേരത്തു കാർമുകിൽവർണ്ണനെ-
മണ്ടിയണഞ്ഞൊന്നു പൂണ്ടുതാവൂ
ചേവടി രണ്ടുമെടുത്തുടൻ മെല്ലവേ
ചൊവ്വോടെ മൗലിയിൽ ചേർത്തുതാവൂ".

(പു. 108) അക്രൂരൻെറ ഈ വിചാരം അസാധാരണമായ ഭക്തിയെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. ഭഗവദ്ദർശനാദികൾക്കു എത്രമാത്രം അടക്കുവാൻ കഴിയാത്ത ആഗ്രഹമാണ് ആ ഭക്തനുള്ളതെന്നു ഈ ഭാഗത്തിലെ ഓരോ വരിയും വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. "വെണ്ണ പിരണ്ടിട്ടു.........മുകർന്നുതാവൂ" ഇത്യാദി ഭാഗങ്ങൾ കവിയുടെ മനോധർമ്മവൈഭവത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയാണ്. ഗോകുലത്തിൽ ചെന്നു ചേർന്ന അക്രൂരനെ കവി ഏതുവിധം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കൂടി അറിയേണ്ടതാകുന്നു.

ആഴിനേർവർണ്ണൻെറ ചേവടിത്താരിണ-
പ്പൂഴിയിൽ കാണായി പോകുന്നേരം
തേരിൽനിന്നന്നേരം വേഗമിറങ്ങീട്ടു
പാരാതെ കമ്പിട്ടു കൂപ്പിപ്പിന്നെ
ആഴംപൂണ്ടീടുന്നോരാമോദംതന്നാലേ
പൂഴിയിൽവീണു പുരണ്ടാൻ ചെമ്മേ
പിന്നെയെഴുന്നേററു ധന്യമായുള്ളൊരു-
നന്ദൻെറമന്ദിരം തന്നെക്കണ്ടാൻ.

x x x

ചെന്നുതുടങ്ങിന യാദവൻ താനപ്പോൾ
നന്ദകുമാരകന്മാരെക്കണ്ടാൻ
കാമിച്ചുനിന്നിട്ടു കേഴുന്ന വേഴാമ്പൽ
കാർമുകിൽ മാലയെക്കാണുംപോലെ
മണ്ടിയണഞ്ഞവൻ കണ്ടൊരുനേരത്തു
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ തൻപാദങ്ങളിൽ
വീണുകിടന്നവനാനന്ദ വാരിയി-
ലാണു തുടങ്ങിനാനാശു ചെമ്മേ.

(പു. 109) പാദപദ്മങ്ങൾ മണ്ണിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ തേരിൽ നിന്നു ഇറങ്ങി വന്ദിക്കുന്നതും, നിലത്തുവീണു ആ മണ്ണ് ശരീരത്തിൽ പുരട്ടുന്നതും അക്രൂരൻെറ ഭക്തിയുടെ ശക്തിയെ വെളിവാക്കുന്നു. ദാഹപീഡ വർദ്ധിച്ച വേഴാമ്പൽ മേഘമാലയെ കാണുന്നതുപോലെയാണു് അക്രൂരൻ ഭഗവാനെ ദർശിച്ചതു് എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽ അലങ്കാരത്തിനു പുതുമയില്ല. എങ്കിലും അതു അർത്ഥപുഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. അക്രൂരൻ ഭഗവാനെ ആശ്ലേഷിച്ചു ആനന്ദിക്കുന്നതും, കാല്ക്കൽ വീഴുന്നതും എല്ലാം കവി വായനക്കാരുടെ മനസ്സിൽ ദൃഢമായി പതിയത്തക്കവിധം പ്രതി

പാദിച്ചിരിക്കുന്നു. മൂലത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതെങ്കിലും ഈ വർണ്ണനത്തിനു നൂതനമായ ഒരു ആസ്വാദ്യതയുണ്ട്.

പശ്യന്നവന്ദത ഭവേ ഭവിഹൃതിസ്ഥലാനി
പാംസുഷ്വ വഷ്ഠാത ഭവച്ചരണാങ്കിതേഷു.

(ദശകം 72) എന്നു നാരായണീയത്തിൽ മേല്പുത്തൂർ ഭട്ടതിരി ഈ പ്രകൃതത്തെ ചുരുക്കിയെങ്കിലും ഹൃദ്യമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉത്തരോത്തരം വർദ്ധിച്ചു പരമകാഷ്ഠയിൽ എത്തിയതും ആയ ഭക്തിക്ക് അക്രൂരന്റെ ഈ കഥ ഒരു ദൃഷ്ടാന്തമായിരിക്കുന്നു.

മധുരയിൽ നിന്നു കൃഷ്ണനെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞു ഗോകുലത്തിലേക്കു പോകുന്ന നന്ദഗോപന്റെ മനഃസ്ഥിതിയെ വർണ്ണിക്കുന്ന ഭാഗവും ഇവിടെ ദൃഷ്ടാന്തത്തിന് ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

താശനായ് നിന്നീടും നന്ദനോടിങ്ങനെ
മാധവൻ നിന്നു പറഞ്ഞനേരം
കണ്ണൻ താനിന്നിങ്ങു പോരുന്നോനല്ലെന്നു
നിർണ്ണയിച്ചീടിനാൻ നന്ദനപ്പോൾ
മാനസം തന്നിൽ മാച്ചുറച്ചുമ്പിനോ-
ടാനായപ്പൈതലാം കണ്ണൻ തന്നെ
തെറ്റെന്നു പോയാൻ തന്നുറവുള്ള ദേശത്തു
മറ്റുള്ള ഗോപന്മാരോടുംകൂടി
ആനകുറുളി താനമൊളിച്ചു പ-
ണ്ടാനായച്ചേരിക്ക കൊണ്ടുപോയി
ആയതു ചിന്തിച്ചാൽ പോകുമ്പോഴിങ്ങനെ-
ഞായമുണ്ടെല്ലാർക്കുമെന്നു തോന്നും
ആന കുറുളികൊണ്ടുപോയത-
ന്നാരുമൊന്നുമറിഞ്ഞതില്ല
നന്ദൻ തന്നുള്ളിൽ മറച്ചാനു കണ്ണനെ
നിന്നോരു ലോകരറിഞ്ഞതല്ലോ
വായ്പെഴും ചെപ്പിലെഴുന്നുള്ള ശോകവും
ബാഷ്പവും മേന്മേലെ പൊങ്ങുകയാൽ
വഞ്ചനമെന്നതു പിന്നെയുമാകുമ്പോൾ
ചഞ്ചലമായ്‌വരുമെന്ന ഞായം
നെഞ്ചകം തന്നുള്ളിലഞ്ജനവർണ്ണനെ-
ച്ചെഞ്ചമ്മേ ലോകരറിഞ്ഞാരല്ലോ.

(പു. 121) കവി പ്രകൃതത്തിൽ നന്ദഗോപന്റെ ഭഗവത്ഭക്തിയെ നൂതനവും പുളകജനകവും ആയ ആശയം കല്പിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണൻ തന്നോടുകൂടി ഗോകുലത്തിലേക്കു വരുന്നില്ലെന്നു നന്ദഗോപൻ മനസ്സിലാക്കി. ഉടനെ കൃഷ്ണനെ മ

നസ്സിൽ മറച്ചുവച്ചു ധരിച്ചുകൊണ്ടു അന്യന്മാരായ ഗോപന്മാരോടു ചേർന്നു പോയി. പണ്ടു വസുദേവൻ കൃഷ്ണനെ അമ്പാടിയിലേക്കു കൊണ്ടുപോയതും ഇതുപോലെ ആരും അറിയാതെയാണു്. അതു വിചാരിച്ചാൽ ഗോകുലത്തിലേക്കു പോകുന്നവർ ഇപ്രകാരം ചെയ്യണമെന്നു നിയമം ഉണ്ടെന്നു തോന്നും. വസുദേവനും നന്ദനും ആരും അറിയാതെയാണു് കൃഷ്ണനെ കൊണ്ടുപോയതു്. അവരിൽ വസുദേവൻ കൊണ്ടുപോയതു ആരും അറിഞ്ഞില്ല. എന്നാൽ നന്ദന്റെ കള്ളം പെട്ടെന്നു തെളിഞ്ഞു. അതിനു കാരണം ബാഷ്പവും രോമാഞ്ചവും സ്പഷ്ടമായി സംഭവിച്ചതാകുന്നു. കളവു ഏതു വിധത്തിലെങ്കിലും തെളിയുന്നതു ലോകസ്വഭാവമാണു്. നന്ദഗോപൻ ഭഗവാനെ ദൃഢമായി മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടാണു് പോയതെന്നും ആ സമയത്തു ഭക്തിയുടെ നിരുപമമായ വൈഭവംകൊണ്ടു ആനന്ദാശ്രുവും രോമാഞ്ചവും സംഭവിച്ചു എന്നും ആശയത്തെ ഇവിടെ കവി അത്യന്തം മനോഹരമായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏതു കാളിദാസനും അസൂയാജനകമായ ഒന്നാണു് ഈ പ്രകൃതം. അപ്രതിമമായ ഭാവനാ ചാതുര്യം തികഞ്ഞ ഒരു മഹാകവിയ്ക്കല്ലാതെ ഈ സന്ദർഭത്തെ ഇപ്രകാരം രസകരമായി രചിക്കാവുന്നതല്ല.

ഗാഥയിൽ ഭഗവത്സ്വരൂപത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നവയായി അനേകം ഭാഗങ്ങൾ ഉണ്ടു്. അവ ഭക്തിരസഭരിതങ്ങളും സുഭഗങ്ങളുമായ ആശയങ്ങളുടെ കല്പനം കൊണ്ടു ശ്ലാഘനീയങ്ങളും ആകുന്നു. അവയിൽ മുഖ്യമായ ഒന്നാണു് താഴെ ചേർക്കുന്നതു്.

കണ്ണന്മെയ് തന്നിലെ കാന്തിയെപ്പോലെകാൺ
തിണ്ണംവിളങ്ങുന്നതെന്തീത്തോഴി?
അല്ലലെപ്പോക്കുവാനംബുജലോചനൻ
മെല്ലെവരുന്നോനെന്നല്ലയല്ലി!"
എന്നവൾചൊല്ലുമ്പോൾ നന്ദതനൂജൻ താ-
നേററം വിരഞ്ഞു വെളിച്ചപ്പെട്ടാൻ
അഞ്ചിതമായൊരു പുഞ്ചിരികൊണ്ടവർ-
നെഞ്ചകംകൂടി വെളുപ്പിക്കുന്നോൻ
അഞ്ജനക്കുന്നിന്മേൽ നിന്നു വിളങ്ങിനാ
കഞ്ജമനോഹരനെന്നപോലെ
തൂമകലർന്ന കിരീടംകൊണ്ടേററവും
കോമളകാന്തിയെ കൈക്കൊള്ളുന്നോൻ
നീലക്കൽകൊണ്ടു പടുത്തു ചമച്ചിട്ടു-
ഞ്ഞോലക്കമാണ്ടൊരു ഭിത്തിതന്മേൽ
മാൺപുററകാഞ്ചനം കൊണ്ടു ചമച്ചൊരു-
ശാംഭവലിംഗം വിളങ്ങുംപോലെ
ഗോരോചനംതന്നാലുള്ള കുറികൊണ്ടു-
പാരംവിളങ്ങുന്നോൻ നെററിതന്മേൽ
ആയിരം തിങ്കൾതൻ കാന്തിയെവെന്നുള്ളാ-

ആനനം തന്നുടെ കാന്തികൊണ്ടും
ഇന്ദുവെന്നെണ്ണം പൊററീടുന്ന പാരെല്ലാം
പാരംമയക്കുന്നോൻ വാഴ്കംവണ്ണം
അഞ്ജനമാകയൊരു താമരപ്പൂവുതൻ-
നാളമായുള്ള കഴുത്തുടയോൻ
ഗോപികൾ കണ്ഠത്തിൽ കോപിച്ചു[illegible]കൽ-
പാശങ്ങൾ വീഴൊല്ലായെന്നു നണ്ണി
എപ്പോഴുംചെന്നു കഴുത്തോടു ചേർത്തിട്ടു
നില്പോരു പാശങ്ങളെന്നപോലെ
മേവുന്ന ബാഹുക്കൾ രണ്ടിലും താമര-
പ്പൂവും കുഴലും ധരിച്ചുനില്പോൻ
വല്ലവിമാരുടെ കൺമുനയായുള്ള-
ബാണങ്ങളേററു പുളയ്ക്കയാലേ
ഉള്ളിൽനിറഞ്ഞൊരു കാരുണ്യപീയൂഷം
തള്ളിപ്പുറത്തു പുറപ്പെട്ടതോ
എന്നങ്ങു തോന്നുമാറുള്ളൊരു ഹാരംകൊ-
ണ്ടേററംവിളങ്ങുന്നോൻ മാറിലെങ്ങും
പാല്ക്കടലെന്നൊച്ചുമന്നോരു പാഴ്കടം
തീർക്കേണമിന്നു ഞാനെന്നപോലെ
നല്പാൽകൊണ്ടെപ്പൊഴും പൂരിച്ചു പൂരിച്ചു
കെല്പാർന്നിൽപോരുമുദരമുള്ളോൻ
വല്ലവിമാരുടെ പൂമേനിയായൊരു-
വല്ലിയെ വെല്ലുവാനിന്നെനിക്കോ
ലാവണ്യമില്ലെന്നു നിർണ്ണയമെന്നാൽ ഞാ-
നാവോളം ചെന്നുവെളിപ്പെടേണ്ട
എന്നതുനല്ലതെനിക്കു നിനയ്ക്കുമ്പോ-
ളെന്നങ്ങു നണ്ണിയുറച്ചുതന്നിൽ
ത്തൂമിന്നൽ തന്നുടെ കാമുകനായൊരു-
കാർമുകിൽമെയ്പൂണ്ടു നിന്നപോലെ
പീതമായുള്ളൊരു കൂറയുടുത്തിട്ടു
നൂതനകാന്തി കലർന്നിടുന്നോൻ
വല്ലവീവല്ലഭൻ തൻതുടകൾക്കു ഞാൻ
തുല്യതയേതുമേ ചൊല്ലുവല്ലേൻ
തുമ്പിക്കൈയെന്നുമ്പോൾ കമ്പംവരുത്തീടും
രംഭയോ വാതംകൊണ്ടാകുലംതാൻ
ഗോപികൾ മാനസമെന്നെയ്യിലായല്ലോ
ഗോപിച്ചുകൊള്ളേണമിന്നിനി ഞാൻ

എന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു നീലക്കൽ കൊണ്ടുടൻ
നന്നായിനിർമ്മിച്ച ചെപ്പുപോലേ
നേരററുനിന്നുള്ള ജാനുക്കളെക്കൊണ്ടു-
പാരം വിളങ്ങി വിളങ്ങിനിന്നോൻ
കണ്ണൻകണങ്കാൽ തന്നുടെ കാന്തിയെ
പുണ്യമിയന്നുള്ള ലോകരെല്ലാം
മന്മഥതൂണിയെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുന്നോർ
ചെമ്മുള്ള കൈതപ്പൂവെന്നും പിന്നെ
കൂകികഴഞ്ഞു തെളിഞ്ഞു വിളങ്ങിന-
കേകികഴുത്തെന്നോ ഞാൻ ചൊല്ലുന്നു
ഗോവിന്ദൻ മേനിയായുള്ളൊരു മന്ദരം
ഗോപികമാനസവാരിധിയിൽ
മുങ്ങിക്കിടന്നതു പൊങ്ങിച്ചുകൊള്ളുവാൻ തു-
ടങ്ങുന്ന കൂർമ്മങ്ങളെന്നപോലെ
ചാലെനിറന്ന പുറവടി തന്നുടെ
മേളംകൊണ്ടേററം വിളങ്ങിനിന്നോൻ
ഗോവിന്ദൻ പാദത്തോടൊത്തങ്ങു നിൽപോരു-
ലാവണ്യമില്ല നിനക്കെന്നുമേ
മാർദ്ദവംകൊണ്ടു ഞെളിഞ്ഞിട്ടുപോരേണ്ട-
യോർത്തുകാണെന്നുടെ മേനിയെല്ലാം
അന്തിവരുന്നേരം നിന്നുടെ മേന്മ ഞാ-
നായിരം നാളല്ല കണ്ടറിഞ്ഞു
പങ്കജം ചെന്തളിർ തങ്ങളിലിങ്ങനെ-
യങ്കംതൊടുപ്പിക്കും പാദമുള്ളോൻ
ലാവണ്യസാരമായുള്ളൊരു പീയൂഷ-
സാഗരവാരി കടഞ്ഞു ചെമ്മേ
മെല്ലെന്നെഴുന്നോരു വല്ലവിമാരുടെ-
പുണ്യമായുള്ളോരു മേനിയുള്ളോൻ.

(പ. 87) ഭക്തിയുടെ പ്രഭാവംകൊണ്ടും വിവിധാലങ്കാര നിവേശനപേശലതകൊണ്ടും ഈ ഭഗവത്സ്വരൂപവർണ്ണനം സഹൃദയന്മാരെ കണക്കില്ലാതെ രസിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നായിരിക്കുന്നു. പ്രൗഢോക്തി ഉപമ അതിശയോക്തി ഉൽപ്രേക്ഷ എന്നിങ്ങനെ ഇതിൽ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന അലങ്കാരങ്ങൾ പ്രശംസനീയങ്ങളായിരിക്കുന്നു. അവയിൽ പലതും നൂതന മനോധർമ്മങ്ങളുടെ സന്താനങ്ങളുമായിട്ടുണ്ട്. നീലവർണ്ണമായ ഭഗവച്ഛരീരത്തിൽ കിരീടം അഞ്ജനപർവ്വതത്തിൽ നില്ക്കുന്ന താമരപ്പൂവുപോലെ ശോഭിക്കുന്നു എന്നതു ഹൃദയാവർജ്ജകമായ ഒരു കല്പനമായിട്ടുണ്ട്. അതു നൂതനവും ആയിരിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലുകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ഭിത്തിയിൽ പതിച്ചിരിക്കുന്ന ശിവലിംഗംപോലെ, കൃഷ്ണന്റെ നെററിയിൽ ഗോരോചനം പരിലസിക്കുന്നു എന്ന ആശ

യത്തിനും പുതുമയും ഹൃദ്യതയും ഉണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം. "നീലക്കൽകൊണ്ടു പട്ടു......നെററിതന്മേൽ" എന്ന ഭാഗം ആശയഭാഗികൊണ്ടു,

ബിംബം പതംഗസ്യ ബബന്ധ ദൃഷ്ടിം
ദൃഷ്ടം പ്രതീച്യാമവനീശ്വരേണ
ഭിത്തൌ വിതീചതപിഷ്ടി ലംബമാന-
മേകം യഥാ കാഞ്ചന താലവൃന്തം.

(ജാനകീഹരണം- സർഗ്ഗം 1) എന്ന കുമാരദാസന്റെ പദ്യത്തോടു തുല്യമായിരിക്കുന്നു. 'ഭിത്തി'യും 'കാഞ്ചന'വും ഗാഥയിലും ഹരണത്തിലും ഉണ്ടു്. 'തലവൃന്തത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു 'ശാംഭവലിംഗം" പ്രയോഗിച്ചു എന്നു ഗാഥയിൽ വ്യത്യാസം. അതിനു ഒരു ചിത്ര്യം ഏറുന്നു. രണ്ടു മഹാകവികളുടേയും ആശയങ്ങൾ ഒരിക്കൽ കേട്ടാൽ മനസ്സിൽ മായാതെ കിടക്കുന്നവയാണു്. ആയിരം ചന്ദ്രന്മാരുടെ കാന്തിയെ ജയിക്കുന്നതാണു മുഖം എന്നും, മുഖാബ്ജത്തിന്റെ നാളമാണു കഴുത്തെന്നും നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ആശയങ്ങൾ അചുംബിതങ്ങളെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഗോപികടെ യമപാശത്തിങ്കൽ നിന്നു രക്ഷിക്കുന്ന പാശങ്ങളാണു കൃഷ്ണന്റെ ബാഹുക്കൾ എന്നതു അത്ഥഗർഭമായിരിക്കുന്നു. ഭഗവൽകൃപകൊണ്ടു ഗോപസ്ത്രീകൾക്കു യമപാശത്തെ മേലിൽ ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ലെന്നു ഭാവം. കൃഷ്ണന്റെ മാറിൽ മുത്തുകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച സ്വച്ഛമായ മാല വിളങ്ങുന്നതുകണ്ടാൽ, ഗോപികളുടെ കടാക്ഷബാണങ്ങൾ ഏററു തുളഞ്ഞ ഹൃദയത്തിൽ നിന്നു പുറത്തേക്കു ഒഴുകുന്ന കരുണാമൃതമാണോ എന്നു തോന്നും. ഇതു ഒരു രസികൻ കൽപനയായിട്ടുണ്ടു്. ഭഗവാന്റെ ആശ്രിതവാത്സല്യത്തെ ഈ ഭാഗം ഭംഗിയായി വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. "പാല്ക്കടൽ......രുദരമുള്ളോൻ", ആരെയും രസിപ്പിക്കുന്ന ഒരു നല്ല ഫലിതം. പാൽകടൽ എന്നെ വളരെക്കാലമായി ചുമന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ആ കടം അതിനെ ചുമന്നു ഞാൻ ഇല്ലാതെയാക്കണം. ഇപ്രകാരം വിചാരിച്ചിട്ടെന്നപോലെ എപ്പോഴും പാലുകുടിച്ചു നിറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണു് കൃഷ്ണന്റെ വയറു്. ഈ ആശയത്തിന്റെ സ്വാരസ്യം സഹൃദയന്മാർ ചിന്തിച്ചു തന്നെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു. "വല്ലവിമാരുടെ .....നിന്നോൻ" എന്ന പീതാംബര വർണ്ണനവും ഭാവഗർഭമായ ഒന്നായിട്ടുണ്ടു്. "ഗോവിന്ദൻ പാദങ്ങൾ ......പാദമുള്ളോൻ" എന്ന പദവർണ്ണനവും വിശേഷിച്ചു അതിലെ "അങ്കംതൊട്ടപ്പി" ക്കലോ കവിയുടെ ഉത്തമമായ ഭാവനാശക്തിയെ കാണിക്കുന്ന കൽപനകളാണു്. "ആനന്ദിവശമനോരം......കണ്ടറിഞ്ഞു" എന്നതു ഒരു സമസനായ കവിക്കുമാത്രം കല്പിക്കുന്നതിനു കഴിയുന്ന ആശയമാണു്. ഇപ്രകാരം ശബ്ദലാളിത്യം അലങ്കാരധാടി ഭക്തിവൈഭവം ആശയനവീനത്വം മുതലായ ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടു വിശിഷ്ടതയേറിയ ഒന്നാണു ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ച ഭഗവത്സ്വരൂപവർണ്ണനം. തത്തുല്യഭാഗങ്ങൾ കാവ്യങ്ങളിൽ വളരെ കുറവായിട്ടു കാണുകയുള്ളു.

കൃഷ്ണവിജയം കാവ്യത്തിൽ (സ. 2-) "തതഃ പുഞ്ജിത ലോലംബ" എന്നു മുതൽ "സൂനമാനകടുന്ദുഭിഃ" എന്നു വരെ ബ്ഭാഗം (ശ്ലോകം- 50-67) ഒരു മനോഹരമായ ഭഗവത്സ്വരൂപവർണ്ണനമാകുന്നു.

ഹാരവല്ലീമൃണാളീഭിർമദ്ധ്യേ, കിഞ്ചിത്തിരോഹിതം
കൌസ്തുഭാരുണപത്മസ്യ സ്ഫുരിതാമിവ നാളികാം
അസഞ്ചരിഷ്ണും വാങ്മാഗ്ഗേ മനോമാർഗ്ഗേ ച ദേഹിനാം
ഈദൃഗ്ഭാവദരിദ്രാണമപിരാമം പുരാതനം.

എന്നിങ്ങനെ ഭാവമധുരങ്ങളായ അനേകം പദ്യങ്ങൾ അതിലുണ്ട്. കവിയുടെ കൽപ്പനാകുശലത ഈ ഭാഗത്തിൽ നല്ലപോലെ പരിലസിക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെടും. എങ്കിലും ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ച ഗാഥയിലെ സ്തുതിക്കു തന്നെ മേന്മ കൂടുമെന്നു നിസ്സംശയം സഹൃദയന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഭക്തിക്കും കൽപ്പനാകുശലതയ്ക്കും ഉദാഹരണമായി ഗ്രഹിക്കപ്പെടാവുന്ന ഒരു ഭാഗമാണു് ദേവീവർണ്ണനവും. പ. 10)

ചായലായുള്ളൊരു നായിക താൻ പെററ
ചാപലം പൂണ്ടുള്ള ബാലകന്മാർ
നെററിയായുള്ളൊരു മുററത്തിലാമ്മാറു
മുററുമമണ്ണുള്ള ലീലയല്ലോ
ചിന്തിനകാന്തികലന്നു നിന്നീടുമ-
ക്കുന്തളമായിട്ടു കണ്ടതിപ്പോൾ
മൌലിയിലുള്ളൊരു വാർതിങ്കൾ തന്നുടൽ
പാതിപൊളിഞ്ഞിങ്ങു വീഴും നേരം
ചില്ലി തടഞ്ഞിട്ടു വീഴരുതായ്കയാൽ
മെല്ലവേ താങ്ങിയുറച്ചുതെന്നേ
കാണുന്നോർ കണ്ണിന്നു തോന്നുമാറുള്ളോരു-
കാന്തിയെപ്പൂണ്ടൊന്നത്തുനെററിതാൻ
ആനനംതന്നോടു നേരൊത്തുപോരുവാൻ
മാനിച്ചുതിങ്കളും പങ്കജവും
ഒക്കവേ ചെന്നു പിണങ്ങിന നേരത്ത-
ങ്ങക്ഷണമാനനലക്ഷ്മി നേരേ
'തിങ്കളേ! നീയിതിന്നിതേപോയ്നിന്നു കൊൾ
പങ്കജമേയിതിൻ താഴെ നീയും'
എന്നങ്ങു ചൊന്നൊരു സീമയിട്ടീടിനാ-
ളെന്നതിച്ചില്ലിയായ് കണ്ടതിപ്പോൾ
ചില്ലികളാകിനകല്ലോലം തൻകീഴെ-
മെല്ലവേ ചെന്നു കളിക്കയാലോ
ആനന്ദമാളുമക്കണ്ണിണതന്നെയോ
മീനങ്ങളെന്നല്ലോ ചൊല്ലേണ്ടുന്നു
ആനനകാന്തിയായ് മേവിനിന്നീടുന്ന-
മാനിനിക്കയിനോടാടുവാനായ്

ഉല്ലസിച്ചീടുന്ന പൊന്നുഴിഞ്ഞാലെന്ന-
മ്മല്ലക്കുഴകളെച്ചൊല്ലുന്നു ഞാൻ
ചോരിവായായൊരു ചെന്തൊണ്ടിതങ്കനി-
ചാരത്തു കണ്ടതു കൊത്തുവാനായ്
മെല്ലവെ ചെല്ലുന്ന പൈങ്കിളിച്ചുണ്ടെന്നേ
ചൊല്ലുവാൻ തോന്നുന്ന നാസ കണ്ടാൽ
ഗണ്ഡനമായുള്ള ഗന്ധലക്ഷണങ്ങളാൽ
മണ്ഡിതമായുള്ള ഗണ്ഡം കണ്ടാൽ
സ്വർണ്ണംകൊണ്ടുള്ളൊരു കണ്ണാടി തന്നുട-
ലുണ്ണുന്ധി തിണ്ണം വിറയ്ക്കുമപ്പോൾ.

എന്നിങ്ങനെ മാരോ വിധം പുതിയ ആശയങ്ങളും അലങ്കാരങ്ങളും ലോഭമില്ലാതെ വാരിക്കോരി വർഷിച്ചിണക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഒന്നാണ് ഈ ദേവീസ്വരൂപവർണ്ണനം. തിങ്കളും പങ്കജവും തമ്മിലുള്ള പിണക്കവും ആനനലക്ഷ്മി മദ്ധ്യസ്ഥയായി നിന്നു അതു തീർക്കിത്തീർക്കുന്നതും ഒരു രസികാഗ്രേസരനായ കവിയ്ക്കു മാത്രം ചെയ്യാവുന്ന കല്പനമാണ്. എന്തെങ്കിലും അലങ്കാരസ്പർശം കൂടാതെ യാതൊന്നും പ്രതിപാദിക്കുകയില്ലെന്നു ഒരു വ്രതം പുനത്തിനു ഉണ്ടെന്നു തോന്നും. ഏതു വസ്തുവിനെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുമ്പോഴും അതിൽ അലങ്കാരം നിവേശിപ്പിക്കുന്നതിനു അദ്ദേഹത്തിനു അത്രയ്ക്കു കൗതുകമുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു ദേവീവർണ്ണനം ആപാദചൂഡം അലങ്കാരകല്ലോലിതമായി പരിലസിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഭക്തിയുടെ ശക്തിക്കു യാതൊരു ഹാനിയും തട്ടീട്ടില്ലതാനും. അലങ്കാരപ്രൗഢി കൽപ്പനാന്തരങ്ങളുടെ രസപുഷ്ടി മനോധർമ്മവൈഭവം മുതലായവ കൊണ്ടു ഏതത്തുല്യങ്ങളായി നിൽക്കുന്ന നായികാവർണ്ണനങ്ങൾ ഭാഷാചമ്പുക്കളിൽ മാത്രമേ കാണുകയുള്ളു എന്നു എനിക്കു തോന്നുന്നു. നൈഷധം രാജരത്നാവലീയം ബാണയുദ്ധം എന്നീ ചമ്പുക്കളിൽ നായികമാരെയും, രാമായണം ചമ്പുവിൽ ലളിതാവേഷധാരിണിയായ ശൂർപ്പണഖയെയും വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങളെ ഇവിടെ സ്മരിക്കാം. ഗാഥയിലെ ഈ ദേവീവർണ്ണനം മുൻപു് പ്രസ്താവിച്ച ഗുണങ്ങൾകൊണ്ടും വിശേഷിച്ചു ഭക്തിരസത്തിന്റെ നിരർഗ്ഗളമായ നിഷ്യന്ദം കൊണ്ടും അവയെ ജയിച്ചു നിൽക്കുന്നു എന്നാണ് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു്.

ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ ഇപ്രകാരം ദേവിയെ പൊതുവെ വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ടു്. അതിൽ ദീർഘമായ അംഗപ്രത്യംഗവർണ്ണനമില്ല.

അദൃശ്യതാനുജാ വിഷ്ണോഃ
സായുധാഷ്ടമഹാഭുജാ
ദിവ്യസ്രഗംബരാലേപ-
രത്നാഭരണഭൂഷിതാ
ധനുശ്ശൂലേഷുചർമ്മാസി-
ശംഖചക്രഗദാധരാ
സിദ്ധചാരണഗന്ധർവൈ-

> രപ്സരഃകിന്നരോരഗൈഃ
> ഉപാഹൃതോരുബലിഭിഃ
> സ്തൂയമാനേദമബ്രവീൽ.

(ദശമം. അ. 4) ദശാവതാരചരിതം കാവ്യത്തിൽ ക്ഷേമേന്ദ്രമഹാകവി ഇതുമാത്രം,

> സാഷ്ടാദശഭുജാ കാന്താ
> പ്രദീപ്തവിവിധായുധാ
> കംസസ്യായുഃ പിബന്തീവ
> ഭേജേ വിന്ധ്യവസുന്ധരാം.

എന്നു വളരെ ചുരുക്കിയിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഭാരതമഞ്ജരിയിൽ (ഹരിവംശസംഗ്രഹം) ദേവിയെ വർണ്ണിച്ചു ചെയ്തിരിക്കുന്ന വർണ്ണനം ചെറിയതെങ്കിലും ഹൃദയംഗമമായിട്ടുണ്ട്. ക്ഷേമേന്ദ്രന്റെ കവിതാമുദ്ര അതിൽ ആഴത്തിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതായിക്കാണാം.

> ഹാരനക്ഷത്രമാലാങ്കാ ശശാങ്കരുചിരാനനാ
> ഭൂതസ[illegible]ജനനീ രജനീവ സവിഗ്രഹാ
> ഹംസപരതാപ്രദീപ്തകന്ധരാഭ്യാം വിരാജിതാ
> ദ്യോരിവാസ്തോദയാസക്തശശിമാർത്താണ്ഡമണ്ഡലാ
> മയൂരപിഞ്ഛാഭരണാ മായൂരധ്വജഭൂഷിതാ
> ശ്യാമാ സശക്രചാപവ പ്രാവൃൾ പീനപയോധരാ
> മുകടേന ത്രിശൂംഗേണ നാനാരത്നാട്ടഹാസിനാ
> വിഭൂഷിത കചാബന്ധാ രോഹണാദ്രിവതീവ ഭൂഃ.

എന്നിങ്ങനെയുള്ള അമൂല്യങ്ങളായ പദ്യരത്നങ്ങൾ ആ ദേവീവർണ്ണനത്തിലന്തർഭവിക്കുന്നവയാണ്. ഇവയിലെ പ്രഥമപദ്യം അലങ്കാരംകൊണ്ടും ഭാവഭംഗികൊണ്ടും എത്രയും ഹൃദ്യമായിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക. ഇതിലെ 'നക്ഷത്രമാല'യും 'ശശാങ്കാനന'വും കവിശതഗൃഹീതങ്ങളെന്നു സമ്മതിക്കണം. എന്നാൽ "ഭൂതസമ്മോഹജനനി" ക്ഷേമേന്ദ്രന്റെ വിശിഷ്ടമുദ്രയാകുന്നു. സർവജീവികളേയും സൗന്ദര്യവിശേഷംകൊണ്ടു ആകർഷിച്ചു മയക്കുന്നതു, ഉറക്കുന്നതു, എന്ന അതിന്റെ ഭാവം ചിന്താകുശലന്മാരെ രസിപ്പിക്കുന്നതായിരിക്കും. ഈ 'ഭൂതസമ്മോഹ' ത്തിനു എന്തു വിലകൊടുത്താൽ മതിയാകും!. ഇത്രയും പ്രതിപാദിച്ചതിൽ നിന്നു ഗാഥയിലെ ദേവീവർണ്ണനത്തിനു സർവ്വഥാ ശ്ലാഘ്യത കൂടുമെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലോ. കവിയുടെ ഭക്തിശക്തിയാണു അതിനു ഈ നില വരുത്തിവച്ചതു്. സൗന്ദര്യലഹരി മുതലായ പ്രൌഢങ്ങളായ ദേവീസ്തോത്രങ്ങൾ നമ്മുടെ കവിയ്ക്കു സുപരിചിതങ്ങളെന്നു പ്രസ്തുതസ്തവത്തെ ആസ്പദമാക്കി വിശ്വസിക്കാം.

ഭക്തിമാർഗ്ഗകുതുകികൾക്കു കൃഷ്ണഗാഥ അത്യന്തം ഉപകാരപ്രദമായ ഒരു ഗ്രന്ഥമാകുന്നു. ഭക്തൻ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ട തത്വങ്ങളെക്കുറിച്ചെല്ലാം അതിൽവിശദവും വിപുലവും ആയി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ശാസ്ത്രങ്ങളിലെ ദുർഗ്രഹങ്ങളും ഗംഭീരങ്ങളും ആയ തത്വങ്ങളെ സാധാരണക്കാൎക്കു മനസ്സിലാകത്തക്കവിധത്തിൽ അതിസരളമാ

യ ഭാഷയിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നതിനു പുനത്തിനു പ്രത്യേകം മിടുക്കുണ്ടു്. പഠിപ്പുകുറയുന്നവർക്കും അതു പഠിച്ചാൽ ഭക്തിശാസ്ത്രരഹസ്യങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കുന്നതിനും ഭക്തന്മാരായി ജീവിതം നയിക്കുന്നതിനും കഴിയും. അവക്കു ഗാഥ ഒരു വലിയ സാഹിത്യനിധിയാകുന്നു.

7. കൃഷ്ണമാഹാത്മ്യം.

ഭാഗവതത്തിലും ഗാഥയിലും നായകൻ ശ്രീകൃഷ്ണനാകുന്നുവല്ലോ. പ്രസ്തുത മഹാഗ്രന്ഥങ്ങളെ ആസ്പദമാക്കി ഭഗവാങ്കൽ നിന്നു എന്തൊക്കെ പ്രധാന തത്വങ്ങൾ പഠിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്നു ചിന്തിക്കുന്നതു പ്രയോജനമായിരിക്കും. ഏതു നിലയിൽ സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ടു ജീവിതം നയിക്കുന്നവക്കും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചരിതങ്ങളിൽ നിന്നു അനേകം സാരവത്തുക്കളായ തത്വങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. അവ ഭഗവാൻ ആദർശയോഗ്യനും ലോകോത്തരനും ആയ ഒരു അവതാരപുരുഷൻ എന്നു കാണിക്കുന്നവയാണു്.

ഭാഗവതാദി പുരാണങ്ങളിൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ അഞ്ചുവിധം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണാം. (1) നാമരൂപഗുണാദികൾക്കു അതീതനായി നില്ക്കുന്ന പരബ്രഹ്മം (2) ശംഖചക്രഗദാധാരിയായ മഹാവിഷ്ണു. അതായതു സർവ്വശക്തനായ ഈശ്വരൻ (3) യോഗസിദ്ധി നേടിയ മഹായോഗി (4) ധർമ്മനിരതനായ സാധാരണ ലൌകികൻ (5) ധർമ്മത്തിന്റെ ഉപദേഷ്ടാവും സ്ഥാപകനും ആയ ആചാര്യൻ. (ലോകനേതാവു്) ഈ അഞ്ചു നിലകളിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് ചെയ്തിരിക്കുന്ന കൃത്യങ്ങളെ ഒരുമിച്ചു ചേർത്തു ചിന്തിക്കുമ്പോൾ മാത്രമേ ഭഗവാന്റെ മാഹാത്മ്യം വിശദമായി ഗ്രഹിക്കുവാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. അവയെല്ലാംകൂടിച്ചേർന്ന അത്ഭുതകരമായ പ്രഭാവോൽക്കർഷത്തെ വഹിക്കുന്ന ഒന്നാണു് ഭഗവച്ചരിതം. ലോകത്തിലെ യാതൊരു മഹാപുരുഷനും ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതല്ല ഈ മേന്മ. അത്രയ്ക്കു അതു അപ്രതിമവും അതിമഹനീയവും ആശ്ചര്യജനകവും ആകുന്നു. ഗുണപുഷ്ടികൊണ്ടു ശ്രീരാമൻ യുധിഷ്ഠിരൻ ബലഭദ്രൻ പരശുരാമൻ മുതലായവരോടു തുല്യന്മാരല്ലെങ്കിലും, ഏകദേശം അവരുടെ അടുത്തു നില്ക്കുന്ന മഹാന്മാർ ലോകത്തിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അല്ലെങ്കിൽ ഉണ്ടായിയെന്നു വരാം. എന്നാൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അകലെ നില്ക്കുന്നതിനുപോലും യോഗ്യത നേടിയിരിക്കുന്ന ഒരാൾ ഉണ്ടായിട്ടില്ലെന്നു നിശ്ചയമായും പറയാം. അപ്രകാരം സർവ്വകാര്യങ്ങളിലും ഭഗവാന്നു് പരിപൂർണ്ണതയുണ്ടു്. മറ്റൊരാൾക്കും അതില്ല. അതാണു അതിനു കാരണം. ലോകത്തിൽ ജ്ഞാനാദിസംസ്കാരം കൊണ്ടു ഒരുവൻ ഏതു നിലയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നുവോ, തദനുസരണം അവനു ഭഗവാനെ ആദർശപുരുഷനായി ഗ്രഹിച്ചു ധർമ്മം അനുഷ്ഠിച്ചു ശ്രേയസ്സു സമ്പാദിക്കാം. ജ്ഞാനിക്കും യോഗിക്കും ഭക്തനും കർമ്മിക്കും ഗൃഹസ്ഥനും സുഹൃത്തിനും ബന്ധുവിനും എല്ലാവക്കും അനുഷ്ഠേയമായ ധർമ്മം കൃഷ്ണൻ ഉപദേശിക്കുകയും സ്വന്തം ചരിതംകൊണ്ടു പ്രവർത്തിച്ചു കാണിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. അതു സർവ്വജനങ്ങളും ഗ്രഹിച്ചിരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

സർവ്വജ്ഞനും സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയുമായ ഒരു മഹായോഗിക്കു ഭഗവാനെ പരബ്രഹ്മമായി ധ്യാനിച്ചു ഭജിക്കാം. ആ മുനി അതിനു അധികാരിയാണു്. വിഷ്ണുഭക്തനു ക്ഷീരാബ്ധിശായിയും ശംഖചക്രഗദാധാരിയും ആയ നാരായണനാണു കൃഷ്ണൻ.

യാദവന്മാൎക്കു ബന്ധു, ഗോപാലന്മാൎക്കു സുഹൃത്തു്, ശിഷ്ടന്മാൎക്കു ധൎമ്മസ്ഥാപകൻ, ഭക്തന്മാൎക്കു സംരക്ഷകൻ, മുക്തന്മാൎക്കു ഈശ്വരൻ, ജിജ്ഞാസുക്കൾക്കു ധൎമ്മോപദേഷ്ടാവായ ആചാൎയ്യൻ. ഏതു നിലയിലിരിക്കുന്നവനും ഭഗവാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു ഭജിക്കുന്നതുകൊണ്ടു തദഭിലാഷം സാധിക്കുന്നു. അധൎമ്മധ്വംസനവും ധൎമ്മസംസ്ഥാപനവും ആണു അവതാരത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം. ഇവയിൽ ആദ്യത്തേതു ഖലന്മാരെ നശിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടും രണ്ടാമത്തേതു സജ്ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നതുകൊണ്ടും സാധിക്കുന്നു. കംസാദിഖലന്മാരുടെ നിഗ്രഹംകൊണ്ടും പാണ്ഡവാദി ശിഷ്ടന്മാരുടെ പരിപാലനംകൊണ്ടും കൃഷ്ണൻ സ്വാവതാരോദ്ദേശം നിൎവ്വഹിച്ചു. അതോടുകൂടി ലോകത്തിനു പൊതുവെ ഉന്നതിയും ക്ഷേമവും കൈവന്നു. ഈശ്വരമാഹാത്മ്യം പരിപൂൎണ്ണമായി ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു ദിവ്യാത്മാവിനല്ലാതെ കൃഷ്ണന്റേതുപോലെയുള്ള ജീവിതം കൈക്കൊള്ളാവുന്നതല്ല. അതുകൊണ്ടു അതിനു ശ്ലാഘ്യതയുണ്ടു്.

കൃഷ്ണന്റെ ജീവിതത്തിൽ നിന്നു ഏററവും പ്രധാനമായി പഠിക്കേണ്ടതായ തത്വം ഇതാകുന്നു. എല്ലാവരും സ്വാൎത്ഥത്തെ പരിത്യജിച്ചു ലോകസംഗ്രഹത്തെ മുഖ്യമായിക്കരുതി നിഷ്കാമന്മാരും നിസ്സംഗന്മാരും ആയി കൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്യണം. സ്വധൎമ്മങ്ങളെ പരിത്യജിക്കുകയും പരധൎമ്മങ്ങളെ കൈക്കൊള്ളുകയും അരുതു്. ഉപദേശംകൊണ്ടും പ്രവൃത്തികൊണ്ടും ഈ തത്വത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെ ഭഗവാൻ ലോകത്തിനു കാണിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

> തസ്മാദസക്തഃ സതതം കാൎയ്യം കൎമ്മ സമാചര
> അസക്തോ ഹ്യാചരൻ കൎമ്മ പരമാപ്നോതി പൂരുഷഃ.
>
> x x x
>
> ലോകസംഗ്രഹമേവാപി സമ്പശ്യൻ കൎത്തുമൎഹസി
>
> x z x
>
> ന മേ പാൎത്ഥാസ്തി കൎത്തവ്യം ത്രിഷു ലോകേഷു കിഞ്ചന
> നാനവാപ്തമവാപ്തവ്യം വൎത്തഏവ ച കൎമ്മണി
>
> x x x
>
> സക്താഃ കൎമ്മണ്യവിദ്വാംസോ യഥാ കുൎവ്വന്തി ഭാരത!
> കുൎയ്യാദ്വിദ്വാംസ്തഥാസക്തശ്ചികീൎഷുൎല്ലോകസംഗ്രഹം
> ന ബുദ്ധിഭേദം ജനയേദജ്ഞാനാം കൎമ്മസംഗിനാം
> ജോഷയേൽ സൎവ്വകൎമ്മാണി വിദ്വാൻ യുക്തസ്സമാചരൻ.

(അ. 4.)

> x x x x
>
> യേ യഥാ മാം പ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം
> ന മാം കൎമ്മാണി ലിമ്പന്തി ന മേ കൎമ്മഫലേ സ്പൃഹാ.

(അ. 4.) എന്നിങ്ങനെ ഗീതയിൽ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ഗംഭീരങ്ങളായ തത്വങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കൈക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒന്നാണു കൃഷ്ണന്റെ ജീവിതം. ഭാഗവതത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന ഭഗവാന്റെ ചരിതങ്ങളെ പഠിക്കുന്നവർ ഇവിടെ ഉദ്ധ

രിച്ച ഗീതാവാക്യങ്ങളിലെ തത്വങ്ങളെ ഒരിക്കലും മറന്നുകൂടാത്തതാകുന്നു. കൃഷ്ണനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളവും, ഗീതയിൽ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്ന തത്വങ്ങളുടെ വിപുലമായ ഒരു വ്യാഖ്യാനമാണ ഭാഗവതം എന്നോ, അല്ലെങ്കിൽ ഭാഗവതത്തിൽ (ദശമം) വിവരിക്കുന്ന ഭഗവജ്ജീവിതത്തിന്ന അടിസ്ഥാനമായി നില്ക്കുന്ന തത്വങ്ങളുടെ കുറിപ്പു ആണ ഗീതയെന്നോ പറയണം. ഭാഗവതത്തിന്നും ഗീതയ്ക്കും ഇപ്രകാരം ഒരു ബലവത്തായ ബന്ധം ഉണ്ട്. ഗീതയിൽ ഉപദേശിക്കുന്നതുപോലെ ഒരു പാവനമായ ജീവിതം നയിക്കുവാൻ സാധിച്ചു എന്നതാണ ഭഗവാൻെറ മാഹാത്മ്യം. അങ്ങിനെ ഒന്നു അത്യന്തം പരിപൂർണ്ണവും പരിശുദ്ധവുമായ വിധത്തിൽ കൈക്കൊണ്ടു ലോകത്തെ സമുദ്ധരിക്കുക എന്ന കാൎയ്യം കൃഷ്ണനെപ്പോലെയുള്ള ഒരു മഹാപുരുഷനല്ലാതെ വേറെയാൎക്കും സാധിക്കയില്ല. ഗീതയുപദേശിക്കുന്നതിന്ന ഉത്തമനായ അധികാരി കൃഷ്ണനാകുന്നു. അതു വിശേഷാത്തരമായ ഒരു മഹാശാസ്ത്രമായി ലോകമൊട്ടുക്കു ഗൗരവിക്കപ്പെടുന്നതിൻെറ രഹസ്യം, ഒരു വിശിഷ്ടനായ അധികാരിയുടെ മുഖത്തുനിന്നു ആ തത്വനിർദ്ധരണി നിർഗ്ഗളിച്ചു എന്നതുതന്നെയാണ്. നിഷ്കാമത, നിസ്സംഗത, സ്വധൎമ്മനിഷ്ഠ, പരധൎമ്മവൎജ്ജനം, ലോകക്ഷേമം എന്നീ ഗുണങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കല്പിതമായിരിക്കുന്ന ജീവിതത്തിന്ന, ഭഗവച്ചരിതത്തേക്കാൾ പരമപാവനം ആയ ഉദാഹരണം വേറെ കണ്ടുകിട്ടുവാൻ വളരെ പ്രയാസം ഉണ്ട്. ഭാഗവതത്തിൽനിന്നു എന്നപോലെ ഗാഥയിൽ നിന്നും ഈ തത്വം സുവ്യക്തമായി പഠിക്കാവുന്നതാണ്.

രാസക്രീഡാദികഥകളെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഒരു പ്രാകൃതനായ കാമുകൻെറ നിലയിൽ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ചിലൎക്കു തോന്നാം. ആ തോന്നലിന് അടിസ്ഥാനവും അർത്ഥവും ഇല്ല. സ്ത്രീജിതനായ ഒരു വിടപ്രഭുവിൻെറ ദുർഭഗതരമായ കാമചാപല്യകഥയല്ല രാസക്രീഡ. പിന്നയോ? ലോകോത്തരനായ ഒരു മഹായോഗിയുടെ കന്ദർപ്പവിജയ ചരിതമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് അതു ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർക്കും ജിതേന്ദ്രിയന്മാരായ മഹർഷിമാൎക്കും ആനന്ദപ്രദവും, സകല സുജനങ്ങളാലും ശ്ലാഘിതവും ആയി വന്നത്. അങ്ങിനെയല്ലെങ്കിൽ ലോകാചാൎയ്യമുഖ്യനും മഹർഷികുലവന്ദ്യനും ആയ ശ്രീബാദരായണൻ തൽപ്രതിപാദനത്തിന്ന ഭാഗവതത്തിൽ സ്ഥാനം കൊടുക്കുമെന്നു വിചാരിക്കാവുന്നതല്ല. ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചു ഞാൻ ടിപ്പണിയിൽ സവിസ്തരം ചിന്തനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ആ ഭാഗത്തിലേക്കു വായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധയെ ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

അവതാരം മുതൽ കംസവധം വരെ കഥകൾ മിക്കവാറും ഭഗവാൻെറ ഈശ്വരത്വത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു. അനേകം അതിശക്തന്മാരായ അസുരന്മാരെ കേവലം ബാലനായിരുന്ന കാലത്തു കൃഷ്ണൻ നിഗ്രഹിച്ചു. പെറ്റുവീണു അധികം ദിവസം കഴിയുന്നതിന്ന മുൻപാണ് പൂതനയേയും ശകടാദ്യസുരന്മാരെയും കൊന്നത്. കംസനെ വധിക്കുന്ന കാലത്തു പന്ത്രണ്ടു വയസ്സ് പ്രായമേ കൃഷ്ണനുള്ളു. ഗോവർദ്ധനശൈലോദ്ധാരണവും കൃഷ്ണൻെറ ബാല്യകാലക്രീഡകളിൽ ഒന്നാകുന്നു. ഈ വക ലീലകൾ വായനക്കാൎക്കു കൃഷ്ണൻ ഈശ്വരൻ എന്ന ബുദ്ധിയും ഭക്തിയും ജനിപ്പിക്കുന്നവയാണ്. അവയുണ്ടാക്കുകയാണ് പ്രസ്തുത കഥകളുടെ ഉദ്ദേശവും. ഭഗവാൻ ഈശ്വരൻ എന്ന നിലയിൽ ചെയ്തിരിക്കുന്ന കൃത്യങ്ങളെ സാധാരണക്കാർ അനു

കരിക്കരുത്. അവ അനീശ്വരന്മാൎക്കുള്ളവയല്ല, സൎവൈശ്വൎയ്യപരിപൂൎണ്ണന്മാരായ ഈശ്വരന്മാർ മാത്രമേ അവ ചെയ്യാവൂ.

നൈതത്സമാചരേജ്ജാതു
മനസാപി ഹ്യനീശ്വരഃ
വിനശ്യത്യാചരന്മൌഢ്യാ-
ദ്യഥാ രുദ്രോബ്ധിജം വിഷം.

ധൎമ്മവ്യതിക്രമമെന്നും സാഹസം എന്നും സാധാരണക്കാൎക്കു തോന്നുവാനിടയുള്ള അനേകം പ്രവൃത്തികൾ ഈശ്വരന്മാരുടെ ചരിതങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകും. അവയെ അല്പന്മാരായ ജനങ്ങൾ അനുകരിക്കരുത്. ശ്രീപരമേശ്വരൻ വിഷം ഭക്ഷിച്ചു എന്നു വിചാരിച്ച് അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നവന്റെ അനുഭവമെന്തായിരിക്കും? അവൻ ദഹിച്ചു ഭസ്മമാകും. യോഗവൈഭവവും സൎവ്വേശ്വരത്വവും കൈവന്നിട്ടില്ലാത്ത ഒരുവൻ കൃഷ്ണന്റെ രാസക്രീഡാദി ചേഷ്ടകളെ അനുകരിക്കുന്നതായാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഫലം ഏതുതരത്തിലായിരിക്കയില്ല. ആവക കഥകൾ അവയുടെ ഉദ്ദേശം മനസ്സിലാക്കി പഠിക്കണം. യുക്തിവാദവും കൊണ്ടു അവയോടു സമീപിക്കരുത്.

ഈ സന്ദൎഭത്തിൽ താഴെ കൊടുക്കുന്ന യാദവാഭ്യുദയത്തിലെ പദ്യം (സ. 4) ഓൎമ്മിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

വിമോഹനേ വല്ലവഗേഹിനീനാം
ന ബ്രഹ്മചൎയ്യം ബിഭിദേ തദീയം
സമ്പത്സ്യതേ ബാലകജീവനം ത-
ത്സത്യേന യേനൈവ സതാം സമക്ഷം.

ഈ പദ്യത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ പണ്ഡിതസാൎവ്വഭൌമനും മഹാകവിയുമായ അപ്പയ്യദീക്ഷിതർ അനേകം പ്രമാണങ്ങളെ ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചു യുക്തിയുക്തമായി ഭഗവാനു ബ്രഹ്മചൎയ്യഭംഗം നേരിട്ടിട്ടില്ലെന്നു സമൎത്ഥിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സ്വശരീര പരിഷ്വംഗാ-
ദ്രതിൎനാസ്തി വരാനനേ!

(ഉത്തരാമത്തരഖണ്ഡം) ഇത്യാദി വാക്യങ്ങൾ ധൎമ്മം അതിസൂക്ഷ്മം എന്നു ഉപദേശിക്കുന്നു.

സുഹൃത്തുക്കളെ എങ്ങിനെ സ്നേഹിക്കണമെന്നത് കൃഷ്ണലീലയിൽ നിന്നു പഠിക്കേണ്ട ഒരു മുഖ്യ തത്വമാണ്. സൎവൈശ്വൎയ്യ പരിപൂൎണ്ണൻ എങ്കിലും, സാധാരണക്കാരനായ ഒരു ഇടയൻ എന്നപോലെ ഗോപന്മാരോടു കൃഷ്ണൻ പെരുമാറി. അവർ തങ്ങളെപ്പോലെ ഒരുവൻ എന്നു കൃഷ്ണനെപ്പററി വിചാരിച്ചു. അവൎക്കു നേരിടുന്ന ആപത്തുകളെ എല്ലാം ഭഗവാൻ സ്നേഹപൂൎവ്വം അകററി. അവരെ രക്ഷിച്ചു. അവരുമൊരുമിച്ചു രസകരങ്ങളായ അനേകം വിനോദങ്ങളിൽ ഏൎപ്പെട്ടു. അവൎക്കു കൃഷ്ണൻ ജീവിതസൎവ്വസ്വമായി. അതുപോലെ അവർ ഭഗവാനും. നിൎമ്മലമായ സൌഹാൎദ്ദം എന്തെന്നും അതുകൊണ്ടു സ്നേഹിതന്മാൎക്ക് എങ്ങിനെ ഉപകാരം ചെയ്യാമെന്നും, ലൌകികന്മാർ, കൃഷ്ണന്റെ ചരിതത്തിൽ നിന്നു പഠിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ഗോരക്ഷ മുഖ്യധർമ്മമാകുന്നു എന്നും, അതു എല്ലാവരും ആദരപൂർവ്വം ചെയ്യണമെന്നും ഒരു വിശിഷ്ട തത്വം ജനങ്ങൾ കൃഷ്ണന്റെ ചരിത്രത്തിൽ നിന്നു പഠിക്കേണ്ടതായിട്ടുണ്ടു്. ഭഗവാന്റെ ഗോകുലവാസകഥയുടെ മുഖ്യമായ ഉദ്ദേശ്യം പശുരക്ഷയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ പ്രതിപാദിക്കുകയാകുന്നു. താഴ്ന്ന വർഗ്ഗക്കാരായ ഇടയന്മാരോടുകൂടിപ്പാർത്തു് കൃഷ്ണൻ പശുക്കളെ സംരക്ഷിച്ചു. ലോകക്ഷേമം ഗോക്കളുടെ സുസ്ഥിതിയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു.

"അഗ്നിയിൽ യഥാവിധി ചെയ്യുന്ന ആഹുതി, ആദിത്യനെ പ്രാപിച്ചു മഴ പെയ്യിക്കുന്നു. മഴയിൽ നിന്നു സസ്യവും, സസ്യത്തിൽ നിന്നു അന്നവും, അന്നത്തിൽ നിന്നു ജീവികളും സംഭവിക്കുന്നു." യജ്ഞം നടത്തുന്നതിനു അത്യാവശ്യമായ ഘൃതം പാലു മുതലായവ പശുക്കളിൽ നിന്നാണല്ലൊ കിട്ടുന്നതു്. അപ്പോൾ അവയില്ലെങ്കിൽ യജ്ഞങ്ങൾക്കു മുടക്കവും ക്രമേണ ലോകസ്ഥിതിക്കു ഹാനിയും നേരിടും. അതാണു് പശുക്കളെ കാത്തുരക്ഷിച്ചു പൂജിച്ചാൽ ലോകം സുരക്ഷിതമാകുമെന്നു പറഞ്ഞതു്. ഭാഗവതം ഈ തത്വത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നു. കാളിദാസമഹാകവിയുടെ രഘുവംശമഹാകാവ്യത്തിലും (സ. 2.) പശുരക്ഷയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ ഭംഗിയായി പ്രതിപാദിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഗോക്കളെ അനാദരിച്ചാൽ അവയുടെ ശാപത്തിനും താപത്തിനും പാത്രമാകും. തന്നിമിത്തം ശ്രേയസ്സിനു ഹാനി തട്ടും. അവയെ പരിചരണം ആരാധനം മുതലായവ കൊണ്ടു സന്തോഷിപ്പിക്കണം. എന്നാൽ കാമധേനുക്കളെപ്പോലെ അവ സർവ്വാഭീഷ്ടങ്ങളേയും പ്രദാനം ചെയ്യും. ഈ തത്വത്തെ അനുഭവസിദ്ധമായ വിധം രഘുവംശത്തിൽ മഹാകവി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭാഗവതവും, കൃഷ്ണന്റെ ബാല്യക്രീഡാവർണ്ണനത്തിൽ പശുപരിപാലനവൃത്തിക്കു മുഖ്യസ്ഥാനം കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു കാണാം. കൃഷ്ണാവതാരത്തിന്റെ മുഖ്യോദ്ദേശങ്ങളിൽ ഒന്നു പശുപാലനമാഹാത്മ്യം പഠിപ്പിക്കുക കൂടിയാകുന്നു. അത്രയ്ക്കു ഗോരക്ഷയ്ക്കു് കൃഷ്ണലീലയോടു അഭേദ്യമായ ബന്ധം ഉണ്ടു്. "ശ്രേയാൻ സ്വധർമ്മോ" എന്ന ഗീതോപദേശത്തിനും അതു ദൃഷ്ടാന്തമായിരിക്കുന്നു.

ഇക്കാലത്തു് പശുരക്ഷയുടെ കാര്യത്തിൽ, എല്ലാസ്സമുദായക്കാരുടെയിടയിലും ക്ഷന്തവ്യമല്ലാത്ത അനാദരവും അശ്രദ്ധയും കടന്നുകൂടി വർദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ, വിശേഷിച്ചു ഗ്രാമങ്ങളുടെ ജീവൻ പശുക്കളാണു്. അവയെ വിസ്മരിച്ചുകൊണ്ടു് ചെയ്യുന്ന ഗ്രാമോദ്ധാരണപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു അടിസ്ഥാനവും അർത്ഥവും തീരെയില്ല. പശുശൂന്യങ്ങളായ ഗൃഹങ്ങളും ഗ്രാമങ്ങളും ശ്മശാനപ്രതിമങ്ങളാകുന്നു. ഏതു ഭവനത്തിനും അനർഘങ്ങളായ നിധികളും ഭൂഷണങ്ങളും ആകുന്നു ഗോക്കൾ. ഈ തത്വത്തെ ഇനിയെങ്കിലും ജനങ്ങൾ വേണ്ടവിധം അറിഞ്ഞു പ്രവർത്തിച്ചാൽ കൊള്ളാം. അവർക്കു ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ ചരിതം പ്രേരകമായി ഭവിക്കട്ടെ!

അധർമ്മം പ്രവർത്തിച്ചു ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനു് വിചാരിക്കരുതു്. വഞ്ചനാദികർമ്മങ്ങൾ അവ ചെയ്യുന്നവരെ അധഃപതിപ്പിക്കും. ഈശ്വരൻ ബ്രാഹ്മണൻ സജ്ജനങ്ങൾ മഹാപുരുഷന്മാർ എന്നിവരോടും, വേദം ധർമ്മം പശുക്കൾ എ

ന്നിവയോടും എതിരായി നില്ക്കരുത്. എന്തൊക്കെ ശ്രമം ചെയ്താലും ഈശ്വരശക്തിയെയും സത്യധർമ്മങ്ങളെയും വേദങ്ങളെയും നശിപ്പിക്കാവുന്നതല്ല. അവ നിലനില്ക്കും. എതിരാളികൾ തന്നെ നാമാവശേഷരാകും. എത്ര അധികം ബലവാന്മാരും ജനസ്വാധീനശക്തി മുതലായ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയവനും ആയാലും ശരി, ഒരുവൻ അധർമ്മനിരതനായാൽ, സമൂലം നശിക്കും. ആരെയും ദ്രോഹിക്കരുത്. കംസൻ പൂതന കേശി അരിഷ്ടൻ ധേനുകൻ മുതലായ അസുരന്മാരുടെ അനുഭവത്തിൽ നിന്നു ഈ തത്ത്വം പഠിക്കണം. അവർ കൃഷ്ണനെ ദ്രോഹിക്കുന്നതിനു ചെയ്ത ശ്രമം ഫലിച്ചില്ല. ഒടുവിൽ അവർ നാശമടഞ്ഞു.

സ ഏഷ ജീവൻ ഖലു സമ്പരേതോ
വർത്തേത യോത്യന്തനൃശംസിതേന
ദേഹേ മൃതേ തം മനുജാശ്ശപന്തി
ഗന്താ തമോന്ധം തനുമാനിനോ ധ്രുവം.

(ദശമം– അ. 2) എന്നു ഭാഗവതം ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ദുഷ്പ്രവൃത്തിയോടുകൂടിയ ഒരു ജീവിതം ജീവന്മരണമാകുന്നു. അതു കൈക്കൊള്ളുന്ന മഹാപാപികൾക്ക് നരകാദിപതനസങ്കടം നേരിടുന്നു. സർവ്വഥാ പാപകർമ്മം വർജ്ജ്യം. ഈ തത്ത്വം മനസ്സിൽ അവഗാഢമായി പതിയത്തക്കവിധം ഭാഗവതത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു.

അഹങ്കാരം ആപൽക്കരമെന്ന തത്ത്വം നളകൂബരമണിഗ്രീവന്മാരുടേയും ഇന്ദ്രൻെറയും കാളിയൻെറയും ചരിത്രത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കണം. അഭിവന്ദ്യപാദനായ നാരദമുനിയെ വന്ദിക്കാതെ, ധിക്കരിച്ച് കാമിനികളുമായി ക്രീഡാവിലാസത്തിൽ ഏർപ്പെട്ട കിന്നരന്മാർ ശപ്തന്മാരും വൃക്ഷരൂപന്മാരും ആയിത്തീർന്നു തൽഫലം അനുഭവിച്ചു. സ്വർഗ്ഗാധിപതിയായ ദേവേന്ദ്രൻ, തനിക്കുള്ള യജ്ഞം മുടക്കിയതുകൊണ്ടു ഗർവ്വാട്ടുകൂടി കൃഷ്ണനെയും ഗോപന്മാരെയും ദ്രോഹിക്കുന്നതിനു കഠിനമായ മഴ പെയ്യിച്ചു. ആ പരിശ്രമം ഫലിച്ചില്ല. ഭഗവാൻ ഗോവർദ്ധനശൈലം ഉയർത്തി നിന്നു ആശ്രിതന്മാരായ ഗോപന്മാരെയും പശുക്കളെയും കാത്തുരക്ഷിച്ചു. ഇന്ദ്രൻ, ഇതിലധികം ഇളതം വരുവാനില്ല എന്ന നിലയിലകപ്പെട്ടു തോററു മടങ്ങി. ഒടുവിൽ കൃഷ്ണൻെറ കാൽക്കൽ വീണു. അഹങ്കാരികളായ കശ്മലന്മാർ വീണ്ടുവിചാരമില്ലാതെ ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തികൾ എങ്ങിനെ മാനഹാനിയിലും പരാജയത്തിലും പര്യവസാനിക്കുന്നു എന്നു ഈ കഥയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. യമുനയിൽ കുടുന്നുകൂടി സാധുദ്രോഹം ചെയ്തുവന്ന കാളിയൻ ഭഗവാനോടു എതിർക്കുന്നതിന് പുറപ്പെട്ടു, തല്പാദമർദ്ദനം ഏററു അവശനും പരാജിതനും ആയി. അഹങ്കാരതിമിരം നീങ്ങി കണ്ണു തെളിഞ്ഞപ്പോൾ ഭഗവാനെ ശരണം പ്രാപിച്ചു രക്ഷ നേടി. അഹങ്കാരം ദുരഭിമാനം സാധുപീഡനം എന്നിവ ആപൽക്കരങ്ങളായ മഹാദോഷങ്ങൾ എന്നും തല്പരിവർജ്ജനം ശ്രേയോമൂലമെന്നും കാളിയകഥ പഠിപ്പിക്കുന്നു.

ചരാചരാത്മകങ്ങളായ ജഗന്മണ്ഡലങ്ങളെയെല്ലാം ഉദരകുഹരത്തിൽ വഹിക്കുന്ന ഈശ്വരനും ബ്രഹ്മവും ആണു കൃഷ്ണൻ എന്ന തത്ത്വം പ്രകാരാന്തരേണ പഠിപ്പിക്കുന്നു

യാണ മൃത്ഭക്ഷണകഥയുടെ ഉദ്ദേശ്യം. കൃഷ്ണൻ മണ്ണുതിന്നു എന്നു അറിഞ്ഞു യശോദ വന്നു വായ്തുറക്കുന്നതിന്നു പറഞ്ഞു. ഭഗവാൻ അതനുസരിച്ചു ചെയ്തു. അപ്പോൾ എന്തൊരാശ്ചൎയ്യം! സൎവ്വജഗത്തുകളെയും തദന്തൎഗ്ഗതങ്ങളായ വസ്തുക്കളെയും അവർ കണ്ടു. ഗീതയിൽ (അ. 11) അൎജ്ജുനൻ ഭഗവാന്റെ ശരീരത്തിൽ കണ്ടതായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന ചരാചരവസ്തുക്കളെയെല്ലാം യശോദയ്ക്കു പുത്രന്റെ വായിൽ കാണ്മാൻ ഇടയായി.

പശ്യാമി ദേവാംസ്തവ ദേവ! ദേഹേ
സൎവ്വാംസ്തഥാ ഭൂതവിശേഷ സംഘാൻ
ബ്രഹ്മാണമീശം കമലാസനസ്ഥ-
മൃഷീംശ്ച സൎവ്വാനുരഗാംശ്ച ദിവ്യാൻ.

എന്നു അൎജ്ജുനൻ പറയുന്നതു കാണുക. കൃഷ്ണൻ സാക്ഷാൽ ശ്രീനാരായണനാണെന്ന വിചാരം യശോദയ്ക്കു സംഭവിച്ചു. പ്രകൃതത്തിൽ കൃഷ്ണൻ വിശ്വരൂപനായ മഹാവിഷ്ണുവെന്ന തത്ത്വം സൎവ്വസാധാരണമായ ഒരു ശിശുക്രീഡാസംഭവത്തോടു കൂട്ടിയിണക്കി സ്വാരസ്യത്തോടുകൂടി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ കാൎയ്യത്തിൽ കവിയെ എത്ര പ്രശംസിച്ചാലും മതിയാകുകയില്ല. ഈ കഥ വായിക്കുമ്പോൾ അറിവു കുറയുന്ന പാമരന്മാരും ബാലന്മാരും സ്ത്രീകളും കൂടി ഭഗവന്മാഹാത്മ്യം ഗ്രഹിച്ചു ഭക്തന്മാരായിത്തീരുന്നു. വേദാന്താദി ശാസ്ത്രങ്ങൾ പഠിക്കുന്നതുകൊണ്ടു അവൎക്കു ലഭിക്കാവുന്നതല്ല ഈ ഭക്തിയും വിശ്വാസവും. ഭാഗവതത്തിൽ പ്രസ്തുത കഥ കവി വലിയ ആലോചനയോടുകൂടിയാണ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അതു കണക്കിനു ഫലിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഭഗവാന്റെ യോഗൈശ്വൎയ്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന കഥയാണു നാരദപരീക്ഷ. പ്രധാന ഭാൎയ്യമാർ എട്ടു. അപ്രധാനകൾ പതിനാറായിരം. ഇങ്ങനെ പതിനാറായിരത്തിയെട്ടു ഭാൎയ്യമാർ കൃഷ്ണനു ഉണ്ടെന്നു പുരാണപ്രസിദ്ധമാണു്. ഇത്രയധികം ഭാൎയ്യമാർ ലോകത്തിൽ വേറെയാൎക്കെങ്കിലും ഉണ്ടായിരുന്നതായി അറിവില്ല. അവരെയൊക്കെ ഭഗവാൻ സന്തോഷിപ്പിച്ചുവന്നുവെന്നു ഒരു സാധാരണക്കാരനു വിചാരിക്കുവാൻ പ്രയാസം.

രണ്ടുകളത്രമങ്ങുണ്ടാകിൽ ചൊല്ലുന്നാ-
തുണ്ടതപ്പിക്കു സുഖമില്ലൊരിക്കലും.

എന്നു മഹാകവി കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ പാടിയിരിക്കുന്നതു സൎവ്വത്ര ലോകത്തിൽ കണ്ടുവരുന്ന അനുഭവമാണു്. "ബഹ്വ്യഃ സപത്ന്യ ഇവ ഗേഹപതിം ലുനന്തി" (സ്ക. 6. അ.9) എന്നു ഭാഗവതത്തിൽ, സപത്നികൾ ഗൃഹസ്ഥനെ പലതുമായി കഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നതിനെക്കുറിച്ചു പറയുന്നു. ഈ ദോഷസംഭവം കൃഷ്ണനെ ബാധിച്ചിട്ടില്ല. "എന്നോടാണു ഭഗവാനു അധികം ഇഷ്ടം," എന്നു ഓരോ സ്ത്രീക്കു മനസ്സിൽ വിചാരം സഞ്ചരിക്കത്തക്കവിധം, കൃഷ്ണൻ എല്ലാ ഭാൎയ്യമാരേയും സന്തോഷിപ്പിച്ചും അവരുമായി രമിച്ചും ഗൃഹസ്ഥാശ്രമധൎമ്മം നിൎവ്വഹിച്ചും പാൎത്തു. എല്ലാവരിലും പുത്രന്മാരും ഉണ്ടായി. അവരുടെയും തൽപുത്രന്മാരുടെയും പൌത്രന്മാരുടെയും സംഖ്യ കണക്കില്ലാതെ വൾ

ണ്ടു. ഭഗവാന്റെ ചരിതം ഓരോന്നും അത്ഭുതകരമാണ്. എന്നാൽ ഇത്രയും അധികം സ്ത്രീകളെ ഭാര്യമാരാക്കിയതിലും സ്വന്തം നിസ്സംഗതയ്ക്കു ഹാനി തട്ടാത്ത വിധം അവരുമായി പെരുമാറി ഗൃഹം ഭരിച്ചതുമാണ് എനിക്കു അധികം ആശ്ചര്യജനകമായി തോന്നുന്നതു്,

ഭഗവാൻ ഏതു സ്ത്രീക്കും അധീനനല്ല. ആരുടേയും കടാക്ഷലീലാവിലാസാദികൾക്കു് കൃഷ്ണനെ കീഴടക്കി നിറുത്തുന്നതിനു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. അസംഗനായ മഹായോഗിയെന്നതാണു അവിടുത്തെ നില. ഈ തത്വം ഭാഗവതത്തിൽ വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

തത്തസ്ഥുഷശ്ച ജഗതശ്ച ഭവാനധീശോ
യന്മായയോത്ഥ ഗുണ വിക്രിയയോപനീതാൻ
അർത്ഥാൻ ജുഷന്നപി ഹൃഷീകപതേ ന ലിപ്തോ
യേന്യേ സ്വതഃ പരിഹൃതാദപി ബിഭ്യതി സ്മ.

സ്മായാവലോകലവദർശിതഭാവഹാരി-
ഭ്രൂമണ്ഡലപ്രഹിതസൌരതമന്ത്രശൌണ്ഡൈഃ
പത്ന്യസ്തു ഷോഡശസഹസ്രമനംഗബാണൈ-
ര്യസ്യേന്ദ്രിയം വിമഥിതും കരണൈർന്ന വിഭ്വ്യഃ.

(അ. 6.) എന്നതാണു ഭഗവാനെ സംബന്ധിക്കുന്ന യഥാർത്ഥതത്വം. എല്ലാ കാര്യങ്ങളും അവിടുന്നു ചെയ്യും. ഒന്നും അവിടുത്തെ ബന്ധിക്കുകയില്ല. എന്തെന്നാൽ ജിതേന്ദ്രിയനായ യോഗീശ്വരനാണു അവിടുന്നു. എന്നു പ്രഥമപദ്യം തൃതീയപാദത്തിന്റെ ഭാവം. ചതുർത്ഥപാദം ലോകസ്വഭാവത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രിയാർത്ഥങ്ങളെ അകററിനിർത്തിയാൽ പോലും ഭയപ്പെട്ടാണു അന്യന്മാർ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു്. ഇതാണു മഹാനായ യോഗിയുടെയും അന്യന്മാരുടെയും നിലകൾക്കുതമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം. സർവ്വേശ്വരനായ ഭഗവാനല്ലാതെ ഇപ്രകാരം അനേകസഹസ്രം ലാവണ്യനിധികളായ സ്ത്രീകളുടെ നടുവിൽ സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ടു അസംഗവും ആത്മജ്ഞാനസുരഭിലവും ആയ ഒരു വിശുദ്ധജീവിതം കൈക്കൊള്ളാവുന്നതല്ല. ദ്വിതീയപദ്യം ചതുർത്ഥപാദത്തിന്റെ ഭാവം പ്രത്യേകം ചിന്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു. സുന്ദരീരത്നങ്ങളായ പത്നിമാർ അവരുടെ ശൃംഗാരചേഷ്ടാവിലാസാദികൾകൊണ്ടു ഭഗവാനെ വശീകരിക്കുന്നതിനു നിപുണകളായില്ല. അവരുമായി അവിടുന്നു ഇടപെട്ടിരിക്കുന്നതൊക്കെ ആത്മസക്തിയോടുകൂടിയല്ലെന്നു സാരം.

കൃഷ്ണന്റെ മഹായോഗീശ്വരത്വത്തെ പ്രസ്പഷ്ടമാക്കുന്നതായ ഒരു കഥ മഹാഭാഗവതത്തിൽ (ദശ. അ. 69) ഉണ്ടു്. എങ്ങിനെയാണു ഏകനായ കൃഷ്ണൻ അനേകായിരം പത്നിമാരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ തദഭിലഷിതാനുസരണം പാർത്തു ഓരോ പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നതു എന്നു പരീക്ഷിച്ചു അറിയണമെന്നു നാരദൻ നിശ്ചയിച്ചു. അദ്ദേഹം ഓരോ സ്ത്രീയുടെ ഭവനത്തിലും ചെന്നു അവിടെ ഭഗവാനുണ്ടോ എന്നും എന്തു ചെയ്യുന്നു എന്നും നേരിട്ടു കണ്ടു അറിയുന്നു. എല്ലാ ഗൃഹത്തിലും അവിടുന്നു ഓരോ ധർമ്മം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ടു. ആ കാര്യം രസികാഗ്രേസരനായ കുഞ്ചൻ നമ്പിയാരുടെ ഭാഷയിൽ വിശദമാക്കാം.

എന്നതറിഞ്ഞു മുനീന്ദ്രൻ മറെറാരു-
മന്ദിരസീമനി ചെല്ലുന്നേരം
കാറക്കുഴൽമണിയോടൊരുവൻ മുകുന്ദനു-
വെററില തെറുത്തുകൊടുപ്പതു കണ്ടു
ഏതിർഗേഹം തന്നിൽ ചെന്ന മുനീന്ദ്രൻ
കതകിന്നിടെ നോക്കുന്നേരം
ചൂതുകൾ കൃഷ്ണനുമൊരു സുന്ദരിയും
ചതുരംഗം വെച്ചുന്നതു കണ്ടു
വീണാധരമുനി മറെറാരുഭവനേ
കാണാതായിടെയൊളിച്ചു നോക്കി
ചെണ്ണാർന്നീടിന മധുസൂദനനെ
ഏണായതമിഴിയാകിയ പെണ്ണും
വീണാവേണുവിനോദത്തോടെ
കാണായവിടെ രമിക്കുന്നതുമഥ
പരമേവനാന്തേ ചെന്ന മുനീന്ദ്രൻ
പരമപുമാനെയുമവിടെക്കണ്ടു

X X X

തദ്ദിശി മറെറാരു ഗേഹേ കൃഷ്ണൻ
മദ്ദളമൊത്തിപ്പദവും പാടി
പദ്യം ചൊല്ലിപ്പൊരുളരുളീടിന-
വിദ്യ വിനോദവിലീനൻ കണ്ടാൻ.

(രാമാനചരിതം) ഇപ്രകാരം ഓരോ ഗൃഹത്തിലും ഓരോ പ്രവൃത്തിയിൽ ഏർപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണനെ മുനിക്കു കാണുവാൻ ഇടയായി.

തതോഽന്യദാവിശൽ ഗേഹം
കൃഷ്ണപത്ന്യാഃ സ നാരദഃ
യോഗേശ്വരേശ്വരസ്യാംഗ!
യോഗമായാവിവിത്സയാ.
ദീവ്യന്തമക്ഷൈസ്തത്രാപി
പ്രിയയാ ചോദ്ധവേന ച
പൂജിതഃ പരയാ ഭക്ത്യാ
പ്രത്യുത്ഥാനാസനാദിഭിഃ.

X X X X

സത്ര വിസ്മിതഹൃദയഃ-
കൃഷ്ണീമന്യദഗാൽ ഗൃഹം
തത്രാപ്യചഷ്ട ഗോവിന്ദം
ലാലയന്തം സുതാൻ ശിശൂൻ.

എന്നു, ഭാഗവതത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്ന ലീലകളെയാണ് നമ്പ്യാർ സ്വമനോധർമ്മം കൊണ്ടു പുതുക്കിയും മിനുക്കിയും പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഈ കഥ ഭംഗിയായി പറയുന്നുണ്ടു്.

മാനിതനായൊരു മാമുനി താനപ്പോൾ
മാധവൻ പാരത്തു നിന്നു പിന്നെ
മറ്റൊരു മന്ദിരം തന്നിലകം പുക്കാൻ
വറ്റാതെ നിന്നൊരു കൗതുകത്താൽ
മാധവൻ തന്നെയന്നാനിനിതാനമായ്
ചൂതുപൊരുന്നതു കാണായപ്പോൾ.

X X X X

എന്നതു കേട്ടൊരു നാരദമാമുനി-
യെതുമേ മിണ്ടാതെ നിന്നു പിന്നെ
വേഗത്തിൽ പോയങ്ങു പാരത്തുനിന്നൊരു-
ഗേഹത്തിൽ പൂകിനാനാകുലനായ്
ബാലകന്മാരെത്തൻമാറിലണക്കീട്ടു
ലാളിച്ചുനിന്നതു കാണായപ്പോൾ
പെട്ടെന്നെഴുന്നീറ്റു പേശലമായൊരു-
വിഷ്ടരം നൽകിനാൻ നാഥനപ്പോൾ
വിഷ്ടരം പൂകിന നാരദൻ തന്നോടു
തുഷ്ടനായ് നിന്നു പറഞ്ഞാൻ പിന്നെ
"ഒട്ടനാൾകൂടീട്ടു കാണുന്നതിന്നിപ്പോ-
ളിഷ്ടരായുള്ളവരെന്തിങ്ങനെ?
പുത്രരുമായിട്ടു മന്ദിരം തന്നിലേ
നിത്യമായ് നിൽപ്പതേയുള്ളു ഞാനോ
കാലമോരോ പോമല്ലോ ബാലകന്മാരുടെ-
ലീലകളോരോന്നേ ചാലെക്കണ്ടാൽ
പൈതങ്ങളുണ്ടാകിൽ പൈതന്നെയുണ്ടാകാ
കൈതവമല്ല ഞാൻ ചൊന്നതൊട്ടും"
സംഗികളായവർ ചൊല്ലുന്ന വാർത്തക-
ളിങ്ങനെയോരോന്നേ ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ബാലകന്മാരെയും ചാലെപ്പുണർന്നു ത-
ന്നാലയം തന്നിലെ നിന്നനേരം
ഓർച്ചപൂണ്ടീടിന നാരദമാമുനി-
യോടിനാനന്യമാം മന്ദിരത്തിൽ
മജ്ജനത്തിന്നു തുടങ്ങി നിന്നീടുന്നോ-
രച്യുതൻ തന്നെയും കാണായപ്പോൾ

അന്യമായുള്ളൊരു മന്ദിരം തന്നിലേ
പിന്നെയും ചെന്നങ്ങു പുക്കനേരം
അജ്ഞതവേദരായുള്ളോരാണർ ചൂഴവേ–
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിച്ചു നന്നായ്
നാകികൾ തോഷത്തെ നല്കിനിന്നീടുന്ന–
നാഥനെക്കാണായി ചെന്നൊരപ്പോൾ.

(പു.171). ഈ ഭാഗത്തിൽ കവി തൻെറ വ്യക്തിമുദ്ര നല്ലതുപോലെ പതിച്ചിട്ടുണ്ട്. "കാലമേറെപ്പോമല്ലോ..... ച്ചിന്നേ" എന്ന ഭാഗത്തിൽ ഒരു സംസാരിയുടെ ഗൃഹജീവിത സൌഭാഗ്യത്തെ പകർത്തിവച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണുന്നുണ്ടാകുന്നു. കുട്ടികളുടെ ലീലാവിനോദങ്ങൾ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നാൽ വിശപ്പും ദാഹവും ഉണ്ടാകുകയില്ലെന്ന അഭിപ്രായം ഗൃഹസ്ഥന്മാർക്ക് അനുഭവസിദ്ധമാണ്. പുത്രപൌത്രഭാഗ്യം തികച്ചും ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു ഗൃഹിയാണെന്ന ഈ ഭാഗത്തെ അസ്പദമാക്കി വിചാരിക്കാം. ഇപ്രകാരം ഭഗവാൻ ഗൃഹങ്ങളിൽ എല്ലാം ഓരോ തരം കർമ്മം ചെയ്യുന്നവനായി കാണപ്പെട്ടു. ഒടുവിൽ ഭഗവാൻെറ മാഹാത്മ്യം നാരദനു മനസ്സിലായി.

മുനി കൃഷ്ണനെ സ്തുതിച്ചു. അതിനു ഭഗവാൻ ഇപ്രകാരം ഗംഭീരമായ സമാധാനം പറയുന്നു.

ബ്രഹ്മൻ! ധർമ്മസ്യ വക്താഹം കർത്താ തദനുമോദിതാ
തച്ഛിക്ഷയൻ ലോകമിമമാസ്ഥിതഃ പുത്ര മാഖിദഃ.

അല്ലയോ ബ്രഹ്മജ്ഞനായ മുനേ ഞാൻ ധർമ്മത്തിൻെറ ഉപദേഷ്ടാവും പ്രവർത്തകനും അനുമോദകനും ആകുന്നു. ജനങ്ങളെ സ്വപ്രവൃത്തികൾ കൊണ്ടു ധർമ്മസ്വഭാവം എന്തെന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നതിനാണ് ഞാൻ അവതരിച്ചതും ലോകജീവിതം വഹിക്കുന്നതും. അങ്ങു അജ്ഞാനിയെപ്പോലെ വിഷാദിക്കരുത്. ഭഗവാൻ ധർമ്മത്തെ ഉപദേശിക്കുക മാത്രമല്ല അനുഷ്ഠിക്കുക കൂടി ചെയ്യുന്നു എന്നു ഈ വാക്യത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കണം. 'തച്ഛിക്ഷയൻ' എന്നതു അർത്ഥപുഷ്ടമായ പദമാണ്. ഞാൻ ശാസനം ചെയ്തു ലോകത്തെ ധർമ്മം പഠിപ്പിക്കുന്നവൻ എന്നു സാരം.

യോഗികൾക്കു ഒരേ സമയത്തു അനേകം ശരീരങ്ങൾ കൈക്കൊള്ളുന്നതിനും പല സ്ഥലങ്ങളിലും ചെന്നു ബഹുവിധ കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതിനും സാധിക്കും. അതിനു ഉദാഹരണമാണ് നാരദപരീക്ഷ എന്ന ഈ കഥ. പുരാണങ്ങളിൽ ഇത്തരം കഥകൾ സുലഭങ്ങളാകുന്നു. യോഗപ്രഭാവം അറിയുന്നവർക്ക് ഇതിൽ അസംഭാവ്യമായി യാതൊന്നും കാണുവാൻ കഴിയുന്നതല്ല.

സാധാരണ ജനങ്ങൾ പഠിക്കേണ്ടവരായ അനേകം വിശിഷ്ട ഗുണങ്ങൾ കൃഷ്ണനു ഉണ്ട്. മാതാക്കന്മാർ പിതാക്കന്മാർ ഗുരുക്കന്മാർ വൃദ്ധന്മാർ മുതലായവരോടുള്ള അകളങ്കമായ ഭക്തിയും ആശ്രിതന്മാരോടു അതിരില്ലാത്ത വാത്സല്യവും അവയിൽ ഏററവും മുഖ്യങ്ങളാകുന്നു. താൻ കേമനെന്നു നടിച്ചു ഗുരുജനങ്ങളുടെ അനുജ്ഞ വകവയ്ക്കാതെ തോന്നിയതു കാണിക്കുന്ന നയം കൃഷ്ണനു തീരെയില്ല. അവൻ

ടെ ഉപദേശം ഭഗവാൻ വേദവാക്യംപോലെ ഒത്തു അനുസരിക്കും. ഇതാണു് കൃഷ്ണന്റെ സ്വഭാവം. "മാതൃദേവോ ഭവ, പിതൃദേവോ ഭവ, ആചാൎയ്യദേവോ ഭവ, അതിഥിദേവോ ഭവ" എന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തിന്റെ സാരം ഗ്രഹിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കുന്നവൎക്കു ഭഗവാൻ ഒരു മാതൃകാപുരുഷനാകുന്നു. കേവലം ലൌകികന്മാരായ മനുഷ്യൎക്കു ഭഗവാങ്കൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടുന്ന പാഠങ്ങളിൽ ഇത്രയും ശ്ലാഘ്യങ്ങളായവ വേറെയില്ല. അടുത്ത ബന്ധുവായാലും അധൎമ്മിയാണെങ്കിൽ അവനെ വധിക്കും. ശത്രുവായാലും ധൎമ്മിഷ്ഠനെങ്കിൽ രക്ഷിക്കും. ഭക്തന്മാരും സുഹൃത്തുക്കളും എത്രയധികം താഴ്ന്ന നിലയിലിരിക്കുന്നവരായാലും സ്നേഹപൂൎവ്വം സ്വീകരിച്ചു വേണ്ടതു കൊടുത്തു അവരെ കാക്കും.

എളിയവപുറത്തേ നിൽക്കും കൃഷ്ണനെല്ലാവറെക്കൊണ്ടും
ഞെളിയുന്ന ജനങ്ങളെ ഞെരിപ്പാൻ കൂട്ടം.

(കുചേലവൃത്തം-വഞ്ചിപ്പാട്ട്) എന്ന കവിവാക്യം ശ്രീകൃഷ്ണനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അത്യന്തം വാസ്തവമാണു്. ഐശ്വൎയ്യം കൊണ്ടു അഹങ്കരിക്കുന്നവരെ ഭഗവാൻ നല്ല പാഠം പഠിപ്പിക്കുക തന്നെ ചെയ്യും. ഇവയും ഭഗവാന്റെ അനുകരണീയങ്ങളായ ഗുണങ്ങളാകുന്നു. കുടിലന്മാരെ തോല്പിക്കുന്നതിനു, വേണ്ടിവന്നാൽ വക്രസ്വഭാവം എടുക്കും. ആൎക്കും വക്രനയം ഉപയോഗിച്ചു ഭഗവാനെ പരാജിതനാക്കാവുന്നതല്ല. സജ്ജനങ്ങളുടെയിടയിൽ ഏററവും വലിയ ധൎമ്മിഷ്ഠൻ എന്ന പോലെ, കുടിലബുദ്ധികളോടു ഇടപെടേണ്ടി വന്നാൽ അതികുടിലനുമാകുന്നു കൃഷ്ണൻ. ദുൎഭഗന്മാരായ അസുരന്മാർ മായാവൈഭവം കൊണ്ടു ഭഗവാനെ വധിക്കുന്നതിനു ശ്രമിച്ചതെല്ലാം ഫലശൂന്യമായി ഭവിച്ചതിനു അതാണു് കാരണം.

വ്രജന്തി തേ മൂഢധിയഃ പരാഭവം
ഭവന്തി മായാവിഷു യേ ന മായിനഃ.

എന്നതു സാരവത്തായ ഒരു ലോകതത്വമാണു്.. കുടിലബുദ്ധികളായ ജനങ്ങളുടെ സംഘത്തിൽ അകപ്പെട്ടാൽ തദനുസരണം വക്രത കാണിക്കുവാൻ സന്നദ്ധന്മാരാകണം. അല്ലാതെ ശുദ്ധഗതിക്കാരായി ജീവിച്ചാൽ ഫലം പരാജയവും നാശവും ആയിരിക്കും. കൃഷ്ണന്റെ ജീവിതം ഈ തത്വത്തിനു ഒരു ദൃഷ്ടാന്തം ആകുന്നു.

വീരോദാരത്വവും നല്ലനേരും നടിച്ചെന്നേരവും
ശ്രീരാമന്റെ കൂട്ടിരുന്നാലൊരുകാൎയ്യവും
തീരുന്നകാലമല്ലിപ്പോഴെന്നായിട്ടിരിക്കും കൃഷ്ണൻ
തീരറകാപട്യംകൊണ്ടു കളിച്ചതെല്ലാം.

(കുചേലവൃത്തം വഞ്ചിപ്പാട്ട്) എന്നു രാമപുരത്തു വാരിയർ പാടിയിരിക്കുന്നതു അൎത്ഥവത്തായിരിക്കുന്നു. ശ്രീരാമന്റെയും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെയും സ്വഭാവത്തിൽ കാണുന്ന വ്യത്യാസത്തിനു അവർ അവതരിച്ച യുഗങ്ങളുടെ സ്ഥിതിയെ അടിസ്ഥാനമായി വിചാരിക്കണം.

അൎജ്ജുനന്റെ സാരത്ഥ്യം വഹിച്ചതു ഭഗവാന്റെ ആശ്രിതവാത്സല്യത്തിനു ഒരു നല്ല ഉദാഹരണമാകുന്നു. ഗീതോപദേശത്തിനു സന്ദൎഭം (ഉപപത്തി) ഉണ്ടാക്കുക

യാണ അതിൻെറ മുഖ്യോദ്ദേശ്യം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചെയ്ത തത്വോപദേശങ്ങളിൽ മൂന്നെണ്ണമാണ പ്രധാനങ്ങൾ. (1) ഗീത (2) അനുഗീത (മഹാഭാരതം) (3) ഉദ്ധവനു ചെയ്ത ഉപദേശം. (ഭാഗവതം) ഇവ ഓരോന്നിനും മഹത്വം കൂടുതലുണ്ട്. ഇവയിൽ ഗീത മുഖ്യം.

ഭാരതേ സർവ്വവേദാർത്ഥാ ഭാരതാർത്ഥശ്ച കൃത്സ്നശഃ
ഗീതായാമസ്തി തേനേയം സർവ്വശാസ്ത്രമയീ മതാ.

(ഭാവദീപം) എന്നു നീലകണ്ഠാചാര്യൻ പറയുന്നു. വേദാർത്ഥസർവ്വസ്വം ഭാരതം, ഭാരതാർത്ഥസാരം ഭഗവദ്ഗീത, അപ്പോൾ സർവ്വവേദ (ശാസ്ത്ര) സാരം ഗീതയെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ഭഗവാനു തുല്യനായ ഒരു ആചാര്യൻ ലോകത്തിൽ അവതരിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതിനു ഇവിടെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്ന മൂന്നുശാസ്ത്രങ്ങൾ പരമലക്ഷ്യങ്ങളാണ്.

ഭഗവാൻെറ ആശ്ചര്യജനകങ്ങളായ രണ്ടു ഗുണങ്ങളാണ ക്ഷമയും അതിഥിസൽക്കാരകൌതുകവും. ശിശുപാലൻെറ നൂറു തെററുകൾ കൃഷ്ണൻ ക്ഷമിച്ചു. പിന്നീടാണ് ആ പാപിയെ വധിച്ചതു്.

ശതം ക്ഷന്തവ്യമസ്മാഭി-
ർവ്വധാർഹാണാം കിലാഗസാം.

(മഹാഭാരതം. സഭാ-അ. 68) എന്നു നോക്കുക. കോപത്തിൻെറയും ശാപത്തിൻെറയും അധിഷ്ഠാനമൂർത്തിയായ ദുർവ്വാസസ്സമുനിയെ ഭഗവാൻ അതിഥിയായി സ്വീകരിച്ചു സല്ക്കരിച്ചു സന്തോഷിപ്പിച്ച ഒരു കഥ ഭാരതത്തിൽ പറയുന്നുണ്ട്. *യാതൊരു ഗൃഹസ്ഥനും അതിഥിയോടു ഇപ്രകാരം ഒരു ഭക്തി കാണിക്കുവാൻ കഴിയുന്നതല്ല. 'അതിഥി ദേവോ ഭവ' എന്ന തത്വത്തെ കൃഷ്ണൻ എത്ര ഭക്തിയോടെ ആദരിച്ചു എന്നു അതിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. ഈ രണ്ടു ഗുണങ്ങളും ഒരുത്തനു കിട്ടിയെന്നാൽ അവൻെറ ജീവിതം വിജയത്തിൽ കലാശിച്ചു എന്നു വിചാരിക്കാം.

കൃഷ്ണനെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതി സംഹാരകർത്താവായ ജഗദീശ്വരനായിട്ടു മാത്രമല്ല, സാധാരണ ജനങ്ങൾക്കു ഉത്തമനായ ഒരു മാതൃകാപുരുഷനായിട്ട് കൂടിയാണ് ഭാഗവതകർത്താവു് വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഈ വസ്തുത ഇത്രയും പ്രതിപാദിച്ചതിൽ നിന്നു വ്യക്തമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഈശ്വരത്വം യോഗീശ്വരത്വം ആചാര്യത്വം മാതൃകാ മനുഷ്യത്വം ലൌകികത്വം എന്നിങ്ങനെ അനേകം ധർമ്മങ്ങൾ പാകപ്പിഴ കൂടാതെ ഭംഗിയായി ചേർത്തിണക്കി അങ്ങിനെ നിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന ഒരു അത്ഭുതപാത്രമാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ. ഇപ്രകാരം എല്ലാ ഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞു് ഏററവും പരിപൂർണ്ണമായ നിലയിൽ എത്തിയിരിക്കുന്ന ഒരു മഹാ പുരുഷൻ ലോകത്തിൽ വേറെ അവതരിച്ചിട്ടില്ല. ഭാഗവതകർത്താവു കൃഷ്ണൻെറ ബഹുവിധമായ മാഹാത്മ്യത്തെ പ്രതിപാദിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതകരമായ കല്പനാപാടവം കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിനു ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന വിജയം വേറെയാക്കും കൈവന്നിരിക്കുന്നതല്ല, ത്യാഗികളും ജ്ഞാനികളും മുക്തന്മാരും ആയ യോഗീശ്വരന്മാ

*മഹാഭാരതപ്രവേശിക പുറം 261 — 262 നോക്കുക.

ക്കും; അതുപോലെ തന്നെ നിരക്ഷരകുക്ഷികളും സംസാരികളും ആയ ജനങ്ങൾക്കും കൃഷ്ണൻ ഈശ്വരനാകുന്നു. അവൎക്കൊക്കെ ഭക്തി സംഭവിക്കത്തക്കവണ്ണമാണ് അതിൽ കൃഷ്ണചരിതം വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഭാഗവതത്തിനു ഭാരതീയ മതഗ്രന്ഥമണ്ഡലത്തിൽ അത്യുന്നതവും സമുജ്ജ്വലവും ആയ സ്ഥാനവും സൎവ്വത്ര പ്രചാരാധിക്യവും കൈവന്നു. ജനസമുദായ ഹൃദയത്തിൽ കൃഷ്ണഭക്തിക്കു് ഒരുകാലത്തും ഇളക്കം തട്ടാത്ത മട്ടിൽ പ്രതിഷ്ഠയുണ്ടായി. എല്ലാ ഭാഷകളിലും കൃഷ്ണചരിതപരങ്ങളായ അനേകം ഗ്രന്ഥരത്നങ്ങൾ ഉണ്ടായി അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചു. ഇതിനൊക്കെ ഭാഗവതത്തിന്റെ അപ്രതിമമായ മാഹാത്മ്യമാണ് കാരണം. "മന്നിടാ വലയോ വലയെന്നമണി" എന്ന മട്ടിൽ ഭാഗവതം കൊണ്ടു് കൃഷ്ണനും ഭഗവാനെക്കൊണ്ടു ഭാഗവതവും അനശ്വരവും അഖിലജനസമാരാധ്യവും ആയ മാഹാത്മ്യം നേടിയെന്നു പറയാം.

ഏതു തരക്കാരെയും രസിപ്പിക്കത്തക്കവിധം ഭാഗവതത്തിൽ കൃഷ്ണചരിതം തല്പ്രണേതാവായ മഹൎഷിവൎയ്യൻ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. കുട്ടികളെയും പുത്രവതികളായ സ്ത്രീകളെയും ഭക്തജനങ്ങളെയും സംബന്ധിച്ചു അതിനു പ്രത്യേകം ഒരു ആകൎഷണശക്തിയുണ്ടു്. കൃഷ്ണന്റെ ദധിഘൃതാദിമോഷണവും, ഇടയപ്പൈതങ്ങളോടൊരുമിച്ചുള്ള കളിയും ശിശുക്കളെ വളരെ രസിപ്പിക്കും. അമ്മമാരായ സ്ത്രീകളെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവയാണു് ഭഗവാന്റെ ബാലക്രീഡാചാപല്യങ്ങൾ. അവയിൽ പലതും തങ്ങളുടെ കുട്ടികളും ചെയ്തിരിക്കുന്നവയാണെന്നുള്ള സംഗതി, അവൎക്കു കൃഷ്ണനെക്കുറിച്ചു മാതൃജനസഹജമായ വാത്സല്യമുണ്ടാകുന്നതിനു ഹേതുവായിത്തീരുന്നു. അങ്ങിനെ അവരുടെ ഹൃദയം കൃഷ്ണനിലേക്കു ആകൎഷിക്കപ്പെടുന്നു. ആ ആകൎഷണം ഒടുവിൽ ഭഗവത്ഭക്തിയിൽ ചെന്നു കലാശിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഏതുതരക്കാൎക്കും ഭാഗവതം ഭക്തിഗുണപ്രദാന നിപുണമായ ഒരു മഹാഗ്രന്ഥമെന്നു പറയണം.

ഭാഗവതത്തിൽ കൃഷ്ണന്റെ ബാലക്രീഡയെ അതിന്റെ നൈസൎഗ്ഗികമായ പ്രൌഢിയോടും ഗാംഭീൎയ്യത്തോടും കൂടി വൎണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതിനെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണു ഗാഥാകാരൻ അതു പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഈ അംശത്തിൽ ഗാഥ ഭാഗവതത്തെ അതിശയിച്ചു നില്ക്കുന്നില്ലയോ എന്നു സംശയം തോന്നുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണലീലകളെ വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഷാകവികളിൽ പുനവും കുഞ്ചൻനമ്പിയാരുമാണു പ്രഥമഗണനീയന്മാർ. കൃഷ്ണലീല എന്ന മനോഹരമായ തുള്ളൽപ്പാട്ടു ചില അംശങ്ങളിൽ ഗാഥയെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്നുണ്ടു്. എങ്കിലും എല്ലാസംഗതികളും പൊതുവേ നോക്കിയാൽ ഗാഥയ്ക്കത്രേ മെച്ചം കൂടുതലെന്നു അനുഭവപ്പെടും. ഗാഥയും കൃഷ്ണലീലയും വായിക്കുന്നവർ, വിശേഷിച്ചു സ്ത്രീകൾ, അവരറിയാതെ കൃഷ്ണനിൽ ഭക്തിയോടുകൂടിയവരായിത്തീരും. വായനക്കാരുടെ ഹൃദയത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണങ്കലേക്കു സരസമായി ആകൎഷിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു അവിടെനിന്നു ഇളകാത്തവിധം അതിനെ ഭക്തിശൃംഖല കൊണ്ടു കെട്ടിനിറുത്തുന്നതിനു ഗാഥയിലെ കൃഷ്ണലീലാവൎണ്ണനത്തിനു അസാധാരണമായ പാടവം ഉണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു അതു പ്രത്യേകം പ്രശംസനീയമായിരിക്കുന്നു.

പ്രതിനായകൻ.

കംസനാണു ഗാഥയിലെ പ്രതിനായകൻ. പൂതന ശകടൻ തൃണാവൎത്തൻ അഘൻ വ്യോമൻ ജരാസന്ധൻ കാലയവനൻ ശിശുപാലൻ രുക്മി മുതലായവർ കംസപക്ഷത്തിലുള്ളവരും കൃഷ്ണന്റെ എതിരാളികളും ആകുന്നു. അവരിൽ സൎവ്വഥാ മുഖ്യൻ കംസൻ. കാലനേമിയെന്ന അസുരവീരന്റെ ജന്മാന്തരമാകുന്നു കംസൻ. ഭോജവംശരാജാവായ ഉഗ്രസേനന്റെ പത്നിയ്ക്കു ജാരനായ ഒരു അസുരങ്കൽ (ദ്രുമിളനിൽ) നിന്നു സന്ധ്യയ്ക്കു ഉണ്ടായ പുത്രനാണു കംസൻ. ഇപ്രകാരം ജനനത്തിനു സംഭവിച്ച മലിനതകൊണ്ടു കംസൻ മഹാദുഷ്ടനും ലോകദ്രോഹിയും ദുൎഗ്ഗുണനും ആയിത്തീൎന്നു. മാതാവു, ജനിച്ചയുടനെ കുട്ടിയെ ഒരു പാത്രത്തിൽവച്ചു നദിയിൽ ഒഴുക്കി. ബലഭദ്രൻ എന്നു പേരായ ഒരു വൎത്തകൻ പുഴയിൽനിന്നു പാത്രം കരയ്ക്കുകയറ്റി അതിലുണ്ടായിരുന്ന കുട്ടിയെ എടുത്തു രക്ഷിച്ചു. സന്താനമില്ലാതെയിരുന്ന അവൻ അഞ്ചുകൊല്ലം ആ ശിശുവിനെ വളൎത്തി. പിന്നീടു ഒരിക്കൽ അവൻ വസുദേവനെ കാണുവാൻ പോയി. അപ്പോൾ കൂടെ കുട്ടിയുമുണ്ടായിരുന്നു. സ്വവംശജനെന്നു അറിഞ്ഞു കുട്ടിയെ വസുദേവൻ വളൎത്തുന്നതിനു അവനോടു വാങ്ങി. ബലഭദ്രൻ മരിച്ചതിനുശേഷവും കുട്ടിയെ രക്ഷിച്ചുപോന്നു. അവനെ വിദ്യകളഭ്യസിപ്പിച്ചു നിപുണനാക്കി. ക്രമേണ ഭുജപ്രതാപാദികൾ കൊണ്ടു് കംസൻ അദ്വിതീയനായി വന്നു. അക്കാലത്തു മഗധാധിപതിയായ ജരാസന്ധനു വീരസിംഹൻ എന്നു പേരായ ഒരു രാജാവു കീഴടങ്ങാതെ ശത്രുവായി നിന്നു. "വീരസിംഹനെ പിടിച്ചുകെട്ടിക്കൊണ്ടുവരുന്നവനു തന്റെ പുത്രിമാരെയും ഇഷ്ടമുള്ള രാജ്യവും കൊടുക്കാ"മെന്നു മാഗധൻ പരസ്യം ചെയ്തു. കംസൻ ആ വീരസിംഹനെ തോല്പിച്ചു പിടിച്ചുകെട്ടി മഗധരാജാവിന്റെ മുൻപിൽ കൊണ്ടുവന്നുവച്ചു. സന്തുഷ്ടനായ മഗധൻ പുത്രിമാരായ അസ്തി പ്രാപ്തി എന്ന കന്യകകളെ കംസനു കൊടുത്തു. കംസൻ സ്വേച്ഛാനുസരണം മധുരാരാജ്യം വാങ്ങി അതിന്റെ നാഥനായി. പിന്നീടു കംസൻ ദിഗ്വിജയത്തിനു ഒരുമ്പെട്ടു അനേകം പ്രബലന്മാരായ രാജാക്കന്മാരെ തോല്പിച്ചു. പരശുരാമനെക്കൂടി ജയിക്കണമെന്നുകരുതി തത്സമീപത്തിൽ ചെന്നു. കംസന്റെ ബലംകണ്ടു സന്തോഷിച്ചു രാമൻ തന്റെ വൈഷ്ണവചാപം കംസനു കൊടുത്തു. അതു ഗൃഹത്തിൽവച്ചു പൂജിക്കണമെന്നും അതിനു നാശംവരുമ്പോൾ നിനക്കു മരണം നേരിടുമെന്നും മുനി ഉപദേശിച്ചു. കംസൻ, പരശുരാമനോടു വില്ലു ആദരപൂൎവ്വം വാങ്ങി ഉപദേശാനുസരണം പൂജിച്ചുപോന്നു. അതിന്റെ പൂജയാണു കംസന്റെ പ്രസിദ്ധമായ ധനുൎയ്യാഗം. ആ വില്ലാണു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒടിച്ചതു്. ഉടനെ കംസനു മരണവും സംഭവിച്ചു. (എന്റെ നാരായണീയം വ്യാഖ്യാനം പുറം 414-415. നോക്കുക.)

8 ധൎമ്മവിചാരം.

ഗാഥയിലെ ധൎമ്മോപദേശങ്ങളിൽ ആദ്ധ്യാത്മികങ്ങളായവയ്ക്കു മുഖ്യതയുണ്ടു്. ഭാഗവതത്തിലും അവയ്ക്കത്രെ ശ്ലാഘ്യത. ശുഷ്കങ്ങളും ദുൎഗ്രഹങ്ങളും ആയ വേദാന്തതത്വങ്ങളെ ഭക്തിയോടു ചേൎത്തിണക്കി സുമധുരവും സുഭഗവും ഹൃദയാവൎജ്ജകവുമായ വിധം ഗാഥയിൽ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭാഗവതത്തിലും ഏറെക്കുറെ അപ്രകാരമ

ത്രെ, ജ്ഞാനവൈരാഗ്യപരങ്ങളായ തത്വങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. എങ്കിലും ഗാഥയിലെ ഉപദേശങ്ങൾക്കു പ്രസാദഭൂയിഷ്ഠതയും സുഗ്രഹതയും അധികമുണ്ടെന്നു അനുഭവപ്പെടുന്നു. "ഒൻപതുവാതിലുള്ളമ്പലം" ഇത്യാദി ഭാഗം മുൻപു ഉദ്ധരിച്ചു ചേർത്തിട്ടുണ്ടല്ലൊ. ആ പ്രകൃതത്തെ ഇവിടെ ഉദാഹരണത്തിനു സ്മരിക്കാം. ടിപ്പണിയിൽ അതിന്റെ അർത്ഥം വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ജ്ഞാന വൈരാഗ്യ ഭക്തികളുടെ മാഹാത്മ്യത്തെയും, ജനനമരണ ക്ലേശരൂപമായ സംസൃതിയുടെ പരിത്യാജ്യതയേയും ഉപദേശിക്കുന്ന അനേകം തത്വരത്നങ്ങൾ മുൻപു ഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ച സ്തോത്രങ്ങളിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നതായിക്കാണാം. അതുകൊണ്ടു കൂടുതലായി ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ചേർക്കുന്നില്ല.

ദൈവികങ്ങളായ തത്വങ്ങളുടെ ഉപദേശത്തിനും ഗാഥയിൽ പ്രധാനസ്ഥാനം കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. ഭക്തിമയമായ ഒരു പ്രബന്ധത്തിൽ അതിനു കുറവുവരാവുന്നതല്ല. ഭാഗവതത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി സാരഗംഭീരങ്ങളായ അനേകം തത്വങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അഹങ്കാരവിഷദോഷത്തെ പ്രക്ഷാളനംചെയ്തു മനസ്സിൽ പൂർണ്ണമായ ശുദ്ധിയേയും ഭക്തിയേയും ജനിപ്പിക്കുന്നതിനു അവയ്ക്കു നിസ്സീമമായ നിപുണതയുണ്ടു്.

കൃഷ്ണനെയും ഗോപന്മാരെയും ദ്രോഹിച്ചു തോല്പിക്കണമെന്ന വിചാരത്തോടുകൂടി കഠിനമായ മഴ പെയ്യിച്ച ദേവേന്ദ്രൻ വിഫലപ്രയത്നനായി "ലജ്ജയായുള്ളൊരു വാരിതൻ പൂരത്തിൽ മജ്ജനംചെയ്തുകൊണ്ടു നിന്നു" കൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ കാല്ക്കൽ വീണു. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ പറയുന്നു.

"വന്മദം പൂണ്ടു നീ സമ്മതിവേറായി-
നമ്മെ മറക്കൊല്ലായെന്നു നണ്ണി
നിന്നുടെ പൂജയ്ക്കു ഭംഗത്തെച്ചെയ്തു ഞാ-
നെന്നുള്ളതുള്ളത്തിൽ തേറിനാലും
ഐശ്വര്യംകൊണ്ടു തിമത്തുതുടങ്ങിനാ-
ലീശ്വരനാമെന്നെക്കാൺകയില്ലേ
ഈശ്വരചിന്തയെക്കൈവെടിഞ്ഞീടിനാൽ
ശാശ്വതമായതു വന്നുകൂടാ
ദുഃസ്മൃതികൂടുകിൽ മത്സ്മൃതിതന്നിലേ
വിസ്മൃതി വന്നുകൂടുമെന്നാൽ
ദുഃസ്മൃതിയെല്ലാമേ വെച്ചുകളഞ്ഞിട്ടു
മത്സ്മൃതിവേണം നീ കൈക്കൊള്ളുവാൻ."

പു. 59) ജനങ്ങൾ, സമ്പത്തു വർദ്ധിക്കുമ്പോൾ അഹങ്കാരം മൂത്തു സർവേശ്വരനായ (കൃ)ഷ്ണനെ മറക്കും. അവരെ അനുഗ്രഹിക്കണമെന്ന ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടി ഈശ്വരൻ (അ)വരുടെ ഐശ്വര്യം നശിപ്പിക്കുന്നു. അപ്പോൾ ഗർവ്വു നീങ്ങി മനസ്സു നിർമ്മലമാ(കു)ം. അവർ ഭഗവത്ഭക്തന്മാരായിത്തീരും. ഈശ്വരനു് അഹങ്കാരികളെ ശിക്ഷിക്കു(ന്ന)തിനു കരുത്തുണ്ടു്. ഈ സാരവത്തായ ഭാവമാണു ഗാഥയിൽ "ഐശ്വര്യം കൊണ്ടു

തിമറ്റു.....വന്നുകൂടാ" എന്ന ഭാഗത്തിൽ വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. കൃഷ്ണന്റെ ലോകേശ്വരത്വത്തെ പൂൎവ്വാധികം വ്യക്തമാക്കുകയാണു ഗോവൎദ്ധനകഥയുടെ മുഖ്യമായ ഉദ്ദേശ്യം. അതിനു ഉപപത്തിയുണ്ടാക്കുന്നതിനാണു ഇന്ദ്രൻ മഴ പെയ്യിച്ചതു്. മഹാപുരുഷന്മാരോടു ചെയ്യുന്ന ദ്രോഹപ്രവൃത്തി ഫലിക്കയില്ലെന്നും അഹങ്കാരമാപല്ക്കരമെന്നും അതിരിക്കുന്നവനു ഈശ്വരവിചാരം സംഭവിക്കയില്ലെന്നും ഈ കഥയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കണം. വിഷവും അമൃതവും, രാത്രിയും പകലും പോലെ, അഹങ്കാരവും ഈശ്വരവിചാരവും വിപരീതങ്ങളാകുന്നു. ഇവയിൽ ഒന്നുള്ളിടത്തു മറ്റേതു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതല്ല. ശാന്തതയും വിനയവുമാണു ഭക്തിയുടെ ലക്ഷണം എന്നു സാരം.

ശിശുപാലന്റെ ഭഗവന്നിന്ദനം അൎത്ഥപുഷ്ടമായ ഒരു ഭാഗമാണു്. അതിൽ സ്തുതിപരമായ ആശയവും അന്തർഭവിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരനെ സംബന്ധിക്കുന്ന അനേകം യഥാൎത്ഥതത്വങ്ങൾ അതിൽ നിവേഷ്ടങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്.

ആരിവനെന്നു നിങ്ങളിലാരുമേ-
യോരാതെനിന്നതോ പോരായ്മതാൻ
ഗോപാലനെന്നുണ്ടു ചൊല്ലുന്നതെല്ലാരും
ഗോപാലൻതാനുമല്ലാൎന്നുകാൺകിൽ
ഇല്ലവും ജന്മവും ചിന്തിച്ചു കാൺകിലോ
ചൊല്ലാവതല്ലിവനൊന്നുമേതാൻ
അച്ഛനായുള്ളവനാരെന്നിങ്ങനെ
നിശ്ചയമുണ്ടെങ്കിൽ ചൊല്ലിനാലും
കാനനവാസിയാം നന്ദനുമല്ലയി-
ങ്ങാനകദുന്ദുഭിതാനുമല്ലേ
കാന്തങ്ങളായ ഗുണങ്ങളില്ലൊന്നുമേ
താന്തോന്നിയായിട്ടേ പണ്ടേയുള്ളൂ
നിങ്ങളിച്ചെയ്യുന്നൊരു പൂജയെച്ചിന്തിക്കി-
ലിങ്ങനെയാരുമേ വന്നുകൂടാ.

(പു. 181) നിങ്ങൾ അഗ്ര്യപൂജ ചെയ്തു ബഹുമാനിക്കുന്ന ഇവന്റെ കാൎയ്യം പറയാവുന്നതല്ല. മനസ്സിനും വാക്കിനും അതു അവിഷയമാണു്.

യതോ വാചോ നിവൎത്തന്തേ
അപ്രാപ്യ മനസാ സഹ.

എന്ന ഉപനിഷദ്വാക്യത്തിന്റെ സാരം ഇതിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇവൻ ബ്രഹ്മം എന്നു ഭാവം. ഗൃഹം ജനനം കുലം നാമം മുതലായവയൊന്നും ഇവനില്ല. "അജ്ഞാതസംഭവമനാകലിതാന്വവായം" എന്ന കവിവാക്യം നോക്കുക. ഇവൻ ഇടയനെന്നു എല്ലാവരും പറയുന്നു. എന്നാൽ ഗോപാലന്റേതല്ല ഇവന്റെ സ്ഥിതി. അതിനേക്കാളൊക്കെ അതു ഉയൎന്നതാണു്. ജനനമരണാദി ധൎമ്മങ്ങൾക്കു ഇവൻ അതീതനാണു്. ഇവൻ അവയെല്ലാക്കെ അകലെ നില്ക്കുന്നു. അനാദിനിധനനായ ഇവനു പിതാ

വില്ല. നന്ദവസുദേവന്മാരെ ഇവന്റെ പിതാക്കളെന്നു പറയുന്നതു അർത്ഥശൂന്യമാണു്. "കാന്തങ്ങളായ ഗുണങ്ങളില്ലൊന്നുമേ" എന്ന ഭാഗം ഗംഭീരമാകുന്നു. സത്വരജസ്തമോ ഗുണങ്ങളെ ജയിച്ചു അവയ്ക്കപ്പുറത്താണു ഇവനിരിക്കുന്നതു്. "നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജ്ജുന" എന്ന ഗീതോപദേശം നോക്കുക. ഈ തത്വമാണു, "ജാത്യാ വാ കർമ്മണാ വാപിച സകല ഗുണൈർവ്വർജ്ജിതോ" (രാജസൂയം പ്രബന്ധം) എന്നു മേല്പത്തൂർ മഹാകവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ പരമാത്മാവാകുന്നു എന്നു ആകപ്പാടെ വന്നുകൂടുന്ന ഭാവം.

ഉദ്ധൃതഭാഗത്തിലെ ശകാരപരമായ അർത്ഥത്തിനും ശക്തിയുണ്ടു്. "അച്ഛനാ ......ചൊല്ലിനാലും" എന്ന വാക്യത്തിൽ ശകാരം രൂക്ഷമായിരിക്കുന്നു. ഇവനു തന്തയില്ലെന്നു സാരം. സത്യം, ദയ സദ്വൃത്തി ഔദാര്യം മുതലായവയെന്നു "കാന്തങ്ങളായ ഗുണങ്ങൾ" എന്നതിനു അർത്ഥം. സജ്ജനങ്ങൾക്കു വേണ്ടു ഈ വക ഗുണങ്ങൾ ഇവനില്ല. ഇവൻ എന്തെല്ലാം മോഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നു? എത്ര പേരെ വധിച്ചിരിക്കുന്നു? അതിനൊന്നിനും കണക്കില്ല. ഇവിടെ ശകാരത്തിനും സ്തുതിക്കും ഒരുപോലെ ഗാംഭീര്യവും സ്വാരസ്യവും ഉണ്ടെന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു.

ഭാഗവതം മൂലത്തിലും ശിശുപാലന്റെ ഭഗവദ്ഗർഹണത്തിനു സ്തുതിപരമായ അർത്ഥം ഉണ്ടു്. ശിശുപാലൻ മഹാഭക്തനെന്നു കൂടി ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതിനാണു അതു ഘടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

വർണ്ണാശ്രമകലാപേതഃ
സർവ്വധർമ്മബഹിഷ്കൃതഃ
സ്വൈരവർത്തീ ഗുണൈർഹീനഃ
സപര്യാം കഥമർഹതി?

(ദശ. അ. 74) പരബ്രഹ്മമായ ഈ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വർണ്ണാദികൾക്കു അതീതനാണു്. അവനെ എങ്ങിനെ പൂജിക്കുവാൻ സാധിക്കും? എന്നു സ്തുതിപരമായ അർത്ഥം. ഗാഥയെന്നപോലെ കിളിപ്പാട്ടും ഇക്കാര്യത്തിൽ ഭാഗവതം മൂലത്തെ അനുസരിച്ചിരിക്കുന്നു.

വർണ്ണഭേദാചാരധർമ്മമിത്യാദിയും
ഒരു പൊഴുതുമില്ലവനൊന്നിലും ഭേദവും
ഓർത്താലഗമ്യാഗമനവും ചെയ്തിഹ
ഒരുപൊഴുതു സത്യവും ധർമ്മവുമില്ലല്ലൊ.

ദ്വൈതങ്ങളായ ധർമ്മങ്ങളെയെല്ലാം പരിത്യജിച്ചു, അവയേക്കാൾ ഉയർന്ന നിലയിൽ വർത്തിക്കുന്ന പരമാത്മാവാണു് കൃഷ്ണൻ എന്നു അർത്ഥം. "ഏകമേവാദ്വിതീയം ബ്രഹ്മ" എന്ന ഉപനിഷദ്വാക്യം നോക്കുക. ഭാരതം കിളിപ്പാട്ടിൽ ഈ പ്രകൃതം എങ്ങനെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു എന്നു കൂടി അറിയേണ്ടതാണു്.

ഇന്നവനെന്നുമില്ലില്ലവുമില്ലിവ-
നൊന്നുമൊരു ഗുണമില്ല നിരൂപിക്കിൽ

ഇത്യാദിഭാഗത്തിൽ എഴുത്തച്ഛൻ ഇതരകവികളെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്നു. ഭക്താഗ്രേസരനും മഹാകവിയുമായ കണ്ണശ്ശനെയും ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

എന്നും സജ്ജന സമ്മതരായി-
ട്ടീടിയ മുനിഗുരു ഭൂതന്മാർകളെ-
യിന്റിവിടേ ധിക്കാരം ചെയ്തി-
ട്ടിവിടേയൊരു ബാലൻ വചനത്താൽ
മന്റിടെ മാതുലവധ ചെയ്തവനൊരു-
വർണ്ണാശ്രമങ്ങളുമിന്റി നടപ്പോ-
നൊന്റിവനെന്റാൽ പൂജിപ്പാനിതി-
നുചിതമിതെന്തില്ലേതുമിതെന്റ
എന്നും സ്വസ്ഥനമായി നടപ്പോ-
നെങ്ങും പാർത്താലൊരു ഗുണമില്ലിവ-
നെന്റിതുമല്ല മഹാജനമവരാ-
ലേററം സേവിതമാം ദേശങ്ങളെ
ഇന്റിവിടേ കളഞ്ഞാഴിയിൽ മേവുമി-
വന്നർഹത്വമതെന്തീപ്പൂജ-
യെന്തുമിതില്ല മഹാകുലദൂഷക-
നോക്കും തോറുമിവൻ പുനരെന്റ

ഭാഗവതം മൂലം അത്രെ ഈ ഭാഗത്തിന്നു അടിസ്ഥാനം, "ഗുണവർണ്ണധർമ്മാദി" പദങ്ങൾ എല്ലാവരും സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശകാരത്തിന്നു ശക്തിയും ഭക്തിയും വളർത്തിയിരിക്കുന്നതു ഈ നാനാർത്ഥപദങ്ങളാകുന്നു.

ബ്രഹ്മാവു വിഷ്ണു ശിവൻ ദേവേന്ദ്രൻ വരുണൻ അഗ്നി യമൻ എന്നിങ്ങനെ അനേകം ദേവന്മാരെയും അവരുടെ സ്വഭാവത്തിന്റെ ഗുണദോഷങ്ങളെയും ഗാഥയിൽ ഭംഗിയായി പ്രതിപാദിച്ചു കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യസാധാരണങ്ങളായ അസൂയാഹങ്കാരാദിദോഷങ്ങൾക്കു വശംവദന്മാരായി പലപ്പോഴും ദേവന്മാരും അനീതികൾ പ്രവർത്തിക്കുമെന്നും അതിന്റെയൊക്കെ ഫലം അവർക്കു പരാജയവും നൈരാശ്യവുമായി പരിണമിക്കുമെന്നും ഗാഥയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. ദേവന്മാരായാലും ദുരഹങ്കാരാദിദോഷങ്ങൾക്കു അടിമകളാകരുതെന്നു കവി ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പഠിപ്പിക്കുന്നു. സാധാരണക്കാരായ എല്ലാം ദേവന്മാരെയും വിശേഷിച്ചു ബ്രഹ്മാവു ശിവൻ മുതലായവരെയും ഒരോ കാര്യങ്ങളിൽ തോല്പിച്ചു ശ്രീകൃഷ്ണൻ സാക്ഷാൽ ജഗദീശ്വരനെന്നു കാണിച്ചു ഭക്തിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയാണ് ഇങ്ങനെ ചെയ്തിരിക്കുന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം. അതു ശ്ലാഘ്യമായ വിധം ഫലിച്ചിട്ടുണ്ട്.

വിവിധങ്ങളായ ലോകധർമ്മങ്ങളുടെയും വിശേഷിച്ചു ഉത്തമമായ സന്മാർഗ്ഗജീവിതശുദ്ധിയുടെയും സ്വഭാവത്തെ കാണിക്കുന്നതിന്നു പുനത്തിന്നു അതിരില്ലാത്ത ശ്രദ്ധയും കൌതുകവും ഉണ്ട്. തത്സംബന്ധങ്ങളായ തത്വങ്ങളെ ഗാഥയിൽ കവി ലോഭമില്ലാതെ അവിടവിടെ നിവേശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകോക്തികളായി ഉപയോഗിക്കു

ന്നതിന്നു യുക്തങ്ങളും അനർഘങ്ങളും ആയ അനേകം വാക്യരത്നങ്ങൾ ഗാഥയിൽ പരിലസിക്കുന്നു. ധർമ്മമാഹാത്മ്യത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ പൂനത്തിന്റെ ശ്രദ്ധ ഒരു സന്ദർഭത്തിലും ശിഥിലമാകുന്നതല്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'ന്യായ'ങ്ങൾ ലോകതത്വങ്ങളാകുന്നു. അവ ചിന്തകന്മാരെ അതിരില്ലാതെ രസിപ്പിക്കും.

യാഗം ചെയ്തു തങ്ങൾ കേമന്മാരെന്നു വിചാരിച്ചു ഞെളിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ബ്രാഹ്മണർ, ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു ഗോപബാലന്മാർ അടുക്കൽ വന്നു ചോറു ശരണമെന്നു അപേക്ഷിച്ചപ്പോൾ, ഒട്ടു കേട്ടതായിട്ടുപോലും ഭാവിച്ചില്ല. പിന്നീടു ബാലന്മാർ ബ്രാഹ്മണപത്നികളുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു ഭഗവാന്റെ ആജ്ഞയെ അറിയിച്ചു. അവർ ഒട്ടു കേൾക്കാത്ത താമസം. ഭഗവാന്നു ഭക്തിയോടുകൂടി സ്വയം ചോറും കറികളും കൊണ്ടുപോയി കൊടുത്തു വണങ്ങി നിന്നു. അവർ ഭഗവാനെ സ്തുതിച്ചു തങ്ങളുടെ ഭക്തിയെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു. കൃഷ്ണന്റെ അടുക്കൽ നിന്നു സ്ത്രീകൾ മടങ്ങി വന്നപ്പോൾ, ഭഗവദാജ്ഞയെ നിഷേധിച്ചതിൽ ബ്രാഹ്മണർക്കു പശ്ചാത്താപമുണ്ടായി. ഭഗവദ്ദർശനത്തിന്നു അവർ ആഗ്രഹിച്ചു എങ്കിലും കംസഭീതി നിമിത്തം അതിന്നു ഒരുമ്പെട്ടില്ല.

ജ്ഞാനവും കർമ്മവും യോഗവും ഒന്നുമല്ല വേണ്ടതു്. ഭക്തിയാണു മുഖ്യം. അതുകൊണ്ടു മാത്രമേ ഭഗവൽപ്രീതി ലഭിക്കുകയുള്ളു. അതൊന്നു ഉണ്ടെങ്കിൽ മറ്റെന്തില്ലെങ്കിലും ദോഷമില്ല. ഇല്ലെങ്കിൽ ത്രൈലോക്യാധിപത്യം ലഭിച്ചിരുന്നെന്നാലും ആപത്തു വന്നു ചേരും. അറിവില്ലാത്ത സ്ത്രീകൾ കൃഷ്ണപ്രീതിക്കു പാത്രമായി. കർമ്മനിഷ്ഠന്മാരും ആഢ്യന്മാരും എന്നു അഭിമാനിച്ച ബ്രാഹ്മണരോ? ഭഗവദനുഗ്രഹത്തിന്നു ലഭിച്ച അവസരം പാഴാക്കിക്കളഞ്ഞു പശ്ചാത്തപിച്ചു. അറിവില്ലാത്തവരെന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നവരാണു് പലപ്പോഴും അതേറിയവരേക്കാൾ—അല്ലെങ്കിൽ അപ്രകാരം അഭിമാനിക്കുന്നവരേക്കാൾ—സ്വഭാവശുദ്ധിയും ഭക്തിയും കൊണ്ടു ശ്ലാഘ്യന്മാരായി കാണപ്പെടുന്നതു്. ഈ തത്വങ്ങൾ വിപ്രപത്ന്യനുഗ്രഹം കൊണ്ടു ഗ്രഹിക്കണം. ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിന്നു ഉപചത്തിനേക്കാൾ ഭക്തിയുടെ ഉൽക്കർഷം കാണിക്കുകയാണു് ഈ കഥയുടെ ഉദ്ദേശ്യം.

ഭഗവദ്ദർശനം കഴിഞ്ഞു കൃതാർത്ഥനായി മടങ്ങിപ്പോകുന്ന കുചേലൻ സ്വഗൃഹത്തിന്നടുത്തു എത്തിയപ്പോൾ പത്നി എതിരേല്ക്കുന്നതിന്നു വരുന്നതു കണ്ടു. പട്ടിണി നിമിത്തം ക്ഷീണിച്ചു അവശയായ ഒരു സ്ത്രീയല്ല മുമ്പിൽ വന്നു ചേർന്നതു്. സൌന്ദര്യധോരണി കൊണ്ടു സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീദേവിയെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്ന ഒരു മഹിളാമണിയെയാണു കണ്ടതു്. അപ്പോൾ അവൾ അന്യസ്ത്രീയായിരിക്കുമെന്നു കുചേലൻ വിചാരിച്ചു. എന്നാൽ സ്വഭാര്യയോടെന്നപോലെ ഒരു സ്നേഹം അദ്ദേഹത്തിന്നു അവളിലുണ്ടാകുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ തന്റെ മനസ്സു പരസ്ത്രീയിൽ ചെന്നുപതിഞ്ഞുവല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു കുചേലൻ സങ്കടപ്പെട്ടു.

സുന്ദരിയായൊരു നാരിയുണ്ടങ്ങോട്ടു
വന്നുതുടങ്ങുന്നു മന്ദം മന്ദം
രത്നങ്ങൾ പൂണ്ടൊരു മേനിയെക്കാണുമ്പോൾ

കല്പകവല്ലിതാനെന്നു തോന്നും
ലക്ഷണമോരോന്നേ ചിന്തിച്ചു കാണുമ്പോൾ
ലക്ഷ്മിതാൻ കേവലമല്ലയല്ലീ.
ഉത്തമയായൊരു നാരിയെന്നുള്ളതോ
വ്യക്തമായ് ചൊല്ലാമിമ്മേനികണ്ടാൽ
ആരണനാരിയെന്നിങ്ങനെ തോന്നുന്നു-
താനനംതന്നിലെ നാണം കണ്ടാൽ
എന്നുടെ മാനസമന്യമാരാരിലു-
മെന്നുമേ ചെല്ലുവോന്നല്ലയല്ലോ
ഇന്നിവൾ തന്നിലെ ചെന്നു നിന്നീടുന്നു
പിന്നെയും പിന്നെയും കാണുന്തോറും
പാപത്തെപ്പൂകിപ്പാൻ പോകാതെ നീയെന്നി-
പ്പാപിയോടേററം ഞാൻ ചൊല്ലുന്തോറും
എന്നെയും കൈവിട്ടു പിന്നെയും പോകുന്നു
തന്നുടെ കോരകമെന്നു നണ്ണി
കഷ്ടമേയെന്നുടെ ധർമ്മവും കൈവിട്ടു
ദുഷ്ടനായ് വന്നു ഞാനിന്നു നേരേ.

(പു. 193) ഈ ഭാഗം ചാരിത്രശുദ്ധിയെ സംരക്ഷിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ കവിയ്ക്കുള്ള അസാധാരണമായുള്ള ശ്രദ്ധയെ കാണിക്കുന്നു. ധർമ്മാചാര്യന്മാരായ ചില മഹാകവികൾ മാത്രമേ ഈമാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ ധർമ്മചിന്തയെ പ്രതിപാദിക്കുക പതിവുള്ളൂ. ഈ പ്രകൃതത്തിൽ നമ്മുടെ കവി ലോകാചാര്യനായ കാളിദാസനെ അനുകരിക്കുന്നു എന്നു വിചാരിക്കാം. "കഷ്ടം! എന്റെ മനസ്സു പരസ്ത്രീയിൽ അനുരക്തമായി വന്നുവല്ലോ. ഞാൻ വലിയ ദുഷ്ടൻതന്നെ", എന്ന വിചാരം കുചേലഹൃദയത്തിന്റെ അഗാധമായ നൈർമ്മല്യത്തെ കാണിക്കുന്നു. കുചേലവൃത്തകഥകൊണ്ടു കൈകാര്യംചെയ്തിരിക്കുന്ന കവിവര്യന്മാരിൽ എത്രപേർ ഈ പ്രകൃതത്തിൽ ഇപ്രകാരം കുചേലനെക്കൊണ്ടു ചിന്തിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു നോക്കിയാൽ അധികമാരും ചെയ്തിട്ടില്ലെന്നു തെളിയും. പരസ്ത്രീയുമായി മനസ്സുകൊണ്ടു രമിക്കുന്നതുകൂടി പാപമെന്നു കവി ഇവിടെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ,

പ്രീതസ്സ്വയം തയാ യുക്തഃ
പ്രവിഷ്ടോ നിജമന്ദിരം.

(ദശ. അ. 81) എന്നു മാത്രമേ മൂലത്തിലുള്ളൂ.

സൌഭദ്രികകഥയിലും ധർമ്മപരമായ വിചാരം നിബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. സുഭദ്രയ്ക്കു ആദ്യം അർജ്ജുനനോടു അനുരാഗം സംഭവിച്ചു. അങ്ങിനെയിരിക്കുമ്പോൾ സംന്യാസിവേഷധാരിയായ അർജ്ജുനൻ ദ്വാരകയിൽ ചെന്നു. സുഭദ്രയ്ക്കു ആ ആളാരെന്നു അറിവില്ല. ഒരു സംന്യാസിയെന്നു മാത്രം വിചാരിച്ചു. എങ്കിലും മനസ്സു തദനുരക്തമായി. അപ്പോൾ മുൻപു മനസ്സുകൊണ്ടു അർജ്ജുനനെ വരിച്ച താൻ, ഇപ്പോൾ അന്യനാ-

യ ഈ യോഗിയിൽ ആസക്തചിത്തയായല്ലോ എന്ന വിചാരം സുഭദ്രയ്ക്കു ഉണ്ടായി. തെററിദ്ധാരണകൊണ്ടു് ഉണ്ടായ ആ മനോവൃത്തി, സുഭദ്രയെ എത്രയും വിഷാദിപ്പിച്ചു എന്നു നോക്കുക.

യോഗ്യനല്ലാത്തൊരു ഭിക്ഷുകന്മേലല്ലോ
യോഗ്യമല്ലാത്തൊരു ചാപല്യമിപ്പോൾ
ഉത്തമമാം കുലത്തിൽ മുളച്ചെനി-
യ്ക്കിത്തരം തോന്നുവാനെന്തുന്യായം?
പാർത്ഥനിലുള്ളൊരു മാനസമിന്നിതി-
ത്തീർത്ഥകൻതങ്കലേയായിക്കൂടി
ഒത്തുനിന്നീടിലിമ്മന്മഥനിനൊന്നേ-
ക്കീർത്തികേടാക്കുന്നാനെന്നു വന്നു
ഉൾക്കകൊണ്ടിന്നിവനിങ്ങനെ ചൊൽകിലും
യോഗ്യമല്ലാത്തതു ചെയ്യേണമെന്നും
ഭിക്ഷുകൻ മൂലമായ് ദുഷ്കൃതിചെയ്തുഞാൻ
നില്ക്കുമാറെങ്ങനെ ലോകർമുൻപിൽ
കണ്ണന്നു ചെഞ്ചമ്മേ സോദരിയായൊരു-
കന്യകയല്ലയോ ന്യൂനമെന്നാൽ.

(പു. 206) ഉൽകൃഷ്ടകുലജാതകളും വിശിഷ്ടസംസ്കാരസമ്പന്നകളും ആയ സ്ത്രീകൾക്കു ഏതാദൃശസന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ധർമ്മചിന്തയുടെ സ്വഭാവത്തെ കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. "ഉത്തമ.....ന്യായം" എന്ന ഭാഗം അർത്ഥപൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നു. സൽകുലത്തിൽ ജനിച്ചിരിക്കുന്നവരുടെ ചിന്തയും പ്രവൃത്തിയും തദനുസരണം സാത്വികമായിരിക്കും.

ഗുണാനാം മഹതാം യോഗ്യാ
വംശാവംശാ ഇവോന്നതാഃ.

(വാസിഷ്ഠം - നിർവ്വാ. പ്രകരണം.) എന്നു അഭിജ്ഞോക്തിയുണ്ടു്. സജ്ജനങ്ങൾക്കു യോജിക്കാത്ത യാതൊരു കാര്യവും അവർ വിചാരിക്കുകയില്ല. അധർമ്മം ചെയ്യേണ്ടതായി വരുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ 'മരിച്ചാലും ഞാൻ അതു. ചെയ്കയില്ല' എന്ന ദൃഢനിശ്ചയം എല്ലാവർക്കും ഉണ്ടാകണം. എന്നാൽ അനീതികളിൽ നിന്നു രക്ഷ നേടാം. "എന്തുതന്നെവന്നാലും ശരി ഞാൻ അർജ്ജുനനെയല്ലാതെ മററാരെയും മനസ്സുകൊണ്ടു സ്മരിക്കപോലും ഇല്ല." സുഭദ്രയുടെ ഉൽകൃഷ്ടമായ ആത്മസംസ്കാരത്തെ ഈ ഭാഗം വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ അഭിപ്രായത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന തത്വത്തെ സ്ത്രീകൾ പൊതുവെ ഭക്തിപൂർവ്വം ആദരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ സുഭദ്രയ്ക്കു ഇപ്രകാരം ഒരു ചിന്താഗതിയുണ്ടായതായി പറയുന്നില്ല. എന്നാൽ കുലശേഖരന്റെ സുഭദ്രാധനഞ്ജയം നാടകത്തിൽ, കഥാനായികയ്ക്കു ഇങ്ങനെ ഒരു വിചാരം സംഭവിച്ചതായി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ടു്. സുഭദ്രയ്ക്കു ആദ്യം അർജ്ജുനനോടും, പിന്നീടു സംന്യാസിയോടും, അനന്തരം ബ്രഹ്മചാരിസ്ഥിതിയിൽ തി

ന്നു മോചിപ്പിച്ച ആളിനോടും അനുരാഗം ഉണ്ടായി. അവർ മൂന്നുപേരും സൂക്ഷ്മത്തിൽ ഒരാൾ എന്നു സുഭദ്ര അറിയുന്നില്ല. സതീധർമ്മത്തിനു വിരുദ്ധമായി തനിക്കു പലരിൽ അനുരാഗം ഉണ്ടായതു വിചാരിച്ചു സങ്കടപ്പെട്ടു അവൾ തൂങ്ങിച്ചാകുന്നതിനു ഒരുമ്പെട്ടു. അപ്പോൾ അർജ്ജുനൻ ചെന്നു തടഞ്ഞു വസ്തുതപറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുന്നു. ഇതാണു ധനഞ്ജയത്തിലെ കഥ. അടിസ്ഥാനമില്ലാതെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടായ മാനസിക വ്യഭിചാരശങ്കയും അധർമ്മഭയം നിമിത്തം ലോകജീവിതം ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനൊരുമ്പെടുന്ന സതീരത്നമായ ഒരു നായികയെ ഭാരതത്തിൽ—ഭാരതീയരുടെ സാഹിത്യത്തിൽ—അല്ലാതെ എവിടെ കണ്ടുകിട്ടും? സുഭദ്ര ഏറെക്കുറെ സാവിത്രിയുടെ തുല്യയെന്നു എനിക്കു തോന്നുന്നു. ഭാരതീയസ്ത്രീകൾക്കു ചാരിത്രശുദ്ധിമാഹാത്മ്യത്തെ ഈ വിധമാണു മഹാകവികൾ വെട്ടിത്തുറന്നിട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആധുനികസാഹിത്യകാരന്മാർ അതിനെ എത്രയും കളങ്കപങ്കിലമാക്കിത്തീർത്തിരിക്കുന്നു! നാടകത്തിലെ കഥ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കണം ഗാഥാകർത്താവു പ്രകൃതം രചിച്ചതെന്നു ഊഹിക്കാം.

ലോകാപവാദത്തെ ഭയപ്പെടണം. അതു നേരിട്ടാൽ എന്തു പ്രവർത്തിച്ചും അതിനെ നീക്കണം. മഹാപുരുഷന്മാരെക്കുറിച്ചു അപവാദങ്ങൾ പറഞ്ഞു ഉണ്ടാക്കരുതു്. സത്തുക്കൾക്കു ദോഷം സംഭവിക്കുന്നു എന്നു അറിയുന്നതു സാധാരണജനങ്ങൾക്കു അമൃതംപോലെ ആനന്ദജനകമാണു്. കേട്ടപാതി കേൾക്കാത്തപാതി ഏതു കാര്യവും അവർ വീണ്ടുവിചാരമില്ലാതെ നാട്ടിൽ പറഞ്ഞുപരത്തും. "ജനാനാം പീയൂഷം ഭവതി ഗുണിനാം ദോഷകണികാ" (നാരായണീയം) എന്നു മേല്പുത്തൂർ മഹാകവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു യഥാർത്ഥമാകുന്നു. ലുബ്ധന്മാർക്കു കിട്ടുന്ന അർത്ഥം ആപൽക്കരമാകും. എന്നിങ്ങനെ അനേകം ലോകതത്വങ്ങളെ പഠിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നാണു സ്യമന്തകകഥ. അതു ഭാഗവതകർത്താവിന്റെ കല്പനാവൈഭവത്തെ കാണിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു. ഭക്തിയോടുകൂടി ചെയ്യുന്ന ഈശ്വരഭജനത്തിനു താമസിക്കാതെ ഫലം കിട്ടുമെന്നു ഹേമന്തലീലാകഥ പഠിപ്പിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ ഭർത്താവായി വരണമെന്നു വിചാരിച്ചു ദേവിയെ സേവിച്ച ഗോപബാലികമാർക്കു കൃഷ്ണൻ പ്രത്യക്ഷമായിച്ചെന്നു അഭീഷ്ടം കൊടുത്തു.

സഭാഗൃഹത്തിൽ വച്ചു സ്ഥലജലഭ്രമം സംഭവിച്ച ദുര്യോധനനെ ഭീമാദികൾ ആക്ഷേപിച്ചപ്പോൾ, ധർമ്മപുത്രൻ ഇപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചു അതു തടഞ്ഞു.

ധർമ്മജൻ ചൊല്ലിനാനെന്നതു കണ്ടിട്ടു
"സമ്മതിയല്ലിതു നിങ്ങൾക്കൊട്ടും
പാപമെന്നോർപ്പിൻ പരിഹാസം താപത്തെത്തൂകുന്നോ-
രാപത്തിൻ മൂലമായ് വന്നുകൂടും."

(പുറം 183) ആരെയും അധിക്ഷേപിക്കരുതു്. പരിഹാസം ആപത്തിനും സന്താപത്തിനും മൂലമായിബ്ഭവിക്കും. "പ്രായേണ സമ്പ്രതി ജനാഃ പരിഹാസശീലാഃ" എന്നതാണു ലോകസ്വഭാവം. സജ്ജനങ്ങൾ അതു വർജ്ജിക്കണം. ഈ തത്വം പഠിപ്പിക്കുന്ന കഥയാണു ദുര്യോധനസംഭ്രമം.

അനന്തരം വിശിഷ്ടപാത്രങ്ങളുടെ സ്വഭാവവ്യത്യാസം കഥയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. ദാരിദ്ര്യശമനത്തിനു ഈശ്വരവിചാരംപോലെ ഫലപ്രദമായ മാർഗ്ഗമില്ല. പ്രഭുക്കന്മാരെ സേവിച്ചാൽ അല്പം സ്വല്പം കിട്ടുക [illegible]. [illegible] സർവ്വ

വിധങ്ങളായ ശ്രേയസ്സുകളും ഈശ്വരഭജനംകൊണ്ടു കിട്ടുന്നു. ഇതു വിശേഷേണ ദരിദ്രന്മാർ ശിലാരേഖപോലെ ഹൃദയത്തിൽ ധരിച്ചിരിക്കേണ്ട തത്വമാണു്. എന്തെങ്കിലും കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങളോടുകൂടിയല്ലാതെ ശൂന്യഹസ്തന്മാരായി വലിയ ആളുകളെയും ദേവന്മാരെയും ദർശിക്കരുതു്. ഈശ്വരന്മാർ, ആശ്രിതന്മാർ ഭക്തിയോടുകൂടി കൊടുക്കുന്ന ഏതു സാധനവും സന്തോഷത്തോടുകൂടി സ്വീകരിച്ചു അവരെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഭക്തന്മാർക്കു അല്പം വല്ലതും കൊടുക്കുന്നതിനു വളരെയധികം മടങ്ങു ഗുണം പ്രതിഫലം ലഭിക്കുന്നു. കുചേലൻ നിസ്സാരമായ അവലു ഭഗവാനു കൊടുത്തു. പകരം കിട്ടിയതോ? അപരിമിതവും അനശ്വരവുമായ ഐശ്വര്യം.

മഹതാമുപയുക്തം ഹി
സദ്യ ഏവാഭിവർദ്ധതേ.

(യോഗവാസിഷ്ഠം) എന്ന കവിവാക്യം എത്രയനുഭവസിദ്ധമെന്നു നോക്കുക! താഴ്ന്നനിലയിൽ ഇരിക്കുന്നവരായാലും സബ്രഹ്മചാരികളോടു സ്നേഹപൂർവ്വം പെരുമാറണം. അവർക്കു വേണ്ടതൊക്കെ കൊടുക്കണം. ഇതു കൃഷ്ണനും കുചേലനുമായുള്ള പെരുമാറ്റത്തിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതായ മറ്റൊരു തത്വമാകുന്നു. ഗുരുവിന്റെ ഏതാജ്ഞയേയും ഭക്തിയോടുകൂടി കൈക്കൊള്ളണമെന്ന ധർമ്മത്തെ കൃഷ്ണകുചേലന്മാർ വിറകു കൊണ്ടുവരുന്നതിനു പോയി കഷ്ടപ്പെട്ടതായി പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന കഥയിൽ നിന്നു മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവയെല്ലാം അമൂല്യതത്വങ്ങളും ആധുനികന്മാർ പ്രത്യേകം പഠിച്ചു അനുഷ്ഠിക്കേണ്ടവയുമത്രെ.

ആധുനിക ഭാഷാസാഹിത്യത്തിൽ ദാരിദ്ര്യകഥകൾക്കു വലിയ പങ്കു ഉണ്ടു് എന്നു കണക്കില്ലാതെ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചെറുകഥകളും ഗീതങ്ങളും തന്നെ ദൃഷ്ടാന്തം. തല്കർത്താക്കന്മാർക്കു യാചകന്മാരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തുകയും വധിക്കുകയും അല്ലാതെ ദുഃഖമോചനത്തിനു വഴി കല്പിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ല. അവർക്കു ഈശ്വരന്റെ നാമം സ്മരിക്കുവാൻ കഴിയാത്തതാണു അതിനു കാരണം. പ്രാചീനകവികൾ ദാരിദ്ര്യത്തെക്കുറിച്ചു യാതൊന്നും അറിയാത്തവരും പ്രതിപാദിക്കാത്തവരും എന്നാണു ആധുനികന്മാരുടെ അഭിപ്രായം. പൂർവ്വമഹാകവികൾ ദാരിദ്ര്യശക്തിയെക്കുറിച്ചു നല്ലതുപോലെ അറിയുകയും തൽപ്രശമനോപായത്തെ ഹൃദ്യമായി ഉപദേശിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. ഈ വസ്തുത പൂർവ്വഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നു വെളിവാകും. ഈശ്വരഭജനമാണു ഉത്തമമായ ദാരിദ്ര്യശമനമാർഗ്ഗമെന്നു അവർ അനുഭവസിദ്ധമായ വിധം ഉപദേശിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ശിവപുരാണ (പ്രദോഷവ്രതമാഹാത്മ്യം)ത്തിലും മറ്റും അത്തരം കഥകൾ ധാരാളം ഉണ്ടു്. "ദരീശ്വരദ്വാരബഹിർവ്വിതർദ്ദികാദുരാസിക" കൊണ്ടു കാര്യത്തിൽ ഫലമില്ലെന്നും, "ധനഞ്ജയസ്യന്ദനഭൂഷണ"മായ ധനത്തിന്റെ വിചാരമാണു വേണ്ടതെന്നും പുരാണകവികൾ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നതു വാസ്തവമെന്നു അനുഭവം തെളിയിക്കുന്നു. ദാരിദ്ര്യദുഃഖശമനത്തിനു ഉപദേശിക്കുന്ന കഥകളിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനം കുചേലവൃത്തമാകുന്നു. അതിനെന്നപോലെ മറ്റൊരു കഥയ്ക്കും അത്ര പ്രചാരവുമില്ല. ഈ കഥയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി അനേകം കാവ്യങ്ങൾ നിർമ്മിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽ ഏറ്റവും മുഖ്യമാണു കുചേലവൃത്തം വഞ്ചിപ്പാട്ടു. (രാ

മപുരത്തു വാരിയർ) അതു കവിയുടെ ദാരിദ്ര്യത്തെയും നശിപ്പിച്ചു എന്നു ഐതിഹ്യം ഉണ്ട്. സഖ്യമാഹാത്മ്യമറിയിക്കുന്ന ഒരു കഥയാണു കുചേലവൃത്തം. അതു ഒരുപോലെ ഭക്തിയേയും വിരക്തിയേയും ജനിപ്പിക്കുന്നു. ഇന്നത്തെ ദാരിദ്ര്യഗായകന്മാരായ കവികൾ തങ്ങൾക്കു കുചേലവൃത്താന്തത്തിൽ നിന്നു വല്ലതും പഠിക്കുവാനുണ്ടോ എന്നു ചിന്തിക്കുന്നതു ഉപകാരമായിരിക്കും.

മഹാപ്രസ്ഥാനത്തിനു ഇറങ്ങിയ ധർമ്മപുത്രന്റെയും ശ്വാവിന്റെയും കഥ ആശ്രിതരക്ഷ ഉൽകൃഷ്ടധർമ്മമെന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നു. വിമാനത്തിൽ കയറുന്നതിനു അപേക്ഷിച്ച ദേവദൂതനോടു രാജാവു പറയുന്നു:—

ഖിന്നനായ് വന്നെന്നെയാശ്രയിച്ചീടിനാൻ
മുന്നമേ നമ്മെയിശ്വാനനെന്നാൽ
ധന്യമായ് നിന്നൊഴും യാനമേറീടുവാൻ
മുന്നിലാമ്മാറിവൻ തന്നെ വേണം.

(പു. 231) എന്നെ ആശ്രയിച്ചു വന്നുകൂടിയ ശ്വാവു ആദ്യമായി വിമാനത്തിൽ കയറണം. പിന്നീടു ഞാൻ കയറാം. ഈ അഭിപ്രായമുണ്ടോ ദേവദൂതൻ സമ്മതിക്കുന്നു? അതുകേട്ടു ദൂതൻ, "കണ്ണുകൾ പൊത്തിക്കൊൾ നിർണ്ണയമപ്പോൾ". പട്ടിയെ വിമാനത്തിൽ കയററി സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുകയോ? ശിവശിവ!. ഈ അഭിപ്രായം കേൾക്കുന്നതിനു തന്നെ കൊള്ളുകയില്ല. പട്ടിയെ ദൂരെ വിട്ടേച്ചു വിമാനത്തിൽ കയറുക എന്നു ദൂതൻ പറഞ്ഞു. അതിനു രാജാവു ധർമ്മതത്വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു ഈ പ്രകാരം മുന്നഭിപ്രായം തന്നെ ശരിയെന്നു സിദ്ധാന്തിക്കുന്നു.

ആശ്രിതന്മാരെയൊക്കെ വെടിഞ്ഞുള്ളൊരു-
വാഴ്‌വതിലൊന്നുമേ മോഹമില്ല
ദീനനായ് വന്നവൻ തന്നെയും വഞ്ചിച്ചു
യാനമേറുന്നതിക്കാത്തു കണ്ടാൽ
നാകലോകത്തിങ്കൽ സൗഖ്യമില്ലെന്നുമേ
പോക നീയെന്നുമേ നാകലോകേ.

(പു. 232) ആശ്രിതരക്ഷ മഹനീയമായ ധർമ്മമാകുന്നു. അതിനെ പരിത്യജിച്ചിട്ടു എനിക്കു ഒരു സ്വർഗ്ഗസുഖം വേണ്ട. നീ വന്ന വഴിയ്ക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളുക. ഞാൻ പട്ടിയെ എന്തു വന്നാലും ഉപേക്ഷിക്കുകയില്ല. അതു എന്നെ ആശ്രയിച്ചു കൂടെക്കൂടിയിരിക്കുന്നതാണ്. ഈ അഭിപ്രായത്തെ ദേവദൂതൻ ആക്ഷേപിച്ചു എങ്കിലും ധർമ്മപുത്രൻ അതു വകവച്ചില്ല. മഹാഭാരതത്തിലും അതിനെ അനുസരിച്ചു കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഈ കഥ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതു, ആശ്രിതന്മാരോടു കരുണയുണ്ടായിരിക്കണമെന്നും അവരെ രക്ഷിക്കുകയല്ലാതെ കൈവെടിയരുതെന്നും പഠിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ്. ഗാഥാകാരൻ ഈ ധർമ്മത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെ പ്രകൃതത്തിൽ ഉപദേശിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ കഥ ഭാഗവതത്തിലില്ല. ഭാരതം മഹാപ്രസ്ഥാനപർവ്വത്തിൽ നിന്നാണ് ഇതു കവി ഗ്രഹിച്ചു ഗാഥയിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്നതു്. അടിസ്ഥാനതത്വം ഉപ

ദേശിക്കുന്നതിനു ഗാഥയിൽ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ കഥയ്ക്കു് വേണ്ട സാമൎത്ഥ്യമുണ്ടു്.

ധർമ്മോപദേശവിഷയത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥയുടെ നിലയെന്തെന്നു ഇതുവരെ ചെയ്ത പ്രതിപാദനം കൊണ്ടു വ്യക്തമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഗാഥയിൽ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്ന ധർമ്മങ്ങൾ ഭാഗവതത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നവയാണു്. എന്നാൽ അവയെ ത്യജിക്കുന്നതിലും ചുരുക്കുന്നതിലും വിസ്തരിക്കുന്നതിലും പുതിയ കല്പനംകൊണ്ടു മോടി പിടിപ്പിക്കുന്നതിലും പരം പാടവം കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഗാഥയിലെ ധർമ്മോപദേശസുരഭിലങ്ങളായ ഭാഗങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ അവ അധികവും കവിയുടെ സ്വന്തം കല്പനകളെന്നേ വായനക്കാർക്കു തോന്നുകയുള്ളൂ. അത്രയ്ക്കു കവി അവയ്ക്കൊക്കെ പുതുമ വരുത്തിയിരിക്കുന്നു. വായനക്കാർക്കു കൃത്യാകൃത്യബോധം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുത്തു, അവരെ ധർമ്മാധ്വാവിൽ കൂടി നയിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ശക്തി മഹാപ്രബന്ധങ്ങൾക്കെല്ലാം മുഖ്യമായി ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട ഗുണമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടാണു അവയ്ക്കു സമുദായങ്ങളുടെ ആത്മസംസ്കാരത്തെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനു സാധിക്കുന്നതു്. ഒരു മഹാപ്രബന്ധത്തെ ശ്ലാഘ്യതരമായ നിലയിൽ എത്തിക്കുന്നതു്, അതിലെ സാഹിത്യഗുണങ്ങളുടെ വിശിഷ്ടത മാത്രമല്ല, ധർമ്മോപദേശത്തിന്റെ ശുദ്ധിയും വൈപുല്യവും ഹൃദ്യതയും കൂടിയാകുന്നു. അതിനു പുരാണേതിഹാസാദികളും കാളിദാസാദികാവ്യങ്ങളും തന്നെ ഉദാഹരണം. മഹാപ്രബന്ധങ്ങളെല്ലാം പ്രകാരാന്തരേണ നിർമ്മിതങ്ങളായ ധർമ്മശാസ്ത്രവ്യാഖ്യാനങ്ങളും തല്കൎത്താക്കന്മാർ ധർമ്മാചാൎയ്യന്മാരുമായിട്ടു കണ്ടിട്ടുള്ളൂ. കൃഷ്ണഗാഥയുടെയും പുനത്തിന്റെയും നില ഏതദ്ഭിന്നമല്ല. പുരാണശിരോരത്നമായ മഹാഭാഗവതത്തെ ഉപജീവിച്ചു രചിതമാകുന്ന ഒരു കൃതി അങ്ങിനെയല്ലാതെ വരാവുന്നതല്ല. അതു കേരളീയഹൃദയത്തോടു വിട്ടുമാറാതെ ഒട്ടിപ്പിടിച്ചു വർത്തിക്കുന്നതിന്റെ രഹസ്യം ഇതത്രെ. ഏതു പ്രസ്ഥാനത്തെ ആശ്രയിച്ചു ജീവിതം നയിക്കുന്നവൎക്കും, തത്തദ്ധർമ്മങ്ങളിൽ അറിവും അഭിരുചിയും സർവ്വോപരി ഭഗവദ്ഗതമായ ഭക്തിയും ഗാഥാപാരായണംകൊണ്ടു നേടുവാൻ കഴിയും. തുഞ്ചത്താചാൎയ്യൻ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ മുതലായ ചുരുക്കം ചില കവികളുടെ കൃതികളെ നീക്കി നിർത്തിയാൽ മററുള്ളവയിൽ അധികം എണ്ണത്തിനും ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതല്ല ഈ വൈശിഷ്ട്യം.

9. സാഹിത്യനിരൂപണം.

പുനത്തിന്റെ കവിതാഗുണങ്ങളെക്കുറിച്ചു മുമ്പു ലഘുവായി ചിന്തിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതു മതിയാകുകയില്ല. അതിനെപ്പററി കൂടുതലായി നിരൂപണം ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. മഹാകവികളിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥാനം ഏതെന്നു അതിൽ നിന്നു വെളിവാകുന്നതായിരിക്കും.

(1) ചില പ്രത്യേക ശൈലികൾ (2) ലളിതരീതി (3) പുതിയ കല്പന (4) പഴയ പദങ്ങളുടെ പ്രയോഗം (5) ലോകോക്തികളുടെയും പഴഞ്ചൊല്ലുകളുടെയും നിവേശനം (6) രസാലങ്കാരപുഷ്ടി (7) ശയ്യാപാകങ്ങളുടെ പ്രത്യേകത (8) പ്രതിപാദനത്തിന്റെ വൈഭവം (9) ഭക്തിരസത്തിന്റെ സമുല്ക്കർഷം (10) ലോകസ്വഭാ

വങ്ങളുടെ സരസമായ പ്രകാശനം എന്നിവ കൃഷ്ണഗാഥയുടെ പ്രത്യേക ഗുണങ്ങളാകുന്നു. ഇവയിൽ പലതും വേറെയും ചില കൃതികളിൽ കാണുവാൻ കഴിയും. എന്നാൽ ഇവയെല്ലാം ചേൎന്നു സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നതും, പുനത്തിന്റെ വ്യക്തിവൈഭവത്തെ കാണിക്കുന്നതും, ഇതരകൃതികൾക്കു അലബ്ധവും സവിശേഷം ശ്ലാഘനീയവും ആസ്വാദനം കൊണ്ടു മാത്രം അറിയുവാൻകഴിയുന്നതും ആയ എന്തോ ഒരു ഗുണം കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു തികച്ചും ഉണ്ട്. അതുകൊണ്ടു കവിതാഗുണങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ചിന്തിച്ചാൽ അതിനു തുല്യമായിട്ടു അതൊന്നു മാത്രമേയുള്ളു എന്നു വിശദമാകും.

വസ്തുക്കളുടെ ഗുണത്തെയും ദോഷത്തെയും കുറിച്ചു എത്രവരെ ഉയൎത്തുകയും താഴ്ത്തുകയും ചെയ്യാമോ അത്രയ്ക്കു അങ്ങിനെ ചെയ്തു വൎണ്ണിക്കും. വൎണ്ണനം അതിന്റെ അങ്ങേയററത്ത്, പലപ്പോഴും അതുകടന്നു അപ്പുറത്തും എത്തിച്ചേരും. ഒടുവിൽ താൻ യാതൊന്നും വൎണ്ണിച്ചില്ലല്ലോ എന്നു തന്റെ അശക്തിയെക്കുറിച്ചു പരിതപിച്ചു അതിൽനിന്നു പിന്മാറും. വൎണ്ണനം വസ്തുമാഹാത്മ്യത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതും അതുല്യമായ രസോൽകൎഷത്തോടുകൂടിയതും ആയിരിക്കും. അതു വായനക്കാരുടെ ഹൃദയത്തെ ആനന്ദസാഗരത്തിൽ മുക്കും. എങ്കിലും കവി തൃപ്തനാകുന്നില്ല. താനൊന്നും പറഞ്ഞില്ലല്ലോ എന്ന ഇച്ഛാഭംഗത്തോടുകൂടിയായിരിക്കും അദ്ദേഹം വൎണ്ണനത്തിൽനിന്നു പിന്മാറുന്നത്. ഇപ്രകാരം ഒരു ആശാഭംഗം മററു കവികൾക്കു കണ്ടിട്ടില്ല.

മഹാദേവിയുടെ അംഗലാവണ്യാദി ഗുണങ്ങളുടെ മേന്മയെക്കുറിച്ചു സവിസ്തരം സരസഗംഭീരമായി വൎണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചതിനുശേഷം കവി എന്തുപറയുന്നു എന്നു നോക്കുക.

കേവലയായോരു ദേവിയെ വാഴ്ത്തുവാ-
നാവതല്ലെന്നതു ചിന്തിയാതെ
കാടായിച്ചൊല്ലുന്നതെന്തു നീയെന്നല്ലീ
മൂഢരായുള്ളോരിൽ മുൻപരല്ലോ
പാടവംകൂടാതെ മൂഢരായുള്ളോർകൾ
കാടാകുമാറല്ലോ ചൊല്ലുന്നതു
എന്നതുപാൎക്കുമ്പോളിന്നു ഞാൻ ചൊന്നതു-
നിന്ദ്യമല്ലെന്നതും വന്നുകൂടും.

(പു. 12.) ദേവിയുടെ സൌന്ദൎയ്യാദി ഗുണങ്ങളെപ്പററി വേണ്ടവിധം സ്തുതിക്കുന്നതിനു എന്നെക്കൊണ്ടു സാധിക്കുകയില്ല. എന്തൊക്കെയോ ഞാൻ അൎത്ഥമില്ലാതെ പറഞ്ഞു. അത്രയേയുള്ളു ഇതാണു ദേവീവൎണ്ണനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കവിയുടെ അഭിപ്രായം. നോക്കുക വിനയത്തിന്റെ അതിരില്ലായ്ക. ഈ വൎണ്ണനത്തിൽ പുനം ഒരു ശ്രീഹൎഷനും ബാണനും സുബന്ധുവും ആയിട്ടുണ്ട്. എങ്കിലും അദ്ദേഹം ദേവിയെപ്പററി മൂഢനായ തനിക്കു വാഴ്ത്തുവാനാവതല്ലെന്നു ചിന്തിച്ചു നിരാശനാകുന്നു!.

ഭഗവാന്റെ വേണുഗാനം കേട്ടപ്പോൾ ചരാചരങ്ങൾക്കുണ്ടായ ആനന്ദാത്മകമായ അവസ്ഥാന്തരത്തെ കവി അസാധാരണമായ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടുകൂടി വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതു അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായ ഒരു പ്രകരണമാകുന്നു. അങ്ങിനെ ഭംഗിയായി വൎണ്ണിച്ചിട്ടും കവിയ്ക്കു അലംഭാവം വരുന്നില്ല.

ആക്കമിയന്നവൻ പാട്ടിനെ വാഴ്ത്തുവാ-
നോക്കിലൊരുത്തൎക്കുമാവോന്നല്ലേ
ആയിരമാനനമാളുമനന്തനും
പേയായ്വരുമത്രേ വാഴ്ത്തുന്നേരം
മുററുമിതിന്നു കൊതിയ്ക്കയൊഴിച്ചിന്നു
മററൊന്നും വേണ്ടതില്ലെങ്ങളിപ്പോൾ.

(പുറം. 65) വേണുഗാനത്തിന്റെ മേന്മയെ വൎണ്ണിക്കുവാൻ ആയിരം മുഖങ്ങളോടു കൂടിയ അനന്തനും സാധിയ്ക്കയില്ല. പിന്നെ എനിയ്ക്കെങ്ങനെ കഴിവുണ്ടാകും? അതിനെ വാഴ്ത്തുന്നതിനു ആഗ്രഹിക്കാം. എനിക്കു അതിനുമാത്രമേ കഴിവുള്ളു. വേണുഗാനവൎണ്ണനത്തിൽ നമ്മുടെ കവി ഒരു കാളിദാസനായിട്ടുണ്ടു്. എന്നിട്ടാണു ഈ വിധം സ്വശക്തിവൈകല്യത്തിൽ വിഷാദിക്കുന്നതു്.

രാസക്രീഡയെ വൎണ്ണിക്കുന്നഭാഗത്തു "കണ്ണനെന്നെയ്യുന്നുടെ കാന്തിയെപ്പോലെ കാൺ" എന്നുതുടങ്ങി അതിമനോഹരമായ ഒരു ഭഗവത്സ്വരൂപവൎണ്ണനമുണ്ടു്. അതു മുൻപുഉദ്ധരിച്ചുകാണിച്ചിരിക്കുന്നതാകുന്നു. ആ വൎണ്ണനത്തിന്റെ അവസാനഭാഗത്തു കവി പറയുന്നു.

കണ്ണനെന്നെയ്യുന്നുടെ കാന്തിയെ വാഴ്ത്തുവാൻ
മണ്ണിലും വിണ്ണിലുമാരുമില്ലേ
അന്ധതകൊണ്ടുഞാനിങ്ങനെ വഴെ്ത്തിനേ-
നന്ധനെന്നല്ലോരുപേർ കൊള്ളുവാൻ.

(പു. 88) ഭഗവദ്രൂപവൎണ്ണനം എനിക്കു സാദ്ധ്യമല്ല. അറിയാതെ ഞാൻ അതിനു പുറപ്പെട്ടു. തന്നിമിത്തം ജനങ്ങൾ എന്നെ മൂഢനെന്നു പറവാൻ ഇടയായി. കവികൾ സ്വന്തം അശക്തിയെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുക എന്നതു അസാധാരണമല്ല. അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായ വൎണ്ണനംകൊണ്ടു തന്റെ കവിതാപ്രഭാവത്തെ കാണിച്ചതിനു ശേഷം ഇപ്രകാരം അപാടവത്തെക്കുറിച്ചു പരിതപിക്കുന്ന കവികൾ കുറവാകുന്നു. ഇതു ഗാഥയുടെ ഒരു ശൈലിയാണു്.

ലോകനീതികൾ കാണിച്ചിട്ടു അവ ശരിയെന്നു കാണിക്കുന്നതിന് "ഞായം" എന്ന പദം പ്രയോഗിക്കും. അതും ഗാഥയുടെ ഒരു ശൈലിയാകുന്നു.

വഞ്ചനമെന്നതു പിന്നെയുമോൎക്കുമ്പോൾ
(പുറം. 121) ചഞ്ചലമായ് വരുമെന്നു ഞായം.
ഉത്തമം തന്നെയും നല്കിനിന്നീടിനാൾ
(പുറം 17) ഉഷ്ണമായ്ക്കേന്നല്ലോ തോന്നി ഞായം.
നന്ദജൻ കയ്യിലേ നൽകിനാളന്നേരം
(പുറം 113) നന്മവരും കാലമെന്നു ഞായം.
പങ്കജലോചനൻ തൊട്ടുള്ളോരെല്ലാരു-
(പുറം 114) മങ്ങനെയല്ലോ താൻ വന്നു ഞായം.

ഇപ്രകാരം അനേകം വാക്യങ്ങൾ ഗാഥയിലുണ്ടു്. അവയെല്ലാം ഓരോതരം വിലയേ

റിയ ലോകതത്ത്വത്തെ ഉപദേശിക്കുന്നു. തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛൻ ചുരുക്കമായിട്ടു ഈ 'ഞായം' പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

പ്രത്യേകതരം ചില ഫലിതങ്ങളും പൊടിക്കയ്യുകളും പുനത്തിനുണ്ടു്, അവ അത്യന്തം രസകരങ്ങളും സന്ദർഭത്തിനു സമുചിതങ്ങളും ആകുന്നു. അവയുടെ സ്വഭാവം, ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ കൊണ്ടു വെളിപ്പെടുത്താം.

തിങ്കളെ നിർമ്മിച്ചാൻ പങ്കജം നിർമ്മിച്ചാൻ
പങ്കജസംഭവൻ പണ്ടു പണ്ടേ
എന്തിനെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു നിന്നുതാ-
നന്ധനായ്പോയിനേനിത്രനാളും
രുക്മിണിതന്മുഖമിങ്ങനെനിർമ്മിപ്പാ-
നഭ്യാസമാനെന്നതിന്നറിഞ്ഞു.

(പുറം 130) ബ്രഹ്മാവു ചന്ദ്രനെയും താമരയെയും നിർമ്മിച്ചപ്പോൾ അതെന്തിനാണെന്നു വിചാരിച്ചു നമ്മുടെ കവി അന്ധാളിച്ചു. ഒടുവിലാണു രുക്മണിയുടെ മുഖം നിർമ്മിക്കുന്നതിനു ഒരു പരിശീലനമായിരുന്നു അതെന്നു അറിഞ്ഞതു്. ഇവിടെ 'അന്ധനാ'യിപ്പോയതു ഒരു പൊടിക്കയ്യായിട്ടുണ്ടു്.

മായതൻ വൈഭവമെന്നുണ്ടു ചൊല്ലുന്നു
മാന്യരായ് നിന്നുള്ള മാമുനിമാർ
അങ്ങനെയെങ്കിലതങ്ങനെയാകട്ടെ-
യെങ്ങൾക്കോ ഭേദമില്ലൊന്നുമേതാൻ.

(പുറം 216) ഇതിൽ നാലാമത്തെ പാദം അർത്ഥഗർഭമായ ഒരു പൊടിക്കയ്യായിട്ടുണ്ടു്.

രാജസൂയയാഗത്തിൽ സംബന്ധിക്കുന്നതിനു വന്നുചേർന്ന ജനങ്ങൾ പരസ്പരബന്ധം യാതൊന്നും ഇല്ലാതെ ഉന്മത്തന്മാരെപ്പോലെ പറയുന്നവാക്കു, "ഒട്ടപോതുണ്ടല്ലീ" എന്നുമുതൽ "പക്ഷികൾ പാടുന്ന പാട്ടുപോലെ" എന്നുവരെ ഭാഗത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ചോദ്യം ഒന്നു, അതിന്റെ അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാതെ പറയുന്ന ഉത്തരം മറ്റൊന്നു്. ചോദ്യോത്തരങ്ങളുടെ സ്വഭാവം കാണുക.

"തോണി വിരണ്ടു വശംകെട്ടതില്ലല്ലീ"
"മാണികളോതുവാനില്ലയിപ്പോൾ".
"ചേണുറ്റ വീണതൻ ഞാണറ്റുപോയതു"
"മാണിക്യംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുകൂടി"
"ആനകൾ വന്നു നിരന്നതു കണ്ടാലും
"കാണകനാറി മണത്തതേറ്റം"

x x x

"വന്നൊരുനാരിയിൽ നല്ലതിന്നാരിതാൻ"
"പന്നിത്തോലുണ്ടല്ലോ കൈയിൽ കൂടെ"

x x x

"വംഗന്മാർ വന്നതിൽ പിന്നാലെ വന്നു ഞാൻ"
"ഗംഗയിൽ മുങ്ങിനാർ മൂവരിന്നാൾ"

x x x

"രംഭയ്ക്കു നല്ലൊരുതമ്പന്നനിന്നിവൻ"
"കുംഭങ്ങൾ നാലുള്ള കൂപംതന്നിൽ"

x x x

"വാരുണമന്ത്രത്തിൻ വാചകമെങ്ങനെ"?
"വാമനൻ പണ്ടു വളൎന്നപോലെ"

x x x

"ആവണക്കെണ്ണ നീയാവോളം സേവിക്ക
"രാവണവൈരിതാൻ വീരനല്ലോ"

x x x

"കിന്നരമന്ത്രം ഞാനെങ്ങിനെ സേവിപ്പൂ"
പന്നഗവായിലെപ്പല്ലുപോലെ"
"ശ്രാദ്ധത്തിന്നുണ്ടായ കാഴ്ചയെ ച്ചൊല്ലു നീ"
"മൂൎദ്ധാവിന്നുണ്ടൊരു പുണ്ണു തോഴാ!

(പു. 178–180) ഇപ്രകാരം ഒരു ഉന്മത്തസംഭാഷണം പ്രതിപാദിക്കണമെങ്കിൽ ഫലിതരസികനായ നമ്മുടെ കവിയ്ക്കല്ലാതെ മററാൎക്കും സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. "വാരുണമന്ത്ര"ത്തിൻെറ വാചകമെന്താണെന്നു ചോദിക്കുന്നവനോടു "വാമനൻ പണ്ടു വളൎന്ന"തുപോലെയെന്നു പറയുന്ന ഉത്തരം ഉന്മത്തൻെറ ഭാഷണത്തിന്നു എത്ര യോജിച്ചിരിക്കുന്നു?. ഈ വിധം ഒരു ഭ്രാന്തഭാഷണത്തെ മറെറാരു കൃതിയിലും പ്രതിപാദിച്ചുകണ്ടു ഓൎമ്മ തോന്നുന്നില്ല.

കവിയുടെ വേറെയൊരു ഫലിതരീതി താഴെ വിവരിക്കുന്നു.

ഉല്പന്നരോഷനായ് നിന്നവൻ വാൎത്തകൾ
'പപ്ഫബ്ബഭമ്മ' യെന്നാക്കി വച്ചാൻ.

(പു. 155) ബലഭദ്രൻെറ കലപ്പ കൊണ്ടു അടിയേററപ്പോൾ കലിംഗരാജാവിൻെറ പല്ലുകൾ കൊഴിഞ്ഞുപോയി. അതോടുകൂടി നേരെ വാക്കുകൾ പറയുവാൻ കഴിയാത്ത നില സംഭവിച്ചു. ദന്തവിഹീനനായ കലിംഗൻ പറയുന്ന വാക്കിൻെറ അനുകൃതിയാണു് "പപ്ഫബ്ബഭമ്മ". ഈ ഭാഗത്തെ അനുകരിച്ചു് ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഫലിത പ്രയോഗമാണു്. (രുഗ്മിണീസ്വയംബരം തുള്ളൽ–കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ) താഴെ കാണുന്ന ഭാഗം.

മിക്കതുമൊരുവനു ലക്ഷം ശ്ലോകമൊ–
രിക്കൽ കേട്ടാലങ്ങു ഗ്രഹിക്കും
വിക്കുകൾ കൊണ്ടതു പറവാൻ വഹിയാ
സല്ക്കഥ വളരെയറിഞ്ഞൊരു ദേഹം
കക്കകകകകംസൻ കികികികികൃഷ്ണൻ
പുപുപുപുപൂതനയെന്നാം കഥയിൽ.

ഇതിൽ നമ്പിയാർ വിക്കന്മാർ പറയുന്ന വാക്കിൻെറ അനുകൃതിയെ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

പ്രഭാതകാലത്തു ഉഗ്രമമായ തണുപ്പേററുകൊണ്ടു കുളിച്ചുജപിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ സ്ഥിതിയെ കവി ഇങ്ങനെ വർണ്ണിക്കുന്നു.

ദന്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു താളം പിടിച്ചിട്ടു-
സന്ധ്യയെ വന്ദിച്ചാരന്തണരും.

(പു. 48) പ്രഥമപാദം നല്ല ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. പല്ലുകൾ തമ്മിൽ കൂട്ടിമുട്ടി ശബ്ദമുണ്ടാക്കുന്നതിനെയാണു ദന്തങ്ങളുടെ താളമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

തള്ളിച്ചുഴന്നോരു കാററുമടങ്ങീതാ-
യുള്ളിലെക്കാററുമങ്ങൌറ്വണ്ണമേ.

(പു. 19) ദ്വിതീയ പാദത്തിനു കാററായി വന്ന അസുരൻെറ ഉള്ളിലെ പ്രാണവായുവും അടങ്ങി, നശിച്ചു, എന്നു അർത്ഥം. പുറത്തേ കാററും അകത്തേതും അടങ്ങി. അസുരൻ മരിച്ചു.

അംബരം തന്നെയുമംബരമാക്കിക്കൊ-
ണ്ടംബുജലോചനൻ മുൻപിൽനിന്നാൻ.

(പു. 158) പ്രഥമപാദം നല്ല ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. നഗ്നയായി നിന്നു എന്നു അർത്ഥം.

അദൃശ്യമായഴിച്ചിട്ടു-മുദീർണ്ണാനേകവസ്ത്രമായ്
അംബര പ്രായമായ്ത്തീർന്നു തന്മദ്ധ്യം രണ്ടുമട്ടിലും.

(ഭാരതചമ്പു-ഭാഷ-ചുനയ്ക്കര ഉണ്ണികൃഷ്ണവാരിയർ) എന്ന ശ്ലോകം ഈ സന്ദർഭത്തിൽ സ്മരിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

യുദ്ധത്തിൽ മൃതന്മാരായ രണ്ടു യാദവന്മാർ ദേവത്വം പ്രാപിച്ചു, ആകാശത്തിൽ ചെന്നു നിന്നു സ്വന്തം മൃതദേഹത്തെ കണ്ടു കൊണ്ടുപറയുന്നു.

നിന്നുടെ ദേഹത്തിൻ കർണ്ണങ്ങൾ കണ്ടാലും
ക്ഷീണങ്ങളായതു നാസികയും
ശൂർപ്പണഖയ്ക്കൊരു കാന്തനായ് മേവുവാൻ
യോഗ്യതയുണ്ടിതു പാർക്കിലിപ്പോൾ.

(പു. 224) മൃതദേഹവും ശൂർപ്പണഖയും തമ്മിൽ ഇണങ്ങും. രണ്ടു കൂട്ടർക്കും കണ്ണവും നാസികയും ഇല്ല.

ഏററം ചുഴന്നുള്ള കാററായി വന്നൊരു-
മാററാനോടേററം പഠിച്ചപോലെ
വട്ടത്തിൽ പാഞ്ഞങ്ങുഴന്നു നിന്നീടിനാർ
കഷ്ടവും പൂണ്ടുള്ള വല്ലവിമാർ.

(പു. 19) സ്ത്രീകൾ വട്ടത്തിൽ കൂടി നിന്നതു കണ്ടാൽ, അങ്ങിനെ നില്ക്കുവാൻ ചുഴലിക്കാററായിട്ടു വന്ന അസുരനോടു പഠിച്ചതാണോ എന്നു തോന്നും.

നിങ്ങൾക്കു രാജാവു കംസൻതാനെങ്കിലോ
ഞങ്ങൾക്കു രാജാവു ഞങ്ങൾ തന്നെ.

(പു. 112) നിങ്ങൾക്ക കംസനാണു രാജാവെങ്കിൽ ഞങ്ങൾക്ക ഞങ്ങളാണ് രാജാവ്. ഞങ്ങൾക്ക ആരെയും വകവയ്ക്കേണ്ടതില്ല. ഞങ്ങൾ തോന്നിയതുപോലെ ചെയ്യും. നിങ്ങളേക്കാൾ ശക്തി ഞങ്ങൾക്കാണുള്ളതു്.

മന്നവൻ പൂണുന്ന ചേലകളെല്ലാമി-
ന്നെങ്കൾ മേയ്ക്കുന്ന പിള്ളേർക്കാമോ-?
മന്നവരെല്ലാരും കാനനം പൂകീട്ടു
കാലികൾ മേയ്ക്കിനിയെന്ന വേണ്ടൂ.

(പ്രം. 212) എത്ര ശക്തിമത്തും ഫലിതമയവും ആയ ആക്ഷേപം!. രാജാവു ധരിക്കുന്ന വിലയേറിയ വസ്ത്രം ഇടയപ്പിള്ളർക്കു വേണമത്രേ!. എന്നാൽ ഇനി രാജാക്കന്മാർ കാട്ടിൽ പോയി ആടു മേയ്ക്കുകയാണു നല്ലത്. ഇതിൽ ഉത്തരാർദ്ധമാണു് അർത്ഥഗർഭമായിരിക്കുന്നതു്.

ഒരു രസകരമായ കല്പനം താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നു. അനിരുദ്ധനെ ബാണൻ പിടിച്ചുകെട്ടിയതിനെക്കുറിച്ചു നാരദൻ യാദവന്മാരോടു പറയുന്നതാണു് ഈ ഭാഗം.

മംഗലനായിട്ടു നിന്നവൻ തന്നുടെ-
മങ്ങാതെ നിന്നുള്ള നാമമിപ്പോൾ
ആദ്യമായ് നിന്നുള്ളോരക്ഷരം കൂടാതെ-
യാക്കി നിന്നിടിനാൻ പോരിൽ ബാണൻ.

(പു. 157) അനിരുദ്ധനെ ആദ്യത്തെ 'അ' എന്ന ഒരക്ഷരം കൂടാത്തവനാക്കി; നിരുദ്ധനാക്കി പിടിച്ചു കെട്ടിയെന്നു അർത്ഥം. ഇവിടെ അക്ഷരത്തെ ആശ്രയിച്ചാണു് ഫലിതം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. സന്ദർഭാനുസരണം ഈ മാതിരി കല്പനങ്ങൾ കവികൾ ചെയ്യാറുണ്ട്. "മദ്ധ്യമാക്ഷരം ഒഴിച്ചു അവന്റെ പേരുകൊണ്ടു പറയേണ്ടതായ ഗുണവിശേഷം എന്ന പോലെയിരിക്കുന്ന ശകുനി പ്രസംഗം വഴിയായി ചൂതുകളിയിൽ പ്രവേശിക്കണം എന്നൊരഭിപ്രായം പെട്ടെന്നു തട്ടിവിട്ടു." (ഭാരതചമ്പു-ഭാഷ) എന്നു നോക്കുക. ശകുനി, ശനിക്കു സമൻ എന്നു അർത്ഥം.

ദാരിദ്ര്യം കൊണ്ടു പട്ടിണി കിടന്നു ക്ഷീണിച്ചു പ്രാകൃതഗാത്രനായ കുചേലനെക്കണ്ടപ്പോൾ ദ്വാരകയിലെ ജനങ്ങൾ പറയുന്നു:-

അസ്ഥികൾ കൊണ്ടു ചമച്ചതിന്മൂലമെ-
ന്നബ്ജജൻ പണ്ടിവൻമേനിതന്നെ
ബീഭത്സമായ രസത്തിനെക്കാട്ടുവാ-
നാലംബമിലനായല്ലയല്ലീ?
പേശലമായൊരു കാശത്തോടേശീട്ടു
പേശുവാൻപോരുമിക്കേശമിപ്പോൾ
പാങ്കുഴിയെന്നോർത്തോ നേത്രങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു
യോഗ്യതപോരുമതിന്നു പാർത്താൽ

പാതാളലോകത്താലൊന്നിങ്ങു പോന്നിവൻ-
നാഭിയൂടെ മീതേ പോയ് പുക്കിതോ ചൊൽ?
വിശ്രമത്തിന്നായൊരു നൽത്തൂണു നിർമ്മിച്ചു
വിശ്വസിച്ചീടാവു വീഴായിവാൻ
എന്നങ്ങു നണ്ണിയതിന്നുള്ള നീളത്തെ-
തന്നിലെ ചിന്തിച്ചു നിന്ന നേരം
നാളീകജന്മാവിപ്പാദത്തെ നിർമ്മിച്ചു
നീളത്തെക്കാണുമ്പോഴെന്നു തോന്നും.

(പുറം 188-189) ദരിദ്രനായ കുചേലന്റെ പ്രാകൃതമായ ശരീരത്തെക്കുറിച്ചു ഇവിടെ കവി, ഹൃദയത്തിൽ പതിയത്തക്കവിധത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. അസ്ഥി മാത്രമായ ശരീരവും, ബിഭത്സരസവും, കാശത്തോടു പേശുന്ന കേശവും, പാങ്കുഴി പോലെയുള്ള കണ്ണുകളും വായനക്കാരുടെ മനസ്സിൽ നിന്നു മാഞ്ഞു മറയുന്നതല്ല. കുചേല വർണ്ണനം അത്ര സ്വാഭാവികവും പരിഹാസമയവും ആയിരിക്കുന്നു.

മാർഗ്ഗണംകൊണ്ടുമമ്മോക്ഷദൻതൻപദം
മാർഗ്ഗമായ് പൂജിച്ചാനെന്നതല്ലോ
ഹേതുവായ് വന്നതപ്പാതകക്കാതലാം-
വ്യാധനെപ്പോക്കുവാൻ വിണ്ണിലെന്നാൽ
പുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടിനിപ്പൂജിച്ചു പോരുന്നോ-
ക്കപ്പുഫലമെന്നതിനെന്തേ ചൊല്ലു? .

(പുറം 225) നിശിതമായ ശരം കൊണ്ടു തന്റെ പാദത്തെ പൂജിച്ച മഹാപാപിയായ വ്യാധനു ഭഗവാൻ സ്വർഗ്ഗം കൊടുത്തു. ഈ സ്ഥിതിക്കു ഉത്തമപുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടു പൂജിക്കുന്നവൎക്കു ലഭിക്കുന്ന ഫലം എന്തായിരിക്കുമെന്നു എങ്ങിനെ പറയാം.? അവൎക്കു എത്രയോ അധികം ഉന്നതമായ ശ്രേയസ്സു ലഭിക്കും.? സ്വർഗ്ഗത്തെക്കാൾ അത്യന്തവും അനശ്വരവും ആയ മുക്തിസുഖം അവൎക്കു കിട്ടും. നിശ്ചയം.

ഗോവർദ്ധനോദ്ധാരണാനന്തരം തുംബുരു മുതലായ മുനിമാർ ഭഗവാനെ സ്തുതിക്കുന്നതിൽ നിന്നു ഒരു ഭാഗം:-

കുന്നു ചുമക്കേണമെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചോ
വെണ്ണ ചുമന്നിട്ടു ശീലിച്ചു നീ?
വെണ്ണയെന്നോർത്തിട്ടു കുന്നിനെത്തന്നെയും
മെല്ലവേ വായിലങ്ങാക്കൊല്ലാതേ.

(പുറം 58) മേലിൽ കുന്നു ചുമക്കേണ്ടതായി വരുമെന്നു വിചാരിച്ചാണോ മുൻപേ തന്നെ വെണ്ണ ധരിച്ചു ശീലിച്ചതു്.? എന്നാൽ വെണ്ണയാണെന്നു വിചാരിച്ചു ഗോവർദ്ധനത്തെ ഭക്ഷിച്ചേക്കരുതേ.! ഇതു സന്ദർഭോചിതവും അർത്ഥപുഷ്ടവും ആയ ഒരു ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. ഭഗവാന്റെ കയ്യിലെ വെണ്ണ ചുമക്കുന്നതിൽ കൂടുതലായുള്ള ഭാരം ഗോവർദ്ധനം ധരിക്കുന്നതിനുണ്ടായില്ലെന്നു ഭാവം. മൂലത്തിൽ ഈ സ്തുതിയില്ല.

ന.ബാഹുരുദ്ബണസിരോ

മുഖം ന സ്വേദബിന്ദുമൽ
ഭ്രുധരം വഹതസ്തസ്യ
നിശ്വാസോ ന ത്വരാന്വിതഃ.

എന്നു, ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം കാവ്യത്തിൽ ഗോവർദ്ധനം ധരിച്ച ഭഗവാന്റെ സ്ഥിതിയെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു ഇവിടെ ഓർമ്മ വരുന്നു.

പൌണ്ഡ്റകൻ ദൂതമുഖേന ഭഗവാനോടു ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:—

ആയന്മാർവീട്ടിൽക്കിടന്നു വളൎന്നോരു-
നീയല്ല പോലിന്നു വാസുദേവൻ.
x x x
ശംഖം തുടങ്ങിയുള്ളായുധമെല്ലാമി-
ന്നെൻകൈയിൽ വേണ്ടുമതേ കേട്ടാലും നീ.

(പുറം 163) ഇതിനു ഭഗവാന്റെ ഉത്തരവും പ്രവൃത്തിയും എത്രയും ഫലിതമയവും സന്ദർഭോചിതവും ആയിരിക്കുന്നു!.

ആയന്മാർവീട്ടിൽ വളൎന്നോരു മൂഢമി-
ഞ്ഞാനല്ലായ്യോയല്ലോ വാസുദേവൻ
എൻകയ്യിൽ നിന്നുള്ളോരായുധമെല്ലാമേ
ശങ്ക കളഞ്ഞിതാ തന്നേനെങ്കിൽ
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലി നല്ലമ്പുകളെല്ലാമേ-
യങ്ങവൻമേനിയിൽ തൂകിത്തൂകി.

(പുറം 163) "ഇടയക്കുടിയിൽ വളൎന്ന ഞാൻ വാസുദേവനല്ല. സമ്മതിച്ചു. എന്റെ കയ്യിലെ ആയുധമെല്ലാം നിനക്കു തരണമെന്നാണല്ലൊ പറഞ്ഞതു്?. ഇതാ ആയുധങ്ങളായ അമ്പുകൾ നിനക്കു തരുന്നു." ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു ഭഗവാൻ ശരങ്ങൾ തുരുതുരെ പ്രയോഗിച്ചു. കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ പൌണ്ഡ്റകവധം തുള്ളലിൽ പുനൎത്തിനെ അതിശയിച്ചു ശോഭിക്കുന്നു എന്ന വസ്തുത ഇവിടെ മറച്ചുവയ്ക്കേണ്ടതില്ല. ആ സരസ്വതീവിലാസമാധുൎയ്യം ഒന്നു വേറെയത്രെ!.

ചൊല്ക്കൊണ്ട പൌണ്ഡ്റകൻ കല്പിച്ച വാക്കിനു-
നീക്കം വരുത്തുവാനാൎക്കുള്ളു പൌരുഷം?.
കപ്പവും കൊണ്ടു വരുന്നുണ്ടു ഞാൻ നിന-
ക്കപ്പവും തിന്മാൻ തരുന്നുണ്ടു ഞാനെടോ
അപ്പൌണ്ഡ്റകൻ തന്റെ മസ്തകം ഖണ്ഡിച്ചു
കെല്പോടു കല്ലേലടിച്ചു പൊടിച്ചതി-
നുള്ളിൽ കിടക്കും തലച്ചോറെടുത്തൊരു-
വെള്ളിക്കിടാരത്തിലിട്ടു വറുത്തുകൊ-
ണ്ടപ്പമാക്കിത്തീൎത്തു നിങ്ങളെത്തീറ്റുവാ-
നല്പം വികല്പം നമുക്കില്ല കിങ്കരാ!.
x x x
തണ്ടുമപ്പാശവും കൊണ്ടങ്ങു കാലനാർ-

കണ്ടച്ഛനും വന്നു പാൎക്കുന്ന ഗോപുരേ
മിണ്ടാതെ തോക്കിന്നകത്തിരിക്കുന്ന ര-
ണ്ടുണ്ടപ്പഴങ്ങളെത്തിന്മാൻ തരുന്നുണ്ടു
പണ്ടങ്ങു കംസന്റെ കണ്ഠം മുറിച്ചോരു-
പണ്ടാരവുമുണ്ടുകൊണ്ടുവന്നിട്ടു ഞാൻ
കുന്തം കടുത്തില ചക്രങ്ങൾ ശൂലങ്ങ-
ളന്തമില്ലായുധക്കൂട്ടങ്ങളെന്നാതിൽ
എന്തൊന്നുകൊണ്ടങ്ങു കപ്പം തരേണ്ടു ഞാ-
നെന്തെങ്കിലും തരാമായുധത്താണെ ഭമെ
കപ്പം കൊതിക്കുന്ന കശ്മലൻ നീ മണ്ണു-
കപ്പുന്നതും കണ്ടുകൊള്ളേണമെല്ലാവരും.

(പൌണ്ഡ്റകവധം) പൌണ്ഡ്റകന്റെ തലയിടിച്ചുപൊടിച്ചു അപ്പമുണ്ടാക്കുന്നതും "കാലനാർ കണ്ടച്ഛനും' "തോക്കിന്നകത്തിരിക്കുന്ന രണ്ടുണ്ടപ്പഴങ്ങളും" ഫലിതമൂൎത്തിയായ നമ്പിയാൎക്കു മാത്രം ചെയ്യുവാൻ കഴിയുന്ന രസികത്വം തികഞ്ഞ കല്പനകളാണു്. 'കാലനാർ കണ്ടച്ഛ'ന്റെയും 'ഉണ്ടപ്പഴങ്ങ'ളുടേയും പുതുമയും ഭാവസ്വാരസ്യവും സഹൃദയന്മാർ ചിന്തിച്ചു അറിയേണ്ടതാകുന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ പുനം നമ്പിയാൎക്കു മാൎഗ്ഗദൎശിയായിട്ടില്ലെന്നു പറയാവുന്നതല്ല. എങ്കിലും നമ്പിയാർ കൂടുതൽ മേന്മ കയ്ക്കലാക്കിയിരിക്കുന്നു.

ദ്വാരകയിൽ ചെന്നു കൃത്രിമ സംന്യാസിയായി പാൎക്കുന്ന അൎജ്ജുനനെക്കണ്ടപ്പോൾ നാട്ടുകാർ തമ്മിൽ ഇപ്രകാരം സംഭാഷണം ചെയ്തു.-

ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു സംന്യാസിതന്നെപ്പ-
ണ്ടെങ്ങുമേ കണ്ടില്ല ഞങ്ങളാരും
മാനമററിട്ടുന്നോരാനന്ദം തന്നിലേ
മാനസം ചെന്നു ലയിക്കയാലേ
സ്പന്ദത്തെക്കൈവിട്ടോരിന്ദ്രിയമെല്ലാമേ
മന്ദങ്ങളായിട്ടേ കാണാകുന്നു
കൺമുന്നിൽ നിന്നുള്ള നമ്മെയുമേതുമേ
കാണുന്നോനല്ലല്ലൊ ധ്യാനിക്കയാൽ
ഉള്ളകം തന്നിലുണർച്ച പൂണ്ടീടുന്നോ-
ൎക്കുള്ളോരുഞായമതെന്നു വന്നു.

(പു. 205) സംന്യാസിയുടെ ഉള്ളുകള്ളി നാട്ടുകാൎക്കു മനസ്സിലായി എന്നു ഈ സംഭാഷണത്തിൽ നിന്നു വെളിവാകും. നാട്ടുകാരുടെ ആക്ഷേപം എത്ര ഗഹനവും അൎത്ഥവത്തുമായിരിക്കുന്നു!. ഇതു വിശിഷ്ടനായ സംന്യാസിയെ മുമ്പെങ്ങും കണ്ടിട്ടില്ലെന്നും പെണ്ണിനെ മോഹിച്ചു ഇങ്ങനെ സംന്യസിച്ച ഒരാളെ പണ്ടു കണ്ടിട്ടില്ലെന്നും ആദ്യത്തെ പാദദ്വയത്തിനു അൎത്ഥം. ഇതിൽ സ്തുതിയും ആക്ഷേപവും എത്ര കുറിക്കു കൊണ്ടിരിക്കു

ന്നു!. 'മാനമററീടുന്നോരാനന്ദം', ബ്രഹ്മാനന്ദം. മാനത്തിന്നു അഭിമാനമെന്നും അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാം. 'ധ്യാനം', സുഭദ്രയെക്കുറിച്ചു നിരന്തരമായ വിചാരം.

രുക്മിണിയുടെ വിരഹദുഃഖത്തെ വർണ്ണിക്കുന്ന ഭാഗം:—

കൂട്ടിൽകിടന്നൊരു ശാരികപ്പൈതൽതാൻ
പാട്ടായിച്ചൊന്നതു കേൾക്കായപ്പോൾ
"ദൈവമേ! നിൻകഴൽ കൈതൊഴുതീടുന്നേൻ
കൈവെടിഞ്ഞീടൊല്ലായെന്നെയെന്നും
ദേവകീനന്ദനൻ തന്നുടെ മെയ്യോടു
കേവലം ചേർക്കേണമെന്നെയും നീ"
ഇങ്ങനെകേട്ടൊരു തോഴിമാരെല്ലാരും
തങ്ങളിൽ നോക്കിച്ചിരിച്ചുചൊന്നാർ
"കേളാതതെല്ലാമേ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങീതു
മേളത്തിൽ നമ്മുടെ ശാരികതാൻ
ശാരികപ്പൈതല്ക്കു മാധവൻ തന്നിലേ
മാരമാലുണ്ടായിതെന്നേ വേണ്ടൂ".

(പു. 133-134) എന്നു സഖിമാർ രുക്മണിയെ കളിയാക്കുന്നതു രസകരമായിരിക്കുന്നു. ഇതിലെ ഒടുവിലത്തെ രണ്ടുവരികളിലെ പരിഹാസം എത്ര ഭാവഗഹനമായിരിക്കുന്നു!. പുനത്തിന്നു പരിഹസിച്ചു കളിയാക്കുവാൻ പാടവവും വാസനയും ജന്മനാസിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലൊ. അതിന്റെ വൈഭവം ഈമാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാം.

ഒരേകാര്യം ആവൎത്തിച്ചു പറയേണ്ടിവരുമ്പോൾ പുതിയ ആശയം കല്പിച്ചു അതു പ്രതിപാദിക്കുന്നതിന്നു കവി അതി വിദഗ്ദ്ധനാകുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗാഥാകാരന്റെ സരസതയും പാടവവും ഇതരകവികളിൽ അനുഭവപ്പെടുന്നതല്ല.

തള്ളിയെഴുന്നൊരു കോപം കൊണ്ടങ്ങവൻ-
തള്ളയ്ക്കുകണ്ണുനീർ നൽകിനിന്നാൻ.

(പു. 34) പുള്ളിന്റെരൂപം കൈക്കൊണ്ടു ഭഗവാനെ വധിക്കുന്നതിന്നു വന്ന അസുരനെ കൊന്നു എന്ന അർത്ഥം ദ്വിതീയപാദത്തിൽ ഭംഗിയായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. മകൻ മരിച്ച സങ്കടത്തെ അമ്മയ്ക്കു എന്നും ബാഷ്പധാര ചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടു അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു.

കാളിന്ദിതന്നുടെ സോദരന്നീടെഴും-
കാൎയ്യയായ് നല്കിനാൻ കേശിതന്നെ.

(പു. 107) എന്നു കേശിയുടേയും;

ആശുപോയ് ചെന്നവൻതന്നുടൽപീഡിച്ചു
കേശിക്കു ചങ്ങാതമാക്കിവിട്ടാൻ.

(പു. 107) എന്നു വ്യോമാസുരന്റെയും, വധത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നു. കേശിയെ കാ

ളിന്ദിയുടെ സഹോദരനായ കാലനു കാഴ്ചവച്ചു. മററെദുഷ്ടനെ കേശിയുടെ കൂട്ടുകാരനാക്കി വിട്ടു. കേശിയോടൊന്നിച്ചു പാർക്കുവാൻ യമലോകത്തിലേക്കു അയച്ചു.

ഭൂവിന്നു ഭാരമായ് മേവിനോരെല്ലാരും
ദ്യോവിന്നു ഭാരമായ് വന്നുകൂടി.

(പു. 225) ഭൂമിയുടെ ഭാരം നീങ്ങി. അതു സ്വർഗ്ഗത്തിനു വർദ്ധിച്ചു. യാദവന്മാർ പോരിൽ മരിച്ചു എന്നു ഭാവം.

ദാനവവൈരിതന്നായുധത്തിന്നൊരു-
പാരണയായാനന്ദ്രാനവൻ താൻ

(പു. 154) നരകാസുരൻ ഭഗവാന്റെ ആയുധമേററു മരിച്ചു എന്ന കാര്യം ഇതിൽ ഹൃദ്യമായ കല്പനത്തോടുകൂടി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ 'പാരണ' ഭാരതഗാഥയിൽ അനേകംതവണ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കൊട്ടുകൊണ്ടീടിന രുക്മിതാനന്നപ്പോ-
ളിഷ്ടനായ് മേവിനാനന്തകനും.

(പു. 155) ബലഭദ്രന്റെ പരിഘംകൊണ്ടു അടിയേററപ്പോൾ രുക്മി കാലന്റെ ഇഷ്ടനായിത്തീൎന്നു. ഇപ്രകാരം രസകരങ്ങളായ കല്പനകൾ കുഞ്ചന്റെ തുള്ളൽകഥകളിൽ ലോഭമില്ലാതെ കാണാം.

അന്തകനന്തകൻ തന്നുടെ മന്ദിരേ
ചിന്തവെടിഞ്ഞു വസിച്ചിതമ്മേ സുഖം.

(അന്തകവധം. തുള്ളൽ) ഇത്യാദിഭാഗങ്ങൾ നോക്കുക. പ്രഥമപാദത്തിൽ അന്തകൻ മരിച്ചു എന്നു എത്ര സരസമായിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു!.

നീണ്ടുനിന്നുള്ളൊരു നിദ്രയും വന്നപ്പോൾ
പൂണ്ടുകിടന്നാളുമ്മല്ലൻ തന്നെ.

(പുറം 118) മല്ലന്റെ മരണത്തെ പ്രകൃതത്തിൽ കവി കാമിനീകാമുകസമാഗമമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. നീണ്ടുനിന്നുള്ള നിദ്രയ്ക്കു ഉണരാത്ത ഉറക്കം, മരണം എന്നു അർത്ഥം. പിന്നീടു എതിർത്ത മൂന്നു മല്ലന്മാർ മരിച്ചു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഇങ്ങനെയാണു്.

ധീരന്മാരായ്നിന്നു കാർവ്വർണ്ണൻകയ്യാലേ
വീരന്മാർപോംവഴി പോയാർ ചെമ്മേ.

(പു. 119) ഇവിടെ ദ്വിതീയപാദത്തിനു വീരസ്വർഗ്ഗം പ്രാപിച്ചു (മരിച്ചു) എന്നു അൎത്ഥം. ഇപ്രകാരം പുതിയപുതിയ ആശയം കല്പിച്ചു ഒരു കാര്യം എത്ര തവണ ഭംഗിയായി ആവൎത്തിച്ചു ഉപയോഗിക്കണമെങ്കിലും പുന്നത്തിനു കഴിവുണ്ട്. ആവൎത്തനത്തിനൊക്കെ ഒരുപോലെ സ്വാരസ്യം കാണുകയില്ലായിരിക്കാം. എങ്കിലും കേവലം നീരസമായതു കുറവായിരിക്കും.

സന്ദർഭോചിതമായി നിർമ്മിച്ചു ചേർത്തിരിക്കുന്നവയും രസഭരിതങ്ങളും ഫലിതരുചിരങ്ങളും നൂതനങ്ങളും ആയ കല്പനകൾ കൃഷ്ണഗാഥയിൽ കണക്കില്ലാതെയുണ്ടെന്നു മുമ്പു പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. അവ ഗാഥയുടെ മാഹാത്മ്യത്തെ നിസ്സീമമാ

യി വർദ്ധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്വതന്ത്രകൃതിയെന്ന നിലയിൽ ഗാഥയ്ക്കു ലഭിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന മേന്മയ്ക്കു അവ അടിസ്ഥാനമാകുന്നു. ആ വക കല്പനകളിൽ പലതിന്റെയും ലഘുവായ സൂചനംപോലും മഹാഭാഗവതത്തിൽ ഇല്ല. ശ്രീകൃഷ്ണചരിതപ്രതിപാദകങ്ങളായ മററു കൃതികളിലും അത്തരം കല്പനങ്ങൾ കാണുവാൻ പ്രയാസം. പുനത്തിന്റെ സുഭഗതരങ്ങളായ മനോധർമ്മസന്താനങ്ങൾ ആണു അവയെല്ലാം. ഗാഥാകർത്താവിന്റെ ഈ ഭാവനാമാർഗ്ഗം അന്യമഹാകവികൾക്കു അപരിചിതമെന്നു യാതൊരു ശങ്കയും കൂടാതെ അഭിപ്രായപ്പെടാം. അതിനു എത്രമാത്രം പുതുമയും മേന്മയും ഉണ്ടെന്നു ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ കൊണ്ടു വിശദമാക്കാം.

കംസന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു കൃഷ്ണനെ നിഗ്രഹിക്കുന്നതിനു ഒരുമ്പെട്ട അഘാസുരൻ, 'ഹംസങ്ങൾ ചാരത്തു കാകൻ പോലെ' ഭഗവാന്റെയും ഗോപന്മാരുടെയും സമീപത്തു ചെന്നു പെരുമ്പാമ്പായിട്ടു വായും പൊളിച്ചുകിടന്നു. ആ വഴിക്കു തന്നെ ഗോപന്മാരും ചെന്നു. അസുരന്റെ പാതാളതുല്യമായ വായ്ക്കകത്തു ഗോപന്മാരും കൃഷ്ണനും അകപ്പെട്ടു. അതു കണ്ടപ്പോൾ ദേവന്മാർ സങ്കടപ്പെട്ടു.

കൈതവം പൂണ്ടോരു ദൈതേയൻ താനെന്നി-
പ്പൈതങ്ങളാരുമറിഞ്ഞതില്ലേ
കംസനു നല്ലോരു കാലമായ് വന്നതേ
സംശയമില്ലേതും ചൊല്ലാം ചെമ്മേ
മാഴ്കയെന്നുള്ളതു നിർണ്ണയിച്ചല്ലീയ-
മ്മാധവനങ്ങുപോയ് നിന്നു കൊണ്ടു.

(പു. 35) എന്നിങ്ങനെ ദേവന്മാർ വിചാരിച്ചു. കൃഷ്ണനും ഇടയന്മാരും തന്റെ വായിൽ വന്നു വീണപ്പോൾ അസുരൻ തന്റെ ഉദ്യമം ഫലിച്ചു എന്നു വിചാരിച്ചു സന്തോഷിച്ചു. ഇപ്രകാരം "മേഘത്തിനുള്ളിൽ നൽത്തിങ്കൾപോലെ" കൃഷ്ണൻ അസുരന്റെ മുഖകുഹരത്തിൽ ചെന്നുവീണു. അപ്പോൾ സന്തുഷ്ടനായ അഘനാമാവായ വിചാരത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഭാഗത്തിൽ കവി തന്റെ മനോധർമ്മം ലോഭമില്ലാതെ പ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ ഭാഗം എത്ര ഹൃദയംഗമമായിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക!.

ഇന്നു ഞാൻ കണ്ടോരു നൽക്കണിതന്നെയി-
ങ്ങെന്നുമേയിങ്ങുമകപ്പെടേണം
ആയർകുമാരന്മാരോടു കലർന്നിവൻ
വായിലേ വന്നിങ്ങു പുക്കാനല്ലോ
ആരെല്ലാമിന്നിവൻ തന്നെയങ്ങേശുവാ-
നാരാഞ്ഞു നില്ലാതെയുള്ളോരിപ്പോൾ
പൂതന മുൻപായി വന്നുള്ളോരെല്ലാരും
ചേതന കൈവിട്ടു പോയാരല്ലോ
എന്നോളം ധന്യനായാരുമില്ലോർക്കുമ്പോ-
ളെൻ വായിലല്ലോ താൻ വന്നു പുക്കു
സ്വാമിക്കു വേണ്ടുന്നോരാരുമില്ലെന്നോളം

വൻപനെന്നുള്ളതു വന്നുകൂടീ
ഞാനിന്നിക്കാര്യത്തെ സാധിച്ചു ചെല്ലുമ്പോൾ
മാനിച്ചു ചൊന്നതു നൽകും നാഥൻ
എന്തിന്നു നിന്നുള്ളിൽ വേണ്ടുന്നതെന്നപ്പോ-
ളെന്തൊന്നു ഞാൻ മുമ്പേ ചൊല്ലിക്കൊള്ളൂ
ആന തുടങ്ങിന വാഹനമോരോന്നേ
വേണന്നതില്ലേതും പാർത്തുകണ്ടാൽ
ശോഭനമായങ്ങു ശോധിച്ചു നിന്നുള്ളോ-
രാഭരണങ്ങളിനിക്കുണ്ടല്ലോ
നാടങ്ങു വേണമിനിക്കെന്നു ചൊല്ലുകിൽ
നാശമേയുള്ളൂതേ നാളിൽ നാളിൽ
ആര്യന്മാർക്കെല്ലാർക്കും നായകനായ് നിന്നാൽ
പേയില്ലായെന്നതുമെന്നുതോന്നു
പാൽവെണ്ണയുണ്ടു സുഖിച്ചുകൊള്ളാമല്ലോ
പാർക്കുന്ന നേരമിതൊന്നോ നല്ലൂ
ഏഴ്വായിലുള്ളോരു കന്നുകിടാങ്ങളെ-
ക്കൊല്ലാതെ കൊണ്ടാകിൽ നന്നായിതും
എന്നതിന്നേതുമുപായമില്ലോർക്കുമ്പോൾ
കന്നുകളെന്നും മറവുണ്ടല്ലോ താൻ
ഇന്നിവൻ തന്നെ ഞാൻ തിന്നാതെയിങ്ങനെ.
കൊന്നുകൊണ്ടെന്നുടെ നാഥന്മുമ്പിൽ
പ്രാഭൃതമായിട്ടു വച്ചുകൊടുക്കിലെൻ-
പ്രാഭവമേറ്റവുമുണ്ടായിതും
കൂടപ്പിറന്നൊരു പൂതനതന്നെയും
കൂടപ്പിറന്നൊബകൻ തന്നെയും
കൊന്നതങ്ങോർക്കുമ്പോളിന്നിവൻ തന്നെ ഞാൻ
തിന്നുമുടിക്കിലേ കോപം തീരൂ.

(പു. 35) താൻ യമദംഷ്ട്രാഞ്ചലത്തിലാണു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെന്നു അറിയാതെ അസുരൻ ഇപ്രകാരം മനോരാജ്യത്തിലെ സിംഹാസനമേറി രസിച്ചു വാഴുന്നു. ഇവിടെ ആ ഖലൻ, ശ്രീകൃഷ്ണനെവധിച്ചു കംസനെ പ്രീതനാക്കിയാൽ പിന്നീടു, തനിക്കുണ്ടാകുന്ന ബഹുമാനത്തെയും അഭീഷ്ടസിദ്ധിയെയും കുറിച്ചു വിചാരിക്കുന്നതു രസകരമായിട്ടുണ്ട്. മൂഢജനങ്ങൾ ദുഷ്പ്രവൃത്തി ചെയ്യുമ്പോൾ അതുകൊണ്ടു സംഭവിക്കുന്ന നാശത്തെ ഓർമ്മിക്കാതെ മിഥ്യാസങ്കല്പംകൊണ്ടു ഗുണങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുക പതിവാണ്. ഈ ലോകസ്വഭാവത്തെ ഇവിടെ കവി കാണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആർത്തങ്ങളായിട്ടു പ്രാണങ്ങൾ വീർക്കുമ്പോൾ
മൂർദ്ധാവു പൊട്ടുന്നപൊട്ടിച്ചെമ്മേ

കണ്ഠാരുവാതിൽ പുറപ്പെട്ടു ജീവനും
മണ്ടിനടന്നു പുറത്തങ്ങായി.

(പു. 36) എന്ന നിലയിൽ അസുരൻ നാശത്തെ പ്രാപിച്ചു.

ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ അസുരന്റെ വിചാരത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നുണ്ടു്. അവനു കൃഷ്ണനോടുള്ള വിരോധം അതിൽ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു.

ദൃഷ്ട്വാർഭകാൻ കൃഷ്ണമുഖാനഘാസുരഃ
കംസാനുശിഷ്ടഃ സ ബകീബകാനുജഃ
അയം തു മേ സോദരനാശകൃത്തയോ-
ദ്വയോർമ്മമൈനം സബലം ഹനിഷ്യേ.

(ദശ-അ. 12.) എന്നു നോക്കുക. വിചാരത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന മററു ഭാഗങ്ങളെല്ലാം കവിയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യകല്പനകളാകുന്നു. അവയുടെ സ്വാരസ്യം സഹൃദയന്മാർ ആലോചിച്ചു അറിയുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

ബ്രഹ്മാവു വൃന്ദാവനത്തിൽ ചെന്നു അവിടെ കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണനെ വഞ്ചിക്കണമെന്നു വിചാരിച്ചു. അതു ഫലിച്ചില്ല. ബ്രഹ്മാവിനെ ഒരു നല്ലപാഠം പഠിപ്പിക്കണമെന്നു ഭഗവാനും നിശ്ചയിച്ചു. അതു ഫലിച്ചു. ഇനി ഇതിലധികം ജളത്വം വരുവാനില്ല. അങ്ങിനെയൊരു പരാജയം ബ്രഹ്മാവിനു വന്നുകൂടി. മായാമയനായ കൃഷ്ണനോടു മായാപാടവം കാണിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ടാൽ എങ്ങിനെ ഫലിക്കും?

ആയർകുമാരകന്മാരെയും തന്നുടെ-
മായയെക്കൊണ്ടു മറച്ചുവച്ചാൻ.

(പു. 37) എന്നതാണു ബ്രഹ്മാവു ചെയ്ത ചതി. ഭഗവാൻ "ഉള്ളിലെക്കൺകൊണ്ടു നോക്കിനാനന്നേരം." ബ്രഹ്മാവു ചെയ്ത വഞ്ചനയുടെ സ്വഭാവം അറിഞ്ഞു. അപ്പോൾ പുതിയ ഇടയന്മാരെയും പശുക്കളെയും സൃഷ്ടിച്ചു.

കാലിക്കിടാങ്ങളെത്താനങ്ങു നിർമ്മിച്ചാൻ
ബാലകന്മാരെയുമെവ്വണ്ണമേ.

(പു. 38) ഈ പുതിയ കാലികളും ബാലന്മാരും മുൻപു ഉണ്ടായിരുന്നവയോടു ശരിയ്ക്കു ഒത്തിരുന്നു.

കാലിക്കിടാങ്ങളും നിർമ്മിതന്മാരായ-
ബാലകന്മാരുമായ്കാലത്തെത്താൻ
അമ്പാടിതന്നിലകത്തങ്ങു പൂകുമ്പോ-
ളമ്മമാരെല്ലാരും തന്മക്കളെ
മാനിച്ചെടുത്തുടൻ തന്മുലനല്കിനാർ
ധേനുക്കളും പിന്നെയെവ്വണ്ണമേ.

(പു. 38) അമ്മമാർക്കു പുതിയ കാലികളെയും കുട്ടികളെയും കണ്ടിട്ടു തങ്ങളുടെ പശുക്കളും മക്കളും എന്നുതന്നെ തോന്നി. ബ്രഹ്മാവു വൃന്ദാവനത്തിൽ ബാലന്മാരെയെല്ലാം വിഷ്ണുസ്വരൂപത്തോടുകൂടിക്കണ്ടു.

എന്തിതെന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു നാന്മുഖ-
നന്ധതപൂണ്ടങ്ങു നോക്കുംനേരം
നന്നാലുബാഹുക്കളായിട്ടു കാണായി
നിന്നോരു ബാലകന്മാരെയെല്ലാം
ശംഖുതുടങ്ങിയുള്ളായുധമോരോന്നേ
തൻകരംതോറും ധരിച്ചു നന്നായ്
ശ്രീഭൂമിമാരായിട്ടേവനുമാദേവിമാർ
ശോഭകലർന്നുണ്ടു രണ്ടുപാട്ടും
മഞ്ഞൾ പിഴിഞ്ഞുള്ള കൂറ ധരിച്ചുണ്ടു
ശിഞ്ജിതമായുള്ള നൂപുരവും.

(പു. 38) ലോകങ്ങളും മുഴുവനും അവിടെക്കണ്ടു. ഒരുക്കൂട്ടത്തിൽ "സത്യമായുള്ളൊരു തന്നുടെ ലോകവും" ബ്രഹ്മാവിന്റെ ദൃഷ്ടിയിൽ പെട്ടു. ബ്രഹ്മാവു തന്നെയും അവിടെക്കണ്ടു.

അന്യനായ ബ്രഹ്മാവിനെക്കണ്ടപ്പോൾ താനല്ലാതെ വേറെയൊരു ബ്രഹ്മാവു ഉണ്ടോ എന്നു വിചാരിച്ചു ബ്രഹ്മാവു [illegible]. ഇവിടെയാണു കവിയുടെ കല്പനാവൈഭവം കളിയാടുന്നതു്.

കണ്ടൊരുനേരത്തു തങ്ങളിലിങ്ങിനെ
മിണ്ടുവാനൊട്ടുമേ വല്ലീലപ്പോൾ
സത്യമായുള്ളൊരു ഞാനായതേവനെ-
ന്നിത്തരം ചിന്തിച്ചു നിന്നുഴന്നാൻ
ക്ഷീരാംബുരാശിയിൽ നേരെ വിളങ്ങുന്ന-
നാരായണൻതന്നെക്കാണായപ്പോൾ
അന്നവൻതന്നുടെ നാഭിസരോജത്തിൽ
നിന്നൊരുതന്നെയും കണ്ടാൻപിന്നെ
'നീയാരെ'ന്നിങ്ങനെ ചോദിച്ചാനന്നേരം
മായനായ്നിന്നുള്ള നാന്മുഖൻതാൻ
'സ്രഷ്ടാവു' ഞാനെ'ന്നു ചൊല്ലിനാനന്നേരം
പട്ടാങ്ങായ്നിന്നുള്ള നാന്മുഖനും
സ്രഷ്ടാവെന്നിങ്ങിനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
ധൃഷ്ടനായ്നിന്നവൻ താനും ചൊന്നാൻ
"സ്രഷ്ടാവായ് നിന്നതു ഞാനല്ലോ നീയല്ല
പൊട്ടാ നീ ഞാനെ'ന്നു ചൊന്നതെന്തേ?
തങ്ങളിലിങ്ങനെ പേശുന്ന നേരത്തു
തിങ്ങിന കോപമിയന്നു മുന്നൽ
കൈടഭൻ വന്നു കയർത്തു കാണായി
പേടി പൂണ്ടന്നേരമോടിനാൻ താൻ
കൈയും തിരുമ്മിത്തിരുമ്മി വിറച്ചു നി-

'നാശ്യേ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിച്ചെല്ലി
കൈടഭൻ തന്നെ മന്നാമുഖൻ പിന്നാലെ-
യോടിത്തുടങ്ങിനാൻ പിന്നെപ്പിന്നെ
ക്രൂരതട്ടായൊരു മണ്ഡലം തന്നിലെ-
ഘോരമൊരുത്തരും കൂടാതെതാൻ
വാതിലും കാണാതെ പാരമുഴന്നൊരു-
ബാലകൻ ചെയ്യുന്ന വേലപോലെ
കാട്ടിനാൻ നിന്നൊരു നാന്മുഖനന്നേരം
ഗോഷ്ഠിയെന്നെല്ലാരും ചൊല്ലുംവണ്ണം
നാന്മുഖൻ തന്നുടെ ദീനതകണ്ടപ്പോ-
ളാറ്റലായ മന്ദിരമായുള്ളോൻ താൻ
മാനമെഴുന്നതുപോയിതാരെന്നിട്ടു
മായയെ മെല്ലെ മറച്ചുവച്ചാൻ.

(പു. 38–39) ഇതാണു് ബ്രഹ്മാവിനു നേരിട്ട കളിപ്പിന്റെ സ്വഭാവം. ലോകങ്ങളുടെ സൃഷ്ടികർത്താവു താനാണെന്നുള്ള അഭിമാനവും അഹങ്കാരവും ബ്രഹ്മാവിനു ഉണ്ടായി. അതു നശിപ്പിക്കുന്നതിനു ഭഗവാൻ മായ പ്രയോഗിച്ചു. അപ്പോൾ ഉണ്ടാലാ കൊണ്ടതുപോലെ വേറെ ഒരു ബ്രഹ്മലോകവും ബ്രഹ്മാവും കാണപ്പെട്ടു. ഉടനെ ആദ്യത്തെ ബ്രഹ്മാവു മായകൊണ്ടു കല്പിക്കപ്പെട്ട പുതിയ ബ്രഹ്മാവിനോടു, നീ യാരെന്നു ചോദിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ ഞാൻ സൃഷ്ടികർത്താവാണെന്നു ബ്രഹ്മാവു മറുപടി പറഞ്ഞു. ഞാനാണു ബ്രഹ്മാവു നീയല്ല. കഥയില്ലാതെ നീയെന്താണു് ബ്രഹ്മാവു എന്നു പറയുന്നതു്? എന്നായി ആദ്യത്തെ ബ്രഹ്മാവു്. രണ്ടു പേരും തമ്മിൽ വാദം മുഴുത്തു. ഉടമസ്ഥനെ പിടിച്ചുകെട്ടുക എന്നൊരു പഴഞ്ചൊല്ലുണ്ടു്. അതുപോലെയായി സത്യത്തിലുള്ള ബ്രഹ്മാവിന്റെ സ്ഥിതി നോക്കുക. വഴിയേ പോയ വയ്യാവേലി വലിച്ചുതലയിൽ വച്ചിട്ടുണ്ടാക്കിയ അനർത്ഥം. അപ്പോൾ കൈടഭൻ വന്നു എതിർത്തു. ബ്രഹ്മാവു ആത്മരക്ഷയ്ക്കു ഓടി. കൈടഭൻ വിടാതെ പുറകെക്കൂടിപാഞ്ഞുചെന്നു. ബ്രഹ്മാവു അശരണനും ദീനനും ആയിത്തീർന്നു. ബ്രഹ്മാവിന്റെ ദൈന്യം കണ്ടപ്പോൾ ഭഗവാനു കരുണ തോന്നി മായയെ നീക്കി. അപ്പോൾ കണ്ണു തെളിഞ്ഞു ബ്രഹ്മാവിനു ഭഗവത്തത്വം ശരിക്കു മനസ്സിലായി. അസ്വാസ്ഥ്യത നിശ്ശേഷം വിട്ടുമാറി.

പശ്യേശ മേനാത്മമനന്ത ആദ്യേ
പരാത്മനി ത്വയ്യപി മായിമായിനി
മായാം വിതത്യേക്ഷിതുമാത്മവൈഭവം
ഹ്യഹം കിയാനൈച്ഛമിവാർച്ചിരഗ്നൌ.

(ദശ. അ. 14) എന്നു ബ്രഹ്മാവു താൻ കഥയില്ലാതെ കാണിച്ച ചതിപ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ചു പരിതപിച്ചു ഭഗവാന്റെ കാല്ക്കൽവീണു. ശ്ലോകത്തിലെ 'മായിമായിനി' എന്നപദം ഭാവഗംഭീരമായ ഒന്നാണു്. അത്യന്തം മായാവൈഭവത്തോടുകൂടിയവരെയും ജയിക്കുവാൻതക്കമായാവിലാസത്തോടുകൂടിയവനാണു കൃഷ്ണൻ എന്നും, അപ്രകാരമു

ള്ള ഭഗവാന്റെ അടുക്കൽ കേവലം മായിയായ ബ്രഹ്മാവിനു ജയം ലഭിക്കുക അസാധ്യമെന്നും ഭാവം.

ഏവനുമതിശയിക്കുമാറു തന്മായകൊണ്ടി-
ഽബ്ഭുവനമിഹ രചിച്ചിട്ടെപ്പൊഴും നിദ്രചെയ്യും
പ്രഭുവിനെ നിജമായാശക്തിയാൽ വെന്നിടാനായ്-
ക്കരുതിയ വിടുഭോഷൻ മോഹനാസ്ത്രത്തെ വിട്ടാൻ.

(മാഘം-സ-20-ഭാഷ) എന്ന പദ്യം ഇവിടെ ഓൎമ്മിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും. ശ്രീകൃഷ്ണനെ മോഹനാസ്ത്രം പ്രയോഗിച്ചു മയക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചു ശിശുപാലന്റെ ഭോഷത്തത്തെ ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. കൃഷ്ണനെ കളിപ്പിക്കുന്നതിനൊരുങ്ങിയ ബ്രഹ്മാവിനു ഒടുവിൽ കളിപ്പുപറ്റി. ഇവിടെ പുതിയ ബ്രഹ്മാവും പഴയ ബ്രഹ്മാവും തമ്മിലുള്ള വാദവും 'കൈടഭന്റെ വരവും' ബ്രഹ്മാവിന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യവും ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ ഉള്ളതല്ല. കവിയുടെ പുതിയ കല്പനകളാണ്. ഭഗവാൻ മായാമയനും സൎവ്വചരാചരങ്ങളുടെയും അന്തരാത്മാവും ജഗന്നിയന്താവും ആകുന്നു, എന്ന തത്വം ഈ കഥയിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുണ്ടു്.

രാസക്രീഡോത്സവം കാണുന്നതിനുള്ള ദേവസ്ത്രീകളുടെ പുറപ്പാടിനെ വൎണ്ണിക്കുന്ന ഭാഗവും ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. കവിയുടെ അസാധാരണമായ ലോകജ്ഞത, വിശേഷിച്ചു സ്ത്രീസ്വഭാവമൎമ്മജ്ഞത, കല്പനാവിലാസം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ ഈ പ്രകൃതത്തിൽ പരിപൂൎണ്ണമായി തെളിഞ്ഞു പരിലസിക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെടും.

ജംഭാരിതന്റെ വധുപോലും വാണിയും
രംഭതുടങ്ങിന നാരിമാരും
കണ്ണൻ കളിക്കുന്ന ലീലയെക്കാൺമാനായ്
തിണ്ണം മുതിൎന്നാരെ വിണ്ണിൽനിന്നു
ഗംഗയിൽചെന്നു കുളിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
ഭംഗിയിലോരോരോ മാനിനിമാർ
നേൎത്തുപതുത്തുമെഴുത്തുള്ള ചേലകൾ
ചാൎത്തിനാരെല്ലാരുമാൎത്തിനീക്കി
'നന്ദതനൂജനെ കാണുന്ന നേരത്തു
നന്നായിരിക്കേണം നാമെല്ലാരും'
എന്നങ്ങു ചൊന്നൊരു നാരിമാർ തങ്ങളി-
ലിങ്ങനെയുള്ളൊരു വാൎത്ത പൊങ്ങി:-
"എന്നുടെ ചേല ഞെറിഞ്ഞുതരേണം നീ
പിന്നെയാമല്ലോ നിനക്കു തോഴി!"
"പട്ടുനൽചേലയുടുത്താലിന്നിങ്ങനെ-
യൊട്ടും പൊരുന്നാ നിനക്കു തോഴീ"!
"ഒപ്പൊരുകൈകൊണ്ടു ചാലെ മുളംവല്ലാൽ
മുപ്പത്തുവേണമെനിക്കോ ചെമ്മേ"

"കാങ്കിയായുള്ളൊരു ചേലയെച്ചാർത്തിനാൽ
കാന്തി നിനക്കേററമുണ്ടാം തോഴീ!"
"വെള്ളയായുള്ളൊരു ചേലയുടുക്കിലേ-
യുല്ലാസമുള്ളതെനിക്കു ചൊല്ലാം"
"കണ്ടിക്കൻചേലയുടുത്തു നടക്കുമ്പോൾ
പണ്ടും പൊരുന്നാ നിനക്കു തോഴീ"!
"കയ്യെഴുത്തൻ ചേല പയ്യവേ കാണുമ്പോ-
ളുയ്യോയെന്നുള്ളിലേ തോന്നും തോഴീ"!
"എന്നുടെ ചേലയോ ചാലെ വിളക്കമി-
ല്ലെന്നാൽ നീയിന്നൊന്നു തന്നോപോരു"
"കോമപ്പട്ടാകിലോ ഞാനിന്നുടുപ്പതു
കോമളമാകയോ രണ്ടുമുണ്ടേ"
"നീലം പിഴിഞ്ഞിട്ടു നാലുണ്ടു ചേലകൾ
നീയൊന്നുടുത്താലും വേണ്ടുന്നാകിൽ"
"എന്നുടെ ചൊല്ലിങ്കൽ നില്ക്കുന്നുതാകിൽ നീ
പൊന്നെഴുത്തൻചേലവേണ്ടയിപ്പോൾ".

x x x

'നിൻകണ്ണിലഞ്ചനം കിഞ്ചിൽപെരുതായി-
തെൻകണ്ണിലെങ്ങിനെ ചൊല്ലു, തോഴീ'!
'താലിക്കു മീതേയിത്താവടം ചേർത്തു
ചാലെപ്പൊരുന്നിന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ,
'പാടകം ചേർത്തയഞ്ഞു കിടക്കുന്നു
പാദത്തിന്മേൽനിന്നു വീഴൊല്ലാതെ'
'തോടകൾ കാതിലണിഞ്ഞു നടക്കുമ്പോൾ
നീട്ടററകാന്തി നിനക്കുണ്ടേററം'
'താടങ്കമെൻകാതിൽ ചേരുന്നുതില്ലെന്നി-
ട്ടാതങ്കമുണ്ടെനിക്കുള്ളിലയ്യോ"!

x x x

'മേനകേ! നീയെന്തു വൈകിച്ചുകൊള്ളുന്നു?
ഞാനെങ്കിൽ മുൻപേ നടക്കുമത്രേ'
'ഉർവ്വശി താനിന്നും വന്നില്ലയോ തോഴി!
ഗർവ്വിച്ചു നിന്നാൽ പോരായെന്നും'
'കന്ദർപ്പമാലികതൻകയ്യിൽ കണ്ടാലും
സുന്ദരമായുള്ളോരിന്ദീവരം'
'നിന്നൊരു നന്ദിനി നന്നായി നിർമ്മിച്ചൂൾ
മന്ദാരം തന്നുടെ പൂവുകൊണ്ടേ'

‘മന്ദിച്ചു നിന്നേടൻ നാല്പതു മാലക-
ളൊന്നേക്കാളൊന്നതി സുന്ദരമായ്’’
‘ശൃംഗാര മഞ്ജരി വന്നു തുടങ്ങിനാൾ
ഭംഗിയിൽ താനും തൻ തോഴിമാരും’
‘സുഭ്രൂവിലാസിനി! വിഭ്രമം കൊണ്ടു പ-
‘രിഭ്രമം പൂണ്ടു കളിക്കുന്നോളേ’
‘മാലിനി താനെന്നും മാല തൊടുക്കുന്നോൾ
ലീലാവതിക്കേറ്റം വൈകീതല്ലേ.
‘ഹേമലേഖേ! ഞെളു പോരുന്നതില്ലല്ലൂ
ശ്രമ ചലന്നോരു ഹേമയെല്ലന്നോ’.
‘കാഞ്ചന ശാലിനി വന്നതു കണ്ടാലും
കാഞ്ചിയും കൈകൊണ്ടു താങ്ങിത്താങ്ങി’
‘പേശലവാദിനി നീയിങ്ങു പോരില്ലേപ്പോൾ
പേശുന്ന കാര്യമിതല്ല ചൊല്ലാം’
‘സാഹിത്യ കേളികിന്നാധിപത്യമുണ്ടല്ലോ
സാധിച്ചാലല്ലോ താൻ ചൊന്നതെല്ലാം’
‘സംഗീത ലീല തൻ ഭംഗികളൊക്കെയുമേ
ഭംഗം വരുത്തൊല്ല മങ്കമാരേ!’
‘ആനന്ദ ലീലയ്ക്കു ദീനതയെത്തുള്ളി-
ലാനനമേതും തെളിഞ്ഞതില്ലേ’
‘സീമന്ത വേണിതാൻ കാമിച്ചു നിന്നതി-
ച്ചേമന്തിപ്പൂവല്ല പിന്നെപ്പിന്നെ’

X X X

‘ശങ്കിനിയോടു വെറുക്കൊല്ലാ തോഴി! നീ
തങ്കയ്യാലല്ലോ തലയ്ക്കുതക്കു’
‘കസ്തൂരി മഞ്ജരിക്കുൾത്താരിലുണ്ടേറ്റം’
‘തിക്കാരമിന്നിന്നു നമ്മെയെല്ലാം
‘സാരസ്യകേളിക്കു സാരസ്യം തൂകി നി-
ന്നാലസ്യമാകുന്നതുണ്ടു നേരേ’

X X X

‘നന്മണം തിങ്ങിന കസ്തൂരി കർപ്പൂരം
നന്നായ് പൊടിച്ചുള്ള ചൂർണ്ണമെല്ലാം’
‘പെട്ടകംതന്നിൽനിറച്ചിങ്ങുകൊണ്ടുവാ-
യൊട്ടേടം ഞാൻ പിന്നെ നീയെടുപ്പൂ’
പുഷ്പങ്ങളൊന്നും മറക്കൊല്ലാ തോഴി! നീ
ചപ്പകം തന്നിൽ ഞാൻ വച്ചതെല്ലാം
‘ചാന്തുകോലെന്തു നീ ചാട്ടിക്കളഞ്ഞതു

ഭാഗ്യമുണ്ടോ തോഴി! നിനക്കിന്നിപ്പോൾ'?
'ശാരികപ്പൈതലെക്കൈവിട്ടുപോകല്ല
ചാരത്തു പോരികു ദൂരത്തെന്തേ?
'അന്നക്കിടാവിന്നു പാൽ കൊടുക്കേണമേ
പിന്നെയാമെന്നാലിടങ്ങേറണ്ടേ'
'കോകിലപോതകം കൂകുന്നതില്ലേതും
കോഴയായ് നിന്നു വശംകെടുന്നു'
'ഏണത്തിൽ പൈതലെ ക്ഷീണമാക്കൊല്ലാതെ
വേണുന്നതെല്ലാം കൊടുത്താവല്ലീ'
'കേകിക്കിടാവിനെക്കൂടിയെടുത്തുകൊൾ
കൂകിനിൻപിന്നാലെ വന്നതു കാൺ'
തങ്ങളിലിങ്ങനെ നിന്നു പറഞ്ഞോരോ-
ഭംഗി കലർന്നുള്ളോരംഗനമാർ
വ്യോമത്തിലിട്ടിന യാനത്തിന്മേലേറി-
പ്പോകത്തുടങ്ങിനാർ വേഗത്താലേ

(പു. 93-95) അപ്രതിമവും അതിവിശിഷ്ടവും ആയ പ്രതിഭാ വിലാസത്തോടുകൂടിയ ഒരു മഹാ കവിക്കല്ലാതെ ഈ സന്ദർഭത്തെ ഇത്രയും ഹൃദയാവർജ്ജകമായ വിധം പ്രതിപാദിയ്ക്കാവുന്നതല്ല. ഇതിൽ സ്ത്രീകളുടെ ആഭരണ കൌതുകം, അന്യോന്യം കുററവും കുറവും പറയുന്നതിനുള്ള വാസന, അവർ ധരിക്കുന്ന വസ്ത്രങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെപ്പററിയുള്ള സംഭാഷണം മുതലായവയെക്കുറിച്ചു നല്ല താദാത്മ്യത്തോടുകൂടി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതുപോലെയുള്ള സന്ദർഭങ്ങളിൽ സ്ത്രീസ്വഭാവത്തെ ഇങ്ങനെ ഹൃദ്യമായി വേറെയേതെങ്കിലും കവി പകർത്തി വച്ചിട്ടുണ്ടായെന്നു സംശയമാണു്. ഇക്കാര്യത്തിൽ മഹാകവിയായ കുഞ്ചൻ നമ്പിയാർ പോലും പുനത്തേക്കാൾ വളരെ താഴ്ന്ന പടിയിലാണു് നില്ക്കുന്നതെന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിനെക്കുറിച്ചു പിന്നീടു സ്പഷ്ടമായി പ്രതിപാദിക്കാം. 'മേനകേ.........നടക്കമല്ലേ' എന്നു ഒരു സ്ത്രീ പറയുന്നു. "മേനകേ നീയിങ്ങനെ കാലതാമസം വരുത്തിയാൽ ഞാൻ മുൻപേ പോകും." ഈ വാക്കു ആ സ്ത്രീയുടെ ഉത്സവം കാണുവാനുള്ള ഉത്സാഹാധിക്യത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. "ഉർവ്വശി.. ...പോരായിന്നും" ഉർവ്വശിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ വാക്കു ഒരു സ്ത്രീയുടെ അസൂയയെ കാണിക്കുന്നു. ഉർവ്വശി ഗർവ്വോടുകൂടിയവൾ എന്നു ഭാവം. അനേകം സ്ത്രീകൾ ചേർന്നു ഉത്സവാദ്യാഘോഷങ്ങൾ കാണുവാൻ പുറപ്പെടുന്ന സന്ദർഭങ്ങളിൽ അവരുടെയിടയിൽ ഈ മാതിരി സംഭാഷണം ഉണ്ടാകുക സാധാരണമാണു്. ഓരോ സ്ത്രീയും പറയുന്ന വാക്കിൽ എന്തെങ്കിലും പുതുമയുണ്ടെന്നതു പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഒരുത്തിയുടെ വാക്കു അതുപോലെ മററൊരു സ്ത്രീ പറയുന്നില്ല. വസ്ത്രം ധരിച്ചു മോടി കൂട്ടുന്നതിനു സ്ത്രീകൾക്കു വാസന ജന്മസിദ്ധമാണു്. അതു ഇവിടെ കവി ഭംഗിയായി പ്രകടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. "എന്നുടെ ചേല 'ഞെറിഞ്ഞു തരേണം നീ........പൊന്നെഴുത്താൻ ചേല വേണ്ടയിപ്പോൾ" എന്ന ഭാഗം നോക്കുക. ഇ

തിൽ സ്ത്രീകൾ അനേകം തരം ചേലകളെയും, അവയിൽ തങ്ങൾക്കു ചേർച്ചയും ചേർച്ചക്കേടും ഏതൊക്കെയെന്നതിനെയും. കുറിച്ചു തമ്മിൽ പറയുന്നു. "വെള്ളയാ......... ചൊല്ലാം" എന്ന ഭാഗത്തിൽ വെള്ളവസ്ത്രത്തിന്റെ മേന്മയെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

അന്നം മയില് കുയില് മാൻ മുതലായവയോടു കവിയ്ക്കു വളരെ പ്രീതിയുണ്ട്. അതിനെയും ഇവിടെ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. "അന്നക്കിടാവിന്നു......കാൺ" എന്ന ഭാഗത്തിൽ അവയുടെ സ്വഭാവം വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. "കേകിക്കിടാവിനെ...... കാൺ' എന്ന ഭാഗം വളരെ രസകരമായിരിക്കുന്നു. തന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു പോയ ഒരു സ്ത്രീയുടെ പിറകെ കൂകിക്കൊണ്ടു ഒരുമയിൽ നടന്നുചെന്നു എന്നു ഭാവം. 'കൂകു'ക എന്ന പദത്തിനു തന്നെക്കൂടി എടുത്തുകൊണ്ടുപോകണം എന്ന അഭിപ്രായത്തെ ശബ്ദം കൊണ്ടു അറിയിക്കുക എന്നു അത്ഥം. "അന്നക്കിടാവിനു പാൽകൊടുക്കണം. താമസിക്കരുതു്. താമസിച്ചാൽ ആപത്തുണ്ടാകും. കുയിൽക്കുട്ടി കൂകുന്നില്ലല്ലോ. അതിതാ വശംകെട്ടുകിടക്കുന്നു. മാൻകുഞ്ഞിനെ ക്ഷീണിപ്പിക്കരുതു്. അതിനു വേണ്ടുന്നതെല്ലാം കൊടുക്കണം." എന്നിങ്ങനെയുള്ള സ്ത്രീകളുടെ വാക്കുകൾ അവക്കു ഹംസപോതാദികളോടു് എത്രയധികം വാത്സല്യമുണ്ടെന്നു വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഈ ഭാഗം വായിക്കുമ്പോൾ ലക്ഷ്മണനോടുകൂടി വനത്തിലേക്കു പുറപ്പെടുന്ന സീത തന്റെ ലീലാമൃഗാദികളെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിന് സഖിമാരെ പറഞ്ഞു ഏല്പിക്കുന്ന ഭാഗം ഓർമ്മയിൽ വരുന്നു.

ശുകപോതത്തിനു പാലും പഴവും
കൊടു നീ ബാലേ കാലം വൈകുകി-
ല്ലഗതി വശംകെട്ടമാലാപാനിനി-
മൂന്നാളേയ്ക്കു പഠിപ്പിക്കേണം.

(ഉത്തരരാമായണം ചമ്പു-സീതാപരിത്യാഗം) ഈ കഥ ചമ്പുവിൽ വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഗാഥയിൽ അങ്ങിനെ ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമില്ല. ചെയ്യുന്നതു അനുചിതമാകും. അതിലെയും ചമ്പുവിലെയും സന്ദർഭങ്ങൾ വിഭിന്നങ്ങളാകുന്നുവല്ലൊ. ചമ്പുവിലെ നായികയായ സീതാദേവിയ്ക്കും, ഗാഥയിൽ പ്രകൃതത്തിൽ വർണ്ണിതകളായിരിക്കുന്ന ദേവസ്ത്രീകൾക്കും, ഒരുപോലെ കുയില് മയില് അന്നം മുതലായ പക്ഷികളോടും മാൻ മുതലായ മൃഗങ്ങളോടും വാത്സല്യാധിക്യം ഉണ്ടെന്നു മാത്രമേ ഇവിടെ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുള്ളു.

ദേവസ്ത്രീകൾക്കു് പേരുകൾ കല്പിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ കവി നല്ല മനോധർമ്മവും ഔചിത്യവും പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു. കന്ദർപ്പമാലിക സുഭ്രൂവിലാസിനി ലീലാവതി ഹേമ ശൃംഗാരമഞ്ജരി കാഞ്ചന ശാലിനി പേശലവാദിനി സാഹിത്യകേളി സംഗീതലീല ആനന്ദലീല സീമന്തവേണി പങ്കജമാലിനി ഉജ്ജ്വലലീല മാലേയലീല കർപ്പൂരവാണി മുതലായ നാമങ്ങൾ കവി സ്വയം നിർമ്മിച്ചവയാണു്. ഈ പേരുകൾ അർത്ഥവത്തുകളാകുന്നു. അവ സ്ത്രീകളുടെ ഗുണവിശേഷത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. ഇത്തരം നാമങ്ങൾ ചന്ദ്രോത്സവാദികൃതികളിൽ സ്ത്രീകൾക്കു ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഭാണപ്രബന്ധങ്ങളിൽ നായികകളായ വേശ്യകൾക്കാണു ഈ മാതിരി പേരുകൾ ഇടുന്ന പതിവുള്ളതു്. ഇക്കാലത്തു ചലച്ചിത്ര"താര"ങ്ങൾ, ഏതദ്വിധങ്ങളായ കൃത്രിമനാമങ്ങൾ കൈ

ക്കൊള്ളുക സാധാരണമാണ്. വീട്ടിലെ നങ്ങേലിയും കുഞ്ചിയും പാപ്പിയും ചലച്ചിത്രത്തിൽ അഭിനയിക്കുന്നതിനു ഒരുമ്പെടുമ്പോൾ ആദ്യമായി വസന്തകോകിലം രതികോമള സാരസ്യമഞ്ജരി മുതലായ നാമങ്ങൾ കൈക്കൊള്ളുന്നു. അവക്കു അതു ആവശ്യമാണ്. മഹാകവി കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ കൃതികളിൽ സാധാരണമായി സ്ത്രീകൾക്കു അകൃത്രിമങ്ങളായ നാടൻപേരുകളാണ് ഉപയോഗിച്ചു കാണുന്നതു്. ലീലാതിലകാദി ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പഴയ പേരുകൾക്ക് അത്രേ സ്ഥാനം. ഉണ്ണിനങ്ങ, നാരണി മുതലായ പേരുകൾ നോക്കുക. കൃഷ്ണഗാഥയിൽ കൃത്രിമ നാമങ്ങളാണ് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതെങ്കിലും ദേവസ്ത്രീകളെ സംബന്ധിച്ചാകയാൽ അവയ്ക്കു സ്വാഭാവികത്വം ഉണ്ടു്. ഈ നാമങ്ങൾ ശൃംഗാരരസത്തിനു ഉദ്ദീപകങ്ങളായിരിക്കുന്നു എന്നും പറയണം.

രാസക്രീഡ കാണുന്നതിനുള്ള ദേവന്മാരുടെ വരവിനെക്കുറിച്ചു ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ ലഘുവായ ഒരു പ്രതിപാദനം കാണാം.

> യം മന്യേരൻ നഭസ്താവദ്വിമാനശതസംകുലം
> ദിവൗകസാം സദാരാണാമൗത്സുക്യാപഹൃതാത്മനാം.
>
> തതോ ദുന്ദുഭയോ നേദുർനിപേതുഃ പുഷ്പവൃഷ്ടയഃ
> ജഗുർഗ്ഗന്ധർവ്വപതയഃ സസ്ത്രീകാസ്തദ്യശോമലം.

(ദശ. അ. 33) ഗാഥാകാരൻ ഈ ലഘുവായ പ്രകൃതത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്ന വർണ്ണനം എത്രയ്ക്കു് നൂതനമനോധർമ്മമധുരവും രസപുഷ്ടിയുള്ളതും ആയിരിക്കുന്നു എന്നു മുൻപു ഉദ്ധരിച്ച "ജംഭാരിതന്നുടെ" ഇത്യാദി ഭാഗത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. ഈ ഭാഗം വായിക്കുമ്പോൾ കേരളത്തിൽ നമ്പൂരിമാരുടെ ഗൃഹങ്ങളിൽ ആഘോഷിക്കാറുള്ള പുത്തൻ തിരുവാതിര എന്ന വിനോദത്തിൽ സംബന്ധിക്കുന്നതിനു മോടികൂട്ടി പുറപ്പെടുന്ന സ്ത്രീകളുടെയും, വിശേഷിച്ചു അന്തർജ്ജനങ്ങളുടെയും നടപടികളെ പുനം സ്മരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു് നിശ്ചയമാണു്. അവയുടെ പകർപ്പാണ് ഈ വർണ്ണനം.

"എന്നുടെ ചേല ഞെറിഞ്ഞുതരേണം" എന്നും മററും നോക്കുക. ചേലകൾ ഞെറിഞ്ഞുടുക്കുന്ന സ്വഭാവം നമ്പൂതിരി സ്ത്രീകളുടെയിടയിലാണ് നടപ്പുള്ളതു്. അക്കാലത്തു സ്ത്രീകൾ ഏതേതെല്ലാം തരം വസ്ത്രങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു എന്നും ഈ ഭാഗത്തിൽ നിന്നു വെളിപ്പെടും. ചേലകളിൽ ചിലവയുടെ പേരുകൾ കവി കല്പിതങ്ങളാകണം. ഗുണം നിറം പ്രത്യേക സ്വഭാവം മുതലായവയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ചേലകൾക്കു പേരു കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു്. കണ്ടിക്കൻചേല, മഞ്ഞൾ പിഴിഞ്ഞചേല, മാന്തളിർച്ചേല, ചെത്തുലക്കൻചേല എന്നിവയെല്ലാം അന്വർത്ഥങ്ങളായ നാമങ്ങളാകുന്നു.

കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ കാളിയമർദ്ദനം തുള്ളലിൽ ഭഗവാന്റെ കാളിയമർദ്ദനം കാണുന്നതിനുള്ള ദേവസ്ത്രീകളുടെ പുറപ്പാടു വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ടു്. കൃഷ്ണഗാഥയിലെ പ്രസ്തുത ഭാഗത്തെ അനുകരിച്ചാണ് നമ്പിയാർ കാളിയമർദ്ദനത്തിൽ ഈ പ്രകൃതം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു എന്നതിനു യാതൊരു സംശയവുമില്ല. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ആശയത്തിനു ഐക്യത്തിന്റെ ലഘുവായ ഛായ കാണാവുന്നതാണ്.

ചിത്രലേഖേ! വരികെടോ ചിത്രമാം താണ്ഡവം കാണ്മാൻ
പത്രലേഖേ! നടന്നാലും ചിത്രമത്യാസിതമല്ലോ
വൃത്രവൈരി പുരങ്ങളിൽ സത്രമേറുന്നതിൻ മുമ്പേ
തത്ര ചെന്നങ്ങിരുന്നീടേണം നേത്രമോദം വരുത്തേണം
ഉർവ്വശിക്കും മേനകക്കും ഗർവ്വം പാരം മനക്കാമ്പിൽ
പർവ്വനാരിക്കനുരാഗം സർവ്വദാ ഞങ്ങളിലത്രേ
സർവ്വനാരികളെപ്പോലെ നിർവ്വിശങ്കം കണ്ട കാഴ്ച-
യുർവ്വീനോക്കിപ്പുറപ്പെട്ടാൽ തരമല്ലെന്നൊരു ഭാവം
തിലോത്തമയ്ക്കൊരു നേരം കലഹം തീരുമാറുണ്ടോ
ചലനാരികളെക്കണ്ടാൽ തലനോവും തുടങ്ങീടും.

x x x x

വലയങ്ങളും ചില പൊന്നും ചിലമ്പുകളും ധരിച്ചാല-
മൊരിക്കലും നെഞ്ചിലലംഭാവം വരുന്നില്ല
കളകണ്ഠി കളിയല്ല കളഭങ്ങളണിഞ്ഞാലും
കളമൊഴികളേ! നിങ്ങൾ വിളയാട്ടം തുടങ്ങല്ലാ.
ലളിതനാം മുകുന്ദന്റെ കളിയിങ്ങു കഴിഞ്ഞീടും
കാമസേനക്കൊരു നേരം കാമുകന്മാർ തരം പോരാ
താമസിപ്പാനരുതെന്യേ ഹേതുവെന്നും വന്നുകൂടീ
താമരക്കണ്ണനെയിപ്പോൾ കാണ്മതിന്നും വിധിയില്ല
വാമഭാവം മനതാരിൽ കാമിനിക്കു ജനിക്കയാൽ
രാഗവല്ലീയിങ്ങു വാ നീ ഭംഗിനോക്കി നടക്കാതെ
ഭംഗമേതും വരികില്ലാ ഞങ്ങളോടുകൂടി നിന്നാൽ
അംഗമൊട്ടു ചിതം നിന്റെ പിംഗലാക്ഷി നടന്നാലും
മംഗലാംഗൻ മുകുന്ദനമംഗജാർത്തി വരുത്തേണം.

ഗാഥയെ അനുകരിച്ചു രചിച്ചിരിക്കുന്നതാണ് ഈ പ്രകൃതം. എങ്കിലും രസികാഗ്രേസരനായ നമ്പിയാർ ഇതിൽ തന്റെ സംഗൃഹീതമായ വ്യക്തിമുദ്ര ഗാഢമായി പതിച്ചിട്ടുണ്ട്. "ഉർവശി താനിന്നും ...പോരാതാനെന്നും" എന്ന ഭാഗത്തോടു, "ഉർവ്വശിക്കും മേനകക്കും......മനക്കാമ്പിൽ" എന്നതിന് അല്പം ഒരു അടുപ്പമുണ്ട്. "ചലനാരികളെ.....തുടങ്ങീടും" "കാമസേന .....വന്നുകൂടീ" "രാഗവല്ലി........നിന്നാൽ" എന്നിവ നമ്പിയാരുടെ സ്വതന്ത്ര കല്പനകളാകുന്നു. പത്രലേഖ ചിത്രലേഖ മുതലായ പേരുകൾ നൂതനങ്ങളല്ല. കളകണ്ഠി കാമസേന രാഗവല്ലി പിംഗലാക്ഷി എന്നിവ കല്പിതങ്ങളാകുന്നു. കുഞ്ചൻനമ്പിയാരുടെ രീതിയെ പുരസ്കരിച്ചു ചിന്തിച്ചാൽ ഈ യാത്രാപ്രവർണ്ണനം രസഭരിതം എന്നു സമ്മതിക്കണം. എന്നാൽ നമ്മുടെ പനം ഇക്കാര്യത്തിൽ നമ്പിയാരേക്കാൾ വളരെ വളരെപ്പടി ഉയർന്നു നിൽക്കുന്നു. ഗാഥയിലെ ചേലകളെക്കുറിച്ചുള്ള സംഭാഷണം അധികം ഹൃദ്യമായിരിക്കുന്നു. ഏല്ലാത്തിനും മകുടം വയ്ക്കുന്നതാണ് അന്നം മുതലായ പക്ഷികളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അവസാനഭാഗം. ഇതൊന്നും നമ്പിയാർ സ്മരിച്ചിട്ടുള്ളതല്ല. ഈ മാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ

പുനം കാളിദാസാദി സംസ്കൃതകവികളെ കൂടി അതിശയിച്ചു നിൽക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നതു് ഒരു വസ്തുകഥനം മാത്രമാകുന്നു.

സംസ്കൃതത്തിലും ഭാഷയിലും രാസക്രീഡയെ അധികരിച്ചു അനേകം വിശിഷ്ട കാവ്യങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അവയിലൊന്നിലും ദേവസ്ത്രീകളുടെ പുറപ്പാടു ഇത്രയും ഹൃദയംഗമമായും ദീർഘമായും പ്രതിപാദിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ല. പ്രകൃതത്തെ ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ താഴ്ന്ന നിലയിൽ മാത്രമേ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളു എന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അന്യ കൃതികളുടെ നിലയും ഏതാണ്ടങ്ങനെ. പുനം ഈ പ്രകൃതത്തിലും തന്റെ അന്യാദൃശമായ പ്രതിഭാവിലാസത്തെ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

സൗഭദ്രികകഥയിൽ അർജ്ജുനന്റെയും സുഭദ്രയുടേയും അനുരാഗചാപല്യങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിലും കവി പുതിയ മനോധർമ്മം പ്രയോഗിച്ചു രസത്തെ പോഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ഓദനം തന്നെ വിളമ്പി നിന്നീടിനാൾ
വേദന പൂണ്ടുള്ളോരുള്ളവുമായ്
മുന്നിലിരുന്നൊരു ഭിക്ഷുകൻ താനുമ-
ക്കന്യക തന്മുഖം കാണ്കയാലേ
ഓദനം തന്നെ വിലക്കുവാൻ വല്ലാതെ-
യോർച്ചയും പൂണ്ടങ്ങു മേവുകയാൽ
പാത്രത്തിൽ നിന്നുള്ളോരോദനമെല്ലാമേ
പത്രത്തിലാമ്മാറു വീണു കൂടി
അക്ഷണം പിന്നെയും കന്യകമുന്നിലേ
ഭിക്ഷുകൻ തന്മുഖം നോക്കിനോക്കി
ഉത്തമമായൊരു നൽഘൃതം ചെഞ്ചമ്മേ
പത്രത്തിലാമ്മാറു വീഴ്ത്തി നിന്നാൾ
ചാലത്തൊലിച്ചുള്ള വാഴപ്പഴങ്ങളും
ചാടിക്കളഞ്ഞിതു ചാപല്യത്താൽ
അത്തൊലിതന്നെ വിളമ്പി നിന്നീടിനാൾ
ചിത്തംമയങ്ങിനാലെന്നു തോയം
പത്രത്തിലായുള്ളോരത്തൊലി തന്നെയും
ചിത്തമഴിഞ്ഞവനാസ്വദിച്ചാൻ
കമ്പവുമാണ്ടു കരുത്തുമകന്നങ്ങു
സംഭ്രമിച്ചീടുന്ന കന്യക താൻ
മുൻപിലേ വേണ്ടതു പിൻപിൽ വിളമ്പിനാൾ
പിൻപിലേ വേണ്ടതു മുൻപിൽത്തന്നെ
ഇങ്ങനെ വന്നവയൊന്നുമറിഞ്ഞീല
കന്യക മുൻപിലിരുന്നവൻ താൻ

x x x

ദീപവും ചാലെപ്പൊലിച്ചു കളഞ്ഞുടൻ
ദീപമില്ലെന്നങ്ങു ചൊല്ലും പിന്നെ
ദീപവും കൊണ്ടവൾ വന്നതു കാണുമ്പോൾ
ചാപലം പൂണ്ടൊന്നു വീൎത്തു നില്ക്കും
പിന്നെയും പോയവൾ മന്ദിരം പൂകുമ്പോൾ
മുന്നമെപ്പോലെ പൊറായ്കയാലേ
നീരുള്ളതെല്ലാമെ ദൂരെക്കളഞ്ഞിട്ടു
'നീരില്ല'യെന്നങ്ങു ചൊല്ലും പിന്നെ
നീരുമായ് വന്നവൾ പിന്നെയും പോകുമ്പോൾ
ധീരത പോക്കുമത്താരമ്പൻ താൻ
വററാതകോഴയാൽ തെറെറന്നു പിന്നെയും
മറെറാന്നു ചൊല്ലീ വിളിക്കുമപ്പോൾ.

(പു. 205-206) എന്ന ഭാഗത്തിൽ അന്യോന്യം അനുരാഗം മൂത്തു പരമകാഷ്ഠയെ പ്രാപിച്ചു വിവേകഗന്ധം നിശ്ശേഷം നീങ്ങിയ അൎജ്ജുനന്റെയും സുഭദ്രയുടേയും ചപലതകളെ കവി ഫലിതത്തോടുകൂടി വൎണ്ണിക്കുന്നു. സുഭദ്ര ഭിക്ഷക്കു ഇരിക്കുന്ന അൎജ്ജുനനു ചോറുകൊണ്ടുവന്നു വിളമ്പി. അപ്പോൾ സംന്യാസി സുന്ദരിയായ അവളുടെ മുഖം നോക്കിനോക്കി മറെറാന്നിലും കൌതുകമില്ലാതെ ഇരുന്നു. അതുകൊണ്ടു ചോറു വിളമ്പിയതു 'മതി' എന്നു പറഞ്ഞില്ല. സുഭദ്ര പാത്രത്തിലെ ചോറു മുഴുവനും പത്രത്തിൽ വിളമ്പി. വാഴപ്പഴം തൊലിച്ചപ്പോൾ താഴെ വീണു. അതു സുഭദ്ര അറിഞ്ഞില്ല. പഴത്തൊലി പഴമെന്നു വിചാരിച്ചു വിളമ്പി. അതു അനുരാഗാന്ധനായ അൎജ്ജുനൻ പഴം എന്നു വിചാരിച്ചു ഭക്ഷിച്ചു. ഇവിടെ വിളമ്പുന്ന ആളും ഉണ്ണുന്ന ആളും അന്ധത കൊണ്ടു ഒരുപോലെയായിയെന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു. അങ്ങിനെ വരാവുന്നതാണെന്നു കവി ന്യായം പറയുന്നു. "ചിത്തം മയങ്ങിനാലെന്നു ഞായം" എന്നു കാണുക. സുഭദ്രയുടെ സൌന്ദൎയ്യവിലാസത്തിൽ അൎജ്ജുനനും അവന്റേതിൽ അവളും മയങ്ങി (ബോധംകെട്ടാൽ) യാൽ ഇപ്രകാരം വരും. ഇതു അനുഭവസിദ്ധമായ ഒരു മനശ്ശാസ്ത്രതത്ത്വമാണു്. അന്യോന്യാനുരാഗവിവശന്മാരായ കാമുകന്മാരെ സംബന്ധിച്ചു വിശേഷിച്ചും. സുഭദ്ര ക്രമം തെററിച്ചു വിളമ്പി. ആദ്യം വേണ്ടതു് ഒടുവിൽ. അവസാനത്തിൽ വിളമ്പേണ്ടതു് ആദ്യം അല്ലെങ്കിൽ നടുവിൽ. ഭിക്ഷുവുണ്ടോ അക്കാൎയ്യം അറിയുന്നു? ക്രമത്തിനു വിളമ്പിയാലെന്നപോലെ അതൊക്കെ ഭക്ഷിച്ചു. ജോലിയെല്ലാം ചെയ്തുതീൎത്തു സുഭദ്ര രാത്രിയായാൽ അൎജ്ജുനന്റെ അടുക്കൽ നിന്നും പോകും. അപ്പോൾ വിളക്കു കെടുത്തിയിട്ടു അൎജ്ജുനൻ ദീപം കൊണ്ടുവരുവാൻ പറയും. അവൾ അതുകൊണ്ടു വരുമ്പോൾ വെള്ളമില്ലെന്നു പറയും. അവൾ ഉടനെ അതു കൊണ്ടുവരും. അപ്പോൾ വേറെയൊന്നിനു വിളിക്കും. ഇപ്രകാരം അൎജ്ജുനൻ അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അനുരാഗം ക്രമേണ മൂത്തുമൂത്തു എങ്ങിനെ ഭ്രാന്തായി പരിണമിക്കുന്നു എന്നും, അതിനധീനനായാൽ മനുഷ്യൻ എന്തൊക്കെ ചാപല്യം കാണിക്കുമെന്നും ഈ സന്ദൎഭത്തിൽ പരം വ്യക്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അനുരാഗരോഗം ഇരുകക്ഷികളെയും

ശക്തിയോടുകൂടി ബാധിച്ചു എന്ന ഈ ഭാഗത്തിൽ നിന്ന തെളിയും. രണ്ടുപേരും വിളയിലുണ്ടായ ക്രമക്കേടും കുറവും അറിയാതെയിരുന്നതു് അതുകൊണ്ടാണു്. അർജ്ജുനനെക്കൊണ്ടു പഴത്തൊലി ഭക്ഷിപ്പിച്ചതു കവി ചെയ്ത ഒരു കടുങ്കയ്യായി ചിലക്കു തോന്നാം. അനുരാഗപരവശന്മാരായ യുവാക്കന്മാർ ഇതിലധികവും ചെയ്യാറുണ്ടെന്ന മാത്രമേ അതിന്ന സമാധാനമുള്ളു. സുഭദ്രയും അർജ്ജുനനും അന്യോന്യാനുരാഗത്തിന്റെ പരമോല്കർഷാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന വസ്തുതയാണു് ഇവിടെ കവി വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതു്. അങ്ങിനെ ചെയ്തതുകൊണ്ടു ശൃംഗാരത്തിന്ന ശുദ്ധിയും ശക്തിയും വളരെ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം ഒരു കാമുക ചാപല്യ വർണ്ണനം വേറെ കവികൾ ചെയ്തു കണ്ടിട്ടില്ല. എല്ലാക്കാൎയ്യത്തിലും പുനത്തിന്റെ പന്ഥാവു ഇതരകവികൾ സഞ്ചരിച്ചിട്ടുള്ളതല്ല. പുതിയതാണെന്നതിന്ന ഈ ഭാഗവും തെളിവായിരിക്കുന്നു.

യാദവന്മാർ പരസ്പരം യുദ്ധം ചെയ്തു മരിച്ചു വിമാനമാൎഗ്ഗേണ ആകാശത്തിൽ ചെന്നുനിന്നു. പിന്നീടു് അവർ കീഴ്പോട്ടു പോൎക്കളം നോക്കി യുദ്ധം ചെയ്യുന്നവരെപ്പററി ഓരോ കാൎയ്യം പറയുന്നു.

സാത്വികനായൊരു സാത്യകി തന്നുടെ
തേൎത്തടം തന്നെയും വീഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
സാരനായുള്ളൊരു സാരണൻ കണ്ടാലും
വീരനായ്‌വന്നവൻ പോരിൽ നേരേ
പാതിമുറിഞ്ഞുള്ള ഭൂതലം തന്നിലേ
പാതിതനായൊരു യാദവൻ താൻ
ചേതനയോടു പിരിഞ്ഞു നിന്നീടാതെ
യാതന പൂണ്ടതു കാൺകയാലേ
കമ്പിച്ചു മേവുന്നു കണ്ഠവുമായിട്ടു
തമ്പിച്ചു ഖിന്നനായ്‌നിന്നൊരന്യൻ
കൊണ്ടൽനേർവൎണ്ണൻ തന്നാത്മജൻ കണ്ടുകൊ-
ണ്ടിണ്ടലെപ്പൂകുന്നതുണ്ടോ കണ്ണാ?
വില്ലുമുറിഞ്ഞൊരു വീരൻ താൻ ചെന്നങ്ങു
തല്ലുന്നോൻ പിന്നെയും കാൺക പാപാ
ശാഖകൾക്കു നല്ലൊരു ഭോജനമുണ്ടായി
പാഴ്ക്കഴുകന്മാർ കാകന്മാൎക്കും
എന്നുടെ ഭാനുവെപ്പിന്നെയും കണ്ടാലും
പന്നഗം വന്നു വലിച്ചതിപ്പോൾ
നിന്നുടെ ദേഹത്തിൻ ചാരത്തു കണ്ടവ
മുന്നേ പായല്ലയി ശാഖകളൊന്നും
വൃദ്ധനായുള്ളൊരു ശാവിനെക്കണ്ടാലും
ഗൃദ്ധ്രങ്ങൾ ചെന്നു പിണങ്ങുകയാൽ
ഏരകപ്പുല്ലിന്റെ മന്ദരപോയ് പാഞ്ഞങ്ങു

വാരിധി തന്നിലേ വീണതിപ്പോരം

x x x

തോമരമേററു പൊളിഞ്ഞു കണ്ഠവും
കോമളനായോരു സാംബന്മാറിൽ
പുത്രനായുള്ളവനച്ഛനെച്ചെന്നണ-
ഞ്ഞതാൽ പെട്ടവൻ കണ്ഠദേശം
നിർദ്ദയനായി മുറിച്ചു നിന്നങ്ങനെ
വിദ്രുതനായിതു കാലകൂടാ നീ
വിക്രമം പൂണ്ടുള്ള നക്രവരങ്ങളു-
മുഗ്രങ്ങളായുള്ള മീനങ്ങളും
തീരത്തു ചെന്നു വലിച്ചു തുടങ്ങിനാർ
ചാരത്തു കണ്ട ശവത്തെയെല്ലാം
മുഷ്കരമായൊരു നിർജ്ജീവദേഹത്തെ-
യൊക്കവേ ചെന്നു വലിക്കയാലേ
നക്രങ്ങൾ തങ്ങളിൽ പേശി നിന്നീടുന്ന-
തക്കണ്ടുകണ്ടൊരു മീനമപ്പോൾ
വൈകാതെ ചെന്നു തിന്നു തുടങ്ങിനാൻ
വൈദഗ്ദ്ധ്യമാർന്നോരവൻ ഞായം
പൂതനാവൈരി തൻ പൂവൽമെയ് കണ്ടുടൻ
ചേതന പോക്കിനാ വീരന്മാരെ
വേഗത്തിൽ ചെന്നു സിന്നാദരിച്ചീടിനാ-
നാഗതന്നായൊരു ദേവവ്രതൻ
യാനങ്ങൾ തോറും കരേററി നിന്നീടുന്നോൻ
മാനിച്ചു പിന്നെയും പിന്നെയും താൻ
ചാമരം വീയുന്ന കാമിനിമാരെല്ലാം
കോമളമാരായി വന്നണഞ്ഞാർ
വീടിക തന്നെയും പാണിയിൽ ചേർത്തുകൊ-
ണ്ടാടോപം ചേരുന്ന മാതരെല്ലാം
പാടിനിന്നൻപോടു വന്നതു കണ്ടാലും
പാടീരച്ചാറും കൊങ്കയുമായ്
നേരേ പോയ്ച്ചെന്നങ്ങു നിൽക്കത്തുടങ്ങിനാർ
വീരന്മാർ വന്നോരു നൽവഴിക്കേ
ആൺമയിൽ ചെന്നങ്ങു വീരത ചെയ്കയാൽ
മേന്മ കലർന്നോരു സാംബനുടെ
തോമരമേററു പിളർന്നൊരു മാറിലെ-
ക്കാമിനി ചെന്നു പുണർന്നു കാൺ
വന്നണഞ്ഞീടുന്ന യാദവന്മാരെക്കാ-

അംബരമെങ്ങും നിറഞ്ഞുതല്ലോ
കൈവേ ചെന്നങ്ങു സ്വർഗ്ഗത്തിലാകയോ
തിക്കമെന്നുള്ളതോ നിർണ്ണയിക്കാം.

(പു. 224-225) ഇപ്രകാരം സമരാങ്കണത്തിലെ സ്ഥിതി വ്യോമമണ്ഡലത്തിൽ നില്ക്കുന്നവർ (പുതിയ ദേവന്മാർ) വർണ്ണിക്കുന്നു. കഴുത്തു മുറിഞ്ഞു ഖിന്നനായ ഒരുവൻ ഭഗവാന്റെ മുഖം നോക്കിനോക്കി വേദനയറിയാതെ ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നു. "യമിഹ നിരീക്ഷ്യ ഹതാ ഗതാഃ സ്വരൂപം" (പ്രഥമസ്കന്ധം അ-൯) എന്നു ഭാഗവതത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനെ അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്നതാണു് ഈ വാക്യം. ഭഗവാനെ കണ്ടുകൊണ്ടു മൃതന്മാരാകുന്നവർക്കു പരമപദം കിട്ടുന്നു. മനുഷ്യരുടെ ശരീരം എത്രയും സുഭഗവും ബലിഷ്ഠവും ആയാലും പിന്നീടു അതിന്റെ അവസാനം കാക്കയുടെയും കഴുകന്റെയും പട്ടിയുടെയും വായിലായിരിക്കും. അവയ്ക്കു ഭക്ഷ്യമായിത്തീൎന്നു ശരീരം നശിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ദേഹത്തിൽ 'എന്റേ'തെന്ന വിചാരവും സ്നേഹവും അരുതു്. "ശോകങ്ങളൊന്നുമല്ലാതെ.........വാരിധി തന്നിലേ വീണിതപ്പോൾ" എന്ന ഭാഗം, ഈ തത്വത്തെ പഠിപ്പിക്കുന്നു. "യദേഷാം മമാഹമിതി ധീഃ ശ്വസൃഗാല ഭക്ഷ്യേ" (ഭാ. സ്ക. അ. 7) എന്നു ഭാഗവതത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന തത്വത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമാണു് ഈ ഭാഗം. "മുഷ്കരന്മാരായോരു......മാളുന്നോരെന്നു ഞായം" എന്ന ഭാഗം, രസവത്തായിരിക്കുന്നു. ഒരു തടിച്ച ശവശരീരം കണ്ടു അതു എനിക്കു വേണം എനിക്കു വേണം എന്ന വിചാരത്തോടുകൂടി രണ്ടു മുതലകൾ തമ്മിൽ എതിർത്തു നിന്നു. അപ്പോൾ കടലിൽനിന്നു വന്ന ഒരു മത്സ്യം ഇതു നല്ല തരമെന്നു കരുതി ആ ശവം എടുത്തു ഭക്ഷിച്ചു. രണ്ടുപേർ തങ്ങളിൽ ഒരു വസ്തുവിനു വേണ്ടി കലഹിക്കുമ്പോൾ, മൂന്നാമതു ഒരുവൻ അതു അപഹരിച്ചു അനുഭവിക്കുന്നു എന്ന ലോകസ്വഭാവത്തെ ഇവിടെ കവി കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. 'ചാമരം വീയുന്ന......കാൺ" എന്ന ഭാഗത്തിൽ യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ച യാദവന്മാരെ വരിക്കുന്നതിനു വന്നുചേരുന്ന ദേവസ്ത്രീകളെക്കുറിച്ചു പറയുന്നു. മരിച്ച യാദവന്മാർ തിക്കിത്തിരക്കിച്ചെന്നു സ്വൎഗ്ഗത്തിൽ സ്ഥാനം പിടിച്ചു, ദേവസ്ത്രീവല്ലഭന്മാരായി ദിവ്യസുഖം അനുഭവിച്ചു. ഈ യുദ്ധവർണ്ണനം ഗംഭീരങ്ങളായ പല തത്വങ്ങളെയും ഉപദേശിക്കുന്നതും സരസവും ആയിരിക്കുന്നു.

നാടകപ്രബന്ധങ്ങളിൽ യുദ്ധത്തെ, അതു കാണുന്നതിനു ആകാശത്തുവന്നുനില്ക്കുന്ന ഗന്ധർവ്വന്മാരുടെ സംഭാഷണംകൊണ്ടു വർണ്ണിക്കുക സാധാരണമാണു്. ഉത്തരരാമചരിതം അനർഘരാഘവം മുതലായ കൃതികൾ നോക്കുക. യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചവരെ ആകാശത്തിൽ ദേവരൂപേണ നിർത്തി അവരുടെ വാക്കുകൊണ്ടു ഇപ്രകാരം വർണ്ണിക്കുക അത്ര സാധാരണമല്ല. ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗാഥയ്ക്കു ഒരു പുതുമയുണ്ടു്. ഒരുവൻ മരണാനന്തരം സ്വന്തം ശവശരീരത്തിന്റെ സ്ഥിതിഗതിവികൃതികൾ കാണുന്നതും അവയെപ്പറ്റി പറയുന്നതും അസ്വാഭാവികമാകുന്നു.

യാദവന്മാർ ബാണനോടു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതിനു സൈന്യവുമായി ശോണിതപുരത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ അവിടം കാത്തുനില്ക്കുന്ന ശ്രീപരമേശ്വരൻ സുബ്രഹ്മണ്യനോടു ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:-.

ഒട്ടനാളുണ്ടല്ലോ പട്ടിണികൂടാതെ
മൃഷ്ടമായുണ്ണുന്നു നാമെല്ലാരും
ഉന്നതരായുള്ള വൃഷ്ണികൾ മൂലമി-
ന്നമ്മുടെ ചോറുമുടങ്ങീതായി
നൽത്തെരുവിന്നുമന്നൽച്ചുരക്കണ്ടിക്ക-
മത്തൽപിണയായ്കിലുണ്ടുതാനും
യോഗ്യമായുള്ളതു നോക്കിനിന്നീടാതെ
പോക്ക് തുനിഞ്ഞു നാം ചെൽകയിപ്പോൾ”
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലി നൽകാളമേലേറിനാ-
നംഗജവൈരിതാനാദരവിൽ
കാർവ്വർണ്ണൻ തന്നോടു പോരു തുടങ്ങിനാൻ
ചോറുമുടങ്ങിനാലെന്നു ഞായം.

(പു. 158) ഈ ഭാഗത്തിൽ കവി ശ്രീപരമേശ്വരനെ യുദ്ധംനിമിത്തം വന്നുകൂടിയ സ്ഥിതിഭേദത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഇതുവരെ മൃഷ്ടാന്നം ഭുജിച്ചു പാർത്തു. ഇനിയതിനു മുടക്കംവരുമെന്നു തോന്നുന്നു. ഏതായാലും വൃഷ്ണികളോടു യുദ്ധംചെയ്തു ഉണ്ടചോറിനു കൂറുകാണിക്കണം. ഭഗവാൻ പരമേശ്വരന്റെ ഈ വാക്കു നിഷ്ഠനനായ ഒരു സാധാരണമനുഷ്യന്റെ നിലയ്ക്കു യോജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ ഭഗവാൻ ബാണാസുരന്റെ ദാസനും ശോണിതപുരം കാവല്ക്കാരനും ആയിരിക്കുന്ന സ്ഥിതിക്കു ഈ വാക്കിനു അനൌചിത്യദോഷമില്ല. പോരെങ്കിൽ കവി, “ഉൺമയായുള്ളോരു നർമ്മമപ്പോൾ” എന്നു, അതു നേരംപോക്കാണെന്നു പറയുന്നുമുണ്ടു്. ഈ ഭാഗം മനോധർമ്മമായിരിക്കുന്നു.

വൃകാസുരൻനിമിത്തം ശ്രീപരമേശ്വരനു വലിയസങ്കടം നേരിട്ടപ്പോൾ മഹാവിഷ്ണു ബ്രഹ്മചാരിയായി അസുരന്റെ അടുത്തുചെന്നു. അവനെ അപകടത്തിലാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഭംഗിയായിട്ടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

എങ്ങുനിന്നിങ്ങനെ വന്നു ചൊല്ലിന്നിപ്പോൾ
മംഗലമായ് വന്നു കണ്ടതോറും
നല്ലവൃകാസുരനെന്നതങ്ങെല്ലാരും
ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നു നിന്നെയല്ലീ?
ഉത്തമനെന്നതു മുന്നമേ കേൾപ്പുണ്ടു
സത്തുക്കളെല്ലാരും ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
ഇങ്ങനെനിന്നുള്ള സജ്ജനംതന്നുടെ
സംഗമമെങ്ങനെ വന്നുകൂടൂ
കണ്ടാവൂ ഞാനെന്നു ചിന്തിച്ചനേരത്തു
കണ്ടതിന്നേററവും വേണ്ടുവോനേ
ഗേഹത്തിൽ പോന്നു വിരുന്നുണ്ണുമുണ്ടിട്ടു
സ്നേഹിക്കവേണമിന്നമ്മിലിപ്പോൾ
ഓടിവന്നീടുവാൻ കാരണം ചൊല്ലു നീ
വാടിനിന്നീടുന്നു മേനിയെല്ലാം.

(പു. 210) മധുരവും സ്നേഹബഹുമാനദ്യോതകവുമായ വാക്ക്!. "അങ്ങ് എവിടെനിന്നാണ വരുന്നതു്? കണ്ടതു നന്നായി. ജനങ്ങൾ എല്ലാവരും യോഗ്യനാണ് വൃകാസുരൻ എന്നു പുകഴ്ത്താറുള്ളതു അങ്ങയെക്കുറിച്ചുതന്നെയല്ലേ? സജ്ജനങ്ങൾ അങ്ങയുടെ ഗുണഗണങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതു കേട്ടുകേട്ടു അങ്ങ മഹായോഗ്യനെന്നു മുൻപേതന്നെ എനിക്കു നിശ്ചയംവന്നിട്ടുണ്ട്. ഇങ്ങനെയുള്ള മഹാപുരുഷന്മാരെ പൂർവ്വപുണ്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നവർക്കല്ലാതെ അന്യന്മാർക്ക് എങ്ങിനെ കാണുവാൻ കഴിയും? അങ്ങയെ കാണണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കാറുണ്ട്. അതു ഭാഗ്യംകൊണ്ടിന്നു സാധിച്ചു. നമുക്കു ഇനി ഒരുമിച്ചു എന്റെ ഇല്ലത്തേക്കു പോകാം. ഇന്നു ഊണു അവിടെയാക്കണം. ഇനി നമുക്കു എന്നും സ്നേഹിതന്മാരായി കഴിഞ്ഞുകൂടണം. അങ്ങ എന്താണിങ്ങനെ സംഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടു ഓടിവന്നതു്? ദേഹമെല്ലാം വാടിത്തളർന്നുവല്ലോ, കണ്ടിട്ടു സങ്കടംതോന്നുന്നു." ബ്രഹ്മചാരി അസുരനെ മിരട്ടുന്നതിന ഉപയോഗിച്ച ഈ ഭംഗിവാക്കു സന്ദർഭത്തിന്നു ഏററവും ഉചിതമായിരിക്കുന്നു. "ഇങ്ങനെനിന്നുള്ള......കൂടാ" എന്നു സജ്ജനസംസർഗ്ഗത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതു യഥാർത്ഥ തത്വമാണ്. "സതാം സത്ഭിഃ സംഗഃ കഥമപി ഹി പുണ്യേന ഭവതി" (ഉത്തരരാമചരിതം-നാടകം) എന്നു ഭവഭൂതി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. "ഗേഹത്തിൽപോന്നു......ണ്ടിട്ടു്" എന്നഭാഗം നമ്പൂരിമാരുടെ നൈസർഗ്ഗികമായ അതിഥിസല്ക്കാരകൌതുകത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. കവിയൊരു നമ്പൂതിരിയല്ലെങ്കിൽ പ്രകൃതത്തിൽ ബ്രഹ്മചാരിയെക്കൊണ്ടു വൃകാസുരനെ ഇപ്രകാരം വിരുന്നിന്നു ക്ഷണിപ്പിക്കുകയില്ലെന്നു ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കാം.

സന്ധ്യാകാലത്തു നന്ദഗോപഗൃഹത്തിന്നു സംഭവിച്ച സ്ഥിതിവിശേഷത്തെക്കുറിച്ചു വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗം ഇവിടെ ചേർക്കുന്നു. ശാന്തവും പാവനവും ഐശ്വര്യപുഷ്ടവും ആയ ഒരു ഗൃഹത്തിന്റെ സ്വഭാവം അതിൽ നിന്നും വെളിപ്പെടും. ഈ പ്രകൃതത്തിൽ കവിയുടെ അന്യാദൃശമായ ഔചിത്യബോധത്തെ വിശേഷേണ ശ്ലാഘിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

കാലി കറന്നുള്ളോരൊച്ചയുണ്ടെങ്ങുമേ
ബാലന്മാർ കോലുന്ന ലീലകളും
ഒന്നിനോടൊന്നു കലർന്നു കളിക്കുന്ന-
കന്നുകിടാങ്ങളുമുണ്ടെങ്ങുമേ
കാളകൾ തങ്ങളിൽ കുത്തിക്കുതർന്നിട്ടു
ധൂളിയെഴുന്നുമുണ്ടോരോ ദിക്കിൽ
ധേനുക്കളെച്ചെന്നു ചാലെക്കറപ്പാനായ്
ചെന്നററ പാല്ക്കുഴ ചേർത്തു കയ്യിൽ
ചാലേ മുരക്കിന കാഞ്ചിയുമാണ്ടുള്ള-
നീലവിലോചനമാരുമെങ്ങും
ഗോക്കളെ പ്പേർ ചൊല്ലി നീളെ വിളിക്കയും
'പാല്ക്കുഴ' താവെന്നു ചൊല്ലുകയും
പല്ക്കണ്ണിമാരുടെ വാക്കുകളിങ്ങനെ
ഃകലക്കായിവന്നതേ പാർക്കുംതോറും

എന്നുടെ കന്നിനെക്കണ്ടൂതില്ലേൻതോഴി!
നിന്നുടെ വീട്ടിങ്കലുണ്ടോ കണ്ടൂ?
എന്നങ്ങു തങ്ങളിൽ ചോദിച്ചു നിന്നുള്ള-
സുന്ദരിമാരുമുണ്ടങ്ങുമിങ്ങും.

(പു.108) ഈ വർണ്ണനം ഒരു ഇടയഗ്രാമത്തിന്റെ സന്ധ്യാകാലത്തുള്ള സ്ഥിതിയെ ഭംഗിയായി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. പാലുകറന്നിട്ടു ഉണ്ടാകുന്ന ഒച്ചയും, കാളകൾ എതിർത്തുണ്ടാകുന്ന പൊടിയും സ്വാഭാവികമായിട്ടുണ്ട്. "എന്നുടെ............സുന്ദരി"മാരെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു അധികം രസകരമായിരിക്കുന്നു. സന്ധ്യക്കു സ്വസ്ഥാനത്തു പശുക്കൾ വരാതെയിരിക്കുമ്പോൾ ഇങ്ങനെ ചോദിക്കുന്ന സ്ത്രീകളെ ഇന്നും ഗ്രാമങ്ങളിൽ കാണാൻ കഴിയും.

ക്ഷേമേന്ദ്രമഹാകവി ദശാവതാര ചരിത്രത്തിൽ (ശ്രീകൃഷ്ണാവതാരം) ഈ പ്രകൃതം ഹൃദയംഗമമായി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പ്രത്യഗ്രപാകവിനമത്-കലമക്ഷേത്രപംക്തിഭിഃ
ഹരിതാലരജഃപുഞ്ജരഞ്ജിതാഭിരിവാചിതാം
കദളീശ്യാമളാരാമ-വടവാടലതാവൃതാം
ലംബമാനഘനാലാബു-തുംബക്രൂശ്മാണ്ഡമണ്ഡലാം
വലൽകുടിലകല്ലോല-കുല്യാകളകളാകുലാം
ദ്രാക്ഷാസുശീതളതല-സ്ഥലീശയ്യാശ്രിതാധ്വഗാം

X X X

യശോദ സ പശ്യൻ നിശ്ശങ്ക-ശുകാശന നിവാരണേ
ഉദഞ്ചൽഭുജവല്ലക്ഷ്യാ ഘ്ല-കപാഗ്രാഃ ശാലിപാലികാഃ.

ഇതിലെ ഓരോ പദ്യവും ഗ്രാമത്തിലെ സസ്യപുഷ്ട്യാദി ഗുണങ്ങളെ രസകരമായി ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതാണു്. "കളമക്ഷേത്ര"ങ്ങളും, "കദളീശ്യാമളാരാമ"ങ്ങളും, "കുല്യാകളകള"വും, "ശാലിപാലിക"കളും ഗ്രാമരമ്യതയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാലും പ്രകൃതത്തിൽ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ പുനത്തിന്റെ വളരെ പുറകിലേ നില്ക്കുന്നു എന്നു, ഏതു സഹൃദയനും സമ്മതിക്കും. അത്രയ്ക്കു ഹൃദ്യതരമാണു ഗാഥയിലെ ഓരോ വരിയും. "ഗോക്കളെപ്പേർചൊല്ലി......മാരുമുണ്ടങ്ങുമിങ്ങും" എന്ന വർണ്ണനത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഏതു മഹാകവിയുടെ അഹങ്കാരമാണ് നാമാവശേഷമാകാതെയുള്ളു?

ഗ്രന്ഥാവസാനഭാഗത്തിൽ ഭക്തശിരോരത്നമായ കവി, മരണാനന്തരം തനിക്കു നേരിടുന്ന സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്ത്യാദ്യവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളെക്കുറിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഭാഗം പ്രത്യേകം ശ്ലാഘനീയമായിരിക്കുന്നു. മരണശേഷം കവി സ്വർഗ്ഗത്തിൽ എത്തിച്ചേരും. അപ്പോൾ ഭഗവച്ചരിതം ഗാഥയായി നിർമ്മിച്ച ഒരു മനുഷ്യൻ ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു എന്നുപറഞ്ഞു ദേവസ്ത്രീകൾ എന്റെയടുത്തുവന്നു ഗാഥപാടുന്നതു എനിക്കു കേൾക്കുവാൻ സാധിക്കണം.

അത്രയുമല്ലയെന്നുൾത്താരിൽച്ചേരുന്നോ-
ർവ്വൃത്താരിലോകം ഞാൻ പൂകുംനേരം

"മാധവൻതന്നുടെ ഗാഥയെ നിമ്മിച്ച-
മാനുഷൻ വന്നുതാ"യെന്നുചൊല്ലി
മാനിച്ചുവന്നുള്ള മാനിനിമാരെല്ലാം
ഗാനത്തെച്ചെയ്യിട്ടും കേൾക്കാകേണം.

(പ്ര. 236.) എന്റെ സ്വൎഗ്ഗവാസകാലം അവസാനിച്ചാൽ ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണന്റെ ദൂതന്മാർ എന്നെ അന്വേഷിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുന്നതിനു വരും. ഞാൻ അവരെ അനുഗമിച്ചു പാലാഴിയിൽ വൈകുണ്ഠത്തിൽ എത്തും. "ഗാഥ നിമ്മിച്ചു ജനങ്ങളെ അനുഗ്രഹിച്ചു. വൃക്ഷങ്ങൾക്കു സദ്ഗതിയുണ്ടാക്കി. ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയം കുളൎപ്പിച്ചു. ഗാഥകൊണ്ടു എല്ലാവരെയും ഭക്തന്മാരാക്കിതീൎത്തു. ആ മനുഷ്യൻ ഇതാ വന്നു വാതുക്കൽ നില്ക്കുന്നു. അവനെ കിങ്കരനായി സ്വീകരിക്കണം." ഇപ്രകാരം ദൂതന്മാർ പറയുന്നതുകേട്ടു ഞാൻ അവരുടെ കൂടെപ്പോയി ശ്രീമഹാവിഷ്ണുവിന്റെ അടുക്കൽ മുൻപിൽ ചെല്ലും. അപ്പോൾ "സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ ഭഗവാൻ എന്നെ രക്ഷിക്കേണമേ" എന്നു പ്രാൎത്ഥിച്ചു ഞാൻ വണങ്ങും. എന്റെ ശരീരം രോമാഞ്ചകഞ്ചുകിതമാകും. ആ സമയം വിഷ്ണുദൂതന്മാർ ഭഗവാനോടു ഇപ്രകാരം ചോദിക്കും. "ഇവൻ നിന്തിരുവടിയുടെ ചരിതം ഗാഥയായി നിമ്മിച്ചതുകൊണ്ടു കിങ്കരന്മാരിൽ ഒരുവനായി എന്നതു നിശ്ചയംതന്നെ. ഇവനു എന്തുജോലിയാണു കൊടുക്കേണ്ടതു.?" അതുകേട്ടു ഭഗവാൻ കാരുണ്യത്തോടുകൂടി നോക്കി പുരികം ചലിപ്പിച്ചു, എന്നെ ജോലിയിലാക്കിയിരിക്കുന്നു എന്നു അറിയിപ്പിക്കും. ആ സമയം ഞാൻ തൊഴുതുകൊണ്ടു അടുക്കലേക്കു പാഞ്ഞുചെന്നു സന്തോഷാധിക്യത്തോടുകൂടി കയ്യുകൊണ്ടു അവിടുത്തെ തൃക്കാലുകൾ എടുത്തു എന്റെ മടിയിൽവച്ചു ആശ്ലേഷിക്കും. പണ്ടു ബ്രഹ്മാവു വാമനനായവതരിച്ച ഭഗവാന്റെ പാദത്തെ ജലംകൊണ്ടു കഴുകി. ഞാൻ അതുപോലെ എന്റെ ആനന്ദാശ്രുധാരകൊണ്ടു കഴുകി ആ പാദങ്ങളെ മടിയിൽ വയ്ക്കും. ഞാൻ പണ്ടു ഗാഥയിൽ ഭഗവൽപാദങ്ങളിലെ രേഖകളെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതൊക്കെ ശരിയാണോഎന്നു നോക്കി സാവധാനത്തിൽ അപ്പോൾ ഞാൻ കാലു തലോടും. അങ്ങിനെയൊക്കെ സംഭവിക്കുന്നതിനു എനിക്കു ഭഗവാന്റെ അനുഗ്രഹമുണ്ടാകണമേ!.

വാരിജസംഭവൻ വാമനൻപാദത്തെ
വാരിയെക്കൊണ്ടുപണ്ടെന്നപോലെ
ആനന്ദലോചനവാരിതൻ പൂരംകൊ-
ണ്ടാദരവോടു കുളൎപ്പിച്ചപ്പോൾ
ദുസ്സംഗംവേറിട്ടു സത്സംഗിയാകുമെ-
ന്നുത്സംഗംതന്നിലേ ചേൎത്തുപിന്നെ
എന്മനംതന്നിൽ പണ്ടുന്മേഷിച്ചുള്ള വ-
യുൺമയോയെന്നതുനിൎണ്ണയിപ്പാൻ
ഗാഥയിൽ ചൊന്നുള്ള രേഖകളൊന്നൊന്നേ
ബാധയെക്കൈവിട്ടുനോക്കിനോക്കി
മെല്ലെമെല്ലെന്നു തലോടിനിന്നന്നേരം

പല്ലവംവെല്ലുമപ്പാദങ്ങളെ
പാണികൾക്കീടുന്നോരാനന്ദം പൂരിച്ചു
വാണീടവേണമേ ദൈവമേ! ഞാൻ.

(പു. 237) ഇപ്രകാരം ഗാഥ അവസാനിക്കുന്നു.

പങ്കജശംഖുകളാകിന രേഖകൾ
തങ്കൽവിളങ്ങിന നിൻപാദങ്ങൾ.

(പു. 85) എന്നു കൃഷ്ണഗാഥയിൽ മുൻപു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു ഇവിടെ, "ഗാഥയിൽചൊന്നുള്ള രേഖകൾ" എന്നു കവി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

കവി സ്വർഗ്ഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതുമുതൽ വൈകുണ്ഠത്തിൽചെന്നു ഭഗവല്പാദപരിചരണജോലിയിൽ ഏർപ്പെടുന്നതുവരെ, കഥകൾ അടുക്കുതെററാതെ ഭംഗിയായി പ്രകൃതത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗാഥയെ ദേവസ്ത്രീകൾ പാടിക്കേൾക്കാറാകണമെന്നാണു കവിയുടെ പ്രാർത്ഥന. ഗാഥനിർമ്മിച്ചു അനേകംപേരെ ഭക്തന്മാരാക്കിയ തനിക്കു ഭഗവത്സന്നിധിയെ പ്രാപിക്കുന്നതിനും വിഷ്ണുകിങ്കരന്മാരിൽ ഒരുവനായിത്തീർന്നു ആനന്ദിക്കുന്നതിനും ഇടയാകുമെന്നു കവി വിശ്വസിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം ചരമത്തിൻശേഷം തന്റെ ഗതിയെക്കുറിച്ചു വേറെ കവികൾ പ്രതിപാദിച്ചുകണ്ടിട്ടില്ല. നമ്മുടെ മഹാകവിക്കു തന്റെ അകളങ്കമായ ഭക്തിയെക്കുറിച്ചു അടിയുറച്ച വിശ്വാസമുണ്ടു്. തനിക്കു ഇങ്ങനെയെല്ലാം ഭാഗ്യം ഉണ്ടാകുമെന്നു അദ്ദേഹം വിചാരിക്കുന്നു. അതാണു ഈ ഭാഗത്തിനു അടിസ്ഥാനം. മഹാഭക്തനായ കവിക്കു ഭഗവൽകൃപകൊണ്ടു അദ്ദേഹം ആശിച്ച കാര്യമൊക്കെ ലഭിച്ചിരിക്കുമെന്നതിനു സംശയമില്ല. ഗാഥയ്ക്കു മലയാളികളുടെയിടയിൽ പ്രചാരാദരങ്ങൾ നിലനില്ക്കുന്നിടത്തോളംകാലം മഹാകവി പുനത്തിനു ഭഗവത്സന്നിധിയിൽ ശോഭനമായ സ്ഥാനം ഉണ്ടായിരിക്കും. സന്ദേഹമില്ല.

രഘുവംശാദികൃതികളിലെ ചില ഭാഗങ്ങൾ തർജ്ജമ ചെയ്തു് ഗാഥയിൽ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ചില ഭാഗങ്ങൾ സ്വതന്ത്രമായി ചെയ്തിരിക്കുന്ന അനുകരണമായി കാണാം. ടിപ്പണിയിൽ ആ വക ഭാഗങ്ങളെക്കുറിച്ചു വിശദമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. വായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധ അതിലേക്കു പതിയുന്നതു നന്നായിരിക്കും. രുക്മിണീ സ്വയംവരത്തിനു വന്ന വിവാഹരംഗത്തെ അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്നവരും, കാമിനീഭ്രാന്തന്മാരും ആയ രാജാക്കന്മാരുടെ ചാപല്യങ്ങളെ കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ നിന്നു അല്പം ഭാഗം ഉദ്ധരിക്കാം.

വീടിക വാങ്ങുവാനോങ്ങുന്നൊ മന്നവൻ
വീടിക തൻ കയ്യിൽ വാങ്ങുന്നേരം
കേടററ നാരിതന്നാനനം കാണ്കയാൻ
കേവലമങ്ങനെ നിന്നുപോയാൻ
ചേലകൾ പൂണ്ടതു ചെവ്വില്ലയാഞ്ഞിട്ടു
ചാലത്തുനിഞ്ഞതു പൂണ്ടുനന്നായ്
ചേല ഞെറിഞ്ഞു ഞൊടുങ്ങിന നേരത്തു-
ബാലിക വന്നതു കാണ്കയാലേ

കൈകൊണ്ടു നിന്നൊരു ചേലയുമായിട്ടു-
മൈക്കണ്ണി തന്നെയും നോക്കി നോക്കി
നിന്നു വിളങ്ങിനാനന്യനായുള്ളോരു-
മന്നവൻ പണ്ടു പിറന്നപോലെ,
വീണയും വായിച്ചു നിന്നൊരു മന്നവൻ
മാനിനി വന്നതു കണ്ടനേരം
വീണങ്ങുപോയൊരു വീണയെക്കാണാതെ
പാണികൊണ്ടാങ്ങിനാനങ്ങുമിങ്ങും-,
അമ്മാനയാടുന്ന മന്നവനന്നേരം
പെണ്മൗലി വന്നതു കാണ്കയാലേ
നർത്തകൻ തന്നുടെയമ്മാനയായ്‌വന്നു.
ഹസ്തങ്ങൾ തങ്ങളേ കോലുകയാൽ,
പാട്ടുവാനായിട്ടു വാ പിളർന്നീടിനാൻ
കേടററു നിന്നൊരു മന്നവൻ താൻ
നീട്ടുററുവന്നൊരു നാരിയെക്കാണ്കയാൽ
നീളത്തിൽ പാട്ടുമാററായി വന്നു.

(പു.140)ഇവിടെ കവി മന്മഥവിവശന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ ചപലതകളെ തന്മയത്വത്തോടു കൂടി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

രഘുവംശം ആറാം സർഗ്ഗത്തിലെ ഏതാനും പദ്യങ്ങളാണു ഗാഥാകാരൻ ചെയ്തിരിക്കുന്ന വർണ്ണനത്തിനു അടിസ്ഥാനം. കാളിദാസന്റെ വർണ്ണനം പ്രൌഢവും ഗംഭീരവും ഔവഗർഭ്യവുമായിട്ടുണ്ട്. അതിൽ രാജാക്കന്മാരെ കണക്കിലധികം കളിയാക്കിയിട്ടില്ല. അവർ കാണിക്കുന്ന ചാപല്യം പരിമിതമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ അതല്ല ഫലിതകുശലനായ പുനം ഗാഥയിൽ ചെയ്തിരിക്കുന്ന വർണ്ണനത്തിന്റെ നില. അതിൽ കേരളീയ മനോധർമ്മത്തിന്റെ മുദ്രകൾ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതായി കാണാം. പുനം കാമുകന്മാരായ രാജാക്കന്മാരെ തനി ഭ്രാന്തന്മാരാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഓരോരുത്തരുടെ ചാപല്യത്തെയും അങ്ങിനെയൊരു നിലയിലാണു വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നത്. "വീടിക വാ............... പോയാൻ" എന്നു ഒരു രാജാവിന്റെ സ്ഥിതി വർണ്ണിക്കുന്നു. അതു സംഭാവ്യമാണ്. "ചേല ഞെറിഞ്ഞു............... പിറന്ന പോലെ" എന്നു വേറെയൊരു രാജാവിന്റെ സ്ഥിതിയെ പ്പററിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു അല്പം അതിരു കടന്നു പോയി. "പണ്ടു പിറന്ന പോലെ" അർത്ഥവത്തായ ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. ആ രാജാവു വസ്ത്രം കൂടാതെ നിന്നു എന്നു ഭാവം. മലയാള കവികൾക്കു ഇപ്രകാരം ഫലിതം പ്രയോഗിച്ചു ജളന്മാരെ കളിയാക്കുന്നതിനു വിരുതു അധികം ഉണ്ട്. അതു തന്നെ ഗാഥയിലും അനുഭവപ്പെടുന്നു.

ഭാഷാ രാമായണ ചമ്പുവിൽ സീതാ വിവാഹത്തിനു വന്നുചേർന്ന രാജാക്കന്മാർ വിവാഹ രംഗത്തിൽ വച്ചു കാണിച്ച ഗോഷ്ഠികളെപ്പററി പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഭാഗവും ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

ജാതാന്മാരം തദാനീമൊരു രസികനള-

കിന്നു നല്ലൊരു ചവ്വാ-
താമ്രാഭയായ മേളിച്ചതി മണമിളകും-
നാഗവല്ലീ ദളാന്തേ,
മോദം പൂണ്ടാസ്വദിച്ചാനിടയിടയിൽ നറും-
ചൂർണ്ണമുച്ചൈരെടുത്തും-
വാർ തോഞ്ഞീടും കരണ്ഡാദ്വദന മലർ മിനു-
ക്കി ത്തോഷേണ ഭംഗിശാലീ.
അനന്തരം മറ്റൊരുത്തൻ ചെറിയൊരു പനിനീർ-
ക്കുപ്പി മെല്ലെന്നെടുത്തു-
ത്തന്വംഗീ മെയ്‌വചിത്രന്മേദുരജഘനഭരം
നോക്കിനോക്കിപ്രസാദീ,
തണ്ണീർ പോലെ കുടിച്ചാനൊരു തടിയനിരു-
ന്നാഗളം മദ്യമദ്ധ്യേ
തന്നംഗം താപശാന്ത്യൈ തെളിവെഴുമിളനീർ-
കൊണ്ടു സിഞ്ചന്നശങ്കം.

ഈ പദ്യങ്ങൾക്കു ആശയം കൊണ്ടു, മുൻപു ഉദ്ധരിച്ചു കാണിച്ച ഗാഥാഭാഗത്തോടു അടുപ്പം ഉണ്ടു്.

രുക്മിണീ സ്വയംവരത്തിനു വന്നു ചേൎന്ന സ്ത്രീലമ്പടന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ ചാപല്യത്തെ വൎണ്ണിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിൽ കുഞ്ചൻനമ്പിയാർ പുനത്തെ പൂൎണ്ണമായി അനുകരിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ ഫലിതമയങ്ങളും നവീനങ്ങളും ആയ കല്പനകൾ കൊണ്ടു നമ്പിയാർ ഗാഥാകാരനെ ജയിച്ചുനിൽക്കുന്നു എന്നു പറയണം. അത്രയും നമ്പിയാർ വൈദഗ്ദ്ധ്യം പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഹരഹര ശിവശിവ! നരവര വികൃതിക-
ളുരചെയ്‌വാനുരഗേശനുമലസൻ
കന്യകതന്നുടെ വദനസരോജേ
കണ്ണുകൾ രണ്ടുമുറപ്പിച്ചൊരുവൻ
തന്നത്താനെ മറന്നു വസിച്ചാ-
നന്നതമായൊരു കുററി കണക്കെ,
മറെറാരു മന്നൻ വാക്യക്കാരൻ
വെററിലതെരുത്തുകൊടുക്കുന്നു വാങ്ങി
തലമുടി തന്നിലതെല്ലാം മൂടി-
ച്ചലമിഴിയാളെക്കണ്ടു വസിച്ചാൻ,
വെള്ളിയടപ്പനെടുത്തു തുറന്നതി-
നുള്ളിലിരിക്കും ചുണ്ണാമ്പെല്ലാം
പച്ചപ്പുഴമെന്നോർത്തു മുഖത്തു

തേച്ചു തുടങ്ങി മറെറാരുഭൂപൻ,
മറെറാരു നരപതി മഞ്ചത്തിൽ നി-
ന്നേററുപതുക്കെപ്പലരും കാണ്കെ
ഏററം ഭോഷൻ കാതുപിടിച്ചുട-
നേത്തം വിട്ടു തുടന്നാനപ്പോൾ
ഗ്രന്ഥമഴിച്ചുപിടിച്ചൊരു വിദ്വാൻ
ബന്ധംവിട്ടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങീ
"സുഗ്രീവൻ ധൃതരാഷ്ട്രൻ ശകുനി ദ-
ശഗ്രീവൻ ദമയന്തി വിരാധൻ
ലക്ഷ്മീഭഗവതി ശൂർപ്പണഖാ മുനി
ലക്ഷ്മണനർജ്ജുനനെന്നീ"വണ്ണം,
മദ്ദളമൊത്താൻ വിരുതനൊരുത്തൻ
മദനഭ്രാന്തുപിടിച്ചൊരുഭോഷൻ
കുട്ടിപ്പട്ടരെ മദ്ദളമാക്കി-
ക്കൊട്ടിമതിതിണന്തോം, ഘോഷിച്ചു,
ഓടക്കുഴലെന്നോർത്തൊരുഭൂപതി
കൂടെനടക്കുംശാസ്ത്രിദ്വിജനുടെ-
പുസ്തകമൊന്നുവലിച്ചുമുഖത്തു
ഹസ്തംകൊണ്ടഥ ചേർത്തുതുടങ്ങീ.

x x x

വിദ്വാൻതാനെന്നറിയിപ്പാനൊരു-
വിദ്വാൻ ഗ്രന്ഥമഴിച്ചുപിടിച്ചു
"പ്രദിശതു ഗിരിശസ്തിമിതാമെന്നഥ
പദവുംപൊരുളും, ചൊല്ലിരസിച്ചാൻ.
തുംബുരുതുല്യൻ താനെന്നൊരുവൻ
തുംബുരുകയ്യിലെടുത്തുപതുക്കെ
'സരിഗമപധനിസ'യെന്നുംചൊല്ലി-
പ്പരിചൊടു പാട്ടുംപാടിരസിച്ചാൻ.

(രുക്മിണീസ്വയംവരം) ഇവിടെ നമ്പിയാർ മനഃപൂർവ്വം മത്സരിച്ചു പുനത്തെ വളരെ പിറകോട്ടു തള്ളിനീക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെട്ടും. "ഉന്നത.........കുററികണക്കേ" എന്നതിലെ ഭാവപുഷ്ടി ശ്ലാഘ്യമായിരിക്കുന്നു. അല്പംപോലും അനങ്ങാതെ രുക്മിണിയിൽതന്നെ കണ്ണുറപ്പിച്ചു എന്നു അർത്ഥം. "സുഗ്രീവൻ......നെന്നീവണ്ണം" എന്നതു രസികൻ ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. ഒരു ബന്ധവും തമ്മിലില്ലാതെ സുഗ്രീവാദികളുടെപേരുകൾ പറഞ്ഞു എന്നു ഭാവം. ഈമാതിരി മനോധർമ്മങ്ങൾ നമ്പിയാർക്കുമാത്രമേ തോന്നുകയുള്ളൂ. "കുട്ടിപ്പട്ടരെ മദ്ദളമാക്കു" ന്നതിനും നല്ല പുതുമയുണ്ട്. ഒരു യോഗ്യൻ താൻ വിദ്വാൻ എന്നു അറിയിക്കുവാൻ ഗ്രന്ഥമഴിച്ചു "പ്രദിശതു ഗിരിശസ്തിമിതാം" ഇത്യാദിപദ്യം ചൊല്ലിയതും രസകരമായിരിക്കുന്നു. ഇതു യുധിഷ്ഠിരവിജയം കാ

വൃത്തിലെ പ്രഥമപദ്യത്തിലെ പ്രഥമപാദമാകുന്നു. ആകപ്പാടെനോക്കിയാൽ ഗാഥയെ അനുകരിച്ചു നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ ഭാഗം, തിരിയിൽ നിന്നു കൊളുത്തിയ പന്തം പോലെ പ്രകാശിക്കുന്നു എന്നു അഭിപ്രായപ്പെടണം. നമ്പിയാർ രാമായണംചമ്പുവിനെയും ആശ്രയിച്ചിട്ടുണ്ട്. "വെള്ളിയടപ്പൻ......ഭ്രൂപൻ" എന്നും, "നറുംചൂർണ്ണം......ഭംഗിശാലീ" എന്നും ഭാഗങ്ങളുടെ ആശയൈക്യം കാണുക.

കാമുകന്മാരായ രാജാക്കന്മാരുടെ ചാപല്യത്തെ ഭാഗവതം ഇരുപത്തിനാലു വൃത്തത്തിൽ ഇപ്രകാരം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഭൃത്യയോടന്നേരം താംബൂലം വാങ്ങുവാൻ
ഹസ്തമൊന്നങ്ങോട്ടു നീട്ടിയത്തും
പിന്നെ മടങ്ങിയില്ലുന്നതനായൊരു-
മന്നവവീരനു കൃഷ്ണ നംബോ.

ഏണവിലോചനതന്നെയും കണ്ടിട്ടു
പൂണാഞ്ഞു വേദനപൂണ്ടൊരുവൻ
നാണംവെടിഞ്ഞു സമക്ഷത്തുനിന്നുടൻ
കേണുതുടങ്ങിനാൻ കൃഷ്ണനംബോ.

ചുണ്ണാമ്പെട്ടുത്തങ്ങു തിന്നിട്ടു നാവൊക്കെ-
പ്പുണ്ണായിത്തീർന്നിതൊരുനൃപനു
പെണ്ണിനെക്കണ്ടുമയങ്ങീട്ടൊരുവൻതാൻ
തിണ്ണെന്നുവീഴുന്നു കൃഷ്ണ നംബോ.

രോശംനടിച്ചങ്ങു ചിക്കിനിരത്തിനാൻ
മീശയും താടിയും മറെറാരുവൻ
പേശലമായൊരു പുഞ്ചിരി തൂകിനാ-
നാശപൂണ്ടത്യന്തം കൃഷ്ണ നംബോ.

(ത്രയോദശവൃത്തം) കൃഷ്ണഗാഥയുടെ ശ്രേഷ്ഠമായ അനുകരണമാണു ഈ ഭാഗം ഇതിൽ, 'മീശയും താടി' യും "ചിക്കിനിരത്തു"ന്നതു നല്ല ഫലിതമായിട്ടുണ്ടു.

പുനംനമ്പൂതിരിയുടെ ഏററവും മുഖ്യമായ ഒരു ഗുണം വർണ്ണനത്തിനു അപരിമിതമായ പാടവം ഉണ്ടു എന്നതാകുന്നു. വസ്തുക്കളുടെ അന്തൎഗ്ഗതമോ ബഹിർഗ്ഗതിമോ ഏതുവിധമുള്ളതായാലും ശരി, ഭാവത്തെ രസപുഷ്ടിയോടുകൂടി കവിതയിൽ പകർത്തിവയ്ക്കുന്നതിനു അദ്ദേഹത്തിനു കഴിയും. വർണ്ണനാമയങ്ങളായ ചിത്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനു അദ്ദേഹത്തിനു സിദ്ധമായിരിക്കുന്ന വൈഭവം ഒന്നു വേറെയാകുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം കാളിദാസാദി സംസ്കൃതകവികൾക്കു തുല്യനായി നില്ക്കുന്നു. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം അവരെ അതിശയിച്ചുനില്ക്കുന്നതായും കാണാം. വാക്കുകൊണ്ടു സന്ദർഭോചിതങ്ങളും ഹൃദ്യതരങ്ങളും ആയ ചിത്രങ്ങൾ വരയ്ക്കുന്നതിനു പുനത്തിനുള്ള സാമർത്ഥ്യം നിസ്തുല്യമായി പ്രകാശിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ധാരാളം ഉണ്ട്. അവയുടെ മേന്മ സഹൃദയന്മാർ ആസ്വദിച്ചുതന്നെ അറിയേണ്ടതാകുന്നു. ചില ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ ഇവിടെ കാണിക്കാം.

ഭൈരവരൂപനായ് വാരണവീരനാ-
മൈരാവതം പോന്നുവന്നുനിന്നു.
ദുഷ്കരമായുള്ള ഭൂതലം കാൺമാനായ്
പുഷ്കരം കൊണ്ടെങ്ങുമൂന്നിയൂന്നി
ഗണ്ഡത്തിൽ തൂകുന്ന വന്മദതോയത്താൽ
മണ്ഡിതനായോൻ മദിച്ചു ചെമ്മേ
കർണ്ണങ്ങൾ ചെന്നു കവിഴ്ത്തടംതന്നിലേ
തിണ്ണമടിക്കുമാറങ്ങു ചെമ്മേ
ഭൃംഗങ്ങൾ നീങ്ങുമാറങ്ങിനെ നിന്നവൻ
ഭംഗിയിൽ വീയുന്നോൻ മെല്ലെമെല്ലെ
സ്വർണ്ണംകൊണ്ടുള്ളൊരു ചങ്ങലതങ്ങീട്ടു
തിണ്ണം വിളങ്ങും നടുവുടയോൻ
ഉല്ലാസമാണ്ടൊരു വെള്ളിയാൽനിർമ്മിച്ച-
നല്ലൊരുകമ്പത്തെ വെന്നുചെമ്മേ
അന്തകൻതന്നുടെ ദണ്ഡന്നപോലെയ-
ദ്ദന്തങ്ങൾ നാലുമങ്ങാണ്ടുനിന്നോൻ
നാസികതന്നുടെ കൊണ്ടൊരുകാറ്റു കൊ-
ണ്ടാസന്നന്മാരെയറിഞ്ഞുനില്പോൻ
ദാനവന്മാരെന്ന നാമത്തെക്കേൾക്കുമ്പോൾ
നാദംകൊണ്ടാശകൾ പൂരിപ്പോൻതാൻ
ക്രൂരത പൂണ്ടുള്ള യുദ്ധങ്ങളില്ലാഞ്ഞി-
ട്ടുദ്ധതനായുള്ളോൻ പിന്നെപ്പിന്നെ
നേരറ്റു നിന്നോരു വാരണ വീരൻ താൻ
ചാരത്തു ചെന്നവൻ നിന്നു നന്നായ്
തുമ്പിക്കൈ തന്നെയുയർത്തി നിന്നൻപോടു
ജംഭാരി തൻ പദം കുമ്പിട്ടാനേ.

(പു-92) ഈ വർണ്ണനം വായിക്കുമ്പോൾ ഗംഭീരനായ ഐരാവതത്തിന്റെ വരവു വായനക്കാർക്കു കൺമുമ്പിൽ കാണുന്നതായി തോന്നും. അത്രക്കു അതു സ്വാഭാവികവും മനോഹരവും ആയിരിക്കുന്നു. പുഷ്കരം കൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ ഊന്നുന്നതും, കവിളിൽ മദജലം കുടിക്കുവാൻ വന്നിരിക്കുന്ന വണ്ടുകൾ അകലെപ്പറന്നു പോകത്തക്കവണ്ണം ചെവിയാട്ടുന്നതും, സുവർണ്ണ ശൃംഖല കൊണ്ടു നടുവു ശോഭിക്കുന്നതും, വെള്ളിപോലെ വെളുത്തവയും യമദണ്ഡ തുല്യങ്ങളും ആയ ദന്തങ്ങളും, അടുത്തു നില്ക്കുന്നവരെ നാസിക കൊണ്ടു മണത്തു അറിയുന്നതും, അസുരന്മാരുടെ പേരുകൾ കേൾക്കുമ്പോൾ കോപിച്ചു ദിക്കുകൾ മുഴങ്ങത്തക്കവിധം അലറുന്നതും എല്ലാം കവി വർണ്ണനത്തിൽ നല്ല മനോധർമ്മത്തോടുകൂടി പകർത്തി വച്ചിരിക്കുന്നു. തുമ്പിക്കൈ പൊക്കി ഇന്ദ്രന്റെ പാദങ്ങൾ വന്ദിക്കുന്നതും ഭംഗിയായിരിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗം വായിക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിൽ ഐരാവതത്തിന്റെ ഈ രൂപം ഗാഢമായി പതിഞ്ഞു കിടക്കുന്നതായിരിക്കും.

വൃകാസുരനെ ഭയന്നു സംഭ്രമാദിവികാരപരവശനായി പാഞ്ഞോടുന്ന ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ രൂപത്തെ കവി എങ്ങനെ വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കാണുക.

മുക്കണ്ണൻ പിന്നെയും പാഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൻ
മുപ്പുരം വേവിച്ച കണ്ണുമായി
മന്നിടമെങ്ങുമേ പാഞ്ഞു മുടിഞ്ഞപ്പോൾ
വിണ്ണിലും പൂകിനാൻ തിണ്ണമേറ്റം
ചാർത്തി നിന്നീടുന്ന ശാർദ്ദൂല ചർമ്മവും
ദോസ്തലം കൊണ്ടങ്ങു താങ്ങിത്താങ്ങി
വേഗത്തെപ്പൂണ്ടു വിറച്ചു നിന്നീടുന്ന-
നാഗങ്ങളൊന്നൊന്നേ വീഴെ വീഴെ
മുത്താരമായിട്ടു ബന്ധങ്ങളായുള്ളോ-
രസ്ഥികൾ തന്മാർവ്വിൽ ച്ചാടിച്ചാടി
ഉന്മിഷൽക്കാന്തിയാം വെണ്മഴു തന്നുടെ
വെണ്മ താനെങ്ങുമേ പൊങ്ങപ്പൊങ്ങ
ചേണാറു മേവുമപ്പാണിയിൽ ചേർന്നുള്ളോ-
രേണത്തിൻ പോതവും തുള്ളെത്തുള്ളെ
കുണ്ഡല നാഗങ്ങൾ ശ്ശുല്ക്കൃതിയേല്ക്കയാൽ
കണ്ണിലെച്ചെങ്കനൽ കത്തെക്കത്തെ
സ്വർല്ലോക സിന്ധു തൻ കല്ലോലം പൊങ്ങീട്ടു
വെള്ളങ്ങളെങ്ങുമേ തൂകെത്തൂകെ
ഭൂതലം തന്നിൽ പതിച്ചു നിന്നീടുന്ന-
നൂതന ത്തിങ്കളെ വാരി വാരി
പേടിച്ചു കേഴുന്ന വാമത്തോടമ്പോടു
പേടിയ്ക്ക വേണ്ടയെന്നോതിയോതി
വാനിലുമെങ്ങുമേ പാഞ്ഞു മുടിഞ്ഞപ്പോൾ
ദാനവൻ പിന്നാലെ ചെല്കയാലേ
വാനവരാർക്ക മദ്ധ്യാനവൻ തന്നുടെ
വാരണം ചെയ്യനിന്നായില്ലപ്പോൾ
മൂക്കിന്മേൽ കൈവെച്ചു നോക്കി നിന്നീടിനാൻ
മൂക്കരെക്കാണമമ്പാളെന്നു ഞായം.

(പു.209-210) ഈ പ്രകൃതം വായിക്കുമ്പോൾ ഏതു സഹൃദയനും കവിയുടെ അത്ഭുതമായ ഭാവനാ വൈഭവത്തെ പ്രണമിക്കുമെന്നതിനു സംശയമില്ല. അത്രക്കു ഹൃദ്യതയേറിയതാണു വർണ്ണനം. കയ്യു കൊണ്ടു അഴിഞ്ഞ ശാർദ്ദൂല ചർമ്മം താങ്ങുന്നതും, ഭൂഷണമായിട്ടു അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന സർപ്പങ്ങൾ ഓരോന്നായി വീഴുന്നതും, അസ്ഥി മാല മാറത്തു തുള്ളി ച്ചാടുന്നതും, കയ്യിലിരിക്കുന്ന മഴുവിന്റെ ശുഭ്രമായ പ്രകാശം ഉയരുന്നതും,

തലയിലെ ഗംഗാനദിയിൽ തിരമാലകൾ പൊങ്ങി വെള്ളം താഴെ പൊഴിയുന്നതും, നിലത്തു വീണ ബാലചന്ദ്രനെ വാരിയെടുക്കുന്നതും, പേടിച്ചു വിറയ്ക്കുന്ന പാർവ്വതിയെ പേടിക്കേണ്ടതില്ലെന്നു പറഞ്ഞു സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നതും, ഭാവനാസമ്പന്നനായ കവി നല്ല ഫലിതത്തോടു കൂടി വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭഗവാൻ [illegible] ടിച്ചു പൂർണ്ണപ്രീതിയോടു കൂടിയാടുന്ന സമയത്തു, വസ്ത്രസ്ഥാനത്തു ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ശാർദ്ദൂലചർമ്മം മുതലായവയ്ക്കു നേരിട്ട സ്ഥിതിഭേദങ്ങളെ ഇതിലധികം ഹൃദയഹർഷജനകമായി ഏതു മഹാകവിക്കും വർണ്ണിക്കുവാൻ സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ‘താങ്ങിത്താങ്ങി’ ‘വീഴെ വീഴെ’ ‘ചാടിച്ചാടി’ എന്നിങ്ങനെ ഇവിടെ പദങ്ങളെ ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതു നിരർത്ഥമായിട്ടല്ല. അർത്ഥവത്തായിട്ടു തന്നെയാണ്. വീണ്ടും വീണ്ടും സംഭവിച്ചു എന്നർത്ഥം. ശാർദ്ദൂലചർമ്മം ഓടുമ്പോൾ അഴിഞ്ഞു നീങ്ങും. ഉടനെ അതു കയ്യുകൊണ്ടു നേരെയാക്കും. ഓടുമ്പോൾ വീണ്ടും അഴിയുകയും പിന്നെയും നേരെയാക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ അർത്ഥം ‘താങ്ങി’, എന്ന പദം ആവർത്തിച്ചു പ്രയോഗിച്ചതിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. “വീഴെ വീഴെ” മുതലായ പദങ്ങളുടെ ഭാവവും ഇങ്ങനെ ഗ്രഹിക്കണം.

പ്രകൃതത്തിൽ ‘താങ്ങിത്താങ്ങി’ ‘വീഴെ വീഴെ’ ‘ചാടിച്ചാടി’ എന്നു തുടങ്ങിയ പദങ്ങൾ ആവർത്തിച്ചു ഉപയോഗിച്ചു കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. ഇതു കൃഷ്ണഗാഥയുടെ ഒരു പ്രത്യേക ശൈലിയെന്നു കൂടിപ്പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഗാഥയിൽ ഈ മാതിരി പ്രയോഗങ്ങൾ വേറെയും കാണാം.

വെയ്യിലെഴുന്ന വിയർപ്പുകളെപ്പോലെ
പയ്യവേ തേൻതുള്ളി തൂകിത്തൂകി
ചാരുക്കളായുള്ള ചാലെ നിറന്നുള്ള-
ദാരുക്കളോരോന്നേ കണ്ടുകണ്ടു
പൂമണം തങ്ങിന തെന്നൽകിടാവിനെ-
ത്തൂമ കലർന്നുള്ളിൽക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു

(പുറം-70)

മണ്ണിനടന്നൊരു വണ്ടിണ്ട ചൂഴവും
കണ്ടാലും മാനിച്ചു പാടിപ്പാടി
പാവാനായുള്ളൊരു പൂമ്പാണൻ ചൊല്ലാലേ
പാന്ഥന്മാരായോരെക്കൊന്നുകൊന്നു.

(പു. 82.) ഇത്യാദി ഭാഗങ്ങൾ നോക്കുക. ഇവ സ്വാരസ്യത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയാണെന്നു സഹൃദയന്മാർ സമ്മതിക്കും. സന്ദർഭമർമ്മം അറിഞ്ഞു ഇപ്രകാരം പ്രയോഗിച്ചു പ്രകൃതത്തിന്റെ മോടി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനു പുനരുക്തിനു വൈഭവമുണ്ടു്. ഗാഥയെ അനുകരിച്ചു് ഇക്കാലത്തു പല കവികളും ഇപ്രകാരം ആവർത്തിച്ചു കാണുന്നുണ്ടു്. അവരുടെ കൃതികൾക്കു് ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചതുപോലെയുള്ള ഭാഗങ്ങളിലെ ഹൃദ്യത അനുഭവപ്പെടുന്നില്ല.

താഴെ ചേർക്കുന്നതു ഒരു ഭഗവദ്വർണ്ണനമാകുന്നു. അതിലളിതങ്ങളും പച്ചമ

ലയാളത്തിൽ കല്പിതങ്ങളും ആയ പദങ്ങൾ നിബന്ധിച്ചു കവി എങ്ങിനെ വൎണ്ണനം സാധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നും, ഭക്തിരസത്തെ ഉച്ചശൃംഗത്തിൽ എത്തിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നും നോക്കുക.

കാർമുകിൽപോലെയുള്ളവന്റെ നിറം തന്നെ
കാർകുഴലൊട്ടുണ്ടു കെട്ടിപ്പിന്നി
കയ്യിൽ കുഴലുണ്ടു കാലിൽ ചിലമ്പുണ്ടു
മെയ്യിലമ്മാൺപുററ പൂൺ പൂമുണ്ടു
മഞ്ഞത്താം പിഴിഞ്ഞൊരു കുറിയുടുത്തുണ്ടു
മഞ്ജുളമായ മൊഴിയുമുണ്ടു.
നെററിമേൽ താണ കുറുനിരയുമുണ്ടു
നേരില്ലാതൊരു കാന്തിയുണ്ടു
കുങ്കുമംകൊണ്ടു തൊടുകുറിയിട്ടുണ്ടു
കങ്കണമുണ്ടു കരങ്ങളിലും
പെണ്ണുങ്ങൾ നെഞ്ചകം തന്നെപ്പിളർക്കുന്ന-
പുഞ്ചിരിയുണ്ടുടൻ കൂടക്കൂടെ
ഉള്ളിലിണങ്ങിന നേഹങ്ങൾ ചൊല്ലുന്ന-
കള്ളനോക്കുണ്ടുടൻ കൂടക്കൂടെ.

(പു. 75.) ഈ ഭാഗം ഭഗവാന്റെ ഒരു നല്ല ചിത്രമായിരിക്കുന്നു. ഈ വൎണ്ണനത്തിന്റെ അകൃത്രിമമായ ഭംഗി അന്യാദൃശമെന്നു മാത്രമേ പറയുവാനുള്ളു. ഈ ഭാഗം വായിക്കുമ്പോൾ കുടുമകെട്ടി കൈയ്യിൽ ഓടക്കുഴലുപിടിച്ചു കാലിൽ ചിലമ്പിട്ടു മഞ്ഞവസ്ത്രം ധരിച്ചു കുങ്കുമപ്പൊട്ടുതൊട്ടു പരിലസിക്കുന്ന കാർമുകിൽവൎണ്ണനായ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണന്റെ രൂപം ഏതവന്റെ മനസ്സിലും പതിയുന്നതായിരിക്കും. അത്രയ്ക്കുണ്ടു ഈ ചിത്രത്തിനു മെച്ചം. "ഉള്ളിലിണ....... കൂടെക്കൂടെ" എന്നു ഭഗവാന്റെ നോട്ടത്തെപ്പററിപ്പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഭാവഗർഭമായിരിക്കുന്നു. കവിയുടെ ലോകസ്വഭാവമൎമ്മജ്ഞതയേയും ഫലിതകല്പനാസാമൎത്ഥ്യത്തേയും വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ഒന്നാണു ഈ ഭാഗം. ഭാരതഗാഥയിലും "കള്ളനോക്കു" ഉണ്ടു. അതിനെക്കുറിച്ചു മേലിൽ പറയും. "തൊടുകുറിയിട്ടുണ്ടു" എന്ന പദപ്രയോഗം ഭംഗിയുള്ളതല്ല: ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. "ഇട്ടിട്ടുണ്ടു" എന്നു പ്രയോഗിക്കുകയാണു ഭംഗി.

മറെറാരു ഭഗവത്സ്വരൂപവൎണ്ണനം:—.

കാർമുകിൽമാലകൾ മാനിച്ചുനിന്നൊരു-
കോമളകാന്തി കലർന്നുനിന്നോൻ
കാഞ്ചനംകൊണ്ടുള്ള കാഞ്ചികൊണ്ടീടുഴം-
പൂഞ്ചേല മീതെ മുറുക്കിനിന്നായ്
അത്ഭുതമായുള്ള പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടും
ചൊൽപ്പെററകാന്തിയെക്കൈത്തുടർന്നോൻ
പീലികൾകോലിന മൌലിയമാണ്ടൊരുത്തൻ

പീലത്തിറംകൊണ്ട കൂറതാനും
പാണികളാലൊന്നു ബാലകൻ തന്നുടെ
ചേണുറ്റെഴുന്ന കഴുത്തിൽവെച്ചു
മംഗല്യമാണ്ടുള്ള മറേറതിലങ്ങനെ
മങ്ങാതപങ്കജം പൂണ്ടു നിന്നോൻ.

(പു. 53) ശക്തിരസപുഷ്ടികൊണ്ടു ഹൃദയംഗമമായ ഒന്നാണു ഈ വർണ്ണനവും. "പാണികളാലൊന്നു........പങ്കജം പൂണ്ടുനിന്നോൻ" എന്ന ഭാഗം ഒരു സ്വഭാവോക്തിയായിരിക്കുന്നു.

ശ്യാമം ഹിരണ്യപരിധിം നവമാല്യബർഹ-
ബാഹു പ്രവാള നട വേഷമനുവ്രതാംസേ
വിന്യസ്ത ഹസ്തമിതരേണ ധുനാനമബ്ജം
കർണ്ണോല്പ ലാളക കപോല മുഖാബ്ജ ഹാസം.

(ദശമം. അ. 23.) എന്ന പദ്യമാണു ഈ വർണ്ണനത്തിന് അടിസ്ഥാനം. അധികാംശത്തിലും ഇതു സ്വതന്ത്രമാകുന്നു.

വേണു ഗാനം ചെയ്യുന്ന ഭഗവാന്റെ രൂപത്തെ കവിയെങ്ങിനെ താദാത്മ്യത്തോടെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു.

ഭാമമായുള്ള കവിൾത്തടം തന്നെയും
വാമമായുള്ളൊരു തോളിൽ വച്ചു
വായ്ക്കറ്റെഴുന്നൊരു വേണുവെങ്കുന്നെയും
ചോരിവാ തന്നോടണച്ചു ചെമ്മേ
ഭൂമ കലർന്നുള്ള രന്ധ്റങ്ങളോരോന്നിൽ
കോമളക്കൈവിരൽ കൊണ്ടു ചേർത്തു
ഉല്ലസിച്ചുള്ളൊരു ചില്ലികളെക്കൊണ്ടു
മെല്ലവേ താളത്തിലൊത്തിയൊത്തി
നാഥനായുള്ളൊരു പാഥോജലോചനൻ
നാദത്തെക്കൊണ്ടു കൊണ്ടുന്നും നേരം

(പു. 105) ഭഗവാന്റെ നില്പിന്റെ സ്വഭാവം ഈ ഭാഗത്തിൽ ഭംഗിയായി പകർത്തി വച്ചിരിക്കുന്നു. കുഴല് വക്ത്രത്തോടു ചേർക്കുന്നതും, അതിന്റെ രന്ധ്റങ്ങളിൽ കൈവിരലുകൾ വയ്ക്കുന്നതും, ചില്ലി കൊണ്ടു താളം പിടിക്കുന്നതും, കവിയുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. മൂലത്തിൽ അതി മനോഹരങ്ങളായ ഒട്ടേറെ ചിത്രങ്ങളുണ്ട്. അവയോരോന്നും കവിവേധസ്സായ മഹർഷിയുടെ അത്ഭുതജനകമായ പ്രതിഭയെ കാണിക്കുന്നവയാണ്. അവയാണു ഈ മാതിരി ഭാഗങ്ങൾക്കു ആശ്രയം.

ഭഗവാൻ വേണുഗാനം ചെയ്യുന്ന അവസരത്തിൽ വൃന്ദാവനത്തിലെ ജീവിജാലങ്ങൾക്കു സംഭവിച്ച അവസ്ഥാ വിശേഷത്തെ വർണ്ണിക്കുന്ന ഭാഗം ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതായിരിക്കുന്നു.

രാഗങ്ങളോരോന്നേ ഗോകുലനായകൻ
മേളം കലൎന്നങ്ങു പാടുന്നേരം
വൃന്ദാവനം തന്നിലുള്ളോരു ജീവികൾ
മാനിച്ചുനിന്നിതേ മന്ദം മന്ദം
ഷൾപ്പദജാലകളത്ഭുതമായൊരു-
പുഷ്പരസത്തെ വെടിഞ്ഞുടനെ
ഗാനമാധുൎയ്യമാം തേൻ കുടിച്ചീടുവാ-
നാനനം തങ്കലേ ചെന്നു പുക്കു
കോകിലജാലങ്ങൾ കോലക്കുഴൽ കേട്ടു
മൂകങ്ങളായങ്ങു നിന്നുപോയി.
ചേണുററ വേണുതൻ തേനുററ ഗാനത്തെ-
ത്താനുററ നാദത്തിന്മീതെ കേട്ടു
വേലപ്പെടാതെ താൻ മാനിച്ചുനിന്നിട്ടു
പാലെപ്പടിപ്പാനായെന്നപോലെ
കേകിനികരങ്ങളും വേഗത്തിൽ ചെന്നിട്ടു
ക്രുകികുഴഞ്ഞൊരു കണ്ഠ്യമായ്
നീലത്തഴമായ പീലിപ്പുറം തന്നെ
ചാലെപ്പരത്തി വിരിച്ചു ചെമ്മേ
പാടിത്തുടങ്ങുമ്പോൾ നീട്ടററ താളത്തി-
ലാടിത്തുടങ്ങീതേ മെല്ലെമെല്ലെ
പുണ്യതരങ്ങളായുള്ള മരങ്ങളും
കണ്ണൻ കുഴൽ വിളികേട്ടനേരം
തേനുററു വീഴുന്ന പൂക്കൾ ചൊരിഞ്ഞുടൻ
മാനിച്ചു കൊമ്പെല്ലാം താഴ്ത്തിനിന്നു
കംസൻ തൻനെഞ്ചിനോടൊത്ത കരിങ്കല്ലു-
മഞ്ചിതമായൊരു പാട്ടുകേട്ടു
ഉദ്ധവർമാനസമെന്ന കണക്കെ നി-
ന്നത്ഭുതമായിച്ചമഞ്ഞുതപ്പോൾ.

(പു. 64.) കൃഷ്ണന്റെ വേണുഗാനം വൃന്ദാവനത്തിലെ സകല ജീവികളെയും, എന്തിന്? അചരങ്ങളായ വൃക്ഷങ്ങളെയും കൂടി പരമാനന്ദമഗ്നങ്ങളാക്കിത്തീൎത്തു. പൂവിലിരുന്നു തേൻ കുടിക്കുന്ന വണ്ടുകൾ അതു ഉപേക്ഷിച്ചു അതിനെക്കാൾ മാധുൎയ്യമേറിയ ഗാനമാകുന്ന തേൻ പാനം ചെയ്യുന്നതിനു ഭഗവാന്റെ മുഖത്തു ചെന്നിരുന്നു. കോകിലങ്ങൾ അവയുടെ ഗാനത്തെക്കാൾ മോഹനമായ പാട്ടുകേട്ടു അതു പഠിക്കുവാനെന്നപോലെ നിശ്ശബ്ദങ്ങളായിബ്ഭവിച്ചു. മയിലുകൾ പീലികളെല്ലാം വിടൎത്തു നിന്നു ആടി. പുഷ്പങ്ങൾ വൎഷിച്ചും കൊമ്പുകൾ താഴ്ത്തി നിന്നും വൃക്ഷങ്ങൾ പാട്ടിനെ മാനിച്ചു. കംസന്റെ ഹൃദയം പോലെ കടുപ്പമേറിയ കരിങ്കല്ലു, നിൎമ്മലവും ഭക്തിമയവും ആയ

ഉദ്ധവന്റെ മനസ്സുപോലെ പരമാനന്ദംകൊണ്ടു അലിഞ്ഞു. ഇവിടെ "കമ്പൻതൻ... ......ച്ചമഞ്ഞൂതപ്പോൾ" എന്ന ഭാഗം, ഗാനത്തിന്റെ ദിവ്യമായ മാധുര്യത്തെയും ഹൃദയദ്രവീകരണശക്തിയെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. അതികഠിനമായ കരിങ്കല്ലുകൂടി പാട്ടു കേട്ടിട്ടു ആർദ്രമായിയെന്നു പറഞ്ഞാൽ മററുള്ളവയുടെ കാര്യം പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ.

വേഗത്തിൽ പോകുന്ന കാളിന്ദി താനങ്ങ-
രാഗത്തെക്കേട്ടോരു നേരത്തപ്പോൾ
ഏറിന വീചികൾജാലമകന്നുട-
നേതുമനങ്ങാതെ നിന്നുപോയി
ആനായർകോൻതന്റെ ഗാനത്തെക്കേട്ടപ്പോ-
ളാനന്ദംപൂണ്ടങ്ങു മീനങ്ങളും
മെല്ലെക്കരയേറിനല്ലൊരു വാൽമിന്നി
ചെല്ലത്തുടങ്ങീതു മുന്നിലപ്പോൾ
മാൺപെഴുന്നോർചില മാൻപേടകളെല്ലാം
ചായിമയങ്ങിന കൺമിഴിയും
ഒട്ടൊട്ടു ചിമ്മിക്കൊണ്ടിഷ്ടത്തിലമ്പോടു-
വട്ടത്തിൽമേവിതേ പെട്ടെന്നപ്പോൾ
മന്ഥരമായൊരു കന്ധരം തന്നെയും
മന്ദം നറുങ്ങതിരിഞ്ഞുയർത്തി
ചില്ലികളാലൊന്നു മെല്ലെന്നുയർത്തീട്ടു
വല്ലവീനായകൻ തന്നെനോക്കി
കർണ്ണങ്ങളാലൊന്നു തിണ്ണംകലുമ്പിച്ചു
കണ്ണൻകുഴല്ക്കു കൊടുത്തു ചെമ്മെ
വക്കൊണ്ടുപുല്ലെല്ലാം പാതി ചവച്ചങ്ങു
വായ്ക്കുന്നബാഷ്പമൊഴുക്കി നിന്നു
കൈതവമററുതാൻ കൈതുടന്നോർ ചിലർ
പൈതങ്ങളേയും മറന്നുടൻ
ചിത്രത്തിൽച്ചേർത്തു ചമച്ചുകണക്കെയ-
ന്നിശ്ചലമായൊരു മെയ്യുമായി
തെന്നററഗാനത്തെ കേട്ടുതുടങ്ങീത-
ങ്ങാനന്ദബാഷ്പമൊഴുകിമെല്ലെ.

പ. 64) ഈഭാഗത്തിൽ വേണുഗാനം കേട്ടപ്പോൾ മാൻപേടകൾക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാവിശേഷത്തെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായിരിക്കുന്നു. "ചായിമയങ്ങിന.........നിന്നു" എന്നതിൽ തൽകാലത്തെ അവയുടെ നിൽപിനെയും പാട്ടുകേട്ടപ്പോൾ മററുള്ളവയെല്ലാം മറന്നു അതിൽതന്നെ മനസ്സുവച്ചതിനേയും സ്വഭാവോക്തികൊണ്ടു മോടിപിടിപ്പിച്ചു കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. കഴുത്തു അല്പം തിരിച്ചു ഉയർത്തുന്നതും, തെചില്ലിപൊക്കുന്നതും, ഭഗവാനെ നോക്കുന്നതും, പുല്ലുചവയ്ക്കുന്ന

ളും, ആനന്ദബാഷ്പം മഴുക്കുന്നതും, തന്റെ കുട്ടിയേപ്പോലും മറന്നുനില്ക്കുന്നതും ഭാവപുഷ്ടിതികഞ്ഞ കല്പനങ്ങളാണ്. ഭഗവാൻെറപാട്ടു മാൻപേടകളെ എത്രയും ആകർഷിച്ചു പരമാനന്ദവിവശങ്ങളാക്കിയെന്നു ഇൗ ഭാഗത്തിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. മാൻപേടകളുടെ സ്ഥിതിയെ ഇപ്രകാരം വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ച കവിയുടെ ഭാവനാവിലാസം അന്യാദൃശമെന്നു സമ്മതിക്കണം. ഇൗ പ്രകൃതത്തിൽ നമ്മുടെ മഹാകവി, കാളിദാസനെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്നതായിട്ടു തോന്നുന്നു. വർണ്ണനം അത്രയും പുളകജനകമായിരിക്കുന്നു.

വേണുഗാനം കേട്ടപ്പോൾ സിംഹാദികളുടെ സ്ഥിതിയെങ്ങിനെയിരുന്നു എന്നു പറയുന്നതു നോക്കുക.

സിംഹം താൻ കോപിച്ചുങ്ങാനതന്മസ്തക-
മാഹനിച്ചങ്ങു പൊളിപ്പതിന്നായ്
കയ്യൊന്നുയർത്തുമ്പോൾ പാട്ടിനെ കേൾക്കയാ-
ലവ്വണ്ണമേ അങ്ങനെ നിന്നു പോയി.
മൂഷികൻ പിന്നാലെ പാഞ്ഞൊരു പാമ്പു താൻ
മൂഷികൻ തന്നെത്തൊടുന്ന നേരം
ഭോഷമകന്നൊരു ഗാനത്തെക്കേൾക്കയാ-
ലൂഷനായങ്ങിനെ നിന്നു പോയി.

(പു. 65) ആനയുടെ മസ്തകമടിച്ചുടക്കുന്നതിനു ഒരു കയ്യുയർത്തിയപ്പോളാണു സിംഹം വേണുഗാനം കേട്ടത്. ആ സമയം അതു ആനയുടെ കാര്യം മറന്നു. പാട്ടിൽ ശ്രദ്ധ പതിപ്പിച്ചു. ഒരു കയ്യു ഉയർത്തിയ നിലയിൽ നിശ്ചലനായി നിന്നു. എലിയുടെ പുറകെ പാഞ്ഞു അതിനെ പിടിച്ച സമയം പാമ്പിനു പാട്ടു കേൾക്കാൻ ഇടയായി. അപ്പോൾ അതു എലിയുടെ കാര്യം വിസ്മരിച്ചു. പാട്ടിൽ തന്നെ ലയിച്ചു നിന്നു. ദുഷ്ടജന്തുക്കളെയും, ഭഗവാന്റെ വേണുഗാനം ആകർഷിച്ചു എന്നും അതു കേട്ടപ്പോൾ അവ മററു കാര്യങ്ങളൊക്കെ വിട്ടു ആനന്ദ മഗ്നങ്ങളായി എന്നും ഭാവം.

ഹംസം താൻ താമര നൂലങ്ങു കൊത്തീട്ടു
ഹംസി മുഖത്തു കൊടുക്കുന്നേരം
പേശല ഗാനം കേട്ടങ്ങിനെ നില്ക്കയാൽ
പേശീ വലിക്കുന്നതെന്നു തോന്നും
വ്യാഘ്രവരൻ പെനാങ്ങേണക്കിടാവിനെ-
ശ്ശീഘ്രതരം ചെന്നുവായ്ക്കൊണ്ടപ്പോൾ
പാട്ടങ്ങു കേൾക്കയാൽ തൻ പൈതലെപ്പോലെ
വാട്ടം വരുത്താതെ പേർത്തു നിന്നാൻ.

(പു. 65) വ്യാഘ്രം മാൻകുട്ടിയെ പിടിച്ചു തിന്നുന്നതിനു വായിലാക്കി. അപ്പോൾ പാട്ടു കേട്ടു. ഉടനെ ഭക്ഷണകാര്യം മറന്നു. ആ മാൻകിടാവിനെ തൻെറ കുട്ടിയെയെന്നപോലെ വാത്സല്യത്തോടുകൂടി പിടിച്ചുകൊണ്ടു നിന്നു. ഭക്ഷിച്ചില്ല. പാട്ടു, ഹിംസ്രമായ വ്യാഘ്രത്തിൻെറ ദുഷ്ടമായ മനഃസ്ഥിതിയെ എങ്ങിനെ ഉൽകൃഷ്ടമാക്കി മാററിയെന്നു ഇൗ ഭാഗത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം.

ഗാനമാഹാത്മ്യത്തിന്റെ ഈ വർണ്ണനത്തിൽ അല്പവും അതിശയോക്തിയില്ല. അതു സ്വഭാവോക്തി മാത്രമാണ്. ഉത്തമമായ ഗാനം സകല ചരാചരങ്ങൾക്കും പരമാനന്ദസന്ദായകമാകുന്നു. അതു ഇന്നും ലോകത്തിൽ അനുഭവസിദ്ധമായി കാണുന്ന വസ്തുതയാണ്. അതു ഇതരകാര്യങ്ങളെ എല്ലാം വിസ്മരിപ്പിച്ചു സകല ജീവികൾക്കും ബ്രഹ്മാനന്ദത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. രാഗദ്വേഷാദി വികാരപരമ്പരകളെ നശിപ്പിച്ചു ദുഷ്ടന്മാരെയും സജ്ജനങ്ങളാക്കി മാററുന്നു. ഇപ്രകാരം ദിവ്യമായ വൈഭവം, സത്തമമായ ഗാനകലയ്ക്കുണ്ടെന്നു് കവി പ്രകൃതത്തിൽ പഠിപ്പിക്കുന്നതായി വിചാരിക്കണം.

ഗാഥയിലെ ഈ വേണുഗാനവർണ്ണനത്തിനു ഭാഗവതം അടിസ്ഥാനം എന്നവസ്തുത മറക്കാവുന്നതല്ല.

ഗോപ്യഃ കൃഷ്ണേ വനം യാതേ
തമനുദ്രുതചേതസഃ
കൃഷ്ണലീലാഃ പ്രഗായന്ത്യോ
നിന്യുർദുഃഖേന വാസരാൻ.

എന്ന പദ്യംകൊണ്ടു ആരംഭിക്കുന്ന (ദശമം) മുപ്പത്തിയഞ്ചാമദ്ധ്യായം നോക്കുക. ഭാഗവതത്തിൽ ഗോപികളുടെ ഗീതമായിട്ടും ഗാഥയിൽ കവിവാക്കായിട്ടും, വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു വ്യത്യാസമുണ്ടു്. മൂലത്തിൽ സൂചിതങ്ങളായ കഥകളെ ഗാഥയിൽ സരസവും നൂതനവും ആയ മനോധർമ്മംകൊണ്ടു മോടിപിടിപ്പിച്ചു വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഗാഥയിലെ ഈ പ്രകൃതം വായിക്കുന്ന സഹൃദയന്മാർ, അതു ഭാവപുഷ്ടികൊണ്ടും കല്പനയുടെ നൂതനത്വംകൊണ്ടും ഭക്തിയുടെ ഉൽകർഷംകൊണ്ടും ഭാഗവതത്തോടു അടുത്തുനില്ക്കുന്നു എന്നു സമ്മതിക്കും.

വാമബാഹുകൃത വാമകപോലോ
വല്ഗിതഭ്രുരധരാർപ്പിതവേണും
കോമലാംഗുലിഭിരാശ്രിതമാർഗ്ഗം
ഗോപ്യ ഈരയതി യത്ര മുകുന്ദഃ.

ഈ പദ്യത്തിലെ ആദ്യത്തെ പാദത്രയമാണു, "വാമമായുള്ള കവിൾത്തടം തന്നെയും... ...നാദത്തെക്കൊണ്ടു കൊണ്ടൂത്തും നേരം" എന്ന വർണ്ണനത്തിനു അവലംബം. എന്നാൽ അതിൽ പല പുതുമകളും കല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

വൃന്ദശോ വ്രജവൃഷാ മൃഗഗാവോ
വേണുവാദ്യഹൃതചേതസ ആരാൽ
ദന്തദഷ്ടകവളാ ധൃതകർണ്ണാ
നിദ്രിതാ ലിഖിത ചിത്രമിവാസൻ.

എന്ന പദ്യത്തെ ഉപജീവിച്ചു നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതാണു മാൻപേടകളുടെ വർണ്ണനം. ഇതുപോലെ മററു പദ്യങ്ങളെയും കണ്ടുകൊള്ളേണ്ടതാകുന്നു. ദശമത്തിലെ അതിമനോഹരമായ ഒരു ഭാഗമാകുന്നു ഇവിടെ സ്മരിച്ച അദ്ധ്യായം. പുനം അതിനു സ്വന്തം ഭാവനകൊണ്ടു മാററും തിളക്കവും വളർത്തിയിട്ടുണ്ടു്.

അന്തർഗ്ഗതങ്ങളായ ഭാവങ്ങളെ ശരിയായി ഗ്രഹിച്ചു ഹൃദയത്തിൽ പതിയത്ത

കവിധം പ്രതിപാദിക്കുവാൻ പൂന്താനത്തിന്ന അപരിമിതമായ നിപുണതയുണ്ടു്. ഇക്കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം അദ്വിതീയനെന്നു പറയാവുന്നതാണു്. വാത്സല്യം പ്രേമം ഭക്തി ഹാസ്യം, [illegible] അകൃത്രിമവും രസകരവും ആയി നിവേശിപ്പിച്ചു [illegible] സന്ദർഭങ്ങൾ ഗാഥയിൽ അസംഖ്യങ്ങളുമാകുന്നു. വാത്സല്യാദി [illegible] അദ്ദേഹത്തിന്ന തുല്യന്മാരായ കവികളെ ചുരുക്കമായിട്ടേ കാണുകയുള്ളൂ. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ബാലക്രീഡ, ഗോപികളുടെ പ്രേമം, അക്രൂരാദികളുടെ ഭക്തി മുതലായിവയെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങൾ ഗാഥയിൽ വിശേഷിച്ചും [illegible] ശോഭിക്കുന്നു. ഭാഗവതത്തെ ഉപജീവിച്ചു കൃഷ്ണചരിതംകൊണ്ടു [illegible]രിക്കുന്ന കവികൾ വളരെപ്പേരുണ്ടു്. എന്നാൽ അവൎക്കാൎക്കുംതന്നെ ഈ [illegible] കൃഷ്ണഗാഥാകൎത്താവിന്ന കൈവന്നിരിക്കുന്ന വിജയം ഉണ്ടായിട്ടില്ല. പൂന്താനത്തിന്റെ സുഭഗവും സുകുമാരവും ആയ മനുഷ്യഹൃദയജ്ഞാനവും കല്പനാകുശലതയും സ്പഷ്ടമായി [illegible] ഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയിൽ പലതും ഉണ്ടു്. അവയിൽ ചിലതു ഇവിടെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു ഉപയോഗമായിരിക്കും.

കൃഷ്ണൻ, കാളിയനുമായി കാളിന്ദിയിൽവെച്ചു എതിരിടേണ്ടിവന്നദിവസം പതിവുപോലെ ഗ്രാമത്തിലേക്കു മടങ്ങിവന്നില്ല. അതിന്ന സമയംതെറ്റിയപ്പോൾ പുത്രവാത്സല്യവതിയായ യശോദയ്ക്കുണ്ടായ വിചാരഗതിയെ കവി ഇപ്രകാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു

എന്നകനെന്തുപോൽ വാരാഞ്ഞു തോഴി! ചൊ-
ല്ലിന്നലെയിന്നേരം വന്നാനല്ലോ
കാലികൾകാണാഞ്ഞു കാട്ടിൽ നടക്കുമ്പോൾ
കാൽതന്നിൽ മുള്ളു തറച്ചില്ലല്ലീ?
കായ്കളെക്കൊള്ളുവാൻ പാഴ്മരമേറീട്ടു
കാനനംതന്നിലേ വീണാനോ താൻ
ചാലെത്തട്ടുത്തു തെളിക്കുന്ന നേരത്തു
കാലികൾ കുത്തിക്കുതന്നില്ലല്ലീ
കാനനംതന്നിലേ നൽവഴി കാണാഞ്ഞു
ദീനനായ്നിന്നങ്ങുഴന്നാനോ താൻ
സഞ്ചരിച്ചീടുമ്പോൾ വൻപുലി തന്നുടെ
മുൻപിലെങ്ങാനുമായ്പോയാനോതാൻ
പിള്ളേരുമായിപ്പിടിച്ചുകളിക്കുമ്പോ-
ളുല്ലലായ്വീണുകിടന്നാനോ താൻ
ചോറെല്ലാമാറിച്ചമഞ്ഞുതുടങ്ങുന്നു
നീരുന്നൊന്നുള്ളുവും പിന്നൊപ്പിന്നെ
മക്കളെപ്പെറുമ്മേളാരമ്മമാൎക്കെല്ലാമേ-
യുൾക്കാമ്പിൽ വേദനയെന്നിയില്ല
പോരായിപ്പണ്ടുകഴിഞ്ഞോരു ജന്മത്തിൽ

വൈരംകലൎന്നുള്ള ലോകരെല്ലാം
മക്കളായ്‌വന്നുപിറന്നുചമഞ്ഞിന്നു
ദു:ഖമിയറവുന്നോരെന്നുവന്നു
വായ്ക്കോട്ടനിന്നോരു കണ്ണനെ നണ്ണി ഞാൻ
രാപ്പകൽഭേവുമാറായിതല്ലോ
കാലിക്കഴുത്തിലെ നന്മണിയൊച്ചയും
ചാരത്തുകേൾക്കായതില്ലയെങ്ങും
പൂതനതന്നുടെ തോഴിമാരാരേലും
ചേതനപോക്കിക്കളഞ്ഞാരോതാൻ
കാളിന്ദിതന്നിൽ കളിക്കുന്നനേരത്തു
കാളിയൻ വന്നു കടിച്ചാനോതാൻ.

(പു-42) പ്രകൃതത്തിൽ പുത്രവാത്സല്യം തികഞ്ഞ ഒരു മാതാവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉണ്ടാകുന്ന വികാരതരംഗങ്ങളെ കവി ഭംഗിയായി പകൎത്തിവച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗത്തിന്റെ ടിപ്പണിയിലേക്കു വായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധപതിയുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

വാത്സല്യമയമായ ചിത്തവൃത്തിയുടെ വേറെ ഒരു രൂപം താഴെ കാണിക്കുന്നു. ഗോപിമാർ തന്റെ മകനെപ്പററി പല അപരാധങ്ങളും പറഞ്ഞപ്പോൾ യശോദയുടെ സമാധാനം ആണു ഈ ഭാഗം.

എന്മകൻതന്നെക്കയൎത്തുനിന്നിട്ടുഞാ-
നെങ്ങിനെചൊല്ലുവിൻ തോഴിമാരേ!
കോപത്തെക്കോലുമ്പോൾ പ്രേമത്തെക്കൊണ്ടല്ലോ
കോൾമയിർക്കൊള്ളുന്നു മെയ്യിലെങ്ങും
എന്മകനെന്നങ്ങു ചൊല്ലുവാനോങ്ങുമ്പോ-
ളെന്മുലകാൺക ചുരന്നിതെന്നാൽ
ശാസിപ്പുവെന്നതോ ദൂരത്തുപോയല്ലോ
താഡിപ്പുവെന്നതോ പിന്നെയല്ലോ.

(പു-26) മാതാക്കന്മാരായിരിക്കുന്ന സ്ത്രീകൾക്കെല്ലാം അനുഭവസിദ്ധമായ ഒന്നാണു ഈ സ്വഭാവം. പുത്രന്മാർ എന്തൊക്കെ അപരാധം ചെയ്താലും അവരോടു അതൃപ്തി അവൎക്കു സംഭവിക്കുന്നതല്ല. അവരുടെ വാത്സല്യം പഴയതുപോലെ വൎദ്ധിച്ചുതന്നെയിരിക്കും.

ഭഗവാന്റെ സ്വൎഗ്ഗാരോഹണത്തിനു ശേഷം ദേവകിയ്ക്കുണ്ടായ സങ്കടത്തെ കവി എങ്ങിനെ വൎണ്ണിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക.

ദേവകിക്കന്നേരം മേവിന വേദന-
യേവമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനായ്‌
ധാതാവു നിൎമ്മിച്ച ലോകങ്ങളൊന്നിലും
മേധാവിയായുള്ളോരാരുമില്ലേ
പന്തിരണ്ടാദിത്യന്മാരുടെ മണ്ഡല-
മൊന്നിച്ചുകൂട്ടിച്ചമച്ചുപിന്നെ

കല്പാന്തപാവകൻ തന്നിലങ്ങാക്കിനി-
ന്നല്പാതവാതങ്ങളും വീശിവീശി
പാരം പഴുപ്പിച്ചു നേരററ നിന്നങ്ങ
ഘോരമായ്മേവുന്നതാമ്രപിണ്ഡം
ദേവകി തന്നുടെ താപത്തെച്ചിന്തിക്കിൽ
ശീതളമായിട്ടേ വന്നു കൂട്ടൂ.

(പു. 227) പുത്രചരമത്തിൽ ഒരു മാതാവിനു സംഭവിക്കുന്ന അത്യഗാധമായ വിഷാദത്തെക്കുറിച്ചു ഇതിലധികം കല്പനാകുശലതയോടുകൂടി ഒരു കവിയ്ക്കും വർണ്ണിക്കാവുന്നതല്ല. ദ്വാദശാദിത്യമണ്ഡലങ്ങൾ ഒരുമിച്ചു ചേർക്കുക, പിന്നെ പ്രളയാഗ്നിയിലതിട്ടു ചുടുക, അനന്തരം അതു കല്പാന്തത്തിലെ കൊടുങ്കാററുകൊണ്ടു വീശിക്കത്തിച്ചു വളർത്തുക, അങ്ങിനെ പഴുപ്പിച്ചുള്ള അതിഘോരമായ ലോഹപിണ്ഡം കൂടി ദേവകിയുടെ സങ്കടം വിചാരിച്ചാൽ തണുത്തതായിത്തീരും. ഇതിൽ നിന്നു ദേവകിക്ക് ഉണ്ടായ സങ്കടം എത്രവലിയതും ദുസ്സഹവും എന്നു ഊഹിക്കാമല്ലോ. സൂക്ഷ്മത്തിൽ ഇതു അതിശയോക്തിയല്ല, സ്വഭാവോക്തിയാണ്. ആദിത്യമണ്ഡലങ്ങളെ ഒരുമിച്ചു ചേർത്തു ചുട്ടുപഴുപ്പിച്ചു ആകാവുന്നതിലധികം ചൂടു വളർത്തിയ ആ പിണ്ഡവും, "ശീതളമായിട്ടേ വന്നു കൂട്ടൂ" എന്നു പറയുന്നതിനു, അത്ഭുതപ്രതിഭനായ ഒരു മഹാകവിക്കല്ലാതെ സാധിക്കയില്ല. പ്രകൃതത്തിൽ ഈ ഒടുവിലത്തെ പാദം കവികല്പനയുടെ മകുടം ആണ്. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ പുനം ശ്രീഹർഷബാണമാഘാദികളെ അതിശയിച്ചു നില്ക്കുന്നു എന്നു സമ്മതിക്കണം.

ശിശുസ്വഭാവത്തെ വെളിവാക്കുന്നതും അകൃത്രിമരമണീയവും ആയ ഒരു ഭാഗമാണ് താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നതു്.

അൽച്ചേല നാലുമെന്നമ്മ തൻ കയ്യിലേ-
യിപ്പൂയിൽ നല്കേണമിന്നുതന്നെ
എന്നമ്മ തന്നോടു ചൊല്ലേണം പിന്നെ നി-
യെന്നെമറക്കൊല്ലായെന്നിങ്ങനെ.

x x x

മഞ്ഞൾ പിഴിഞ്ഞുള്ള കൂറകളൊന്നുമേ
മങ്ങാതെ മാനിച്ചു കൊള്ളേണം നീ
വെററിലതിന്നു ചൊരുക്കിന നേരത്തു
ചെട്ടകം പൂട്ടുവാൻ ചെന്നേനല്ലോ
കുലിയായമ്മ താൻ നൽകിയ ചേലയും
മാൺപററ പുൺപെട്ടുപോകൊല്ലാതെ
പിള്ളേരെന്നുള്ളി ഞാനെന്നങ്ങു ചൊല്ലീട്ടു
പീലികൊണ്ടമ്മയടിച്ചാളല്ലോ
കേണുകൊണ്ടന്നു വഴക്കായി നിന്നു ഞാ-
ന്നു നിന്നു വരാതെ നിന്ന നേരം

തെണ്ടമായെന്നാ[illegible]ന്നങ്ങ നീ [illegible]ൽകിന-
ക്കണ്ടിക[illegible]
[illegible] പുമവി [illegible]നിന്നീടിന-
കി[illegible] വീഴല്ലാതെ
പാ[illegible]ന്നുടെ [illegible]ല്പോകാതെ
പാലിച്ചു[illegible]ങ്ങളെണ്ണം [illegible]തെ നീ
[illegible]വില്ലെല്ലാരെ
[illegible]തെ സൂക്ഷിക്കേണം.

(പു. 120-121.) ശിശുക്കളുടെ നാനാ മുഖങ്ങളും സ്വഭാവങ്ങളും ആയ സ്വഭാവങ്ങളെ ഇവിടെ കവി നല്ലപോലെ [illegible]യിരിക്കുന്നു. കുട്ടികൾക്കു അവരുടെ ചെറിയ വസ്ത്രങ്ങൾ, പാവകൾ മുതലായ ലീലാ സാധനങ്ങൾ, എന്നിവയോടു ഇഷ്ട[illegible]മാണ്. അതു കവി ഇവിടെ വൎണ്ണിച്ചു [illegible]പ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "പിള്ളേരെ........ നിന്നനേരം" എന്നഭാഗം വിശേഷേണ ഹൃദയംഗമവും സ്വാഭാവികവും ആയിരിക്കുന്നു. മാതാ പിതാക്കന്മാരോടു [illegible] ഉണ്ണാ[illegible]യിരിക്കുക, കൊച്ചുകുട്ടികളുടെ സ്വഭാവമാകുന്നു. പിന്നീടു എന്തെങ്കിലും [illegible]ള്ള സാധനംകൊണ്ടു തൃപ്തിപ്പെടുത്തിയെങ്കിൽ മാത്രമേ അവർ ഉ[illegible] [illegible]യുള്ളു. ഈ ശിശു സ്വഭാവം ഇവിടെ കവി കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. "പിള്ളേരെ തല്ലുക" സ്വാഭാവികവും ഹൃദ്യവും ആയ കല്പനമാണു്. പീലികൊണ്ടുള്ള അടിക്കു അൎത്ഥപുഷ്ടിയുണ്ടു്. മാതൃ ഹൃദയത്തിനു കുട്ടികളോടു സംഭവിക്കുന്ന വാത്സല്യത്തിന്റെ ശക്തിയെ അതു ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. അടിക്കുകയും വേണം, വേദനയെടുക്കുകയും അരുതു്. അതാണു പീലികൊണ്ടു അടിക്കുവാൻ കാരണം. "വെററിലതിന്നു" എന്ന ഭാഗം, കവിയും സഹധൎമ്മചാരിണിയും താംബൂലചൎവ്വണം ചെയ്യുന്നവരെന്നുള്ള ഊഹത്തിനു വഴിതരുന്നു. ശിശുസ്വഭാവവൎണ്ണനത്തിനു കവിയ്ക്കു അനുപമമായ പാടവമുണ്ടു്. അതു കൃഷ്ണലീലാവൎണ്ണനത്തിൽ ഏതു ഭാഗത്തും ഒരുപോലെ തെളിഞ്ഞുകാണാം.

ഗോപികളുടെ പ്രേമോല്കൎഷത്തെപ്പററി പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഭാഗം ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ആസ്വാദ്യത സഹൃദയന്മാർ അനുഭവിച്ചു അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണു്.

ശ്രീമതിതണ്ടെ നിന്നോമൽമുഖംതന്നെ-
ക്കാമിച്ചുനോക്കിയിരിക്കും നേരം
എന്നുടെ കണ്ണിമതങ്ങളിൽക്രൂടീതോ-
യെങ്കിൽ നരുങ്ങ വെറുത്താലും നീ
കാലികൾപിന്നാലെ നേരം പുലരുമ്പോൾ
ബാലകന്മാരുമായ് പോകുംനേരം
പിന്നാലെ വന്നൊങ്ങൾ നിന്നുടെ പൂമേനി
തന്നിലേ നോക്കിക്കൊതിക്കുംനേരം
കാട്ടമറഞ്ഞങ്ങു പോംമുൻപിൽ നിൻപിൻപേ

ചാടുന്ന കണ്ണു മടങ്ങീടുതാവാൻ
നേരററ കാന്തികലർന്നോരു നീ മെല്ലെ
ചാരത്തു വന്നു നിന്നോരു [illegible] മെയ്യിൽ
കോമളക്കൈകൊണ്ടു [illegible]
[illegible] കണ്ടു.

(പു. 84) ഇങ്ങിനെ ഓരോ വാക്യവും ഗോപികകൾ ഭഗവാനിൽ സംഭാവിച്ചിരിക്കുന്ന [illegible] പ്രേമത്തിന്റെ നിസ്സീമമായ ഉൽക്കർഷത്തെ കാണിക്കുന്നു. ഭഗവാന്റെ മുഖം ഗോപികൾ കണ്ണിമയ്ക്കാതെ [illegible] നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. കാലികളെ മേയ്ക്കുന്നതിന്നു കൃഷ്ണൻ പോകുമ്പോൾ കണ്ണിൽനിന്നു മറയുന്നതുവരെ അവരുടെ ദൃഷ്ടി അനുഗമിക്കുന്നു. അചഞ്ചലവും അഗാധവും ആയ പ്രേമശക്തിയെയാണ് ഈ ഭാഗം കാണിക്കുന്നത്.

പ്രഥമഭാഗത്തിലെ രാസക്രീഡ മുഴുവനും ശൃംഗാരരസതരംഗിതമാണ്. ശൃംഗാരരസത്തിന്റെ സർവ്വാംഗങ്ങളേയും കവി ഇതിൽ നിരൂപിച്ചിട്ടുണ്ട്. കവിയുടെ ഭക്തിയും ശൃംഗാരരസപാടവവും മനോധർമ്മവൈഭവവും പ്രതിപാദനപാടവവും എല്ലാം ചേർന്ന് ഗാഥയിലെ രാസക്രീഡയുടെ വൈശിഷ്ട്യം അതിരില്ലാതെ വർദ്ധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ കഥ എല്ലാ അംശത്തിലും മുഖ്യമായും [illegible] ശോഭിക്കുന്നു എന്നു പറയാം. നൃത്തങ്ങളും രസപുഷ്ടങ്ങളായ അനേകം കല്പനകളും ഈ ഭാഗത്തിലുണ്ട്. അതു വായിക്കുന്ന ഏതു സഹൃദയനും "പുനരേവ പുനഃ പുനരാനമാമഹേ" എന്നു പുനത്തിനെ വീണ്ടും വീണ്ടും സപുളകം നമസ്കരിക്കണം.

രാസക്രീഡയുടെ മാഹാത്മ്യം അന്യാദൃശമെന്നു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ഋതുവർണ്ണനം, വേണുഗാനം, ഗോപീസമാഗമം, വിരഹം, ഗോപീവിലാപം, ദേവസ്ത്രീകളുടെ പുറപ്പാട് മുതലായവയെക്കുറിച്ചു അതിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന രീതി ഏതു മഹാകവിക്കുമത്യന്തം അസൂയാജനകങ്ങളാകുന്നു. പുനത്തിനെ മഹാകവിപദത്തിൽ അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നതിനു ഗാഥയിലെ രാസക്രീഡ മാത്രം മതിയാകും. മഹിഷമംഗലം നാരായണൻ നമ്പൂതിരിയുടെ രസഭൂയിഷ്ഠമായ രാസക്രീഡാകാവ്യത്തിൽ, ഗാഥയിലെ പ്രസ്തുതഭാഗത്തിന്റെ അനുകരണം കാണുവാൻ കഴിയും. മേല്പത്തൂരിന്റെ നാരായണീയത്തിൽ രാസക്രീഡയെ അടക്കിയ രീതിയിലായി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൃഷ്ണവിലാസം, കൃഷ്ണവിജയം എന്നീ കാവ്യങ്ങളിൽ ഋതുവർണ്ണനത്തിനാണ് പ്രാധാന്യം കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു്. സുകുമാരന്റെ ഋതുവർണ്ണനം കുറെയേറെ നന്നായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഇവരാരും തന്നെ രാസക്രീഡയുടെ കാര്യത്തിൽ പുനത്തിന്റെ കൂട്ടത്തിൽ സ്ഥാനത്തിനുപോലും അവകാശികളല്ല. ആ മനോധർമ്മം, ആ ഭാവനാവിലാസം, ആ പ്രതിപാദനകൌശല്യം, ആ ഭക്തി, ആ ഫലിതചാതുര്യം, ആ ശൃംഗാരകൗതുകം എന്നിതൊക്കെയൊന്നു വേറെതന്നെയാണ്. അതൊന്നും മററാർക്കും ലഭിക്കുന്നതല്ല.

മൃഗപക്ഷ്യാദികളുടെ ചേഷ്ടാഭാവങ്ങളെ വാങ്മയചിത്രത്തിൽ പകർത്തുന്നതിനും പുനം വിദഗ്ദ്ധനാകുന്നു. കാമദേവൻ വൃന്ദാവനത്തിൽ പ്രവേശിച്ച സന്ദർഭത്തിൽ അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ജീവികൾക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാഭേദങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

പാരാവതങ്ങൾ തൻ പേടകളോടൊത്തു
നേരെ കളിച്ചു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
വട്ടം തിരിഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു മയങ്ങീട്ടു
പെട്ടെന്നു കാന്തൻതൻ മുന്നിൽച്ചെന്നു
അഞ്ചിതമായൊരു ചഞ്ചുപുടംതന്നെ-
യഞ്ചാതെ മെല്ലവേ വായ്ക്കൊണ്ടുടൻ
ആനനം താഴ്ത്തുമുയർത്തിയുമൻപോടു
ദീനത കൈവിട്ടു കൂകിക്കൂകി
ഏണങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂടിക്കലർന്നുതൻ-
പ്രാണങ്ങളാകിന കാന്തമാരെ
കൊമ്പുകൊണ്ടൻപിൽ കഴുത്തിലുരുമ്മീട്ടു
ചുംബിച്ചുനിന്നു തുടങ്ങീതേറ്റം
പക്ഷങ്ങളാലൊന്നു ചാലെപ്പരത്തിത്തൻ-
പത്നിയെ മെല്ലത്തഴുകിനിന്നു.

(പു. 78) ഈ ഭാഗത്തിൽ മന്മഥാവേശം കൊണ്ടു മാടപ്രാവിനും മാനിനും ഉണ്ടായ വികാരശക്തിയെ അവയുടെ ചേഷ്ടകൾ കൊണ്ടു വെളിവാക്കിയിരിക്കുന്നു. "വട്ടംതിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു മയങ്ങ"ന്നതും "കൊമ്പുകൊണ്ടൻപിൽ കഴുത്തിലുരുമ്മുന്നതും" ഭാവഗർഭമായിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ മൃഗം കൊമ്പുകൊണ്ടു ഉരുമ്മി നിന്നു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽ നിന്നു അതു ഇണ ചേരുന്നതിനു ആഗ്രഹിച്ചു എന്ന ഭാവം ഗ്രഹിക്കണം. "ശൃംഗേ കൃഷ്ണമൃഗസ്യ വാമനയനം കണ്ഡൂയമാനാംമൃഗീം" (അഭി-ശാ. അ 6.) എന്നു നോക്കുക. കാമദേവൻ പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ, ശിവൻ തപസ്സു ചെയ്യുന്ന കാട്ടിനുണ്ടായ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചു കാളിദാസമഹാകവി കുമാരസംഭവം മൂന്നാം സർഗ്ഗത്തിൽ അത്യന്തം മനോഹരമായി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആ ഭാഗത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണു ഗാഥയിൽ ഈ പ്രകൃതം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

സന്ധ്യാവർണ്ണനത്തിൽ ഒരു കോകത്തിന്റെ വിരഹദുഃഖത്തെക്കുറിച്ചു കവി ഇപ്രകാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു:-

കോകങ്ങളെല്ലാമേ ഗോപതി മണ്ഡലം
കോപിച്ചു നോക്കിയിരുന്നുടനെ
ഭ്രമതിരണ്ടൊരു പേടമുഖം തന്നെ-
പ്രേമമിയന്നങ്ങു നോക്കും പിന്നെ
താമരനൂലങ്ങു കൊത്തിവലിച്ചുടൻ
കാമിനി വായിൽ കൊടുക്കും മെല്ലെ
നീലിമ കോലിന വേലയെ കണ്ടിട്ടു
നീളെ നെടുതായി വീർക്കും പിന്നെ
വാപികതന്നുടെ തീരത്തെ നോക്കീട്ടു
താഴ്കിത്തളർന്നൊന്നു കൂകും പിന്നെ

പക്ഷതികൊണ്ടു തൻ പക്ഷിണി തന്നെയ-
ങ്ങക്ഷമയായിത്തഴുകി നിന്നു
നെഞ്ചകം തന്നിലേ പഞ്ചശരം നട്ട
ചഞ്ചുപുടം തന്നെ വായ്കൊണ്ടുടൻ
'പോകുന്നേനെങ്കിൽ ഞാനെ'ന്നങ്ങു ചൊല്ലീട്ടു
തൂകിത്തുടങ്ങീതേ കണ്ണുനീരും.

(പു. 60) സന്ധ്യാകാലത്തു പ്രേയസിയെപ്പിരിഞ്ഞുപോകുന്ന കോകത്തിന്റെ അസ്വസ്ഥതയെ ഇത്രയും ഹൃദയാവഗാഹകമായ വിധം വേറെ ഒരു കവി വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. കവിഗുരുവായ കാളിദാസനു കൂടി അസൂയാജനകമാണു് ഈ ഭാഗം. താമരനൂലു വലിച്ചെടുത്തു വായിൽ കൊടുക്കുന്നതും, ഇരുട്ടു കലൎന്ന വേലയെ നോക്കി ദീർഘമായി നിശ്വസിക്കുന്നതും, വാപിയുടെ മറുതീരത്തു് നോക്കുന്നതും, തളൎന്നു കൂകുന്നതും, ഇണയെ ചിറകു കൊണ്ടു തഴുകുന്നതും, 'ഞാൻ പോകട്ടെ'യെന്നു യാത്ര പറയുന്നതും, അശ്രു ചൊരിയുന്നതും എല്ലാം അത്യന്തം അർത്ഥഗർഭവും സ്വാഭാവികവും ആയിരിക്കുന്നു. 'പോകുന്നേനെങ്കിൽ ഞാൻ' എന്നു യാത്ര പറയുന്നതു കുറെയേറെ ചിന്താമധുരമായിട്ടുണ്ടു്.

ഇപ്രകാരം മനുഷ്യരുടെയെന്നല്ല പക്ഷിമൃഗാദികളുടെയും അന്തർമ്മുഖങ്ങളും ബഹിർഗ്ഗതങ്ങളും ആയ ഭാവങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതിനുള്ള കവിയുടെ വിരുതിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയായി ഗാഥയിൽ വേറെയും അനേകം ഭാഗങ്ങൾ ഉണ്ടു്. വൃക്ഷലതാദികൾക്കും പ്രകൃതിവിലാസങ്ങൾക്കും വിവിധ സന്ദർഭങ്ങളിലുണ്ടാകുന്ന ഭാവഭേദങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതിനും കവിക്കു നിപുണതയുണ്ടു്. ഗാഥയിൽ ഹേമന്താദികളായ ഋതുക്കളെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ നോക്കിയാൽ, കവിയ്ക്കു പ്രകൃതിപ്രഭാവങ്ങളെ രസാലങ്കാരഭാസുരങ്ങളായ സൂക്തികളിൽ പകർത്തികാണിക്കുന്നതിനുള്ള പാടവം ഗ്രഹിക്കാം. അതുപോലെ സന്ധ്യാവർണ്ണനവും ഹൃദ്യതയേറിയ ഒരു ഭാഗമാകുന്നു. ഭഗവാൻ ഉദ്ധരിച്ചപ്പോൾ ഗോവർദ്ധനത്തിനും, അഗ്നിബാധിച്ചപ്പോൾ ഖാണ്ഡവവനത്തിനും സംഭവിച്ച അവസ്ഥാഭേദങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങളും ഇവിടെ സ്മരിക്കാവുന്നവയാകുന്നു. രസപുഷ്ടികൊണ്ടു തത്തുല്യങ്ങളായ വർണ്ണനങ്ങൾ ഇതരകൃതികളിൽ കണ്ടുകിട്ടുവാൻ പ്രയാസമുണ്ടു്. മനുഷ്യാദി ജീവജാലങ്ങളുടെ ബഹിരന്തർഗ്ഗതങ്ങളായ ഭാവങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതിനു പാടവം കവികൾക്കു ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ടതായ ഒരു മുഖ്യ ഗുണമാകുന്നു. അതു പയത്തിനു തികച്ചും, വേണ്ടതിലധികം സിദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ഇത്രയും പ്രതിപാദിച്ചതിൽ നിന്നു തെളിഞ്ഞിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

10. അലങ്കാരം—രസം.

ഗാഥയിൽ കണക്കില്ലാതെ അലങ്കാരങ്ങൾ വാരിക്കോരി വർഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഇതു അതിന്റെ ഒരു മുഖ്യഗുണമാകുന്നു. പുനത്തെപ്പോലെ അലങ്കാരപ്രിയനായ ഒരു കവി കേരളത്തിൽ വേറെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണു്. പൂർവ്വകൃതികളിലെ അലങ്കാരങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു തേച്ചുമിനുക്കി പുതുമവരുത്തി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നവയും, സ്വന്തം ആഴമേറിയ ഭാവനാഖനിയിൽ നിന്നു എടുത്തിരിക്കുന്നവയും, (രണ്ടുവിധമുള്ളവയും)

ആയ അലങ്കാരങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ഉണ്ട്. എന്തെങ്കിലും അലങ്കാരത്തിന്റെ സ്പർശം കൂടാതെ നാലുവരി തികച്ചു എഴുതുന്നതിനു പുനത്തിനു തീരെ അസാദ്ധ്യം. അത്രയ്ക്കു അലങ്കാരപക്ഷപാതം അദ്ദേഹത്തിനു ഉണ്ട്. അവയിൽ ഭൂരിഭാഗവും നന്നായെന്നാണു പറയേണ്ടതു്. ഏതുതരം അലങ്കാരം പ്രയോഗിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിലും പുനം അതിവിരുതനാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാവനയുടെ ഗതിക്കു ഒരിടത്തും തടവും ക്ലേശവും അസാമൎത്ഥ്യതയും അവശതയും കാണുന്നതല്ല. സന്ദർഭോചിതങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങൾ ഞങ്ങളെ സ്വീകരിക്കണമെ എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സന്നിധിയെ വന്നു ആശ്രയിക്കുന്നു. ഇതാണു അനുഭവം, കൂട്ടം കൂട്ടമായി തിക്കിത്തിരക്കുന്ന അലങ്കാരങ്ങളെ നീക്കിനിർത്തുന്നതിനു അദ്ദേഹം അപടുവാകുന്നു; ഏതുതുച്ഛമായ സന്ദർഭത്തെയും ഹൃദ്യമായ അലങ്കാരം നിബന്ധിച്ചു അദ്ദേഹം രസപുഷ്ടമാക്കും.

ഒരുതരം അലങ്കാരം പ്രയോഗിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിൽ വിരുതൻ, മറ്റൊന്നിൽ അശക്തൻ എന്ന സ്ഥിതി പുനത്തിനു ഇല്ല. ഏതുവിധം അലങ്കാരം നിബന്ധിക്കുന്നതിനും അദ്ദേഹം ഒരുപോലെ നിപുണനാകുന്നു. നവീനങ്ങളായ ആശയങ്ങൾ കൊണ്ടു ഭാസുരങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങൾ കണക്കില്ലാതെ എടുത്തു ചിലവുചെയ്യുവാൻ തക്കവണ്ണം സമ്പന്നതമമാണു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാവന. അതിനു വാട്ടമോ കോട്ടമോ ഒരു സന്ദർഭത്തിലും തട്ടിക്കാണുന്നതല്ല. ദിവ്യസൌന്ദൎയ്യ സുഭഗയും ശൃംഗാരലീലാലസ സുരഭിലയും അമൂല്യാലങ്കാര ഭരിതയും ആയ ഒരു അപ്സര:സ്ത്രീയുടെ സാദൃശ്യമാണു പുനത്തിന്റെ കവിത വഹിക്കുന്നതെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു വായനക്കാർ ഓൎമ്മിക്കുന്നതുകൊള്ളാം. ആ കവിതാംഗനയുടെ സ്വാരസ്യം അനുഭവിച്ചു ആനന്ദിക്കാത്ത സഹൃദയന്മാർ അഹൃദയന്മാരെന്നു ശങ്ക കൂടാതെ പറയാം. ഗാഥയിൽ ഭാവരമണീയങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങളെ യാതൊരു ലോഭവും ഇല്ലാതെ കവി വാരിവർഷിക്കുകയാണു ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്. എന്നാൽ അസ്ഥാനഗതവും അരസ്യവും ശുഷ്കവും ആയവയെ അവയുടെ കൂട്ടത്തിൽ കാണുവാൻ കഴിയുമോ എന്നു സംശയമാണു്. സുസ്ഥാനങ്ങളിൽ സുഭഗമായി പ്രകാശിക്കുന്നവയാണു അവ എല്ലാം.

ഉപമയ്ക്കും സാദൃശ്യമൂലങ്ങളായ മററു അലങ്കാരങ്ങൾക്കുമാണ് ഗാഥയിൽ പ്രാധാന്യം. അതിലെ അലങ്കാരങ്ങളിൽ ഉപമകളും ഉൽപ്രേക്ഷകളും അധികമായ പങ്കു കാണുന്നു. അവയെയെന്നപോലെ അത്രധാരാളമായി മററു അലങ്കാരങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചിട്ടില്ല. ഈ അലങ്കാരങ്ങളുടെ കാൎയ്യത്തിൽ കവി അതിവിദഗ്ദ്ധനത്രെ. കവിക്കധികം പക്ഷപാതം കാണുന്നതും അവയോടാണു്. ഉപമയും, ഉൽപ്രേക്ഷയും കഴിഞ്ഞാൽ രൂപകം, രൂപകാതിശയോക്തി, അതിശയോക്തി, സ്വഭാവോക്തി, അൎത്ഥശ്ലേഷം, ലോകോക്തി, വിരോധാഭാസം മുതലായവയാണു ഗാഥയിൽ മുഖ്യമായി കാണുന്ന മററു അലങ്കാരങ്ങൾ.

ഉപമാ കാളിദാസസ്യ
ഭാരവേരർത്ഥഗൌരവം
ദണ്ഡിനഃ പദലാളിത്യം
മാഘേ സന്തി ത്രയോ ഗുണാഃ.

എന്നു, സംസ്കൃതപണ്ഡിതന്മാരുടെ ഇടയിൽ ഒരു പഴയ ചൊല്ലു നടപ്പുണ്ട്. അതിൽ

44268

പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതനുസരിച്ചു, കാളിദാസൻ, ഭാരവി, ദണ്ഡി മാഘൻ എന്നിവരുടെ കവിതാഗുണങ്ങൾ പുനത്തിനു ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതിൽ പിശകില്ല. ഉപമയുടെ കാൎയ്യത്തിൽ അദ്ദേഹം കാളിദാസസദൃശനെന്നു ആരും സമ്മതിക്കും. ഈ സാദൃശ്യം അതു ധാരാളം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതിനെ മാത്രം അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതല്ല, അതിന്റെ ഭാവപുഷ്ടിഭംഗി എന്നിവയേയും കൂടി ആശ്രയിച്ചുള്ളതാകുന്നു. ഭാരവിയുടെ കവിതയിൽ കാണുന്ന ഭാവഗൌരവവും അതിനാലതിലുള്ളതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ പ്രസാദലാളിത്യങ്ങളും ഗാഥയിലുണ്ടു്. അതിലളിത പദനിവേശപേശലമാണു ഗാഥ മുഴുവനും. കടുത്ത സംസ്കൃതപദങ്ങൾ സ്ഥാനത്തും അസ്ഥാനത്തും നിവേശിപ്പിച്ചു ഭാഷക്കു ഉദ്ധതത്വവും കാലുഷ്യവും കലർത്തുന്ന നയം പുനത്തിനു തീരെ അപരിചിതമാണു്. പ്രസ്തുതഗുണത്രയംകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തെ ഒരു മാഘനായും കണക്കാക്കാം. കാളിദാസത്വം, ഭാരവിത്വം, ദണ്ഡിത്വം, മാഘത്വം എന്നു നാലുധർമ്മങ്ങളും പുനത്തിനുണ്ടു്. എങ്കിലും കാളിദാസത്വമാണു അദ്ദേഹത്തിൽ ആധിക്യേന പരിലസിക്കുന്നതു് അതുകൊണ്ടു മുൻപു പറഞ്ഞതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിനെ കേരളത്തിലെ കാളിദാസൻ എന്നു അഭിപ്രായപ്പെടണം. മൂകൻ, ശ്രീഹർഷൻ, ഭോജൻ, അനന്തഭട്ടൻ ബാണൻ, സുബന്ധുമുതലായ മഹാകവികളേപ്പോലെ നാനാൎത്ഥപദങ്ങളെ നിബന്ധിച്ചു ശ്ലേഷാദ്യലങ്കാരങ്ങൾ കല്പിക്കുന്നതിലും പുനം വിദഗ്ദ്ധനാകുന്നു. അനേകം സന്ദൎഭങ്ങളിൽ മൂക ശ്രീഹർഷബാണന്മാരുടെ അതിശയോക്ത്യാദ്യലങ്കാരകല്പനാരീതിയെ പുനം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ടു്. അതിൽ അദ്ദേഹം അവരെയതിശയിച്ചു ശോഭിക്കുന്നതായി ഗാഥയിലെ പലഭാഗങ്ങളും തെളിയിക്കും. അർത്ഥവൈചിത്ര്യം കല്പിക്കുന്നതിൽ അനന്തഭട്ടന്റെ വൈഭവമാണു അദ്ദേഹത്തിനുള്ളതു്. സന്ദർഭോചിതങ്ങളായ അർത്ഥോൽകൎഷങ്ങൾ നിബന്ധിക്കുന്ന കാൎയ്യത്തിൽ പുനം അനന്തഭട്ടനു തുല്യനാകുന്നു. ഫലിതത്തിലും ഹാസ്യത്തിലും കുഞ്ചന്റെ ആചാൎയ്യനെന്നു പറയണം. അത്രക്കുണ്ടു അദ്ദേഹത്തിനു വിദഗ്ദ്ധത. ഇപ്രകാരം ചിന്തിക്കുമ്പോൾ അർത്ഥാലങ്കാരപ്രയോഗവിഷയത്തിൽ സുപ്രസിദ്ധന്മാരായ സംസ്കൃത മഹാകവികളിൽ ആരോടും പുനം തുല്യനെന്നു വിശദമാകും. ഇതരകവികൾക്കു എളുപ്പം സ്വാധീനമാകുന്നതല്ല ഈ മേന്മ.

കവിയുടെ അലങ്കാരരചനാപാടവത്തിനു ഉദാഹരിക്കപ്പെടാവുന്ന പല ഭാഗങ്ങളും മുൻപു ഉദ്ധരിച്ചുചേൎത്തിരിക്കുന്ന അംശങ്ങളിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കാം. എങ്കിലും ചില ദൃഷ്ടാന്തങ്ങൾ കൂടി ഇവിടെ കാണിച്ചുകൊള്ളുന്നു. വസുദേവൻ, ബാലനായ കൃഷ്ണനെ അവതരിച്ചയുടനെ അമ്പാടിയിലേക്കു കൊണ്ടുപോയപ്പോൾ ഉണ്ടായ മഴയെ ഇപ്രകാരം വർണ്ണിക്കുന്നു.

ആനക ദുന്ദുഭി തന്നുടെ ചേണെഴും-
പാണിയായുള്ളൊരു യാനമേറി
വാരുറ്റു നിന്നൊരു വാരിദ നാദമാം-
ഭേരിതൻ നാദവും പൂരിച്ചങ്ങും
വൻകതിവാണൊരു പന്നഗനാഥനാം
ചേവൻകുട തന്നെയും കൂടി നന്നായ്

ചമ്പയായുള്ളൊരു ദീപവും സമ്പാദി—
ച്ചമ്പാടി മുന്നിട്ടു പോവതിന്നായ്.

(പു. 9) ഈ ഭാഗം ഒരു ഒന്നാംതരം രൂപകമായിരിക്കുന്നു. പാന്നി വാഹനം, മേഘനാദം ഭേരി, ശേഷൻ കട, മിന്നല്ല ദീപം എന്നു രൂപകത്തിന്റെ സ്വഭാവം. ഒരു ഘോഷയാത്രയുടെ പ്രതീതി ഇവിടെ കാണാവുന്നതാണ്. ജഗദീശ്വരനായ ഭഗവാന്റെ എഴുന്നള്ളത്തു അവിടത്തെ അവസ്ഥയ്ക്കനുസരിച്ചു സാഡംബരമായിരുന്നു എന്നു ഈ രൂപകം ഭംഗിയായി ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു.

സന്ധ്യയായുള്ളൊരു ബന്ധുരഗാത്രി താൻ
ചന്തത്തിൽ പോയി മറഞ്ഞനേരം
രാത്രിയായുള്ളൊരു താരത്തൻമൊഴി വന്നു
ചീർത്തോരു കേശമഴിച്ചു മെല്ലെ
നീളെ വിരിച്ചിതെന്നകണക്കെ—
ക്കാളിമ കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിതെങ്ങും
മന്മഥൻ താൻ പല ബന്ധുക്കളുണ്ടാവാ—
നംബരമായ കഴനി തന്നിൽ
അന്തിച്ചുവപ്പായ പൊന്നിൻ കരിവിക്കൊ-
ണ്ടന്തിയുഴുതു ചമച്ചു ചെമ്മേ
സുന്ദരമായുള്ളൊരിന്ദുവിത്തൻപോട്ടു
മന്ദം വിതച്ചു ചമച്ചപോലെ
കോരകമായൊരു താരകപൂരകം
നേരേ വിയത്തിൽ വിളങ്ങീതപ്പോൾ.

(പു. 61) ഇവിടെ ഇരുട്ടുകൊണ്ടുണ്ടായ കാളിമയെ രാത്രിയായ സുന്ദരിയുടെ കേശമായി കല്പിച്ചതിൽ പുതുമയുണ്ടെന്നു പറയുവാനില്ല. പല കവികളും അങ്ങിനെ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മന്മഥനായ കർഷകൻ ഇന്ദുവിത്തു വിതച്ചുചെയ്ത കൃഷിക്കു പ്രത്യേകം ഒരു ഹൃദ്യതയുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം. "അന്തിച്ചുവപ്പായ പൊന്നിൻകരിവി" രസകരമായ ഒരു കല്പനയായിരിക്കുന്നു.

അംബരമായ വിതാനത്തിൽ തൂക്കിന-
നിർമ്മലമുല്ല തൻ മാലപോലെ
രശ്മികൾ താഴെ നിലത്തു പടർന്നുടൻ
കശ്മലമായതും പോക്കിനിന്നു.

(പു. 63) ഇതിൽ ചന്ദ്രരശ്മികളെ ആകാശമായ വിതാനത്തിൽ തൂക്കിയിരിക്കുന്ന മുല്ലമാലയായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അംബരപദത്തിനു പട്ടു എന്നും അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം. ഈ ഭാഗം ആശയഭംഗികൊണ്ടു,

വ്യോമവിതാനേ തൂക്കീടും ഹിമ-
രോചിമുക്താമാലകൾ പോലെ
കടുമയിലിടമുറിയാതെ വീഴും-

ധാരാപൂരൈരവനീതലവും.

(ഭാഷാരാമായണം ചമ്പു. അംഗുലീയാങ്കം) എന്നതിനോടു തുല്യമായിരിക്കുന്നു. മുല്ലമാലയുടെ സ്ഥാനത്തു ചമ്പുകാരൻ മുക്താമാലകൾ ഉപയോഗിച്ചു എന്നുമാത്രം വ്യത്യാസം.

വർഷകാലവർണ്ണനത്തിലെ ഒരു ഭാഗം താഴെ ചേർക്കുന്നു. അതു എത്രയും അലങ്കാരസുഭഗമായിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക!.

കാർമുകിലായൊരു നീലത്തഴകൊണ്ടു
വ്യോമകമന്നു വിതാനിച്ചെങ്ങും
ആക്കമിയന്ന വലാകകളാകിന-
പൂക്കുല മേളത്തിൽ തൂക്കിച്ചെമ്മേ
ശോഭകലർന്നോരു മിന്നലായുള്ള-
ദീപങ്ങളെങ്ങും കൊളുത്തി മേന്മേൽ
പാഴിടിയായൊരു ഭേരിയുമെങ്ങുമേ
പാരം മുഴങ്ങിച്ചുനിന്നു പിന്നെ
ഭൂതലമായൊരു തട്ടിലങ്ങിട്ടു-
ബാലസിളന്ധ്രമാം വെണ്മരിയും
കീർത്തിപൂണ്ടെങ്ങുമേ കേകികളായുള്ള-
വാഴ്ത്തികൾ വന്നിങ്ങിരുന്നു തന്നിൽ
ലജ്ജകെടിഞ്ഞു നിന്നുച്ചമെഴുംവണ്ണം
ഷഡ്ജമായുള്ളൊരു പാട്ടുതന്നെ
പാടിത്തുടങ്ങിനാർ മന്മഥനെല്ലാട-
മാടിത്തുടങ്ങിനാരെന്നനേരം."

(പു. 46) ഇവിടെ കവി രൂപകപ്രയോഗചാതുര്യം കൊണ്ടു ഒരു ഭംഗിയായ ആട്ടം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കാർമുകിൽമാല നീലത്തഴ, വലാക പൂക്കുല, മിന്നല്‍ ദീപം, ഇടി ഭേരി എന്നിങ്ങിനെ രൂപകത്തിനു അംഗങ്ങൾ.

"കണ്ണന്റെ കാന്തിയെക്കൈക്കൊണ്ടു നിങ്ങൾ-
ക്കെന്നുടെ കാന്തിയോ വേണ്ടയല്ലോ"
രോഹിണീനന്ദനനിങ്ങനെ ചൊല്ലീട്ടു
രോഷിതനാകൊല്ലായെന്നപോലെ
നീലിമ പൂണ്ടുള്ള മേഘങ്ങളെല്ലാമേ
ചാലെ വെളുത്തു ചമഞ്ഞൂതപ്പോൾ.

(പു. 47) ഇതിൽ ശരൽ കാലത്തു മേഘങ്ങൾക്കു വെളുപ്പു ഉണ്ടാകുന്നതിനു കാരണം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു നല്ല ഭാവനയായിരിക്കുന്നു. 'അനുജനായ കൃഷ്ണന്റെ ദേഹത്തിലെ കറുപ്പുനിറം നിങ്ങൾക്കു സ്വീകരിക്കാം. എന്റെ ശരീരത്തിലെ വെളുപ്പുനിറം പാടില്ല ഇല്ലേ?.' എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു ബലഭദ്രൻ കോപിക്കരുതു് എന്നു വിചാരിച്ചിട്ടാണോ എന്നു തോന്നും, മേഘങ്ങൾ ധവളവർണ്ണങ്ങളായി. ഈ കല്പനം എത്ര സന്ദർഭോചിതമായിരിക്കുന്നു!.

മുന്നമേ പോയുള്ളോരന്നങ്ങളെല്ലാമേ
പിന്നെയും പോന്നിങ്ങു വന്നുകൂടി
വീടരെപ്പേടിച്ചു പോയുള്ള ജാരന്മാർ
വീണ്ടിങ്ങു പിന്നെയും വന്നപോലെ.

(പു. 47) ഇവിടെ ഉപമ അഹൃദ്യവും അശ്ലീലഭാവത്തോടു കൂടിയതും ആയിരിക്കുന്നു.

വെള്ളമെന്നിങ്ങിനെ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങുമ്പോൾ
തുള്ളിത്തുടങ്ങി വിറച്ചെല്ലാരും
തീയ്യുതന്നുള്ളിലേ തോന്നിത്തുടങ്ങീതേ
തീക്കായവേണമെനിക്കുമെന്നേ.

(പു. 48) മഞ്ഞുകാലത്തു വെള്ളത്തിന്റെ പേരു കേൾക്കുമ്പോൾതന്നെ ജനങ്ങൾ തണുപ്പു പേടിച്ചു തുള്ളും. ഉഷ്ണമയനായ അഗ്നിക്കുപോലും ശൈത്യബാധനിമിത്തം തീ കായണമെന്നു ആഗ്രഹമുണ്ടായി. തണുപ്പിന്റെ ശക്തിക്കു എത്ര കടുപ്പമുണ്ടെന്നു അതിൽനിന്നു ഊഹിക്കാം. "തീയ്യുത............മെന്നേ" എന്നഭാഗം ഒരു നല്ല ഫലിതവും അതിശയോക്തിയുമായിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ കൂടുതലായി മഞ്ഞിന്റെ ശക്തിയെ കുറിച്ചു എന്തു പറയുവാൻ കഴിയും!. മഞ്ഞുകാലത്തു ജനങ്ങൾ നെരിപ്പോടിനടുത്തിരുന്നു് തീ കൂട്ടിയിട്ടു തീ കായുക നടപ്പാണു്. അതിനെ ഈ ഭാഗം സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

സന്ധ്യാകാലത്തെ മന്ദവായുവിനെ വർണ്ണിക്കുന്നതാണു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഭാഗം.

ഉന്മേഷം പൂണ്ടൊരു നെന്മേനിപ്പൂവിലെ
നന്മണമെങ്ങും പരത്തിമേന്മേൽ
മന്ദിരമെങ്ങും നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
മന്ദസമീരണനന്തിനേരം
'ഗാഢമായ് പൂണ്ടാലും കാന്തനെ നിശ്ശിപ്പോൾ
ചൂടെല്ലാം പോക്കുവാൻ ഞാനുണ്ടല്ലോ'
സുന്ദരിമാരോടു വെവ്വേറെ ചെന്നുനി-
ന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ.

(പു. 45) വേനല്ക്കാലത്തു നെന്മേനിപ്പൂവിന്റെ സൌരഭ്യത്തോടുകൂടിയ മന്ദവായു വീടുതോറും സന്ധ്യയ്ക്കു സഞ്ചരിച്ചു. "ഗാഢമായ............പോലെ" എന്നഭാഗം നല്ല മനോധർമ്മമായിരിക്കുന്നു. 'നിങ്ങൾ ഇഷ്ടംപോലെ പ്രിയന്മാരോടുചേർന്നു രസിക്കുവിൻ. ചൂടുകൊണ്ടു ഉണ്ടാകുന്ന വിഷാദത്തെ ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല. ഞാൻ അതു നീക്കാം,' എന്നു സുന്ദരികളായ സ്ത്രീകളോടു പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം പറയുന്നതിനാണോ മന്ദവായു സഞ്ചരിക്കുന്നതു എന്നു തോന്നും. ഇവിടെ "മന്ദസമീരണനന്തിനേരം" എന്നു വരെയായാൽ സാധാരണ ഒരു കവിയ്ക്കു പറയുവാനുള്ളതു അവസാനിക്കും. പിന്നീടു ഭാവനയ്ക്കു മേല്പോട്ടു ഗതിയില്ല. എന്നാൽ പുനത്തിന്റെ ഭാവനയുടെ സ്വാരസ്യം അവിടെനിന്നു തുടങ്ങുന്നതേയുള്ളു. നോക്കുക. വ്യത്യാസം.

ഭഗവാന്റെ വേണുഗാനത്തിന്റെ വർണ്ണനം കവി ഇപ്രകാരമാണു ഉപസംഹരിക്കുന്നതു്:-

പാർമെത്തും ഗാനമാം പങ്കജയോനിക്കു
സാമത്തിൻ ഗാനമായ്മേവിനിന്നു
മുക്തന്മാരായോർക്കു നിത്യമായ് നിന്നോരു-
തത്വമെന്നിങ്ങിനെ തോന്നീതപ്പോൾ
ഭക്തന്മാരെല്ലാർക്കും ചിത്തം തെളുപ്പിക്കും-
നൽത്തേൻ കുഴമ്പായി മേവിനിന്നു
ദോഹളമായിതു പൂമരങ്ങൾക്കെല്ലാം
കാഹളമായിതു കാമനപ്പോൾ
വാഹനമായിതങ്ങുള്ളതങ്ങൾക്കെല്ലാം
മോഹനമായിതു ലോകങ്ങൾക്കും
നാരിമാരെല്ലാർക്കും മാരൻ ജപിക്കുന്ന-
മാരണമന്ത്രമായ് നേരെ വന്നു.

(പു. 65) കവിയുടെ ഉല്ലേഖ ചാതുര്യത്തിനു ദൃഷ്ടാന്തമായി ഗ്രഹിക്കാവുന്നതാണു ഈ ഭാഗം. ഈ മാതിരി അലങ്കാരങ്ങൾ ഭാഷാചമ്പുക്കളിൽ സുലഭമാകുന്നു.

ഗോവർദ്ധനത്തൊട്ടു യാചിച്ചു നില്പിനി-
ന്നാപത്തു പോക്കുവാൻ നിങ്ങളെല്ലാം
വാനവർ നായകൻ തന്നുടെ പൂജയെ
മാനിച്ചുകൊണ്ടതിവന്നതാനല്ലോ
ഇണ്ടലെപ്പോക്കീട്ടു പാലിച്ചുകൊള്ളും താൻ
(പു. 57) കണ്ടത്തെയാണിവൻ പിണ്ഡത്തിന്നും.

x x x

കൂന്മേൽ മുളച്ചു [illegible]
മെന്മേലെ പൊങ്ങിന തേന്മൊഴിമാർ
കൈയ്യും മറന്നാരേ മെയ്യും മറന്നാരേ
(പു. 66) ചെയ്യും മറന്നാരങ്ങപ്പൊഴുതു.
ഉറക്കമൊഴിഞ്ഞൊരു വിസ്മയം പൂണ്ടിട്ടു
(പു. 29.) മൂക്കിന്മേൽ കൈവച്ചു നോക്കിനിന്നാർ.
മോഷത്വം നിങ്ങൾ [illegible]ഞ്ഞതു [illegible]ക്കുമ്പോൾ
ശേഷിച്ചോരെങ്കിലും [illegible]
കാളയുണ്ടങ്ങൊട്ടു [illegible]
നീളമുണ്ടായൊരു [illegible]
എന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്ന [illegible]ടൊക്കുമേ-
യിന്നിങ്ങൾ ചിന്തിച്ചുരച്ചതെല്ലാം.

(പു. 31-32) ലോകോക്തികളും ശൈലികളും ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിനു ദൃഷ്ടാന്തം

ആണല്ലോ ഈ ഭാഗങ്ങൾ. ഗോപന്മാരുടെ പൂജയെ ഏററ ഗോവർദ്ധനം, അതിവൃഷ്ടി കൊണ്ടു ആപത്തു നേരിട്ട ഈ സമയത്തു, അവരെ രക്ഷിയ്ക്കണം. മരിച്ചവന്റെ സമ്പത്തു അനുഭവിക്കുന്നവൻ പിതൃകർമ്മം ചെയ്യുന്നതിനും അധികാരിയാണു്. സ്വസ്ഥാനത്തു അർത്ഥഗർഭമായി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു നല്ല പഴഞ്ചൊല്ലാണു, 'കണ്ണത്തെയാണവൻ പിണ്ഡത്തിനും' എന്നതു. 'കുനിന്മേൽക്കുരു' 'കൈമെയ് മറക്കുക' 'മൂക്കിന്മേൽ കൈവയ്ക്കുക' 'കാളപെററു എന്നു പറഞ്ഞാൽ ഉടനെ കയറെടുക്കുക' എന്നീ പഴഞ്ചൊല്ലുകളെ ഉപയോഗിച്ചു ആശയത്തിനു പുഷ്ടി വർദ്ധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. 'മൂക്കിന്മേൽകൈവയ്ക്കുക' എന്ന ഈ ശൈലി "സ്വനാസികാദത്തകരാസ്ത്വദീക്ഷകാഃ" (ദശകം. 42) എന്ന സംസ്കൃതത്തിലെക്കു തർജ്ജമചെയ്തു, നാരായണീയത്തിൽ മേല്പത്തൂർ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. "പാശംകൊണ്ടോ" എന്നതു ക്ലിഷ്ടമായ പദപ്രയോഗമായിരിക്കുന്നു. "കൊണ്ടുവാം" എന്നതിനുപകരം ആണു ഇപ്രകാരം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ശീതമായുള്ളൊരു മാനിനു കേസരി-
പോതമായ് മേവുമക്കാലം തന്നെ.

(പു. 45)

മാനിനിമാരുടെ മാനസമായൊരു-
മാനസത്തിന്നൊരു ഹംസമായി.

(പു. 106)

രാത്രിയായുള്ളൊരു നാരിതൻ നെററിമേൽ-
ചേർത്ത തൊടുകുറിയെന്നപോലെ
നിർമ്മലനായൊരു വെൺമതിതന്നുടെ
വെൺമതിരണ്ട നിലാവുകണ്ടു.

(പു. 70) എന്നിങ്ങനെ ലഘുക്കളായ അലങ്കാരങ്ങൾ നിബന്ധിക്കുവാൻ പുനത്തിനു വിദഗ്ദ്ധത ഏറുന്നു. ക്ഷേമേന്ദ്രാദി കവികളുടെ കൃതികളിൽ ഇത്തരം അലങ്കാരങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാകുന്നു. യോഗവാസിഷ്ഠത്തിലും ഈവിധം കല്പനങ്ങൾ ഉണ്ടു്. ഇക്കാര്യത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥ, ഭാരതമഞ്ജരി മുതലായ കൃതികളെ അനുകരിച്ചിരിക്കുന്നതായി വിചാരിക്കണം. ഇവിടെ "രാത്രിയാ.....പോലെ" എന്ന ആശയം "ദിക്സുന്ദരീവദനചന്ദനബിന്ദുരിന്ദുഃ" (ഗീതഗോവിന്ദം) എന്ന കവിവാക്യത്തെ സ്മരിപ്പിക്കുന്നു.

ഈമാതിരി അലങ്കാരങ്ങൾ കവി രാസക്രീഡാദി കഥകളിൽ ധാരാളം വർഷിച്ചിരിക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെടും.

ലോകങ്ങളായുള്ള ചാതകങ്ങൾക്കെല്ലാം
താപങ്ങൾ പോക്കുവാനാക്കമൊണ്ടു
ശ്രമകലന്നൊരു കാർമുകിൽ മാലകൾ-
കോമളമേനിയെത്തോന്നുന്നുതേ.

(പു. 78) മേഘവും ചാതകവും കാവ്യലോകത്തിൽ സുലഭങ്ങളായ കല്പനകളാണു്. അതുകൊണ്ടു ഈഭാഗത്തിനു പുതുമ കുറയും.

സന്തതമെന്നുള്ളിൽ ചന്തമെഴുന്നവൻ-

കുന്തളകാന്തിയെത്തോന്നുന്നുതേ
താരകാൎമാനസമായി വിളങ്ങിന-
വാരണംതന്നെത്തളപ്പതിന്നായ്
മംഗലവാസവനീലംകൊണ്ടുള്ളൊരു-
ചങ്ങലതന്നെയും തോന്നുന്നുതേ.

(പു. 78) ഈ രൂപകത്തിൽ "വാസവനീലംകൊണ്ടുള്ള" ചങ്ങലയ്ക്കു പുതുമയും അൎത്ഥപുഷ്ടിയും ഉണ്ട്.

കാർകുഴലായൊരു ക്രൂരിരുട്ടാകിന-
വൈരിയെക്കണ്ടു നടുങ്ങുകയാൽ
അംബരം തന്നിലെ പോകരുതാഞ്ഞൊരു-
തിങ്കൾതൻപൈതലെത്തോന്നുന്നുതേ.

X X X

ഇച്ഛയിൽ മേവിനോരച്യുതൻ തന്നുടെ-
നൽച്ചെവി തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലേ
ഓടിയണഞ്ഞൊരു കാലനെക്കണ്ടിട്ടു
പേടിതഴച്ചുള്ള ലോകരുടെ
"പാഹി"യെന്നുള്ളൊരു ആരതിതാൻ ചെന്നു-
പൂകുന്ന ഗേഹമേ തോന്നുന്നുതേ.

X X X

നിർമ്മലനാകിന നന്ദജൻ തന്നുടെ
നന്മുഖം തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ
പുഞ്ചിരിയാകിന ഗംഗതൻ തോയത്തിൽ
കഞ്ജം വിരിഞ്ഞതായ് തോന്നുന്നുതേ.

(പു. 78-79) എന്നിങ്ങനെ കവിയുടെ ഭാവനാവൈഭവത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന അലങ്കാരങ്ങൾ വേറെയും കാണാവുന്നതാണ്. ഇവ ഓരോന്നും ഓരോവിധം കല്പനം കൊണ്ടു രസകരമായിരിക്കുന്നു. പുഞ്ചിരിയെ ഗംഗയായും മുഖത്തെ താമരയായും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതാണു ഒടുവിലത്തേതു്. അതിനു പ്രത്യേകം ഒരു സ്വാരസ്യമുണ്ട്.

കവിയുടെ ഭാവനാസരിത്തു് എങ്ങിനെ യാതൊരു തടവുമില്ലാതെ ഒരേ [illegible]കൂടി പ്രവഹിക്കുന്നു എന്നു കാണുക.

വാരിധി പണ്ടു കടഞ്ഞൊരു നേരത്തു
ബാഡവപാവകൻ തന്നിൽ നിന്നു
സാരമായുള്ളൊരു പിണ്ഡമെഴുന്നവൻ
വാരുററ മണ്ഡലമായിപ്പിന്നെ
മറെറങ്ങുമാൎക്കും പൊറുക്കരുതാഞ്ഞിട്ടു
കററച്ചിടയോൻ താനന്നുടനെ
ക്രൂരമായുള്ളൊരു കാളകൂടത്തെയും

ഘോരനായുള്ളൊരു തിങ്കളേയും
മേളമെഴുന്ന കഴുത്തിലും ഗംഗത-
ന്നോളം തുളുമ്പുന്ന മൌലിയിലും
ചേണെററെഴുന്നോരു ഭൂഷണമായിട്ടു
ചൊല്ലോടെ നിന്നു ധരിച്ചുകൊണ്ടു
ദീധിതിമാലയാം ജ്വാലകളേററവ
ലോകങ്ങളെല്ലാമേ വെന്തനേരം
ശോചിതിമ പൂണ്ടൊരു ഭൂതിപോന്നെങ്ങുമേ
മീതേ പരന്നു ചമഞ്ഞതല്ലൊ
വെൺമതിതന്നെനിലാവായിനിന്നിട്ടു
ചെമ്മെ നിറഞ്ഞതു കണ്ടതിപ്പോൾ.

(പു. 82–83) എന്നഭാഗം, പുനത്തിനെ ഒരു ശ്രീഹർഷനോ, ബാണനോ, മങ്ഖകനോ ആക്കുന്നതാണെന്നു നിശ്ശങ്കം പറയാം. അത്രയ്ക്കു അലങ്കാരഭംഗി ഈ ഭാഗത്തിനു തികച്ചുമുണ്ട്. ചന്ദ്രന്റെ നിലാവിനെ ഇവിടെ ഭൂതിയാക്കിയതു യുക്തിയുക്തമായ കല്പനയായിരിക്കുന്നു.

പാണികൾകൊണ്ടു തന്മാറിടം തന്നെയും
പാരം മുറുക്കിപ്പിടിച്ചുകൊള്ളും
പ്രാണങ്ങളോടു കലർന്നോരു നീയിന്നു
പ്രാണങ്ങൾ പോകുമ്പോൾപ്പോകൊല്ലാതെ
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിത്തന്നുള്ളിലിരുന്നോരു-
യിന്നെച്ചെറുക്കുന്നോളെന്നപോലെ.

(പു.135) ഗംഭീരവും സരസവുമായ അർത്ഥകല്പനം. രുക്മിണി ഭഗവാനെ പ്രാണനെപ്പോലെയാണു കരുതിയിരിക്കുന്നതെന്ന ആശയത്തെ ഇവിടെ ഭംഗിയായി വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

രാശികൾകൊണ്ടു തിരിഞ്ഞു ചമച്ചൊന്നി-
പ്പേശലമേനിതാനെന്നുതോന്നും
ചാപമായ് നിന്നതിച്ചില്ലികൾ രണ്ടുമോ
ലോചനമായതോ മീനമല്ലോ
കൊങ്കകൾ രണ്ടുമോ കുംഭമെന്നിങ്ങനെ
ശങ്കയെക്കൈവിട്ടു ചൊല്ലാമല്ലോ
മന്നവൻ തന്നുടെ ബാലികയാമവൾ
കന്നിയായല്ലോ താൻ പണ്ടേയുള്ളു
സമ്മതം പൂണ്ടു മിഥുനത്വം തന്നെയും
ചെമ്മേ കലർന്നു ലഭിക്കുമിപ്പോൾ.

(പു, 142) എന്നഭാഗത്തിൽ, രുക്മിണിയുടെ ശരീരത്തെ രാശിരൂപമായി കൽപിച്ചിരിക്കുന്നു. സംസ്കൃതകവികൾക്കു അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായ ഒന്നാണീ അലങ്കാരശൈലി.

ദധാനേ സംസാരാതപമൃതി വിലാസാ ലോഹിതവപു-
ർവ്വിനമ്രാണാം സൌഭാഗ്യേ ഌമപി കവിതാം ചകലയൻ
ഗതൌ മന്ദോ ഗംഗാധരമഹിഷി കാമാക്ഷി ഭജതാം
തമഃകേതുർമ്മാതസ്തവ ചരണപത്മോ വിജയതേ

(മൂകൻ-പാദാരവിന്ദശതകം.) ഇത്യാദി പദ്യങ്ങൾ നോക്കുക. ബാണാദി സംസ്കൃതമഹാ കവികൾ എല്ലാവരും ഈ അലങ്കാരപ്രയോഗം നന്നായി ആദരിച്ചിരിക്കുന്നവരാകുന്നു. മഹിഷമംഗലം മുതലായ ഭാഷാകവികളും ഈ രീതിയുടെ ആരാധകന്മാരാണ്. സഹൃദയന്മാൎക്ക് ഈ അലങ്കാരം അത്യന്തം രസകരമായിരിക്കുമെന്നതാണ അനുഭവം. വായനക്കാരുടെ ദൃഷ്ടി ഈ ഭാഗത്തിലെ ടിപ്പണിയിലേക്കു പതിയുന്നതു നന്നായിരിക്കും.

പാവനമായുള്ള തീർത്ഥവും ദേശവും
കേവലമിന്നിവൾ മെയ്യിലുംതാൻ
ഹാരമായുള്ളൊരു ഗംഗയുമുണ്ടല്ലോ
രോമാളിയായൊരു കാളിന്ദിയും
മാലോകരുള്ളത്തിലാനന്ദം നൽകിന-
ബാലപ്പോർ കൊങ്കകൾ കുംഭകോണം
കാഞ്ചനംവെല്ലുമിക്കാമിനി മേനിയിൽ
കാഞ്ചിയുംകണ്ടാലും കാന്തിയോടേ.

(പു. 142) നായികയുടെ ശരീരത്തെ തീൎത്ഥങ്ങളായും നഗരങ്ങളായും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കുംഭകോണത്തിന് നഗരപക്ഷത്തിൽ അർത്ഥപുഷ്ടിയുണ്ട്. എന്നാൽ സ്തനപക്ഷത്തിൽ അർത്ഥം ക്ലിഷ്ടവും അസംഗതവും എന്നു പറയണം. ഈ ഭാഗത്തിന്റെ ടിപ്പണിയിലേക്കും വായനക്കാരുടെ ശ്രദ്ധ പതിയണമെന്നു താല്പൎയ്യപ്പെടുന്നു.

കാൎവ്വൎണ്ണൻതന്നുടെ കയ്യിലകപ്പെട്ടു-
കാതരനായൊരു വീരനപ്പോൾ
ബാലികതന്നുടെ ലോചനവാരിക-
ളാലംബമായിട്ടു വന്നുകൂടി.

(പു. 144) എത്ര ഗംഭീരമായ ആക്ഷേപം!. വീരയോദ്ധാവെന്നു നടിച്ച രുക്മിയെ ഭഗവാൻ പിടിച്ചു വധിക്കുന്നതിനൊരുമ്പെട്ടു. അപ്പോൾ കരഞ്ഞു കണ്ണീർചൊരിഞ്ഞുകൊണ്ടു സോദരനെ വധിക്കരുതെന്നു രുക്മിണി അപേക്ഷിച്ചു. കൃഷ്ണൻ അവനെ വധിക്കാതെ വിട്ടു. ഇതാണ "ലോചനവാരികളാലംബമായിട്ടു വന്നുകൂടി" എന്നതിന്റെ ഭാവം. ഇവിടെ "വീര" പദം എത്രപരിഹാസദ്യോതകമായിരിക്കുന്നു. ശൌൎയ്യവീൎയ്യപരാക്രമങ്ങൾ അല്പമെങ്കിലും ഇല്ലാത്ത ജളൻ എന്നു സാരം. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ,

രരക്ഷ ശൌരിർദ്ദയയാ
രുക്മിണം രുക്മിണീഗിരാ

(ഹരിവംശസംഗ്രഹം) എന്നുമാത്രം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. രണ്ടു മഹാകവികളുടെയും മനോധൎമ്മഗതിയുടേ വ്യത്യാസം നോക്കുക!. കേരളീയകവിയുടെ ഭാവനാമാൎഗ്ഗം

അന്യന്മാരുടേതല്ല. 'കാതരനായോരു വീര'ന്റെയും, 'ലോചനവാരികളുടെ'യും വില വേറെതന്നെയാണ്. "രുക്മിണീഗിരാ" ശുഷ്കപ്രയോഗമായി. ക്ഷേമേന്ദ്രവാണിയെ ഇപ്രകാരം ശുഷ്കത ബാധിക്കാറില്ല.

ഖാണ്ഡവ വനത്തിനു അഗ്നി ബാധിച്ചസന്ദർഭത്തിൽ അതിലെ മൃഗങ്ങൾക്കു നേരിട്ട അസ്വാസ്ഥ്യതയെ കവി ഇപ്രകാരം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഓടിവരുന്നോരു വൻതീയെ കണ്ടിട്ടു-
പേടിച്ചു പായുന്ന വൻപുലികൾ
തങ്ങളെക്കണ്ടുള്ള ശോകങ്ങൾതൻവേദന-
യിങ്ങനെയെന്നറിഞ്ഞുതപ്പോൾ
ചുഴററുവന്നോരു പാവകൻതന്നുടെ
ചൂട്ടേററുനിന്നു കരഞ്ഞുമേ[illegible]ൽ
ചാട്ടംതുടങ്ങിന കാട്ടുമൃഗങ്ങൾക്കു
കൂട്ടരെയൊട്ടുമേ വേണ്ടീലപ്പോൾ
അന്ത്യത്തിലങ്ങു വനസ്ഥരായുള്ളോർക്കു
ബന്ധുവിരാഗമേ ചേരുമല്ലോ
ദർപ്പം കലർന്നുള്ള സർപ്പങ്ങളെല്ലാം തൻ-
മസ്തകം പാ[illegible]പ്പുറ[illegible] നിന്നു
വേവുററുമേവു[illegible]ക്കാനനം കൈക്കൊണ്ടു
പാവകൻ തന്നെ വിളക്കുംപോലെ
വൃക്ഷങ്ങളാകിന കേകികൾ പീലിത-
ന്നഗ്രങ്ങൾ തോറും നിരന്നതപ്പോൾ
വാനവർ നായകൻ പാ[illegible]ന്നൊരു
കാനനം നോക്കുന്നതെന്നപോലെ
കോകിലനാദമോ കേഴുന്നനേരത്തു
കോമളമായിട്ടു വന്നതത്രേ
മാധുര്യമാണവർ പാടുന്ന നേരത്തും
ചാതുര്യം കൈവിടാതെന്നു വന്നു
വേവുററു മേവുന്ന വേതണ്ഡ യൂഥമ-
പ്പാവകൻ തന്നിലേ മുങ്ങുംനേരം
പൊങ്ങി നിന്നീടുന്ന തുമ്പിക്കരങ്ങളെ-
യെങ്ങുമേ കാണാമിന്നിളെയപ്പോൾ
ആരബ്ധമായൊരു ബാണഗൃഹത്തിന്റെ-
വാതററ തൂണുകളെന്നപോലെ.

x x x x

ദീനതകൈവിട്ടു ദൂരത്തുനിന്നൊരു-
കാനനം തന്നിലെ പാവകൻ താൻ

വെന്തുകാണ്കെ പുരന്ദരമാനസം
ചിന്തിച്ചുകാൺകിൽ വിചിത്രമത്രേ.

(പു. 174-175) ഈ ഭാഗത്തിന്റെ അലങ്കാരസുഭഗതയും ആശയമാധുര്യവും ഇത്രമാത്രം എന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാവുന്നതല്ല. ഉൽപ്രേക്ഷാദ്യലങ്കാരങ്ങളുടെ കല്പനയിൽ കവി അസാധാരണമായ പാടവമാണ് പ്രദർശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അഗ്നി വരുന്നതുകണ്ടു പേടിച്ചുപാഞ്ഞ പുലികൾക്ക, തങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ പശുക്കൾക്കുണ്ടാകുന്ന വേദന ഇന്നവിധമെന്നു അപ്പോൾ മനസ്സിലായി. പ്രാണരക്ഷക്കു വേണ്ടി ചാടിപ്പുറഞ്ഞ കാട്ടുമൃഗങ്ങൾക്ക അപ്പോൾ കൂട്ടുകാരെപ്പററി സ്മരണയുണ്ടായില്ല, അവയെ ഉപേക്ഷിച്ചു. "അന്ത്യത്തി....... ചേരുമല്ലോ" എന്നതു അർത്ഥവത്തായ അർത്ഥാന്തരന്യാസമായിരിക്കുന്നു. 'വനസ്ഥർ' എന്ന പദത്തിനു കാട്ടിൽ ചെന്നു തപസ്സുചെയ്യുന്നവരെന്നും 'വിരാഗ'ത്തിനു സംസാരത്തോടു വിരക്തിയെന്നുംകൂടി അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം. വാർദ്ധക്യകാലത്തു കാട്ടിൽ ചെന്നു തപസ്സുചെയ്യുന്ന യോഗികൾക്ക ബന്ധുജനങ്ങളോടു വിരക്തിയുണ്ടാകുന്നതു സാധാരണമാണ്. ഏതാണു കാട്ടിലെ മൃഗങ്ങൾക്ക അന്ത്യകാലത്തു കൂട്ടുകാരെക്കുറിച്ചു വിസ്മൃതിയുണ്ടാകുവാൻ കാരണം. സർപ്പങ്ങൾ പത്തിവിടുത്തിനിന്നതു കണ്ടാൽ അഗ്നിയെ വനം ഭക്ഷിക്കുന്നതിൽനിന്നു വിലക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. മയിൽപ്പീലികൾ കാട്ടിൽ എങ്ങും പാറന്നു. അതു കണ്ടാൽ ഇതുവരെയായിട്ടും ദേവേന്ദ്രൻ എന്താണു പരാതെന്നു കോപിച്ചു കാടു നോക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. മയിൽപ്പീലിക്ക കണ്ണിന്റെ സാദൃശ്യം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അഗ്നിഭയമേററു കരയുന്ന നേരത്തും കുയിലിന്റെ ശബ്ദം മധുരമായിരുന്നു. "മാധുര്യ......രെന്നുവന്നു". എന്ന സജ്ജനസ്വഭാവമാണു അതിനു കാരണം. സജ്ജനങ്ങൾ അവരുടെ സ്വഭാവഗുണത്തെ അവസാനകാലത്തും കാണിക്കുന്നു. "വേവുററ......... കളെന്നപോലെ" എന്നതു ഒരു ഒന്നാന്തരം കല്പനയായിരിക്കുന്നു. അഗ്നിബാധയേററു പീഡിതങ്ങളായ ആനകൾ തുമ്പിക്കൈ പൊക്കിനിന്നു. വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങുമ്പോൾ ആനകൾ അങ്ങിനെ ചെയ്യാറുണ്ടു്. അങ്ങിനെ ഉയർത്തിയ തുമ്പിക്കൈകൾ കണ്ടാൽ അട്ടുത്തു നിർമ്മിക്കാൻ പോകുന്ന ബാണഗൃഹത്തിന്റെ തൂണുകളാണോ എന്നു തോന്നും. "സേതോഃ കൃതേ ഭാവിനഃ സൂത്രന്യാസനിഖാതശങ്കുനിവഹഭ്രാന്തിം പയോധൌദദൌ" (രാമായണചമ്പു) എന്ന ഭാഗത്തിന്റെ ഭംഗി ഈ പ്രകൃതത്തിനു തികച്ചുമുണ്ടു്.

ക്ഷേമേന്ദ്രമഹാകവി ഭാരതമഞ്ജരിയിൽ ഖാണ്ഡവദാഹത്തെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗം പ്രത്യേകം ശ്ലാഘ്യമായ ഒന്നാണു്. ആ പ്രതിഭശാലിയുടെ സഹജങ്ങളായ കവിതാമുദ്രകൾ അതിൽ ഭംഗിയായി പതിഞ്ഞിരിക്കുന്നതു കാണാം.

പ്രത്യഗ്രഗളിതന്യേവ മേരോഃ കാഞ്ചനവീചിഭിഃ
ക്ഷണേന കാനനേ തസ്മിൻ ഗൃഹീതേ ചിത്രഭാനുനാ
വികോശകിംശുകാശോകതുല്യം സർവ്വേ യയുർദ്രുമാഃ
തതശ്ചടചടാരാവോ ബഭ്രുവാഘട്ടിതാംബരഃ
ബ്രഹ്മാണ്ഡസ്ഫുടനാരംഭഗ്രന്ഥിഭേദ ഇവോൽക്കടഃ
കപിലിരചിതോദ്ഗാരാഃ കചദ്ഭല്ലീവിലാസിനഃ

ശിഖിതാം കപിലിമാജഗ്മുർവ്വിടപാഃ പാവകാർച്ചിഷാം
വിപ്ലുഷ്ടവിചടൽകീടപടലൈരശുശുക്ഷണിഃ
കക്ഷേഷു പവാപ്ലവാൻ ക്ഷിപ്രം പൂർണ്ണാജ്യവതിലാഹുതിഃ

x x x

ഘോരഃ ഛഹകഹാശബ്ദോ ബഭ്രുവാഥ ഹവിർഭുജഃ
ശിഖാഭിർലിഹ്യമാനാനാമാക്രന്ദഃ കകുഭാമിവ
സ്ഫുലിംഗനിചയാ വഹ്നേർവ്വിചേരുസ്തരളത്വിഷഃ
ദഗ്ദ്ധാനാമിവ സത്വാനാം ജീവാ ഗഗനഗാമിനഃ
അർദ്ധവിപ്ലുഷ്ടവപുഷോ വിദ്രുതാഃ കാനനൗകസഃ
ചക്രന്ദുർഭൃതസംഘാശ്ച പ്ലുള[illegible]നഃ
സിംഹാനാം കേസരസടാജ്വാലാവലയിതാ ബഭുഃ
മാതംഗകുംഭനിർഭേദേഷ്വിവ രക്തച്ഛടാങ്കിതാഃ

എന്നീ ഭാഗം ക്ഷേമേന്ദ്രന്റെ അപ്രതിമമായ കല്പനാപ്രഭാവത്തെ തെളിയിക്കുന്ന ഒന്നാണ്. "കാട്ടിൽ തീയ്യ് പടർന്നു പിടിച്ചപ്പോൾ അതിലെ വൃക്ഷങ്ങളെല്ലാം പൂത്ത അശോകങ്ങളെപ്പോലെയായി. ' ബ്രഹ്മാണ്ഡത്തിന്റെ കെട്ടു പൊട്ടിയിട്ടുണ്ടായതു പോലെ 'ചടചട' എന്നു ഭയങ്കരമായ വലിയ ശബ്ദം ആകാശത്തെ ഘട്ടനം ചെയ്തു. കീടപടലാദികൾ അഗ്നിയുടെ വായിൽ തിലാഹുതിയായി വന്നു" അഗ്നിയുടെ പൊരികൾ മരിച്ച ജന്തുക്കളുടെ ജീവന്മാരെന്നപോലെ ശോഭിച്ചു". "അഗ്നിജ്വാലകൾ പടർന്നു പിടിച്ചപ്പോൾ സിംഹങ്ങളുടെ കേസരങ്ങൾ, അവ വധിച്ച ഗജഗണങ്ങളുടെ രക്തം പുരണ്ടവയെന്ന പോലെയായി". എന്നീ മാതിരി ആശയങ്ങളുടെ കല്പനത്തിൽ ക്ഷേമേന്ദ്രൻ നല്ല ഭാവനാവൈഭവം പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മുമ്പു ഉദ്ധരിച്ച ഗാഥയിലെ വർണ്ണനത്തിന്റെ ആശയഭംഗിയും അലങ്കാരസമ്പത്തും ആ ക്ഷേമേന്ദ്രനെ പോലും ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതല്ല. അതിലെ ഓരോ വാക്യത്തിനും ഓരോ തരം പുതുമയും സാരസ്യവും തികച്ചുമുണ്ട്. "പൃഥുകളോ...... പോലെ" "വെവ്വേറെ...... ളെന്ന...... പോലെ" എന്നിങ്ങനെ കാണുന്ന കല്പനകൾ ക്ഷേമേന്ദ്രന്റെ ആശയങ്ങളെക്കാൾ വളരെപ്പടി ഉയർന്നു നിൽക്കുന്നു. ക്ഷേമേന്ദ്രനെത്തന്നെയല്ല കാളിദാസൻ അനന്തഭട്ടൻ ബാണൻ അഭിനന്ദൻ മുതലായ മഹാകവികളെയും ഈ മാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ പുനം താഴ്ത്തിവയ്ക്കുന്നു എന്നു പറയാം.

സ്വഭാവോക്തിക്കു ഒരു ദൃഷ്ടാന്തം താഴെ ചേർക്കുന്നു.

ചേലൊടു പാലച്ചുരക്കിളന്തീടിനോർ
കാൽവിരൽ കൊണ്ടു നടന്നവരായ്
വെള്ളുമെന്നുള്ളിലേ നണ്ണിക്കരംകൊണ്ടു
തുള്ളിത്തുടങ്ങിനാൻ പാഴിലെങ്ങും
വായ്ക്കൊണ്ടു പിന്നെ[illegible]ത്തു[illegible]ിന്റ
ചാക്യാന്മാരാടുന്ന കൂത്തു പോലെ.

(പ. 183) സ്ഥലജലഭ്രമം നേരിട്ട ദുര്യോധനന്റെ സ്ഥിതി[illegible]ത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ചേല ചുരുക്കുന്നതും [illegible] കൊണ്ടു നടക്കുന്നതും സ്വാഭാവികമായിട്ടുണ്ട്. അപ്പോൾ ദുര്യോധനൻ മനം കൊണ്ടു പലഗോഷ്ടികളും കാണിച്ചു. ചാക്യാന്മാ

ക്രുദ്ധപറയുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ മുഖംകൊണ്ടു ചില ഗോഷ്ടികൾ (അഭിനയഭേദങ്ങൾ) കാണിക്കുക പതിവാണ്. മന്ത്രവാദികളുടെ ഗോഷ്ടി അങ്ങനെയിരിക്കുന്നു എന്നാണ് ഈ ഉപമ കവിക്കു ചാക്യാന്മാരുടെ കൂത്തുകളിൽ പരിചയമുണ്ടെന്നു തെളിയിക്കുന്നു.

പല്ലവിമാതിരി പദങ്ങൾകൊണ്ടു വിരോധാഭാസം, ശ്ലേഷം മുതലായ അലങ്കാരങ്ങൾ രസകരമായി കല്പിക്കുന്നതിനും പ്രയോജനപ്പെടുന്നു.

ചാടായ് വന്നൊരു ദാനവനെങ്കിലും
പാടായിവന്നില്ല മെയ്തന്നിൽ
ഓടായ് വന്ന ദാരുകനെങ്കിലു-
മോടായിവന്നില്ല കൊല്ലും നേരം
x x x x
പാറമേൽ വീണു മരിച്ചവൻ കാററിനു
മാറായിവന്നതു ഭേദമല്ലോ
മാഴ്കാതെ മേവുന്ന ബാലകൻ ലീലയ്ക്കു
മാറായിവന്നതു ഭേദമെന്നോ
ദാനവ വീരനെക്കൊണ്ടാകുലരായുള്ള-
വനവർ കൊള്ളുന്ന താപത്തിനും
ആറായിവന്നിതപ്പൈതൽതന്നമ്മയ്ക്കു-
മാറാതെ വീണൊരു കണ്ണുനീരും.

(പ. 18-19) അർത്ഥവത്തുകളായ പച്ചമലയാളപദങ്ങളുടെ മേൽ കവിക്കു നിസ്തുല്യമായ സ്വാധീനശക്തിയുണ്ടെന്നതിനു ഈ ഭാഗം തെളിവാകുന്നു. 'മാറായി' 'ആറായി' ഇത്യാദി പദങ്ങൾ ചിന്താശീലന്മാരെ അധികം രസിപ്പിക്കും.

അർത്ഥാലങ്കാരപ്രയോഗവിഷയത്തിൽ പനത്തിനു സിദ്ധമായിരിക്കുന്ന പാടവം അന്യാദൃശമെന്നു ഇതുവരെ ചെയ്ത വിചിന്തനത്തിൽനിന്നു വിശദമാകുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം എല്ലാവിധം അലങ്കാരങ്ങൾകൊണ്ടും കൈകാര്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഗാഥയിൽ യാതൊരു ലോഭവുമില്ലാതെ അവയെ കോരിവാരിവർഷിക്കുകയാണു ചെയ്തിരിക്കുന്നതെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞുവല്ലോ. ആദ്യം മുതൽ അവസാനംവരെ ഗാഥയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അലങ്കാരപ്രയോഗപാടവം അക്ഷീണമായി പരിലസിക്കുന്നതു കാണാം. ഗാഥയുടെ ഏറാവും ഹൃദ്യമായ ഒരു ഗുണം അലങ്കാരപ്രാചുര്യമാകുന്നു. സ്വസ്ഥാനങ്ങളിൽ സുഭഗമായി നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നവയാണ് അധികം എണ്ണവും. സംസ്കൃതത്തിലെ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളായ മഹാപ്രബന്ധങ്ങളുമായി പനത്തിനു വിപുലമായ പരിചയമുണ്ട്. അതുകൊണ്ടു അവയിൽ ചിലതിലെ ആശയങ്ങളും അലങ്കാരങ്ങളും ഗാഥയിൽ അറിഞ്ഞും അറിയാതെയും കടന്നുകൂടുവാനിടയായി. അവയെ നിശ്ശേഷം നീക്കുന്നതായാലും ഗാഥയുടെ അമിതമായ അലങ്കാരപുഷ്ടിക്കു സാരവത്തായ കോട്ടം യാതൊന്നും വരുവാനില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വതന്ത്രവും അനുഗൃഹീതവും സുഭഗതരവും നൂതനവുമായ ഭാവനാവിലാസത്തിന്റെ പരമോത്തമസന്താനങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങൾ ഗാഥയിൽ മിക്കഭാഗങ്ങളിലും ധാളം തല്ലുന്നതു കാണുവാൻ കഴിയും. അലങ്കാരനിവേശനം കൊ

ണ്ടു ഒരു പ്രബന്ധത്തിന്നു എത്രയും സൌഭാഗ്യം നേടുവാൻ സാധിക്കും എന്നതിന്നു ഗാഥ പരമമായ ദൃഷ്ടാന്തമാകുന്നു.

ഗാഥയിലെ അലങ്കാരങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു, കേരളീയമാക്കി പുതുക്കി സ്വന്തമാക്കി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നവരാണു പില്ക്കാലങ്ങളിലുണ്ടായിരിക്കുന്ന ഭാഷാകവികളിൽ പലരും. കുഞ്ചൻ നമ്പിയാർ മുതലായവർക്കുപോലും ഗാഥയോടു ഈ വിധം കടപ്പാടുണ്ടു്. അങ്ങിനെ സംഭവിക്കുന്നതിൽ അത്ഭുതമില്ല. എന്തെന്നാൽ അത്യുജ്ജ്വലങ്ങളായ അലങ്കാരരത്നസമൂഹങ്ങൾക്കു കൃഷ്ണഗാഥ അതിവിപുലമായ ഒരു ഭണ്ഡാഗാരമാകുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ തത്തുല്യത വഹിക്കുന്ന കാവ്യങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ കൂടി അധികമൊന്നും ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഈ സ്ഥിതിക്കു ഭാഷാപ്രബന്ധങ്ങളുടെ കാര്യം എന്തു പറവാനിരിക്കുന്നു.?

ശബ്ദസാമ്രാജ്യത്തിൽ പുനത്തിന്നു അന്യാദൃശമായ സ്വാധീനബലമുണ്ടെന്നു മുൻപു സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. ദ്വിതീയാക്ഷരപ്രാസം കൃതിയിൽ സാർവത്രികമായി സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഗാഥയുടെ ഒടുവിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മാദിസ്തുതികൾ കവിയുടെ പദസ്വാധീനശക്തിക്കു ഉദാഹരിക്കപ്പെടാവുന്നവയാകുന്നു. സംസ്കൃതത്തിലും ഭാഷയിലും ഒന്നുപോലെ പദസ്വാധീനബലം പുനത്തിന്നു ഉണ്ടെന്നു ആ സ്തുതികളിൽ നിന്നു വെളിപ്പെടും. ഗാഥയെപ്പോലെ ഒരു പ്രബന്ധം സംസ്കൃതത്തിൽ വിരചിക്കണമെങ്കിലും പുനത്തിന്നു നിഷ്പ്രയാസം സാധിക്കുമെന്നു പറയുന്നതിൽ പിശകില്ല. അത്രയും ആ ഭാഗം "മധുരമധുരഭാഷാ സംസ്കൃതാന്യോന്യസമ്മേളന സുരഭില"മായിരിക്കുന്നു.

ദക്ഷന്മാരായുള്ള യക്ഷന്മാരന്നേരം
യക്ഷികൾ തന്നോടും പോന്നുവന്നാർ
ബന്ധുരകോലാഹലഗന്ധർവ്വന്മാരെല്ലാം
മന്ഥരവേഷന്മാരായി വന്നാർ
ബാദ്ധ്യന്മാരല്ലെന്നു ബാദ്ധ്യന്മാരായുള്ള-
സാദ്ധ്യന്മാരെല്ലാരും വന്നണഞ്ഞാർ
സ്നിഗ്ദ്ധന്മാരായുള്ള സിദ്ധന്മാരെല്ലാരും
പദ്ധതിയൂടെ നടന്നാരപ്പോൾ.

(പു. 92) എന്നിങ്ങനെ ശബ്ദഭംഗി കൊണ്ടു മോടി പിടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ക്ഷോഭമില്ലാതെയുണ്ടു്. രാജസൂയത്തിന്നു നാനാദേശങ്ങളിൽ നിന്നു രാജാക്കന്മാർ വന്നു ചേർന്നതിനെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

വാഞ്ഛിതരായുള്ള പാഞ്ചാലരെല്ലാരും
ചാഞ്ചല്യം കൈവിട്ടു വന്നാരപ്പോൾ
കുഞ്ജരമേറിന സൃഞ്ജയവീരരെ-
പ്പുഞ്ജിതരായിട്ടു കാണായപ്പോൾ
കങ്കണം പൂണ്ടുള്ള കൊങ്കണവീരർ വ-
ന്നങ്കണം തന്നിൽ നിറഞ്ഞുതെങ്ങും
ചാല്യന്മാരല്ലാതസാല്വന്മാരെല്ലാരും
മാല്യവും പൂണ്ടു ചമഞ്ഞുവന്നാർ

ക്ഷുദ്രന്മാരല്ലാത്തമല്ലകന്മാരെയും
ഭദ്രന്മാരായിട്ടു കാണായപ്പോൾ.

(പു. 177) ശബ്ദലോകത്തിൽ കവിയ്ക്കു അപരിമിതമായ സ്വാധീനശക്തിയുണ്ടെന്നു തെളിയിക്കുന്നവയാണു് ഈ മാതിരി ഭാഗങ്ങൾ. ഇതു ഗാഥയുടെ ഒരു പ്രത്യേക രീതിയെന്നു വിചാരിക്കണം. ഭാഷാരാമായണാദി ചമ്പുക്കളിൽ ഈ രീതി ശബ്ദാലങ്കാരം സുലഭമാകുന്നു. ചെറുശ്ശേരിയും ഇതേ രീതി അനുകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ചോളമഹീശനു കൊററിനു കമ്പ-
ച്ചോളമതല്ലാതില്ലൊരു വസ്തു
കുരുരാജാക്കന്മാർക്കിഹ ചക്ക-
ക്കുരുവല്ലാതില്ലൊന്നു ഭുജിപ്പാൻ
കാശ്മീരാവനിവല്ലഭനിപ്പോൾ
കുശ്മം തിന്നു കിടന്നിടുന്നു
ചാമ്പേയാവനിവല്ലഭനിപ്പോൾ
ചേമ്പുകിഴങ്ങും പഴയരിയായി

x x x

കൊങ്കണഭൂപതി പണമുള്ളവരുടെ-
യങ്കണദേശേ ശയനം പോടി
ഭോജനരാധിപതിക്കുമിദാനീം
ഭോജനമെങ്ങും കിടയാതായി.

(കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനവിജയം) ഇവിടെ കാണിച്ച പുനത്തിന്റെ ശബ്ദാലങ്കാരരീതിയോടു ഈ പ്രകൃതത്തിനു ഒരു അടുപ്പം ഉണ്ടെന്നു സഹൃദയന്മാർക്കു ഗ്രഹിക്കുവാൻ കഴിയും.

കൃഷ്ണഗാഥയിലെ പ്രധാന രസം ഭക്തിശൃംഗാരമെന്നു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പുനം ഭക്തനും ശൃംഗാരപ്രിയനും ആകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രബന്ധം ഭക്തിശൃംഗാരപ്രചുരമായതിൽ അത്ഭുതപ്പെടുവാനില്ല. അദ്ദേഹം പഞ്ചസാര ചേർത്തു പാലിനു എന്നപോലെ ഭക്തിയോടിണക്കി ശൃംഗാരത്തിനു മാധുര്യം വർദ്ധിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ ഗുണം അപരിമിതമായി പരിലസിക്കുന്നതു രാസക്രീഡയിലും രുക്മിണീസ്വയംവരാദി കഥകളിലും ആകുന്നു. ഭക്തിയെ അടിസ്ഥാനമാക്കി ശൃംഗാരത്തിന്റെ എല്ലാ അംശങ്ങളെയും വിപുലവും പൂർണ്ണവും രസമയവും ആയി രാസക്രീഡയിൽ എന്നപോലെ മററു കൃതിയിലും നിവേശിപ്പിച്ചു കണ്ടിട്ടില്ല. ഇതിൽ ഭക്തിശൃംഗാരങ്ങളെ ഒരുമിച്ചു ഒന്നെന്നപോലെ ഇണക്കിയിരിക്കുന്നു.

കവിയുടെ ശൃംഗാരപ്രയോഗകുശലതയ്ക്കു ഒന്നു രണ്ടു ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിക്കാം. നാരദമുനി ഭഗവാന്റെ ഗുണങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചപ്പോൾ രുക്മിണിക്കുണ്ടായ ഭാവഭേദത്തെക്കുറിച്ചു കവി ഇപ്രകാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
നാരികൾമൌലിയാം ബാലിക താൻ
ഭൂതലം തന്നിൽ വരച്ചു ചമച്ചുള്ള-

രേഖകളെണ്ണിനാൾ മെല്ലെ മെല്ലെ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടു കാണമെന്നോർത്തിട്ടു
തോഴിയെത്തേടി നടന്നാൾ പിന്നെ.

(പു. 132) കാമുകനെക്കുറിച്ചു പറയുന്നതു കേൾക്കുമ്പോൾ ഒരു കന്യകയുടെ ലജ്ജാനുരാഗാദി ഭാവവിവശമായ ചിത്തവൃത്തിയെ ഇവിടെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒടുവിലത്തെപ്പാദങ്ങൾ കുറെയേറെ ഹൃദയംഗമങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. ഭഗവൽഗതമായ അനുരാഗത്തിൻെറ ശക്തികൊണ്ടു രുക്മിണിക്കു പുളകമുണ്ടായി. അതു വേറെയാരും കാണരുതെന്നുവിചാരിച്ചു, ആവശ്യമില്ലെങ്കിലും ഉണ്ടെന്നുള്ള നാട്യത്തോടെ തോഴികളെയന്വേഷിച്ചു ചുററിനടന്നു. ലോകഹൃദയവേദിയും ഫലിതരസികനുമായ ഒരു കവിക്കല്ലാതെ ഒടുവിലത്തെ പാദത്തിലെ ആശയം കല്പിക്കാവുന്നതല്ല.

രുക്മിണിയുടെ വിരഹദുഃഖത്തെക്കുറിച്ചു സഖിമാർ തങ്ങളിൽ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു.

ഭൂഷണം തന്നിലും ഭാഷണം തന്നിലും
ദ്വേഷമായ് കാണുന്നു നാളിൽനാളിൽ
ചെഞ്ചെമ്മേ നാം ചെന്നു നർമ്മങ്ങളോതുമ്പോൾ
പുഞ്ചിരി തൂകുന്നോളല്ല ചെമ്മേ
കോണിലങ്ങങ്ങാനും താനേ പോയ് ചെന്നിട്ടു-
കേണുതുടങ്ങുന്നോൾ മെല്ലെമെല്ലെ.

X X X

നാരദൻ വന്നിങ്ങു പോയതിൽ പിന്നെയീ-
നാരിതൻ മാനസം വേറെന്നായി
കണ്ണടച്ചീടുകിൽ തന്നിലേ മെല്ലവേ
'കണ്ണാ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിക്കേൾക്കാം.

പു. 133.) ഈ ഭാഗത്തിൽ അസാധാരണമായി എന്തെങ്കിലും ഗുണം ഉണ്ടെന്നു പറയുവാനില്ല. വിരഹിണിയായ നായികയുടെ ശോകാരംഭത്തെ വേണ്ടവിധം തന്മയത്വത്തോടുകൂടി ഇതിൽ കാണിച്ചിട്ടുണ്ട്. "ചെഞ്ചെമ്മേ .....ചെമ്മേ" എന്നു (ചെഞ്ചെമ്മേയെന്നും ചെമ്മേയെന്നും) ഏകാർത്ഥദ്യോതകങ്ങളായ പദങ്ങളെ ആവർത്തിച്ചു ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു ഒരു ദോഷമായിട്ടുണ്ട്. രതിക്രീഡാവർണ്ണനത്തിൽ ആശയങ്ങളെ നഗ്നങ്ങളാക്കാതെ പൊതിഞ്ഞുവച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്നതിനും കവി ശ്രദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ചൊല്ലിയന്നീടുന്ന ചൂതത്തിൻ ചാരത്തു-
ചെല്ലത്തുടങ്ങീതു മുല്ല താനെ
പണ്ടുതാൻ കാമിച്ച പൂമരം ചാരത്തു
കണ്ടുകിട്ടീടിനാലെന്ന ന്യായം
ചൊല്ലേറും നിന്നൊരു ദാഡിമം തന്നുടെ
നൽപ്പഴം നല്ലൊരു പൈങ്കിളി താൻ
കൊത്തിപ്പിളർന്നുള്ളു മുട്ടുവാൻ തേടുന്ന-

പുത്തനായ്നിന്നുള്ള പല്ലവം താൻ
പാലെ വിരിഞ്ഞൊരു വാരിജം തന്നിലെ
തേനുണ്ടു നിന്നുള്ളരന്നത്തിന്റെ–
വാർനഖമേറെ വെളുത്തൊരുന്നതമാം
വാരിജം തന്നുടെ കോരകങ്ങൾ.

(പു. 145.) ഇതിലെ വൃത്തം എല്ലാ മുതലായവയെ ആസ്പദമാക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആശയ കല്പനങ്ങൾക്കു പുതുമ തീരെയില്ല. അവ ഒട്ടനേകം കവികൾ ഉപയോഗിച്ചു പഴക്കമേറിയവയാണ്.

മാന്മഥമായൊരു കണ്മായമനോരം
മേന്മേലെഴുന്നു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ചേണുറ്റെഴുന്നൊരു പങ്കജം തന്നീതെ
കാണായിവന്നു നൽതൂണീരങ്ങൾ
അഞ്ചിതമായൊരു പൊല്കമ്പം തന്നീതെ
ചഞ്ചലമായ മണൽത്തിട്ടയും
ആകാശം തന്നീതെ ചന്ദനക്കുന്നിങ്ങ
വേഗത്തിൽ നിന്നു കളിക്കുന്നതും
കംബുതന്നുള്ളിലെഴുന്നൊരു നാദം താൻ
ചെമ്മേ നൽ വീണതൻ നാദമായി
പങ്കജം തങ്കലെ ചെന്തളിർ കാണായി
പാതിവിരിഞ്ഞ കുവലയവും.

(പു. 100–101) എന്നഭാഗവും ഉദാഹരിക്കപ്പെടാം. ഏതാദൃശങ്ങളായ വർണ്ണനങ്ങൾ സംസ്കൃതകാവ്യങ്ങളിൽ സുലഭങ്ങളാണ്. അവയെ അനുകരിക്കുകയാണ് ഇവിടെ കവി ചെയ്തിട്ടുള്ളൂ.

ശ്രീകണ്ഠൻ തന്നുടെ കോദണ്ഡദണ്ഡമ–
ങ്ങാകുലമായി വിറച്ചിതല്ലോ
മേന്മ കലർന്നൊരു നാന്മുഖൻ തന്നില്ലും
മേന്മേൽ മയങ്ങിച്ചമഞ്ഞുതായി
നാരായണൻ കയ്യിൽ നിന്നെഴുമായുധം
നേരേ മന്നനു തുടങ്ങീതപ്പോൾ.

(പു. 101) എന്നഭാഗത്തിൽ ശിവൻ ബ്രഹ്മാവു വിഷ്ണു എന്നീ ദേവന്മാരെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രഥമപാദത്തിനു ശിവന്റെ വില്ലു, മഹാമേരു പർവ്വതം, എന്നു അർത്ഥം. ഇവിടെ അതു സ്തനം. മതിഭ്രമം കൊണ്ടു അതു ഇളകി എന്നഭാവം. നാന്മുഖൻ തന്നില്ലും താമരപ്പൂവു, 'തന്നില്ലും' എന്നതിനു ചില പുസ്തകങ്ങളിൽ 'തന്നിലും' എന്നു പാഠം കാണുന്നു. അതു അബദ്ധവും അർത്ഥശൂന്യവുമാണ്. അഞ്ചാമത്തെ പാദത്തിനു വിഷ്ണുവിന്റെ ആയുധം ശംഖു (കണ്ഠം) എന്നു അർത്ഥം. അശ്ലീലഗന്ധം സ്പർശിക്കാതെയും അല്പവും നഗ്നമാകാതെയും ഭംഗിയായി ആശയം മറച്ചു ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഇൗ രതിവർണ്ണ

നം കവിയുടെ ഔചിത്യബോധത്തെയും മനോധർമ്മവൈഭവത്തെയും ഒരുപോലെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു.

ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ശൃംഗാരം അതിരുകടന്നു നഗ്നതയെ പ്രാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. "അമ്പാടി തന്നിൽനിന്നന്നാളൊരുനാൾ നാം..........ളേററം നടങ്ങുന്നതുള്ളതല്ലേ" (പു. 84-85) എന്ന ഭാഗത്തിൽ അശ്ലീലദോഷം നല്ലപോലെ സ്പർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാലും ഈ പ്രകൃതത്തിൽ കവി കാണിച്ചിരിക്കുന്ന കല്പനാവിശേഷത്തെ എത്ര സഹൃദയനും രോമാഞ്ചകഞ്ചുകിതനായിട്ട് അഭിനന്ദിക്കുമെന്നതിനു സംശയമില്ല. അത്രയ്ക്കു അതു സരസവും ഫലിതവുമായിരിക്കുന്നു. അതിലെന്തുദോഷമുണ്ടെങ്കിലും സഹൃദയന്മാർ ഗണിക്കുകയില്ല. ഈ ഭാഗത്തിന്റെ അനുകരണമാണു, "കന്നിമെ മേച്ചു വനത്തിൽ ഗമിക്കില്ല നിശ്ചയം" (കാളീയമർദ്ദനം തുള്ളൽ) എന്നതു്. ഹേമന്തലീലാവർണ്ണനത്തിലെ ചില ഭാഗങ്ങളും അശ്ലീലദുഷ്ടങ്ങളായിട്ടുണ്ട്. മറെറല്ലാകഥകളിലുമെന്നപോലെ ഹേമന്തലീലയിലും ഹൃദ്യത തികഞ്ഞ അനേകം അലങ്കാരങ്ങളും അർത്ഥകല്പനകളും ഉണ്ടെന്നതു വ്യക്തമാണ്. എന്നാലും ചില ഭാഗങ്ങൾക്കു സഭ്യത കുറവായിരിക്കുന്നു. ഈ ദോഷങ്ങൾ ഗാഥയുടെ പൊതുഗുണങ്ങൾക്കു ഹാനി വരുത്തുന്നവയല്ല. ചില നിരൂപകന്മാർ ഈ ദോഷങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചു ഉയർത്തിക്കാണിച്ചു ഗാഥയെ കഠിനമായി ആക്ഷേപിച്ചു കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാര്യത്തിൽ അവരുടെ സഹൃദയത്വം കണക്കിലധികം ബാലിശമായി അധഃപതിച്ചുവല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു പരിതപിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

വീരരൗദ്രാദി രസങ്ങൾക്കു ഭാഗവതത്തിലെന്നപോലെ ഗാഥയിലും സ്ഥാനമുണ്ടു. അവയെ നിവേശിപ്പിക്കുന്നകാര്യത്തിൽ പുനത്തിനു പറയത്തക്ക നിപുണതയില്ല. ഗാഥയിലെ വൃത്തത്തിനു ഈ രസങ്ങളോടു ഇണക്കം കുറവാണ്. യുദ്ധവും പോരിനു വിളിയും ക്രുദ്ധവാക്കുകളും എല്ലാം ഗാഥയിലും ഉണ്ട്. എന്നാൽ സരളതയും മാധുര്യവും ശാന്തതയും ഹാസ്യവും തികഞ്ഞ പുനത്തിന്റെ ഭാഷാശൈലിയിൽ രൗദ്രാദിരസങ്ങൾക്കു അവയുടെ സഹജമായ ഔദ്ധത്യത്തോടുകൂടി പ്രകാശിക്കുന്നതിനു കഴിയുന്നില്ല.

എന്നതുകേട്ടൊരു വിണ്ണവർ നാഥൻതാൻ
കണ്ണുചുവന്നു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു ഭൂതലം തന്നിലേ
കഷ്ടിച്ചു നിന്നാനങ്ങൊട്ടുനേരം
വജ്രമായ് നിന്നുള്ളോരായുധം തന്നെയു-
മുജ്ജ്വലിച്ചമ്മാറുയർത്തിച്ചൊന്നാൻ.

(പു. 56) എന്നു ദേവേന്ദ്രന്റെ കോപത്തെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. രസപ്രകാശനത്തിനു ഉചിതങ്ങളും ഉദ്ധതങ്ങളും ആയ പദങ്ങൾ കവിക്കു കിട്ടുന്നില്ല. കുപിതനായ ഇന്ദ്രന്റെ വാക്കു എത്ര അശക്തമായിരിക്കുന്നു. മേഘഗർജ്ജനം വേണ്ട സന്ദർഭത്തിലും പുനത്തിന്റെ വാണി വീണാനിനാദമധുരയായിത്തന്നെയിരിക്കുന്നു.

കാട്ടിൽ കിടന്നങ്ങു കാലിയും മേച്ചുള്ള -
കാട്ടാളർ കാട്ടുന്ന ഗോഷ്ടികിപ്പോൾ
കണ്ടുകതിർത്തവർ കണ്ടങ്ങൾ കണ്ടിച്ചു

തുണ്ടിച്ചു നിന്നുടനിണ്ടലാക്കി
ഘോരമാരെൻ വാൾക്കു നൽകുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ചോരകൊണ്ടുള്ളൊരു പാരണത്തെ.

(പു. 56.) കൂടുതൽ ഉദാഹരണങ്ങൾ കാണിക്കുന്നില്ല. ഭക്തനും ശൃംഗാരഹാസ്യകുതുകിയും ശാന്തനും പരിപക്വഹൃദയനും ആണു പുനം. അദ്ദേഹം കോപിക്കയൊ രുഷ്ടനായാൽ പരുഷവാക്കു പറകയോ പതിവില്ല. ഈ സ്വഭാവം ഗാഥയിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കാം.

പുനം കാളിദാസനെപ്പോലെ വൈദർഭീവല്ലഭനാകുന്നു. സരളമധുരപദാവലീവേശപേശലമത്രേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതാരീതി. ഒരു ക്ഷേപമൂഢാ ഗാഥയിൽ പരിലസിക്കുന്നതായി അനുഭവപ്പെട്ടും, വൈദർഭി പുനത്തിനു ഏതുപോലെ അത്രയും സ്വാധീനമായിരിക്കുന്ന ഒരു കവി ഭാഷയിൽ വേറെയുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്. പ്രസ്തുത രീതിക്കു ഏററവും ഇണങ്ങുന്ന ഒന്നാണ് ഗാഥയിലെ മാകന്ദമഞ്ജരിവൃത്തം. കഠിനതരങ്ങളായവയും ദുർഗ്രഹങ്ങളും ആയ സംസ്കൃതപദങ്ങൾ ഗാഥയിൽ അരിച്ചുനോക്കിയാൽ കൂടി കിട്ടുന്നതല്ല. ശ്രവണഹൃദയാകർഷകമായ വീണാമാധുര്യം അതിനു സഹജമാണ്. അങ്ങിനെ രസകരമായി പാടാവുന്നതാണ് ഗാഥ. മിക്ക തറവാടുകളിലും അതു പാടുക പതിവാകുന്നു. അതു പാടുന്നതു കേൾക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്ന കർണ്ണസുഖം അന്യഗാനങ്ങളുടെ ശ്രവണത്തിൽ ലഭിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. പറയത്തക്കവിധം സംഗീതനിപുണതയില്ലാത്തവർക്കും അതു പാടി രസിക്കാം. ഇതു അതിന്റെ മറെറാരു ഗുണമാകുന്നു.

കൃഷ്ണഗാഥയുണ്ടാക്കിയതിനെപ്പററി ഒരു ഐതിഹ്യം പ്രസിദ്ധമായിട്ടുണ്ടു. അതു ഇവിടെ ചേർക്കാം. "ഉദയവർമ്മരാജാവും ചെറുശ്ശേരി നമ്പൂരിയും കൂടി ഒരു ദിവസം ചതുരംഗം വെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയം രാജാവിന്റെ ഭാര്യ തന്റെ കുട്ടിയെ തൊട്ടിലിൽ കിടത്തി താരാട്ടു പാടിക്കൊണ്ടിരിക്കയായിരുന്നു. ആ സ്ത്രീക്കു ഇവർ ചതുരംഗം വെക്കുന്ന സ്ഥലം കാണ്മാൻ തക്കവണ്ണമുള്ളതായിരുന്നു. അപ്പോൾ രാജാവു തോല്ക്കാറായി എന്നു കണ്ടതിനാൽ ആ താരാട്ടു പാടുന്ന മട്ടിൽ തന്നെ രാജാവിനു മാത്രം അറിവാൻ വേണ്ടി "ഉന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്തുന്താളേ ഉന്തു" എന്നു പാടുകയും അതു കേട്ടയുടൻ രാജാവിനു മനസ്സിലായി. ആളെ ഉന്തിയ സമയം ഉന്തിയരശു അടിയറവാകയും ചെയ്കയാൽ രാജാവു കളിയിൽ ജയിക്കയും ഉടൻ തന്നെ, വളരെ സന്തോഷിച്ചു ആ മട്ടിൽ ഭാഗവതം ദശമം ഒരു പാട്ടാക്കിത്തീർക്കണമെന്നു കല്പിക്കയും അതനുസരിച്ചു ചെറുശ്ശേരി നമ്പൂതിരി കൃഷ്ണപ്പാട്ടു് അല്ലെങ്കിൽ കൃഷ്ണഗാഥ എന്ന ഗ്രന്ഥം ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്തതായിപ്പറയുന്നു.

രാജാവിന്റെ ഭാര്യയ്ക്കു സംഗീതജ്ഞാനം ഇല്ലെന്നു കല്പിച്ചതിനാൽ അതിനെ ഉണ്ടാക്കാമെന്നു നമ്പൂരി രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു. അവരെക്കൊണ്ടു പാടിക്കുന്നതിലേക്കായി ചതുരംഗം വെക്കുന്ന സമയം ആളുന്തിയന്നതിനെ ആളുന്തിയന്ന രാഗത്തിൽ പാടിച്ച ആ രാഗം ശരിയിട്ടു ഇതു പാട്ടുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നതായി ഒരു കേൾവിയും ഉണ്ടു." ('ഭാഷാചരിത്രം. ഗോവിന്ദപ്പിള്ള) കൃഷ്ണഗാഥയിലെ രീതിക്കു ആ

ളന്തിരാഗം എന്ന ഒരു പേർ പ്രസിദ്ധമായിട്ടുണ്ടു്. അതിന്നു ഈ ഐതിഹ്യം അടിസ്ഥാനമായിരിക്കാം. ഏതായാലും അതിലെ രാഗത്തിന്റെ മട്ടു ആരെയും രസിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നാകുന്നു. ഗാഥയുടെ ഗുണപൌഷ്കല്യം അതിന്റെ ഗാനരീതിയെക്കൂടി ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു അഭിപ്രായപ്പെടണം.

സംസ്കൃതപരിചയം കുറയുന്ന ഒരുവനു ഭാഷാചമ്പുക്കൾ മുതലായ പ്രബന്ധങ്ങൾ വായിക്കുമ്പോൾ, നിമ്നോന്നതങ്ങളായ ശൈലപ്രാന്തങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കുന്ന സമയത്തെന്നതുപോലെ ആയാസം അനുഭവപ്പെടും. അതിലെ ഉദ്ധതപദനിവിഷ്ടമായ ഭാഷാരീതി അവനു കണ്ടകമയമായിട്ടേ തോന്നുകയുള്ളു. അവൻ വായന മുഴുവനാക്കാതെ പുസ്തകം ഉപേക്ഷിച്ചു എന്നു വരാം. എന്നാൽ സമതലമായ ഭൂമിയിൽ വിശിഷ്ടകുസുമങ്ങളെക്കൊണ്ടു ആസ്തൃതമായ വഴിയിൽക്കൂടി ശരച്ചന്ദ്രികാഭിരാമമായ രാത്രിയിൽ സഞ്ചരിക്കുമ്പോളുണ്ടാകുന്ന ആനന്ദമാണു് കൃഷ്ണഗാഥ വായിക്കുന്നവനു ലഭിക്കുന്നതു്. അതിൽ അല്പമെങ്കിലും വൈമനസ്യമോ ആയാസമോ ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. സരളതയും മാധുര്യവും തികഞ്ഞ പദവിന്യാസരീതിയത്രെ അതിന്നു മുഖ്യകാരണം. അതിലെ കവിതയെ ഈ രീതി അത്യന്തം ഉൽകൃഷ്ടവും ആസ്വാദ്യവും ആക്കിത്തീർത്തിരിക്കുന്നു. പണ്ഡിതസാർവ്വഭൌമനായ ഏ. ആർ. രാജരാജവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ അവർകൾ ഗാഥയിലെ കവിതയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഭിപ്രായം പ്രത്യക്ഷരം യഥാർത്ഥമെന്നു സഹൃദയന്മാർ സമ്മതിക്കുന്നതാണു്.

“ഈ വിഷയത്തിലും വിജയനായിക്കാണുന്നതു് ‘ചെറുശ്ശേരി, യെന്നു കീർത്തിമാനായ ഒരു നമ്പൂതിരിതന്നെ. മധുരകോമളകാന്ത പദാവലികളാൽ സരസസല്ലാപരീതിയിൽ ചിറകുകെട്ടിപ്പായുന്ന ചുണ്ടൻവഞ്ചിയുടെ പോക്കുപോലെ താളമേളങ്ങളോടുകൂടി മേല്ക്കുമേൽ തുള്ളിക്കുതിച്ചു ചാഞ്ചാടിക്കളിയാടുന്ന സാക്ഷാൽ കൃഷ്ണഗാഥ കേട്ടു രസിക്കാത്തവരും ചെറുശ്ശേരിയെ ഓർക്കാത്തവരും കേരളത്തിലുണ്ടെങ്കിൽ അവർ ഷണ്ഡന്മാരെന്നുള്ള ശാപത്തിന്നു മാത്രം അർഹന്മാരാകുന്നു. പാൽക്കടൽമാനിനിയുടെ കണ്ണിന്നു ആയർപ്പൈതൽ എന്നപോലെ നമ്പൂതിരിസമുദായത്തിന്നു ചെറുശ്ശേരി പാൽക്കുഴമ്പു് എന്നു പറഞ്ഞാൽ ഒട്ടും അതിശയോക്തിയാകുന്നതല്ല.” (പ്രബന്ധസങ്ഗ്രഹം) ഈ അഭിപ്രായത്തിൽ “മധുരകോമളകാന്തപദാവലി” കളെക്കൊണ്ടു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്,

യദി ഹരിസ്മരണേ സരസം മനോ
യദി വിലാസകലാസു കുതൂഹലം
മധുരകോമളകാന്തപദാവലിം
ശൃണു തദാ ജയദേവസരസ്വതീം.

(ഗീതഗോവിന്ദം) എന്ന പദ്യത്തിലെ തൃതീയപാദത്തെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടാകുന്നു. ജയദേവവാണിയുടെ ഈ ഗുണം കൃഷ്ണഗാഥക്കു പൂർണ്ണമായിട്ടു ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പൂർവ്വാർദ്ധത്തിലെ ആശയവും ഗാഥക്കു ഭംഗിയായി യോജിക്കും. എന്തെന്നാൽ ഹരിസ്മരണാകൌതുകത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്ന വിശിഷ്ട കഥാബന്ധത്തോടുകൂടിയതാണു് കൃഷ്ണഗാഥയും. പദസാരള്യാദികൾ കൊണ്ടുതന്നെയല്ല, ഭക്തിവൈഭവംകൊണ്ടും പുനം ജയദേവന്നു തുല്യനാകുന്നു എന്നു നിശ്ശങ്കം അഭിപ്രായപ്പെടാം.

"ഏവമാദിയായുള്ള ഋതുവർണ്ണനങ്ങൾ വളരെ മനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്നു. സംസ്കൃതവാക്കുകൾ അധികം ചേർക്കാതെ ഭാഷയിൽ ഇത്ര ചാതുര്യം കാണിച്ചു എഴുതിയിരിക്കുന്നതും മററും നോക്കുമ്പോൾ നമ്പൂരിയെ കേരളത്തിലെ ഒരു മഹാപ്രധാന കവിയായി വിചാരിക്കണം." (ഭാഷാചരിത്രം) എന്നു ഗോവിന്ദപ്പിള്ള പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അഭിപ്രായം പ്രകൃതത്തിൽ ഓർമ്മയിൽ വരുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥ ഭാഷയിലെ മഹത്തും മഹനീയവുമായ ഒരു പ്രബന്ധവും തൽകർത്താവു അപ്രതിമനായ ഒരു മഹാകവിയുമാകുന്നു.

ശബ്ദം അർത്ഥം അലങ്കാരം രസം ഭാവം ധ്വനി എന്നിവ സർവ്വത്തിലും വിരുതന്മാരായ കവികൾ കുറവായിട്ടാണു കാണപ്പെടുന്നതു്. ഇവയിൽ ഏതെങ്കിലും ഒന്നിലോ അഥവാ ചിലവയിലോ ഒരു കവി സമർത്ഥനെന്നു ഖ്യാതി നേടിയിരിക്കും; എന്നാൽ വേറെ ചിലവയിൽ ആ കവിയുടെ നില താഴ്ന്നതാകും. ഒരു കവി അർത്ഥനിപുണനെങ്കിൽ പദദാരിദ്ര്യത്തോടു കൂടിയവനായിരിക്കും. മററൊരു കവി പദസമ്പന്നനും രസവിരളനും; ഇങ്ങനെയാണ് സുപ്രസിദ്ധന്മാരായ സംസ്കൃതമഹാകവികളുടെ തന്നെ സ്ഥിതി.

അർത്ഥേശ്വരം വാക്പതിരാജമീഡേ
ശബ്ദേശ്വരം ചാപി തഥാഭിനന്ദം
രസേശ്വരം നൌമി ച കാളിദാസം
ബാണം തു സർവ്വേശ്വരമാനതോസ്മി

എന്നു ഒരു കവി വാക്പതിരാജാദി കവികളുടെ സ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിൽ അതിശയോക്തിയില്ല. കാവ്യഗുണങ്ങളിൽ ഓരോരുത്തർക്കു ഓരോന്നിൽ സവിശേഷം ശ്ലാഘ്യതയും മററവയിൽ ന്യൂനതയും കാണുകയെന്നതു സഹജമായ സ്വഭാവമാണ്, സർവ്വഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞവരായി ബാണനെപ്പോലെ ചുരുക്കം ചിലർ മാത്രമെ കാണുകയുള്ളു. കേരളത്തിൽ അത്തരക്കാരായി ജനിച്ചിട്ടുള്ള രണ്ടോ മൂന്നോ മഹാകവികളിൽ ഒരാളാണു പൂനം. ഇവിടെ ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്ന പദ്യത്തിലെ ചതുർത്ഥപാദത്തെസ്മരിച്ചുകൊണ്ടു്, "പൂനം തു സർവ്വേശ്വരമാനതോസ്മി." എന്നു നമ്മുടെ കവിയെ പ്രശംസിക്കാവുന്നതാണ്. ഒരു ഉത്തമകവിയ്ക്കു ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട ഗുണങ്ങളിൽ ഏതിന്റെ കാര്യത്തിലും അദ്ദേഹം അത്രയ്ക്കു സമ്പന്നനാകുന്നു.

പൂനം കേരളകവികൾക്കു പരമനായ ഒരു ആചാര്യൻകൂടിയാകുന്നു. കവിപദാഭിലാഷികൾ അനേകം ആവൃത്തി കൃഷ്ണഗാഥ വായിച്ചുപഠിച്ചു രസാലങ്കാരശബ്ദാദി നിവേശന ശൈലിയേയും തന്മർമ്മങ്ങളെയും ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വർണ്ണനാപ്രസ്ഥാനവും പ്രതിപാദനരീതിയും അവർ നിശ്ചയമായും പഠിക്കണം. ഈ അടുത്തകാലത്തു പലകവികളും ഗാഥാരീതിയിൽ കവിതകൾ രചിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവരിൽ പ്രശസ്തമായ വിജയം നേടിയിരിക്കുന്നവർ കൃഷ്ണഗാഥയിലെ ശൈലി നല്ലപോലെ സ്വാധീനമാക്കി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നവരാകുന്നു. അതിലെ ചില പഴയ പദങ്ങൾ അസ്ഥാനത്തു ഉപയോഗിച്ചു പ്രസ്തുതരീതിയിൽ കവിതയെഴുതി മെച്ചം ലഭിച്ചതായി അഭിമാനിക്കുന്ന യുവകവികൾ പലരും ഉണ്ടു്. പ്രാചീനപദങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നതുകൊണ്ടുമാത്രം അതിന്റെ ശൈലീസൌഭാഗ്യം ലഭിക്കുന്നതല്ല. അതിനു

അവരുടെ കൃതികൾ തന്നെ തെളിവാണു്. ഗാഥാരീതിക്കു ഭാഷയിൽ ഒരു നല്ല പ്രചാരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

പഴയ കാലത്തു വ്യവഹാരത്തിനു ഉപയോഗിച്ചു വന്നിരുന്ന അനേകം പദങ്ങൾ ഗാഥയിൽ ഉണ്ടു്. അവയിൽ പലതും മലയാളഭാഷയുടെ ശക്തിയേയും ഭംഗിയേയും പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവയാകുന്നു. ഇതര കൃതികളിൽ അവ അത്ര സുലഭമല്ല. നണ്ണി, തിണ്ണം, മാൺപു്. ഉൺമ, അഞ്ചുക, തേററം, മാച്ചു, നരുങ്ങു, അങ്കി, അഞ്ചനം, മിഞ്ചുക, പച്ചോടം, പയിപ്പിക്കുക, പാടകം, ഇടങ്ങേറു, പിണി, വിച്ചു, പൂൺപു, പെണ്ണുക, പേപേച്ചി, പൊലിക്കുക, പോററി, മതുക്കുക, മറുതല, ഉണ്ണാടി, ഉരത്തു, ഒപ്പു, ഒച്ചു, ഓർച്ചു, കഞ്ചൻ, കണ്ടിക്കൻ, കാറച്ചെട മുതലായവ അവയിൽ ഉൾപ്പെടും. ചിലപ്പോൾ പുതിയപദങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ കവി സ്വാതന്ത്ര്യം എടുത്തിരിക്കുന്നതായി കാണാം. കററച്ചെട, വാരുററ, തുമ രിരണ്ടു, എന്നിങ്ങനെ ചില പദങ്ങൾനമ്മുടെ കവിക്കു സവിശേഷം അഭിരുചിയുള്ളവയാണു്. അവ അനേകം സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പച്ചമലയാള പദങ്ങൾകൊണ്ടു നീണ്ട (സമാസ) പദങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനു കവി വിദഗ്ദ്ധനാണു്. അനേകം പ്രാചീനപദങ്ങളെ കൃതിയിൽ സ്ഥാനംകൊടുത്തു നാശഗർത്തത്തിൽ വീണു തിരോധാനം ചെയ്യാതെ സംരക്ഷിച്ചു എന്ന കാര്യത്തിൽ ഗാഥാകർത്താവിനെ പ്രത്യേകം ശ്ലാഘിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. അവയിൽ ചില പഴയ പദങ്ങൾ ചമ്പുക്കളിൽ ധാരാളമായി ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നവയണു്. അവയെക്കുറിച്ചു ടിപ്പണിയിൽ സ്മരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഉണ്ണുനീലിസന്ദേശാദി കൃതികളിൽ അവിടവിടായി കാണുന്ന തമിഴ് രീതിയിലുള്ള പ്രയോഗങ്ങളും സംസ്കൃതീകൃതഭാഷാപദങ്ങളും ഗാഥയിൽ വജ്ജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. "മേവി നിന്നീടുന്ന" "മുങ്ങി നിന്നീടുന്ന" "ഓർത്തു നിന്നീടുന്ന" "പോന്നുവന്ന"എന്നിങ്ങനെയുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ കൃഷ്ണഗാഥയിൽ സാധാരണമായിക്കാണുന്നൊന്നാകുന്നു "നിന്നീടുന്ന" കണക്കിലേറേ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു പദമാണു്. അതു ചിലപ്പോൾ സഹൃദയന്മാക്കു് അഭംഗിയായി തോന്നും. ഗാഥയിൽ സുലഭമായി കാണുന്ന മററൊരു പദമാണു 'ഉതു്'. ക്രിയാപദത്തോടു ചേത്തു ഇതുപയോഗിക്കുന്നു. 'അറിഞ്ഞുതു്' 'നിരന്നുതു്' ഇത്യാദി പ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. പഴയ ചമ്പുക്കളിലും മററും കാണുന്ന പദമാണു 'ചരൺ' "ഉരുമ്മേണം ചരൺ പൂകുന്നോരെന്മേലിപ്പോൾ." (പു. 217) എന്നു കാണുക. 'എ' 'ഓ' എന്നിവ പാദപൂരണത്തിനു വേണ്ടി ചേർക്കുന്നതും ഗാഥാകാരൻെറ ഒരു സ്വഭാവമാണു്. ഇതു കണ്ണശ്ശൻ മുതലായ മററു കവികൾക്കും ഉണ്ടു്. വികലങ്ങളും ആവശ്യമില്ലാതെ ആവത്തിച്ചിരിക്കുന്നവയും ആയ പദങ്ങളും ഇല്ലായ്കയില്ല. അവയിൽ ചിലവയെപ്പററി ഈ അവതാരികയിൽ മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. കൃഷ്ണഗാഥയുടെ നിരുപമമായ സൌന്ദര്യ ധോരണിയിൽ കറ കലത്തുന്നതിന് ഈ വക ദോഷങ്ങൾക്കു യാതൊരു കഴുവും ഇല്ലെന്നു വ്യക്തമാണു്.

ഇതാണു കൃഷ്ണഗാഥയുടെ സ്വഭാവം. "മലയാളഭാഷാ സാഹിത്യത്തിൽ ചെറുശ്ശേരിക്കു സദൃശനായി മനോധർമ്മവികാസവും അലങ്കാര പ്രയോഗചാതുര്യവും ഉള്ള ഒരു കവി ഉണ്ടെന്നു പറവാനില്ല. അദ്ദേഹത്തിൻെറ ഈ സാവ്വഭൌമസ്ഥാനം മറൊരുത്തൻ അത്രയെളുപ്പത്തിൽ വശപ്പെടും എന്നു വിചാരിക്കുന്നതിനും തരം കാണുന്നില്ല"

(കൃഷ്ണഗാഥാ-അവതാരിക) എന്ന വിമർശക കേസരിയായ പി. കെ. നാരായണപിള്ള പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതു ഗാഥാകർത്താവിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം സർവ്വാദരണീയമായ അഭിപ്രായമാകുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കു മുൻപും പിൻപും തത്തുല്യമായ ഒരു മഹാപ്രബന്ധം കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ യാതൊരു കവിയും സംഭാവന ചെയ്തിട്ടില്ല. ഈ രീതിയിൽ പല കൃതികളും ഭാഷയിൽ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അവയ്ക്കു എല്ലാം കൃഷ്ണഗാഥയുടെ അകലെയാണു സ്ഥാനം.

11 ഭാരതഗാഥ.

"ചെറുശ്ശേരി ഭാരതം" എന്നപേരിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന ഭാരതഗാഥയെക്കുറിച്ചു ഈ അവതാരികയുടെ പൂർവ്വഭാഗത്തിൽ സ്മരിക്കുകയുണ്ടായല്ലോ. ആ പുസ്തകത്തിൽ "ചെറുശ്ശേരി" യെന്ന പേരു പ്രസാധകന്മാർ സ്വയം ചേർത്തതാകണം. താളിയോല ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ അങ്ങിനെയെഴുതിയിരിക്കുന്നതായി കാണുന്നില്ല. കാണുവാൻ ഇടയുമില്ല. ഈ ഭാരതഗാഥയും പുനത്തിന്റെ കൃതിയെന്നു നിശ്ശങ്കമായി വിശ്വസിക്കണം.

കൃഷ്ണഗാഥാകർത്താവായ പുനം നമ്പൂതിരിയാണു ഭാരത ഗാഥ നിർമ്മിച്ചതെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനു അനേകം പ്രബലങ്ങളായ തടസ്സങ്ങൾ ഉണ്ട്. അബദ്ധങ്ങളും അസഹ്യങ്ങളും ആയ പദങ്ങളുടെ പ്രയോഗങ്ങളും വാക്യങ്ങളും കഥാകല്പനങ്ങളും അവയിൽ മുഖ്യങ്ങളാണ്. വ്യുൽപ്പത്തി ലഭിച്ചിരിക്കുന്നവർ പ്രയോഗിക്കാത്ത അനേകം അബദ്ധപദങ്ങൾ ഭാരതഗാഥയിലുണ്ട്. അതൊക്കെ സഹിക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുക. ചിലസന്ദർഭങ്ങളിൽ ആവശ്യവും യുക്തിയും അടിസ്ഥാനവുമില്ലാതെ ഭാരതകഥാംശങ്ങളെ വികൃതങ്ങളും വികലങ്ങളും ആക്കിച്ചെയ്തിരിക്കുന്ന അപരാധം സഹൃദയന്മാർ ക്ഷമിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. മഹാഭാരതം മൂലം ഒരു തവണയെങ്കിലും വായിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരാളല്ല, ഭാരതഗാഥയുടെ കർത്താവ് എന്നു അവ കാണുമ്പോൾ ആരും അഭിപ്രായപ്പെടും. പ്രധാന കഥകൾ കഴിയുമ്പോൾ "ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ" എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഒരു പദ്യം ഗാഥയിൽ ഉപയോഗിക്കുക പതിവാണ്. അതു ഭാരത ഗാഥയിലില്ല.

> ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
> പ്രാജ്ഞസ്യോദയ വർമ്മണഃ
> കൃതയാ നശ്യതേ ദോഷഃ
> കലേർഭാരതഗാഥയാ.

എന്നു ഒരു പദ്യം ഭാരതഗാഥയുടെ ഒടുവിലുണ്ട്. അതു കവി രചിച്ചതല്ലെന്നും വേറെ ആരൊ എഴുതിച്ചേർത്തതെന്നും വിചാരിക്കണം. ഈ പദ്യത്തിന്റെ പൂർവ്വോത്തരാർദ്ധങ്ങൾക്കു ശബ്ദംകൊണ്ടും അർത്ഥംകൊണ്ടും ഇണക്കമില്ല. പ്രസ്തുത ശ്ലോകം ഉത്തരാർദ്ധത്തിനു, ഏച്ചുകെട്ടിയാലെന്നതുപോലെ ഒരു മുഴപ്പും വിരൂപത്വവും ഉണ്ട്.

ദോഷങ്ങൾ എന്തൊക്കെയിരുന്നാലും രണ്ടു കൃതികളുടെയും കർത്താവു ഒരാൾ തന്നെയെന്നു നിശ്ശങ്കം തീർച്ചപ്പെടുത്താം. അതിനു തക്ക തെളിവുകൾ ഉണ്ട്. രണ്ടു

ഗാഥകളിലും കവിതാശൈലിക്കു പരമമായ ഐക്യം കാണുന്നു. പദപ്രയോഗശബ്ദാലങ്കാരാദികൾക്കു യോജിപ്പുള്ള സന്ദർഭങ്ങളും ധാരാളമാണ്. ഭാരതഗാഥ ചെറുപ്പകാലത്തു നിർമ്മിച്ച കൃതിയാകണം. വ്യുല്പത്തിക്കു ദൃഢതയും മനോധർമ്മത്തിനു വികാസപക്വതകളും ഗ്രന്ഥപരിചയത്തിനു വൈപുല്യവും സർവ്വോപരി ഭഗവൽഭക്തിക്കു പൂർണ്ണതയും ലഭിച്ചതിനുശേഷം കവി കൃഷ്ണഗാഥയുണ്ടാക്കിയെന്നു വിചാരിക്കണം. രണ്ടു ഗാഥകളിലും കാണുന്നവ്യത്യാസത്തിനുകാരണം മറ്റൊന്നാകുവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ഇവയുടെ കർത്താക്കന്മാർ ഭിന്നന്മാരായ കവികളെന്നഭിപ്രായം യാതൊരുവിധത്തിലും സ്വീകരിക്കത്തക്കതല്ല. ശ്രീ. പി. കെ. നാരായണപിള്ള (അവതാരിക) ഏതദ്ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കർത്താവു ഒരാൾ തന്നെ എന്നു സിദ്ധാന്തിക്കുന്നുണ്ട്. ആ കവി പുനം എന്നു പറയുന്നതിനോടു മാത്രമേ പിള്ളക്കു എതിർപ്പുള്ളു.

കൃഷ്ണഗാഥയിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന അനേകം പഴയ പദങ്ങൾ ഭാരതഗാഥയിലും പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട് പട്ടാങ്ങ്, ചീററം, തേറുക, ആനായച്ചേരി, അന്നടെ, തിട്ടതി, തുററുക, നണ്ണി, വാപാട്ടുക, ആച്ചി, വാഴ്ത്തികൾ, പാടകം, ആശി, ചേരുവൊന്നെ എന്നിവ അവയിൽ ചിലവയാണ്. ഗാഥയിലെ 'ഞായ' പ്രയോഗത്തെക്കുറിച്ചു മുൻപു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ, അതു ഭാരതഗാഥയിലും ഉണ്ട്.

ചേണുററു മേവുന്ന മാണിക്കക്കല്ലുക-
(പു 55) ളാണിപ്പൊന്നോടത്രേ ചേൎന്നു ഞായം
സ്വസ്തിയും ചൊല്ലി നടന്നുതുടങ്ങിനാ-
പു. 73) രുത്തമരായവരെന്നു ഞായം.
കോപിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൻ
പാപികൾക്കങ്ങിനെ തോന്നീ ഞായം.

(പു. 213) ഇത്യാദിഭാഗങ്ങൾ നോക്കുക. പുനത്തിന്റെ ഒരു പ്രത്യേക ശൈലിയാണു അതു്. മേവിനിന്നീടുന്ന, നൽകിനിന്നീടുന്ന, മുങ്ങിനിന്നീടുന്ന, കത്തിനിന്നീടുന്ന, വിളമ്പിനിന്നീടുന്ന എന്നിങ്ങനെ 'നിന്നീടുന്ന' എന്നപദവും 'പോന്നുവന്ന' എന്നതും കൃഷ്ണഗാഥയിൽ എന്നപോലെ ഭാരതഗാഥയിലും ധാരാളം ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു.

"പാനീയംകോരിനിന്നുക്കനേരം" (പുറം- 368) എന്നതിലെ ഉൗക്കു നമ്പൂരിബ്ഭാഷയാകുന്നു. സന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്യുക എന്നു അൎത്ഥം. രാമായണചമ്പുവിൽ "നിരുക്കമുട്ടിച്ചുനടക്കതന്നെ" യെന്നും "ഗംഗാസലിലെ ഭംഗ്യാ ചാടിത്തങ്ങതെരെയൂത്തും" എന്നും ഈ പദം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. "സതപരംതീൎത്ത കലമ്പന്മാല" (പുറം. 270) എന്നതിലെ കലമ്പന്മാലയ്ക്കു പലയിനം പൂക്കൾചേൎത്തു കെട്ടിയുണ്ടാക്കുന്ന മാലയെന്നു അൎത്ഥം. ഈ പദം രാമായണചമ്പുവിലും ചന്ദ്രോത്സവത്തിലും ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. "ത്രൈലോക്യേ സൌരഭംകൊണ്ടുരപെരുകിന പീനാപദാനക്കലമ്പന്മാലാജാലങ്ങൾ തൂക്കും ത്രിഭുവനപെരുമാൾ" എന്നു നോക്കുക. ഇപ്രകാരം ഭാഷാചമ്പുക്കളിൽകാണുന്ന പഴയ പദങ്ങളെയും ഭാരതഗാഥയിൽ കാണാം. കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഇത്തരം പദങ്ങൾക്കു ലോഭമില്ല. "നാളതാർനാഥനെ മൂടീതപ്പോൾ" എന്നതിലെ നാളതാർ അപഭ്രഷ്ടപദമാകുന്നു. 'നാളത്താർ' എന്നാണു ശരിയായ പ്രയോഗം

വേണ്ടതു്. "നാളീകനേരിൽ മാതു" എന്നും മററും ആരും കവികൾ പ്രയോഗിക്കാറുള്ളതു്. നാളത്തോടുകൂടിയ താർ താമരയെന്നർത്ഥം. നാളതാരിന്നു ഭംഗിയും തീരെയില്ല. "പാരിടെ പാലനെ പാലിപ്പോനായ്" (പു 305) എന്ന പാദത്തിൽ 'പാരിടെ' എന്ന പദത്തിന്നു പാരിൻെറ എന്നർത്ഥം. കണ്ണശ്ശകൃതികളിൽ ഈ മാതിരി പദപ്രയോഗങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ടു്. ഇതുപോലെ അഹൃദ്യങ്ങളായ പദങ്ങളെ ഭാരതഗാഥയിൽ വേറെയും ലോഭമില്ലാതെ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു.

കവി പല സന്ദർഭങ്ങളിലും മൂലത്തിലെ കഥയ്ക്കു വ്യത്യാസം വരുത്തിയിട്ടുണ്ടു്.

ഏതാനുമൊന്നിതിൽ പോരാതെ പോകിലും
ഭേദമുണ്ടെങ്കിലുമേറുകിലും
ദൂഷണമോരോന്നേ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു
ഭാഷണമാക്കാതെ കണ്ടു നേരേ
ഗാഥകൾ കേട്ടു തെളിഞ്ഞവരമ്പോടു
ശോധിച്ചുകൊള്ളുകയെന്നേ വേണ്ടൂ

(പു. 4) എന്ന ഭാഗത്തിൽ നിന്നു കവി അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു വരുത്തിയിരിക്കുന്നവയാണു വ്യത്യാസം എന്നു നിശ്ചയിക്കാം. ഭാരതഗാഥയിൽ കഥകൾക്കു വരുത്തിയിരിക്കുന്ന ഭേദഗതികൾ പലതും അടിസ്ഥാനവും യുക്തിയും ഔചിത്യവും ഇല്ലാത്തവയും വികൃതങ്ങളും ആയിരിക്കുന്നവയാണ്. അവയിൽ അസംബന്ധങ്ങൾക്കും കുറവില്ല. ദുർല്ലഭമായി ചിലവയ്ക്കു യുക്തിയുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൻെറയും സ്പർശം കാണാം. ഗ്രന്ഥകാരൻെറ അജ്ഞതയുടെയും ചപലതയുടെയും ദുസ്സന്താനങ്ങളാണവയിൽ പലതും. അവയുടെ വികൃതത്വം ഉദാഹരണങ്ങൾ കൊണ്ടു വെളിപ്പെടുത്താം

അർജ്ജുനൻ ഉറങ്ങിക്കിടന്ന സമയത്തു ഉർവ്വശി മെത്തയിൽ ചെന്നു തലോടി.

ഉർവ്വശി താനെന്ന ഗർവവും കൈവെടി-
ഞ്ഞുർവ്വീശനായുള്ള പാർത്ഥൻ തന്നെ
നിദ്രയും പൂണ്ടു കിടന്നോരുനേരത്തു
മെത്തമേൽ ചെന്നു തലോടിനിന്നാൾ

(പു. 245) വേറെ ഒരു സന്ദർഭത്തിലും ഈ കഥ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഭദ്രനായുള്ള ധനഞ്ജയ നീ പണ്ടു-
നിദ്രയും പൂണ്ടുകിടന്നനേരം
കോമളമായൊരു രൂപത്തെക്കാൺകയാൽ
കാമമാൽ പൂണ്ടുള്ളോരുർവ്വശിതാൻ
പുത്രനെന്നുള്ളൊരു ഭാവമുണ്ടാകാതെ
സത്വരം ചെന്നു തൊട്ടനേരം

(പു. 260) ഈ ഭേദഗതി ചെറുതാണു. ഇതിന്നു അടിസ്ഥാനം വല്ലതും കണ്ടേക്കാം. കുന്തികണ്ണനെ കാണുന്നകഥയ്ക്കു വരുത്തിയിരിക്കുന്ന ഭേദഗതി എത്ര വികൃതമായിരിക്കുന്നു!

പാരാതെ പോയൊരു പാണ്ഡവമാതാവു
സൂൎയ്യതനൂജനെക്കണ്ടനേരം
തന്മുല രണ്ടും ചുരന്നതു കാരണ-
മെന്മകൻ താനെന്നവനറിഞ്ഞാൾ
നിൎമ്മലയായിവൾ പെറ്റവനല്ലവൻ-
ചെമ്മേമുതിന്നങ്ങു ചെല്ലുന്നേരം
കുന്തിതൻ നന്മുലയുണ്ടവരാക്കുമേ-
യന്തകഭീതിയില്ലൂഴിയിങ്കൽ
എന്നതു കാരണമംബുജലോചനൻ
മന്നവന്മാൎക്കു ജയിപ്പതിനായ്
പുള്ളായിച്ചെന്നവൾ കൊങ്കയിലുള്ള പാ-
ലെല്ലാമെ പിന്നെവരട്ടിനിന്നാൻ

(പു. 324 325) കൎണ്ണനെ കണ്ടസമയം മാതാവായ കുന്തിയുടെ മുല വാത്സല്യാതിരേകത്താൽ ചുരന്നു. ഉടനെ മുലകൊടുക്കുവാൻ ഭാവിച്ചു. കുന്തിയുടെ മുലപ്പാലു കുടിക്കുന്നവൎക്കു മരണം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല. കൎണ്ണൻ മുലകുടിച്ചു, മരിക്കാതെയിരിക്കുന്നതായാൽ പാണ്ഡവന്മാൎക്കു തോല്‌വി നേരിടും. ആ പ്രകാരം വരരുതു്. ഇങ്ങനെ വിചാരിച്ചു് കൃഷ്ണൻ കുന്തിയുടെ മുലപ്പാലു വററിച്ചു. ഈ കഥ വായിക്കുമ്പോൾ കൎണ്ണനു മുലകുടി പ്രായം മാറിയിട്ടില്ലഎന്നു തോന്നും.

യുധിഷ്ഠിരൻ അൎജ്ജുനന്റെ ഗാണ്ഡീവത്തെ നിന്ദിച്ചകഥ മൂലത്തിലുണ്ടു്. അതും കവി വിരൂപവും നിൎജ്ജീവവും അബദ്ധവും ആക്കിത്തീൎത്തിരിക്കുന്നു.

ചാപത്തെ നിന്ദിച്ചു ചൊന്നതുകേട്ടിട്ടു-
കോപിച്ചു ചൊല്ലിനാനൎജ്ജുനൻതാൻ
എന്നുടെചാപത്തെ നിന്ദിച്ചലോകരെ-
ക്കൊന്നുവീഴ്ത്തീടുവനല്ലയായ്കിൽ
പാരാതെയെന്നെഞാൻ കൊല്ലേണമെന്നുണ്ടു
ഘോരമായുള്ള പ്രതിജ്ഞയെന്നാൽ
അഗ്രജൻതന്നെ വധിക്കയില്ലെന്നിഞാൻ
നിഗ്രഹിച്ചീടുവനെന്നും ചൊല്ലി
ഖഡ്ഗവും വാങ്ങിമുതിൎന്നോരുനേരത്തു
പുഷ്കരലോചനനൎജ്ജുനൻതാൻ
പാണിയിൽ മേവുന്ന ഹേതിയെക്കൈക്കൊണ്ടു
ചേണുററു നിന്നു പറഞ്ഞുതെററി

(പു. 382) ഗാണ്ഡീവത്തെ ആക്ഷേപിച്ചുപറയുന്നവനെ വധിക്കുമെന്നു അൎജ്ജുനൻ പ്രതിജ്ഞചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. യുധിഷ്ഠിരൻ ഗാണ്ഡീവത്തെ നിന്ദിച്ചപ്പോൾ അൎജ്ജുനൻ സത്യത്തെ രക്ഷിക്കുന്നതിനു ജ്യേഷ്ഠനെ വധിക്കണം. എന്നാൽ അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്നതു ധൎമ്മമല്ലെന്നുകരുതി വാളെടുത്തു സ്വയം വെട്ടി മരിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെട്ടു. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ

ചെന്നു വാളുവാങ്ങി തടഞ്ഞു. ഇവിടെ അൎജ്ജുനനെ ജ്യേഷ്ഠവധത്തിൽ നിന്നും പിന്മാറ്റിയതു് കവിയുടെ ധൎമ്മവിചാരം ആകണം. എന്നാൽ അതു ശ്ലാഘ്യമാകുന്നു. എങ്കിലും ഈ കഥ മൂലവിരുദ്ധമാകുന്നു. മൂലത്തിൽ അത്യന്തം ഹൃദയംഗമവും പുളകോദ്ഗമജനകവും സുദീൎഘവും ആയി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു കഥയെ ഇവിടെ കവി എത്ര ശുഷ്കവും ബാലിശവും ആക്കിയിരിക്കുന്നു.

മൂലവിരുദ്ധവും അസംബന്ധമയവും ആയ മറ്റൊരു ഭേദഗതി നോക്കുക.

ആണ്ടാർ മാതാണ്ടുള്ള കൌരവൻ താനപ്പോൾ
രണ്ടായ്മുറിഞ്ഞങ്ങു ഭൂതലത്തിൽ
കണ്ഠഗത പ്രാണനായങ്ങു വീണതു
കണ്ടുനിന്നീടിന ധൎമ്മപുത്രൻ
മണ്ടിയണഞ്ഞു തലോടുന്നനേരത്തു
കൊണ്ടൽ നേർവൎണ്ണൻ വൻ കോപത്തോടെ
അന്തികസ്ഥനവെക്കൊണ്ടിങ്ങു പോരുമ്പോൾ
സന്താപം പൂണ്ടവൻതാനും ചൊന്നാൻ
അമ്മമൻതന്നെയും കൊന്നനിന്നെത്രയും
കല്മഷം പൂണ്ടുള്ള കാർവൎണ്ണരേ!
ഞങ്ങളിലത്രയും വൈരവും പൊങ്ങിച്ചു
സംഗരത്തിങ്കൽ മുടിച്ചപോലെ
തങ്ങളിൽതല്ലിമുടിഞ്ഞുപിന്നീടേണം
മംഗലരായുള്ള യാദവന്മാർ

(പു. 397-98) ദുൎയ്യോധനൻ യുദ്ധത്തിൽ തോററു ശരീരം രണ്ടായി മുറിഞ്ഞുവീണു. അതുകണ്ടു സങ്കടപ്പെട്ടു ധൎമ്മപുത്രൻ ചെന്നു തലോടി. അപ്പോൾ കൃഷ്ണൻ ചെന്നു പിടിച്ചുമാററി. ഉടനെ ക്രുദ്ധനായ ധൎമ്മപുത്രൻ കൃഷ്ണനെ ശപിച്ചു. "അമ്മാവനെ കൊന്ന മഹാപാപിയായ കൃഷ്ണാ! നീയാണല്ലോ ഞങ്ങളെ തമ്മിൽ തല്ലിച്ചു മുടിച്ചതു്. യാദവന്മാർ പരസ്പരം പോരിട്ടു നിന്റെ വംശവും നശിക്കട്ടെ". ഇങ്ങനെ ശാപം. പോർക്കളത്തിലെ ദയനീയമായ സ്ഥിതി ഗാന്ധാരി ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു കണ്ടു. അപ്പോൾ വിഷാദം വൎദ്ധിച്ചു. അടുത്തുനിന്ന കൃഷ്ണനെ ശപിച്ചു. ഇങ്ങനെ ഗാന്ധാരി ശപിക്കുന്നതായിട്ടാണു മൂലത്തിൽ കഥ പറയുന്നതു്. ഇതാണു ശരി. അതിനാണു അടിസ്ഥാനവും. ധൎമ്മപുത്രൎക്കു ഭഗവാനെ ശപിക്കുന്നതിനു കാരണമില്ല. ഭക്താഗ്രേസരനായ ധൎമ്മപുത്രരെക്കൊണ്ടു ഭഗവാനെ "കല്മഷം പൂണ്ടുള്ള കാർവൎണ്ണരേ!" എന്നുവിളിപ്പിച്ചതു കവിയുടെ മനോധൎമ്മവും അജ്ഞതയും വിചിത്രം എന്നുതന്നെ പറയണം.

സഹദേവൻ ദക്ഷിണദിക്കു ജയിക്കുന്നകഥ ഇരുപത്തിമൂന്നാമദ്ധ്യായത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അന്നു ത്രിഗൎത്തൻ എന്നു പേരായ ഒരു രാജാവു കേരളം വാണുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ രാജാവിനെയും തല്പുത്രിയായ കന്യകയേയും അഗ്നിയേയും സംബന്ധിക്കുന്ന ഒരു കഥ പ്രകൃതത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്. കേരളത്തിൽ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകൾ മാത്രം പാ

തിര്യത്വം ദീക്ഷിച്ചാൽമതിയെന്നും ക്ഷത്രിയസ്ത്രീകൾക്കു ബ്രാഹ്മണർ ഭർത്താക്കന്മാരാകണമെന്നും ഉപദേശിക്കുകയാണു ഈ കഥയുടെ ഉദ്ദേശമെന്നു തോന്നുന്നു. മഹാഭാരതകർത്താവു സ്വപ്നത്തിൽപോലും കേട്ടിരിക്കുന്നതല്ല പ്രസ്തുത കഥ. അതു വേണ്ടവിധം പൊടിപ്പും തൊങ്ങലും വച്ചു കവി വിവരിക്കുന്നു.

ശാകുന്തളോപാഖ്യാനംകഥ പ്രതിപാദിക്കുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളത്തിലെ അംഗുലീയവൃത്തം കവി സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ആ കഥ കുറെ ഏറെ വികൃതമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്.

ശാന്തനായുള്ളൊരു കാന്തനെച്ചിന്തിച്ചു
ദാന്തയായുള്ള ശകുന്തളതാൻ
ധ്യാനംതുടങ്ങിനാൾ കാന്തനെക്കാണ്മാനായ്
ദീനതപൂണ്ടു തളർന്നു മേന്മേൽ
ചാലെവളർന്നു നല്ലോളങ്ങളാളുമ-
ക്കാളിന്ദി തീരത്തു ചെല്ലുന്നേരം
ഭർത്താവു തന്നുടെ രൂപമങ്ങെത്രയും
ചിത്രത പൂണ്ടുള്ളൊരംഗുലീയം
വീണൊരുനേരത്തെടുത്തുവിഴുങ്ങിനാ-
നാണൊരുതോയത്തിൽ നിന്ന മത്സ്യം
പാരിച്ചതാപത്താൽ വാരിജലോചന
മാറത്തലച്ചു കരഞ്ഞാളപ്പോൾ
മത്തനായുള്ളൊരു ശ്രീ ദുർവ്വാസാവുതാൻ
ക്രുദ്ധനായ്നിന്നു ശപിച്ചാനപ്പോൾ
ഉത്തമനാരികൾക്കുത്തമമല്ലാത-
വൃത്തികളിങ്ങനെ കാട്ടുകയാൽ
അത്തൽപൂണ്ടോടിത്തൻ ചാരത്തു ചെല്ലുമ്പോൾ
ഭർത്താവു നിന്നെ മറന്നു പോക
കാളിന്ദീതോയത്തിൽ വീണൊരു മോതിരം
കാന്തന്നു കയ്യിലകപ്പെട്ടുമ്പോൾ
തന്നേയും ചിന്തിച്ചു സന്തതം മേവുന്ന-
നിന്നെയറിഞ്ഞു ഗ്രഹിക്കയെന്നും

(പു. 33-34) ശകുന്തള കൂട്ടാരും ഇല്ലാതെ ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലേക്കു പോയി. വഴിക്കു കയ്യിലെ മോതിരം കാളിന്ദിയിൽ വീണു. അതു ഒരു മത്സ്യം വിഴുങ്ങി. മോതിരം പോയതുകണ്ടു ദുഃഖിച്ചു ശകുന്തള മാറത്തടിച്ചുകരഞ്ഞു. അതുകണ്ടു കോപിച്ചു "നിന്നെ ഭർത്താവു മറക്കട്ടെ" എന്നു ദുർവ്വാസസ്സുമുനി ശപിച്ചു. ഇങ്ങനെയാണു മഹാഭാരതത്തിലേയും അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളത്തിലേയും കഥകൾ കൂട്ടിച്ചേർത്തു ഭാരതഗാഥയിൽ പ്രകൃതം വികൃതമാക്കിയിരിക്കുന്നതു്.

സർപ്പസത്രം ചെയ്ത ജനമേജയരാജാവിന "ചിത്രപാണ്ഡ്യമെന്ന വ്യാധി" ഉണ്ടായി. രാജാവ് അതുകൊണ്ടു സങ്കടപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾ വൈശമ്പായനൻ അവിടെച്ചെന്നു രോഗത്തിന്റെ കാരണം സർപ്പവധമാണെന്നും അതു മഹാഭാരതകഥ കേട്ടാൽ നീങ്ങുമെന്നും ഇനി പറഞ്ഞു. ഉടനെ രാജാവ് ഭാരതകഥ പറയണമെന്ന് അത്യാഗ്രഹത്തോടപേക്ഷിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ വൈശമ്പായനൻ ഭാരതകഥ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കുന്നു. മൂലത്തിൽ ഇപ്രകാരം ഒരു രോഗകഥയില്ല. സർപ്പസത്രം ചെയ്യുന്ന കാലത്താണു വൈശമ്പായനൻ രാജാവിനെ കഥ കേൾപ്പിക്കുന്നത്. എന്റെ ഭാരതപ്രവേശികയിൽ (പു. 98) ഞാൻ മൂലത്തിലെ കഥാസന്ദർഭം വിശദമായിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. സത്യവാദി എന്ന ഒരു മുനിയുടെ കഥ (പു. 68-69) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിലും വ്യത്യാസമുണ്ട്.

അംബോപാഖ്യാനത്തിലും സാരമായ ഭേദഗതി കാണുന്നു. അംബ തപസ്സ് ചെയ്തു ശിവനെ പ്രത്യക്ഷമാക്കി.

നാണംകെട്ടത്തോരു ഭീഷ്മരെക്കൊല്ലുവാ-
നാണായ്‌വരേണം ഞാൻ തമ്പുരാനേ !

(പു. 74) എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു. അപ്പോൾ,

നാരിമാരാരുമേ പുംസരായ്‌വന്നീടാ
പുംസന്മാർ നാരിയായ്ക്കൊണ്ടും വരാ
ശത്രുക്കളായ ജനങ്ങൾക്കു ചൊല്ലേറുമ
മൃത്യുവായ് ചെന്നിമ്മാറു നേരെ
അമ്പിൽ കഴുത്തിൽ ധരിച്ചവൻ ഭീഷ്മർ തൻ-
കാലനായ്‌വന്നീടും കാലത്താലേ

(പു. 74) എന്നു പറഞ്ഞു ഭഗവാൻ ഒരു മാല കൊടുത്തു. അംബ ആ മാല പാഞ്ചാലരാജാവിന്റെ ഗോപുരദ്വാരത്തിൽ തൂക്കിയിട്ടു പിന്നീടു സ്വയം ജീവനുപേക്ഷിച്ചു. തുഞ്ചത്തു എഴുത്തച്ഛന്റെ ഭാരതം കിളിപ്പാട്ടിലും ഈ കഥ മിക്കവാറും ഇങ്ങനെ തന്നെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. പുനത്തിനും എഴുത്തച്ഛനും ലഭിച്ച താളിയോല (മൂലം) ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ അംബയുടെ കഥ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു എന്നും ഇങ്ങനെയും അതിന്നു പാഠാന്തരമുണ്ടെന്നും വിശ്വസിക്കാം. എന്നാൽ ചില (മൂല) ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഈ കഥയുടെ പാഠം വേറെ വിധമാണ്.

അപശബ്ദങ്ങളെയും അടിസ്ഥാനമില്ലാത്ത അർത്ഥകല്പനകളെയും കുറിച്ചു ഇനി പ്രതിപാദിക്കാം. കൃഷ്ണഗാഥയിൽ ഇവയ്ക്കു തീരെ സ്ഥാനമില്ല. കവിയുടെ വ്യുൽപത്തിക്കുറവും ദുസ്വാതന്ത്ര്യപ്രകടനകൌതുകവും അശ്രദ്ധയുംകൊണ്ടാണ് അവ ഭാരതഗാഥയിൽ കടന്നു കൂടിയതെന്നു വിചാരിക്കണം. കുറെയൊക്കെ ക്ലേശിച്ചാൽ അവയിൽ ചില പ്രയോഗങ്ങൾ ദുഷ്ടങ്ങളല്ലെന്നു സമർത്ഥിക്കുവാൻ കഴിയുമായിരിക്കാം. എങ്കിലും അവ സഹൃദയഹൃദയോദ്വേഗജനകങ്ങൾ എന്നതിനു സംശയമില്ല. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ താഴെ കൊടുക്കുന്നു.

(പു. 178) ഇഷ്ടമായ്മേവുന്നോരപ്സരീ താൻ

(പു. 178) ബഭ്രുബാഹുവെന്ന പുത്രനുണ്ടായ്

(പു. 186) പഞ്ചദ്രുപദരെന്നിങ്ങനെ നാമമാം

(പു. 187) പൂരിച്ചു കൊണ്ടൊരു പദ്മഗന്ധി

(പു. 197) കുഡ്മളലോചനമാരെല്ലാരും

(പു. 225) സ്നാനിച്ചു വന്നാലും ദൈവകാന്തയെല്ലാരും

(പു. 226) സ്നാനിപ്പാൻ പോരുയോരു മാമുനിമാരെല്ലാം

(പു. 254) ദയ്ത്തയോടൊന്നിച്ചു മന്നവരൈവരും

(പു. 255) യത്നതകൂടാതെ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി

(പു. 258) ദയ്ത്തയെത്തന്നെയും കണ്ടനേരം

(പു. 272) പുണ്യമകന്നുള്ള പുംസന്മാർ മാനസം

കീഴിൽ വരച്ചിട്ടിരിക്കുന്ന പദങ്ങളെ നോക്കുക. "അപ്സരി" അപശബ്ദമാകുന്നു. "സ്ത്രീയാം ബഹുഷ്വപ്സരസഃ" (അമരം) എന്നുനോക്കുക. ബഭ്രുബാഹു ബഭ്രുവാഹനൻ ആകണം. ഭാരതത്തിൽ ബഭ്രുവാഹനൻ എന്നാണ് അൎജ്ജുനപുത്രന്റെ നാമം കാണുന്നതു്. പഞ്ചദ്രുപദരെന്നു പാഞ്ചാലീപുത്രന്മാൎക്കു പേരുള്ളതായി കാണുന്നില്ല. പഞ്ചദ്രൌപദേയരായിരിക്കാം പഞ്ചദ്രുപദരായതു്. ഇവൎക്കു പേർ വേറെയുണ്ടു്. പദ്മഗന്ധി മത്സ്യഗന്ധിയെപ്പോലെ ശരിയാകുകയുള്ളൂ. കുഡ്മളലോചന എന്ന പദം കവിസമ്പ്രദായത്തിനു യോജിക്കുകയില്ല. സ്നാനിക്കുക നടപ്പും ഭംഗിയുമുള്ള പ്രയോഗമല്ല. ദയിതയെച്ചുരുക്കി ദയ്തയാക്കിയതു ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. യത്നം കൊണ്ടു സാധിക്കാവുന്നിടത്തു യത്നത അനാവശ്യമാണ്. പുംസന്മാർ ഭംഗിയുള്ളതും സ്വീകാൎയ്യവും ആയ പദമല്ല. പുമാന്മാർ തന്നെ ഉത്തമം.

(പു. 264) പാണിത്തലങ്ങളിൽ ചേർത്തുതന്നായ്

(പു. 214) ഔവ്രതസ്നാനവുമാചരിച്ചാൻ

പുത്രന്മാരേകശതങ്ങൾ ലഭിക്കയെ-

(പു. 79) ന്നർദ്ധേന്ദുമൌലി വരം കൊടുത്താൻ

(പു. 76) അംബാലതന്നുടെ കെട്ടകം പൂകിനാൻ

'പാണിത്തലം' പാണിതലം ആകേണ്ടതാകുന്നു. പക്ഷേ ഇതു പകൎത്തി എഴുതിയവരുടെയോ അച്ചുകൂടക്കാരുടെയോ പിശക് ആയേക്കാം. അവഭൃഥം ഒടിച്ചു ചതച്ചു് "ഔവ്രതം" ആക്കിയതു വലിയ ദുസ്സ്വാതന്ത്ര്യമായിയെന്നു പറയണം. അംബാലികയെ അംബാലയെന്നു മാററിയതും നന്നായില്ല. ചില പദങ്ങൾക്കു കവി അൎത്ഥം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു് വിചിത്രമായിരിക്കുന്നു.

കൎണ്ണത്തിന്നുടെ പുറപ്പെട്ടകാരണം

കൎണ്ണനെന്നിങ്ങനെ പേരുമായി

(പു. 81) കുന്തിയുടെ കൎണ്ണത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടതുകൊണ്ടാണ് കൎണ്ണനു ഈ നാമം വന്നതു്.

ഉച്ചൈശ്രവസ്സുകളായിവിളങ്ങുമനോ-
രശ്വങ്ങൾ കോപിച്ചുനിന്ദിക്കയാൽ
അശ്വത്ഥാമാവെന്നു നാമത്തെച്ചൊല്ലിനാ-
രുച്ചത്തിലമ്മാരുനിർജ്ജരന്മാർ

പു. 116) ഇപ്രകാരമാണ് അശ്വത്ഥാമാവിന് പ്രസ്തുത നാമം ഉണ്ടായതു്.

ശാന്തനു സൂനുവായ്വന്നതുകാരണം
ശന്തനുവെന്നു പ്രസിദ്ധനായോൻ.

(പു 40) ശാന്തനന്റെ പുത്രനായതുകൊണ്ടു ശന്തനുവിനു ഈ പേർ സിദ്ധിച്ചു.

ഭാരതഗാഥയിലെ കഥാഭേദഗതികളെയും അപശബ്ദങ്ങളെയും കുറിച്ചു ശ്രീ. പി. കെ. നാരായണപിള്ള ഇപ്രകാരം പറയുന്നു. "അപൂർവ്വമായി അവിടവിടെ ചില അപശബ്ദങ്ങൾ കാണുന്നതു കവിയുടേതോ ഗ്രന്ഥമെഴുത്തുകാരന്റെയോ അച്ചടിക്കാരുടെയോ എന്നു അനായാസേന നിർണ്ണയിക്കുവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. കവിയുടേതല്ലെന്നുവിചാരിപ്പാനാണ് അധികം ന്യായം. കഥാഗതിയിലുള്ള ഭേദഗതികളിൽ ചിലതു കവിയുടെ സ്വമേധയാലുള്ള ചാപലത്തിന്റെ ഫലവും മററു ചിലതു മഹാഭാരതത്തിനുള്ള പാഠഭേദങ്ങളിലും ഭാരതകഥകളെ ഉപന്യസിക്കുന്ന മററുകൃതികളെ ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ളതിലും നിന്നു ഉത്ഭവിച്ചിട്ടുള്ളവയാണെന്നു തോന്നുന്നു." ഈ അഭിപ്രായത്തിൽ അല്പമേ വാസ്തവാംശമുള്ളു. ഭാരതഗാഥയിലെ അപശബ്ദങ്ങൾ "അപൂർവ്വ"മല്ല ധാരാളം ഉണ്ടു്. അവയിൽ ചിലതു എഴുത്തുകാരുടേയും അച്ചടിക്കാരുടേയും പ്രസാധകന്റെയും പിശകുകൊണ്ടു വന്നതാണെന്നു വിചാരിക്കാം. എന്നാൽ അബദ്ധങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗത്തിന്റെയും സ്രഷ്ടാകർത്താവു കവിയെന്നുള്ളതാണു സത്യം. പലപദങ്ങളും വൃത്തഭംഗം നേരിടാതെയിരിക്കുവാൻവേണ്ടി മാററിമറിച്ചു വികൃതമാക്കിയതാണു്. ദയിതയെന്ന പദത്തെ ദയ്തയെന്നു ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതുംമററും ഉദാഹരണം. എഴുത്തുകാർ അങ്ങിനെയുള്ള മാററങ്ങൾ ചെയ്യുകയില്ല.

രുഗ്മിണിയാദിയായ് മേവിനിന്നീടുന്ന-
കുഡ്മളലോചനമാരെല്ലാരും

(പു. 197) ഇവിടെ പ്രാസം ശരിയാകുവാൻ ഉപയോഗിച്ച പദമാണു കുഡ്മളലോചന. 'ഏകശതം' എന്നു വേണ്ടിടത്തു 'ഏകശതങ്ങൾ' എന്നു ഉപയോഗിച്ചതു അവധാനക്കുറവുകൊണ്ടാകും. 'പുംസൻ' പുംസന്മാർ' എന്നിങ്ങനെ ഉപയോഗിച്ചതു ദുസ്സ്വാതന്ത്ര്യംകൊണ്ടു ആകുന്നു. അതുകൊണ്ടു അബദ്ധങ്ങൾ കവിസൃഷ്ടങ്ങൾ എന്നുവിചാരിക്കയാണു യുക്തം.

കഥയ്ക്കു വരുത്തിയിരിക്കുന്ന ഭേദഗതികളിൽ ചുരുക്കം ചിലതിനു മൂലത്തിന്റെ പാഠാന്തരവും മററു ചിലതിനു അന്യഗ്രന്ഥങ്ങളും അടിസ്ഥാനമെന്നു സമ്മതിക്കാം. എന്നാൽ ഭേദഗതികളായികാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾ പലതും കവിചാപലത്തിന്റെ ഫലം ആകുന്നു. കണ്ണശ്ശൻ തുഞ്ചത്താചാര്യൻ കോട്ടയത്തു രാജാവു കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ മുതലായ മഹാകവികൾ ഭാരതകഥകൊണ്ടു കൈകാര്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നവരാണു്.

അവരുടെ കൃതികളിൽ ഏതാദൃശങ്ങളായ വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട് അവർ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നവയും മൂലം പകർത്തിയിരിക്കുന്നവയും ആയ താളിയോല ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഭാരതഗാഥയിലെ ഭേദഗതികൾക്കു അനുകൂലമായിരിക്കുന്ന പാഠാന്തരങ്ങൾ ഇല്ലെന്നു തീർച്ചയാക്കാം. അന്യഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണുവാൻ കഴിയാത്ത അബദ്ധകഥകൾ കെട്ടിയുണ്ടാക്കി ഭാരതകഥയിൽ ചേർത്തകവിയുടെ സാഹസവിലാസം അസാമാന്യമായിരിക്കുന്നു.

കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഭാരതഗാഥയിലും ആശയാദികൾകൊണ്ടു ഐക്യത്തോടുകൂടിയ അനേകം ഭാഗങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നു മുമ്പു പറഞ്ഞുവല്ലോ. അവയിൽ ചിലതു ഉദാഹരിച്ചുകാണിക്കാം.

കാർമ്മുകിൽ മാലകൾ കാൽപിടിച്ചീടിന
(കൃ-ഗാ-പു· 8) കാന്തിതെല്ലുണ്ടൊരു മെയ്യുമായി.
കാർമ്മുകിൽമാലകൾ കാൽപിടിച്ചീടിന
കാർകുഴൽ ചുററിച്ചുഴച്ചുപിന്നെ
(ഭാ-ഗാ-പു. 222) ഇവയിലെ പൂർവ്വപാദങ്ങൾ അഭിന്നങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

ചോരിവായായൊരു ചെന്തൊണ്ടിതൻ കനി
ചാരത്തുകണ്ടതു കൊത്തുവാനായ്
മെല്ലവെ ചെല്ലുന്ന പൈങ്കിളിച്ചുണ്ടതോ
(കൃ-ഗാ-പു. 11) ചൊല്ലുവാൻതോന്നുന്നു നാസകണ്ടാൽ
നീടുററതിന്നുള്ള ചോരിവാ കണ്ടിട്ടു
കേടററചെന്തൊണ്ടിയെന്നു നണ്ണി
മണ്ടിവന്നീടുന്ന പൈങ്കിളിതന്നുടെ
(ഭാ-ഗാ-പു. 155) ചുണ്ടെന്നുചൊല്ലാമന്നാസകണ്ടാൽ

ചോരിവാ, ചെന്തൊണ്ടി, പൈങ്കിളി, നാസകണ്ടാൽ എന്ന പദങ്ങൾ രണ്ടിലും ഒന്നുതന്നെ. ആശയൈക്യം സുസ്പഷ്ടം.

ചൊല്ലുന്നതെല്ലാമെ നൽകുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ചൊല്ലുവാനേതുമേ ശങ്കിക്കേണ്ട
പ്രാണങ്ങൾതന്നെയും നൽകുവാൻ ചൊല്ലുകിൽ
(കൃ-ഗാ-പു. 173) കാണങ്ങളെന്നതോ പിന്നെയല്ലോ
മുത്തുകളാകിലും രത്നങ്ങളാകിലും
വസ്ത്രങ്ങളാകിലുമെന്നിയേ ഞാൻ
എന്നിൽ വിളങ്ങുന്ന പ്രാണങ്ങളാകിലും
തന്നിന്നീടുവാൻ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടാൽ
(ഭാ-ഗാ-പു. 205) ഇവയിലും ആശയം ഒന്നായിരിക്കുന്നു.
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ കാമിനിയായ ഞാൻ
കാൽനടപൂണ്ടു നടക്കവേണ്ട

എന്നങ്ങനെന്നിനിന്നെന്നകണക്കെയ-
ന്നിന്നുള്ളമന്നവൻ മാനസത്തിൽ
ചെന്നുകരേറി വിളങ്ങിനിന്നീടിനാ-
(കൃ-ഗാ-പു. 140) ളിന്ദുതാൻ പൊയ്കയിലെന്നപോലെ
ഇങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു ചഞ്ചാതിമാരായു-
ള്ളംഗനമാരുമായ്മന്ദമന്ദം
ഇന്ദ്രതനൂജൻെറ മാനസമായുള്ളൊ-
സ്യന്ദനമേറിയണഞ്ഞുമെല്ലെ.

(ഭാ-ഗാ-പു. 168) ഇവയിൽ ആദ്യത്തിലെ 'മന്നവർമാനസ'വും മറേറതിലെ 'ഇന്ദ്രതനൂജ........സ്യന്ദ'നവും ഭാവംകൊണ്ടു യോജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദാനവവൈരി .... ദാനവൻ താൻ

(കൃ-ഗാ-154) എന്നു മുൻപു ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗവും,

വീരനായുള്ളൊരു പാണ്ഡുനന്ദനൻ
പാരണയാക്കിനാൻ ശൂലികരംക്കം

(ഭാ-ഗാ-പുറം. 227) എന്നതും എങ്ങിനെ ഇണങ്ങിയിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക. "പാരണ" ഭാരതഗാഥാകാരൻ വേറെയും ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ദീപവും ചാലെപ്പൊലിച്ചു കളഞ്ഞുടൻ
ദീപമില്ലെന്നങ്ങു ചൊല്ലും പിന്നെ

(കൃ-ഗാ-പു. 206)

ദീപവും ചാലെത്തകൎത്തു കളഞ്ഞിട്ടു
ദീപമില്ലെന്നു വിളിച്ചു ചൊല്ലും

(ഭ-ഗാ-പു 182) ഈ രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾക്കും ആശയവ്യത്യാസം അല്പവുമില്ല. പദങ്ങളിൽ കാണുന്ന വ്യത്യാസം നിസ്സാരമാകുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഭാരതഗാഥയിലും സുഭദ്രാൎജ്ജുനന്മാരുടെ പ്രേമചാപല്യത്തെ വൎണ്ണിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഒരേ മനോധർമ്മത്തിൽനിന്നു ജനിച്ചവയെന്നു നിശ്ചയിക്കാം അത്രയ്ക്കു അവയ്ക്കു ഐക്യം കാണുന്നു.

എന്നുടെ മാനസ ....മെന്നു നണ്ണി

(കൃ-ഗാ-പു. 195) എന്നു മുൻപ് ഉദ്ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗവും താഴെ ചേൎക്കുന്നതും എങ്ങനെയിണങ്ങിയിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക.

ഒല്ലാത കാരിയം തന്നിലിന്നിങ്ങനെ
ചെല്ലരുതെന്നു ഞാൻ ചൊല്ലുന്തോറും
എന്നേയും കൈവിട്ടു ചാടിനിന്നീടുന്നു
പിന്നെയും പിന്നെയുമെന്നാലിപ്പോൾ

(ഭാ-ഗാ-പു. 26) താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ ഒരു കവി രചിച്ചവയല്ലെന്നു ഏതു സഹൃദയനു പറയാൻ സാധിക്കും?

ഇന്ദിര തന്നുടെ പുഞ്ചിരിയാകുന്നൊരു-
ചന്ദ്രിക മെയ്യിൽ പരക്കയാലേ

പാലാഴിവെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിനിന്നീടുന്ന
നീലാഭമായോരു ശൈലം പോലെ

(കൃ-ഗാ-പു. 1)

കാർത്തിക മാരുതൻ ഗാത്രപ്രികാരമാം
ദീപ്തികൾ മെയ്യിൽ പരക്കയാലേ
കാളിന്ദീവെള്ളത്തിൽ മുങ്ങി നിന്നീടുന്ന-
കൈലാസശൈലം താനെന്നപോലെ

(ഭാ-ഗാ-പു. 235) ഇവിടെ സന്ദർഭത്തിന്റെ സ്ഥിതിയനുസരിച്ചു "പാലാഴിവെള്ളം" "കാളിന്ദീവെള്ളവും" "നീലാഭമായ ശൈലം" കൈലാസശൈലവും ആയി എന്തുമാത്രം വ്യത്യാസം. ഇതുപോലെ ഉദാഹരിക്കപ്പെടാവുന്ന ഭാഗങ്ങൾ വേറെയുമുണ്ട്.

കൃഷ്ണഗാഥയിലെ കവിതാഗുണങ്ങൾ പലതും ഭാരതഗാഥയിൽ ഉയന്ന നിലയിലല്ലെങ്കിലും കാണാവുന്നതാണ്. ഫലിതശകലങ്ങളും സരസങ്ങളായ ഉപമാദ്യലങ്കാരങ്ങളും ധർമ്മോപദേശങ്ങളും രസോൽക്കർഷത്തോടുകൂടിയ വർണ്ണനങ്ങളും പ്രസ്തുതകൃതിയിൽ ഇല്ലാതെയില്ല. അതിലെ ചില വർണ്ണനങ്ങൾ വിശിഷ്ടങ്ങളെന്നു സഹൃദയന്മാർ സകൌതുകം സമ്മതിക്കും. പ്രതിഭാസമ്പത്തോടുകൂടിയ ഒരു കവിക്കു മാത്രം നിർമ്മിക്കുവാൻ കഴിയുന്നന്ന പല ഭാഗങ്ങളും ഭാരതഗാഥയിലുണ്ട്. മുൻപു കാണിച്ച ദോഷങ്ങളെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു ഭാരതഗാഥയിൽ യഥാർത്ഥകവിതാവിലാസം കുറവെന്നു അഭിപ്രായപ്പെടുന്നതു തെററായിരിക്കും.

സാരവത്തുകളായ ധർമ്മോപദേശങ്ങൾ ഭാരതഗാഥയിൽ ചുരുക്കമായിട്ടെങ്കിലുമുണ്ട്. അവയിൽ ചിലതു ഇവിടെ കാണിക്കാം.

ബാല്യത്തിൽ താതൻ തൻ ചൊല്ലിങ്കൽ നിൽക്കേണം
ബാലികമാർ പിന്നെ യൌവനത്തിൽ
ഭർത്താവിൻ ചൊല്ലിലടങ്ങി നിന്നീടേണം
വൃദ്ധതയിങ്കൽ തൻ പുത്രൻ ചൊല്ലിൽ
സ്വാതന്ത്ര്യമായിട്ടു കാട്ടരുതെന്നത്രേ
ഗാഥകളോരോന്നിൽ ചൊല്ലി കേൾപ്പൂ

(പു. 31-32) "പിതാ രക്ഷതി കൌമാരേ" ഇത്യാദി പ്രസിദ്ധ പദ്യത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരമാണ് ഈ ഭാഗം. മാതാവിന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെക്കുറിച്ചു ഇപ്രകാരം പറയുന്നു.

പാതക സാധനമായവയാകിലും
മാതാവിൻ ചൊല്ലാലെ യാചരിച്ചാൽ
മായമായുള്ളോരു പാതകം കൈവിട്ടു
സായൂജ്യസാധനമായ്‌ക്കൂടും
സത്യമാകുന്നതും ധർമ്മമാകുന്നതും
മുക്തിയാകുന്നതുമമ്മയത്രേ
മാതാവിൻ മേൽപ്പെട്ടു മററൊരു ദൈവതം

വേദശാസ്ത്രങ്ങളിൽ കണ്ടില്ലെങ്ങും
ഈശ്വരന്മാർക്കുമിന്നമ്മതാനേക്കയോ-
ളാശ്രയമായതു തേറിനാലും

(പു. 170) ഈ ഭാഗം "മാതൃദേവോഭവ" എന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായിരിക്കുന്നു.

ഈശനു പോലും പിഴയ്ക്കയില്ലേതുമേ
രാശീശന്മാരുടെ കല്പിതങ്ങൾ

(പു. 139) ഗ്രഹനിലയനുസരിച്ചുള്ള ഗുണദോഷങ്ങൾ ഈശ്വരന്മാരും അനുഭവിക്കേണ്ടിവരും. അതിനു തെറ്റു വരുന്നതല്ല. ഈ തത്വത്തിനു ദൃഷ്ടാന്തമായിട്ടു "അക്കൻ തുടങ്ങിന ജ്യോതിർഗ്ഗണങ്ങളാൽ മുക്കണ്ണനുണ്ടായ ദീനം" പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മാവു ശിവശിരസ്സു കാണുവാൻ പുറപ്പെട്ടുവെന്നും മറ്റുമുള്ള കഥയെയിവിടെ ഒരു വിധം വിസ്തരിച്ചു പറയുന്നുണ്ടു്. ശിവന്റെ "തീക്കനൽ കണ്ണിൽ" ജ്യോതിഷപുസ്തകങ്ങൾ ദഹിച്ചു എന്നൊരു കഥയും ഈ പ്രകൃതത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. ഇവ നാടൻ കഥകളാകുന്നു. കവിയ്ക്കു ജ്യോതിഷത്തോടു പക്ഷപാതമുണ്ടെന്നതിനു ഈ ഭാഗം നല്ല ലക്ഷ്യമാണു്.

മനോഹരങ്ങളായ ഉപമാദ്യലങ്കാരങ്ങൾ കല്പിക്കുന്നകാര്യത്തിൽ കവി വിദഗ്ദ്ധനെന്നു കാണിക്കുന്നവയാണു് താഴെ കൊടുക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ.

മേളത്തിൽ പൂണുന്ന പാവകദേവനു
കാളും വിളിക്കുന്നതെന്നപോലെ
കേകികൾ മുൻപായ ഖേചരവൃന്ദങ്ങൾ
മാഴ്കിത്തളർന്നങ്ങു കൂകി നിന്നു

* * *

വൃഷ്ടികൊണ്ടേതുമേ പേടിയില്ലിന്നു നീ-
യിഷ്ടമായുണ്ടാലുമെന്നും ചൊല്ലി
സന്താപം പൂണ്ടുള്ള പാവകദേവനു
ഛന്ദത്തിൽ ച്ഛത്രം പിടിച്ചപോലെ
ദീനത പൂണ്ടുള്ള നാഗങ്ങളെല്ലാമേ
ആനനം ചാലെപ്പരത്തി നിന്നു
കാനനം തന്നിൽ വളർന്നു നിന്നീടുന്ന
നാനാചരങ്ങളും ദാരുക്കളും
കല്മഷം കൈവിട്ട ഭൂതങ്ങളെല്ലാമേ
ബ്രഹ്മത്തിൽ ചെന്നു ലയിക്കും പോലെ
പാവകൻ തന്നിലടങ്ങുന്ന നേരത്തു

(പു. 190-191) ഇപ്രകാരം കവിതയെഴുതുവാൻ കഴിയുന്ന ഒരു കവിയെ ഭാവനാശൂന്യനെന്നു എങ്ങിനെ പറയാം? ഭയങ്കരമായ മഴയുണ്ടായപ്പോൾ സർപ്പങ്ങൾ പത്തി (മുഖം) വികസിപ്പിച്ചു നിന്നു് അതു തടുത്തു. അതു കണ്ടാൽ മഴയെ ഭയപ്പെടേണ്ടെന്നും യഥേഷ്ടം നീ കാടു ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളുകയെന്നും അഗ്നിയോടു പറഞ്ഞു സർപ്പങ്ങൾ കട

പിടിക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. ഹൃദ്യതയേറിയ ഭാവന. ജീവികളെല്ലാം അഗ്നിയിൽ അടങ്ങിയൊതുങ്ങി ബ്രഹ്മത്തിൽ ചെന്നു ലയിക്കുന്നതുപോലെ.

ഒരു വിരഹവർണ്ണനമാണു് താഴെ ചേർക്കുന്നതു്:-

ഊണുമുറക്കും മറന്നു തുടങ്ങിനാൻ
നാണവും ധൈര്യവുമവ്വണ്ണമേ
അന്തിയെന്നാരേലും ചൊല്ലുന്നതാകിലോ
ചെന്തീയിൽ വീഴുന്നോനെന്നും ചൊല്ലും
പുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള മാലകളോരോന്നേ
സർപ്പങ്ങളെന്നിട്ടെടുത്തു ചാടും
കണ്ണാടിയോരോന്നു കാണുന്ന നേരത്തു
തിണ്ണം തകർത്തങ്ങു ചൂർണ്ണമാക്കും
മെയ്യിലെഴുന്നൊരു ചൂടു പൊറായ്കയാൽ
ശയ്യയിൽ നിന്നങ്ങിറങ്ങി നന്നായ്
വിദ്രുമം കൊണ്ടു പടുത്തു നിന്നെത്രയും
ഭദ്രമായുള്ളൊരു മണ്ഡപത്തിൽ
പാരാതെ ചെന്നു കിടന്നോരു നേരത്തു
പാരിച്ച താപം പൊറായ്കയാലേ
തീക്കനൽ തന്നിൽ കിടത്തി നിന്നീടായ്വിൻ
മൂക്കരേ നിങ്ങളെന്നെന്നും ചൊല്ലും

(പു. 271-272) കൃഷ്ണഗാഥയിൽ ഗോപീവിരഹം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗത്തിന്റെ ഛായ ഇതിൽ കാണാം. അന്തിയെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ചെന്തീയിൽ വീഴുന്നവനെന്നു പറയുന്നതും പുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടു കെട്ടിയ മാല കാണുമ്പോൾ പാമ്പു് എന്നു വിചാരിച്ചു 'എടുത്തു ചാടുന്നതും' മററും നല്ല ഫലിതങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്.

ഉപമകൾ എത്രയും സന്ദർഭോചിതങ്ങളും ഭാവപുഷ്ടങ്ങളും ആയിരിക്കുന്നു! എന്നു നോക്കുക.

ശ്വാവിനു വന്നോരു താപത്തെപ്പോക്കുവാൻ
ഗോവിനെക്കൊല്ലുകയെന്നപോലെ.

(പു. 71) അംബയുടെ ദുഃഖം ശമിപ്പിക്കുന്നതിനു ഭീഷ്മരെ പ്രതിജ്ഞാലംഘനത്തിനു പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതു് ഇതുപോലെയാണു്. പരിഹാസം അത്യന്തം ഭാവഗർഭമായിരിക്കുന്നു.

കേസരിനാരി താൻ ജംബുകി തന്നുടെ
ദാസിയായ് മേവുന്നിതെന്നപോലെ
ഭൂപതി തന്നുടെ ജായതൻ ദാസിയായ്
ദ്രൗപദിദേവി വിളങ്ങി നിന്നാൾ

(പു. 267) വിരാടപത്നി ജംബുകി. ദ്രൗപദി സിംഹസ്ത്രീ. കേസരിയും ജംബുകവും സാഹിത്യപ്രസിദ്ധങ്ങളായ ഉപമാനങ്ങളാണു്. അതുകൊണ്ടു അതിനു പുതുമയില്ല. എങ്കിലും പ്രകൃതത്തിൽ ഭാവപുഷ്ടിയുണ്ടു. കീചകന്റെ സമീപത്തു ദ്രൗപദി ചെന്നതു,

കുഞ്ജരവൈരിതാൻ മേവിനിന്നീടുന്ന—
പഞ്ജരം പൂകിനോരേണംപോലെ

(പു. 276) ആകുന്നു. ഇതും അനേകം കവികൾ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന അലങ്കാരമാണു്. ഈവക ഉപമകൾ സാഹിത്യത്തിലെ പൊതുസ്വത്താകയാൽ എല്ലാവർക്കും സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണു്.

വേദവ്യാസമുനിയുടെ രൂപം:—

ദണ്ഡുണ്ടു ദക്ഷിണബാഹുവിലമ്പോടു
കുണ്ഡികയുണ്ടുയിടത്തുകയ്യിൽ
മുററത്തിരുകിന കററച്ചിടയുണ്ടു
കററമകന്നുള്ള മേഖലയും.

(പു. 51, 52) കിരാതിയുടെ വേഷം ധരിച്ച ശ്രീപാർവ്വതിയുടെ വർണ്ണനം:—

ശ്യാമളകാന്തി കലർന്നുനിന്നൊത്രയും
കോമളമായൊരു പൂവലംഗം
കാളപയോദങ്ങൾ പോലെയങ്ങാക്കിനാൾ
ചേലയും കൈവിട്ടു തോലുടുത്താൾ.
ചെങ്കനകങ്ങൾതൻ മാലകൾനീക്കിനൽ—
ച്ചെങ്കുന്നിമാലയും കൊണ്ടണിഞ്ഞാൾ
പാരുററനെററിമേൽ തൊട്ടു തൊടുകുറി
ദാർവ്വികൊണ്ടാക്കിനാൾ പാർവ്വതിതാൻ
ശില്പംകലർന്നുള്ള തോൾവളയെല്ലാമെ
കല്പികളായിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
പാടകം ചൂടകം താലികൾ താവടം
കേടകന്നീടിന കാഞ്ചികളും
മോതിരജാലവും നൂപുരക്കൂട്ടവും
നീതികൻ തന്മയമായ് ചമഞ്ഞു
ചാരുവായുള്ളോരു ശംഖവും പാരയും
വാരുററകൈകളിൽ ചേർത്തുചെമ്മേ
ശാന്തനായുള്ളോരു കാന്തൻതൻ പിന്നാലേ
കാന്താരംതന്നിലകത്തുപുക്കാൾ.

(പുറം 238) ഈ വർണ്ണനങ്ങൾക്കു നിസ്സീമമായ സ്വാരസ്യം അനുഭവസിദ്ധമാണു്. ദണ്ഡും കുണ്ഡികയുമെല്ലാം ഋഷിയായ വ്യാസനും, ശംഖും പാരയും കിരാതിക്കും നല്ലതുപോലെ ഇണങ്ങുന്നു. ഈ പ്രകൃതവും,

കന്നിന്മകളുമതിന്നനുകൂലം
കന്നിക്കുരുകലമാലയണിഞ്ഞു

ഒട്ടു കറുത്തൊരു പുടകയുടുത്തു
കൊട്ടയെടുത്തൊരു കോലുമെടുത്തു
ശങ്കരഭാമിനി കൈകളിലങ്ങഥ
ശംഖും മുട്ടവുകൾ കൊണ്ടുനിറച്ചു
മെച്ചമിയന്നൊരു കൈവിരൽ മുഴുവൻ
പിച്ചളമോതിരമിട്ടു വിളങ്ങി.

(കിരാതം-തുള്ളൽ) എന്ന വർണ്ണനവും ഒരുമിച്ചുനോക്കുന്നതു് രസകരമായിരിക്കും. കുഞ്ചന്റെ അനുഗൃഹീതമായ വാഗ്വിലാസം ഈ വർണ്ണനത്തിൽ ഓളംതല്ലുന്നു. ഗാഥയിലെ വർണ്ണനത്തിനും അനന്യാദൃശമായ ഒരു ഭംഗിയുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം.

വഞ്ചിച്ചുനോക്കിനാൾ കിഞ്ചനയങ്ങവൾ
പഞ്ചശരാർത്തിയാലൊന്നുമെല്ലെ.

(പു. 166) "വഞ്ചിച്ചുനോക്കിനാൾ" എന്നതിനു്, മററാരും കാണാതെ ഒളിച്ചുനോക്കിയെന്നർത്ഥം. ഇവിടെ പാഞ്ചാലി കർണ്ണനെ "പഞ്ചശരാർത്തി" ഹേതുവായിട്ടു നോക്കിയെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു് അസംബന്ധമായിരിക്കുന്നു. "വഞ്ചിച്ചുനോക്കുക' നന്നായിട്ടുണ്ടു്. ഈ പ്രയോഗം മറെറാരുസന്ദർഭത്തിലും കാണാം.

മട്ടലർബാണമാലുള്ളിൽ മുഴുത്തിട്ടു
കട്ടങ്ങു നോക്കിനാൾ കന്യകതാൻ.

(പു. 181) കവി സ്ത്രീസ്വഭാവമർമ്മജ്ഞനും ഫലിതരസികനും എന്നു് ഈ ഭാഗങ്ങൾ തെളിയിക്കുന്നു. ഭാഷാരാമായണ ചമ്പുവിലും (സീതാസ്വയംവരം) ഒരു "കട്ടുനോട്ടം" ഉണ്ടു്. വിവാഹരംഗത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്ന സീതാദേവി "വ്രീളാവേശനരാമാനനമിടയിടയിൽ കട്ടുനോക്കി പ്രമോദവ്യാലോലാ" എന്നു നോക്കുക. ഇവ ഒരു കവിയുടെ കൃതികളെന്നു് എന്തുകൊണ്ടു വിചാരിക്കുവാൻ പാടില്ല?.

ശബ്ദംകൊണ്ടും അർത്ഥംകൊണ്ടും മനോഹരമായ ഒരു ഭാഗമാണു് താഴെ ചേർക്കുന്നതു്.

ദണ്ഡെടുത്തവർപോരു ദണ്ഡിക്കുംനേരത്തു
ദണ്ഡിതന്നുള്ളിലും ദണ്ഡമുണ്ടാം.

(പു. 123) ദുര്യോധനഭീമന്മാർ ദണ്ഡു് എടുത്തു് പ്രയോഗിക്കുന്ന സമയം കാലനും ഭയമുണ്ടാകും. അവർ അതിൽ അത്രയ്ക്കു വിരുതന്മാരാണു്.

വേതണ്ഡം തന്നുടെ നാദത്തെക്കേട്ടോരു-
കേസരിവീരൻ താനെന്നപോലെ.

(പു. 240) ബീഭൽസു തന്നുടെ കായമങ്ങെത്രയും
ബീഭത്സമായിച്ചമഞ്ഞുതപ്പോൾ.

(പു. 246) ഇവ അർത്ഥഗർഭങ്ങളായ രണ്ടു കല്പനങ്ങളാണു്. 'ബീഭത്സു'വിനു ഏററവും ശ്ലാഘ്യൻ എന്ന അർത്ഥവും ഗ്രഹിക്കാം.

രസനിവേശനത്തിൽ കവി അപടുവായിട്ടാണ് കാണപ്പെടുന്നതു്. പല പ്പോഴും ശബ്ദത്തിനും ആശയത്തിനും ക്ഷീണം കാണുന്നു. അഭിമന്യു മരിച്ചിട്ടുള്ള സുഭദ്രയുടെ വിലാപം നോക്കുക. എത്ര നിർജ്ജീവം!.

പെൺമയമാകിയ നിർമ്മലദേഹമോ
നന്മുഖപദ്മമോയെന്മകനേ!
അമ്മിഞ്ഞിചാലെച്ചുരത്തിനിന്നുടമ്പൊ-
ളുന്മേഷം പൂണ്ടു വരുന്നതോതാൻ
കൗതുകവിദ്യയോ ധൈര്യമോ വീര്യമോ
ഏതു മറപ്പതെൻപൈതലേ ഞാൻ.

(പു. 360) ഇതിലെ ശോകം വികലമായിരിക്കുന്നു.

ആച്ചിമാർ വീട്ടിലുള്ള കുറകളാദിയായ്
കാച്ചുപാൽ വെണ്ണ കവർന്നവൻതാൻ
ചേർച്ചയെന്നുള്ളതും കേട്ടുള്ള മന്നവ!
ചാർച്ചയോ വാരിധിചാരനല്ലോ
മാരനെപ്പണ്ടു ജയിച്ചതുകാരണം
ഭാര്യയ്ക്കുപാതിമെയ് കോഴനല്കി
ഷണ്ഡമായ്പോയൊരുമൂർത്തിയെഭസ്സവിച്ചു-
കൊണ്ടതുമെത്രയും ചേരുവോന്നേ.

(പു. 241) ഇവിടെ "ചാർച്ചയോ ....ചാരനല്ലൊ" എന്ന ഭാഗത്തിൽ ഭാവപുഷ്ടി യുണ്ടെങ്കിലും ആകപ്പാടെ ഹാസ്യം നിർജ്ജീവമായിട്ടുണ്ടു്.

യയാതിയുടെ വൃദ്ധതയെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗം അല്പം ഭേദമായിട്ടുണ്ടു്.

മൂത്തുകരച്ചു ജരയും ധരിച്ചുടൻ
നേത്രങ്ങൾ കാണാതെ ശയ്യതന്നിൽ
ഇണ്ടലും പൂണ്ടുവസിച്ചതു ചെഞ്ഞെമ്മേ.

(പു. 24) ഇതിലെ, 'മൂത്തുകര'യ്ക്കുക സ്വാഭാവികമായിരിക്കുന്നു.

അങ്ങാടിത്തോലിയമമ്മയോടെന്നതി-
ന്നംഗജൻ നമ്മോടുകാട്ടുന്നിപ്പോൾ.

(പു. 273) എന്നതിൽ "അങ്ങാടിയിൽ തോററതിനു അമ്മയോടു്" എന്ന പഴഞ്ചൊ ല്ലു് സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു.

എങ്ങളോടിന്നതുവെന്നുകൊള്ളാമിപ്പോ-
ളങ്ങാടിത്തോലിയമമ്മയോടോ.

(പു. 81) എന്നു കൃഷ്ണഗാഥയിലും ഈ ചൊല്ലു് ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

ചോററിൻപുറത്തടി മേന്മയത്രേ.

(പു. 280) എന്നതിലെ "ചോററിൻപുറത്തടി", അർത്ഥഗർഭമായ ലോകോക്തിയാകുന്നു.

മുപ്പത്തിരണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിൽ ദുർന്നിമിത്തങ്ങളെക്കുറിച്ചു് പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു് ശാസ്ത്രാനുസരണമായിട്ടുണ്ടു്.

വാമനാസ്യന്നൊരുവായുവെക്കണ്ടാലും
വ്യോമവും ഭസ്മവിഭൂഷിതമായ്
കങ്കംകഴുകുകൾ വന്നിങ്ങുതാഴ്കയു-
മമ്പുകൾ വീഴ്കയും പൂണിയിന്നു
നോക്കുന്നനേരത്തു ദിക്കുകളോരോന്നിൽ
തീക്കത്തുന്നെന്നതു തോന്നുകയും
അംബുജകാമുകനമ്പുകറകയും
ജംബുകന്മാരൊക്കെ രോദിക്കയും
വാജികൾക്കെല്ലാമേ കണ്ണുനീർ വീഴ്കയും
വാരണവീരന്മാർ കൊട്ടുകയും.

(പു. 300) മഹാഭാരതത്തിൽ പല സന്ദർഭങ്ങളിലും ദുർന്നിമിത്തങ്ങളെ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവയാണു് ഈ പ്രകൃതത്തിനു് അടിസ്ഥാനം. "പൂണിയിൽ നിന്നു്" എന്നു വേണ്ടതിനു് "പൂണിയിന്നു്" എന്നതു് ഒരു ദുർഭഗമായ പദപ്രയോഗമായിപ്പോയി.

ത്രിഗർത്തന്മാർ,
വായുജകേതുവാം വാസവപുത്രനെ
ബാധകൂടാതെ ചമയ്ക്കുമെങ്ങൾ.

(പു. 343) എന്നു് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തു. അതറിഞ്ഞപ്പോൾ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണൻ "പുഞ്ചിരിതൂകി"പ്പറഞ്ഞു.

സൂര്യനുദിക്കേണം പശ്ചിമഭാഗത്തു
നാരിമാരാകേണം നാമെല്ലാരും
വ്യോമമായ്മേവണം മേദിനിയെല്ലാമേ
ഭൂമിയായ് മേവണമാകാശം താൻ.
കീഴ്പ്പെട്ടു പാടുന്ന വന്നദിയെല്ലാമേ
മേൽപ്പെട്ടു പോകയും വേണമല്ലൊ.

(പു. 343) ഇപ്രകാരമൊക്കെ വന്നാൽ ത്രിഗർത്തന്മാരുടെ പ്രതിജ്ഞ ഫലിക്കും. ഇതിൽ "നാരി............മെല്ലാരും" എന്ന ഭാഗം അർത്ഥവത്തായ ഫലിതമായിരിക്കുന്നു. കവിക്കു് ഭാവനാബലം ഉണ്ടെന്നതിനു് ഈ ഭാഗം ഒരു നല്ല ലക്ഷ്യമാണു്.

ആരുമേ കാണാതെ ദീപവും കൂടാതെ
മാരനും കാലനും ചങ്ങാതമായ്
പാരുററമേവുന്ന നാടകശാലയിൽ

പാരാതെ പൂകിനാൻ കീചകനും

* * * *

വാദ്യവും താളവും കൂടാതെ നല്ലൊരു-
കൂത്തുകഴിച്ചാനപ്പാചകൻതാൻ.

(പു. 387) എന്നതിലെ ആശയങ്ങൾ രസകരങ്ങളായിരിക്കുന്നു. "മാരനും കാലനും ചങ്ങാതമായ്" എന്ന ഭാഗം,

ജവേന പാരം ജലധേർജഗാമഃ
കാലേന കാമേന ച കൃഷ്യമാണഃ.

(ദശാവതാരചരിതം) എന്ന ക്ഷേമേന്ദ്രമഹാകവിയുടെ വാക്യത്തെ സ്മരിപ്പിക്കുന്ന ഒരു സരസകല്പനമാണ്. "വാദ്യവും മേളവും കൂടാത്ത" കൂത്ത് ഒരു രസികൻ നമ്പൂതിരിപ്ഫലിതം തന്നെ. കൂത്തിന് ചാക്യാരുകൂത്തെന്ന് അർത്ഥം.

ഇക്ഷുസമൂഹത്തിൽ പുക്കുനിന്നീടിന-
നല്ലൂരിവീരൻതാനെന്നപോലെ.

(പു. 345) ഭീമസേനൻ "ദേശികൻ തന്നുടെ സേനകളെ" നശിപ്പിച്ചു. ഇതിലെ ഉപമ, നിഷ്പ്രയാസമായിട്ടാണ് ഭീമൻ എതിരാളികളെ ഒടുക്കിയതെന്നു ഭംഗിയായി വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു.

മന്നവൻതന്നുടെ വേദനകണ്ടിട്ടു-
ഖിന്നതപൂണ്ടുതാനെന്നപോലെ
അംബുധിതന്നിൽ മറഞ്ഞുകൊണ്ടീടിനാ-
നംബുജകാമുകനായദേവൻ.

(പു. 5. 284) എന്നതിനു,

ഇങ്ങനെനാളെയക്കംസനമാകുന്നു-
തെന്നങ്ങുചൊല്ലുന്നോനെന്നപോലെ
ശക്തനായ്നിന്നു തിമർത്തൊരുസൂര്യനു-
മസ്തമിച്ചീടിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെ.

(കൃ. ഗാ. പു. 115) എന്നതിനോടു അകന്ന ഒരു ചാർച്ചയുണ്ട്. കൃഷ്ണഗാഥയിലെ ഈ വർണ്ണനത്തിന്റെ ആശയം ഗംഭീരമായിരിക്കുന്നു.

അഥാജഗാമാസ്തമനിന്ദ്യതേജാ
ജനസ്യ ദൂരോത്ഥിതമൃത്യുഭീതേഃ
ഉല്പത്തിമദ്വസ്തു വിനാശവശ്യം
യഥാഹമിത്യേവമിവോപദേഷ്ടും.

(പാതാളവിജയം- പാണിനി) എന്ന പദ്യത്തിന്റെ സഹോദരസ്ഥാനത്തിനു പ്രസ്തുതഭാഗത്തിനു അവകാശമുണ്ട്.

പ്രത്യൂഷകാലത്തു പേടയെക്കണ്ടിട്ടു
ചിത്തംതെളിഞ്ഞുള്ള ക്രൌഞ്ചംപോലെ.

(പു. 276) ദ്രൌപദി സമീപത്തു വന്നപ്പോൾ കീചകൻ സന്തോഷിച്ചു. ഇവിടെ ഉപമ അർത്ഥഗർഭമായിരിക്കുന്നു.

ഇത്രയും പ്രതിപാദിച്ചതിൽനിന്നു ഭാരതഗാഥയ്ക്കും കൃഷ്ണഗാഥയ്ക്കും തമ്മിൽ അനേകംപ്രകാരം ബന്ധങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നും, അവ യാദൃച്ഛികമായിട്ടല്ല ഒരു കവിയുടെ കൃതികളായതുകൊണ്ടാണു് സംഭവിച്ചതെന്നും, ഭാരതഗാഥയും ഒരു വിശിഷ്ടകൃതിയെന്നും തെളിഞ്ഞിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. ഏതോ ഒരു കവി കൃഷ്ണഗാഥയിലെ പഴയ പാദങ്ങളും കവിതാശൈലിയും, ആശയാലങ്കാരാദികളും പുനത്തിൻെറ കൃതിയാണെന്നുവരുത്തുവാൻവേണ്ടി കൃത്രിമമായി ചേർത്തു നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രബന്ധമാണു് ഭാരതഗാഥയെന്നു് ഒരു അഭിപ്രായഭേദം ഉണ്ടാകാം. അതിനു അടിസ്ഥാനമില്ല. ഈ രണ്ടു പ്രബന്ധങ്ങൾക്കും തമ്മിൽ കാണുന്ന ബന്ധങ്ങൾ കൃത്രിമങ്ങളല്ല, നൈസർഗ്ഗികങ്ങൾ ആകുന്നു. ഇവ രണ്ടും ശരിയായി പഠിച്ചു പരിശോധിക്കുന്നവർ ഈ അഭിപ്രായം സകൗതുകം സമ്മതിക്കുന്നതാണു്. ഇവയുടെ കർത്താവു് ഒരാൾ എന്നതിനു എനിയ്ക്കു യാതൊരു ശങ്കയുമില്ല.

ഭാരതഗാഥയിൽ നാല്പത്തിയഞ്ചു അദ്ധ്യായങ്ങളിലായി മഹാഭാരതം പതിനഞ്ചു പർവ്വങ്ങളിലെ മുഖ്യങ്ങളായ കഥകൾ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. അശ്വമേധം, ആശ്രമവാസം, മൌസലം, എന്നീ പർവ്വങ്ങളിലെ കഥകൾ വർജ്ജിച്ചിരിക്കുന്നവയാണു്. മുപ്പത്തിനാലു് മുതൽ നാല്പത്തിമൂന്നു് വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ഭാരതയുദ്ധമാണു് പ്രതിപാദ്യം. അതു് ഒരുവിധം വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. നാല്പത്തിനാലാമദ്ധ്യായത്തിനു അശ്വമേധം എന്നു പേർ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും സ്ത്രീപർവ്വം, യുധിഷ്ഠിരപട്ടാഭിഷേകം എന്നീ കഥകളുടെ ലഘുവായ സ്മരണമാണു് അതിലുള്ളതു്.

ആശകൾ നാലും ജയിച്ചുവന്നൻപോടു
കേശവൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനാലേ
അജ്ഞത കൈവിട്ട ഗംഗാതനുജൻതാ-
നശ്വമേധത്തെയും ചെയ്തുകൂട്ടി.

(പു. 406) എന്നു നാലു വരികളിലായി അശ്വമേധയാഗകഥ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ "ഗംഗാതനുജൻ" (ഭീഷ്മർ) ആണു് അശ്വമേധം കഴിച്ചതെന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതു പിശകാണു്. ഭീഷ്മസദ്ഗതിക്കുശേഷമാണു് യുധിഷ്ഠിരൻെറ അശ്വമേധം.

നിർമ്മലനായുള്ള ഗാംഗേയൻതന്നോടു
ധർമ്മങ്ങളോരോന്നു കേട്ടുപിന്നെ
ആഢ്യനായുള്ളോരു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
പാരിടം വാണു സുഖിച്ചിരുന്നാൻ.

(പു. 406) അശ്വമേധത്തിനുശേഷമാണ് ധർമ്മപുത്രൻ ഭീഷ്മരോടു (മഹാഭാരതം ശാന്ത്യനുശാസനപർവ്വങ്ങളിൽ വിവരിക്കുന്ന) ധർമ്മങ്ങൾ ചോദിച്ചറിഞ്ഞതു് എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും അബദ്ധംതന്നെ. ആശ്രമവാസപർവ്വത്തിലെ കഥകൾ കവി സ്മരിച്ചിട്ടുകൂടിയില്ല. മൌസലപർവ്വത്തിലെ മുഖ്യഭാഗങ്ങളും വിട്ടിരിക്കുന്നു. അർജ്ജുനൻ ദ്വാരകയിൽ നിന്നു് സ്ത്രീകളെ മാററുന്ന കഥയെ നാല്പത്തിയഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കവി പേരിനു് ഒന്നു തൊട്ടിട്ടുണ്ടു്. പാണ്ഡവന്മാരുടെ മഹാപ്രസ്ഥാനം സ്വർഗ്ഗാരോഹണം എന്നീ കഥകളെ "സ്വർഗ്ഗാരോഹണം" എന്ന ഒടുവിലത്തെ അദ്ധ്യായത്തിൽ നിർജ്ജീവമായ ഒരു രീതിയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. കഥയ്ക്കു് ഉപക്രമാനുസരണമായ ഉപസംഹാരമില്ല. ഭാരതം മൂലത്തിൽ കഥ ഉപസംഹരിച്ചതിനുശേഷമാണു് ജനമേജയൻ സർപ്പസത്രം അവസാനിപ്പിച്ചതായി പറയുന്നതു്. ഇതാണു് ഭാരതഗാഥയുടെ സ്വഭാവം.

ന്യൂനതകൾ എന്തൊക്കെയിരുന്നാലും, കൃഷ്ണഗാഥയുടെ ഏകോദരസഹോദരവും ഭാഷയിൽ ഒരു മാന്യസ്ഥാനത്തിനു് അർഹവും ആയ പ്രബന്ധമാണു്, ഭാരതഗാഥയെന്നതു സിദ്ധമാണു്. അപൂർണ്ണമായിട്ടെങ്കിലും, മഹാഭാരതത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു സ്വതന്ത്രകൃതിയെന്ന മേന്മയ്ക്കു്, അതിനവകാശമുണ്ടു്. അതു വകവെച്ചുകൊടുക്കണം. അതിനു് പൂർവ്വകാലത്തു് എന്നപോലെ ഇന്നും പ്രചാരം കുറവായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ശാശ്വതമായ ഒരു ജീവിതം അതിനുണ്ടായിരിക്കും എന്നതിനു് സംശയമില്ല.

ഉപസംഹാരം.

ശ്രീ മഹാഭാഗവതം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതിനുശേഷം, കൃഷ്ണചരിതപ്രതിപാദകങ്ങളായ പ്രബന്ധങ്ങൾ ഒട്ടേറെയെണ്ണം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടു്. അവയിൽ ദശാവതാരചരിതം ഹരിവംശസംഗ്രഹം യാദവാഭ്യുദയം മുതലായവ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളും മുഖ്യങ്ങളുമാണു്. അവയിൽ ഏതു ഗ്രന്ഥമായി താരതമ്യവിവേചനം ചെയ്യുകയാണെങ്കിലും കൃഷ്ണഗാഥയുടെ സ്ഥാനം ഉയർന്നതായിട്ടല്ലാതെ താഴ്ന്നതായി കാണുന്നതല്ല. ക്ഷേമേന്ദ്രാദി കവികളുടെ പ്രബന്ധങ്ങളിലെ പദ്യങ്ങളെ ഒററയ്ക്കു പ്രത്യേകം ഗ്രഹിച്ചു ആശയാലങ്കാരാദികളെക്കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നതായാൽ അവയ്ക്കു അധികം മേന്മയുണ്ടെന്നു സമ്മതിക്കണം. ഇക്കാര്യത്തിൽ അവർ വിശേഷേണ ശ്ലാഘ്യന്മാരാണു്. നൂതനമനോധർമ്മങ്ങളോടുകൂടിയ കഥാകല്പനങ്ങൾ രസപുഷ്ടി അലങ്കാരങ്ങളുടെ ഔചിത്യം രസകരങ്ങളും ദീർഘങ്ങളും ആയ വർണ്ണനങ്ങൾ അർത്ഥഗർഭങ്ങളായ ഫലിതങ്ങൾ ചിത്രനിർമ്മാണചാതുര്യം ഭക്തിയുടെ പരമമായ ഉല്ക്കർഷം എന്നിവയുടെ കാര്യത്തിൽ കൃഷ്ണഗാഥ അന്യകൃതികളെ അതിശയിച്ചു നില്ക്കുന്നു. പ്രസ്തുത ഗുണങ്ങൾ നിബിഡമായി തിങ്ങിവിളങ്ങിയിണങ്ങുന്ന ഒരു പ്രബന്ധം സംസ്കൃതത്തിലും ഭാഷയിലും വേറെയുണ്ടോ എന്നു് സംശയമാണു്. ഇല്ലെന്നു ഏറെക്കുറെ തീർച്ചയായിപ്പറയാം. ഗാഥയിലെ അവതാരം ബാലലീല, രാസക്രീഡ, കംസവധം, രുഗ്മിണീസ്വയംവരം, സുഭദ്രാഹരണം, കുചേലവൃത്തം മുതലായ കഥകളിൽനിന്നു ഈ അഭിപ്രായത്തിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യം എളുപ്പം വെളിപ്പെടും.

മഹാഭാഗവതകർത്താവായ ശ്രീ. ബാദരായണമഹർഷിയും കാളിദാസനും ആണ് പുനത്തിന്റെ ആചാര്യന്മാർ. അവർ കാണിച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്ന സാഹിത്യസരണികളിൽ കൂടി സഞ്ചരിച്ചു അദ്ദേഹം ആശ്ചര്യജനകമായ വിധം വിജയം നേടിയിരിക്കുന്നു. പില്ക്കാലത്തു ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ മുതലായ മഹാകവികൾക്കുകൂടി അദ്ദേഹം ആചാര്യനാകുന്നു. ഭാഷാസാഹിത്യംകൊണ്ടു കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നവർക്കെല്ലാം പുനം എന്നും ഒരു ആചാര്യനായി ശോഭിക്കുന്നതായിരിക്കും.

മലയാളികൾക്ക് വിശേഷിച്ചു് നമ്പൂതിരിമാർക്ക് സ്വഭാവത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും പ്രത്യേകം പല ഗുണങ്ങളുമുണ്ട്. അവ അന്യദേശക്കാർക്ക് സ്വാധീനപ്പെടുന്നവയല്ല. അവയൊക്കെ പുനത്തിന് സമ്പൂർണ്ണമായി കിട്ടിയിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനെന്നതുപോലെ മറെറാരു മലയാളകവിക്കും അവ അത്രയ്ക്കു തികവോടുകൂടി കൈവന്നിട്ടുണ്ടോ എന്നു് സംശയമാണ്. അവയുടെ സമുദായമാണ് കൃഷ്ണഗാഥാമാഹാത്മ്യത്തിന്റെ മർമ്മം. കേരളസംസ്കാരവുമായി ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന അടിസ്ഥാനപരമായ ഈ ബന്ധമാണ് ഗാഥയെ ഇങ്ങനെ അനന്യസുലഭമായ ഉന്നതപദത്തിലേക്ക് ഉയർത്തിയതെന്ന വസ്തുത അതിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളവും ഏററവും പ്രധാനമായ ഒരു കാര്യമാകുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ പുനത്തിനുതുല്യനോ അഥവാ തദധികം ട്ടാഘ്യനോ ആയ ഒരു മഹാകവി വേറെയുണ്ടെങ്കിൽ അതു് കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ മാത്രമാകുന്നു.

ഇവിടെ ചെയ്ത സുദീർഘമായ നിരൂപണത്തിൽനിന്നു കൃഷ്ണഗാഥയുടെ സ്വഭാവം കുറെയൊക്കെ വെളിപ്പെട്ടിരിക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു. കവിതാഗുണോൽക്കർഷംകൊണ്ടു് അതിനു സാഹിത്യലോകത്തിൽ മഹനീയവും ശാശ്വതവുമായ ഒരു സ്ഥാനവും വിശ്വാദരവും ലഭിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഈ സ്ഥിതിക്ക് ഒരു കാലത്തും ഭംഗം നേരിടുന്നതല്ല. സംസ്കൃതത്തിലേക്കു തർജ്ജമചെയ്യുന്നതായാൽ കൃഷ്ണഗാഥ രഘുവംശത്തോടു് തുല്യമായ ഒരു മഹാകാവ്യരത്നമായി ശോഭിക്കുന്നതായിരിക്കും. കവി കേരളത്തിനു പുറമെ ഏതെങ്കിലും നാട്ടിൽ ജനിക്കുക, കൃഷ്ണഗാഥ മലയാളമൊഴിച്ചു് മറേറതെങ്കിലും ഒരു ഭാഷയിൽ, വിശേഷിച്ചു സംസ്കൃതത്തിൽ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുക എന്നീ സ്ഥിതികൾ സംഭവിച്ചിരുന്നു എങ്കിൽ എത്രയോ കാലം മുമ്പു് അതു് അന്യഭാഷകളിലേക്ക് തർജ്ജമചെയ്യപ്പെടുകയും അതിന് വിശ്വസാഹിത്യ മണ്ഡലത്തിൽ ജാജ്വല്യമാനമായ ഒരു സ്ഥാനം ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു!. ഏതായാലും സംഭവിക്കാത്ത ഒരു കാര്യത്തെപ്പററി പറഞ്ഞിട്ടു ഫലമില്ലല്ലൊ. ശ്രീശങ്കരനേയും, ലീലാശുകനേയും ജനിപ്പിച്ചു ഭാർഗ്ഗവഭൂമിയാണ് പുനത്തിനെ സന്താനമായി ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ട തപസ്സു ചെയ്തതു്. അതുപോലെ കൃഷ്ണഗാഥയുണ്ടാകുവാൻ അഭൌമമായ ഭാഗ്യം കൈവന്നതും കേരളഭാഷയ്ക്കുത്രേ. ഇക്കാര്യത്തിൽ മററു നാടുകളും ഭാഷകളും കേരളത്തോടും കൈരളിയോടും അസൂയപ്പെടണം. അതിൽ മലയാളികൾ അഭിമാനിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

കൃഷ്ണഗാഥ.

ഒന്നാംഭാഗം.

മംഗലാചരണം.

ഇന്ദിര തന്നുടെ പുഞ്ചിരിയായൊരു
ചന്ദ്രിക മെയ്യിൽ പരക്കയാലെ
പാലാഴിവെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിനിന്നീടുന്ന
നീലാഭമായൊരു ശൈലംപോലെ
മേവിനിന്നീടുന്ന ദൈവതം തന്നെ ഞാൻ
കൈവണങ്ങീടുന്നേൻ കാത്തുകൊൾവാൻ
കീർത്തിയെ വാഴ്ത്തുവാനോർത്തു നിന്നീടുമെ-
ന്നാർത്തിയെത്തീർത്തു തുണയ്ക്കേണമേ
ദേശികനാഥൻ തൻ പാദങ്ങളുള്ളുമ-
പ്പേശലമായുള്ള രേണു ലേശം
ക്ലേശങ്ങളേശുന്ന പാശങ്ങളേശായ്വാ-
നാശയം തന്നുള്ളിലാക്കുന്നേൻ ഞാൻ
വാരണവീരൻ തന്നാനനം കൈക്കൊണ്ടു
പൂരിച്ചു വന്മദ വാരിമെയ്യിൽ
നിന്നു വിളങ്ങുന്ന ദൈവതം തൻ കനി-
വിന്നു വിളങ്ങുകയെന്നിൽ മേന്മേൽ
ഭാരതീദേവിതാൻ ഭൂരിയായുള്ളൊരു-
കാരുണ്യപൂരവും വേർവ്വിടാതെ
നന്മധു കോലുന്ന നന്മൊഴി നൽകുവാൻ
തണ്മകളഞ്ഞു വിളങ്ങുകെന്നിൽ
ഭാരതമായൊരു പീയൂഷരാശിക്കു
കാരണമായൊരു വാരിധിയായ്
വ്യാസനായുള്ളൊരു മാമുനി തൻ കൃപ
ഭാസനമെന്നിൽ പുലമ്പേണമേ
മൂഢതകൊണ്ടു ഞാനേതാനുമങ്ങിന്നു
കാടായിച്ചൊല്ലുവാൻ ഭാവിക്കുന്നു
ഭൂരികളായുള്ള സൂരികളെല്ലാരും
ചീറാതെ നിന്നു പൊറുക്കേണമേ
സംസാരമോക്ഷത്തിൻ കാരണമായതു
വൈരാഗ്യമെന്നല്ലോ ചൊല്ലിക്കേൾപ്പൂ.
എന്നതുതന്നെ വരുത്തിനിന്നീടുവാ-
നിന്നിതുതന്നെ ഞാൻ നിർമ്മിക്കുന്നേൻ.
ബോധമില്ലാതെ ഞാനേതുമേ വല്ലാതെ
ഗാഥയായ് ചൊല്ലുന്ന ഭാഷയിപ്പോൾ
നിർഗ്ഗുണനായുള്ളൊരീശനെക്കൊണ്ടല്ലോ
നിർഗ്ഗുണമായതു ചേരുമപ്പോൾ
കാടായിച്ചൊൽകിലും കൈടഭവൈരിത-
ന്നീടാർന്നുനിന്നുള്ള ലീലയല്ലോ
എന്നതുകൊണ്ടിനിക്കുള്ളിലില്ലേതുമേ
മന്ദതയിന്നിതു നിർമ്മിക്കുമ്പോൾ
മാധവനാമമരപ്പുളവെന്നതും
മാപാപം പോക്കുന്നോനെന്നും കേൾപ്പൂ
എന്നതുകൊണ്ടു ഞാൻ വന്ദ്യരായുള്ളോരെ
വന്ദിച്ചുകൊണ്ടിതു നിർമ്മിക്കുന്നു
പാലാഴിമാതു താൻ പാലിച്ചുപോരുന്ന
കോലാധിനാഥനുദയവർമ്മൻ
ആജ്ഞയെച്ചെയ്കയാലജ്ഞനായുള്ള ഞാൻ
പ്രാജ്ഞനെന്നിങ്ങനെ ഭാവിച്ചിപ്പോൾ
ദേവകീസൂനുവായ് മേവിനിന്നീടുന്ന
കേവലൻ തന്നുടെ ലീലചൊൽവാൻ
ആവതല്ലെങ്കിലുമാശതാൻ ചെല്ലുകയാ-
ലാരംഭിച്ചീടുന്നേനായവണ്ണം.

കൃഷ്ണോല്പത്തി.

ശ്രീപത്മനാഭന്റെ ജായയെന്നിങ്ങനെ
പേർപെററുനിന്നൊരു മേദിനി താൻ

ദുഷ്ടരായ്നിന്നുള്ള മന്നവരെല്ലാരു-
മൊട്ടേറിപ്പോന്നു പിറക്കയാലേ
അന്തമില്ലാതൊരു ഭാരം കൊണ്ടേറുന്ന-
സന്താപം പൂണ്ടു തളർന്നു മേന്മേൽ
ധേനുവായ്ച്ചെന്നു വിരിഞ്ചനോടെല്ലാം തൻ-
വേദനയോതിനാൾ കാതരയായ്
"കഷ്ടരായ്നിന്നുള്ള ദുഷ്ടരെ സൃഷ്ടിച്ചു-
തൊട്ടേറിപ്പോകുന്നു തമ്പുരാനേ!
ഭാരത്തെക്കൊണ്ടു ഞാൻ പാതാളലോകത്തു
പാരാതെ വീഴുന്നുണ്ടുനേരേ
ഇണ്ടലെ[1]ത്തുകുന്ന വൻഭാരമിങ്ങിനെ-
യുണ്ടായില്ലെന്നുമേ പണ്ടിനിക്കോ
കമ്പിട്ടുനിന്നൊരു കൂർമ്മവും ചെഞ്ചെമ്മേ
തൺപെട്ടുപോകുന്നുണ്ടു പാർത്താൽ
ഉരുക്കനായ്നിന്നൊരു പന്നഗനാഥനു
ശ്ശുല്ക്കാരമീഷൽ തളർന്നുതായി
ആനകളെല്ലാമേ ദീനങ്ങളായിത്ത-
ന്നാനനം താഴ്ത്തിത്തളർന്നുകൂടി
മാമായനായോനേ! ഭാരത്തെക്കൊണ്ടു ഞാൻ
നാമാവശേഷയായ് പോകുംമുൻപേ
പാരാതകണ്ടെന്നെപ്പാലിച്ചുകൊള്ളേണം
കാരുണ്യക്കാതലേ! കൈതൊഴുന്നേൻ"
വേദന പൂണ്ടൊരു മേദിനിയാലിത്തു
വേദിതനായ വിരിഞ്ചനപ്പോൾ
വാനവർ ചൂഴവേ മേദിനി താനുമായ്
വാർതിങ്കൾ മൗലിതന്നാലയത്തിൽ
പാരാതെ ചെന്നുടൻ ചൊല്ലിനാരെല്ലാരും
പാലാഴിതന്നിലും ചെന്നുപിന്നെ
വാരുറവുനിന്നൊരു വാക്കുകൊണ്ടന്നേരം
വാരിജനേത്രനെ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ.
"ഈരേഴുപാരിന്നും കാരണനായോരു-
കാരുണ്യപൂരമാം വാരിരാശേ!
പാരിന്നു പൂരിച്ച ഭാരത്തെത്തീർത്തിന്നു
പാലിച്ചുകൊള്ളേണം പാരാതെ നീ
നിൻകനിവില്ലായ്കിലെങ്ങളിന്നെങ്ങിനെ
സങ്കടം തീർക്കുന്നു തമ്പുരാനേ!
വൻകനിവാണ്ടെങ്ങൾ സങ്കടം തീർക്കേണം
പങ്കജലോചനാ! ശങ്കിയാതേ"
വാസവൻ മുൻപായ വാനവരിങ്ങനെ
വാഴ്ത്തിന നേരത്തു വാരിജാക്ഷൻ
പ്രത്യക്ഷനായിട്ടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ഭക്തിയെക്കാണുമ്പോളെന്നു ഞായം
"മുന്നമേതന്നെയറിഞ്ഞു ഞാൻ പോരുന്നു
മന്നിടം പേറുന്ന ഭാരമെല്ലാം
ഇന്നിങ്ങു വന്നീടും നിങ്ങളെന്നുള്ളതു-
മെന്നുള്ളം തന്നിലുണ്ടോർമ്മയെന്നാൽ
ഭൂഭാരം തന്നെത്തളപ്പതിനോരോരോ
വ്യാപാരം ചെഞ്ചെമ്മേ ചെയ്വതിന്നായ്
മാനുഷനായ്പ്പിറക്കുന്നുണ്ടു ഞാ-
നാനകദുന്ദുഭിസൂനുവായി
മൂത്തവനായിപ്പിറന്നു നിന്നീടുമേ
മൂർത്തിവിശേഷനായ് ചീർത്തനന്തൻ
വാനവരെല്ലാരുമാദരവോടങ്ങു
യാദവന്മാരിൽ പിറക്ക നിങ്ങൾ
മായയായ്മേവുന്ന ദേവിയും വന്നങ്ങു
മാനുഷിയായിപ്പിറക്കും പിന്നെ
വേണുന്ന കാര്യങ്ങൾ സാധിച്ചുകൊള്ളുവാൻ
ചേണുറവുനിന്നു തുണപ്പതിന്നായ്
പാരാതെ പിന്നെ ഞാൻ പാരിന്നു പൂരിച്ച-
ഭാരത്തെത്തീർത്തു[2]തളർപ്പതിന്നായ്
മേദിനീതന്നുടെ വേദന പോക്കുവൻ
ഖേദിക്കവേണ്ടയിന്നിങ്ങളാരും"
വാനവരെല്ലാരുമെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
വാരിജസംഭവൻ താനുമായി
മേദിനി തന്നുടെ വേദന തീർത്തുടൻ
മേളത്തിൽ[3]പോന്നങ്ങു വീടുപുക്കാർ.

ശ്രീമധുരാപുരിയെന്നൊരു നാമമായ്
ശ്രീമതിയായൊരു രാജധാനി
യാദവന്മാർക്കെല്ലാമാധാരമായിനി-
ന്നാദിയിലുണ്ടായി പണ്ടു പാരിൽ
നാകികൾക്കെല്ലാർക്കുമാഗാരമായൊരു-
നാകമഹാപുരിയെന്നപോലെ
[4]സപ്പദംതന്നിലുള്ളാശയുണ്ടായോരാ
അപ്പുരിതന്നിലിരിപ്പോർക്കെന്നും

1 വളർത്തുന്ന. 2 തുണപ്പതിന്നായ്. 3 പോയിത്തൻ. 4. സൽപദം.

നന്ദനം തന്നുടെ നിന്ദയെച്ചെയ്യുമ-
മ്മന്ദിരേ നിന്നെഴും നിഷ്കുടങ്ങൾ
നിജ്ജരദീർഘിക തന്നുള്ളിലേറുന്ന-
ലജ്ജയെച്ചേർക്കുമദ്ദീർഘികകൾ
ധർമ്മിഷ്ഠരായോരെച്ചിന്തിച്ചുകാണ്കിലോ
ധർമ്മജൻ ശീലവും[1] തിട്ടംകാലും
ആയങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ തോയാകരന്തന്നിൽ
പായുന്ന വന്നദീജാലംപോലെ
സ്വർണ്ണൗഘംതന്നുടെ തിണ്മയെക്കാണുമ്പോൾ
തിണ്ണമൊന്നഞ്ചു മന്ദമത്തശൈലം
ദാനങ്ങൾകാണുമ്പോൾ വാനവദാരുക്കൾ
ഹീനങ്ങളായ്ത്തും ദീനങ്ങളായ്
വീരരായുള്ളോർതൻ വീരത കാണുമ്പോൾ
നേരായോരില്ലയിപ്പാരിലാരും
വിദ്യകൾകൊണ്ടുള്ള വേലകൾ കാണുമ്പോൾ
വിസ്മയം കോലുമദ്ധൂർജ്ജടിയും
അസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടവരഭ്യസിച്ചീടുമ്പോൾ
[2]കെട്ടങ്ങുനോക്കുമബ്ഭാർഗ്ഗവനും
കാമുകന്മാരുടെ കാന്തിയെക്കാണുമ്പോൾ
കാമനും ചെഞ്ചെമ്മേ മയങ്ങുമേററം
മാനിനിമാരുടെ മാൺപിനെക്കാണുമ്പോൾ
മേനക ദീനയായ്ത്താണമാത്ര
വെണ്മാടംതന്നുടെ വെണ്മയെക്കാണുമ്പോൾ
കല്മഷംതോന്നുമക്കൈരമുദിക്കും
അപ്പുരിതന്നിൽ വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
ശില്പങ്ങളോരോന്നേ പാർത്തുകണ്ടാൽ
വാസവമന്ദിരം വായ്പോടെ നിർമ്മിപ്പാൻ
മാതൃകയായതിതെന്നുതോന്നും
അപ്പുരിതന്നിലുള്ളത്ഭുതം ചൊല്ലുവാൻ
കെല്പുള്ളോരാരുമില്ലെന്നുവേണ്ട
തത്സാരമോർക്കിലോ സ്വർല്ലോകസാരവും
നിസ്സാരമായിട്ടേ വന്നുകൂടൂ.

യാദവവീരരുമപ്പുരിപാലിച്ചി-
ട്ടാദരവോടു വസിക്കുംകാലം
ദേവകനാകുന്ന യാദവൻ തന്നുടെ
ദേവകിയാകുന്ന കന്യകയെ
ശ്രീ വസുദേവർക്കു നൽകിനാനൻപോടു
ശ്രീപതി തന്നുടെയമ്മയാവാൻ
വേട്ടുനിന്നീടുമാശ്രീവസുദേവർ താൻ
വാട്ടമകന്നൊരു തേരിലേറി
ദേവകിയാകുന്ന ജായയും താനുമായ്
പോവതിനായിത്തുനിഞ്ഞ നേരം
ഉല്ലസന്മോദനായ് നിന്നോരു ദേവകൻ
നല്ലോലിക്കാണവും നൽകിനാൻ താൻ
സോദരി തന്നുടെ തോഷത്തെച്ചെയ്യുന്നാ-
യാദരവോടു മുതിർന്നു കംസൻ
ചാരത്തു ചെന്നങ്ങു വാരുററ തേർപുക്കു
സാരത്ഥ്യവേലയുമാചരിച്ചാൻ
നാനാജനങ്ങളുമായി നിന്നങ്ങിനെ
നാനാവിനോദവുമോതിയോതി
ആമോദിച്ചെല്ലാരും[3] മാമന്ദം പോകുമ്പോൾ
വ്യോമത്തിൽനിന്നൊരു വാക്കുണ്ടായി
'ദേവകീ തന്നുടെയഷ്ടമഗർഭത്തിൽ
മേവിനിന്നുണ്ടായ ബാലകൻ താൻ
നിന്നുടെ കാലനായ്വന്നു നിന്നീടുന്നോ-
ന്നെന്നതു ചിന്തിച്ചു കൊൾക കംസാ!'
ഘോരനായുള്ളോരു കംസൻ താനെന്നപ്പോൾ
വീരതയായതിതെന്നു നണ്ണി
പാവകഭാവത്തെക്കേവലം പൂണ്ടുടൻ
ദേവകി തൻ കൊല ചെയ്‌വതിന്നായ്
തൽക്കേശം തന്നെ പിടിച്ചുനിന്നങ്ങിനെ
ഖഡ്ഗവും വാങ്ങിയങ്ങോങ്ങി നിന്നാൻ
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന മാലോകരെല്ലാരു-
മിണ്ടലുംപൂണ്ടു ചമഞ്ഞാരപ്പോൾ
കണ്ണടച്ചീടിനാർ കണ്ണുനീർ തൂകിനാർ
തിണ്ണമങ്ങോടിനാർ ഖിന്നരായി
കൈതിരുമ്മീടിനാർ കൺചുവത്തീടിനാർ
കയ്യലച്ചീടിനാർ മെയ്യിലെങ്ങും
കേസരിവീരൻ തന്നാനനം തന്നിലായ്
കേവലം കേഴുന്നോരേണംപോലെ
മേവി നിന്നീടുന്ന ദേവകീ ദേവിതാൻ
ദൈവമേയെന്നങ്ങു ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
ഘോരനായുള്ളോരു കംസനെ നോക്കീട്ടു
പാരം വിറച്ചു നടുങ്ങുമപ്പോൾ

1 തിന്മ. 2 എത്രയും പാഴ്പ്പെട്ടും ഭാർഗ്ഗവനും; കട്ടിട്ടുനോക്കുമബ്ഭാർഗ്ഗവനും. 3 ആനന്ദം പോകുമ്പോൾ

ചൂഴം നിന്നീടുന്ന ലോകരേ നോക്കീട്ടു
കോഴ പൂണ്ടേററവും കേഴം പിന്നെ
ചങ്ങാതിമാരുടെ നന്മുഖം നോക്കിനി-
ന്നിങ്ങിനെയെൻകർമ്മമെന്നാം പിന്നെ
അച്ഛനെത്തന്നെയും മെച്ചമേ നോക്കിനി-
ന്നുച്ചത്തിൽ നീളെ വിളിച്ചുകേഴം
നിർമ്മലപ്രേമം പൂണ്ടമ്മാമൻ തന്നെയു-
മമ്മായിതന്നെയുമൌവ്വണ്ണമേ
ആങ്ങളെത്തന്നെ വിളിച്ചു നിന്നീടുവാ-
നോങ്ങിനിന്നങ്ങു നടുങ്ങാ പിന്നെ
ആനക ദുന്ദുഭി തന്നുടെയാനനം
ദീനയായ് മെല്ലവേ നോക്കി വീർക്കാ
ദേവകിതൻ ഭയമിങ്ങനെ കാണുമ-
ശ്രീ വസുദേവർ താനെന്നനേരം
പെട്ടെന്നു ചെന്നു വിലക്കി നിന്നീടിനാൻ
പൊട്ടിനിന്നീടുന്നോരുള്ളവുമായ്
പാപനായുള്ളോരു കംസനോടായിപ്പി-
ന്നാപത്തു പോക്കുവാനായിച്ചൊന്നാൻ
"നിർമ്മല മാനസനായി നിന്നീടുമി-
ന്നിമ്മനമിങ്ങനെ വന്നതെന്തേ?
ശങ്കയും കൈവിട്ടു പെൺകൊല ചെയ്യതോ
മംഗലനായ നിൻ വേലയിപ്പോൾ?
ഭേദമുണ്ടെന്നതിൽ കേവലം പെണ്ണല്ല
സോദരിയല്ലോയിന്നാരിതാനും
വേളി കഴിഞ്ഞുള്ളൊരുത്സവമല്ലോയി-
ക്കാലവുമെന്നതു പാർത്തു കാൺ നീ
ഭ്രാതാവാകുന്നതും മാതാവാകുന്നതും
താതനാകുന്നതും കേവലം നീ
നീയൊഴിഞ്ഞൊരുമില്ലാശ്രയം കേളിവൾ-
[1]ക്കാചരിച്ചീടുവാൻ ഭോജനാഥാ!
വീരനായുള്ള നീ ഘോരനായ് മേവിയി-
ന്നാരിതൻ വൻകൊല ചെയ്യൊല്ലാതെ"
ഉത്തമമായുള്ളൊരുക്തികളിങ്ങനെ
സത്വരം ചെന്നവൻ ചൊന്നനേരം
പാപനായുള്ളൊരു കംസന്റെ മാനസം
പാറയെപ്പോലെയങ്ങാകയാലേ
പിന്നെയും ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ഖിന്നനായുള്ള വണ്ണമായായി.
"ദേവകിയല്ലല്ലോ നിന്നുടെ കാലനായ്
മേവുന്നതെന്നതോ വന്നുവല്ലോ
അഷ്ടമനാകുന്ന ബാലകനല്ലോ നിൻ-
നഷ്ടതയ്ക്കിന്നു നിമിത്തമെന്നാൽ
പെററുപെററീടുന്ന ബാലരെയെല്ലാമേ
തെറെറന്നു നിൻകയ്യിൽ നൽകാമല്ലോ
പിന്നെ നീ ചിന്തിച്ചു വേണ്ടതു ചെയ്താലും
നിന്നുടെ ഹാനി വരാതവണ്ണം"
എന്നതുകേട്ടോരു കംസന്റെ കോപവും
മന്ദമായ്വന്നതേ മെല്ലെ മെല്ലെ
മന്ത്രം കൊണ്ടീഷൽ തളർന്നു നിന്നീടുമ-
പ്പന്നഗവീരൻ തൻ കോപംപോലെ
രോദിതയായൊരു സോദരിതന്നെയു-
മാദരവോട[2]ങ്ങയച്ചു നിന്നാൻ
വൻപുലി വായിൽനിന്നാമ്പാതെവീണ്ടുപോയ്
കമ്പത്തെ പ്പൂണ്ടുന്നോരേണംപോലെ
മേവി നിന്നീടുന്ന ദേവകീദേവി താൻ
കേവലം കംസനെ നോക്കിനിന്നാൾ
ചൂഴവും നിന്നിട്ടു കേഴുന്നൊരെല്ലാരും
കോഴയും തീർത്തു നിന്നൊന്നുവീർത്താർ
ചങ്ങാതിമാരായുള്ളംഗനമാരെല്ലാം
മംഗലമാകെന്നു ചൊല്ലിപ്പൂണ്ടാർ
ആനകദുന്ദുഭി താനുമന്നേരത്തു
മാനിനിതാനുമായ്മന്ദിയാതെ
സുന്ദരമായെഴും മന്ദിരം പൂകിനാൻ
വന്ദികൾ വാഴ്ത്തുന്ന വാർത്തയുമായ്
വേളിയെത്തൊട്ടുള്ളൊരുത്സവം തന്നെയും
മേളത്തിൽ പിന്നെയങ്ങാചരിച്ചാൻ.
പേയററുനിന്നോരു ജായയും താനുമായ്
മായം കളഞ്ഞു വസിക്കുംകാലം
സുഭ്രൂവായുള്ളോരു ദേവകീദേവിയ്ക്കു
ഗർഭവുമുണ്ടായി മെല്ലെ മെല്ലെ
അത്ഭുതകാന്തിയായ് ദുർഭഗനല്ലാതൊ-
രർഭകനുണ്ടായിതെന്നുവന്നു
സൂനുവെക്കണ്ടുനിന്നാനന്ദിച്ചീടുന്നോ-
രാനകദുന്ദുഭി ദീനനായി

1 ആദരിച്ചീടുവാൻ.

2 അയച്ചാൻപിന്നെ.

കണ്ണുനീർ തൂകുന്ന ദേവകി തന്നുടെ
കയ്യിൽനിന്നന്നേരം വാങ്ങി നേരേ
വെട്ടെന്നു കൊണ്ടുപോയ് കംസനു നല്കിനാൻ
പട്ടാങ്ങുചെയ്യുന്നോരെന്നു ഞായം.
എന്നതു കണ്ടൊരു കംസനുമന്നേരം
ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനാനല്ലൽ നീക്കി.
മേലിലുണ്ടാകുന്ന ബാലകനല്ലോ യെൻ-
കാലനായ് ചാലേ വരുന്നതെന്നാൽ
കൊല്ലുന്നോനല്ലയിപ്പൈതലേയിന്നു ഞാ-
നല്ലലെത്തീർത്തു വളർത്താലും നീ.
ആനക ദുന്ദുഭി താനതു കേട്ടപ്പോൾ
ദീനത കൈവിട്ടു മാനിച്ചുടൻ
ബാലനെത്തന്നെയും ദേവകിക്കായിട്ടു
ചാലെ നൽകീടിനാൻ കൊണ്ടുപോയി.
പിന്നെയവരെല്ലാരും തന്നുടെ തന്നുടെ
മന്ദിരം തന്നിലിരിക്കുംകാലം
ആഗതനായൊരു നാരദൻ കംസനോ-
ടാദരവോടു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ:—
"ബന്ധുവെത്തന്നെയും വൈരിയെത്തന്നെയും
ചിന്തിച്ചു വേണ[1]മേ യൊന്നുചെയ്വാൻ
നിന്നുടെ വൈരികളായി നിന്നീടുന്ന-
വിണ്ണവരെല്ലായിപ്പാരിടത്തിൽ
വിഷ്ണുവിൻ ചൊല്ലാലെ വന്നു പിറന്നിട്ടു
വൃഷ്ണികളായിച്ചമഞ്ഞതിപ്പോൾ
പണ്ടേയിന്നിന്നുടെ വൈരിയായ് മേവുന്ന-
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാനിന്നു നേരേ
ദേവകി തന്നുടെ ഗർഭഗനായിട്ടു
മേവിനിന്നാശു പിറന്നു പിന്നെ
നിന്നെയും നിന്നുടെ സേവകന്മാരെയും
കൊന്നീടുമെന്നതു തേറിനാലും.
മാഴ്കാതെ നിന്നെ നീ കാത്തുകൊള്ളായ്കിലോ
ആകാതെ പോകുമേ ഭോജനാഥ!"
നാരദനിങ്ങിനെ ചൊന്നതു കേട്ടിട്ടു
ഘോരനായുള്ളൊരു കംസനപ്പോൾ
യാദവന്മാരോടു പോരുതുടങ്ങിനാൻ
വാനവരെന്നതു നണ്ണിനേരേ
പീഡിതരായവരോരോരോ നാട്ടില-
ന്നോടുംവെടിഞ്ഞു നടന്നാരെങ്ങും.
പിന്നെയണഞ്ഞവനാനക ദുന്ദുഭി-
തന്നെയും ദേവകിതന്നെയുംതാൻ
ചങ്ങലകൊണ്ടു തളച്ചുവെച്ചീടിനാൻ
തങ്ങളിലേശല്ലായെന്നു നണ്ണി
ഉണ്ടായ ബാലകന്മാരെയും ചെഞ്ചെമ്മേ
കണ്ഠംപിരിച്ചു കഴിച്ചാൻപാപി.
ചീറിനിന്നീടുന്ന കംസനനിങ്ങനെ-
യാറുകിടാങ്ങളെ കൊന്നവാറേ
സപ്തമമാകുന്ന ഗർഭവുമുണ്ടായി-
ട്ടുത്തമയാകുന്ന ദേവകിക്കോ.
ലക്ഷ്മീശൻതാനന്നു ചിന്തിച്ചുചൊല്ലിനാ-
നക്ഷീണം തന്മായതന്നോടപ്പോൾ
"പാരാതെപോകേണം ഭൂതലന്തന്നിൽ നീ
കാര്യങ്ങളോരോന്നേ സാധിപ്പാനായ്
ദേവകിതന്നുടെ ഗർഭഗനായിട്ടു
മേവിനിന്നീടുമനന്തനെ നീ
ഗോകുലംതന്നിൽ വസിച്ചുനിന്നീടുന്ന-
രോഹിണി തന്നിലങ്ങാക്കവേണം
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെസൂനുവായ്
ഞാനുംപിറക്കുന്നതുണ്ടു നേരേ
നന്ദവിലാസിനി[2] തന്മകളായിട്ടു
നന്നായിപ്പോന്നു പിറക്കനീയും.
കൊല്ലുവാനോങ്ങുന്ന കംസനെവഞ്ചിച്ചു
മെല്ലവേ പോന്നിക്കൊണ്ടാദരത്തിൽ
മാലോകർക്കെല്ലുമനോരഥമെന്നേപ്പോക്കുവാൻ
ഭൂലോകം തന്നിൽ വസിക്ക പിന്നെ.
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു ഭജിച്ചുനിന്നീടുന്നോ-
ർക്കാശയെത്തീർത്തു തുണച്ചു നന്നായ്
മാലിയന്നീടുന്ന ഭൂലോകവാസികൾ-
ക്കാലംബമായെഴും മൂലതായേ!
കാൽത്താരിൽ കുമ്പിട്ടു കൈവണങ്ങീടുന്നേൻ
കാത്തുകൊള്ളേണമേ തമ്പുരാട്ടീ!"
ഇത്തരമോരോരോ നൽസ്തുതിയോതിനി-
ന്നുത്തമമായൊരു ഭക്തിയുമായ്
വാഴ്ത്തി[3] നിന്നീടുവരാനന്ദപൂണ്ടോരോരോ
ധാത്രീസുരന്മാരും[4] മറ്റെല്ലാരും

1. വേണം നീ. 2 നന്ദന. 3. വണങ്ങു. 4. മറ്റുള്ളോരും.

വൈകല്യം തീർക്കുന്ന വൈകുണ്ഠനിങ്ങിനെ
വൈകാതെ പോകെന്നു ചൊന്നനേരം
ഇങ്ങനെ ചൊൽകേട്ട മായതാൻ പോയിച്ചെ-
ന്നങ്ങനെ[1] തന്നെയങ്ങാചരിച്ചാൾ
"ഇഷ്ടമായുണ്ടായ ഗർഭമോ ചെഞ്ചമ്മേ
നഷ്ടമായ്പ്പോയ്പോൽ ദേവകിക്കോ"
എന്നൊരു വാർത്തയുമെങ്ങുമേ പൊങ്ങിതാ-
യന്നുതുടങ്ങിയന്നാട്ടിലെങ്ങും
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ ജായയാം-
മാനിനിയായുള്ള രോഹിണിക്കോ
സുന്ദരനായൊരു നന്ദനനുണ്ടായി-
തെന്നൊരു വാർത്തയുമവ്വണ്ണമേ.
ഛിദ്രിച്ചുപോയൊരു ഗർഭവും ചിന്തിച്ചു
ദുഃഖിച്ചു ദേവകി മേവുംകാലം
ആഗമം തന്നുടെ കാതലിൽ പോയ്മറ-
ഞ്ഞൊരുമേ കാണാതെ നില്ലോനപ്പോൾ
ദേവകി തന്നുടെ ഗർഭഗനായിട്ടു
മേവിനാൻ മേദിനിക്കല്ലൽതീർപ്പാൻ.
കുപ്പിയിൽനിന്നൊരു നൽവിളക്കെങ്ങിനെ
കുപ്പിയെച്ചാലെ വിളക്കി ഞായം
ഗർഭഗമായുള്ള വൈഷ്ണവം ധാമമ-
ഗ്ഗർഭിണിതന്നെയുമവ്വണ്ണമേ.
ഗർഭത്തിനുള്ളോരു ചിഹ്നവും പോന്നവൾ-
ക്കല്പമായ് കാണത്തുടങ്ങിമെയ്യിൽ
നേർത്തുനിന്നീടുന്ന ഗാത്രങ്ങളെല്ലാമേ
ചീർത്തുതുടങ്ങിതു നാളിൽ നാളിൽ
[2]ആണ്ണുപോയെങ്ങാനും വിണ്ണൊരു നാഭിയും
പൂർണ്ണമായ് ത്തൂർണ്ണമെഴ്ത്തുടങ്ങി
സൂക്ഷ്മമായുള്ളൊരു മദ്ധ്യവും ചെഞ്ചമ്മേ
വീക്ഷണഗോചരമായി വന്നു
മാന്യമായുള്ള വലിത്രയം മാഞ്ഞുപോയ്
ശൂന്യമായ്വന്നിതു മെല്ലെ മെല്ലെ
ആനകദുന്ദുഭി മാനിക്കും കൊങ്കകൾ-
ക്കാനനം ചാലക്കറുത്തുതപ്പോൾ
നന്ദനനുണ്ടായാലെങ്ങളെ സ്നേഹമി-
ല്ലെന്നതു ചിന്തിച്ചിട്ടെന്നപോലെ
ചാരുവായ് മേവുമമ്മാരോടു ചേരുന്നൊ-
രാരവം പോയങ്ങുദൂരത്തായി
ബാലകൻ വേണമിമ്മാറോട്ടു ചേരുവാൻ
ഞാനിനി നീക്കേണമെന്നപോലെ.
അന്യമായ്നിന്നുള്ള ഭൂഷണജാലവു-
മൊന്നൊന്നേ പോയി ചുരുങ്ങീതായി
ഭൂഷരേഴ്പൂമിനും ഭൂഷണമല്ലായി-
ന്നാരിയിൽനിന്നവനെന്നുചേതം
മാനിനിമാരുടെ മൗലികയാമവൾ-
ക്കാനനം ചാലെ വിളർത്തുകൂടി
ഗർഭഗനായുള്ളൊരർഭകനോടുള്ള
[3]നിർഭരഹാസംകൊണ്ടെന്നപോലെ
അംഗവികാരങ്ങൾ പിന്നെയുമൊന്നൊന്നേ
പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതമ്മേനിതന്നിൽ
വിശ്വങ്ങളെല്ലാം തന്നുള്ളിലേ ചേർത്തൊരു-
വിഷ്ണുവെത്തന്നുദരത്തിലാക്കി
മേവിനിന്നീടുന്ന ദേവകീ ദേവിതൻ-
മേന്മയെപ്പാർക്കിലിന്നാർക്കു ചൊല്ലാം.
ഗർഭിണിയായൊരു ദേവകി തന്നുടെ-
യത്ഭുതകാന്തിയെക്കണ്ടു കംസൻ
തന്നിലെണ്ണിനാനെന്നുടെ കാലനാ-
യ്വന്നവനിന്നിവനെന്നുവന്നു.
പണ്ടിവൾക്കിങ്ങനെയുള്ളൊരു കാന്തിയെ
കണ്ടതില്ലെന്നതുകൊണ്ടു കണ്ടു
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചാ-
ലേതുമേതോന്നുന്നുതല്ലയൊന്നും
ഗർഭിണിതൻ കൊലചെയ്യുതിനായിട്ടോ
കെല്പുപുലമ്പുന്നതല്ലചെമ്മേ
പെററങ്ങുവീഴുമ്പോൾതെററെന്നുചെന്നുഞാൻ
പററാതൊന്നാകിലും പാർത്തിടാതെ
കൊന്നങ്ങുവീഴ്ത്തി നാലൊന്നിന്നും വാധമി-
ല്ലെന്നതേ ചിന്തിച്ചാൽ നല്ലതിപ്പോൾ
ഇങ്ങിനെയെണ്ണിനോരന്ധകനായകൻ
തന്നുടെ ദാസരായുള്ളവരെ
കാവലുമാക്കിത്തന്മന്ദിരം പൂകിനാ-
നാവിലമായുള്ളാരുള്ളവുമായ്.
ദേവകിതന്നുടെ ഗർഭഗനായൊരു-
കേവലൻ തന്നെയറിഞ്ഞുനേരേ

1. യെല്ലാമെ. 2. ആണ്ടുപോയെങ്ങാനും വീണൊരു നാഭിയും. 3 നിർബ്ബല.

ചാരത്തുനിന്നു പുകണ്ണുതുടങ്ങിനാർ
വാരുറ്റുനിന്നുള്ള വാനോരെല്ലാം
"മിത്ഥ്യയെച്ചെഞ്ചെമ്മ വേരറുത്തീടുന്ന-
സത്യമായുള്ളൊരു ബോധവുമായ്
നിത്യമായ്നിന്നൊരു തത്വമായ്മേവിനോ-
രുത്തമരൂപനേ! കാത്തുകൊൾ നീ.
വേദങ്ങൾതന്നെപ്പണ്ടാരാഞ്ഞുഴന്നുള്ള-
[1]വേദനതീർപ്പതിനെന്നപോലെ
മോദംകലർന്നൊരു മീനായവറെറച്ചെ-
ന്നാദാനംചെയ്തതു നീതാനല്ലോ
ആഴിയെ ഞങ്ങൾ കടഞ്ഞൊരു നേരം പ
ണ്ടാഴുന്ന വന്മല താങ്ങുവാനായ്
കീഴെപുക്കാമതൻ വേഷമായ് നിന്നതു
താഴാതെ കൊണ്ടതും നീതാനല്ലോ?
ഖിന്നത കൈവിട്ടു മന്നിടം കൊണ്ടുപോ-
യുന്നതനായൊരിരണ്ണിയാക്ഷൻ
തന്നെയപ്പന്നിയായ്ക്കൊന്നതു പാർക്കുമ്പോൾ
നിന്നുടെ കാരുണ്യമെന്നേയാവൂ
കാണായതെല്ലാമെ താനെന്നുതേറുവാൻ
തൂണുപിളർന്നു പുറത്തു ചെമ്മെ
കാണായെഴും നരസിംഹമെന്നുള്ളതിൽ
കാണായതല്ലോ പൊരുത്തതിന്നും
മാനവരെല്ലാരെപ്പോലെ നടന്നു നാം
മാനവും കൈവിട്ടുപോരും കാലം
ദാനവൻതന്നെ നീ വഞ്ചിക്കകൊണ്ടല്ലോ
ദീനം കളഞ്ഞു തെളിഞ്ഞു ഞങ്ങൾ
ഭൂപാലരായുള്ള ഭൂഭാരം തീർക്കുവാ-
നിപാദിച്ചുള്ളൊരു വെണ്മഴുവാൽ
മൂവേഴുവട്ടം തറിച്ചു നീ കേവലം
പാവകരെശ്ശുചാപൊശംപോലെ
പത്തായദിക്കുകൾക്കത്തൽ വളർത്തൊരു-
പത്തുമുഖനായ പാപിയെക്കൊ-
ന്നുത്തമരായുള്ള ഞങ്ങളെ കാത്തൂർവി-
ചിത്രനാളൊട്ടുപൊരുത്തിരുന്നു
ഇക്കാലംനിന്നുടെ തൃക്കാലെന്നിങ്ങനെ
ചൊല്ലെന്നുപോരുമിപ്പാരിടത്തെ
ദുഃഖങ്ങൾതീർത്തുനീ പാലിച്ചുകൊൾവതി-
ന്നിക്ഷണം നാമിതാ കൈതൊഴുന്നേൻ"
ഇങ്ങിനെഓരോരോ മംഗലവാക്കുകൾ
ഭംഗിയിൽച്ചൊല്ലിപ്പുകണ്ണുപിന്നെ
വാനിടംപിന്നിട്ടു പോരത്തുടങ്ങിനാർ
വാനവരെല്ലാരും മെല്ലെമെല്ലെ
മേദിനീദേവിയുമാദരവോടുതൻ-
വേദനയററിട്ടു നിന്നനേരം
മംഗലമാളുന്ന ദേവകീദേവിക്ക
ചിങ്ങമാംമാസവും പോന്നുവന്നു
അഷ്ടമിരോഹിണി തങ്ങളിൽക്കൂടിനി-
ന്നിഷ്ടമായുള്ളൊരു നല്ലേഴ്ത്തും
മംഗലജാലങ്ങൾ തിങ്ങിനിന്നങ്ങമേ
പൊങ്ങിയെഴുന്നു തുടങ്ങിതപ്പോൾ
ആരണർകുണ്ഡത്തിലഗ്നികളെല്ലാമെ
പാരമെഴുന്നു വലഞ്ഞുഴന്നു
സ്വച്ഛങ്ങളായ്വന്നു തോയങ്ങളെല്ലാമെ
സജ്ജനമാനസമെന്നപോലെ
താരങ്ങളായുള്ള ഹാരങ്ങൾപൂണ്ടിട്ടു
പാരംവിളങ്ങി വിയത്തുമപ്പോൾ
മത്തങ്ങളായ്നിന്ന പാടിത്തുടങ്ങിത-
ച്ചിത്തംതെളിഞ്ഞുള്ള ഭൃംഗങ്ങളും
മന്ദമായങ്ങനെ വീതുതുടങ്ങിനാൻ
സുന്ദരനായൊരു തെന്നൽതാനും
ഇങ്ങിനെയോരോരോ നന്മകൾപിന്നെയും
മംഗലഹേതുക്കളായിവന്നു
കാത്തുനിന്നീടുന്ന കംസനിയോഗികൾ
ചീർത്തൊരുനിദ്രയെപ്പൂണ്ടാരപ്പോൾ
പാവനയായൊരു ദേവകീദേവിക്ക
നോവുതുടങ്ങീതു മെല്ലെമെല്ലെ
വേദനവേറിട്ടു മേദിനീദേവിക്ക
മേനിയിൽനോവു കുറഞ്ഞുതപ്പോൾ
ചെൽകണ്ണിതന്നിലെ ദീർഘങ്ങളായുള്ള-
ശ്ശ്വാസജാലവുമുണ്ടായപ്പോൾ
മുക്കിരത്തിന്നും ചുമന്നുള്ളതന്തനു
ശ്ശ്വാസമീഷൽ തളർന്നതായി
ചീർത്തുനിന്നീടുന്നൊരീറുനോവാണ്ടവ-
ളാർത്തയായേററവും മേവുന്നേരം

1. വേദങ്ങൾ.

ഇന്ദ്രാദിഗംഗനാചന്ദ്രനായുള്ളോരു-
നന്ദനൻതന്നെയും പെറ്റാളപ്പോൾ
അംബരമായുള്ളൊരങ്കണം തന്നിലെ
ലംഘനംചെയ്യുവാൻ നിന്നന്നേരം
കോമളയായൊരു ശർവ്വരിതന്നുടെ
[1]പോർമുലതന്നിലലങ്കരിപ്പാൻ
ദേവകിയായൊരു കല്പകവല്ലിമേൽ
[2]മേവിനിന്നുണ്ടായ ദിവ്യരത്നം
ഭൂതലംതന്നിലങ്ങായതു കാണായി
പൂതനായുള്ളൊരു താതനപ്പോൾ.

കാർമുകിൽമാലകൾ കാല്പിടിച്ചീടുന്ന-
കാന്തിയെപ്പൂണ്ടൊരു മെയ്യുമായി
രമ്യമായുള്ളൊരു മൗലിയിൽചേർന്നുള്ള
പൊന്മയമായൊരു നന്മകുടം
കാർമുകിൽ[3]മാലയിൽ പാതിമറഞ്ഞൊരു
വാർമതിപ്പൈതൽ താനെന്നപോലെ
കുന്തളജാലം കൊണ്ടഞ്ചിതമാകയാൽ
ചന്തത്തെക്കോലുന്ന ഫാലവുമായ്
കമ്പത്തെക്കൊണ്ടെയിപ്പാരിടം തന്നുടെ
സംഭവം തന്നെയും പാലനവും
ഇല്ലായ്മതന്നെയുമാചരിച്ചീടുവാൻ
കല്യത വെല്ലുന്ന ചില്ലിയുമായ്
പങ്കജന്തന്നുടെയുന്മേഷന്തന്നെയും
സംകോചംതന്നെയും ചെയ്യിപ്പാനായ്
ദാക്ഷിണ്യംപൂണ്ടുള്ള വീക്ഷണദണ്ഡത്തിൽ
വീക്ഷണംകൊണ്ടുള്ള കാന്തിയുമായ്
ഭംഗിയെ[4]ക്കൈക്കൊണ്ടൊരു പൈങ്കിളിച്ചുണ്ടോടു
സംഗത്തെക്കോലുന്ന നാസികയും
മണ്ഡനമായുള്ള കുണ്ഡലകാന്തിയാൽ
മണ്ഡിതമായുള്ള ഗണ്ഡവുമായ്
കുന്ദത്തിപ്പൂവെയും ചന്ദ്രികതന്നെയും
നിന്ദിച്ചുനിന്നൊന്നാ മന്ദഹാസം
കമ്രമായുള്ളൊരു കംബുതൻകാന്തിയെ
കണ്ടിച്ചുമണ്ടിക്കും[5]കണ്ഠം കണ്ടാൽ
ചക്രംതുടങ്ങിയുള്ളായുധമെല്ലാമേ
നൽക്കരംനാലിലുമാണ്ടുതാനും

ശ്രീവത്സകാന്തിയും കൗസ്തുഭകാന്തിയും
നേരൊത്തുതങ്ങളിൽ കൂടുകയാൽ
കാളിന്ദി[6]തന്നോടു മേളിച്ചു മേവുന്ന
പാലാഴിത്തൂവെള്ളം തന്നിൽച്ചെമ്മേ
മുങ്ങിനിന്നീടുന്നൊരഞ്ജനവേലിയെ-
ന്നിങ്ങിനെ[7]തോന്നുമമ്മാറുകണ്ടാൽ
എണ്ണമറ്റീടുന്നൊരണ്ഡ കടാഹങ്ങൾ-
ക്കന്യൂനമായൊരു ഭാജനമായ്
മേവിനിന്നീടുമന്നല്ല ദരത്തെ ഞാ-
നേവമെന്നിങ്ങിനെ ചൊല്ലിക്കൂടാ
മഞ്ഞൾപിഴിഞ്ഞൊരു കൂറയെപ്പൂണ്ടിട്ടു
മഞ്ജുളമായൊന്നു മദ്ധ്യദേശം
ഊരുക്കൾ ജാനുക്കൾ ജംഘകളെന്നിവ
ചാരുക്കളെന്നോ ഞാനന്നിക്കുന്നേൻ
തിങ്കൾതൻകാന്തിക്കു ശങ്കയെത്തന്നുള്ളി-
ലങ്കുരിപ്പിക്കുന്ന തൂനഖങ്ങൾ
അംഗുലിയായ ദലങ്ങളെക്കൊണ്ടുമ്പോൾ
പങ്കജമത്രെയപ്പാദയുഗ്മം
ഉള്ളകാൽതന്നുടെ മാർദ്ദവം ചിന്തിക്കിൽ
കല്ലെന്നേ തോന്നുമപ്പല്ലവത്തെ
ഖേദങ്ങൾപോക്കുന്ന വേദങ്ങൾനാലിന്നും
കാതലായ്മേവുന്ന നാഥനപ്പോൾ
മംഗലംനൽകുവാൻ മാലോകർക്കായിക്കൊ-
ണ്ടിങ്ങനെപോന്നു പിറന്നു ചെമ്മേ.

വിസ്മിതനായുള്ളൊരാനകദുന്ദുഭി
വിഷ്ണുവെന്നിങ്ങനെ നണ്ണിനേരെ
വാക്കുകൊണ്ടേറ്റവും വാഴ്ത്തിനനേരത്തു
വായ്യോട്ടുകുമ്പിട്ടു കൂപ്പിനന്നായ്
കേവലൻതന്നൊത്തൻ പുത്രനായുണ്ടൊരു-
ദേവകീദേവിയുമെവ്വണ്ണമേ
ഉത്തമമായൊരു[8]കാന്തിയെക്കണ്ടവൾ
ചിത്തം തെളിഞ്ഞു പുകണ്ണനേരം
നാഥനായുള്ളവൻ പ്രീതനായ്ചൊല്ലിനാൻ
താതനോടായിട്ടും മാതാവോടും
“പണ്ടുമിന്നിങ്ങൾക്കു സൂനവായ്മേവിനേൻ
രണ്ടുജന്മങ്ങളിലിങ്ങിനെ ഞാൻ

1. വാർ. 2. മേവിനിന്നീടുമദ്ദിവ്യരത്നം. 3. മാലകൾ. 4. പൂണ്ടോരു. 5. കണ്ഠകാണ്ഡം. 6. നീരോടു. 7. തോന്നുമമ്മേനികണ്ടാൽ. 8. ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടവൾ.

നിങ്ങൾക്കെന്നിലെ ഭക്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
നിങ്ങളിലുള്ളോരു കാരുണ്യത്താൽ
ഇങ്ങിനെയുള്ളോരു രൂപത്തെക്കാട്ടിഞാൻ
നിങ്ങൾക്കുസന്തതം ചിന്തിപ്പാനായ്
ബന്ധങ്ങൾ പോക്കുന്നോരെന്നുടെ ദേഹത്തെ-
സ്സന്തതം ചിന്തിച്ചിരുന്നുകൊണ്ടാൽ
പാപങ്ങൾപോയററു പൂതന്മാരായ്പിന്നെൻ-
പാദങ്ങൾതന്നോടു ചേരും നിങ്ങൾ
ഇന്നിലംതന്നിൽനിന്നെന്നെനീകൊണ്ടുപോയ്
നന്ദന്റെമന്ദിരം തന്നിലാക്കി
ചാരത്തുകാണുന്ന ദാരികതന്നെയും
പാരാതെകൊണ്ടിങ്ങു പോന്നുകൊൾവൂ"
മംഗലനായൊരു പങ്കജലോചന-
നിങ്ങനെ ചൊന്നവനോട്ടുചെമ്മേ
താതനുംമാതാവും നോക്കിനിന്നീടവേ
പൈതലായ്മേവിനാൻ കൈതവത്താൽ

വിസ്മയംപൂണ്ടുള്ളോരച്ഛനമ്മയും
വിഷ്ണുവെന്നുള്ളോരു ബോധമപ്പോൾ
എന്നുടെ പൈതലെന്നിങ്ങനെയുള്ളോരു-
നിർണ്ണയമായിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
കോമളച്ചുണ്ടു പിളുക്കിനിന്നീടുന്നൊ-
രോമനപ്പൈതൽക്കു പൈദുടനേ
അമ്മിഞ്ഞിതാരാഞ്ഞതെന്തിനിക്കമ്മയെ-
ന്നമ്മയെനോക്കി മയങ്ങുന്നേരം
ധന്യയായുള്ള യശോദതൻപുത്രിയായ്
മന്നിടംപൂകിനാൾ മായതാനും
കംസനെപ്പേടിച്ചുള്ളാനകദുന്ദുഭി
പൈതലെത്തന്നുടെ കയ്യിലാക്കി
അമ്പാടിതന്നിലെ പോവതിന്നായിക്കൊ-
ണ്ടൻപോടു ചാലെനടന്നനേരം
താങ്ങളെത്തന്നെ തുറന്നുകാണായി
ചങ്ങലപൂണ്ടുള്ള വാതിലെല്ലാം
ദുഃഖവുമെല്ലാമേ പിന്നിട്ടുപോന്നവൻ
നിർഗ്ഗമിച്ചൻപോടു പോകുന്നേരം
എന്നുടെ[1] കാന്തിയോടൊക്കുമിപ്പൈതലെ
ഖിന്നനാക്കേണമേ യെന്നുനണ്ണി
പാഴിടിപൂണ്ടമക്കാർമുകിൽ വന്നിട്ടു
പെമഴതൂകിത്തുടങ്ങീതാറാം
എന്നതു കണ്ടൊരു പന്നഗനായകൻ
തന്നുടെയാനനജാലങ്ങളെ
ഒക്കവേ ചാലപ്പരത്തി നിന്നങ്ങനെ
നൽക്കുടയായി നടന്നുമീതേ
ഘോരമഴതന്നെത്തടുത്തു നിന്നീടിനാൻ
വെണ്മയെപ്പൂണ്ടവനെന്നതോയം
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ ചേണേഴം-
പാണിയായുള്ളൊരു ദാരമേറി
വാരുററുനിന്നൊരു വാരിദനാദമാം-
ഭേരിതൻനാദവും പൂരിച്ചെങ്ങും
വൻകനിവാണ്ടൊരു പന്നഗനാഥനാം-
വെണ്കുടതന്നെയും ചൂടിനന്നായ്
ചമ്പായായുള്ളൊരു ദീപവുംസമ്പാദി-
ച്ചമ്പാടിമുന്നിട്ടു പോവതിന്നായ്
കൈതവമാണ്ടു നൽപ്പൈതലായ്മേവുമ-
ക്കൈടഭവൈരിതാൻ ചെല്ലുന്നേരം
മേളംകലർന്നൊരു കാളിമപൂണ്ടുന-
ല്ലോളങ്ങളാളുമക്കാളിന്ദിതാൻ
[2]നൽവഴിനന്നായി നല്കിനിന്നീടിനാൾ
നല്ലവർക്കെന്നല്ലോ തോന്നിഞായം
പാദങ്ങൾപോലും നനഞ്ഞുനിന്നീടാതെ
പാഴ്പറമ്പേറി നടക്കുംപോലെ
ആനന്ദംപൂണ്ടുള്ളോരാനകദുന്ദുഭി
കാളിന്ദിതന്നെയും പിന്നിട്ടപ്പോൾ
അംഭോജലോചനൻ തന്നെയുംപൂണ്ടുകൊ-
ണ്ടമ്പാടിതന്നിലും ചെന്നുപുക്കാൻ
ചെന്നൊരുനേരത്തു സുന്ദരിയായൊരു-
നന്ദവിലാസിനി തന്നെക്കണ്ടാൻ
സൂതികൊണ്ടുണ്ടായ മോഹവുംപൂണ്ടിട്ടു
ഭൂതലംതന്നിൽ കിടന്നതപ്പോൾ
മററുള്ളോരെല്ലാരും നിദ്രയുംപൂണ്ടിട്ടു
ചുററുംകിടന്നതു കണ്ടുപിന്നെ
നന്ദവിലാസിനി തന്നുടെ ചാരത്തു
[3]പെണ്ണിള്ളതന്നെയും കണ്ടതപ്പോൾ

1. കാന്തിയെക്കക്കുമിപ്പൈതലെ; കാന്തികെടുക്കുമിപ്പൈതലെ. 2. നൽവഴിതന്നെയും നന്നായി നല്കിനാൾ.
3. നല്ലൊരു പെൺപിള്ള തന്നെക്കണ്ടാൻ.

ബാലകന്മാരെക്കൊണ്ടാനക ദുന്ദുഭി
വാണിഭം ചെയ്യുന്നോനെന്നപോലെ
തന്നുടെപൈതലെക്കൊണ്ടുചെന്നങ്ങവൾ
തന്നുടെചാരത്തു ചേർത്തുപിന്നെ
പെൺപിള്ള തന്നെയും മെല്ലവെ[1] കൊണ്ടുപോ-
ന്നമ്പാടിതന്നെയും പിന്നിട്ടുടൻ
ഖിന്നതകൂടാതെ തന്നുടെപൂരിലും
വന്നുനിന്നീടിനാനന്നുതന്നെ
അമ്പോടുപിന്നെയദ്ദേവകീ ചാരത്തു
പെൺപിള്ളതന്നെയും ചേർത്തുചെമ്മേ
കഞ്ചനെപ്പേടിച്ചു മുന്നമേപ്പോലെയ-
ച്ചങ്ങലതന്നെയും പൂണ്ടുനിന്നാൻ
ദേവകിതന്നുടെ ചാരത്തുമേവുമ-
ക്കേവലയായൊരു ദേവിയപ്പോൾ
മാറ്റൊലിക്കൊള്ളുമാറീറ്റില്ലം തന്നിൽനി-
ന്നേറ്റം കരഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ഞെട്ടിയുണർന്നുള്ള കംസനിയോഗികൾ
ചെട്ടെന്നുചെന്നു പറഞ്ഞനേരം
വാളുമായ്ച്ചെമ്മേ വന്നുനിന്നീടിനാൻ
കാലനഘോരായ കംസനപ്പോൾ
കണ്ടൊരുനേരത്തു പണ്ടേതിലേറ്റവു-
മിണ്ടലും പൂണ്ടു വിറച്ചുപാരം
കംസനോടായിട്ടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൾ
കാതരയായൊരു ദേവകീതാൻ
"പാമ്പെന്നുചിന്തിച്ചു ശങ്കിച്ചുനിന്നതോ
പാശമായല്ലോതാൻ വന്നുകൂടി
പാപങ്ങളൊന്നും നീയാചരിച്ചിടാതെ
പാരാതെപോകെങ്കിലെന്നേ വേണ്ടൂ
എന്നുടെശോകത്തിൻ കാരണമാക്കൊല്ലു-
യിന്നിനിയെൻപൈതൽ തന്നെയിപ്പോൾ
ഒന്നുരണ്ടല്ലല്ലോ പണ്ടുനീയെന്നുടെ
നന്ദനന്മാരെ ക്കൊലപ്പെടുത്തു
ഒന്നല്ലയാതൊരു പെൺപൈതൽതന്നെനീ-
യിന്നിനിക്കായി വഴങ്ങേണമേ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നുതൻ കന്യകതന്നെയും
ചൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന [2]ശോകത്താലേ
മാറോടുചേർത്തങ്ങു പൂണ്ടുകൊണ്ടീടിനാൾ
മാപാപിവന്നു തൊടാതവണ്ണം
സോദരിതന്നുടെ രോദനംകണ്ടിട്ടു
രോഷിതനായൊരു കംസനപ്പോൾ
ഓടിയണഞ്ഞു വലിച്ചുകൊണ്ടീടിനാ-
നോമലായുള്ളൊരപ്പൈതൽതന്നെ
പാദംപിടിച്ചവൻ പാറമേൽതല്ലുവാൻ
പാരം ചുഴറ്റി യൊന്നോങ്ങുംനേരം
കീഴ്പോട്ടു തല്ലുവാനോങ്ങുന്നനേരത്തു
മേല്പോട്ടുപോയതേ കണ്ടുപിന്നെ
ഈർഷ്യയുംപൂണ്ടവൻ നോക്കിനിന്നീടിനാ-
നീശ്വരിയായവൾ തന്നെനേരേ
അംബരംതന്നിലെ ലംബിതയായിനി-
ന്നംബികയായിട്ടു കാണായപ്പോൾ
നേത്രങ്ങൾക്കേതുമേ നോക്കരുതാതൊരു-
ദീപ്തിയെപ്പൂണ്ടൊരുമെയ്യുമായി
ദേവിതന്മെയ്യുടെ ലാവണ്യം ചൊൽവാനി-
ന്നാവിന്നു വൈഭവം വന്നുകൂടാ
പൂഞ്ചായൽ തന്നുടെ കാന്തിയെച്ചൊല്ലുവാൻ
വാഞ്ഛയുണ്ടാകുന്നു കാണ്കനിക്കോ
തുല്യതകൂടാതെ തുല്യത ചൊല്ലുമ്പോൾ
വല്ലായ്മയെന്നതു വന്നുകൂടും
കണ്ടിയെന്നിങ്ങനെ കൊണ്ടാടിച്ചൊൽകിലോ
കൊണ്ടൽതന്നുള്ളത്തിലിണ്ടലുണ്ടാം
അല്ലെന്നു ചൊൽകിലോ നീലത്തഴകൾവ-
'ന്നല്ലല്ല'യെന്നങ്ങു പേശിക്കൊള്ളും
മറ്റൊന്നു ചൊൽകിൽ മനം കലുങ്ങീടുമ-
ക്കുറ്റമറ്റീടും പനങ്കുലയ്ക്കും
എന്നതുമൂലമക്കുന്തലെ വാഴ്ത്താതെ
മന്ദമായ്നിന്നുമടങ്ങുന്നു ഞാൻ
അന്ധതകൊണ്ടിനിച്ചന്തമാണ്ടീടുമ-
ക്കുന്തളം വാഴ്ത്തുവാൻ ചിന്തിക്കുന്നേൻ
ചായലായുള്ളൊരു നായികതാൻ പെറ്റു
ചാപലം പൂണ്ടുള്ള ബാലകന്മാർ
നെറ്റിയായുള്ളൊരു മുറ്റത്തിലാമ്മാറു
മുറ്റുമ മണ്ണുള്ള ലീലയല്ലോ
ചിന്തിന കാന്തി കലർന്നുനിന്നീടുമ-
ക്കുന്തളമായിട്ടു കണ്ടതിപ്പോൾ

1. കൈക്കൊണ്ടു. 2. ഓച്ച

മൗലിയിച്ചുള്ളോരു വാർതിങ്കൾ തന്നുടൽ
പാതി പൊളിഞ്ഞിങ്ങു വീഴുന്നേരം
ചില്ലി തടഞ്ഞിട്ടു വീഴരുതാഞ്ഞയാൽ
മെല്ലവേ തങ്ങിയുറച്ചൂതെന്നോ
കാണുന്നോർ കണ്ണിന്നു തോന്നുമാറുള്ളോരു
കാന്തിയെപ്പൂണ്ടൊന്നത്തുനെററി താൻ
ആനനന്തന്നോടു നേരൊത്തുപോരുവാൻ
മാനിച്ചു തിങ്കളും പങ്കജവും
ഒക്കവേ ചെന്നു പിണങ്ങിനാരത്ത-
ങ്ങക്കണ്ണമാനന ലക്ഷ്മി നേരേ
"തിങ്കളേ നീയിതിൻമീതേ പോയ് നിന്നുകൊൾ
പങ്കജമേയിതിൻ താഴെ നീയും"
എന്നങ്ങു ചൊന്നൊരു സീമയിട്ടീടിനാ-
ളെന്നതച്ചില്ലിയായ്ക്കണ്ടിതിപ്പോൾ
ചില്ലികളാകിന കല്ലോലം തൻ കീഴേ
മെല്ലവേ ചെന്നു കളിക്കയാലേ
ആനന്ദമാളുമക്കണ്ണിണ തന്നെയോ
മീനങ്ങളെന്നല്ലോ ചൊല്ലുണ്ടുന്നു
ആനനകാന്തിയാമ്മേവിനിന്നീടുന്ന-
മാനിനിക്കമ്പിനോടാടുവാനായ്
ഉല്ലസിച്ചീടുന്നു[1] പൊന്നുഴിഞ്ഞാലെന്ന-
മ്മല്ലക്കുഴകളെ ചൊല്ലുന്നു ഞാൻ
ചോരിവായായൊരു ചെന്തൊണ്ടിതൻകനി
ചാരത്തു കണ്ടതു കൊത്തുവാനായ്
മെല്ലവേ ചെല്ലുന്ന പൈങ്കിളിച്ചുണ്ടന്നേ
ചൊല്ലുവാൻ തോന്നുമന്നാസികണ്ടാൽ
മണ്ഡനമായുള്ള കുണ്ഡലഷണ്ഡത്താൽ
മണ്ഡിതമായുള്ള ഗണ്ഡം കണ്ടാൽ
സ്വർണ്ണം കൊണ്ടുള്ളൊരു കണ്ണാടി തന്നുട-
ലുണ്ണാഡിതിണ്ണം വിറയ്ക്കുമപ്പോൾ
ചോരിവാതന്നോടു നേരായിച്ചെന്നപ്പോൾ
പാരാതെ തോറെറാരു ചെമ്പരുത്തി
മാലയെന്നുള്ളൊരു കൈതവം തന്നാലെ
മാലുററ ഞാലുന്നു കാൺകപാരം
മാററുരചേരുന്നോരാരത്തെക്കണ്ടിട്ടു
നേരിട്ടു ചൊല്ലൊല്ലായെന്നു നണ്ണി
ഓഷ്ഠങ്ങൾ രണ്ടുമമ്മറച്ചു നിന്നീടുന്നു
വാട്ടമററീടുമദ്ദന്തങ്ങളെ
പുഞ്ചിരിയായതോ ചന്ദ്രികചെഞ്ചമ്മേ-
യഞ്ചാതെ ചൊല്ലാമതെല്ലാരോടും
ഏണാങ്കമൌലിതൻനേത്രചകോരങ്ങൾ-
ക്കൂണായിമേവുമൊന്നല്ലയായ്കിൽ
പൂർണ്ണനായ്മേവുന്ന തിങ്കളെ മൌലിയിൽ
പൂണ്ടുനിന്നീടുന്ന ശൈവലിംഗം.
എന്നതു തോന്നുന്നു നാഭി തൻ കീഴെ
നിന്നുവിളങ്ങിന കണ്ഠം കണ്ടാൽ
വാർമുലയായൊരു ശൈലയക്കുന്നിൻ നി-
ന്നാമദം പോന്നങ്ങിറങ്ങി നേരെ
പോകത്തുടങ്ങിന രോമികയെന്നത്രേ
ബാഹുക്കൾ തന്നൊത്തു മാനിക്കുന്നു
മേനിയെഴുന്നൊരു യൌവനമാകുന്നാ-
മത്തേഭന്തന്നുടെ മസ്തകങ്ങൾ
തൊങ്കകളായിട്ടു കണ്ടെന്നുള്ളന്ന-
ങ്കുരിച്ചീടുന്നതെന്നുള്ളതിൽ
ശ്യാമളമായൊരു രോമാളിയാകുന്ന
കോമള തുമ്പിക്കൈ പൊൺകയാലോ
പൊൽപ്പൂവുമേവുന്നൊരാലിലയുള്ളൊരു-
പുഷ്കരമായൊരു പുഷ്കരവും
പട്ടു തന്നുടെ ചട്ടറം കാന്തി ഞാ-
നൊട്ടേടം ചൊല്ലേണമെന്നു നണ്ണി
ഒട്ടുമേ ചൊല്ലാതെ നിന്നുകൊണ്ടീടുന്നു
മുട്ടമൊപ്പാക്കീടുവാനാക്കിലാക്കാം
ചീർത്തു നിന്നീടുന്നൊരൽക്കിടഞ്ചഞ്ചമ്മേ
തേർത്തടമെന്നതു നിർണ്ണയിച്ചു
പണ്ടതന്നേമനിയെ ചുട്ടുകളഞ്ഞതി-
ന്നഞ്ചാതെ പോരുന്നു പോക്കുവാനായ്
ചെമ്പൊൽത്താർബാണനിതന്നിൽക്കരേറീട്ടു
ശംഭു തൻ മേനി പകുപ്പിച്ചു താൻ
കുംഭി തൻ തുമ്പിക്കൈ തുഞ്ചുട കണ്ടല്ലോ
കമ്പിട്ടു പോരുന്നതിന്നമിപ്പോൾ
ചൊല്ലേററനിന്നൊരു ശോഭയെക്കാണുമ്പോൾ
ചൊവ്വെന്നു ചൊൽവതോ തോന്നുമല്ലോ
ഒപ്പില്ലയാതെ നിനക്കൊപ്പിനെച്ചൊന്നോയെ-
ന്നമ്പുവിൽ കോപിക്കും ജാനുവപ്പോൾ

1. പൊന്നുയലെന്നേയ-

എന്നതിന്മൂലമിജ്ജാനവൈ വാസ്തവാ-
നേതുമേ വല്ലാതെ നിനാതിഞ്ഞാൻ
ദേവി തൻ ചാരു കണങ്കഴൽ നേരൊത്തു
മേവിനിന്നീടുന്നതെങ്ങും കണ്ടും
എന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു ചന്ദ്രകലാധരൻ
തന്നുടെ സേവയെച്ചെയ്യുതിനായ്
നിർജ്ജനമായൊരു കാനനന്തന്നിൽപോയ്
ഷൾജവും പാടി നൽ കേകിജാലം
കുററമററീടുന്ന നൃത്തമാടീടുന്നു
മററൊന്നു ചിന്തിച്ചിട്ടല്ല ചൊല്ലാം
നാകികൾ മൌലിയിൽ താവിനിന്നീടുന്ന-
നാഗമഹാമണി ജാലങ്ങളിൽ
പാരമുരുമ്മി മെഴുത്തുനിന്നീടുന്ന-
പാദനഖങ്ങൾ തന്നംശുജാലം
മീതെ പരന്നു വഴിഞ്ഞതു കാണുമ്പോൾ
ശ്വേതമായുള്ളൊരു കൃമ്മമെന്നേ
എന്മനംതന്നിലെ സന്തതം തോന്നുന്നു-
തംബിക തന്ത്ര്യപദങ്ങൾ രണ്ടും
മഞ്ജീരന്തന്നുടെ മഞ്ജുളമായൊരു-
ശിഞ്ജിതമാകുന്ന ഹംസനാദം
എപ്പോഴും കേൾക്കയാലപ്പാദം ചെമ്പമ്മേ
ചൊൽപ്പൊങ്ങും പങ്കജമെന്നവന്നു
ദാനവർ കൈകളാം വാരിജം ചെമ്പമ്മേ
കമ്പുന്ന നേരത്തു ക്രൂപ്പകയാൽ
തിങ്കളെന്നുള്ളൊരു ശങ്കയുമുണ്ടെനി-
ക്കങ്കുരിച്ചീടുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
ഉൾക്കാമ്പിൽതന്നെ ചേർത്ത ക്ലേശം നില്ലോർ
ദുഃഖമാം കാന്താരം നീറുകയാൽ [തൻ
[illegible]കിയെന്നുള്ളൊരു ശങ്കയുമുണ്ടിപ്പോൾ
[1]മെല്ലവേ തോന്നുന്ന പിന്നെയുള്ളിൽ
ഭക്തരായുള്ളോർതൻ ചിത്തത്തിൽ മേന്മേലേ-
യെ[2]ത്തുമിരുട്ടിനെത്തള്ളുകയാൽ
പങ്കജകാമുകനെന്നൊരു ശങ്കയു-
മങ്കുരിച്ചീടുന്നു പാരമുള്ളിൽ
ഇപ്പാദം തന്നിലെ പൊൽപ്പൂമ്പരാഗത്തെ
മുൽപ്പൂടെ തെണ്ടിത്താൻ കൊണ്ടുപോയി
[illegible]

പാരാതെ നിർമ്മിച്ചുവെന്നു കേൾപ്പൂ
എന്നതു കൊണ്ടുപോൽ പന്നഗനായകൻ
തന്നുടെ മൌലിയിൽ ചേർക്കുന്നതും
ഉത്തർജ്ജിതരൂപനായ് നിർജ്ജരനായുള്ള-
ധൂർജ്ജടി താനതു നീററിപ്പിന്നെ
ആദരവോടതു പൂശുന്നു മേനിയിൽ
പാദപരാഗങ്ങളാകകൊണ്ടേ
ഉദ്ഭവരായ്ച്ചെന്നിട്ടു മാതാവിൻ ഗർഭത്തിൽ
നുഴൊല്ലാനാമിനിയെന്നെണ്ണി
മാലകന്നീടുന്ന മാമുനിമാരെല്ലാം
മൌലിയിൽച്ചേർക്കുന്നു ഭാവനയാൽ
ആഗമന്തന്നുടെ കാതലായുള്ളതുമി-
പ്പാദപയോജപരാഗമത്രേ
ഇപ്പാദം തന്നിലെ നിൽപ്പൊരു മാനസം
കെല്ലോടെ ചേർത്താൻ പണ്ടപ്പൌലസ്ത്യൻ
മുഗ്ദ്ധചന്ദ്രശേഖരൻ മിത്രമെന്നുള്ളതും
വിത്തേശനെന്നും പേരുണ്ടായി
ഉന്മദംപൂണ്ടൊരു വന്മഹിഷാസുരൻ
തന്മദം തീർത്തതിനോർക്കിലാക്കാം
സുംഭനായ് നിന്നുള്ളൊരുമ്പർതൻവൈരിതൻ-
ഡംഭിനെത്തീർത്തതു മൌവ്വണ്ണമേ
ഓരോരോരോ ദാനവവീരരെക്കൊന്നിട്ടി-
പ്പാരിടം പാലിപ്പാനോർക്കിലാക്കാം
ആഗമം താനുമിപ്പാദങ്ങൾ തന്നെപ്പോ-
യാരാഞ്ഞുപോരുന്നതിന്നുമിപ്പോൾ
ഇങ്ങിനെമേവുമപ്പാദപയോജം ഞാ-
നെങ്ങിനെയിങ്ങിനെയെന്നു ചൊൽവൂ
വാഴ്യോടു കുമ്പിട്ടു പിന്നെയും പിന്നെയും
ക്രൂപ്പകയെന്തിമററൊന്നു വല്ലേൻ
കേവലയായൊരു ദേവിയെ വാസ്തവാ-
നേവമല്ലെന്നതു ചിന്തിയാതെ
കാടായ്ച്ചൊല്ലുന്നതെന്തുനീയെന്നല്ലീ
മൂഢരായുള്ളോരിൽ മുമ്പനല്ലോ
പാരം കൂടാതെ മൂഢരായുള്ളോർക്കൾ
കാടാകമാറല്ലോ ചൊല്ലുന്നു
എന്നതുപാർക്കുമ്പോളിന്നു ഞാൻ ചൊന്നതു
നിന്ദ്യമല്ലെന്നതും വന്നുകൂടാ

1. അങ്കുരിച്ചീടുന്നു. 2 മെത്തുമിരുട്ടിനെ.

അങ്ങനെ പോകാതങ്ങംബരം തന്നിൽ നി-
ന്നിങ്ങിനെയുള്ളൊരു ദേവിയപ്പോൾ
താഴെ നിന്നീടുന്ന കംസനോടായിട്ടു
കോഴകളഞ്ഞു പറഞ്ഞുതാനും
"എന്നെ നീയെന്തിനു കൊല്ലുവാനോങ്ങുന്നു
നിന്നുടെ ഘാതകിയല്ല ഞാനോ
ചാലെപ്പിറന്നു വളർന്നുള്ളോൻ നിന്നുടെ
കാലനായുള്ളവൻ ബാലനായി
ഏറ്റവും ദൂരത്താനല്ലയെന്നുള്ളതും
തേറിനിന്നീടാമിന്നിന്നോടിപ്പോൾ
[1]എന്നിലമെന്നുള്ള തന്നിലെ ദണ്ണിനി
കൊന്നുകൊള്ളാകിലോ ഭോജനാഥാ"
കംസനോടിങ്ങനെ സംശയംകൂടാതെ
സൂചിച്ചുനിന്നൊരു ദേവിയപ്പോൾ
മാലോകർക്കെല്ലുന്നോ[3]രാലംബമായിട്ടു
ഭൂലോകന്തന്നിലെഴുന്നള്ളിനാൾ
സ്ഥാനങ്ങളോരോന്നേ മാനിച്ചു നൽകിനാർ
മാനവരെല്ലാരും ദേവിക്കപ്പോൾ
ആരണർ ചെയ്യുന്ന പൂജയും കൊണ്ടുകൊ-
ണ്ടാദരവോടു തെളിഞ്ഞു മേന്മേൽ
ഭൂലോകന്തന്നിൽ വിളങ്ങിനിന്നീടിനാൾ
മൂലോകനായികയായ ദേവി
[4]അംബികയായൊരു ദേവിതൻ ചൊല്ലെ-
ന്നെഞ്ചകം പൂകിനകഞ്ചനപ്പോൾ [ല്ലാം
വിശ്വസിച്ചീടിനാൻ വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
നിശ്വസിച്ചീടിനാൻ നീളെ നീളെ
[5]കെട്ടുപെട്ടീടിന ദേവകിയേയും
പെട്ടെന്നു ചെന്നഴിച്ചു പിന്നെ
ഓച്ചയും പൂണ്ടു പറഞ്ഞുനിന്നീടിനാൻ
ചാച്ചിയും ചെച്ചിയും ചേഷ്ടയുമായ്
"നിങ്ങൾക്കു സൂനുവായുള്ളവനല്ലപോൽ
എന്നുടെ ഘാതകനന്യനത്രേ
എട്ടാമതുണ്ടാകും ബാലകനെന്നോതാ
പട്ടാങ്ങല്ലെന്നതും വന്നുകൂടി
ഈശ്വരനാകിന സത്യന്തന്നില്ലെന്ന-
താശ്ചര്യമാകുന്നു ഭോജേന്ദ്രനാം

ഓരാതെ നിട്ടു ഘോരനായുള്ള ഞാ-
നാറുകിടാങ്ങളെക്കൊന്നേനല്ലോ
എന്നുടെയൻപിഴയെല്ലാമേ നിങ്ങളി-
ന്നിന്നിച്ചുകൊണ്ടു പൊറുക്കേണമേ"
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നുടൻ തന്നുടെ മന്ദിരം
തന്നിലകപൂകിനാൻ ഖിന്നനായി
പിറ്റേന്നാൾ നേരത്തേ മന്ത്രിമാരെയെല്ലാം
തെറ്റെന്നു ചാരത്തു കൊണ്ടുവന്ന് [ഒ
ത്തുന്നിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞുനിന്നീടിനാൻ
കന്യകതന്നോടു ചൊന്നതെല്ലാം
കേട്ടുനിന്നീടുന്ന ദാനവരന്നപ്പോൾ
വാട്ടമകന്നൊരു വാർത്ത ചൊന്നാർ
"ബാലനായുണ്ടു നിൻകാലനായുള്ളവൻ
ഭൂലോകന്തന്നിലിന്നെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ
കേവലമേ പുറപ്പെട്ടു ചെന്നോരോ-
ദിക്കുകളെങ്ങും നടന്നു പിന്നെ
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന ബാലകന്മാരെയോ
കണ്ഠംപിളർച്ചു കഴിക്കാമല്ലോ
ബാലകന്മാരെന്നൊ വാർത്തകളെങ്ങുമേ
ഭൂലോകന്തന്നിലില്ലാതവണ്ണം
കൊന്നുകൊന്നീടുന്ന ബാലരെയെണ്ണുമ്പോ-
ളെണ്ണിവന്നെന്നാലും വന്നുകൂടും
പിന്നെ നമുക്കൊരു വൈരിയുംകൂടാതെ
നന്നായിവന്നീടും കാലംമേലിൽ
ദേവകളായുള്ള വൈരികളെന്നിയേ
കേവലമില്ല മറ്റെന്നുവന്നു
ദേവകളെന്നുള്ളതില്ലാതെയാക്കുവാ-
നാവതല്ലെങ്കിലും വേണമത്രേ
ദേവകൾക്കുള്ളൊരു വേർ പറിച്ചീടുന്ന-
തേവമെന്നിങ്ങിനെ ചൊല്ലാമെങ്കിൽ
വേരായിനിന്നതിദ്ദേവകൾക്കെല്ലാമേ
വിപ്രന്മാരാകുന്നതായവണ്ണം
നാരായണൻതന്റെ മെയ്യായിപ്പോരുന്ന-
ബ്രാഹ്മണരെല്ലാരും [6]വേദങ്ങളും
സത്യവും ധർമ്മവും യജ്ഞവും ഗോക്കളു-
മിത്തരം പിന്നെയുമുണ്ടു മറ്റും

1. ഇനിയും 2. കൊന്നുകൊള്ളേങ്കിലോ, 3. ഒളവാണുപോക്കീട്ടു. 4. അഞ്ചിത.
5. [illegible] 6. ദേവകളും.

ആരണന്മാരല്ലായ്കിൽ വേദങ്ങൾക്കെല്ലാമി-
ന്നാധാരമായിട്ടു നിന്നിതെന്നാൽ
ആരണന്മാരെയൊക്കെ കൊന്നുനിന്നീടുമ്പോൾ
വേരോടെപോമല്ലോ വേദങ്ങളും
ആജ്യത്തെക്കൊണ്ടല്ലോ യജ്ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന-
താജ്യത്തിൻ കാരണം ഗോക്കളല്ലോ
ഗോക്കളെയെല്ലാമേ കൊന്നുനിന്നീടുമ്പോൾ
[1] പോയ്ക്കൂട്ടമോരോരോ യജ്ഞങ്ങളും
ആരെലുമുണ്ടു തപസ്സു ചെയ്യുന്നാകിൽ
പാരാതെ ചെന്നു ചെറുപ്പവെങ്കിൽ
ഇങ്ങിനെ ചെല്ലുമ്പോൾ വിഷ്ണുവെന്നുള്ളതും
മങ്ങിമയങ്ങി മറഞ്ഞുമാറും
[2] ദേവങ്ങൾ പോയി മറഞ്ഞുപോമെന്നപ്പോൾ
വേരോടുപോയ ശാഖിപോലെ
ഇങ്ങനെ ചെയ്യുമ്പോൾ മേലിലെക്കാലമോ
മങ്ഗലമായിട്ടേ വന്നുകൂട്ടൂ.
മാഗധന്മുൻപായ ബന്ധുക്കൾ ചൂഴവേ
മാന്യരായ്നിന്നു സുഖിക്കാം പിന്നെ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടോരു കംസൻതാ-
നങ്ങിനെയെന്നു തെളിഞ്ഞു ചൊല്ലി
പൂതനമുൻപായ ദാനവയൂഥത്തെ
[3] "ഭൂലോകമെങ്ങും നടന്നിങ്ങൾ
ബാലകന്മാരുടെ ഹിംസയെച്ചെയ്യേ"ന്നു
ചാലെനിയോഗിച്ചു കത്തുപൂക്കാൻ
സ്നാനംതുടങ്ങിന മംഗലവുമാചരി-
ച്ചൂണുംകഴിഞ്ഞു തെളിഞ്ഞുപിന്നെ
വന്ദികൾ വാഴ്ത്തുന്ന വാർത്തയും കേട്ടോരോ-
സുന്ദരമാരുള്ള ഗീതങ്ങളും
നർത്തകന്മാരുടെ നൃത്തവും കണ്ടുകൊ-
ണ്ടുത്തമമായുള്ള മന്ദിരത്തിൽ
ബന്ധുക്കളായുള്ള ലോകരുമായിട്ടു
സന്തുഷ്ടനായി വിളങ്ങിനിന്നാൻ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
കൃഷ്ണോല്പത്തിസ്സമീരിതാ.

നന്ദവസുദേവസമാഗമം.

നാകികൾ നേരൊത്ത ഗോപാലന്മാർക്കെല്ലാം
[4] നാഥനായ്നന്നായി നിന്നു നന്ദൻ
സന്തതിയില്ലാഞ്ഞു സന്തതം വെന്തുവെ-
[5] ന്തന്ധനായ് ചിന്തയും പൂണ്ടകാലം
അത്ഭുതകാന്തി കലർന്നോരു ജായയ്ക്കു
ഗർഭമുണ്ടായിട്ടു വന്നുകൂടീ.
എന്നതു കണ്ടങ്ങു നിന്നോരു നന്ദൻ താൻ
വന്നെഴും നീടുറ്റ മോദത്താലെ
പ്രാശ്നികന്മാരോടു ചോദിച്ചനേരത്തു
പ്രാശ്നികന്മാരിലൊരുത്തൻ ചൊന്നാൻ
"ഇന്നിവൾ തന്നുടെ ഗർഭത്തിൽ നിന്നൊരു
കന്യകയെന്നതു നിർണ്ണയിച്ചു"
അന്യനായുള്ളവൻ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
കന്യകയെന്നവൻ ചൊന്ന നേരം
"തേമ്പാതെ കാന്തി കലർന്നുനിന്നീടുന്നോ-
രാൺപൈതലുണ്ടാമ്[6] പോറിലിപ്പോൾ
കാണുന്നു നേരത്തു ലക്ഷണമെല്ലാമു-
മാണൊന്നുമുള്ളതു നിർണ്ണയിച്ചു
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലായ്കിലെന്നുടെ ശാസ്ത്രം തൊ-
ന്നെന്നുമേ തീണ്ടുന്നോനല്ലവേലിൽ"
[7] വാദ്യോരെ കണ്ടവർ കേട്ടു നിന്നപ്പോൾ
വാദ്യോടു ചൊല്ലിനാൻ നിന്നൊരന്യൻ
[8] "ചൊല്ലവാങ്ങ് തന്നാൺപിള്ളയായതും
പെൺപിള്ളയായതും ചേരുമത്രേ
മാൺപാർന്നകാന്തിതൻ കാമ്പായി നിന്നുള്ളോ-
രാൺപൈതലെന്നതും ചേരുമത്രേ
ഇങ്ങിനെയുള്ളതു സംഗതി ചേരായെ-
ന്നങ്ങിനെ ചൊല്ലി ഞാൻ മൗനമായി
എന്നുടെ ചിന്തിതമാരുമേ കാണൊല്ല-
യെന്നുണ്ടു ദൈവത്തിനെന്നത്രേ
പ്രാശ്നികന്മാരായ ഞങ്ങളിന്നെല്ലാരും
പ്രാകൃതന്മാരായ് ചമഞ്ഞിതെന്നാൽ
വന്നതു കണ്ടിനി നിർണ്ണയിച്ചീടുനാ-

1. പോയ്കെട്ടും. 2. ദേവകളും പോയ്മറഞ്ഞുപോമെന്നമ്പോൾ. 3. ഭൂതലമെങ്ങും.
4. നാഥനായ്നിന്നൊരു നന്ദനപ്പോൾ. 5. അന്ധനായ് ചിന്തയും. 6. പോറിലിപ്പോൾ. 7. വാദ്യോരും.
8. ചൊല്ലവാക്കിതങ്ങാൺപിള്ളയായതും.

മെന്നതേ ചിന്തിച്ചാൽ ചേർച്ചയുള്ളൂ
നന്ദനോടിങ്ങിനെ ചൊന്നവരെല്ലാരും
മന്ദിരം നോക്കി നടന്നാർ പിന്നെ
'നന്മയെ നൽകേണം ദൈവമേ'യെന്നങ്ങു
നന്ദനും പ്രാർത്ഥിച്ചുനിന്ന നേരം
മാസങ്ങൾ വന്നതികഞ്ഞു തന്മാനിനി-
ക്കാസന്നമായ്വന്നു സൂതികാലം.
പാതിരാനേരത്തു പാരാതെ പെററാള-
മ്പാഥോജലോചന പൈതൽതന്നെ
സൂതികൊണ്ടുണ്ടായ മോഹത്തെപ്പൂണ്ടവൾ
കാതരയായി നറുങ്ങുനേരം
ചാലക്കിടന്നങ്ങന്നൊരു നേരത്തു
ചാരത്തു നോക്കിനാൾ മന്ദമപ്പോൾ
കോമളനായ കുമാരനെക്കാണായി
കാർമുകിൽ കാമിക്കും കാന്തിയുമായ്
ആണെന്നു നിർണ്ണയിച്ചാനന്ദംപൂണ്ടെണ്ണോ-
രേണവിലോചനമാരന്നപ്പോൾ
നന്ദനു നല്ലൊരു കാഴ്ചയായ് നൽകിനാർ
നന്ദനനുണ്ടായിതെന്നിങ്ങിനെ
ചിന്തയെപ്പൂണ്ടൊരു നന്ദൻതാനെന്നപ്പോ-
ളന്തമില്ലാതൊരു സന്തോഷത്താൽ
ചേലകൾ നല്ലവ ചാലെ നൽകീടിനാൻ
ബാലകജന്മത്തെച്ചൊന്നോർക്കെല്ലാം
"പിന്നെയും പിന്നെയും ചൊല്ലിനിന്നീടുവിൻ
[1]നന്ദനനുണ്ടായിതെന്നിങ്ങിനെ
അഞ്ചാതെചെഞ്ചെമ്മേ പിന്നെയുംപിന്നെയു-
മെൻ ചെവി രണ്ടും കുളുർക്കവേണ്ണം"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലീട്ടു പിന്നെയും ചൊന്നോർക്കു
മങ്ങാതെ ചേലകൾ നൽകിനിന്നാൻ
പാരാതെചെന്നങ്ങു പൈതലെക്കണ്ടിട്ടു
നീരാടിപ്പോന്നിങ്ങു വന്നുപിന്നെ
ആരണർചൊല്ലാലെ ജാതകർമ്മത്തെയു-
മാചരിച്ചീടിനാനാദരവിൽ
ദാനങ്ങൾകൊണ്ടുടൻ വാനവർശാഖിക്കു-
നാണത്തെപ്പൂകിച്ചു മാനസത്തിൽ
നന്ദനനല്ലൊരു നന്ദനനുണ്ടായി-
തെന്നൊരു വാർത്ത പരന്നിതെങ്ങും
[2]വേർപാകിനിന്നൊരു വേഴ്ചയെപ്പൂണ്ടുള്ള-
ഗോപന്മാരെല്ലാരും വന്നുപിന്നെ
ബാലകനുണ്ടായ മോദത്തെപ്പൂണ്ടിട്ടു
ചാലക്കളിച്ചു പുളച്ചുനിന്നാർ
ആച്ചിമാരെല്ലാരും കാഴ്ചയുമായിട്ടു
പാച്ചിൽതുടങ്ങിനാർ പാരമപ്പോൾ
ബാലകൻതന്നുടെ യാനനന്തന്നെയും
ചാലെമുകർന്നു പുണർന്നുനിന്നാർ
സന്തോഷംകൊണ്ടു തഴച്ചുനിന്നീടിനാർ
ബന്ധുക്കളായുള്ള ലോകരെല്ലാം
[3]ഗോഷ്ഠങ്ങൾകോലുന്ന ഗോപന്മാർചൂഴറവ
വാട്ടമകന്നൊരു ഗോഷ്ഠന്തന്നിൽ
വത്സലനായൊരു വത്സനുണ്ടാകയാ-
ലുത്സവംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുതെങ്ങും
അന്നുതുടങ്ങി വിളങ്ങുമന്നന്ദന്റെ
സുന്ദരമായുള്ള മന്ദിരത്തിൽ
ചെന്നുതുടങ്ങിനാൾ ചെന്താരിൽമങ്കയും
ചെമ്മുവരുന്ന നാളെന്നതോറും
രത്നങ്ങൾകൂടാതെ ഗേഹങ്ങളെല്ലാമേ
രത്നങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുകൂടി
ഗോക്കൾതൻതിണ്മയെ പ്പാർക്കുന്നതാകിലോ
വാക്കുകൊണ്ടേതും വടിച്ചുകൂട
കന്നുകിടാങ്ങളു മന്നുതുടങ്ങിയ-
മ്മന്ദിരന്തന്നിൽ നിറഞ്ഞുതായി
മാന്യങ്ങളായിട്ടു മററുള്ളതെല്ലാമേ
ധാന്യത്തിൻപൂരവുമേററുണ്ണമേ
ഇങ്ങിനെയെല്ലാരും പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന
മങ്ഗലമാണ്ടു വസിക്കുംകാലം
കല്പിച്ചുനിന്ന കരത്തെയക്കംസനാ-
യൊപ്പിച്ചുപോരേണമെന്നുനണ്ണി
യാതനായ്ചെന്നവനായന്മാർക്കെല്ലാർക്കും
നാഥനായ്നിന്നൊരു നന്ദനപ്പോൾ
പാരാതെചെന്നു[4]കനകത്തെ നൽകീട്ടു
പോരുവാനായി ത്തുടങ്ങുനേരം
ആനകദുന്ദുഭി താനതറിഞ്ഞിട്ടു
മാനിച്ചുവന്നവൻ ചാരത്തപ്പോൾ
പ്രേമത്തെ ത്തൂകുന്ന തൂമൊഴികൊണ്ടപ്പോൾ

1. നന്ദനനെന്നുള്ള നാദമെന്നു. 2. പേർ. 3. ഗോഷ്ഠികൾ. 4. കരത്തെയും.

വാർമെത്തുമാറു പറഞ്ഞുനിന്നാൻ.
നന്ദനംചൊല്ലിനാനെന്നതു കേട്ടവൻ
വന്നതുകണ്ടുള്ള സന്തോഷത്താൽ
"കാണേണമെന്നുഞാൻ കാമിച്ചനേരത്തു
കാണായിവന്നതെൻ ഭാഗ്യമല്ലോ
പണ്ടുകഴിഞ്ഞുള്ള ദിനങ്ങളാകുമ്പോ–
ളിണ്ടലുണ്ടാകുന്നു പാരമുള്ളിൽ
എത്രയുമേററം കൊതിച്ചുനിന്നല്ലോതാൻ
പുത്രരെക്കാണുന്നു ലോകരെല്ലാം
അങ്ങിനെയുണ്ടായ പുത്രരെയല്ലോയി–
മ്മങ്ഗലംവേരററ പാപികംസൻ
പാരാതെവന്നു പിറന്നുടൻ വീഴുമ്പോൾ
പാറമേൽത്തല്ലി ക്കഴിച്ചുകൂട്ടി
നാളെയുമുണ്ടാമി പ്പൈതങ്ങളെന്നുള്ളൊ–
രാശയും കോലേണ്ടായെന്നുവന്നു
ഉണ്ടാകുന്നാകിലിക്കണ്ടോരു കംസനെ
പണ്ടേവന്നല്ലോ താനെന്നു[1] ചേതം
പിന്നെപ്പിറന്നൊരു കന്യകയുണ്ടായി-
തെന്നതുമങ്ങിനെ പോയിതായി
വന്നുവന്നീടുന്ന തെല്ലാമേകണ്ടുനാ–
മൊന്നിനും ഖേദിയായ്ക്കെന്നേവേണ്ടു"

എന്നതു കേട്ടുള്ളോരാനകദുന്ദുഭി
പിന്നെയും ചൊന്നാനന്ദനോടായ്
"ശാശ്വത വാക്കുകളാശ്രയിച്ചീടുന്നോ–
രീശ്വരൻതന്നുടെ ലീലയല്ലോ
വന്നതുവന്നതു നിർണ്ണയിച്ചിങ്ങിനെ
മന്നിടംചേരുന്ന തിന്നിന്നുഞാൻ
രോഹിണീസൂനുവാ മെന്നുടെനന്ദനൻ
ദ്രോഹവുംകൂടാതെ മേവുന്നോനോ
[2]എന്നുടെജീവനമിന്നിവൻ കയ്യിലു–
മെന്നതോ ചൊല്ലേണ്ടതില്ലയല്ലോ
പുത്രനില്ലായ്കയാലത്തലെ പൂണ്ടനിൻ–
പുത്രനുണ്ടായതു കേൾക്കയാലേ
സന്താപം വന്നുള്ളതെല്ലാമേപോയിട്ടു
സന്തോഷംപെയ്യുന്നു മാനസത്തിൽ
വൻപെരുമൻപിനാൽ നിൻപൈതൽ
തന്നെയി–
നെൻപൈതലെന്നു ഞാനെണ്ണിക്കുന്നു
എൻപൈതലുണ്ടായ സന്തോഷമെല്ലാമി–
ന്നിൻപൈതൽ മൂലമിന്നുണ്ടായല്ലോ
അങ്ങിനെയായതു നമ്മിലിന്നോർക്കുമ്പോൾ
[3]മങ്ഗലമാകതാനെന്നേ വേണ്ടു
കാരിയമെല്ലാമേ പൂരിച്ചുതായല്ലോ
പാരാതെപോകേണം. ഗോകുലത്തിൽ
[4]അൻപോടു മേന്മേലകപ്പെട്ടമല്ലലു–
ണ്ടമ്പാടിതന്നിൽ വരുന്നതിപ്പോൾ
എന്നതിന്മുൻപിലെ ചെന്നങ്ങുകൊള്ളേണം
നന്ദനൻതന്നെയും രക്ഷിക്കേണം"
എന്നതുകേട്ടോരു നന്ദനുമനന്തരം
നന്ദനൻതന്നെയും[5] നണ്ണിനണ്ണി
ഗോകുലംമുന്നിട്ടു പോകത്തുടങ്ങിനാ–
നാകുലമായുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
ആനകദുന്ദുഭി താനുമനന്തരം
ദീനതതീർത്തു തെളിഞ്ഞു[6] മേന്മേൽ
തോയജലോചനൻ തന്നെയും ചിന്തിച്ചു–
പോയങ്ങുപൂകിനാൻ മന്ദിരത്തിൽ.

പൂതനാമോക്ഷം.

കംസന്റെചൊല്ലിനാൽ കൈതവം
വാസവവൈരികൾ പാരിലെങ്ങും [പൂണ്ടുള്ള
ചാലെപ്പോയെന്നോരോ ബാലകന്മാരെയും
കാലനുനൽകി നടന്നകാലം
പൂതനയെന്നൊരു ഭൂസുരനാശിനി
ഭൂതലന്തന്നിൽ നടന്നെങ്ങുമേ
സുന്ദരിയായൊരു നാരിയായ്ചെന്നിട്ടു
നന്ദഗൃഹത്തിലകത്തു പുക്കാൾ
വാർകോലും കൊങ്കകൾരണ്ടിലും ചെഞ്ചമ്മേ
കാകോളംതേച്ചു ചമച്ചുചെമ്മേ
ബാലകന്മന്ദിരന്തന്നുടെ ചാരത്തു
ചാലെപ്പോയ്ചെന്നവൾ നോക്കുമപ്പോൾ

1. കാര്യം. 2. എന്നുടെ ജീവനം നിന്നുടെ കയ്യിലും. 3. മംഗലമാകെന്നേ ചൊല്ലവേണ്ടു.
4. വമ്പോടു മേന്മേലേ തണ്ടൊട്ടല്ലലു– 5. നണ്ണിനേരേ 6. നേരേ.

ചൊല്ലേററുനിന്നുള്ള ശില്പംകലർന്നി-
ന്നല്പമല്ലാതുള്ള തല്പത്തിന്മേൽ
ചാലെക്കിടന്നങ്ങുറങ്ങി നിന്നീടുന്ന-
ബാലകൻതന്നെയും കാണായ്വന്നു
ദൂരത്തുനിന്നങ്ങു കണ്ടൊരുനേരത്തു
ചാരത്തുചെന്നു പതിച്ചുപുക്കാൾ
അണ്ഡജനായകൻ തന്നോടുചാരത്തു
കുണ്ഡലിതാൻചെന്നു പൂകുംപോലെ
ഓമനത്തുമുഖംതന്നിലെ നോക്കിക്കൊ-
ണ്ടോർത്തുനിന്നീടിനാളൊട്ടുനേരം
ചീർത്തോരുകോപം കൊണ്ടന്തകൻ വാരാഞ്ഞു
പാർത്തുനിന്നീടിനോളെന്നപോലെ
മെല്ലവേചെന്നങ്ങു തൊട്ടുനിന്നീടിനാൾ
പല്ലവംവെല്ലുമപ്പൂവൽമേനി
രത്നമെന്നിങ്ങിനെ തന്നിലെണ്ണിനി-
ന്നഗ്നിയെച്ചെന്നു തൊടുന്നപോലെ
പാരാതെപിന്നെയെടുത്തുനിന്നീടിനാ-
ളാരോമൽപൂങ്കനിപ്പൈതൽതന്നെ
പാശമെന്നിങ്ങിനെ നിർണ്ണയംപൂണ്ടിട്ടു
പാമ്പിനെച്ചെന്നങ്ങെടുക്കുംപോലെ
ഓമനപ്പൂമെയ്ത[1]ന്മേനിയിലേല്ക്കുമ്പോൾ
കോൾമയിർത്തിണ്ണമെഴുന്നു മെയ്യിൽ
ഉമ്പർകോൻ നാട്ടിലപ്പൂതനതന്നെക്കാൾ
മുൻപിലെപ്പോവാനായെന്നപോലെ
നീണ്ടുള്ളബാഹുക്കൾ കൊണ്ടവൻപൂവൽമെ
പൂണ്ടുനിന്നീടിനാളൊന്നുപിന്നെ
പല്ലവമാണ്ടൊരു സല്ലകിയെന്നിട്ട-
പ്ലാവകജാല നല്ലായപോലെ
കമ്രമായുള്ളോരു നന്മുഖന്തന്നിലെ
ചുംബിച്ചു മേവിനാളൊന്നുനേരേ
അംശനമാരിലണന്മുഖം കാണുമ്പോ-
ളിങ്ങിനെ തോന്നാതൊരില്ലയാരും
നൂതനനായൊരു പൈതലുമന്നേരം
പൂതനതന്നെയും നോക്കിനിന്നാൻ
മസ്തകമേറിന[2]കേസരിപ്പൈതൽതാൻ
മത്തേഭംതന്നുടൽ നോക്കുമ്പോലെ
ആരേലുംപോന്നു വരുന്നതിന്മുൻപിലെ
കാര്യമായുള്ളതു സാധിക്കേണം
എന്നങ്ങുനണ്ണിന പൂതനതാനപ്പോൾ
നന്ദകുമാരകൻ വായിൽനേരേ
ദുസ്തനന്തന്നെയും നൽകിനിന്നീടിനാൾ
ദുഷ്ടനാക്കെന്നല്ലോ തോന്നിതായം
കൈകളെക്കൊണ്ടു പിടിച്ചുനിന്നന്നേരം
കൈടഭസൂദനനായ ബാലൻ.
വന്മുലതന്നെ കുടിച്ചുനിന്നീടിനാ-
നമ്മതന്നമ്മുലയെന്നപോലെ.
പാൽകൊണ്ടുചെഞ്ചമ്മേപൈകെട്ടുകൂടാഞ്ഞി-
ട്ടാകുലനാകയാലെന്നപോലെ.
കാററെയും കൂടിക്കുടിച്ചുനിന്നീടിനാൻ
[3]താരലോലിച്ചുള്ളവൾ നൽകുമപ്പോൾ.
ഏററമെഴുന്നൊരു പീഡയെക്കൊണ്ടവൾ
ചീററത്തിരങ്ങു കരഞ്ഞുപിന്നെ.
ഭൂതലന്തന്നിൽ പതിച്ചുനിന്നീടിനാൾ
ചേതനയോടു പിരിഞ്ഞു നേരേ.
ഭാരമിയന്നൊരു ഭൈരവി തന്നുടൽ
ഘോരമായ്നിന്നങ്ങു വീഴുകയാൽ.
ഊഴിയുമൊന്നു കുലുങ്ങീതായന്നേര-
മാഴിയും കിഞ്ചിൽ കലങ്ങീതായി.
ചാരത്തുനിന്നുള്ള ദാരുക്കളോരോന്നേ
പാരം ഞെരിഞ്ഞു പതിച്ചുതെങ്ങും.

വേപഥുപൂണ്ടുള്ള ഗോപികമാരെല്ലാം
ഗോപാലന്മാരോടുകൂടിച്ചെമ്മേ.
കേടററുനിന്നുള്ള ബാലകനുള്ളേട-
ത്തോടിച്ചെന്നീടിനാർ പേടിച്ചപ്പോൾ.
ഭൂതലന്തന്നിൽ പതിച്ചുകിടന്നൊരു-
പൂതനതന്നെയും കണ്ടാരപ്പോൾ.
ഉമ്പർകോൻവന്നിട്ടു പക്ഷമറുക്കയാൽ
വൻപുറവ്വീണൊരു ശൈലംപോലെ.
ലീലയും പൂണ്ടവൾ മാറിൽക്കരേറിന-
ബാലകൻതന്നെയും കണ്ടാർചെമ്മേ.
വൻകുന്നിലേറിക്കളിച്ചുനിന്നീടുന്ന-
രങ്കുതൻപൈതലെയെന്നപോലെ.
കണ്ടൊരുനേരമക്കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനെ-
ക്കൊണ്ടിങ്ങുപോരുവാൻ മണ്ടിച്ചെന്നാർ.

1. മേനിയിൽ കൊണ്ടപ്പോൾ. 2. കേസരിവീരൻ താൻ. 3. താറേറാലിച്ചുള്ളവൾ.

രത്നങ്ങൾ കാമിച്ചു ചെന്നുകിടക്കുന്ന-
സർപ്പത്തിൻ ചാരത്തു ചെല്ലുമ്പോലെ.
ലീലകൾ കോലിന ബാലനെച്ചെഞ്ചെമ്മേ
താലോലിച്ചമ്പോടു കൊണ്ടുപോന്നാർ.
ചേതനവേറിട്ടൊരാനമേൽനിന്നൊരു-
കേസരിപ്പൈതലെയെന്നപോലെ.
ദുർഗ്രഹശങ്കയാലഗ്ര്യനായുള്ളവൻ
വിഗ്രഹന്തന്നിൽ ന്യസിച്ചുപിന്നെ.
രക്ഷയെച്ചെയ്തുതുടങ്ങിനാരെല്ലാരു-
മക്ഷണംവന്നുള്ള വല്ലവിമാർ.
ഗോമൂത്രംകൊണ്ടു കുളിപ്പിച്ചുനിന്നിട്ടു
ഗോധൂളിയേല്പിച്ചു മെയ്യിലെങ്ങും.
ഗോവിന്ദകീഴങ്ങു തൊഴിച്ചു ചെഞ്ചെമ്മേ
ഗോപുച്ഛംകൊണ്ടങ്ങുഴിഞ്ഞു നന്നായ്.
ഗോമയംകൊണ്ടുള്ള ലേപവും പണ്ണിനാർ
ഗോശൃംഗംതന്നിലെ മണ്ണുകൊണ്ടും.
ഗോമയമായൊരു രക്ഷയുംചെയ്താര-
ങ്ങോപകുമാരന്നു ഗോപികമാർ.
വൈകുണ്ഠൻതന്നുടെ നാമങ്ങളോരോന്നേ
വൈകല്യം വാരാതെ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി.
പേച്ചിതൻ വൻപിണി പോക്കിനിന്നീടിനാ-
രാച്ചിമാരെല്ലാരും മെല്ലെ മെല്ലെ

നന്ദനംവന്നങ്ങു മന്ദിരം പൂകിനാ-
നന്നേരം വല്ലവിമാരുമായി.
ഭൂതലന്തന്നിൽ പതിച്ചുനിന്നീടുന്ന-
പൂതനതന്നുടൽ കണ്ടുപിന്നെ.
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ ചൊല്ലിനെ
മാനിച്ചുനിന്നാനന്നന്ദനേരം.
[1]പിന്നെയങ്ങെല്ലാരുമുന്നതമായുള്ള
പൂതനതന്നുടെ ദേഹന്തന്നെ.
ശസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു തറിച്ചു തറിച്ചങ്ങു
പത്തുനൂറായിരം ഖണ്ഡമാക്കി.
ദൂരത്തുകൊണ്ടുപോയ് ചുട്ടുകളഞ്ഞുടൻ
നേരത്തെ വന്നു കുളിച്ചുപിന്നെ.
നാരായണൻ തന്റെ നാമങ്ങൾ ചൊല്ലിക്കൊ-
ണ്ടോരോരോ വേലയുമാചരിച്ചാർ.

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
പൂതനാമോക്ഷമീരിതം.

ശകടാസുരവധം.

വാടാതകാന്തി വളർക്കുമപ്പൈതൽ തൻ-
വീടായി മേവുന്ന മന്ദിരത്തിൽ.
കേടായതേതുമേ കൂടാതെ ശ്രദ്ധനാ-
യൂഢാമോദം ചേർന്നങ്ങുറങ്ങുംനേരം.
ചാടായിവന്നാനൊട്ടാനവനെങ്കിലും
ചാടായിവന്നില്ല മേനിതന്നിൽ.
ഓടായിവന്നു നുറുങ്ങിനാനെങ്കിലു-
മോടായിവന്നില്ല കൊല്ലുംനേരം
കായാവിൻ പൂവൊത്ത കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ
തായായിനിന്ന യശോദ പിന്നെ.
തന്മകൻതന്നെയും തന്മടി തന്നിൽവ-
ച്ചുന്മേഷംപൂണ്ടു വസിക്കുംനേരം
നെന്മേനിപ്പൂവൊത്തൊരമ്മേനി ചെഞ്ചെമ്മേ
വന്മേരുക്കുന്നു താനെന്നപോലെ.
ചീർത്തുനിന്നേററവുമാർത്തയായ്നിന്നിട്ടു
പാർത്തലന്തന്നിലേ ചേർത്തുപിന്നെ.
ഓർത്തുനിന്നീടിനാളെന്മകനെന്തുപോൽ
ചീർത്തുനിന്നീടുന്നതെന്നിങ്ങിനെ.
ആരായിമേവുന്നതിന്നിവനെന്നുള്ള-
താരാഞ്ഞുകാണേണമെന്നു നണ്ണി.
ഈശ്വരനെന്നുള്ളൊരോർച്ചയുണ്ടായതു
മാച്ചുകളഞ്ഞാളമ്മായയപ്പോൾ.
എന്നുടെ പൈതലെന്നിങ്ങിനെയുള്ളൊരു
നിർണ്ണയം[2] നണ്ണിയെടുത്തു പിന്നെ.
[3]അംബുജം വെല്ലുന്നൊരമ്മുഖന്തന്നിലെ
ചുംബിച്ചു മേവിനാളമ്മ ചെമ്മേ.
പൊന്മയമായൊരു [4]തൊട്ടിൽതന്മീതെയ-
ച്ചിന്മയൻതന്നെക്കിടത്തി നന്നായ്.

1. പിന്നെയങ്ങെല്ലാരും പൂതനതന്നുടെ-യുന്നതമായുള്ള ദേഹംതന്നെ. 2. പൂണ്ടു.
3. രഞ്ജനംചെയ്യുന്നൊ- 4. കട്ടിൽതന്മീതേ; തല്പത്തിൻമീതെ.

ദൃഷ്ടിയിലാക്കിത്തൻ കട്ടക്കിടാവുമായ്
തുഷ്ടയായ് നിന്നാളങ്ങൊട്ടുന്നേരം.
കൺപൊലിഞ്ഞീടിനാനെന്നകന്നൊന്നു
തേൻപോലും വാർന്നിതന്നുള്ളിൽ നണ്ണി.
തേരൊന്നു പോയിത്തന്നുറോരുമായിട്ടു
മറ്റുള്ള വേലകളാചരിച്ചാൾ.

തൃണാവർത്തവധം.

കാററായിവന്നാനാക്കംസന്റെ ചൊല്ലാലെ
മാററാനായുള്ളോരു മറെറാരുത്തൻ.
ഊററൽകിടാവിനെ ചീററവും പൂണ്ടങ്ങു
തൂററിനിന്നീടിനാനേററമേററം.
അംബരംപൂണ്ണാതപൈതലെക്കൊണ്ടുപോ-
യംബരം പൂകിച്ചാൻ ദാനവൻ താൻ.
കൊന്നിവൻതന്നെ ഞാൻതിന്നുകൊള്ളേണമി-
[1]ന്നെന്നവൻ തന്നിലെ നണ്ണുന്നേരം.
പാരിച്ചുനിന്നു കനത്തുതുടങ്ങീത-
ങ്ങാരോമൽപ്പൈതൽ തൻ പൂവലംഗം.
കണ്ഠംപിടിച്ചു മുറുക്കിനിന്നീടിനാൻ
കൊണ്ടൽനേർവണ്ണനുമെന്നനേരം.
വന്മലതാനെന്നു തന്മനന്തന്നിലേ
നിമ്മലൻതന്നെയും നണ്ണിനണ്ണി.
മേല്പോട്ടുപോകുന്ന ദാനവനന്നേരം
കീഴ്പോട്ടായ്‌വന്നിതു യാനവേഗം
പാരിച്ചുനിന്നങ്ങു വീഴുന്നനേരത്തു.
പാറമേലായിതു ഭാഗ്യത്താലേ.
വേറിട്ടുപോകാതെ പൈതലും പോന്നവൻ-
മാറിടന്തന്നിലുമായിവന്നു.
തള്ളിച്ചുഴന്നോരു കാററുമടങ്ങീതാ-
യുള്ളിലെക്കാററുമങ്ങെവ്വണ്ണമേ.
വേഗത്തിൽപോന്നിങ്ങു വീണവൻ ദേഹവു-
മേകമായുള്ളതനേകമായി.
മംഗലദേവതതങ്ങുന്നോൻതൊട്ടുള്ള-
തങ്ങിനെയല്ലോ താൻ വന്നതോയം.
പാറമേൽവീണു മരിച്ചവൻ കാററിനു
മാറായിവന്നതു ചേരുമല്ലോ.
മാഴ്കാതെ മേവുന്ന ബാലകൻ ലീലയ്ക്കു-
മാറായിവന്നതു ചേരുമൊന്നേ.
ദാനവപീഡകൊണ്ടാകുലരായുള്ള
വാനവർ കോലുന്ന താപത്തിന്നും
ആറായിവന്നിതപ്പൈതൽതന്നമ്മയ്ക്കു
മാറാതെവീണൊരു കണ്ണുനീരും.
[2]വാടാതെനിന്നൊരു മാല്യങ്ങളെല്ലാർക്കും
ചൂടായിവന്നിട്ടേ പണ്ടെ കണ്ടു.
നീടാന്ന നന്ദന മാനസമന്നേരം
ചൂടായിവന്നപോൽ കാങ്കെവിച്ചു.
ഏററം ചുഴന്നുള്ള കാററായിവന്നോരു
മാററാനൊടേററം പഠിച്ചപോലെ.
വട്ടത്തിൽപ്പൂണ്ടങ്ങുഴന്നുനിന്നീടിനാർ
കഷ്ടവും പൂണ്ടുള്ള വല്ലവിമാർ.
പൈതലെക്കാണാഞ്ഞു പാരമുഴന്നവർ
കൈതിരുമ്പീടുന്ന നേരത്തപ്പോൾ.
ദൂരവേ കാണായി പാറമേൽ വീണവൻ-
മാറിടത്തോരമപ്പൈതൽതന്നെ.
ഓടിയണഞ്ഞങ്ങെടുത്തുനിന്നീടിനാർ
പേടിയും കൈവിട്ടു പേപ്പെടാതെ
മാഴ്കാതെ വന്നിങ്ങു മാതാവിൻ കയ്യിലെ
മാനിച്ചുനൽകിനാർ പിന്നെ നേരെ.
[3]രക്ഷതനായ കുമാരകൻ തന്നുടെ
രക്ഷയും ചെയ്തു തെളിഞ്ഞുപിന്നെ.
ചുംബിച്ചുനിന്നവൻ തന്മുഖന്തന്നിലെ
നന്മുലപിന്നെയും നൽകി നൽകി.
വിജ്വരയായ യശോദയുമന്നേരം
വിസ്മിതയായി വിളങ്ങിനിന്നാൾ.

നാമകരണം.

ശ്രീപദാംബുജമുള്ളിലെനണ്ണിന-
ഗർഗ്ഗനാം മുനിയന്നൊരുന്നാൾ
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ ചൊല്ലിനാ-
ലാ[illegible]ഴുന്നള്ളിനാൻ.

1. എന്നുടൻതന്നിലേ നണ്ണുമപ്പോൾ. 2. മാഴകാതെനിന്നുള്ള 3. അച്യുത.

കണ്ടൊരനേരത്തു നന്ദനും ചെമ്മവേ
കൊണ്ടാടിപ്പൂജിച്ചുനിന്നുചൊന്നാൻ.
ഉത്തമരായുള്ള നിങ്ങളിന്നിങ്ങനെ
നിത്യമായോരോരോ ഗേഹന്തോറും
ആഗതരാകായ്കിൽ പാതകമാണവർ
[1] പാപത്തെപ്പോക്കുന്നതെങ്ങനെ? ചൊൽ.
കണ്ണുകൊണ്ടങ്ങനെ കണ്ടതുകൊണ്ടു ഞാൻ
പുണ്യവാനെന്നതോ വന്നതല്ലോ
തീർത്ഥകനായ നിൻ കാരുണ്യമുണ്ടാകിൽ
പ്രാർത്ഥിക്കുന്നുണ്ടു ഞാനൊന്നു മെല്ലെ.
പാരാതെ നമ്മുടെ പൈതങ്ങൾ രണ്ടിന്നും
പേരിട്ടുകൊള്ളേണമാകിലിപ്പോൾ.
ഇങ്ങനെ കേട്ടോരു ഗർഗ്ഗനും ചൊല്ലിനാ-
നങ്ങനെയാമല്ലോ നിന്നിനവോ.
വാട്ടമററീടുന്ന യാദവന്മാരുടെ
വാദ്ധ്യായനായ ഞാൻ പേരിടുമ്പോൾ
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ സൂനുവെ-
ന്നൂനമറേറാർക്കുമപ്പാപികംസൻ.
കന്യകചൊന്നോരു ചൊല്ലിനെ കേൾക്കയാൽ
മുന്നമേയുണ്ടവനോർച്ചപാരം.
മെല്ലവേവന്നവൻ കൊന്നുനിന്നീടിലോ
വല്ലായ്മയാമല്ലോ പാരമുള്ളിൽ.
ഉമ്മരിൽനിന്നീടുന്നോരാരുമറിയാതെ
പേരിട്ടുകൊള്ളു നാമെന്നുവേണ്ടു.
ഇങ്ങനെ ചൊന്ന നേരങ്ങൊരു കോണിൽ പോയ
മംഗലവാദവും ചെയ്തു പിന്നെ.
രോഹിണിനിന്നുള്ള ബാലകൾക്കന്നേരം
പേരിട്ടുമേവിനാൻ പേടിപോക്കി.
രാമനെന്നുള്ളോരു നാമത്തെച്ചൊന്നാന-
മ്മാമുനി രോഹിണിസൂനുവിന്നായ്.
കൃഷ്ണനെന്നുള്ളോരു നാമവുംചൊല്ലിനാൻ
വൃഷ്ണികൾ നാഥനായ് നിന്നവനും
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാനന്യങ്ങളായ് നിന്നു-
ധന്യങ്ങളായുള്ള നാമങ്ങളും.
കൃഷ്ണനിലുള്ള ഗുണങ്ങളെയന്നേരം
[2] തൃഷ്ണനായ് ചൊല്ലിനാൻ നന്ദനോടായ്.
ഇപ്പൈതൽതന്നുടെ[3] സംഭവം ചൊല്ലുവാ-
ന്നിപ്പാരിലാരുമേയില്ലയിപ്പോൾ.
വിസ്മയമാണ്ട ഗുണങ്ങളെയോർക്കുമ്പോൾ
വിഷ്ണുവെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലാമത്രെ.
പങ്കജമങ്കയോശങ്ക കൈവിട്ടിവൻ-
തങ്കലെയെന്നിവസിക്കയില്ലേ.
ഭൂമിപന്മാർക്കെല്ലാം ഭൂതിദയായുള്ള-
ഭൂമിയും പാർക്കിലിവന്നധീനം.
ഇത്തരമായ ഗുണങ്ങളെയാളുന്ന-
പുത്രരെയാർക്കുമേയെത്തിക്കൂട?
നിങ്ങടെ പുണ്യങ്ങൾ തന്നുടെ വൈഭവ-
മെന്നതേ ചൊല്ലാവിതിന്നമുക്കോ.
വന്നുവന്നീടുന്ന വൈരികളെല്ലാർക്കും
വഹ്നിയായ് നിന്നു ദഹിയ്ക്കുമിവൻ.
നിങ്ങടെ ചിന്തിതമെല്ലാമേ സാധിക്ക-
മിന്നിവൻതന്നെ ലഭിക്കയാലേ.
പാലിച്ചുകൊൾകയിപ്പൈതലെയെന്നാൽ നീ-
പാരിച്ച സങ്കടം പോക്കുവാനായ്.
നന്ദനോടിങ്ങനെ ചൊന്നോരു നന്മുനി
നന്ദിച്ചുപോയി തന്നിച്ഛയാലേ.
നന്ദനൻ തന്നുടെ വൈഭവം കേട്ടോരു-
നന്ദനും തന്നിലെ നന്ദിച്ചപ്പോൾ.
ജായയോടെല്ലാം പറഞ്ഞുനിന്നീടുവാൻ
പേയകന്നീടുമകത്തുപുക്കാൻ.

ബാലക്രീഡ.

മംഗലജാലങ്ങൾ പൊങ്ങിവന്നെങ്ങുമേ
തിങ്ങിനിന്നീടുന്ന ഗോകുലത്തിൽ.
അംഗനമാരുമായങ്ങിനെയെല്ലാരും
ഭംഗിയിൽനിന്നു വിളങ്ങുമന്നാൾ.
ഓമനയായി വളർന്നുനിന്നീടുന്നാ-
രാമനും പിന്നെയക്കാർവർണ്ണനും.
ചന്തമെഴുന്നോരു ചെന്തൊണ്ടിവായ്തന്നിൽ
ദന്തങ്ങൾ പൊന്നുവന്നങ്കുരിച്ചു.
പല്ലവമാണ്ടൊരു മുല്ലയാം വല്ലിമേ-
ലുല്ലാസമൊട്ടുകളെന്നപോലെ.

1. പാവിതരാകുന്നതെങ്ങനെ? 2. തൃഷ്ണയായ്; കൃൽസ്നമായ്. 3. സൽഭാവം.

ന്മുലനൽകുവാനമ്മമാർ ചെന്നങ്ങു
സമ്മോദംപൂണ്ടു വിളിക്കയാലേ.
ചെഞ്ചെമ്മേയുള്ളൊരു പുഞ്ചിരിതൂകുമ്പോൾ
കിഞ്ചനകാണായി വന്നുകൂട്ടം.
പാലുണ്ണുംനേരത്തു വാർമുല രണ്ടിനും
ചാലത്തെളിഞ്ഞങ്ങറിയായ്വന്നു.
ദന്തങ്ങൾ തന്നുടെ യങ്കുരം കണ്ടിട്ടു
സന്തോഷം പൂണ്ടുള്ള വല്ലവിമാർ.
വേഗത്തിൽ ചുംബിച്ചു നേരത്തു നന്മുഖം
വേർപെടുത്തീടുവാൻ വല്ലീലാക്ഷം.
വന്നുവന്നന്നന്നേ കണ്ടുനിന്നീടുന്നോർ
കണ്ണിണ്ണതന്നെയുമൌവ്വണ്ണമേ.
മാലോകരുള്ളത്തിലാനന്ദമിങ്ങിനെ
ചാലെ നൽകീടുന്ന ബാലകന്മാർ
ഭൂതലന്തന്നിൽത്തമിണ്ണുതുടങ്ങിനാർ
നൂതനമായൊരു കാന്തിയുമായ്.
പാലഞ്ചും പുഞ്ചിരിതൂകിനിന്നങ്ങിനെ
നാലഞ്ചുനാളങ്ങു ചെന്നവാറേ.
മെല്ലെമെല്ലെന്നങ്ങിഴഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
കല്ലിലും മുള്ളിലും പൂഴിയിലും.
ഓമനവായ്മലർത്തേൻവീണിട്ടേറവും
കോമളമാകുമമ്മാറുതന്നെ.
ചാലപ്പുണർന്നു പുണർന്നുനിന്നീടിനാർ
നീലക്കണ്ണാരുമങ്ങമ്മമാരും.
മുട്ടുംപിടിച്ചു നടന്നുതുടങ്ങിനാ-
രൊട്ടുനാളങ്ങിനെ ചെന്നവാറെ.
മുട്ടം[1]പിടിച്ചു നിന്നൊട്ടുനടക്കയും
പെട്ടെന്നു വീഴ്കയും കേഴുകയും
അമ്മമാർചെന്നങ്ങു പെട്ടെന്നെടുക്കയു-
'മെന്മകൻവാഴ്കെ'ന്നു ചൊല്ലുകയും
പൂഴിതുടക്കയും മേലിൽമുകക്കയും
കേഴൊല്ലായെന്നങ്ങു ചൊല്ലുകയും
ഇങ്ങിനെഓരോരോ വേലകളുണ്ടായി
മംഗലമാളുന്ന ഗോകുലത്തിൽ

വല്ലവിമാരുടെ കണ്ണുകൾക്കീടുന്ന
[2]പുണ്യങ്ങളായുള്ള ബാലകന്മാർ
അങ്കണന്തന്നിൽ നടന്നുതുടങ്ങിനാർ
കിങ്ങിണിതന്നൊലി പൊങ്ങിപ്പിന്നെ
ആസ്ഥയിൽനിന്നുള്ള ചങ്ങാതിമാരുമായ്
മൂത്തവനായുള്ള രാമനുമായ്
ചാലക്കളിച്ചു പുളച്ചുനിന്നീടിനാർ
നീലക്കാർവർണ്ണനമ്മന്ദിരത്തിൽ
വെണ്ണകൊണ്ടുണ്ണി നിനക്കെന്നു ചൊല്ലുമ്പോൾ
വെണ്ണങ്ങൾച്ചാരത്തു തിണ്ണംചെല്ലും
വാഴപ്പഴത്തിന്റെ വാർത്തയെക്കേൾക്കുമ്പോൾ
വായുംപിളർന്നവൻ മുൻപിൽചെല്ലും
പാൽച്ചോറുകേൾക്കുമ്പോളാച്ചിമാർ
പാച്ചിൽതുടങ്ങീടും പാരംപിന്നെ [പിന്നാലെ
വെല്ലമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിനിന്നീടിലോ
വെള്ളമുറയ്ക്കുന്ന വായിലപ്പോൾ
മാധുര്യ[3]സംഗത്തിൽ ചെന്നുതുടങ്ങീത-
മ്മാനസമങ്ങിനെ നാളിൽനാളിൽ
ആനായമന്ദിനിമാരുടെ മാനസം
മാനിച്ചുവൻ തങ്കലെന്നപോലെ
വെണ്ണയുംപാലും തൊട്ടുള്ളൊരു വൻകൊതി
തണ്ണെഴുന്നു. തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ആച്ചിമാരോരോരോ വേലക്കുപോകുമ്പോ-
ളോർച്ചതുടങ്ങീതു മെല്ലെമെല്ലെ
പാൽവെണ്ണചേർന്നുള്ള ഭാജനമോരോന്നിൽ
ചാഞ്ഞുതുടങ്ങീത[4]കണ്ണുണയും
[5]കണ്ണുണചെല്ലുന്ന നൽവഴികണ്ടിട്ടു
കൈകളും ചെന്നുതുമെല്ലെമെല്ലെ
പാൽവെണ്ണതന്നിലക്കൈകൾപോയ്
നാവിന്നുമാനന്ദമായി വന്നു [ചെൽകയാൽ
ഉണ്ണിവയററിന്നു കിഞ്ചനപൊങ്ങുവാ-
നുള്ളൊരുപായവുമുണ്ടായ്പിന്നെ
ഇങ്ങനെയോരോരോ മന്ദിരംതോറുമ-
മ്മംഗലപ്പൈതൽ നടന്നനേരേ
ചഞ്ചലലോചനമാരുടെ വെണ്ണയും
നെഞ്ചകന്തന്നെയുമഞ്ചിടാതെ
കൈകളെക്കൊണ്ടും പുഞ്ചിരിതൂമതൻ-
കൈതുടർന്നീടുമക്കണ്ണുകൊണ്ടും
ചാലക്കവർന്നു കളിച്ചുനിന്നീടിനാ-
രോലക്കമാർന്നുള്ള ബാലരുമായ്

1. വെടിഞ്ഞു. 2. കല്യന്മാരായുള്ള. 3. സാരത്തിൽ. 4. തുടങ്ങിതു കണ്ണിണയും. 5. കണ്ണിണ.

ആനന്ദാനൻകമാൻ മാലോകർക്കായിക്കൊ-
ണ്ടാനായ പൈതലാമാടി[1] നാഥൻ
സ്നാനത്തിന്നായിട്ടു മാതാവു പോകുന്ന-
കാലത്തെപ്പാർത്തു നിന്നന്നൊരുന്നാൾ
വെണ്ണയും പാലും വെച്ചുള്ളകം പൂകിനാൻ
വേഗത്തിൽ നോക്കിക്കൊണ്ടങ്ങുമിങ്ങും
ഉള്ളിനല്ലുറിതൻ കീഴിൽ ചെന്നിട്ടു
നോക്കിനിന്നീടിനാനൊന്നുമെല്ലേ
ശബ്ദത്തിൽ ചേർന്നുള്ളോരർത്ഥത്തെ കാണാഞ്ഞു
ശാബ്ദികന്മാരങ്ങു നില്ക്കുംപോലെ
പാരിച്ചു[2] പേടിച്ചു നീളമില്ലായ്കയാ-
ലീരേഴുപാരുമളന്നവൻതാൻ
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങിനെതന്നിലെ
ചിന്തിച്ചു നിന്നൊരു നേരം
ഉരഞ്ഞുനിന്നൊരു പാഴുരൽകൊണ്ടന്നു-
ചാരത്തുചാലെ ക്കമഴ്ത്തിവച്ചാൻ
ഉന്നതിപോരാഞ്ഞു പിന്നെയതിന്മേല-
ങ്ങുന്നതമായൊരു പീഠംവച്ചാൻ
പെട്ടെന്നു പാഞ്ഞു കരേറിനാൻ തന്മീതെ
പൊട്ടനല്ലു മവററിനെല്ലാം
ചിരന്തെല്ലിഞ്ഞിട്ടു പുത്തനാം നല്ലുറി-
[3]യേന്തിനിന്നങ്ങു പിടിക്കുന്നേരം
[4]പീഠംപിരണ്ടു നിലത്തങ്ങുവീഴ്കയാ-
ലാടിത്തുടങ്ങിനാനങ്ങുമിങ്ങും
ഊഞ്ചാലതിലെ തുള്ളിനിന്നീടുവാൻ
കാതരനായിട്ടു വന്നകൂടി
ചാലക്കരഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൻ പിന്നെയോ
ബാലകന്മാരുടെ ശീലമെല്ലാം
രോദനം കേട്ടൊരു മാതാവുതാനപ്പോ-
ളോടിവന്നീടിനാൾ പേടിയോടെ
ബാലകൻതന്നുടെ വേലയെക്കണ്ടിട്ടു
ചാലച്ചിരിച്ചങ്ങു ചെന്നിട്ടത്താൾ
രോദനന്തന്നെയും പോക്കിനിന്നീടിനാ-
ളാദരിച്ചീടുന്ന വാർത്തയോതി

[5]വ്യത്ഥമായുള്ളൊരു വേലയെച്ചിന്തിച്ചു
[6]ഉദ്ധനായുള്ളൊരു ബാലൻപിന്നെ
"എന്തിനെൻപൈതലേ നിന്നുടെ സാഹസ"-
മെന്നവൾ ചോദിച്ച നേരമൊന്നാൻ
"സ്നാനത്തിന്നായി നീ പോകുന്നനേരത്തു
പാൽവെണ്ണ സൂക്ഷിച്ചു[7] വെച്ചില്ലല്ലീ
എന്നതു നോക്കട്ടെയെന്നു ഞാൻ ചിന്തിച്ചേ-
നെന്നിലെനിയങ്ങു പോയനേരം
രാപ്പകലേററവും ദണ്ഡിച്ചുനിന്നുനീ
വായ്‌പൊട്ടകാച്ചപാൽ വെണ്ണയെല്ലാം
പൂച്ചകൾ വന്നു കുടിക്കൊല്ലായെന്നുള്ളൊ-
രോർച്ചകൊണ്ടിങ്ങനെ ചെയ്തുഞാനോ
മാറുമിപ്പാൽവെണ്ണ സൂക്ഷിക്കയെന്നിയേ
മറെറാന്നു ചിന്തിച്ചിട്ടല്ല ചൊല്ലാം
നിശ്ചയമായി ഞാൻ ചൊല്ലുന്ന വാർത്തകൾ
വിശ്വസിച്ചീടുകേ വേണ്ടുവമ്മേ!
വഞ്ചനമെന്നുള്ള തെൻചിത്തന്തന്നുള്ളിൽ
തഞ്ചിനിന്നീവോന്നല്ലയല്ലോ
ഇല്ലാതതോർക്കിലോ പാപമുണ്ടായ്‌വരും
ചൊല്ലിനിന്നീടാമിന്നിന്നൊടിപ്പോൾ
വെണ്ണപാൽകണ്ടു കൊതിക്കയില്ലെന്നും ഞാൻ
നിർണ്ണയിച്ചാലും നീയെന്നെവേണ്ടു
അപ്പാട്ടെപ്പൈതങ്ങൾ കാട്ടുന്നപോലെ ഞാൻ
നൽപ്പാലെക്കാണുമ്പോളുണ്ടോ കാട്ടു
നന്മടിതന്നിലങ്ങെന്നെയും ചേർത്തിട്ടു
സമ്മാനിച്ചെന്മേനി പുൽകുന്നേരം
'എന്മകനാകിലോ നല്ലൊരു ശീലമു-
ണ്ടെ'ന്നല്ലോയെന്ന[8]ച്ഛൻ ചൊല്ലിതിന്നാൾ
വഞ്ചനംമുൻപായ ശീലക്കേടൊന്നുമേ
കിഞ്ചനയില്ലിനിയ്യെന്നുവന്നു
എന്നാലിപ്പാൽവെണ്ണ കാത്തുകൊണ്ടീടുവാ-
നെന്നോടു ചൊ[9]ന്നാലുമെന്നേയാവൂ
ഇരച്ചയ്ക്കപോലും തൊട്ടുകയില്ലെന്നും ഞാൻ
പൂച്ചയ്ക്കെന്നുള്ളതോ പിന്നെയല്ലോ
രാപ്പകലാരൊന്നും കാത്തുകൊള്ളായ്കിലോ
കോപ്പായമായിപ്പോം പാൽവെണ്ണതാൻ
കള്ളങ്ങളായുള്ള മാർജ്ജാരക്കൂട്ടവും
പിള്ളരുമുണ്ടു ചതിപ്പതിന്നായ്

1. ദേവൻ. 2. ഖേദിച്ചു. 3. എന്തി. 4, ചിറംതിരണ്ടു. 5. വ്യസ്ത. 6. മുഗ്ദ്ധനായുള്ളൊരു.
7. വെച്ചായല്ലീ. 8. അമ്മ. 9. ചൊല്ലുകയെന്നേവേണ്ടു.

കേട്ടവരന്നങ്ങിപ്പാൽവെണ്ണയ്ക്കെന്നിട്ട്
ഖേദമുണ്ടുള്ളിലെനിയ്ക്കിപ്പോഴും
എന്നതുകൊണ്ടു ഞാനിങ്ങനെചൊല്ലുന്നു
നിന്നുടെ ബന്ധങ്ങളോർത്തുതന്നെ
തന്നുനിന്നീടുന്നപാൽവെണ്ണയെന്നിമ-
റ്റൊന്നുമേ വേണ്ടതില്ലിന്നമുക്കേ"
[1]മൂലോകവാസികൾക്കാലംബമായുള്ള
ബാലകനിങ്ങനെ ചൊന്നനേരം
തന്നിലെയോർത്തു ചിരിച്ചുനിന്നീടിനാൾ
ധന്യയായുള്ള യശോദയപ്പോൾ
ബാലകൻതന്നെയും മാനിച്ചുമറ്റുള്ള-
വേലയ്ക്കുപിന്നെത്തുനിഞ്ഞനേരം
പിന്നെയുംചൊല്ലിനാൻ സുന്ദരനായുള്ള-
നന്ദകുമാരകൻ മന്ദമപ്പോൾ
"സ്നാനത്തെച്ചെയ്യുനീ യാഗമിപ്പോളവും
പാലിച്ചേനല്ലോ യിപ്പാൽവെണ്ണഞാൻ
ഇങ്ങിനെയുള്ളൊരിക്കേളുമേ താരാതെ-
യെങ്ങിനിപ്പോകുന്നിതെന്നമ്മേകേൾ"
ഓമനപ്പൈതൽ താനിങ്ങിനെചൊല്ലിത്തൻ-
കോമളച്ചുണ്ടു പിളുക്കിനിന്നാൻ
ഉണ്ണിക്കൈതന്നിലെ വച്ചുനിന്നീടിനാൾ
വെണ്ണയെ കൊണ്ടുവന്നമ്മയപ്പോൾ
വെണ്ണയെക്കണ്ടൊരു[2]കണ്ണൻതാനന്നേരം
വെണ്ണിലാവഞ്ചിരിച്ചു ചൊന്നാൻ
"ഒറ്റക്കൈതന്നിൽനീവെണ്ണവെച്ചീടുമ്പോൾ
മറ്റേക്കൈക്കെങ്ങിട്ടു കേഴുമല്ലോ
മൂത്തതിൻകയ്യിൽനീ വെണ്ണവെച്ചീടുമ്പോ-
ളാർത്തനായ്നിന്നു ഞാൻ കേഴുമ്പോലെ"
ഇങ്ങിനെകേട്ടവൾ വെണ്ണയ്ക്കുപിന്നെയു-
മങ്ങു[3]തിരിച്ചു നടന്നനേരം
കയ്യിലെവെണ്ണയെ പയ്യവെവായിലി-
'ട്ടയ്യോ'യെന്നിങ്ങിനെ ചൊന്നുപിന്നെ
"കള്ളനായുള്ളൊരു കാകൻതാൻവന്നിട്ടെൻ-
കയ്യിലെവെണ്ണയും കൊണ്ടുപോയി"
എന്നതുകേട്ടവളേറെ ച്ചിരിച്ചുനൽ-
വെണ്ണയുംകൊണ്ടിങ്ങു വന്നുപിന്നെ
വൈകാതവെണ്ണയക്കൈതവപ്പൈതൽതൻ-
കൈകളിൽരണ്ടിലും വെണ്ണവെച്ചാൾ
വെണ്ണയെക്കണ്ടൊരു കണ്ണൻതന്നാനനം
വെണ്ണിലാവോലുന്ന തിങ്കൾപോലെ
പുഞ്ചിരിത്തൂമ കൊണ്ടഞ്ചിതമാകയാൽ
ചെഞ്ചെമ്മേ നിന്നുവിളങ്ങീതപ്പോൾ
വൻകൊതി പൂണ്ടപ്പങ്കജലോചനൻ
തൻകയ്യിൽ[4]നിന്നൊരു വെണ്ണനേരെ
വായ്മലർതന്നിലങ്ങാക്കി നിന്നാസ്വാദി-
ച്ചാമോദംപൂണ്ടു വിഴുങ്ങുന്നേരം
മിഥ്യയായുള്ളൊരു വാക്കിനെച്ചൊല്ലിനാൻ
സത്യമെന്നിങ്ങിനെ തോന്നുംവണ്ണം
"നിത്യമായുണ്ടു വിഴുങ്ങുന്നവണ്ണമേ
സത്വരമിന്നു വിഴുങ്ങുന്നേരം
മാറിൽതടഞ്ഞു വിലങ്ങിച്ചുപോയിതേ
മാനിച്ചുനീതന്ന വെണ്ണയമ്മേ
ചാലത്തികന്നൊരു പാൽകുടിച്ചെന്നിയേ
താഴുന്നോനല്ല യിതെന്നുവന്നു
പാരാതെനൽകേണം പാൽകുടിച്ചീടുവാൻ
പാരംവിയർക്കുന്നു മേനിയെല്ലാം
വീക്കുന്നവീർപ്പു വിലങ്ങിച്ചുപോകുന്നു-
തോക്കുന്നം കാലമിതെന്തു വന്നു"
ഇങ്ങിനെചൊല്ലിത്തൻ കണ്ണിണതന്നെയും
പൊങ്ങിച്ചുവൻപിൽ മിഴിച്ചുനിന്നാൻ
ഇങ്ങനെ കാണ്കയാലുണ്മയെന്നിങ്ങിനെ
തന്നിലെനണ്ണിനോരമ്മചെമ്മേ
ഉൾപ്പേടിപൂണ്ടു നിന്നപ്പൈതൽക്കായിട്ടു
നൽപ്പാലുനല്കിനാളപ്പോഴേതാൻ
അപ്പാലുമുണ്ടവൻ നില്ലൊരുനേരത്ത-
"ങ്ങപ്പൊഴേ"യെന്നവൾ ചോദിച്ചപ്പോൾ
അപ്പോഴമ്മതന്നുൾപ്പൂവു വഞ്ചിപ്പാൻ
കെൽപ്പെഴും പുഞ്ചിരി തൂകിച്ചൊന്നാൻ
"ഇപ്പോൾ ഞാനിങ്ങിനെ ചൊല്ലാഞ്ഞുതാ [കിലേ
നൽപ്പാൽനീ നല്കുന്നോളല്ലയല്ലോ
അപ്പൊഴെനിന്നെ ഞാനങ്ങനെവഞ്ചിച്ചു-
തിപ്പൊഴെന്നുള്ളം കുളുത്തുവല്ലോ"
അമ്മയോടിങ്ങനെ സമ്മാനിച്ചന്നേര-
മുണ്മയെ ച്ചൊന്നുള്ളൊരംബുജാക്ഷൻ

1. ഭൂലോക 2. കണ്ണൻതന്നാനനം. 3. തിരിഞ്ഞു. 4. വച്ചൊരു.

ലോലക്കണ്ണുള്ളോരന്ന ബാലകന്മാരുമായ്
ലീലയ്ക്കായ്ചാലെ നടന്നാൻപിന്നെ

ആച്ചിമാരാളുന്ന വീടുതോറുംനല്ല-
പാച്ചോറുംവെണ്ണയും കാച്ചുപാലും
രാപ്പകൽചെന്നു കവർന്നുതിന്നങ്ങിനെ
ചേലപ്പൂത്തീടിനാൻ വാസുദേവൻ
"പാഴ്മയേറുമിപ്പൈതല്ക്കൊണ്ടാലും
കേഴുമാറാക്കുന്നാനെന്നെയയ്യോ"
എന്നങ്ങുതങ്ങളിൽ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാർ
മന്ദിരംതന്നിലുള്ള സുന്ദരിമാർ
"നിന്മകൻതന്നെയടക്കേണമെന്നമ്മേ-
[1]ന്നിപ്പോഴേചെന്നെല്ലാം ചൊല്ലുന്നല്ലൂ"
എന്നങ്ങുചൊന്നുള്ള സുന്ദരിമാരെല്ലാ-
മൊന്നിച്ചുനേരെ നടന്നുചെന്നേമ
നന്ദനൻചെയ്യുന്ന പാഴായ്മ[2]യെല്ലാമേ
നന്ദവിലാസിനിയോടു ചൊന്നാർ

"ആഴിമാതാവുമിന്നിന്നുടെ പൈതലു
പാഴമയേറുന്ന പാരമിപ്പോൾ
പാൽവെണ്ണപാലെ കവർന്നുതിന്നാലെന്തേ
ബാലകനെന്നപ്പോൾ ചേരുമല്ലോ
ഭാജനംകൂടിത്തകർത്തു[3]നിന്നീടുന്നോൻ
വേദനയാകുന്നു തിന്നാലത്രേ
കാച്ചുപാൽവെച്ചുള്ള ഭാജനംതന്മൂട്ടിൽ
മൂച്ചേറിനിട്ടുന്നോ കോൽകൊണ്ടുടൻ
[4]തോത്തുകൊണ്ടുണ്ണുന്നു വായുംപിളർന്നുകൊ-
ണ്ടാസ്ഥയിൽനിന്നു നൽപാൽകുടിക്കും
കണ്ടുകൊണ്ടെങ്ങൾതാൻ പിൻപേപോയ്
[ചെല്ലുമ്പോൾ
മണ്ടിനാനെങ്ങനുമെന്നിരിക്കും
പൈതല്ലുനല്ലുവാൻ പായസംനിർമ്മിച്ചു
പൈതലെത്തേടിഞാൻ പോയനേരം
പായസമുണ്ടിട്ടു ഭാജനന്തന്നെയും
ചാണകംകൊണ്ടു നിറച്ചുവെച്ചാൻ
അപ്പാട്ടെവീട്ടിലെ യച്ഛനുനല്ലുവാ-
നപ്പങ്ങൾനിർമ്മിച്ചു നിന്നൊരുന്നാൾ
പാത്രത്തിലാക്കി യടച്ചങ്ങുബന്ധിച്ചു
യാത്രയ്ക്കുപിന്നെഞാൻ പാർത്തനേരം
പിൻവാതിലൂടെയകത്തങ്ങുപൂകിനാൻ
പിള്ളരുമായി വന്നോടിയപ്പോൾ
തപ്പിനിന്നീടുമ്പോളപ്പങ്ങൾ കാണായി-
ത്തപ്പിള്ളർക്കെല്ലാമേ നല്കിമുൻപിൽ
താനുമെടുത്തുകൊണ്ടാസ്വദിച്ചീടിനാൻ
മാനിച്ചുനിന്നു മനക്കേളുക്കെ
ശുഷ്കങ്ങളായുള്ള ഗോമയലേശങ്ങ-
ളൊക്കവേകൊണ്ടന്നു പാത്രന്തന്നിൽ
പൂരിച്ചുപിന്നെ പ്പൊതിഞ്ഞുകെട്ടീടിനാ-
നാരുമേകാണാതെ മുന്നേപ്പോലെ
താനങ്ങുതന്നുടെ പിള്ളേരുമായിപ്പോയ്
ഗാനംതുടങ്ങിനാൻ നൃത്തംനീക്കി
യാത്രയ്ക്കുകാല മണഞ്ഞൊരുനേരത്തു
പാത്രവുമായിഞാൻ മെല്ലെമെല്ലെ
അപ്പാട്ടെവീട്ടിലകത്തങ്ങു പൂകിനേ-
നപ്പങ്ങൾ നല്കുവാനച്ഛനായി
ക്രൂരിരുട്ടായൊരു കച്ചകംതന്നിലെ
പാരംകരച്ചുള്ളോ രച്ഛനപ്പോൾ
കച്ചകന്തന്നിലും മെച്ചമേചെന്നുഞാ-
നച്ഛൻെറ മുൻപിലപ്പാത്രംതന്നെ
മെല്ലവേവെച്ചുഞാൻ ചൊല്ലിനിന്നീടിനേ-
നെല്ലാരും വന്നങ്ങുനിന്നനേരം
'ഭേഷ്ടയിലേതാനുമുണ്ടു ഞാൻകൊണ്ടന്നു
കാഴ്ചയായ് നല്കുവാനെ'ന്നിങ്ങനെ
എന്നതുകേട്ടവനേറിനമോദത്താൽ
'നന്നായിതെ'ന്നങ്ങുചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ഭാജനന്തന്നെ[5]യഴിച്ചുനിന്നൻപോടു
ബാലകന്മാർക്കെല്ലാംനൽകിമുൻപേ
ചുററത്തിൽവന്നിട്ടു ചുററുംനിന്നീടുന്ന
മററുള്ളോർക്കായിട്ടും തെററന്നപ്പോൾ
തന്നുടെകയ്യിലും നാലുമൂന്നങ്ങിനെ
നന്നായിവാരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടാൻ
കാതലായുള്ളൊരു കൈതവംപൂണ്ടുമി-
പ്പൈതൽതാൻചെയ്യുന്ന വഞ്ചനത്തെ

1. അമ്മയോടായിട്ടു ചൊൽകനല്ലു; ഇപ്പോഴേ ചെന്നങ്ങു ചൊൽകനല്ലു. 2. ഓരോന്നേ. 3. കളയുന്നോൻ.
4. കുത്തിക്കൊണ്ടുണ്ണുന്നു വായുംപിളർന്നവൻ. 5. അഴിച്ചുവച്ചൻപോടു.

കച്ചകരായിട്ടുകാണാരുതായ്കയാ-
ലുണ്ണനാരാരുമറിഞ്ഞില്ലപ്പോൾ
ചാണകംനാറുന്നിതെന്തിതെന്നെല്ലാരും
ശങ്കിച്ചുനിന്നുടൻവാനിൽനോക്കി
വേഗത്തിൽനിന്നു ചമച്ചുപോരുന്നോരു
വേറൊന്നായ്‌വന്നിതുരൂപമെല്ലാം
തൂമകലർന്നുള്ളൊരുകൈനഖംതന്നിലെ
സൂചിതറക്കമ്പോളെന്നപോലെ
തങ്ങളിൽത്തങ്ങളിൽനോക്കിത്തുടങ്ങിനാർ
കൊഞ്ഞങ്ങൾകാട്ടുന്നോരെന്നപോലെ
ആനന്ദംകണ്ടാകിൽ തങ്ങളെന്നോർത്തിട്ടു
വാനരംവന്നങ്ങുപൂണ്ടുമപ്പോൾ
ചിന്തയുംപൂണ്ടുകൊണ്ടെന്നെയുംനോക്കിക്കൊ-
ണ്ടെന്തിതെന്നെല്ലാരുംചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ഓക്കാനിച്ചെല്ലാരുമോടിത്തുടങ്ങിനാ-
രക്കത്തുടങ്ങിനാരുണ്ടച്ചാരും
ബാലകന്മാർക്കുമങ്ങുണ്ണംചെഞ്ചെമ്മ-
യാലസ്യമായിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
പിന്നെയക്കെല്ലാരുംവന്നുനിന്നെന്മുഖം-
തന്നിലെപിന്നെയുംചൂണ്ടിച്ചുണ്ടി
കോപിച്ചുനിന്നങ്ങുവേപിച്ചമെയ്യുമായ്
പേപറഞ്ഞീടിനാരായവണ്ണം
എല്ലാമേകേട്ടുചിരിച്ചുനിന്നീടിനാൻ
പിള്ളരുമായ്‌വന്നിക്കള്ളനപ്പോൾ
ഖേദവുംപൂണ്ടുനിന്നാനനംതാഴ്ത്തിഞാ-
നേതുമേമിണ്ടാതെപോന്നുകൊണ്ടേൻ
ഇങ്ങനെവന്നതിൻകാരണമെന്തെന്നാ-
ങ്ങെന്നിലെനണ്ണിഞാൻനിന്നനേരം
അഞ്ചനവണ്ണന്റെ വഞ്ചനമെന്നതു
ചെഞ്ചെമ്മകേട്ടിതിപ്പിള്ളേർചൊല്ലി
ഇങ്ങിനെപാഴമചെയ്തുതുടങ്ങിനാ-
ലെങ്ങിനെഞങ്ങൾപുലർന്നുകൊള്ളൂ"
എന്നങ്ങുചെന്നവൾനിന്നോരുനേരത്തു
മന്ദമായ്ചൊല്ലിനാൾമറ്റൊരുത്തി
"അഞ്ചനവണ്ണന്റെവഞ്ചനതൊട്ടുള്ളോ-
രെൻചൊല്ലുംപൂകേണംനിൻചെവിയിൽ
അഞ്ചാതെവന്നിവൻവഞ്ചനംചെയ്കയാൽ
നെഞ്ചകംമാഴ്കുന്നചെഞ്ചെമ്മതാൻ
രാപ്പകലിങ്ങിനെകാത്തുനിന്നീടുമാ
വായ്യെഴും വെണ്ണയും പാലുമെല്ലാം
കാത്തുനിന്നീടിലും കാരിയമില്ലയു-
മാറയിൽവന്നിവൻ വഞ്ചിക്കുമ്പോൾ
കാററുതാൻപോലുമകത്തങ്ങുപൂകാതെ
മാററിനിന്നീടുമമ്മന്ദിരേപോയ്
കാച്ചപാൽവെണ്ണവെന്നുചിന്തിച്ചാ-
ലീശനാണെന്നോഞാൻചൊല്ലവല്ല
ഉണ്ണിക്കിടാങ്ങളുറങ്ങുന്നനേരത്തു
നുള്ളിയുണർത്തിവശംകെടുക്കും
ഗോക്കളെച്ചെന്നുകറന്നുനിന്നീടുന്ന
പാൽക്കുഴമെല്ലവേ[1] നോക്കുംപിന്നെ
തീപ്പൊലിച്ചീടിനപാൽക്കലംതൻകീഴെ
തീഷ്ണമായ് ചെഞ്ചെമ്മെതീകത്തിക്കും
ഇത്തരമോരോരോപഴമചിന്തിച്ചാൽ
വിസ്മയമെന്നതേചൊൽവാനാവൂ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൾ മന്ദിച്ചനേരത്തു
മങ്ങാതെചൊല്ലിനാൾമറ്റൊരുത്തി
"മാനിനിമാരുടെ മൌലിയാംനിന്നോടു
ഞാനുമുണ്ടേതിനം ചൊല്ലുന്നിപ്പോൾ
പാഥോജലോചനേപാരിച്ചുനിന്നോരു
പാഴമയേറുന്നപൈതൽക്കിന്നാൾ
അങ്ങൊരുവീട്ടിലെകന്നിനെക്കൊണ്ടുപോ-
ന്നെന്നുടെവീട്ടിലൊളിച്ചുവച്ചാൽ
കന്നിനെക്കാണാഞ്ഞുഖിന്നയായ്നിന്നിട്ടു
മന്ദിരമേവുമസ്സുന്ദരിതാൻ
ദൈവജ്ഞനെക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചനേരത്തു
ദൈവജ്ഞൻചൊല്ലിനാൻമെല്ലെയപ്പോൾ
കള്ളരായുള്ളവർ കട്ടുകൊണ്ടാരിന്നി-
ക്കന്നിനെയെന്നതുനിർണ്ണയിച്ചു
ചാരത്തെവീട്ടിലങ്ങൊന്നുമുണ്ടത്രേ-
യാരാഞ്ഞുചെന്നാലോകാണാമിപ്പോൾ
എന്നവൻചൊന്നതുകേട്ടോളുകന്നിനെ-
യെങ്ങുമേതേടിനടന്നാർപിന്നെ
എന്നുടെവീട്ടിലും വന്നോരുനേരമ-
ക്കന്നെന്നുമെല്ലെക്കരഞ്ഞിതപ്പോൾ

1. ചേർക്കുംപിന്നെ; തോൽത്തുവയ്ക്കും.

എന്നുടെ കന്നിന്റെ ഒച്ചയെന്നിങ്ങനെ
നിർണ്ണയം ചൊന്നവൾ നോക്കുന്നേരം
കൂരിരുട്ടായൊരു കോണത്തു കാണായി
ദൂരത്തു നിന്നതക്കന്നുതന്നെ
ചുറ്റും നിന്നീടുന്ന തോഴിമാർ കേൾക്കവേ
[1]ചീറ്റവും കൈവിട്ടു തോഴിയപ്പോൾ
"എന്നുടെ കന്നിനെ കട്ടതു നീയത്രേ"-
യെന്നങ്ങു ചൊല്ലിനാളെന്നെ നോക്കി
നാവും കടിച്ചു കൊണ്ടേതുമേ ചൊല്ലാതെ
നാണവും പൂണ്ടങ്ങു നിന്നു പിന്നെ
"നിന്നുടെ കന്നിനെക്കട്ടതു ഞാനല്ല"-
യെന്നു ഞാൻ ചൊന്നതു കേട്ടനേരം
പേ പറഞ്ഞീടിനാൾ ക്രൂ പറഞ്ഞീടിനാൾ
വാ പറഞ്ഞീടിനാൾ പാപിയെന്നെ
ഓടിവന്നീടിനാൻ പിള്ളരും താനുമായ്
നീടാർന്നമേവുമപ്പൈതലപ്പോൾ
പുഞ്ചിരിത്തൂമയും ചെഞ്ചമ്മേ [illegible]നി-
ന്നഞ്ചാതെ ചൊല്ലിനാൻ കൊഞ്ചി പിന്നെ
പേശി നിന്നിങ്ങനെ "നിങ്ങളിലുള്ളൊരു
പേമൊഴി കേട്ടു ചിരിപ്പതിന്നായ്
കന്നിനെക്കൊണ്ടു മറച്ചതു ഞാനത്രേ
കള്ളരെന്നുള്ളതു ചിന്തിക്കേണ്ട
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലി തൻ പിള്ളരുമായിട്ടു
ഭംഗിയും പൂണ്ടു നടന്നാൻ പിന്നെ
പാഴനാമിന്നിവൻ പാഴമക്കേതുമേ-
യാവതില്ലെന്നതു വന്നുകൂടി
കോപിച്ചു ഞങ്ങൾ കയപ്പതിന്നായിട്ടു
കോലുമായ് ചാരത്തു ചെല്ലുംനേരം
കോമളച്ചുണ്ടു പിളുക്കി[2]നിന്നീടുവോ-
നോമനിച്ചീടുവാൻ തോന്നുമല്ലോ
കോപവും കോലും കളഞ്ഞു നിന്നെങ്ങളാ-
ക്കോമളപ്പൂമേനി പൂണുമപ്പോൾ
പുഞ്ചിരി കാണുമ്പോൾ വഞ്ചനമെല്ലാമേ
ചെഞ്ചമ്മേ ഞങ്ങൾ മറക്കുമത്രേ
ശാസിച്ചിട്ടാകിലും താഡിച്ചിട്ടാകിലും
വാരിച്ചവണ്ണമടക്കേണം നീ

എന്നതേ ഞങ്ങൾക്കു ചൊല്ലിനിന്നീടാവൂ-
തിന്നിവൻ ശീലങ്ങളോർത്തതോറും"
വല്ലവിമാരെല്ലാം മിങ്ങിനെയോരോരോ
അല്ലലേ നിന്നു പറഞ്ഞനേരം
പൈതലെച്ചെന്നു കയർത്തുനിന്നീടുവാ-
നേതുമേ വല്ലിലയമ്മയപ്പോൾ
വല്ലവിമാരോടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
ളെല്ലാരും ചെഞ്ചമ്മേ കേൾക്കുംവണ്ണം
"എന്മകൻതന്നെ കയർത്തുനിന്നിട്ടൊ-
ന്നെങ്ങിനെ ചൊല്ലുവിൻ തോഴിമാരേ!
കോപത്തെക്കോലുമ്പോൾ പ്രേമമോ കൊണ്ടു
കോൾമയിർക്കൊള്ളുന്നു മെയ്യിലെങ്ങും [ല്ലോ
എന്മകനെന്നങ്ങു ചൊല്ലുവാനോങ്ങുമ്പോ-
ളെന്മുലകൾ ചുരന്നതെന്നാൽ
ശാസിപ്പുവെന്നതോ ദൂരത്തുപോയല്ലോ
താഡിപ്പുവെന്നതോ പിന്നെയല്ലോ
എന്മകനോടു വെറുക്കൊല്ലയെന്നാലി-
ന്നമ്മമാരായുള്ള നിങ്ങളാരും
കാരിയക്കേടുകൾ വന്നതിന്നെല്ലാമേ
പാരാതെ നൽകുവൻ ചൊന്നതെല്ലാം
ഇപ്പൈതൽ വഞ്ചിച്ച പാൽതയിർവെണ്ണക-
ളിപ്പോഴേ നിങ്ങളിരട്ടികൊൾവിൻ
പാൽക്കുഴ[3]പോയതിന്നെന്നുടെ നൽവെള്ളി-
പ്പാൽക്കുഴ കൊണ്ടാലും പാർക്കവേണ്ട
മൺകലം പോയാകിൽ പൊൻകലം തന്നെയും
ശങ്കയെ കൈവിട്ടു നൽകുവൻ ഞാൻ
മൺകിണ്ണം പോയെങ്കിൽ പൊൻകിണ്ണം [നൽകാമേ
മൺകിണ്ടി പോയെങ്കിൽ പൊൻകിണ്ടിയും
മറ്റെന്തിപ്പൈതൽ മയക്കിനിന്നുള്ളതും
തെറ്റെന്നു ചൊല്ലുവിൻ നല്കാമല്ലോ"
എന്നങ്ങു ചൊന്നുള്ള നന്ദവിലാസിനി
വന്നങ്ങു നിന്നുള്ളൊരാച്ചിമാർക്കായ്
ചൊന്നതു ചൊന്നതു നൽകിനിന്നീടിനാൾ
നന്ദനൻതന്നിലുള്ളാസ്ഥയാലേ
ദ്രവ്യങ്ങൾ വാങ്ങിനവല്ലവിമാരെല്ലാം

1. ചുറ്റവും കൈവിട്ടുതോഴിയപ്പോൾ. 2. നിന്നിടുമ്പോൾ.
3. തൊത്താകിയെന്നുടെ ചേർത്തതിന്നെന്നുകള-

നിവ്വ [illegible] നിന്നു പിന്നെ
ഉണ്ണി [illegible] ങ്ങളൂട്ടിന്നെല്ലാരും
കിണ്ണ [illegible] പുനർന്നിനാർ
[illegible] ക്കയാൽപിന്നായ-
[illegible] നായായവണ്ണം
പി [illegible] ശം തന്നുടെതന്നുടെ
മന്ദിരംപൂകിനാർവന്നവണ്ണം

പഞ്ചാതിമാരായ ബാലകന്മാരുമ-
മ്മങ്ങാതെനിന്നുള്ള രാമനുമായ്
പൂഴിച്ചേറാടിക്കളിച്ചുനിന്നീടിനാർ
ആഴിപ്പെണ്ണാളുമക്കാർവ്വർണ്ണനും
മണ്ണുതിന്നീടുന്നിക്കണ്ണനെന്നിങ്ങിനെ
തിണ്ണംപോയ്ചെന്നിട്ടു[1] ബ്ബാലകന്മാർ
മാതാവോടായിട്ടുചൊല്ലിനിന്നീടിനാർ
മാതാവുതാനതുകേട്ടനേരം
ഓടിച്ചെന്നങ്ങവൻ ചാരത്തുചെഞ്ചമ്മേ
പേടിപ്പിച്ചീടുവാനായിച്ചൊന്നാൾ
മണ്ണുതിന്നീടുന്നതെന്തിനു ചൊല്ലുനീ
വെണ്ണയുംപാലുംഞാൻ താരാഞ്ഞിട്ടോ
ചോറില്ലയാഞ്ഞോമറ്റെന്തില്ലയാഞ്ഞുനീ
ചൊൽവശനല്ലെന്നേവന്നുകൂടീ
ശീലക്കേടിങ്ങനെ ചാലെനീകാട്ടുമ്പോൾ
കോലുകൊണ്ടേയിനിച്ചോദിക്കുന്നു
അമ്മതാനിങ്ങിനെചൊന്നതുകേട്ടുള്ളോ-
രംബുജലോചനൻതാനുംചൊന്നാൻ-
"വെണ്ണയുംകൈവിട്ടുമണ്ണുതിന്നില്ലഞാൻ
തിണ്ണയിച്ചാലുമിച്ചൊന്നതമ്മേ
ബാലന്മാർചൊല്ലെല്ലാം തിണ്ണയമെങ്കിലോ
വാപിളർന്നീടാമിന്നിമ്മുൻപിലെ
വാപിളർന്നീടുനീ യെന്നമ്മചൊല്കയാൽ
വാപിളർന്നീടിനാൻ[2] ബാലനപ്പോൾ
മണ്ണിനെക്കണ്ടോനായ് മാതാവുതാനപ്പോൾ
കണ്ണന്റെവായിലേ നോക്കുന്നേരം
മണ്ണെല്ലാമങ്ങവൻ വായിലെക്കാണായി
മണ്ണിനെയല്ലവൾ വിണ്ണുംകണ്ടാൾ
വിണ്ണിനെക്കാണ്കയാൽ വിസ്മയംപൂണ്ടവൾ
പിന്നെയുംചെഞ്ചമ്മേ നോക്കുന്നേരം
മററുള്ള ലോകങ്ങളൊക്കവേ കാണായി
തെറെറന്നപ്പൈതൽതൻ വായിൽതന്നെ
പാതാളലോകവും ഭൂതളലോകവും
ധാതാവിൻലോകവും കൂടക്കണ്ടാൾ
ആഴികൾകാണായി താശകൾതോറുമു-
ള്ളാനകൾതന്നെയും കാണായ്വന്നു
ആകാശംകാണായി താദിത്യന്മാരെയും
കാർമുകിൽമാലയും താരങ്ങളും
മാമേരുമുൻപായ ശൈലങ്ങളെല്ലാമ-
മ്മാമായപ്പൈതൽതൻ വായിൽക്കണ്ടാൾ
ബ്രഹ്മനെക്കാണായി വിഷ്ണുവെക്കാണായി
നന്മുനിമാരെയും കാണായ്വന്നു
ഇന്ദ്രനെക്കാണായി ചന്ദ്രനെക്കാണായി-
തിന്ദിരതന്നെയും മെവ്വർണ്ണമേ
രുദ്രനെക്കാണായി ഭദ്രനെക്കാണായി
രുദ്രാണിതന്നെയു മവ്വർണ്ണമേ
മന്ദാരംചമ്പകം ചന്ദനംചെമ്മുള്ള
നന്ദനന്തന്നെയും കാണായ്വന്നു
ഗോകുലംകാണായി ഗോപികമാരെയും
ഗോപാലന്മാരെയും കാണായപ്പോൾ
ധന്യനായുള്ളോരു നന്ദനെക്കാണായി
തന്നെയുംകാണായി തെവ്വർണ്ണമേ
വായുംപിളർന്നുതൻ ചാരത്തുനിന്നൊരു
മാമായൻതന്നെയും കാണായപ്പോൾ
അന്തകൻതന്നുടെ മന്ദിരംകാണായി-
തന്തകൻതന്നെയു മെവ്വർണ്ണമേ
അന്തകൻതന്നുടെ യാനംകണ്ടപ്പോ-
ളന്തമില്ലാതൊളം പേടിയായി
കണ്ണുമടച്ചുവിറച്ചു നിന്നീടിനാൾ
[3] "കണ്ണാ! കാർവർണ്ണാ!"യെന്നോതിയോതി
ചൊല്ലിനാൾ മെല്ലെയപ്പൈതലോടന്നേര-
മല്ലൽപിണഞ്ഞുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
"പണ്ടെങ്ങുംകാണാത്ത പാപിയെകാണ്കയാ-
ലിണ്ടലുണ്ടാകുന്നു പാരമുള്ളിൽ
വാമൂരുകണ്ണമേ, പൈതലേനീയിപ്പോൾ
ചാകുന്നതുണ്ടു ഞാനല്ലായ്കിൽ."
എന്നതുകേട്ടോരു നന്ദകുമാരകൻ

1. ദാരകന്മാർ. 2. ബാലകൻതാൻ. 3, കണ്ണാ! കാൺവേണ്ട.

മന്ദിച്ചുനില്ലാതെ വാമൂരുക്കി
അമ്മിഞ്ഞിയ്ക്കായിട്ടണഞ്ഞു നിന്നീടിനാൻ
അമ്മതൻചാരത്തു കൊഞ്ചിക്കൊഞ്ചി
വന്നണഞ്ഞീടിന ബാലനെക്കണ്ടപ്പോൾ
നന്ദവിലാസിനി മന്ദിയാതെ
മെല്ലെന്നെടുത്തു [1]പുണർന്നുനിന്നീടിനാൾ
പല്ലവം വെല്ലുന്ന പൂവലാംഗം
ബാലകൻതന്നുടെ വായിലേക്കണ്ടതോ ।
വാമൂരുക്കീടിന നേരത്തപ്പോൾ
സ്വപ്നമെന്നിങ്ങനെ നണ്ണിനിന്നീടിനാ-
ളുല്പന്നജാഗരയെങ്കിലുംതാൻ
എന്മകൻതാനിതെന്നിങ്ങിനെ യുള്ളൊരു-
വന്മോഹംതന്മേലെ പൊങ്ങുകയാൽ
ആനനന്തന്നിൽ മുകർന്നിന്നേറിമോ-
ദാമോദംപൂണ്ടു തെളിഞ്ഞുനിന്നാൾ

ഉലൂഖലബന്ധനം

വിണ്ണവർനാട്ടിലെ വെണ്മനിന്നീടുന്ന-
പുണ്യമിയന്നുള്ള ഗോകുലത്തിൽ
മാലോകർക്കീടുന്ന മാൽകളഞ്ഞീടുമ-
മ്മാമായപ്പൈതൽ വിളങ്ങുംകാലം
സുന്ദരിമാരുടെ മൗലിയായുള്ളൊരു-
നന്ദവിലാസിനിയന്നൊരുനാൾ
കാലത്തുണർന്നുതൻ ദാസിമാർക്കെല്ലാർക്കും
വേലകളോരോരോന്നേ ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
വൈകാതെകണ്ടിട്ടു[2] മത്തുമായ്ചെന്നിട്ടു
തൈർകടഞ്ഞീടിനാൾ മെല്ലെമെല്ലെ
കണ്ണനെക്കൊണ്ടുള്ള പാട്ടെല്ലാമന്നേരം
തിണ്ണംതെളിഞ്ഞുടൻ പാടിപ്പാടി
കാഞ്ചിയെക്കൊണ്ടു മുറുക്കിനിന്നീടിനാൾ
പൂഞ്ചേലതന്നുടെ കാന്തികൊണ്ടും
അമ്പിൽചുരന്നുള്ള കൊങ്കകൾതന്നുടെ-
വൻപുററകമ്പത്തെ ക്കൊണ്ടുംപിന്നെ
മത്തുവലിക്കും കരങ്ങളിലാളുമ-
ക്കങ്കണംതന്നുടെ രാവംകൊണ്ടും
ഗണ്ഡതലങ്ങളെച്ചുംബിച്ചുമേവുമ-
ക്കുണ്ഡലഷണ്ഡത്തിൻ കാന്തികൊണ്ടും
തൂവിയർപ്പുന്തിനോരാനനം കൊണ്ടുമ-
പ്പൂമലർതൂകുന്ന ചായൽകൊണ്ടും
പാരംവിളങ്ങുമപ്പാഥോജലോചന-
പാരിച്ചുതൈർ കടഞ്ഞീടുമപ്പോൾ
'അമ്മിഞ്ഞിതായിനിക്കെന്ന'ങ്ങുചൊല്ലി
ണ്ടമ്മതൻചാരത്തു ചെന്നാൻകണ്ണൻ [ക്കൊ-
"എന്തമ്മേ നീയിനിക്കമ്മിഞ്ഞിതാരാഞ്ഞു-
തെന്നെനീയിന്നു മറന്നായോ ചൊൽ
അമ്മിഞ്ഞിതാരാതെ തൈർകടഞ്ഞീടുകിൽ
ചെമ്മേപിണങ്ങുമിന്നമ്മിലിപ്പോൾ"
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലിക്കരേറിനാനന്നേരം
മംഗലംപൂണ്ടവൾ തന്മടിയിൽ
ചേവടിതന്നിലെ ച്ചേറെല്ലാമമ്മതൻ-
ചേണുററചേലയിൽ തേച്ചുചെമ്മേ
തന്മകൻവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
സമ്മോദം പൊങ്ങിനോരമ്മയപ്പോൾ
ചാലെച്ചുരന്നുള്ള നന്മുലനല്കിനാൾ
ചാപലംപൂണ്ടു പുണർന്നുമേന്മേൽ
പല്ലവംതന്നുടെ കാന്തിയെവെല്ലുന്ന-
മല്ലക്കരംകൊണ്ടു മെല്ലെമെല്ലെ
അമ്മതൻ [3]മാറിലലച്ചുനിന്നങ്ങവൻ
നന്മുലയുണ്ടു ചിരിക്കുന്നേരം
പാകത്തിന്നായിട്ടു തീക്കൽവെച്ചോരുപാൽ
തൂകക്കണ്ടീടിനോരമ്മയപ്പോൾ
നന്മുലയുണ്ണുന്ന നന്ദനൻതന്നെയും
ചെമ്മേയിരിഞ്ഞു വിട്ടുത്തുനേരേ
വേഗത്തിൽപോയപ്പോ ളോമനപ്പൈതല്ലു
വേറെന്നായ്വന്നതേ ഭാവമെല്ലാം
കോപത്തെക്കോലുമ കോമളപ്പൂമേനി
വേപഥുപൂണ്ടു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
എന്നെവെടിഞ്ഞുള്ളോ രമ്മയെച്ചെയ്യുമേ-
യെന്തുകൊണ്ടിന്നിനി തോല്പിപ്പൂ ഞാൻ
ഇങ്ങനെനണ്ണുമ്പോൾ ചെമ്മുള്ളോരമ്മിക്ക-
ല്ലങ്ങൊരുകോണത്തു കാണായ്വന്നു
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിച്ചെന്നങ്ങതു

1. മുകർന്നു, 2. മത്തു. 3. മാറത്തു തച്ചുതച്ചങ്ങവൻ.

കൊണ്ടുപോന്നിങ്ങവൻ തൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
വൻകലന്തന്നിലെ ചാട്ടിനിന്നീടിനാൻ
വൻകനം പൂണ്ടമക്കല്ലുതന്നെ
പുത്തനായ്‌നിന്നുള്ളോരുകല്ലുമന്നേരം
പത്തുനൂറായിതങ്ങൊന്നൊകൊണ്ടു
ഭാജനാഘാതത്താൽ ഭൂതലംചെഞ്ചെമ്മേ
ഭാജനമായിട്ടു വന്നൊരാ
മീതെപരന്നൊരു വെണ്ണയുംവാരിയ-
മ്മായവൻപോരുന്നൊരു കോണിൽ പുക്കാൻ
പാരംതിരണ്ടൊരു പാലുന്തളത്തമ്മ
പാരമെവന്നിങ്ങു നോക്കുന്നേരം
ബാലകൻചെയ്തുള്ള ലീലയെക്കണ്ടിട്ടു
ചാലെച്ചിരിച്ചു നടുങ്ങിനാൾ
എങ്ങിവൻപോയി പോലെന്നുകാണണ-
മെന്നമ്മനണ്ണി നടന്നാൾപിന്നെ
എങ്ങുമേനോക്കി നടന്നുനിന്നീടുമ്പോ-
ളങ്ങൊരുകോണത്തു കാണായ്‌വന്നു
വണ്ണന്തിരണ്ടൊരു പാഴുരലേറീട്ടു
വെണ്ണയുംവായിലിട്ടാദരവിൽ
പൂച്ചകൾക്കായിട്ടു നല്കിനിന്നീടുന്നോ-
നൊച്ചയിൽ നോക്കിക്കൊണ്ടങ്ങുമിങ്ങും
ചൂരക്കോൽ പൂണ്ടുള്ളോരമ്മയെക്കാണായി
ചാരത്തു ചെന്നു കോപിച്ചപ്പോൾ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിനിന്നീടിനാൻ
മണ്ടിനാളമ്മയും തൻപിന്നാലേ
വായ്പെഴുന്നീടുന്ന ശാസ്ത്രങ്ങൾചൂഴവു
ഓപ്പുകൾതേടുന്ന വേദങ്ങൾക്കും
തൊട്ടുനിന്നീടുവാൻ കിട്ടാതെയുള്ളോനെ
പ്പെട്ടെന്നുചെന്നു പിടിച്ചാളമ്മ
ചീററന്തിരണ്ടുള്ളൊരുള്ളവുംപൂണ്ടുനി-
ന്നേററംകയത്തു പറഞ്ഞുപിന്നെ
കോഴയുംപൂണ്ടിട്ടു കേഴുമപ്പൈതലെ-
ക്കോൽകൊണ്ടു തല്ലുവാനോങ്ങുംനേരം
ഉച്ചത്തിലമ്മാറു കേണുനിന്നീടിനാ-
‘നല്ലൂ’യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
കണ്ണന്റെകണ്ണുനീർ വീണതുകാണ്കയാൽ
തന്നിലെനണ്ണിനാളമ്മയപ്പോൾ

തല്ലുവാൻപോരാത പൈതലെത്തല്ലിയാൽ
വല്ലായ്മയെന്നതു വന്നുകൂടും
പേടിപ്പിച്ചീടണമെന്നതേചെയ്യാവൂ
പെട്ടെന്നതിന്നു പിടിച്ചുകെട്ടു
എന്നങ്ങുതന്നിലെ നണ്ണിനോരമ്മയ-
ന്നിന്നൊരു നല്ലുരലോടുചേർത്തു
അല്പമായുള്ളോരു പാശവുംകൊണ്ടുവ-
ന്നപ്പൈതൽ തന്നുടൽകെട്ടുന്നേരം
അപ്പാശംകിഞ്ചന നീളമില്ലായ്കയാ-
ലപ്പോഴേ മറെറാന്നിയച്ചാളമ്മ
എന്നതുതന്നെയു മങ്ങിനെകാണായി
പിന്നെയും മറെറാന്നിയച്ചാളപ്പോൾ
പിന്നെയുംപോരാഞ്ഞു പിന്നെയുംമറെറാന്നു
പിന്നെയും മറെറാന്നതിൻപിന്നാലെ
തന്നുടെവീട്ടിലെ പാശങ്ങളെല്ലാമേ
യൊന്നൊന്നേകൊണ്ടന്നു കെട്ടിക്കെട്ടി
പിന്നെയും പോരാഞ്ഞിട്ടാച്ചിമാർവീട്ടിലെ
നിന്നുള്ള പാശങ്ങൾ കൊണ്ടുവന്നാൾ
ചാരത്തെവീട്ടിലെ പാശങ്ങളെല്ലാമേ
ദൂരത്തെവീട്ടിലെ പാശങ്ങളും
ഒന്നഞ്ഞൂറായിരം പാശങ്ങൾകൊണ്ടന്നി-
[1]ട്ടൊന്നിച്ചുകൂട്ടീട്ടുകെട്ടിനിന്നാൾ
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന വണ്ടേലുംചായലാർ
മിണ്ടുവാൻ വല്ലീലയാരുമപ്പോൾ
ഉൾക്കപൊഴിഞ്ഞൊരു വിസ്മയംപൂണ്ടിട്ടു
മൂക്കിന്മേൽകൈവച്ചു നോക്കിനിന്നാർ
ദൂരത്തുനിന്നുള്ള വല്ലവിമാരെയും
ചാരത്തുചാലെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു
കമ്രമായുള്ളൊരു പൈതലാമ്മവുമ-
ബ്രഹ്മത്തിൻവൈഭവം കാട്ടിനിന്നാൾ
“ആച്ചിമാരേ നിങ്ങളാശ്ചര്യംകാണ്മിനി-
ങ്ങീശ്വരനായോനെ യെന്മകൻതാൻ
പാശങ്ങളെല്ലാമിമ്മേനിയോടേറ്റുമ്പോൾ
നാശമേകാണുന്നു” തെന്നിങ്ങനെ
എന്നങ്ങുചൊല്ലി നടുങ്ങിനിന്നീടുമ-
ന്നന്ദവിലാസിനിക്കേററമപ്പോൾ
കയ്യുന്തളർന്നിതു കാലുംതളർന്നിതു

[1] കന്നിച്ചു.

[illegible]ത്തുകൂടി
[illegible] പതിച്ചുനിന്നീടിനാ-
[illegible]
മാതാവ് [illegible]
മാധവൻ [illegible]
കെട്ടുവാനായി [illegible]
മൊട്ടപ്പോളിങ്ങനെ [illegible]
മാധവൻതന്നുടെ കാരുണ്യപൂ[illegible]ൻ-
[illegible]യുള്ളൊരമ്മയപ്പോൾ
[illegible]കൊണ്ടയ-
[illegible]നയും കെട്ടിനിന്നാൾ

നളകൂബര
മണിഗ്രീവമോക്ഷം

ഉണ്ണിക്കിടാവു മപ്പാഴരൽപൂണ്ടുനി-
ന്നുള്ളംകലങ്ങക്കരഞ്ഞുനിന്നാൻ
കണ്ണൊരുചില്ലമേൽ കളിക്കുന്നതുകണ്ടു
കണ്ണുനീർ മെയ്യിലൊഴുകിമേന്മേൽ
മാതാവുതാനമ്മറാട്ടുമാരെല്ലാരും
മാഴ്കാതെപോയി മറഞ്ഞനേരം
കാട്ടുമരങ്ങളെ നോക്കിനിന്നീടിനാൻ
വാട്ടമകന്നൊരു ബാലകൻതാൻ
ദേവകാണായി നീർമരുതായുള്ള-
രാരുക്കൾ രണ്ടുമിരട്ടയായി
[1]സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിനാനുള്ളിലെക്കൺകൊണ്ടു
സാക്ഷിയായുള്ള പുരമേശ്വരൻതാൻ
കേവലംപോരുന്നപാഴ്മരമല്ലിതു
ദേവഷിതന്നുടെ[2] ശാപമത്രേ
വിത്തേശൻതന്നുടെ പുത്രന്മാരായുണ്ടു
മത്തന്മാരായുള്ള ഗുഹ്യകന്മാർ
മദ്യവുംസേവിച്ചു മാനിനിമാരുമാ-
യുദ്യാനംതന്നിൽ കളിച്ചുപിന്നെ
താമരപ്പൊയ്കയിൽ ചെന്നങ്ങിറങ്ങീട്ടു
കാമവിനോദങ്ങൾ കോലുന്നേരം

നാരദൻവന്നതു തെറ്റെന്നു കാണായി
നാരിമാരെല്ലാരും നാണിച്ചപ്പോൾ
തീരത്തു ചേർത്തുള്ള ചേലകളെല്ലാമേ
പാരാതെ ചെന്നങ്ങെടുത്തുടുത്താർ
ഗുഹ്യകന്മാരവരെതുമുണ്ണാമെ നിന്നാർ
തിക്കരിച്ചമ്മുനി മുന്നിൽതന്നെ
എന്നതുകണ്ടൊരു നാരദൻനണ്ണിനാ-
നിന്നിവർ തന്നെയടക്കേണംഞാൻ
നാളയുമിങ്ങനെ യാചരിച്ചീടുമ്പോൾ
നാശമേവന്നീട്ടു നാട്ടിലെന്നാൽ
ശാപത്തെക്കൊണ്ടു മദത്തെയടപ്പൂഞാ-
നാപത്തുമേലിൽ വരാതവണ്ണം
എന്നങ്ങുതന്നിലേ നണ്ണിനനാരദൻ
ചൊല്ലിനാരിന്നവർ തമ്മോടായി
“പാപങ്ങളിങ്ങിനെ ചെയ്കയാലിന്നിങ്ങൾ
പാഴ്മരമായ്പ്പോകയിന്നുതന്നെ
നന്ദകുമാരകൻ വന്നുതൊടുന്നനാൾ
നന്നായിവന്നീടു”മെന്നുചൊല്ലി
നാരദൻപാരാതെ പോയിത്തുടങ്ങിനാൻ
‘നാരായണാ’യെന്നു പാടിപ്പാടി
അങ്ങിനെയുള്ള മരങ്ങളിതാകുന്നു-
തങ്ങനെകാണായിതെന്നാലിപ്പോൾ
നാരദൻചൊന്നതു പാരാതെഞാനിന്നു
കാരിയമാക്കേണമെന്നുനണ്ണി
മെയ്യോടുചേർന്നൊരു പാഴരൽതന്നെയും
പയ്യേവലിച്ചു നടന്നാൻകണ്ണൻ

പാഴ്മരംനിന്നതിൻ ചാരത്തുചെന്നതിൻ
[3]വായൂടേചെന്നു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ
പാഴരൽനേരേ വിലങ്ങിച്ചുപോകയാൽ
പാരംവലിച്ചു നടന്നാൻകണ്ണൻ
ഉണ്ണിക്കിടാവു വലിച്ചൊരുനേരത്തു
തിണ്ണംകലങ്ങി ഞെരിഞ്ഞുപിന്നെ
അമ്മരമൊന്നങ്ങു പൊട്ടിനോരൊച്ചകൊ-
ണ്ടംബരമെങ്ങും വിറച്ചുപിന്നെ
ഭൂതലംതന്നിൽ പതിച്ചുതായനേരം
ചേതനവേറിട്ട ദേഹംപോലെ
ദിവ്യജനങ്ങൾ മരങ്ങളിൽനിന്നപ്പോൾ

1. സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിനിന്നുള്ളിലേനണ്ണിനാൻ. 2. ഋജ്ഞന. 3. വായിലൂടെന്നു.

ഹവ്യവാഹപ്രഭയെന്നപോലെ
[1]നിർഗ്ഗമിച്ചീടിന രൂപവുംനോക്കിനി-
ന്നല്പതാൻപൂണ്ടുടൻ ശ്രദ്ധമോദം
കെട്ടുപെട്ടീടിന പൈതലെക്കാണ്കയാ-
ലൊട്ടുപോൽനോക്കിനാർ സൂക്ഷ്മമായി
കല്മഷവൈരിയെക്കാണ്കയാൽമാനസം
നിർമ്മലമായിട്ടുവന്നനേരം
നാരദൻചൊന്നൊരു ശാപവുംമോക്ഷവും
മാനസന്തന്നിലുണ്ടായിതപ്പോൾ
മൂലോകനായകനായി നിന്നീടുന്ന-
ബാലകൻതാനിതെന്നുള്ളിൽനണ്ണി
പുണ്യങ്ങൾചെയ്തുള്ള നാവുകൾകൊണ്ടവർ
കണ്ണനെത്തിണ്ണം പുകഴ്ന്നുനിന്നാർ
“പാലാഴിമാതുതൻ മാർമുലതന്നിലേ
മാ[illegible]ചാറു[illegible] മാറുള്ളോനേ
പാലിച്ചുകൊള്ളേണം ഞങ്ങളെയെന്നുമേ
നീലക്കാർവർണ്ണനെ! കൈതൊഴുന്നേൻ
നാരദൻതന്നുടെ ശാപവാക്കെങ്ങൾക്ക-
നേരെമറിച്ചിന്നുവന്നുകൂടി
ന്നല്ലായ്കിലുണ്ടായിന്നിന്നുടെ ചേവടി-
ത്തെല്ലിനെക്കൂപ്പുവാൻ കൈവരുന്നു”
ഇങ്ങിനെചൊന്നവർ വാഴ്ത്തുന്നനേരത്തു
മംഗലംപൊങ്ങുമമ്മാധവൻതാൻ
മെല്ലവെചൊല്ലിനാനെ“കിലോനിങ്ങളി-
ന്നല്ലലെത്തീർത്തുടൻ നല്ലരായി
താവകമായുള്ള ദേശത്തെനോക്കീട്ടു
പോവതിന്നായിത്തുടങ്ങിനാലും”
എന്നതുകേട്ടുള്ള ഗുഹ്യകവീരന്മാർ
നന്ദകുമാരനെ വന്ദിച്ചപ്പോൾ
ഉത്തരയാകിന ദിക്കിനെനോക്കിനി-
ന്നത്തലുംതീർത്തുനടന്നാർ ചെമ്മെ
സ്വാവാസമായുള്ള മന്ദിരന്തന്നിൽപ്പു-
ക്കാവോളം ഭോഗങ്ങളുണ്ടുമേന്മേൽ
ബന്ധുക്കളായുള്ളാ ലോകരുമായിട്ടു
സന്തുഷ്ടരായി വസിച്ചാർപിന്നെ
ദാരുഞെരിഞ്ഞുള്ളൊരൊച്ചയങ്ങെല്ലാരും
ദാരുണമായതു കേട്ടുചെമ്മേ
പേടിച്ചിതെന്തെന്നു ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിട്ടു
പെട്ടെന്നുനോക്കിയെഴുന്നുടനെ
ശാഖികൾവീണൊരു ഭൂതലന്തന്നിലെ
ചാടിക്കൊണ്ടെല്ലാരും ചെന്നുപിന്നെ
‘കാറ്റേറ്റുംകൂടാതെ പാഴ്മരംവീഴുവാൻ
കാരണമെന്തെന്നു ചൊല്ലുതില്ലേ’
എന്നവർചൊന്നതു കേട്ടോരുനേരത്തു
നിന്നോരു പൈതങ്ങൾ ചൊന്നാരപ്പോൾ
“കാർമുകിൽവർണ്ണനിക്കാണുന്നതന്നുരലി-
പ്പാഴ്മരംതൻവായിൽ പുക്കനേരം
നേരെവിലങ്ങിച്ചുരലിങ്ങുവാരാഞ്ഞു
പാരംവലിച്ചൊരു നേരത്തപ്പോൾ
എട്ടുദിക്കെങ്ങുമേ ഞെട്ടുമാറമ്മരം
പൊട്ടിനിലന്തന്നിൽ വീണുചെമ്മേ
അമ്മരന്തന്നിൽ നിന്നപ്പോളിരുവരെ
ചെമ്മേയെഴുന്നതും കണ്ടുഞങ്ങൾ
കണ്ണനുംതങ്ങളിൽ കൂടിപ്പറഞ്ഞവർ
തിണ്ണംവിളങ്ങി നടുങ്ങനിന്നാർ
നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരും വന്നോരുനേരത്തു
തങ്ങളെങ്ങെങ്ങാനും പോയ്മറഞ്ഞാർ”
ബാലന്മാരിങ്ങിനെ ചൊല്ലിപ്പറഞ്ഞപ്പോൾ
ഗോപന്മാരാരും ചെവിക്കൊള്ളാഞ്ഞു
ബാലന്മാർചൊല്ലെല്ലാ മുണ്മയായ്സ്സ്വനാ
ലീലയായ്സ്സോമത്രേ യെന്നുനണ്ണി
ഈശനെന്നുള്ളൊരു ബോധമില്ലാരെയും
സംശയമായി ചിലർപ്പിന്നെ
‘ഇങ്ങനെതന്നെയിതല്ലല്ലീ’യെന്നവർ
തങ്ങളിൽചൊന്നതു കേട്ടനേരം
മറ്റുള്ളഗോപന്മാരിങ്ങിനെ ചൊല്ലിനാർ
“മുറ്റുമിതിന്നു ചിരിക്കേണ്ടവണ്ണം
ദോഷത്വംനിങ്ങൾപറഞ്ഞതുകേൾക്കുമ്പോൾ
ശേഷിച്ചോരെങ്ങളും ദോഷന്മാരാം
കാളയുണ്ടങ്ങൂട്ടു പെറുകിടക്കുന്നു
നീളമുണ്ടായൊരു പാശംകൊണ്ടോ
എന്നങ്ങുചൊല്ലുന്ന വേലയോടൊക്കവേ —

1. ഉൽഗമിച്ചീടിനാരൂപവുംനീക്കിനി-
ന്നുത്സവംപൂണ്ടവർ ശ്രദ്ധമോദം.

യിന്നിങ്ങൾ ചിന്തിച്ചുരച്ചതെല്ലാം
പൈതങ്ങൾ ചൊന്നതു പട്ടാങ്ങായ്‌വരുമോ
കൈതവമല്ലാതെ യുണ്ടാകാൺമൂ
മൂവാണ്ടുമൂക്കാത്ത പൈതൽക്കിന്നിങ്ങിനെ-
യാകവാരുവേലയെന്നോർത്തോന്നി
ഇന്നിതിൻകാരണം നന്ദകുമാരന-
ല്ലെന്നതു ഞാൻ തന്നെ തീർത്തുകൊള്ളാം"
തങ്ങളിലിങ്ങനെ ചൊല്ലിന ഗോപന്മാർ
തിങ്ങിന കൗതുകമാണ്ടു ചെമ്മേ
വേദനവേറിട്ടു വേഗത്തിൽ പോയങ്ങു
വേണുന്ന വേലകൾ മേവിനിന്നാർ
അമ്മതാനന്നേരം തന്മകൻതന്നെയും
ചെമ്മെയെടുത്തുകൊണ്ടങ്ങു പോവാൻ
ചാലത്തുനിന്നൊരു നേരത്തു ചൊല്ലിനാൾ
നീലക്കാർവേണിമാരെല്ലാരോടും
"എന്മകൻതന്നെക്കായ്ക്കുന്നോളല്ല ഞാ-
നെന്നുമേയിങ്ങിനെ തോഴിമാരേ
ഇങ്ങനെയെന്മകൻ തന്മേനിപൂണ്മൻ ഞാ-
നങ്ങനെ ചെമ്മായാൽ പോരും ശീലം
ചീലമെന്നല്ല ബാലകനെന്നുള്ള
മാലോകർ ചൊല്ലെല്ലാം ഞാനൊരുപ്പേർ
ഇന്നു ഞാനെന്മകൻ തന്നെക്കയത്തതാ
നന്നായിനിക്കു ഫലിച്ചിതല്ലോ
ഇങ്ങിനെയെന്മകൻ നന്മുഖം കാണുമ്പോ-
ഴെങ്ങിനെ തോഴികയർപ്പൂചൊൽ നീ"
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നവൾ തന്നുടെ പൈതലെ-
പ്പൊങ്ങിനോരാനന്ദം പൂണ്ടുപൂണ്ടു
മറ്റുള്ള മാതരും താനുമായങ്ങിനെ
തോറ്റുചെന്നു തൻ വീടുപുക്കാൾ.

വൃന്ദാവനപ്രവേശം.

ഓമനപ്പൈതൽതാനന്നോരോരോലീലകൾ
തൂമകലർന്നുടൻ കാട്ടിക്കാട്ടി
ആനായനാരിമാർ മാനസംതന്നെയ-
ങ്ങാകുലമാക്കിനാനെല്ലാമെല്ലേ
അച്ഛനെപ്പോലെയുടുക്കുന്നേനെന്നിട്ടു
നൽച്ചേലകൊണ്ടന്നുടുക്കും നന്നായ്
മാനിച്ചുകൊണ്ടച്ഛൻ കമ്പിടുന്നേരമ-
ങ്ങാനകളിക്കും മുതുകിലേറി
തോറാരിക്കേണമിന്നച്ഛായെനിക്കിനി
പൂവെല്ലാംകൊണ്ടുതായെന്നു ചൊല്ലും
അച്ഛനുംതാനുമായിച്ഛയിലിങ്ങനെ
നിച്ചലും നിന്നു പടകളിയും
എൻകണികാരനേണം നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരു-
മെന്നങ്ങു ചൊല്ലീട്ടു വീടുതോറും
കോഴികൾ കൂകുമ്പോൾ കോഴകൾ കൂടാതെ
ഗോവിന്ദൻ പാടിക്കൊണ്ടങ്ങു ചെല്ലും
മാരിചൊരിയുന്ന നേരത്തുകോടിയിൽ
നേരെപോയ് നീരെല്ലാമേയ്ക്കും മെയ്യിൽ
കയ്യെപ്പിടിപ്പാനായാരേലും ചെല്ലുമ്പോ-
ളയ്യോയെന്നിങ്ങിനെ കൂട്ടംതിണ്ണം
അത്ഭുതമായുള്ള പാവകളങ്ങോരോ
ശില്പികൾ കൊണ്ടക്കൊടുത്തപ്പോഴും
വാഴപ്പഴങ്ങൾ താൻതിന്നുന്നനേരത്തു
വായിൽക്കൊടുക്കുമപ്പാവകൾക്കും
അമ്മിഞ്ഞിനൽകമ്മ'യെന്നങ്ങു ചൊല്ലി
ങ്ങമ്മേടെകയ്യിൽ കൊടുക്കുംപിന്നെ [ക്കൈ-
ചാലെക്കിടന്നങ്ങുറങ്ങുന്നനേരത്തു
ചാരത്തുതന്നെകിടത്തിക്കൊള്ളും
നന്മണികൊണ്ടുപടുത്തനിലത്തിൽ
ബിംബിതനായിട്ടു തന്നെക്കണ്ടാൻ
അഞ്ചിതമാകിയ പുഞ്ചിരിതൂകീട്ടു
ചെഞ്ചെമ്മെപായും പിടിച്ചുകൊൾവാൻ
രത്നങ്ങളായുള്ള കമ്പങ്ങൾ തന്നിലു-
മുദ്യനായുള്ളോരു തന്നെക്കണ്ടാൻ
ഉണ്ണിയെപ്പുണരുന്നേനെന്നിട്ടു കമ്പത്തെ-
ത്തിണ്ണംപിടിച്ചങ്ങു പൂണ്ടുകൊള്ളും
"കമ്പത്തിനുള്ളിലെയുണ്ണിയ്ക്കെന്നമ്മേ നീ-
യമ്മിഞ്ഞിനൽകേണം"മെന്നും ചൊല്ലും
"വെല്ലവും പാലും നൽവെണ്ണയുമെല്ലാമേ-
യുണ്ണിക്കുനൽകേണമെന്നും ചൊല്ലും
ഓടിക്കൊണ്ടാച്ചിമാരോരോരോ വേലയ്ക്കു
വീടരെപ്പടിച്ചു പോകുന്നേരം
നെഞ്ചകമെല്ലാമേ വഞ്ചനഞ്ചെയ്യുന്ന-
പുഞ്ചിരികിഞ്ചനതൂകിത്തൂകി

ദൂരത്തുനിന്നവൻ[1] വേഗത്തിൽചെന്നവർ-
ചാരത്തുമെല്ലവേനിന്നുകൊള്ളും
ഓമനപ്പൂഞ്ചേലി കൊണ്ടന്നേരത്തു
കാമിനിമാരാരും പോകവല്ലാർ
ഭംഗംതുടങ്ങിനവേലമറന്നുടൻ
മംഗലനാകിനപൈതൽതന്നെ
പൂണ്ടുപൂണ്ടിങ്ങിനെ നിന്നപോമെല്ലാരും
വേണ്ടുവൊന്നാകയുണ്ടോർത്തുകണ്ടാൽ
ബാലികമാരായ നാരിമാരോരോരോ
ലീലകൾകണ്ടുഴയങ്ങുന്നേരം
പൂവില്ലുകൊണ്ടവർ മേനിയിൽ മെല്ലവേ
പൂവില്ലവൻ ചെന്നുതൊട്ടുപോന്നാൻ
എന്നപോലിന്നിവൻ യൌവ്വനമാളുന്നു-
തെന്നൊരുചിന്തതുടങ്ങീതപ്പോൾ

കണ്ണിന്നുനല്ലൊരു പീയൂഷവാരിയാം-
കണ്ണൻതാനിങ്ങിനെമേവും കാലം
വൃദ്ധന്മാരായുള്ള ഗോപന്മാർ തങ്ങളി-
ലൊത്തങ്ങുകൂടീട്ടു ചൊന്നാരപ്പോൾ
"വാട്ടംകളഞ്ഞുനാം കൂട്ടമായ്ക്കൂടീട്ടു
ഗോഷ്ഠത്തിൻ കാരിയം ചിന്തിക്കേണം"
നന്ദൻതുടങ്ങിനഗോപന്മാരിങ്ങിനെ-
യൊന്നൊത്തു നിന്നുപറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"വാസത്തിന്നിന്നിലം നന്നല്ലയോർക്കുമ്പോ-
ളാപത്തെക്കൊണ്ടന്നുനാളിൽ നാളിൽ
പൂതനയെന്നൊരു ദൈവിവന്നിട്ടു
ചെയ്യുന്നതോ നാമെല്ലാം കണ്ടതല്ലോ
കാററുതാൻ[2] വന്നിട്ടു തൂററിൽക്കോലല്ലയോ
തൂററിക്കളഞ്ഞതിപ്പൈതൽതന്നെ
പാറമേൽവീണൊരുപൈതലെയോർക്കു
മാറുന്നതില്ലേതും കണ്ണുനീരോ [മ്പോൾ
ചാട്ടുതാൻവീണു തകർന്നോരുനേരത്തു
ചാകാതെകൊണ്ടതും നാമല്ലല്ലോ
നാരായണൻതന്റെ കാരുണ്യമില്ലായ്കി-
ലാരിന്നിപ്പൈതലെക്കാണ്മോന്നയ്യോ
പാരിച്ചുനിന്നൊരു പാഴ്മരം വീഴുമ്പോൾ
പൈതൽതന്മേനിയിൽക്കൊണ്ടില്ലല്ലോ
നല്ലൊരുനേരത്തിപ്പൈതൽപിറന്നതെ-
ന്നെല്ലാരും ചൊന്നതു പൊയ്യല്ലോട്ടം
എന്നാലിങ്ങിനെ [illegible]
നെന്തിനി [illegible]"
നന്ദർഗ്ഗോപാനാം തങ്ങൾനിന്നിങ്ങിനെ
നന്മൊഴിതൂകിനനേരത്തപ്പോൾ
ബന്ധുവായുള്ളൊരുഗോപാലൻ ചൊല്ലിനാൻ
ചിന്തിച്ചുനിന്നന്നവരോടന്നേരം
കെല്പാർന്നുനിന്നുള്ളൊരുല്പാതമോരോന്നോ-
യിപ്പാടെ വന്നതിന്നുല്പാടെ നാം
വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ നന്നായി പൂകേണ-
മെന്നിച്ചുനിന്നുടനിന്നുതന്നെ"
എന്നങ്ങുചൊന്നപ്പോൾ നിന്നുള്ളഗോപന്മാർ
നന്നെന്നുചൊല്ലിനാരെല്ലാരുമേ
പാടെല്ലാം കൊണ്ടന്നു ചാരത്തുടൻ പിന്നെ
ചാലെ മുറുക്കിച്ചുമച്ചാരപ്പോൾ
നീട്ടററബാലകന്മാരുമമ്മാതരും
ചാടിൽക്കരേറീട്ടു പാഞ്ഞാർ ചെമ്മേ
കന്നുകിടാങ്ങളും കാലികളുന്തന്നി-
ലൊന്നിച്ചുകൂടി നടന്നും കൊണ്ടാർ
ചാപന്തുടങ്ങിയുള്ളായുധമോരോന്നേ
ഗോപന്മാരെല്ലാരും കയ്യിലാക്കി
സന്നദ്ധരായിട്ടു നിന്നുടനന്നേരം
മുന്നൽനടന്നു തുടങ്ങി നേരേ
നീട്ടററ രോഹിണിതാനും യശോദയും
കേടററ ചാട്ടിൽക്കരേറിച്ചെമ്മേ
ഓലക്കമൊണ്ടുള്ള ബാലകന്മാരെയും
ചാലെപ്പുണർന്നു വിളങ്ങി നിന്നാർ
ചൊല്ലേററു നിന്നുള്ള രത്നങ്ങൾ പൂണ്ടുനൽ
കല്പകവല്ലികളെന്നപോലെ
"ചാടങ്ങു പാട്ടുമ്പോൾ പേടിച്ചുനിന്നേതും
ചാപലം കാട്ടായ്വിൻ പൈതങ്ങളേ!"
പൈതങ്ങളോടു പറഞ്ഞുനിന്നിങ്ങനെ
പൈതന്നെയേതുമറിഞ്ഞില്ലല്ലോ
ഇങ്ങിനെപോയങ്ങു വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ
ഭംഗിയിലെല്ലാരും ചെന്നു പൂക്കാർ
പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്തുള്ള മാനവന്മാരെല്ലാം
വിണ്ണിലെ ചെന്നങ്ങു പൂകുമ്പോലെ

1. ദേഹത്തിൽ. 2. മേല്പോട്ടു.

ദീനന്മാരായുള്ളോരനാഥന്മാരെല്ലാം
ആനന്ദം പൂണ്ടങ്ങു പുക്കനേരം
സുന്ദരമായുള്ള മന്ദിരമോരോന്നേ
നന്നായി നിർമ്മിച്ചാരന്നു തന്നെ
നന്ദൻ തുടങ്ങിന ഗോപന്മാരെല്ലാരും
മന്ദിരമോരോന്നിൽച്ചെന്നു പുക്കാർ
സൂര്യൻ തുടങ്ങിന നൽഗ്രഹമോരോരോ
രാശിനിൽ ചെന്നങ്ങു പൂകുമ്പോലെ
കാർവർണ്ണൻ താൻചെന്നു പുക്കോരുനേരത്തു
കാനനമെററം വിളങ്ങി നിന്നു
വാർതിങ്കൾ ചെന്നു വിളങ്ങിന നേരത്തു
കാർ തങ്ങുമാകാശമെന്നപോലെ
"അച്ഛായിനിക്കൊരു നൽക്കുഴലൂതുവാ-
നിച്ഛയുണ്ടെ"ന്നങ്ങു ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
അച്ഛൻകൊടുത്തൊരു നൽക്കുഴലൂതി നി-
ന്നിച്ഛയിൽ മേവിനാൻ മെല്ലമെല്ലെ
പുഞ്ചിരി തൂകിയും കൊഞ്ചിത്തുടങ്ങിയു-
മഞ്ചാറു മാസം കഴിഞ്ഞ കാലം
കന്നുകൾ മേച്ചു തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലവേ
നന്ദതനൂജനും രാമൻതാനും
ദൂരത്തുപോകാതെ ചാരത്തു നിന്നിട്ടു
നേരൊത്ത പിള്ളരുമായിച്ചെമ്മേ

വത്സബകാസുരവധം

വത്സങ്ങളോടു കലർന്നുടൻ കൊല്ലുവാൻ
വത്സനായ്വന്നൊരു ദാനവനെ
മത്സരമാണ്ടങ്ങു മൃത്യുപുരന്തന്നി-
ലുത്സവമാക്കിനാനുൾക്കൊണ്ടേ
കള്ളനായുള്ളൊരു മററൊരു ദാനവൻ
പുള്ളായി വന്നിട്ടു നിന്ന നേരം
തള്ളിയെഴുന്നൊരു കോപംകൊണ്ടങ്ങവൻ
തള്ളക്കു കണ്ണുനീർ നല്കി നിന്നാൻ

അഘാസുരവധം

ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള വ്യഗ്രങ്ങൾ തീർത്തുത-
ന്നഗ്രജനോടു കലർന്നു ചെമ്മെ
ചാരത്തു നിന്നുടൻ കന്നുകൾ മേപ്പാനായ്
ദൂരത്തു പോകത്തുടങ്ങീ ചെമ്മേ
ആച്ചിമാരെല്ലാരും കാഴ്ചയായ് നൽകിന-
പാൽച്ചോറുതന്നെയുമുണ്ടു പിന്നെ
ചേർച്ചതുടങ്ങിന പിള്ളേരും താനുമായ്
പാച്ചിൽ തുടങ്ങിനാൻ കന്നിൻ പിൻപേ
കന്നുമേച്ചങ്ങിനെ നിന്നു വിളങ്ങിന-
നന്ദതനൂജൻ താനൊരുനാൾ
കാനനന്തന്നിലെ പോയിട്ടു വേണമേ
ഭോജനമിന്നിനിക്കെന്നു നണ്ണി
കാലത്തുണർന്നു തൻ ബാലകന്മാരെയും
മേളത്തിൽ നിന്നു വിളിച്ചുണർത്തി
കാനനന്തന്നിൽച്ചെന്നാനന്ദമായ് നിന്നു
വേണമിന്നൂണെല്ലാമെന്നു ചൊല്ലി
താനങ്ങു തന്നുടെ കന്നുകൾ പിന്നാലെ
കാനനം നോക്കി നടന്നാൻ പിന്നെ
എന്നതു കേട്ടോരു ചങ്ങാതിമാരെല്ലാ-
മങ്ങനെ വേണ്ടുന്നതെന്നു ചൊല്ലി
ഭോജനത്തിന്നുള്ള സാധനമോരോരോ
ഭാജനന്തന്നിലങ്ങാക്കിപ്പിന്നെ
തന്നുടെ തന്നുടെ കന്നും തെളിച്ചതിൻ-
പിന്നാലെ തങ്ങളും മെല്ലെ മെല്ലെ
ചെന്നങ്ങു കണ്ണന്റെ കന്നിനോടെല്ലാരു-
മൊന്നിച്ചുകൂട്ടിനാർ തങ്ങൾ കന്നും
ബാലകന്മാരുടെ ലീലകളെക്കൊണ്ടു
ചാലെക്കളിച്ചു നടന്നാർ പിന്നെ
കേകികൾ കൂകുമ്പോൾ കൂകത്തുടങ്ങിനാർ
കോകിലം പാടുമ്പോൾ പാടിപ്പാടി
പക്ഷികൾ പാറുമ്പോൾ ഛായ പിടിപ്പാനാ-
യൊക്കവെയെല്ലാരുമോടിയോടി
അന്നങ്ങൾപോലെ നടന്നതിൻ പിന്നാലെ-
യന്നലെപ്പോലെ കരഞ്ഞു പിന്നെ
തന്നിഴൽതന്നോടും മാറെറാലി തന്നോടും
നിന്നു കളിക്കയും പേശുകയും
വാനരം പാഞ്ഞു മരങ്ങളിലേറുമ്പോൾ
വാലെ പിടിച്ചു വലിച്ചും പിന്നെ
പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്തുള്ള പൈതങ്ങളിങ്ങിനെ
കണ്ണനുമായി കളിക്കുന്നേരം

കംസന്റെ ചൊല്ലാലെ വന്നൊരു ദാനവൻ
ഹംസങ്ങൾ ചാരത്തു കാകൻപോലെ
ക്ഷ്മാതലം നിറഞ്ഞൊരു വ്യാളമായന്നേരം
നീളത്തിൽ മെല്ലെക്കിടന്നുകൊണ്ടാൻ
ആയർകുമാരന്മാർ പായുന്നതിൻനേരേ
വായുംപിളർന്നു വഴിക്കുതന്നെ
ചേർന്നുനിന്നൊരു പാതാളമേയെന്നു
കാണുന്നോർക്കെല്ലാർക്കും തോന്നുംവണ്ണം
ലീലകളോരോന്നേ ചാലെക്കളിച്ചുള്ള-
ബാലകന്മാരതു കണ്ടനേരം.
പാതാളമേയെന്നു നിർണ്ണയിച്ചെല്ലാരും
പാഞ്ഞവൻ വായിലെ ചെന്നുപുക്കാർ
ആകാശന്തന്നിലെനിന്നുള്ള ദേവക-
ളാകുലന്മാരായിച്ചൊന്നാരപ്പോൾ
"കൈതവംപൂണ്ടൊരു ദൈതേയൻതാനെന്നി-
പ്പൈതങ്ങളാരുമറിഞ്ഞതില്ലേ
കംസനുനല്ലൊരു കാലമായ്വന്നുതേ
സംശയമില്ലേതും ചൊല്ലാംചെമ്മേ
മായയെന്നുള്ളതു നിർണ്ണയിച്ചല്ലീയ-
മ്മാധവനങ്ങുപോയ്നിന്നുകൊണ്ടു"
വിണ്ണവരിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
കണ്ണനും ചെന്നങ്ങു മെല്ലെ മെല്ലെ
പൂകത്തുടങ്ങിനാൻ ദാനവൻ വായിലെ
മേഘത്തിന്നുള്ളിൽ നൽതിങ്കൾപോലെ
കണ്ണനും ചെന്നവൻ വായിലെ പൂകുമ്പോൾ
വിണ്ണവർ തിണ്ണമരണ്ടുനിന്നു
'അയ്യോ'യെന്നിങ്ങിനെ പിന്നെയും ചൊല്ലി [ത്തൻ-
കയ്യുംതിരുമ്മിയുഴന്നാർപിന്നെ
ബാലകന്മാരെല്ലാം വായിലെ ചെന്നപ്പോൾ
ദാനവൻതന്നിലെ നണ്ണിനിന്നാൻ
'ഇന്നു ഞാൻ കണ്ടൊരു നൽക്കനിതന്നെ-
യങ്ങെന്നുമേയിങ്ങുമകപ്പെടേണം
ആയർകുമാരന്മാരോടു കലർന്നിവൻ
വായിലെ വന്നിങ്ങുപുക്കാനല്ലോ
ആരെല്ലാമിന്നിവൻ തന്നെയങ്ങേച്ചുവാ-
നാരാഞ്ഞുനില്ലാതെയുള്ളൊരിപ്പോൾ
പൂതനമുൻപായിവന്നുള്ളോരെല്ലാരും
ചേതനകൈവിട്ടു പോയാരല്ലോ
എന്നോളം ധന്യനായാരുമില്ലാർക്കുമേ-
ലെൻവായിലല്ലോ താൻ വന്നുപുക്ക
സഹായിക്കവേണ്ടോരൊരാരുമില്ലെന്നോളം
[1]പൺപനെന്നുള്ളതു വന്നുകൂടി
ഞാനിനിക്കായ്വതു സാധിച്ചുചെല്ലുമ്പോൾ
മാനിച്ചുചൊന്നതു നൽകും നാഥൻ
എന്തിന്നുനിന്നുള്ളിൽ വേണ്ടുന്നതന്നപ്പോ-
ളെന്തൊന്നു ഞാൻ മുൻപേ ചൊല്ലിക്കൊള്ളൂ
ആനതുടങ്ങിനവാഹനമോരോന്നേ
വേണുന്നതില്ലേതും പാർത്തുകണ്ടാൽ
ശോഭനമായങ്ങു ശോധിച്ചുനിന്നുള്ളോ-
രാഭരണങ്ങളിന്നിക്കണ്ടല്ലോ
നാടങ്ങുവേണമിനിക്കെന്നുചൊല്ലുകിൽ
നാശമേയുള്ളതേ നാളിൽ നാളിൽ
ആയന്മാർക്കെല്ലാർക്കും നായകനായ് നിന്നാൽ
പേയില്ലയെന്നതുമെന്നുതോന്നു
പാൽവെണ്ണയുണ്ടു സുഖിച്ചുകൊള്ളാമല്ലോ
പാർക്കുന്നനേരമിതൊന്നോനല്ല
എൻവായിലുള്ളൊരു കന്നുകിടാങ്ങളെ-
ക്കൊല്ലാതെ കൊണ്ടാകിൽ നന്നായിതും
എന്നതിന്നേതുമുപായമില്ലോർക്കുമ്പോൾ
കന്നുകളെന്നും മററുണ്ടല്ലോ താൻ
ഇന്നിവൻതന്നെ ഞാൻ തിന്നാതെയിങ്ങിനെ
കൊന്നുകൊണ്ടെന്നുടെ നാഥനുമ്പിൽ
പ്രാഭൃതമായിട്ടു വെച്ചുകൊടുക്കിലെൻ-
പ്രാഭവമേററവുമുണ്ടായ്വരും
കൂടപ്പിറന്നൊരു പൂതനതന്നെയും
കൂടപ്പിറന്ന ബകൻതന്നെയും
കൊന്നതങ്ങോർക്കുമ്പോളിന്നിവൻതന്നെ ഞാൻ
തിന്നുമുടിക്കിലേ കോപം തീരൂ'
ഇങ്ങിനെ തന്നിലെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു
പൊങ്ങിനകോപത്തെപ്പൂണ്ടുചെമ്മേ
വായങ്ങു മെല്ലെ മുറുക്കിത്തുടങ്ങുമ്പോ-
ളായർകുമാരകൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
[2]കണ്ടങ്ങിരിക്കവേ പൊങ്ങിനാനന്നേരം

1. പാർമേലെന്നുള്ളതോ വന്നുകൂടി. 2. കണ്ഠം ഞെരിക്കവേ പൊങ്ങിത്തുടങ്ങിനാൻ.

പണ്ടങ്ങു വാമനനെന്നപോലെ
എന്നതു കണ്ടൊരു ദാനവനന്നേരം
നന്ദതനൂജനോടൊന്നു ചൊന്നാൻ
"മായനീയിങ്ങിനെയാവോളം കാട്ടിനാൽ
പോയിടാമെന്നു നിനയ്ക്കവേണ്ട
മായകൊണ്ടിന്നെന്നെ വെന്നുള്ളോരില്ലാരും
പേയെല്ലാമേതുമേ കാട്ടവേണ്ട
എന്നുടെ ജീവനമിങ്ങിനെയുള്ള നാ-
ളെന്നുമേ നിന്നെയയക്കുന്നില്ലേ
മുന്നം നീ ഞങ്ങളെക്കൊന്നു നശിപ്പിച്ച-
തിന്നു നിനക്കുമകപ്പെട്ടതായ്
എൻവായിൽനിന്നു നീ പോകയെന്നുള്ളൊരു-
[1]കർമ്മം നിനക്കെന്നു വന്നതെന്നാൽ"
പാപനായുള്ളൊരു ദാനവനിങ്ങിനെ
കോപവാനായിപ്പറഞ്ഞനേരം
ശ്വാസങ്ങളെല്ലാമടഞ്ഞു തുടങ്ങിതെ
കാസങ്ങളും പോന്നുവന്നതപ്പോൾ
വാകൊണ്ടുമിണ്ടുവാൻ വല്ലാതെയായപ്പോൾ
വാൽകൊണ്ടു തല്ലിനാൻ ഭൂതലത്തിൽ
കണ്ണനിലായിതേ കോപിച്ചമാനസം
കണ്ണിണപാരം വിരിഞ്ഞുനിന്നു
ആർത്തങ്ങളായിട്ടു പ്രാണങ്ങൾ വീർക്കുമ്പോൾ
മൂർദ്ധാവുപെട്ടെന്നു പൊട്ടിച്ചെമ്മേ
കണ്ടൊരുവാതിൽ പുറപ്പെട്ടു ജീവനും
മണ്ടിനടന്നു പുറത്തങ്ങായി
ആകാശംതന്നിലെ കാണായിതന്നേരം
നാകികൾക്കെല്ലാർക്കും ദീപംപോലെ
കണ്ണൻതാനന്നേരം പീയൂഷമാണ്ടൊരു-
കണ്ണിണകൊണ്ടു കുളുർക്കെ നോക്കി
ആലസ്യംതീർത്തുതൻ ബാലകന്മാരുമായ്
കാലിക്കിടാങ്ങളുമായിച്ചെമ്മേ
വ്യാളത്തിൻവായിൽനിന്നോടിപ്പുറപ്പെട്ടു
മേളത്തിൽനിന്നു വിളങ്ങുന്നേരം
ആകാശന്തന്നിലെ കാണായിനിന്നൊരു
നീകാശമന്നേരം താണുവന്നു
കണ്ണനോടൊന്നിച്ചു നന്നായിനിന്നതെ
വിണ്ണവരെല്ലാരും കണ്ടിരിക്കെ
എന്നതു കണ്ടൊരു വിണ്ണവരെല്ലാരും
നന്ദനംതന്നിലെപ്പൂക്കളെല്ലാം
നാരായണന്മെയ്യിൽ പാരാതെ തൂകിനാർ
പാരംമുഴങ്ങിച്ചാർ ഭേരികളും

വത്സസ്തേയം.

ആമ്നായമോതിച്ചുനിന്നൊരു നാന്മുഖൻ
മേന്മേലെ ഭേരിയെക്കേട്ടനേരം
എന്തെന്നു ചിന്തിച്ചു തന്നിലെ നണ്ണിനാൻ
[2]നന്ദജൻതന്നുടെ ലീലയെന്നോൻ
ഓത്തുമുടിഞ്ഞതു പാർക്കരുതാഞ്ഞു ത-
ന്നാസ്ഥാനന്തന്നിൽനിന്നോടിവന്നാൻ
വാനവരെല്ലാരും ചൊന്നതു കേട്ടപ്പോ-
ളാനന്ദലീനനായ് നിന്നു ചൊന്നാൻ
"ഇന്നിതു കണ്ടിട്ടു വിസ്മയിച്ചീടേണ്ട
വൃന്ദാരകന്മാരെ! കേൾപ്പിൻനിങ്ങൾ
നന്ദകുമാരനായ് നിന്നൊരിവൻതന്റെ
നല്ലൊരു പൂമേനി യെന്നപോലെ
പൊന്നുകൊണ്ടാകിലും മണ്ണുകൊണ്ടാകിലും
നന്നായിനിർമ്മിച്ച മെയ്യുണ്ടല്ലോ
എന്നതു തന്നെയുമുള്ളിലെ നണ്ണിനാ-
ലന്നേവരുത്താമേ മുക്തിതന്നെ
ഇന്നിവൻതാനല്ലോ ദാനവനുള്ളിലെ
നിന്നു വിളങ്ങിനാനെന്തുപിന്നെ"
വാരിജസംഭവനിങ്ങിനെ ചൊന്നതു
വാനവരെല്ലാരും കേൾക്കുന്നേരം
വാരിജലോചനൻ കാളിന്ദിതന്നുടെ
തീരത്തുചെന്നുടൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ചെങ്ങാതിമാരേയെൻ ചാരത്തുപോരുവിൻ

1. നിൻപാപമോർക്കിലിന്നാർക്കൊഴിക്കാം;
എൻവായിൽനിന്നു നീ പോകയെന്നുള്ളൊരു
കർമ്മം നിനക്കിന്നു വന്നുകൂടാ,

2. നന്ദകുമാരന്റെ.

പന്തത്തിലുണ്ണേണം നാമെല്ലാരും
ഇന്നിലംകൈവിട്ടു പോകി[1] ലിന്നെല്ലാമേ
നന്നായിട്ടെങ്ങുമേ വന്നുകൂടാ
നല്ലൊരുപുല്ലുള്ള ഭൂതലന്തന്നിലെ
നന്നായിമേയട്ടെ കന്നുകളും
എന്നതുകേട്ടുള്ള ചങ്ങാതിമാരെല്ലാം
കന്നെല്ലാമൊന്നിച്ചുകൂട്ടിപ്പിന്നെ
തണ്ണീരുമന്നല്കിനൽ പുല്ലുള്ള ഭൂതലം
തന്നിലങ്ങാക്കിനാർ മേച്ചിൽപൂവാൻ
വാരെഴുംതങ്ങളന്നാരായണൻചൂഴും
പാരാതെ ചെന്നങ്ങിരുന്നാർപിന്നെ
വാരിജംതന്നുടെ കർണ്ണിക[2]തൻചൂഴും
നേരേ[3] വിലങ്ങും ദലങ്ങൾപോലെ
പാൽച്ചോറുതന്നെയും മെല്ലവേയെല്ലാരും
പാത്രങ്ങൾതന്നിലങ്ങാക്കിപ്പിന്നെ
തന്നുടെതന്നുടെ കായ്ക്കറിയോരോന്നേ
മുന്നിലെടുത്തങ്ങുവച്ചുകൊണ്ടാർ
കാർമുകിൽവർണ്ണനും ഭോജനംവെണ്ണുവാൻ
കാമിച്ചുനിന്നു മുതിന്നാനപ്പോൾ
നാളിക്കലൊമ്മാറു കോലക്കുഴൽതന്നെ
ചൂരക്കോൽക്കൊമ്പെല്ലാം കയ്യുടെകീഴ്
പാൽച്ചോറുതന്നെയുരുട്ടിച്ചമച്ചുതൻ-
പാണിതലങ്ങളിലാക്കിക്കൊണ്ടാർ
ഉണ്ണിവിരൽകൾതന്നുള്ളിലങ്ങാക്കിനാ-
നുണ്ണിന്നു വേണുന്ന[4]സാധനങ്ങൾ
ബാലകന്മാരുടെ ലീലകളോരോന്നേ
ചാലെപ്പറഞ്ഞും ചിരിച്ചും തമ്മിൽ
ചോറങ്ങു വായിലിട്ടന്നൊരു നേരത്തു
പാരം ചിരിപ്പിച്ചു പൈതങ്ങളെ
കാർവർണ്ണൻ താനുമങ്ങാമോദം പൂണ്ടുനൽ-
കാനനന്തന്നിൽ നിന്നുണ്ണുന്നേരം
ആകാശന്തന്നിലെ വാനവരെല്ലാരു-
മാമോദം പൂണ്ടങ്ങുനോക്കി നിന്നാർ

വൃന്ദാരകന്മാർക്കു സുന്ദരമായൊരു-
വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ വന്നുനിന്നു
നന്ദകുമാരന്റെ ലീലകൾ കാണ്കയാൽ
നന്ദനലീലയും വേണ്ടീലപ്പോൾ
നാളീകജന്മാവുംനാരായണൻ തന്റെ
കേളികൾ തന്നെയും കാണ്മതിന്നായ്
കുത്സിതമായൊന്നു വഞ്ചനമെങ്കിലും
വത്സങ്ങളെല്ലാമൊളിച്ചു വെച്ചാൻ
ബാലന്മാരെല്ലാരുമുണ്ണുന്ന നേരത്തു
കാലിക്കിടാങ്ങളെക്കാണാഞ്ഞപ്പോൾ
പേടിപൂണ്ടെല്ലാരും തേടുവാനായിട്ടു
ഓടിത്തുടങ്ങുവാനോങ്ങുന്നേരം
നീടുററ ബാലകന്മാരോടു ചൊല്ലിനാൻ
കേടററകേശവൻ പേടിപോവാൻ
"ഉണ്ണിന്നു വൈകല്യമേതുമേയാക്കൊല്ലാ
[5]വേണുന്നതിന്നിങ്ങു ഞാനുണ്ടല്ലോ
കാട്ടിലകംപുക്കകന്നുകിടാക്കളെ
കൂട്ടമേ ഞാനൊമടക്കിക്കൊൾവൻ"
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാനിങ്ങിനെചൊ [ന്നുടൻ
[6]ദണ്ഡവുംകയ്യിൽ പിടിച്ചുകൊണ്ടു
മണ്ടിനാൻ കാനനമണ്ഡലം തന്നിലെ
[7]തെണ്ടുവാൻ കന്നെല്ലാമിണ്ടൽ നീക്കി

ഭദ്രനായുള്ളൊരു നാന്മുഖനന്നേരം
പരിഭ്രമിയന്നുടൻ പോന്നുവന്നു
ആയർകുമാരകന്മാരെയും തന്നുടെ
മായയെക്കൊണ്ടുമറച്ചുവെച്ചാൻ
നീലവലാഹകനേർനിറമാണ്ടുള്ളോൻ
നീളെ നടന്നു നൽക്കാട്ടുതോറും
കന്നുകളൊന്നുമേ കാണാഞ്ഞു പിന്നെയും
വന്നുടൻനോക്കുമ്പോളിങ്ങു തന്നെ
ബാലകന്മാരെയും കണ്ടതില്ലെങ്ങുമേ
കാലിക്കിടാങ്ങളെക്കാണാഞ്ഞിട്ടും
ആരാഞ്ഞുപോയാരോയെന്നങ്ങുനണ്ണീട്ടു
പാരം വിളിച്ചു നടന്നാനെങ്ങും
എന്നിട്ടുമെങ്ങുമേ കാണാഞ്ഞുതന്നിലെ-
യെന്തിതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുടൻ
ഉള്ളിലെ കൺകൊണ്ടു നോക്കിനാനന്നേര-
മുള്ളവണ്ണം തന്നെകാണായ് വന്നു
പുഞ്ചിരിതൂകിനാൻ നാന്മുഖൻതന്നുടെ

1. പിന്നാമെല്ലാം. 2. തന്നെയും. 3. വിളങ്ങും. 4. കാഴ്ചകളെല്ലാം.
5. പാർത്ത നിങ്ങളിരിക്കയിങ്ങേ. 6. പിണ്ഡവും. പിഞ്ഛവും. 7. തേടുവാൻ.

വഞ്ചനലീലയെക്കണ്ടുപിന്നെ
വഞ്ചിതമായതുവഞ്ചനഞ്ചെയ്തിലോ
വഞ്ചകനാമല്ലോ ഞാനും ചെമ്മേ
വഞ്ചകന്തന്നിലെയിങ്ങിനെ നണ്ണിനി-
ന്നഞ്ചനവർണ്ണൻ താനന്നേരം
അമ്മമാരെല്ലാർക്കും മക്കളെക്കണ്ടിട്ടു
[1] സമ്മതമുള്ളിലങ്ങുണ്ടാവാനായ്
കാലിക്കിടാങ്ങളെത്താനങ്ങുനിർമ്മിച്ചാൻ
ബാലകന്മാരെയുമെവ്വണ്ണമേ
കാലിക്കിടാങ്ങളും[2] നിർമ്മിതന്മാരായ
ബാലകന്മാരുമായ് കാലത്തെ താൻ
അമ്പാടിതന്നിലകത്തങ്ങു പൂകുമ്പോ-
ളമ്മമാരെല്ലാരും തന്മക്കളെ
മാനിച്ചെടുത്തുടൻ നന്മുലനല്കിനാർ
ധേനുക്കളും പിന്നെയെവ്വണ്ണമേ
സംശയമുണ്ടായില്ലാർക്കുമേയോർക്കുമ്പോൾ
കൌശലമുള്ളവനാകയാലേ
വത്സങ്ങളായുള്ള തന്നെയുമങ്ങിനെ
വത്സന്മാരായൊരു തന്നെക്കൊണ്ടേ
പാലിച്ചുനിന്നു വനത്തിലുമങ്ങുമായ്
കാലമങ്ങോരാണ്ടു ചെന്നുതായി

[3] നന്മതിരണ്ടൊരു നാന്മുഖനന്നേരം
കാണ്മാനായ്വന്നാന കാനനത്തിൽ
കിലിക്കിടാങ്ങളും ബാലകന്മാരുമായ്
ചാലെക്കളിക്കുന്നോന്മുന്നേപ്പോലെ
തന്നുടെമായയാൽ വഞ്ചിതരായോരെ-
യന്നിലംതന്നിലും നിന്നുകണ്ടാൻ
പട്ടാങ്ങായുള്ള വരേവരെന്നിങ്ങിനെ-
[4] യൊട്ടപ്പോൾ ചിന്തിച്ചു വട്ടംപോന്നാൻ
ആയർകുലത്തിന്നു നായകനായോൻതൻ-
മായയെനോക്കി നിന്നൊന്നനേരം
വില്ലിനെവെല്ലുന്ന നല്ലൊരുചില്ലിതാൻ
മെല്ലെന്നുമെല്ലെ യിളക്കിനിന്നാൻ
എന്നതുകണ്ടൊരു മാധവനെന്നപ്പോൾ
തന്നുടെലീലയെക്കാട്ടുന്നേരം
ബാലകന്മാരുമക്കാലിക്കിടാങ്ങളും
നീലത്തെവെന്ന നിറംധരിച്ചാർ
എന്തിതെന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചുനാന്മുഖ-
നന്ധതപൂണ്ടങ്ങു നോക്കുന്നേരം
നന്നാലുബാഹുക്കളോടിട്ടു കാണായി
നിന്നോരു ബാലകന്മാരെയെല്ലാം
ശംഖുതുടങ്ങിയുള്ളായുധമോരോന്നേ
തൻകരംതോറും ധരിച്ചുനന്നായ്
ശ്രീഭൂമിമാരായി മേവുന്നാദേവിമാർ
ശോഭകലർന്നുണ്ടു രണ്ടുപാട്ടും
മഞ്ഞപ്പൊന്‍പിഴിഞ്ഞുള്ള കൂറുധരിച്ചുണ്ടു
ശിഞ്ജിതമായുള്ള നൂപുരവും
അംഗദംകങ്കണം കാഞ്ചിതുടങ്ങിന-
മംഗലഭൂഷണമുണ്ടുമെയ്യിൽ
കന്നുകിടാങ്ങളു മെവ്വണ്ണമേയായി-
തൊന്നൊന്നേ നാന്മുഖൻനോക്കുന്നേരം
കാനനന്തന്നിലെ ദാരുക്കളെല്ലാമേ
കാണായിതന്നേരമെവ്വണ്ണമേ
കണ്ണനായ്നിന്നതങ്ങാരെന്നു ചിന്തിച്ചു
തിണ്ണമുഴന്നങ്ങു നോക്കുന്നേരം
വിണ്ണവരെല്ലാരും നിന്നതുകാണായി
കണ്ണന്റെകീർത്തിയെപ്പാടിപ്പാടി
ആഴികളേഴുമേ കാണായിതന്നേര-
മേഴരണ്ടായുള്ളലോകങ്ങളും
പുണ്യങ്ങൾചെയ്തുള്ള ധന്യരെക്കാണായി
വിണ്ണിലെനിന്നു കളിക്കുന്നതും
പാപങ്ങൾചെയ്തോരെത്താപത്തിൽകാണായി
പാഥോജസംഭവൻ നോക്കുന്നേരം
ധന്യമായുള്ളൊരു തന്നുടെലോകവും
തന്നെയുംകാണായി മുന്നേപ്പോലെ
കണ്ടൊരുനേരത്തു തങ്ങളിലിങ്ങിനെ
മിണ്ടുവാനേതുമേവല്ലീലപ്പോൾ
സത്യമായുള്ളൊരു ജ്ഞാനമാംദേവനെ-
ന്നിത്തരംചിന്തിച്ചു നിന്നുഴന്നാൻ
ക്ഷീരാംബുരാശിയിൽ നേരെവിളങ്ങുന്ന-
നാരായണൻതന്നെക്കാണായപ്പോൾ
അന്നവൻതന്നുടെ നാഭിസരോജത്തിൽ-
നിന്നൊരുതന്നെയും കണ്ടാൻപിന്നെ

1. സമ്മോദം. 2. പാലകന്മാരായ ബാലകന്മാരുമായ്; കാർമുകിൽവർണ്ണനും ബാലകന്മാരുമായ്.
3. ഉണ്മ. 4. ഒട്ടുപോൽ.

'നീയാരെ'ന്നിങ്ങിനെ ചോദിച്ചാനന്നേരം
[1]മായനായ്നിന്നുള്ള നാന്മുഖൻതാൻ
'സ്രഷ്ടാവുഞാനെന്നു ചൊല്ലിനാനന്നേരം
പട്ടാങ്ങായ്നിന്നുള്ള നാന്മുഖനും
സ്രഷ്ടാവെന്നിങ്ങിനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
ധൃഷ്ടനായ്നിന്നവൻ താനുംചൊന്നാൻ
'സ്രഷ്ടാവായ്നിന്നതു ഞാനല്ലോനീയല്ല
ചൊട്ടാ നീ ഞാനെന്നു ചൊന്നതെന്തേ?"
തങ്ങളിലിങ്ങനെ പേശുന്നനേരത്തു
തിങ്ങിനകോപമിയന്നുമുന്നൽ
കൈടഭൻവന്നു കയർത്തുകൊണ്ടായി
പേടിപൂണ്ടന്നേരമോടിനാൻതാൻ
കൈയുംതിരുമ്മിത്തിരുമ്മിവിറച്ചുനി-
'ന്നയ്യോ' എന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
കൈടഭൻതാനുമന്നാന്മുഖൻപിന്നാലെ-
യോടിത്തുടങ്ങിനാൻ പിന്നെപ്പിന്നെ
കൂരിരുട്ടായൊരു മന്ദിരന്തന്നിലെ-
യാരുമൊരുത്തരും കൂടാതെതാൻ
വാതിലുംകാണാതെ പാരമുഴന്നൊരു-
ബാലകൻചെയ്യുന്ന വേലപോലെ
കാട്ടിനാൻനിന്നൊരു നാന്മുഖനന്നേരം
ഗോഷ്ഠിയെന്നെല്ലാരും ചൊല്ലുംവണ്ണം
നാന്മുഖൻതന്നുടെ ദീനതകണ്ടപ്പോ-
ളാമ്നായമന്ദിരമായുള്ളോൻതാൻ
മാനമെഴുന്നതു പോയിതാമെന്നിട്ടു
മായയെമെല്ലെ മറച്ചുവച്ചാൻ
ദുസ്ഥനായ്നിന്നൊരു നാന്മുഖനന്നേരം
സ്വസ്ഥനായ്നിന്നൊന്നു വീർത്താൻപിന്നെ
ഗർഭത്തിൽനിന്നു പുറത്തുപുറപ്പെട്ടൊ-
രർഭകൻതാൻനിന്നു വീക്കുംപോലെ
ഭീതിതഴച്ചു നിന്നാശകളോരോന്നേ-
യാതുരനായിട്ടു നോക്കുന്നേരം
സുന്ദരനായൊരു നന്ദകുമാരനെ
വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ നിന്നുകണ്ടാൻ
മേഘങ്ങൾപോയാലങ്ങാകാശന്തന്നിലെ
മേവുന്നതിങ്കളെ യെന്നപോലെ
ചെമ്മെയങ്ങൊത്തുതുടങ്ങിനാനന്നേര-
മമ്മയെക്കണ്ടുള്ള [2]ബാലൻപോലെ
കൈകളെക്കൂപ്പിച്ചു ഭൂതലന്തന്നിലെ
കൈതവംകൈവിട്ടു വീണാൻപിന്നെ
മൂർദ്ധാവുനാലുമപ്പാദങ്ങൾരണ്ടിലും
ചേർത്തുനിന്നീടിനാനൊട്ടുനേരം
പാംസുക്കളേററിട്ടു ധൂസരമായുള്ള-
പാദങ്ങൾ രണ്ടുമങ്ങാദരവിൽ
ആനന്ദലോചനവാരികൊണ്ടന്നേരം
ക്ഷാളനംചെയ്താനെ മെല്ലെമെല്ലെ
മെല്ലെന്നെഴുന്നീററു കണ്ണുനീരമ്പിട്ടു
വല്ലവീവല്ലഭൻ മുന്നിൽതന്നെ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടുമങ്ങാനന്ദന്തന്നുടെ
കോമരമായിട്ടു നിന്നുപിന്നെ
ഗൽഗ്ഗദയായൊരു [3]വാക്കുകൊണ്ടന്നേരം
[4]ചിൽകന്ദനായോനെ വാഴ്ത്തിനാൻ താൻ

ബ്രഹ്മസ്തുതി.

"കാർമുകിൽനേരൊത്ത കാന്തിയുമായ്നിന്നു
തൂമിന്നൽനേരൊത്ത കൂറയുമായ്
പീലികൾകൊണ്ടും വനമാലകളെക്കൊണ്ടും
ചാലെ നിറഞ്ഞോനെ കൈതൊഴുന്നേൻ
ഇക്കണ്ടരൂപത്തിൻ വൈഭവം വാഴ്ത്തുവാ-
നിക്കണ്ടോരാരുമില്ലെന്നുചൊല്ലാം
നിർഗ്ഗുണനായിട്ടു നിത്യനായ്നിന്നനിൻ-
ചിദ്രൂപംപാർക്കിലിന്നാർക്കറിയാം
ആദ്യന്തശൂന്യങ്ങളായുള്ള വേദങ്ങ-
ളാരാഞ്ഞുപോയെങ്ങും കണ്ടതില്ലെ
മൂഢനായ്നിന്നുള്ള ഞാനിന്നതെങ്ങനെ
ഗൂഢനായ്നിന്നൊരു നിന്നെക്കാണ്മാൻ
നിന്മായമോർക്കിലിന്നാർക്കറിയാവൂ
[5]നിർമ്മായനായ്നിന്ന തമ്പുരാനേ
പാരെല്ലാമീരേഴും നിങ്കലെഴുന്നതും
പാരാതെ നിങ്കലടങ്ങുന്നതും
പാവകജാലകൾ പാരമെഴുന്നിട്ടു
പാവകൻതങ്കലടങ്ങുമ്പോലെ

1. മായവാനായുള്ള. 2. മക്കൾ. 3. ഗീതം. 4. ചിൽഘന. 5. ചിന്മയ.

സൃഷ്ടിക്കുന്നോനിന്നു കർത്താവെന്നിങ്ങിനെ
പൊട്ടരായുള്ളവർ ചൊല്ലുന്നതും
എന്നുഞാനിന്നിതിൻ കാരണമായ്നിൽപ്പാ-
[1]നന്ധനായുള്ളോൻ ഗോപാലങ്ങളാനം
ശാസ്ത്രങ്ങളെല്ലാമെയോത്തുഞാനെന്നല്ലെന്നി-
ന്നോരത്തെല്ലാം ചിന്തിച്ചു പാർത്തറിഞ്ഞേൻ
നീയായനിങ്ങിനെയെന്നുള്ള തേറ്റമേ
മായംകളഞ്ഞുഞാൻ കണ്ടൂതില്ലെ
'ഇങ്ങിനെയല്ലപോലിങ്ങിനെയല്ലപോ'-
ലെന്നതെയെങ്ങുമേ കണ്ടുഞാനോ
ഇങ്ങിനെനിന്നൊരു നിന്നെഞാൻ വെല്ലുവാ-
നിന്നുറിഞ്ഞുമതിന്നുവല്ലോ
[2]ഉദ്യോഗംകൊണ്ടു നൽപ്രദ്യോതനൻതന്നെ
ഖദ്യോതംവെല്ലുവാനെന്നപോലെ
നീയായിനിന്നൊരു പീയൂഷവാരിയിൽ
നീളവെ മുങ്ങിനോരെങ്ങളാരും
വല്ലുന്നിതില്ലൊരു തുള്ളിയെ വായ്ക്കൊൾവാൻ
വെല്ലാതതല്ലിനിക്കത്ഭുതംതാൻ
ദാഹത്തെപ്പോക്കുവാൻ താപത്തെത്തൂകുന്ന-
മോഹമാംവാരിയിൽ ചാടുന്നതും
അങ്ങിനെപോകട്ടെ നിന്നുടെ വൈഭവ-
മെങ്ങുമേ കാണാമല്ലന്നേവേണ്ടൂ
നാഥനായ്നിന്നതും താതനായ്നിന്നതും
മാതാവായ്നിന്നതും നീയല്ലോ താൻ
എങ്ങളിലുള്ളൊരു വൻപിഴയെല്ലാംനീ
യിങ്ങിനെനിന്നു പൊറുക്കെയുള്ളൂ
ഗർഭസ്ഥനായുള്ള ബാലൻ ചവിട്ടുമ്പോൾ
നിർഭത്സിക്കുന്നാരോ മാതാക്കന്മാർ
വിശ്വങ്ങളെല്ലാമോ നിന്നുടെയുള്ളിലും
നിശ്ശങ്കമായ്നിന്നു ചൊല്ലാമിപ്പോൾ
വിശ്വത്തിൽ ഞാനുമൊന്നൊന്നതുനിർണ്ണയം
നിശ്ചയമെൻപിഴ നീ പൊറുപ്പാൻ
നാന്മുഖനായ്നിന്നു നാടുകളേഴിലും
മേന്മയിനിക്കേതും വേണ്ടീതില്ല
ഉല്ലാസംപൂണ്ടൊരു വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ
പുല്ലായിമേവേണമെല്ലാനാളും

പല്ലവംപോലെ പതുത്തൊരു നിൻപാദം
മെല്ലവെനിന്നു ധരിക്കാമല്ലോ"

മന്ദിരപ്രാപ്തി.

ഇത്തരമോരോന്നേ ചൊല്ലിപ്പുകണ്ണിട്ടു
സത്വരം മൻപോടു കൂപ്പിനിന്നാൻ
ശങ്കിതനായൊരു പങ്കജജന്മാവു
തൻകഴൽപങ്കജം കൂപ്പുന്നേരം
നാലുമുഖങ്ങളുമൻപോടു നോക്കീട്ടു
നീലക്കാർവർണ്ണൻ ചിരിച്ചുചൊന്നാൻ
"വൃദ്ധന്മാരിയോർ കളിച്ചുതുടങ്ങിനാൽ
മുഗ്ദ്ധരാം ഞങ്ങളിതെന്തുവേണം
ഇങ്ങിനെ നിങ്ങൾ കളിച്ചുതുടങ്ങിനാ-
ലെങ്ങൾക്കേ സങ്കടമാകുമല്ലോ
നാട്ടാരെ വീട്ടിലെ പൈതങ്ങളെക്കൊണ്ടെ-
ക്കാട്ടിക്കൊടുപ്പുഞാനെങ്ങിനെചൊൽ
കന്നുകളാലൊന്നു കണ്ടില്ലയെങ്കിലോ
അന്നാടെയുണ്ടല്ലോ തല്ലെനിക്കോ
തല്ലുകൊണ്ടിന്നുതാൻ കേണതുകാണാമെ-
യെന്നല്ലോ ചിന്തിച്ചുവന്നതിപ്പോൾ
ഈശ്വരനോടു പിഴച്ചതില്ലേതുംഞാ-
നാശ്രയമായതു മറ്റൊന്നല്ലേ"
[3]ആദ്യനായുള്ള വിരിഞ്ചനോടിങ്ങിനെ
[4]ഹാസ്യങ്ങളായുള്ള വാക്യങ്ങളെ
ചാലെപ്പറഞ്ഞവൻ മോദത്തെയുണ്ടാക്കി
കാലത്തെ പോകെന്നു ചൊന്നാൻപിന്നെ
മേധാവിയായൊരു ധാതാവുതാനപ്പോൾ
മാധവൻതന്നുടെ പാദങ്ങളെ
മാനസം തന്നിലുറപ്പിച്ചുവച്ചുനി-
ന്നാനന്ദം പൂണ്ടു നടന്നാൻപിന്നെ.

വാരിജജന്മാവു പോയൊരുനേരത്തു
വാരിജലോചനൻ കന്നുകളെ
ചാലെത്തെളിച്ചങ്ങു കാളിന്ദീതീരത്തു
ബാലകന്മാരുടെ മുന്നിൽ ചെന്നാൻ

1. അന്യ. 2. ഉദ്യോതം. 3. ഹാസ്യൻ; ശാസ്യൻ; യാസ്യൻ. 4. നസ്യങ്ങളായുള്ള.

മായയിൽ മുങ്ങിന ബാലന്മാരൊരു-
ക്കാലം കഴിഞ്ഞതറിഞ്ഞതില്ല
"ദൂരത്തുപോയുള്ള കന്നു തെളിച്ചുങ്ങൾ
വേഗത്തിൽ വന്നിതു നന്നെടോ നീ
നീയങ്ങു കന്നുമായ് വന്നു പാർത്തിട്ടു
[1]വായിൽച്ചോറങ്ങിറക്കീട്ടില്ലാരും"
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നോരു ബാലകന്മാരുമായ്
ഭംഗിയിൽ വന്നുടനങ്ങു പിന്നെ
കന്നുതെളിച്ചുടൻ പങ്ങാതിമാരുമായ്
മന്ദിരം തന്നിലെ ചെന്നു പുക്കാൻ.

ആജ്ഞയാ ശ്രീകോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
വത്സസ്തേയകഥേരിതാ.

ധേനുകവധം.

ബാലകന്മാരുമായ്ക്കന്നു മേച്ചിങ്ങിനെ
നാലഞ്ചുമാസം കഴിഞ്ഞ കാലം
ഗോവിന്ദരാമന്മാർ ഗോക്കളെ മേച്ചങ്ങു
മേവിത്തുടങ്ങിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
ഭൂമിക്കു ഭൂഷണമായി വിളങ്ങുന്നോ-
രോമനച്ചേവടി രണ്ടുംകൊണ്ടും
കാനനത്തിന്നിലെക്കല്ലിന്നും മുള്ളിന്നു-
മാനന്ദമേറ്റം വളർത്തിനിന്നാർ
ബാലകന്മാരുടെ യാചനംതന്നാലെ
[2]താലവനംതന്നിൽ ചെന്നു പിന്നെ
രാസഭനായുള്ള ധേനുകനായൊരു-
വാസവവൈരിയെക്കൊന്നുടനെ
താലഫലങ്ങളെബ്ബാലകന്മാർക്കുമ-
മ്മാലോകരെല്ലാർക്കുമാക്കിവച്ചാർ
കാലിതെളിക്കുന്ന ബാലകന്മാരുമാ-
യാലയംതന്നിലകത്തുപുക്കു
വല്ലവിമാരുടെ കണ്ണിന്നുമുള്ളിന്നു-
മുല്ലാസം നൽകിനാരല്ലൽനീക്കി

കാളിയമർദ്ദനം.

കാലികൾമേല്പ്പാനസ്ഥാനനം പൂകിന-
ബാലകന്മാരെല്ലാമന്നൊരുനാൾ
ആതപമേറ്റുള്ള താപംകൊണ്ടേറ്റവും
[3]ദാഹിച്ചു ചെന്നു നൽ കാളിന്ദിയിൽ
കാളിയനായൊരു കാളഭുജംഗത്തിൻ-
ക്ഷ്വേളമിയന്നൊരു വെള്ളംതന്നെ
കോരിക്കുടിച്ചവർ ദാഹത്തെത്തീർത്തുനൽ-
തീരത്തു ചെന്നങ്ങു നിന്ന നേരം
ക്ഷ്വേളത്തിൻവേഗത്താൽ വീണുതുടങ്ങിനാർ
കാലികളും പിന്നെയെല്ലാരുമേ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ കാലിതെളിച്ചുനൽ-
കാനനകാന്തിയെക്കണ്ടുകണ്ടു
മെല്ലവേ വന്നങ്ങു നിന്നൊരുനേരത്തു
വല്ലവീബാലകന്മാരെക്കണ്ടാൻ
ജീവനെക്കൂടാതെ കേവലം ഭൂമിയിൽ
പാവകൾപോലെ പതിച്ചതെല്ലാം
കണ്ടൊരുനേരത്തു കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാ-
നിണ്ടലായ്നിന്നു നുറുങ്ങുനേരം
വാമമായുള്ളൊരു ലോചനംകൊണ്ടു തൻ-
ബാലകന്മാരെക്കളുക്കെന്നാക്കി
പീയൂഷംകൊണ്ടു തളിച്ചു തളിച്ചുനി-
ന്നാലസ്യം പോക്കിനാന്മെല്ലെമെല്ലെ
ബാലകന്മാരുമക്കാലികളങ്ങളു-
മാലസ്യംനീക്കിയെഴുന്നനേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാനുള്ളിലേ ചിന്തിച്ചാൻ
കാളിയൻതന്നെ ഞാനിന്നുതന്നെ
കാളിന്ദിതന്നിൽനിന്നാട്ടിക്കളയാഞ്ഞിൽ
നാളെയുമിങ്ങിനെ വന്നുകൂടും
എന്നങ്ങു നണ്ണിനിന്നന്നേരംതന്നെയ-
ന്നിന്നൊരു നീലക്കടമ്പുതന്മേൽ
പാഞ്ഞുകരേറിനാൻ പാവനമായുള്ള-
പാദങ്ങൾകൊണ്ടു ചവിട്ടിച്ചെമ്മേ
പാരിച്ചു ചാടിനാൻ ചാരത്തെ വാരിയിൽ
വേരറ്റമേരുക്കുന്നൊന്നുപോലെ

1. വായ്ചോറൊന്നുമിറക്കില്ലെങ്ങൾ; പയ്യും പൊറുത്തിതാ നിന്നുങ്ങൾ
2. ചാലെ.
3. മോഹിച്ചു.

കാലിനിരമാരോടു കൂടികളിക്കുന്ന-
കാളിയൻ താനും തൻ പൈതങ്ങളും
പെട്ടെന്നു ഞെട്ടിനാരെന്തെന്നു ചിന്തിച്ചു
വട്ടത്തിൽനിന്നങ്ങുഴന്നു പിന്നെ
ഘോരനായുള്ളൊരു കാളിയനന്നേരം
പാരിച്ച കോപത്തെപ്പൂണ്ടുചൊന്നാൻ
"ആരിന്നു വന്നതെന്നാലയം തന്നിലെ
ധീരനായ് കേവലം പാപത്തിന്നായ്"
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലിത്തന്മസ്തകം മെല്ലമേ
പൊന്തിച്ചു നിന്നങ്ങയന്നേരം
ശ്വാസങ്ങളേറവു തികന്നുതുടങ്ങീതെ
ചാരത്തുനിന്നുള്ള വെള്ളമെല്ലാം
വാരിതൻ മീതേ നികന്നവൻ നോക്കുമ്പോൾ
ദൂരവേ കാണായി കണ്ണൻതന്നെ
മേളമിയന്നൊരു മേചകവാരിയിൽ
നീളവേ നീന്തുന്നതെന്നനേരം
തിങ്കളെക്കണ്ടൊരു രാഹുവെപ്പോലെതാൻ
ശങ്കകളഞ്ഞങ്ങടുത്തുപിന്നെ
അല്ലിത്താർമാതുതാൻ മെല്ലക്കരംകൊണ്ടു-
മെല്ലെത്തലോടുന്നാ പാദങ്ങളിൽ
പാരിച്ചു ദംശിച്ചാനങ്ങിനെയല്ലോ താൻ
പാപികളായോർക്കു തോന്നിതായം
എന്നതിനേതുമേ പീഡയെക്കാണാഞ്ഞു
മുന്നേതിലേററം കയർത്തുപിന്നെ
മർമ്മങ്ങൾതോറും കടിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
നിർമ്മലനായൊരു പൈതൽതന്നെ
ഇത്തരമോരോരോ യുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടു
മസ്തകംകൊണ്ടങ്ങടിച്ചുംപിന്നെ
വററാതെ കാന്തി കലർന്നൊരു കണ്ണനെ-
ത്തെറെറന്നു[1] ചുററി മുറുക്കിപ്പിന്നെ

കാളിയൻതന്നോടു നേരിട്ടു കാർവർണ്ണൻ
കാളിന്ദിതന്നിൽ കളിക്കുന്നേരം
നിശ്ചലം ചൊല്ലുന്ന നേരത്തു ചെല്ലാഞ്ഞി-
ട്ടച്ഛനമ്മയുമോർത്തുനിന്നാർ
"എന്മകനെന്തുപോൽ വരാഞ്ഞു തോഴിചൊ
ല്ലിന്നലെയിന്നേരം വന്നിതല്ലോ
കാലികൾ കാണാഞ്ഞു കാട്ടിൽ നടക്കുമ്പോൾ
കാൽതന്നിൽ മുള്ളു തറച്ചില്ലല്ലീ
കായ്കളെക്കൊള്ളുവാൻ പാഴ്മരമേറീട്ടു
കാനനന്തന്നിലെ വീണാനോതാൻ
ചാരെ അടുത്തു തെളിക്കുന്നനേരത്തു
കാലികൾ കുത്തിക്കുതന്നില്ലല്ലീ
കാനനംതന്നിലെ നൽവഴി കാണാഞ്ഞു
ദീനനായ് നിന്നങ്ങുഴന്നാനോ താൻ
സഞ്ചരിച്ചീടുമ്പോൾ വൻപുലി[2] തന്നുടെ
മുൻപിലങ്ങങ്ങാനമായ്പ്പായാനോ
പിള്ളരായിപ്പിടിച്ചുകളിക്കുമ്പോ-
ളുല്ലലാ[3]സ്ഥീണം കിടന്നാനോതാൻ
ചോരരെല്ലാമൊറിച്ചമഞ്ഞുതുടങ്ങുന്നു
നീരുന്നെന്നുള്ളവും പിന്നെപ്പിന്നെ
മക്കളെപ്പെററുള്ളോരമ്മമാർക്കെല്ലാമേ-
യുൾക്കാമ്പിൽ വേദനയെന്നിയില്ല
പോരായിപ്പുണ്ടു കഴിഞ്ഞൊരു ജന്മത്തിൽ
വൈരംകലർന്നുള്ള ലോകരെല്ലാം
മക്കളെസ്സുന്നുപിറന്നു ചമഞ്ഞിന്നു
ദുഃഖമകററുന്നോരെന്നു ധോന്തു
വായ്പോടുനിന്നൊരു കണ്ണനെന്നുണ്ണി ഞാൻ
രാപ്പകൽ വേവുമാറായിതല്ലോ
കാലിക്കഴുത്തിലെ നന്മണിയൊച്ചയും
ചാരത്തു കേൾക്കായതില്ലയെങ്ങും
പൂതനതന്നുടെ തോഴിമാരാരേയും
ചേതനപോക്കിക്കളഞ്ഞോരോതാൻ
കാളിന്ദിതന്നിൽ കളിക്കുന്നനേരത്തു
കാളിയൻവന്നു കടിച്ചാനോ താൻ"
എന്നങ്ങുചൊല്ലുമ്പോളംബരം തന്നിൽനി-
'ന്നങ്ങിനെ'യെന്നൊരു ചൊല്ലുണ്ടായി
എന്നതുകേട്ടവരെല്ലാരും നോക്കുമ്പോൾ
ദുർന്നിമിത്തങ്ങളും കാണായ്വന്നു

അച്ഛനുമമ്മയും മററുള്ള ലോകരും
തെറെറന്നു ചാടിനാർ കാട്ടുനോക്കി
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ കാൽച്ചുവടാരാഞ്ഞു

1. ചാടിനാൻ മുറമുറെ. 2. തന്നാലെ വഞ്ചിതനായോനോ ചൊല്ലുതോഴീ! 3. നിന്നു.

[1]കാനനമെങ്ങും തിരഞ്ഞു പിന്നെ
കാളിന്ദിതന്നുടെ തീരത്തു ചെല്ലുമ്പോൾ
കാണായികേഴുന്ന ബാലന്മാരെ
'എന്മകനെങ്ങോ'യെന്നിങ്ങനെ ചോദിച്ചാ-
ളമ്മതൻ പൈതങ്ങളെല്ലാരോടും
എന്നതു കേട്ടുള്ള ബാലകന്മാരാരു-
മേതുമേ മിണ്ടുവാൻ വല്ലീലപ്പോൾ
കേവലം കേണുതുടങ്ങിനാർ പിന്നെയു-
മാവതു മറ്റൊന്നുമില്ലയല്ലോ
നീളവിളിക്കുന്നോരു കൃഷ്ണനമ്മയും
കാളിന്ദിതന്നിലെ നോക്കുന്നേരം
കാളിയൻതന്നാലെ കെട്ടപ്പെട്ടുള്ളൊരു
കാർവർണ്ണൻതന്നെയും കാണായപ്പോൾ
മണ്ടിനാരന്നേരം വെള്ളത്തിൽ ചാടുവാ-
നിണ്ടൽകൊണ്ടുള്ളിലെ മൂടുകയാൽ
പേടിയെവേറിട്ട രോഹിണീനന്ദന-
നോടിച്ചെന്നങ്ങു തടുത്താനപ്പോൾ
കേടററുനിന്നൊരു നന്മൊഴികൊണ്ടവൻ
പേടിയുമൊട്ടു തളർത്തിനിന്നാൻ

കാളിയൻതന്നോടു കൂടിക്കളിക്കുന്ന-
കാർവർണ്ണൻ തിണ്ണമെഴുന്നു പിന്നെ
മസ്തകംതന്നിൽ ചവിട്ടിനിന്നന്നേരം
നൃത്തം തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെ
വാനവരെല്ലാരും മാനിപ്പാനായിട്ടു
മാനത്തുവന്നു നിറഞ്ഞാരപ്പോൾ
വാദ്യങ്ങളെല്ലാമങ്ങൊക്കെമുഴങ്ങിച്ചി-
ട്ടാദ്യനായുള്ളോനെ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ കോമളപാദങ്ങൾ
കാളിയൻതന്മെയ്യിലേല്ക്കുന്നേരം
വൻപാറനിന്നൊരു വൻകുന്നുവന്നിട്ടു
തങ്കലെ വീഴുന്നുതെന്നു തോന്നി
വീരനായുള്ളൊരു കാളിയൻ വായീന്നു
ചോരചൊരിഞ്ഞുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ക്ഷീണനായ്നിന്നുടൻ കേണുതുടങ്ങിനാൻ
പ്രാണങ്ങൾപോവോളം വന്നുകൂടി
വേദങ്ങളുള്ളിലെ കാതലായ്നിന്നുള്ള-
പാദങ്ങൾ തങ്കലണഞ്ഞ [illegible]

ദർപ്പംപോയങ്ങു നിർമ്മലനായ്വന്നു
കല്മഷംനീങ്ങിനാനെന്നു ഞായം
ആരിതെന്നിങ്ങിനെ പാരാതെ ചിന്തിച്ചു
നാരായണൻതാനെന്നുള്ളിലേറി
പാദങ്ങൾ കുമ്പിട്ടു 'ഖേദങ്ങൾ കൈവിട്ടു
പാലിച്ചുകൊള്ളേണ'മെന്നുചൊല്ലി
കാളിയൻതന്നുടെ കാമിനിമാരെല്ലാം
ബാലകന്മാരെയും കൊണ്ടുവന്നു
കേശവൻതന്നുടെ പാദങ്ങൾ കുമ്പിട്ടു
കേണുതുടങ്ങിനാർ വീണുചെമ്മെ
എന്നതു കണ്ടൊരു കാർവർണ്ണൻ ചൊല്ലിനാ-
'നിന്നിലം കൈവിട്ടു പോകേണം നീ'
കാളിയൻതാനുമക്കാർവർണ്ണൻതന്നോടു
മാനിച്ചുചൊല്ലിനാനെന്നനേരം
"എങ്ങളെക്കാണുമ്പോൾ കൊന്നുടനന്നേരം
തിന്നുമുടിച്ചിട്ടും വൈനതേയൻ
എന്നുള്ള പേടികൊണ്ടിന്നിലംതന്നിലെ-
യെങ്ങൾ വസിക്കുന്നു തമ്പുരാനേ
സൌഭരിയായൊരു മാമുനി തന്നുടെ
ശാപംകൊണ്ടിങ്ങിവൻ വാരായിന്നു"

കാളിയനിങ്ങിനെ ചൊന്നതു കേട്ടൊരു-
കാർമുകിൽവർണ്ണനും ചൊന്നാനപ്പോൾ
"എന്നുടെ പാദംകൊണ്ടങ്കിതനാം നിന്നെ
[2]വന്നുതിന്നീടുമോ വൈനതേയൻ
വൈരിയായുള്ളൊരു വൈനതേയൻതന്നെ-
വൈകാതെ ചെന്നങ്ങു കണ്ടാലും നീ"
എന്നതു കേട്ടൊരു പന്നഗവീരൻതാൻ
നന്ദകുമാരനെക്കുമ്പിട്ടുടൻ
ഉത്തമമായുള്ള രത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടും
മുത്തുകളെക്കൊണ്ടും പൂജിച്ചപ്പോൾ
മുഗ്ധവിലോചനൻതന്നെയും തന്നുടെ
മസ്തകന്തന്നിലെടുത്തു മെല്ലെ
ദൂരത്തുനിന്നൊരു തീരത്തുചേർത്തിട്ടു
നേരത്തുപോയാനക്കാളിയൻതാൻ

കണ്ണുനീർവീഴ്ത്തിനോരു കൃഷ്ണനമ്മയും
കണ്ണൻതാൻവന്നതു കണ്ടനേരം
കണ്ണുനീർ പിന്നെയും തൂകിത്തുടങ്ങിനാർ

1. കാനനംതന്നുടെ പാഞ്ഞുപാഞ്ഞു. 2. വന്നിനിത്തീണ്ടുമോ.

കണ്ണനെക്കണ്ടുള്ള സന്തോഷത്താൽ
ഓടിയണഞ്ഞുടൻ പൂമേനിതന്നുടെ
കേടററമേനിയിൽ ചേൎത്തുപിന്നെ
പൂണ്ടുതുടങ്ങിനാർ പിന്നെയും പിന്നെയും
നീണ്ടുള്ള വീർപ്പുകളാണ്ടുനിന്നു
പല്ലവം പോലെ പതുത്തൊരു പൂമേനി
വല്ലവിമാരെല്ലാം പൂണ്ടുപിന്നെ
അല്ലലെറിക്കിനാർ തങ്കളെപ്പൂണ്ടുനി-
ന്നല്ലിനെരാത്രികളെന്നപോലെ
ഒക്കവേ ചെന്നവൻ ചങ്ങാതിമാരെല്ലാം
നില്ക്കത്തുടങ്ങിനാർ പൂണ്ടുപൂണ്ടു
കന്നുകിടാങ്ങളും നന്ദതനൂജനെ
ച്ചുംബിച്ചുനിന്നുതുടങ്ങീതെല്ലാം

സന്ധ്യാവന്ദനം.

വാരിയിൽനിന്നങ്ങു വന്നൊരു കാർവണ്ണൻ
തീരത്തുനിന്നു വിളങ്ങുന്നേരം
വാരുററുനിന്നൊരു സാഗരവാരിയിൽ
നേരേപോയ്ചാടിനാൻ സൂൎയ്യനപ്പോൾ
കാളിന്ദിതന്നിലെനീരെല്ലാം പൊങ്ങീട്ടു
നീളെപ്പരന്നു ചമഞ്ഞപോലെ
പാരിച്ചുനിന്നൊരു കൂരിരുട്ടന്നേരം
പാരിടമെങ്ങും പരന്നുകൂടി
പക്ഷികൾ കൂട്ടിലടങ്ങിതായന്നേരം
ദുഷ്ടമൃഗങ്ങൾ നടത്തംകൊണ്ടു
ഗോകുലനാരിമാർ കേഴാതെനിന്നപ്പോൾ
കോകങ്ങൾ കേണുതുടങ്ങീ ചെമ്മേ
[1]കൂമ്പിത്തുടങ്ങീതു ലോകൎക്കു കണ്ണെല്ലാ-
മാമ്പലുമങ്ങു വിരിഞ്ഞുകൂടി
നാരിമാർ നന്മുഖം നന്നായ്ത്തിരിഞ്ഞപ്പോൾ
വാരിജം കൂമ്പിത്തുടങ്ങീതെങ്ങും
മങ്ങുകൾ പൂണ്ടൊരാ കാർവണ്ണന്മെയ്യോടു-
മൊത്തുനില്ക്കേണം നാമെന്നപോലെ
താരങ്ങളായുള്ളാഹാരങ്ങൾ പൂണ്ടിട്ടു
പാരം വിളങ്ങിവിയത്തുമപ്പോൾ

ദാവാഗ്നിപാനം.

രാത്രിയെക്കണ്ടൊരു ഗോപന്മാരെല്ലാരും
യാത്രക്കു കാലമല്ലെന്നു ചൊല്ലി
കാളിന്ദിതന്നുടെ ചാരത്തുനിന്നൊരു-
കാനനംതന്നിലിരുന്നെല്ലാരും
പാഥോജലോചനൻതാനുമായോരോരോ-
ഗാഥകളോതിനിന്നൊട്ടുനേരം
ശ്രാന്തരായുള്ള ഗോപന്മാരെല്ലാരും
നിദ്രയും പൂണ്ടു കിടക്കുന്നേരം
പററപ്പിടിച്ചൊരു കാട്ടുതീ കാണായി
ചുററും വരുന്നതു പാറിപ്പാറി
[2]സംബാധത്തെ പൂണ്ടൊരു ഗോപന്മാരെല്ലാരും
ഭീതന്മാരായ്നിന്നു ചൊന്നാരപ്പോൾ
"കണ്ണാനീ കാണായോ കാട്ടുതീവന്നതു
വെണ്ണീറായ്പ്പോമല്ലോ നാമെല്ലാരും"
ഇച്ചൊന്നവാൎത്തയെക്കേട്ടൊരു കാർവണ്ണൻ
വിശ്വങ്ങളുള്ളിൽധരിച്ചവൻതാൻ
ചിമ്മീടുവിൻനിങ്ങൾ കണ്ണുകളെല്ലാരും
ചെമ്മുവരുമെന്നാലെന്നു ചൊല്ലി
പാരംവരുന്നൊരു പാവകൻതന്നെയും
നേരേവിഴുങ്ങിനാൻവെണ്ണപോലെ
ആച്ചിമാരന്നന്നു കാഴ്ചയായ്നല്കിന-
കാച്ചുപാൽവെണ്ണപച്ചിപ്പതിന്നായ്
ജാഠരനാകിയ പാവകന്നേതുമേ
പാടവംപോരാതനിക്കതന്നേ
ഇന്നിവൻകൂടത്തുണച്ചുതൊട്ടുക്കേണ-
മെന്നു ചിന്തിച്ചിട്ടെന്നപോലെ
ആപത്തുപോയുള്ള ഗോപന്മാരെല്ലാരു-
മാബലമോദന്മാരായിപ്പിന്നെ
കാലംപുലൎന്നുതുടങ്ങുന്നനേരത്തു
കാർവണ്ണനോടുകലൎന്നു ചെമ്മേ
ലീലകളോരോന്നേ ചാലപ്പറഞ്ഞുത-
ന്നാലയം പുക്കിനാർ [3]കാലിയമായ്

1. കൂമ്പി. 2. സംഭ്രമത്തെ. 3. മേളമായി.

ഗ്രീഷ്മവർണ്ണനം.

വല്ലവിമാരുടെ മാനസമായുള്ള
വല്ലികൾചെന്നുപടൎന്നുമേന്മേൽ
ചാലത്തണൽതന്നൊരുപാദപമായ്നിന്നു
നീലക്കാർവർണ്ണൻകളിക്കുന്നേരം
ഉഷ്ണതകൊണ്ടുവരട്ടിച്ചമച്ചിട്ടു
ഗ്രീഷ്മമായുള്ളൊരുകാലംവന്നു
ആതപംകൊണ്ടെല്ലാം വേവുറുകാവിലും
വാപികൾതീരത്തുമായ്ത്തുടങ്ങി
നാരിമാരെല്ലാരും കാമുകന്മാരുമായ്
വാരിയിലായിതേലീലകളും
ആലവട്ടങ്ങൾക്കു ചാലച്ചുഴന്നുനി-
ന്നാലസ്യമായ്‌വന്നു നാളിൽനാളിൽ
വാതായനങ്ങൾക്കു പ്രാഭവമുണ്ടായി
സേവകർമേന്മേലെചെല്ലുകയാൽ
മാലേയച്ചാറെല്ലാം ബാലികമാരുടെ
ബാലപ്പോർകൊങ്കയിൽച്ചേർച്ചപൂക്കു
പാനീയശാലകൾമാനിച്ചുനിന്നുതേ
ദീനങ്ങളായ്‌വന്നു ചാതകങ്ങൾ
ഉന്മേഷംപൂണ്ടൊരുനെന്മേനിപ്പൂവ്വിലെ
നന്മണമെങ്ങുംപരത്തിമേന്മേൽ
മന്ദിരമെങ്ങുംനടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
മന്ദസമീരണനന്തിനേരം
ഗാഢമായ്പൂണ്ടാലും കാന്തനെനിയ്യിപ്പോൾ
ചൂടെല്ലാംപോക്കുവാൻ ഞാനങ്ങെല്ലാം
സുന്ദരിമാരോടുവെവ്വേറെചെന്നുനി-
ന്നിങ്ങനെചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ
ഇച്ഛതിരണ്ടുള്ള മച്ചകമെല്ലാമേ
കച്ചുതുടങ്ങീതെ പിന്നെപ്പിന്നെ
പച്ചോടമെന്നുപറഞ്ഞുതുടങ്ങുമ്പോ-
ളുൾച്ചൂടുതന്നെയെഴുത്തുടങ്ങീ
[1] ഇന്ദ്രശിലാമണികൊണ്ടുപടുത്തങ്ങു
സുന്ദരമായുള്ള ഭൂതലത്തിൽ
ചന്ദ്രികയേറ്റുകിടന്നുതുടങ്ങിനാർ
സുന്ദരിമാരുംതൻകാന്തന്മാരും
ആഹാരമായതിക്കാലത്തിന്നോർക്കുമ്പോൾ
നീഹാരമെന്നതുംവന്നുകൂട്ടും
നീഹാരമിന്നിന്നുകാണ്മതില്ലെന്നുമെ-
യാഹാരംകൂടാതെയാരുമില്ലേ
ശീതമായുള്ളൊരുമാനിന്നുകേസരി-
പോതമായ്‌മേവുമക്കാലംതന്നെ
മാധവൻതന്നോടുകൂടിക്കലർന്നോർക്കിൽ
[2]മാധവമാസമേയെന്നുതോന്നീ
കോലക്കുഴയുമായ് ലീലകൾ കോലുന്ന-
ബാലകന്മാരുമായ്ക്കാലിപ്പിൻപേ
കാനനന്തന്നിൽ കളിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
കാന്തികലർന്നൊരു കാർവർണ്ണൻതാൻ

പ്രലംബവധം

ദ്രോഹിപ്പാനായ്‌വന്നുനില്ക്കും പ്രലംബനെ
രോഹിണിനന്ദനൻകൊന്നുപിന്നെ
ആപത്തെപ്പോക്കിനാൻ ബാലകന്മാർക്കെല്ലാം
മോദത്തെനൽകിനാൻ ദേവകൾക്കും

ദാവാഗ്നികബളനം.

കാലികൾ കാണാഞ്ഞു ബാലകന്മാർപിന്നെ-
ക്കാനനന്തന്നിൽ നടക്കുന്നേരം
ഘോരമായുള്ളൊരുകാട്ടുതീകാണായി
പാരംചുഴന്നുവരുന്നതപ്പോൾ
പേടിച്ചുനിന്നുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാം-
മോടിത്തുടങ്ങിനാർ നാലുപാടും
പോക്കില്ലയാതെ ചമഞ്ഞൊരുനേരത്ത-
ങ്ങൂക്കനായ്നിന്നവനോടുചൊന്നാർ
[3]"താപകന്മാരായ ഞങ്ങളെയെല്ലാമേ
പാവകൻവന്നു വിഴുങ്ങുമിപ്പോൾ"
എന്നതുകേട്ടോരു നന്ദകുമാരക-
'നേതുമേ പേടിയായ്കെ'ന്നുചൊല്ലി
'കണ്ണടച്ചീടുവി'നെന്നങ്ങുചൊന്നപ്പോൾ
കണ്ണടച്ചെല്ലാരും നിന്നനേരം

1. ഇന്ദ്രതൻനന്മണി 2. മാഘമാം. 3. ബാലകന്മാരായ.

കത്തിവരുന്നൊരു തീയ്യുമിഴുങ്ങിനാൻ
മുഗ്ദ്ധവിലോചനൻ മുന്നേപ്പോലെ
അന്തിയണഞ്ഞൊരു നേരം വരുമപ്പോൾ
ചന്തമായ്ക്കൂടിക്കളിച്ചുപിന്നെ
ബാലകന്മാരുമായാലയംപൂകിനാൻ
വാരിജകാമുകൻ വാരിധിയിലും

പ്രാവൃഡ്വർണ്ണനം.

പാൽക്കടൽ മാനിനി തന്നുടെ കണ്ണിന
പാർക്കവേ വാച്ചുള്ളൊരായർപൈതൽ
പാർക്കൊരു ഭൂഷണമായി വിളങ്ങുമ്പോൾ
കാക്കാചാപേന്നിങ്ങു വന്നുന്നായി
മേചകകാന്തി കലർന്നുതുടങ്ങീതേ
മേലേ ചെല്ലുമേ മെല്ലെ മെല്ലെ
വല്ലവീവല്ലഭൻ തന്നുടെ കാന്തിയെ
വെല്ലുന്നതിന്നാമെന്നപോലെ
ഡാംബരമാണ്ടുമുഴങ്ങിത്തുടങ്ങീതെ-
ങ്ങംബരംതന്നിലേ മെല്ലെ മെല്ലെ
അംബുദജാലങ്ങളംബുധിതന്നില-
മംബരാന്തന്നിലും പാകിനിന്നു
ഹംസങ്ങൾ മെല്ലവേ പാഞ്ഞുതുടങ്ങീതേ
കംസൻ തൻ ജീവിതമെന്നപോലെ
പാരിച്ചുനിന്നൊരു പേമഴ തൂകീട്ടു
പാരിടമെങ്ങുമേ മുങ്ങിക്കൂടി
വർഷത്തെക്കണ്ടുള്ള കർഷകന്മാരെല്ലാം
ഹർഷത്തെപ്പൂണ്ടുതുടങ്ങീതെങ്ങും
[1]കാന്തൻപിരിഞ്ഞോർക്ക്[2] ശാന്തിയെനല്കുന്ന-
കാന്തളമെങ്ങും നിറഞ്ഞുനിന്നു
കച്ചുകിടന്നുള്ള മച്ചകമോരോന്നി-
ലിച്ചുതുടങ്ങി പലർക്കുമപ്പോൾ
പേച്ചൂടമില്ലാഞ്ഞിട്ടും ചൂടമുണ്ടായി
വിച്ഛായയായുള്ളൊന്നിക്കാചലിച്ച
ചീർത്തുള്ള മേഘത്തിൻ ചാർത്തു പരന്നപ്പോൾ
മാർത്താണ്ഡബിംബം മറഞ്ഞുപോയി
മായയിൽമൂടിന മാനസന്തന്നിലെ
ജ്ഞാനംമറഞ്ഞങ്ങുപോകുംപോലെ
നീപങ്ങൾപൂത്തതു കണ്ടൊരുവണ്ടുകൾ
നീളവേ പാഞ്ഞുതുടങ്ങിതന്നിൽ
നന്മകലർന്നൊരു നെന്മേനിവേണില
[3]കല്മഷമാണ്ടുള്ളോർക്കെന്നേയുള്ളൂ
വാരികലർന്നൊരു വാതംവരുന്നേരം
വാതിലടച്ചുതുടങ്ങീതെങ്ങും
ജാള്യമാണ്ടിങ്ങിനെ പോരുന്നോരെങ്ങുമേ
മാന്യരായൊന്നുമേ വന്നുകൂടാ
ശോഷിച്ചുപോയുള്ള തോയങ്ങളെല്ലാമേ
പോഷിച്ചുനിന്നുതായെങ്ങുമപ്പോൾ
കാർമുകിൽനേരായ പൈതൽതാൻ ചെന്നപ്പോ-
ളാനായദേശങ്ങളെന്നപോലെ
ചാതകമെല്ലാമെ ജാതസുഖങ്ങളായ്
വീതവിഷാദങ്ങളായിവന്നു
കേതകിപ്പൂവിലെ നന്മണംകൊണ്ടെങ്ങും
[4]കേഴിച്ചു പാന്ഥരെ വെല്ലുംകാലം
കാർമുകിലായൊരു നീല[5]ത്തഴകൊണ്ടു
തൂമകലർന്നു വിതാനിച്ചെങ്ങും
തൂക്കമിയന്നവലാകകളാകിന
[6]പൂക്കുലമേളത്തിൽ തൂക്കിച്ചെമ്മേ
ശോഭകലർന്നൊരു തൂനിലാവായുള്ള-
ദീപങ്ങളെങ്ങും കൊളുത്തിമേന്മേൽ
പാഴിടിയായൊരു ഭേരിയുമെങ്ങുമേ
പാരം മുഴങ്ങിച്ചു നിന്നുപിന്നെ
ഭൂതലമായൊരു തട്ടിലങ്ങിട്ടു
ബാലസിലീന്ധ്രമാം വെള്ളരിയും
കീർത്തിപൂണ്ടെങ്ങുമേ കേകികളായുള്ള-
വാർത്തികൾ വന്നിങ്ങിരുന്നുതന്നിൽ
ലജ്ജവെടിഞ്ഞുനിന്നുച്ചമെഴുംവണ്ണം
ഷഡ്ജമായുള്ളൊരു പാട്ടുതന്നെ
പാടിത്തുടങ്ങിനാർ; മന്മഥനെല്ലാട-
മാടിത്തുടങ്ങിനാരെന്നനേരം
കാമിനിമാരുടെ വാർമുലവേറായ
കാമുകരെല്ലാരും കോമരമായ്
കാർക്കാലംതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
ദീർഘനോടൊത്തു പൂണ്ടു കണ്ണൻ

1. കാന്ത 2. കാന്തിയെനൽകുന്ന 3. ഉന്മേഷ 4. ഘോഷിച്ചു പാന്ഥരേ മേവുംകാലം 5 പ്പടം 6. പൂക്കളെ.

ഗോക്കളെ മേച്ചു നൽകാനനന്തന്നിലെ
വായ്ക്കുന്ന ലീലകളാണ്ടുനിന്നാർ
ജീവനമാകയാൽ പീയൂഷമായിട്ടു
മേവുന്ന തോയത്തെ തൂകിപ്പിന്നെ
ലോകങ്ങൾക്കീടുന്ന താപത്തെത്താഴ്ത്തന-
ന്മേഘങ്ങളെല്ലാം തളർന്നുനിന്നു.

ശരദ്വർണ്ണനം.

കാർമുകിൽമാലകൾ പോയൊരുനേരത്തു
തൂമകലർന്നു ശരത്തുവന്നു
കണ്ണന്റെ കാന്തിയെ കൈതുടർന്നുനിങ്ങൾ-
ക്കെന്നുടെ കാന്തിയൊ വേണ്ടയല്ലോ
രോഹിണീനന്ദനനിങ്ങനെ ചൊല്ലീട്ടു
രോഷിക്കനാകൊല്ലായെന്നപോലെ
നീലിമപൂണ്ടുള്ള മേഘങ്ങളെല്ലാമേ
ചാലെ വെളുത്തു ചമഞ്ഞുതപ്പോൾ
ആതപം മേന്മേലെ മൂട്ടുതുടങ്ങീത-
ങ്ങാതുരമാനസമെന്നപോലെ
വാരിയിൽനിന്നുള്ള മീനങ്ങളെല്ലാമേ
വാരികുറഞ്ഞതറിഞ്ഞുതില്ലേ
മായയിൽനിന്നുള്ള മന്ദന്മാരെല്ലാരു-
മായുസ്സുപോകുന്നതെന്നപോലെ
കാലുഷ്യംപൂണ്ടുള്ള വാരികളെല്ലാമ-
ക്കാലത്തു ചാലെത്തെളിഞ്ഞുനിന്നു
ഗോവിന്ദൻതന്നുടെ ഭാവനപൂണ്ടിട്ടു
മേവുന്ന മാനസമെന്നപോലെ
വാരിയിൽനിന്നുള്ള വാരിജമെല്ലാമേ
പാരം വിളങ്ങിത്തുടങ്ങീതെങ്ങും
വേണുന്നകാന്തനെക്കാണുന്നനേരത്തു
നാരിമാർ നന്മുഖമെന്നപോലെ
മുന്നമേപോയുള്ളൊരന്നങ്ങളെല്ലാമേ
പിന്നെയും പോന്നിങ്ങു വന്നുകൂടി
വീടരെപ്പേടിച്ചുപോയുള്ള ജാരന്മാർ
വീണ്ടിങ്ങുപിന്നെയും വന്നപോലെ
വേഗത്തിൽപായുന്ന തോയങ്ങളെല്ലാമേ
വേഗം കുറഞ്ഞു ചമഞ്ഞിതപ്പോൾ
പ്രേമം കുറഞ്ഞുള്ള കാമുകന്മാരെല്ലാം
കാമിനിമാർ വീട്ടിൽ പോകുമ്പോലെ
താരങ്ങൾ ചൂഴറ്റു തിങ്കൾ വിളങ്ങിനാൻ
പാരമങ്ങാകാശന്തന്നിലപ്പോൾ
ആനായർപ്പിള്ളരാൽ ചൂഴറ്റ കാർവർണ്ണൻ
കാനനന്തന്നിൽ വിളങ്ങുമ്പോലെ
വെണ്ണിലാവാണ്ടുള്ള വെണ്മാടമോരോന്നിൽ
പെണ്ണുങ്ങളോടു കലർന്നുനിന്നു
ചൂതുതുടങ്ങിന ലീലകളോരോന്നിൽ
കൈതുടർന്നീടിനാർ കാമുകന്മാർ
വണ്ടുകളെല്ലാമേ മണ്ടിത്തുടങ്ങീത-
ങ്ങിണ്ടലുകൈവിട്ടു പൊയ്കതോറും
കണ്ണൻ വിളങ്ങിന കാനനന്തന്നിലെ
വിണ്ണവരെല്ലാരും മണ്ടുംപോലെ
അംബുജകാമുകൻ തന്നുടെ കാന്തികൊ-
ണ്ടംബരമേററം വിളങ്ങിനിന്നു
കൌസ്തുഭകാന്തി കലർന്നുവിളങ്ങിന
കൈടഭവൈരിതൻ മാറുപോലെ
തിങ്കളെക്കണ്ടുതൻ വെണ്ണിലാവുണ്ടുണ്ടു
തിണ്ണം തെളിഞ്ഞു ചകോരങ്ങളും
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതന്നാനന[1]കാന്തിക-
ണ്ടാനായ നാരിമാരെന്നപോലെ
പൂരിച്ചുനിന്നൊരു ശീതത്തെക്കൈവിട്ടു
പൂമണന്തന്നിൽ കലർന്നനന്നായ്
പൂങ്കാവിൽനിന്നു വരുന്നൊരുതെന്നലെ-
പ്പൂണ്ടുതുടങ്ങിനാരെല്ലാരുമേ

മേളമെഴുന്ന ശരത്തിനെക്കണ്ടിട്ടു
നാളീകലോചനൻ ബാലരുമായ്
വേണുസ്വരംകൊണ്ടു മാനിനിമാരുടെ
മാനസമേററം മയക്കിനിന്നാൻ
മന്മഥൻതന്നുടെ ബാണങ്ങളേല്ക്കയാൽ
തന്മനമെല്ലാം മറന്നുനിന്നു
വേണുതൻ ഗാനത്തെ മാനിച്ചുപാടിനാ-
രാനായമാനിനിമാരന്നപ്പോൾ
ചൊൽക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ളോരക്കാലമായുള്ള
നൽക്കാലമങ്ങിനെ പോയിതായി

1. ആനനം കണ്ടുകണ്ടാനിയനാരിമാർ.

ഹേമന്തവർണ്ണനം.

ശീതന്തഴച്ചൊരു ഹേമന്തകാലവു-
മാമന്ദംപോന്നിങ്ങു വന്നുതപ്പോൾ
പാലാഴിത്തിരവല്ലോ [1]തൂകുന്നപോലെ നൽ-
പ്രാലേയം തൂകിത്തുടങ്ങീതെങ്ങും
മന്ദമായുള്ളൊരു പങ്കജനാഥൻതൻ-
ബന്ധവം മങ്ങിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
കെല്പില്ലയാഞ്ഞു പക്ഷ്മപ്പൂങ്കാവു തൂകിൽ
[2]കെല്പുമെ വെന്നീടാമെന്നേയുള്ളൂ.
വാരാന്താരന്തികൾ ചെന്നൊരു വാരിജ-
ഭേദങ്ങളെന്നങ്ങ് [3]മയങ്ങീതപ്പോൾ
കാന്തനകാന്തികറഞ്ഞതു കാണുമ്പോൾ
കാന്തമാർകാന്തിയും മങ്ങുമല്ലോ
ചീർത്തു നിന്നുള്ളൊരു ശീതത്തെപ്പൂണ്ടുനി-
ന്നാർത്തന്മാരായിച്ചമഞ്ഞെല്ലാരും
കൈതലംകൊണ്ടു തന്മാറത്തു നന്നായി
സ്വസ്തികബന്ധം തുടങ്ങീതെങ്ങും
വാച്ചുനിന്നുള്ളൊരു കാർപ്പാസംകൊണ്ടൊരോ-
ഷ്പ്പ് സംവേനിയിൽവെച്ചപ്പുക
ള്രൂസരസവും പാവകസേവയു-
മാചരിച്ചീടീ പലർക്കുമപ്പോൾ
ഉദ്യാനംതന്നിൽകളിപ്പതിനാർക്കുമ-
ങ്ങുദ്യോഗമേതുമെഴുന്നില്ലപ്പോൾ
വാതായനങ്ങളും വീതങ്ങളായിതെ
വാരിവിഹാരവുമെവ്വണ്ണമേ
ചന്ദനാലേപവും മന്ദമായ്ന്നതേ
ചന്ദ്രികാസേവയോ പിന്നെയല്ലോ
സുന്ദരമായുള്ള ചന്ദ്രശിലാതല-
മെന്നവരോർത്തതില്ലാർക്കുമപ്പോൾ
സങ്കടമായൊരു വൈധവ്യമാണ്ടുള്ള-
ങ്കമാർ കാങ്കകളെന്നപോലെ
മാലേയം നീക്കി നൽകുങ്കുമമാക്കിനാർ
ബാലികമാരെല്ലാം വാർമുലയിൽ
നാരിമാരാർക്കുമേ വെണ്മകനക്കല്ല
ഹേമമുകുരരിലെ രാഗമെല്ല
മെത്തിനിറഞ്ഞങ്ങു മീതേ വഴിഞ്ഞൊരു
[4]പുത്തനാം ശീതം പൊറാഞ്ഞപോലെ
[5]ആശകളെല്ലാമേ നീഹാരമായൊരു-
നീശാരംപൂണ്ടു കിടന്നുതെങ്ങും
കോകങ്ങളെല്ലാം പുലർന്നുതുടങ്ങിനാൽ
മാഴ്കുന്ന പിന്നെയുമൊട്ടുനേരം
ഊഷരകം പൂകിന സൂകരമൊന്നുമേ
പോകുന്നതില്ല പുലർന്നതെന്നാൽ
മാരഭയാലഭിസാരികമാരായ-
നാരിമാരെല്ലാം പുലർന്നപായാൽ
ദീനതകൂടാതെ പോയിത്തുടങ്ങിനാർ
ജാരതപൂണ്ടൊരു മെവ്വണ്ണമെ

ശീതത്തെത്തൂകുന്ന ഹേമന്തകാലമാം
ഭൂതത്തിൻ കോമരമെന്നപോലെ
ഭൂതലന്തന്നിലെ മാലോകരെല്ലാരും
ചാലെ വിറച്ചുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ദന്തങ്ങളെക്കൊണ്ടു താളംപിടിച്ചിട്ടു
സന്ധ്യയെ വന്ദിച്ചാരന്തണരും
ബാലകപ്പോർ കൊങ്കകൾ വേറായിപ്പോകിലി-
ക്കാലം പുലർന്നിടായെന്നെണ്ണി
കാററിന്നു ചെല്ലുവാൻ പാഴെത്തുംകൂടാതെ
ചേർത്തു തന്മെയ്യോടു മെയ്യുമപ്പോൾ
കാമുകന്മാരെല്ലാം കാമിനിമാരുടെ
വാർമുലതന്നിലേയായിക്കൂടി
മാനിനിമാരുടെ വാർമുല വേറായി
ദീനന്മാരായുള്ള മാനവന്മാർ
മാനസംവെന്തുവെന്താനനം താഴ്ത്തുതൻ-
ജാനുവും പൂണ്ടുകിടന്നാരപ്പോൾ
വേണ്ടാതെനിന്നുള്ള കാമുകന്മാരെയും
പൂണ്ടുതുടങ്ങിനാർ കാമിനിമാർ
വെള്ളമെന്നിങ്ങിനെ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങുമ്പോൾ
തുള്ളിത്തുടങ്ങി വിറച്ചെല്ലാരും
തീയ്യുതന്നുള്ളിലെ തോന്നിത്തുടങ്ങീതെ
തീക്കായവേണമെനിക്കുമെന്നേ
തള്ളിയെഴുന്നൊരു ശീതത്തെയേതുമേ-
യെള്ളോളം കൊള്ളാതെയുള്ളിലെങ്ങും

1. പെയ്യുന്ന. 2. കെല്പിനെ വെന്നിടാമെന്നേയുള്ളൂ. അല്പനായ് വന്നിടാമെന്നേയുള്ളൂ. 3. ചമഞ്ഞിതപ്പോൾ.
4. ശീതം പൊറുക്കാതാഞ്ഞപോലെ. 5. നീഹാരമായുള്ളൊരാശകളെല്ലാമേ.

വെള്ളത്തിൽനിന്നു ജപിച്ചുതുടങ്ങിനാ-
ളുള്ളംതെളിഞ്ഞുള്ള കന്യമാർ

ഹേമന്തലീല.

അങ്ങിനെയുള്ളൊരു ഹേമന്തകാലത്തു
മുൻപിലെമാസത്തിലൻപിനോടെ
മായംകളഞ്ഞുനിന്നാര്യ്യയെസ്സേവിച്ചാ-
രായർകുമാരികമാരെല്ലാരും
കാലംപുലർന്നു തുടങ്ങുന്നനേരത്തു
കാളിന്ദിതന്നിൽ കുളിച്ചുപിന്നെ
നന്മണൽകൊണ്ടു ചമച്ചങ്ങു ദേവിതൻ-
നിർമ്മലമായൊരു മേനിതന്നെ
'കാത്ത്യായനി' യെന്നു കൈതൊഴുതങ്ങങ്ങ-
ളാർത്തിതീർത്തങ്ങളെ പാർത്തുകൊൾവാൻ
കണ്ണനെ ഞങ്ങൾക്കു കാന്തനായ്‌നൽകേണം
വിണ്ണവർനായികേ മായികേ നീ
ഇങ്ങിനെയാചിച്ചു പൂജിച്ചുകുമ്പിട്ടാർ
മംഗലമാരായ കന്യകമാർ
നിത്യമായിങ്ങിനെ സേവിച്ചുപോരുന്ന-
മുഗ്ദ്ധമാരെല്ലാരുമന്നൊരുനാൾ
ദേവിയെപ്പൂജിച്ചു സേവയും ചെയ്തിട്ടു
പോവതിനായിത്തുടങ്ങുന്നേരം
ശീതംകൊണ്ടെല്ലാരുമാതുരമാരായി-
ട്ടാതപമേററ മണൽത്തിട്ടമേൽ
നിന്നു വിളങ്ങിനാർ ധന്യമാരായുള്ള-
കന്യമാരെല്ലാരും കാന്തിപൂണ്ടു
പേശലമായൊരു കേശമഴിച്ചുനി-
ന്നേറുന്ന ശോഭകലർന്നനന്നായ്
മംഗല്യമാണ്ടൊരു ശൃംഗാരവല്ലിതൻ-
മഞ്ഞാതപോതങ്ങളെന്നപോലെ
പുണ്യമിയന്നൊരു നാവുകൊണ്ടെല്ലാരും
കണ്ണന്റെ ലീലയെപ്പാടിപ്പാടി
ആതപമേററങ്ങു[1] ശീതംകൊണ്ടീടുന്നോ-
രാതങ്കം വേറായനേരത്തപ്പോൾ
ഏറുന്ന വീചികളാണ്ടൊരുവാരിയിൽ
നീന്തേണം നാമിപ്പോളെന്നുതോന്നി
പൂഞ്ചേലയെല്ലാം മറന്നു [illegible]
പൂഞ്ചേലയെല്ലാമഴിച്ചുവെച്ചു
പൂന്തേനെവെന്നുള്ള നന്മൊഴിമാരെല്ലാം
നീന്തിത്തുടങ്ങിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
കാനനംപൂകിന കാർവർണ്ണനന്നേരം
കാളിന്ദീതീരത്തു ചെന്നുമെല്ലെ
ചോരനായ്‌നിന്നു നൽ കൂറകളെല്ലാമേ
വാരിക്കൊണ്ടോടിനാൻ തീരമേതാൻ
നീടാർന്നുനിന്നൊരു നീപത്തിന്മേലേറി
പാടിത്തുടങ്ങിനാൻ[2] പാരമപ്പോൾ
[3] കാന്തികലർന്നൊരു കന്യകമാരെല്ലാം
നീന്തിത്തളർന്നങ്ങു നിന്നനേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണനെ വന്നതുകാണായി
കാമിച്ചു നാണിച്ചാർ കണ്ടനേരം
കൂറകൾ ചാരത്തു ചെന്നതുകണ്ടപ്പോൾ
ക്രുശിച്ചുതുടങ്ങിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
വാരുന്നനേരത്തു പേടിച്ചുനിന്നീടിനാർ
വാരിയിൽനിന്നുള്ള ബാലികമാർ
ഓടുന്നനേരത്തു മാനസന്തന്നെയു-
മോടിച്ചാൻ കൂടത്തുടർന്നുപിൻപേ
മാനസംതാൻ ചെന്നു കൂറയും കൊണ്ടുനീ
പോകൊല്ലായെന്നു ചെറുക്കുംപോലെ
നീളത്തിരണ്ടൊരു നീപത്തിന്മേലേറി
നീലക്കാർവർണ്ണൻതാൻ നിന്നനേരം
ചാപലം കാട്ടിനാർ കോപവും കാട്ടിനാർ
വേർപാകിനിന്നൊരു വേഴ്ചയെയും
ക്ഷീണവും നാണവും കാമവും പ്രേമവും
ദീനവും മാനവും കാട്ടിനിന്നാർ
എന്നുനാം നല്ലതെന്നിങ്ങിനെ തങ്ങളിൽ
ചിന്തിച്ചുനിന്നു നരുങ്ങനേരം
കാളിന്ദിതന്നിലെ നീരായിനിന്നൊരു-
നീലത്തുകിലുമുടുത്തുചൊന്നാർ
"പെണ്ണുങ്ങൾവീഴ്ത്തുള്ള വീഴ്പുകൾ വാരുവാൻ
കണ്ണാ! നിനക്കെന്തു തോന്നീതിപ്പോൾ
[4] ആരേലും വന്നിങ്ങു കാണുന്നതാകിലോ
ആചാരമല്ലെന്നു വന്നുകൂട്ടും
ലേഖകൾകാണുമ്പോൾവീഴ്പുകൾവാരുവാ-

1. ശീതം തോന്നീടുന്നോ. 2. പാരംപിന്നെ, 3. കാന്തികലർന്നുള്ള കാമിനിമാരെല്ലാം. 4, ആരാനും.

[1]നാവൊന്നല്ലേതുമിക്കൈകൾകണ്ടാൽ
ആകുലമാരായ ഞങ്ങൾക്ക പാരാതെ
ഗോകുലനായകാ ക്രൂരതാ നീ"
നാരിമാരിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
ധീരനായ്നിന്നുടൻ കണ്ണൻചൊന്നാൻ
"വീഴ്പുകൾ വാരുന്നതാചാരമല്ലെന്നാൽ
വായ്പോട്ട നൽകുന്നതെങ്ങിനെഞാൻ
ക്രൂറകൾ വേണ്ടുകിൽ നീരിൽനിന്നെല്ലാരും
പാരാതെവന്നിങ്ങു വാങ്ങിക്കൊൾവിൻ"
മങ്കിനമാൻകുലം വന്നിങ്ങുകമ്പിട്ടു-
മല്ലവിലോചനമാരെല്ലാരും
ഇണ്ടൽപൂണ്ടിങ്ങിനെ പിന്നെയുംചൊല്ലിനാർ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനാം കണ്ണനോട്
"മാലോകരെല്ലാരും വന്നതുകാണല്ലോ
ലീലയ്ക്കു കാലമിതല്ലചൊല്ലാം
ചാലെച്ചതിയാതെയെങ്ങളെയിങ്ങിനെ
നീലക്കാർവർണ്ണരെ ക്രൂരതാ നീ
മങ്കമാരാരെയാകെ വഞ്ചിച്ചുപോരുന്ന
നിങ്കളവെങ്ങളറിഞ്ഞീലല്ലോ
സങ്കടമെങ്ങൾക്ക വന്നതു കാണല്ലോ
പങ്കജലോചനാ! ക്രൂരതാ നീ.
ഭ്രാന്തുണ്ടിവക്കെന്നു ചൊല്ലുവോരെങ്ങളെ
പാന്ഥന്മാരാരേലും കാൺകിലിപ്പോൾ
നീന്തിത്തളർന്നു വശംകെട്ടന്ത്രതല്ലോ
കാന്തവിലോചനാ! ക്രൂരതാ നീ
[2]വെൺമകേടിങ്ങിനെ കാട്ടിനാലെല്ലാരും
സമ്മതിയല്ലെന്നു ചൊൽവർനിന്നെ
തണ്മനിനക്കു വരുന്നതിന്മുൻപിലെ
കണ്മായമുള്ളോനെ! ക്രൂരതാ നീ
അമ്മമാരെല്ലാരു മങ്ങെങ്ങൾ ചെല്ലാഞ്ഞു
ചെമ്മേ വിളിച്ചു തകക്കുന്നേരം
കോപിച്ചുകൊണ്ടവരിങ്ങുവരുംമുമ്പേ
മാപാപിയെങ്ങൾക്ക ക്രൂരതാ നീ
നിൻചതികൊണ്ടെങ്ങൾ നെഞ്ചകമെല്ലാമേ
ചഞ്ചലമാകുന്നു മാഴ്കിമാഴ്കി

പുഞ്ചിരികൊണ്ടു നീ വഞ്ചനചെയ്യാതെ-
യഞ്ചനവർണ്ണരെ! ക്രൂരതാ നീ
കുററമേചൊല്ലുവോരെല്ലാരും കേൾക്കുമ്പോൾ
പററാ നിനക്കിതു പാർത്തുകണ്ടാൽ
വററാതൊരൻപു പുലമ്പിനിന്നെങ്ങൾക്ക
ചുററത്തിൽ വന്നിങ്ങു ക്രൂരതാ നീ"
ധന്യമാരായുള്ള കന്യമാരിങ്ങിനെ
ഖിന്നമാരായ്നിന്നു ചൊന്നനേരം
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ നന്ദകുമാരകൻ
മുന്നിലെ കന്യമാരെല്ലാരോടും
"പററായെന്നിങ്ങിനെ പത്തുടെ ചൊല്കിലും
കററച്ചിടരുയാൻ തൻ പാദത്താണെ
[3]നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരും വന്നുനിന്നെന്നിയെ-
യങ്ങുവന്നെങ്ങിനെ ക്രൂറനൽകും
പേശിനിന്നിങ്ങിനെ കാലംകളയാതെ
വാശികളഞ്ഞു നൽക്രൂറകൊൾവിൻ"
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലിനൽ പുഞ്ചിരിതൂകിനാ-
നംഗനമാർമുഖം നോക്കി നേരേ
എന്നതുകേട്ടുള്ള കന്യകമാരെല്ലാ-
മേറിയനാണത്തെപ്പൂണ്ടുനിന്നു
കണ്ണൻതൻ മുൻപിലെച്ചെല്ലുനാമെല്ലാരു-
മെന്നങ്ങു തങ്ങളിൽച്ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
നീ മുൻപിൽ നീ മുൻപിലെന്നങ്ങുതങ്ങളി-
[4]ലാമന്ദംചൊല്ലിനാരൊട്ടുനേരം
നാഭിക്കുകീഴുള്ള വെള്ളത്തിലാകുമ്പോൾ
നാണിച്ചുപിന്നെയും വാരിയിലെ
ചാടിത്തുടങ്ങിനാർ നീട്ടററകണ്ണൻെറ
കേടററകണ്മുന കാൺകയാലേ
കണ്ണൻെറ കണ്ണിന്നു വൈരിയായ്പുന്നുത-
പ്പെണ്ണുങ്ങൾ പൂണുന്ന നാണമപ്പോൾ
കാളിന്ദിതന്നുടെ വൈമല്യമെന്നപ്പോൾ
കാർവർണ്ണൻ കണ്ണിന്നു ബന്ധുവായി
നാണിച്ചുപിന്നെയും നാരിമാർ നിന്നപ്പോൾ
നാഭിക്കുമേലുള്ള വെള്ളന്തന്നിൽ
ആനായർനായകൻ കണ്മുനയന്നേരം

1. ഏകലിലേതുമക്കൈകൾക്കെന്നാൽ. ഏകനില്ലേതുമേ കേൾക്കയെന്നാൽ, 2, വേണ്ടാതതിങ്ങനെ.
3. നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരും വന്നെന്നിയെന്നുമേ-യങ്ങുവന്നെന്നും ഞാൻ കൂറനൽവൻ.
4. പേശിത്തുടങ്ങിനാരൊട്ടുനേരം.

മീനങ്ങളായിരുന്നോയെന്നു തോന്നും
ഒട്ടുപോലിങ്ങനെ വട്ടംപോന്നെല്ലാരും
തിട്ടതിപൂണ്ടങ്ങുനിന്നു പിന്നെ
പൊന്നിലെ … കൂറകളാക്കീട്ടു
നാണിച്ചുനിന്നൊരു … മെല്ലെ
വാരിനക്കൂറകൾ വാങ്ങുവതിന്നായി
വാരിജലോചനനോടു ചൊന്നാർ
"ഇങ്ങു വരേണമേയെന്നങ്ങു ചൊന്നപ്പോ-
ളെങ്ങളതിന്നു മടിച്ചില്ലല്ലോ
എങ്ങൾക്കുവന്നൊരു സങ്കടം കണ്ടിനി
മംഗലനായയാനേ കൂറതാ നീ
വാവിട്ടു യാചിച്ചു നിന്നുള്ളോരെങ്ങളെ
കോവലമിങ്ങിനെയാക്കുമാറോ
വാഗിഷ്ടം കൊണ്ടെങ്ങൾ സങ്കടം പോയ്ക്കൂട
വാരിജലോചനാ കൂറതാ നീ
ഇങ്ങിനെവന്നു നീ സങ്കടമാക്കിനാ-
ലെങ്ങിനെ ഞങ്ങൾ പുലർന്നുകൊൾവൂ
നാളെയുമിങ്ങനെ സങ്കടമാകാതെ
നാളീകലോചനാ കൂറതാ നീ
ഇങ്ങിനെ ഞങ്ങളെ കാണുന്ന നേരത്തു-
മെങ്ങുമൊരൻപു പുലമ്പാതൊരുത്തൻ
[1] അംഗജവൈരിതന്നംഘ്രികൾതന്നാണ
[2] മംഗലയെങ്ങൾക്കു കൂറതാ നീ"
നാരിമാരിങ്ങനെ പാരാതെ ചെന്നിട്ടു
കൂറകൾ തായെന്നു ചൊന്ന നേരം
പൂരിച്ചുകൂടാത്ത തന്നുടെ വാഞ്ഛിതം
വാരിജലോചനനൊന്നു ചൊന്നാൻ
"നിങ്ങൾ തുടങ്ങിന മംഗലകർമ്മത്തിൻ-
ഭംഗമോ വന്നുതേ നാരിമാരേ"
കൂറകൾ കൂടാതെ പാവനമായൊരു-
നീരിലിറങ്ങിക്കുളിക്കയാലേ
നിഷ്കൃതിയായിട്ടു ചൊല്ലുന്നു നിന്നു ഞാൻ
ദുഷ്കൃതി പോവാനായ് നിങ്ങൾക്കിപ്പോൾ
ഈശനെ കൈകൂപ്പിനിൽപ്പിനിങ്ങെല്ലാരും
കൂശാതെ കൂറയും വാങ്ങിക്കൊൾവിൻ"
ഒട്ടുപോൽ ചിന്തിച്ചു മട്ടോല്വാണിമാർ
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങിനെ നണ്ണിപ്പിന്നെ

കൈകളാലൊന്നിനെക്കൂറ … ച്ചേർത്തിട്ടു
വൈകാതെ … യോടു കൂപ്പിനിന്നാർ
എന്നതു കണ്ടൊരു നന്ദകുമാരകൻ
തന്നിലെ വെള്ളമേ വാരാഞ്ഞപ്പോൾ
മൂക്കിന്മേൽ കൈവച്ചു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
"മൂർഖമാരായോരേ! കേൾപ്പിൻ നിങ്ങൾ
ഒററക്കൈ തന്നെക്കൊണ്ടീശനെ വന്ദിച്ചാൽ
മറെറക്കൈ ഛേദിപ്പൂവെന്നു ഞായം
എന്നതിനിന്നിനി ദണ്ഡമായ് നണ്ണിനി-
ന്നൊന്നുമേ കൂപ്പുവിൻ ധന്യമാരേ!"
വാരിജലോചനനിങ്ങിനെ ചൊന്നപ്പോൾ
നാരിമാരെല്ലാരും മെല്ലെമെല്ലെ
ആശയം തന്നിലടങ്ങാതൊരാശയാൽ
[3] പേശാതെ ആശകൾ കൂറയാക്കി
നാണം വിലക്കവേ കണ്ണു മടച്ചു തൻ-
പാണികൾ രണ്ടുമായ് കൂപ്പിനിന്നാർ
പൊൽത്താരിൽ ബാണൻ താൻ ചീർത്തൊരു
ണ്ടാത്തു തുടങ്ങിനാനെന്ന നേരം [മോദം പൂ-
ബാണങ്ങളെയ്യേറ്റമ്മാനിനിമാരുടെ
നാണത്തെപ്പോക്കുവാനായില്ലപ്പോൾ
നാണിച്ചുനിന്നവർ കൂറയും കൂടാതെ
മീനമാരാകൊല്ലായെന്നപോലെ
രോമാഞ്ചമായൊരു കഞ്ചുകം കൊണ്ടവർ-
പൂമേനിയെല്ലാം മറച്ചുവപ്പാൻ
കാർവർണ്ണൻ കണ്ണായ കാർമുകിൽ താനപ്പോൾ
കാരുണ്യവാരിയെപ്പെയ്തുപോലെ
പൂവൽമെയ്തന്നിലകന്നുമാർക്കെല്ലാർക്കും
തൂവിയപ്പെണ്ണു [4] പൊങ്ങിനിന്നു
കോപിച്ചു നിന്നൊരു വൈനതേയൻ തന്നെ-
പ്പേടിച്ചു നിന്ന പാമ്പെന്നപോലെ
വമ്പുതാൻ കമ്പിടം വാണിമാരെല്ലാർക്കും
കമ്പവുമുണ്ടായി മെയ്യിലപ്പോൾ
നാണവും പ്രേമവും കൂടിക്കലർന്നൊരു-
നാരിമാർ കണ്മുനയെന്ന നേരം
സൂര്യനും തിങ്കളും ചാരത്തു നിന്നൊരു-
വാരിജലീലയെ കാട്ടിനിന്നു
പാതിവിരിഞ്ഞൊരു പൂക്കളിൽ തേനുണ്ടു

1. അങ്കിക്കനൽക്കണ്ണനംഘ്രികൾതന്നാണ. 2. സങ്കടമാക്കാതെ കൂറതാ നീ. 3. കൂശാതെ. 4. മെഴുന്നുനിന്നു.

പാരം കളിക്കുന്ന വണ്ടു തന്റെ
ലീലയെപ്പൂണ്ടു പുളച്ചുതുടങ്ങീതേ
നീലക്കാർവർണ്ണന്റെ കണ്ണുരണ്ടും
നാരികൾ പാണികൾ നാളിക്കൽ ചെല്ലു
ക്രൂറകൾ വാങ്ങുവിനെന്നുചൊല്ലും [മ്പോൾ
പാണികൾകാട്ടാതെ നിങ്ങളിന്നാരുമേ
ക്രൂറകൾ നല്കു ചൊല്ലുന്നിതേ ഞാൻ
കൈകളെക്കാട്ടിന ബാലികമാരെല്ലാം
വൈകൊല്ലയെന്നപ്പോളൊന്നുചൊന്നാർ
"ഓരോതൻ കൊമ്പിന്മേൽ കെട്ടിന ക്രൂറകൾ
പാരംവലിച്ചുങ്ങ കീറാമോതാൻ
ക്രൂറകളോരോന്നേ വേറെ തിരിഞ്ഞുഞാൻ
പാരാതെ നൽകിനാൻ വാങ്ങിക്കൊൾ നീ"
ഒക്കെവെവ്വേറിങ്ങു നില്ക്കത്തുടങ്ങിനാ-
ലെക്കയ്യിൽമുൻപിൽ ഞാൻ ക്രൂറനല്കു?
വെവ്വേറെ വന്നുനിന്നൊന്നുടെ ചാരത്തു
ചൊവ്വോടെ ചേലകൾ വാങ്ങിക്കൊൾവിൻ;
എന്നുടെ ക്രൂറ പകുത്തു കളഞ്ഞാതെ-
ന്നെന്നോടു പിന്നെ പഴക്കാകൊല്ലാ
നിന്നുടെ ക്രൂറയിലൊന്നു നിനക്കുള്ളിൽ
നിർണ്ണയമുണ്ടെങ്കിൽ വാങ്ങിക്കൊൾ നീ
എന്നങ്ങുചൊല്ലീട്ടു മറെറാരു ക്രൂറയെ-
കന്യകതന്മുൻപിൽ കാട്ടിനിന്നാൻ
കണ്ണന്റെ കണ്മുന നാളിക്കൽ ചെല്ലുമ്പോൾ
മറെറക്കൈ നാളിക്കൽ വെച്ചുകൊള്ളും
ഒറെറക്കൈകാട്ടിനാൾ ക്രൂറയ്ക്കു പിന്നെയും
മറെറക്കൈ നാളിക്കൽ വെക്കയാലേ
ഒറെറക്കൈകാട്ടിന കന്യകതന്നോടു
കോപത്തെ പൂണ്ടൊന്നു ചൊന്നാൻ കണ്ണൻ
ഒറെറക്കൈകാട്ടി,നാലെങ്ങിനെ ഞാനിപ്പോൾ
മറെറക്കൈകാട്ടാതെ നൽകീടുന്നു'
പിൻകൈകൊണ്ടന്നേരം നാളിക്കൽവച്ചിട്ടു
മുൻകൈകാട്ടീടിനാളെന്നനേരം
'ഓരോരോ കൈവെച്ചിട്ടോരോന്നു കാട്ടിനാൽ
ക്രൂറകൾ നിങ്ങൾക്കു നൽകുന്നില്ലേ
കൈകളെ രണ്ടുമുയർത്തീട്ടു കാട്ടിനാൽ
വൈകല്ല്യമില്ലല്ലോയൊന്നിനും താൻ
നേരേ നമുക്കുള്ള ക്രൂറതരുവാനും
പാരാതെ നിങ്ങൾക്കു വാങ്ങുവാനും
ഈ രണ്ടു കൈകളുമൊക്കവേ കാട്ടീട്ടു
നേരേതൻ ക്രൂറകൾ വാങ്ങിക്കൊൾവിൻ
നീട്ടററചേല നിലത്തങ്ങു ചാടീട്ടു
പൂഴിപിരട്ടുവാൻ കൂട്ടല്ല ഞാൻ'
മംഗലമാരായ മങ്കമാരോടവൻ
ഭംഗികളിങ്ങനെ ചൊന്നപിന്നെ
വാരിനക്രൂറകൾ പാരാതെ നല്കിനാൻ
വാരിജനേർമുഖിമാർ കയ്യിലേ
വാരിജനേർമുഖിമാരാം മങ്കമാർ
കൈരണ്ടും കാട്ടിനാർ ക്രൂറക്കപ്പോൾ
പാരെല്ലാമൊന്നായളന്നുള്ള മാധവൻ
ക്രൂറകൾ നൽകിനനേരത്തെല്ലാം
ചാഞ്ചല്യമാണ്ടുള്ള പൂഞ്ചേലമാരെല്ലാം
പൂഞ്ചേലപൂണ്ടങ്ങു നിന്നനേരം
വെണ്ണിലാവുണ്ണുമ്പോൾ തിണ്ണം കാർമുകിൽ
വെൺതിങ്കൾതന്നെ മറയ്ക്കുമാല
അണ്ണാന്നുനിന്നാച്ചകോരത്തിൻവേലയെ
കണ്ണന്റെ കണ്ണിണ പൂണ്ടുനിന്നു
തേൻചൊരിഞ്ഞീടിന തൂമൊഴികൊണ്ടവൻ
വാഞ്ഛിതമെല്ലാമേ നല്കീട്ടുപിന്നെ
പാരാതെപോകെങ്കിലെന്നങ്ങുചൊല്ലിനാൻ
വാരാളും ചായലാരെല്ലാരോടും
നന്മൊഴികൊണ്ടവൻ നൽകിന വാഞ്ഛിതം
നന്നായിവാങ്ങുവാനെന്നപോലെ
മാനസമന്നേരം കണ്ണനിലാക്കീട്ടു
മാനിനിമാരെല്ലാം മെല്ലെ മെല്ലെ
[1]സ്നാനംകൊണ്ടുണ്ടായ ദീനങ്ങളോരോന്നേ
മാനിച്ചു തങ്ങളിലോതിയോതി
പൊന്തിത്തുടങ്ങിന പന്തേലും കൊങ്കയും
ചന്തത്തിലാണ്ടു തൻ വീടുതന്നിൽ
ചെന്നങ്ങുപൂകിനാരിന്ദിര തന്നുടെ
മന്ദിരമായുള്ള സുന്ദരിമാർ

1. നാണം.

വിപ്രപത്ന്യനുഗ്രഹം.

ആയർകുമാരിമാർ പോരായൊരുന്നേരത്തു
മായംകലർന്നവൻ ബാലരുമായ്
വാരുററുനിന്നൊരു കാവുതന്നൂടെപ്പോയ്
മരങ്ങളോരോന്നേ വാഴ്ത്തി വാഴ്ത്തി
കാലംപകൽക്കൊരു പാതിയായ്വരുമ്പോൾ
കാളിന്ദീതീരത്തു ചെന്നനേരം
വെൽകൊണ്ടുനിന്നുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാം
പൈകൊണ്ടുമാഴ്കീത്തളർന്നുചൊന്നാർ
പൈകൊണ്ടു പാരം തളർന്നു ചമഞ്ഞിതേ
പൈതങ്ങളായുള്ള ഞങ്ങളെല്ലാം
അമ്പാടിതന്നാലും ചെന്നെത്തിക്കൊള്ളുവാൻ
വൻപെല്ലാംപോകുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ"
പൈതങ്ങളിങ്ങനെ ചൊന്നോരുനേരത്തു
കൈതവംകൂടാതെ ചൊന്നാൻകണ്ണൻ
"അങ്ങന്മാരല്ലാത വിപ്രന്മാരങ്ങിങ്ങു
ഇങ്ങത്തെ ദീക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നിപ്പോൾ
ദീനന്മാരായുള്ള ഞങ്ങളെക്കാണുമ്പോൾ
മാനിച്ചു നൽകുവോർ ചോറുചെമ്മേ
എന്നതുകേട്ടുള്ള ബാലന്മാരെല്ലാരും
ചെന്നങ്ങുനിന്നിട്ടു ചൊന്നാരപ്പോൾ
"കാളിന്ദീതീരത്തു കാലികൾ മേയ്ക്കുന്ന-
കാർവർണ്ണൻ ചൊല്ലാലെ വന്നു ഞങ്ങൾ
ഖിന്നന്മാരായ്നിന്നു മന്ദമേ പൈകൊണ്ടി-
ങ്ങന്നത്തെ നൽകേണം ധന്യന്മാരേ"!
എന്നതുകേട്ടുള്ള ഭൂദേവന്മാരെല്ലാ-
മേതുമേ മിണ്ടാതെ നിന്നനേരം
ദീനന്മാരായുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാ-
മാനനം താഴ്ത്തിനിന്നൊട്ടുനേരം
കണ്ണന്റെ ചാരത്തു പിന്നെയും ചെന്നിട്ടു
കണ്ണുനീരോലോലച്ചൊല്ലിനിന്നാർ

അഞ്ജനവർണ്ണൻ താനെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
പുഞ്ചിരിപൂണ്ടുടൻ ചൊന്നാൻ പിന്നെ
പത്നിമാർ മേവുന്ന ശാലയിലെല്ലാരും
പാരാതെ ചെല്ലുവിൻ പൈതങ്ങളേ'!

കണ്ണൻതാനിങ്ങനെ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങയോളം
തിണ്ണംനടന്നുടൻ ബാലകന്മാർ
പത്നിമാർമേവുന്നാശാലയിൽച്ചെന്നിട്ടു
മുഗ്ദ്ധരായ്ചൊല്ലിനാർ മുന്നേപ്പോലെ
കണ്ണനെന്നിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോ-
ളെണ്ണമില്ലാതൊരു സന്തോഷത്താൽ
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടുള്ള പത്നിമാരെല്ലാരു-
മൊത്തങ്ങുകൂടികലർന്നുടനെ
നൽച്ചോറുതന്നെയും നൽക്കറിതന്നെയും
വെച്ചുകൊണ്ടോരോരോ ഭാജനത്തിൽ
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ പാപങ്ങൾ വേററ-
പാവനമാരായിപ്പാരമപ്പോൾ
കാളിന്ദീതീരത്തു ചെന്നൊരുനേരത്തു
കാർവർണ്ണൻതന്നെയും കണ്ടാരന്നു
കാർമുകിൽമാലകൾ [1]മാനിച്ചുനിന്നൊരു-
കോമളകാന്തി കലർന്നുനിന്നോൻ
കാഞ്ചനംകൊണ്ടുള്ള കാഞ്ചികൊണ്ടിട്ടേഴും
പൂഞ്ചേലമീതേമുറുക്കിനിന്നായ്
അത്ഭുതമായുള്ള പുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടും
പൊൽപ്പൂററകാന്തിയെ കൈതുടർന്നോൻ
പീലികൾകൊണ്ടിങ്ങൊളിയുമാണ്ടുള്ളോർ
[2]പീതനിറംകൊണ്ടക്കൂറാനനും
പാണികളാലൊന്നു ബാലകൻതന്നുടെ
തോളൊററെഴുന്നകഴുത്തിൽവെച്ചു
മംഗല്യമാണങ്ങുമറേറതിലിങ്ങിനെ
മങ്ങാതപങ്കജംപൂണ്ടുനിന്നോൻ
ഭദ്രനായുള്ളൊരു കണ്ണനെയിങ്ങിനെ
പത്നിമാരെല്ലാരുംകണ്ടനേരം
ചാരത്തുചെന്നവൻ പാദങ്ങൾതന്മുൻപിൽ
ചാലെപ്പോയ്വീണുകിടന്നുപിന്നെ
നൽച്ചോറുതന്നെയുമച്യുതൻതന്മുൻപിൽ
വെച്ചങ്ങുകൂപ്പിനാർവാഴ്ത്തിനോടേ
അച്യുതൻതാനപ്പോളിച്ഛയിൽവെച്ചോരു-
നൽച്ചോറുതന്നെയും വാങ്ങിപ്പിന്നെ
കാരുണ്യമാണ്ടൊരു കണ്ണുകൊണ്ടുനോക്കീട്ടു
പാരംകുളിർപ്പിച്ചാൻമേനിയെല്ലാം
ദീനതപോക്കുന്ന നന്മൊഴികൊണ്ടുടൻ
മാനസന്തന്നെയുമക്കാർവർണ്ണനേ

1. കാമിച്ചു. 2. പീതമായുള്ളൊരു കൂറയുമായ്.

മുക്തിയെക്കാമിച്ചപത്നിമാരന്നപ്പോൾ
മുഗ്ദ്ധവിലോചനനോടു ചൊന്നാർ
"കാലൻവന്നെങ്ങളെക്കോപിച്ചുനിന്നങ്ങു
ചാലപ്പിടിച്ചുവലിയ്ക്കുന്നേരം
ആലംബമില്ലനിൻപാദങ്ങളെന്നിയേ
പാലിച്ചുകൊള്ളണം തമ്പുരാനേ!
അന്നന്നെയിങ്ങിനെജന്മങ്ങളിൽവെ
ന്നുപിറന്നുംമരിച്ചും പിന്നെ
തിട്ടതിപൂണ്ടന്നുതൊട്ടുനാളുണ്ടങ്ങ-
ളൊട്ടേറിപ്പോകുന്നതല്ലയോ! ചൊൽ
വൃക്ഷങ്ങളാകിലും [1] പക്ഷികളാകിലും
[2] മാക്ഷികമാകിലും ഞങ്ങളെല്ലാം
നിൻപാദമുള്ളിലെസന്തതം തോന്നുവാൻ
നിൻകനിവേകണംതമ്പുരാനേ!
ഭക്തമാരായുള്ള പത്നിമാരിങ്ങിനെ
തത്വമറിഞ്ഞുപറഞ്ഞനേരം
മുക്തിദനായുള്ളമുഗ്ദ്ധവിലോചനൻ
പത്നിമാരോടുപറഞ്ഞാനപ്പോൾ
"എന്നിലന്നിങ്ങൾക്കു ഭക്തിയുണ്ടെന്നതു
മുന്നമേതന്നെയറിഞ്ഞുള്ള ഞാൻ
മൽഭക്തിപൂണ്ടുള്ള മർത്ത്യന്മാരാരുമേ
ഗർഭത്തിൽവീഴുന്നോരല്ലയെന്നും
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടിട്ടുശുദ്ധമായുള്ളൊരു-
ചിത്തത്തിലെന്നെനിനച്ചുകൊണ്ടാൽ
നിർമ്മലമായുള്ളൊരുണ്മയെക്കാണുമ്പോൾ
ബ്രഹ്മമാമെന്നോടുകൂടുംനിങ്ങൾ"
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നവരുള്ളത്തിലെങ്ങുമേ
പൊങ്ങിനദീനത്തെപ്പോക്കിപ്പിന്നെ
വൈതാനകർമ്മത്തിൻ വൈകല്യംവാരാതെ
വൈകാതെപോകെങ്കിലെന്നു ചൊന്നാൻ
പത്നിമാരെല്ലാരുമിങ്ങിനെകേട്ടപ്പോൾ
പത്മവിലോചനൻപാദങ്ങളെ
[3] ദുഷ്കൃതംവേരററൊരുൾക്കാമ്പിലൂന്നിനി-
ന്നൊക്കവേപോയങ്ങുശാലപുക്കാർ

പത്നിമാർവന്നതുകണ്ടൊരുനേരത്തു
[4] വിസ്മയംപൂണ്ടുള്ള വിപ്രാഢ്യന്മാർ
കണ്ണന്റെയാചനംകൈക്കൊണ്ടതില്ലെന്നു
ഖിന്നന്മാരായ്നിന്നാർപിന്നെപ്പിന്നെ
കാണ്മതിന്നാരുമേ കംസനെപ്പേടിച്ചു
ചാൺപാദംപോലും നടന്നതില്ലേ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ ബാലന്മാരുമാ-
ത്തുമകവന്നങ്ങിരുന്നു പിന്നെ
സ്വാദുവായ്നിന്നുള്ളൊരോദനംതന്നെയു-
മാദരപൂർവ്വമായുണ്ടുപിന്നെ
കേടററുചാടുന്നധേനുക്കൾപിന്നാലെ-
[5] യോടിക്കഴഞ്ഞുതൻ വീടുപുക്കാൻ.

ഗോവർദ്ധനോദ്ധാരണം.

കാർമുകിൽനേരൊത്തകാന്തികലർന്നോരു-
[6] കാരുണ്യപൂരമക്കാനനത്തിൽ
ബാലകന്മാരുമായ്ക്കാലിയും മേച്ചങ്ങു
ലീലകളാണ്ടു നടന്നകാലം
വിണ്ണവർ നായകൻ തന്നുടെ പൂജയ്ക്കു
തിണ്ണംമുതിർന്നുള്ള ഗോപന്മാരെ
കണ്ടൊരുനേരത്തു കാർമുകിൽ വർണ്ണൻതാൻ
മണ്ടിയടുത്തങ്ങു ചെന്നുപിന്നെ
ചോദിച്ചുനിന്നാനത്താതനോടെല്ലാന്ത-
നേതുമറിഞ്ഞില്ലയെന്നപോലെ
"ആരുടെപൂജയ്ക്കു സാധനമിങ്ങിനെ-
യാരാഞ്ഞുകൊണ്ടന്നു നിങ്ങളിപ്പോൾ
എന്തിതുകൊണ്ടുള്ള കാരിയമെന്നുമ-
ങ്ങെന്നോടുചൊല്ലേണമുള്ളവണ്ണം"
[7] നന്ദനിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
നിന്നോരുനന്ദനും ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ഉത്സവം കൊള്ളേണം വിണ്ണവർ നാഥനു
വത്സരന്തോറുമെന്നുണ്ടുഞായം
വാനവർ നായകൻതന്നുടെ ചൊല്ലാലെ
വാരിയെപ്പെയ്യുന്നു വാരിദങ്ങൾ.
കാലത്തു വേണുന്ന വാരിയെപ്പെയ്യിച്ചു
പാലിച്ചുകൊള്ളുവാൻ പൂജിക്കുന്നു"
താതൻതാനിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
താനുമങ്ങെല്ലാരും കേൾക്കച്ചൊന്നാൻ

1. വല്ലി. 2. മക്ഷി. 3. ദുഷ്കർമ്മം. 4. വിപ്രന്മാരെല്ലാരുമപ്പോഴതേ. 5. ചാടി; പാടി.
6. കാരുണ്യപൂരിതൻ. 7. നന്ദജൻ.

"അച്ഛനെന്തിങ്ങിനെയാരംഭം ചൊന്നതു
നിശ്ചയംകൂടാതെ ചൊല്ലുന്നിപ്പോൾ"
വർഷത്തിൻകാരണം വാസവനെന്നല്ലോ
ഹർഷത്തിന്നുള്ളത്തിൽ തോന്നീതിപ്പോൾ?
നന്ദനത്തിന്നിലെസ്സുന്ദരിമാരുമായ്
മന്ദനായുള്ളോൻപോലങ്ങൊന്നും
ഇഷ്ടമായുള്ളൊരു വൃഷ്ടിയെപ്പെയ്യിച്ചു
പുഷ്ടിയ്ക്കുകാരണം[1]മിന്ദ്രനല്ല
ഭൂലോകവാസികൾ ചെയ്യുന്നാകർമ്മങ്ങ-
ളാലംബമെന്നതോ വന്നുകൂടും
ഉണ്മയെച്ചൊൽകിലോ തന്നുടെ തന്നുടെ
കർമ്മത്തെപ്പൂജിപ്പൂവെന്നേവേണ്ടൂ
ഗോവർദ്ധനത്തിന്റെ താഴ്വരമേൽനിന്നു
ഗോരക്ഷനമ്മുടെ കർമ്മമിപ്പോൾ
ഗോവർദ്ധനത്തെയും ഗോക്കളെത്തന്നെയും
പൂജിപ്പുനാമിപ്പോളെന്നേവേണ്ടൂ
എന്നതംചൊല്ലിനേനെല്ലാരും ചിന്തിച്ചു
സമ്മതിയായതു ചെയ്യിൻ നിങ്ങൾ"
മാനംകലർന്നൊരു ബാലകനിങ്ങിനെ
പേടില്ലയാതെ പറഞ്ഞനേരം
ആര്യന്മാരെല്ലാരുമങ്ങിനെതന്നെയെ-
ന്നാദരവോട്ടു മുതിന്നാരപ്പോൾ

വാസവൻതന്നുടെ പൂജയ്ക്കുകൊണ്ടുന്ന-
സാധനമെല്ലാമേ വല്ലവന്മാർ
ഗോവർദ്ധനന്തന്നെപ്പൂജിപ്പാനായിനാർ
ഗോവിന്ദൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനാലേ
ഭേരീനാദംകൊണ്ടാശാ[2]ഗജങ്ങൾക്കു
പേടിയെപ്പൊങ്ങിച്ചാരങ്ങുപിന്നെ
നൽക്കൊടിതോരണമെന്നുള്ളതെല്ലാമ-
ങ്ങൊക്കവേനിന്നു നിവർന്നുതെങ്ങും
ഗോക്കളെക്കൊണ്ടന്നു ചാലെക്കുളിപ്പിച്ചു
പൂക്കളും ചൂടിച്ചമച്ചുപിന്നെ
തുംഗമായുള്ളൊരു മംഗലശൈലന്ത-
ന്നംഗത്തിലാക്കിനാൻ ഭംഗിയോടേ
ബ്രാഹ്മണരെല്ലാരും കാണ്മതിന്നായിട്ടു
മേന്മേലെവന്നു തുടങ്ങീതപ്പോൾ

ക്ഷീരംതുടങ്ങിന ഗോരസമോരോന്നേ
പൂരിച്ചുകാണായിതോരോദിക്കിൽ
കാമദന്മാരായ ഭൂദേവന്മാരെല്ലാം
ഹോമന്തുടങ്ങിനാരങ്ങുമിങ്ങും
പായസം മേന്മേലെ നിർമ്മിച്ചാരെന്നപ്പോ-
ളായാസംപോലുള്ള ഗോപാലന്മാർ
ധൂപങ്ങൾ ദീപങ്ങളെന്നുതുടങ്ങിന-
സാധനമോരോന്നേ വന്നുകൂടീ
മലയച്ചാറെല്ലാം പൂശിച്ചുമേന്മേലെ
മാലകൾ[3]നീളെത്തൊടുത്താർചെമ്മെ
ബന്ധുരമായൊരു സാധനം കണ്ടിട്ടു
സന്തുഷ്ടന്മാരായി പിന്നെപ്പിന്നെ
പൂതന്മാരായുള്ള ഭൂദേവന്മാരെല്ലാം
പൂജയെപ്പൂരിച്ചുനില്ക്കുന്നേരം
കാർവർണ്ണൻതാനപ്പോൾ കാണുന്നോരെല്ലാ
[4]കാര്യമിതെന്നു തോന്നുംവണ്ണം [ക്കും
വണ്ണംതിരണ്ടൊരു രൂപത്തെപ്പൂണ്ടിട്ടു
വന്നാങ്ങു 'ശൈലം ഞാനെ'ന്നുചൊല്ലി
കാദളം മോദകം പായസജാലങ്ങൾ
ഖാദനംചെയ്തങ്ങു നിന്നാൻപിന്നെ
എന്നതുകണ്ടിട്ടു വിസ്മയിച്ചെല്ലാരും
ചെന്നങ്ങു കുമ്പിട്ടു കൂപ്പിനിന്നാർ

പേശലമാരായ ഗോപികമാരെല്ലാം
കേശവൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനാലേ
മേളത്തിൽവന്നങ്ങു ശൈലത്തിന്മേലേറി
നീളക്കളിച്ചങ്ങു പാടിനിന്നാർ
കള്ളംകളഞ്ഞുള്ള വല്ലവിമാരെല്ലാ-
മുള്ളംതെളിഞ്ഞങ്ങു നിന്നുപിന്നെ
മായംകളഞ്ഞുള്ള ഭൂദേവന്മാർക്കെല്ലാം
പായസം തൂകി നാരാര്യവണ്ണം
ഇഷ്ടമായെല്ലാരും ഭോജനംചെയ്തീട്ടു
തുഷ്ടന്മാരായങ്ങുനിന്നനേരം
അക്ഷീണയായൊരു ദക്ഷിണനൽകി പ്ര-
ദക്ഷിണംവെച്ചങ്ങു കൂപ്പിനിന്നാർ
ഭൂദേവന്മാരെല്ലാമാശിയും ചൊല്ലീട്ടു
മോദിതന്മാരായിപ്പോന്നാരപ്പോൾ

1. ഇന്ദ്രനോതാൻ. 2. ഗണങ്ങൾക്ക. 3. പിന്നെ. 4, കാര്യമിതെന്നങ്ങു.

1 ആരണരെല്ലാർക്കുമാശ്രയമായുള്ളോരു
നാരദനാമവൻ നന്മുനിതാൻ
തിണ്ണംനടന്നുടൻ വിണ്ണിലെച്ചെന്നിട്ടു
വിണ്ണവർ നാഥനെക്കണ്ടുചൊന്നാൻ
"കാണ്മതിന്നാശിക്കൊതിച്ചിങ്ങുവന്നുഞാ-
നാണ്മകളഞ്ഞൊരു നിന്നെയിപ്പോൾ
നാളെയുമിങ്ങിനെ വന്നുടൻനില്ക്കുമ്പോൾ
കാണാമെന്നുള്ളതറിഞ്ഞില്ലല്ലോ
എങ്ങിനിപ്പൂകുന്നു വിണ്ണിനെക്കൈവെടി-
ഞ്ഞെന്നുള്ള തോന്നീയെന്നെവേണ്ടു
ആപത്തും സമ്പത്തും കൂടികലർന്നുള്ള-
താപത്തായുള്ളൊരുകാലമിപ്പോൾ
ദാനവരാരേലുമിങ്ങിനെ ചെയ്താകിൽ
ദീനതയെന്നുള്ളിൽ വാരാഞ്ഞിട്ടും
ഉജ്ജ്വലരായുള്ള മാനവരെല്ലാരും
ധിക്കരിക്കുന്നതിന്നിന്നെയിപ്പോൾ
തൻകനിവുള്ളോർക്കു ഭംഗംവരുന്നേരം
സങ്കടമെന്നുള്ളതുണ്മചെമ്മെ
കൈലാസംതന്നിലെ പോകേണമെന്നപ്പോൾ
കാലെഴുന്നില്ലേതും കാണെനിക്കോ"
എന്നതുകേട്ടൊരു വിണ്ണവർ നായക-
നെന്തെന്നുകേട്ടതു കേട്ടുചൊന്നാൻ
"ഒന്നൊത്തുകൂടിന ഗോപന്മാരെല്ലാരും
നിന്നെപ്പിഴുക്കി നാരിന്നുചെമ്മെ
ഗോവർദ്ധനന്തന്നെ വാസവനാക്കിനാ-
രാബദ്ധഗർവ്വന്മാരായിപ്പിന്നെ
നിന്നുടെ പൂജയ്ക്കു കൊണ്ടന്നസാധന-
മെന്നുടെമുൻപിലെ വൻപിനാലേ
പർവ്വതപൂജയ്ക്കു സർവ്വവുമാക്കിനാ-
രുർവ്വിയിൽനിന്നുള്ള വല്ലവന്മാർ"
എന്നതുകേട്ടൊരു വിണ്ണവർ നാഥൻതാൻ
കണ്ണു ചുവന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
പൊട്ടുന്നെഴുനീറ്റു ഭൂതലന്തന്നിലെ
കഷ്ടിച്ചുനിന്നാനങ്ങൊട്ടുനേരം
വജ്രമാം നിന്നുള്ളൊരായുധംതന്നെയു-
2മുജ്ജ്വലിച്ചമ്മാറുയർത്തിച്ചൊന്നാൻ

"കാട്ടിൽക്കിടന്നങ്ങു കാലിയും മേച്ചുള്ള-
കാട്ടാളർകാട്ടുന്ന ഗോഷ്ഠികളിപ്പോൾ
കഞ്ചുകമാർത്തവർ കണ്ടാൽകണ്ടിച്ചു
ത്തുണ്ടിച്ചുനിന്നിടാതാലോകരി
ഘോരമാമെന്റെ ശംകനൽകുന്നതുണ്ടുഞാൻ
ചോരകൊണ്ടുള്ളൊരു പാരണത്തെ
മാനുഷനായൊരു കണ്ണനെക്കണ്ടല്ലോ
ദേവകൾ നിന്ദയെച്ചെയ്യുന്നതിപ്പോൾ
പണ്ടില്ലയാതൊരു വേലയെച്ചെയ്യുമ്പോൾ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനുമോർക്കവേണം
എന്നതിനിന്നിനി വന്നൊരുദീനത്തെ
നിന്നവൻതാനേ പൊറുത്തുകൊള്ളും"
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നവൻ ചിന്തിച്ചുനിന്നിട്ടു
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാർ വിണ്ണവർകോൻ
"മാരിയെപ്പെയ്യിച്ചു ഗോകുലമെല്ലാമേ
വാരിധിതന്നിലങ്ങാക്കിനേരെ
കൂത്തുപൂണ്ടീടുന്ന മത്സ്യങ്ങൾക്കെല്ലാമ-
ങ്ങുത്സവമാക്കുന്നതുണ്ടുനേരേ
പൂജിച്ചുവെച്ചൊരു പർവ്വതന്താൻവേണം
പാലിച്ചുകൊള്ളുവാനിന്നിവരേ"
ഇങ്ങിനെചൊല്ലിനിന്നംബുദജാലത്തെ-
യംബരംതന്നിലഴിച്ചുവിട്ടാൻ
താനങ്ങുതന്നുടെ വാരണന്തന്മീതേ
മാനമേ പോവതിനായ്തുനിഞ്ഞാൻ

ശൈലത്തെപ്പൂജിച്ചു ഗോപന്മാരെല്ലാരു-
മാലയന്തന്നിലെ പൂകുന്നേരം
മുപ്പാരിലെപ്പേരും മുക്കുവാൻ കെല്പുള്ള
കല്പാന്തമേഘങ്ങൾ പോന്നുവന്നു
കാലമല്ലാത്തൊരു കാലത്തു കണ്ടാലും
3കാളപയോദങ്ങൾ വന്നിതപ്പോൾ
എന്തിതെന്നിങ്ങനെ കണ്ടുള്ളോരെല്ലാരും
ചിന്തിച്ചു തങ്ങളിൽ നിന്നനേരം
പാരിച്ചു നിന്നൊരു പാഴിടി നാദത്താൽ
പാരിടമെങ്ങും കുലുക്കിച്ചുടൻ
വിണ്ണവർ വാരണം തന്നുടെ കയ്യോളം
വണ്ണമെഴുന്നുള്ള തുള്ളികളെ

1 ആരണരെല്ലാരും പോരയൊരുനേരത്തു-
നാരദനാകുന്ന മാമുനിതാൻ.
2. ഉച്ചത്തിലാമ്മാറു. 3. നീല.

തൂകിത്തുടങ്ങീതങ്ങാകാശം തന്നിലെ
പാകിനിന്നീടുന്ന മേഘമെല്ലാം
പാഴിടി കേട്ടിട്ടു പൈതങ്ങളെല്ലാമേ
പാരം കരഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ഒന്നിനോടൊന്നു കലർന്നങ്ങു നിന്നുള്ള
കന്നുകിടാങ്ങളുമവ്വണ്ണമേ
വൻകാററുവന്നങ്ങു വീതുതുടങ്ങീട്ടു
വൻകുന്നു കൂടെക്കുലുങ്ങിച്ചെമ്മേ
കാലികളെല്ലാമെ ചാലെ വിറച്ചങ്ങു
നീലക്കാർവർണ്ണനെ നോക്കിനിന്നാർ
ആനായനാരിമാർ തന്മുഖമൊക്കവേ
ദീനങ്ങളായ്വന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
നന്ദൻതുടങ്ങിന വൃദ്ധന്മാരെല്ലാരും
നിന്നുപൊറുക്കരുതാഞ്ഞു ചെമ്മെ
മെയ്യുംവിറച്ചു തൻ കയ്യുംതിരുമ്മിനി-
'ന്നയ്യോ നാമെന്തിനിനില്ല'തെന്നാർ
'പാലിച്ചുകൊള്ളേണം കണ്ണാ!'യെന്നിങ്ങിനെ
വാവിട്ടുചൊല്ലിനാരെല്ലാരുമേ
വിണ്ണവർ നാഥൻതൻ കോപത്തെക്കണ്ടിട്ടു
തിണ്ണം ചിരിക്കുന്ന കണ്ണനപ്പോൾ
തന്നെയുവന്നുള്ളോരെല്ലാരുമിങ്ങിനെ
ഖിന്നന്മാരായതു കണ്ടനേരം
കോരിച്ചൊരിയുന്നോപ്പെമഴകണ്ടിട്ടു
കോഴപ്പെടായിവിനെന്നുചൊന്നാൻ
"ഗോവർദ്ധനത്തോടു യാചിച്ചുനിൽപ്പിനി-
നാപത്തുപോക്കുവൻ നിങ്ങളെല്ലാം
വാനവർ നായകൻ തന്നുടെ പൂജയെ
മാനിച്ചുകൊണ്ടതിവൻതാനല്ലോ
ഇണ്ടലെപ്പോക്കീട്ടു പാലിച്ചുകൊള്ളുംതാൻ
കണ്ടതെയാണ്ടവൻ പിണ്ടത്തിന്നും"
എന്നങ്ങുചൊന്നുള്ള നന്ദകുമാരനെ-
ക്കുന്നോടുചെന്നങ്ങണഞ്ഞു ചെമ്മെ
പെട്ടെന്നു നിന്നവൻ മുഷ്ടിചുരുട്ടീട്ടു
മുട്ടിനാൻ കുന്നിനെയൊന്നു[1] മെല്ലെ
കട്ടക്കിടാവുതൻ കൈത്തലംകൊണ്ടുള്ള
മുഷ്ടിയെത്തന്മെയ്യിലേററനേരം
ഞെട്ടിനിന്നുള്ളോരു കുന്നുതാനെന്നപ്പോൾ
വട്ടന്തിരിഞ്ഞു തുടങ്ങീ ചെമ്മെ
വൃക്ഷങ്ങളെല്ലാം ഞെരിഞ്ഞുതുടങ്ങീതെ
പക്ഷികളെല്ലാം പറന്നുതെങ്ങും
ശാഖികൾ ചേർന്നുള്ള വാനരയൂഥങ്ങൾ
ചാടിത്തുടങ്ങീതു കാടുതോറും
തിട്ടതിപൂണ്ടുള്ളോരെട്ടടിമാനെല്ലാം
വട്ടത്തിൽനിന്നങ്ങുഴന്നിതെങ്ങും
കന്ദരന്തന്നിലെ മന്ദിരമാണ്ടുള്ള
കിന്നരരെല്ലാരും ഖിന്നന്മാരായ്
ഒന്നിച്ചുനിന്നുള്ള പന്നികളെല്ലാമേ
കുന്നിലെ ചാടിക്കരുക്കിനിന്നു
കമ്പത്തെപ്പൂണ്ടുള്ള വൻപുലിക്കൂട്ടങ്ങൾ
സംഭ്രമിച്ചോടീതെയങ്ങുമിങ്ങും
വേട്ടയ്ക്കുവന്നുള്ള കാട്ടാളരെല്ലാരു-
മാട്ടിത്തുടങ്ങുന്നുയെന്നുനണ്ണി
കാട്ടുപോത്തെല്ലാമേ ചാട്ടംതുടങ്ങീത-
[2]ങ്ങാട്ടിന്നുമുട്ടിലെ കാട്ടികളും
കാട്ടാനക്കൂട്ടങ്ങൾ കൂട്ടം പിരിഞ്ഞുനി-
ന്നോട്ടം തുടങ്ങീതാക്കാട്ടിലപ്പോൾ
ചേണാററ നിന്നുള്ളോരേണക്കിടാങ്ങളും
ദീനങ്ങളായങ്ങു പാഞ്ഞുവന്നു
ശാർദ്ദൂലന്തന്നോടു ചേർന്നു തുടങ്ങീതെ
ശാർദ്ദൂലപോതങ്ങളേണങ്ങളോടും
മുഷ്ടിയേററുള്ളോരു നോവുകൊണ്ടന്നേരം
[3]വൃഷ്ടിയായുള്ളോരു കുന്നേറിതും
പാരം ചൊരിഞ്ഞിട്ടു സിംഹങ്ങൾ തന്നുടെ
ഘോരമായുള്ളോരു നാദത്തിന്റെ-
മാറെറാലികൊണ്ടങ്ങു കന്ദരവാകെക്കൊണ്ട-
ണ്ടേററം കരഞ്ഞാനക്കുന്നുമപ്പോൾ
ഇങ്ങിനെ കണ്ടോരു നന്ദകുമാരകൻ
പൊങ്ങിച്ചു നിന്നാനക്കുന്നുമെല്ലെ
വാമമായുള്ളോരു പാണിതലം കൊണ്ടു
വാട്ടററുനിന്നങ്ങുയർത്തിച്ചൊന്നാൻ
"എൻകയ്യിൽനിന്നൊരുവൻകുന്നിൻകീഴിലെ
വന്നിങ്ങു നുഴഞ്ഞിൻ നിങ്ങളെല്ലാം"
വല്ലവന്മാരെല്ലാമെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
വല്ലവിമാരോടു കൂടിച്ചെമ്മെ

1. തിണ്ണം. 2. കാട്ടിന്നു 3. നിർഝര. നിഷ്ഠുര.

ബാലകന്മാരെയും പൂണ്ടുകൊണ്ടങ്ങിനെ
ചാലെ നടന്നതിൻ കീഴിൽപ്പുക്കാർ
കന്നുകിടാങ്ങളും കാലിയും മററെല്ലാം
കുന്നിൻ കീഴിലങ്ങായനേരം
താനങ്ങുതന്നുടെ പൊൽക്കുഴലൂതിനി-
ന്നാനന്ദഗാനം തുടങ്ങിനാനേ
മാനിനിമാരെല്ലാം ഗാനങ്ങൾ കേട്ടപ്പോ-
ളാനന്ദലീനമാരായിനിന്നാർ
ഉററവരായിട്ടു ചുററും വിളങ്ങിന-
മററുള്ളോരെല്ലാരുമെവ്വണ്ണമേ
പൈകൊണ്ടുമേവുന്ന ദീനത്തെയന്നേരം
പൈതങ്ങൾപോലുമറിഞ്ഞുതില്ലേ
'വൻകന്നുചൂടീട്ടു വൻമഴ പെയ്യുമ്പോൾ
എൻകുലം കാക്കുന്ന കുന്നുതാനേ'.
നിൻകനിവേകിനിയെന്നങ്ങനീയെങ്ങടെ
സങ്കടംതീപ്പാനായ്കുമ്പിടുന്നേൻ
മാരിവരുന്നാകിൽ നൽകുക പൂട്ടുവാ-
നാരുമൊരുത്തരും താരാഞ്ഞതാരോ?
കുന്നുചുമന്നിട്ടു വെണ്ണചുമന്നുള്ളോ-
രുണ്ണികളേവുന്നതില്ലയോ? ചൊൽ
കുന്നുചുമക്കുന്നോരെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചോ
വെണ്ണചുമന്നിട്ടു ശീലിച്ചു നീ?
വെണ്ണയെന്നോർത്തിട്ടു കുന്നിനെയങ്ങനെയും
[1]മെല്ലവേ വായിലങ്ങാക്കൊല്ലാതെ"
തുമ്പുരു നാരദൻ മുമ്പായോരെല്ലാരും
വന്നടനിങ്ങിനെ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ
"കുന്നിൻെറ കീഴിലേന്തുന്നൊരു നിങ്ങളീ-
ക്കുന്നുതാൻ വീഴുമെന്നോർത്തിടേണ്ടാ"
പൈതലായുള്ളോരു കണ്ണൻെറ ചൊൽകേട്ടു
പൈതങ്ങളോടു കലർന്നെല്ലാരും.

വാനവർനായകൻ വല്ലവന്മാരുടെ
ദീനതകാണ്മാനായ്നിന്നാനപ്പോൾ
മാധവൻതന്നെയും വല്ലവന്മാരെയും
ബാധകൾ കൂടാതെ കാണുകയാലെ
തള്ളിയെഴുന്നൊരു കോപമടങ്ങിനി-
ന്നുള്ളംതെളിഞ്ഞുടൻ നിന്നനേരം
മാരിയെപ്പെയ്യിച്ചു മാധവനോടല്ലാം
നേരിട്ടുനിന്നു ഞാനെന്നുനണ്ണി
ദീനതപൂണ്ടുതന്മാനസന്തന്നിലെ
നാണവും പൂണ്ടങ്ങു നിന്നുപിന്നെ
മേഘങ്ങളെല്ലാമേ പോകെന്നുചൊല്ലിനാൻ
നാകികൾ നായകനാകുലനായ്
മന്നിലങ്ങൂന്നിന പാദങ്ങളൊന്നുമേ
പിന്നെമറിച്ചു [2]ചലിപ്പിയാതെ

ഏഴുനാളിങ്ങനെ പേമഴപെയ്യുമ്പോൾ
കോഴകൾ കൂടാതെ നിന്നാൻ കണ്ണൻ
മേഘങ്ങൾ വേറായിമേളം കലർന്നുള്ളോ-
രാകാശം കണ്ടൊരു കണ്ണൻ ചൊന്നാൻ
'നിർഗ്ഗമിച്ചാലുമിന്നിങ്ങളിന്നെല്ലാരും
വൃഷ്ടിയായുള്ളതു പോയിതായി'
കുന്നിൻകീഴുള്ളോരെല്ലാരുമെന്നപ്പോൾ
കന്നുകിടാങ്ങളും കാലിയുമായ്
ഒക്കവേനിന്നു പുറത്തുപുറപ്പെട്ടു
ദിക്കുകളെല്ലാമേ നോക്കിനിന്നാർ
നന്ദകുമാരനും കുന്നിനെയന്നേരം
മന്ദമിറക്കിത്തൻ കയ്യിൽനിന്നും
ഭൂതലന്തന്നിലെ മെല്ലവെയാക്കിനാൻ
ഭൂതങ്ങളെല്ലാമെ കണ്ടിരിക്കെ
എന്നതു കണ്ടൊരു ഗോപന്മാരെല്ലാരും
മെന്തിതെന്നിങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചപ്പോൾ
ആനായർകോനായ കാർമുകിൽവർണ്ണനെ
[3]മാനുഷനല്ലെന്നു സംശയിച്ചാർ

ഇന്ദ്രസ്തുതി.

വാനവർകോനായ വാസവനെന്നപ്പോൾ
ദീനനായ്നിന്നുരുങ്ങനേരം
കാർമുകിൽ വർണ്ണൻതൻ കോമളമായൊരു
കാലിണതൻകലേ വീണുപിന്നെ
ലജ്ജയായുള്ളോരു വാരിതൻ പൂരത്തിൽ
മജ്ജനം ചെയ്തങ്ങു നിന്നുചൊന്നാൻ:—
"വന്മദമായൊരു കല്മഷം പൂണ്ടുനി-
ന്നെന്മന മെങ്ങുമേ മങ്ങുകയാൽ

1. ഉണ്ണുവാൻ. 2. ചലിപ്പിക്കാതെ-ചലിപ്പിയാതെ. 3. മാനവ.

നിൻപാദമെങ്ങുമേ കാണാഞ്ഞുനിന്നിട്ടു
ഖിൻപ്പുതുടങ്ങീതേൻ തമ്പുരാനേ!
ഉന്മത്തരായവർ പേപറഞ്ഞാലെന്നു
സമ്മതരായവരുണ്ടോ ചൊൽവൂ
എൻപിഴ നീയുമിന്നിങ്ങനെയെണ്ണിനി-
ന്നൻപിനെ നൽകേണം തമ്പുരാനേ
എന്നുടെ ദാസനായുള്ളൊരു മാരുക-
നൊന്നുട്ടു ദൂഷിട്ടാനെന്തുപാപം
എന്നതുവേണമേ സന്താപം തോന്നുവാൻ
നന്ദതനൂജനാം തമ്പുരാനേ!
നന്നല്ലയിന്നിവനെന്നോടു ചെയ്തതി-
തെന്നാവൂ തോന്നുന്നതെങ്കിലയ്യോ
നീവളർത്തീടുന്ന പൈതങ്ങളിലൊന്നു
കേവലമില്ലെന്നേ വന്നുകൂട്ടൂ"
വാസവനിങ്ങനെ വാഴ്ത്തിനനേരത്തു
ചാതുര്യം ചൊല്ലിനാൻ വാസുദേവൻ
"വന്മദം പൂണ്ടു നീ സമ്മതിയേറായി
നമ്മെ മറക്കൊല്ലായെന്നുനണ്ണി
നിന്നുടെ പൂജയ്ക്കു ഭംഗത്തെ ചെയ്തു ഞാ-
നെന്നുള്ളതുള്ളത്തിൽ തേറിനാലും
ഐശ്വര്യംകൊണ്ടു തിമിർത്തുതുടങ്ങിനാ-
ലീശ്വരന്മാരെന്നെ കാണ്കയില്ലേ
ഈശ്വരചിന്തയെ കൈവെടിഞ്ഞീടിനാൽ
ശാശ്വതമായതു വന്നുകൂടി
ദുസ്തുതിക്കൂട്ടകിൽ മൽസ്തുതിതന്നിലെ
വിസ്തൃതിവന്നങ്ങു കൂട്ടമെന്നാൽ
ദുസ്തുതിയെല്ലാമേ വെച്ചുകളഞ്ഞിട്ടു
മൽസ്തുതിവേണം നീ കൈക്കൊള്ളുവാൻ"
പുണ്യമിയന്നൊരു വിണ്ണവർ കോനോടു
കണ്ണൻതാനിങ്ങനെ ചൊന്നനേരം

ഗോവിന്ദാഭിഷേകം.

ഗോമാതാവായൊരു ദേവിതാൻ വന്നിട്ടു
പൂമാതിൻകാന്തനെക്കണ്ടുചൊന്നാൾ
"നാന്മുഖൻ ചൊല്ലാലെ വന്നു ഞാനിങ്ങിനെ
നാഥനായുള്ളൊരു നിന്നെക്കാണ്മാൻ"
എന്നങ്ങു ചൊന്നുള്ള ദേവിതാനെന്നപ്പോൾ
തന്നുടെ പാൽകൊണ്ടു മെല്ലെമെല്ലെ
കാർവർണ്ണൻതന്നഭിഷേകത്തെച്ചെയ്തിട്ടു
ഗോവിന്ദനെന്നൊരു പേരുമിട്ടാൾ
ദേവകളെല്ലാരും പാരാതെ വന്നിട്ടു
പൂവുകൾ തൂകിനാരെന്നനേരം
ഭേരിതന്നാദംകൊണ്ടാശകളെല്ലാമേ
പൂരിച്ചുവാഴ്ത്തിനാർ വന്ദികളും
മാമുനിമാരുമങ്ങാനന്ദംപൂണ്ടിട്ടു
മാനിച്ചുമേന്മേലേ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ
വല്ലവീവല്ലഭൻ ചൊല്ലാലെയെല്ലാരു-
മല്ലലെ കൈവിട്ടു പോയനേരം
വിണ്ണവർനാഥനും കണ്ണൻതൻ ചൊല്ലാലെ
തിണ്ണം തെളിഞ്ഞു താൻ വിണ്ണിൽപുക്കാൻ
ജംഭാരിതന്നെയും സംഭാവിച്ചീടിനോ-
രംഭോജലോചനൻതാനും പിന്നെ
അൻപുകലർന്നുള്ളോരെല്ലാരുമായിട്ട-
ന്നമ്പാടിതന്നിൽ വിളങ്ങിനാൻ താൻ

നന്ദമോചനം.

നോററുകിടന്നൊരു നന്ദൻതാനമെല്ലമെ-
ല്ലാററിലെമുങ്ങുവാൻ ചെന്നനേരം
കാലംപുലർന്നുതുടങ്ങുന്നതിന്മുൻപെ
ചാലെപ്പോയ്ചെന്നതു കണ്ടുകൊണ്ടാൻ
പാശിതൻ ഭൃത്യനായ്‌നിന്നൊരു ദാനവൻ
പാരാതെ ബന്ധിച്ചു കൊണ്ടുപോയാൻ
നന്ദനെക്കാണാഞ്ഞു നിന്നൊരു ഗോപന്മാർ
നന്ദനനാകിന കണ്ണനോടായ്
ചെന്നങ്ങു ചൊല്ലിനാർ "മുങ്ങിനനേരത്തു
നന്ദനെക്കണ്ടില്ല"യെന്നിങ്ങനെ
അച്യുതൻതാനുംതന്നച്ഛനെക്കാണ്മാനാ-
യിച്ഛപൂണ്ടന്നേരം കാളിന്ദിയിൽ
വേഗത്തിൽച്ചെന്നങ്ങു തേടിത്തുടങ്ങിനാൻ
വേദത്തെ പണ്ടുതാനെന്നപോലെ
വാരിയിലെങ്ങുമേ കാണാഞ്ഞനേരത്തു
വാരിധിപാലകന്നുള്ളേടത്തും
നേരേപോയ്ചെന്നുതുടങ്ങിനാനല്ലവേ

കാരുണ്യവാരിധിയായവൻതാൻ
വാരിജലോചനൻ വന്നതുകണ്ടപ്പോൾ
വാരിധിപാലകൻ പാരാതെ താൻ
മുൻപിലെ നൽകിനാൻ നന്ദനനെത്തന്നെയും
കമ്പിട്ടുകൂപ്പിനിന്നാൻപിൽച്ചൊന്നാൻ
"നിന്നുടെചേവടി ചാരത്തുകാണ്മാനായ്
നന്ദനെ ഞാനിങ്ങു കൊണ്ടുപോന്നു
അച്ഛനെക്കൊണ്ടുപോന്നതൽപിണച്ചാനെ-
ന്നിച്ഛപിഴയ്ക്കൊല്ലാ തമ്പുരാനേ!"
ഇങ്ങിനെ ചൊല്ലിനാന്മുത്തുകളെക്കൊണ്ടും
പൊങ്ങിനരത്നങ്ങൾകൊണ്ടും പിന്നെ
പൂജിച്ചുനിന്നുകൊണ്ടുള്ളിലെ മോദത്തെ-
പ്പൂരിച്ചാൻ [1]പിരീശനാവണ്ണം
പൂജിതനായൊരു ദേവകീ നന്ദനൻ
പോവതിനായിത്തുനിഞ്ഞുപിന്നെ
അച്ഛനന്താനുമായാദരവോടട-
നിച്ഛയിൽപോന്നിങ്ങു വന്നനേരം
ഗോപന്മാരെല്ലാരുമത്ഭുതമായ് നന്ദ-
ഗോപരെച്ചെന്നങ്ങു കണ്ടാരപ്പോൾ
ദീനയായ്നിന്നയശോദയുമന്നേരം
മാനിച്ചുനോക്കിനാൾ നന്ദൻതന്നെ
തോയത്തിൽകണ്ടുള്ള വസ്ഥകളോരോന്നേ
തോയപൻ തന്റെ സമൃദ്ധിയേയും
വല്ലവനാഥനാം നന്ദൻതാൻ നന്നായി
ചൊല്ലിനാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
വിഘ്നമകന്നുള്ള ഗോപന്മാരെല്ലാരും
വിസ്മയമാണ്ടുനിന്നൊട്ടുനേരം
കാർവർണ്ണൻതന്നോടു കൂടിക്കലർന്നു തൻ-
കാരിയമോരോന്നിൽ കൈതുടർന്നാർ

സന്ധ്യാവർണ്ണനം.

നന്ദനംവെന്നൊരു വൃന്ദാവനന്തന്നിൽ
നന്ദസുതൻ പണ്ടു നിന്നകാലം
അന്നൊരുനാളങ്ങു പങ്കജവല്ലഭൻ
മന്ദമാറഞ്ഞങ്ങു പോകുംനേരം
മണ്ഡലന്താനങ്ങു മന്ഥരമായൊരു-
മണ്ഡനമായി വിളങ്ങീതപ്പോൾ
പശ്ചിമദിങ്നാരികച്ചണിക്കൊങ്കയി-
ലിച്ഛയിലിട്ടൊരു താലിപോലെ
അന്തണരെല്ലാരുമാദരവോടങ്ങു
സന്ധ്യയെ വന്ദിച്ചു നിന്നാരപ്പോൾ
പാന്ഥന്മാരോരോരോ പൂരിലകംപൂവാൻ
പാരംനടന്നു തുടങ്ങീതെങ്ങും
ധേനുക്കൾ തങ്ങളെ പാലിയ്ക്കുന്നോരുമാ-
യാലയ്ക്കലാമ്മാറു ചെന്നുപുക്കു
പ്രേമംതഴച്ചുള്ള കാമുകന്മാരുമ-
ങ്ങാമോദംപൂണ്ടു തെളിഞ്ഞുനിന്നാർ
ജാരന്മാരെല്ലാരും നാരിമാർ വീട്ടിന്നു
ചാരത്തെക്കോടകം തേടിനാരേ
ദൂതിമാരങ്ങുതാൻ ദൂതന്മാരിങ്ങുടൻ
ദൂരെനടന്നുതുടങ്ങീതെങ്ങും
മാലകളോരോന്നേ ചേടിമാരെല്ലാരും
ചാലെത്തൊടുത്തു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
പക്ഷികൾ തങ്ങളിൽ കൂകിവിളിച്ചോരോ
വൃക്ഷങ്ങൾ തന്മേലെച്ചെന്നുപുക്കു
കോകങ്ങളെല്ലാമെ ഗോപതിമണ്ഡലം
കോപിച്ചുനോക്കിയിരുന്നുടനെ
ത്തുമതിരണ്ടൊരു പേടമുഖന്തന്നെ-
പ്രേമമിയന്നങ്ങു നോക്കുംപിന്നെ
താമരനൂലങ്ങു കൊത്തിവലിച്ചുടൻ
കാമിനി [2]വായിൽ കൊടുക്കുംമെല്ലെ
നീലിമകോലിന വേലയെക്കണ്ടിട്ടു
നീളെ നെടുതായി വീർക്കും പിന്നെ
വാപികതന്റെ തീരത്തെ നോക്കീട്ടു
മാഴ്കിത്തളർന്നൊന്നു കൂകും പിന്നെ
പക്ഷതികൊണ്ടു തൻ പക്ഷിണിതന്നെയ-
ങ്ങക്ഷമനായിത്തഴുകിനിന്നു
നെഞ്ചകന്തന്നിലെ പഞ്ചശരംനട്ടു
ചഞ്ചുപുടന്തന്നെ വായ്ക്കൊണ്ടുടൻ
'പോകുന്നേനെങ്കിൽ ഞാനെന്നങ്ങ്'ചൊല്ലീട്ടു
ത്തൂകിത്തുടങ്ങീതേ കണ്ണുനീരും
കസ്തൂരികൊണ്ടുള്ള പത്തിക്കീററമ്പോടു

1. പാരിയുമായവണ്ണം. 2. കയ്യിൽ.

പുത്തന്മുലതന്നിൽ ചേർത്തുചെമ്മേ
കാന്തൻ വരുംവഴി നോക്കിത്തുടങ്ങിനാർ
പൂന്തേന്മൊഴികളും മെല്ലെ മെല്ലെ
അസ്താചലന്തന്നിൽമെത്തിയിരുന്നൊരു-
പുത്തൻനിറമാണ്ട ചെമ്പരുത്തി
ഒക്കെ വിരിഞ്ഞു പരന്ന കണക്കെയ-
ട്ടിക്കുകളൊക്കെച്ചുവന്നുതപ്പോൾ
തിണ്ണംനടന്നുടനർക്കൻതാൻ തേരുമാ-
യർണ്ണവന്തന്നിൽ പതിക്കുന്നേരം
[1]ബാഡവനാകിന പാവകൻ തൻകലെ
വേഗത്തിൽ ചെന്നങ്ങു വീഴ്കയാലെ
ജ്വാലകൾ മാലമായ് കത്തിയെഴുന്നിട്ടു
ചാലെച്ചുവന്നതോയെന്നുതോന്നും
ചാലെപ്പതിനാം മാർത്താണ്ഡൻതന്നോട-
ക്കാലത്തു സംഗമമാർന്നുകയാൽ
താരങ്ങളാകിന മുത്തുധരിച്ചിട്ടു
പോകത്തുടങ്ങിനാൾ സന്ധ്യമെല്ലെ
സന്ധ്യയായുള്ളൊരു ബന്ധുരഗാത്രിതാൻ
ചന്തത്തിൽപോയി മറഞ്ഞനേരം
രാത്രിയായുള്ളൊരു താർത്തേന്മൊഴിവന്നു
ചീർത്തൊരു കോമഴിച്ചുചെമ്മെ
നീളെ വിരിച്ചിതോയെന്നകണക്കെയ-
ക്കാളിമകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിതെങ്ങും
മന്മഥൻ താൻ പല ബന്ധുക്കളുണ്ടാവാ-
നംബരമായ കഴനിതന്നിൽ
അന്തിച്ചുവപ്പായ പൊന്നിൻകരിവികൊ-
ണ്ടുന്തിയുഴുതു ചമച്ചുചെമ്മേ
സുന്ദരമായുള്ളൊരിന്ദുവിത്തൻപോടു
മന്ദംവിതച്ചു ചമച്ചപോലെ
കോരകമായൊരു താരകപൂരകം
നേരേവിയത്തിൽ വിളങ്ങിതപ്പോൾ
ചന്തമെഴുന്നൊരു സന്ധ്യയെക്കണ്ടിട്ടു
ചെന്താമരക്കണ്ണനോർത്തുനിന്നാൻ
ഇന്നു ഞാനെന്നുടെ വല്ലവിമാരുമായ്
നന്നായ് രമിക്കേണമെന്നുറച്ചാൻ
തന്മനമായി വിളങ്ങിനോരിന്ദിരാ-
നന്നിനവെല്ലാമറിഞ്ഞുചെമ്മെ
സ്വാമിയായ്മേവിനകാമനെത്തന്നെയും
കോമളനായ്നിന്നു കൈതൊഴുതാൻ
"ഗോവിന്ദൻതന്നുടെ ഗോപികമാരുമായ്
മേവിക്കളിക്കുന്നോനെന്നുകേട്ടു
വൃന്ദാവനന്തന്നിലിന്നെഴുന്നള്ളേണം"-
മെന്നൊരുവാർത്തയുണർത്തിനിന്നാൻ
എന്നങ്ങുചൊന്നതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
സുന്ദരനാകിന മന്മഥൻതാൻ
മേനിയിൽ മേവിന മാനിനിതന്നെയും
മാനിച്ചുനീക്കിയെഴുന്നീററപ്പോൾ
ചാലെത്തികഞ്ഞൊരു ഭക്തിതഴച്ചുടൻ
വേലപ്പെൺകാന്തനെ കൈതൊഴുതാൻ
"എന്നെപ്പോലെന്നുടെ സേവതഴപ്പിപ്പാൻ
ചെമ്മുള്ളകാലമകപ്പെട്ടതു
എന്നതേസന്തതം ചിന്തിച്ചുനിന്നുള്ളോ-
രെന്മനമിന്നു കുളുർത്തുതായി"
എന്നങ്ങുചൊല്ലിന മന്മഥൻ താനപ്പോൾ
മന്ദംമറിഞ്ഞൊന്നു നോക്കിമെല്ലെ
കല്യനായുള്ളൊരു നല്ല വസന്തത്തെ
മെല്ലെവിളിച്ചങ്ങടുത്തു[2]ചൊന്നാൻ
ഇന്നു നമുക്കൊരു മംഗലയാത്രയു-
ണ്ടെന്നാലതിന്നു മുതിർക്കയെന്നാൻ
[3]സമ്മതയാകുന്ന വല്ലഭതന്നെയും
കണ്മുനകൊണ്ടു തളച്ചുമെല്ലെ
[4]നേരേ വിളിച്ചു തൻ ചാരത്തുകൊണ്ടിട്ടു
ദൂരത്തുനീക്കിനാനല്ലലെല്ലാം
കാർകൊണ്ടിരുണ്ടൊരുവാർകൊണ്ടൽവേർ കൊണ്ട-
ക്കാർക്കുന്തൽതന്നെയും ചീന്തിച്ചീന്തി
കുന്ദനിരചെന്നു കുമ്പിട്ടുനില്ക്കുന്ന-
മന്ദസ്മിതന്തന്നിൽ മുങ്ങിനിന്നാർ
ചട്ടററകൈകൊണ്ടു മെല്ലെത്തലോടീട്ടു
വട്ടൊത്തകൊങ്കകൾ രണ്ടുംപിന്നെ
'ഗോകുലനായകൻ മേവുംവനന്തന്നിൽ
[5]പോകടോ നാമെങ്കിലെന്നുചൊല്ലി

1. ബാഡവ. 2. കൊണ്ടോൻ. 3. സമ്മതനാകുന്ന വല്ലഭൻതന്നെയും.
4. ചാലേവലിച്ചു. 5. പോകട്ടെ.

അംഗജനിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
മംഗലയാകിന കാമിനിതാൻ
യാത്രക്കുവേണ്ടുന്ന കോപ്പുപൂണ്ടാൾതന്നുടെ
ഗാത്രത്തിൽ ചേർത്തങ്ങു മുന്നിൽനിന്നാൾ
കാന്തമാകിന വണ്ടിൻനിരതന്നെ-
ച്ചന്തത്തിൽ[1] ഞാണായി മീതെ ചേർത്തു
ചില്ലിക്കൊടിയായ വില്ലോടു ചേർത്തങ്ങു
മല്ലക്കൺകോണായമമ്പുമമ്പും
മേളമിയന്നൊരു സേനയായേറ്റം പിന്ന-
ന്നീലത്തഴയും പിടിച്ചു ചെമ്മെ
താലിയായുള്ളൊരു താലത്തിൽ ചേർത്തങ്ങു
ബാലസ്മിതമായ വെഞ്ചാമരിയും
അല്ലീടമാകിന തേർത്തടന്തന്നെയും
നൽ[2] കിങ്കിണിജാലത്തെ[3] പ്പാർത്തുനിന്നാൾ
ഉള്ളത്തെളിഞ്ഞുള്ളൊരംഗജൻതാനു
തുള്ളിയെഴുന്നുള്ളാരൻപുപൂണ്ടു [പ്പോൾ
മാനിനിതന്മുഖം മാനിച്ചുനോക്കിക്കൊ-
ണ്ടാനന്ദമായ്നിന്നാനൊട്ടുനേരം
കൊങ്കകളാം ചെണ്ടുതമ്മിലണച്ചങ്ങു
സങ്കടംപോക്കിനാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
തിങ്കൾതാനെന്നതു കണ്ടുമയങ്ങിനാൻ
തൻകാലെഴുന്നൊരു കോഴപൂണ്ടു
രോഹിണിതന്മുല ചാലെപ്പുണർന്നിട്ടു
മോഹംപൂണ്ടമ്പിനോടങ്ങുനിന്നാൻ
അംഗജൻതന്നുടെ മംഗലയാനത്തി-
ന്നംഗമായ്നിന്നതൻ ഭംഗിപൂണ്ടു
വണ്ടിണ്ടയെന്നുമകന്ദടിചന്തത്തിൽ
മണ്ടിനടന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ഹസ്തതലന്തന്നിലുള്ള തന്നായൊരു-
പുത്തൻകരിമ്പുവിൽ ചേർത്തു ചെമ്മെ
കെൽപ്പുകലർന്നിനിപ്പാരടക്കുമ-
പുഷ്പശരങ്ങളുമപ്പുറമെ
ആമോദംതിരണ്ടൊരു തന്നാലാകിന
തേർത്തടന്തന്നിൽകരേറി ചെമ്മെ
കോകിലനാദമാം കാളംവിളിപ്പിച്ചു
പോകത്തുടങ്ങിനാനംഗജൻതാൻ
ബന്ധുവായേറ്റവുമിനനല്ലവസന്തവും
ചന്തമായ്പിൻപേ നടന്നാനപ്പോൾ
വെണ്മതിരണ്ടൊരു [4]മറവള്ളത്തുക്കളും
തന്മരം തന്മരം പൂപ്പിച്ചപ്പോൾ
ദേവകീനന്ദനൻ മേവുംവനന്തന്നിൽ
സേവിപ്പാനായങ്ങു ചെന്നുപുക്കു
മാധവമാസവും മന്മഥൻപിന്നാലെ
മാധവനുള്ളേടം ചെന്നണഞ്ഞു

ചന്ദ്രോദയവർണ്ണനം.

ഇന്ദുതാനംബരം തന്നിലെഴുപോയങ്ങു
മന്ദം നടന്നു കിഴക്കുപുക്കാൻ
ഇന്ദ്രദിഗംഗന ചന്ദ്രനെഗ്ഗർഭിച്ചു
നിന്നതു ചൊല്ലീതങ്ങെല്ലാവരോടും
ചാലെ വിളർത്തു ചമഞ്ഞൊരു തന്മുഖം
ചാരുസ്മിതമാണ്ടു നിന്നപോലെ
എൻവരവിനാങ്ങു കാലമായ്ത്തിന്നിതൊ-
യെന്നങ്ങറിവാനായെന്നപോലെ
നല്ലൊരുദയഗിരി തന്മുകളേറി
മെല്ലെന്നു നോക്കിനാനെല്ലാടവും
രാഗവനാകിന രോഹിണീവല്ലഭൻ
വേഗവാനായി വെളിച്ചപ്പെട്ടാൻ
തിങ്ങിയിരുന്നോരിരുട്ടിൻ നിരയെല്ലാം
മങ്ങിമയങ്ങിച്ചമഞ്ഞുടനെ
ആയാസം പൂണ്ടങ്ങു പാതാളലോകത്തു
പോയങ്ങു മിക്കതും പുക്കിതായി
അംബുധിപോലെയങ്ങംബുജലോചനൻ
തന്മനമൊന്നങ്ങു പൊങ്ങീതപ്പോൾ
അംഗജൻ താനും തൻ ബന്ധുക്കളുമായി
വൃന്ദാവനത്തിലകത്തു പുക്കാൻ

വസന്തവർണ്ണനം.

മാകന്ദംതന്മധുവുണ്ടുണ്ടുനിന്നിട്ടു
കൂകത്തുടങ്ങീതെ കോകിലങ്ങൾ
ചെമ്പകന്തൻപൂവും ചാലെപ്പൊഴിച്ചിട്ടു
കമ്പം വരുത്തീതു കണ്ടോർക്കെല്ലാം

1. കാണായി. 2. നല്ലുന്ന. 3. ചേർത്തു. 4. മറവള്ള ദാരുക്കളും.

നാരികൾ പാദത്തിൻ താഡനം കൂടാതെ
നന്നായിപ്പൂത്തിതശോകങ്ങളും
ബാലവസന്തശ്രീ തന്നുടെ കോമള-
നീലമിഴിമുനയെന്നപോലെ
മത്തങ്ങളായുള്ള ഭൃംഗങ്ങൾ ചെന്നപ്പോൾ
പുത്തൻതിലകങ്ങൾ പൂത്തുനിന്നു
വല്ലികൾ ചെന്നങ്ങു നല്ലമരങ്ങളെ
മെല്ലെത്തഴുകി മയക്കിച്ചെമ്മെ
തൊത്തായക്കൊങ്കയും പുത്തൻ തളിരായി
മെത്തുന്നചോരിവാനൽകിനിന്നു
ഉന്മദമാണ്ടുവരുന്നൊരു ഗോപികൾ-
തന്മേനിപോലെ പൂത്തുത്തുചെമ്മെ
പൊന്മേനിയായുള്ള ചമ്പകം പൂത്തുടൻ
ചെമ്മെ വിരിഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
കേതകീവാടികൾ നീളെ വിരിഞ്ഞെങ്ങും
പോതകമായ കടമ്പുകളും
ചൂതവർ കൊങ്കകൾ വേറായിനിന്നോർക്കു
ജാതകത്തിന്നന്തമാക്കിനിന്നു
കുന്ദനിരയെല്ലാം നന്നായ്‌വിരിഞ്ഞിട്ടു
നന്ദസുതന്മുൻപിൽ കാണായപ്പോൾ
അഞ്ചാതെ വന്നിട്ടു വെണ്മപയററുവാൻ
പുഞ്ചിരിതന്നോടണഞ്ഞെന്നപോലെ
ഏന്തുമിരഞ്ഞി മലർതൻ മധുതന്നിൽ
നീന്തിനടന്നുനൽത്തെന്നലെങ്ങും
ലോധ്രങ്ങളായ മരങ്ങളും പൂത്തുട-
നാദ്രങ്ങളായിനൽതേൻചുരന്നു
വല്ലഭന്മാ[1]രുടൽ തന്നെ പിരിഞ്ഞുള്ളോ-
ക്കല്ലലിയററുവാനുള്ളിലെങ്ങും
മല്ലികയും നല്ല മുല്ലാനിരകളും
മെല്ലെ വിരിഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ജ്യോത്സ്നയായുള്ളൊരു സുന്ദരി ചെന്നുട-
നാസ്ഥയായ്‌നിന്നു തഴുകുന്നേരം
നീളെക്കുരുക്കുത്തിമുല്ലകൾ മെല്ലവേ
മേളത്തിൽ പൂത്തു തുടങ്ങീതെങ്ങും
[2]ഇച്ഛതിരണ്ടൊരു പിച്ചകം തൻപൂവു-
മച്യുതൻ കാഴ്ചയായ്‌വച്ചുനിന്നു
കാമൻതനിക്കുള്ളിൽ പ്രേമം തഴപ്പിക്കും-
ചെമന്തിക്കൂട്ടവും പൂത്തുനിന്നു
തിങ്കൾതാനങ്ങല്ലോ തന്മുഖന്താന്നോട-
ങ്ങങ്കത്തൊടുത്തിപ്പോഴെന്നെണ്ണി
ഗോകുലനാരികൾ ചാലെ വരുന്നേരം
വാർകൊങ്കതന്നോടണഞ്ഞു നില്പാൻ
തേൻ പെയ്തുനിന്നുള്ള താമരപ്പൂവെല്ലാം
കൂമ്പിച്ചമഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ഉത്തമനാകിന രോഹിണിതന്മുല-
ക്കസ്തൂരി മെയ്യിൽ പിരണ്ടപോലെ
നീലിമകൊണ്ടു വിളങ്ങിന തിങ്കളും
ചാലെമുളച്ചങ്ങുയർന്നുതപ്പോൾ
അംബരമായ വിതാനത്തിൽ തൂക്കിന-
നിർമ്മലമുല്ലതൻ മാലപോലെ
രശ്മികൾ താണു നിലത്തുപടന്നുടൻ
കശ്മലമായതും പോക്കി നിന്നു
മുഷ്കുതുടന്നൊരു പത്മിനികാന്തൻചെ-
ന്നൊക്കവെ മുപ്പിച്ചു നില്ക്കുമ്പോലെ
ഉമ്പലുറഞ്ഞങ്ങു കൂമ്പിമയങ്ങിനോ-
രാമ്പൽനിരകളും മെല്ലെമെല്ലെ
തൻകരംകൊണ്ടുടനൻപിൽ തലോടീട്ടു
സങ്കടമായതു പോക്കിനിന്നാൻ
കാന്തൻകരംകൊണ്ടു തന്നെത്തൊടുന്നേരം
കാന്തയായ്‌നിന്നകുമുദപതി താൻ
ഏന്തിയെഴുന്നുള്ളൊരാമോദം പൂണ്ടുടൻ
പൂന്തേനാം കണ്ണുനീർ വാർത്തുനിന്നാൾ

വേണുഗാനം.

ഈവണ്ണമുള്ളൊരവസ്ഥയെക്കണ്ടിട്ടു
കേവലനാകിലും ഗോവിന്ദൻ താൻ
തായായിലോകർക്കു നിന്നൊരുമായയിൽ
പോയങ്ങുപുക്കുടൻ മേവിനാനെ
ബാലതപോയിട്ടു യൌവ്വനം വന്നപ്പോൾ
ചാലെത്തന്മേനിയിൽ മേവീതായി
ഇങ്ങിനെയുള്ളതു വിസ്മയമല്ലതാ-
നങ്ങിനെയുള്ളതു മായബലം
ആയർകുലത്തിൽ തഴപ്പിച്ചു വെച്ചതാ-
മായതാനല്ലയോ പണ്ടിവനെ

1. ഉടൻ. 2. പിച്ചകം തൻപൂവു മച്യുതൻ കാഴ്ചയായ് വച്ചുമേളത്തിൽ നിന്നുമെല്ലെ.

യൌവ്വനമിന്നെങ്കിൽ മുൻപിലെ നല്കീട്ടു
വൈഭവം കാട്ടിനാളെന്നു ചേതം
ഓർക്കുന്നു പോകിലമ്മായതൻ വൈഭവ-
മാർക്കുമറിയാവൊന്നല്ല ചൊല്ലാം
അങ്ങിനെ[1] പോകുന്നു നന്ദതനൂജൻതാ-
നിങ്ങിനെയുള്ളോരവസ്ഥയിങ്കൽ
മംഗലമായൊരു ശൃംഗാരം താനങ്ങു
രാഗിമപൂഴിന്നൊരു മേനിയുമായ്
വന്നു[2] വിളങ്ങിതായെന്ന കണക്കെതാൻ
നിന്നു വിളങ്ങിനാൻ സുന്ദരനായ്
ചാലെ നിറന്നുള്ളോരാലിൻമുരട്ടങ്ങു
കോലക്കുഴലുമായ് ചെന്നുടനെ
മേളത്തിൽ പാടിനാൻ കോലക്കുഴൽതന്നെ
താളത്തിൽ വെച്ചു[3] വിളിച്ചാൻപിന്നെ
രാഗങ്ങളോരോന്നു ഗോകുല നായകൻ
മേളം കലർന്നങ്ങു പാടുന്നേരം
വൃന്ദാവനന്തന്നിലുള്ളോരു ജീവികൾ
മാനിച്ചു നിന്നതെ മന്ദംമന്ദം
ഷൾപ്പദമാലകളത്ഭുതമായൊരു-
പുഷ്പരസത്തെ വെടിഞ്ഞുടനെ
ഗാനമായ്മേവിനതേൻകുടിച്ചിടുവാ-
നാനനംതൻകലെചെന്നുപുക്ക
കോകിലജാലങ്ങൾ കോലക്കുഴൽ കേട്ടു
മൂകങ്ങളായങ്ങു നിന്നുപോയി
ചേണുററ വേണുതൻ തേനുററ ഗാനത്തെ
ആററനാദത്തിന്മീതെ കേട്ടു
വേലപ്പെടാതെ താൻ മാനിച്ചു നിന്നിട്ടു
ചാലെപ്പിടിപ്പാനായെന്ന പോലെ
കേകിനിരകളും വേഗത്തിൽ ചെന്നിട്ടു
കൂകിക്കുഴഞ്ഞൊരു കണ്ഠവുമായ്
നീലത്തഴയായ പീലിപ്പുറന്തന്നെ
ചാലെപ്പരത്തി വിരിച്ചു ചെമ്മെ
പാടിത്തുടങ്ങുമ്പോൾ നീടുററ താളത്തി-
ലാടിത്തുടങ്ങീതെ മെല്ലെ മെല്ലെ
പുഷ്പിതങ്ങളായുള്ള മരങ്ങളും
കണ്ണൻ കുഴൽവിളി കേട്ടനേരം
തേനുററുവീഴുന്ന പൂക്കളും ചൊരിഞ്ഞുടൻ
മാനിച്ചു കൊമ്പെല്ലാം താഴ്ത്തി നിന്നു
കഞ്ചൻതൻ നെഞ്ചിനോടൊത്ത കരിങ്കല്ലു-
മഞ്ചിതമായൊരു പാട്ടുകേട്ടു
ഉളവർ മാനസമെന്ന കണക്കനി-
ന്നത്ഭുതമായിച്ചമഞ്ഞുതപ്പോൾ
വേഗത്തിൽപ്പോകുന്ന കാളിന്ദി താനങ്ങു
രാഗത്തെ കേട്ടൊരു നേരത്തപ്പോൾ
ഏറിന വീചികൾ ജാലമകന്നുട-
നേതു[4]മനങ്ങാതെ നിന്നുപോയി
ആനായർകോൻതന്റെഗാനത്തെക്കേട്ടപ്പോ-
ളാനന്ദം പൂണ്ടങ്ങു മീനങ്ങളും
മെല്ലെക്കരയേറി നല്ലൊരു വാൽമിന്നി
ചെല്ലത്തുടങ്ങീതു മുന്നിലപ്പോൾ
മാൺപെഴുന്നോർ ചില മാൻപേടകളെല്ലാം
ചാമ്പിമയങ്ങിന കൺ[5]മിഴിയും
ഒട്ടൊട്ടു ചിമ്മിക്കൊണ്ടിഷ്ടത്തിലൻപോടു
വട്ടത്തിൽ മേവിതേ പെട്ടന്നപ്പോൾ
മന്ഥരമായൊരു കന്ധരന്തന്നെയും
മന്ദം നറുങ്ങു തിരിഞ്ഞുയർത്തി
ചില്ലികളാലൊന്നു മെല്ലെന്നുയർത്തീട്ടു
വല്ലവീ നായകൻ തന്നെ നോക്കി
കണ്ണുങ്ങളാലൊന്നു തിണ്ണം [6]കുലമ്പിച്ചു
കണ്ണൻകുഴൽക്കു കൊടുത്തു ചെമ്മെ
വാകൊണ്ടു പുല്ലെല്ലാം പാതി ചവച്ചങ്ങു
വായ്ക്കുന്ന ബാഷ്പമൊഴുക്കി നിന്നു
കൈതവമററ താൻ കൈതുടന്നോർചിലർ
പൈതങ്ങളേയും മറന്നുടനേ
ചിത്രത്തിൽച്ചേർത്തു ചമച്ചകണക്കെയ-
ന്നിശ്ചലമായൊരു മെയ്യുമായി
തേനുററ ഗാനത്തെ കേട്ടുതുടങ്ങീത-
ങ്ങാനന്ദ ബാഷ്പമൊഴുകി മെല്ലെ
മുല്ലതുടങ്ങിന വല്ലികളോരോന്നേ
വല്ലവീവല്ലഭൻ പാടുന്നേരം
മെല്ലെന്നിറങ്ങി മരങ്ങളിൽ നിന്നങ്ങു
പല്ലവമാണ്ടു തന്മുൻപിൽച്ചെന്നു
കോകങ്ങളെല്ലാമേ മാഴ്കിത്തളത്തങ്ങു
കൂകുമ്പോൾ പാട്ടിനെ കേൾക്കമൂലം

1. പോകുന്നു. 2. വിളങ്ങിതേ. 3. പിടിച്ചാൻ. 4. മറിയാതെ. 5. കണ്ണിണയും. 6. പുലമ്പിച്ചു.

പേടപിരിഞ്ഞുള്ള വേദനപോറാതി
നീടെഴുമാനന്ദം പൂണ്ടുനിന്നു
സിംഹങ്ങൾ കോപിച്ചുള്ളാനമസ്തക-
മാഹനിച്ചങ്ങു വെളിപ്പെടിനാഴ്
കയ്യൊന്നുയർത്തുമ്പോൾ പാട്ടിനെക്കേൾക്കയാ-
ലവ്വണ്ണമങ്ങനെ നിന്നുപോയി
മൂഷികൻപിന്നാലെപാഞ്ഞൊരു പാമ്പുതാൻ
മൂഷികൻ തന്നെത്തൊട്ടുന്നനേരം
ദോഷമകന്നൊരു ഗാനത്തെക്കേൾക്കയാൽ
പൂഷനായങ്ങിനെ നിന്നുപോയി
ഹംസന്താൻ താമരനൂലങ്ങുകൊത്തീട്ടു
ഹംസിമുഖത്തുകൊടുക്കുന്നേരം
പേശലഗാനം കേട്ടങ്ങിനെ നിൽക്കയാൽ
പേശി വലിക്കുന്നുതെന്നു തോന്നും
വ്യാഘ്രവരൻ ചെന്നങ്ങാനക്കിടാവിനെ
ശീഘ്രതരംചെന്നു വായ്ക്കൊണ്ടപ്പോൾ
പാട്ടങ്ങുകേൾക്കയാൽതൻപൈതലെപ്പോലെ
വാട്ടം വരുത്താതെ ചേർത്തുനിന്നാൻ
വാർമെത്തും ഗാനമപ്പങ്കജയോനിക്കു
സാമത്തിൻ ഗാനമായ്മേവിനിന്നു
മുക്തന്മാരായോൎക്കു നിത്യമായ്നിന്നൊരു-
തത്വമെന്നിങ്ങിനെ തോന്നീതപ്പോൾ
ഭക്തന്മാരെല്ലാൎക്കും ചിത്തം മരുപ്പിയ്ക്കും
നൽത്തേൻ കുഴമ്പായി മേവിനിന്നു.
ദോഹളമായിതു പൂമരങ്ങൾക്കെല്ലാം
കാഹളമായിതു കാമനപ്പോൾ
വാഹനമായിതങ്ങുത്തുതങ്ങൾക്കെല്ലാം
മോഹനമായിതു ലോകങ്ങൾക്കും
നാരിമാരെല്ലാൎക്കും മാരൻജപിയ്ക്കുന്ന-
മാരണ മന്ത്രമായ് നേരേവന്നു
അക്കമിയന്നവൻ പാട്ടിനെ വാഴ്ത്തുവാ-
നോക്കിലൊരുത്തൎക്കു മാവോന്നല്ലേ
ആയിരമാനന മാളുമനന്തനും
പെയാസ്സുമത്രെ വാഴ്ത്തുന്നേരം
മുററുമതിന്നു കൊതിക്കയൊഴിച്ചിന്നു
മറെറാന്നും വേണ്ടതില്ലെങ്ങളിപ്പോൾ.

ഗോപികാചേഷ്ടിതം

അമ്പാടിതന്നിലെ വാഴ്കിന്ന ഗോപിമാർ
സംഭ്രമിച്ചോരോരോ വീടുതോറും
ഇമ്പമിയന്നുള്ളോരന്തിയെക്കണ്ടി-
[1]ലമ്പിനാലോരോരോ വേലകളിൽ
കണ്ണനില്ലുള്ളോരു കാമം തഴയ്ക്കയാൽ
തിണ്ണം തളർന്നൊരു മെയ്യുമായി
പാൽക്കുഴതന്നെയെടുത്തങ്ങു ചെന്നിട്ടു
ഗോക്കളെനിന്നു കറന്നാരപ്പോൾ
അക്കമിയന്നുള്ള ചേൽക്കണ്ണിമാർചിലർ
പാൽക്കലമൊക്കവേ തീക്കൽ വെച്ചു
ബാലകൻ തന്നുടെ ലീലകൾ പാടീട്ടു
പാലുതികത്തിനാർ മെല്ലമെല്ലെ
തന്മകൻതന്നെയെടുത്തങ്ങു ലാളിച്ചു
നന്മുലനൽകിനാൾ മറെറാരുത്തി
ഭ്രാതൃജനങ്ങളിരുന്നതിന്മുൻപില-
ങ്ങോദനന്തന്നെയുമാദരവിൽ
ഭോജനഭാജനം തന്നിൽ പകൎത്തങ്ങു
യോജന ചെയ്താളെ മറെറാരുത്തി
വേണുന്ന കാന്തനും താനുമായ്പിന്നെ-
ടൂണുതുടങ്ങിനാളങ്ങൊരുത്തി
മോഹനമന്ദിരം തന്നിലകം പുക്കു
മോദമിയന്നങ്ങു നിന്നുമെല്ലെ
ശില്പമിയന്നൊരു തല്പം വിരിച്ചിട്ടു
നല്പരിചാക്കിനാൾ മറെറാരുത്തി
ഉററോരുമായിട്ടു കട്ടിൽ കരേറിട്ടു
വെററില തിന്നുതുടങ്ങീ ചിലർ
അംഗജന്മുള്ളൊരു ശൃംഗാര പൂജത-
ന്നംഗങ്ങളായുള്ള സാധനങ്ങൾ
ഇഷ്ടതിരണ്ടൊരു മച്ചകം തന്നിലെ
പച്ചപ്പെട്ടുമ്മാറു വച്ചു ചെമ്മെ
പുഷ്പങ്ങളും മററു ചന്ദന കുങ്കുമം
തല്പസമീപത്തിൽ വച്ചുടനെ
മല്ലികമാലയും മുല്ലതൻ മാലയും
നല്ലവിതാനത്തിൽ തൂക്കിമെല്ലെ
കസ്തൂരി തന്നെ പനിനീരിൽ ചാലിച്ചു

1. അമ്പിനവേലകൾ കൈതുടന്നു.

കട്ടിന്മേലൊക്കെത്തളിച്ചു ചെമ്മെ
ദീപിച്ചു നിന്നൊരു ദീപവും വച്ചുടൻ
[1]ധൂപിച്ചുളങ്ങകം തന്നിലെങ്ങും
പാക്കും പഴുക്കയുമാപാദിച്ചുൾപ്പോടു
പാർത്തിട്ടിരുന്നാളെ മറ്റൊരുത്തി
ഉൾച്ചേരും കാമുകൻ താനുമായൻപോടു
മച്ചകം തന്നിലടച്ചുകൊണ്ട്
കച്ചയും കൊങ്കയും നൽകി മയങ്ങിനി-
ന്നിച്ഛയിൽ മേവിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
പാരമെല്ലാം കൊങ്കയിൽ കാന്തനെച്ചേർത്തങ്ങ
ശാന്തമാരായി കിടന്നു ചിലർ
ഏറ്റമു[2]ഴന്നൊരു കാന്തനും താനുമായ്
ചീറ്റം തിരണ്ടേറ്റം നില്ലായാലെ
വേഗത്തിൽ പോയങ്ങ വേറെ കിടന്നിട്ടു
ഖേദനെ കാട്ടിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
പഞ്ചശരങ്ങൾ തൻ നെഞ്ചകം പൂകയാൽ
കിഞ്ചിലഴിഞ്ഞൊരു നീവിയുമായ്
അഞ്ചാതെ ചെന്നങ്ങ കാമുകന്മെയ് ചേർന്നു
കൊഞ്ചിത്തുടങ്ങിനാളങ്ങൊരുത്തി
കണ്ണന്മെയ് തന്നെ നിനച്ചുകിടക്കയാൽ
തിണ്ണമഴലുള്ളിൽ പൊങ്ങിപ്പൊങ്ങി
എണ്ണമില്ലാതൊരു പഞ്ചശരം നേട്ടു
കണ്ണുനീർ വീഴ്ത്തിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
കണ്ണൻനിറമൊത്ത കായാവിൻപൂവിനെ
പുണ്യമിയന്നോരു കണ്ണുകൊണ്ടേ
നോക്കിനിന്നൻപോടു ദീർഘമായങ്ങനെ
വീർത്തുതുടങ്ങിനാളങ്ങൊരുത്തി
കണ്ണുമടച്ചങ്ങുറങ്ങുന്ന നേരത്തു
കണ്ണന്മെയ് തന്മെയ്യിൽ ചേർത്തു കണ്ടാൾ
കണ്ണുണർന്നാത്തുതൻ കാമുകൻ മെയ്തന്നെ
തിണ്ണം തഴുകിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
സംഗമിയന്നൊരു കാമുകൻ മെയ്ച്ചേർന്നി-
ട്ടംഗജനാടകമാടുന്നേരം
പുണ്യമിയന്നോരു കണ്ണന്മെയ് ചിന്തിച്ചു
തിണ്ണം മയങ്ങിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
ത്തുമഞ്ഞുലാവിന കൊങ്കയിൽ ചേർത്തുതൻ-
[illegible]

വാർകുഴലും കാമക്രൂരതൊട്ടമ്പോൾ കണ്ണൻതൻ
നാമത്തെച്ചൊല്ലി വിളിച്ചുടനെ
നാവും കടിച്ചുകൊണ്ടേതുമുണരാതെ
നാണിച്ചുനിന്നാളെ മറ്റൊരുത്തി
അന്തൽ പൊറാഞ്ഞു നൽചിത്രമെഴുതീട്ടു
ഭിത്തിമേലങ്ങവൻ മേനിതന്നെ
അംബുജം വെന്നോരു തിരുമുഖത്തിൽ
ചുംബിച്ചുനിന്നാളങ്ങൊരുത്തി
കണ്ണിന്നു നല്ലോരു കുഴമ്പായൊരു-
കണ്ണന്മെയ്തന്നിലെ ചിന്നെപ്പിന്നെ
സംഗമിയന്നവൾ ചെയ്യുന്ന വേലക-
ളിങ്ങനെയെന്നു ഞാൻ ചൊല്ലവല്ലേൻ
ഗോകുലനാരിമാരേവരേ വേലയി-
ലാകുലമായി നിന്നനേരം
ഉച്ചമിയന്നൊരു ഗാനം പോയ്ചെന്നവർ-
തൻചെവി തന്നിലകത്തുപുക്ക
ഉത്തമമായൊരു മാനസന്തന്നില-
ങ്ങാനന്ദിപ്പിച്ചു തിരുങ്ങിനിന്നു
'പോരിങ്ങ നീ'യെന്നു ചൊല്ലിവലിച്ചിട്ടു
നേരെ നടത്തിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
കാമൻതാനെന്നൊരു ഗാനന്തൻ പിന്നാലെ
കാമിനിമാരുള്ളിൽ ചെന്നു മെല്ലെ
കോമളമാരായ കാമിനിമാരെത്തൻ-
കാമകമാക്കിനാൻ തുങ്കിനാലെ
[3]ക്രന്മേൽ മുളച്ച കൗതുകംപോലെ സങ്കടം
മേന്മേലെ പൊങ്ങിന തേന്മൊഴിമാർ
കൈയ്യും മറന്നാരു മെയ്യും മറന്നാരേ
പൈയ്യും മറന്നാരങ്ങപ്പൊഴുതേ
താൻതാനെടുക്കുന്ന വേലയും കൈവിട്ടു
മന്താർശരഭ്രാന്തിൽ നീന്തിനീന്തി
താന്തനായുള്ളൊരു കണ്ണനാരിന-
കാന്താരം നോക്കിയങ്ങോടിനാരേ
ഏലാചനമാനങ്ങ ലോലമെഴുതീട്ടു-
കാചനമറ്റെയെഴുതും മുൻപേ
ചാരുമഷിക്കോലും ചാലെപ്പിടിച്ചിട്ടു
ചാട്ടം തുടങ്ങിനാളങ്ങൊരുത്തി
കണ്ണങ്ങളിലൊന്നിൽ കുണ്ഡലം ചേർക്കുമ്പോൾ

1. ധൂപിച്ചാൾ മച്ചകം. 2. ഉഴന്നൊരു. 3. ഊന്മേൽ.

കണ്ണന്റെ പാട്ടിനെ കേൾക്കയാലെ
മറ്റേതുമേ ചെയ്കം നിലമങ്ങറിയാതെ
തപ്പിത്തുടങ്ങിനാൾ[1] മറ്റൊരുത്തി
ഗാത്രികതന്നെയും ചാർത്തീയരതന്നിൽ
ചേർത്തുതൻ കൊങ്കയിൽ ക്രാതാനം
ചീർത്തൊരു കൊങ്ക പൊരുത്തു വിയർത്തങ്ങു
വീർത്തുകൊണ്ടോടിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
തുമുത്തുമാലകൾ കാൽച്ചിലമ്പാക്കിനി-
ന്നോമൽച്ചിലമ്പിനെത്തോൾവളയായ്
മെയ്യിലണിഞ്ഞു ചമഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൾ
പയ്യവേ പോവാനായ് മറ്റൊരുത്തി
സമ്മതനാകിന കാന്തനും താനുമായ്
മന്മഥക്രീഡത്തിനണഞ്ഞു ചെമ്മേ
ചാലെ മുലക്കച്ച ചിചിലഴിക്കുമ്പോൾ
കോലക്കുഴൽ വിളി കേട്ടുപാഞ്ഞാൾ
വീടികകയ്യിക്കൊണ്ടു വീടന്മുഖന്തന്നെ
തേടിക്കൊട്ടുപ്പാൻ തുടങ്ങുന്നേരം
ചാടിക്കളഞ്ഞുടൻ ചാലെ പുറപ്പെട്ടു-
ങ്ങോടിത്തുടങ്ങീനാൾ മറ്റൊരുത്തി
അംഗജൻ തന്നോട് സംഗരം തങ്ങൾക്കു
സംഗമിച്ചങ്ങുടൻ നിന്നനേരം
മംഗികലന്നൊരു പാട്ടിനെക്കേട്ടവ-
ളങ്ങിനെ മണ്ടിനാൾ മറ്റൊരുത്തി

ബന്ധുനിവാരണം.

കാന്തന്മാർക്കാർമ്മകാന്തമാരുള്ളിലെ
[2] ഭ്രാന്തിമ്മരുന്നോളം തോന്നീലപ്പോൾ
മാതൃജനങ്ങളും ഭ്രാതൃജനങ്ങളു
മോതിനാർ 'പോകൊല്ലാ' യെന്നുതന്നെ
ബന്ധുക്കളോടുള്ള മററുള്ള ലോകരു-
മെന്തിത്തുടങ്ങുന്നതെന്നു ചൊല്ലി
ചാരത്തുവന്നിട്ടു നാരിമാർ പോക്കിനെ
നേരെതടുത്തങ്ങു നിന്നാരപ്പോൾ
ആർക്കൊരുത്തർക്കും പോക്കുതടുപ്പാനാ-
യൂക്കുപലമ്പില്ലയെന്നോ വേണ്ടൂ
പോക്കുതടുക്കുന്ന ബന്ധുക്കളെക്കാളു-
മൂക്കനല്ലോയങ്ങു നിന്നവൻതാൻ

ഗോപികായാത്ര.

വാട്ടമകന്നൊരു കാട്ടുമരങ്ങളു-
പ്പാട്ടിനെക്കേൾക്കയാലങ്ങു നോക്കി
ചാഞ്ഞുചരിഞ്ഞൊരു നൽവഴിയൂടെപ്പോയ്
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ പാൽമൊഴിമാർ
പ്രേമന്തഴയ്ക്കയാൽ മെയ്യിലെഴുന്നൊരു-
രോമാഞ്ചകഞ്ചുകമാണ്ടു ചെമ്മെ
തേൻതുളുമ്പീജാലങ്ങളേന്തി വിളങ്ങിന
സാന്ദ്രസരോരുഹമെന്നപോലെ
സ്വേദമെഴുന്നുള്ളൊരോമൽ മുഖന്തന്നിൽ
തുമകലന്നൊരു കാന്തിയുമായ്
ചെന്തളിർപോലെ ചുവന്നപത്തങ്ങ-
ചന്തമെഴുന്നൊരു പാദങ്ങളെ
ഞാൻമുൻപിൽ ഞാൻമുൻപിലെന്നങ്ങുത
ലാണ്മതിരണ്ടങ്ങു പേർത്തുകയാൽ [ങ്ങളി-
മൂർത്തുചമഞ്ഞുള്ള കല്ലിലുംമുള്ളിലും
ചേർത്തങ്ങു മണ്ടിനാരാന്തവേഗം
മാരൻതൻവീട്ടിന്നു പൊൽക്കമ്പമായ്നിന്ന
ചാരുക്കളായുള്ളൊരാശ്രുക്കളും
ചാലെത്തളർന്നതങ്ങേതുമറിയാതെ
നീലക്കാർവേണിമാരോടിയോടി
കണ്ണന്മരുവിന കാന്താരന്തന്നിലെ
ചെല്ലത്തുടങ്ങിനാരല്ലലോടെ
തുമകലന്നുള്ള പൂമരമോരോന്നേ
[3] കാമിനിമാരങ്ങു ചെല്ലുന്നേരം
മേനിയിൽ മേവിനാ പൂവുകൾ പൂണ്ടിട്ടു-
ങ്ങാനായമാതർ തന്മുന്നിൽനിന്ന്
കൂകുന്ന കോകില നന്മൊഴികൊണ്ടപ്പോൾ
'സ്വാഗത'മെന്നങ്ങു ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
പൂമയമായുള്ള ലാജങ്ങൾതന്നെയും
കാമിനിമാർ മെയ്യിൽ തൂകിത്തൂകി
പൂന്തേനായ് മേവിനൊരർഘ്യജലംകൊണ്ടു
കാന്തമാർ[4]ക്കാർത്തിയെപ്പോക്കിനിന്നു

[illegible]ത്സമാ[illegible]മം.

നാരിമാരന്നേരം നാഥനായുള്ളവൻ-

1. മെയ്യിലെങ്ങും. 2. ഭ്രാന്തിവരുന്നതും. 3. മാനിനി. 4. ക്ലാന്തി.

ചാരത്തുചെന്നുടൻ നിന്നുമെല്ലെ
ലോചനാദീധിതി ജാലകമാകിന-
മാലകൾ ചാർത്തിനാർ മെയ്യിലെങ്ങും
കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ കണ്മുനയന്നേരം
മാനിനിമാർമുഖം തന്നിൽച്ചെന്നു
മേളമിയന്നുള്ള താമരപ്പൂക്കളിൽ
നീളെനടക്കുന്ന വണ്ടുപോലെ
നന്മൊഴിയാകിന തേൻതുള്ളികൊണ്ടവർ-
കണ്ണങ്ങളെല്ലാം നിറച്ചാൻപിന്നെ
"ചാരത്തു പോരുകെൻ നാരിമാരെല്ലാരും
ദൂരത്തുനിൽക്കുന്നതെന്തിങ്ങനെ
ഇന്നല്ലോയെൻകണ്ണു ചാലെ കുളുർക്കുന്നു-
തിന്നല്ലോയെന്നുള്ളം ചീർത്തുനിന്നു
നിങ്ങളിക്കാനനം തന്നിലെ വന്നതു
മംഗലമായ് വന്നതെങ്ങൾക്കിപ്പോൾ
നിങ്ങളെയിങ്ങനെ ചാരത്തു കാണ്മാനാ-
യെങ്ങൾക്കോ വൻകൊതിയുണ്ടല്ലോതാൻ
നിങ്ങൾക്കുമേവണ്ണമുണ്ടാകിലേയല്ലോ-
യെങ്ങൾകൊതിക്കുന്നതുണ്മയാവൂ"
ഇങ്ങിനെചൊന്നവർ വന്നതിന്മൂലന്താ-
നേതുമറിഞ്ഞില്ലയെന്നപോലെ
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ വല്ലവിമാരോടു
ഖിന്നതയുള്ളത്തിൽ ചേർക്കും വണ്ണം

വനവർണ്ണനം.

"അമ്പാടിതന്നിലിന്നാർക്കൊരുവർക്കും
തണ്ണെട്ടുമാറേതും വന്നില്ലല്ലീ
ഘോരമായുള്ളോരു രാവെന്തു നിങ്ങളി-
ക്കാട്ടിലേപ്പോന്നിങ്ങു നാരിമാരേ
[1]കാട്ടിൽക്കടുവായും കാട്ടാനക്കൂട്ടവും
ചാട്ടം നിറഞ്ഞെങ്ങുമുണ്ടല്ലോതാൻ
വീട്ടിന്നകത്തെയും പേടിക്കും നിങ്ങളി-
ക്കാട്ടിലെപ്പോന്നിങ്ങു വന്നതെന്തേ
കാന്തമായുള്ളോരു കാന്താരന്തന്നിലെ-
ക്കാന്തിയെക്കാണ്മാനായെന്നിരിക്കാം
എങ്കിലോ കണ്ടാലും പൂമരമോരോന്നേ
തങ്കൽപ്പൊഴിഞ്ഞോരു പൂക്കളുമായ്
ഇമ്പം വളർക്കുന്ന ചെമ്പകം തന്നുടെ
കൊമ്പെല്ലാം കണ്ടാലും പൂക്കളുമായ്
തേന്മാവു പൂത്തതു മേന്മേലെ കണ്ടാലും
വല്ലരിജാലങ്ങൾ നല്ലമരങ്ങളെ
മെല്ലെപ്പിടിച്ചങ്ങു പൂണുന്നതും
കോമളനായൊരു രോഹിണീവല്ലഭൻ
തൂമകലർന്നു വിളങ്ങുകയാൽ
ജ്യോത്സ്നയായുള്ളൊരു പാല്ക്കുളികൊണ്ടുട-
നാർദ്രമായുള്ളൊരു ഭൂതലവും
കോകിലം പാടുന്ന പാട്ടെല്ലാം കേട്ടാലും
കോകങ്ങൾ തങ്ങളിൽ കൂകുന്നതും
വേണ്ടുന്നതെല്ലാമെ വെവ്വേറെ കണ്ടങ്ങു
വേഗത്തിൽ പോകയും വേണമല്ലോ
ബന്ധുക്കളെല്ലാരും നിങ്ങളെക്കാണാഞ്ഞി-
ട്ടെന്തോന്നു ചെയ്യുന്നോരെന്നു ചൊൽവൂ
ഗോപന്മാരെല്ലാരും കാണുന്ന നേരത്തു
കോപിച്ചു ചെയ്യുന്ന വേലയെന്തേ?
വൈകല്യമൊന്നിന്നും വാരാതെ കണ്ടങ്ങു
വൈകാതെ പോകണം നിങ്ങളെല്ലാം"

ഗോപികാദുഃഖം.

കണ്ണൻതാനിങ്ങിനെചൊന്നോരുനേരത്തു
പെണ്ണുങ്ങളെല്ലാർക്കും കണ്ണുനീരാൽ
കൊങ്കകൾ രണ്ടിലും തിങ്ങിയിരുന്നോരു-
കുങ്കുമച്ചാറെല്ലാം പോക്കിനിന്നാർ
ദീനതപൂണ്ടുള്ളോരാനനം തന്നെയും
ദീർഘമായ് വീർത്തങ്ങു താഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
കാൽനഖംകൊണ്ടു നിലത്തുവരച്ചുടൻ
കാർവർണ്ണൻ തന്നോടു മെല്ലെച്ചൊന്നാർ
"കണ്ടാലുമിന്നിപ്പോളങ്ങാരാരത്തും
പണ്ടങ്ങളിങ്ങിനെ കണ്ടില്ലെങ്ങും
തേന്മാവുതാൻ ചെന്നു കാഞ്ഞിരക്കായ്കളെ
മേന്മേലെ കാച്ചതു കണ്ടിരിക്കേ

1. കാട്ടി.

മാനസംതന്നെ നീ മാനിച്ചുവെച്ചല്ലൊ
ദീനത ചേൎന്നിതെങ്ങൾക്കിപ്പോൾ
പോവതിന്നോൎക്കുമ്പോൾ വേവല്ലോമേവുന്നു-
താവതോ കേവലമില്ലയല്ലോ"
കേണുതുടങ്ങീനാർ കേശവമുൻപിലെ
വീണുടനിങ്ങനെ വല്ലവിമാർ
കണ്ണൻതൻ മാനസം പെണ്ണുങ്ങൾ കണ്ണിലെ
കണ്ണുനീർ കണ്ടപ്പോൾ ഖിന്നമായി
ഓടിച്ചെന്നങ്ങവൻ കണ്ണുനീർ പോക്കിനാൻ
നീടുററ കൈകളെക്കൊണ്ടുചെമ്മെ

ഗോപീസാന്ത്വനം.

"ഞാനിന്നലീലയായ് ചാലെപറഞ്ഞതി-
ന്നാനപ്പെട്ടിങ്ങിനെ കേഴാമോതാൻ
കോമളമായുള്ളോരോമൽ മുഖമെല്ലാം
തൂമകെട്ടുമാറാഞ്ഞാക്കൊല്ലാതെ
എന്നുമ്പിൽ വന്നുള്ള നിങ്ങളെപ്പോക്കുവ-
നെന്നല്ലോ നിങ്ങൾക്കു തോന്നീതിപ്പോൾ
നിങ്ങൾക്കിന്നൊന്നിലുമുള്ളൻപിനെക്കാണ്മാനാ-
യിങ്ങനെ ചൊല്ലീഞാൻ നിങ്ങളാണെ
ചാരത്തുപോന്നു വരുന്നൊരു നിങ്ങള-
പ്പോരൊല്ലായെന്നോളം ധീരനോ ഞാൻ
എണ്ണാങ്കൻ തന്നോടു നേരൊത്തുനിന്നുള്ളൊ-
രാനനം തന്നെയീ നിങ്ങളുടെ
കാണാഞ്ഞുനിന്നുള്ളിൽ വേദന പൊങ്ങിഞാൻ
കേണതോ നിങ്ങളറിഞ്ഞില്ലല്ലോ"
തൂമതിരണ്ടവനിങ്ങനെ ചൊല്ലീട്ടു
കോമള[1]ക്കള്ളനന്നാരിമാരെ
കേവലം പാടിനിന്നാടിച്ചു പോരുന്ന-
പാവകളാക്കിനാൻ വാക്കുകൊണ്ടു
കാമിനിമാരെല്ലാം കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ
കോമളവാക്കുകൾ കേട്ടനേരം
നീരമാരുള്ളത്തിലേറിന ഖേദന
വേറിട്ടുതേറിനാർ തെററന്നപ്പോൾ
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ നല്ലൊരുതേനിലെ
മുന്നമേമുങ്ങിന വാക്കുകൊണ്ടു
"കണ്ണുനീർവീണു നരുങ്ങമയങ്ങീതി-
ന്നിങ്ങൾമുഖമെന്നു തോന്നുന്നേരം
തൂമകലർന്നൊരു രോഹിണീ വല്ലഭൻ
കോമളനായങ്ങു നിങ്ങളുടെ
ആനനം തന്നോടു നേരൊത്തു നില്പാനായ്
[2]മാനിച്ചുവന്നതു കാൺമിൻ നിങ്ങൾ
ആനനം തന്നോടും ലോചനാബ്ജനോടും
മാനിച്ചു നിന്നൊരു താനംമാനം
എന്നൊരു നേരത്തുതോററങ്ങുതങ്ങളിൽ
ചേർച്ചതുടൎന്നതോ ചേരുവൊന്നൊ
പിന്നെയും പോന്നിങ്ങു വന്നതങ്ങോൎക്കുമ്പോ-
ളെന്നുള്ളിലൊന്നുണ്ടു തോന്നുന്നിത
നേരിട്ടുനിന്നിട്ടു പോരുതുടങ്ങീനാൻ
നേരൊത്തു നില്ക്കാമെന്നോൎക്കവേണ്ട
ചുററത്തിലങ്ങിനെ ചേർച്ചതുടങ്ങീനാൻ
മററുണ്ടിവനൊരു തക്കമിപ്പോൾ
കാനനന്തന്നിലും നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരും
കാലമിവൻതനിക്കുള്ളതത്രെ
ആനനകാന്തികവൎന്നങ്ങു കൊള്ളുവാ-
നാരുമറിയാതെയല്ലയല്ലീ
[3]കൌശലമുണ്ടിവനെന്നുള്ളതങ്ങുമേ
മൂഢന്മാരായോൎക്കു പാഠമല്ലൊ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവരുള്ളത്തിൽ കൌതുകം
പൊങ്ങിച്ചുപിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻതാൻ

വൃന്ദാവനലീല.

"കാലമോ പോകുന്നു യൌവ്വനമിങ്ങിനെ
നാളെയുമില്ലെന്നതോൎക്ക വേണം
മററുള്ളതെല്ലാമെ വെച്ചുകളഞ്ഞിപ്പോൾ
ചുററത്തിൽച്ചെന്നു കളിക്കേണം നാം
കാനനം തന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
മാനിച്ചുനിൽക്കയും വേണമല്ലൊ"
ഇത്തരമിങ്ങിനെ മററും പറഞ്ഞവർ
ചിത്തംകലച്ചുമയക്കുന്നേരം
പെണ്ണുങ്ങളെല്ലാരും കള്ളംകളഞ്ഞുടൻ
കണ്ണനോടുള്ളമിണങ്ങിച്ചെമ്മെ

1. കണ്ണ. 2 ഇച്ഛിച്ചു. 3. കൌടില്യം. കാഠിന്യം.

കയ്യോടു കയ്യേയും മെയ്യോടു മെയ്യേയും
പയ്യവേ ചേർത്തു കളിച്ചുനിന്നാർ
ചാർത്തിയാർ കുങ്കുമമോരോ നാരിതൻനെററിമേൽ
ചേർത്തൊട്ടു കുറിയെന്നപോലെ
നിർമ്മലമായൊരു വെണ്മതിതന്നുടെ
¹വെണ്മതിരണ്ടനിലാവു കണ്ടു
ഒക്കെമടിച്ചു പുളച്ചുതുടങ്ങിനാർ
ദുഃഖമകന്നുള്ള മൈക്കണ്ണിമാർ
    നീടുററ പൂവെല്ലാം നീളെപ്പറിച്ചുടൻ
ചൂടിത്തുടങ്ങിനാരെല്ലാരുമേ
കേടററരാഗങ്ങൾ പാടത്തുടങ്ങിനാ-
രാടിത്തുടങ്ങിനാരാദരവിൽ
ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ ചാടിത്തുടങ്ങിനാർ
പാടിത്തുടങ്ങിനാർ ഗീതങ്ങളും
നന്ദതനൂജനാം നായികമാരെല്ലാരു-
മൊന്നൊത്തുകൂടിക്കളിച്ചു ചെമ്മേ
വൃന്ദാവനം തന്റെ വെണ്മയെക്കാണ്മാനായ്
മന്ദമായങ്ങു നടന്നപ്പോൾ
മുല്ലതുടങ്ങിന വല്ലരീജാലത്തെ
മെല്ലവേ ചേർത്തനമെയ്യിലെങ്ങും
ശാഖകളാകിന പാണികളെക്കൊണ്ടു
ചാലെപ്പറിച്ചുതഴുകുന്നേരം
മെയ്യിലെഴുന്ന വിയർപ്പുകളെപ്പോലെ
പയ്യവേ തേൻതുള്ളി തൂകിത്തൂകി
ചാരുക്കളായങ്ങു ചാലെ നിറന്നുള്ള
ഓരുക്കളോരോന്നേ കണ്ടുകണ്ടു
പൂമണം തങ്ങിന തെന്നൽക്കിടാവിനെ
തൂമകലർന്നുള്ളിൽക്കൊണ്ടുകൊണ്ടു
കോകപ്പിടകളും കേകിനിരകളും
കൂകുന്നതെങ്ങുമേ കേട്ടുകേട്ടു
വണ്ടിനങ്ങളിൽ കൂടിക്കലർന്നുടൻ
മണ്ടുന്നതെങ്ങുമേ നോക്കിനോക്കി
കൂകുന്ന കോകിലം തന്നോടു നേരിട്ടു
ഗീതങ്ങൾ നീതിയിൽ പാടിപ്പാടി
തേനുററ പൂവുകൾ മെല്ലെപ്പറിച്ചുടൻ
മാനിച്ചു മൌലിയിൽ ചൂടിച്ചൂടി
നെഞ്ചിൽ നിറഞ്ഞൊരു കൌതുകംതന്നാലെ
പുഞ്ചിരി സന്തതം തൂകിത്തൂകി
അന്നത്തിൽ പേടയ്ക്കു മെല്ലെ നടത്തംകൊ-
ണ്ടല്ലലെയുള്ളത്തിൽ നൽകിനൽകി
മാരൻതൻ വൻകണമാറിൽ തറച്ചങ്ങു
പാരം നൊന്തുള്ളത്തിൽ വീർത്തുവീർത്തു
മത്തേഭമസ്തകമൊത്ത മുലകന-
ത്തത്തൽ മുഴുത്തുള്ളിൽ വീർത്തുവീർത്തു.
മാധവൻതന്നുടെ മാറുതൻ കൊങ്കയിൽ
മാനിച്ചുനിന്നുടൻ ചേർത്തുചേർത്തു
കുന്തളം കണ്ടുതൻ കൂട്ടരെന്നോർത്തങ്ങു
മണ്ടിവരുന്നൊരു വണ്ടിനത്തെ
ലീലക്കുതൻകയ്യിൽ ചേർത്തൊരു താമര-
പ്പൂവുകൊണ്ടങ്ങുടൻ പോക്കിപ്പോക്കി
ഹാരമായുള്ളൊരു നിർഝര വാരിതൻ-
പൂരമിയന്നുള്ള കൊങ്കകളെ
കുന്നെന്നു നണ്ണീട്ടു ചെന്നങ്ങു ചാരത്തു
നിന്നങ്ങു നോക്കുന്ന മാൻകുലം താൻ
കണ്മിഴി കണ്ടുതൻ ചങ്ങാതിയെന്നോർത്തു
ചെമ്മെ കളിച്ചു തുടങ്ങുന്നേരം
ചേണുററ പൈമ്പുല്ലും ചാലെപ്പറിച്ചുതൻ-
പാണിതലംകൊണ്ടു നൽകി നൽകി
കാർമുകിൽവർണ്ണനോടത്തങ്ങു കൂടിനാർ
കാർവേണിമാരെല്ലാം മെല്ലെമെല്ലെ
    ഇങ്ങനെ പോയങ്ങു ഭംഗികളെങ്ങുമേ
തങ്ങിന പൂങ്കാവിൽ പൂകുന്നേരം
മെല്ലവെ ചൊല്ലിനാൻ വല്ലവീനായക-
നല്ലലും ചായലാരെല്ലാരോടും
“പൂമണമായൊരു കാഴ്ചയും കയ്ക്കൊണ്ടു-
തൂമകലന്നൊരു തെന്നലിവൻ
സേവിപ്പാനായിങ്ങു വന്നതു കണ്ടല്ലൊ
മേവമിപ്പൂങ്കാവുതന്നിലൂടെ
സേവയ്ക്കുവന്നിപ്പോൾ കാലം കൊടുക്കേണം
നാമിപ്പോഴെല്ലാരും നായികമാരേ!”
എന്നങ്ങു ചൊന്നതു കേട്ടൊരു നേരത്തു
മന്ദം നടന്നു തന്മാനിനിമാർ
മേന്മ കലർന്നൊരു തേന്മാവിൻ കൂട്ടത്തിൽ
മേളത്തിൽ ചെന്നുടൻ നിന്നെല്ലാരും

1. തിൻമ.

വിദ്രുമംകൊണ്ടു പടുത്തു ചമച്ചൊരു
പുത്തൻതറതന്മേൽ പുക്കമെല്ലെ
ആയർകുമാരകൻ തന്നുടെ ചൂഴവു-
മാദരവോടണഞ്ഞിരുന്നനേരം
ചാലെവിളങ്ങിനോരാലങ്കാരമുള്ള-
ന്നീലക്കാർവേണിമാരെല്ലാരുമേ
കാർമുകിൽതന്നുടെ ചൂഴും മിളങ്ങിനൊ-
രോമനത്തൂമിന്നലെന്നപോലെ
മന്ദമായ്പ്പോയാരുമെന്നപ്പോളെല്ലാരു-
മൊന്നിച്ചുനിന്നുടനന്നേരം
നമ്മമായുള്ളൊരു നന്മൊഴി ചൊല്ലിനാൻ
നന്ദസുതൻനല്ലതെല്ലാരോടും
ജാരനായ് നിങ്ങൾക്കിന്നാകരിശോതെ
പോരുമിതെന്നങ്ങു ഞാനറിഞ്ഞേൻ
ചന്ദനക്കുന്നിന്മേൽ ചാലെ മേഞ്ഞിട്ടു
ചന്തമാർന്നിന്നാനങ്ങന്തിവേളം
[1]മാലമയക്കാര കാലംവരുന്നേരം
ശാലേയംതന്നെയും മെയ്യിൽപ്പൂചി
മെല്ലെയിറങ്ങിനാൻ ചന്ദനക്കുന്നിൽനി-
ന്നെല്ലാരും പോന്നുവരുന്നനേരം
പൊയ്കയിൽ പോയ്ച്ചെന്നങ്ങാമ്പൽതൻ
[പൂമ്പൊടി
വൈകാതെവണ്ണമണിഞ്ഞു പിന്നെ
വട്ടത്തിരണ്ടുടൻ തപ്പിച്ചുനിന്നാനെ-
യിഷ്ടമായുള്ളൊരു നന്മണത്തെ
കാട്ടിലകംപുക്കു മെല്ലെപ്പോന്നുടൻ
വാട്ടംകളന്നു നടത്തവുമായ്
ഉള്ളിൽനിറഞ്ഞുള്ളൊരാമോദംതന്നിലെ
കൊള്ളഞ്ഞു മേന്മേലെ തൂകിത്തൂകി
വൃക്ഷങ്ങളേറിന പുഷ്പങ്ങൾക്കിന്നു ഞാൻ
ഭക്ഷണമായ്ക്കൊള്ളാമെന്നപോലെ
ഭൃംഗമായുള്ളൊരു കണ്മിഴികൊണ്ടങ്ങും
ഭംഗികലർന്നുടൻ നോക്കിനോക്കി
ദ്ദളത്തുനിന്നങ്ങു ചിത്രങ്ങൾ കണ്ടിട്ടു
ചാരത്തുചെന്നിങ്ങു ചെന്നുടനെ
കുന്തലഴിച്ചു മെല്ലിച്ചുലച്ചിട്ടു
ചീന്തിത്തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ

മുത്തരിമുങ്ങിനമുഗ്ദ്ധമുഖംതന്നി-
ലത്തൽകളഞ്ഞങ്ങടുത്തുമെല്ലെ
ചോരിവാതന്മധു നേരെ പരുകിനാൻ
ചോരനായ്‌വന്നവൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
ചാന്തിലണഞ്ഞു കഴുത്തോടുചേർന്നവൻ
കാന്തന്മാരാരെയും പേടിയാതെ
ഉന്നതമാം കൊങ്കകൾ പുൽകിത്തുടങ്ങിനാൻ
ചന്തത്തിൽനിന്നുടനെന്നനേരം
ധൂർത്തതരനെയിത്താർത്തെന്നലോളമി-
ന്നോർക്കുമ്പോൾ മററങ്ങു കണ്ടതില്ലെ
ചാരത്തുനിന്നൊരു നമ്മെയുമെല്ലാമേ
ശങ്കിക്കേണ്ടാ നല്ല മങ്കമാരേ!
നീവിയുള്ളിടം കയ്യോടിട്ടുടച്ചിനാൻ
നീതിയിൽ നിന്നുടൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
മാനിച്ചു നിങ്ങൾതന്മാനസന്തന്നില-
ന്നാനന്ദമേററവും നൽകിനാനെ
കോമളമായൊരു മേനിയിൽ നിങ്ങൾക്കു
കോൾമയിർക്കൊണ്ടിതാ കാണാകുന്നു
വാർത്തകൊണ്ടുള്ള തിലാസ്വാദതഴപ്പിച്ചു
താത്തെന്നലേററു നിന്നനേരം
വണ്ടിണക്കണ്ണുകൾ കൊണ്ടാടിനിന്നാനെ
കൊണ്ടൽനിറമാണ്ട കോമളൻ താൻ
കണ്ടാലും വണ്ടിണ നല്ലോരു പൂക്കളിൽ
മണ്ടിനടക്കുന്നതിങ്ങുമിങ്ങും
താർത്തേൻ നുകർന്നോരു വണ്ടിൻകുലന്തന്നെ
വാഴ്ത്തുവാനേക്കിലിന്നാർക്കിതാവൂ"
അന്തരിയാതിയാതുള്ളൊരു രാഗങ്ങൾ
ചന്തമായ് നിന്നങ്ങു പാടിപ്പാടി
കോമളമാരായ കാമിനിമാരുമായ്
ത്തൂമകലർന്നു കളിച്ചു ചെമ്മെ
പുത്തനായ്പ്പൂവിന പുഷ്പങ്ങൾ തന്നിലെ
നൽത്തേനൊഴിച്ചു കൂമ്പുങ്കായില്ലെ
തേനററപൂക്കളിൽ കാമിച്ചു പിന്നെയും
കീഴായ്ച്ചെൽകയില്ലാരുമേതാൻ
തേനററപൂക്കളെ ചാരത്തുകാൺകിലോ
നാണിച്ചുനിൽക്കയുമില്ലയല്ലും
തേനററപൂക്കൾ മുൻ ചാരത്തുചെന്നിട്ടു

1. ചാലമയക്കായ.

യാചിച്ചുനില്ക്കുമിപ്പെയെന്നും
തേനുണ്ണുമാറൂ പിടിച്ചു പൂക്കുട്ടിൽ
ദീനതചേർ വിരല്ലുമേ താൻ
മാനിച്ചുനിന്നങ്ങു തേനുണ്ടു പാരമ്പോൾ
തേനാറും പൂക്കൾ തന്നുള്ളിലെങ്ങും
നാളെയുമിങ്ങനെ വന്നു കളിച്ചിവർ
മേളത്തിൽ മേവുവന്നമെന്നുതോന്നും
വീരനായുള്ളൊരു മാരന്നുനേരായി
പാരിടംവെല്ലുന്ന വില്ലിന്നുടെ
ചേന്നുഴമ്മാരുള്ള ഞാനായിനിന്നിട്ടു
മാനാവളക്കുന്നതിന്നിതല്ലൊ
വാരുറാനാരിമാർ കുന്തളന്തന്നോടു
നേരിട്ടുനിൽപ്പനും മറ്റൊന്നല്ലെ
പാഴറാരോമാളിതന്നെയും കേഴിച്ചു
കോഴകൊള്ളുന്നതും മറ്റൊന്നല്ലെ
താമരപ്പൂവിലത്താർമങ്കതന്നോടു
കൂടിയിരിപ്പതും മറ്റൊന്നല്ലേ.
ജ്ജൂയിൽനിന്നങ്ങു തേൻ നുകന്നിപ്പോഴ-
മെച്ചിലായുള്ളൊരു പുഷ്പമല്ലൊ
ദേവകൾ പൂജയ്ക്കു സാധനമായങ്ങു
മേവിയിരുപ്പതു പണ്ടുപണ്ടേ"
[1]നമ്മങ്ങളിങ്ങിനെ ചൊന്നവരുള്ളത്തി-
ലുന്മേഷം പൊങ്ങിച്ചു നിന്നനേരം
മാരശരങ്ങൾ നട്ടെങ്ങളിലിന്നിവൻ
പാരം വശംകെട്ടാനെന്നു നണ്ണി
മാനിനിമാക്കെല്ലാം മാനസന്തന്നിലെ
മാനംവളൻ തുടങ്ങീതപ്പോൾ
എങ്ങളോടൊപ്പുള്ള മാതരിപ്പാരിൽമ-
റ്റെങ്ങുമൊരേടത്തുമില്ലയെന്നൊ
ഉള്ളിൽനിറഞ്ഞു വഴിഞ്ഞുതുടങ്ങീതെ
തള്ളിയെഴുന്നതിമപ്പിനാലേ
പൂമാതിനുപണ്ടു നാരായണൻതന്റെ
തൂമാറിടമൊന്നോ നേരെകിട്ടി
പാർവ്വതീദേവിക്കു പാരാതെതൻകാന്തൻ
പാതിയമേനിയെപ്പണ്ടുനൽകി
ഇന്നിവൻതന്നുടെലോകമവേ നൽകിനാ-

നെങ്ങളിലുള്ളൊരു മോഹംകൊണ്ടേ
ഇങ്ങിനെ ചിന്തിച്ചു നാരിമാരെല്ലാരും
പൊങ്ങുമദംകൊണ്ടു മൂടുകയാൽ
തങ്ങളെയുംകൂടെ നന്നായ്മറന്നട-
നങ്ങിനെയാചിച്ചുമഞ്ഞൂ തപ്പോൾ
എന്നതുകണ്ടൊരു നന്ദതനൂജനും
ചിന്തിച്ചാനിങ്ങിനെ തന്നിൽമെല്ലെ.
"ഉണ്മയെപ്പാർക്കിൽനരുങ്ങേരുമിന്നിവ-
ക്കെന്മൂലമുണ്ടായപന്മദ ഞാൻ
ഏറ്റമെദിച്ചുതുടങ്ങിനാലിങ്ങിനെ
[2]വേറൊന്നായ് കൂട്ടമിക്കാരിയംതാൻ
ആപത്തിൽമൂലമഹങ്കാരമെന്നുള്ള-
താരുമറിയാരിന്നാരിമാരോ
ദീനതപോന്നിവക്കെത്തുന്നതിന്മുൻപേ
ഞാനിമ്മദംതന്നെപ്പോക്കവേണം
കാരുണ്യമിന്നിവർ.മൂലമിനിക്കേതും
പോരുന്നതില്ലെന്നെതോന്നുന്നതും
എന്നതിന്നിന്നിമ്മദത്തെയടക്കിനാൽ
നന്നായ്വരുമിപ്പോ"ളെന്നുനണ്ണി
ധന്യമാരായുള്ള തമ്പിമാരോടൊത്തു
മുന്നതിലേററം കളിപ്പതിന്നായ്
കൊണ്ടൽനേർവണ്ണൻ മറഞ്ഞങ്ങുകൊണ്ടാനെ
വണ്ടാർപൂഞ്ചായലാർ കണ്ടിരിക്കെ
മുൻപിലിരുന്നൊരു മംഗലദീപന്താൻ
വൻപുറകാറ്റേറുപോയപോലെ
കാർമുകിൽ വണ്ണൻമറഞ്ഞൊരുനേരത്തു
[3]നാരോട്ടവേറാംമണികൾപോലെ
വല്ലവിമാരെല്ലാം തങ്ങളിൽനോക്കീട്ടു
വല്ലാതെനിന്നാരങ്ങൊട്ടുനേരം
നിന്നുടെ പിന്നിലെന്നെന്നങ്ങു തങ്ങളി-
ലന്യോന്യംനോക്കിത്തുടങ്ങിനാരെ

ഗോപികാവിരഹം.

കണ്ണനായുള്ളൊരു നൽവിളക്കങ്ങിനെ
തിണ്ണംമറഞ്ഞങ്ങുപോയനേരം

1. കല്മഷവൈരിയും കണ്ണൻതാനിങ്ങനെ-നർമ്മങ്ങളോരോന്നേ ചൊന്നന്നേരം.
2 വേറായൊന്നാകുമിക്കാരിയമേ. 3. കൈറോട്ട കാറോട്ട നേരാമഴകൾപോലെ.

ദുഃഖമായുള്ളോരിരുട്ടവരുള്ളത്തി-
ലൊക്കവെ പുക്കു പരന്നുതായി
പ്രേമമെഴുന്നൊരു കോപവുമുള്ളില-
ക്കാമിനിമാർക്കു നുറുങ്ങുണ്ടായി
ചാരത്തുനിന്നൊരു കാർമുകിൽവർണ്ണനെ
ദൂരത്തുമെങ്ങുമേ കാണാഞ്ഞപ്പോൾ
ധീരതകൈവിട്ടു തങ്ങളിലിങ്ങനെ
ദീനതപൂണ്ടു പറഞ്ഞുനിന്നാർ
'അയ്യോയെൻ തോഴീ ചൊല്ലെന്തിമ്മറിമായം
പൊയ്യല്ലയെന്നതോ കണ്ടതല്ലോ
എന്തൊന്നു[1] ചൊല്ലാം ഞാന്മുന്നമേയിങ്ങിനെ
കണ്ടതില്ലെങ്ങുമേ തോഴിമാരേ!
മാനിച്ചുനമ്മെയരുകൊലകത്തീട്ടു
മാപാപിയെങ്ങാനും പോയാനത്രെ
നമ്മെയിക്കാട്ടിലെറിഞ്ഞു കളഞ്ഞിട്ടു
ചെമ്മെ[2] നടപ്പൊരു ധീരനോതാൻ
പെററുവളർത്തുള്ളോരമ്മയെത്തന്നെയും
മുററും ചതിക്കും ചതിയനിവൻ
നമ്മെക്കൊണ്ടെന്തൊരു കാരിയമിന്നിവ-
നണ്മപറകിലെൻ തോഴിമാരേ!
വണ്ടിണ്ടതന്നെയപ്പൂമലർ താൻചെന്നു
തെണ്ടിനടക്കുമാറുണ്ടോ കണ്ടു
ചങ്ങാതമില്ലാതെ നമ്മെയിന്നിങ്ങനെ
ചാലെച്ചതിപ്പോളം ചഞ്ചലനോ?
ചങ്ങാതമുണ്ടെന്നു കണ്ടതിൽപ്പിന്നവ-
നെങ്ങനമിങ്ങിനെ പൊയ്ക്കൊണ്ടുതാൻ
കാട്ടിലെ വൻപുലിക്കൂട്ടവും പന്നിയും
കാട്ടിയുമുണ്ടല്ലോ ചങ്ങാതമായ്
നാമിപ്പോൾ തമ്മിൽ പറഞ്ഞിങ്ങുനില്ലാതെ
നാരായണൻതന്നെയാരായേണം
പൂപറിപ്പാൻമെല്ലെ നമ്മോടു ചൊല്ലാതെ
[3]കാവിലകം പുക്കാനെന്നിങ്ങനെ
പ്രാണങ്ങളായതോ പോയല്ലോ നമ്മുടെ
നാണംകെട്ടെങ്ങിനെ നാം നടപ്പൂ?"
'ഒല്ലാതതിങ്ങിനെ ചൊല്ലാതെതോഴി നീ
നില്ലനരുങ്ങു പൊരുത്തുമെല്ലെ
കാടകമെങ്ങുമേ തേടിനടക്കുമ്പോൾ
കാണാമിക്കണ്ണനെയെങ്ങാനുമേ'
എന്നതുകേട്ടൊരു നന്മൊഴിമാരെല്ലാ-
മേററമുഴറേറാടെഴുനീററപ്പോൾ
കണ്ണാ! കണ്ണാ! യെന്നു തിണ്ണംവിളിച്ചുടൻ
കണ്ണുനീർകൊണ്ടു കുളിച്ചുചെമ്മെ
ചാരുതപൂണ്ടുള്ള ദാരുക്കളോടും തൻ
ചാരത്തുചെന്നോരോരോവല്ലിയോടും
കോകങ്ങളോടും നൽകോകിലന്തന്നോടും
ക്രുകനാദകേകികളോടും പിന്നെ
[4]ചോദിച്ചുനിന്നുടൻ നീളെ നടന്നാരേ
[5]ചേലകന്നാരന്നങ്ങൾ തങ്ങളോടും

'മാകന്ദമേ! ചൊല്ലു മാധവൻതന്നെ
പോകുന്നതെങ്ങാനും കണ്ടില്ലല്ലീ?
മാരന്നു ഞങ്ങളെ തീനിട്ടുമെല്ലവേ
നേരെതാനെങ്ങാനും പോയിക്കൊണ്ടാൻ
പൂന്തേനായുള്ളൊരു കണ്ണുനീർ വാർത്തിട്ടു
കാന്തനെ ഞാനെങ്ങും കണ്ടതില്ലെ
കാററുകൊണ്ടാട്ടും തലകൊണ്ടു നീയിപ്പോൾ
പോററികളെങ്ങളോടെന്നോ ചൊല്ലി
കോകിലമേ നീ ചൊൽ ഗോകുലനാഥനെ
പ്പോകുന്നതീവഴി കണ്ടില്ലല്ലീ?
ഓലക്കമാണ്ടവൻ കോലക്കുഴലോടു
ചാലെപ്പിടിച്ചിതോയെന്നതോന്നും
ചമ്പകമേ! നീ ചൊല്ലംബുജലോചനൻ
ചന്തത്തിൽ പോകുന്നതുണ്ടോ കണ്ടു?
കാമിച്ചുപായുന്നോരെങ്ങളെയിങ്ങിനെ
കാട്ടിലെറിഞ്ഞേച്ചു പൊയ്ക്കൊണ്ടാനെ
പിച്ചകമേ! നീ ചൊല്ലച്യുതൻവന്നുനി-
ന്നിച്ഛയിൽനിന്നെത്തഴുകിനാനൊ?
മൊട്ടുകളാകിന കോൾമയിർക്കൊണ്ടിതാ-
വട്ടത്തിൽ നിന്നെയുൾ കാണാകുന്നു
മല്ലികയേ! നീ [6]ചൊല്ലംബുജലോചനൻ
മെല്ലെ വരുന്നതു കണ്ടില്ലല്ലീ?

1. ചൊല്ലുഞാനയ്യോ പണ്ടിങ്ങനെ. 2. നടപ്പോളം. 3. തോപ്പിലകം.
4. ചോദിച്ചുനീളെ നടന്നാരെയെല്ലാരും; ചോദിച്ചു ചോദിച്ചു നീളെ നടന്നാരേ.
5. ചോലക്കുള്ളമന്നങ്ങൾ തങ്ങളോടും. 6. നിയമ്മല്ലവിലോചനൻ.

അഞ്ചിതമായ നിൻപൂക്കളിലിന്നവൻ
പുഞ്ചിരിതൂകിനാനെന്നു തോന്നും
മുല്ലേ! ഞാൻ നിന്നോടു മെല്ലെപ്പറഞ്ഞാലെ-
ന്നല്ലൽകെടുമാറു ചൊല്ലേണം നീ
വല്ലവീനായകനെങ്ങളെയിങ്ങനെ
കൊല്ലാതെ കൊന്നുടനല്ലലാക്കി
മെല്ലെമറഞ്ഞുകൊണ്ടെങ്ങാനും പോയാനെ
വല്ലായ്മയെങ്ങളിലില്ലചൊല്ലാം
നിന്നുടെ ചാരത്തു വന്നാനെന്നുള്ളതു
നിർണ്ണയമെങ്ങൾക്കു പാർത്തുകണ്ടാൽ
വാക്കിൻമണത്തെയും മാധുര്യവും നിന്റെ
വായ്ക്കുന്നപൂക്കളിലാക്കിനാൻ താൻ
കണ്ടില്ലയാഞ്ഞല്ലീ മിണ്ടാതെനിന്നു നീ-
യിണ്ടൽപൊഴിയ്ക്കുന്നിതെങ്ങളുള്ളിൽ
ഭൃംഗങ്ങളെ! ഞങ്ങൾ സംഗിച്ചുപോരുന്ന-
മംഗലകാന്തനെക്കണ്ടൂതില്ലേ
ഭംഗിയിൽനിന്നു കുഴലും വിളിച്ചുകൊ-
ണ്ടിങ്ങെങ്ങാൻ വന്നതോ കണ്ടില്ലല്ലീ?
മന്ദാരമേ! നീ ചൊൽ ചെന്താമരക്കണ്ണൻ
ചന്തമായ്പ്പോകുന്നതുണ്ടോ കണ്ടൂ?
അഞ്ചാറുനാഴികനേരമുണ്ടെങ്ങളെ
വഞ്ചിച്ചുപോയിതാനെങ്ങാനും
കായാവേ! നീയെങ്ങൾ കാന്തനെക്കണ്ടായോ?
മായംകളഞ്ഞിപ്പോൾ ചൊല്ലേണമേ
തൻപൂമെയ്കാന്തിക്കു ചങ്ങാതമാകയാൽ
നിൻപൂവിലിങ്ങിവനൻപുണ്ടല്ലോ
കോലക്കുഴൽവിളികൊണ്ടവനെങ്ങളെ
കോഴപ്പെടുത്തുടൻ മുന്നിൽക്കൊണ്ടാൻ
ഊടിക്കളിച്ചു പുളച്ചങ്ങിരിക്കവേ-
യോടിക്കളഞ്ഞവനെങ്ങാനുംതാൻ
നീളെവിരിഞ്ഞു നിരന്നുള്ള പൂവുക-
ളുള്ളമിരഞ്ഞുനീ! വിരഞ്ഞിന്നിപ്പോൾ
നാളീകലോചനനുള്ളിടം ഞങ്ങൾക്കു
നാളെയെ[1]ന്നോരാതെ ചൊല്ലേണം നീ
അശ്വത്ഥമേ! നീയങ്ങച്യുതനെപ്പോഴും
വിശ്വസ്തനായല്ലോ പണ്ടേയുള്ളു
'വല്ലവീമാരെ നീയല്ലൽപ്പെടുത്തുന്ന-
തൊല്ലാ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലേണമേ
പ്ലക്ഷമായുള്ളൊരു വൃക്ഷമേ! കേളെങ്ങൾ-
പക്ഷമിയന്നൊരു കണ്ണൻതന്നെ
വൃക്ഷങ്ങളോടെങ്ങൾ ചോദിച്ചുപോരുന്നു
പക്ഷേ നീമുൻപിലെച്ചൊല്ലേണമേ
അത്തിയേ! കേളെങ്ങൾ ചിത്തം മയക്കിനോ-
[2]രത്തിമനെങ്ങളെ കൈവെടിഞ്ഞാൻ
[3]അത്തിയെസ്സന്തതം കത്തിയെഴുന്നിട്ട-
ങ്ങത്തിയെയായിതുമേനിയെല്ലാം
പേരാലെ നീയിപ്പോൾ പാരാതെ ചൊല്ലേണം
നാരായണൻതന്നെക്കണ്ടൂതാകിൽ
ഘോരസ്മരവാരാനിനക്കേത്തും ചൊല്ലിനാൽ
നാരിമാരല്ലോയിഞ്ഞങ്ങളെന്നാൽ
ആരാമമെങ്ങുമേയാരാഞ്ഞുപോയെങ്ങ-
ളാരുമൊരുത്തരും കണ്ടൂതില്ലേ
കുന്ദമേ! നീയെന്തുകമ്പിട്ടുനില്ക്കുന്നു
നന്ദസുതൻ നിന്നെ നിന്ദിച്ചാനോ
പുഞ്ചിരിതന്നോടു തോററതൊഴിച്ചുനിൻ-
നെഞ്ചിൽ വെറുപ്പുമററില്ലയല്ലീ?
കാനകനാറീ! നിൻ[4]മാനമെഴുന്നുള്ളൊ-
രാനായർകോൻതന്നെയുണ്ടോ കണ്ടൂ?
കാനനന്തന്നിലിങ്ങെങ്ങളിരിക്കവേ
താനങ്ങുമെല്ലെ മറഞ്ഞുകൊണ്ടാൻ
എങ്ങളെയിങ്ങനെ ചാലെച്ചതിക്കുമാ-
റെങ്ങുമൊരുനാളുമേത്തില്ലെങ്ങൾ

ഏണങ്ങളേയെന്തെണങ്ങൾ പായുന്നു
വാണങ്ങളല്ലായിഞ്ഞങ്ങൾ ചൊല്ലാം
ക്ഷീണതയെങ്ങൾക്കു വന്നതു ചൊല്ലുവാൻ
കേണെങ്ങളിങ്ങനെ പായുന്നിപ്പോൾ
പ്രാണങ്ങളായൊരു കണ്ണൻ വെടികയാ-
ലാണുങ്ങൾ കൂടാതെയായിഞങ്ങൾ
കാണങ്ങൾവീണങ്ങുപോരുമൊരെപ്പോലെയായ്
കാണെങ്ങൾ പായുന്നതങ്ങുമിങ്ങും
നാണങ്ങൾ കൈവിട്ടു നീളെ വിളിച്ചെങ്ങും
വീണെങ്ങൾ ചാകുമാറായിതയ്യോ!
വേണുതൻ ഗാനത്തെ കേൾപ്പാനായിങ്ങിനെ
വേഗത്തിൽ പോകുന്നതെങ്കിൽ നിങ്ങൾ

1. യെന്നല്ലാതെ. 2. അസ്ഥിരൻ; അച്യുതൻ; അധീരൻ. 3. അഗ്നിയെ. 4. നാണമിയന്നു

വേദനപൂണ്ടെങ്ങൾ വേകുന്നു തിങ്ങിനെ
വേറെപാർക്കുന്നോം പോരുന്നേരം
കേകികളേ! നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ വെന്നൊരു
കേശവൻതന്നെയിന്നുണ്ടോ കണ്ടു?
പീലികൾ കോലുവാൻ ചാലെക്കളിച്ചവൻ
ബാലകന്മാരുമായ്ക്കുന്നില്ലല്ലീ?
എങ്ങാനുമിങ്ങിനെ കണ്ടാകിലും നിങ്ങ-
ളെങ്ങളോടൻപോടു ചൊല്ലേണമേ
ഇണ്ടൽതിരണ്ടെങ്ങൾതെണ്ടിച്ചുകൊണ്ടെങ്ങും
തെണ്ടിനടന്നതോ കണ്ടുതല്ലോ
ഗോകുലനായകൻ പോകുന്നതിങ്ങെങ്ങും
കോകങ്ങളെ! നിങ്ങൾ കണ്ടില്ലല്ലീ?
ഖേദിച്ചുപോയെങ്ങൾ നീളെ നടന്നെങ്ങും
ചോദിച്ചതെങ്ങുമേ കണ്ടുതില്ലേ
കോഴപൂണ്ടിങ്ങിനെ കേഴുന്നതെന്തിന്നു
കേവലം കണ്ടില്ലയെന്നേവേണ്ടു
അന്നാലേ! നീയെന്തു സന്തതം കേഴുന്നു
നന്ദസുതൻതന്നെക്കാണാഞ്ഞല്ലീ?
എന്തങ്ങു ചെയ്യുന്നോനെന്നങ്ങറിയാതെ
ചിന്തപൂണ്ടെങ്ങളുമിങ്ങിങ്ങിനെ

ചെമന്തികേ! നല്ല പൂമരങ്ങൾക്കിന്നു
സീമന്തമായതോ നീയല്ലോതാൻ
ഹേമന്തകാലത്തെ വാരിജംപോലെയി-
ന്നാമന്തികെവന്നുനിന്നതുകാൺ
പ്രേമന്തഴച്ചുള്ളോരെങ്ങളെവന്നാവൻ
കാമന്തഴപ്പിച്ചുനിന്നുപിന്നെ
[1] ആമന്ദംവന്നെങ്ങൾ മാനസംവേരോടെ
ത്തൂമന്ദഹാസം പെയ്തങ്ങു കൊണ്ടാൻ
ദീനതചേർത്തിങ്ങു താൻപിന്നെ മെല്ലവേ
കാനനന്തന്നിൽ മറഞ്ഞുകൊണ്ടാൻ
എന്തിനിനല്ലതെന്നേതുമറിയാതെ
വെന്തുവെന്തിങ്ങിനെയായി ഞങ്ങൾ
പേരാലവൻ കണ്ണൻ വേറുപാടാകാതെ
നേരെയൊരുത്തിയുണ്ടങ്ങുകൂടെ
[2] അത്തകെഴപ്പ്രാവാനായ് ഞങ്ങൾ തുടങ്ങുന്നു—
[3] ഒത്തിക്കെഴപ്പ്രായവനെന്നു ചൊൽ നീ
താഴാതെ കാന്തി കലർന്നൊരു കണ്ണനെ

തോഴലേ! നീയിന്നു കണ്ടില്ലല്ലീ
കോഴപൂണ്ടിങ്ങിനെ നീളെ നടന്നെങ്ങും
കേഴുമാറാക്കിനാനെങ്ങളെയോ
കൈതേ! ഞാൻ നിന്നോടു മെല്ലൊന്നു ചോദി
[ച്ചാൽ
കൈതവം കൈവിട്ടു ചൊല്ലേണം നീ
എങ്ങളുവന്നുള്ളോരാമനക്കാന്തന-
യിങ്ങുവന്നതു കണ്ടില്ലല്ലീ
കാർമുകിൽപോലെയവന്നുനിറന്തന്നെ
കാർകുഴലൊട്ടുണ്ടു കെട്ടിപ്പിന്ന
കയ്യിൽകുഴലുണ്ടു കാലിൽച്ചിലമ്പുണ്ടു
മെയ്യിലമ്മാൺപുററപൂൺപുമുണ്ടേ
മഞ്ഞൾപിഴിഞ്ഞൊരു കൂറയുടുത്തുണ്ടു
മഞ്ജുളമാം മൊഴിയുമുണ്ടേ
നെററിമേൽത്താണ കുഴൽനിരയുമുണ്ടു
നേരില്ലാതൊരു കാന്തിയുണ്ടേ
കുങ്കുമംകൊണ്ടു തൊടുകുറിയിട്ടുണ്ടു
കങ്കണമുണ്ടു കരങ്ങളിലും
പെണ്ണുങ്ങൾ നെഞ്ചകം മന്നപ്പിളക്കുന്ന-
പുഞ്ചിരിയുണ്ടുടൻ കൂടക്കൂടെ
ഉള്ളിലിണ[4]ങ്ങിതേനെന്നങ്ങുചൊല്ലുന്ന-
കള്ളനോക്കുണ്ടുടൻ കൂടക്കൂടെ
കണ്ടില്ലതെങ്കിലും കണ്ടുതില്ലെന്നതു
മിണ്ടൊല്ലഞങ്ങളോടങ്ങനെ നീ
ഇണ്ടൽപൂണ്ടെങ്ങൾക്കു നെഞ്ചിൽവരുന്നഴൽ
കണ്ടാൽനിനക്കും പൊറുക്കരുതേ”

ഇങ്ങനെയോരോരോ ദാരുക്കളോടെല്ലാ-
മംഗജവേദന പൊങ്ങുകയാൽ
ചോദിച്ചു നീളെ നടന്നുതുടങ്ങിനാർ
ഖേദിച്ചുനിന്നുള്ള നല്ലാരെല്ലാം
ദാരുക്കളോടവർ ചോദിച്ചതിങ്ങിനെ
ചേരുവോന്നെങ്ങൾക്കിന്നെപ്പാർത്താൽ
ദാരുക്കളുള്ളിലും ജീവനായ് നിന്നതി-
ക്കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാനല്ലയോ താൻ

പെണ്ണുങ്ങളുള്ളിലെ മാനമടക്കുവാൻ
കണ്ണുമറഞ്ഞങ്ങു പോകുന്നേരം
നീളയാൾപ്പൂണ്ടൊരു നാരിയെ കൈക്കൊണ്ടു

1. ആനന്ദം. 2. അട്ടിക്കെ. 3. ഏട്ടിക്കെ. 4. ഇണങ്ങേണം.

നീളെ നടന്നാനക്കാട്ടകത്തോരം
നന്മങ്ങളായുള്ള നൽവചനങ്ങളെ
ച്ചെമ്മെ പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു നിന്നു
പൂക്കൾ പറിച്ചവൻ ചൂഡയിൽ ചൂടിച്ചാൻ
വായ്ക്കുന്ന കൊങ്കകൾ പുൽകിപ്പുൽകി
കാട്ടിൽ നിറന്നുള്ള പൂമരമോരോന്നേ
കാട്ടി നിന്നൻപോടു ചൊല്ലിനാൻ താൻ
"ചൂതങ്ങൾ പൂത്തങ്ങു നീളെ വിരിഞ്ഞതും
കേതകീവാടിയും കണ്ടായോ നീ?
മാരനിപ്പാരിടം നേരെ ജയിക്കുന്ന
വാണങ്ങളല്ലോയിക്കാണായിതെ-
നിർമ്മലമായുള്ളോരന്നത്തന്നുടെ
വെണ്മതിരണ്ടെഴും പൂവിതല്ലോ
നാളീകബാണന്നു വെള്ളികൊണ്ടീടെഴും-
കാളം ചമച്ചങ്ങു വെച്ചപോലെ
പാടലന്തന്നുടെ[1] പാടലമായുള്ള
നീട്ടററപ്പൂവുകൾ കാണേണമേ
കാമന്നു വെണ്മയിൽ പൊന്മയമായുള്ള
കാളാഞ്ചി നീളെപ്പിടിച്ചപോലെ
തേൻതുള്ളി കണ്ടാലും താംബൂലന്തന്നുടെ
തേമ്പാതെനിന്ന രസകണങ്ങൾ"
ഇങ്ങിനെയോരോരോ ഭംഗി പറഞ്ഞവൾ-
ക്കംഗജമംഗലം പൊങ്ങിച്ചുള്ളിൽ
ചെമ്മുള്ളശോകത്തിൽ പൂക്കൾ പറിച്ചവൾ
ധമ്മില്ലന്തന്നിലെ ചേർത്തു മെല്ലെ
കാന്തികലർന്നിന്നിങ്ങിനെ ചൊല്ലിനാൻ
കാന്തമാരുള്ളിനെ ചീന്തുംവണ്ണം
ശോണിതം തോഞ്ഞുള്ള വാണങ്ങളാണോരു
തൂണീരമായിതു മാരനിപ്പോൾ

കണ്ണനോടിങ്ങിനെ കൂടിക്കലർന്നവൾ
തിണ്ണം തെളിഞ്ഞു കളിക്കുന്നേരം
മാനസം തന്നിലെഴുന്നു തുടങ്ങീതെ
മാനമില്ലാതൊരു മാനമപ്പോൾ
മററുള്ള നാരിമാരെല്ലാരിലും വച്ചു-
മുററുമിവനെന്നെ വേണ്ടീതിപ്പോൾ
നാരിമാരായൊരു വാരിധി തോയത്തെ
നേരെ കടഞ്ഞു കടഞ്ഞു ചെമ്മെ
ന്നുനമെട്ടത്തൊരു പീയൂഷമായിതെ
ഞാനിന്നിവനിപ്പോഴെന്തുവന്നു
എന്നോടു കൂടിക്കളിപ്പതിന്നായല്ലോ
അന്യെയും വന്നോരെ കൈവെടിഞ്ഞു
എന്നിലെഴുന്നൊരു മന്മഥമാൽകൊണ്ടു
എന്നെയും കൂടെ മറന്നോനിവൻ
എൻചൊല്ലൊഴിഞ്ഞും കേൾക്കയില്ലിന്നി
ഞ്ചകമെന്നിലെ ശങ്കയാൽ
ഇങ്ങിനെ തന്നിലെ ചിന്തിച്ചു നിന്നവൾ
പൊങ്ങിന മോഹം മുഴുത്തു ചൊന്നാൾ
"കല്ലിൽ നടന്നിട്ടു കാലെല്ലാം നോകുന്നു
മെല്ലെ നീയെന്നെയെടുക്കവേണം
വേഗത്തിലിങ്ങിനെ നീളനടപ്പതി-
ന്നാകുന്നതില്ലെന്നു തേറിനാലും
കൈലാസവാസി താൻ കാമിനിതന്നെത്തൻ
മെയലിയിലല്ലയോ [2]വച്ചുപോന്നു"
നീളതാനിങ്ങിനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
നീലക്കാർവർണ്ണൻ താനോർത്താനപ്പോൾ
"എന്നുമേയുള്ളൊന്നിമ്മങ്കമാർക്കിങ്ങിനെ
തങ്ങളെയാണ്ടോനെ [3]മേന്മവേണം
കീഴററ ചൂഴററ നാമങ്ങു ചെന്നോളം
കോഴപ്പെട്ടപ്പോരേ നമ്മെയെല്ലാം
താഴത്തു വെപ്പാനായ് നാമിത്തുടങ്ങുമ്പോൾ
കേഴ[4]ത്തുടങ്ങുമേ കോമളമാർ"
ഇങ്ങിനെ നണ്ണിയന്നാരീമുഖം നോക്കി
[5]മംഗലകാന്തൻ നിനച്ചു ചൊന്നാൻ
"എൻകഴുത്തിങ്ങിനെ നിൽക്കുന്നു നിന്നുടെ
സങ്കടം പോക്കുവാനല്ലയോ താൻ"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലി നിലത്തു വണങ്ങീട്ടു
നിന്നാനെ മെല്ലെ കഴുത്തുയർത്തി
എന്നങ്ങു ചൊന്നൊരു നേരത്തു നീളതാൻ
മുന്നേതിലേററം തെളിഞ്ഞാളപ്പോൾ
കൂറയുടുത്തതു ചാലെച്ചുരുക്കീട്ടു
കാലുംകവച്ചങ്ങു നിന്നു മെല്ലെ
മേളമിയന്ന കഴുത്തിൽ കരേറുവാൻ

1. പാദവ, 2. ചേർത്തുകൊണ്ടുവൂ. 3. മേൽമ്മണ്ടേണം—മേൽ മണ്ടിക്കം.
4. തുടങ്ങുവോരൊന്നും വല്ലാർ. 5. തന്നിലേമെല്ലെ ചിരിച്ചു.

തോളങ്ങതപ്പീട്ടു കാണാഞ്ഞപ്പോൾ
തിണ്ണമറിഞ്ഞാനന്നു നോക്കുന്നനേരത്തു
കണ്ണനെയങ്ങുമെ കണ്ടതില്ലേ
"എന്നുടെ കണ്ണാ! നീയെന്തീത്തുടങ്ങുന്ന-
തെന്നെയുംകൂടിച്ചതിക്കുന്നായോ?
നിന്നുടെ പിന്നാലെ നീളനടക്കാമേ
നിന്നെയുംകൂടക്കൂട്ടുകൊള്ളാം
ഏറെത്തെളിഞ്ഞൊരു നീളയെക്കൊണ്ടുപോയ്
വേറെ ചതിച്ചതെന്നെ വേണ്ടുവോളം
മററുള്ള മങ്കമാരെന്നെക്കൊണ്ടിങ്ങനെ
മുററവിരിക്കുമാറാക്കൊല്ലാതെ
കാട്ടിലെറിഞ്ഞെച്ചുപോകാതെ നീയെന്നെ
കാർവർണ്ണാ! കണ്ണാ! വെളിച്ചത്തുവാ"
[1]നീളതാനിങ്ങനെ നീളെവിളിച്ചങ്ങും
നീളനടക്കുന്ന നേരത്തപ്പോൾ
കണ്ണനെച്ചോദിച്ചു തിണ്ണംനടക്കുന്ന-
പെണ്ണുങ്ങളങ്ങതു കേട്ടുചൊന്നാർ
'നീളതൻ തൂമൊഴിയെന്നകണക്കെന്നെ-
ന്മേളത്തിലങ്ങിതാ കേൾക്കാകുന്നു
ചാരത്തുമേവിന കണ്ണനുമായിട്ടു
ചാലപ്പുളയ്ക്കുന്നോളെന്നിരിക്കാം
ഏതൊരുമാനിനി ചെയ്തോരുപുണ്യത്തി-
ന്നന്തമില്ലെന്നതോ നിർണ്ണയമേ
താനേപോയെങ്ങനും ദാമോദരന്മേനി
തന്മെയ്യിൽ ചേർത്തല്ലോ മേവുന്നിപ്പോൾ
എന്നിതുചിന്തിച്ചു സംഗതമിങ്ങിനെ
വെന്തുവെന്തുള്ളമോ നീറുന്നതെ
നന്നിതുനാമിപ്പുറന്നോരു രാശിചൊ-
ല്ലൊന്നായി വന്നവാറെങ്ങനെ താൻ
തങ്ങളിലിങ്ങിനെ കൂടിപ്പറഞ്ഞവ-
രങ്ങനെ പോയങ്ങു ചെല്ലുന്നേരം
നീതിയിൽനിന്നൊരു നീളയെക്കാണായി
നീളെനെടുതായി വീർത്തുംകൊണ്ടേ
എന്നതുകണ്ടൊരു നന്മൊഴിമാരെല്ലാം
ഏററമുഴറെറാടടുക്കുന്നേരം
നീളതാൻ ചെന്നു തഴുകിനിന്നൻപോടു
നീലക്കാർവർണ്ണൻതൻ വാർത്ത ചൊന്നാൾ

എന്നോടിവനായു മുന്നേതിലേറമേ
നിന്നെയുംകൂടിച്ചതിച്ചാനൊ താൻ!
തേൻകൊണ്ടുപോയില്ല കാർവണ്ടു പിന്നെയും
താൻചെന്നു പൂവിലെ നുണ്ണുതാനും
എങ്കിലുമിന്നിവൻ തങ്കലഴിഞ്ഞുനിൻ-
കൊങ്കകൾ വേറിട്ടു പോകൊല്ലാഞ്ഞു
മററുള്ള താരകജാലങ്ങളെച്ചെമ്മേ
മുററവെടിഞ്ഞങ്ങു പോകിലും താൻ
രോഹിണിതന്നുടെ പോർമുല വേറിട്ടു
പോകയില്ലേതുമമ്പിളികളെന്നും
എന്നതുകേട്ടൊരു നീളതാൻ ചൊല്ലിനാൾ-
"എന്തതുകൊണ്ടു പറഞ്ഞിനിനാം
വെന്തുവെന്തുള്ളമോ നീറുന്നതെല്ലാകാ-
ണന്തെനിനല്ലുനാം തോഴിമാരേ!
കാളിന്ദിതന്നുടെ തീരത്തുപോകയോ
കാലംകളയാതെ നാമെല്ലാരും
[2]'നീർമേലെ മേന്മേലുള്ളൂർമ്മികളിൽപ്പാഞ്ഞു
നേർമ്മയിൽവന്നൊരു തെന്നലേററാൽ
തള്ളിയെഴുന്നൊരു ചൂടെല്ലാം പോക്കാമെ-
ന്നുള്ളിലിനിക്കിന്നു തോന്നുന്നതും'
എന്നങ്ങുചൊന്നതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
നിന്നൊരുനാരിമാരെല്ലാരുമേ
കാളിന്ദിതന്നുടെ ചാരത്തുനിന്നൊരു
കാവിലകംപുക്കാർ കാന്തിയോടേ
മുല്ലകളാകിനവല്ലികളെക്കൊണ്ടു
നല്ലൊരു പന്തലായുന്നമിതെ
[3]ഉല്ലസിച്ചുള്ളൊരു ഭൂതലന്തന്നിലെ
മെല്ലവേചെന്നങ്ങുനിന്നുപിന്നെ
വട്ടത്തിലെല്ലാരുമൊക്കെയിരുന്നിട്ടു
വട്ടക്കൺവിട്ടുതുടങ്ങിനാരെ
കണ്ണനുംതങ്ങളും കൂടിക്കളെന്നിട്ടു
തിണ്ണംതെളിഞ്ഞുകളിച്ചതെല്ലാം
വീർത്തുനിന്നോർത്തുമുന്നേതിലേററവും
ചീർത്തുതുടങ്ങീതങ്ങാർത്തിമേന്മേൽ
വീരനായുള്ളൊരു മാരനന്നേരത്തു
നാരിമാർ ചാരത്തു ചെന്നുപുക്കാൻ
മന്മഥൻതന്നുടെ മന്ത്രികളാകിന-
മന്ദസമീരണനാദിയായി

1. നീളവിളിച്ചു വിളിച്ചു ഭ്രമിച്ചെങ്ങും. 2. നിർമ്മലം. 3. ഉന്നതിപൂണ്ടൊരു.

ചെമ്മുള്ള വീരന്മാരെല്ലാരുമൊന്നൊത്തു
ചേണാററകാവിലെച്ചെന്നുപുക്കാർ
സ്വാമിക്കിമ്മാരരിൽ പോരുതുടങ്ങുമ്പോൾ
നാമൊത്തുനിൽക്കേണമെന്നപോലെ
നീടാർന്ന ചൂതങ്ങൾ തോറുമിരുന്നുതൻ-
പേടകളോടുകലർന്നു ചെമ്മെ
അഞ്ചിതമായൊരു പഞ്ചമരാഗത്തെ
കൊഞ്ചിത്തുടങ്ങീതു കോകിലങ്ങൾ
കൂകുന്ന കേകികൾ കേകകളെക്കൊണ്ടു
കൂകിത്തുടങ്ങീതു കാവിലെങ്ങും
പാരാവതങ്ങൾ തൻ പേടകളോടൊത്തു
നേരേകളിച്ചുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
വട്ടന്തിരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞുമയങ്ങീട്ടു
പെട്ടെന്നു കാന്തൻ തൻ മുന്നിൽച്ചെന്നു
അഞ്ചിതമായൊരു ചഞ്ചുപുടന്തന്നെ-
യഞ്ചാതെ മെല്ലവേ വായ്ക്കൊണ്ടുടൻ
ആനനംതാഴ്ത്തിമുയർത്തിയുമൻപോടു
ദീനതകൈവിട്ടു കൂകിക്കൂകി
ഏണങ്ങൾ തങ്ങളിൽ കൂടിക്കലർന്നുതൻ
പ്രാണങ്ങളാകിന കാന്തമാരെ
കൊമ്പുകൊണ്ടൻപിൽ കഴുത്തിലുരുമ്മീട്ടു
ചുംബിച്ചുനിന്നുതുടങ്ങീതെങ്ങും
വണ്ടിണ്ടതങ്ങളിൽ കൂടിക്കലർന്നിട്ടു
മണ്ടിനടന്നോരോ പൂവുതോറും
കാന്തനും താനുമായൊന്നൊത്തു കൂടീട്ടു
പൂന്തേൻ നുകർന്നുതുടങ്ങീതെങ്ങും.
പക്ഷങ്ങളായൊന്നു ചാലെപ്പരത്തിത്തൻ
[1] പത്രിയെ മെല്ലെത്തഴുകിനിന്നു
സന്മധുവായ്ക്കൊണ്ടു മെല്ലവേ നിന്നവൾ-
തന്മുഖന്തന്നിലെ നൽകി നൽകി
കാന്തൻ കൊടുത്തതു താനും നുകർന്നിട്ടു
കാന്തികലർന്നു കളിച്ചു പിന്നെ
മഞ്ജങ്ങളായ്‌നിന്നു പാടിത്തുടങ്ങീതേ
ചിത്തമഴിഞ്ഞു കുഴഞ്ഞു ചെമ്മെ
കേതകി തന്നുടെ പൂമ്പൊടി കൊണ്ടെങ്ങും
മീതെ വിതാനം പരച്ചു ചെമ്മേ
നൂതനമായൊരു വാതവും വന്നപ്പോൾ
വീതുതുടങ്ങീതു മെല്ലെമെല്ലെ
ഉൽക്കണ്ഠയാകിനോരിന്ധനം കൊണ്ടെങ്ങു-
മൊക്കെപ്പൊതിഞ്ഞു[2] പുകഞ്ഞു ചെമ്മെ
ഉള്ളിലിരുന്നൊരു മന്മഥപാവകൻ
തള്ളിയെഴുന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
അംഗജവേദന പൊങ്ങിന ഗോപികൾ
തങ്ങളിൽക്കൂടിക്കലർന്നു പിന്നെ
പുണ്യമിയന്നൊരു കണ്ണന്മെയ്തന്നുടെ
വർണ്ണനം ചെയ്തുതുടങ്ങിനാരെ
"കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ കാന്തികലർന്നൊരു-
കാർകുഴൽ തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ"
അന്യയായുള്ളവൾ ചൊല്ലിനാളെന്നപ്പോൾ
തന്നിലെ ചിന്തിച്ചു നിന്നനന്നായ്
'ലോകങ്ങളായുള്ള ചാതകങ്ങൾക്കെല്ലാം
താപങ്ങൾ പോക്കുവാനാക്കമാണ്ടു
തൂമകലർന്നൊരു കാർമുകിൽമാലകൾ-
ക്കോമളമേനിയെത്തോന്നുന്നുതേ'
കന്ദർപ്പനെന്നപ്പോൾ തൻദർപ്പമുള്ളിലെ
സന്ദർഭിച്ചാനങ്ങു മെല്ലെമെല്ലെ
"സന്തതമെന്നുള്ളിൽ ചന്തമെഴുന്നവൻ-
കുന്തളകാന്തിയെ തോന്നുന്നുതേ
നാരികൾ മാനസമാനസമായിവിളങ്ങിന-
വാരണം തന്നൊത്തളപ്പതിന്നായ്
മംഗലവാസവനീലം കൊണ്ടുള്ളൊരു-
ചങ്ങലതന്നെയും തോന്നുന്നുതേ"
ചാരത്തുനിന്നൊരു മാരനന്നേരത്തു
മൂരി[3] വിരിഞ്ഞുതുടങ്ങിനാനേ
"പോരുററവൻ തൻെറ തൂനെററിതന്നെയെൻ-
മാനസന്തന്നിലെ തോന്നുന്നുതേ"
"കാർകുഴലായൊരു കൂരിരുട്ടാകിന-
വൈരിയെക്കണ്ടു നടുങ്ങുകയാൽ
അംബരം തന്നിലെ പോകരുതാഞ്ഞൊരു-
തിങ്കൾ തൻ പൈതലെത്തോന്നുന്നുതേ
അല്ലിത്താർബാണനാം നല്ല വസന്തത്തെ
മെല്ലൊന്നു നോക്കിച്ചിരിച്ചാനപ്പോൾ
"വല്ലവീനായകൻ തന്നുടെ നല്ലൊരു-
ചില്ലികൾ തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ"

1. പക്ഷി. 2. ചമഞ്ഞു. 3. നിവർന്നു.

"കാഞ്ചിയായുള്ളൊരു കാളിന്ദിതന്നിലെ
നീണ്ടുന്ന വീചികൾ തോന്നുന്നുതെ"
മുപ്പാരിതെപ്പേരുമെപ്പോഴും വെല്ലുവാൻ
കെല്പെഴും വില്ലു കലച്ചാൻ മാരൻ
"കണ്ണങ്ങളോടങ്ങിപ്പൊങ്ങിക്കളിക്കുന്ന-
കണ്ണിണ തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ"
"ഈരേഴു ലോകങ്ങളെല്ലാം ജയിക്കുന്ന
മാരൻതൻ ബാണങ്ങൾ തോന്നുന്നുതെ"
ചേണുററ വീരൻതാൻ ബാണത്തിൻ ചൊ
വ്വെല്ലാം
മാനിച്ചു നോക്കിനാൻ മാൺപിനോടെ
"ഇച്ഛയിൽ മേവിനോരച്യുതൻ തന്നുടെ
നൽച്ചെവി തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ
"ഓടിയണഞ്ഞൊരു കാലനെക്കണ്ടിട്ടു-
പേടി തഴച്ചുള്ള ലോകരുടെ
പാഹിയെന്നുള്ളൊരു ഭാരതിതാൻ ചെന്നു
പൂകുന്ന ഗേഹമേ തോന്നുന്നുതെ"
മല്ലികാബാണൻതാനെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
മെല്ലെത്തലയും കുലുക്കിനിന്നാൻ
"നാഥനായുള്ളൊരു നാരായണൻ തന്റെ
നാസിക തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ
കണ്ണിണയാകിന മീനങ്ങളെക്കണ്ടു-
തിണ്ണമണഞ്ഞു പിടിപ്പതിന്നായ്
നെററിയായുള്ളൊരു കനിമേൽനിന്നങ്ങു
പററിയിഴിഞ്ഞങ്ങു പാഞ്ഞനേരം
ചില്ലികളാകിന വല്ലികളൂടെപോയ്
തള്ളിനിലമേറെച്ചെല്ലുകയാൽ
മീനങ്ങളെങ്ങുമേ കാണായ്കമൂലം ത-
ന്നാനനം തന്നെയുയർത്തിനിന്നു
തുമ്മിച്ചുമയ്ക്കുന്ന പാമ്പല്ലോ തോഴികേ-
ളെന്മനം തന്നിലെ തോന്നുന്നുതെ"
പുഷ്കരബാണനു ദക്ഷിണമാകുന്നോ-
രക്ഷിയുമാടിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
"പുത്തൻ നിറന്തന്നെ മെത്തുമവൻ തൻ ക-
വിൾത്തടം തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ
ഉല്പലംകൊണ്ടു ചമച്ചങ്ങുവെച്ചോരു-
ദർപ്പണന്താനും തോന്നുന്നുതെ"
മാൺപെഴുമ്മാരൻതൻ ചെന്തളിർ നേരൊത്ത-
പൂന്തുകിൽ നന്നായ് മുറുക്കിനിന്നാൻ
'നേരററകാന്തി കലർന്നോരു കണ്ണൻതൻ-
ചോരിവാ തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ'
'ചന്തത്തിൽ നല്ല പവിഴത്താൽ നിർമ്മിച്ചു-
ചെന്തളിർ കൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞു പിന്നെ
നല്ലൊരു പീയൂഷം മെല്ലെപ്പൊഴുംവീഴ്ത്തുവാ-
നുള്ളൊരു ഭാജനം തോന്നുന്നുതെ'
അഞ്ചലരമ്പൻതാൻ മാനിനിതന്മുഖം
വഞ്ചിച്ചു നോക്കിനാനൊന്നു മെല്ലെ
'അഞ്ചിതമായുള്ളൊരഞ്ജനവർണ്ണൻതൻ-
പുഞ്ചിരി നെഞ്ചിലെ തോന്നുന്നുതെ'
'പാണിയായുള്ളൊരു മാലതി തന്നുടെ
ചേണുററ പൂവെല്ലാം തോന്നുന്നുതെ'
കാന്തനാം മാരൻ തൻ കാന്തമായുള്ളൊരു-
കുന്തൽ പിടിച്ചു മുറുക്കിനിന്നാൻ
'നിർമ്മലനാകിന നന്ദജൻ തന്നുടെ
നന്മുഖം തോന്നുന്നുതെന്നുള്ളിലെ'
'പുഞ്ചിരിയാകിന ഗംഗതൻ തോയത്തിൽ
കഞ്ജം വിരിഞ്ഞതത്തോന്നുന്നുതെ'
നാളീകബാണൻതാൻ ചേണുറെറഴുന്നോരു-
തൂണീരം മേനിയിൽ ചേർത്താനപ്പോൾ
തങ്ങളിലിങ്ങിനെ നിന്നു പറഞ്ഞവർ
തിങ്ങിന വേദന പൊങ്ങുകയാൽ
കണ്ണൻ മുഖന്തന്നിലുള്ള മുറപ്പിച്ചു
നിന്നു വിളങ്ങിനാരെല്ലാരുമെ
ഉന്നിദ്രനാകിന മന്മഥൻ താനപ്പോൾ
സന്നദ്ധനായ് നിന്നാൻ പോക്കു ചെമ്മെ
എന്നുടെ മാനിനി തന്നുടെ കാന്തിയെ
വെന്നങ്ങു നിന്നൊരിമ്മാതരെല്ലാം
എന്നൊരു കോപം കൊണ്ടിന്നിമ്മടവാരെ
നന്നായടക്കുവാനെന്ന പോലെ
കൈച്ചരടും തൻ വിരൽച്ചരടും പിന്നെ-
യിച്ഛയിൽ നിന്നു മുറുക്കി നന്നായ്
കണ്ണന്റെ കണ്ണിണ തന്നുടെ കാന്തിയെ
തിണ്ണം തെളിഞ്ഞുടൻ കൈവണങ്ങി
ഉല്പലമാകിയോരത്ഭുതവാണത്തെ
കെല്പുകലർന്നു തൊടുത്തുവിട്ടാൻ
മാനിനിമാരുള്ളിൽ ചെന്നുതറച്ചപ്പോൾ
മാധവൻതന്നുടെ [illegible] ചൊന്നാർ

വാരാറവൻതന്റെ ചോരിവാതന്നുടെ
നേരാറകാന്തിയെ കൈവണങ്ങി
കങ്കേളിതന്നുടെ പൂവായബാണത്തെ
ശങ്കകളഞ്ഞു തൊടുത്തുപിന്നെ
മാറത്തുതന്നെച്ചുഴിച്ചുകൊടുത്താനെ
മാചാപിയാകിന മാരൻനേരെ
[1]പുഞ്ചിരിതന്നുടെ വെണ്മയെത്തന്നെതൻ-
നെഞ്ചകംതന്നിലേ നണ്ണി നണ്ണി
മുല്ലതൻ പൂവായ യല്ലൊരുബാണത്തെ-
മെല്ലെന്നെടുത്തു തൊടുത്തുപിന്നെ
വല്ലവിമാരുള്ളിൽ തന്നെത്തഴപ്പിച്ച-
ങ്ങല്ലൽപൊഴിപ്പിച്ചാനായവണ്ണം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതന്നാനനംതന്നുടെ-
കോമളകാന്തിയെക്കൈവണങ്ങി
അംബുജമാകിന ചെമ്മുള്ള ബാണത്തെ-
വൻപുകലർന്നു വലിച്ചുവിട്ടാൻ
[2]വാണിനിമാർക്കുള്ളിൽ ക്ഷീണതചെയ്‌വാനായ്
ബാണങ്ങൾ നാലുമിയറ്റിപ്പിന്നെ
മാകന്ദന്തന്നുടെ പൂവായബാണത്തെ
മാനിച്ചെടുപ്പാൻ തുടങ്ങുംനേരം
മാനിനിമാരപ്പോൾ നേരെ വിലക്കിനാർ
'മാപാപികൊല്ലൊല്ലാ'യെന്നുതന്നെ
ചീർത്തതഴച്ചുള്ളോരാർത്തിപിണഞ്ഞുള്ള
താർത്തേന്മൊഴികളങ്ങുള്ളിലെങ്ങും
മൂർത്തുള്ള മന്മഥബാണങ്ങളേററു
മൂർച്ഛനാപൂണ്ടുതുടങ്ങിനാരെ

കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ കാമിനിമാരെല്ലാം
കാമശരമേററു വീണനേരം
കാനനംതന്നിലെ ദേവതമാരെല്ലാം
ദീനതപൂണ്ടു വെളിച്ചപ്പെട്ടാർ
ഓടിയണഞ്ഞവർ നീട്ടാററമെയ്യന്നിൽ
കേടാററകൈകളെക്കൊണ്ടു ചെമ്മെ
ചാലെത്തണുത്ത പനിനീരിൽത്തേച്ചുനീ-
രോലത്തലോടിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
ചെന്തളിർതന്നെപ്പറിച്ചങ്ങുകൊണ്ടന്നു-
ചന്തത്തിൽനീളെ വിരിച്ചതിന്മേൽ
അല്ലൽപിണഞ്ഞുള്ള വല്ലവിമാരെയും
മെല്ലെന്നെടുത്തു കിടത്തിനന്നായ്
മാലേയവും നല്ല കർപ്പൂരന്തന്നെയും
പ്രാലേയതോയത്തിലാക്കിച്ചെമ്മേ
മാകീത്തളർന്നമുഖങ്ങളിലെങ്ങുമേ
മാനിച്ചുനിന്നു തളിച്ചാർപിന്നെ
മുത്തുകൾകൊണ്ടുള്ള പുത്തന്മുലകൾതൻ-
മദ്ധ്യത്തിലാക്കിനാരത്തൽപോവാൻ
പുത്തൻമൃണാളങ്ങൾകൊണ്ടന്നമ്മാറിലെ
[3]പൂർത്തിയായ്‌വച്ചാരെ മെല്ലെ മെല്ലെ
താമരതന്നിലകൊണ്ടന്നു മെല്ലവേ
തൂമകലർന്നങ്ങു വീളുവീളു
'ആശ്വസിപ്പിൻ നിങ്ങളെന്നങ്ങുചൊല്ലിനി-
ന്നാശ്വസിപ്പിച്ചുതുടങ്ങിനാരെ
മെത്തയായെങ്ങും വിരിച്ചുചമച്ചുള്ള
പുത്തൻതളിരെല്ലാം വാടി വാടി
[4]ശുഷ്കങ്ങളായിച്ചമഞ്ഞുതുടങ്ങീതെ
[5]ചേലകണ്ണാർ മെയ്യിലെ ചൂടുകൊണ്ടു
മാറിലിരുന്നുള്ള താമരന്നൂലെല്ലാം
പാരംനരച്ചു വറണ്ടുകൂടി
മോഹമിയന്നുള്ള മാനിനിമാരുടെ
ദേഹത്തിലുള്ളൊരു ദാഹത്താലെ
മാറിലിരുന്നുള്ള മുത്തുകളെല്ലാമേ
[6]ലാജങ്ങൾപോലെ പൊരിഞ്ഞുതപ്പോൾ
എണ്ണമില്ലാതൊരു മന്മഥമാൽകൊണ്ടു
പെണ്ണുങ്ങളെല്ലാം മയങ്ങുകയാൽ
ഈശ്വരിമാരായ ദേവതമാരെല്ലാ-
മാശ്വസിപ്പിച്ചുതുടങ്ങുന്നേരം
വല്ലവിമാരെല്ലാമുള്ളിലെഴുന്നുള്ളൊ-
രല്ലലെനീക്കിയുണർന്നെഴുന്നാർ

പണ്ടെന്നുംകാണാതമാതരെക്കാൺകയാൽ
മിണ്ടാതെനിന്നു നരുങ്ങുംനേരം
ചോദിച്ചാർ നിങ്ങളിന്നാരെന്നതെല്ലാമേ
ഭീതിയിൽനിന്നുള്ള മാതരെല്ലാം

1. തന്നുടെ വെണ്മയെത്തന്നെ തൻ നെഞ്ചകം—തന്നിലേ പിന്നെയും നൽകിനിന്നാൻ.
2. മാനിനിമാരുടെ ക്ഷീണത്തെച്ചെയ്യാനായ്. 3. പൂരിച്ചുനിന്നാരേ. 4. ചൂർണ്ണങ്ങൾ.
5. പെണ്ണുങ്ങൾ. 6. നീറിനുറങ്ങിച്ചമഞ്ഞിതപ്പോൾ.

ഉണ്മയായുള്ളതു കേട്ടോരുനേരത്തു-
മന്മഥമാൽകൊണ്ടു മൂടുകയാൽ
ചന്ദനച്ചാറെല്ലാം മേനിയിലേല്ക്കയാൽ
ചിന്തുന്നചൂടു പൊഴിഞ്ഞു ചൊന്നാർ
'തീക്കനൽകൊണ്ടെങ്ങൾ മേനിയിലെന്തിനി-
ങ്ങാക്കുന്നു നിങ്ങളെന്നമ്മമാരേ'
കാനനദേവതമാരതുകേട്ടപ്പോൾ
കാരുണ്യംപൂണ്ടു ചിരിച്ചുചൊന്നാർ
"മന്മഥൻതന്നുടെ ബാണങ്ങളേററുണ്ടു
തണ്മകളഞ്ഞോരു നിങ്ങൾ മെയ്യിൽ
ഇന്നവവെന്തങ്ങുനീറായിപ്പോകേണ-
മെന്നതുകൊണ്ടെങ്ങൾ തീച്ചൊരിഞ്ഞു'
മന്മഥനെന്നുള്ള നാമത്തെക്കേട്ടപ്പൊ-
ളുന്മാദംപൂണ്ടുള്ള നന്മൊഴിമാർ
മന്മഥൻതന്നെ വിളിച്ചങ്ങുമാനിച്ചു
ചെമ്മെമുതിൎന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
'നിന്നുടെ ബാണങ്ങൾ മുന്നമേയിങ്ങിനെ
തന്നെയോയുള്ളു ചൊൽതാരമ്പാ നീ!
എന്നിയേഞങ്ങളെക്കൊന്നുമുടിപ്പാനാ-
യിന്നിതുനിർമ്മിച്ചങ്ങോനാക്കയോ
താരമ്പനെന്നല്ലോചൊല്ലുന്നതെല്ലാരും
ആരമ്പനല്ലോട്ടും ക്രൂരമ്പൻനീ
വജ്രങ്ങളല്ലനിൻ ബാണങ്ങൾ പൂവെങ്കിൽ
[1] നിശ്ചയമുണ്ടെങ്ങൾക്കൊന്നുചൊല്ലാം
മുല്ലകൾമല്ലികയെന്നതുടങ്ങിന
വല്ലികളൊന്നിന്റെ പൂവുമല്ലേ
ഘോരങ്ങളായുള്ള ദാരുക്കളുണ്ടല്ലോ
നേരെവിഷംതന്നെ തൂകിത്തൂകി
ത്തനമിവററിന്റെ പൂവുകൾ നിൻബാണം
പ്രാണങ്ങൾപോക്കുവാൻ മറെറാന്നല്ലേ
പെൺപടയായുള്ള ഞങ്ങളോടെന്തിനി-
ന്നമ്പുകളഞ്ഞു കയക്കുന്നു നീ
വില്ലാളിമാരാരും പെൺകുലചെയ്യില്ലെ-
ന്നുള്ളതുനിന്നുള്ളിലില്ലയോതാൻ
വീരനെന്നെല്ലാരും നിന്നെപ്പുകണ്ണതു
ഭേരമെറിച്ചായിതെങ്ങൾ മൂലം
നിന്നുടെ കാന്തിപഴിച്ചുകിഴിപ്പേതാ
തന്നുടെ കാന്തിയാൽ കണ്ണനല്ലോ
കണ്ണനോടേതും കയക്കരുതേതുമേ
പെണ്ണുങ്ങളോടേനിനക്കിന്നാവൂ
മൂലോകനായകന്മാരായിനിന്നുള്ള -
മൂൎത്തികൾ മൂവരുമാൎത്തുകണ്ടാൽ
നിന്നുടെ ചൊല്ലിങ്കലല്ലയോ നില്ക്കുന്നു
നിന്നോടുനേരുള്ളതാരിപ്പാരിൽ
അങ്ങനെയുള്ളനിനക്കിപ്പടയ്ക്കിന്നു
ഞങ്ങൾമരുതലയായിതല്ലോ
നാരിമാരോടുപിണങ്ങുമ്പോളിങ്ങനെ
നാണമില്ലാതെവാറെങ്ങനെചൊൽ
നെററിത്തിരുക്കണ്ണിൽ തീകൊണ്ടുനിന്മേനി
കററച്ചെടയോൻതാൻ ചുട്ടതല്ലോ
അന്നങ്ങുപോയിതേ താവകമേവക-
മിന്നെങ്ങൾമൂലമായ്ക്കണ്ടതെല്ലാം
എങ്ങളോടിന്നതുവെന്നുകൊള്ളാമിപ്പോ-
ളങ്ങാടിത്തോലിയമമ്മയോടോ
എപ്പൊഴിഞങ്ങളെക്കൈവെടിഞ്ഞു കണ്ണ-
നപ്പൊഴേഞങ്ങളിന്നിനാടിയോർ
ഞങ്ങളെക്കൊണ്ടിനി വേണ്ടതുചെയ്യാലു-
മിങ്ങനെനിന്നു [2]മുതിക്കവേണ്ട"
കോഴപ്പൂണ്ടിങ്ങനെ കേഴുന്നനേരത്തു
കോകിലനാദത്തെക്കേട്ടുചൊന്നാർ!-
"മാകന്ദംതന്നുടെ തേനുണ്ടുമെല്ലവേ
മാഴ്കാതെക്കൂകുന്നകോകിലമേ!
കണ്ണനും ഞങ്ങളും കൂടികളേന്നപ-
ണ്ടുള്ളമിണങ്ങികളിക്കുന്നേരം
പഞ്ചമരാഗത്തെപ്പാടുന്നനീയെന്തു
നഞ്ചുനിറക്കുന്നതെൻചെവിയിൽ"
പൂക്കൾവിരിഞ്ഞവ നോക്കുന്നനേരത്തു
നോക്കരുതാഞ്ഞിട്ടുചൊന്നാർപിന്നെ
"മുല്ലപ്പൂമല്ലികപ്പൂവെല്ലാമെന്നയ്യോ
ചൊല്ലുവിൻതീക്കനലായതിപ്പോൾ
തൂമകലരന്നൊരുവണ്ടിണകണ്ടാലും
ധൂമമായ്നിന്നങ്ങെഴുന്നതിപ്പോൾ"
ചൊല്ലിനാരെന്നതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
മെല്ലവേകാനനദേവതമാർ:-

1. ഇജ്ജനങ്ങൾക്കില്ലേ സങ്കടങ്ങൾ. 2. മുഷിക്ക.

“പാലിക്കമീശൻവിനോദാനായ്നില്ക്കുമ്പോൾ
പാലുംവിഷന്തന്നെയായിക്കൂട്ടം
പാരാതെനിന്നവൻ പാലിച്ചുപോരുമ്പോൾ
പാലായിമേവുമക്കാളക്കൂട്ടം
ഇങ്ങനെയുള്ളോരു ദൈവത്തിൻവൈഭവ-
മെന്നുംതടുക്കാവൊന്നല്ലചൊല്ലാം”
പൂന്തേന്നലേറററു താന്തമാരായുള്ള
കാന്തമാർപിന്നെയും ചൊന്നാരപ്പോൾ
“തെന്നലായുള്ളോരു വാരണവീരനെ
വന്നതുകണ്ടാലുമെല്ലാരുമേ
ചന്ദനമീടിനകുന്നിന്മേൽനിന്നുള്ള
[1]നന്മരമെല്ലാമേ ചെന്നുരുമ്മി
നന്മണമാകിനവന്മദം കൊണ്ടുള്ളിൽ
ചെമ്മെനിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞുപിന്നെ
പൊയ്കകൾതോറുമിറങ്ങിക്കളിയ്ക്കയാൽ
നീർകലർന്നുള്ളോരുമെയ്യുമായി
മണ്ടിനടക്കുന്നോരു വണ്ടിണ്ടച്ചൂഴവും
കണ്ടാലുംമാനിച്ചുപാടിപ്പാടി
പാവാനായുള്ളോരു പൂബാണൻ ചൊല്ലാലെ
പാന്ഥന്മാരായോരെക്കൊന്നുകൊന്നു
മന്ദംനടന്നുനടന്നിങ്ങുവന്നവൻ
മാഴ്കിനളന്നുള്ളോരെങ്ങൾമെയ്യിൽ
വൻപിലണഞ്ഞുപടപൊരുന്നോനയ്യോ
കമ്പംവരുത്തുമാറുള്ളിലെങ്ങും
ആരുമൊരുത്തർചെറുക്കുന്നോരില്ലല്ലോ
പാരംതളർന്നുവശംകെട്ടുന്നു”
[2]ചൊല്ലിനാരെന്നതു കേട്ടോരുനേരത്തു
വല്ലവിമാരോടുദേവതമാർ
ഇവ്വന്നവാരണം തന്നെയടക്കുവാ-
നാവോരില്ലാരുമിങ്ങുങ്ങളിലോ
ആയിരമാനകളൂക്കതിരണ്ടുള്ളോ-
രാനയുണ്ടല്ലോയക്കംസൻവീട്ടിൽ
ആരിന്നവൻെറ മദത്തെയടക്കുവാൻ
പോരുന്നോരുള്ളതിപ്പാരിലോർത്താൽ
മാറുമവനെച്ചെറുക്കാവതിന്നിപ്പോൾ
മററാരുംവന്നു ചെറുപ്പോരില്ല!
ചൂട്ടതഴച്ചുപൊറുക്കരുതായിന്നു
കേട്ടവരുന്നുണ്ടെന്നമ്മമാരേ”!

എന്നതു കേട്ടിട്ടു പിന്നെയും ചൊല്ലിനാർ
നിന്നൊരുകാനനദേവതമാർ
“തിങ്കളെനോക്കുവിൻ മങ്കമാരേനിങ്ങൾ
[3]കൺകളുത്തീടുമേ കണ്ടതോറും”
എന്നതുകേട്ടവർ തിങ്കളെനോക്കിനാർ
നിന്നൊരുവല്ലവിമാരെല്ലാരും.
ശൃംഗാരംതന്നുടെ ജീവനായ്നിന്നൊരു-
മംഗലനാകിനതിങ്കൾതന്നെ
കണ്ടൊരുനേരത്തു കാമത്തീയുള്ളിലെ
കത്തിത്തുടങ്ങീതന്നക്കിലേററം
മാരമാലുള്ളത്തിൽ ചേരുമന്നാരിമാർ
പാരംതളർന്നുപറഞ്ഞാരപ്പോൾ
“നട്ടുച്ചനേരത്തു പെട്ടോരുവെയ്ലേററു
ചുട്ടുപൊരിഞ്ഞങ്ങിരിക്കുന്നേരം
ചൂട്ടതളത്തുവാൻ തീക്കുഴി തന്നിലെ
ചാടിനാൽ ചൂട്ടതളർത്താമോതാൻ
മാപാപിയാകിനതിങ്കളിന്നെങ്ങളെ
കോപിച്ചുകൊല്ലുന്നോനെന്നുവന്നു
നേരിട്ടുവന്നിവൻ വന്മദം പോക്കുവാൻ
പാരിടംതന്നിലിന്നാരുമില്ലേ
രാഹുവിൻകണ്ഠമോനാരായണൻപണ്ടേ
നേരേതറിച്ചുകളഞ്ഞാനല്ലോ
വാരിധിപണ്ടുകടഞ്ഞോരുനേരത്തു
ബാഡവപാവകൻ തന്നിൽനിന്നു
സാരമായുള്ളോരു പിണ്ഡമെഴുന്നവൻ
വാരുററമണ്ഡലമായിപ്പിന്നെ
മററെങ്ങുമാക്കും പൊറുക്കരുതാഞ്ഞിട്ടു
കററച്ചിടയോൻതാനന്നുടനേ
ക്രൂരമായുള്ളോരു കാളക്കൂടത്തെയും
ഘോരനായുള്ളോരുതിങ്കളേയും
മേളമെഴുന്നകഴുത്തിലും ഗംഗത-
ന്നോളംതുളുമ്പുന്ന മൌലിയിലും
ചേണുററെഴുന്നോരു ഭൂഷണമായിട്ടു
ചൊവ്വോടെനിന്നുധരിച്ചുകൊണ്ടു
ദീധിതിമാലയാം ജ്വാലകളേറററു,
ലോകങ്ങളെല്ലാമേവെന്തനേരം
ശ്വേതിമപൂണ്ടൊരു ഭൂതിപോന്നെങ്ങുമേ
മീതേപരന്നുചമഞ്ഞതല്ലോ

1. വന്മരമോരോന്നേ. 2. എന്നതുകേട്ടോരു നേരത്തുചൊല്ലിനാൻ. 3. തങ്ങളെത്തീണ്ടുമേ.

വെണ്മതിരണ്ടതിലാവായി നിന്നിട്ടു
ചെമ്മേ നിറഞ്ഞങ്ങു കണ്ടതിപ്പോൾ
നീലമായ്നിന്നവൻ മേനിയിൽക്കണ്ടതോ
ചാലെക്കളങ്കമല്ലെന്നു ചൊല്ലാം
ക്ഷ്വേളമിയന്നൊരു കാളഭുജംഗത്തെ
ലാളിച്ചുവെച്ചതിക്കാണായതേ
തൻകരംകൊണ്ടുടനെന്നതുകൊണ്ടല്ലോ
എങ്കൽവിഷന്തന്നെ തൂകുന്നിപ്പോൾ
തീപ്പൊരിതന്നെ വിഴങ്ങിച്ചകോരങ്ങൾ
1 സാതപിച്ചുനിന്നതേ പണ്ടുപണ്ടേ
തീക്ഷ്ണതപൂണ്ടനിലാവിനെയല്ലായ്കിൽ
വായ്ക്കൊണ്ടുനില്ക്കുമാറെങ്ങിനെതാൻ
മാപാപിത്തിങ്കൾമറയുന്നോനല്ലെന്നു-
മീപ്പാവമെന്തെന്തിച്ചെയ്യുതയ്യോ!"

തങ്ങളിലിങ്ങിനെ നിന്നു പറഞ്ഞവർ
തിങ്കളോടായിപ്പറഞ്ഞാർ പിന്നെ
"രാഹു കാൺവന്നതു നിന്നെവിഴുങ്ങുവാ-
2 നാഹന്തപൊയ്ക്കൊൾക തിങ്കളേ നീ
പൊയ്യല്ല ഞങ്ങളിച്ചൊന്നതു നിന്നോടു
മെയ്യെന്നുതന്നെ നീ തേറിനാലും
മുക്കണ്ണൻമൌലിയിൽ നില്ക്കുന്ന നിന്നുടെ
മുഗ്ദ്ധനായുള്ളൊരു പൈതൽതന്നെ
സർപ്പങ്ങളാലൊന്നു ചെന്നുമിഴുങ്ങീതെ-
ന്നിപ്പോഴെന്നുണ്ടൊരു വാർത്തകേട്ടു
വേഗത്തിൽചെന്നുനിൻ പൈതലെവീണ്ടു
നാഗത്തിൻവായിൽനിന്നായവണ്ണം [കൊൾ
മൈക്കണ്ണിതന്നുടെ തൈക്കൊങ്കപൂണുമ്പോൾ
മുക്കണ്ണരേതുമറികയില്ലേ
പന്നഗവായിലെപ്പൈതലെവീണ്ടുകൊൾ
പിന്നെയുമാമല്ലോ ഞങ്ങളോടു്
കാച്ചിൽപിണഞ്ഞുള്ളൊരെങ്ങളോടിങ്ങിനെ
തീച്ചൊരിഞ്ഞാലുമിങ്ങായവണ്ണം
പിന്നെയുംഞങ്ങളെക്കൊൽകൊഴിഞ്ഞില്ലേതും
തിന്നുന്നതുണ്ടോചൊൽ തിങ്കളേ! നീ
പേടിപറഞ്ഞൊരൊട്ടിങ്ങനെ തിങ്കളെ
പ്പേപറഞ്ഞാർപിന്നെയായവണ്ണം
സങ്കടമാണ്ടുള്ള മങ്കമാരിങ്ങിനെ
തിങ്കളെനോക്കിപ്പറഞ്ഞനേരം
കാളിന്ദിനീരിൽ നിഴലിച്ചു കാണായി-
മേളമിയന്നൊരു തിങ്കൾതന്നെ

ആപന്നമാരായ ഗോപികമാരെല്ലാം
കോപിച്ചുനിന്നുടനെന്നനേരം
പാറകൾകൊണ്ടങ്ങെറിഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
പാരമന്നീരിലെത്തിങ്കൾതന്നെ
കണ്ണാടിതന്നിലും കണ്ടായി തിങ്കളെ-
ക്കണ്ണാടിതന്നെയുമെന്നനേരം
കല്ലാമെട്ടുടൻ കുത്തിത്തുടങ്ങിനാർ
പല്ലുംകടിച്ചുള്ള കോപത്താലെ
ഇങ്ങനെയോരോരോ വേലയെച്ചെയ്യുാരെ
മന്മഥമാൽകൊണ്ടു മൂടുകയാൽ
"കാരുണ്യമൂർത്തന്നുള്ളേറിപ്പോകുന്നു
കാരുണ്യമുണ്ടാവാൻ കാലമായി"
കാർമുകിൽവർണ്ണനോടിങ്ങിനെ ചൊല്ലീട്ടു
കാനനദേവതമാരെല്ലാരും
മാനിനിമാരെല്ലാം കാണവെചേണാറ്റ-
കാനനംതന്നിൽമറഞ്ഞുകൊണ്ടാർ

അമ്മമാരായുള്ള ദേവതമാരെല്ലാം
ചെമ്മെമറഞ്ഞങ്ങു പോയനേരം
ദീനതപൂണ്ടുള്ളൊരാനായമാതര-
ക്കാനനംതന്നിലിരുന്നെല്ലാരും
ആയർകോൻതന്നെപ്പുകണ്ണങ്ങു പാടിനാർ
മായംകളഞ്ഞപ്പോഴായവണ്ണം
"കാർവർണ്ണാ! കണ്ണാ! കടൽവർണ്ണാ! കാണയ്യോ
കാരുണ്യമാണ്ടൊരുകാരണനേ!
എങ്ങളിലുള്ളൊരു കാരുണ്യമിന്നിപ്പോ-
ളെങ്ങാനുംപോയതറിഞ്ഞീലയോ നീ
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ മാനസമിന്നിന്നു-
കാരുണ്യമില്ലാതെയായിതല്ലോ
മാലോകരെല്ലാരും നിന്നെക്കൊണ്ടിങ്ങനെ
ചാലെപ്പറയുമാറാക്കൊല്ലാതെ
അണ്ണാന്നുനിന്നുകൊണ്ടാകാശം നോക്കീട്ടു
കണ്ണുനീരോലോലമെല്ലെമെല്ലെ
കേണുകിടക്കുന്ന വേഴാമ്പൽ പോലെയായ്
വീൺമറുകുന്നതെങ്ങളയ്യോ

1. സ്തംഭിച്ചുനിന്നതേ കണ്ടു. സാധിച്ചുനിന്നതേ. 2. ഓടിമറഞ്ഞുകൊൾ.

നീരൊട്ടുവേറായി പാഴ്പറമ്പേറീട്ടു-
നീന്തുന്നമീനങ്ങളെന്നപോലെ
കണ്ടാലുംഞങ്ങളുഴലുന്നതിങ്ങനെ
മണ്ടിവരേണമേ കൊണ്ടൽവർണ്ണാ!
[1]കല്യൻനിൻദാസിമാരായുള്ള ഞങ്ങളെ
വില്ലാലെതല്ലുന്നോൻ മുല്ലബാണൻ
പോരായ്മയെന്നതിലേതുമേയില്ലയോ
വീരനായുള്ളനിന്നുള്ളിലിപ്പോൾ
എന്തെന്റെ കണ്ണാ! നീ പോവതിൻകാരണ-
മേതുമേഞങ്ങൾക്ക തോന്നീല്ലല്ലോ
ഏററംതെളിഞ്ഞുകളിക്കുന്നനേരത്തോ
ചീററമുണ്ടാവാനോ ഞായമില്ലേ
കോപംകൊണ്ടല്ലല്ലീമെല്ലെമറഞ്ഞുനീ
താപത്തെത്തൂകുന്നതെങ്ങളുള്ളിൽ
കോപത്തിന്നേതുമേ ഞായമില്ലോർക്കുമ്പോ-
ളാപത്തിൻകാലമിതെന്നാവേണ്ടു
രക്ഷിച്ചുപോരുന്ന നീയിന്നു ഞങ്ങളെ-
ശ്ശിക്ഷിക്കുമാറല്ലോവന്നതിപ്പോൾ
പോരായ്മഞങ്ങളിലേതാനുമുണ്ടെങ്കിൽ
പാരാതെവല്ലായ്മചൊല്ലാമല്ലോ
ചുററത്തിലിങ്ങിനെ ചേർന്നുകളിക്കുമ്പോൾ
മറേറതുമില്ലെന്നു ചൊല്ലാംചെമ്മെ
തൂമതിരണ്ടനിന്നോമൽമുഖംതന്നെ
കാമിച്ചുനോക്കിയിരിക്കുംനേരം
എന്നുടെ കണ്ണിമതങ്ങളിൽക്കൂടീതോ-
യെങ്കിൽനുറുങ്ങുവെറുത്താലുംനീ
കാലികൾപിന്നാലെ നേരംപുലരുമ്പോൾ
ബാലകന്മാരുമായ്പ്പോകുംനേരം
പിന്നാലെവന്നെങ്ങൾ നിന്നുടെ പൂമേനി
തന്നിലെനോക്കിക്കൊതിക്കുംനേരം
കാട്ടമറഞ്ഞങ്ങുപോംമുൻപെനിൻപിൻപെ
ചാടുന്നകണ്ണു[2]മടങ്ങീതോതാൻ
നേരററകാന്തികലർന്നോരു നീമെല്ലെ
ചാരത്തുവന്നുനിന്നെങ്ങൾമെയ്യിൽ
കോമളകൈക്കൊണ്ടു തൊട്ടോരുനേരത്തു
കോൾമയിർക്കൊള്ളാതെയുണ്ടോകണ്ണൂ
അൻപോടുനമ്മിൽതഴുകുന്നനേരത്തു-
മുൻപിലെൻകൈകളയഞ്ഞുതോതാൻ
നമ്മത്തിൽനമ്മിലെ ചുംബിക്കുംനേരത്തു
നിന്മുഖമിങ്ങേറെവന്നിതോതാൻ
പ്രേമംനിറഞ്ഞുവഴിഞ്ഞുള്ളവാക്കുകൾ
കാമുകനോടുപറഞ്ഞിങ്ങിനെ
കോപംകൈക്കൊണ്ടല്ലെന്നു സാധിച്ചു'നമ്മുടെ
പാപത്തിൻകാരണ'മെന്നുചൊല്ലി
കീഴിൽകഴിഞ്ഞുള്ള പഴമയോരോന്നേ
കീർത്തിച്ചുപാടിനാർ വേറെവേറെ
"അമ്പാടിതന്നിൽനിന്നിന്നാളൊരു
മന്തിമയക്കിലിരുന്നുമെല്ലെ നാൾനാ-
പൂഞ്ചേലകിഞ്ചിലഴിച്ചുചമച്ചുനീ
കാഞ്ചിനൂലേളേടംതലോടുംനേരം
അമ്മവന്നതുകണ്ടുടൻചൊല്ലിനാൻ
സമ്മതിയായൊരുനന്മൊഴി നീ
ഇല്ലാതതിന്നിവളെന്നെപ്പറയുന്നോൾ,
വല്ലായ്മഞാനേതും ചെയ്തതില്ലേ
'വെണ്ണകവർന്നുനീ'യെന്നെന്നെചൊല്ലുവോ-
ളിന്നിവൾപോകൊല്ലാ"യെന്നുചൊല്ലി
ചേലത്തലയുംമുറുക്കിപ്പിടിച്ചിട്ടു
വേലപ്പെൺകാന്തൻതന്നാണ ചൊല്ലി-
കണ്ണുനീർകാട്ടിന നിൻകളവോർക്കുമ്പോൾ
തിണ്ണംനടുങ്ങുന്നതുള്ളമിപ്പോൾ
ആററിൽകുളിക്കേണമെന്നങ്ങുനാമിന്നാൾ
പോററിപറഞ്ഞൊത്തു പോയനേരം
തെററെന്നുചെല്ലാഞ്ഞുപേടിച്ചുകൊണ്ടമ്മ
പെട്ടെന്നുപോന്നിങ്ങുവന്നനേരം
ഏററമുഴറെറാടുചൊല്ലിനാനല്ലോനീ
തേററംവരുംവണ്ണമമ്മയ്ക്കെല്ലാം
വേദനവന്നതു [3]കേളമ്മേചെമ്മേനീ
പൈതലായുള്ളൊരു കോൾമുതല
പെട്ടെന്നുചെന്നിട്ടു മേനിയിൽ ചേർന്നിട്ടു
തിട്ടതിയാക്കിക്കാണക്കിലേററം
അമ്മിഞ്ഞിമേലുംകഴുത്തിലും കാണമ്മേ
പൂൺപെട്ടമാഴ്കുന്നതീയഗതി
കണ്ണിണകണ്ടാലും മാഴ്കീച്ചമഞ്ഞതു
തിണ്ണംതളർന്നതെ മേനിയെല്ലാം

1, നിന്നുടെ ദാസിമാരായുള്ള ഞങ്ങളെ. 2. മടഞ്ഞുതോ. 3. കാണമ്മേ.

കോഴകൊണ്ടെങ്ങും നറുങ്ങ്[1] വിയർക്കുന്ന
കോൾമയിർക്കൊണ്ടതും പോയില്ലേതും
നീളത്തിലുള്ളോരു വിപ്പിനെക്കണ്ടാലു-
മാലസ്യമേതുമേ പോയിതില്ലേ
മാലോകരെല്ലാമിറങ്ങും നിലംവിട്ടു
മാപാപിയിങ്ങനെക്കൊണ്ടുപോന്നാൻ
പേടിച്ചു ഞാനും വശംകെട്ടുമാഴ്കുന്നേൻ
പേയായിപ്പോകുന്നു വാർത്തയെല്ലാം
ആരേലുമിങ്ങുവരുന്നവരുണ്ടോയെ-
ന്നാരാഞ്ഞു നോക്കിയിരുന്നേൻ ഞാനോ
നീയിങ്ങു നോക്കിവരുന്നതു കണ്ടല്ലോ
പോയങ്ങു നീങ്ങിയപ്പാഴനിപ്പോൾ
'അയ്യോ'യെന്നമ്മയ്ക്കു തോന്നുമാറുള്ളത്തിൽ
പൊയ്പ്പായി[2] ച്ചൊന്ന മൊഴികൾകൊണ്ടേ
തേററംവരുത്തിന നിൻകളവോർക്കുമ്പോ-
ളേററംനടുങ്ങുന്നതുള്ളമയ്യോ

ഇങ്ങനെ നിന്നുടെ ലീലകളോർക്കുമ്പോ-
ഴെങ്ങനെ ഞങ്ങൾ പൊറുപ്പതിപ്പോൾ
മേളത്തിലന്തിക്കു കോലക്കുഴലൂതി-
ക്കാലികൾ പിന്നാലെ നീ വരുമ്പോൾ
മുട്ടെവരുവോളം പാർക്കരുതാഞ്ഞിട്ടു-
ഞ്ഞൊട്ടേടം വന്നല്ലോ ഞങ്ങൾ കണ്ടു
ഇങ്ങിനെയുള്ള നിൻ നന്മുഖം കാണാതെ-
യെങ്ങൾ പൊറുക്കുമെന്നോർക്കവേണ്ട
വല്ലികൾ നല്ലവയുണ്ടിങ്ങു ചൂഴവും
നല്ലമരങ്ങളുമുണ്ടരികേ
അല്ലലെപ്പോക്കുവാനാരാഞ്ഞു പോകേണ്ട-
തില്ലെങ്ങൾക്കെന്നതു തേറിനാലും
ആരെനിനച്ചെങ്ങൾ ജീവിച്ചുകൊള്ളുതെ-
ന്നാരോമൽകാന്താ! നീ കൈവെടിഞ്ഞാൽ
അച്ഛനമ്മമാരും കൂടിപ്പിറന്നോരു-
മിച്ഛയിൽ മേവിന കാന്തന്മാരും
മെച്ചമേ ഞങ്ങളെ കൈവെടിഞ്ഞോർ ഞങ്ങ-
ളിച്ഛയല്ലാതൊന്നു ചെയ്യായാലേ
ആധാരനായ്‌നിന്നതും [illegible] നിന്നതും
നിശ്ചലനാകിന നീതാനത്രെ

നീയിന്നു ഞങ്ങളെ കൈവെടിഞ്ഞായെങ്കിൽ
[3]പൊയ്യല്ലാ വേണ്ടായേ കാലനിപ്പോൾ
നിൻകഴൽപങ്കജം തന്നോടു വേറിട്ടു
സങ്കടം മേന്മേലെ പൊങ്ങുമെങ്ങൾ
നിൻകനിവില്ലായ്കിലെങ്ങനെ ജീവിപ്പൂ
പങ്കജലോചനാ! തമ്പുരാനേ!
ആറ്റുവന്നവയോരോന്നു കേട്ടിട്ടു-
പാലിച്ചായല്ലോ നീ പണ്ടു നമ്മെ
പാതിരനേരത്തിക്കാട്ടിലെറിഞ്ഞേച്ചു
നാഥാ! നീ പോകാതെ നമ്മെയിപ്പോൾ
ചെന്തളിർപോലെ പതുത്തുള്ള നിൻപാദം
ചന്തത്തിൽ മെല്ലെന്നെടുത്തു ഞങ്ങൾ
കൊങ്കയിൽ ചേർക്കുമ്പോൾ വാട്ടമെന്നിങ്ങിനെ
ശങ്കിച്ചു ചേർക്കയില്ലെന്നുമേ താൻ
വായ്പോട്ടു മെല്ലെ മുകക്കുന്നനേരത്തു
വീർപ്പുകളേല്ക്കുമ്പോൾ വാട്ടമല്ലോ
അപ്പാദംകൊണ്ടല്ലോ കല്ലിലും മുള്ളിലു-
മിപ്പോൾ നടക്കുന്നു നീളെ നീയോ
നിൻകാലിലില്ലേതും മുള്ളു തറയ്ക്കുന്നു
സങ്കടമാണ്ടുള്ളോരെങ്ങളുള്ളിൽ
പങ്കജശംഖുകളാകിന രേഖകൾ
തങ്കൽ വിളങ്ങിന നിൻപാദങ്ങൾ
കൊങ്കകൾ രണ്ടിലും കൊണ്ടുനാം ചേർത്തെങ്ങൾ
സങ്കടം പോക്കേണം തമ്പുരാനേ!
[4]നന്മൊഴിയാകിന നന്മതുകൊണ്ടു നീ
ചെമ്മെ വെളിച്ചത്തു വന്നുടനെ
നോററുകിടക്കുന്നോരെങ്ങൾ ചെവികളിൽ
പോററിനിറയ്ക്കേണമേററമേററം
ചിത്തത്തിലെങ്ങൾക്കു ചേതവേ [illegible]
കത്തുന്ന കാമക്കൊടുംതീതന്നെ
നേരററ ചോരിവാ തന്നുടെ തേൻകൊണ്ടു
കോരിച്ചൊരിഞ്ഞു തളർത്തണമേ
എങ്ങാനും പോരുമ്പോളെങ്ങളെ നോക്കീട്ടു
[5]പുഞ്ചിരിതൂകീട്ടു നിന്നതെല്ലാം
[illegible] വീർത്തോർക്കുന്നു ഞങ്ങളോ
മേൽക്കണ്ണിട്ടിപ്പോളുള്ള [illegible]

1. വിയർക്കുന്നു. 2. നിന്ന. 3. പോരൊല്ലായെന്നിപ്പോൾ. 4. സമ്മതിയാകിന നന്മൊഴികൊണ്ടുനീ
5. ചെഞ്ചോരമായി നീ നിന്നതെല്ലാം.

ഞങ്ങളിനിച്ചൊല്ലുമ്പോളെങ്ങളെയെല്ലാരു-
[1] മിങ്ങിനിപ്പോരല്ലായെന്മരല്ലോ
ആരിനിഞങ്ങളെ പാലിപ്പോരുള്ളതെൻ-
കാരുണ്യമൂർത്തി! നീ കൈവെടിഞ്ഞാൽ?
നീയെന്നിയെങ്ങൾക്കിന്നാരുള്ളതാക്കുമ്പോ-
ളായർകോനായ്നിന്ന തമ്പുരാനേ!
എങ്ങളെക്കൊണ്ടിനിക്കേഴിക്കയല്ലാതെ
ചങ്ങാതമായ് മുൻപിൽ കാണേണമേ”
ഇങ്ങിനെ നിന്നുടൻ പാടിന നാരിമാർ
പൊങ്ങിനവേദന പൂണ്ടുചെമ്മെ
ഉച്ചത്തിലെല്ലാരുമൊച്ചകാളുംവണ്ണം
മെച്ചമേ കേണുതുടങ്ങിനാരെ
മാറിലെഴുന്നൊരു ചൂടില്ലയാകിൽത്താൻ
മാറാതെവീണൊരു കണ്ണുനീരാൽ
നീരുമന്നാരിമാർ നിന്നൊരു കാനന-
മാറായിപ്പോയിതു മെല്ലെ മെല്ലെ.

ഭഗവദ്ദർശനം.

നീലമായുള്ളൊരു നാരിയെ വഞ്ചിച്ചു
മേളത്തിൽപോയൊരു കാർവ്വർണ്ണൻതാൻ
വല്ലവിമാരുടെയല്ലലെക്കാണ്മനായ്
മെല്ലവേനിന്നാൻ മറഞ്ഞുചെമ്മെ
അന്നൽപിണഞ്ഞുള്ളൊരാനായനാരിമാർ
ഭക്തിപൊഴിഞ്ഞങ്ങു പാടുന്നേരം
ചിത്ത[2]മഴഞ്ഞുതുടങ്ങിനരുങ്ങുടൻ
പൊൽത്താരിൽമാനിനീ കാന്തനപ്പോൾ
ഞാനങ്ങുചെന്നുവെളിച്ചത്തുപൂകുന്നോ-
[3] രേനംവരുന്നത്രെയെന്നുനണ്ണി
ചിത്തമുറപ്പിച്ചുപെട്ടെന്നുനിന്നാനെ
മുഗ്ദ്ധവിലോചനനെന്നനേരം
സ്നേഹമായുള്ളൊരുദ്ദൂതൻപോയ്ചെന്നവർ-
മോഹത്തെക്കണ്ടുമടങ്ങിവന്നാൻ
‘വൈകൊല്ല വൈകൊല്ല ചെൽവതിന്നേതുമേ
ഗോകുലനായകാ! തമ്പുരാനേ!’
എന്നങ്ങുചൊല്ലിയുഴററിത്തുടങ്ങിനാൻ
നന്ദകുമാരനെപ്പിന്നെപ്പിന്നെ
ആനായമാനിനിമാരുടെ ദീനത
മാനിച്ചുപിന്നെയും കണ്ടനേരം
എന്നുംഞാൻനിങ്ങളെ വഞ്ചിക്കുന്നോനല്ല-
യെന്നങ്ങുചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ
[4] കാരുണ്യതോയത്തിൽ മുങ്ങിത്തുടങ്ങീതെ
കാർവർണ്ണൻ മാനസം മെല്ലെമെല്ലെ
മാനസംതന്നുടെ കാഠിന്യമല്ലോയി-
മ്മാതരെവഞ്ചിപ്പാൻ മൂലമിപ്പോൾ
ഇന്നിതുതന്നെയുടച്ചങ്ങുചെയ്യേണ-
മെന്നങ്ങുനണ്ണിനാനെന്നപോലെ
താരിൽപ്പെൺകാന്തൻതൻ മാനസംമെല്ലവേ
നീരായിവന്നിതലിഞ്ഞിട്ടപ്പോൾ
ഞാനങ്ങുചെൽവാൻനരുങ്ങിന്നു പാർത്തിട്ടു
വേണമെന്നോർത്തവൻ പാർത്തനേരം
എന്നുടെകണ്ണാ!വായെന്നങ്ങുകേട്ടപ്പോൾ
തന്നേമറന്നൊന്നു മൂളിനാൻതാൻ
പിന്നെയും മാനസം നന്നായുറപ്പിച്ചു
നിന്നുതുടങ്ങിനാനെന്നനേരം
കാരുണ്യംതന്നുടെ കോമളമായിട്ടു
കാർമുകിൽവർണ്ണൻ നടന്നാനപ്പോൾ
ഇണ്ടൽപിണച്ചതിനിന്നിനി ഞാനിപ്പോൾ
തെണ്ടപ്പെടാമല്ലോയെന്നപോലെ
പ്രേമമായുള്ളൊരു വാരണവീരനെ
ത്തൂമകലർന്നുനടത്തിമുൻപിൽ
വല്ലവീവല്ലഭൻ ചെല്ലുന്നനേരത്തു
വല്ലവിമാർക്കെല്ലാം മെല്ലെമെല്ലെ
വാമമായുള്ളൊരു ലോചനവുംതോളും
വാമമല്ലാതെയനങ്ങീതപ്പോൾ
എന്തിതിൻ കാരണമെന്നെല്ലാമെല്ലാരും
ചിന്തിച്ചുനിന്നൊരു നേരത്തപ്പോൾ
ശ്യാമളമായൊരു കാന്തിയെക്കാണായി
കോമളമായവനത്തിലെങ്ങും
വെണ്മതിമണ്ഡനിലാവെല്ലാംതിങ്കൾതൻ-
കല്മഷകാന്തികലർന്നപോലെ.

1. ഇങ്ങിനിപ്പോരേണ്ടായെന്മോരല്ലോ. 2. മഴിഞ്ഞു. 3. കാലം.
4. കാരുണ്യതോയത്തിൽ മുങ്ങീതേ കാർവ്വർണ്ണൻ–മാനസമന്നേരം മെല്ലെ മെല്ലെ.

പിച്ചകംനേരായ പച്ചനിറംപൂണ്ടു
വിച്ഛമായ്നിന്നുവിളങ്ങീതപ്പോൾ
വാരെഴുംവാസവനീലംകൊണ്ടുള്ളൊരു
ഭാജനംതന്നിലെ പാൽക്കണക്കെ
ചന്തമെഴുന്നൊരു കാന്തിയെക്കണ്ടപ്പോൾ
[1]ചിന്തിച്ചുചൊല്ലിനാർ വല്ലവിമാർ
"കണ്ണന്മെയ്തന്നുടെകാന്തിയെപ്പോലെകാൺ
തിണ്ണംവിളങ്ങുന്നതെന്തിതോഴീ!
അല്ലലെപ്പോക്കുവാനംബുജലോചനൻ
മെല്ലെവരുന്നോനെന്നല്ലയല്ലീ?"
എന്നവർചൊല്ലുമ്പോൾ നന്ദതനൂജൻതാ-
നേററംവിരഞ്ഞുവെളിച്ചപ്പെട്ടാൻ
അഞ്ചിതമായൊരു പുഞ്ചിരികൊണ്ടവർ-
നെഞ്ചകംകൂടിവെളിപ്പിക്കുന്നോൻ
അഞ്ജനക്കുന്നിന്മേൽനിന്നുവിളങ്ങിന
കഞ്ജ[2]മനോഹരനെന്നപോലെ
ത്തൂമകലർന്ന കിരീടംകൊണ്ടേററവും
കോമളകാന്തിയെക്കൈക്കൊണ്ടുടന്നോൻ
നീലക്കൽകൊണ്ടുപടുത്തുചമച്ചിട്ടു-
ള്ളോലക്കമാണ്ടൊരു ഭിത്തിതന്മേൽ
മാൺപുററകാഞ്ചനം കൊണ്ടുചമച്ചോരു
ശാംഭവലിംഗംവിളങ്ങുംപോലെ
ഗോരോചനംതന്നാലുള്ള കുറികൊണ്ടു
പാരംവിളങ്ങുന്നോൻ നെററിതന്മേൽ
ആയിരംതിങ്കൾതൻകാന്തിയെവെന്നുള്ളോ-
രാനനംതന്നുടെ കാന്തികൊണ്ടും
ഇവരെയെന്നെണ്ണം പെററീടുന്നപാരെല്ലാം
പാരംമയക്കുന്നോൻ മാഴ്കുംവണ്ണം
ആനനമായൊരു താമരപ്പൂവുതൻ-
നാളമായുള്ള കഴുത്തുടയോൻ
ഗോപികൾകണ്ഠത്തിൽ കോപിച്ചുള്ളന്തക
പാശങ്ങൾ [3]വീഴൊല്ലായെന്നുനണ്ണി [ൻ-
എപ്പോഴുംചെന്നുകഴുത്തോടുചേർന്നിട്ടു
നില്പോരുപാശങ്ങളെന്നപോലെ
മേവുന്നബാഹുക്കൾ രണ്ടിലും താമര-
പ്പൂവുംകുഴലും ധരിച്ചുനില്പോൻ
വല്ലവിമാരുടെ കണ്മനമായുള്ള-
[4]ബാണങ്ങളേററുപുളയ്ക്കയാലേ
ഉള്ളിൽനിറഞ്ഞൊരു കാരുണ്യപീയൂഷം
തള്ളിപ്പുറത്തുപുറപ്പെട്ടതോ
എന്നങ്ങുതോന്നുമാറുള്ളോരുഹാരംകൊ-
ണ്ടേററംവിളങ്ങുന്നോൻ മാറിലെങ്ങും
പാൽക്കടലെന്നെച്ചമന്നൊരുപാഴ്ക്കടം
തീർക്കേണമിന്നു ഞാനെന്നപോലെ
നൽപ്പാൽകൊണ്ടെപ്പോഴും പൂരിച്ചു പൂരിച്ചു
കെല്പോടെ നില്പോരുദരമുള്ളോൻ
വല്ലവിമാരുടെ പൂമേനിയായൊരു-
വല്ലിയെ വെല്ലുവാനിന്നെനിക്കോ
ലാവണ്യമില്ലെന്നു നിർണ്ണയമെന്നാൽ ഞാ-
നാവോളംചെന്നു വെളിപ്പെടേണ്ടാ
എന്നതുനല്ലതെനിക്കു നിനയ്ക്കുമ്പോ-
ളെന്നങ്ങുനണ്ണിയുറച്ചുതന്നിൽ
ത്തൂമിന്നൽതന്നുടെ കാമുകനായൊരു-
കാർമുകിൽ മെയ്പൂണ്ടുനിന്നപോലെ
പീതമായുള്ളൊരു കൂറയുടുത്തിട്ടു
നൂതനകാന്തി കലർന്നുനിന്നോൻ
വല്ലവീവല്ലഭൻ തൻതുടകൾക്കു ഞാൻ
തുല്യതയേതുമേ ചൊല്ലവല്ലേൻ;
തുമ്പിക്കൈയെന്നപോൾ കമ്പമേറുത്തീടും
രംഭയോവാതംകൊണ്ടാകലന്താൻ
ഗോപികൾ മാനസേ മെയ്യിലേയല്ലോ
ഗോപിച്ചുകൊള്ളേണം നിന്നിഞാൻ
എന്നങ്ങുചിന്തിച്ചു നീലക്കൽകൊണ്ടുടൻ
നന്നായി നിർമ്മിച്ച ചെപ്പുപോലെ
നേരേറുന്നിന്നുള്ള ജാനുക്കളെക്കൊണ്ടു
പാരംവിളങ്ങി വിളങ്ങിനിന്നോൻ
കണ്ണൻകണങ്കാൽ തന്നുടെ കാന്തിയെ
പുണ്യമിയന്നുള്ള ലോകരെല്ലാം
മന്മഥതൂണിയെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുന്നോർ
ചെമ്മുള്ളകൈതപ്പൂവെന്നുംപിന്നെ
കൂകികഴഞ്ഞു തെളിഞ്ഞുവിളങ്ങിന-
കേകിക്കഴുത്തെന്നോ ഞാൻ ചൊല്ലുന്നു
ഗോവിന്ദൻ മേനിയായുള്ളൊരുമന്ദരം
ഗോപികൾ മാനസവാരിധിയിൽ

1. ശങ്കിച്ചു. 2. മനോരമ. 3. വീഴൊല്ലാ. 4. മല്ലവിശിഖങ്ങളേല്ക്കയാലേ.

മുങ്ങിക്കിടന്നതു പൊങ്ങിച്ചുകൊൾവാൻതു-
ടങ്ങുന്ന കൂർമ്മങ്ങളെന്നപോലെ
ചാലെ നിറന്ന പൂവടിതന്നുടെ
മേളംകൊണ്ടേറാം വിളങ്ങിനിന്നോൻ
ഗോവിന്ദൻ പാദങ്ങൾ തൊട്ടൊന്നങ്ങു നില്ലോരു-
ലാവണ്യമില്ല നിനക്കെന്നമേ
മാർദ്ദവംകൊണ്ടു തെളിഞ്ഞിട്ടപോരേണ്ടു-
യോത്തുകാണെന്നുടെ [1] മേനിയെല്ലാം
അന്തിവരുന്നേരം നിന്നുടെ മേന്മതാ-
നായിരാനാളല്ല കണ്ടറിഞ്ഞു
പങ്കജംചെന്നുൾ തങ്ങുച്ചിങ്ങിനാ-
യങ്കംതൊട്ടപ്പിക്കാം പാദമുള്ളോൻ
ലാവണ്യസാരമായുള്ളോരു പീയൂഷ-
സാഗരവാരി കടഞ്ഞു ചെമ്മേ
മെല്ലെന്നെഴുന്നോരു വല്ലവിമാരുടെ
[2] പുണ്യമായുള്ളോരു മേനിയുള്ളോൻ
കണ്ണനെന്നെന്നുടെ കാന്തിയെ വാഴ്ത്തുവാൻ
മണ്ണിലും വിണ്ണിലുമാരുമില്ലേ
അന്ധതകൊണ്ടു ഞാനിങ്ങനെ വാഴ്ത്തിനേ-
നന്ധനെന്നുള്ളോരു പേർകൊള്ളുവാൻ
ശ്യാമളകാന്തിയെക്കണ്ടൊരുനേരത്തു
കാമിനിമാരെല്ലാമങ്ങുമിങ്ങും
അംബരംതന്നിലുമെന്തിതെന്നിങ്ങനെ
സംഭ്രമിച്ചങ്ങനെ നോക്കുന്നേരം
കണ്ണിനിണങ്ങിന കാന്തികലർന്നോനെ-
ക്കണ്ടുന്നിലാമ്മാരു കാണായപ്പോൾ
തിട്ടതിപൂണ്ടുള്ള മട്ടോലും വാണിമാർ
പെട്ടെന്നു കണ്ണനെക്കണ്ടനേരം
പ്രാണങ്ങൾ വന്നുള്ള ദേഹങ്ങളെപ്പോലെ
വീണനിലത്തിന്നെഴുന്നാരപ്പോൾ
കണ്ണനെക്കാണെന്ന ചഞ്ചലിലെല്ലാരും
തിണ്ണംപറഞ്ഞുള്ള ഘോരച്ചപൊങ്ങി
വാരുററനാരിമാർ കണ്ണുകളെല്ലാമേ
നേരററകണ്ണനെതന്നിൽ ച്ചാടി
അംഗികലർന്നുള്ളോരല്ലലംതന്നിലെ
ഭൃംഗങ്ങൾ വന്നിങ്ങു ചാട്ടമ്പോലെ
ചെന്തീപ്പൊരിഞ്ഞുള്ള മന്മഥമാൽകൊണ്ടു
വെന്തങ്ങുനീറുന്ന മാതരെല്ലാം
സന്തോഷമായൊരു പീയൂഷതോയത്തിൽ
ചന്തമായെല്ലാരും മുങ്ങിനിന്നാർ
ഓടിയണഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർകണ്ണനെ-
ക്കോടററനാരിമാർ പാരംപിന്നെ
വേഗമെഴുന്നുള്ള വെള്ളങ്ങളെല്ലാമേ
സാഗരംതന്നിലെ ചെല്ലുംപോലെ
കാർവർണ്ണൻതാനപ്പോൾ തൂമകലർന്നുള്ള
കാമിനിമാരങ്ങു ചെന്നനേരം
മന്മഥപാവകധൂമങ്ങളേല്ക്കയാൽ
മങ്ങിയിരുന്നവർ മേനിയെല്ലാം
കണ്ണിൽനിറഞ്ഞുള്ള കാരുണ്യപീയൂഷം
തന്നാലെമെല്ലെക്കഴുകിനിന്നാൻ
കാർവർണ്ണൻ തന്മുഖപങ്കജംതങ്കലെ
താവുന്നലാവണ്യപീയൂഷത്തെ
കൺകൊണ്ടു കോരിക്കുടിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
മങ്കമാരെല്ലാരും മെല്ലെ മെല്ലെ
കോമളമാരായ കാമിനിമാർ മെയ്യിൽ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
കാമത്തീയേററു കരിഞ്ഞുചമഞ്ഞിട്ടു
പ്രാണങ്ങളെല്ലാമേ മെല്ലെ മെല്ലെ
പീയൂഷമേററു കളുത്തപ്പോളായാസം
പോയിമുളക്കുന്നുതെന്നപോലെ
കാമൻെറകാമിനി തന്നുടെയുള്ളിലും
കാമശരങ്ങൾ തറച്ചുമേന്മേൽ
കാമാർത്തിതിണ്ണമെഴുന്നുതുടങ്ങീതേ
കാർവർണ്ണൻകാന്തിയെക്കണ്ടതേരം
തന്നുടെ മാനിനിയെന്നുള്ളതേതുമേ
തന്നുള്ളിലോർത്തില്ല മാരനപ്പോൾ
വീരന്മാരായോർക്ക് തന്നുടെ കീർത്തിയെ
പാരിൽ പരത്തേണമെന്നേയുള്ളു.
വേണിയഴിഞ്ഞു കിഴിഞ്ഞു ചമഞ്ഞുതേ
വേറൊന്നായ്വന്നിതു ഭാവമെല്ലാം
സ്വേദങ്ങൾ മേനിയിൽ പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതേ
ഖേദങ്ങളുള്ളിലുമവ്വണ്ണമേ
ഇഷ്ടത്തിൽചേർത്ത മുലക്കച്ചപെട്ടെന്നു-
പൊട്ടിപ്പിളർന്നതു കഷ്ടമല്ലേ

1. മേന്മ. 2. ഉല്ലാസമാരയോരു.

കാഞ്ചിമുറിഞ്ഞു കനക്കത്തുമെല്ലവേ
കാൽമേലെത്താണതങ്ങൾക്കപ്പോൾ
കോമളയാമവൾ മേനിയിലിങ്ങിനെ
കോഴകൾ പിന്നെയും കാണായ്‌വന്നു
നാരിമാർക്കിങ്ങിനെ മാരമാൽ വന്നതോ
ചേരുവാനല്ലോതാനോർത്തു കണ്ടാൽ
മാരനുമുള്ളത്തിൽ മാരമാലുണ്ടായി
മാധവൻകാന്തിയെക്കണ്ടനേരം
എന്നുടെ ബാണങ്ങളേറ്റുള്ള ലോകർക്കു-
മിങ്ങനെ വേദനയെന്നുനണ്ണി
മന്മഥനെന്നുള്ള നാമമിനിക്കിപ്പോ-
ളുണ്മയായ്‌വന്നുതേയെന്നു ചൊന്നാൻ
മാരനുവന്നതു [1] കുറ്റമല്ലേതുമേ
ദാരുക്കളുള്ളിലുമെവ്വണ്ണമേ
മുല്ലകളാദികളുല്ലസിച്ചുള്ളോരു-
വല്ലികളുള്ളിലും മെല്ലെമെല്ലെ
അല്ലിത്താർ ബാണമാൽ പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതേ
വല്ലവീവല്ലഭൻ വന്നനേരം
നേരറ്റമായതൻ വൈഭവമോർക്കുമ്പോൾ
ചേരാതെയുള്ളതിന്നെന്തൊന്നേതാൻ

നാരിമാരെല്ലാരും നാരായണൻതന്റെ
ചാരത്തുനിന്നൊരു നേരത്തപ്പോൾ
ഓടിച്ചെന്നാൻപോട്ട നീട്ടറ്റവൻതന്റെ
[2]പാദമെടുത്തുടൻ മെല്ലെമെല്ലെ
മാറത്തുചേർത്തുടൻ തന്നുടെ ചൂടെല്ലാം
ദൂരത്തുനീക്കിനാൾ നിന്നൊരുത്തി
മാഴ്കിത്തളർന്നങ്ങു മറ്റൊരു മാനിനി
മാധവൻമുൻപിലെ നിന്നനേരം
ദീനതപൂണ്ടുള്ളോരെങ്ങളെയിന്നിവൻ
കാനനംതന്നിൽ കളഞ്ഞാനല്ലോ
എന്നുംഞാൻ നിന്മേനി തീണ്ടുന്നേനല്ലിനി-
യെന്നൊരു കോപം[3] പൊഴിച്ചുമെന്മേൽ
ചാരത്തുനിന്നവൾ ദൂരത്തുപോയങ്ങു
വേറിട്ടുവേഗത്തിൽ നിന്നുകൊണ്ടാൾ
മറ്റൊരുമാനിനി മാധവൻതന്നുടെ
കുറ്റമകന്നൊരു മേനിതന്നെ
കണ്ണിണകൊണ്ടുവലിച്ചുടനുള്ളത്തിൽ
തിണ്ണമുറപ്പിച്ചുനിന്നുപിന്നെ
കണ്ണുമടച്ചുകൊണ്ടെന്നുള്ളിൽ[4] നിന്നിവ-
നെന്നുമേപോകൊല്ലായെന്നുനണ്ണി
ഭാവനംകൊണ്ടവൾ ചെയ്തുള്ള വേലക-
ളാവതല്ലേതുമിനിക്കോ ചൊൽവാൻ
എങ്ങളെച്ചാലെച്ചതിച്ചുനിന്നിങ്ങിനെ-
യെങ്ങുനീപോയിമറഞ്ഞുമെല്ല
ഇന്നുഞാൻനിന്നെയുംനന്നായിതോല്പിപ്പ-
നെന്നങ്ങുചൊല്ലുന്നോളെന്നപോലെ
കണ്ണിണചാലച്ചുവത്തിയൊരുത്തിതാൻ
കണ്ണന്മുഖന്തന്നെ നോക്കിനിന്നാൾ
കോപിച്ചുനിന്നൊന്നും കാലംകളയാതെ
ഗോവിന്ദനോടിനിച്ചേർച്ചനല്ലു
എന്നങ്ങുചിന്തിച്ചു മറ്റൊരുമാനിനി
നന്ദസുതന്മേനി പൂണ്ടുകൊണ്ടാൾ
പിന്നെയൊരുത്തിയമ്മല്ലവിലോചനൻ
തന്നുടെ ചാരത്തു ചെന്നുനിന്നു
ദീനതതന്നുള്ളിൽ വന്നതങ്ങെല്ലാമേ
മാനിച്ചുചൊല്ലേണമെന്നുനണ്ണി
'എന്നെനീയിങ്ങിനെ'യെന്നങ്ങുചൊല്ലുമ്പോൾ
കണ്ണുനീർതിണ്ണമെഴത്തുടങ്ങി
ഇണ്ടൽതിരണ്ടപ്പോൾ തൊണ്ടവിറച്ചിട്ടു
മിണ്ടരുതാതെയങ്ങായിപ്പോയി
എന്നെനീവഞ്ചിച്ചാൽനിന്നെയുംഞാനിപ്പോൾ
നന്നായിവഞ്ചിപ്പനെന്നുചൊല്ലി
ചാരുവായുള്ളൊരു ദാരുതൻചാരത്തു
നേരേയൊരുത്തിമറഞ്ഞുകൊണ്ടാൾ
'എന്നുടെയുള്ളത്തിലുണ്ടായ ചൂടെല്ലാം
[5] നിന്നുടെയുള്ളത്തിലുണ്ടാകേണം'
എന്നങ്ങുചൊല്ലിനിന്നൊറ്റമുഴറ്റോടേ
നന്ദസുതന്നുമുകപ്പതിന്നായ്
മുല്ലപ്പൂവെല്ലാംപറിച്ചുകുടന്നയിൽ
മെല്ലവേകാട്ടിനാൾ മറ്റൊരുത്തി
ദൂരത്തുനിന്നൊരു മാനിനിമാധവൻ-
ചാരത്തുചെന്നുടൻനിന്നുമെല്ലെ

1. ചേരായ്കയല്ലേതും. 2. കേടറ്റപാദമെടുത്തുചെമ്മേ. 3. പൊഴിഞ്ഞു. 4. വന്നവൻ.
5. ഇന്നിവനുള്ളിലുമുണ്ടാകേണം.

'എന്നുടെമാനസം തന്നൊക്കവന്നുകൊ-
ണ്ടെങ്ങേനം പോയൊരു കള്ളനിവൻ
കള്ളനായുള്ളോനെക്കാണുന്നനേരത്തു
തള്ളിപ്പിടിച്ചുടൻ കെട്ടവേണം'
ഇങ്ങിനെ ചൊന്നവൾ തിങ്ങിനിന്നുമ്മണ-
മെങ്ങുമേ പൊങ്ങിന മാലകൊണ്ടേ
മാധവൻതന്നുടെ പൂമേനി ബന്ധിച്ചാൾ
മാതാവു പണ്ടു താനെന്നപോലെ
മാതാവിനന്നുന്നരുങ്ങമുഴങ്ങീതേ
മാനിനിക്കന്നേതും കണ്ടൂതില്ലേ
പ്രേമം മി[1]കയ്ക്കയാലിങ്ങിനെയോരോരോ
കാമിനിമാരുടെ വേലയെല്ലാം
ചിന്തിച്ചു കാണുമ്പോൾ വിസ്മയമെന്നൊഴി-
ച്ചന്ധനായുള്ള ഞാനെന്തു ചൊൽവൂ.

രാസക്രീഡ.

ബാലികമാരെല്ലാമിങ്ങിനെയോരോരോ
വേലകൾ ചെയ്തങ്ങുനിന്നനേരം
പുഞ്ചിരിതൂകിനിന്നഞ്ജനവർണ്ണൻതാൻ
കൊഞ്ചിത്തുടങ്ങിനാൻ കോമളനായ്
നന്മതൂകിനന്നമൊഴികൊണ്ടുടൻ
ചെമ്മെ മയക്കിനാനെല്ലാരെയും
'കാളിന്ദിതന്നുടെ തൂമണൽത്തിട്ടമേൽ
മേളത്തിൽ പോകയോ നാമെല്ലാരും'
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിനനന്ദതനൂജൻതാ-
നിന്ദുമുഖിമാരോടൊത്തുകൂടി
മേളമെഴുന്നൊരു കാളിന്ദിതന്നുടെ
കാന്തികലർന്നമണൽത്തിട്ടമേൽ
നിന്നുവിളങ്ങിനാൻ നീതിതഴച്ചുള്ള-
നീലക്കാർവേണിമാർ ചൂഴവേതാൻ
കൊങ്കയിലിട്ടിടിന കുങ്കുമം കൊണ്ടങ്ങ-
ങ്കിതമായുള്ളൊരുത്തരീയം
ചാലേ മടിഞ്ഞു ചമച്ചുടൻ നാരിമാർ
നീലക്കാർവർണ്ണനിരിപ്പതിന്നായ്
മെല്ലവേ വെച്ചതിൽ മേവിച്ചിരുന്നിട്ടു
വല്ലവീനാഥൻ വിളങ്ങിനാൻ താൻ

ആനായനാരിമാരുത്തരീയത്തിന്നു-
മാനന്ദം തങ്ങിന വേദങ്ങൾക്കും
ആനായർകോൻതന്നിരിപ്പിടമാകയാ-
[2]ലാകുന്നേനല്ലു ഞാൻ ഭേദം ചൊൽവാൻ
ഭംഗി പൊഴിഞ്ഞുള്ളൊരംഗജസേനയാ-
മംഗനമാരോടു കൂടിച്ചെമ്മെ
ഇഷ്ടത്തിൽ പാടിനാനച്യുതൻ താനപ്പോ-
ളുച്ചമെഴുംവണ്ണം വിച്ചയായി
ആയർകോൻതന്നുടെ ചൂഴവും നിന്നുള്ളോ-
രായർവിലാസിനിമാരെല്ലാരും
പെട്ടെന്നു പാടിനാരച്യുതൻ പിന്നാലെ
പേയില്ലയാതൊരു നാദം കൊണ്ടേ
സ്ഥാനങ്ങളേഴിലുമൂന്നിപ്പിഴയാതെ-
യാനന്ദം പൊങ്ങുമാറുള്ളിലെങ്ങും
ഗ്രാമങ്ങൾ കൊണ്ടു തന്മൂർച്ഛനം കൊണ്ടുമ-
ങ്ങാനന്ദമാംവണ്ണം പാടിപ്പാടി
ആനംഗനായൊരു പാവകൻ തന്നെയ-
ങ്ങാനായമാതരിൽ ചേർത്താൻ കണ്ണൻ
കാന്തികലർന്നൊരു കണ്ണന്മുഖത്തെയും
കാന്തനായുള്ളൊരു തിങ്കളെയും
കണ്ടുകൊണ്ടൻപോടു കണ്ണുകളൂപ്പിച്ചു
കാമിനിമാരെല്ലാം പാടിനിന്നാർ
വാരുറ്റനാരിമാർ നേരുറ്റരാഗങ്ങ-
ളോരോന്നേ പാടിക്കളിക്കുന്നേരം
മെല്ലവേ ചൊല്ലിനാൻ വല്ലവിമാരോടു
മല്ലവിലോചനനെല്ലാരോടും
"രാസമായുള്ളൊരു ലീലകളിക്കേണം
നാമിപ്പോഴെല്ലാരും നാരിമാരേ!"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലുമ്പോൾ കൺമുന്നിൽക്കാണായി
പൊന്മയമായൊരു ശംഖുതന്നെ
വട്ടംതിരണ്ടു വളർന്നമെഴുന്നത്തങ്ങ-
മിഷ്ടമായുള്ളൊന്നു കണ്ടതോറും
പന്തിരണ്ടുമുലം പൊങ്ങുമാറങ്ങു
[3]മെല്ലെക്കഴിച്ചങ്ങു നാട്ടിപ്പിന്നെ
[4]ആനായർകോനമന്നാരിമാരെല്ലാരും
മാനിച്ചുതിന്മുകളേറിനിന്നാർ
കാന്തമായുള്ളൊരു കുന്തളം കാഞ്ചിയും

1. മുഴക്കയാൽ. 2. ആകുന്നതല്ലേതും. 3. ചന്തത്തിൽ മെല്ലെ കുഴിച്ചുനാട്ടി. 4. ആയർകോനും പിന്നെ

കാന്തമാരെല്ലാം മുറുക്കിപ്പിന്നെ
കൈകളെ വീതുമക്കാൽകളഞ്ഞിതെ
കൌതുകമാണ്ടു [1]കളിച്ചുനിന്നാർ
ഇഷ്ടത്തിലെല്ലാരുമൊന്നൊത്തുകൂടീട്ടു
വട്ടത്തിൽനിന്നു വിളങ്ങുന്നേരം
പാരംവിളങ്ങും വിളക്കിന്മേൽനിന്നൊരു-
ദീപംകൊളുത്തിപ്പരത്തുംപോലെ
ആയർകോൻതന്നുടൽഭിന്നമായൻപോടു-
മായയെക്കൊണ്ടു ചമച്ചാനപ്പോൾ
മാനിനിമാരുടെ സംഖ്യയുള്ളോളമ-
മ്മാധവന്മേനിയുമുണ്ടായപ്പോൾ
ഇവരണ്ടുഭാഗത്തുമോരോരോ നാരിമാർ
നേരെവിളങ്ങുമാറങ്ങുചെമ്മെ
നിന്നുവിളങ്ങിനാൻ നന്ദകുമാരക-
നിന്ദുസമാനനമാർനടുവേ
കയ്യുംപിടിച്ചുതൻ ചാരത്തെന്നാരിമാർ
മെയ്യോടുമെയ്യുമുരുമ്മുംവണ്ണം
ലീലതുടങ്ങിനാൻ ബാലികമാരുമായ്
വേലപ്പെൺകാമിച്ച കാന്തിയുള്ളോൻ
താളത്തിലിടിക്കളിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
മേളത്തിൽനിന്നുള്ള നാരിമാരും
പാദങ്ങൾതാളത്തിലൊത്തിനമ്മേളത്തിൽ
ഗീതങ്ങളോരോന്നേ പാടിപ്പാടി
വല്ലിയെവെന്നൊരു പൂമേനിതന്നെയു-
മല്ലൽപെടുത്തുനിന്നായവണ്ണം
കൊങ്കകൾ ചീർത്തുതളർന്നൊരു[2] മെയ്യിട
സങ്കടമാണ്ടൊടിഞ്ഞീടുംവണ്ണം
കണ്ണാടിവെന്ന കവിൾത്തടംതന്നിലെ
തിണ്ണംവിയർപ്പുകൾ പൊങ്ങുംവണ്ണം
കാലിൽകലർന്ന ചിലമ്പൊലി പൊങ്ങവേ
കാഞ്ചിനൽകങ്കണം തന്നൊലിയും
സ്വാനംകലർന്നൊരു ഗാനംകൊണ്ടുള്ളത്തി-
ലാനന്ദം മേന്മേലേ പൊങ്ങുംവണ്ണം
ഖേലകൾകൊണ്ടു തളർന്നൊരു മാനിനി
നീലക്കാർവർണ്ണൻ കഴുത്തുതന്നെ
കൈകളെക്കൊണ്ടു മുറുക്കിപ്പിടിച്ചുടൻ
കൈതവം കൈവിട്ടു പൂണ്ടുകൊണ്ടാൾ
ബാലികമാർകവിൾത്തടംതന്നിലെ
ചാലെപ്പൊടിഞ്ഞ വിയർപ്പുകളെ
പല്ലവംപോലെ ചതുത്തൊരു കൈകൊണ്ടു
മെല്ലെത്തലോടിക്കളഞ്ഞാൻ കണ്ണൻ
കണ്ണൻ തൻ പാട്ടിന്നു പിന്നാലെ പാടുവാൻ
തിണ്ണമൊരുത്തി തുനിഞ്ഞുനേരം
ചുംബനത്തിന്നു മുഖത്തെയണച്ചിട്ടു
ചെമ്മല്ലയാതെയങ്ങാക്കിനാൻതാൻ
തിണ്ണംതെളിഞ്ഞൊരു കണ്ണന്മുഖംതന്നെ
പെണ്ണുങ്ങൾനോക്കി മയങ്ങുനേരം
താളംപിഴപ്പിച്ചു നിന്നുതുടങ്ങിനാൻ
താരമ്പൻ പാരം വെറുപ്പിച്ചപ്പോൾ
[3]മാരൻ തൻ വൻകണപാരമങ്ങേല്ക്കയാൽ
മാധവൻ മാറിൽ മയങ്ങിവീണാർ
ആയാസംപോക്കിനാർ ചോരിവാതന്നിലെ
പീയൂഷംകൊണ്ടു കുളുർപ്പിച്ചുള്ളം
പിന്നെയും മെല്ലെന്നെഴുന്നീറ്റന്നാരിമാർ
മുന്നമേപ്പോലെ കളിച്ചുനിന്നാർ
കാഞ്ചിയഴിഞ്ഞു കണക്കത്തുതാണതു
കാചനപൊങ്ങിപ്പാൻ നിന്നനേരം
കയ്യുംമുറുക്കിപ്പിടിച്ചുടൻ കണ്ണൻതാൻ
കൈതവംപൂണ്ടു കളിച്ചുകൊണ്ടാൻ
ചിന്നിവിരിഞ്ഞൊരു കാർകുഴൽബന്ധിപ്പാൻ
പിന്നെയൊരുത്തി തുടങ്ങുന്നേരം
കയ്യുംവിരഞ്ഞങ്ങയച്ചുകളഞ്ഞവൾ
മെയ്യിലെ മെല്ലവേ നോക്കിനിന്നാൻ

പുണ്യങ്ങൾതേടുമപ്പെണ്ണുങ്ങളെല്ലാരും
കണ്ണനോടാടിക്കളിയ്ക്കുന്നേരം
വന്ദികൾചെന്നുടൻ വാനിലകംപുക്കി-
ട്ടിന്ദ്രനോടെന്നതു ചൊന്നുനിന്നാർ
എന്നതുകേട്ടൊരു നന്ദനനായകൻ
നന്ദിച്ചുനിന്നു നറുങ്ങുനേരം
"നന്ദതന്തുജനും നാരിമാരുംകൂടി
നന്നായ്കളിക്കുന്നോനെന്നുകേട്ടു
വൃന്ദാവനംതന്നിലിന്നുനാം പോകേണം"-
മെന്നങ്ങുചൊല്ലിനാനെല്ലാരോടും
വാനവരെല്ലാരുമെന്നതുകേട്ടപ്പോ-

1. തുടങ്ങിനാരേ. 2. മല്ലിട. 3. താരമ്പൻ.

ളാനന്ദമാണ്ടു ചിരിച്ചുവന്നാർ
ഉമ്പർകോൻ തന്നുടെ യാത്രകൊണ്ടെങ്ങുമേ
സംഭ്രമഘോഷമങ്ങുണ്ടായപ്പോൾ
വാരുറ്റ ലോകങ്ങൾ പൂരിച്ചു ഭേരിതൻ-
പാരിച്ച നാദവും കേൾക്കായപ്പോൾ
ഭൈരവരൂപനായ് വാരണവീരനാ-
മൈരാവതം പോന്നു വന്നുനിന്നു
ദുഷ്കരമായുള്ള ഭൂതലം കാണ്മാനായ്
പുഷ്കരംകൊണ്ടെങ്ങുമൂന്നിയൂന്നി
ഗണ്ഡത്തിൽ[1] ത്തൂകുന്ന വന്മദതോയത്താൽ
മണ്ഡിതനായോൻ മദിച്ചു ചെമ്മേ
കണ്ണുകൾ ചെന്നു കവിൾത്തടന്തന്നിലെ
തിണ്ണമടിയുമാറങ്ങു ചെമ്മേ
ഭൃംഗങ്ങൾ[2] നീങ്ങുമാറങ്ങിനെ നിന്നുടൻ
ഭംഗിയിൽ വീയുന്നോൻ മെല്ലെമെല്ലെ
സ്വർണ്ണംകൊണ്ടുള്ളോരു ചങ്ങലതങ്ങീട്ടു
തിണ്ണം വിളങ്ങും നടവുടയോൻ
ഉല്ലാസമാണ്ടൊരു വെള്ളിയാൽ നിർമ്മിച്ച-
നല്ലോരു കമ്പത്തെ വെന്നു ചെമ്മേ
അന്തകൻ തന്നുടെ ദണ്ഡന്നപോലെയ-
ദ്ദന്തങ്ങൾ നാലുമങ്ങാണ്ടുനിന്നോൻ
നാസികതന്നുടെ [3]കൊണ്ടൊരു കാറ്റുകൊ-
ണ്ടാസന്നന്മാരെയെറിഞ്ഞു നില്പോൻ
ദാനവന്മാരെന്ന നാമത്തെ കേൾക്കുമ്പോൾ
നാദംകൊണ്ടാശകൾ പൂരിപ്പോൻ താൻ
ക്രുദ്ധതപൂണ്ടുള്ള യുദ്ധങ്ങളില്ലാഞ്ഞി-
ട്ടുദ്ധതനായുള്ളോൻ പിന്നെപ്പിന്നെ
നേരറ്റുനിന്നൊരു വാരണവീരൻ താൻ
ചാരത്തു ചെന്നുടൻ നിന്നു നന്നായ്
തുമ്പിക്കൈതന്നെയുയർത്തിനിന്നൻപോടു
ജംഭാരിതൻ പദം കുമ്പിട്ടാനെ
അൻപുപുലമ്പിന ജംഭാരി താനപ്പോൾ
കൊമ്പുപിടിച്ചുടൻ സംഭാവിച്ചാൻ
ചെമ്പൊൽക്കരംകൊണ്ടു തുമ്പിക്കരം പിന്നെ-
യൻപിൽ തലോടി നിന്നുമ്പർകോൻ താൻ
മേളത്തിൽ നിന്ന കഴുത്തിൽ കരേറീട്ടു
ചാലെത്തുനിഞ്ഞാനെയാനത്തിന്നായ്
വീണകൾ വേണുക്കൾ കാളങ്ങളെന്നുള്ള-
ചേണുറ്റ വാദ്യങ്ങൾ കൈക്കൊണ്ടപ്പോൾ
വാഴ്ത്തിത്തുടങ്ങിനാർ വന്ദികളെല്ലാരും
കീർത്തികളോരോന്നേ പാടിപ്പാടി
ആധിക്യമാണ്ടുള്ളോരാദിത്യന്മാരെല്ലാം
വാദിത്രം കേട്ടു പുറപ്പെട്ടാരെ
തണ്മകളഞ്ഞുള്ളോരെണ്മർ വസുക്കളും
വെണ്മതിരണ്ടു നടന്നാരപ്പോൾ
രുദ്രന്മാരെല്ലാരും ഭസ്മവും ധൂളിച്ചു
ഭദ്രന്മാരായി നടത്തം കൊണ്ടാർ
അച്യുതൻ തന്നുടെ ലീലകൾ കണ്മാനാ-
യശ്വികളാദരം പൂണ്ടുവന്നാർ
മറ്റുള്ള വാനവർ കൂറ്റം കളഞ്ഞോരോ
പറ്റിലേ ചേർന്നു നടന്നാരപ്പോൾ
വിഖ്യാതരായുള്ള വിദ്യാധരന്മാര-
ങ്ങൊക്കവേ യന്നേരമോടിവന്നാർ
[4]രക്ഷന്മാരായുള്ള യക്ഷന്മാരന്നേരം
[5]യക്ഷികൾ തന്നോടും പോന്നുവന്നാർ.
അന്ധത[6]കോലാത ഗന്ധർവ്വന്മാരെല്ലാം
മന്ഥരവേഷന്മാരായി വന്നാർ
ബാദ്ധ്യന്മാരല്ലെന്നു ബോദ്ധ്യന്മാരായുള്ള
സാദ്ധ്യന്മാരെല്ലാരും വന്നണഞ്ഞാർ
സ്നിഗ്ദ്ധന്മാരായുള്ള സിദ്ധന്മാരെല്ലാരും
പദ്ധതിയൂടേ നടന്നാരപ്പോൾ
ചാരണന്മാരെല്ലാം ചാടി നടന്നുടൻ
[7]വാരണം തന്നുടെ പിൻപേ ചെന്നാർ
സംഭ്രമിച്ചോരോരോ കിമ്പുരുഷന്മാരും
ജംഭാരിതന്നുടെ മുൻപിൽ ചെന്നാർ
ഖിന്നന്മാരല്ലാത കിന്നരന്മാരെല്ലാം
പിന്നാലെ ചെന്നങ്ങു കൂടിനാരെ
ജംഭാരിതന്നുടെ വൻപോലും വാണിയും

1. തോയുന്ന. 2. തിങ്ങുമാറ്. 3. വന്നോരുച്ഛ്വാസം.
4. അക്ഷതരായുള്ള യക്ഷന്മാരെല്ലാരും ലക്ഷ്മീശനെക്കാണ്മാൻ വന്നുനിന്നാർ,
(യക്ഷികൾ തന്നോടു കൂടിവന്നാർ) 5. ലക്ഷ്മികലർന്നുടൻ വന്നുനിന്നാർ. 6. തേടാത.
7. വാസവൻ തന്നുടെ പിൻപിൽ ചെന്നാർ.

രംഭതുടങ്ങിന നാരിമാരും
കണ്ണൻകളിക്കുന്ന ലീലയെക്കാണ്മാനായ്
തിണ്ണംമുതിന്നാരെവിണ്ണിൽനിന്നു
ഗംഗയിൽച്ചെന്നുകളിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
ഭംഗിയിലോരോരോ മാനിനിമാർ
നേർത്തുപതുത്തുമെഴുത്തുള്ള ചേലകൾ
ചാർത്തിനാരെല്ലാരുമാർത്തിനീക്കി
'നന്ദതനൂജനെക്കാണുന്നനേരത്തു
നന്നായിരിക്കേണം നാമെല്ലാരും'
എന്നങ്ങുചൊന്നൊരു നാരിമാർതങ്ങളി-
ലിങ്ങനെയുള്ളൊരു വാർത്തപൊങ്ങി:-
"എന്നുടെചേലഞെറിഞ്ഞുതരേണംനീ
പിന്നെയാമല്ലോനിനക്കുതോഴീ!"
'[1]പട്ടുനൽച്ചേലയുടുത്താലിന്നിങ്ങനെ-
യൊട്ടുംപൊരുന്നാനിനക്കുതോഴീ!'
ഒപ്പോരുകൈകൊണ്ടു ചാലെമുളംവച്ചാൽ
മുപ്പതുവേണമിനിക്കേചെമ്മെ'
'കാങ്കിയായുള്ളൊരു ചേലയെച്ചാർത്തിനാൽ
കാന്തിനിനക്കേററമുണ്ടാംതോഴീ!'
'വെള്ളയായുള്ളൊരു ചേലയുടുക്കിലേ-
യുല്ലാസമുള്ളതെനിക്കുചൊല്ലാം'
'കണ്ടിക്കൻചേലയുടുത്തുനടക്കുമ്പോൾ
പണ്ടുംപൊരുന്നാനിനക്കേതോഴീ!'
'കയ്യെഴുത്തൻചേല പയ്യവേകാണുമ്പോ-
ളുയ്യോയെന്നുള്ളിലെ തോന്നുംതോഴീ!'
'എന്നുടെചേലയോ ചാലവിളക്കമി-
ല്ലെന്നാൽ നീയിന്നൊന്നുതന്നേ പോരൂ'
'കോമപ്പട്ടാകിലോ ഞാനിന്നുടുപ്പതു
കോമളമാകയോരണ്ടുമുണ്ടേ'
'നീലംപിഴിഞ്ഞിട്ടു നാലുണ്ടുചേലകൾ
നീയൊന്നുടുത്താലും വേണുന്നാകിൽ'
'എന്നുടെ ചൊല്ലിങ്കൽ [2]നില്ക്കുന്നതാകിൽനീ
പൊന്നെഴുത്തൻചേല വേണ്ടയിപ്പോൾ'
'പൊന്നെഴുത്തെന്നൊരു കുററമുണ്ടെൻതോഴീ!
മിന്നൽനുറുങ്ങു കുറഞ്ഞുപോയി'
കസ്തൂരി[3]കണ്ടത്തിൽ നീയിന്നുചാർത്തിനാ-
ലൊത്തൊരുകാന്തിയുണ്ടെന്നുചൊല്ലാം'
'മഞ്ഞൾപിഴിഞ്ഞതോ ചേലയുടുപ്പു ഞാൻ
മാന്തളിരായതോ ചൊല്ലുതോഴീ!'
[4]'വെൺപട്ടുകാണാഞ്ഞു പുൺപെട്ടുനിന്നിട്ടു
തൺപെട്ടുപോയതെനിക്കുതോഴീ!'
'ചെന്തുലുക്കൻചേല ചന്തത്തിൽ ചാർത്തുവാ-
നെന്തിന്നുതോഴീ മടിക്കുന്നതേ'
'മാന്തളിർനേരായ പൂഞ്ചേലചാർത്തിനാൽ
കാന്തിയെനിക്കില്ലയെന്നുതോന്നു'
'മറെറാരുചേലയെ ഞാനിന്നുടുക്കിലോ
കുററമേചൊല്ലുവായ് നീയുംതോഴീ!'
'മാന്തളിർചേലയെ മാനിച്ചുടുക്കിലോ
[5]കാന്തിയിനിക്കോയില്ലൊന്നുകൊണ്ടും
കല്പകശാഖിയോടിപ്പോഴേയാചിച്ചു
മുപ്പതുവാങ്ങുവൻ നല്പുടവ'
'നിൻകണ്ണിലഞ്ജനം കിഞ്ചിൽപെരുതായി
തെൻകണ്ണിലെങ്ങനെ ചൊല്ലുതോഴീ!'
'താലിക്കുമീതെയിത്താവടംചേർത്തതു
ചാലപ്പൊരുന്നിന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ'
'പാടകംചേർത്തതയഞ്ഞുകിടക്കുന്നു
പാദത്തിന്മേൽനിന്നു വീഴൊല്ലാമ്മെ'
'തോടകൾകാതിലണിഞ്ഞുനടക്കുമ്പോൾ
നീട്ടററകാന്തി നിനക്കുണ്ടേററം'
'താടങ്കമെൻകാതിൽ ചേരുന്നതില്ലെന്നി-
ട്ടാതങ്കംപൂണ്ടെനിക്കുള്ളിലയ്യോ'
'കാഞ്ചിനിനക്കു പൊരുന്നുന്നതേററവും
പൂഞ്ചേലതന്നോടു ചേരുകയാൽ'
'ഹാരങ്ങൾ മാറിലണിഞ്ഞതുകൊണ്ടിപ്പോൾ
പാരംവിളങ്ങിനിന്നാനനംതാൻ'
'പുത്തനായുള്ളൊരു കസ്തൂരികൊണ്ടല്ലോ
പത്തിക്കീറേററം നിറപ്പുചൊല്ലാം'
'തോൾവളക്കൂട്ടകിലേററംനിറന്നതു
തോടയല്ലോ കാതിൽകണ്ടു തോഴീ!'
'പല്ലുംവെളുപ്പിച്ചു പാക്കുന്നതിങ്ങനെ
വല്ലായ്മയാസ്സരം ചൊല്ലാംചെമ്മെ'
'മേനകേ! നീയെന്തു വൈകിച്ചുകൊള്ളുന്നു
ഞാനെങ്കിൽ മുൻപേ നടക്കുമത്രേ'
'ഉർവ്വശിതാനിന്നും വന്നില്ലയോ തോഴീ!

1. പട്ടുനൽ. 2 നില്ക്കുന്നാളെങ്കിൽ നീ. 3. കസ്തൂരിക്കണ്ടങ്കി.
4. വെൺപട്ടുകണ്ടാലും പുണ്ണുട്ടുവല്ലാതെ. 5. കാന്തിയുണ്ടെന്നുപറയും ചിലർ.

ഗർവ്വിച്ചുനിന്നവർ പോരായെന്നും'
'കന്ദർപ്പമാലികതൻ കയ്യിൽകണ്ടാലും
സുന്ദരമായുള്ളോരിന്ദീവരം'
'നിന്നോടാനന്ദിനി നന്നായിനിർമ്മിച്ചോരു
മന്ദാരത്തിനുടെ പൂവുകൊണ്ടേ'
നന്ദിച്ചുനിന്നുടൻ നാല്പതുമാലക-
ളോരോന്നായൊന്നതിസുന്ദരമായ്
'ശൃംഗാരമഞ്ജരി വന്നുതുടങ്ങിനാൾ
ഭംഗിയിൽ താനും തൻ തോഴിമാരും'
[1]'സുഭ്രൂംവിലാസിനി! വിഭ്രമംകൊണ്ടുപ-
രിഭ്രമംപൂണ്ടു കളിക്കുന്നോളെ'
'മാലിനിതാനെന്നും മാലതൊടുക്കുന്നാൾ
ലീലാവതിക്കേതും വൈകീതില്ലേ'
'ഹേമമണിഞ്ഞു പോരുന്നതില്ലേതും
ത്തുമകലർന്നോരു ഹേമയെന്നും'
'കാഞ്ചനശാലിനി വന്നതുകണ്ടാലും
കാഞ്ചിയും കൈകൊണ്ടു താങ്ങിത്താങ്ങി'
'പേശലവാദിനി! നീയിങ്ങുപോരിപ്പോൾ
പേശുന്നകാലമിതല്ലചൊല്ലാം
'സാഹിത്യകേളിക്കിന്നാധിക്യമുണ്ടല്ലോ
സാധിച്ചോളല്ലോ താൻ ചൊന്നതെല്ലാം'
'സംഗീതലീലതൻ ഭംഗികൾക്കേതുമേ
ഭംഗംവരുത്തൊല്ല മങ്കമാരേ!'
'ആനന്ദലീലയ്ക്കു ദീനതയെന്തുമി-
ലാനനമേതും തെളിഞ്ഞതില്ലേ'
'സീമന്തവേണിതാൻ കാമിച്ചുനിന്നതി-
ച്ചേമന്തിപ്പൂവല്ല പിന്നെപ്പിന്നെ'
'കോകകൾകൊണ്ടിലും കുങ്കുമമാണ്ടുനൽ-
പങ്കജമാലിനി വന്നതുകാൺ
ബാലാതപംകൊണ്ടു ചാലെച്ചുവന്നുള്ള
ശൈലങ്ങളാണ്ടുള്ള വല്ലിപോലെ
'അംഗനമാരിലിന്നംഗജമാലിക-
യ്ക്കംഗങ്ങൾ നല്ലതെ ഭംഗികണ്ടാൽ'
'ഉല്പല[2]ചീലയ്ക്കു ശില്പം കലർന്നുള്ള
ചെപ്പുകൾ മുപ്പതുമിപ്പോൾവന്നു'
'ഐശ്വര്യവേണിക്കു മാത്സര്യമുണ്ടെന്ന-
തീശ്വരനാണെഞാൻ ചൊല്ലീതില്ലേ'
'കുങ്കുമംനൽകാഞ്ഞിട്ടുള്ളിൽവെറുപ്പുണ്ടു
പങ്കജലീലയ്ക്കു നമ്മോടെല്ലാം'
'പോരെന്നു ചൊല്ലാഞ്ഞു കാരുണ്യവല്ലിതാൻ
പോരുന്നോളല്ലപോലെന്നുകേട്ടു'
'മാലേയലീലയ്ക്കു ചേലകൾപോരാഞ്ഞു
മാലുള്ളിലുണ്ടെന്നുകേട്ടിതിപ്പോൾ'
'കർപ്പൂരവാണിയും കസ്തൂരിവേണിയും
മുല്ലോടേപോന്നാർപോലെന്നുകേട്ടു'
'[3]ശങ്കിനിയോടു വെറുക്കൊല്ലാതോഴി നീ
തങ്കയ്യാലല്ലോ [4]തലയ്ക്കുതക്കു'
'കസ്തൂരിമഞ്ജരിക്കുൾത്താരിലുണ്ടേറം
തിക്കാരമിന്നിന്നു നമ്മെയെല്ലാം'
'സാരസ്യകേളിക്കു സാരസ്യംതൂകിനി-
ന്നാലസ്യമാകുന്നതുണ്ടുനേരേ'
'മാലേയകാമിനിയാലോലലീലയാം
ബാലയുമായിട്ടു വന്നതുകാൺ'
'ചന്ദ്രികേ! നീയെന്തുമന്ദമായ്നിന്നേച്ചു
വൃന്ദാവനത്തിന്നു പോകണ്ടാതോ'
'നന്മണംതങ്ങിന കസ്തൂരികർപ്പൂരം
നന്നായെപ്പൊടിച്ചുള്ള ചൂർണ്ണമെല്ലാം
ചെട്ടകംതന്നിൽ നിറച്ചിങ്ങുകൊണ്ടുവാ-
യൊരേട്ടടം ഞാൻ പിന്നെ നീയെടുപ്പു'
'പുഷ്പങ്ങളൊന്നും മറക്കൊല്ലാതോഴീ! നീ
ചെപ്പകംതന്നിൽ ഞാൻ വച്ചതെല്ലാം'
'ചാന്തുകോലെന്തുനീ ചാട്ടിക്കളഞ്ഞതു
ഭ്രാന്തുണ്ടോതോഴിനിനക്കിന്നിപ്പോൾ'
'ശാരികപ്പൈതലേ! കൈവിട്ടുപോകൊല്ല
ചാരത്തുപോരിങ്ങു ദൂരത്തെന്തേ?'
'അന്നക്കിടാവിന്നു പാൽകൊടുക്കേണമേ
പിന്നെയാമെന്നാലിടരേറുണ്ടേ
'കോകിലപോതകം കൂകുന്നതില്ലേതും
കോഴയായ്നിന്നു [5]വശംകെടുന്നു'
'ഏണത്തിൻപൈതലെക്ഷീണമാക്കൊല്ലാതെ
വേണുന്നതെല്ലാംകൊടുത്തായല്ലീ!'
'കേകിക്കിടാവിനെക്കൂടിയെടുത്തുകൊൾ

1. സുഭ്രുവായുള്ളോരു ബഭ്രുവിലാസിനി വിഭ്രമംപൂണ്ടു കളിക്കുന്നോളേ. 2. ശീലയ്ക്കു. 3. ശംഖിനി. 4. തനിയ്ക്കുതക്ക. 5. പയിച്ചല്ലല്ലി.

ക്രുകിനിൻപിന്നാലെവന്നതു കാൺ'
തങ്ങളിലിങ്ങനെനിന്നു പറഞ്ഞോരോ
ഭംഗികലർന്നുള്ളോരംഗനമാർ
വ്യോമത്തിലീടിന യാനത്തിന്മേലേറി-
പ്പോകത്തുടങ്ങിനാർവേഗത്താലേ
വാനവരെല്ലാരും വാനിലേമാതരും
വാനവർകോൻതന്നോടൊത്തുകൂടി
ലീലകൾകൊണ്ടുകളിച്ചുപുളച്ചോരോ
മേളംകലർന്നങ്ങു പോകുന്നേരം
ദൂരത്തുനിന്നുവരുന്നതുകാണായി
നാരദനാമൻപിൽ നന്മുനിയെ
'നാരായണാ! കൃഷ്ണാ! എന്നുതുടങ്ങിന
നാമങ്ങളോരോന്നേ പാടിപ്പാടി
ചാരത്തുചെന്നിട്ടു ചോദിച്ചനേരത്തു
നാരദൻചൊല്ലിനാനെല്ലാരോടും
"വല്ലവീവല്ലഭൻ വല്ലവിമാരുമാ-
യല്ലൽകളഞ്ഞു കളിക്കുന്നോൻതാൻ"
എന്നതുനിങ്ങളോടിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാ-
നേററമുഴറേറാടെവന്നു ഞാനോ
കൈലാസവാസിതാൻ മാമലപ്പെണ്ണുമായ്
ലീലകലർന്നിതാപോയിതിപ്പോൾ
മംഗലനായൊരു പങ്കജയോനിയും
[1]മാമുനിമാരുമായ് വന്നുകണ്ടാൽ
നാമിനിയെല്ലാരും കാലത്തെപ്പാരാതെ
നാഥനുള്ളേടത്തുപോകവേണം"
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടുള്ള-
വാനവരെല്ലാരുംപോകുന്നേരം
കല്പകപ്പൂമധുതന്നോടും വന്നുനി-
ന്നുത്തമമായൊരുതെന്നൽവന്നു
പാച്ചിൽതുടങ്ങിനാർവാനവരന്നപ്പോ-
ളാശ്ചര്യമാണ്ടുടൻ നിന്നെല്ലാരും
നാരദൻതന്നോടുപാരാതെ ചോദിച്ചാർ
വാരാളുംതെന്നൽതൻകാരണത്തെ
"ഇങ്ങനെയുള്ളോരുതെന്നലെയെങ്ങളും പ-
ണ്ടെങ്ങുമൊരേടത്തും കണ്ടീതില്ലേ
നന്ദനംതന്നിൽകളിക്കുന്നനേരത്തു
സുന്ദരിമാരോടുകൂടിച്ചെമ്മേ
താമരപ്പൊയ്കയിൽ ചെന്നങ്ങിറങ്ങീട്ടു
താർമതുമെല്ലവേകൊണ്ടുകൊണ്ടു
ചൊല്ലേററമിന്നൊരു കല്പകശാഖിതൻ-
പുഷ്പങ്ങൾതോറുംകളിച്ചുചെമ്മേ
വാമവിലോചനമാരുടെകൊങ്കയിൽ
വാർമെത്തും ചന്ദനച്ചാററിൽനീന്തി
വാരണവീരൻകവിൾത്തടന്തന്നിലെ
ചേരുംമദാംഭസ്സിൽ മുങ്ങിമുങ്ങി
മന്ദമായുള്ളൊരുതെന്നലുമിങ്ങനെ-
യെന്നുമേഞങ്ങളോ കണ്ടീതില്ലേ"
ശോഭകലർന്നൊരു നാരദൻചൊല്ലിനാൻ
ചോദിച്ചവാനവരെല്ലാരോടും
"ആനായർകോനും തന്മാനിനിമാരുമാ-
യാനന്ദംപൂണ്ടുകളിക്കുന്നേരം
ആയർകോൻതന്നുടെ പൂവൽമെയ്തന്നിലെ
തൂവിയർപ്പുണ്ടായിമേവിതല്ലോ
തൂവിയർപ്പീടിന പൂമേനിതന്നിലെ
താവിവരുന്നൊരു തെന്നലിവൻ
എന്നതുകൊണ്ടല്ലോ മറെറുള്ള തെന്നലെ
വെന്നൊരുമേന്മയിവന്നുണ്ടായി
കാർതൊഴും വേണിമാരോടുകലർന്നുടൻ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻ കളിക്കുന്നോനെ
എന്നതു നമ്മോടു ചൊല്ലുവാനായിക്കൊ-
ണ്ടിന്നിവൻവന്നുതോയെന്നുതോന്നും"
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
വാനവരെല്ലാരും [2]വിസ്മയിച്ചാർ
നേരററുനിന്നൊരു ഗാനത്തെക്കേൾക്കായി
ദൂരത്തുനിന്നുടനെന്നനേരം
കാൽച്ചിലമ്പൊച്ചയും കേട്ടൊരുനേരത്തു
പാച്ചിൽതുടങ്ങിനാരെല്ലാരുമേ
ആനായർനാഥൻ കളിക്കുന്നതിന്മീതെ
വാനവരെല്ലാരും ചെന്നുനിന്നു
വല്ലവിമാരുടെ പുണ്യമായുള്ളൊരു-
വല്ലിയിൽകാച്ചൊരു നൽഫലത്തെ
മെല്ലവേനിന്നുടൻ ചൊല്ലേറുംവാനവ-
രെല്ലാരുംകണ്ടാരെ കൺകുളുർക്കെ
ഓലക്കമാളുന്ന മാണിക്കക്കൽകളിൽ

1. മാനിനിതാനുമായ്. 2. വന്നുനിന്നാർ.

ന്നീലക്കൽനിന്നു വിളങ്ങുംപോലെ
ഈരണ്ടുപാട്ടുമുണ്ടോരോരോ നാരിമാർ
വാഞ്ഛററുനിന്നവൻ കൈപിടിപ്പാൻ
മുററുംനിറന്നുള്ള തുവിയർപ്പിന്നിന-
നെററിമേൽപററവേ കുന്തളങ്ങൾ
കോലക്കുഴൽതന്നെ മേളത്തിലൂതിനൽ-
ത്താളത്തിൽചേർത്തുടൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
കല്ലുകളെല്ലാമലിഞ്ഞുവരുംവണ്ണം
വല്ലവിമാരുമായ്പ്പാടിപ്പാടി
നാഥനായുള്ളൊരു പൂതനാവൈരിതാൻ-
ന്നൂതനലീലകൾ കോലുന്നേരം
വാനവരെല്ലാരും വാനിലെപ്പൂവെല്ലാം
മേനിയിൽ തൂകിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
വാരററുലാവിന ഭേരിയുമെല്ലാമേ
പാരിച്ചുനിന്നുടനൊച്ചകൊണ്ടു
കൊമ്പുകൾ[1] കാളങ്ങൾശംഖുകൾ ചിഹ്നങ്ങൾ
വൻപിൽ [2]മുതിർന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ലാവണ്യമാണ്ടുള്ള ലാസികമാരെല്ലാം
ലാളിച്ചു ലാസ്യംതുടങ്ങിനാരെ
ബന്ധുരന്മാരായ ഗന്ധർവ്വന്മാരെല്ലാം
ചന്തമായ്പ്പാടിനാരാട്ടുംനേരം
സന്മുനിമാരെല്ലാം നാന്മുഖനോടൊത്തു
സാമത്തിൻഗാനത്തെച്ചെയ്താരപ്പോൾ
വന്ദികളെല്ലാരും വാഴ്ത്തിത്തുടങ്ങിനാർ
നന്ദതനൂജനെപ്പിന്നെപ്പിന്നെ
സൂതന്മാർ മാഗധർ ചാരണർ കിന്നരർ
നൂതനമായിപ്പുകണ്ണുനിന്നാർ
പൂത്തുകിന്നിന്നുള്ള വാനവരാൾക്കുമേ
പൂർത്തിയായില്ലേതും കണ്ടതോറും

വിണ്ണവർനായകനിങ്ങനെ ചൊല്ലിനാൻ
കണ്ണൻെറ കാന്തിയെക്കണ്ടനേരം
'ആയിരംകണ്ണെനിക്കുണ്ടായതോർക്കുമ്പോ-
ളായതിയായ്വന്നു ചൊല്ലാമിപ്പോൾ'
വാനവർകോൻതൻെറ കാമിനിയായൊരു-
മാനിനിതാനും മററുള്ളോരെല്ലാം
മാധവൻതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടപ്പോൾ
മാരമാലാണ്ടുടൻ മാഴ്കിനിന്നാർ
ഓരോരോനാരിയെപ്പൂണുന്നതെല്ലാമെ
ചാരത്തുനിന്നുടൻ കണ്ടതോറും
പാരമായ്വന്നുതേ മാരമാലുള്ളത്തി-
ലോരോരോവാനവനാരിമാർക്കോ
കാമൻെറ കോമരമായിവിളങ്ങുന്ന-
വാമവിലോചനമാരെല്ലാരും
കാർവ്വർണ്ണൻതൻ കളികാണുമ്പോളിങ്ങിനെ
കാമംപൊഴിഞ്ഞുപറഞ്ഞുനിന്നാർ
"വല്ലവിമാരുടെ പുണ്യവിലാസത്തെ
വല്ലീലയല്ലോ നാം പൂണ്ടുകൊൾവാൻ
ഇണ്ടൽതിരണ്ടുനിന്നെന്നതുകൊണ്ടല്ലോ
കണ്ടുകൊതിക്കുമാറായതിപ്പോൾ
പങ്കജലോചനൻ തൻ കരംകൊണ്ടൊരു-
മങ്കമുഖന്തന്നിൽ മെല്ലെ മെല്ലെ
സ്വേദങ്ങൾപോമ്മാറുനിന്നുതലോടീട്ടു
ഖേദങ്ങൾതീർത്തതു കണ്ടായോനീ?
[3]കണ്ടേനേ കണ്ടേനേ കൺകുളുർക്കുംവണ്ണ-
മിണ്ടലാകുന്നതേ കണ്ടതോറും
മററൊരുമാനിനി തന്മുഖംതന്നിൽത്തൻ-
കുററമകന്ന മുഖത്തെവച്ചു
പാതിമെതിഞ്ഞൊരു താംബൂലംതന്നുടെ
വാകൊണ്ടു നൽകി[4]യതുണ്ടോകണ്ടു
കൊല്ലാതെ കൊല്ലാതെ തോഴിനീ[5]യെങ്ങളെ-
[6]ക്കണ്ണുനീരേതും പൊറുക്കരുതേ
നൃത്തംകൊണ്ടേററം തളർന്നൊരുനാരിതാൻ
പൊൽത്താരിൽ മാതുതൻ കാന്തനുടെ
തോളിൽ മുഖംവച്ചുനിന്നതുകാണുമ്പോ-
ളോളമെടുക്കുന്നതെന്നുള്ളിലെ
ചാലെത്തളർന്നൊരു മാനിനിതന്നുടെ
നേരററകുന്തളം ചിന്തിച്ചിന്തി
വെണ്മതിരണ്ടൊരു നന്മുഖംതന്നിലെ
ചുംബിച്ചുനിന്നതു കാണ്കതോഴീ!"
'ചാരത്തുനിന്നൊരു മാനിനിതന്നുടെ
ബാലപ്പോർകൊങ്കതലോടിപ്പിന്നെ
മേളത്തിൽനിന്നൊരുരോമാളിതന്നുടെ

1. താളത്തിൽ. 2. മുനന്നു. 3. കണ്ണനെക്കണ്ടേനേ. 4. നൽകിനാൾ കണ്ടായോ നീ.
5. നിന്നുടെ. 6. ചൊല്ലാലിന്നേതും.

മൂലത്തെത്തേടുന്ന കൈകണ്ടായോ'
'ആലസ്യമാണ്ടോരു മാനിനിതന്നെത്താ-
ന്മാറത്തുചേൎത്തുകൊണ്ടാധയോടേ
ചേലത്തലകൊണ്ടു മെല്ലവേവീശുവീ-
ത്താലസ്യംപോക്കിനാനണ്ടോ കണ്ടു'
'കോമളനായോരു കാർമുകിൽവൎണ്ണൻതൻ-
വായ്മലർത്തേനുണ്ടു മെല്ലെ മെല്ലെ
തന്നെമറന്നുകിടന്നതുകണ്ടാലും
ധന്യയായുള്ളോരു വല്ലവിതാൻ'
'ചാരത്തുനിന്നോരു മാനിനിമാധവൻ-
മാറിലെമാറുതാൻ ചേൎത്തുചെമ്മേ
മാനിച്ചു മാനിച്ചുമാപാചിപൂണ്ടുനി-
ന്നാനന്ദമാണ്ടതു കണ്ടായോ നീ'
'മാധവൻതന്നുടെ മാറത്തുകണ്ടാലും
മാനിനിതന്മുലക്കുങ്കുമത്തെ
വല്ലവിമാർമൂലമുള്ളിലെരാഗന്താൻ
മെല്ലെപ്പുറത്തു പരന്നപോലെ"
വാനിലെനാരിമാർ തങ്ങളിലോരോരോ
വാൎത്തകളിങ്ങനെ ചൊല്ലുന്നേരം
വാസവനന്മണി നേരൊത്തനാഥനും
രാസമായുള്ളോരു ലീലതന്നെ
[1]മാനിച്ചുനിന്നു കളിച്ചുചിരംഭേര-
മാക്രൂതമായിത്തളൎന്നുനിന്നാൻ
ചൂഴവും മാനിനിമാരുമായന്നേരം
പാഴറ്റഭൂതലം ചേൎന്നിരുന്നു
ചാലെവിളങ്ങിനാൻ താരകജാലങ്ങൾ
ചൂഴംനിരന്നോരു തിങ്കൾപോലെ

ജലക്രീഡ.

കാളിന്ദിതന്നുടെ ഭ്രതനായ്നിന്നോരു-
വാർതെന്നൽവന്നുടനെന്നനേരം
'സേപാദങ്ങൾപൂണ്ടോരു നിങ്ങളെന്തിങ്ങനെ
ഖേദങ്ങളാണ്ടിങ്ങേ നിന്നുകൊണ്ടു
നേരറ്റുനിന്നോരു കാളിന്ദിതന്നെയി-
ച്ചാരത്തുനിന്നതറിഞ്ഞില്ലയോ?'
എന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്നോനെന്നകണ്ടക്കേ താൻ
മന്ദമായ്ചെന്നു തലോടിനിന്നാൻ
വാർതെന്നലേറ്റോരുനേരത്തന്നാരിമാർ
കാർവൎണ്ണനോടൊത്തു മെല്ലെ മെല്ലെ
'കാളിന്ദിതന്നിലിറങ്ങിക്കളിക്കേണം
മേളംകലൎന്നനാ'മെന്നു ചൊല്ലി
പോകത്തുടങ്ങിനാർ പോർകൊങ്കചീൎത്തിട്ടു
മാഴ്കുന്ന[2]മെയ്യിടയോടുംകൂടി
തീരത്തുചെന്നോരു നേരത്തുകാണായി
വാരുറ്റകാളിന്ദിതന്നെച്ചെമ്മെ
കാളിമകൊണ്ടു തൻ കൂടപ്പിറന്നോരു-
കാലനെത്തന്നെയും വെന്നുനിന്നോൾ
നീലക്കരിങ്കണ്ടിയായൊരുകുന്തളം
നീളെവിരിച്ചു ചമച്ചുചെമ്മെ
സന്തതംപൂമതുവുണ്ടോരുവണ്ടായ-
കുന്തളംകൊണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നോൾ
വീചികളാകിന ചില്ലികൾതന്നുടെ
ലീലകൾ ചാലെക്കലൎന്നുനിന്നോൾ
ചാടുന്നമീനങ്ങളായൊരുകണ്മിഴി
ചാലെ[3]ച്ചുഴറ്റിയെറിഞ്ഞുചെമ്മെ
ഫേനങ്ങളായൊരു പുഞ്ചിരിതന്നെക്കൊ-
ണ്ടാനന്ദമുള്ളിൽ തഴപ്പിയ്ക്കുന്നോൾ
കമ്രമായുള്ളോരു കമ്പുക്കളായുള്ള-
കണ്ഠംകൊണ്ടേറ്റം വിളങ്ങിച്ചെമ്മെ
കോരകമാകിന കൊങ്കകളെക്കൊണ്ടു
കോമളകാന്തി കലൎന്നുനിന്നോൾ
ആവൎത്തമായി വിളങ്ങിനനാഭികൊ-
ണ്ടാബദ്ധകാന്തി വളൎത്തുനിന്നോൾ
ഓളമായുള്ളോരു ചേലയെത്തന്നെയു-
മൊട്ടൊട്ടുമെല്ലവേ നീക്കി നീക്കി
തന്നിലിരുന്നു നിരന്നുടൻകൂകുന്നോ-
രന്നങ്ങളായൊരു കാഞ്ചിതന്നാൽ
[4]അഞ്ചിതമായ മണൽത്തിട്ടയാകിന്നോ-
രൽക്കിടമൊട്ടൊട്ടു കാട്ടിക്കാട്ടി
സുന്ദരിയായിട്ടു നിന്നുവിളങ്ങിനാൾ
നന്ദതനൂജൻ തൻ മുന്നിൽചെമ്മെ

1. മാനിച്ചുനിന്നു കളിച്ചിരുന്നന്നേരം മാധവൻമാനിനി മാരുമായി. (മാതരുമായിത്തളൎന്നുനിന്നാൻ)
2. മല്ലിട, 3, മഴറ്റി. 4. അങ്കിത.

കാളിന്ദിതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടപ്പോൾ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതന്നുള്ളിൽച്ചെമ്മെ
ഇന്നിവൾതന്നിലേ മഗ്നനായ് നിന്നു ഞാൻ
നന്നായ് രമിക്കേണമെന്നു തോന്നി
ശോഭകലർന്നൊരു ഗോപികമാരപ്പോൾ
ഗോവിന്ദൻതന്മുഖം നോക്കിപ്പിന്നെ
ഓടിച്ചെന്നെല്ലാരും കേടറ്റ വെള്ളത്തിൽ
ചാടിത്തുടങ്ങിനാർ ചൂട്ടപ്പോവാൻ
നീന്തിത്തുടങ്ങിനാർ താന്തമാരായുള്ള-
കാന്തമാരെല്ലാരും കാന്തനുമായ്
പാരിച്ച വെള്ളത്തിൻകീഴേ പോയെല്ലാരും
[1]ദൂരത്തു ചെന്നു നിവന്നാർ ചെമ്മേ
തേകിത്തുടങ്ങിനാർ തങ്ങളിലെല്ലാരും
മാഴ്കിത്തുടങ്ങിനാർ കൈതളർന്നു
'എന്നെത്തൊടൊല്ലാ' നീയെന്നങ്ങു തങ്ങളി-
ലൊന്നൊത്തു നീന്തിനാർ നീളെ നീളെ
ആഴമുള്ളേടമറിഞ്ഞങ്ങു മുങ്ങീട്ടു
പൂഴിയുംവാരി [2]നിവന്നുടനേ
നീട്ടറ്റനാരിമാർ കണ്ണനോടൊന്നൊത്തു
കൂടിക്കലർന്നു കളിക്കുന്നേരം
മാറത്തു ചാടേണമെന്നങ്ങു തങ്ങളിൽ
വീരതമാണ്ടു പറഞ്ഞു ചെമ്മെ
ഏടത്താർമാനിനി ഗൂഢംവസിക്കുന്ന
നീട്ടറ്റമാറിലമ്മാതരെല്ലാം
ഓടിച്ചെന്നൻപോടു ചാടിത്തുടങ്ങിനാർ
കേടറ്റഭാഗം തഴയ്ക്കയാലേ
കണ്ണന്നു ചാടുവാൻ മാറിടം കാട്ടീട്ടു
നിന്നുവിളങ്ങിനാർ നാരിമാരും
ഈരേഴുലോകങ്ങളൊക്കെച്ചുമന്നോന-
[3]മ്മാറിടംതന്നിലേ ചാടുന്നേരം
നല്ലോരുമെന്മേനി തന്നുടെ പൂവപ്പോൾ
മെല്ലവേ വീണതേയെന്നു തോന്നി
വാർകൊണ്ട വീചികളോരോന്നേ ചെന്നിട്ടു
പോർകൊങ്കതന്നിലലയ്ക്കുന്നേരം
തങ്കൽ കലങ്ങിന കുങ്കുമച്ചാറുകൊ-
ണ്ടങ്കിതമായൊരു നേരത്തപ്പോൾ
ശോണമായുള്ളൊരു ശോണമെന്നിങ്ങനെ
കാണുന്നോർക്കെല്ലാർക്കും തോന്നി ചെമ്മെ
കണ്മിഴിതന്നിലണിഞ്ഞുള്ളോരഞ്ജനം
ചെമ്മെ കലങ്ങിച്ചമഞ്ഞ നേരം
പണ്ടേതിലേറിന കാളിമ പിന്നെയു-
മുണ്ടായിവന്നിതേ കണ്ടിരിയ്ക്കേ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ മുങ്ങിനനേരത്തു
കാമിനിമാർക്കു കവിൾത്തടത്തിൽ
തൂമകലർന്നൊരു പുഞ്ചിരി മിന്നീട്ടു
കോൾമയിർക്കൊണ്ടുടൻ കാണായപ്പോൾ
ആണ്മ പറഞ്ഞു പറഞ്ഞു ചിരംനേരം
മേന്മേലെ നീന്തിത്തളർന്നു പിന്നെ
നീൾക്കണ്ണാരെല്ലാരും നിന്നുവിളങ്ങിനാ-
രാകണ്ഠമായൊരു തോയന്തന്നിൽ
വണ്ടിണയെല്ലാമന്നാരിമാർ തന്മുഖം
കണ്ടൊരുനേരത്തു വാരിതന്നിൽ
താമരപ്പൂക്കൾ വിരിഞ്ഞുവെന്നോർത്തിട്ടു
താർമത്തു തന്നെ [4]വെടിഞ്ഞു ചെമ്മെ
ചാലെ വിളങ്ങിനിന്നാനനമോരോന്നിൽ
ചാടിത്തുടങ്ങീതേ പാടിപ്പാടി

തോയത്തിലീടിന ലീലകളോരോന്നേ
മായം കളഞ്ഞു കളിച്ചു പിന്നെ
ആയർകോൻ താനുമന്നാരിമാരെല്ലാരും
തോയത്തിൽനിന്നങ്ങു തീരത്തായാർ
ചാരുവായുള്ളൊരു കൈത്തണ്ടുതന്മേലെ
നീരോലും കുന്തളം ചേർത്തു ചെമ്മെ
ഈഷൽ കിഴിഞ്ഞൊരു നീവിയെത്തന്നെയു-
മുഷ്ടമാകാതെത്താങ്ങിത്താങ്ങി
മന്ദമായ്പ്പോയങ്ങു നിന്നുവിളങ്ങിനാർ
നന്ദജൻതന്നുടെ സുന്ദരിമാർ
ഹംസങ്ങളോടു പിണങ്ങേണ്ടനാമെന്ന-
സംസാരമോർത്തല്ലോ നൂപുരങ്ങൾ
ഏതുമേ മിണ്ടാതെ നിന്നതന്നേരത്ത-
മ്പാഥോജലോചനമാർ പോകുമ്പോൾ
നേർത്തുള്ള ചേലകളാർദ്രങ്ങളായപ്പോൾ
ചീർത്തുള്ളൊരൽക്കിടം കാണായല്ലോ

1. ദൂരത്തുനിന്നു നിരന്നു ചെമ്മേ; ദൂരത്തു ചെന്നു നികന്നുടനേ. 2. നികന്നു പിന്നെ.
3. മാറത്തു ചാന്തത്തിൽ. 4. പ്പിരിഞ്ഞു.

എന്നതുകൊണ്ടുള്ള നാണമൊത്തുകൊണ്ടല്ലീ-
യേറ്റുമേമിണ്ടാഞ്ഞു കാഞ്ചിയപ്പോൾ
വല്ലവിമാരെല്ലാം വെള്ളത്തിൽനിന്നുടൻ
മെല്ലെക്കരയേറി നിന്നനേരം
ചാരുവായുള്ളോരു പാരിജാതംവന്നു
നാരിമാർക്കെല്ലാർക്കും കൂറനൽകി
കുറ്റമകന്നുള്ള കൂറകളോരോന്നേ
തെറ്റെന്നുവാങ്ങിനാർ വല്ലവിമാർ
നേരാറക്കൂറകളോരോന്നേ നാരിമാർ
വാരുറ്റുനിന്നുടൻ ചാർത്തുംനേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതൻ കൺമുനതാനപ്പോൾ
പാരംതളർന്നേപാഞ്ഞുപാഞ്ഞു
കസ്തൂരിരോചനം കുങ്കുമചന്ദനം
കർപ്പൂരംകൂട്ടിയരച്ചുചെമ്മെ
വ്യോമത്തിൽനിന്നുടൻ വന്നതുകാണായി
വാർമെത്തും ഭാജനമോരോന്നിലെ
മാലതികൊണ്ടുതൊടുത്തുള്ള മാലകൾ
ചാലവരുന്നതും കാണായപ്പോൾ
[1]മേളംകലർന്നുവിളത്തുചമഞ്ഞുള്ള-
താംബൂലജാലവും വന്നുതായി
കാമ്യങ്ങളായുള്ളതെല്ലാമെപിന്നെയും
കാണ്മാറുമേന്മേലെ വന്നുതായി
ചൊല്ലിയന്നുള്ളോരു വല്ലവിമാരെല്ലാം
നല്ലോരുഭൂഷണമാണ്ടാരപ്പോൾ

ഉദ്യാനലീല.

ശൃംഗാരംതന്നുടെ രംഗമായ് നിന്നൊരു
മംഗലപ്പൂങ്കാവിൽപുക്കപിന്നെ
ഭംഗിയിൽമേവിനോരംഗനമാരെല്ലാം
പങ്കജലോചനനോടുംകൂടി
വട്ടമിട്ടെല്ലാരും മട്ടോലും വാണിമാ-
രിഷ്ടമായ്മെല്ലെന്നിരുന്നനേരം
പൂങ്കാവുതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
പൂതനാവൈരിതാൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ഭാവെന്നുചൊല്ലുകിൽ പോരായ്മയില്ലേതും
കാവായിനില്ക്കുമിക്കാനനത്തെ
തിങ്ങിവിളങ്ങിന പാദപജാലംകൊ-
ണ്ടെങ്ങുമേ പൊങ്ങിയുണ്ടന്ധകാരം
ചാലേവിരിഞ്ഞുള്ള പൂവുകളാകിന-
താരകജാലവുമുണ്ടു ചെമ്മെ
തൂമകലർന്നുള്ള [2]പൂമരന്ദങ്ങളാം-
കോമളമഞ്ഞുനീർവീണുമുണ്ടേ
ദുഃഖമായുള്ളോരു പുഷ്കരവല്ലഭൻ
മുറ്റുമതിങ്കലേ യസ്തമിപ്പൂ
ചേണുറ്റനിങ്ങൾതന്നാനനമാകിനോ-
രേണാങ്കബിംബങ്ങളുണ്ടുതല്ലോ
മേന്മതിരണ്ടതിപ്പൂങ്കാവുതാനിപ്പോൾ
മേദുരയായൊരു രാത്രിയെക്കാൾ"
വാഴ്ത്തിനിന്നിങ്ങനെ വാഗ്ധാരിൽ മാത്തുതാ-
നന്ധയിൽപ്പൂണുന്നമാറുടയോൻ
വല്ലവിമാരുടെ നന്മുഖംതന്നിലെ
മെല്ലവേനോക്കിനിന്നൊട്ടുനേരം
വാഴ്ത്തിനിന്നുള്ളോരു വാർത്തയെച്ചൊല്ലിനാൻ
പാർത്ഥനസാരഥിയാകുംവീരൻ-
"വൃന്ദാവനംതന്നെ വെന്നങ്ങുനിന്നുതേ
സുന്ദരമായൊരു നിങ്ങൾമുഖം
ചില്ലികളാകിനവല്ലരീജാലങ്ങ-
ളുല്ലസിച്ചിന്നിതാകാണാകുന്നു
ചോരിവായായുള്ള പല്ലവംതന്നെയും
നേരേനിറന്നുണ്ടുകാണാകുന്നു
തഞ്ചിയിരുന്നൊരു പുഞ്ചിരിയാകുന്നൊ-
രഞ്ചിതമുല്ലതൻ പൂവുമുണ്ടേ
കൊഞ്ചലായുള്ളോരു കോകിലംതന്നുടെ
പഞ്ചമരാഗവുമുണ്ടുചെമ്മെ
കുന്തളമായുള്ള വണ്ടിൻകുലങ്ങളും
ചന്തമായ്നിന്നുകളിച്ചുണ്ടല്ലോ
ദന്തങ്ങൾതന്നുടെ പന്തികളായുള്ള-
സുന്ദരകുന്ദംതൻമൊട്ടിതല്ലോ
ശ്വാസമായുള്ളോരു വാതവും മന്ദമായ്
വീതുനടന്നുള്ളോനെപ്പൊഴുതും
മേചകവേണിയാം കേകികൾതന്നുടെ
പീലികൾ നീളത്തിൽ ചാർത്തുണ്ടേ
മേദുരയായൊരു ഛായയുണ്ടിങ്ങിതിൽ
പാദപമൊന്നോടും കൂടാതെതാൻ"

1. മേന്മ. 2. പൂമകരന്ദമാം.

മംഗലനായൊരു പങ്കജലോചന-
നിങ്ങനെ ചൊന്നവൻ നിന്നനേരം
നാരിമാരെല്ലാർക്കും നല്ലോരു പുഞ്ചിരി
ചോരിവാമീതെ പരന്നുതപ്പോൾ
വിദ്രുമവേദികതന്നുടെ മീതെ നൽ-
പുത്തൻനിലാവു പരന്നപോലെ
പുഞ്ചിരി കണ്ടൊരു നേരത്തു ചൊല്ലിനാ-
നഞ്ജനവർണ്ണൻതാൻ കൊഞ്ചിക്കൊഞ്ചി
"പുഞ്ചിരിയായൊരു പൂവിതു കാണായി
ചെഞ്ചെമ്മേ ചോരിവാച്ചെന്തളിർമേൽ
അത്ഭുതമിന്നിതു തൽഫലം കണ്ടലാം
മൽക്കണ്ണിലായിതു മങ്കമാരേ!"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ
നല്ലൊരു ചോരിവാതന്നെ നോക്കി
'ചാലെച്ചുവന്നൊരു തൊണ്ടിപ്പഴംതന്നെ
ചാരത്തുനിന്നതു കണ്ടു ചെമ്മേ
പാഴനായുള്ളൊരിളങ്കിളി കണ്ടാലും
ചൂഴവും നോക്കിത്തുടങ്ങിനാനെ
പെട്ടെന്നു വന്നിതു കൊത്തുന്നതുണ്ടിപ്പോ-
ളിഷ്ടമായുള്ളതിവനിതല്ലോ'
നിന്നൊരു നാരിമാരെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
നന്ദതനൂജന്മുഖത്തെ നോക്കി
ലജ്ജപൂണ്ടീടിനോരാനനം താഴ്ത്തീട-
നിച്ഛയിലെല്ലാരും മെല്ലെച്ചൊന്നാർ
"മുല്ലകൾ കണ്ടാലും നല്ലൊരു തേൻപൊഴി
ച്ചുല്ലസിച്ചുള്ളൊരു പൂവുതന്നെ
മറ്റൊരു വണ്ടിന്നു നൽകാതെ നിന്നു താ-
നറ്റൊരു വണ്ടിനെപ്പാർത്തിതിപ്പോൾ"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലുമ്പോളംഗജൻ ചൊല്ലാലെ
കണ്മുനതങ്ങളിൽ കൈപിടിച്ചു
ലജ്ജതാൻ ചെന്നു ചെറുത്തുതുടങ്ങിനാൾ
വിച്ഛയാസ്സുന്നു തത്തായമൊട്ടോ
പങ്കജനേർമുഖിമാരുടെ കൊങ്കക-
ളൻപോടു പിന്നെത്തലോടുന്നേരം
[1]വെണ്ണകവരുവാൻ മുന്നമുറിതന്നിൽ
മെല്ലവേ ചെല്ലുന്ന കൈതാനപ്പോൾ
നീവിതൻ ചാരത്തണഞ്ഞൊരു മേകാണാതെ
മേവിത്തുടങ്ങീതു മെല്ലെമെല്ലെ
നല്ലാർതൻ മെയ്യിലെഴുന്നൊരു രോമങ്ങൾ
ചൊല്ലിത്തുടങ്ങീതങ്ങെല്ലാരോടും
പയ്യവേ നിന്നൊരു നീവിതാനന്നേരം
കയ്യുടെ വേലയെപ്പേർക്കിച്ചെമ്മേ
ക്രൂറകൾ വാരിപ്പണ്ടോടിയൊളിച്ചനാൾ
ദാഹംകെടാതൊരു കണ്ണിണതാൻ
പൂരിച്ചുതന്നുടെ പാരിച്ച വാഞ്ഛിതം
പാരം കളിച്ചു പുളച്ചുതപ്പോൾ.
പൂവില്ലോൻതന്നുടെ പൂവില്ലെടുത്തുതൻ-
ചേവകം കാട്ടിനാനായവണ്ണം
ക്രൂരമ്പുകൊണ്ടെയ്തു താരമ്പൻതന്നോടു-
പാരം പിണഞ്ഞൊരു വൈരമപ്പോൾ
പീയൂഷമാസ്സുന്ന കാമിനിമാർക്കെല്ലാം
കായാമ്പൂനേരൊത്ത കണ്ണൻമൂലം
വല്ലവിമാരോളമെണ്ണമുണ്ടാമ്മാറു
[2]മെല്ലവേ തന്നെപ്പകുത്തു പിന്നെ
ഹേമന്തകാലത്തു ദേവിയെപ്പൂജിച്ചു
കാമംതഴച്ചുള്ള കാമിനിമാർ
കാമിച്ചതെല്ലാമേ കാണികുറയാതെ
കാമന്റെ മുന്നിലെ നൽകിനാൻ താൻ
മാനിനിമാരപ്പോളാനംഗമായുള്ളോ-
രാനന്ദവാരിയിൽ മുങ്ങുകയാൽ
നിന്നൊരു ദേശവും വന്നൊരു വേലയും
തന്നെയും കൂടെ മറന്നുനിന്നാർ
മെയ്യോടു ചേന്നൊരു കാന്തനെത്തന്നെയും
പൊയ്യല്ലയേതും മറന്നാർ ചെമ്മേ
മാന്മഥമായൊരു [3]കഞ്ചായമന്നേരം
മേന്മേലെഴുന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ചേണുറ്റെഴുന്നൊരു പങ്കജം തന്മീതെ
കാണായിവന്നു നൽത്തൂണീരങ്ങൾ
അഞ്ചിതമായൊരു പൊൽക്കമ്പം തന്മീതേ
ചഞ്ചലമായ മണൽത്തിട്ടയും
ആകാശം തന്മീതെ ചന്ദനക്കുന്നിണ
വേഗത്തിൽനിന്നു കളിക്കുന്നതും
കംബുതന്നുള്ളിലെഴുന്നൊരു നാദംതാൻ
ചെമ്മേ നൽവീണതൻ നാദമായി

1. വെണ്ണകൾ വാരുവാൻ. 2. മെല്ലത്തന്മേനി, 3, കല്മഷം.

പങ്കജംതങ്കലേ ചെന്തളിർകാണായി
പാതിവിരിഞ്ഞ കുവലയവും
പൈതലായുള്ളൊരു നെയ്തൽപൂനാഥൻതൻ-
മീതേകളിക്കുന്ന വണ്ടിണ്ടയും
ക്രൂരിരുട്ടിങ്കൽനിന്നാവോളംകാണായി
താരകജാലകം തൂകുന്നതും
[1]ഓക്കാമല്ലേത്തുമക്കൺമായം തന്മായം
കാക്കാലംകാണായി പാക്കുന്നേരം
കാർമുകിൽതന്നോടിണങ്ങിവിളങ്ങുന്നൊ-
രോമൽവലാകങ്ങൾ കാണായപ്പോൾ
ചേണുറ്റുലാവുന്ന വീചികൾതന്നോടു
ചേർന്നുകളിക്കുന്ന മീനങ്ങളും
വാരുറ്റെഴുന്നൊരു നിർഝരവാരിതൻ-
പൂരങ്ങൾചേരുന്ന ശൈലങ്ങളും
ലാളിത്യമാണ്ടു ചുഴന്നതുകാണായി
ചേലെത്തുമാറുള്ള നീർച്ചുഴിപ്പും
[2]കമ്പംകലമ്പിയുടനുടനമ്പുന്ന
ഭംഗകൾകോലുന്ന ലീലകളും
എന്നതുതന്നെയല്ലന്നേരമുണ്ടായി
പിന്നെയുംചൊല്ലാമേ കൌതുകങ്ങൾ
തിങ്കൾതൻചാരത്തു ചെല്ലുന്നതോറും നൽ-
പങ്കജം മേന്മേൽ വിളങ്ങിനിന്നു
ചെന്തളിർ തങ്ങളിൽ ചേർന്നുതുടങ്ങീതേ
ചന്തമെഴുമ്മാറു മെല്ലെ മെല്ലെ
പുത്തനായുള്ളൊരു വിദ്രുമംതന്മീതെ
മുത്തുകൾചെന്നങ്ങമണ്ണേപിന്നെ
പങ്കജം താൻചെന്നു ശംഖോടുചേരുമ്പോൾ
ശംഖിന്മേൽകാണായി നൽപ്പവിഴം
പങ്കജകോരകം തൻകലെകാണായി
തിങ്കൾകിടാങ്ങൾതന്നങ്കുരങ്ങൾ
ഭംഗകൾതന്നുടെ സുന്ദരമായൊരു-
കന്ദത്തിൽകാണായി തിങ്കൾതന്നെ
കണ്മായമിങ്ങനെ കാണായനേരത്തു
പെൺമൌലിമാരായ വല്ലവിമാർ
തങ്ങളെക്കൈവിട്ടുചെയ്യൊരുവേലതൻ-
ഭംഗികൾഞൊനിന്നു ചൊല്ലുവല്ലേൻ
എന്തൊരുവല്ലവിമാരുടെപൌരുഷം
ചിന്തിച്ചതോറുമെങ്ങത്ഭുതംഞാൻ
ശ്രീകണ്ഠൻതന്നുടെ കോദണ്ഡദണ്ഡമ-
ങ്ങാകുലമായി വിറച്ചിതല്ലോ
മേന്മകലർന്നൊരു നാന്മുഖൻതന്നിലും
മേന്മേൽമയങ്ങിച്ചമഞ്ഞുതായി
നാരായണൻകയ്യിൽനിന്നെഴുമായുധം
നേരേമുന്നുന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
നീർക്കോഴിക്കൂട്ടമിക്കോൾക്കായതേന്നെന്നു
നോക്കിത്തുടങ്ങീതങ്ങെല്ലാടവും
ഞാന്നക്കിടാക്കളും കാൽക്കൽകളിച്ചുടൻ
ചെല്ലത്തുടങ്ങീതു മെല്ലെ മെല്ലെ
ചാരത്തുനിന്നുള്ള ശാരികപ്പൈതങ്ങൾ
ചാടുക്കളോതിത്തുടങ്ങിച്ചെമ്മേ
പാരാവതങ്ങൾക്കു പണ്ടേതിലേറ്റവും
ചാരുവായ്വന്നതേ കൂകുന്നതും
മംഗലനായുള്ളോരംഗജനന്നേര-
മൊന്നഞ്ഞൂറായിരം വില്ലൊടിഞ്ഞു
ഭംഗിയിൽനിന്നൊരു സാഗരവുംപിന്നെ
മങ്ങിത്തുടങ്ങീതു മെല്ലെ മെല്ലെ
ചാപങ്ങളെല്ലാന്തളർന്നുകഴഞ്ഞൂതേ
ശീർണ്ണങ്ങളായ്വന്നു ബാണങ്ങളും
ചേലെത്തുമാറുള്ള നീലത്തഴകളും
നീളെത്തളർന്നു വിരിഞ്ഞിതപ്പോൾ
ചേണെഴുഞ്ഞാണായിവന്നൊരുവണ്ടിണ്ട
കാണായിതന്നേരം ചിന്നുന്നതും
വാരുറ്റുനിന്നൊരു തേരുമന്നേരത്തു
പാരംതളർന്നു മയങ്ങിനിന്നു
ആനന്ദവാരിയിലാണുകിടന്നുള്ളോ-
രാനായനാരിമാരെന്നനേരം
മെല്ലെന്നെഴുന്നു നികന്നുതുടങ്ങിനാ-
രല്ലിത്താർബാണൻ വഴങ്ങുകയാൽ
ചാമ്പിമയങ്ങിക്കലങ്ങിത്തളർന്നുടൻ
കൂമ്പിക്കുഴഞ്ഞൊരു കണ്ണിണയും
നാലൊന്നിലേറ്റവും തേഞ്ഞുചമഞ്ഞിട്ടു
ചാലെ[3]വിളത്തോരു ചോരിവായും
[4]ചൻപിലെഴുന്നുള്ള വീർപ്പുകളെക്കൊണ്ടു
കമ്പമെഴുന്നുള്ള കൊങ്കകളും

1. ഓക്കാമല്ലേത്തുമക്കൺമുഖം തന്മെയ്യും. 2. പങ്കം. 3. വെളുത്തോരു. 4. അൻപിൽ

ഖിന്നതപൂണ്ടുള്ളൊരൽക്കിടംതന്നെയും
തിണ്ണംതളൎന്നുള്ള തുത്തുടയും
ചാലേധരിച്ചുടൻ നിന്നുവിളങ്ങിനാ-
രാലക്കമാണ്ടുള്ള ബാലികമാർ
പാർശ്വപ്രാന്തങ്ങളിൽ പാറുന്നകേശങ്ങ-
ളാശുപസിച്ചൊന്നൊന്നേ നീക്കി നീക്കി
പൊട്ടിത്തെറിച്ചുള്ള ഭൂഷണജാലങ്ങ-
ളൊട്ടൊട്ടുകൈകൊണ്ടു മെല്ലെ മെല്ലെ
തിങ്ങിയെഴുന്നൊരു നാണവും പ്രേമവും
തങ്ങിനകണ്ണുകൊണ്ടുചെമ്മെ
കാമുകനാകിന കാർവ്വർണ്ണൻതൻമുഖം
കാമിച്ചുപിന്നെയും നോക്കി നോക്കി
യിന്നുവണങ്ങുന്ന കാമിനിമാർമുഖം
മെല്ലവേനോക്കിച്ചിരിച്ചുനന്നായ്
വാരിജലോചനൻ ചൊല്ലിനാനന്നേരം
വാരുററനാരിമാരെല്ലാരോടും
"അന്ത്യമായുള്ളൊരുയാമമണഞ്ഞുതേ
ചിന്തപുലമ്പുന്നതുള്ളിലിപ്പോൾ
ഇന്നിനിനമ്മുടെ ലീലകൾനിന്നതാ-
യെന്നാലിന്നിങ്ങളെൻനാരിമാരേ
അമ്പാടിതന്നിലേ വൈകാതെപോകണം
കിംഫലമിങ്ങനെ നിന്നിനിനാം?
കാന്തന്മാരെല്ലാരും നിങ്ങളെക്കാണാഞ്ഞു
ശാന്തന്മാരായല്ലോ മേവുന്നിപ്പോൾ"
മല്ലവിലോചനനിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
മല്ലവിലോചനമാരെല്ലാരും
കേട്ടതില്ലേതുമേയെന്നൊരുഭാവത്തെ-
ക്കാട്ടിനിന്നന്നേരം നിന്നുകൊണ്ടാർ
പുഞ്ചിരിതൂകിനിന്നഞ്ജനവർണ്ണൻതാൻ
ചെഞ്ചെമ്മെ ചൊല്ലിനാനെന്നനേരം
"നാളെയുമിങ്ങനെ കൂടിക്കലർന്നിനി
മേളത്തിൽനിന്നു കളിക്കാമല്ലോ
ഇന്നിനിയൊന്നിനും വൈകല്യംവാരാതെ
നിങ്ങൾപിരിഞ്ഞങ്ങു പോകനല്ലൂ"
എന്നതുകേട്ടുള്ള വല്ലവിമാരെല്ലാ-
മൊന്നൊത്തുകൂടിക്കലർന്നങ്ങനെ
നാളെയെന്നിങ്ങനെ ചൊന്നതിൻകീഴുള്ള-
നാഴികയെണ്ണിത്തുടങ്ങിനാരെ
എന്നതുകണ്ടപ്പോൾ പുഞ്ചിരിതൂകിനാൻ
നന്ദതനൂജൻതാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
ചൂതങ്ങൾതോറും നിരന്നുള്ളകോഴിക-
ളാതങ്കംപെയ്തു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
എന്നതുകേട്ടുള്ള വല്ലവിമാരെല്ലാ-
മേറിനതാപമിയന്നുചൊന്നാർ:-
"കോഴികളെന്തയ്യോ കാലംവരുംമുൻപേ
കൂകിത്തുടങ്ങീതെൻ [1]തോഴിമാരേ!
കാട്ടിലെക്കോഴിക്കോ ന്യായമില്ലേതുമേ
വീട്ടിലെക്കോഴിക്കേ ന്യായമുള്ളൂ
എന്തൊരുന്യായമിപ്പാതിരനേരത്തു
സന്തതമിങ്ങനെ കൂകിനില്പാൻ?
തീക്കനൽകൊണ്ടന്നു ചഞ്ചുപുടന്തന്നി-
ലാക്കുന്നോരാരുമേയില്ലയോ താൻ?"
കോഴിയോടിങ്ങനെ കോപിച്ചുനിന്നുടൻ
കൂകുന്നകോകങ്ങളോടുംചൊന്നാർ:-
"നിങ്ങൾക്കുനല്ലൊരു കാലമണഞ്ഞുതേ-
യെങ്ങളോ നിങ്ങളാഴുന്നുതിപ്പോൾ
എങ്ങൾക്കുവന്നൊരു വേദനകൊണ്ടല്ലീ-
യിങ്ങനെകേഴുന്നതന്നല്ല! ചൊൽ?
തേൻപെയ്തുനിന്നുള്ളൊരാമ്പലേ നീയെന്തി-
ഞ്ഞൂമ്പലുറഞ്ഞൂതുടങ്ങീതിപ്പോൾ
നിന്നുടെകാന്തനിന്നിന്നെവെടിഞ്ഞാനോ
എന്നുടെകാന്തനിന്നെന്നപോലെ
വണ്ടുകളേ!യെന്തു താമരപ്പൊയ്കയിൽ
മണ്ടിത്തുടങ്ങുന്നതിപ്പോഴേ ചൊൽ?
താമരപ്പൂവു വിരിഞ്ഞു തുടങ്ങുന്ന-
കാലമിതേതുമണഞ്ഞതില്ലേ
ആദിത്യദേവ!നിനക്കു തൊഴുന്നേങ്ങൾ
വാദിച്ചു[2]വർണ്ണമേ പൊയ്ക്കൊള്ളേണം
വൃന്ദാവനംതന്നിലിന്നെഴുന്നള്ളായ്കിൽ
നന്നായിരുന്നിതുയെങ്ങൾക്കിപ്പോൾ
ആനായർകോൻ തന്റെ പൂമേനിദ്ദൂരവ-
ച്ചാകുന്നതില്ലേതും പോവാനയ്യോ
സൂൎയ്യനസൂതനാം വീരനേ നിന്നോടു
വേറെയുണ്ടൊന്നെങ്ങൾ ചൊല്ലുന്നിപ്പോൾ

1. നാരിമാരെ. 2. ദേതത്തു.

മാർത്താണ്ഡദേവനെ വൃന്ദാവനത്തന്നി-
ലേറ്റിട്ടുവേണമെഴുന്നള്ളിപ്പാൻ
ഗോകുലനാഥനു ലീലകഴിഞ്ഞില്ല
കോപമുണ്ടാകിലാമെന്തറിവൂ?
ഞങ്ങളറിഞ്ഞതു ചൊല്ലേണമല്ലോ താ-
നെന്നിട്ടു നിന്നോടു ചൊല്ലീതിപ്പോൾ"
വേറുപാടൊത്തുള്ള നാരിമാരിങ്ങനെ
വേദനപൂണ്ടു പറഞ്ഞുപിന്നെ
'കണ്ണനെക്കാണാതെയുണ്ടോ പൊറുക്കാവൂ
കണ്ണിനെന്നുള്ളതു പാർക്കേണം നാം'
എന്നങ്ങു തങ്ങളിൽ കൂടിപ്പറഞ്ഞിട്ടു
കണ്ണുമടച്ചു നുറുങ്ങുനിന്നാർ
ഗർഭത്തിൽ നിന്നുള്ള വേദനയന്നേര-
മല്പമായ്വന്നുതവർക്കു ചെമ്മേ
'ആയിരം നാളുണ്ടു കണ്ണനെക്കാണാതെ
യായിച്ചമഞ്ഞു നാമെന്നപോലെ
കണ്ണും തുറന്നുടൻ കണ്ണനെ നോക്കിനാർ
തിണ്ണമെഴുന്നുള്ള കൗതുകത്താൽ
പോവതിനേതുമേ വൈകൊല്ലനിങ്ങളെ-
ന്നീവണ്ണം ചൊല്ലുന്നതെന്നപോലെ
വൃക്ഷങ്ങൾ [1]മേലുള്ള പക്ഷിഗണങ്ങളു-
മക്ഷണം കൂകിത്തുടങ്ങീ ചെമ്മേ
വല്ലവിമാരെല്ലാമെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
വല്ലാതെനിന്നു നുറുങ്ങുനേരം
പോവാനായ്പിന്നെത്തുനിഞ്ഞു തുടങ്ങിനാർ
പൂമ്പാണൻ ചെമ്മെ വഴങ്ങാതെയും
തങ്ങളങ്ങെങ്ങനും പോകുമ്പോൾ കണ്ണന
ച്ചങ്ങാതമായ്നില്പാനെന്നപോലെ
മാനസമെല്ലാരും കണ്ണനു നൽകീട്ടു
ദീനമാരായി നടന്നാർ ചെമ്മെ
'എങ്ങളെക്കൈവിട്ടു പോരുന്നോരു മാനസം
തങ്ങിയുറച്ചതിന്നിൻകലല്ലോ
ഇന്നിതുതന്നെ നീ പാലിച്ചുകൊള്ളേണ'-
മെന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്നോരെന്ന പോലെ
പിന്നെയും പിന്നെയും മന്ദം മറിഞ്ഞുടൻ
നന്ദതനൂജനെ നോക്കി നോക്കി
ആകുലമാരായിപ്പോകുന്ന ഗോപികൾ
ഗോകുലം തന്നിലകത്തു പുക്കാർ
വാതിലും തള്ളിയകത്തങ്ങു ചെന്നിട്ടു
പാതിയൊഴിഞ്ഞോരു ശയ്യതന്നിൽ
തൂമകലർന്നു കിടന്നുടനെല്ലാരും
കാമുകന്മാരെയും പൂണ്ടുകൊണ്ടാർ

കാമുകന്മാരും തൻ കാമിനിമാരുടെ
കോമളമേനി കലർന്ന നേരം
കോൾമയിർക്കൊണ്ടോരു മേനിയുമായിത്തൻ-
കാമിനിമാരെപ്പുണർന്നു നിന്നാർ;
മുന്നമേയെന്നുടെ മെയ്യോടുചേർന്നിവ-
ളിങ്ങനെ മേവിനോളെന്നു തോന്നി
കാന്താരം തന്നിലേ പാഞ്ഞവർ പോയത-
ക്കാന്തന്മാർക്കാർക്കുമേ തോന്നീതില്ല
വല്ലവിമാരെല്ലാം വല്ലഭന്മാരെത്തൻ
മല്ലത്തടക്കൊങ്ക തന്നിലാക്കി
മെല്ലവേ പൂണ്ടു നിന്നുള്ളിലെഴുന്നുള്ളോ-
രല്ലലേ നീക്കിത്തെളിഞ്ഞു നിന്നാർ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
രാസക്രീഡാ സമീരിതാ.

ദേവീപൂജ

കാർവർണ്ണനായൊരു പാദപം തൻകീഴെ
മേവിവിളങ്ങിനനൽത്തണലിൽ
നിന്നുതെളിഞ്ഞുള്ള ഗോപാലന്മാരെല്ലാ-
മൊന്നൊത്തുകൂടി നിന്നന്നൊരുനാൾ
ദേവിയെപ്പൂജിക്ക[2]വേണമെയെന്നിട്ടു
കാവിലകംപുക്കാർ കാന്തിയോടെ
പൂജയ്ക്കുവേണുന്ന സാധനമോരോന്നേ
പൂരിച്ചു പൂരിച്ചു വന്നനേരം
അംബിക തന്നുടെ പൂജ തുടങ്ങിനാ-
രംബുജലോചനനോടും കൂടി
ദാനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭൂദേവന്മാരുടെ
[3]ദീനതപോക്കിനാരായവണ്ണം

1. വൃക്ഷങ്ങളുറിന. 2. വേണമിന്നെന്നിട്ടു. 3. ദീനങ്ങൾ.

സുദർശനമോക്ഷം

അംബികാപൂജകഴിഞ്ഞുതുടങ്ങുമ്പോ-
ളന്തിയായ് വന്നിതുകാലം നേരേ
അന്നു രാവെല്ലാരും കാനനം തന്നിലെ
നിന്നു വിളങ്ങിനാർ[1] വല്ലവന്മാർ
പാതിരനേരമുറങ്ങുന്ന നേരത്തു
പാപിയായുള്ളൊരു പാമ്പു വന്നു
നിദ്രയെപ്പൂണ്ടുള്ള നന്ദൻ തൻപാദത്തെ
സ്സത്വരം ചെന്നു വിഴുങ്ങീതപ്പോൾ
നന്ദന്റെ രോദനം കേട്ടുള്ള ഗോപന്മാർ
[2] സന്നദ്ധരായങ്ങണഞ്ഞുടനെ
കൊള്ളികൊണ്ടെല്ലാരുംപാമ്പിനെത്തല്ലിനാർ
തള്ളിവിടപ്പതിന്നായില്ലാർക്കും
അച്ഛന്റെ രോദനം കേട്ടൊരു നേരത്ത-
ങ്ങച്യുതൻ താനുമങ്ങോടിച്ചെന്നാൻ
പാവനമായൊരു പാദംകൊണ്ടന്നേരം
പാമ്പിനെച്ചെന്നു ചവിട്ടിനാൻ താൻ
പാപമായുള്ളൊരു ക്രൂരിരുട്ടിന്നൊരു-
ദീപമായ് നിന്നൊരു പാദം മെയ്യിൽ
[3] തട്ടിന നേരത്തു പെട്ടെന്നു പാമ്പുതാൻ
മറ്റൊരു രൂപത്തെപ്പൂണ്ടുനിന്നു
[4] 'ഇയ്യാരെ'ന്നിങ്ങനെ ചോദിച്ചുനിന്നൊരു
കാർവർണ്ണൻ തന്നോടു ചൊന്നാൻ മെല്ലെ:-
മുന്നം ഞാൻ നല്ലൊരു വിദ്യാധരനായി
മന്നിടമെങ്ങും നടന്നകാലം
മാമുനിമാരെവരുന്നതുകണ്ടിട്ടു
[5] മാപാപമേഞാൻചിരിച്ചനേരം
'എല്ലുംഞരമ്പുമെഴുന്നുനിന്നങ്ങനെ-
യല്ലോയിന്നമ്മുടെ മേനിയുള്ളൂ'
എന്നതുകണ്ടു ചിരിക്കയോ ചെയ്യുന്നു-
തിന്നിവനെന്നങ്ങു ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
മാൺപാർന്നുനിന്നുള്ള മാമുനിമാരെല്ലാം
'പാമ്പായിപ്പോക നീ'യെന്നു ചൊന്നാർ
അന്നുതുടങ്ങിയിക്കാനനംതന്നിൽ ഞാ-
നിങ്ങനെനിന്നു കഴിച്ചേൻ കാലം
ഇന്നു നിൻകാൽപ്പൊടിമേനിയിലേല്ക്കയാൽ
നന്നായിവന്നതും കണ്ടേൻ നാഥാ!
ശാപംപിണഞ്ഞതും നന്നായിവന്നതേ
പാപങ്ങൾ വേരറ്റുപോയിതല്ലോ
ഇന്നു നിൻകാൽപ്പൊടിയേല്പതിന്നല്ലായ്കിൽ
പുണ്യംനമുക്കുണ്ടോവന്നുകൂടൂ?
കേവലനായ് നിന്നു മേവുന്നനിന്നുടെ
ചേവടിപ്പൂമ്പൊടിയേല്ക്കയാലേ
ഏറ്റംപുളച്ചുള്ള പാപങ്ങളെല്ലാമേ
തോറ്റുടനോടിനാരെന്നോടെന്നാൽ
എന്നുടെ ലോകത്തുപോവാൻതുടങ്ങുന്നേ-
നെന്നങ്ങുചൊല്ലിയതിൻപിന്നെ
കണ്ണന്റെചേവടികുമ്പിട്ടു പിന്നെയും
വിണ്ണിനെനോക്കിനടന്നാൻതിണ്ണം
വല്ലവന്മാരെല്ലാമന്നുരാവങ്ങനെ
മെല്ലെക്കിടന്നുപുലർന്നനേരം
ദേവിതൻചേവടികുമ്പിട്ടുനിന്നിട്ടു
പോവതിന്നായിത്തുനിഞ്ഞുപിന്നെ
മാനിച്ചുനിന്നോരോഗാഥകളോതിക്കൊ-
ണ്ടാനായച്ചേരിക്കുചെന്നുപുക്കാർ.

ശംഖചൂഡവധം.

പിന്നെയൊരുദിനം കണ്ണനുംരാമനും
പെണ്ണുങ്ങളോടുകലർന്നുനന്നായ്
ദീനതകൈവിട്ടുമാനിച്ചുനിന്നുടൻ
കാനനംതന്നിൽകളിക്കുന്നേരം
വിത്തേശൻതന്നുടെ ഭൃത്യനായുള്ളൊരു
[6] ശക്തൻതാൻവന്നുകതിർത്തുടനെ
കാട്ടിലകംപുക്കു കാമിനിമാരെത്താ-
നാട്ടിയരട്ടിനടന്നാൻചെമ്മെ
കാമിനിമാരുടെ ദീനതകണ്ടിട്ടു
കാർവ്വർണ്ണൻതാനും കതിർത്തുനിന്നാൻ
ഓടിയണഞ്ഞവൻ ദേഹത്തെപ്പീഡിച്ചു
കേടുവരുത്തിനാൻകേശവൻതാൻ
ഗാഢംപിടിച്ചുഞെരിച്ചുടനക്ഷണം

1. നിതിയോടെ. 2. സന്നദ്ധരായങ്ങുനിന്നുടനേ. 3, തട്ടുന്ന.
4, 'ആരു നീ'യെന്നു ചോദിച്ചനേരത്തു. 5. മാപാപമേല്പാൻചിരിച്ചാനേററം. 6. വീരൻ.

ക്രുദ്ധമായ്പ്പിന്നെയുമൊന്നു ചെയ്യാൻ
മൂർദ്ധാവിൽനിന്നൊരു രത്നത്തെക്കൊണ്ടന്നു
മൂത്തതിൻ കയ്യിൽ കൊടുത്തുടനെ
കോകിലവാണിമാരോടു കലർന്നു തൻ-
ഗോകുലംതന്നിലകത്തു പുക്കാൻ.

വേണുഗാനം.

[1]മാനിനിമാരുടെ മാനസമായൊരു-
മാനസത്തിന്നൊരു ഹംസമായി
നന്ദഗൃഹംതന്നിൽ നിന്നു വിളങ്ങിന
നന്ദകുമാരകനന്നൊരുനാൾ
കാലിയെമേയ്പാനായ് കാലം പുലർന്നപ്പോൾ
കാനനംതന്നിലേ പോയനേരം
വല്ലവിമാരെല്ലാം കണ്ണൻപിരിഞ്ഞുള്ളോ-
രല്ലലെപ്പോക്കുവാനൊത്തുകൂടി
വാരിജലോചനൻ വേണുവിൻഗാനത്തെ
വാഴ്ത്തിനാരെല്ലാരും മെല്ലെമെല്ലെ
വാമമായുള്ള കവിൾത്തടംതന്നെയും
വാമമായുള്ളൊരു തോളിൽവച്ചു
വാരുറ്റെഴുന്നൊരു വേണുവെത്തന്നെയും
ചോരിവാതന്നോടണച്ചു ചെമ്മെ
തൂമകലർന്നുള്ള രന്ധ്രങ്ങളോരോന്നിൽ
കോമളക്കൈവിരൽകൊണ്ടു ചേർത്തു
ഉല്ലസിച്ചുള്ളൊരു ചില്ലികളെക്കൊണ്ടു
മെല്ലവേ താള[2]ത്തിലൊത്തിയൊത്തി
നാഥനായുള്ളൊരു പാഥോജലോചനൻ
നാദത്തെക്കൊണ്ടുകൊണ്ടൂത്തുംനേരം
അംബരംതന്നിൽ വിളങ്ങിനിന്നീടുന്നോ-
രംബുജലോചനമാരെല്ലാരും
കേട്ടോരുനേരത്തു കാമശരംപെട്ടു
വാട്ടന്തുടങ്ങി മയങ്ങി ചെമ്മെ
വേണിയഴിഞ്ഞതും നീവികഴിഞ്ഞതും
കോൾമയിർക്കൊണ്ടതും തൂവിയർപ്പും
ഒന്നുമങ്ങോരാതെ പാവകളെപ്പോലെ
നിന്നെല്ലാരുമേവുന്നു നീളെനീളെ

'നാമെല്ലാമിങ്ങനെ കാമിക്കന്തുവെന്നു
നാണിക്കവേണമേ നാരിമാരേ!'
ഇങ്ങനെയോരോന്നേ ചൊന്നുടൻ വാഴ്ത്തിനാർ
മംഗലമാരായ മാനിനിമാർ

അരിഷ്ടാസുരവധം.

കാർമുകിൽവർണ്ണനും മാനിനിമാരുടെ
കാമത്തെപ്പൂരിച്ചു നിന്നു പിന്നെ
കാളയായ്വന്നൊരു ദാനവൻതന്നെയും
കാലപുരംതന്നിലാക്കിനാൻതാൻ

കംസമന്ത്രം.

നാരദനന്നേരം ഭോജഗൃഹംതന്നിൽ
പാരാതെ പോയ്ചെന്നു കംസനോടായ്
ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലെമെല്ലുള്ളത്തി-
ലല്ലലും കോപവും പൊങ്ങുംവണ്ണം
"കംസാ! നിൻമാനസം വേറൊന്നായ്വന്നിതോ
സംസാരിയെന്നതോ ചൊല്ലുന്നിന്നെ
ഉണ്മയായുള്ളതു കേട്ടില്ലയാഞ്ഞല്ലീ
തണ്മ വരുന്നതു കാണായിന്നു?
കേട്ടുകൊള്ളെങ്കിൽ ഞാൻ ചൊന്നതു പാരാതെ
കേട്ടിട്ടു വേണ്ടതു ചെയ്ക പിന്നെ
നിന്നുടെ കാലനായുള്ളൊരു കാർവർണ്ണൻ
നിന്നു വിളങ്ങുന്നോനമ്പാടിയിൽ
ദേവകി തന്നുടെയഷ്ടമഗർഭത്തിൽ
മേവിപ്പിറന്നതിവൻ താനത്രെ
പേടിച്ചു നിന്നെയന്നാനകദുന്ദുഭി
കേടററ ഗോകുലം തന്നിലാക്കി
നന്ദന്റെ കയ്യിൽ വളർപ്പതിന്നായിട്ടു
നന്നായി നൽകിത്താനിങ്ങു പോന്നാൽ
പൂതന തന്നുടെ വന്മുലയുണ്ടുണ്ടു
ചേതന കൊണ്ടതും പണ്ടിവൻ താൻ
നിന്നുടെ ബന്ധുക്കളായോരെയെല്ലാമേ
കൊന്നതും പാർക്കിൽ മററാരുമല്ലേ
നിന്നെയും കൊല്ലണമെന്നുണ്ടിവനൊരു

1. മാമുനി 2. താളമായ്.

തള്ളലുടനിന്നു പാൎക്കുന്നേരം
മുൻപിലേ നീ ചെന്നു കൊല്ലുന്നോനല്ലായ്കിൽ
തൺപെട്ടമെന്നുള്ളതോൎക്കവേണം
ഥിന്നിലെഴുന്നുള്ളോരൻപുകൊണ്ടിങ്ങനെ
നിന്നോടു ചൊല്ലി ഞാൻമെല്ലെക്കംസാ!
മററാരും നിന്നോടു ചൊൽകയില്ലേതുമേ
മററമി[1]ഞ്ഞാനേകൻ ചൊൽവാനുള്ളു
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
വീരനായുള്ളോരു കംസനപ്പോൾ
കോപിച്ചു നിന്നു വസുദേവൻ തന്നെയും
കോമളയായൊരു ഭാൎയ്യയെയും
ഘോരനായ്നിന്നങ്ങു കൊല്ലുവാനോങ്ങുമ്പോൾ
നാരദൻ ചെന്നു ചെറുത്തു പിന്നെ
വീണയും വായിച്ചു പോകത്തുടങ്ങിനാർ
വിഷ്ണുവിൻ നാമങ്ങളോതിയോതി
ചിന്തപുലമ്പിന കംസൻതാനന്നേരം
മന്ത്രികളായുള്ളോരെല്ലാരെയും
ചാരത്തു കൊണ്ടു ചരതിച്ചുചൊല്ലിനാൻ
നാരദൻ തന്നോടു ചൊന്നതെല്ലാം
മാഴ്കാതെ നിന്നുള്ള മന്ത്രികളന്നേരം
മാനിച്ചുചൊല്ലിനാർ കംസനോടായ്
“പേടിച്ചുപോരുന്ന മാമുനിമാരെല്ലാം
[2]പേയെന്നിയുണ്ടോ പറഞ്ഞുകേൾപ്പൂ
ആഭാസനായൊരു ഗോപാലബാലകൻ
വ്യാപാദിക്കുംനമ്മെയെന്നോ ചൊന്നു
ഗോമായുകൊല്ലുന്നു സിംഹത്തെയെന്നതി-
പ്പാർമേലിങ്ങെങ്ങാനുമുണ്ടോകേൾപ്പൂ
മാഗധൻതാനുണ്ടു സന്തതംബന്ധുവായ്
മാഴ്കാതെ ഭൌമനുമുണ്ടുപിന്നെ
ചേൺറെറഴുന്നൊരു ബാണനുമുണ്ടല്ലോ
ചാണൂരമുഷ്ടികന്മാരുമുണ്ടേ
പാരെഴുംവെല്ലുവാൻ വല്ലുന്നവീരന്മാ-
രോരോരോ ബന്ധുക്കളോൎത്തുകണ്ടാൽ
കാലിയുംമേച്ചുനടക്കും ചെറുപ്പിള്ളർ
കാലനായ്വന്നതു ചേരുവോന്നേ
വൻപനല്ലായ്കിലുമിന്നിവൻതന്നെനാ-
[3]മാവന്നനാക്കേണം മൂക്കംമുൻപേ

വൈരിയായുള്ളവൻ വീരനല്ലായ്കിലും
വൈരസ്യമാക്കുമേ പാൎക്കുന്തോറും
കണ്ടകംതന്നുടെയങ്കുരമാകിലു-
മിണ്ടലാക്കീടുമെന്നുണ്ടുഞായം”
മന്ത്രികളിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
മല്ലന്മാരോടുടൻ ചൊന്നാൻകംസൻ:-
‘ദുർവൃത്തരായുള്ള നന്ദജന്മാരുടെ
ഗൎവ്വത്തെപ്പോക്കേണം നിങ്ങളിപ്പോൾ
മല്ലുകൊണ്ടിന്നു കളിക്കേണമെന്നിട്ടു
മെല്ലെവിളിച്ചങ്ങടുത്തുകൊള്ളൂ
കൈയ്യൂൽവരുന്നേരമൊക്കെഞെരിക്കേണം
ചക്കിലകപ്പെട്ടോരിക്ഷുപോലെ’
മല്ലരായുള്ളോരോടിങ്ങനെചൊല്ലീട്ടു
ചൊല്ലിനാനാനതൻ പാവാനോടും
‘നമ്മുടെ വൈരികളായിപ്പുളയ്ക്കുന്ന-
[4]നന്ദകുമാരകന്മാരെ നേരേ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിയണഞ്ഞു ചെ-
ന്നിണ്ടൽപൊഴിയ്ക്കുമാറുള്ളിലെങ്ങും
കുത്തിപ്പിളൎന്നവർ മാറിടംതന്നിലെ
മെത്തിയെഴുന്നൊരു ചോരതന്നെ
ഭൂഷണംവേറായ ദന്തിതൻകൊമ്പിന്നു
ഭൂഷണമാക്കേണമുക്കുകൊണ്ടേ’
മുന്നിൽനിന്നുള്ളവരെല്ലാരുംകേൾക്കവേ
പിന്നെയുംചൊല്ലിനാൻ ഭോജനാഥൻ
‘എന്തോന്നുചൊല്ലിയനന്ദജന്മാരെയി-
മ്മന്ദിരന്തന്നിലിങ്ങാക്കികൊള്ളൂ
നമ്മുടെചാരത്തുവന്നുടൻമേവുകിൽ
നന്നായിപ്പോകുന്നോരല്ലപിന്നെ
ചേണുററസിംഹത്തിൻചാരത്തുചെന്നുള്ളോ-
രേണത്തിൻപോതങ്ങളെന്നപോലെ’
ഇങ്ങനെചൊല്ലീട്ടു പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ
ചിന്തിച്ചുനിന്നു നരുങ്ങനേരം
‘ചാപത്തിൻപൂജതുടങ്ങേണംനാമിപ്പോ-
ളാപത്തുപോക്കുവാനെന്നുചൊല്ലി
വാരുററുനിന്നുള്ളോരുത്സവമുണ്ടെന്നി-
പ്പാരിടമെങ്ങുമേ ചൊങ്ങുവന്നം
ഉത്സവാദികൾ കണ്ടോരാം സന്തപരംപോരുവർ

1. ഞാനേകേൾ, 2. പൊയ്യെന്നി. 3. തമ്പന്ന – സമ്പന്ന. 4. ദുർമ്മാനുഷന്മാരവരെനേരെ.

ദുസ്സഹരായുള്ള നന്ദജന്മാർ'
മിക്കപേരോടും പറഞ്ഞുനിന്നിങ്ങനെ-
യക്രൂരനോടും പറഞ്ഞാൻ പിന്നെ
"ഗോകുലംതന്നിലേ പാരാതെചെന്നു നീ
ഗോപാലകന്മാരെക്കണ്ടു ചൊല്ലൂ
'മംഗലനായുള്ള കംസൻതൻചൊല്ലാലെ
നിങ്ങളെക്കാണ്മാനായ്വന്നു ഞാനിപ്പോൾ
വില്ലിന്നു പൂജയാമുത്സവം കാണ്മാനാ-
യെല്ലാരും നിങ്ങൾ മതിന്നു നന്നായ്
പാൽവെണ്ണതൈരെല്ലാമാവോളമുണ്ടാക്കി-
പ്പാരാതെ പോരേണമെന്നു ചൊല്ലൂ
കാലികൾ പിന്നാലെ കാട്ടിൽനടക്കുന്ന
കാർവർണ്ണരാമന്മാരോടും ചൊൽവൂ
സ്വാമിതാൻ നിങ്ങളെക്കാണ്മതിന്നായിട്ടു
കാമിച്ചുപോരുന്നു പണ്ടെയെന്നാൽ
കാമ്യമായുള്ളൊരു കാർമ്മുകയാഗത്തെ
കാണ്മാനായ്പോരേണമെന്നിങ്ങനെ
തേററംവരുംവണ്ണമേററംപറഞ്ഞു മ-
മ്മാററാരായുള്ളോരെക്കൊണ്ടുപോരൂ
മററുള്ളോർപോകിലോ കുററമേയുണ്ടാവൂ
വററാതൊരൻപു നിനക്കേയുള്ളൂ
കാര്യങ്ങളോരോന്നേ പാരാതെസാധിപ്പാ-
നാര്യനായുള്ളൊരു നീയേയുള്ളൂ"
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിന കംസൻതാൻ തന്നുടെ
മന്ദിരംതന്നിലകത്തുപുക്കാൻ;
മന്ത്രികളെല്ലാരും തന്നുടെ തന്നുടെ
മന്ദിരംനോക്കി നടന്നാരപ്പോൾ
അക്രൂരൻതാനും താൻ മന്ദിരംതന്നിലേ
പുക്കാനങ്ങെല്ലാരും പോയനേരം

കേശിവധം.

കേശിയായുള്ളൊരു ദാനവൻവാജിയായ്
കേശവനുള്ളേടം ചെന്നണഞ്ഞാൻ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിത്തുടങ്ങിനാ-
രിണ്ടൽപൂണ്ടെല്ലാരും വല്ലവന്മാർ
കേശവൻതാനപ്പോൾ ക്രുശാതെവന്നൊരു-
കേശിയോടേശിനാനാശു ചെമ്മെ
[1]വാശിപൂണ്ടുള്ളൊരു കേശിയുമന്നേരം
കേശവൻതന്നോടു മേശിനിന്നാൻ
ഭ്രമേണപൂരങ്ങൾ പൊങ്ങുമാറങ്ങിനെ
പാരംവിളങ്ങിനിന്നൊട്ടുനേരം
[2]കാരണനായൊരു കാർവർണ്ണനന്നേരം
കാരുണ്യംതന്നെ വെടിഞ്ഞു ചെമ്മേ
കാളിന്ദിതന്നുടെ സോദരന്നീടെഴും
കാഴ്ചയായ് നൽകിനാൻ കേശിതന്നെ
ആരണന്മാർകോനായ നാരദനന്നേരം
നീരദവർണ്ണനാം കൃഷ്ണൻതന്നെ
പൂത്തുകിനിന്നുള്ള വിണ്ണവർ കേൾക്കവേ
വാഴ്ത്തിനാൻ ചീർത്തൊരു സന്തോഷത്താൽ
നാരദൻ വാഴ്ത്തിനവാർത്തകളോരോന്നേ-
യാദരവോടങ്ങു കേട്ടുപിന്നെ
ചങ്ങാതിമാരായബാലകന്മാരോടും
[3]മങ്ങാതെ ചെന്നു കളിച്ചാൻ കണ്ണൻ

വ്യോമാസുരവധം

വ്യോമനായുള്ളൊരു ദാനവൻ വന്നിട്ടു
ഗോപാലബാലകന്മാരെയെല്ലാം
പർവ്വതം തന്നുടെ പാതാളം പൂകിച്ചു
ഗർവ്വിതനായങ്ങു നിന്നനേരം
കല്യനായുള്ളൊരു കണ്ണനവൻ തന്നെ
കള്ളനെന്നുള്ള[4]ത്തിൽ നിർണ്ണയിച്ചു
ആശുപോയ് ചെന്നവൻ തന്നുടൽ പീഡിച്ചു
കേശിക്കു ചങ്ങാതമാക്കിവിട്ടാൻ
പാതാളം പൂകിന ബാലകന്മാരെയും
പാരാതെ കൊണ്ടിങ്ങു വന്നു പിന്നെ
ലീലകളെക്കൊണ്ടുമാളോകർ മാനസം
ചാലക്കുളിർപ്പിച്ചു മേവിനിന്നാർ

അക്രൂരയാത്ര

മായം കളഞ്ഞുള്ള മാമുനിമാരുടെ
മാനസമായൊരു മന്ദിരത്തിൽ

1. കേശിയായുള്ളൊരു വാജിയുമന്നേരം. 2. കാന്തികലർന്നൊരു. 3. ചന്തത്തിൽ. 4. ള്ളത്തു.

[1]നിന്നു വിളങ്ങിന നന്ദകുമാരകൻ-
തന്നുടെ പാദങ്ങൾ കാണ്മാൻ ചെമ്മേ
[2]അക്രൂരനെന്നൊരു നാമമായ് നിന്നുള്ളോ-
രക്രൂരനാകിന യാദവൻ താൻ
ചൊൽക്കൊണ്ടുനിന്നൊരു തേരിൽക്കരേറിയേ
[3]യമ്പാടിനോക്കി നടന്നാനപ്പോൾ
പോകുന്ന നേരത്തു തന്നിലേ നണ്ണിനാൻ
ഗോവിന്ദൻ പാദങ്ങളുള്ളിലാക്കി
'കണ്ണനെക്കാണ്മതിന്നായല്ലോ പോകുന്നു
പുണ്യവാനെന്നതു നിർണ്ണയം ഞാൻ
ആയർകോൻ തന്നുടെ കാന്തിയായുള്ളോരു
പീയൂഷവാരിതൻ പൂരംതന്നെ
കോരിനിറച്ചുകൊണ്ടെന്നുടെ കണ്ണിണ
പാരം കുളുർപ്പിച്ചു നില്പനോ ഞാൻ
കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ കൺമുനയായൊരു
കാർവ്വണ്ടു വന്നിങ്ങു മെല്ലെ മെല്ലെ
ദീനനായ് നിന്നൊരു ഞാനായപൂവിൽനി-
[4]ന്നാനന്ദമാടിക്കളിക്കുമോ താൻ
കണ്ണന്റെ തൂമൊഴിയായൊരു തേൻകൊണ്ടെൻ
കണ്ണുകൾ രണ്ടും നിറച്ചു ചെമ്മേ
പൂമാതുപൂണുന്ന പൂമേനി കണ്ടുക-
ണ്ടാമോദം പൂണ്ടങ്ങു നില്പനോ ഞാൻ?
പുഞ്ചിരിയായൊരു തൂനിലാവേററുനി-
ന്നഞ്ചിതമായുള്ളൊരാമ്പൽ ചെമ്മെ
ഉല്ലസിച്ചാനന്ദമായൊരു തേനമു-
ണ്ടല്ലലെപ്പോക്കുമാറുണ്ടോ കാൺമൂ
വെണ്ണ പിരണ്ടിട്ടു തിണ്ണം കുളുത്തുള്ളൊ-
രുണ്ണിക്കൈയ്യൊന്നു മുകർന്നുതാവൂ
കണ്ടൊരു നേരത്തു കാർമുകിൽ വർണ്ണനെ
മണ്ടിയണഞ്ഞൊന്നു പൂണ്ടുതാവൂ
ചേവടി രണ്ടുമെടുത്തുടൻ മെല്ലവേ
ചൊവ്വോടെ മൌലിയിൽ ചേർത്തുതാവൂ
ഇങ്ങിനെ തന്നിലെ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു
പൊങ്ങിന കൌതുകം പൂണ്ടു പൂണ്ടു
സായമായുള്ളോരു കാലം വരുന്നപ്പോ-
ളായർകുലം തന്നിൽ ചെന്നു പുക്കാൻ
ആഴിനേർവർണ്ണന്റെ ചേവടിത്താരിണ
പൂഴിയിൽക്കാണായിപ്പോകുന്നേരം
തേരിൽനിന്നന്നേരം [5]വേഗമിറങ്ങീട്ടു
പാരാതെ കുമ്പിട്ടു കൂപ്പിപ്പിന്നെ
ആഴം പൂണ്ടീടുന്നൊരാമോദം തന്നാലെ
പൂഴിയിൽ വീണു പുരണ്ടാൻ ചെമ്മെ
പിന്നെയെഴുന്നീററു ധന്യമായുള്ളൊരു
നന്ദന്റെ മന്ദിരം തന്നെ കണ്ടാൻ
കാലികറന്നുള്ളൊരൊച്ചയുണ്ടങ്ങുമേ
ബാലന്മാർ കോലുന്ന ലീലകളും
ഒന്നിനോടൊന്നു കലന്നു കളിക്കുന്ന-
കന്നുകിടാങ്ങളുമുണ്ടങ്ങുമേ
കാളകൾ തങ്ങളിൽ കുത്തിക്കുതന്നിട്ടു
ധൂളിയെഴുന്നുമുണ്ടോരോ ദിക്കിൽ
ധേനുക്കളെച്ചെന്നു ചാലെക്കറപ്പാനായ്
ചേണററ പാല്ക്കുഴ ചേർത്തു കയ്യിൽ
ചാലെ മുറുക്കിന കാഞ്ചിയുമാണ്ടുള്ള -
നീലവിലോചനമാരുണ്ടങ്ങും
ഗോക്കളെപ്പേർ ചൊല്ലി നീളെ വിളിക്കയും
'പാല്ക്കുഴ താ'വെന്നു ചൊല്ലുകയും
ചേൽക്കണ്ണിമാരുടെ വാക്കുകളിങ്ങനെ
കേൾക്കായിവന്നു തേ പാർക്കുന്തോറും
'എന്നുടെ കന്നിനെ കണ്ടതില്ലേ തോഴീ?
നിന്നുടെ വീട്ടിങ്കലുണ്ടോ കണ്ടൂ?'
എന്നങ്ങു തങ്ങളിൽ ചോദിച്ചു നിന്നുള്ള
സുന്ദരിമാരുമുണ്ടങ്ങുമിങ്ങും
കണ്ണന്റെ വേണുതൻ ഗാനത്തെ കേൾക്കയാൽ
കണ്ണുകൾ തിണ്ണം കലമ്പിച്ചപ്പോൾ
കന്നുകളൊന്നുന്നമ്മമാർ ചാരത്തു
ചെന്നു തുടങ്ങാതെ നിന്നാനേരം
[6]അമ്മ താൻ ചെന്നിട്ടു കണ്ണന്റെ ചാരത്തു
നന്മൊഴിയാണ്ടുടൻ ചൊന്നാളപ്പോൾ?
'കന്നുകിടാങ്ങൾ കുടിപ്പതിന്നായിക്കൊ-
ണ്ടൊന്നുമേ ചെല്ലുന്നതില്ല കണ്ണാ!

1. നിന്നുവിളങ്ങിനനന്ദകുമാരനെ-ച്ചെന്നങ്ങുകാണ്മതിന്നായിച്ചെമ്മെ 2. അക്രൂരമായൊരുമാനസംപൂണ്ടുള്ളോ.
3. ദ്രിക്കിനേ. 4. ആനന്ദംപൂണ്ടെങ്ങുംനില്പതോ ഞാൻ. 5. പാരിലിറങ്ങീട്ടു.
6. അമ്മതാൻചെന്നിട്ടു നന്മൊഴിയാണ്ടുടൻ കണ്ണന്റെ മുൻപിന്നു ചൊന്നാളപ്പോൾ.

ചെന്നവയൊന്നും കുടിക്കുന്നതില്ലകാൺ
മന്ദമായ് നോക്കുന്നതിങ്ങുതന്നെ
കോലക്കുഴൽകേട്ടു തന്മക്കളെയൊന്നും
നക്കുന്നതില്ലകാൺ ധേനുക്കളും
രാവായിപ്പോയാലിക്കാലികറപ്പതി-
ന്നാവതല്ലെന്നതുതേറണം നീ
കാലികറന്നേ ഞങ്ങൾ പോയിട്ടുവേണംനിൻ-
കോലക്കുഴൽവിളിയെന്മകനേ!'
അമ്മതാനിങ്ങനെ തന്മകൻതന്നോടു
നന്മൊഴിചൊന്നതു കേട്ടു കേട്ടു
ചെന്നുതുടങ്ങിനയാദവൻതാനപ്പോൾ
നന്ദകുമാരകന്മാരെക്കണ്ടാൻ
[1]കാമിച്ചുനിന്നിട്ടു കേഴുന്നവേഴാമ്പൽ
കാർമുകിൽമാലയെക്കാണുംപോലെ
മണ്ടിയണഞ്ഞവൻ കണ്ടൊരുനേരത്തു
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ തൻപാദങ്ങളിൽ
വീണുകിടന്നവനാനന്ദവാരിയി-
ലാണുതുടങ്ങിനാനാശുചെമ്മെ
കയ്യെപ്പിടിച്ചവൻ മെയ്യെയും കണ്ണൻതൻ-
മെയ്യോടുചേർത്തൊന്നു പുണ്ടാനപ്പോൾ
മംഗലമായൊരു മന്ദിരംതന്നിലേ
മന്ദംനടന്നങ്ങു ചെന്നുപിന്നെ
മൃഷ്ടമായുള്ളൊരു ഭോജനംനൽകീട്ടു
മെത്തയിൽചേർത്തവൻതന്നെനന്ദൻ
വാക്കുകൾകൊണ്ടവനുള്ളംകുളുർപ്പിച്ചു
ശീഘ്രമായ്പോക്കിനാൻ മാർഗ്ഗഖേദം

ചിന്തിച്ചതൊന്നൊന്നേനിന്നുലഭിക്കയാൽ
സന്തോഷമാണ്ടൊരുയാദവൻതാൻ
നന്ദകുമാരനും നന്ദനും കേൾക്കവേ
വന്നതിൻകാരണം ചൊന്നാൻപിന്നെ
"മംഗലനായൊരു കംസൻതൻ ചൊല്ലാലെ
നിങ്ങളെക്കാൺമാനായ് വന്നതിപ്പോൾ
വില്ലിന്നുപൂജയാമുത്സവംകാൺമാനാ-
യെല്ലാരും പോരേണമെന്നുചൊന്നാൻ"
ചൊന്നതുകേട്ടൊരു നന്ദനുമന്നേരം
നിന്നൊരുഗോപന്മാരോടുചൊന്നാൻ
'നാഥനായുള്ളൊരു കംസനെക്കാൺമാനായ്
നാമെല്ലാംപോകേണം നാളെത്തന്നെ
[2]ഗോരസമേറെയോരോഭാജനംതന്നിലേ
പൂരിച്ചുകൊള്ളുവിൻ പോവതിന്നായ്'
നന്ദന്റെചൊൽകേട്ടു ഗോപന്മാരെല്ലാരും
ഒന്നായ്മുതിന്നാരങ്ങവ്വണ്ണമേ

വല്ലവിമാരെല്ലാമെന്നതുകേട്ടപ്പോ-
ളല്ലലിൽവീണങ്ങു മുങ്ങിച്ചൊന്നാർ
"കാർമുകിൽവർണ്ണനെക്കൊണ്ടങ്ങുപോവാൻ
കാരുണ്യംവേറററപാപിവന്നു [നായ്
നാമെന്തുചെയ്യുതെൻതോഴിമാരേ ചൊൽവിൻ
വാമനായ്ക്രൂരമ്പോളീശ്വരൻതാൻ
അക്രൂരനെന്നെന്തുചൊല്ലുവരെല്ലാരു-
മക്രൂരനല്ലിവൻ ക്രൂരനത്രേ
[3]കണ്ണനായുള്ളൊരു നമ്മുടെജീവനെ-
ത്തിണ്ണംപറിച്ചങ്ങുകൊണ്ടുപോവാൻ
ചാലെത്തുനിഞ്ഞിങ്ങുവന്നൊരുപാപിയെ-
ക്കാലനെന്നെല്ലാരും ചൊല്ലവേണം
പണ്ടുനാംചെയ്തുള്ള പുണ്യങ്ങളെല്ലാമേ
മണ്ടുന്നകാലമീവന്നതിപ്പോൾ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതൻ തൂമൊഴിയായൊരു-
പീയൂഷമാളുന്ന കർണ്ണങ്ങളിൽ
'പോകുന്നോനി'ന്നിവനെന്നുള്ള വാർത്തയാം
കാകോളംകൊണ്ടല്ലോ തൂകുന്നിപ്പോൾ
കൊഞ്ചൽതുടങ്ങുമ്പോളഞ്ജനവർണ്ണൻതൻ-
പുഞ്ചിരിയായ നിലാവുതന്നെ
ചേർത്തുള്ളിൽകൊള്ളാതെനിന്നു പൊറുപ്പതി-
നേത്രചകോരങ്ങളെങ്ങനെ? ചൊൽ
പ്രാണങ്ങളായതിക്കാർവർണ്ണൻതാനല്ലോ
കാർവർണ്ണനായതിപ്രാണങ്ങളും
തങ്ങളിലേതുമേഭേദമില്ലല്ലോകാ-
ണിങ്ങനെയാകുന്നു പണ്ടെയെന്നാൽ
കാർവർണ്ണൻനമ്മെപ്പിരിഞ്ഞങ്ങുപോകിലി-
പ്രാണങ്ങളെങ്ങനെനിന്നുകൊള്ളൂ
ദൈവമേ! ദീനമാരായുള്ള ഞങ്ങളെ-
ക്കൈവെടിഞ്ഞായോ ചൊൽ നീയുമിപ്പോൾ

1. മാനിച്ചു. 2. ഗോരസമോരോന്നേ പൂരിച്ചുകൊള്ളുവിൻ പാരാതെപോവതിന്നെന്നിങ്ങനെ.
3. കൃഷ്ണനായുള്ളൊരു.

നിൻതണലെന്നിയേ പിൻതുണയില്ലേതും
വെന്തുവെന്തീടുന്നോരെങ്ങൾക്കിപ്പോൾ"
ഇങ്ങനെതങ്ങളിൽച്ചൊന്നുള്ള നാരിമാർ
[1] തിങ്ങിനവേദന പൊങ്ങുകയാൽ
'കണ്ണാ'യെന്നിങ്ങനെ തിണ്ണം വിളിച്ചുടൻ
കണ്ണുനീർതൂകിനാർ മാഴ്കി മാഴ്കി

നാരിമാരിങ്ങനെ കേണുതുടങ്ങുമ്പോൾ
ചാരത്തുചെന്നുടൻ കണ്ണനപ്പോൾ
ആദരവോടുള്ള തൂമൊഴികൊണ്ടവർ-
വേദനവേഗത്തിൽപ്പോക്കിനിന്നാൻ
കാതരമാരായ കാമിനിമാരെല്ലാം
കാർവർണ്ണൻചൊല്ലെല്ലാം കേട്ടനേരം
കാതര്യംകൈവിട്ടുനിന്നാരെല്ലാരും
കാലവുംപോന്നു പുലർന്നുതപ്പോൾ

ഗോപന്മാരെല്ലാരും ഭാജനമോരോന്നിൽ
ഗോരസമോരോന്നേ പൂരിച്ചപ്പോൾ
പാഞ്ഞുചെന്നോരോരോ ചാട്ടിൽകരേറീട്ടു
ചാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ നന്ദനമായ്
ഗാന്ദിനീസൂനുതൻ തേരിൽക്കരേറിനാർ
മാന്ദ്യമകന്നുള്ള[2] നന്ദജന്മാർ
പിൻചെന്നുനിന്നുള്ള മഞ്ജുളവാണിമാ-
രഞ്ജനവർണ്ണനെ നോക്കിനിന്നാർ
തേരുമറഞ്ഞങ്ങുപോയൊരുനേരത്തു
വാനുററകേതുവേ നോക്കിനിന്നാർ
മേളമായുള്ളൊരു കേതുമറഞ്ഞപ്പോൾ
ധൂളിയെനോക്കിനാരൊട്ടുനേരം
പിന്നെയങ്ങെല്ലാരുമൊന്നിച്ചുകൂടീട്ടു
ഖിന്നമാരായുള്ള വല്ലവിമാർ
പാമ്പേറ്റുവരായ തോൽപോലെയന്നേരം
പാഴായിപ്പോയൊരു ഗോഷ്ഠന്തന്നിൽ
ചെന്നങ്ങുപൂകിനാർ വൻനരകംതന്നിൽ
പുണ്യ[3]മിയന്നവരെന്നപോലെ

നന്ദകുമാരകൻനിന്നൊരുഗേഹത്തിൽ
ചെന്നങ്ങുനിന്നാരെയൊട്ടുനേരം
ശയ്യയിൽച്ചെന്നു തലോടിനാർമെല്ലവേ-
'അയ്യോ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊന്നാർപിന്നെ

അങ്കണംതന്നിലേ ചെന്നങ്ങുനോക്കീട്ടു
സങ്കടമാണ്ടാരങ്ങൊട്ടുനേരം
കാലിതെളിക്കുന്ന കോലുമെടുത്തിട്ടു
ചാലത്തന്മാറിലേ ചേർത്തുപിന്നെ
വല്ലികളാണ്ടുള്ള ഗേഹങ്ങളോരോന്നിൽ
മെല്ലവേചെന്നങ്ങുനിന്നുചൊന്നാർ
വൻപുലിമുൻപായഘോരമൃഗങ്ങൾക്ക് -
സംഭോഗമന്ദിരമാകുന്നിങ്ങൾ
വാരിജലോചന കാരുണ്യമിന്നിനി
[4]വാരാതയിന്നിതാഞങ്ങൾവന്നു'
വല്ലീഗൃഹങ്ങളോടിങ്ങനെചൊല്ലിന
വല്ലവിമാരെല്ലാം വന്നുപിന്നെ
തൂമകലർന്നൊരു പൂങ്കാവിൽച്ചെന്നിട്ടു
പൂമരമോരോന്നേ പൂണ്ടുചൊന്നാർ
"കാർമുകിൽവർണ്ണനു ഞങ്ങളിലുള്ളൊരു-
കാരുണ്യംദൂരമാസ്സന്നമൂലം
കാരസ്കരങ്ങൾ നൽകാരകളെന്നെല്ലാം
പേരുള്ളദാരുക്കളായിനിങ്ങൾ
ഓമനയോടെ വളർത്തല്ലോപോരുന്നു
നാമെല്ലാം നിങ്ങളെ പണ്ടേചെമ്മെ
കാമിക്കയൊല്ലായിപ്പൂമരമൊന്നുമേ
കാർവർണ്ണനെന്നല്ലോ ചൊല്ലീതിപ്പോൾ
മാനിക്കുന്നോരല്ല നമ്മെയിന്നിങ്ങനെ
ദീനതപോലെല്ലോനിങ്ങളെന്നാൽ"
[5]വല്ലീഗൃഹങ്ങളോടിങ്ങനെചൊന്നുട-
നാലൂടെ ചാരത്തുചെന്നുചൊന്നാർ
"നന്മുനിമാരെല്ലാം നിന്നുടെചാരത്തേ
നിന്നുവിളങ്ങിനാരിന്നയോളം
ഇന്നുതുടങ്ങിനിൻ ചാരത്തുവന്നെന്നി
നിന്നുവിളങ്ങുന്നതാരേ? ചൊൽനീ"
ദാരുക്കളോടെല്ലാമിങ്ങനെ[6]ചൊല്ലീട്ടു
പാരാതെപോന്നിങ്ങുവന്നുപിന്നെ
കൂമ്പിനിന്നീടുന്ന കണ്ണുമായന്നേര-
മുമ്പേലുറഞ്ഞു ചമഞ്ഞുവായും
മേച്ചിലുംകൂടാതെ പാച്ചിലുംകൂടാതെ-
യോച്ചുപൂണ്ടീടുന്ന കന്നുകളെ

1. തങ്ങിന 2. നന്ദജന്മം. 3. അകന്ന. 4. പോരാതെയിന്നിതാ, പാരാതെയെന്നിയേ.
5. ബാലികമാരെല്ലാ. 6. ചോദിച്ചു.

കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിയണഞ്ഞുട-
നിണ്ടൽപൂണ്ടെല്ലാരും നിന്നുചൊന്നാർ
'കല്മഷമാണ്ടൊരു നമ്മുടെജീവനെ
ചെമ്മേപറിച്ചുമറച്ചുമെല്ലെ
അക്രൂരനെന്നുള്ള പേരായിനിന്നുള്ളൊ-
രക്രൂരനെങ്ങനും കൊണ്ടുപോയാൻ
നിങ്ങൾക്കുവേണുന്നതെല്ലാമേ നൽകുവാ-
നെങ്ങളുണ്ടേതുമേ[1]പേടിയാതെ'
കന്യകളോടെല്ലാമിങ്ങനെചൊല്ലീട്ടു
കണ്ണുനീർവീഴ്ത്തിനാരാർത്തരായി
ചൂതുതുടങ്ങിന ലീലകൾകോലുന-
സാധനമോരോന്നെടുത്തുപിന്നെ
ദൂരത്തുചാട്ടിക്കളഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
പാരിച്ചവേദന പൊങ്ങുകയാൽ
പിന്നെയുമെല്ലാരുമൊന്നിച്ചുകൂടീട്ടു
കണ്ണനെക്കൊണ്ടുപറഞ്ഞുനിന്നാർ
"നൽക്കന്നിയായല്ലൊ [2]മാധുരമാരായ
മൈക്കണ്ണിമാർക്കെല്ലാമിന്നുതോഴീ!
പുണ്യങ്ങൾചെയ്യുള്ള കണ്ണുകൾരണ്ടിലും
കണ്ണനെച്ചേർക്കുന്നോരല്ലോയിപ്പോൾ
നമ്മുടെവേദന നാമെല്ലാമിങ്ങനെ
നമ്മിലേവാപാടുകെന്നേവേണ്ടൂ
പാരാതെവന്നുണ്ടു ഞാനെന്നുചൊന്നതും
നേരല്ലായെന്നത്രേ തോന്നുന്നിപ്പോൾ
നമ്മുല്ലതന്നുടെ തേനുണ്ടകാർവണ്ടു
നാമുല്ലതീണ്ടുമോ നാരിമാരേ!
മാധുരമാരായ മാനിനിമാരുടെ
മാധുര്യംകണ്ടൊരു മാധവൻതാൻ
പാരംവശംകെട്ടു മെയ്യൊന്നീട്ടുമേ
ധീരതനമ്മോടേയുള്ളൂതോഴീ!
കാർവ്വർണ്ണൻപോയൊരു ദിക്കിനെനോക്കിനാം
പാരാതെപോകയോ തോഴിമാരേ!
ചാന്നുള്ളോരെല്ലാരും പിന്നാലെപായുമ്പോൾ
ഭ്രാന്തുനമുക്കെന്നേവേണ്ടു"
സംഗമെഴുന്നുള്ള മങ്കമാരെല്ലാരു-
മിങ്ങനെചൊന്നുടൻ തങ്ങളുള്ളിൽ
ഭാവനതന്നാലെ കാർവ്വർണ്ണൻമെയ്ചെന്നി-
ട്ടാവോളംപുൽകിനാരായവണ്ണം
ആനന്ദമായൊരു പീയൂഷംകൊണ്ടുതൻ-
മാനസമെല്ലാം കളപ്പിച്ചുടൻ
നന്ദജൻചൊന്നുള്ള നന്മൊഴിയോരോന്നേ
[3]നന്ദിച്ചുവേദന പോക്കിനിന്നാർ

ആജ്ഞയാകോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
ബാലക്രീഡാസമീരിതാ.

മധുരായാത്ര.

യാദവന്മാരുടെ വേദനപോക്കുവാൻ
[4]ജാതനായുള്ളൊരു മാധവൻതാൻ
മേളംകലർന്നുള്ള ഗോപാലന്മാരുമായ്
കാളിന്ദീതീരത്തുചെന്നനേരം
സ്നാനത്തിന്നായിട്ടു ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ
മാനിച്ചുചെന്നങ്ങിറങ്ങിതന്നിൽ
മുങ്ങിനനേരത്തു ധന്യമായുള്ളൊരു-
തന്നുടെവൈഭവം കാട്ടിനാൻതാൻ
പാവനമായൊരുപാലാഴി കാണായി
പാരാതെതന്നിലനന്തനേയും
തന്മേൽവിളങ്ങിനദേവനെത്തന്നെയും
ചിന്മയിയാകിയദേവിയേയും
കണ്ടൊരുനേരത്തു ഗാന്ദിനീനന്ദന-
നിണ്ടൽകളഞ്ഞുപുകണ്ണുപിന്നെ
തീരത്തുനിന്നൊരുകാർവ്വർണ്ണൻതന്നെയും
ചാരത്തുചെന്നുടൻ കൂപ്പിനിന്നാൻ
"അത്ഭുതമേതാനും കണ്ടുകണക്കേനി-
ന്നക്ഷികൾതോന്നുന്നുനോക്കുന്നേരം
എന്തെ"ന്നുചോദിച്ചു പുഞ്ചിരിതൂകിന-
പങ്കജലോചനനോടുംകൂടി
പാരാതെപോയങ്ങുയാദവന്മാരുടെ
പൂരിലെചെന്നിട്ടു പൂകുന്നേരം
ചൂടുപൊഴിഞ്ഞൊരു സൂര്യനുമൊട്ടൊട്ടു
വാടിത്തുടങ്ങിനാൻകാണക്കാണെ

1. ഖേദിയാപ്പിൽ. 2. നാഗരമാരായ. 3. ചിന്തിച്ചു. 4. നാഥൻ, യാതൻ.

അക്രൂരൻതാനങ്ങുസല്ക്കരിച്ചീടിനാൻ
മൽഗൃഹംതന്നിലേപോകയെന്നേ
കാർവ്വർണ്ണൻചൊല്ലിനാനെന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
കാരുണ്യം തോഞ്ഞൊരുവാക്കുകൊണ്ടേ
'കംസനുവേണുന്നകാര്യങ്ങൾ സാധിച്ചേ
സംസാരംമററുള്ളതെല്ലാമാവൂ
പിന്നെഞാൻവന്നു വിരുന്നുമുണ്ണീടുവാൻ
നിർണ്ണയമെന്നതുതേറിനാലും'
എന്നതുകേട്ടൊരു ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ
മന്ദിച്ചുമന്ദിച്ചുപോയിപ്പോയി
കംസനെക്കണ്ടിട്ടുസംസാരമെല്ലാമേ
ശംസിച്ചുവൈകാതവണ്ണംപോയാൽ
നന്ദജനന്നേരം ബാലകന്മാരുമായ്
മന്ദിരംതന്നുടെ ശോഭകാണ്മാൻ
ചിത്രങ്ങളാകുന്ന[1] വസ്ഥകളെക്കണ്ടു
നൽത്തെരുവൂടെ നടന്നാൻപിന്നെ

രജകമോക്ഷം.

ചേലകളെല്ലാമേചാലേവെളുപ്പിച്ചു
മേളമിയററുന്ന ദാസനപ്പോൾ
മന്നവൻതന്നുടെചേലയുമായിട്ടു
മുന്നിൽവരുന്നതുകണ്ടനേരം
ഈശനായുള്ളൊരു കേശവൻതാൻചെന്നു
യാചനമായിട്ടു ചൊന്നാനപ്പോൾ
നൽച്ചേലനൽകേണമെങ്ങൾക്കുനീയിപ്പോ-
ളിച്ഛയുണ്ടാകുന്നു കണ്ടതോറും
കഞ്ചനചേലവെളുപ്പിക്കുംദാസനും
ചെഞ്ചമ്മേചൊല്ലിനാനെന്നനേരം
[2]രാജാവുചാർത്തുന്നചേലകളെല്ലാമേ-
യായന്മാരായോക്കുഞായമല്ലേ
ബാലന്മാർചൊല്ലുന്ന വാർത്തയെന്നോർത്തുഞാൻ
ചാലപ്പൊറുക്കുന്നോനെന്നിങ്ങനെ
കേട്ടൊരുനേരത്തുകേശവൻചൊല്ലിനാൻ
വാട്ടമകന്നൊരു വാർത്തയപ്പോൾ
[3]രാജാവിൻചേലകളായന്മാർ കോലുക
[4]ഞായമല്ലെന്നതിന്നെന്തുമൂലം?
നിങ്ങൾക്കുരാജാവു കഞ്ചൻതാനെങ്കിലോ
ഞങ്ങൾക്കുരാജാവുഞങ്ങൾതങ്ങൾ"
ഇങ്ങനെചൊന്നതുകേട്ടവൻ ചൊല്ലിനാൻ
പൊങ്ങിവരുന്നൊരു കോപത്താലേ
'എന്തെന്തുചെല്ലിയതന്ധനായുള്ളോവേ!-
യന്തകൻവീട്ടിന്നുപോകുന്നായോ?
ഇത്തരം ചേലകളായുള്ളതോ പണ്ടു
നിത്യമുടുപ്പതു നിങ്ങളെല്ലാം
കാലികൾ മേപ്പാനായ്കാട്ടിലകം പുക്കു
ധൂളിയും പൂണ്ടു നടക്കുന്നേരം
[5]മന്നവൻ പൂണുന്ന ചേലകളെല്ലാമി-
ക്കന്നുകൾ മേയ്ക്കുന്ന പിള്ളക്കാമോ?
മന്നവരെല്ലാരും കാനനംപൂകീട്ടു
കാലികൾ മേയ്ക്കിനിയെന്നേ വേണ്ടൂ
മന്നവൻ തന്നുടെ മന്ദിരമെന്നതു
നിന്നുള്ളിലുണ്ടായതില്ലയോ ചൊൽ?
ആവതല്ലാത്തതു നീ പറഞ്ഞീടിനാൽ
നാവരിഞ്ഞീടുവൻതേറിനാലും
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ നിന്നൊരു നേരത്തു
നന്ദതനൂജനണഞ്ഞുചെമ്മേ
കൈത്തലം കൊണ്ടവൻ നൽച്ചെവി ചാരത്തു
സല്ക്കരിച്ചീടിനാനൊന്നു മെല്ലെ
സല്ക്കാരമേററൊരു ദുഷ്ടനു പിന്നെയും
സല്ക്കാരം വേണ്ടാതെയായിക്കൂടി
കോളല്ലയാതവൻ സല്ക്കരിച്ചീടിനാൽ
പോകയില്ലെന്നതു നിർണ്ണയം താൻ
നന്ദജൻ തന്നാലെ സല്കൃതനായവ-
നന്തകൻ വീടല്ലോ ചെന്നു പുക്കു.

സൌചികമോക്ഷം

യാദവനന്ദനനായുള്ള ദേവൻ താ-
നാദരവോടു മുതിന്നു പിന്നെ
ചേലകൾ നല്ലവ വാരിയെടുത്തുടൻ
ബാലകന്മാർക്കെല്ലാം നൽകി മുൻപിൽ
ജ്യേഷ്ഠനും താനുംനൽച്ചേലയും പൂണ്ടിട്ടു

1. വസ്തുക്കളോരോന്ന. 2. നായകൻ. 3. നായകൻ. 4. ആചാരം. 5. മന്നവർകോലുന്ന.

വാട്ടമകന്നു നടന്നു പിന്നെ
സൌചികൻ തന്നുടെ ചാരത്തു ചെന്നപ്പോൾ
സംശയം കൂടാതെ സൌചികൻ തൻ
വിശ്വത്തിൻ കാരണമായി വിളങ്ങുന്ന
വിഷ്ണുവെന്നുണ്ടായ ബോധത്താലേ
ഉഷ്ണീഷം മുൻപായ ഭൂഷണമോരോന്നേ
വൃഷ്ണികൾ നാഥനു നൽകിനിന്നാൻ
പ്രീതിയായുള്ളൊരു വല്ലരി തന്നുടെ
നൂതനമായൊരു പൂവായിട്ട്
പാരാതെ തന്നുടെ സാരൂപ്യം തന്നെയും
നാരായണൻ താനും നൽകി നിന്നാൻ

മാലാകാരമോക്ഷം

മാലകൾ നിർമ്മിച്ചു പോരുന്നോൻ തന്നുടെ
യാലയം തന്നിലും ചെന്നു പിന്നെ
മാലകൾ കൊണ്ടും നൽപൂവുകളെക്കൊണ്ടും
ചാലെ വിളങ്ങിനാരെല്ലാരുമേ
ഇച്ഛിച്ച നൽവരം നൽകിനാനങ്ങവ-
നച്യുതൻ താനരുന്നിച്ഛയാലെ
പിന്നെയുമെല്ലാരും നൽവഴി തന്നൂടെ
മുന്നമേപ്പോലെ നടന്ന നേരം

കുബ്ജാനുഗ്രഹം

[1] അബ്ജത്തെവെന്നുള്ളോരാനനമാണ്ടൊരു
കുബ്ജവരുന്നതു കാണായപ്പോൾ
ചന്ദനം കുങ്കുമം കസ്തൂരിയെന്നെല്ലാ-
മൊന്നിച്ചു നന്നായരച്ചു പിന്നെ
നൂതനമായൊരു ഭാജനം തന്നിലി-
ട്ടാദരവോടു നടന്നു മെല്ലെ
വന്നതു കണ്ടൊരു നന്ദകുമാരകൻ
ചെന്നവൾ ചാരത്തു ചോദിച്ചാൻ താൻ
"സുന്ദരിമാരുടെ മൌലിയായുള്ള നിൻ
മന്ദിരം ചാരത്തോ[2] ദൂരത്തുതോ
എങ്ങുന്നു വന്നു നീ യെങ്ങിനിപ്പോകുന്നു-
തെങ്ങൾ തൻ ചാരത്തു വന്നതെന്തേ?
നീയാരെന്നുള്ളതു പാരാതെ ചൊല്ലേണം
നീലവിലോചനേ! നമ്മോടിപ്പോൾ
കുങ്കുമച്ചാറു തൻ നന്മണം കേട്ടിട്ടു
വൻകൊതികൊള്ളുന്നു തെങ്ങളുള്ളിൽ
എങ്ങൾക്കു പൂചുവാൻ നൽകേണം നീയിപ്പോൾ
മങ്കമാർമൌലികേ! ശങ്കിയാതേ"
അബ്ജവിലോചനനിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
കുബ്ജയാം നാരിയും ചൊന്നാൾ പിന്നെ
"വീരനായുള്ളൊരു കംസനു ചേരുന്ന
സൈരന്ധ്രിയായൊരു[3] ദാസി ഞാനോ
എൻവീട്ടിൽനിന്നു വരുന്നതുമങ്ങവൻ-
തൻവീട്ടിൽ ഞാനിനിപ്പോകുന്നതും
എന്നോടു ചോദിച്ചതെല്ലാമേ ഞാനുമി-
ന്നിന്നോടു ചോദിക്കുന്നുണ്ടു ചെമ്മേ
കാമനെന്നെല്ലാരും നിന്നെയോ ചൊല്ലുന്നു
കാന്തിയെക്കാണുമ്പോഴെന്നു തോന്നും
പൂവില്ലായ് നിന്നതിച്ചില്ലിയോ ചൊല്ലു നീ
പൂവമ്പായ് നിന്നതിക്കൺമുനയോ?"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൾ തൻകയ്യിൽ നിന്നൊരു
കുങ്കുമപൂർണ്ണമാം ഭാജനത്തെ
നന്ദജൻകയ്യിലേ നൽകിനാളന്നേരം
[4] നന്മവരും കാലമെന്നു ഞായം
ആദരവോടതു വാങ്ങിന നന്ദജൻ
സോദരനായിക്കൊടുത്തു മുൻപിൽ
തന്നുടെ മെയ്യിലും നന്നായിപ്പൂചിനാൻ
ധന്യമായ് നിന്നുള്ളോരംഗരാഗം

സന്തോഷം പൂണ്ടൊരു നന്ദജനന്നേരം
ചിന്തിച്ചു തന്നിലേ നിന്നു പിന്നെ
ഞാൻ കനിഞ്ഞീടുമ്പോൾ മാൻകണ്ണി തന്നുടെ
കൂൻ കളഞ്ഞീടണമെന്നു നണ്ണി
കാൽവിരൽകൊണ്ടവൾ കാലുമേലൂന്നിച്ചു
കൈവിരൽകൊണ്ടു മുഖത്തിപ്പിന്നെ
ആനനം[5] താഴ്ത്തീട്ടു മൂന്നിച്ചു പൊങ്ങിച്ചാൻ
മാനിനി തന്നുടെ മേനി തന്നെ
കീഴ്പെട്ടു പോയൊരു നാരി താനന്നേരം
മേൽപ്പെട്ടു വായ്പോടു പൊങ്ങിനിന്നാൾ

1. അത്ഭുതമായുള്ളോരാനന. 2, ദൂരത്തോ ചൊൽ. 3. നാരി. 4. നന്മവരുന്നനാളെന്നു. 5, തൻകീഴം'

കണ്ണനെത്തൊട്ടുള്ള പുണ്യംകൊണ്ടന്നേരം
വിണ്ണിൽ കരേറുവാനെന്ന പോലെ
പങ്കജലോചനൻതൊട്ടുള്ളോരെല്ലാരു-
മങ്ങനെയല്ലോതാൻവന്നു ഞായം
ചാലേനിവന്നോരുമെയ്യുമായന്നേരം
മാലേയപാണി വിളങ്ങിനിന്നാൾ
[1]മാച്ചേറിപ്പോയൊരു നൽപ്പൊന്നു നന്നായി
ക്കാച്ചിനാലെങ്ങനെവന്നു ഞായം
മംഗലനായൊരുകണ്ണൻ തൊട്ടന്നേര-
ത്തംഗനയായ്നിന്നാളംഗനയും
സുന്ദരിയായൊരുനാരിയെക്കണ്ടപ്പോൾ
സുന്ദരനാകിയ കന്ദർപ്പൻ താൻ
ചെല്ലത്തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെല്ലാരും
നല്ലതുകാണുമ്പോഴെന്നു ഞായം
മാനിനിതന്നുടെ മേനി നിവന്നപ്പോൾ
മാരന്റെവില്ല്[2]വളഞ്ഞുതായി
ബാണങ്ങൾകൊണ്ടവനെയ്തോരു നേരത്തു
മാനിനി തന്നുടെ കൺമുനകൾ
ആനായനാരിമാർ പൂണുന്ന കണ്ണൻ ത-
ന്നാനനം തന്നിൽ[3]തറച്ചു തിണ്ണം
മാനിനിതന്നുടെ മാനസംതന്നിലെ
ദീനതപൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെയാനനംതന്നിലെ
തൂവിയർപ്പെല്ലായാലെന്നപോലെ
മാരമാലാണ്ടൊരു മാനിനി തൻ കണ്ണിൽ
നീരുപൊഴിഞ്ഞുതുടങ്ങിമേന്മേൽ
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ കാന്തിയായുള്ളൊരു
തൂവെള്ളമുള്ളിൽ നിറഞ്ഞു പിന്നെ
രോമങ്ങളൂടെ യമ്മാനിനി തന്മെയ്യിൽ
സേചങ്ങളായിപ്പരന്നതെങ്ങും
വല്ലവീവല്ലഭൻ തന്നുടെ കണ്ണിണ
വെള്ളണമിന്നുനാമെന്നപോലെ
ചേൽക്കണ്ണിതന്നിലെഴുകീടുന്നവീർപ്പുകൾ
ദീർഘങ്ങളായ്‌വന്നുപാർക്കുംതോറും
പോക്കറ്റുനിന്നൊരു മാരൻതന്നമ്പിന്നു
ലാക്കായി വന്നൊരുസുന്ദരിതാൻ
ഉള്ളംമയങ്ങിനിന്നുന്നിച്ചുചൊല്ലിനാൾ
കള്ളം കളഞ്ഞുടൻ കണ്ണനോടായ്
[4]"തെല്ലുംപിരിഞ്ഞിട്ടുപോവതിന്നേതുമേ
വല്ലുന്നതില്ലെന്നും ചൊല്ലാം ചെമ്മേ
സുന്ദരനായൊരുനീയിന്നു നമ്മുടെ
മന്ദിരംതന്നിലേ പോരവേണം
ഉന്മദനായൊരുമന്മഥൻ കണ്ടാലും
നിന്മൂലം നമ്മെപ്പൊരുന്നതിപ്പോൾ"
എന്നവൾ ചൊന്നതുകേട്ടങ്ങു നിന്നൊരു
നന്ദതനൂജനും ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ആയന്മാർ ഞങ്ങൾനൽകാഴ്ചയുമായിട്ടു
രാജാവെക്കാണ്മാനായ്‌വന്നതിപ്പോൾ
മുൻപിലേ നിന്നുടെമന്ദിരംപൂകിലോ
വൻപിഴയാമല്ലോ ഞങ്ങൾക്കെല്ലാം
രാജാവെക്കണ്ടിട്ടു കാഴ്ചയും നൽകിനാൽ
പാരാതെവന്നുണ്ണ്മ നിൻവീട്ടിലും
നേരത്രേഞാനിന്നു ചൊന്നതുനിന്നോടു
നാരിമാർനായികേ! കേട്ടാലും"
ഇങ്ങനെചൊന്നുടൻ മംഗലയായുള്ളൊ-
രംഗനതന്നെയയച്ചുപിന്നെ

ചാപഭഞ്ജനം.

ചാപത്തെപ്പൂജിക്കും മന്ദിരമേതെന്നു
ചോദിച്ചു[5]ചോദിച്ചു കണ്ടനേരം
ധൃഷ്ടനായ്ചെന്നുടൻ പെട്ടന്നകംപുക്കു
ദുഷ്ടന്മാരെല്ലാരും കണ്ടിരിക്കേ
'ഒല്ലാ'യെന്നെല്ലാരും ചൊല്ലിനനേരത്തു
വില്ലിനെച്ചെന്നങ്ങെടുത്തുപിന്നെ
ഏട്ടാംശയെല്ലാമേ ഞെട്ടുമാറന്നേരം
[6]പൊട്ടിച്ചാനങ്ങതിൻ മധ്യദേശം
ജാനകിതന്നുടെ പോർമുലപുൽകുവാൻ
രാമനായുണ്ടുതാനെന്നപോലെ
[7]ദക്ഷിണരായുള്ള രക്ഷകന്മാരെയു-
മക്ഷണംതാനങ്ങൊടുക്കിപ്പിന്നെ
ശാലയിൽനിന്നങ്ങു ചാലപ്പുറപ്പെട്ടു

1. മാറ്ററി. 2. കലഞ്ഞുതായി. 3. പതിച്ചുതപ്പോൾ. 4. നിന്നെ. 5. ചെന്നതു.
6. പൊട്ടിച്ചാനങ്ങവൻ മുഷ്ടിദേശം. 7. ദക്ഷന്മാരായുള്ള.

ചീലയുമാണ്ടുനടന്നനേരം
ഇങ്ങനെനാളെയക്കാസന്നമാകുന്നു-
തെന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്നോരന്നപോലെ
ശക്തനായ്നിന്നതിമിത്തോരുസൂര്യന-
മസ്തമിച്ചീടിനാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
കേററുനിന്നുള്ള ഗോവിന്ദരാമന്മാർ
പാട്ടനിറത്തിനടിക്കുനോക്കി
മേളത്തിൽപോയങ്ങു പാൽവെണ്ണയുണ്ടിട്ടു
[1]കേളിയുമാടിക്കിടന്നാർചെമ്മെ

കുവലയാപീഡവധം.

ആപത്തണഞ്ഞൊരു കംസൻതാൻതന്നുടെ
ചാപത്തിൻഭംഗത്തെക്കേട്ടനേരം
ചീർത്തൊരുഭീതിയെപ്പാരത്തോളംപൂണ്ടുനി-
ന്നോർത്തുതുടങ്ങിനാനാർത്തനായി
കൊന്നങ്ങുവീഴുന്ന ദുർന്നിമിത്തങ്ങളു-
മൊന്നൊന്നേ കാണായി പിന്നെപ്പിന്നെ
[2]ദക്ഷിണമല്ലാതവീക്ഷണന്തന്നോളമ-
ങ്ങക്ഷണമാടിത്തുടങ്ങിചെമ്മെ
പൊന്മയമായിട്ടു തോന്നിത്തുടങ്ങീതു
വന്മരമോരോന്നേ നോക്കുംനേരം
കണ്ണുകൾരണ്ടുമടച്ചങ്ങുമേവുമ്പോ-
ളില്ലാതെവന്നുതേ ഘോഷങ്ങളും
കണ്ണൊന്നുപൊത്തീട്ടു ദീപത്തെനോക്കുമ്പോൾ
കൈവിരൽതന്നിലടങ്ങില്ലേതും
നിദ്രിതനായിക്കിടക്കുന്നനേരത്തു
ഗർദ്ദഭംതന്മീതെതന്നെക്കാണാം
മഗ്നനായ്നിന്നുടനഭ്യംഗംതന്നിലേ
നഗ്നനായ്വന്നതും കാണായ്വന്നു
തന്നുടെകൈകൊണ്ടു തന്നുടെ ദന്തങ്ങൾ
ചിന്നിക്കളഞ്ഞതും കാണായ്വന്നു
പ്രേതങ്ങളോടു കലർന്നു കളിക്കയും
പ്രേതങ്ങൾതന്മേനിപൂണുകയും
ആറുകളെല്ലാം വറണ്ടിട്ടുകാണായി-
[4]താഴികളുംപിന്നെയവ്വണ്ണമേ
ഘോരങ്ങളായുള്ള ദുർന്നിമിത്തങ്ങളെ-
പ്പാരാതെയിങ്ങനെ കണ്ടനേരം
[5]അന്ധകനാഥനാം കംസന്നുമാനസം
വെന്തുതുടങ്ങീതു ചിന്തയാലേ
കണ്ണൻവന്നെന്നെക്കഴിക്കുന്നതുണ്ടെന്നു-
മെണ്ണമങ്ങുള്ളിലേ നണ്ണുകയാൽ
വന്നതും നിന്നതും കണ്ടതും കേട്ടതും
കണ്ണനെന്നിങ്ങനെതോന്നിക്കൂടി
മറെറാരുചിന്തയിൽ കംസന്നുമാനസം
പററീതില്ലന്നുതുടങ്ങിപ്പിന്നെ
ചീർത്തുതഴച്ചുള്ള ചിന്തപൂണ്ടങ്ങനെ
രാത്രി[5]കഴിച്ചു പുലർന്നപിന്നെ
വഞ്ചകനായൊരു കഞ്ചൻതാനോരോരോ
മഞ്ചങ്ങൾചൂഴം ചമപ്പിച്ചുടൻ
'മല്ലന്മാരിന്നിപ്പോൾ കൊലുന്ന ലീലക-
ളെല്ലാരുംകാണേണ'മെന്നുചൊന്നാൻ
കഞ്ചന്റെചൊല്ലാലെ പൌരന്മാരെല്ലാരും
മഞ്ചങ്ങളേറിനാർ മററുള്ളോരും
വല്ലവന്മാരും നൽകാഴ്ചയും നല്കീട്ടു
നല്ലൊരുമഞ്ചത്തിന്മീതേപുക്കാർ
കഞ്ചനുമന്നേരം വെൺചാമരങ്ങളും
ചെഞ്ചമ്മേ വീയിച്ചു മഞ്ചംപുക്കാൻ
ചാണൂരൻമുൻപായ മല്ലന്മാരെല്ലാരും
ചേണുററുനിന്നൊരു രംഗംതന്നിൽ
ചെന്നുതുടങ്ങിനാർ വൻപുററസിംഹങ്ങൾ
കുന്നിന്മേൽ മേന്മേലെ ചെല്ലുംപോലെ
ആക്കംകലർന്നൊരു ഭേരിയുമോരോന്നേ
താക്കിത്തുടങ്ങിനാർ തന്നിൽനിന്നും
അന്യന്മാരായുള്ള മല്ലന്മാരന്നേരം
ധന്യന്മാരായുള്ള ലോകർ മുൻപിൽ
ലീലകൾകൊണ്ടുടൻ തന്നുടെ തന്നുടെ
വേലകൾകാട്ടിനാർ വേറെ വേറെ
അന്ധകനാഥനായ്നിന്നൊരുകംസനേ-
യന്തകൻവീട്ടിനെക്കാട്ടുവാനായ്
ബന്ധുരന്മാരായ ബന്ധുക്കൾ ചൂഴററു

1. കേളിയുമാണ്ടുകിടന്നാർപിന്നെ. 2. ലക്ഷണമല്ലാത. 3. കാഖികളും.
4. അന്ധനായുള്ളൊരു-കഞ്ചന്നുമാനസം. 5. രാത്രികഴിഞ്ഞുപുലർന്നനേരം.

ചന്തത്തിൽവന്നൊരു [1]നന്ദജൻതാൻ
മല്ലന്മാർതല്ലുന്ന ഭേരിയെക്കേട്ടിട്ടു
ചെല്ലേണം നാമിപ്പോളെന്നുനണ്ണി
ഗോപാലബാലരും രാമനും താനുമായ്
ഗോപുരവാതിൽക്കൽ ചെന്നനേരം
വാരണവീരനെ നിന്നതു കണ്ടിട്ടു
പാരാതെചൊല്ലിനാൻ പാവാനോട്:-
"പോവാനായുള്ളൊരു വാതിൽവഴക്കേണം
പാവാനേ ഞങ്ങൾക്കു പാരാതേ! നീ"
എന്നതിനേതുമേ മിണ്ടാതെനിന്നപ്പോൾ
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ നന്ദജൻതാൻ
"നിന്നോടുചൊല്ലുന്നുനീങ്ങുനീയെന്നു ഞാ-
നെന്നോടല്ലെന്നോനീയുന്നിക്കുന്നു
നീങ്ങുന്നതില്ലെന്നു നിർണ്ണയമുണ്ടെങ്കിൽ
നീക്കുന്നതുണ്ടുഞാൻ നിർണ്ണയംതാൻ"
എന്നതുകേട്ടപ്പോൾ നിന്നൊരുപാവാൻതാൻ
നന്ദകുമാരകൻ തന്നെനോക്കി
പാവുകളേകിനിന്നാനയെപ്പായിച്ചാൻ
ചേവകരാകുമ്പോഴെന്നേവേണ്ടൂ
ചാടിയണഞ്ഞുള്ളൊരാനയെക്കണ്ടപ്പോൾ
പേടിച്ചപോലെയങ്ങോടിനാൻ താൻ
ചീററംതിരണ്ടൊരു പാവാൻതാൻചൊല്ലിനാ
നേററം ചിരിച്ചുനിന്നെന്നനേരം
"നീക്കുന്നതുണ്ടുഞാനെന്നല്ലോ ചൊല്ലി നീ
നീക്കുന്നവാറുനീയിങ്ങനേയോ?"
എന്നങ്ങുപിന്നെയും ചൊല്ലിനാനന്നേരം
ചെന്നുചെന്നേശിനാനാശുചെമ്മേ
വൻപുററുനിന്നൊരു വാരണവീരൻതൻ-
തുമ്പിക്കൈകൊണ്ടു പിടിച്ചാനപ്പോൾ
കയ്യീന്നുവീണ്ടവൻ തന്നെയും താഡിച്ചു
കാലിടെച്ചെന്നങ്ങൊളിച്ചാൻ കണ്ണൻ
കാണാഞ്ഞനേരത്തു കാററിനെക്കൊണ്ടവൻ
[2]ചേണാർന്നനിന്നുടനങ്ങുമിങ്ങും
മുഷ്കരനായൊരുവാരണമന്നേരം
പുഷ്കരലോചനൻ പൂവൽമേനി
പുഷ്കലമായൊരുപുഷ്കരംകൊണ്ടുടൻ
ദുഷ്കരമെങ്കിലുംചെന്നുതൊട്ടാൻ
തൊട്ടൊരുനേരത്തുതോയജലോചനൻ
പെട്ടെന്നു ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ
വാലേപ്പിടിച്ചു വലിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
ബാലകൻ കന്നിനെയെന്നപോലെ
പക്ഷങ്ങൾ രണ്ടിലും തുമ്പിക്കൈതന്നെക്കൊ-
ണ്ടക്ഷണം വീയുന്നവാരണന്താൻ
പന്നഗവായൊടുകാൽപിണഞ്ഞീടിന
മണ്ഡൂകവേലയെപ്പൂണ്ടുനിന്നാൻ
വാലങ്ങുകൈവിട്ടുപാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
വാരണംതന്മുന്നിൽച്ചെന്നുപിന്നെ
പാഞ്ഞതു കണ്ടൊരു വാരണവീരൻ താൻ
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ കണ്ണൻപിൻപേ
ചെമ്പൊൽത്താർമാനിനി പൂണുന്നപൂമേനി
തുമ്പിക്കരംകൊണ്ടു തൊട്ടുതൊട്ടു
പായുന്നനേരത്തു ഭൂതലംതന്നിലേ
പോയങ്ങുവീണാനക്കാർവർണ്ണൻ താൻ
കാരിയമേയെന്നുകാണുന്നോരെല്ലാർക്കും
വാരണവീരനും തോന്നുംവണ്ണം
വാരിജലോചനൻവീണൊരുനേരത്തു
വാരണവീരൻതൻകോപത്താലെ
പൂമേനിനേർകണ്ടുകുത്തിനിന്നീടിനാൻ
ഭൂമിയിലായതുകൊൾവതപ്പോൾ
ഭൂമിയിൽക്കൊണ്ടതു കുററമല്ലോർക്കുമ്പോൾ
കാമിനിയായല്ലോ കണ്ണനുള്ളു
കൊമ്പുകളാണ്ടവകൊള്ളുന്നുതാണിട്ടു
വൻപിലുഴന്നങ്ങുനിന്നനേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ പൊങ്ങിച്ചതൊ
നോതാൻ
പോരായ്മയായ്‌വന്നു വീരനപ്പോൾ
മന്നേതിലേററവും കോപിച്ചുനിന്നവൻ
പിന്നെയുംചെന്നുപിണങ്ങുന്നേരം
നന്മുലയുണ്ണുമ്പോളമ്മതൻമാററിലേ
ചെമ്മേയടിക്കുന്നകൈകൊണ്ടപ്പോൾ
താഡിച്ചാൻ വന്നൊരു വാരണംതന്നുടെ
കേടററുനിന്ന കവിൾത്തടത്തിൽ
താഡനമേറെറാരുവാരണവീരനു
പീഡയുണ്ടായ്വന്നുപിന്നെപ്പിന്നെ

1. നന്ദജന്മാർ. 2. ആരാഞ്ഞു.

പേടിയുംപൂണ്ടുടൻവാടിനമെയ്യുമാ-
യോടുവാനായിത്തുടങ്ങുംനേരം
അൻപോടു വേറായതുമ്പിക്കരം തന്നെ
വൻപിൽപിടിച്ചു വലിച്ചാൻ കണ്ണൻ
മാതംഗവീരനുമാനസംതന്നുള്ളി-
ലാതങ്കമേററമെഴുന്നതപ്പോൾ
വാപിളന്നങ്ങുകരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
കൌപീനമായ്‌വന്നു വാലുമപ്പോൾ
വാരിജലോചനൻ വാരണവീരനെ
പ്പാരാതെനിന്നു ചുഴററിപ്പിന്നെ
ഭൂതലംതന്നിലേതല്ലിനാനന്നേരം
ചേതനപോക്കിനാൻ ദൂരംദൂരം
മസ്തകം തന്നിൽചവിട്ടിപ്പറിച്ചുടൻ
മെത്തിനകൊമ്പുകൾ രണ്ടും പിന്നെ
മൂത്തവൻകയ്യിലേനൽകിനാനൊന്നവൻ
ശക്തനായ്ത്താനുമൊന്നേന്തിക്കൊണ്ടാൻ
ഹസ്തിപന്മാരെയും കൊന്നുടൻ വീഴ്ത്തിനാ-
നിത്തരം പിന്നെയെതിർത്തതെല്ലാം
ദന്തിതൻകൊമ്പിനെത്തോളിലുംചേർത്തു [ടൻ
നന്ദകുമാരകന്മാരന്നേരം
മല്ലന്മാരാകിന മാതംഗയൂഥത്തെ
വെല്ലുന്നകേസരിവീരന്മാരായ്
മംഗലംനൽകുവാൻമാലോകർക്കായിട്ടു
രംഗികൾ[1] തങ്ങുന്ന രംഗംതന്നിൽ
അഞ്ചാതെ ചെന്നുകരേറിത്തുടങ്ങിനാ-
രഞ്ചാറുബാലകന്മാരുമായി
മഞ്ചങ്ങളേറിന മാലോകരെല്ലാരു-
മഞ്ജനവർണ്ണനെക്കണ്ടാരപ്പോൾ
മല്ലന്മാരെല്ലാരും പാവകൻതാനിതെ-
ന്നുള്ളിലേ നണ്ണി നടുങ്ങിനിന്നാർ
ആനന്ദലീനന്മാരായിത്തുടങ്ങിനാ-
[2]രാരണരെല്ലാരും കാണുന്നേരം
അംഗനമാരെല്ലാമംഗജൻതാനെന്നു
തങ്ങളിൽനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
നമ്മുടെബാലകൻ താനെന്നു നണ്ണിനാർ
നന്ദൻതുടങ്ങിന വല്ലവന്മാർ
ദുഷ്ടന്മാരായുള്ള മന്നവർ മാനസം
പൊട്ടിത്തുടങ്ങീതു കണ്ടനേരം
നിർമ്മലയായുള്ള ദേവകീദേവിയ്ക്കു
തന്മുലതിണ്ണം ചുരന്നുതപ്പോൾ
ആനകദുന്ദുഭി തന്നുടെ മേനിയി-
[3]ലാനന്ദക്കോൾമയിർകൊണ്ടുതായി
പെട്ടെന്നുകണ്ടൊരുനേരത്തുകംസനും
ഞെട്ടിനടുങ്ങിവിറച്ചുവീണാൻ
ചിന്മയമായുള്ള ദൈവതംതാനെന്നു
നിർമ്മലരായവർ [4]നണ്ണിനിന്നാർ
വൃഷ്ണികളെല്ലാരും നാഥനെന്നിങ്ങനെ
വിശ്വസിച്ചീടിനാർ കണ്ടനേരം
രംഗത്തിലിങ്ങനെ നന്ദതനൂജന്മാർ
ഭംഗിയിൽനിന്നു വിളങ്ങുന്നേരം

മല്ലവധം.

ചാണൂരനാകിന മല്ലൻതാൻ ചൊല്ലിനാൻ
ചാപലംവേറായ വാക്കുതന്നെ
"നന്ദകുമാരന്മാരായുള്ള നിങ്ങളി-
ന്നമ്മോടുകൂടിക്കളിക്കവേണം
കാലിയുമേച്ചുനൽ കാനനമോരോന്നിൽ
ബാലകന്മാരുമായ് ചാലെനിന്നു
മല്ലുകൊണ്ടേററം കളിക്കുന്നുനിങ്ങളെ-
ക്കല്യന്മാരെന്നുഞാൻ കേൾപ്പുവെന്നാൽ
മന്നവവീരനു കാണ്മതിന്നായിപ്പോൾ
മല്ലിനെക്കാട്ടേണം നാമെല്ലാരും"
എന്നതുകേട്ടൊരു നന്ദകുമാരക-
നെല്ലാരുംകേൾക്കവേ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"മല്ലിനെക്കാട്ടുവാൻ നമ്മിലിന്നോർക്കുമ്പോൾ
തുല്യതയില്ലല്ലോയൊന്നുകൊണ്ടും
കല്യന്മാരായുള്ള മല്ലന്മാരിന്നിങ്ങൾ
വല്ലാതബാലന്മാരല്ലോ ഞങ്ങൾ
[5]നേരൊത്തുനില്ലോരുമായിട്ടുഞങ്ങൾക്കു
വാരററലീലകൾ ചേർന്നുകൂട്ടു
നിങ്ങൾക്കുമങ്ങനെ പൊങ്ങുന്നപച്ച്യയി-

1. രംഗികലന്നോരു. 2. ആരണങ്ങളെല്ലാരും. 3. കോൾമയിർക്കൊണ്ടുതുടങ്ങിചെമ്മേ. 4. നിർണ്ണയിച്ചാർ.
5. ഞങ്ങൾക്കുനേരൊത്തു നിന്നോരുമായിട്ടേ—ഞങ്ങൾക്കുലീലകൾ ചേർന്നുകൂട്ടു.

ഞങ്ങളോടേശിനാൽ വന്നുക്രൂരാ
ബാലകന്മാരോടു ചാപലക്കാരൻതുള്ള
ഖേലനം വേണ്ടീലയെന്നു തോന്നും
മന്നവനിന്നിതു കാണേണമെന്നാകിൽ
ചൊന്നതു ഞങ്ങളോ കേട്ടുകൊള്ളാം"
എന്നതുകേട്ടൊരു മല്ലനും ചൊല്ലിനാൻ
നന്ദകുമാരകൻ തന്നെ നോക്കി
"കേവലം പോരുന്ന ബാലകനല്ല നീ
കേശിയെക്കൊന്നതു നീയല്ലയോ?
ബന്ധുരനായൊരു ദന്തിയെത്തന്നെയു-
മന്തകൻ കോയിക്കലാക്കിനാൻ നീ
വീരന്മാരായുള്ള ഞങ്ങളോടേല്ക്കുവാൻ
നേരായിപ്പോരുമേ നിങ്ങളിപ്പോൾ
ഖിന്നതകൈവിട്ടു മന്നവൻമുൻപിലേ
സന്നദ്ധരായാലുമെന്നേ വേണ്ടൂ"
ഇങ്ങനെ കേട്ടൊരു നന്ദജനെന്നപ്പോൾ
സംഗരരംഗികളാണ്ടു ചെമ്മെ
പാരമണഞ്ഞവൻ മേനിയോടേശിനാൻ
പാവകൻ ദാരുവോടെന്നപോലെ
രോഹിണീസൂനുവും മുഷ്ടികമല്ലനു-
മാഹവമായിപ്പിണഞ്ഞാരപ്പോൾ
മല്ലന്മാർകോലുന്ന[1] ലീലകളോരോന്നേ
മെല്ലെമെല്ലെന്നേരം കാട്ടിക്കാട്ടി
കാണുന്ന ലോകൾക്കു വിസ്മയമാക്കിനാർ
ചാണൂരമല്ലനും കാർവർണ്ണനും
വല്ലവിമാരുടെ വാർമുലക്കോരകം
മെല്ലവേ ചേരുന്ന മാറുതന്നിൽ
മുഷ്ടികളേല്പിച്ചു രുഷ്ടനായേറ്റിനാൻ
രുഷ്ടനായുള്ളൊരു മല്ലവീരൻ
മുഗ്ദ്ധവിലോചനൻ മാർവ്വിടംതന്നിലേ
മുഷ്ടികൾ വന്നുടനേല്ക്കുന്നേരം
ദേവകിതന്നുടെ മാനസംതന്നുള്ളിൽ
നോവുതുടങ്ങീതു പാരമപ്പോൾ
ധീരാന്തരമാണ്ടൊരു കംസനുമാനസ-
മേറെക്കുളുർത്തു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
രുഷ്ടനായുള്ളൊരു മുഷ്ടികമല്ലനും
മുഷ്ടിചുരുട്ടിപ്പിടിച്ചുടനേ

രോഹിണീനന്ദനന്മേനിയിൽമേന്മേല-
ങ്ങാഹനിച്ചീടിനാനായവണ്ണം
താഴാതവണ്ണമക്കാർമുകിൽവർണ്ണനെ-
ത്താഡിച്ചുനിന്നൊരു മല്ലനപ്പോൾ
പല്ലവംപോലെ പതുത്തൊരു പൂമേനി
കല്ലെന്നു തോന്നിത്തുടങ്ങി ചെമ്മെ
തന്നുടെ കൈകളമ്മേനിയിലേല്ക്കുമ്പോൾ
ഖിന്നങ്ങളായ്വന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
കാർവർണ്ണൻ കൈകളത്തന്മെയ്യിലേല്ക്കുമ്പോൾ
കാരിരുമ്പെന്നതു തോന്നിപ്പിന്നെ
ലീലയായ് നിന്നങ്ങു ഭൂതലംതന്നിലെ
ചാലപ്പോയ് വീണാനക്കണ്ണനപ്പോൾ
വീരനായുള്ളൊരു മല്ലൻതാനന്നേരം
മാറിൽകരേറിനിന്നാർത്താൻതിണ്ണം
ആർത്തതുകേട്ടൊരു മാളോകരെല്ലാരു-
മാർത്തന്മാരായ് വന്നു പാർത്തരാരും
ചിന്തപൂണ്ടീടിന കഞ്ചൻതാനെന്നപ്പോൾ
സന്തോഷവാരിയിൽ മുങ്ങിനിന്നാൻ
മല്ലനുനൽകുവാനാഭരണങ്ങളെ
മെല്ലവേ ചാരത്തു നോക്കുംനേരം
കാൽകൊണ്ടുതാഡിച്ചു തള്ളിവിട്ടീടിനാൻ
കാർമുകിൽവർണ്ണനമ്മല്ലൻതന്നെ
സന്നദ്ധരായിട്ടു പിന്നെയും തങ്ങളിൽ
മുന്നമേപ്പോലെ പിണങ്ങുംനേരം
കൺചുവത്തീടിനോരഞ്ജനവർണ്ണൻതാൻ
ചെഞ്ചെമ്മേ മല്ലനെ കൈപ്പിടിച്ചു
അഞ്ചാതവണ്ണമക്കഞ്ചനു കാണുമാ-
റഞ്ചാറുരു ചുഴറ്റിപ്പിന്നെ
ഭൂതലംതന്നിലേ തല്ലിനാനൊന്നുടൻ
മാതുലൻതന്നുള്ളം മാഴ്കുംവണ്ണം
നീണ്ടുനിന്നുള്ളൊരു നിദ്രയും വന്നപ്പോൾ
പൂണ്ടുകിടന്നാനമ്മല്ലൻതന്നെ
രുഷ്ടരെ വെല്ലുന്ന രോഹിണീനന്ദനൻ
മുഷ്ടികൻതന്നെയുമവ്വണ്ണമേ
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന വിണ്ടലരെന്നപ്പോൾ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനെ കൊണ്ടാടിനാർ
സന്തോഷവാരിയിൽ മുങ്ങിന കഞ്ചൻതാൻ

1, വേല.

സന്താപമായ്‌വിലങ്ങായാനപ്പോൾ
മൂവരണഞ്ഞു പിണങ്ങിനാർ പിന്നെയും
മൂഢന്മാരായുള്ള മല്ലന്മാരിൽ
ധീരന്മാരായ്‌നിന്ന കാർവർണ്ണൻകയ്യാലേ
വീരന്മാർ പോം[1]വഴി പോയാർ ചെമ്മെ
മററുള്ള മല്ലന്മാരെല്ലാരുമെന്നപ്പോൾ
പെട്ടന്നു ചാടിനാർ പേടിയോടേ

കംസസദ്ഗതി

ഗർവ്വിതനായൊരു കംസൻതാനന്നേരം
ദുർവ്വചനങ്ങൾ പറഞ്ഞു മേന്മേൽ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതൻ മാനസംതന്നിലേ
കാലുഷ്യമേററമിയററിനിന്നാൻ
നീതിയെവേറിട്ട മാതുലൻതന്നുടെ
നിന്ദയെക്കണ്ടൊരു നന്ദജൻ താൻ
മെല്ലെട്ടു ചാടിനാൻ മേളത്തിൽ നിന്നങ്ങു
വാളെഴും കംസൻതൻമഞ്ചത്തിന്മേൽ
വീരനായുള്ളൊരു കംസനും താനുമായ്‌
നേരിട്ടുപോരാടിനിന്നു പിന്നെ
കേസരിവീരൻതാനേണത്തിൽ പോതത്തെ
ക്കേവലം ചെന്നു പിടിക്കുംപോലെ
പാരംപിടിച്ചങ്ങു തള്ളിവിട്ടീടിനാൻ
ദൂരമായുള്ളൊരു ഭൂതലത്തിൽ
പെട്ടെന്നു ചാടിനാൻ താനുമന്നേരത്തു
ധൃഷ്ടനായുള്ളൊരു കംസന്മീതേ
പാരെല്ലാമീരേഴുമുള്ളിൽച്ചുമന്നവൻ
പാരംതന്മേനിയിൽ പാഞ്ഞനേരം
വീരനായ്‌വീണുകിടന്നൊരു കംസൻതാൻ
നേരെ പതുങ്ങിനാൻ പഞ്ഞിപോലെ
ജീവനന്നേരംകംസനെവേറിട്ടു
പോവതിനായിത്തുടങ്ങുന്നേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതന്മേനി നടഞ്ഞിട്ടു
പോകരുതായ്കയാലെന്നപോലെ
പുണ്യമിയന്നവൻ തന്നുടെമേനിയോ-
ടൊന്നിച്ചു നന്നായിനിന്നിതപ്പോൾ
ചാർച്ചയെന്നുള്ളതു പിന്നെയുമോർക്കുമ്പോൾ
ചേർച്ചയായ്‌വന്നീടുമെന്നു ഞായം
വഞ്ചകനാകിലും മാതുലനായൊരു-
കംസനെന്നന്നോടു ചേർത്താനല്ലോ
കംസൻതാൻവീണൊരു നേരത്തുതന്നുടെ
നെഞ്ചകംതഞ്ചിന സോദരന്മാർ
എൺമരുമൊന്നിച്ചു നിന്നുടൻ ചെന്നിട്ടു
ചെമ്മെയണഞ്ഞു പിണങ്ങുന്നേരം
അൻപിനെവേറിട്ട രോഹിണീനന്ദനൻ
തഞ്ചന്നരാക്കിനാൻ വൻപുകൊണ്ടേ

ഉഗ്രസേനാഭിഷേകം

സംഗരംകൈവിട്ടകണ്ണനും രാമനും
രംഗത്തിൽനിന്നങ്ങുപോന്നു പിന്നെ
ചങ്ങലപൂണ്ടുള്ളോരച്ഛനമ്മക്കും
മംഗലം [2]നൽകുവാൻചെന്നു മുൻപിൽ
എന്നുമിവർക്കൊരു ബന്ധമുണ്ടാകൊല്ലാ
യെന്നങ്ങുതന്നിലേ നണ്ണിനന്നായ്‌
പാവനമായൊരു പാണിതലംകൊണ്ടു
പാരിച്ചബന്ധത്തെപ്പോക്കിനിന്നാൻ
ബന്ധമഴിഞ്ഞുള്ളോരച്ഛനമ്മയു-
മെന്തിതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുള്ളിൽ
വിശ്വത്തിൻകാരണമായി വിളങ്ങുന്ന
വിഷ്ണുവെന്നിങ്ങനെ [3]തോന്നീതപ്പോൾ
ഏന്നതുകണ്ടൊരു കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാൻ
തന്നുടെമായയെപ്പൂണ്ടനേരം
ഏന്നുടെ പൈതൽതാനെന്നങ്ങു നണ്ണീട്ടു
പിന്നെപ്പിടിച്ചങ്ങു പൂണ്ടുനിന്നാർ
തൂമൊഴികൊണ്ടവരുള്ളിലെ വേദന
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ പോക്കിനിന്നാൻ
വ്യഗ്രനായ്‌നിന്നുള്ളൊരുഗ്രസേനൻതന്നെ
വ്യഗ്രങ്ങൾ തീർത്തു തെളിഞ്ഞു ചെമ്മെ
ആദരവോടഭിഷേകത്തെച്ചെയ്തിട്ടു
യാദവപാലകനാക്കിനാൻ താൻ
വാട്ടമകന്നുള്ള കംസൻതൻ [4]നാട്ടിൽനി-
ന്നാട്ടിക്കളഞ്ഞവരെല്ലാരെയും

1. പോംവണ്ണം. 2. മംഗലനാകുവാൻ. 3. ബോധിച്ചുള്ളിൽ. 4. വീട്ടിൽ.

തേടിവിളിപ്പിച്ചു തന്നുടെ തന്നുടെ
കേടററമന്ദിരംതന്നിലാക്കി
വേണുന്നതെല്ലാമെ നൽകിനിന്നീടിനാൻ
വേദനവേറിട്ടുപോകുംവണ്ണം

നന്ദയാത്ര.

ഗോകുലനാഥനായ്നിന്നൊരു നന്ദഗോ-
[1]ടാകുലനാകാതെ ചൊന്നാൻപിന്നെ
"നമ്മുടെദേശത്തു പോവതിന്നായിട്ടു
ചെമ്മേ തുടങ്ങേണം താതനിപ്പോൾ
യാദവന്മാർക്കെല്ലാം മോദത്തെനൽകിനി-
ന്നാദരവോടു തഴപ്പിച്ചുടൻ
അമ്മയെക്കാണ്മാനാ[2]ഞാനംവരുന്നതു-
ണ്ടുണ്മയിച്ചൊന്നതുതേറിനാലും
അച്ഛനുമമ്മയും മററിവനുണ്ടല്ലോ-
യിച്ഛയെനൽകുവാനെന്നുനണ്ണി
ദീർഘമായുള്ളൊരു കാലമിന്നിങ്ങനെ
പാർക്കമിങ്ങെന്നുള്ളതോർക്കൊല്ലാതെ
അച്ഛനായുള്ളതു നീയൊഴിഞ്ഞില്ലിനി-
[3]ക്കച്യുതൻതന്നുടെ പാദത്താണെ
പെററുവളർത്തൊരുതായായിനിന്നതും.
മററുംനമുക്കുമററാരുമല്ല
ആററിലും തീയിലും വീഴാതെകൊണ്ടെന്നെ-
പ്പോററിവളർത്തതോ നിങ്ങളല്ലോ
ഇങ്ങനെയുള്ള ഞാനെന്നെമറക്കിലും
നിങ്ങളെയെന്നും മറക്കയില്ലേ"
നന്ദനാടിങ്ങനെചൊന്നുടൻതന്നുടെ
ചങ്ങാതിമാരോടും ചൊന്നാനപ്പോൾ
"അച്ഛനുചങ്ങാതമായിട്ടുനിങ്ങളു-
മിച്ഛയിൽപോകേണമമ്പാടിയിൽ
പാരാതെപോന്നുവരുന്നതുമുണ്ടുഞാൻ
നാരായണൻതന്റെ പാദത്താണെ
നിങ്ങളുമായുള്ള ലീലകൾചിന്തിച്ചാ-
ലെങ്ങനെഞാനിങ്ങു നിന്നുകൊൾവൂ?
കാളിന്ദീതീരത്തെക്കാനനംതന്നിലേ
കായ്കളെത്തിന്നല്ലോ ഞാൻ വളർന്നു
ഇന്നുമതിന്നുള്ളൊരിച്ഛപുലമ്പിയു-
ണ്ടെന്നുള്ളിലെന്നതുതേറിനാലും"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ ചങ്ങാതിമാരുള്ളിൽ
പൊങ്ങിനവേദന പോക്കിപ്പിന്നെ
നന്മകലർന്നുള്ള രത്നവും ചേലയും
നന്ദനുമെല്ലാർക്കും നൽകിനിന്നാൻ

അമ്മയ്ക്കു നൽകുവാൻ ചെമ്മുള്ളചേലകൾ
നന്ദന്റെകയ്യിലേ നൽകിച്ചൊന്നാൻ:-
"നൽച്ചേലനാലുമെന്നമ്മതൻകയ്യിലേ-
യിച്ഛയിൽനൽകേണമിന്നുതന്നേ
എന്നമ്മതന്നോടുചൊല്ലേണം പിന്നെനീ-
യെന്നെമറക്കൊല്ലായെന്നിങ്ങനെ
പാൽവെണ്ണയുണ്ണാഞ്ഞു വേദനയുണ്ടുള്ളിൽ
പാരമെനിക്കെന്നുചൊല്ലു പിന്നെ
വെണ്ണയുംപാലുമിങ്ങാരേലും പോരുന്നോ-
രുണ്ടെങ്കിൽ മെല്ലെവരുത്തവേണം
വാഴപ്പഴങ്ങളും വണ്ണംതിരണ്ടവ
കേഴവനല്ലായ്കിലെന്നുചൊൽ നീ
ചിററാടയുണ്ടുഞാൻ പെട്ടകംതന്നുള്ളിൽ
മററാരുംകാണാതെ വെച്ചുപോന്നു
ഊനപ്പെട്ടില്ലല്ലീയെന്നങ്ങുചിന്തിച്ചു
ദീനമാകുന്നുതെന്മാനസത്തിൽ
മഞ്ഞൾപിഴിഞ്ഞുള്ള കൂറകളൊന്നുമേ
മങ്ങാതെമാനിച്ചുകൊള്ളേണം നീ
വെററിലതിന്നു ചൊരുക്കിനനേരത്തു
[4]പെട്ടകംപൂട്ടുവാൻ ചെന്നേനല്ലോ
[5]ക്രൂലിയായമ്മതാൻ നല്കിയചേലയും
മാൺപററു പുൺപെട്ടുപോകൊല്ലാതെ
പിള്ളേരേനുള്ളിഞാനെന്നങ്ങുചൊല്ലീട്ടു
പീലികൊണ്ടമ്മയടിച്ചാളല്ലോ
കേണുകൊണ്ടന്നു വഴക്കായിനിന്നുഞാ-
നുണ്ണിന്നുവാരാതെ നിന്നനേരം
തെണ്ടമായെന്നതിന്നന്നുനീ നൽകിന
കണ്ടിക്കൻചേല കറക്കൊല്ലാതെ
പൊങ്ങിനോരൊച്ച പുലമ്പിനിന്നീടിന

1. ആകുലം. 2. മോഹം. 3. അച്യുതൻതന്നാണ് ചൊല്ലാമിപ്പോൾ. 4. പെട്ടന്നു.
5. കൂലിയായന്നതിന്നമ്മതാൻ നല്കിന ചേലയും മാലുററുപോകൊല്ലാതെ.

കിങ്കിണിയെങ്ങനും വീഴൊല്ലാതെ
പാവകളൊന്നുമേ പാഴായിപ്പോകാതെ
പാലിച്ചുകൊള്ളേണം പാരാതെ നീ
ചേണററുനിന്നുള്ളോരോണവില്ലെല്ലാമേ
ഞാനററുപോകാതെ[1] സൂക്ഷിക്കേണം"
താതനായ്നിന്നൊരു നന്ദനോടിങ്ങനെ
മാധവൻനിന്നു പറഞ്ഞനേരം
കണ്ണൻതാനിന്നങ്ങു പോരുന്നോനല്ലെന്നു
നിർണ്ണയിച്ചീടിനാൻ നന്ദനപ്പോൾ
മാനസംതന്നിൽ മറച്ചുവച്ചൻപിനോ-
ടാനായപ്പൈതലാം കണ്ണൻതന്നെ
തെററെന്നുപോയാൽ തന്നുററുള്ളദേശത്തു
മററുള്ളഗോപന്മാരോടുംകൂടി
ആനകദുന്ദുഭിതാനുമൊളിച്ചുപ-
ണ്ടാനായച്ചേരിക്കുകൊണ്ടുപോയി
[2]ആയതുചിന്തിച്ചാൽ പോകുമ്പോഴിങ്ങനെ
[3]ഞായമുണ്ടെല്ലാർക്കുമെന്നുതോന്നും
ആനകദുന്ദുഭികൊണ്ടങ്ങുപോയത-
ന്നാരുമൊരുത്തരറിഞ്ഞതില്ല
നന്ദൻതന്നുള്ളിൽമറച്ചോരു കണ്ണനെ
നിന്നോരുലോകരറിഞ്ഞോരല്ലോ
വായ്പെഴുംമെയ്യിലെഴുന്നുള്ള രോമവും
ബാഷ്പവുംമേന്മേലെ ചൊല്ലുകയാൽ
വഞ്ചനമെന്നതു പിന്നെയുമോർക്കുമ്പോൾ
ചഞ്ചലമായ്വരുമെന്നു ഞായം;
നെഞ്ചകംതന്നുള്ളിലഞ്ജനവർണ്ണനെ-
ച്ചെഞ്ചമ്മേലോകരറിഞ്ഞാരല്ലോ
നന്ദനുംതന്നുടെ വല്ലവന്മാരുമായ്
മന്ദിരംതന്നിലേ ചെന്നുപിന്നെ
കണ്ണനെനണ്ണിനോരുള്ളവുമായിട്ടു
പുണ്യമിയന്നു തെളിഞ്ഞുനിന്നാർ.

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
പ്രോക്താ കംസസ്യ സൽഗതിഃ

ഒന്നാംഭാഗം സമാപ്തം.

1. ഞാൻവരുമ്പോൾ 2. ആനായച്ചേരിക്ക. 3. ആചാരമാകുന്നതെന്നുതോന്നും.

കൃഷ്ണഗാഥ.

രണ്ടാം ഭാഗം

ഗുരുദക്ഷിണ.

കഞ്ജനായുള്ളൊരു കാർമുകിൽപോകയാ-
ലഞ്ജനവർണ്ണനാം തിങ്കളപ്പോൾ
വെണ്മകലന്നൊരു യാദവവംശമാ-
മംബരംതന്നിൽ വിളങ്ങുമന്നാൾ
ആനകദുന്ദുഭി ബാലകന്മാരുടെ
പൂണുനൂൽ പൂണുന്ന മംഗലത്തെ
ഘോരററുനിന്നുള്ള ദാനങ്ങൾചെയ്തിട്ടു
പൂരിച്ചു പാരം തെളിഞ്ഞുനിന്നാൻ
പൂണുനൂൽപൂണ്ടുള്ള[1] കാർവർണ്ണരാമന്മാർ
പൂതന്മാരായിപ്പുറപ്പെട്ടുടൻ
വിഖ്യാതനായൊരു വിപ്രൻതൻ ചാരത്തു
വിദ്യകൾകൊള്ളുവാൻ പോന്നുപിന്നെ
ശ്രാന്തികളഞ്ഞോരോവിദ്യകളെല്ലാമേ
[2]ദാന്തരായ്നിന്നു പഠിച്ചു ചെമ്മേ
ദക്ഷിണവേണുന്നതെന്തെന്നു ചോദിച്ചാ-
രക്ഷണംചൊല്ലിനാനാരണനും
"നിർമ്മലനായൊരു ബാലകനുണ്ടെനി-
ക്കംബുധിതന്നിൽ മരിച്ചുപോയി
മാനസംതന്നിലപ്പൈതലേച്ചിന്തിച്ചു
വേദനയാകുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
ആകുന്നതാകിലപ്പൈതലേനിങ്ങളി-
ഞ്ഞൊരുഞ്ഞുകൊണ്ടന്നു നല്കവേണം"
ഇങ്ങനെകേട്ടൊരു കേശവരാമന്മാ-
'രങ്ങനെയാ'മെന്നു ചൊന്നുടനെ
വാരിധിതന്നുടെ തീരത്തുചെന്നിട്ടു
ബാലനെത്താവെന്നു ചൊന്നനേരം

വാരിധിതാൻചെന്നു പാരാതെചൊല്ലിനാൻ
"ബാലനെക്കൊന്നതു ഞാനല്ലയ്യോ
ശംഖയിനിന്നൊരു ദാനവവീരനു-
ണ്ടങ്കൽകളിച്ചവൻ കൊണ്ടുപോയാൻ"
[3]വാരിധിതാനതു ചൊന്നതുകേട്ടവർ
വാരിയിൽ നേരേയിറങ്ങിപ്പിന്നെ
ദാരുണനായൊരു ദാനവൻതന്നെയും
പാരാതെകൊന്നങ്ങു വീഴ്ത്തിനേരേ
ദാനവമേനിയായുള്ളൊരുശംഖിനെ
മാനിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങു പോന്നുപിന്നെ
എന്തിനിനല്ലതെന്നന്ധരായ് ചിന്തിച്ചി-
ട്ടന്തകമന്ദിരം തന്നിൽച്ചെന്നാർ
കിങ്കരരെല്ലാരും കേൾപ്പതിനായിട്ടു
ശംഖുംവിളിച്ചാനക്ക[4]ണ്ണനപ്പോൾ
കല്മഷവൈരിയായുള്ളൊരുകണ്ണന്റെ
കംബുതൻ നാദത്തെക്കേട്ടനേരം
ദീനതകോലുന്ന യാതനപൂണ്ടവർ
വേദനകൈവിട്ടു നിന്നാർചെമ്മേ
ശൂലത്തിന്മീതേകിടന്നുള്ളോരെല്ലാരു-
മാലസ്യം നീങ്ങിയെഴുന്നാരപ്പോൾ
കീഴ്ത്തലയാമ്മാറു തൂങ്ങിനോരെല്ലാരു-
മാർത്തിയെത്തീർത്തു മറിഞ്ഞുനിന്നാർ
ചെങ്കനൽതന്നിൽകിടന്നുള്ളോരെല്ലാർക്കും
ചെങ്കനൽനല്ലൊരുനീരായ് വന്നു
കള്ളിപ്പാൽകൊണ്ടന്നു കണ്ണി[5]ലെഴുതുമ്പോൾ
കർപ്പൂരമെന്നങ്ങു തോന്നീചെമ്മേ

1. ഗോവിന്ദ. 2. ശാന്തർ–താന്തർ. 3. വാരിധിചൊന്നതു കേട്ടോരുനേരത്തു്–സാഗരം താനതു ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോൾ. 4. കാർവർണ്ണൻതാൻ. 5. ഒഴുക്കുമ്പോൾ.

ഡുണ്ഡുഭമോരോന്നേ മേനിയിൽച്ചുററിനി-
ന്നാസ്യത്തിൽച്ചെന്നു കടിക്കുംനേരം
കണ്ണന്മെയ്തന്നുടെ കാററിനെയേല്ക്കയാൽ
തിണ്ണംപറന്നതേ ദൂരം ദൂരം
ദുഷ്ടന്മാർമേനിയിൽപ്പെട്ടെന്നു ചേർന്നുള്ളോ-
രട്ടകളും പിന്നെയവ്വണ്ണമേ
മുൾത്തടിതന്മേൽക്കിടന്നുള്ളോരെല്ലാർക്കും
മെത്തയെന്നിങ്ങനെ തോന്നീതപ്പോൾ
പാമ്പുകൾമെയ്യിൽ പിണഞ്ഞു കരഞ്ഞോരോ
പാങ്കുഴിതന്നിൽ കിടന്നോർക്കെല്ലാം
കച്ചണിക്കൊങ്കയും പൂണ്ടുകിടക്കുന്ന-
മച്ചകന്താരെന്നു തോന്നീതപ്പോൾ
ഘോരങ്ങളായ്നിന്നു യാതനപൂണുന്ന-
നാരകദേശങ്ങളൊന്നൊന്നോ താൻ
നന്ദകുമാരകൻ ചെന്നൊരുനേരത്തു
നന്ദനമായ്വന്നതെന്നേ വേണ്ടൂ
എന്നതുകണ്ടൊരു കിങ്കരരെല്ലാരു-
മന്തകൻതന്നോടു ചെന്നു ചൊന്നാർ
“പണ്ടെന്നും കാണാത വേലകളുണ്ടിപ്പോ-
ളുണ്ടായിക്കാണുന്നതെങ്ങൾക്കെല്ലാം
ദണ്ഡ്യന്മാരായോരെ ദണ്ഡിപ്പിപ്പാനല്ലോ-
ച്ചണ്ഡന്മാരായുള്ള ഞങ്ങളുള്ളൂ
ഇന്നതിനേതുമൊന്നാകുന്നതില്ലെന്നോ
എന്നതിൻകാരണം ചൊല്ലവേണം
പാപികളായോരെപ്പാരാതെകൊണ്ടന്നു
പാരിച്ചകാലെട്ടത്തെങ്ങളെല്ലാം
കോപിച്ചു താഡിച്ചനേരത്തു മോദത്താൽ
കോൾമയിർക്കൊള്ളുന്നു മെയ്യിലെങ്ങും
ചെമ്പുകിടാരങ്ങൾ തന്നിൽകിടന്നിട്ടു
വൻപുററതീതട്ടിനിന്നോരെല്ലാം
സ്വസ്ഥരായ്നിന്നിപ്പോളുത്തലുംകൈവിട്ടു
നിദ്രയെപ്പൂണുന്നോർ വേണ്ടുംവണ്ണം
വാൾകൊണ്ടു ഞങ്ങളറുത്തുനുറുക്കുമ്പോൾ
വാകൊണ്ടു പാടുന്നോർ പേടിയാതെ
കാൽപിടിച്ചോരോരോ പാറമേൽ തല്ലുമ്പോൾ
കാണിപോലില്ലേതും ദീനമുള്ളിൽ
ഈരുന്നവാൾകൊണ്ടു മെയ്യിലങ്ങീരുമ്പോ-
‘ളീ’യെന്നു ചൊല്ലുന്നോരല്ലയാരും
അഞ്ചാതെ കണ്ണിലത്തൂശി തറയ്ക്കുമ്പോൾ
പുഞ്ചിരിചെയ്യുമേ കാണാകുന്നു
ദുർഗ്ഗന്ധംപൂണ്ടുള്ള ദേശങ്ങളെല്ലാമേ
സൽഗന്ധമായിട്ടു വന്നുതിപ്പോൾ
ക്രൂരിരുട്ടായുള്ള മന്ദിരമോരോന്നേ
പാരംവിളങ്ങുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
പേടിയാകുന്നതേയെങ്ങൾക്കുമുള്ളത്തി-
ലോട്ടുവാനായിട്ടേ കാലെഴുന്നു
ആകുന്നതില്ലിനിൻ ചാരത്തുപോരുവാൻ
ചാകുന്നതുണ്ടെന്നേ തോന്നീതിപ്പോൾ”
ദൂതന്മാരിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
നാഥനായുള്ളവൻ നോക്കുംനേരം
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നെയും രാമനെത്തന്നെയും
ദൂരവേ കാണായി വന്നതപ്പോൾ
കണ്ടൊരുനേരത്തു ദണ്ഡിതാൻ ചെയ്യുമേ
മണ്ടിച്ചെന്നൻപോടു കുമ്പിട്ടുടൻ
‘എന്തിങ്ങു പോരുവാൻ കാരണം നിങ്ങളി-
ങ്ങെന്നവൻ ചോദിച്ച നേരം ചൊന്നാർ
“ആചാര്യൻതന്നുടെ സൂനുവെക്കാണ്മാനാ-
യാരാഞ്ഞുപോന്നിങ്ങു വന്നു ഞങ്ങൾ
പോരായ്മയേതുമേയോരാതെനീയിപ്പോൾ
പാരാതെ നൽകേണ”മെന്നിങ്ങനെ
കാരണനായൊരു കാർവ്വർണ്ണൻ ചൊന്നപ്പോൾ
കാലനും ചൊല്ലിനാൻ മെല്ലവേ താൻ
“എന്നുടെ ലോകത്തു വന്നുള്ളോരാരുമേ
പിന്നെമടങ്ങുമാറില്ല പണ്ടോ
[1]ഇന്നിനിവേണമെന്നിങ്ങനെ ചൊൽകിലോ
ചൊന്നതു[2]ഞങ്ങളോ കേട്ടുകൊള്ളാം
മററാരുമല്ല പണ്ടിങ്ങനെ ചൊന്നതു
മുററും നിൻചില്ലികൾ രണ്ടുമത്രേ”
ഇങ്ങനെ ചൊന്നുടൻ ബാലകൻതന്നെയു-
മങ്ങനെകൊണ്ടന്നു നൽകിനാൻ താൻ
അന്തകൻ നൽകിന ബാലനെയന്നേര-
[3]മഞ്ചാതെവാങ്ങിന നന്ദജന്മാർ
[4]ദക്ഷിണനായൊരു ദേശികൻതന്നുടെ
ദക്ഷിണയായിട്ടു നൽകിനനായ്

1. ഇന്നതു. 2. ഞാനിന്നു. 3, സന്തോഷാൽ. 4, ദക്ഷിണ്യൻ.

ദേശികൻചൊല്ലിനോരാശിയും പൂണ്ടുടൻ
ദേശത്തിലാമ്മാറു ചെന്നുപിന്നെ
അച്ഛനുമമ്മയ്ക്കും മറ്റുള്ളോരെല്ലാർക്കും-
[1]മിച്ഛയെ നൽകിനാരായവണ്ണം

ഉദ്ധവദൂത്.

വല്ലവിമാരുടെയല്ലലായ് നിന്നുള്ളോ-
രല്ലിനു നല്ലൊരു തിങ്കളായി
നിന്നുവിളങ്ങുന്ന നീരജലോചന-
നന്നുമതിന്നൊത്തുള്ളിണ്ടൊരന്നാൾ
സ്നിഗ്ദ്ധനായ് നിന്നുള്ളോരുദ്ധവർതന്നോടു
ബദ്ധവിനോദനായ് നിന്നു ചൊന്നാൻ
"ഇപ്പോഴേ പോകേണമമ്പാടിതന്നിൽ നീ
മൽപ്രിയം[2]വൈകാതെ നൽകുവാനായ്
ഖേദിച്ചുനിന്നൊരു താതനെത്തന്നെയും
മാതാവെത്തന്നെയും കാണവേണം
നാമങ്ങു ചെല്ലാഞ്ഞു ദീനമാരായുള്ള-
മാനിനിമാരെയും കണ്ടു പിന്നെ
നമ്മേപ്പിരിഞ്ഞുള്ള വേദന പോക്കേണം
നന്മൊഴികൊണ്ടു നീ"യെന്നിങ്ങനെ
സുന്ദരിമാരോടു ചൊല്ലുവാനായുള്ള-
*സന്ദേശം തന്നെയും ചൊന്നു പിന്നെ
'പോകെങ്കിൽ നീ'യെന്നയച്ചവൻ തന്നെയും
മാഴ്കാതെ മന്ദിരം തന്നിൽ പുക്കാൻ
ഉത്തമനായുള്ളോരുദ്ധവരന്നപ്പോൾ
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു പുറപ്പെട്ടുടൻ
നന്ദന്റെ മന്ദിരം തന്നിലകം പുക്കു
മന്ദമാക്കീടിനാൻ മാഴ്ക്കഖേദം
ഉദ്ധവരായൊരു വാർത്തികൾ വന്നു നി-
ന്നുത്സവമായല്ലോ ഗോകുലത്തിൽ
താപത്തെത്തൂകുന്ന ജ്ഞാനത്തിൽ കൂടിനി-
ന്നാപത്തായ് മേവേണ്ടയെന്ന പോലെ
വാരുറ്റു നിന്നൊരു വാരിജവല്ലഭൻ
വാരിധിതന്നിൽ മറഞ്ഞാനപ്പോൾ
ഉദ്ധവർ വന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
വർദ്ധിതമോദനായ് നന്ദനപ്പോൾ
ഓടിയണഞ്ഞവൻ കേടറ്റ പൂമേനി
ഗാഢമായ് പുണർന്നു നിന്നു പിന്നെ
നൈശമായുള്ളൊരു ഭോജനം തന്നെയു-
[3]മാശയിൽ നല്കിനിന്നെല്ലാരുമായ്
കണ്ണനെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
തിണ്ണം[4]മുഴുത്തൊരു ഭക്തിപൂണ്ടു
ഭദ്രമാം ഭക്തിയെ കണ്ടൊരു നേരത്തു
നിദ്ര താൻ മണ്ടിനാൾ ദൂരം ദൂരം
തന്നുടെ കാമുകനന്യയെപ്പൂണുമ്പോൾ
ഖിന്നമാരാമല്ലോ മാനിനിമാർ
കാലം പുലർന്നു തുടങ്ങിയ നേരത്തു
കാമിനിമാരെല്ലാം ചെന്നു ചെമ്മേ
കേശവൻതന്നുടെ ചൊല്ലാലെ വന്നതേ
കേവലമിന്നിവനെന്നു നണ്ണി
ഉദ്ധവരോടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
ബദ്ധ[5]വിഷാദമാരായിപ്പിന്നെ
"അച്ഛനുമമ്മയ്ക്കുമിച്ഛയെ നൽകുവാ-
നച്യുതൻ ചൊല്ലാലെ വന്നാനിന്നെ
കണ്ടറിഞ്ഞെങ്ങളും വന്നതായിങ്ങനെ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതൻ വാർത്ത കേൾപ്പാൻ
ഞങ്ങളെ വഞ്ചിച്ചു പോയൊരു കണ്ണൻതാ-
നിങ്ങേടം ചിന്തിപ്പു[6]തുണ്ടോ ചൊൽ നീ
വല്ലവിമാരെന്നു ചൊല്ലുന്ന നേരത്തു-
മുള്ളിൽ വെറുപ്പു തുടങ്ങീലല്ലീ
സ്വർല്ലോകം തന്നിലെ നല്ലാരെ വെല്ലുന്ന-
മല്ലവിലോചനമാരുമായി
ഓപ്പുകൾ നിന്നു കളിച്ചു പുളച്ചങ്ങു
വാഴ്വൊട്ടു മേവുന്ന കാലമിപ്പോൾ

1. ആനന്ദം. 2. മാഴ്കാതെ. * "സന്ദേശം തന്നെയും............"എന്ന വരി കഴിഞ്ഞു

അമ്മയ്ക്കുമച്ഛനും പട്ടുപുടവകളും
ചെമ്മുള്ളവാറേ കൊടുത്തയച്ചാൻ,

എന്ന രണ്ടു വരി കൂടുതലായി ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നു.

3. നല്കിനിന്നെല്ലാരും കൂടിപ്പിന്നെ. 4. എഴുന്നൊരു, 5. വിനോദ. 6. തില്ലയോ ചൊൽ.

കാനനംതന്നിൽ കിടന്നുള്ളോരെങ്ങളെ-
ക്കാർവർണ്ണനെങ്ങനെ ചിന്തിപ്പൂ? ചൊൽ
തേന്മാവുതന്നുടെ തേനുണ്ണും കോകിലം
കാഞ്ഞിരക്കായ്കളെത്തീണ്ടുമോതാൻ
"അങ്ങനെ[1] പോകതെ"ന്നിങ്ങനെതങ്ങളി-
ലംഗനമാരെല്ലാം ചൊല്ലുംനേരം
ദൂരത്തുനിന്നൊരു കാർവണ്ടുകാണായി
ചാരത്തുവന്നിതു പാടിപ്പാടി
പങ്കജംതാനെന്നു ശങ്കയേപ്പൂണ്ടിട്ടു
ചെങ്കഴൽ ചാരത്തു ചെന്നനേരം
നേർത്തുവന്നുണ്ടു ഞാനെന്നു ചൊല്ലീട്ടു
ദൂരത്തുപോമൊരു കണ്ണനുടെ
ചൊല്ലേറുനിന്നൊരു ദൂതനെന്നിങ്ങനെ
കല്പിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ:-
"പൂക്കളിലുള്ളൊരു തേനുണ്ടുകൂടിനാൽ
പൂക്കളെനോക്കാതെ പോരുന്ന നീ
കൈതവംപൂണ്ടൊരു കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ
ദൂതനെന്നുള്ളതും ചേരുവോന്നേ
പാഞ്ഞുവന്നിങ്ങനെ തീണ്ടുവാൻ നീയെങ്ങൾ-
പാടംബരങ്ങപറഞ്ഞുവേണം
മാധവൻതന്നുടെ മാറിൽവിളങ്ങുന്ന-
മാലയിൽനിന്നല്ലോ വന്നിതിപ്പോൾ
ഇന്നവൻപൂണുന്ന നന്മൊഴിമാരുടെ
നന്മുലക്കുങ്കുമമുണ്ടുതന്നിൽ
യിന്മുഖന്തന്നിലുമുണ്ടെന്നുനിർണ്ണയ-
മെന്നിട്ടുതീണ്ടൊല്ലായെന്നു ചൊല്ലി
പൊയ്കയിൽച്ചെന്നു കുളിച്ചിങ്ങുപോരുകിൽ
വൈകാതെങ്ങളെത്തീണ്ടിനാലും
പിന്നെയും ഞങ്ങളെ വന്നിങ്ങുതീണ്ടുകിൽ
[2] ഖിന്നത കിഞ്ചിൽ നിനക്കുണ്ടാമെ
വേണ്ടാതെ ഞാൻ വെടിഞ്ഞീടിനമാതരെ-
ത്തീണ്ടിനായല്ലോ നീ ചെന്നുചെമ്മേ
എന്നുടെചാരത്തു പോരൊല്ലാനീയെന്നു
നിന്നോടുകോപിക്കും കണ്ണൻപിന്നെ
തന്നുടെപിന്നാലെ പായുന്നോരെങ്ങളെ
ഖിന്നമാരാക്കിപ്പോയങ്ങങ്ങാനും
തന്നുള്ളിൽച്ചേരുന്ന മാനിനിമാരുമാ-
യൊന്നൊത്തുനിന്നു കളിക്കുന്നിപ്പോൾ
സങ്കല്പംകൊണ്ടങ്ങൾ പൂണുന്നതിങ്ങനെ
പങ്കജലോചന നിന്നെയിപ്പോൾ

അല്ലലിൽവീണുള്ള വല്ലവിമാരെല്ലാം
മെല്ലെനിന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
കണ്ണുനീർപൂണ്ടു കരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
കണ്ണാ! യെന്നിങ്ങനെ തിണ്ണം ചൊല്ലി
എന്നതുകണ്ടുള്ളോരുദ്ധവരന്നേരം
നന്ദതനൂജൻെറ സന്ദേശങ്ങൾ
[3] സന്തതം ചൊല്ലിനിന്നല്ലലെപ്പോക്കിനാൻ
മന്ത്രങ്ങൾചൊല്ലി വിഷത്തെപ്പോലെ
നന്ദൻെറ സന്തോഷത്തെ ചെയ്യതിന്നായിട്ടു
നാലഞ്ചുമാസമിരുന്നുപിന്നെ
കണ്ണനുനൽകിന കാഴ്ചയുംവാങ്ങിത്താൻ
തിണ്ണംനടന്നിങ്ങു പോന്നുവന്നു
അച്ഛനമമ്മയും നൽകിനകാഴ്ചക-
ളച്യുതനായിക്കൊടുത്താൻപിന്നെ
നച്ചെല്ലും കണ്ണിമാർ ചൊന്നുള്ള വാർത്തയും
നൽച്ചെവിതന്നിലങ്ങാക്കിനാൻ താൻ.

അക്രൂരദൌത്യം.

സേവകന്മാരുടെ വേദനപോക്കുന്ന-
ദേവകീനന്ദനനന്നൊരുന്നാൾ
സൈരന്ധ്രിതന്നുള്ളിൽ മാരമാൽപൂണ്ടുള്ള-
വൈരസ്യംപോക്കേണമെന്നുനണ്ണി
ഉത്തമനായുള്ളോരുദ്ധവർതാനുമായ്
മുഗ്ദ്ധവിലോചനമന്ദിരത്തിൽ
ചെന്നു തുടങ്ങിനാൻ ചെന്താരിൽമാനിനി
[4] ചെഞ്ചമ്മേ കാമിച്ച കാന്തിയുമായ്
കാമിച്ചുനിന്നുള്ള കാമിനിതാനപ്പോൾ
കാർവർണ്ണൻവന്നതു കണ്ടനേരം
സന്തോഷംകൊണ്ടുതന്നെയ് മറന്നീടിനാൾ
ചിന്തിച്ചതേത്തുമ്പോഴെന്നു ഞായം
മാനിനി തന്നുടെ സൂനൃതവാക്കിനാൽ
മാനിതനായൊരു മാധവൻ താൻ

1. പോകാതെ. 2. വല്ലായ്മ. 3. ഒന്നൊന്നേ 4. ചൊവ്വോടെ—ചേർച്ചയിൽ.

ദന്തംകൊണ്ടുള്ളൊരു കട്ടിൽകരേറിനാൻ
ചന്തത്തിലാമ്മാറുചെന്നുപിന്നെ
[1]പോരുററുനിന്നൊരു മാരന്റെചൊല്ലാലെ
ചാരത്തുചെന്നുടൻ മെല്ലെമെല്ലെ
ഔചിത്യമാണ്ടുള്ള ലീലകൾകൊണ്ടുടൻ
വൈചിത്ര്യം കാട്ടിനമാനിനിതാൻ
ആനന്ദമൂർത്തിയായ് നിന്നൊരു കണ്ണനെ
മാനിച്ചുപുൽകിനിന്നായവണ്ണം
ഉള്ളിലെഴുന്ന നിന്നാശയായുള്ളൊരു-
വല്ലിയെക്കായ്പ്പിച്ചാൾ വായ്പ്പോടപ്പോൾ
കാമിനി തന്നുടെ കാമമാൽ പോക്കിന-
കാർവർണ്ണൻ താനിങ്ങുപോന്നുപിന്നെ
ചൊല്ലിക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ളൊരക്രൂരമന്ദിരം
പുക്കുവിരുന്നുണുമുണ്ടു ചെമ്മെ
പാർത്ഥന്മാക്കീടിന വാർത്തയെക്കേൾപ്പാനായ്
യാത്രയാക്കീടിനാനന്നവനെ
വേഗത്തിൽ പോയങ്ങു ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ
നാഗപുരന്തന്നിൽച്ചെന്നു പിന്നെ
കാണേണ്ടുന്നോരെയും കണ്ടുടനെല്ലവേ
താനേപോയെങ്ങാനും നിന്ന നേരം
പാണ്ഡവമാതാവായുള്ളൊരു കുന്തിതാൻ
കേണവൻ ചാരത്തു ചെന്നുചൊന്നാൾ
"സിംഹങ്ങൾ തന്നുടെ ചാരത്തുപോരുന്നോ
രേണങ്ങൾപോലെയെൻപൈതങ്ങളോ
രാപ്പകൽ നിന്നങ്ങുഴയ്ക്കുന്നതോർക്കുമ്പോൾ
ബാഷ്പമുണ്ടായ്‌വരുമേവർക്കുമേ
വള്ളികൾ കൊണ്ടുപിടിച്ചങ്ങു ബന്ധിച്ചു
തള്ളിവിട്ടീടിനാർ ഗംഗതന്നിൽ
ഘോരമായുള്ള വിഷത്തെയും നൽകിനാർ
പോരുതുടങ്ങിനാർസോദരന്മാർ
എങ്ങനെ നിന്നു പുലർന്നു കൊൾവൂ ഞാ-
നിങ്ങനെ പോരുള്ള ലോകർമുൻപിൽ
[2]എന്നവളിങ്ങനെ ചൊന്നുള്ള വാക്കുക-
ളൊന്നൊന്നതന്നുള്ളിലാക്കി പിന്നെ
വൈകാതെ പോന്നിങ്ങു വന്നവനെല്ലാമേ
വൈകുണ്ഠൻ തന്നോടു ചൊന്നാൻ[3]ചെമ്മേ

ജരാസന്ധയുദ്ധം

കംസന്റെ കാലം കഴിഞ്ഞോരുനേരത്തു
വൈധവ്യം വന്നുള്ള ബാലികമാർ
താതനായുള്ളൊരു മാഗധൻതന്നോടു
കാതരമാരായിച്ചെന്നുചൊന്നാർ
മാനിയായുള്ളൊരു മാഗധനന്നപ്പോൾ
ദീനനായ്‌നിന്നന്നുറങ്ങുനേരം
യാദവന്മാരുടെ വംശമേ പോക്കുവാ-
നാദരവോടു മുതിർന്നു പിന്നെ
വാട്ടമില്ലാതൊരു വൻപടകൊണ്ടവൻ
കോട്ടയെച്ചെന്നു ചുഴന്നാൻ ചെമ്മെ
വീരന്മാരായുള്ള യാദവന്മാരെല്ലാം
പാരാതെ ചെന്നുതുടർന്നാരപ്പോൾ
വീരനായുള്ളൊരു മാഗധൻചൊല്ലിനാൻ
വീരന്മാരെല്ലാരും കേൾക്കവേ താൻ
"കംസനെക്കൊന്നൊരു ഗോപാലൻ തന്നെ
കംസന്നു ചങ്ങാതമാക്കുവാനായ് [ഞാൻ
വന്നുവെന്നുള്ളതു നിർണ്ണയിച്ചാലുമെൻ
കണ്മുന്നിലെങ്ങാനും കാൺകിലിപ്പോൾ"
ആഗതനായൊരു മാധവൻ ചൊല്ലിനാൻ
മാഗധൻ തന്മുഖം നോക്കിയപ്പോൾ
[4]കഞ്ചനെക്കൊന്നതു ഞാനിതാകണ്ടാലും
[5]ചഞ്ചലമില്ലേതും ചൊല്ലാം ചെമ്മേ
ചങ്ങാതം പൂവാനോ ചേർച്ചപൂണ്ടീടിന-
നിങ്ങളങ്ങാകിലോ ചേർച്ചയുള്ളൂ
എന്നതുകേട്ടൊരു മാഗധൻതാനപ്പോൾ
നിന്നൊരുമാധവന്മേനിതന്നിൽ
ശസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു തൊഴിച്ചുതുടങ്ങിനാ-
നസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടുമങ്ങെവ്വണ്ണമേ
രോഹിണീനന്ദനനെന്നതുകണ്ടപ്പോൾ
രോഷത്തെപ്പൂണ്ടു ചമഞ്ഞുചെമ്മേ
മുന്നിൽവരുന്നൊരു വൻപടയെല്ലാമേ
കൊന്നുടൻ വീഴ്ത്തിനാൻ പാർത്തലത്തിൽ
ആർത്തുവന്നീടിനമാഗധൻതന്നുടെ
തേർത്തടംതന്നെയും വീഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
മാഗധൻതന്നെയും ബന്ധിച്ചുരംഗത്തിൽ

1. വാരുററ. 2. കുന്തിതാനിങ്ങനെ. 3. പിന്നെ. 4. കംസനെ. 5. സംശയ.

മാധവൻതന്മുന്നിൽച്ചെന്നനേരം
'കൊല്ലൊല്ലനീ'യെന്നു മാധവൻതന്നുടെ
ചൊല്ലാലെ മെല്ലെയയച്ചു പിന്നെ
അക്ഷതനായൊരു കണ്ണനാം താനുമാ-
യക്ഷനാം മന്ദിരംതന്നിൽപ്പുക്കാൻ
വേഗവാനായുള്ള മാഗധൻ പിന്നെയു-
മാഗതനായ് പതിനേഴുവട്ടം
ക്രൂദ്ധനായ്നിന്നങ്ങു യുദ്ധംചെയ്തു
ബദ്ധനായ്പ്പോകയുമാചരിച്ചാൻ
അന്ത്യമായുള്ളൊരു യുദ്ധമണഞ്ഞപ്പോ-
ളന്തകനൊത്ത യവനൻ പോരെ
നാരദൻതന്നുടെ ചൊല്ലാലെ വന്നിട്ടു
കാർവർണ്ണൻതന്നോടു പോർചെയ്‌വാൻ
അന്തമില്ലാതൊരു സേനയെക്കൊണ്ടു പ-
ന്മന്ദിരംതന്നെച്ചുഴന്നുനിന്നാൻ
ആഹവംവന്നതു കണ്ടൊരു കാർവർണ്ണൻ
രോഹിണീനന്ദനനോടു ചൊന്നാൻ
"സങ്കടം വന്നതു കണ്ടാലും വൻപട
വൻകടൽപോലെ പരന്നതെല്ലാ
മാഗധൻതാനുമങ്ങാഗമിച്ചീടുമേ
മാഴ്കാതെയുള്ളൊരു സേനയുമായ്
[1]ആപസ്യാക്കൂടാതെയാദവന്മാരെ നാം
പാലിച്ചുകൊള്ളുന്നതെങ്ങനെ? ചൊൽ"
തങ്ങളിലിങ്ങനെക്കൂടി നിരൂപിച്ചു
മാധവനായൊരു കണ്ണനപ്പോൾ
സാഗരംതന്നോടു ചെന്നങ്ങു യാചിച്ചാൻ
ദ്വാദശയോജന ഭൂമിതന്നെ
താമനായ്യങ്ങിവൻ ചെയ്തു ചിന്തിച്ചു
സാഗരം താനപ്പോൾ വേഗത്തോടെ
ദ്വാരകയാകിന നൽപുരിതന്നെയും
പാരാതെ നിർമ്മിച്ചു[2] കാഴ്ചവെച്ചാൻ
ദ്വാരകതന്നെയും മാനിച്ചു വാങ്ങിനാൻ
വാരിജലോചനനന്നേരം
യോഗബലംകൊണ്ടു യാദവന്മാരെയും
വേഗത്തിലാമ്മാറു തന്നിലാക്കി
വന്നങ്ങു നിന്നൊരു വൈരിതന്മുന്നിലേ
ചെന്നങ്ങു ചാടിനാൻ ചൊവ്വിനോടേ
എന്നുടെ കൈകൊണ്ടു കൊൽവതിനായൊരു
പുണ്യമില്ലാതൊരു പാപനിവൻ
എന്നുടെ കൈകളിമ്മേനിയിൽ കൊള്ളാതെ
യിന്നിവൻ ചാകേണ'മെന്നു നണ്ണി
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ പങ്കജലോചനൻ
ചാഞ്ഞൊരു നൽവഴി തന്നിലൂടെ
പാഞ്ഞതു കണ്ടൊരു വൈരിയും പിന്നാലെ
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ പാരമപ്പോൾ
"പായാതെ പായാതെ കാർമുകിൽവർണ്ണരേ!
പേയായിപ്പോയിനിയെന്തിങ്ങനെ
ചൊല്ലേറുന്നിന്നൊരു വംശത്തിലല്ലോ നീ-
യുല്പന്നനായതു പാർത്തുകണ്ടാൽ
കൊല്ലുന്നതില്ലായിന്നിന്നെ ഞാനെന്നുമേ
നില്ലുനീ നമ്മിൽ പറഞ്ഞുപോവാൻ
വൈരിതാനിങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടൊരു
വൈകുണ്ഠൻ പിന്നെയുമോടിയോടി
പാരിച്ചുനിന്നൊരു പർവ്വതംതന്നുടെ
പാതാളംതന്നിൽ മറഞ്ഞുകൊണ്ടാൻ
പിന്നാലെ പാഞ്ഞൊരു വൈരിയുമന്നേരം
തന്നിലേ ചെന്നങ്ങു നോക്കുന്നേരം
മാനിയായുള്ളൊരു മാന്ധാതാവിന്നൊരു-
സൂനുവായുള്ള മുചുകുന്ദനേ
നിദ്രയുംപൂണ്ടു കിടന്നതു കണ്ടിട്ടു
[3]നീലക്കാർവർണ്ണൻ താനെന്നു നണ്ണി
[4]ഈറച്ചുനിന്നവൻ പാരിച്ച കാൽകൊണ്ടു
മാറത്തു തിണ്ണം ചവിട്ടിനാൻ താൻ
ഞെട്ടിയുണർന്നവൻ പെട്ടെന്നെഴുന്നേറ്റു
രുഷ്ടനായ്നിന്നങ്ങു നോക്കുന്നേരം
കണ്ണിലെഴുന്നൊരു പാവകൻതന്നാലെ
വെണ്ണീറായ്പ്പോയാനപ്പാവനപ്പോൾ
അൻപുപൊഴിഞ്ഞൊരു കാർമുകിൽവ
[ർണ്ണൻതാൻ
മുൻപിലേ ചെന്നങ്ങു നിന്നാനപ്പോൾ
കാരണമാനുഷനായൊരു കാർവർണ്ണൻ
താനിതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചപ്പോൾ
താത്തനെവെല്ലുന്ന വാർത്തയെക്കൊണ്ടവൻ
വാഴ്ത്തിനിന്നീടിനാനാസ്ഥയോടെ

1. ആപത്തു്. 2. നല്കിനിന്നാൻ. 3. മദനായുള്ളവനെന്നു നണ്ണി. 4. കോപിച്ചു.

മോദത്തെപ്പൂണ്ടൊരു കാർവർണ്ണൻചൊല്ലാലെ
മോഹത്തെപ്പോക്കിനാൻ മന്നവൻ താൻ
ഉത്തരയാകിന ദിക്കിനെ നോക്കിനി-
ന്നത്തലുംതീർത്തു നടന്നാൻ ചെമ്മെ
വൈരിയെക്കൊന്നൊരു വൈകുണ്ഠൻതാന [പ്പോൾ
വൈകാതെ കണ്ടിങ്ങു പോന്നു പിന്നെ
മന്ദിരം ചൂഴററ വൻപടതന്നെയും
കൊന്നങ്ങുവീഴ്ത്തിനാൻ കോപത്താലേ
ചത്തുകിടന്നുള്ള വൈരികൾകൊണ്ടന്നൊ-
രർത്ഥങ്ങളെല്ലാമേ മെല്ലെ മെല്ലെ
ദ്വാരകതന്നിലണക്കുന്നനേരത്തു
വൈരിയായുള്ളൊരു മാഗധൻതാൻ
സന്നദ്ധനായൊരു സേനയുമായിട്ടു
പിന്നെയുംപോന്നിങ്ങു വന്നണഞ്ഞാൻ
മാഗധൻതന്നുടെ സാഹസംകണ്ടിട്ടു
മാനിച്ചുനിന്നുള്ള മാധവന്മാർ
നാമല്ലിവനിന്നു മൃത്യുവാക്കേണ്ടതു
ഭീമനെന്നിങ്ങനെയുള്ളിൽനണ്ണി
ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ കേടററകാൽകൊണ്ടു
പേടിച്ചുനിന്നുള്ളോരോട്ടംപോലെ
ഓടുന്നനേരത്തു മാഗധൻതാനുമ-
ങ്ങോടിത്തുടങ്ങിനാൻ കൂടിപ്പിൻപേ
മാഴ്കാതെപായുന്ന മാധവന്മാരൊരു
മാമലതന്മുകളേറിനിന്നാർ

മാഗധൻ താനുമമ്മാമലചൂഴവും
[1]വേഗത്തിലഗ്നികൊളുത്തിനിന്നാൻ
പാവകൻ വന്നു ചുഴന്നതു കണ്ടിട്ടു
ദേവകി തന്നുടെ നന്ദനന്മാർ
വൈരികൾ കാണാതെ ചാടിനിന്നന്നേരം
ദ്വാരകാതന്നിലണഞ്ഞായിക്കൊണ്ടാർ
പർവ്വതംവെന്തങ്ങു കൂടിനനേരത്തു
ഗർവ്വിതനായൊരു മാഗധൻ താൻ
വെന്തങ്ങുപോയാരിമ്മാധവന്മാരെന്നു
ചിന്തിച്ചുനിന്നു ചിരിച്ചു തിണ്ണം
ഭേരികളോരോന്നേ പാരം മുഴക്കിച്ചു
പാരാതെ തന്നുടെ കോട്ട പുക്കാൻ

രാമോദ്വാഹം

ലീലയായ്നിന്നു നൽ പാരിടമേഴിനും
പാലകന്മാരായ മാധവന്മാർ
വാരുററു നിന്നൊരുയൌവ്വനം പൂണ്ടുതൻ
ദ്വാരകതന്നിൽ വസിക്കുംകാലം
രൈവതനായുള്ള മന്നവൻ താനന്നു
രേവതിയാകിന തന്മകളെ
മേന്മ കലർന്നൊരു രാമനു നൽകിനാൻ
നാന്മുഖൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനാലേ.

രുഗ്മിണീസ്വയംവരം

ഭീഷ്മകനെന്നൊരു മന്നവനുണ്ടായാൻ
ഗ്രീഷ്മമായ്നിന്നുള്ളോൻ വൈരികൾക്കും
കുണ്ഡിനമാകിന മന്ദിരം തന്നുടെ
മണ്ഡനമായി വിളങ്ങുമന്നാൾ
രുഗ്മിതുടങ്ങിന മക്കളുമുണ്ടായി
രുഗ്മിണിയെന്നൊരു കന്യകയും
കന്യകയുണ്ടായി ഭീഷ്മകനെന്നങ്ങു
മന്നവരെല്ലാരും കേട്ടനേരം
പ്രാജ്ഞന്മാരായുള്ള ലോകരെയെല്ലാമേ
പ്രാശ്നികന്മാരെയും തേടിച്ചെമ്മെ
ചോദിച്ചനേരത്തു ചൊല്ലിനാരെല്ലാരും
"സാധിച്ചാൻ ഭീഷ്മകൻ വേണ്ടതെല്ലാം
ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു മംഗലജന്മത്തെ-
യെങ്ങുമേ കണ്ടില്ല ഞങ്ങളാരും
ജാനകീദേവിയുമിങ്ങനെയുള്ളൊരു
നാളുപിറന്നീലയെന്നു ചൊല്ലാം
ശീലങ്ങളോരോന്നേ ചിന്തിച്ചു കാണുമ്പോൾ
പാലാഴിമാതോടു നേരായ്നില്ക്കും
കാന്തിയെവാഴ്ത്തിടാമെന്നങ്ങു നണ്ണി നി-
ന്നാന്ധ്യത്തെക്കോലേണ്ടയാരുമിപ്പോൾ
ബാലപ്പോർകൊങ്കയിമ്മാറിടം തന്നിലേ
ചാലപ്പോയൊങ്ങിവിളങ്ങുമന്നാൾ
ദഗ്ധനായുള്ളൊരു മന്മഥൻതാനുമ-
മ്മുഗ്ദ്ധികമൂലമായ് മേലിലുണ്ടാം

1. പാവകൻതന്നെപ്പുരത്തിനിന്നാൻ.

ഇന്നിവൾ തന്നുടെ കാന്തനായ് മേവുന്ന
ധന്യനെക്കണ്ടില്ല മന്നിലെങ്ങും
നാന്മുഖൻ നിർമ്മിച്ചു പോരുന്നോരോരുമി-
ന്നാരിക്കു കാന്തനായുണ്ടു കൂടാ
ഈരേഴു ലോകങ്ങൾ പാലിച്ചുപോരുന്ന-
വീരന്നു ഭാര്യയായ് വന്നു കൂടും
അങ്ങനെയുള്ളൊരു നേരത്തു താനിവൾ
മംഗലയായിപ്പിറന്നു മന്നിൽ”
എന്നങ്ങു ചൊന്നവർ പോയൊരു നേരത്തു
മന്നവരെല്ലാരും തന്നുള്ളിലേ
പാരാതെ ചെന്നു പറഞ്ഞിവൾ തന്നെയെൻ-
ഭാര്യയായ് കൊള്ളേണം മുൻപിലേ ഞാൻ
ഇങ്ങനെയെണ്ണിനാർ നല്ലതു കാണുമ്പോ-
ഴങ്ങനെയല്ലോ താൻ തോന്നി ഞായം

മെല്ലെമെല്ലങ്ങു വളർന്നു തുടങ്ങിനാ-
ളുല്ലസിച്ചുള്ളൊരു കന്യക താൻ,
ശ്വേതമായുള്ളൊരു പക്ഷത്തിലീടിന-
നൂതനമായൊരു തിങ്കൾ പോലെ
കാമുകരായുള്ള മന്നവരെല്ലാരും
കോമളരായ് വന്നു കണ്ടു കണ്ടു
രുഗ്മിണി മേനി കൊതിച്ചു തുടങ്ങിനാർ
കുശ്മളം കണ്ടുള്ള വണ്ടു പോലെ
അല്ലിനെ വെല്ലുവാൻ വല്ലമപ്പൂഞ്ചായൽ
വില്ലിനെ വെല്ലുവാൻ വല്ലം ചില്ലി
മന്മഥൻ തന്നുടെ ജന്മമായുള്ളൊരു
കണ്മുന തന്നിലേ മെല്ലെ മെല്ലെ
ചേണുററു നിന്നൊരു നാണവും പ്രേമവും
കാണായി വന്നുതേ നാളിൽ നാളിൽ
വായ്പോടു തഞ്ചിന പുഞ്ചിരിത്തൂമത-
ന്നോപ്പക്കല്ലായൊരു ചോരിവായ്മേൽ
വൻപു പൊഴിഞ്ഞു നൽ കാമുകരുള്ളിലേ
കമ്പം തുടങ്ങീതു മെല്ലെ മെല്ലെ
താർത്തേനെ വെല്ലുന്ന വാർത്തകൾ വൈഭവം
വാഴ്ത്താവല്ലതുമേ പാർത്തു കണ്ടാൽ
പങ്കജനേർമുഖി തന്മുഖം കണ്ടിട്ടു
തിങ്കളെന്നുള്ളൊരു ശങ്കയാലേ
പീയൂഷം ചെന്നു നിറഞ്ഞു വഴിഞ്ഞതു
പെയ്യുന്നു പെയ്യുവേയെന്നു ചൊല്ലാം
അംഗജൻ കോലുന്ന കോദണ്ഡം തന്നുടെ
ടങ്കാരം താനെന്നു ചൊല്ലുന്നു പോൽ
ആനനം തന്നുടെ കാന്തിയെ വാഴ്ത്തുവാ-
നാവോരില്ലാരുമേ പാരിലിപ്പോൾ
തിങ്കളെ നിർമ്മിച്ചാൻ പങ്കജം നിർമ്മിച്ചാൻ
പങ്കജസംഭവൻ പണ്ടുപണ്ടേ
എന്തിനെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു നിന്നൊരാ-
നന്ധനായ്പ്പോയിനേനിത്രനാളും
രുഗ്മിണി തന്മുഖമിങ്ങനെ നിർമ്മിപ്പാ-
നഭ്യസിച്ചാനെന്നതിന്നറിഞ്ഞു
കമ്രമായുള്ളൊരു കണ്ഠത്തെ ഞാനിന്നു
കംബുവെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുന്നില്ല
മാധവൻ തന്മുഖം ചുംബനമേശിനാൽ
പാരതെ ചൊല്ലുന്നതുണ്ടു ചെമ്മേ
ബാലികതന്നുടെ ബാഹുക്കൾ രണ്ടുമേ
മാലോകർ മാനസം ബന്ധിപ്പാനായ്
മാരന്നു നല്ലൊരു വില്ലായി നിന്നിട്ടു
പാരം വിളങ്ങുന്നതെന്നു ചൊല്ലാം
വാരുററു നിന്നൊരു ബാലികതന്നുടെ
ബാലപ്പോർ കൊങ്കകൾ കണ്ണെടുത്തു
തങ്ങളിൽ ചേരുന്ന മാറെന്നും വന്നില്ല
യെന്തെന്നു നോക്കുവാനെന്ന പോലെ
കാമ്യമായുള്ളൊരു നടുവിന്നൊരു-
സാമ്യമില്ലെന്നതു വന്നു കൂടാ
നീവാരം തന്നുടെ ശൂകമെന്നാകിലാ-
മാകാശം താനെന്നു ചൊല്ലുകിലാം
ശൈശവം പോമ്മുമ്പെ യൌവ്വനം താൻ വന്നു
പേശിത്തുടങ്ങീ[1] തന്മേനി തന്നിൽ
കാമൻ താനെന്നതു കണ്ടോരു നേരത്തു
സീമയിട്ടീടിനാനെന്ന പോലെ
മംഗലമായൊരു രോമാളി താൻ വന്നു
പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതു ഭംഗിയോടെ
കാമുകന്മാരുടെ കൺമുനയോരോന്നേ
[2]കാമമാൽ പൂണ്ടു തറയ്ക്കയാലേ
ഭിന്നമായെന്ന കണക്കേ വിളങ്ങുന്നു
രമ്യമായുള്ള നിതംബബിംബം

1. ഭംഗിയോടേ. 2. കാമിച്ചു ചെന്നു.

കാണുന്നോരെല്ലാർക്കും കൈകൊണ്ടുമെല്ലവേ
ലാളിപ്പാനായിട്ടു തോന്നുകയാൽ
ഉൾക്കമ്പം നൽകിനോരുരുക്കൾ തന്നെയോ
പൊൽക്കമ്പമെന്നല്ലോ ചൊല്ലേണ്ടുന്നു
ചെങ്കഴൽ തന്നോടു ചേർച്ച പൂണ്ടീടുന്നു
പങ്കജമെന്നതു ചേരുമിപ്പോൾ
അംഭോജലോചനൻപുററകൈകൊണ്ടു
സംഭാവിച്ചല്ലോ താൻ പണ്ടേയുള്ളു
ഇന്ദിരനേരൊത്ത സുന്ദരിയിങ്ങനെ
മന്ദിരംതന്നിലിരിക്കും കാലം
മാർലോകരന്നു വന്നുവന്നോതുന്ന
മാധവൻ തന്നുടെ കാന്തിയെല്ലാം
കേട്ടുകേട്ടൻപോടുമാനസംപോയങ്ങു
ചാട്ടം തുടങ്ങീതു നാളിൽ നാളിൽ
ആരേലും വന്നതു കാണുന്ന നേരത്തു
പാരാതെപോയ്ചെല്ലും ചാരത്തപ്പോൾ
കാർമുകിൽവർണ്ണന്റെവാർത്തയെക്കേൾക്കാമെ-
ന്നാമോദമാവോളം പൂണ്ടുപൂണ്ടു്
എങ്ങാനും പോകുന്നപാന്ഥന്മാരോടെല്ലാ
മിങ്ങുവന്നീടാമോയെന്നു ചൊല്ലും
യാദവന്മാരെന്നു തന്നെയുംകേൾക്കുമ്പോ-
[1]ളാദരം പൂണ്ടു ചിരിക്കും ചെമ്മേ
ബാലപ്പൂമേനി വളർന്നു തുടങ്ങുമ്പോൾ
നീലക്കാർവർണ്ണനിൽ പ്രേമവായ്പും
കൂടിക്കലർന്നുതുടങ്ങിത്തുടങ്ങീത-
നീലക്കാർവേണിയ്ക്കു മെല്ലെ മെല്ലെ
മുല്ലപ്പൂബാണനുമന്നതുകണ്ടിട്ടു
ചെല്ലത്തുടങ്ങിനാൻ മെല്ലെ മെല്ലെ
വില്ലുംകുലച്ചു നല്ലമ്പുംതൊടുത്തിട്ടു
മുല്ലപ്പൂവേണിതൻ മുന്നിൽച്ചെമ്മേ
നാലഞ്ചു മാസങ്ങളിങ്ങനെചെന്നപ്പോൾ
പാലഞ്ചും വാണിമാർ മൌലിമാല
കേവലയായൊരു ദേവിയെപ്പൂജിച്ചു
സേവ തുടങ്ങിനാളായവണ്ണം
'അംബികേ! നിന്നുടെ ചെമ്പൊൽപദങ്ങളെ-
ക്കുമ്പിട്ടുകൂപ്പുന്നേൻ തൺപെടായ്വാൻ
കാർവർണ്ണൻ തന്നെയെൻകാന്തനായ് നല്കുവാൻ
കാരുണ്യം പാരാതെ നൽകേണമേ'
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലിനമസ്കരിച്ചീടിനാൾ
മംഗലയാകിനദേവിതന്നെ
അങ്ങനെപോരുമമ്മംഗലതന്നിലേ
ശൃംഗാരം വന്നങ്ങു വേരുറച്ചു
കാമുകരുള്ളമിക്കാമിനിമൂലമായ്
കാമമാൽപൂണ്ടതു ചൊല്ലവല്ലേൻ
രുഗ്മിണിതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടുള്ള-
മൈക്കണ്ണിമാരെല്ലാം മാഴ്കി മാഴ്കി
ആണുങ്ങളായാവൂ നാമെല്ലാമെന്നുള്ളൊ-
രാശയെപ്പൂണ്ടാരെവണ്ണംവണ്ണം
സർവ്വേശ്യമാരായ്നിന്നുർവ്വശിമുൻപായി
ഗർവ്വിതരായുള്ളമാതരെല്ലാം
[2]രുഗ്മിണി തന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
മാനുഷിമാരായ നാരിമാരിൽ
മേന്മകലർന്നോരു കുരുങ്ങിവന്നെന്നു
നാന്മുഖനോടുവഴക്കുപൂണ്ടാർ
ലാവണ്യം തന്നുടെസാരമായ് നിന്നുള്ളൊ-
രോമനയായൊരു ബാലികതാൻ
കാണുന്നോരെല്ലാർക്കും കണ്ണിന്നുനല്ലൊരു-
പീയൂഷമായിട്ടു മേവുംകാലം
പണ്ഡിതനായൊരു നാരദനാമുനി
കുണ്ഡിനംതന്നിലെഴുന്നള്ളിനാൻ
മാമുനിവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
മന്നവൻചെന്നങ്ങു വന്ദിച്ചപ്പോൾ
വിഷ്ടരംമുൻപായ പൂജയെച്ചെയ്തിട്ടു
തുഷ്ടിയെച്ചേർത്തു വണങ്ങിച്ചൊന്നാൻ
"ചേവടികണ്ടുതൊഴേണമെന്നിങ്ങനെ
കേവലം നണ്ണിഞാൻ നിന്നുതിപ്പോൾ
എന്നുടെ കന്യകയായൊരു ബാലിക-
തന്നുടെ മംഗലം ചിന്തിപ്പാനായ്
ഭാഗ്യമായുള്ളൊരു ഭാഗ്യമിയന്നിട്ടു
യോഗ്യനായുള്ളതിവർക്കിന്നാർപോൽ"
എന്നങ്ങുചൊല്ലുമ്പോൾ കന്യകമെല്ലവേ
ചെന്നങ്ങുനിന്നാൾ താൻ വന്ദിപ്പാനായ്
തൻകഴൽകൂപ്പിന കന്യകതന്നുടെ
മംഗലമായുള്ളോരംഗംതന്നെ

1. ആമോദം. 2. മാനിനി.

കാരുണ്യപൂരമാണ്ടൊരു കൺകൊണ്ടു നോക്കീട്ടു
നാരദൻ പാരാതെ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ഭാഗ്യമിയന്ന നിൻ കന്യകതന്നുടെ
യോഗ്യനായുള്ളോനെ ചൊല്ലുന്നേൻ ഞാൻ
കാമ്യമായുള്ളൊരു മാണിക്കക്കല്ലുതാൻ
കാഞ്ചനംതന്നോടു ചേരുംപോലെ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നോടു പാരാതെ ചേരേണം
കാന്തിയെപ്പൂണുമിക്കന്യകയും"
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
നാരികൾ മൗലിയാം ബാലികതാൻ
ഭൂതലന്തന്നിൽ വരച്ചു ചമച്ചുള്ള-
രേഖകളെണ്ണിനാൾ മെല്ലെ മെല്ലെ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടതു കാണുമെന്നോർത്തിട്ടു
തോഴിയെത്തേടി നടന്നാൾ പിന്നെ
[1]മാമുനി ചൊല്ലിന തൂമൊഴി മന്നവൻ
മാനിച്ചു ചൊല്ലിനാനെല്ലാരോടും
രുഗ്മിണിതന്നുടെ സോദരനായൊരു-
രുഗ്മിതാൻ ചൊല്ലിനാനെന്നനേരം
"മാതുലൻതന്നെയും കൊന്നങ്ങുനിന്നിട്ടു
പാതകമാണ്ടൊരു പാഴനെന്നും
പാവനമായൊരു വൈദികമന്ത്രത്തെ
പാദജന്മാവിന്നു നൽകുംപോലെ
സോദരിയായൊരു രുഗ്മിണിതന്നെ ഞാ-
നാദരവോടു കൊടുക്കയില്ലേ;
നിർമ്മലനായൊരു ചൈദ്യന്നു നൽകേണം
സമ്മതിയാളുമിക്കന്യതന്നെ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നുടൻ ചേദിപൻ തൻകലെ
തങ്ങിനിന്നീടും ഗുണങ്ങളെല്ലാം
മുഗ്ദ്ധവിലോചന കേൾക്കവേ പിന്നെയും
ചിത്തവിലോഭനമായിച്ചൊന്നാൻ
"വേദ്യങ്ങളായുള്ള സൽഗുണമെല്ലാമേ
ചേദ്യനിലല്ലോ വിളങ്ങുന്നിപ്പോൾ
ബന്ധുവായുള്ളതു മാഗധൻതാനല്ലോ
ദന്തവക്ത്രാദികളുണ്ടു പിന്നെ
വീരതകൊണ്ടു മറ്റാരുമില്ലിങ്ങനെ
ശൂരതകൊണ്ടുമങ്ങവ്വണ്ണമേ
കാന്തിയെക്കാണുമ്പോൾ കാമനുമഞ്ചീടും
പൂന്തേനെവെല്ലുമത്തൂമൊഴിയും
വിത്തംകൊണ്ടോർക്കുമ്പോൾ വിത്തേശൻതാ
ഇത്തരമായവരെത്തിക്കൂടാ [നല്ലോ
വഞ്ചകനായൊരു നാരദൻചൊല്ലാലെ
വഞ്ചിതരാകൊല്ല നിങ്ങളാരും
ശാന്തന്മാരല്ലാതയാദവന്മാരോടു
ബാന്ധവമില്ല നമുക്കുപണ്ടേ"
ഇത്തരംചൊല്ലിനാൻ മുഗ്ദ്ധികതന്നുടെ
ചിത്തമച്ചേദിപൻതൻകലാവാൻ
രുഗ്മിതാനിങ്ങനെ ചൊന്നുള്ള വാർത്തകൾ
രുഗ്മിണികേട്ടങ്ങുനിന്നനേരം
ഉജ്ജ്വലിച്ചീടിനോരുല്മുകജാലങ്ങൾ
നൽച്ചെവിപ്പൂകുന്നതെന്നുതോന്നി
ഭീഷ്മകൻതന്നുടെ ചിത്തവുമന്നേര-
മൂഷ്മളമായ്വന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
മറ്റുള്ള ലോകർക്കും പറ്റിത്തുടങ്ങീതു
ചുറ്റമവൻതന്നിലുള്ളതെല്ലാം
മന്നവൻതാനും മറ്റുള്ളവരെല്ലാരും
ഖിന്നന്മാരായ്നിന്നുപോയനേരം
സോദരൻചൊല്ലാലങ്ങോരോരോ നാരിമാ-
രാദരവോടു പറഞ്ഞു നന്നായ്
ചൈദ്യനിലങ്ങവൾ മാനസം പൂകിപ്പാൻ
വൈദഗ്ദ്ധ്യംതുടങ്ങിനാർ വാക്കുകൊണ്ടേ
കീഴ്പ്പെട്ടൊഴുകുന്ന വന്നദിവെള്ളത്തെ
മേല്പെട്ടുപോക്കുവാനെന്നപോലെ
നാരിമാർചൊല്ലെല്ലാം ബാലികതാനപ്പോൾ
ചാരത്തുനിന്നങ്ങു കേട്ടനേരം
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനിൽ ചെല്ലുന്ന മാനസം
പണ്ടേതിലേറ്റവുമുണ്ടായ്വന്നു
കല്പകപ്പൂമധുവുണ്ണുന്ന വണ്ടുതാൻ
മറ്റൊരു പൂവിൽ മരുങ്ങുമോ ചൊൽ
സാധിച്ചുകൂടാത കാരിയമെന്നവർ
ബോധിച്ചുനിന്നങ്ങു പോയനേരം
മന്നിടമെങ്ങുമേ ചൊല്ലിയന്നീടുമ-
ക്കന്യകതന്നുള്ളിലൊച്ചപ്പൂരു
കാമനുംചെന്നു കതിർത്തുതുടങ്ങിനാൻ
കാമിനിതന്നോടു പിന്നെപ്പിന്നെ

1. നാരദൻ,

മുററുമിക്കണ്ണനെച്ചിന്തിക്കയെന്നിയേ
മററുള്ള ചിന്തകൾ മാറിക്കൂടി
കന്യകതന്നുള്ളിൽ കാമമാൽപൂണ്ടിട്ടു
ഖിന്നതയുണ്ടെന്നു കണ്ടനേരം
പാങ്ങാതിമാരായ മങ്കമാരെല്ലാരും
തങ്ങളിൽക്കൂടിപ്പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"ബാലികതന്നുടെ മാനസംതന്നിലെ
മാലിന്യമൂലമറിഞ്ഞായോ നീ?
നാലഞ്ചുനാളുണ്ടു പാലഞ്ചുംവാണിതൻ-
കോലംമെലിഞ്ഞുതുടങ്ങീതിപ്പോൾ
ഭൃംഗങ്ങളായുള്ളതൊന്നൊന്നേകാണുമ്പോ-
ളുന്മേഷംകാണുന്നതില്ലചെമ്മെ
വീണപൂണ്ടുള്ളൊരു ഗാനവുംമാറിതാ-
യൂണംകുറഞ്ഞുതുടങ്ങീതായി
കണ്ണാടിപോന്ന കവിൾത്തടംതന്നിലും
തിണ്ണംവിളർത്തുണ്ടു കാണാകുന്നു
നീളത്തിൽ വീർക്കുന്ന വീർപ്പുകളേല്ക്കയാൽ
മേളത്തെപ്പോക്കുന്ന ചോരിവായും
ചൂടുപൊഴിഞ്ഞുള്ളോരാതപമേല്ക്കയാൽ
വാടുന്നചെന്തളിരെന്നപോലെ
ഭൂഷണം തന്നിലും ഭാഷണം തന്നിലും
ദ്വേഷമായ്ക്കാണുന്നു നാളിൽ നാളിൽ
ചെഞ്ചമ്മേ നാം ചെന്നു നർമ്മങ്ങളോതുമ്പോൾ
പുഞ്ചിരിതൂകുന്നോളല്ലചെമ്മെ
കോണിലങ്ങേങ്ങാനും താനേപോയ്ചെന്നിട്ടു
കേണുതുടങ്ങുന്നോൾ മെല്ലെ മെല്ലെ
മാനിനി തന്നുടെ മാനസംതന്നെയി-
മ്മാരനിന്നാരേലുംതീന്നിട്ടാരോ
നാരദൻ വന്നിങ്ങു പോയതിൽപിന്നെയീ-
നാരിതൻമാനസം വേറൊന്നായി
കണ്ണടച്ചീടുകിൽതന്നിലേമെല്ലവേ
കണ്ണാ!യെന്നിങ്ങനെചൊല്ലിക്കേൾക്കാം
നീണ്ടുള്ള കൈകൊണ്ടുകൊങ്കകൾതന്മീതെ
പൂണ്ടുകൊള്ളുന്നതും കാണാമപ്പോൾ
തൂവിയർപ്പേന്തിനപൂമേനിതന്നിലെ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടതും കാണാം ചെമ്മേ
പൂഞ്ചേലതാനേയയഞ്ഞു ചമഞ്ഞതും
കാഞ്ചിമുറിഞ്ഞതും കാണാംപിന്നെ
മററുമുണ്ടിങ്ങനെ കാണുന്നതെന്നപ്പോൾ
മറെറാരുമാനിനി ചൊല്ലിനാൾ താൻ
"മാനിനിതന്നുടെ മാലിന്യവന്നൊരു-
കാരണം കണ്ടാലുമെങ്കിലിപ്പോൾ
മംഗലമല്ലോതാനിങ്ങനെവന്നതു
മങ്കമാർമൌലിയാം ബാലയ്ക്കിപ്പോൾ
ചൊല്ലേററനിന്നൊരു മല്ലുതാൻചേരുവാൻ
കല്പകദാരുവോടല്ലാവേണ്ടൂ
വീരനായുള്ളൊരുസോദരൻ ചൊല്ലാലെ
ചേദിരാട്ടുചേരുമാറാക്കൊല്ലാതെ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നുള്ള തോഴിമാരെല്ലാരും
കന്യകതന്നുടെ മുന്നിൽച്ചെന്നു
മാലിന്യ കാരണം ചോദിച്ചുനിന്നാര-
മ്മാനിനി തന്നോടു ഖിന്നമാരായ്
"മാനിനി തന്നുള്ളിൽ മാലുണ്ടെന്നിങ്ങനെ
മാലോകരെല്ലാരും ചൊല്ലുന്നിപ്പോൾ
മാരമാലെന്നതു തോഴിമാരായിട്ടു
പോരുന്ന ഞങ്ങൾക്കു തോന്നിക്കൂടി
ധന്യനായുള്ളൊരു സുന്ദരൻതന്നിലെ
നിന്നുടെ മാനസം ചെന്നതായി
ആരിലെന്നിങ്ങനെ പാരാതെ ചൊല്ലേണം
പാരിലെ നാരിമാർ നായികേ! നീ"
തോഴിമാരിങ്ങനെ ചോദിച്ച നേരത്തു
കോഴപൂണ്ടീടിന കോമള താൻ
ധീരത ഭാവിച്ചു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൾ
പാരത്തു നിന്നുള്ളോരെല്ലാരോടും
"ഈശ്വരൻതന്നെയൊഴിഞ്ഞുമന്മാനസേ
യാശ്രയിച്ചില്ല ഞാൻ മററാരെയും
രാപ്പകലുള്ളൊരു പാഴ്പനികൊണ്ടു ഞാൻ
വായ്പുകുറഞ്ഞുമെലിഞ്ഞുതിപ്പോൾ
എന്നതുകൊണ്ടല്ലീമന്മഥമാലെന്നു
നിങ്ങൾനിനയ്ക്കുന്നു തോഴിമാരേ
മാരമാൽതന്നെയും മൂടിനിന്നങ്ങനെ
മാനിനി മന്ദമായ് ചൊന്നനേരം
കൂട്ടിൽ കിടന്നൊരു ശാരികപ്പൈതൽതാൻ
പാട്ടായിച്ചൊന്നതു കേൾക്കായപ്പോൾ
'ദൈവമേ!നിൻകഴൽ കൈതൊഴുതീടുന്നേൻ
കൈവെടിഞ്ഞീടൊല്ലായെന്നെയെന്നും

ദേവകീനന്ദനൻ തന്നുടെ മെയ്യോടു
കേവലം ചേർക്കുന്നമെന്നെയും നീ
ഇങ്ങനെ കേട്ടൊരു തോഴിമാരെല്ലാരും
തങ്ങളിൽ നോക്കിച്ചിരിച്ചു ചൊന്നാർ
"കേളാതതെല്ലാമേ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിതു
മേളത്തിൽ നമ്മുടെ ശാരികതാൻ
ശാരികപ്പൈതൽക്കുമാധവൻതന്നിലെ
മാരമാല്യങ്ങളായിതെന്നേ വേണ്ടൂ"
ശാരികപ്പൈതലെക്കോപിച്ചു നോക്കിനാൾ
വാരിജലോചനാപാരമപ്പോൾ
കന്യക തന്നുടെ കോപത്തെക്കൊള്ളാതെ
പിന്നെയും നിന്നതു ചൊല്ലീതപ്പോൾ
"കാണുന്നോർ കണ്ണിന്നു പീയൂഷമായൊരു
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ മേനിതന്നെ
കൺകൊണ്ടു കണ്ടു ഞാനെന്നപോലെന്നുടെ
സങ്കടം തീർക്കുന്നു തമ്പുരാനെ!'
പങ്ങാതിമാരായ മങ്കമാരെല്ലാരും
മങ്ങാതെനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"പാഴായ്മപൂണ്ടൊരു ശാരികപ്പൈതലേ!
പാരാതെ[1] പോകേണം ദൂരത്തിപ്പോൾ
എങ്ങാനും പോകുന്ന കാർവ്വർണ്ണൻതന്നെക്കൊ-
ണ്ടിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനെന്തു[2] മൂലം?
ഇല്ലാതതിങ്ങനെ ചൊല്ലിത്തുടങ്ങിനാ-
ലുള്ളതെന്നെല്ലാർക്കും തോന്നുമല്ലോ"
കാർവ്വർണ്ണനെന്നൊരു നാമത്തെക്കേട്ടപ്പോൾ
വേറൊന്നായ്[3] കാണായി ഭാവമെല്ലാം
കാമിനിതന്നുടെ കോമളമേനിയിൽ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
"പാഴ്പനികൊണ്ടല്ലീ കോൾമയിർക്കൊള്ളുന്നു
വായ്പെഴുന്നീടുമിമ്മെയ്യിലിപ്പോൾ
ഞാങ്ങൾ തന്നോടു കോപിയ്ക്കവേണ്ടതോ
ശാരികപ്പൈതലോടെന്നപോലെ"
പുഞ്ചിരിതൂകിനാളെന്നതു കണ്ടവ-
രഞ്ചാതെ നിന്നവൾ തന്നെ നോക്കി
ചഞ്ചലലോചനതാനുമന്നേരത്തു
പുഞ്ചിരി കിഞ്ചന തൂകി നിന്നാൾ
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാർ തോഴിമാരെല്ലാരും
കന്യക തന്മുഖംതന്നെ നോക്കി
"ചൊല്ലേണ്ടതെല്ലാമേ ചൊല്ലിതായല്ലോ
നല്ലതു ചിന്തിപ്പൂവെന്നേ വേണ്ടൂ [താൻ
താഴത്തുതാൻ ചെന്നിട്ടു പീയൂഷന്തന്നോടു
ചേർച്ചതുടങ്ങുന്നതെന്നപോലെ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നോടു നിന്നുടെ ചേർച്ചയും
കാണ്മതിന്നെങ്ങൾക്കു വാഞ്ഛയുണ്ടേ"
തോഴിമാരിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
തോഷത്തെപ്പൂണ്ടൊരു കന്യകതാൻ
പെട്ടെന്നു ചെന്നു പിടിച്ചങ്ങു പുൽകിനാ-
ളിഷ്ടത്തെക്കേൾക്കുമ്പോളെന്നു ഞായം
പിന്നെയുമെല്ലാരും ധന്യയായുള്ളൊരു-
കന്യകതന്നോടു ചൊന്നാരപ്പോൾ
"നിന്നുടെ കാന്തിയെക്കേട്ടൊരു കാർവ്വർണ്ണൻ
പിന്നെയിന്നിന്നെ വെടിഞ്ഞു പോമോ?
[4]തൂമണം കേട്ടൊരു കാർവ്വണ്ടു പിന്നെയ-
പ്പൂമരമെന്നിയേ തേടുമോ താൻ?"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലിയ കന്യകതന്നുടെ
പൊങ്ങിന വേദന പോക്കിനിന്നാർ
കണ്ണനെത്തിണ്ണം തന്നുള്ളിലേ നണ്ണിയ-
കന്യകയിങ്ങനെ മേവുംകാലം
ചേദിപനാകിന വീരനു ഞാനിന്നു
ചൊവ്വോടു നൽകേണമെന്മകളെ
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിമുതിർന്നുതുടങ്ങിനാൻ
കുണ്ഡിനപാലകനായ വീരൻ
എന്നതു കേട്ടൊരു കന്യകതാനപ്പോൾ
മുന്നേതിലേററവും ഖിന്നയായി
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു
സന്താപംപൂണ്ടങ്ങു നിന്നു പിന്നെ
ആപ്തനായ് നിന്നുള്ളൊരാരണൻ തന്നോട-
ങ്ങാത്തവിഷാദയായ് ചൊന്നാളപ്പോൾ
"ചേദിപനായൊരു കാലൻതൻ കൈപുക്കു
വേദനപൂണ്ടുമറായി ഞാനോ
നീണ്ടൊരു വേഴ്ചയെ പൂണ്ടൊരു നീയിന്നു
വീണ്ടുകൊള്ളേണമേ എന്നെയിപ്പോൾ
പാരാതെ ചെല്ലേണം ദ്വാരകതന്നിലേ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നോടു ചൊല്ലു പിന്നെ

1. പോക്കേണം. 2. ഞായം. 3. വന്നിതു. 4. പൂമണം.

നിന്നുടെ കാന്തയാമെന്നെയിമ്മന്നിലെ
മന്നവർ തീണ്ടൊല്ലായെന്നിങ്ങനെ
മററുള്ളതെല്ലാമേ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചു
മുററുമിന്നീതാനേ ചെൽകേവേണ്ടൂ
ഞാനന്നു കണ്ടുകണ്ടെന്നുടെവേദന
നിന്നുള്ളംതന്നിലറിഞ്ഞാനിതല്ലോ
പാരാതെപോകെങ്കി"ലെന്നതുകേട്ടുള്ളൊ-
രാരണൻപോയങ്ങുവേഗത്താലേ
ദ്വാരകതന്നിലെ പാരാതെചെന്നിട്ടു
വാരിജലോചനൻ തന്നെക്കണ്ടാൻ
കാരണനായൊരു വാരിജലോചന-
നാരണൻ വന്നതു കണ്ടനേരം
തുഷ്ടനായ്നിന്നങ്ങു പെട്ടെന്നുചെന്നുതാൻ
വിഷ്ടരംനൽകിയിരുത്തിപ്പിന്നെ
പോരുവാനെന്തിങ്ങു കാരണമെന്നപ്പോൾ
പാരാതെചൊല്ലിനാനാരണനും
"രുഗ്മിണിതന്നെ ഞാൻ ദുഃഖമാംവാരിയിൽ
മഗ്നയായ്നിന്നതു കണ്ടുപോന്നു
സ്നിഗ്ദ്ധനായുള്ള നീ പാരാതെചെന്നുനി-
ന്നുദ്ധരിക്കേണമേയെന്നുചൊൽവാൻ
ചൈദ്യനായുള്ളൊരു വാരിദംവന്നിട്ടു
ദൌർദ്ദന്യമാകയാലെന്നപോലെ
നിർഗ്ഗുണനായിട്ടു നില്ക്കുന്നനിന്നുടെ
സൽഗുണമായുള്ള ഹംസമല്ലാ
മാനിനിതന്നുടെ മാനസമായൊരു-
മാനസംതന്നിലേ ചെന്നുപുക്കു
നിർമ്മലനായൊരു നിന്നുടെ മേനിയും
തന്മനംതന്നിലെ ചെന്നുവായി
പങ്കമില്ലാതൊരു കണ്ണാടിതങ്കലേ
തിങ്കൾതാൻചെന്നങ്ങു പൂകുംപോലെ
വീരനായുള്ളൊരു മാരനുമന്നേരം
പോരതുടങ്ങിനാൻപാരമപ്പോൾ
വൻപുപൊഴിഞ്ഞുള്ളോരമ്പുകൾകൊണ്ടവൻ
വൻപുകലർന്നിന്നെയ്കയാലേ
ബാലികതന്നുടെ മാനസമിന്നിപ്പോൾ
[1] ചാലകമായിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
വൈദർഭിതന്നുടെ വൈരസ്യംചൊല്ലുവാൻ
വൈദഗ്ദ്ധ്യമില്ലായിന്നായിന്നിപ്പോൾ
എങ്കിലുമിങ്ങനെ നിൻചെവിപൂകിപ്പാൻ
പങ്കജലോചന ചൊല്ലുന്നേൻഞാൻ
കോമളമായൊരു മേനിയിലെയ്യുമ-
ക്കോദണ്ഡംകൊണ്ടുടൻ തല്ലിയുംതാൻ
ഓമനയായൊരു പൈതലെന്നേതുമേ-
യോർക്കുന്നോനല്ലയിമ്മാരനിപ്പോൾ
മാലിന്നുഭാജനമായൊരുബാലയ്ക്കു
കോലവും ശീലവും വേറൊന്നായി
'വൻപനിപൂണ്ടൊരുശീതംകൊണ്ടെന്മെയ്യിൽ
കമ്പത്തെക്കണ്ടാലു'മെന്നുചൊല്ലും
'പാരമായുള്ളൊരു ചൂടുണ്ടുപൊങ്ങുന്നു
വാരിയിലാക്കുവി'നെന്നുംപിന്നെ
പക്ഷ്മങ്ങൾക്കിങ്ങിന്നു ബാഷ്പങ്ങളായുള്ള-
മുത്തുകൾ ഭൂഷണമായിവന്നു
നിന്മൂലമുണ്ടായ മന്മഥമാൽകൊണ്ടു
തന്മനം വെന്തങ്ങു നീറുകയാൽ
പങ്കജം കോകിലം തിങ്കളെന്നേതുമേ
തൻചെവികേൾക്കവേ മിണ്ടരുതേ
പൂന്തെന്നലേററീടിൽതാന്തയായ്നിന്നീടും
ഭ്രാന്തെന്നേചൊല്ലാവൂപിന്നേതെല്ലാം
വണ്ടന്മാർ പാടുന്ന പാട്ടിനെക്കേൾക്കുമ്പോ-
ളിണ്ടലെപ്പൂണ്ടിങ്ങുമണ്ടിപ്പിന്നെ
'അന്തകൻ പോത്തിന്റെ നന്മണിക്കൂററിതാ
ചന്തത്തിൽ കേൾക്കായി'തെന്നുചൊല്ലും
ആഴമാണ്ടീടുന്നോരാതങ്കം പൂണ്ടുള്ള
തോഴിമാരെല്ലാരും കോഴയായി
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു
സന്തതം വെന്തുവെന്തായിക്കൂടി
പാണികൾ കൊണ്ടുതന്മാറിടം തന്നെയും
പാരംമുറുക്കിപ്പിടിച്ചുകൊള്ളും
'പ്രാണങ്ങളോടു കലർന്നോരുനീയിന്നു
പ്രാണങ്ങൾ പോകുമ്പോൾ പോകൊല്ലാതെ'
എന്നങ്ങുചൊല്ലിത്തന്നുള്ളിലിരുന്നൊരു
നിന്നെച്ചെറുക്കുന്നോളെന്നപോലെ
ഭദ്രയായുള്ളൊരു മാനിനിപിന്നെത്താൻ
നിദ്രയും പൂണ്ടുകിടക്കുമപ്പോൾ

1. ചാപലം,

തല്പത്തിലെങ്ങുമേ തപ്പിത്തുടങ്ങുന്നോ-
ളുല്പന്നജാഗരയായിപ്പിന്നെ
ഗോവിന്ദ മാധവ കേശവയെന്നെല്ലാം
മേവുന്ന നാമങ്ങളോരോന്നോതാൻ
മാനിനിക്കിന്നിന്നു മന്മഥൻ തന്നുടെ-
യാവേശമന്ത്രമായ് വന്നുകൂടി
ചിത്രത്തിലുണ്ടല്ലോ വാരിജമെന്നിട്ടു
ഭിത്തിമേൽ നോക്കുന്നോളല്ലയിപ്പോൾ
കേകികൾ പീലിയെ ചിന്തിക്കുമെന്നിട്ടു-
കാർകുന്തൽ ചിന്തുന്നോളല്ല ചെമ്മേ
'വാരിജം തന്നിലകൊണ്ടന്നു തോഴി! നീ
പാരാതെ വീയണ'[1] മെന്നു ചൊല്ലും
[2] പാരിച്ചുകൊണ്ടവൾ വീതുതുടങ്ങുമ്പോൾ
'മാപാപിവീയാതെ'യെന്നു ചൊല്ലും
കുങ്കുമച്ചാറെല്ലാം നീറായിപ്പോകുന്നു
കൊങ്കകൾ തങ്കലേ ചെല്ലുന്നേരം
പങ്കജകോരകം ചങ്ങാതിയായുള്ള
കൊങ്കകൾ രണ്ടിനും പാണ്ടുപണ്ടേ
എന്നതുമിന്നിന്നു ചേരാതെയാകുന്നു
പങ്കജമൊട്ടിൽ തണുപ്പുണ്ടല്ലോ
മേനിയിലുള്ളൊരു നീലക്കളങ്കം കൊ-
ണ്ടാനനതുല്യത വന്നുകൂടാ
എന്നല്ലാതിങ്കളെച്ചൊല്ലുന്നിതെല്ലാരു-
മെന്നതുമിങ്ങിന്നു പൊയ്യാകുന്നു
[3] കജ്ജളമായൊരു കണ്ണുനീർതന്നിലെ
മജ്ജനം ചെയ്തുകിടക്കയാലേ
മാനിനിതന്നുടെ ലോചനം തന്നോടു
നേരൊത്തുനിന്നൊരു വാരിജങ്ങൾ
മാൺപുറ്റുനിന്നൊരു രാവെല്ലാം തങ്ങളെ
കൂമ്പാതെ കൊള്ളുവാൻ വല്ലമാകിൽ
പുഞ്ചിരിതൂകുമ്പോൾ വെണ്ണിലാവെന്നും തൻ-
നെഞ്ചകം തന്നിലേ തേറുകയാൽ
പുഞ്ചിരിതൂകുന്നോളല്ലതാൻ ചെമ്മേ
കൊഞ്ചലും കിഞ്ചിൽ കുറഞ്ഞുതായി
കൊഞ്ചൽതുടങ്ങുമ്പോൾ കോകിലം തന്നിലെ
പഞ്ചമരാഗമെന്നോർത്തുകൊള്ളും
ചന്തമായ് നിന്നങ്ങു കണ്ണാടി നോക്കുമ്പോൾ
കുന്തളമാണ്ടൊരു നന്മുഖത്തെ
വണ്ടിണ്ടചേർന്നുള്ളോരംബുജമെന്നോർത്തി-
ട്ടിണ്ടൽപൊഴിക്കുന്നോളുള്ളിലെങ്ങും
കണ്ണുനീർ തന്നാലെ നിർമ്മിച്ചു കൂട്ടുന്നോൾ
തിണ്ണംവളർന്നുള്ള തോടുമാറും
ധൂളിയാകുന്നോൾ തന്നാനനം തങ്കലെ
നീളത്തിൽ വന്നൊരു വാടംകൊണ്ടേ
ആതപം താനെന്നും വെണ്ണിലാവെന്നും താൻ
ഭേദത്തെക്കാണുന്നോളല്ലയിപ്പോൾ
തിണ്ണമെഴുന്നുള്ളോരാതപമേറ്റീടും
വെണ്ണിലാവെന്നുതന്നുള്ളിൽ നണ്ണി
തീക്കനൽ വാരിത്തൻമേനിയിൽ തേക്കുന്നോൾ
വായ്ക്കുന്ന മാലേയമെന്നു നണ്ണി
പാമ്പുകൾ കാണുമ്പോൾ മാലയെന്നോർത്തിട്ടു
പൂൺപായിച്ചേർക്കും തൻമേനിതന്നിൽ
മംഗലതന്നുടെ വേലകളെല്ലാമി-
ന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിനാൽ ചൊല്ലിക്കൂടാ
മല്ലവിലോചനാ ചൊല്ലെല്ലാം കേട്ടിട്ടു
നല്ലതു ചെയ്കനീയെന്നേ വേണ്ടൂ
രുഗ്മിണിതന്നുടെ ചൊല്ലിനെക്കേൾക്കനീ
പത്മവിലോചനാ! പാരാതെതാൻ
'നീയായിനിന്നൊരു പീയൂഷം തന്നിലെ
പോയങ്ങുമുങ്ങുമെൻ മാനസത്തെ
ആയാസമായൊരു തീയിലേ പായിച്ചു
പേയായിപ്പോകുമാറാക്കൊല്ലാതെ
എന്നേക്കാൾ വേണുന്നോരുണ്ടായി വന്നതാ-
യെന്നേ നിനക്കേതും വേണ്ടതില്ലേ
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിക്കൊണ്ടെന്നുടെ ജീവിത-
മെന്നെ വെടിഞ്ഞങ്ങുപോകും മുൻപേ
കാലത്തു വന്നു നീ പാലിച്ചുകൊള്ളേണ-
മാലംബം നീയൊഴിഞ്ഞാരുമില്ലേ'
ധൃഷ്ടയായ് നിന്നൊരു പാഴിതാനിന്നിവ-
ളൊട്ടേറമെന്നോടു ചൊന്നതെല്ലാം
എന്നുള്ള തേറ്റമേ ചിന്തിക്കയൊല്ലാതെ-
യെന്നുടെ ജീവിതമായ നീ താൻ
മന്മഥമാൽകൊണ്ടു ചൊന്നുള്ള വാക്കിൽ നീ
സമ്മതിയാതെ കൊള്ളുവേണ്ടൂ

1. വീയെന്നെ, 2. മാനിച്ചു. 3. മഞ്ജുള.

പാലിൽക്കലർന്നോരു നീരിനെവേറിട്ടു
പാൽകുടിച്ചീടിനോരന്നംപോലെ
ഓർക്കിൽഞാൻ ചൊന്നതുയോഗ്യമായുന്നീടും
പോക്കറ്റാൽ വൻപുലി പുല്ലുമേയും”
നാരിമാർ മൌലിതൻദൂതനായ്നിന്നുള്ളോ-
രാരണനിങ്ങനെ ചൊന്നനേരം
ഇന്ദിരനേരൊത്ത സുന്ദരിതന്നുടെ
സന്ദേശമായുള്ള നന്മൊഴികൾ
നിർമ്മലനായുള്ളോരംബുജലോചനൻ
തന്മനംതന്നിലേചെന്നുപുക്കു
സ്ഫാടികഭൂതലം തന്നിലേപായുന്ന-
പാതംഗപാദങ്ങളെന്നപോലെ
കന്യകതന്നുടെ ഖിന്നതയെല്ലാമെ
തന്നിലേചിന്തിച്ചുനിന്നുപിന്നെ
ആരണൻതന്നോടങ്ങാദരംപൂണ്ടിട്ടു
പാരാതെചൊന്നാനന്നാരായണൻ
“എന്നുടെ മാനസം തന്നെയുമിങ്ങനെ
ഖിന്നമായ്പ്പോരുന്നതെന്നു നണ്ണി
ദോഷവാനായുള്ള സോദരൻ തന്നുള്ളിൽ
ദ്വേഷമുണ്ടെന്നതുകണ്ടുചെമ്മെ
എങ്കിലുമിന്നു ഞാൻ വൻകനിവാണ്ടുള്ള-
പങ്കജലോചനതന്നെനേരെ
കൊണ്ടിങ്ങുപോരുന്നതുണ്ടെന്നു നിർണ്ണയം
കണ്ടങ്ങു നിന്നാലും കാമുകന്മാർ”
പാരാതെ പോകനാമെന്നങ്ങുചൊല്ലി നി-
ന്നാരണൻതന്നെയും തേരിലാക്കി
വേഗത്തിൽ പോയങ്ങുവേലപ്പൂൺകാന്തനും
വേലപ്പെടാതെയും ചെന്നുകൂടി
മേളമാണ്ടീടുന്ന ചേദിവനണ്ടുപോൽ
വേളിയെന്നിങ്ങനെ കേട്ടുകേട്ട്
തന്നുടെതന്നുടെ സേനയുമായിട്ടു
മന്നവരെല്ലാരും വന്നാരപ്പോൾ
ചേദിപൻ താനും തൻചേർച്ചപൂണ്ടുള്ളോരും
[1]ചെവ്വോടെ വന്നാരമ്മന്ദിരത്തിൽ
ഭേരികൾ തന്നുടെ നാദംകൊണ്ടങ്ങുമേ
ധൂളിച്ചുനിന്നുടനാശയെല്ലാം
ചേദിപൻവന്നങ്ങു[2] നിന്നതു കണ്ടപ്പോ-
ളാദരംപൂണ്ടോരു മന്നവൻ താൻ
മംഗലദീപവുംകൊണ്ടങ്ങുചെന്നിട്ടു
സംഗമിച്ചീടിനാൻ ഭംഗിയോടെ
മന്ദമായ്‌വന്നിങ്ങുസുന്ദരമായൊരു-
മന്ദിരംതന്നിലങ്ങാക്കിപ്പിന്നെ
വന്നുള്ളമന്നരെമാനിപ്പാനായിട്ടു
പിന്നെയും പോന്നിങ്ങുവന്നുനിന്നാൻ
മാധവദ്വേഷികളായിവിളങ്ങുന്ന-
മാഗധമുമ്പായമന്നോരെല്ലാം
‘മാധവൻവന്നു പിണങ്ങുന്നതാകിലോ
രോധിക്കവേണം നാ’മെന്നുചൊല്ലി
ഘോരമായുള്ളോരു സേനയുമായിട്ടു
പൂരിലകം പുക്കാർ ഭൂഷിതരായ്
എന്നതുകേട്ടൊരുരോഹിണീനന്ദനൻ
തന്നുടെ സേനയുമായിച്ചെമ്മെ
ഓടിവന്നീടിനാൻ മാധവൻ ചാരത്തു
കൂടിപ്പിറന്നുള്ളോരെന്ന ഞായം
മന്നിടംതന്നിലേമാലോകരെല്ലാരു-
മൊന്നിച്ചുനന്നായിവന്നാരപ്പോൾ
കണ്മുനകൊണ്ടോരോകാമുകരുള്ളത്തിൽ
കമ്പത്തെമേന്മേലെ നൽകിനൽകി
വന്നുവന്നീടിനസുന്ദരിമാരുമ-
മ്മന്ദിരം പൂകിനാർ മന്ദമന്ദം
വാജികൾ തന്നുടെ [3]ഹേഷകൾകൊണ്ടുമ-
മ്മാലോകർ കോലുന്ന ഘോഷംകൊണ്ടും
ആനകൾ തന്നുടെ നാദങ്ങൾകൊണ്ടുമ-
ങ്ങാശകൾപൂരിച്ചുകൂടീതെങ്ങും
കാരണരായുള്ളോരാരണരെല്ലാരും
പാരാതെവന്നുനിന്നൊന്നനേരം
കന്യകതന്നുടെ മംഗലമായുള്ള-
കർമ്മങ്ങളെല്ലാമങ്ങാരംഭിച്ചാർ
ചേദിപൻതന്നുടെ മംഗലകർമ്മവും
വേദിയർചെന്നു നിന്നാവ്വണ്ണമേ
ദാനങ്ങൾകൊണ്ടുള്ളോരാരണരെല്ലാരു-
മാശിയും ചൊന്നങ്ങു നിന്നനേരം
കന്യകതന്നുടെ മണ്ഡനം ചെയ്‌വാനായ്

1. ചെമ്മേ. 2. വന്നതുകേട്ടോരുനേരത്തു– വന്നതുകണ്ടങ്ങുനിന്നപ്പോൾ. 3. ഹേഷിതം.

ചാരിനിമാരെല്ലാം വന്നുനിന്നാർ
നീട്ടാറുനിന്നുള്ള ചേടിമാരെല്ലാരു-
മോടിത്തുടങ്ങിനാരങ്ങുമിങ്ങും
ഖണ്ഡിതയായൊരു മാനിനിതന്നിലെ
നണ്ണിത്തുടങ്ങിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
'പോരാതെ വന്നുണ്ടു ഞാനെന്നു ചൊന്നുള്ളോ-
രാരണൻ വന്നതില്ലെന്നുമിപ്പോൾ
കാരണമെന്തുപോലാരണനെന്നുടെ
മാരണമായിട്ടു വന്നില്ലല്ലീ
ആശ്രയമില്ലാതെ പോരുന്നോരെന്നെയി-
ന്നീശ്വരൻകൈവെടിഞ്ഞീടുന്നോനോ
കാരുണ്യംപൂണ്ടൊരു[1]ഗൗരിക്കുമെന്നോടു
കാരുണ്യമില്ലാതെയാകുന്നുതോ
ഭാഗ്യമില്ലാതൊരു ഞാനിനിയാർക്കുമേ
യോഗ്യയായ് വന്നിങ്ങു പോരവേണം
കുററമില്ലാതൊരുമറെറാരു ജന്മത്തിൽ
തെററന്നു കണ്ണനെ സേവിക്കൊൾവൂ'
ഇങ്ങനെ നണ്ണുമ്പോൾ ചേദിപൻതന്നുടെ
മംഗലഘോഷങ്ങൾ കർണ്ണങ്ങളിൽ
ചെന്നുചെന്നന്നേരം ദുഃഖമായുള്ളിലേ
നിന്നൊരുതീയ്ക്കൊരു കാററായ്‌വന്നു
തള്ളിയെഴുന്നൊരു കണ്ണുനീർതന്നെയു-
മുള്ളിലെബന്ധിച്ചുനിന്നനേരം
ആരണൻതന്നെയുംവന്നതു കാണായി
ദൂരത്തുനിന്നങ്ങു ചാരത്തപ്പോൾ
നാരികൾമൗലിയാം ബാലയെക്കണ്ടപ്പോ-
ളാരണൻതന്മുഖം മെല്ലെമെല്ലെ
തേമ്പാതെനിന്നുള്ള തിങ്കളെക്കണ്ടുള്ളോ-
രാമ്പലെപ്പോലെ ചമഞ്ഞുകൂടി
രുഗ്മിണിതന്നുടെ ലോചനമാലകൾ
വിപ്രവരൻകൽ പതിച്ചുതപ്പോൾ
കൂമ്പിമയങ്ങിനവാരിജംതങ്കൽനി-
ന്നാമ്പലിൽ ചാടുന്ന വണ്ടുപോലെ
ദീനതപൂണ്ടൊരു മാനിനിതന്നുടെ
മാനസന്താപമുഴന്നുനിന്നു
കല്യമായുള്ളൊരു കാററിനെയേററൊരു-
മുല്ലതൻപല്ലവമെന്നപോലെ
എണ്ണമില്ലാതൊരു കൗതുകംപൂണ്ടിട്ടു
[2]തിണ്ണംവിരിഞ്ഞുള്ള കണ്ണങ്ങളും
ഭൂതലംതന്നിൽനിന്നാതങ്കംപൂണ്ടുള്ള-
പൂമേനിതാനേയെഴുത്തുടങ്ങി
ദൃഷ്ടികൾചെന്നവൻ നാവിൻതലയ്ക്കലേ
പെട്ടെന്നുചെന്നുതറച്ചുനിന്നു
എന്തിവൻചൊല്ലുന്നതെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു
വെന്തുവെന്തങ്ങവൾ നിന്നനേരം
തന്മുഖമായുള്ളൊരംബുജംതന്നുള്ളിൽ
നന്മൊഴിയായൊരു തേനെഴുന്നു.-
“ചിന്തപൂണ്ടീടുന്നസന്താപം വേറിട്ടു
സന്തോഷം പൂണ്ടാലുമായവണ്ണം
ഏറെപ്പറഞ്ഞിട്ടുകാലംകഴിക്കേണ്ട
തേറുകവേണ്ടു ഞാൻ ചൊന്നതെല്ലാം
കാലത്തുവന്നുനിൻപാണിതലംതന്നെ
ചാലപ്പിടിക്കുമമ്മാധവൻതാൻ”
ആരണൻതന്നുടെതുമൊഴിയിങ്ങനെ
നാരികൾമൗലിതാൻകേട്ടനേരം
ഉള്ളിൽനിറഞ്ഞൊരുസന്തോഷംതന്നിലെ
കൊള്ളാഞ്ഞുനിന്നുവഴിഞ്ഞുപിന്നെ
പുഞ്ചിരിയായിട്ടും കണ്ണുനീരായിട്ടും
ചെഞ്ചെമ്മേതൂകിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ആനന്ദമായൊരു വാരിയിൽമുങ്ങിന-
ന്നാരണൻതന്നോടു ചൊന്നാൾപിന്നെ
“പട്ടാങ്ങുതന്നെ നീ ചൊന്നതെന്നാകിലും
പട്ടാങ്ങെനിക്കിങ്ങനെ തോന്നീലിപ്പോൾ
ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു ഭാഗ്യത്തിൻഭാജന-
മെങ്ങനെ ഞാനാവൂതെന്നു നണ്ണി
ഇന്നുകഴിഞ്ഞെങ്ങൾ നിർണ്ണയിച്ചീടുന്നു
നിന്നുടെചൊല്ലെല്ലാ”മെന്നുചൊല്ലി
മാധവൻതന്നുടെ മേനിയും നണ്ണിനി-
ന്നാതങ്കംപോക്കിനാൾ മെല്ലെ മെല്ലെ

മാധവൻതാനപ്പോൾ യാദവന്മാരുമായ്
മന്ദിരന്തന്നിലെ ചെന്നുപുക്കാൻ
താരകജാലങ്ങളോടുകലന്നൊരു-
വാർതിങ്കളാകാശം പൂകുമ്പോലെ

1. ശൗരി 2. കണ്ണങ്ങൾതിണ്ണംവിരിഞ്ഞിതപ്പോൾ.

വാരിജലോചനൻ വന്നതുകേട്ടൊരു-
നാരിമാരെല്ലാരുമോടിയോടി
ചെന്നുതുടങ്ങിനാർ ചെന്താരിൽമാതുതൻ-
പുണ്യമിയന്നൊരു മേനികാണ്മാൻ
കുണ്ഡിനവാസികളായുള്ളോരെല്ലാരും
ചെന്നുതുടങ്ങിനാരവ്വണ്ണമേ
വന്നുവന്നീടുന്ന മന്നവർകണ്ണുമ-
ക്കണ്ണനെത്തന്നിലേ ചെന്നുതപ്പോൾ
പ്രാസാദംതന്നിലെ വാതായനങ്ങളും
വാതിലുമെല്ലാം തുറക്കയാലേ
മണ്ഡനംകൊണ്ടങ്ങു മണ്ഡിതമായൊരു-
കുണ്ഡിനമായൊരു മന്ദിരവും
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ കാന്തിയെക്കാണ്മാനായ്
കൺമിഴിക്കുന്നതോയെന്നുതോന്നും
കാർവ്വർണ്ണൻവന്നതുകേട്ടൊരു ചേദിപ-
ന്നാനനംവാടിത്തുടങ്ങിതപ്പോൾ
ബന്ധുക്കളായുള്ള മന്നവന്മാരുമായ്
മന്ത്രംതുടങ്ങിനാൻ വെന്തുവെന്തു്

കുണ്ഡിനംതന്നിലേ [1] മന്ദിരേമേവുന്ന
സുന്ദരിമാരെല്ലാമെന്നനേരം
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതൻ കാന്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
കാമിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു കാന്തിക്കുനേരായൊ-
രംഗനയാരെന്നു ചൊല്ലുതോഴീ!
പത്മദളായതലോചനയായൊരു-
രുക്മിണിതാനൊഴിഞ്ഞാരുമില്ലേ
കാർമുകിൽപോലെയിമ്മേനിതാൻ കാണു
തുമിന്നൽപോലെയിന്നാരിയുള്ളു [മ്പോൾ
എന്നതുകാണുമ്പോൾ പങ്കജയോനിക്കു
മുന്നമേ ചിന്തയുണ്ടെന്നുതോന്നും
ആതങ്കംകൈവിട്ടു രോഹിണീതന്നോടു
വാർതിങ്കൾതാൻ ചെന്നുചേരുംപോലെ
കാർവർണ്ണൻതാനുമിമ്മാനിനിതന്നോടു
പാരാതെചേർന്നു കാണ്മനോ ഞാൻ"
തിങ്ങിവിളങ്ങിന സുന്ദരിമാരെല്ലാം
തങ്ങളിലിങ്ങനെ ചൊല്ലുന്നേരം
ഗൌരിതൻപാദങ്ങൾ കൂപ്പുവാനായങ്ങു
ഗൌരവംപൂണ്ടു നൽ കന്യകതാൻ
പോകത്തുടങ്ങിനാൾ പോർകൊങ്കചീർക്കയാ-
ലാകുലയായ്നിന്നു മെല്ലെ മെല്ലെ
മംഗലദീപങ്ങൾ കണ്ണാടിപൂണ്ടുള്ള-
മന്നവകന്യകമാരുമായി

എന്നതുകണ്ടുള്ള തോഴിമാർവന്നുവ-
ന്നെണ്ണമില്ലാതോളമായിക്കൂടി
ആഗതരായുള്ളോരാരണരെല്ലാരു-
മാശിയുംചൊല്ലിനടന്നാർപിൻപേ
വീരന്മാരായുള്ള സേവകരെല്ലാരും
നാരികൾ ചൂഴവും ചെന്നുപുക്കാർ
ഗായകന്മാരും നൽ വീണയുമാസ്ഥന്നു
ഗാനംതുടങ്ങിനാർ മാനിച്ചപ്പോൾ
അത്തൽകളഞ്ഞുള്ള നർത്തകന്മാരെല്ലാം
നൃത്തംതുടങ്ങിനാർ മെല്ലെ മെല്ലെ
കാഹളമൂതിനാർ ഭേരിയുമെല്ലാമ-
ങ്ങാഹനിച്ചീടിനാരായവണ്ണം
ങ്ങനെപോയുള്ളോരംഗനതാനപ്പോ-
ളംബികാമന്ദിരം തന്നിൽപുക്കാൾ
ആരണനാരിമാർ ചൊന്നതുകേട്ടുകേ-
ട്ടംബികതന്നെയും കൂപ്പിനിന്നാൾ
ഉത്തമയായൊരു കേതിപൊഴിഞ്ഞവൾ
ചിത്ത[2]മലിഞ്ഞുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
ചന്ദ്രികയേററങ്ങുനിന്നുവിളങ്ങിന-
ചന്ദ്രശിലാമണിയെന്നപോലെ
കണ്ണുനീരായിട്ടു തന്മുന്നിൽനിന്നൊക്ക
തിണ്ണമെഴുന്നതു കാണായപ്പോൾ
താവുന്നരോമങ്ങൾ നിന്നുവിളങ്ങീതു
ദേവിയെക്കൂപ്പുവാനെന്നപോലെ
കാണുന്നലോകർക്കാനന്ദബാഷ്പങ്ങൾ
വീണുതുടങ്ങീതു കാണുന്തോറും
ദേവിയമ്മേവിന പൂമാലതന്നിലേ
താവുന്നോരാനന്ദത്തേനതെല്ലാം
ഉണ്ടുണ്ടുനിന്നവൾ മാനസമായൊരു-
വണ്ടുതാൻ പോന്നിങ്ങു വ[illegible]ിന്നെ

1. മണ്ഡിതരായുള്ള. 2. അഴിഞ്ഞു.

ആരണനാരിമാരായുള്ള വൃദ്ധകളി-
ലാദരവേറ്റ നടന്നിതെങ്ങും
ദാനങ്ങൾകൊണ്ടവർ മാനസംതന്നിലെ-
ങ്ങാനന്ദംനൽകിനാൾ മാനിനിതാൻ
ആരണനാരിമാരാശിയന്നേരം
'വീരനായുള്ളൊരു കാന്തനുമായ്
[1]സന്താപംവേറിട്ട സന്തതിയുണ്ടായി
സന്തതംവാഴ്കനീ'യെന്നുചൊന്നാർ

പത്നിമാർചൊന്നുള്ളോരാശിയുംപൂണ്ടിട്ടു
മന്ദയായ്നിന്നുള്ള കന്യകതാൻ
ദേവിതന്മന്ദിരം തന്നിൽനിന്നന്നേരം
പോവതിന്നായിത്തുടങ്ങുന്നപ്പോൾ
ചേദിപൻതാനങ്ങു മൌനവുംചെയ്തുനൽ-
ചേലയുംപൂണ്ടു ചമഞ്ഞുനന്നായ്
കന്യകവന്നൊരു [2]നൽവഴിതന്നെയേ
പിന്നെയും പിന്നെയും നോക്കിനിന്നാൻ
ധന്യയായുള്ളൊരു കന്യകയന്നേരം
തന്നുടെതോഴിമാരോടുംകൂടി
ചങ്ങാതിയായൊരു ബാലികതൻകയ്യിൽ
ചന്തത്തിൽച്ചേർത്തുതൻ കയ്യുമപ്പോൾ
മന്നവന്മാരുടെ മുന്നിലങ്ങാമ്മാറു
വന്നുതുടങ്ങിനാൾ ഭംഗിയോടെ
മാലോകർക്കുള്ളൊരു കണ്ണുകളെല്ലാമേ
മാനിനിമെയ്യിൽ തറച്ചതപ്പോൾ
മാൺപുറവന്നൊരു മാലതിതൻകലെ
തേമ്പാതെവണ്ടുകൾ ചാടുമ്പോലെ
എണ്ണമററീടുന്ന കണ്ണുകൾ മേന്മേലേ
തിണ്ണംതന്മേനിയിൽ ചാഞ്ഞനേരം
പാരിൽവിളങ്ങുന്ന നാരിമാർമൌലിക്കു
ഭാരംപെഴിഞ്ഞുനിന്നെന്നപോലെ
മന്ദമായുള്ളൊരുയാനവുമായിട്ടു
ചെന്നുതുടങ്ങിനാൾചൊവ്വിനോടെ
'കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ കാമിനിയായഞാൻ
കാൽനടപൂണ്ടുനടക്കവേണോ'
എന്നങ്ങെണ്ണിനിന്നെന്നകണക്കെയെ-
ന്നിന്നുള്ള മന്നവർ മാനസത്തിൽ
ചെന്നുകരേറിവിളങ്ങിനിന്നീടിനാ-
ളിന്ദുതാൻപൊയ്കയിലെന്നപോലെ
തൂമകലർന്നൊരു കാമിനിതന്നുടെ
പൂമേനികണ്ടൊരു കാമുകന്മാർ
കാമശരങ്ങൾനെഞ്ഞുളിലേല്ക്കയാൽ
പ്രേമമിയന്നുമയങ്ങിനിന്നാർ
കണ്ണിണകൊണ്ടവൾ കാന്തിയെത്തന്നെയും
പിന്നെയുംപിന്നെയുമുള്ളിലാക്കി
പാർക്കുന്നതോറുമങ്ങാക്കമിയന്നുള്ള
ലേഖ്യങ്ങൾ പോലെചമഞ്ഞുകൂടി

വീടികവാങ്ങുവാനോങ്ങുന്നമന്നവൻ
വീടികതൻകയ്യിൽ വാങ്ങുന്നേരം
കേടററനാരിതന്നാനനം കാൺകയാൽ
കേവലമങ്ങനെ നിന്നുപോയാൻ
ചേലകൾ പൂണ്ടതു ചെവ്വില്ലയാഞ്ഞിട്ടു
ചാലെത്തുനിഞ്ഞതു പൂണ്ടുനന്നായ്
ചേല ഞെറിഞ്ഞു തുടങ്ങിനനേരത്തു
ബാലികവന്നതു കാൺകയാലേ
കൈക്കൊണ്ടുനിന്നൊരു ചേലയുമായിട്ടു
മൈക്കണ്ണിതന്നെയും നോക്കി നോക്കി
നിന്നുവിളങ്ങിനാനന്യനായുള്ളൊരു-
മന്നവൻ പണ്ടു പിറന്നപോലെ
വീണയുംവായിച്ചുനിന്നൊരു മന്നവൻ
മാനിനിവന്നതു കണ്ടനേരം
വീണങ്ങുപോയൊരു വീണയെക്കാണാതെ
പാണികൊണ്ടോങ്ങിനാനങ്ങുമിങ്ങും
അമ്മാനയാടുന്ന മന്നവനന്നേരം
പെൺമൌലിവന്നതു കാൺകയാലേ
നർത്തകൻതന്നുടെയമ്മാനയായുന്ന
ഹസ്തങ്ങൾതങ്ങളേ കോലുകയാൽ
പാടുവാനായിട്ടു വാപിളർന്നീടിനാൻ
കേടററുനിന്നൊരു മന്നവൻതാൻ
നീടുററുവന്നൊരു നാരിയെക്കാൺകയാൽ
നീളത്തിൽ പാടുമാറായിവന്നു
ആനമേലേറുവാൻ കാൽകളാലൊന്നെടു-
ത്താനതൻമേനിയിലായനേരം
മാനിനിതന്നുടെയാനനം കണ്ടിട്ടു

1, സന്തതിയുണ്ടായിച്ചിന്തയുംവേർപെട്ടു. 2, നേർ.

മാഴ്കിനിന്നീടിനാനവ്വണ്ണമേ
മന്ത്രിപ്പാനായങ്ങു മറ്റൊരു മന്നവൻ
മന്ത്രിച്ചുനിന്നു തുടങ്ങുന്നേരം
ബന്ധുരഗാത്രിതൻ ചന്തത്തെക്കാൺകയാ-
ലന്ധനായങ്ങനെ നിന്നുപോയാൻ
വാജിമേലേറിന മന്നവൻതന്നോടു
വാരിജലോചന വന്നനേരം
വാഹനംകൂടാതെ ബാലികമുന്നിൽനീ
വാജിമേൽനിന്നതു ഞായമല്ലേ
എന്നങ്ങുചൊല്ലിനിന്നെന്നകണക്കെയ-
മ്മന്മഥനാക്കിനാൻ ഭൂമിതന്നിൽ
വാരണമേറിവരുന്നോരുമങ്ങനെ
തേരിൽനിന്നുള്ളോരുമവ്വണ്ണമേ
ഇങ്ങനെയോരോരോ ചാപലംകാട്ടിനാർ
മംഗലരായുള്ള മന്നോരെല്ലാം

മാനിനിമാരുടെ മൌലിയിലുള്ളോരു-
മാലികയായൊരു ബാലികതാൻ
കാമനെപ്പെറ്റുവളർത്തങ്ങുമേവിന-
കോമളക്കണ്മുനകൊണ്ടുമെല്ലേ
ഭൂമിപന്മാരുടെ മേനിയിൽ നല്ലൊരു-
ഭൂഷണഭേദത്തെ നൽകിനിന്നാൾ
എന്മെയ്യിലെന്മെയ്യിൽ നോക്കുന്നതെന്നിട്ടു
മന്നവരെല്ലാരുമുന്നതരായ്
തന്നുടെ തന്നുടെ മേന്മയെ മേന്മേലേ
തന്നിലേ തന്നിലേ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ
കാമശരങ്ങളും തറച്ചുള്ളതെല്ലാം തൻ-
കോമളമെയ്യിൽ പരന്നപോലെ
കാമുകരായുള്ള മന്നവരെല്ലാർക്കും
കോൾമയിർക്കൊണ്ടു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
മാരനുനല്ലൊരു ബാണമായ്നിന്നൊരു-
മാനിനിതന്നുടെ കാന്തിതന്നെ
കണ്ടു[1] കണ്ടീടുന്ന മന്നവരെല്ലാരു-
മിണ്ടലുംപൂണ്ടു പകണ്ണാരപ്പോൾ
ഇങ്ങനെയുള്ളോരു സുന്ദരിതന്നെനാ-
മെങ്ങുമേ കണ്ടതില്ലെന്നു ചൊല്ലാം
ആരുംപോലിങ്ങനെ പാരിടംതന്നിലി-
ന്നാരിയെനിർമ്മിച്ചു വിരിഞ്ചനിപ്പോൾ
നന്മുനിമാരെയുമോതിച്ചുപോരുന്ന-
നാന്മുഖൻതാനല്ലയെന്നു ചൊല്ലാം
മന്മഥൻതന്നുടെ കൌശലംകാട്ടുവാൻ
നിർമ്മിച്ചുവെന്നാകിൽ ചേരുമൊട്ടേ
മന്മഥനുള്ളത്തിൽ മാരമാലുണ്ടാമി-
ന്നിർമ്മലമേനിയെക്കാണുന്നേരം
ഇങ്ങനെയുള്ളോരു നന്മുഖംകാണുമ്പോ-
ളിന്ദുനായ്വന്നാവൂ നാമെല്ലാരും
കാമ്യമായ്നിന്നുള്ളോരിമ്മുഖംതന്നുടെ
സാമ്യമായുള്ളതിന്നെന്നു പാർത്താൽ
വാർതിങ്കളെങ്കിലോ വാരിജംതന്നുള്ളി-
ലാതങ്കമുണ്ടായി വന്നുകൂടും
ആതങ്കംകോലുന്ന വാരിജമെങ്കിലും
വാർതിങ്കളെന്നതും ചേരുന്നിതും
ഹാരമായുള്ളോരു താരകജാലങ്ങൾ
ചാരത്തുചെന്നങ്ങു പൂകയാലേ
മല്ലപ്പോർകൊങ്കയാം പങ്കജകോരക-
മല്ലസിക്കുന്നിതു മെല്ലെ മെല്ലെ
പുഞ്ചിരിയായിട്ടുനിന്നനിലാവുമ-
ണഞ്ചിതമായിട്ടു കാണാകുന്നു
കണ്ഠത്തോടേറ്റിട്ടു തോറ്റങ്ങുപോയിതു
കംബുക്കളെല്ലാമങ്ങുള്ളതത്രേ;
എന്നതുകൊണ്ടല്ലോയിന്നുമക്കൂട്ടങ്ങ-
ളേറ്റംകരഞ്ഞു നടക്കുന്നെങ്ങും
ശങ്കയുണ്ടെന്നുള്ളിൽ പങ്കജനേർമുഖി-
ക്കൊങ്കകൾ വാഴ്ത്തുവാനോർത്തുകണ്ടാൽ
ലാവണ്യമായൊരു വാപികതങ്കലേ
താവുന്നകോരകമെന്നോ ചൊൽവൂ?
ശൃംഗാരംവന്നതിന്നംഗജനുള്ളോരു-
മംഗലകുംഭങ്ങളെ[2]ന്നപോലേ
തൊട്ടങ്ങുകാണുമ്പോൾ ത്തുനടുവിന്നൊരു-
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങനെ വന്നുകൂടും
സുന്ദരമായുള്ള കൊങ്കകളാകിന-
കന്ദുകൾതന്മീതേ തങ്ങുകയാൽ
പോർക്കൊങ്കയായുള്ള പൊൽക്കുടന്തന്നുള്ളി(

1, കണ്ടിടിന മാനുഷ. 2. ളെന്നേചൊല്ലു.

പേർപെറുനിന്ന ധനത്തിന്നുടെ
പാദയാലതന്നുടെ വണ്ണങ്ങൾ താനല്ലോ
രോമാളിയായിട്ടു കണ്ടതിപ്പോൾ
എന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്നു വന്നവരെല്ലാരു-
മെന്മനമങ്ങനെ യല്ല ചൊല്ലാം
പാർവ്വതീകാന്തനെപ്പണ്ടു താൻ പേടിച്ചു
പോഞ്ഞൊരു മന്മഥൻ കയ്യിൽനിന്നു
വല്ലാതെ വീണു മുറിഞ്ഞങ്ങു പോയൊരു-
ചില്ലിയായുള്ളൊരു വില്ലു തന്റെ
വേറിട്ടുപോയൊരു ഞാണത്രേ കണ്ടതി-
ച്ചേണാറുരോമാളിയെന്നു ചൊല്ലാം
നാഭിയെക്കൊണ്ടു നല്ലാവർത്തം തന്നുടെ
ശോഭയും വെന്നങ്ങു നിന്നു പിന്നെ
ശ്രോണിയെക്കണ്ടു മണത്തിട്ടതന്നെയും
ചേണാറുനിന്നവൾ വെൽകയാലേ
ഊർമ്മികളായുള്ള ചില്ലികൾ ഭംഗത്തെ
മേന്മേലേ കോലുന്നു വന്നടികൾ
രംഭയിമ്മാതരിൽ നല്ലതെന്നിങ്ങനെ
കിംഫലം നിന്നു പുകണ്ണതെല്ലാം
ഊരുക്കൾ കൊണ്ടത്രതാൻ രംഭതൻ കാന്തിയെ
പാരം പഴിച്ചിവൾ വെന്നാളല്ലോ
എന്നുടെയാനത്തെ കണ്ടുകൊള്ളേണം നീ-
യന്നത്തിൻപൈതലേ! യെന്നിങ്ങനെ
മഞ്ജുതെനിന്നുള്ള മഞ്ജീരം തന്നുടെ
ശിഞ്ജിതംകൊണ്ടിവൾ പാദമിപ്പോൾ
ചൊല്ലുന്നിതെന്നല്ലോ ചൊല്ലുന്നതെല്ലാരു-
മെന്നുള്ളിലെന്നെല്ലാം തോന്നിച്ചെമ്മേ
കോരകമായുള്ളൊരഞ്ജലി പൂണ്ടിട്ടു
വാരിജം മേവുന്ന രാവുതോറും
നിന്നുടെ കാന്തിയെക്കിട്ടുമെന്നിങ്ങനെ
തന്നുള്ളിൽ നിന്നുള്ളൊരാശയാലേ
യാചിച്ചുപോരുന്ന വാരിജത്തിന്നുള്ളിൽ
പാരിച്ച കാന്തിയെ നൽകവേണം
പാദങ്ങളോടിങ്ങനെ നൂപുരം താൻ ചെന്നു
യാചിക്ക ചെയ്യുന്നതെന്നിങ്ങനെ
[illegible]ലെങ്ങു മിടച്ചുവന്നീടാതെ
മാറ്റ്[illegible]പ്പാദങ്ങൾക്കോ
ദീധിതിപൂണ്ടുള്ള നഖജാലങ്ങൾ
ദീപമായ് മുൻപിൽ വിളങ്ങുകയാൽ
ബന്ധുരഗാത്രിതൻ ചന്തത്തെ വാഴ്ത്തുവാൻ
ചിന്തിച്ചതോറുമിന്നാവതല്ലേ
രാശികൾകൊണ്ടു തിരിഞ്ഞുപമച്ചൊന്നി-
പ്പേശല മേനിതാനെന്നു തോന്നും
ചാപമായ് നിന്നിതിച്ചില്ലികൾ രണ്ടുമേ
ലോചനമായതോ മീനമല്ലോ
കൊങ്കകൾ രണ്ടുമേ കുംഭമെന്നിങ്ങനെ
ശങ്കയെക്കൈവിട്ടു ചൊല്ലാമല്ലോ
മന്നവൻ തന്നുടെ ബാലികയാമവൾ
കന്നിയായല്ലോ താൻ പണ്ടേയുള്ളു
സമ്മതം പൂണ്ട മിഥുനത്വം തന്നെയും
ചെമ്മെ കലർന്നു ലഭിക്കുമിപ്പോൾ
പാവനമായുള്ള തീർത്ഥവും ദേശവും
കേവലമിന്നിവൾ മെയ്യിലും താൻ
ഹാരമായുള്ളൊരു ഗംഗയുമുണ്ടല്ലോ
രോമാളിയായൊരു കാളിന്ദിയും
മാലോകരുള്ളത്തിലാനന്ദം നൽകിന
ബാലപ്പോർ കൊങ്കകൾ കുംഭകോണം
കാഞ്ചനം വെല്ലുമിക്കാമിനി മേനിയിൽ
കാഞ്ചിയും കണ്ടാലും കാന്തിയോടേ
ഇത്തരമിങ്ങനെ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
രത്തൽ പിണഞ്ഞുള്ള മന്നവന്മാർ”
അംഗനതന്നുടെ യംഗങ്ങളെല്ലാമേ
ഭംഗിയിൽ കാണേണമെന്നു നണ്ണി
ചെല്ലുനീയെന്നവർ ചൊല്ലുന്ന ചൊല്ലാലെ
ചെല്ലത്തുടങ്ങിന കണ്ണിന്നു താൻ
മുറവും താൻ ചെന്നുള്ളൊരംഗത്തെക്കൈവിട്ടു
മറ്റൊന്നിൽ ചൊല്ലുവാൻ വല്ലീലപ്പോൾ

മുഗ്ദ്ധവിലോചന താനമ്മന്നേരത്തു
ബദ്ധവിലാസയായ് മെല്ലെമെല്ലെ
ചെന്നുതുടങ്ങിനാൾ ചേണുറ്റുനിന്നോരു-
നന്ദകുമാരകൻ നിന്നടിക്കിൽ
പാരത്തു നിന്നൊരു വാരിധി കണ്ടിട്ടു
വാരുറ്റ വന്നദിയെന്നപോലെ
കാർമുകിൽ വർണ്ണൻ താൻ കാമുകർ ചൂഴന്ന
കാമിനി തന്നെയണഞ്ഞാനപ്പോൾ

വണ്ടുകൾചൂഴററ വാരിജംകണ്ടിട്ടു
മണ്ടിയടുക്കുന്ന ഹംസംപോലെ
ബാലികതന്നുടെ പാണിയെമെല്ലവേ
ചാലത്താൻ കൈകൊണ്ടു പൂണ്ടുകൊണ്ടാൻ
വാരണവീരൻതൻ കാമിനിതന്നെ
ചാരത്തുചെന്നങ്ങു പൂണ്ടപോലെ
തേരിലങ്ങായ്ക്കൊണ്ടു പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
വീരന്മാരെല്ലാരും നോക്കിനിൽക്കേ

എന്നതുകണ്ടുള്ള മന്നവരെല്ലാരു-
മൊന്നൊത്തുകൂടിക്കയർത്താരപ്പോൾ
[1]'വില്ലെടുത്തീടുവിൻ വാളെടുത്തീടുവിൻ
ചെല്ലുവിൻ പിന്നാലെ'യെന്നുചൊന്നാർ
ഭൂമിപന്മാരുടെ മൌലിയായുള്ളോരു-
ചേദിവൻതന്നുടെ കന്യതന്നെ
കൊണ്ടങ്ങുമണ്ടുന്നോനെന്നുള്ള ഘോഷങ്ങ-
ളുണ്ടായിവന്നതേ മന്ദിരത്തിൽ
ചേദിവൻതന്നുടെ ചേവകരന്നേരം
ചേർച്ചതുടങ്ങിനാർ ചെവ്വിനോടെ
മാഗധൻതാനും മററുള്ളവരെല്ലാരും
മാനിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"നമ്മുടെ മുന്നിലിക്കന്യകതന്നെയി-
ന്നമ്മെയുമിങ്ങനെ നാരിയാക്കി
കൊണ്ടങ്ങുപോയാനോ കൊണ്ടൽനേർവ-ർണ്ണൻതാൻ
കണ്ടങ്ങുനില്ലായ്വിൻ നിങ്ങളാരും
കന്യകതന്നുടെ കള്ളനായുള്ളോനെ-
ക്കണ്ടുകതിർത്തു പിടിച്ചുനേരേ
കൊണ്ടിങ്ങുപോരുവിനിണ്ടലും കൈവിട്ടു
മണ്ടുവിൻ പിന്നാലെ വീരന്മാരേ!"
എന്നങ്ങുചൊന്നുള്ള മന്നവരെല്ലാരും
തന്നുടെതന്നുടെ സേനയുമായ്
വാരണമേറിനാർ വാജിയുമേറിനാർ
വാരററ തേരിലുമേറിപ്പിന്നെ
വാരിജലോചനൻ തന്നുടെ പിന്നാലെ
പാരാതെചെന്നു ചെറുത്താർപിന്നെ
പിന്നാലെചെല്ലുന്ന വൈരിയെക്കണ്ടിട്ടു
സന്നദ്ധരായുള്ള യാദവന്മാർ
തേരും തിരിച്ചു മടങ്ങിനിന്നീടിനാർ
വീരന്മാരിങ്ങനെ ചെയ്തു ഞായം
വീരന്മാരായുള്ള മന്നവർ കേൾക്കവേ
ധീരന്മാരായ്നിന്നു ചൊന്നാർപിന്നെ
"ചേദിപൻ തന്നുടെ പെണ്ണിനെച്ചൊവ്വോടെ
യാദവന്മാരായ ഞങ്ങളിപ്പോൾ
കൊണ്ടിങ്ങുപോകുന്നതെല്ലാരും കണ്ടാലും
മണ്ടിവന്നീടുവിനാകിൽ നിങ്ങൾ
വീരന്മാരായുള്ള മന്നവരെന്നപ്പോൾ
ഘോരങ്ങളായുള്ള ബാണങ്ങൾക്ക്
പാരണം നൽകിനാർ യാദവന്മാരുടെ
മാറിലെഴുന്നൊരു[2]ചോരവെള്ളം
യാദവന്മാരുടെബാണമന്നേരത്തു
ചേദിപന്മുൻപായമന്നോരുടെ
ചോരയായുള്ളൊരു വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങീട്ടു
പാരം കളിച്ചു തുടങ്ങിതപ്പോൾ

ഭീതിയെപ്പൂണ്ടൊരു കാമിനി തൻമുഖം
കാതരമായിട്ടു കണ്ടനേരം
കാർമുകിൽനേർവർണ്ണൻചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
തൂമന്ദഹാസത്തെത്തൂകിത്തൂകി
"താവകമായുള്ളൊരാനനം കണ്ടിട്ടു
താപമുണ്ടാകുന്നു മാനസത്തിൽ
മാനിനിമാരുടെമൌലിയായുള്ള നി-
ന്നാനനമേതുമേവാടൊല്ലാതേ
എന്നുടെ ബാണങ്ങൾ ചെല്ലുന്ന നേരത്തു
മന്നവരാരുമേ നില്ലാരെങ്ങും
ആയിരം കാകന്നുപാഷാണമൊന്നേ താൻ
വേണുന്നതെന്നല്ലോകേൾപ്പുണ്ടല്ലോ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൾ പേടിയെപ്പോക്കീട്ടു
വന്നുള്ളമന്നോരെനോക്കിനാൻ താൻ
കാരുണ്യംപൂണ്ടൊരു കാർവർണ്ണൻതന്മുഖ-
മാരുണ്യംപൂണ്ടുചമഞ്ഞുതപ്പോൾ
നൂതനമായുള്ളൊരാതപം പൂണ്ടന്ന
പാതംഗമാകിനബിംബംപോലെ
വാരിജലോചനനായി വിളങ്ങുന്ന-
വാരിജവല്ലഭൻ തങ്കൽ നിന്നു

1, വില്ലെടുത്തീടിനാർ വാളെടുത്തീടിനാർ. 2. ചോരി.

ബാണങ്ങളായുള്ള ദീധിതിജാലങ്ങൾ
പാരാതെ മേന്മേലെ ചെല്ലുകയാൽ
നേരിട്ടുനിന്നുള്ള വീരന്മാരായൊരു
കൂരിരുട്ടങ്ങുമേകണ്ടില്ലപ്പോൾ
വീരനായുള്ളൊരു രുഗ്മിതാനന്നേരം
തേരിലേറി മുതിർന്നു ചൊന്നാൻ
"ചോരനായ്നീ നാരുമേ കാണാതെ
സോദരിതന്നെയും തേരിലാക്കി
കൊണ്ടങ്ങു മണ്ടുന്നു കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ താൻ
കണ്ഠത്തെക്കണ്ടിച്ചുകൊന്നു പിന്നെ
സോദരിതന്നെയും വീണ്ടുകൊണ്ടിങ്ങു ഞാൻ
പോരുന്നതെല്ലാരും കണ്ടുകൊൾവിൻ
നിശ്ചയമെന്നതു നിർണ്ണയിച്ചാലുമി-
ന്നിച്ചൊന്ന കാരിയം പൂരിയാതെ
കുണ്ഡിനമാകിന മന്ദിരം തന്നിൽ ഞാ-
നെന്നുമേ പൂകുന്നോനല്ല ചൊല്ലാം"
ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു സംഗരവാദത്തെ
മംഗലദീപത്തെപ്പൂണ്ടു ചൊന്നാൻ
പാരാതെ പിന്നെയക്കാർമുകിൽവർണ്ണനെ
നേരിട്ടുചെന്നു വിളിച്ചു ചൊന്നാൻ
"മൂർഖൻതൻ കയ്യിലെ നന്മണി തന്നെയ-
മ്മൂഷികൻ കൊണ്ടങ്ങു മണ്ടുംപോലെ
എന്നുടെ സോദരിതന്നെയും കൊണ്ടുനീ-
യ്യെന്തീത്തുടങ്ങുന്നു" എന്നു ചൊല്ലി
ഘോരങ്ങളായുള്ള ബാണങ്ങൾ തൂകിനാൻ
വാരിദം വാരിയെത്തൂകുംപോലെ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനും ബാണങ്ങളെല്ലാമേ
ഖണ്ഡിച്ചു ഖണ്ഡിച്ചു വീഴ്ത്തിവീഴ്ത്തി
സാരഥിതന്നെയും വാജികൾ തന്നെയും
തേരുമന്നേരത്തു വീഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
ചാലെച്ചെന്നങ്ങവൻ തന്നെ പിടിച്ചിട്ടു
കാലനു നൽകുവാനങ്ങന്നേരം
കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ[1] കയ്യിലകപ്പെട്ടു
കാതരനായൊരു വീരനപ്പോൾ
ബാലികതന്നുടെ ലോചനവാരിക-
ളാലംബമായിട്ടു വന്നുകൂടി
കാർമുകിൽ വർണ്ണൻതന്നാനനം തന്നുടെ
രാഗവും കിഞ്ചിൽകുറഞ്ഞുതായി
കൊല്ലാതെ കൊല്ലണമിന്നിവൻ തന്നെയെ-
ന്നുള്ളിലേ നണ്ണിനകാർവർണ്ണൻ താൻ
പേശലമായൊരു കേശവും മീശയും
പേയായിപ്പോകുമാറാക്കിപ്പിന്നെ
പോകെന്നു ചൊല്ലിയയച്ചുവിട്ടീടിനാ-
നാകുലനാകിന ഭൂപൻതന്നെ
നാണവുംപൂണ്ടു തന്നാനനം കുമ്പിട്ടു
നാനാജനങ്ങളും കാണവേ താൻ
വേഗത്തിൽപ്പോയിത്തൻ മന്ദിരംതന്നിലെ
ചാരത്തു ചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
ഉററവരെല്ലാരും കുററമകന്നൊരു-
മററൊരു മന്ദിരം നിർമ്മിച്ചപ്പോൾ
ക്ഷീണനായുള്ളൊരു രുഗ്മിയെത്തന്നെയ-
ച്ചേണററ മന്ദിരം തന്നിലാക്കി
മന്നവന്മാരെല്ലാം നാണവും കൈവിട്ടു
[2]തന്നുടെ മന്ദിരം തന്നിൽ പുക്കാർ
കാമിനിതന്നോടുകൂടിക്കലർന്നൊരു-
കാർവർണ്ണൻ തന്നോടും മെല്ലെമെല്ലെ
ദ്വാരകയാകിന പൂരിലകം പുക്കാൻ
ഭേരിയും താഡിച്ചു യാദവന്മാർ
വൈദികനായുള്ള ദേശികൻ ചൊല്ലാലെ
വൈദർഭി തന്നുടെ പാണിതന്നെ
നൽപ്പൊരുതാണ്ടൊരു രാശികൊണ്ടന്നേരം
പത്മവിലോചനൻ പൂണ്ടുകൊണ്ടാൻ
പാർവ്വതിതന്നുടെ പാണിയെപ്പണ്ടു നൽ-
പാവകലോചനനെന്നപോലെ
വാരുററു നിന്നുള്ളൊരുത്സവമന്നേരം
ദ്വാരകതന്നിൽ പരന്നുതിങ്ങും
വാർതിങ്കൾ തന്നോടു തൂവെണ്ണിലാവു താൻ
വാരുററു നിന്നു കലർന്നപോലെ
കാർവർണ്ണൻ തന്നോടു കാമിനി താനുമ-
ക്കാലത്തു ചാലക്കലർന്നു നിന്നാൾ
ബാലികതന്നുടെ വാഞ്ഛിതം പൂരിപ്പാൻ
ചാലത്തുനിഞ്ഞു തുടങ്ങുന്നേരം
ചേദിപൻ തന്നുടെ ചൊല്ലാലെ വന്നിട്ടു
വേദനപൂകിപ്പാനെന്നപോലെ

1. കയ്യൂക്കനിന്നുള്ള.
2. തന്നുടെതന്നുടെ പൂരിൽപുക്കാർ.

ലജ്ജതാൻ ചെന്നു ചെറുത്തുതുടങ്ങിനാ-
ളിച്ഛയല്ലെന്നതു ചിന്തിയാതെ
വാരിജലോചനൻ കണ്ണിണമെല്ലെയ-
ന്നാരിതന്നാനനം പൂകുന്നേരം
വാരിജലോചന തന്നുടെ കണ്ണിണ
നേരേമടങ്ങിത്തുടങ്ങുമപ്പോൾ
"ഓമലേ! നിന്നുടെ കോമളമായൊരു-
പൂമേനി മെല്ലവേ പൂണ്ടുകൊൾവാൻ
കാമിച്ചുവന്നു ഞാൻ ദൂരത്തുനില്ലാതെ
ചാരത്തുപോരിങ്ങു ബാലികേ! നീ"
എന്നങ്ങു ചൊല്ലുമ്പോളാനനം താഴ്ത്തിക്കൊ-
ണ്ടേതുമേ മിണ്ടാതെ നിന്നുകൊള്ളും
വാസത്തിനുള്ളൊരു മന്ദിരംതന്നിൽത-
ന്നാഥനുമായിട്ടു മേവുന്നേരം
ചൂഴംനിന്നോരോരോ ലീലകളോതിത്തൻ-
തോഴിമാരെല്ലാരും പോകുന്നേരം
കേവലനായൊരു കാന്തനെക്കാൺകയാൽ
പോവതിന്നായിട്ടു ഭാവിക്കുന്നാൾ
ശയ്യയിലങ്ങു തിരിഞ്ഞുകിടന്നിട്ടു
പയ്യവേ നോക്കീടുമിങ്ങുതന്നെ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ കണ്ണടച്ചീടുകി-
ലാനനംതന്നിലെ നോക്കിനിൽക്കും
ചുംബനത്തിന്നു തുനിഞ്ഞുതുടങ്ങുകിൽ
ചിമ്മി നിന്നീടും തൻ കണ്ണിണയും
കാർമുകിൽവർണ്ണൻതൻ മേനിയോടേശുകിൽ
കോൾമയിർക്കൊള്ളുംതന്മേനിതന്നിൽ
പങ്കജലോചനൻ തന്നുടെ പാണികൾ
കൊങ്കയിൽനിന്നു കളിക്കുന്നേരം
ചേണുറ്റനീവിതൻ ചാരത്തു ചെല്ലുകിൽ
പാണികൾചെന്നു പിണങ്ങുമപ്പോൾ
ഇങ്ങനെയോരോരോ ലീലകൾകൊണ്ടുതൻ-
മംഗലകാന്തനും താനുമായി
ചിത്തമിണങ്ങിനിന്നിങ്ങനെയെട്ടു
പത്തുദിനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞകാലം
തോഴികൾതന്നുടെ ചാരത്തു ചെല്ലുമ്പോൾ
കോഴതുടങ്ങീതു മെല്ലെ മെല്ലെ
ചോരിവാതന്നെയും മൂടിത്തുടങ്ങിനാൾ
വായറ്റപാണികൾ കൊണ്ടുചെമ്മേ
തോഴിമാരെല്ലാരുമെന്നതു കണ്ടപ്പോൾ
പാഴായ്മപൂണ്ടു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"ചൊല്ലിയന്നീടുന്ന ചൂതത്തിൻചാരത്തു
ചെല്ലത്തുടങ്ങീതുമല്ലതാനേ
പണ്ടു താൻ കാമിച്ച പൂമരം ചാരത്തു
കണ്ടുകിട്ടീടിനാലെന്നു ഞായം
ചൊല്ലേറുനിക്കുന്നൊരു ദാഡിമന്തന്നുടെ
നൽപ്പഴം നല്ലൊരു പൈങ്കിളിതാൻ
കൊത്തിപ്പിളന്നു മൂടുവാൻ തേടുന്നു
പുത്തനായ്നിന്നുള്ള പല്ലവംതാൻ
ചാലെവിരിഞ്ഞൊരു വാരിജംതന്നിലെ
തേനുണ്ടുനിന്നുള്ളോരന്നത്തിന്റെ
വാർനഖമേറ്റുപൊളിഞ്ഞതു കണ്ടായോ
വാരിജംതന്നുടെ കോരകങ്ങൾ"
തോഴിമാരെല്ലാരുമിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
തോഷത്തെപ്പൂണ്ടൊരു കോപവുമായ്
നാണംചുമന്നു കനത്ത കനക്കത്തെ-
ന്നാനനംതാഴ്ത്തിനാൾ മാനിനിതാൻ
ഇങ്ങനെയോരോരോ മംഗലലീലകൾ
തങ്ങളിൽക്കൂടിക്കലർന്നു പിന്നെ
കാർമുകിൽനേരൊത്ത കാന്തിയെപ്പൂണ്ടുള്ള
കാമുകന്മേനിയും ചേർന്നു ചെമ്മേ
ഭംഗികൾചേരുന്ന ശൃംഗാരംതന്നുടെ
മംഗലവാഴ്ച്ചയും വാണുനിന്നാൾ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
രുഗ്മിണീപ്രാപ്തിരീരിതാ.

ശംബരവധം.

ഗോവിന്ദനായൊരു മന്ദരംതന്നാലെ
മേവുന്ന മന്മഥൻകൊണ്ടു ചെമ്മേ
പ്രദ്യുമ്നനായൊരു നൽതിങ്കളുണ്ടായി
രുഗ്മിണിയായൊരു പാൽക്കടലിൽ
ശംബരനായുള്ള ദാനവനെന്നപ്പോൾ

തന്നുടെവൈരിയിതെന്നുനണ്ണി
പെററൊരുനേരത്തു പെട്ടെന്നുവന്നിട്ടു
മററാരുംകാണാതെ കൊണ്ടുപോയി
പാഴ്ക്കടൽതന്നിലെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞാനെ
മൂക്കരായുള്ളവരെന്നുഞായം
പൈതലെച്ചെന്നു വിഴുങ്ങിനാനപ്പോഴേ
പൈപെരുത്തീടിനമീനമപ്പോൾ
വാരിധിചാരൻ പിടിച്ചുകൊണ്ടന്നേരം
ബാലനെപ്പൂണ്ടമമ്മീനന്തന്നെ
സർപ്പത്തെപ്പൂണ്ടൊരു ഭാജനംപോലെചെ-
ന്നപ്പോഴേ നൽകിനാൻ ശംബരനും
പാചകരന്നേരം വാൾകൊണ്ടുമീനത്തെ-
പ്പാരാതെചെന്നങ്ങു കീറുന്നേരം
പേയില്ലയാതൊരു പൈതലെക്കണ്ടിട്ടു
മായാവതിക്കായി നൽകിനിന്നാൻ
നാരദൻ തന്നുടെ വാർത്തയെക്കേട്ടുനി-
ന്നാദരവോടവൾ പൈതൽതന്നെ
തന്നുടെകാന്തനാം കാമനെന്നിങ്ങനെ
നിർണ്ണയിച്ചൻപിൽ വളർത്തുകൊണ്ടാൾ
മെല്ലമെല്ലങ്ങുവളർന്നു വളർന്നവൻ
നല്ലൊരുയൌവനം പൂണ്ടകാലം
കാമിച്ചുനിന്നൊരു മാനിനിതന്നോടു
നാണിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ
"അമ്മയായുള്ളൊരു നിന്നുടെ ഭാവങ്ങൾ
സമ്മതികൂടാതെ കണ്ടതെന്തേ?"
എന്നതുകേട്ടവളിങ്ങനെചൊല്ലിനാ-
ളെന്നുടെകാന്തനായ്നിന്നതുനീ
കന്ദർപ്പൻനീയെന്നു നിർണ്ണയിച്ചാലും നീ
നിന്നുടെ കാന്തയായ്നിന്നതു ഞാൻ
നിന്നുടെ വൈരിയായുള്ളൊരു ശംബരൻ
തന്നെ നീ കൊല്ലുകയെന്നുനണ്ണി
ശംബരൻതന്നുടെ മന്ദിരംതന്നിലെ
നിന്നുമുഷിഞ്ഞുഞാനിത്രനാളും"
എന്നതുകേട്ടവനുള്ളിലങ്ങുണ്ടായി
തന്നുടെ വേലകഴിഞ്ഞതെന്നെല്ലാം
ക്രുദ്ധനായ്നിന്നിട്ടു ശംബരൻതന്നോടു
യുദ്ധംപിണഞ്ഞവൻ പാരമപ്പോൾ
ഘോരനായുള്ളൊരു ശംബരൻതന്നെയു-
മാദരംകൈവിട്ടു നേരെയപ്പോൾ
അന്തകൻതന്നുടെ മന്ദിരംപൂകിച്ചു
ചന്തത്തിൽതന്നുടെ കാന്തയുമായ്
വാനൂറുനിന്നൊരു ദ്വാരകതന്നിലേ
പാരാതെചെന്നങ്ങു പൂകുന്നേരം
കണ്ടുകണ്ടീടുന്ന കാമിനിമാരെല്ലാം
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ താനെന്നുനണ്ണി
പേടിച്ചുപോയി മറഞ്ഞുനിന്നീടിനാർ
കേടററുപിന്നെയും തേടിനിന്നാർ
ആരിതെന്നിങ്ങനെ ശങ്കിച്ചുനിന്നാര-
ദ്വാരകതന്നിലെ ലോകരെല്ലാം
'എന്നുടെ ബാലൻ താനിതെ'ന്നിങ്ങനെ
തന്നിലേ നണ്ണിയണഞ്ഞനേരം
വൈദർഭിതന്നുടെ വാർമുലക്കോരകം
വൈകാതെ നിന്നു ചുരന്നതപ്പോൾ

നാരദമാമുനി പാരാതെചെന്നുടൻ
ദ്വാരകയാകിന പൂരിലപ്പോൾ
കീഴിൽകഴിഞ്ഞുള്ളവസ്ഥകളെ[1]ല്ലാമേ
കോഴപ്പെടാതെ നിന്നോതിയോതി
'നിന്നുടെ ബാലകൻ താനിതെ'ന്നിങ്ങനെ
നിന്നവൾതന്നോടു ചൊന്നനേരം
എന്നുടെ പൈതലിവന്നതെന്നങ്ങവൾ
നിർണ്ണയിച്ചൻപോടു പൂണ്ടുകൊണ്ടാൾ
അംഗജൻതന്നുടെ [2]സംഗമംതന്നാലെ
മംഗലമായ്വന്നു മാലോകർക്കും.

സ്യമന്തകം

സത്രാജിത്തെന്നൊരു മന്നവൻ പണ്ടു
മിത്രനെസ്സേവിച്ചു നിന്നകാലം [പോയ്
ഉത്തമമായൊരു രത്നത്തെനൽകിനാൻ
ഭക്തിയെക്കണ്ടു തെളിഞ്ഞുമിത്രൻ
വാർമെത്തുമാറു സ്യമന്തകമെന്നൊരു
പേർപെററുനിന്നൊന്നിപ്പാരിലെങ്ങും
എട്ടെട്ടുഭാരം നല്ലൊന്നു [3]വീണ്ണീടുന്നാ-

1. കളോരോന്നേ, 2. സംഗതി. 3. വീണിടുന്ന

ന്നിഷ്ടത്തിൽസേവിച്ചു പൂജിക്കുമ്പോൾ
അങ്ങനെയുള്ളൊരു നന്മണിതന്നൊന്ത-
ന്നംഗത്തിൽച്ചേർത്തവൻ പോകുന്നേരം
ദ്വാരകതന്നിലെ മാലോകർകണ്ടിട്ടു
സൂര്യനെന്നിങ്ങനെ സംശയിച്ചാർ
പാഥോജലോചനൻ തന്നുടെചാരത്തു
പാഞ്ഞുചെന്നെല്ലാരും ചൊന്നാരപ്പോൾ
"സൂര്യനങ്ങിങ്ങോട്ടു വന്നുതുടങ്ങുന്നു
സൂതനും തേരുമകന്നുമെല്ലെ
ആദരിച്ചീടണം പാരാതെനീചെന്നു
വേദത്തിൻ കാതലാം ദേവൻതന്നെ"
എന്നതുകേട്ടൊരു പങ്കജലോചന-
നെന്തെന്നു ചിന്തിച്ചു നോക്കിച്ചൊന്നാൻ:-
"മിത്രനല്ലേതുമേ രത്നത്തെപ്പൂണ്ടുള്ള
സത്രാജിത്തല്ലോയീ വന്നതിപ്പോൾ"
എന്നതുകേട്ടുള്ള യാദവന്മാരെല്ലാം
നിന്നങ്ങുമേവിനാർ നോക്കിനോക്കി
സത്രാജിത്തങ്ങുപോയ് തന്നുടെഗേഹത്തിൽ
സത്വരംചെന്നങ്ങു പുക്കപിന്നെ
ഈശ്വരസേവയെ ച്ചെയ്തങ്ങുപോരുന്ന
വേശ്മത്തിലാക്കിനാൻ നന്മണിയും
സ്വർണ്ണങ്ങൾകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുതുടങ്ങീതു
പുണ്യവാൻതന്നുടെ ഗേഹമപ്പോൾ
അന്നൊരുനാളിലനന്തജനെല്ലവേ
ചെന്നങ്ങുനിന്നവൻ മന്ദിരത്തിൽ
യാദവരാജനു വേണമെന്നിങ്ങനെ
യാചിച്ചു നിന്നാനന്നന്മണിയും
ലുബ്ധനായുള്ളൊരു സത്രാജിത്തന്നപ്പോ-
ളുദ്ധതനായി ക്കൊടാഞ്ഞനേരം
മെല്ലവേതന്നുടെ മന്ദിരംപൂകിനാ-
നല്ലിത്താമാനിനീ കാന്തനപ്പോൾ
വാഞ്ഛിതമായതു കൈവന്നുകൂടാതെ
വാരിജലോചനൻ പോയനേരം
എന്തിതുകൊണ്ടിനി മേലിലെന്നിങ്ങനെ
ചിന്തതുടങ്ങിനാൻ മന്നവനും
ഒട്ടുനാളിങ്ങനെ തിട്ടതിക്കൂടാതെ-
യിഷ്ടമായ്നിന്നു കഴിഞ്ഞകാലം
മന്നവൻതന്നുടെ സോദരനമ്മണി
തന്നുടെകണ്ഠത്തിൽ ച്ചേർത്തുചെമ്മേ
ആയാസംകൈവിട്ടു പേയായിപ്പോകാതെ
നായാടവേണം ഞാനെന്നുനണ്ണി
വാജിമേലേറി നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
വാരുറ്റുനിന്നൊരു കാനനത്തിൽ
വീരനായുള്ളൊരു കേസരിവന്നപ്പോൾ
പാരാതെ കൊന്നവൻതന്നെവീഴ്ത്തി
വാജിയുംകൊണ്ടുടൻ നന്മണിതന്നെയും
വാരിക്കൊണ്ടങ്ങു നടന്നനേരം
ജാംബവാൻകണ്ടു നൽകേസരിതന്നെയും
ചാമ്മാറുനിന്നു ക[1]യർത്തുപിന്നെ
ദീധിതിപൂണ്ടൊരു നന്മണിതന്നെയു-
മാധികളഞ്ഞു പറിച്ചുകൊണ്ടു
[2]ബാലകനായിട്ടു ലീലകൾകൊള്ളുവാൻ
ചാലെനൽകീടിനാനാലയത്തിൽ
സോദരൻ പോയവൻ വന്നതില്ലെന്നിട്ടു
കാതരനായുള്ള മന്നവൻതാൻ
തന്നോടുചേർന്നുള്ള ലോകരോടന്നേരം
ഖിന്നനായ്നിന്നു പറഞ്ഞാൻമെല്ലേ
"നായാട്ടു കൊള്ളുവാൻ നന്മണിപൂണ്ടങ്ങു
പോയൊരു സോ[3]ദരൻ വന്നില്ലെന്നും
എന്തിതിൻകാരണ മെന്നങ്ങുചിന്തിച്ചു
വെന്തുവെന്തീടുന്നതുള്ളമിപ്പോൾ
നന്മണികൂടാതെ പോയെങ്കിൽവന്നാനെ-
യെന്നൊരു നിർണ്ണയമുണ്ടെനിക്കും
ആദിത്യസേവയെ പ്പൂണ്ടുഞാൻചെയ്തതി-
നാപത്തിന്മൂലമായ്നിന്നുകൂടി
ഓങ്ങിനതെല്ലാരും കണ്ടതായല്ലോപ-
ണ്ടൊച്ചയും കേട്ടതായല്ലോചെമ്മേ
എന്നുടെയുള്ളത്തിൽ മുന്നമേയുണ്ടിതു
നിന്നോടുചൊല്ലീല യെന്നേയുള്ളൂ"
ഖിന്നനായ്നിന്നുള്ള മന്നവനന്നേരം
കണ്ണനെത്തോന്നിച്ചു ചൊന്നനേരം
ഇഷ്ടരായുള്ളവർ കേട്ടുകേട്ടേറവും
കഷ്ടമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
തങ്ങളിൽനിന്നുപറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാ-

1. കതിർത്തു. 2. ബാലകനായിട്ടു. 3. ബാലകൻ.

“ഇങ്ങനെയുള്ളതിന്നെന്തു ചൊൽവൂ?
നാമിപ്പറഞ്ഞതു [1]പൊങ്ങമെന്നാകിലോ
നമ്മുടെ ജീവനം പോക്കുണ്ടാമേ
എന്നതു ചിന്തിച്ചുകൊൾവിനിങ്ങെല്ലാരു”-
മെന്നങ്ങു ചൊന്നവർ നിന്നനേരം
തന്നുടെ ബന്ധുവായ്നിന്നങ്ങു പോന്നാവൻ
തന്നോടു ചൊല്ലിനാനന്യനൊരുത്തൻ
തന്നുടെ തന്നുടെ ബന്ധുവായുള്ളവർ
തങ്ങളിൽ തങ്ങളിൽ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
കർണ്ണങ്ങൾതോറും കടന്നുതുടങ്ങീതെ
കണ്ണനെക്കൊണ്ടുള്ള വാർത്തയപ്പോൾ
മാലോകരെല്ലാരും തങ്ങളിലൊന്നിച്ചു
ചാലപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
“വാരിജലോചനൻ ശീലങ്ങളോർക്കുമ്പോൾ
ചേരുവോന്നാകുന്നു വാർത്തയിപ്പോൾ
വിത്തങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ ചിത്തം മയങ്ങാതെ-
യുത്തമരായുള്ളോരാരിപ്പാരിൽ?
ബന്ധുരമായൊരു രത്നമിതായതു
ചിന്തിച്ചുകാണ്കനീ മറ്റൊന്നല്ലേ
ബാലനായുണ്ടിവൻ ചാലെ നടന്നന്നേ
വേലകളെല്ലാമേ കേൾപ്പുണ്ടല്ലോ
ആച്ചിമാർവീട്ടിലേ വെണ്ണകവർന്നിതി-
പ്പൂജ്യനായ്പോരുന്ന വീരനത്രേ
കട്ടതുകൊണ്ടു പിടിച്ചുകൊണ്ടമ്മതാൻ
കെട്ടിനോളെന്നതോ കേൾപ്പുണ്ടല്ലോ
നാരിമാർവീട്ടുള്ള [2]കൂറകൾവാരിക്കൊ-
ണ്ടാരു[3]മറിയാതെ കൊണ്ടുപോയി
ഇത്തരം ചെയ്യുന്ന കർക്കശന്മാർക്കു ചൊ-
ല്ലിപ്പുയുണ്ടാകാതോ രത്നങ്ങളിൽ
വേലിതാൻചെന്നങ്ങു നെല്ലിനെത്തിന്നുന്ന
കാലമിതെന്നതു വന്നുകൂടി
തന്നെയും തന്നെയും കാത്തുകൊണ്ടെല്ലാരും
[4]നിന്നീടുകെന്നതു വന്നുകൂടി
മാലോകരെല്ലാരുമിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
മാഴ്കിയന്നീടിനാർ പാന്ഥന്മാരും
ബാലകന്മാരോടു ചൊല്ലിനാരെല്ലാരും
‘ചാരത്തു ചെല്ലൊല്ലാ’യെന്നിങ്ങനെ
കാണുന്നനേരത്തു ബാലകന്മാരെല്ലാം
പായുന്നതെന്തെന്നു ചിന്തിച്ചപ്പോൾ
പങ്കജലോചനൻ തന്നുടെയുള്ളിലും
ശങ്കതുടങ്ങീതു മെല്ലെ മെല്ലെ
ബാലകന്മാരെ വിളിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
വാഴപ്പഴങ്ങളുമായിച്ചെന്നേ
പിന്നെയുമെങ്ങുമേ ചാരത്തു ചെല്ലാതെ
പിന്നോക്കിമണ്ടുന്നോർ ബാലകന്മാർ
ചൊന്നതുകേട്ടു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
മന്ദിരംതന്നിൽനിന്നുള്ളോരെല്ലാം
“നിന്നോടുമുന്നം ഞാൻ ചൊല്ലിനവാർത്തകൾ
നിർണ്ണയമെന്നതു വന്നിതിപ്പോൾ
വാഴപ്പഴങ്ങളെക്കാണുന്നനേരത്തു
ബാലകന്മാരെല്ലാം ചെല്ലുമല്ലോ
മോതിരം തോടകൾ തോൾവളയെന്നിവ
മോഷണിച്ചീടുമതെന്നു ചൊല്ലി”
ഇങ്ങനെയോരോരോ മന്ദിരംതന്നിലെ
നിന്നുള്ളോരെല്ലാരും ചൊല്ലുന്നേരം
‘എന്നെക്കൊണ്ടുള്ളൊരു വാർത്തയെന്നിങ്ങനെ’
തന്നിലേ നണ്ണിനാക്കണ്ണനപ്പോൾ
[5]രാപ്പെരുമാറ്റം നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
വായ്പോടു കേൾക്കായി വാർത്തയെല്ലാം
എന്നങ്ങു നണ്ണി നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
മന്ദിരന്തോറുമമ്മംഗലൻതാൻ
അന്നൊരുമന്ദിരം തന്നുടെ ചാരത്തു
നന്നായിച്ചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
നന്മണം വന്നതങ്ങെന്തെന്നു ചിന്തിച്ചു
നിന്നൊരുമന്ദിരനാഥനപ്പോൾ
മെല്ലവേ നോക്കിനനേരത്തു കാണായി
മല്ലവിലോചനൻതന്നൊച്ചമേ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മന്ദിരനാഥൻതാൻ
മണ്ടിനാൻ ചാരത്തെ മന്ദിരത്തിൽ
‘സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം നിങ്ങളെന്നിങ്ങനെ’
രൂക്ഷമായുള്ളൊരു വാക്കു ചൊന്നാൻ
‘പണ്ടെന്നും കാണാത കള്ളരെയുണ്ടിപ്പോൾ

1. പൊങ്ങുകിലെങ്ങാനും. 2, വിഴുപ്പുകൾ. 3. ആരുമേ കാണാതെ.
4, മിണ്ടാതെനിന്നുകൊൾകെന്നേ വേണ്ടു. 5. പെരുമാറ്റം.

കണ്ടുതുടങ്ങുന്ന വീടുതോറും
[1]പേർപറഞ്ഞീടുകിൽ വേറൊന്നിക്കാരിയം
വേർപറഞ്ഞീടുമിന്നാവൃതാവേ
ഇങ്ങനെയുള്ള നാളിന്നിലംകൈവിട്ടു-
മെങ്ങാനുംപോകനാമെന്നേവേണ്ടൂ'
തങ്ങളിലിങ്ങനെ ചൊല്ലിനവാർത്തക-
ളെങ്ങുമേചെന്നു പരന്നനേരം
നിശ്ചലനായുള്ളോരച്യുതൻതന്നുടെ
നൽച്ചെവിതന്നിലും ചെന്നുകൂടി
സത്യത്തെപ്പാലിച്ചുപോരുന്നോരെന്നെക്കൊ-
ണ്ടിത്തരമായല്ലോ ലോകവാദം
ആരായവേണ്ടും ഞാൻ പാരാതെപോയി
[2]നേരറുനിന്നൊരു രത്നമെന്നാൽ [പ്പോൾ
എന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
നിന്നോരുമാലോകരെല്ലാരോടും
"നായാട്ടിനായിട്ടു നന്മണിപൂണ്ടങ്ങു
പോയൊരുമന്നവൻ വന്നില്ലല്ലോ
ആരാഞ്ഞുകാണേണമെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു
പാരാതെപോവാനായ് ഞാൻതുനിഞ്ഞു
ചഞ്ചാതമായിട്ടു നിങ്ങളങ്ങെല്ലാരും
മങ്ങാതെപോരേണമെൻപിന്നാലേ"
ഇങ്ങനെചൊന്നൊരുമംഗലൻതാനപ്പോൾ
തിങ്ങിനലോകരുമായിച്ചെമ്മേ
കാനനംതന്നിൽ നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
കാണ്മതിന്നായിട്ടമ്മന്നവനെ
കാർമുകിൽവർണ്ണനും മാലോകരെല്ലാരും
കാനനംതന്നിലേ തേടുന്നേരം
പാതത്തെപ്പൂണ്ടൊരു വാജിയെക്കാണായി
ചേതനയോടു പിരിഞ്ഞുചെമ്മേ
മന്നവൻതന്നെയും വാജിതൻചാരത്തു
ഭിന്നനായ്ക്ഷീണയുമവ്വണ്ണമേ
ആരിവൻതന്നുടെ കാലനായുള്ളവ-
നാരാഞ്ഞുനിന്നൊരു നേരത്തപ്പോൾ
കേസരിവീരൻതൻ പാദങ്ങൾകാണായി
ധൂസരമായുള്ള ഭൂതലത്തിൽ
കേസരികൊന്നതെന്നിങ്ങനെചിന്തിച്ചു
കേസരി തൻവഴി നോക്കിനോക്കി
നീളെനടന്നുതുടങ്ങിനാനങ്ങൊരു-
ശൈലത്തിൻചാരത്തു ചെന്നനേരം
വീരനായുള്ളോരു കേസരിതന്നെയും
വീണുകിടന്നതു കാണായപ്പോൾ
കേസരിവീരനെക്കൊല്ലുവാനാവോരു-
വീരനിന്നാരുപോലിന്നിങ്ങനെ
ചിന്തിച്ചുപിന്നെയും നോക്കുന്നനേരത്തു
ചന്തത്തിൽക്കാണായികാനനത്തിൽ
ആഗ്നമതിരണ്ടൊരുജാംബവാൻ തന്നുടെ
മേന്മകലർന്നുള്ള കാൽചുവടും
കണ്ടൊരുനേരത്തു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ താനെല്ലാരോടും
"കേസരിവീരനെക്കൊന്നുടൻ മെല്ലവേ
കേവലം പോയൊരു വാനരത്താൻ
ക്രൂരനെട്ടേലുമിപ്പാതാളം തന്നിലേ
ക്രുശാതെ പൂകിനാനെന്നു വന്നു
വാതിൽക്കലേമ്മാറു നില്പിനിന്നെല്ലാരും
പാരിച്ചവണ്ണം ഞാൻ ചെന്നുകൊൾവൻ
എന്നങ്ങുചൊല്ലിനപങ്കജലോചനൻ
കന്ദരംതന്നുള്ളിൽ ചെന്നനേരം
[3]ബാലികതന്നുടെ ചാരത്തുകാണായി
ചാലെവിളങ്ങുന്ന നന്മണിയും
കാണായനേരത്തു കയ്യിലങ്ങാക്കുവാൻ
കാർമുകിൽവർണ്ണനണഞ്ഞനേരം
ധാത്രിയായുള്ളോരുപാഴിതാനന്നേര-
മാർത്തയായ്നിന്നു കരഞ്ഞാൾ തിണ്ണം
'ചോരനായുള്ളോരു മാനുഷൻ വന്നിട്ടു
ശോഭകെടുക്കുന്നോനെ'ന്നിങ്ങനെ
എന്നതുകേട്ടൊരു ജാംബവാനന്നേരം
മന്ദമെഴുന്നേറ്റുപോന്നു വന്നാൻ
വീർത്തുവീർത്തങ്ങനെ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ചീർത്തുചീർത്തീടുന്ന കോപത്തോടെ
"മാനുഷരാരുമേപോരുകില്ലെന്നുടെ
മന്ദിരംതന്നിൽ പണ്ടേന്നുമെന്നും
പേടിയും കൂടാതെ പോരുവാനെന്തു നീ
സാധനം കൊള്ളുവാനിച്ഛയുണ്ടോ"
എന്നതു കേട്ടൊരു കണ്ണനുംചൊല്ലിനാൻ

1. പേ. 2. വാരുററ. 3. ബാലകൻ,

നിന്നൊരു ജാംബവാൻ തന്നെ നോക്കി
"മാനുഷൻ പോരുകില്ലെന്നതോ[1] കേവലം
മാനുഷനായ ഞാൻ വന്നേനല്ലോ
സാധനം തന്നു ഞാൻ നന്മണി തന്നെയും
താഴാതെ കൊള്ളുവാനിച്ഛയുണ്ടേ"
എന്നതു കേട്ടൊരു ജാംബവാൻ ചൊല്ലിനാ-
"നെങ്കിലോ നീയെങ്ങൾ നാഥനല്ലോ
നിന്നുടെ ദാസന്മാരായിട്ടു ഞങ്ങളു-
മെന്നുമിന്നിപ്പോൾ വന്നുകൂടും"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ ചാരത്തു നിന്നൊരു
വന്മരം തന്നെപ്പറിച്ചു ചെമ്മേ
ക്രുദ്ധനായ് നിന്നങ്ങു യുദ്ധം തുടങ്ങിനാൻ
വൃദ്ധനായുള്ളൊരു ജാംബവാൻ താൻ
ഓരോന്നെറിഞ്ഞു നുറുങ്ങിന നേരത്തു
പോരമണഞ്ഞു പിണങ്ങിപ്പിന്നെ
രുഷ്ടനായ് നിന്നങ്ങു യുദ്ധം തുടങ്ങിനാൻ
മുഷ്ടികൾ കൊണ്ടുമങ്ങായവണ്ണം
ജാംബവാൻ തന്നുടെ മുഷ്ടികളോരോന്നേ
മേന്മേലെ മേനിയിലേററ നേരം
ഇന്ദിര തന്നുടെ ചെമ്പൊൽക്കൊങ്കകണ്ടു
മന്ദം തലോടുന്നോളെന്നു തോന്നി
കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ കൈകളും മേന്മേലെ
വാനരവീരങ്കലേല്ക്കുന്നേരം
മേനിയിലേറുന്ന നോവു തുടങ്ങീതു
മാനസം തന്നുള്ളിലാനന്ദവും
മൂപ്പുനാളങ്ങു മിക്കതുമുണ്ടായി
കെല്പുകലർന്നുള്ള മുഷ്ടിയുദ്ധം
ആരിവനെന്നുള്ള ചിന്ത തുടങ്ങീതു
വാനരവീരനു പാരമപ്പോൾ
രാവണവൈരിയായ് നിന്നു വിളങ്ങുന്ന-
രാമനു ബന്ധുവായ് നിന്നേനല്ലോ
ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള മുഷ്ടികളേററല്ലോ
രാക്ഷസരന്നു മടങ്ങി ഞായം
മാനുഷൻ തന്നോടു നേരിട്ടു നിന്നിപ്പോൾ
ദീനനായ്‌വന്നിതു ഞാനെന്തയ്യോ
ഇങ്ങനെ തന്നിലെ തന്നിലേ ചിന്തിച്ചു
പൊങ്ങിന കോപത്തെപ്പൂണ്ട നേരം
മല്ലരെവെല്ലുന്ന വീരൻതാന്മെല്ലവേ
തള്ളിവിട്ടീടിനാൻ ഭൂതലത്തിൽ
പാപങ്ങൾ പോക്കുന്ന പാദങ്ങൾ കൊണ്ടങ്ങു
പാരം ചവിട്ടിനാൻ മെയ്യിൽ പിന്നെ
കോമളമായുള്ള പാദങ്ങളേല്ക്കുമ്പോൾ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടിതവന്നു മെയ്യിൽ
വായ്പോടു നിന്നൊരു കാർവ്വർണ്ണൻ തന്നുടെ
കാൽപ്പൊടി മേനിയിലേററ നേരം
നിർമ്മലമായൊരു മാനസം തന്നുള്ളി-
ലുണ്മയായുള്ളതു കാണായപ്പോൾ
കണ്ണനെന്നിങ്ങനെ നണ്ണിന നേരത്തു
തിണ്ണമപ്പാദങ്ങൾ പൂണ്ടു പിന്നെ
കണ്ണുനീരോലോലച്ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
കണ്ണനെക്കണ്ടുള്ള സന്തോഷത്താൽ
"നിന്നുടെ ദാസനായിങ്ങനെ നിന്നുള്ളോ-
രെന്നെച്ചതിച്ചിതോ തമ്പുരാനേ!
വേദത്തിൻ നൽപ്പൊരുളായ നിൻമേനിയിൽ
പാദങ്ങളേല്പിച്ചേനല്ലോ ചെമ്മേ
കഷ്ടനായുള്ളൊരു പാഴ്ക്കരങ്ങളല്ലോ ഞാൻ
ധൃഷ്ടനായ് നിന്നു നിൻ മുൻപിലിപ്പോൾ
രുഷ്ടനായ് മേവണമെന്നങ്ങു ചൊല്ലുമ്പോ-
ളൊട്ടേറിപ്പോമല്ലോ തമ്പുരാനേ!
രാമനായ് പണ്ടു നീ ചെയ്തുള്ള വേലകൾ
മാമകമായുള്ള മാനസത്തിൽ
തോന്നിത്തുടങ്ങീതു വാരിധി തീരത്തു
ചെന്നു നാമന്നങ്ങു നിന്ന നേരം
കണ്ണിണകിഞ്ചിൽ ചുവന്നതു കണ്ടല്ലോ
തിണ്ണമരണ്ടു പണ്ടംബുധിയിൽ
സേതുവേ നിർമ്മിച്ചു വാനരയൂഥങ്ങൾ
മീതെ കടന്നങ്ങു നിന്ന നേരം
വീരനായുള്ളൊരു രാവണൻ തന്നെയും
നേരിട്ടു നിന്നു നീ വെന്നായല്ലോ
ഏറിന മോദത്തെപ്പൂണ്ടു നിന്നന്നേരം
ഭേരിയെത്താഡിച്ചതിഞ്ഞാനല്ലോ
അന്നുപലമ്പിനോരൽപ്പ താനെന്നെത്തൊ-
ട്ടിന്നുപലമ്പേണം തമ്പുരാനേ!"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ പുത്രിയായുള്ളൊരു-
കന്യകതന്നെയും രത്നത്തെയും

1. കൈതവം

നാഥനായുള്ളൊരു നാരായണന്നായി
നൽകിനിന്നീടിനാൻ [1]ഭല്ലവീരൻ
ധന്യമായുള്ളൊരു രത്നത്തെത്തന്നെയും
കന്യകയാകിന രത്നത്തേയും
വാങ്ങിനിന്നീടിനാൻ വാരിജലോചന-
നോങ്ങിനാൻ പോവതിന്നായിച്ചെമ്മേ
കണ്ണന്റെപിന്നാലെ പോയുള്ളോരെല്ലാരും
കന്ദരവാതിൽക്കലഞ്ചാറുനാൾ
നിന്നിട്ടുമെങ്ങുമേ കണ്ണനെക്കാണാഞ്ഞു
ഖിന്നരായ്പ്പോന്നുടൻ ദ്വാരകയിൽ
ദ്വാരകവാസികളായവരോടെല്ലാം
വാരിജലോചനൻ വാർത്ത ചൊന്നാർ
ദേവകിമുൻപായ ദേവിമാരന്നപ്പോൾ
വേദനാവാരിധി തന്നിൽ വീണാർ
ആനകദുന്ദുഭി താനുമന്നേരന്ത-
ന്നാനനം താഴ്ത്തിനാൻ ദീനനായി
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങനെ തങ്ങളിൽ
ചിന്തിച്ചുനിന്നുള്ള ലോകരെല്ലാം
ദുർഗ്ഗയെപ്പൂജിച്ചു മേവുകിൽ നമ്മുടെ
ദുഃഖങ്ങൾ പോമിപ്പോളെന്നു നണ്ണി
ദുർഗ്ഗയെപ്പൂജിച്ചു സേവതുടങ്ങിനാർ
ദുഃഖങ്ങൾ പോവതിന്നായിച്ചെമ്മേ
പൂജയെപ്പൂരിച്ചു ഭൂദേവന്മാർക്കെല്ലാം
ഭോജനം പെണ്ണിത്തെളിഞ്ഞു പിന്നെ
ദക്ഷിണവാങ്ങി നിന്നാശിയും ചൊല്ലിനാ-
രക്ഷണം കാണായി കണ്ണൻതന്നെ
ഇന്ദിരനേരൊത്ത സുന്ദരിതാനുമായ്
മന്ദിരം തന്നിലേ വന്നിതപ്പോൾ
കണ്ടൊരുനേരത്തു ഭൂദേവന്മാർക്കെല്ലാ-
മുണ്ടായ സന്തോഷം ചൊല്ലാവല്ലേൻ
സത്വരം തേടി വിളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടന്നു
സത്രാജിത്താകിന മന്നവനേ
നാനാജനങ്ങളും വന്ദന നീടുന്ന-
രാജാവിൻ മുൻപിലേ ചെന്നു പിന്നെ
രത്നത്തെത്തേടുവാൻ പോയന്നുതൊട്ടുള്ള
വൃത്താന്തമെല്ലാമേ ചൊല്ലെമെല്ലെ
മാലോകർ കേൾക്കവേ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ഭൂലോകനായകനായ ദേവൻ
ഉണ്മയായുള്ളതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
സമ്മതരായുള്ള ലോകരെല്ലാം
സത്രാജിത്താകുന്ന മന്നവൻതന്നുടെ
വക്ത്രത്തിലാമ്മാറു നോക്കിനിന്നാർ
നാണാവുംപൂണ്ടു വിഷണ്ണനായ്നിന്നവ-
ന്നാനനം താണു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ചാരത്തു ചെന്നവൻ നിന്നുടനന്നേരം
ചാരുവായ്നിന്നുള്ള രത്നത്തേയും
സത്രാജിത്തിന്നായി നൽകിനിന്നീടിനാൻ
സത്യത്തെപ്പാലിച്ചു പോരുംവീരൻ
മാധവൻ നൽകിന നന്മണിതന്നെയും
മാനിച്ചു വാങ്ങിന മന്നവൻതാൻ
ചാരത്തുനിന്നുള്ളോരാരെയും നോക്കാതെ
ചാലപ്പോയ് പൂകിനാൻ മന്ദിരത്തിൽ
പൊന്നമിണ്ണീടുന്ന തന്നാനേകൊണ്ടുകൊ-
ണ്ടുനാഥനായി വസിക്കുംകാലം
മല്ലാരിതന്നെക്കൊണ്ടില്ലാതതെല്ലാം ഞാൻ
ചൊല്ലിനട[2]ന്നാനെയെല്ലാരോടും
എന്നാതിനെന്തിനി നല്ലതെന്നിങ്ങനെ
ചിന്തതുടങ്ങിനാൻ മന്നവൻതാൻ
ധന്യയായുള്ള തൻ കന്യകതന്നെയും
ധന്യമായ്നിന്നുള്ള രത്നത്തേയും
കാർവർണ്ണനായിട്ടു നൽകിനിന്നീടിനാൻ
കാതരനായുള്ള മന്നവൻതാൻ
കന്യകതന്നെയും വാങ്ങിന കാർവർണ്ണൻ
മന്നവൻതന്നോടു പിന്നെച്ചൊന്നാൻ
"നമ്മിലിന്നേതുമേ ഭേദമില്ലെന്നതോ
സമ്മതമായല്ലോ മന്നിലെങ്ങും
നിന്നുടെ മന്ദിരം തന്നിലേതെല്ലാമി-
ന്നെന്നുടെ മന്ദിരം തന്നിലത്രേ
രത്നത്തെക്കൊണ്ടുപോയ് മുന്നമേപ്പോലെ നീ
രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക യെന്നേ വേണ്ടൂ"
അംബുജലോചനനിങ്ങനെ ചൊൽകയാ-
ലമ്മണി കൊണ്ടുപോയ് മന്ദിരത്തിൽ

1. നല്ല. 2. നടന്നുഃത.

വച്ചങ്ങുപൂജിച്ചു സ്വസ്ഥനായ്നിന്നതാ-
നിച്ഛയിൽമേവിനാൻ മന്നവൻതാൻ
കാർമുകിൽവൎണ്ണൻതാൻ മാനിനിമാരു-
കാമവിനോദത്തിൽ വന്നിറങ്ങി [മായ്
ചാലെനിറഞ്ഞുള്ള ലീലകളാണ്ടുത-
ന്നാലയംതന്നിൽ വസിക്കുംകാലം
പാണ്ഡവരെല്ലാരും വെന്തുപോയെന്നൊരു
പോഴ്മൊഴികേട്ടിട്ടു രാമനുമായ്
വേഗമിയന്നൊരു തേരിലങ്ങേറീട്ടു
നാഗപുരത്തിനു പോയനേരം
[1] ദുശ്ശമരായുള്ളോരശ്ശതധന്വാവു
കശ്മലരായവർ ചൊല്ലിനാലേ
സത്രാജിത്താകുന്ന മന്നവൻതന്നെയും
നിദ്രയായ് നിന്നപ്പോൾ കൊന്നുപിന്നെ
രത്നത്തെക്കൊണ്ടു മണ്ടിനാനന്നേരം
പുത്രിയായുള്ളോരു സത്യഭാമ
കേശവൻപോയൊരു ദേശത്തുചെന്നിട്ടു
കേണുകൊണ്ടെല്ലാമേ ചൊല്ലിനിന്നാൾ
പാരാതെപോന്നിങ്ങു കേശവരാമന്മാ-
രാരാഞ്ഞു നിന്നാരപ്പാപിതന്നെ.
കൊല്ലുവാനുണ്ടെന്നെ പ്പിന്നാലെവന്നതെ-
ന്നുള്ളിലറിഞ്ഞവൻ തന്മണിയും
ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ കയ്യിലേനൽകീട്ടു
മാന്ദ്യമകന്നൊരു വാജിമേലേ
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ, കണ്ണനും രാമനും
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ തേരിലേറി
പായുന്നനേരത്തു കാൽതളൎന്നീടിന
വാജിതാൻവീണു [2] ഞെരിഞ്ഞനേരം
ഭൂതലംതന്നിലേ പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
[3] ഭൂധവൻതാനുമങ്ങവ്വണ്ണമേ
ഓടിയണഞ്ഞവൻ തന്നുടൽപീഡിച്ചു
കേടുവരുത്തിനാൻ കേശവൻതാൻ
രത്നത്തെക്കാണാഞ്ഞു തെറ്റെന്നുപോന്നുവ-
ന്നഗ്രജൻതന്നോടു ചൊന്നാൻപിന്നെ
"ദുഷ്ടനെക്കൊന്നിട്ടു രത്നത്തെക്കണ്ടില്ല
പൊട്ടനായ്പോയി ഞാനെന്നിങ്ങനെ"
അഗ്രജൻതാനതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
വ്യഗ്രനായ് ചിന്തിച്ചു നിന്നുചൊന്നാൻ
നിശ്ചലനായൊരു ബന്ധുവിൻകയ്യിലേ
നിക്ഷേപിച്ചീടിനാനെന്നുവന്നു
ത്തരിതെന്നിങ്ങനെ പാരാതെചെന്നുനി-
ന്നാരാഞ്ഞുകാൺകനീ"യെന്നേവേണ്ടൂ
മൈഥിലനാകിന മന്നവൻതന്നുടെ
മന്ദിരംപുക്കിനാൻ താനന്നേരം
വാരിജലോചനൻതാനുമന്നേരത്തു
പാരാതെവന്നിങ്ങു മന്ദിരത്തിൽ
പ്രേതനായുള്ളോരു മന്നവൻതന്നുടെ
നൂതനമായുള്ള കൎമ്മങ്ങളെ
ചെയ്യിച്ചാൻ തന്നുടെ തയ്യലായുള്ളൊരു
മയ്യേലുംകണ്ണിയെക്കൊണ്ടെല്ലാമേ
അക്രൂരൻപേടിച്ചുമിക്കിനെക്കൈവിട്ടി-
ട്ടക്കാലംപൊയ്ക്കൊണ്ടാനങ്ങങ്ങാനും
ഇഷ്ടികളോരോന്നേ ചെയ്തുതുടങ്ങിനാ-
നൊട്ടുനാളങ്ങനെ ചെന്നതായി
രത്നത്തെക്കാണാഞ്ഞിട്ടുത്തൽതുടങ്ങീതു
മററുള്ളോൎക്കെല്ലാൎക്കുമെന്നനേരം
കൊണ്ടൽനേർവൎണ്ണൻതാൻഗാന്ദിനീസൂനുവേ-
ത്തേടിവിളിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുപിന്നെ
അഗ്രജന്മുമ്പായയാദവന്മാരുമ-
ങ്ങക്ഷണംവന്നവനൊത്തുകൂടി
അക്രൂരൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാനന്നേര-
മച്യുതനെല്ലാരും കേൾക്കുംവണ്ണം
"ഉത്തമമായുള്ള രത്നത്തെക്കാണാഞ്ഞി-
ട്ടുത്തലുണ്ടുള്ളത്തിലെങ്ങൾക്കെല്ലാം
നിൻകയ്യിലീടിന രത്നത്തെക്കാട്ടീട്ടു
ശങ്കയെപ്പോക്കേണം ഞങ്ങൾക്കിപ്പോൾ"
ശങ്കയെക്കൈവിട്ടു ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ
പങ്കജലോചനൻ മുൻപിലപ്പോൾ
തന്മണികാട്ടിനിന്നുണ്മയെച്ചൊല്ലിനാൻ:-
സമ്മതരായുള്ളോരെന്നതായം
ഉൽകൃഷ്ടമായുള്ള രത്നത്തെക്കണ്ടിട്ടു-
മക്രൂരൻതന്നുടെ ചൊല്ലുകേട്ടും
മൂൎദ്ധാവുതന്നെക്കുലുക്കിനിന്നീടിനാ-
രാസ്ഥാനംതന്നിലേ ലോകരെല്ലാം

1. ദുൎഗ്ഗത. 2. തകൎന്ന. 3. ഭൂധരൻ.

ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ തന്നോടുപിന്നെയും
കാന്തവിലോചനൻ ചൊല്ലിനിന്നാൻ
"രത്നവുംകണ്ടുതായുണ്മയുംകേട്ടതാ-
യത്തലുംതീൎന്നതായെങ്ങൾക്കെല്ലാം
മംഗലമായുള്ള രത്നത്തെനീതന്നെ
സംഗ്രഹിച്ചീടുകയെന്നേവേണ്ടൂ
വേണുന്നനേരത്തു വേഴ്ചയിൽവന്നിട്ടു
[1]വേണിച്ചുകൊൾകയുമാവല്ലോതാൻ"
തോയജലോചനനിങ്ങനെചൊന്നപ്പോൾ
തോയുന്നതോയത്തെപ്പൂണ്ടവൻതാൻ
സുന്ദരമായുള്ള രത്നവുമായിത്തൻ-
മന്ദിരംപൂകിനാൻ മന്ദമന്ദം
ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ പോയൊരുനേരത്തു
നന്ദകധാരിതാൻ ദ്വാരകയിൽ
വൃഷ്ണികളോടു കലൎന്നുടനോരോരോ
വൃത്തികളാണ്ടു തെളിഞ്ഞുനിന്നാൻ.

ആജ്ഞയാകോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
സ്യമന്തകകഥേരിതാ.

നരകാസുരവധം.

മേളംകലൎന്നൊരു പാൎത്ഥനും താനുമായ്
കാളിന്ദീതീരത്തു ചെന്നുപിന്നെ
കാളിന്ദിയാകിന കന്യകതന്നെയും
കൈപിടിച്ചീടിനാൻ കാന്തിയോടെ
പാണ്ഡവനാകിന പാൎത്ഥനും താനുമായ്
ഖാണ്ഡവമാകിന കാനനത്തെ
പാവകനായിട്ടു നൽകിനനേരത്തു
പാലിതനായ മയൻതാനപ്പോൾ
പാണ്ഡവന്മാൎക്കൊരു മന്ദിരംതന്നെയും
പാരാതെനിൎമ്മിച്ചു കാഴ്ചവച്ചാൻ
അച്ഛൻറക്കൂടപ്പിറന്നവൾ തന്നുടെ
പുത്രിയായുള്ളൊരുമിത്രവിന്ദ
കാമിനിയായാളക്കാർമുകിൽവൎണ്ണനു
കോമളയെന്നും പോൾചേരുമല്ലോ
ചീററംതിരണ്ടുനിന്നേററം[2]തിമൎത്തങ്ങു
ക്രൂരങ്ങളായുള്ള കാളകളേ
കോഴകൾകൂടാതെ കെട്ടിനിന്നന്നേരം
താഴാതകാന്തിപൂണ്ടേഴിനേയും
മൈക്കോലവാർകുഴലാളെയുംമേളമായ്
കൈക്കൊണ്ടുപോന്നാനമ്മന്ദിരത്തിൽ
ഭദ്രയായുള്ളൊരു ഭദ്രയെത്തന്നെയും
ഭദ്രനായുള്ളൊരു പത്മനാഭൻ
കേകയമന്നവൻ തന്നുടെ ചൊല്ലാലെ
കേവലംമാനിനിയാക്കിക്കൊണ്ടാൻ
ലക്ഷണംകൊണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നീടിന-
ലക്ഷണയാകിയകന്യകയെ
അൻപുപൊഴിഞ്ഞുനിന്നംബുജലോചനൻ
തൻപ്രിയയാക്കിനാൻ വൻപുകൊണ്ടേ

ഭൗമനെന്നുള്ളൊരുദാനവൻപണ്ടുപോയ്
വാമനായ്ചെന്നങ്ങു വിഷ്ണുതന്നിൽ
വാനവർകോനുടെ നൽക്കുടതന്നെയും
വാനവർമാതാവിൻ കുണ്ഡലവും
കൊണ്ടങ്ങുപോയതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
കൊണ്ടൽനേർവൎണ്ണൻതൻ കാന്തയുമായ്
മുന്നിൽവിളങ്ങിന പന്നഗവൈരിത-
ന്നുന്നതമായ മുതുകിലേറി
വേഗത്തിൽപോയങ്ങു ദാനവൻതന്നുടെ
കോയിക്കൽചെന്നു കതിൎത്തന്നേരം
മാനിയായുള്ളൊരു ദാനവൻതന്നുടെ
സേനയുമായിപ്പുറപ്പെട്ടുടൻ
ഉദ്ധതനായിട്ടു യുദ്ധംതുടങ്ങിനാൻ
ബദ്ധവിരോധനായ്നിന്നനേരേ
പന്നഗവൈരിതൻ പക്ഷങ്ങളേററിട്ടു
പാഞ്ഞുതുടങ്ങീതു വാരണങ്ങൾ
അഞ്ചിതമായൊരു തേൎത്തടംതന്നെയും
ചഞ്ചലമാക്കിനാൻ ചഞ്ചുകൊണ്ടേ
കാൽനഖമേററുള്ള വാജികളെല്ലാമേ
കാലപുരത്തിന്നു പാഞ്ഞൂതായി
വേലുകൊണ്ടന്നേരം പന്നഗവൈരിതൻ-

1. വേണ്ടി. 2. പുളച്ചുള്ള.

മേനിയിൽ ചാട്ടിനാൻ ദാനവൻതാൻ
വേലിന്നുപിന്നാലെ ശൂലവുംകയ്യിലായ്
നീലക്കാർവർണ്ണനെയോങ്ങുന്നേരം
ദാനവവൈരിതന്നായുധത്തിന്നൊരു-
പാരണയായാനദ്ദാനവൻതാൻ
എന്നതുകണ്ടൊരു മേദിനിതാൻവന്നു
നന്ദജൻതന്നെ സ്തുതിച്ചാളപ്പോൾ
മേദിനിതന്നുടെ വേദനപോക്കീട്ടു
മേളത്തിൽചെന്നവൻ മന്ദിരത്തിൽ
ഏറിയിരുന്നൊരു മോദത്തെപ്പൂണ്ടുനി-
ന്നേഴാമടംതന്നെ പൂരിപ്പാനായ്
എണ്ണുരണ്ടായിരം കന്യകമാരെയും
തിണ്ണമണഞ്ഞൊരു യാനത്തിന്മേൽ
ചാലക്കരേറ്റിത്തൻ ദ്വാരകതന്നിലേ
മേളത്തിലാക്കിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെ
വാനവർമാതാവിൻ കുണ്ഡലംതന്നെയും
വാനവർകോനുടെ നൽക്കുടയും
കൊണ്ടങ്ങുചെന്നുടൻ വിണ്ടലർക്കുണ്ടായൊ-
രിണ്ടലെപ്പോക്കിനാൻ കൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
പോരുന്നനേരത്തു ഭാര്യതൻചൊല്ലാലെ
പാരിജാതത്തെയും കൊണ്ടുപോന്നു
ദ്വാരകതന്നുടെ ചാരത്തുനിന്നൊരു-
വാരുറ്റപൂങ്കാവിലാക്കിപ്പിന്നെ
നല്ലൊരുനേരത്തു കൈപിടിച്ചീടിനാൻ
ചൊല്ലിയന്നീടുമന്നല്ലാരെയും
സുന്ദരിമാർക്കോരോ മന്ദിരംനിർമ്മിച്ചു
സുന്ദരിമാരോടു കൂടിനന്നായ്
സുന്ദരലീലകളാണ്ടു വിളങ്ങിനാൻ
നന്ദജനാകിന സുന്ദരൻതാൻ

രുഗ്മിവധം

രുഗ്മിണീദേവിയും താനുമായൻപോടു
രശ്മണിഞ്ഞൊരു കട്ടിൽതന്മേൽ
മെത്തമേലേറി വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
മുഗ്ദ്ധവിലോചനനന്നൊരുനാൾ
മർമ്മങ്ങളായുള്ള നർമ്മങ്ങളോതിനി-
ന്നുണ്മയെന്നിങ്ങനെ തോന്നുംവണ്ണം
ദാരങ്ങളുള്ളത്തിൽ വേദനപൂകിച്ചാൻ
കാരുണ്യംപിന്നെയും പൊങ്ങുവാനായ്
കാമിനിതന്നുടെ കണ്ണുനീർകണ്ടിട്ടു
കാരുണ്യവാരിയിൽ മുങ്ങിമുങ്ങി
വന്നുവന്നീടുന്ന വാക്കുകൾകൊണ്ടവൾ-
കണ്ണുനീർപോക്കീട്ടു പൂണ്ടുകൊണ്ടാൻ
ഇങ്ങനെയോരോരോ സുന്ദരിമാരുമായ്-
മംഗലനാകിന മാധവൻതാൻ
അംഗജലീലകൾ ഭംഗികളാണ്ടുനി-
ന്നങ്ങിനെ മങ്ങാതെമേവുംകാലം
എണ്ണുരണ്ടായിരത്തെണ്മരെന്നിങ്ങിനെ-
യെണ്ണമാണ്ടീടുന്ന മാതരെല്ലാം
പെറ്റുപെറ്റീടുന്ന മക്കളെക്കൊണ്ടങ്ങും
മുറ്റുംവിളങ്ങീതു പൂരിതപ്പോൾ
പ്രദ്യുമ്നനനിരുദ്ധനെന്നുള്ളൊരു
പുത്രനുമുണ്ടായി വന്നുപിന്നെ
ശ്രേഷ്ഠനായുള്ളൊരു രുഗ്മിതൻപുത്രിയെ
വാട്ടമകന്നവൻ വേട്ടകാലം
മാധവന്മുമ്പായ യാദവന്മാരെല്ലാം
മാനിച്ചുചെന്നാരമ്മന്ദിരത്തിൽ
അന്യരായ്നിന്നുള്ള മന്നോരുമായിട്ടു
ചെന്നുടൻമംഗലം പോന്നിതപ്പോൾ

കാലിംഗൻമുമ്പായ ഭൂപന്മാരെല്ലാമ-
ക്കാലത്തു രുഗ്മിതന്നോടു ചൊന്നാർ
‘ചൂതുകൊണ്ടിന്നിനി വെല്ലുകവേണമി-
മ്മാധവൻ തന്നുടെയഗ്രജനെ’
എന്നതുകേട്ടവരന്നേരം ചെന്നിട്ടു
നിന്നൊരുമന്നവൻ മുന്നിൽതന്നെ
ചൂതുതുടങ്ങിനാൻ മാനംതാനുമായ്
ചൂഴുംനിന്നീടുന്നോർ ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
തോല്ക്കുന്നോനിങ്ങനെ [1]തെണ്ടമെന്നെല്ലാരും
കേൾക്കവേനിന്നു പറഞ്ഞുനേരേ
രുഗ്മിണിതന്നുടെ സോദരനാകുന്ന-
രുഗ്മിതാനന്നേരം നോക്കിനോക്കി
കൈതവംതന്നാലെ വെന്നുനിന്നീടിനാൻ

1. ദണ്ഡ.

കൈടഭവൈരിതൻ സോദരനെ
കണ്ടുനിന്നീടിന [1]ദെണ്ഡവും നൽകിനാൻ
സത്യപരായണൻ താനുമപ്പോൾ.
അപ്പൊഴേപിന്നെയുമേശിനനേരത്തു
ശൗരിയെത്തന്നെയും വെന്നുനിന്നാൻ
വെന്നൊരുനേരത്തു നിന്നൊരുശൗരിതാൻ
'വെന്നുഞാനെ'ന്നു ചൊല്ലിക്കൊണ്ടാൻ
എന്നതിന്നേതുമേ പേശാതെപിന്നെയും
വെന്നുനിന്നീടിനാൻ പോരിൽനേരേ
'വെന്നുഞാനെന്നു ചൊന്നവൻനിന്നപ്പോൾ
മന്നോരും ചൊല്ലിനാരവ്വണ്ണമേ
അംബരംതന്നിൽ നിന്നന്നേരമുണ്ടായി
സമ്മതിയായൊരു നന്മൊഴിതാൻ
"ഇപ്പൊഴീവെന്നതു രോഹിണീനന്ദനൻ
ശൗരിതാനല്ലല്ലീ"യെന്നിങ്ങനെ
കോപിച്ചുനിന്നൊരു ശൗരിതാനെന്നപ്പോൾ
പേപറഞ്ഞീടിനാൻ പേടിയാതെ
"ചൂതിങ്കൽവെല്ലുവാൻ [2]ചൈതന്യമാണ്ടുള്ള-
ഭൂപതിവീരന്മാർ വേണമത്രേ
മന്നവർക്കീടിനോ വാസനംകൂടാതെ
ഖിന്നരായ്പ്പോരുന്ന നിങ്ങൾക്കാമോ
ആസവസേവയും നാരികൾസേവയു-
മാചരിച്ചീടുനീയായവണ്ണം"
എന്നതുകേട്ടു കലിംഗമഹീപതി
ദന്തങ്ങൾകാട്ടിച്ചിരിച്ചാനപ്പോൾ
ശൗരിതാനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടിട്ടു
രുഷ്ടനായ്നിന്നൊരു കാമപാലൻ
ചാരത്തുനോക്കിന നേരത്തുകാണായി
പാരിച്ചുനിന്നൊരു നൽപരിഘം
പെട്ടെന്നെടുത്തൊന്നു കൊട്ടിനിന്നീടിനാൻ
രുഷ്ടനായുള്ളൊരു ശൗരിതന്നെ
[3]കൊട്ടുകൊണ്ടീടിന ശൗരിതാനെന്നപ്പോ-
ഴിഷ്ടനായ് മേവിനാനന്തകനും
താലധ്വജകാലടി വച്ചോരുനേരത്തു
കാലിംഗരാജനെ ച്ചെന്നണഞ്ഞാൻ
ഉല്പന്നരോഷനായ്നിന്നവൻ വാർത്തകൾ
'പപ്ഫബ്ബഭമ്മ'യെന്നാക്കിവച്ചാൻ

ലാംഗലിതാനതുചെയ്തതുകണ്ടൊരു-
ശാർങ്ഗവരായുധധാരിയപ്പോൾ
നന്നായില്ലെന്നതും നന്നായിയെന്നതു-
മൊന്നുമേമിണ്ടാതെ നിന്നുകൊണ്ടു
സോദരനുള്ളിലും ദാരങ്ങളുള്ളിലും
ഖേദമുണ്ടാമല്ലോ എന്നു നണ്ണി
പിന്നെയങ്ങെല്ലാരുമൊന്നിച്ചു കൂടിത്തൻ-
ധന്യമായുള്ളൊരു മന്ദിരത്തിൽ
ആർത്തുവിളിച്ചു തകർത്തങ്ങു പൂകിനാ-
രാർത്തിയെത്തീർത്തുള്ള യാദവന്മാർ

ബാണയുദ്ധം

ബാണനായുള്ളൊരു ദാനവൻപണ്ടുതാൻ
വാർതിങ്കൾ മൌലിയാം ദേവൻതന്നെ
സേവിച്ചുനിന്നു ഭജിച്ചു തന്മന്ദിരം
കേവലം കാക്കമാറാക്കിക്കൊണ്ടാൻ
ഒട്ടുനാളിങ്ങനെ ചെന്നൊരു കാലത്തു
ധൃഷ്ടനായ്നിന്നു തിമിർത്തു ചൊന്നാൻ
"ആഹവമില്ലാഞ്ഞിട്ടാനന്ദമുള്ളിലി-
ല്ലാരെയും കണ്ടതുമില്ലയെങ്ങും
ദിഗ്ഗജമെല്ലാമേ ചെന്നതു കാണുമ്പോ-
ളൊക്കവേ പായുന്നു പാരം പാരം
എന്നോടു നേരിട്ടു പോരു തുടങ്ങുവാൻ
നിന്നോളം പോന്നോരെക്കണ്ടില്ലെന്നാൽ
നമ്മിൽ നുറുങ്ങു പിണങ്ങി നിന്നിങ്ങനെ
നർമ്മമായ്നിന്നു കളിക്കവേണം"
എന്നതു കേട്ടൊരു പന്നഗഭൂഷണൻ
വന്നൊരു കോപമടക്കിച്ചൊന്നാൻ
"നിന്നുടെ കേതു മുറിഞ്ഞങ്ങുവീഴുന്നാ-
ളെന്നോടു നേരായ വീരൻ വന്നു
നിന്നോടു നേരിട്ടു നിന്നെയും വെന്നീടു-
മെന്നതു നീയിന്നു തേറിനാലും"
എന്നതു കേട്ടൊരു മന്നവൻ തന്നുടെ
മന്ദിരംപുക്കതു പാർത്തുനിന്നാൻ
ഉദ്ധതനായിട്ടു മേവുന്ന ബാണൻതൻ

1. ദണ്ഡവും. 2. വൈഷമ്യമായുള്ള. 3. തട്ട്.

പുത്രിയായുള്ളൊരു കന്യക താൻ
നിദ്രയും പൂണ്ടു കിടന്നോരുനേരത്തു
ഭദ്രനായുള്ളനിരുദ്ധനുമായ്
മംഗലമായുള്ളോരംഗജലീലതൻ-
ഭംഗികൾ പൂണ്ടു മയങ്ങുന്നേരം
കണ്ണിലിണങ്ങുമുറക്കവും തന്നെയും
തിണ്ണം വെടിഞ്ഞങ്ങു പോകയാലെ
മേനിയിൽ മേവിന കാന്തനെക്കാണാഞ്ഞു
ദീനയായ്നിന്നവൾ കേണതെല്ലാം
ചാരത്തു നിന്നൊരു തോഴിതാൻ കേട്ടുവി-
ചാരിച്ചു നിന്നതു കേട്ടു ചൊന്നാൾ
"കന്ദർപ്പൻ തന്നുടെ കാന്തിയെവെന്നൊരു-
സുന്ദരൻ വന്നുനിന്നെന്നരികേ
തേൻചുരന്നീടിനചോരിവാ തന്നുടൻ
വാഞ്ഛിതമെല്ലാമേ നൽകിപ്പിന്നെ
ചിത്തമഴിഞ്ഞുള്ളോരെന്നെയും കൈവിട്ടു
നിദ്രതാൻ[1] പോകുമ്പോഴോടിപ്പോയാൻ
പാഴ്പെട്ടുപോയൊരു ശയ്യയെക്കണ്ടിട്ടു
പാരിച്ചുപൊങ്ങുന്ന മാരമാലും
വേറിരുന്നിങ്ങനെ വേവുന്ന ഞാനിപ്പോൾ
വേറൊന്നായ്പ്പോകുന്നതുണ്ടു തോഴീ!"
എന്നതുകേട്ടൊരു തോഴി താൻ ചൊല്ലിനാൾ
നിന്നുടെ വേദന പോക്കാമല്ലോ
"ആരെന്നു ചൊല്ലിനാൻ നിന്നുടെ ചാരത്തു
പാരാതെ കൊണ്ടന്നു നൽകുവൻ ഞാൻ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൾതന്നുടെകൺമുന്നിൽ
മങ്ങാതതൂലികകൊണ്ടുചെമ്മെ
ലേഖന്മാരായുള്ള ലോകരെയെല്ലാമേ
ലേഖനംചെയ്തുടൻ കാട്ടിക്കാട്ടി
മാനിനിതന്നുടെ ചൊല്ലാലെ പിന്നെയും
മാനുഷന്മാരെയുമവ്വണ്ണമേ
വൃഷ്ണികളായുള്ള വീരരെയെല്ലാമെ
കൃഷ്ണനെത്തന്നെയും കാട്ടിപ്പിന്നെ
തന്മകനായുള്ള നിർമ്മലൻതന്നെയും
തന്മകളഞ്ഞനിരുദ്ധനെയും
ലേഖനം ചെയ്തവൾ കാട്ടിനനേരത്തു
കോകിലവാണിതൻ കൺമുനയിൽ
നീടുററുനിന്നൊരു നാണവും പ്രേമവും
കൂടിക്കലർന്നുടൻ കാണായപ്പോൾ
പാരമണഞ്ഞൊന്നു പൂണ്മതിന്നായിട്ടു
ധീരതപോരായൊരു സംഭ്രമവും
എന്നെയുംകൈവെടിഞ്ഞങ്ങനീപൊയ്യോ
തെന്നൊരുകോപവും ചാപലവും [ങ്ങു-
യോഗിനിയായൊരു തോഴി താനന്നപ്പോൾ
വേഗത്തിൽചെന്നുടൻ ദ്വാരകയിൽ
സുപ്തനായുള്ളനിരുദ്ധനെത്തന്നെയും
മെത്തമേൽനിന്നങ്ങെടുത്തുമെല്ലെ
കൊണ്ടിങ്ങുപോന്നവൾ കയ്യിലെനൽകിനി-
ന്നിണ്ടലെപ്പോക്കിനാളന്നുതന്നെ
അംഗജൻതന്നുടെ സൂനുവായുള്ളോൻതൻ-
മംഗലകാന്തനായ്‌നിന്നനേരം
നീടുററുനിന്നൊരു കർപ്പൂരംതന്നോടു
കൂടിനചന്ദനമെന്നപോലെ
ആദരംപൂണ്ടൊരു കാമിനിതന്നോടും നൽ-
കാമവിലാസങ്ങളാണ്ടുനിന്നാൾ
യാദവബാലകനാകിന വീരനു-
മാദരവോടു കളിച്ചുമേന്മേൽ
സുന്ദരിതന്നുടെ മന്ദിരംതന്നിലേ
നിന്നുവിളങ്ങിനാൻ നീതിയോടേ
ഗൂഢനായ്നിന്നവൻ തന്നെയങ്ങാരുമേ
ചേടിമാർപോലുമറിഞ്ഞതില്ല
ഒട്ടുനാളിങ്ങനെ തുഷ്ടിയുംപൂണ്ടവ-
രിഷ്ടരായ്നിന്നു[2]സുഖിച്ചകാലം,
പങ്കജലോചന തന്മുഖംകണ്ടിട്ടു
ശങ്കതുടങ്ങീതമ്മാതൾക്കെല്ലാം
ശങ്കതുടങ്ങിന മങ്കമാരെല്ലാരും
തങ്ങളിൽനിന്നു പറഞ്ഞാരപ്പോൾ
"ബാലികതന്നുടെ യൗവനമിന്നിന്നു
ചാലതെളിഞ്ഞുണ്ടു കാണാകുന്നു
കാരണമെന്തെന്നു ചിന്തിച്ചുകാൺകിലോ
വേറൊന്നായല്ലോ ഞാൻ വന്നതായം
വേലകൾകേൾവാൻ കാലമെന്നപ്പോൾ
ചാലവെപ്പാനെല്ലാരും ചൊല്ലുന്നേരം

1. പോയപ്പോൾ കൂടെപ്പോയാൻ. 2. വസിച്ചു

കെട്ടകംതന്നിൽനിന്നൊട്ടുമേവാരാതെ
പെട്ടെന്നുപോന്നിങ്ങു നിന്നുകൊള്ളും
കണ്ണിണയന്നേരം മെല്ലവേ പാർക്കുമ്പോൾ
തിണ്ണംതളർന്നു മയങ്ങിക്കാണാം
രോഗമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുമാറുണ്ടുതാൻ
രോഗമല്ലേതുമേ രാഗമത്രേ
തേമ്പാതെനിന്നൊരു ചോരിവാതന്നെയും
തേഞ്ഞതല്ലോകാണുന്നു നാളിൽ നാളിൽ
ചാലെത്തെളിഞ്ഞൊരു കവിൾത്തടം താനിന്നു
ചാഞ്ഞുചാഞ്ഞീടുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
നമ്മുടെചാരത്തു വന്നങ്ങുമേവുമ്പോൾ
നാണവുമുണ്ടിന്നുകാണാകുന്നു
പണ്ടെന്നുംകാണാതഭൂഷണമുണ്ടിന്നു-
കണ്ഠത്തിലുണ്ടായിക്കാണാകുന്നു
പങ്കജകോരകം തന്നെയുംവെല്ലുന്ന-
കൊങ്കകൾ ചാരത്തുമവ്വണ്ണമേ
ഇങ്ങനെയോരോരോ ഭംഗികൾകാണുമ്പോ-
ളെങ്ങനെകന്യകയെന്നുചൊല്‌വൂ?
ഇന്നിവൾതന്നുടെ കാമുകനായൊരു-
ധന്യനുണ്ടെന്നതു നിർണ്ണയംതാൻ
ആരോടുമിന്നിതുവാപാടീലെങ്കിലോ
പോരായ്മയായിട്ടു വന്നുകൂടും"
തങ്ങളിലിങ്ങനെനിന്നുപറഞ്ഞുള്ളോ-
രംഗനമാരെല്ലാമെന്നനേരം
ഉൽഭടരായ്നിന്ന രക്ഷികളായുള്ള-
തൽഭടന്മാരോടു ചെന്നുചൊന്നാർ
അക്ഷതരായുള്ള രക്ഷികളന്നേര-
മക്ഷണംചൊല്ലിനാർ ബാണനോടും
കന്യകതന്നുടെ ദൂഷകനായൊരു-
കാമുകനുണ്ടെന്നു കേട്ടു ബാണൻ
പെട്ടെന്നെഴുന്നേറ്റുമറ്റോലും വാണിതൻ-
കെട്ടകംതന്നിലേ ചെന്നനേരം
പ്രദ്യുമ്നസൂനുവെക്കണ്ടുടൻ കോപിച്ചു
പെട്ടെന്നുനിന്നു പിണങ്ങിച്ചെമ്മേ
പന്നഗപാശങ്ങൾ കൊണ്ടവൻതന്നെയും
ഖിന്നനാക്കീടിനാൻ ബന്ധിച്ചപ്പോൾ
താനങ്ങുതന്നുടെയാലയംപൂകിനാൻ
മാനവുംപൂണ്ടു മദിച്ചുപിന്നെ
ബദ്ധനായുള്ള നിരുദ്ധനെക്കണ്ടൊരു-
മുഗ്ദ്ധവിലോചന താനുമപ്പോൾ
കേണുതുടങ്ങിനാൾ ഭൂതലംതന്നിലേ
വീണുമയങ്ങി മയങ്ങിമേന്മേൽ
തോഴിമാർചെന്നു പറഞ്ഞവൾതന്നുടെ
[1]കോഴയുംകിഞ്ചന പോക്കിനിന്നാർ
പഞ്ജരംതന്നിൽ നിരുദ്ധനായുള്ളൊരു-
കുഞ്ജരവൈരിതാനെന്നപോലെ
ബദ്ധനായുള്ള നിരുദ്ധനുംകോപിച്ചു
ബദ്ധവിരോധനായ്നിന്നകാലം
ഭോജന്മാരെല്ലാരും നിദ്രയെപ്പൂണ്ടൊരു-
രാജകുമാരനെക്കാണാഞ്ഞപ്പോൾ
'എങ്ങുപോലിന്നിവനേതുമേമിണ്ടാതെ-
യെങ്ങിനിപ്പോയ്ക്കൊണ്ടു'വെന്നുനണ്ണി
ഇന്നിന്നുവന്നീടുമെന്നങ്ങുചിന്തിച്ചു
നിന്നങ്ങുമേവിനാർ നാലുമാസം
പിന്നെയുംവന്നതുകണ്ടില്ലയാഞ്ഞിട്ടു-
ഖിന്നരായെല്ലാരും നിന്നകാലം
നാരദനാകുന്ന മാമുനിവാരെഴും-
ദ്വാരകതന്നിലെഴുന്നള്ളിനാൻ
യാദവന്മാരുടെയാനനംകണ്ടുട-
നാദരവോടു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ
"പ്രദ്യുമ്നസൂനുവെക്കണ്ടില്ലയാഞ്ഞല്ലീ-
യത്തൽപിണഞ്ഞു ചമഞ്ഞു നിങ്ങൾ
ചേണുറ്റുനിന്നൊരു ബാണപുരംതന്നിൽ
ദീനനായ്നിന്നുള്ളോനിന്നുതന്നെ
മംഗലനായിട്ടുനിന്നവൻ തന്നുടെ
മങ്ങാതെനിന്നുള്ള നാമമിപ്പോൾ
അദൃശ്യമായ്നിന്നുള്ളൊരക്ഷരംകൂടാതെ-
യാക്കിനിന്നീടിനാൻപോരിൽബാണൻ
ബാണകുമാരികതന്നുടെലോചന-
ബാണങ്ങളേറ്റുമയങ്ങുകയാൽ
അപ്പുരിതന്നിലെ പാലകനായതോ
മുപ്പുരംവെന്നുള്ള മുക്കണ്ണൻതാൻ"
വൃഷ്ണികളെല്ലാരുമെന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
കൃഷ്ണനെത്തന്നെയും മുന്നിറുത്തി

1. വേദന. കോഴകൾ.

മുൽഗരംമുൻപായുള്ളായുധമോരോന്നേ
നൽക്കരംതോറും ധരിച്ചുനന്നായ്
സന്നദ്ധരായി നടന്നുതുടങ്ങിനാർ
തന്നോട തന്നോട തോളിലേറി
ദീനതയില്ലാതസേനയുമായിട്ടു
ബാണപുരത്തിലകത്തുപുക്കാർ
ആർത്തുതുടങ്ങിനാർ ഭേരിയും താഡിച്ചു
ചീർത്തുനിന്നീടുന്ന കോപത്താലേ
കേതുവെത്തന്നെയുമെയ്തുമുറിച്ചുടൻ
ഭൂതലംതന്നിലേ വീഴ്ത്തി പിന്നെ
നന്മതിലെല്ലാമേ തള്ളിവിട്ടീടിനാർ
പൊന്മയിൽനിന്നുള്ള ഗോപുരവും
ബാണപുരത്തിന്റെ ഭംഗത്തെക്കണ്ടൊരു-
ബാലനിശാകരശേഖരൻതാൻ
ഷൺമുഖൻതന്നോടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
നന്മയായുള്ളൊരു നർമ്മമപ്പോൾ
"ഒട്ടുനാളുണ്ടല്ലോ പട്ടിണികൂടാതെ
തുഷ്ടരായുണ്ണുന്നു നാമെല്ലാരും
ഉന്മദരായുള്ള വൃഷ്ണികൾമൂലമി-
ന്നമ്മുടെ ചോറുമുടങ്ങിതായി
നൽഭോജനംവിന്നു മന്നൽച്ചുരക്കണ്ടിയു-
മത്തൽപിണയായ്കിലുണ്ടു മാനം
യോഗ്യമായുള്ളതു നോക്കിനിന്നീടാതെ
പോക്കുതുനിഞ്ഞു നാം ചെൽകയിപ്പോൾ"
ഇങ്ങിനെചൊല്ലിനൽ കാളമേലേറിനാ-
നംഗജവൈരിതാനാദരവിൽ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നോടു പോരുതുടങ്ങിനാൻ
ചോറുമുടങ്ങിനാലെന്ന ഞെ[illegible]
ആൺമയിലേറിനാൻ ഷൺമുഖൻതാനുമ-
[1]ആൺമയിലേറിയണഞ്ഞു [illegible]ന്നേ
രുഗ്മിണീനന്ദനൻ വന്നു[illegible]ട്ടു
രുഷ്ടനായ്നിന്നു പിണഞ്ഞാനപ്പോൾ
തന്ദ്രിയെവേറിട്ടു രോഹിണീനന്ദനൻ
മന്ത്രികളോടുമങ്ങവ്വണ്ണമേ
ക്ഷീണിതകോലാത സാത്യകിതന്നോടു
ബാണനുംചെന്നു പിണഞ്ഞുനിന്നാൻ
സംഗരമാണ്ടുള്ള വീരന്മാർതങ്ങളി-
ലിങ്ങനെനിന്നു പിണങ്ങുന്നേരം
അന്ധതകൈവിട്ടോരന്ധകനാശന-
മന്തകവൈരിയും നിന്നുനേരേ
അസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു കളിച്ചുതുടങ്ങിനാ-
രസ്ത്രവിശാരദരാകയാലേ
ഈരേഴുപാരിന്നും കാരണമായുള്ളോ-
രീശന്മാരിങ്ങനെ നേരിടുമ്പോൾ
ജൃംഭിതനായിട്ടു നിന്നതുകാണായി
ശംഭുവെത്തന്നെയന്നിന്നോർക്കെല്ലാം
മൂർത്തുള്ള ബാണങ്ങൾ മേനിയിലേല്ക്കയാൽ
വീർത്തുവീർത്തീടുന്ന കാർത്തികേയൻ
തന്നിലേ നണ്ണിനാൻ ഇന്നു ഞാൻ ഖിന്നനാ-
"യിങ്ങനെ മേവുവാനെന്തുമൂലം?
അച്ഛനെക്കോളല്ലയെന്നതു കൊണ്ടല്ലാ
അച്ഛന്റെയല്ലല്ലോ നൊന്തതിപ്പോൾ
ചോറിന്നുവേണുന്ന വേലയെച്ചെയ്തു ഞാൻ
[2]തോറുമടങ്ങിലും പോകയുള്ളൂ"
ഇങ്ങനെചിന്തിച്ചു സംഗരംകൈവിട്ടാ-
[3]ലാൺമയിലേറിന ഷൺമുഖൻതാൻ
മന്ത്രികൾമുൻപായ വീരന്മാരെല്ലാരും
ബന്ധുവാക്യേവിനാനന്തകൻതാൻ
മാനിയായ്മേവിന ബാണൻതാൻ [ചെന്നപ്പോൾ
മാധവനോടു പിണങ്ങിനിന്നാൻ
ബാണങ്ങളെയ്തെയ്തു ബാണനെത്തന്നെയും
ക്ഷീണനാക്കീടിനാൻ മാധവൻതാൻ
തേർത്തടംതന്നെയും വീഴ്ത്തിനിന്നീടിനാ-
നാർത്തനായ്നിന്നൊരു സൂതനെയും
ക്ഷീണനായ്നിന്നൊരു ബാണനെനേർകണ്ടു
ബാണങ്ങൾ പിന്നെത്തൊടുത്തനേരം
നാണാവുംകൈവിട്ടു മാതാവുതാൻവന്നു
ബാണൻതൻപ്രാണങ്ങൾ പാലിപ്പാനായ്
അംബരംതന്നെയുമംബരമാക്കിക്കൊ-
ണ്ടംബുജലോചനൻ മുൻപിൽനിന്നാൾ
എന്നതുകണ്ടൊരു കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാ-
നേറിയിരുന്ന വിരാഗത്താലേ
പിൻതിരിഞ്ഞീടിനാൻ ബാണനുമന്നേരം

1. നന്മയിൽ. 2. ചോറുമുടക്കിലും. 3. നന്മയിൽ.

മന്ദിരംപൂകിനാൻ മന്ദിയാതേ
ബാണൻതാൻ തോററങ്ങുപോയൊരു-
നേരത്തു
വാർതിങ്കൾമൌലിതൻ വൻപനിയൻ
ധൃഷ്ടനായ്ചെന്നുടൻ വൃഷ്ണികളെല്ലാർക്കും
തിട്ടതിയാക്കിനാൻ പെട്ടെന്നപ്പോൾ
വീരന്മാരെല്ലാരും വൻപനിപൂണ്ടിട്ടു
പാരംവിറച്ചു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
വാരുററുനിന്നൊരു വാരണയൂഥവും
വാജികൾ രാശിയുമവ്വണ്ണമേ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാനെന്നതു കേട്ടപ്പോ-
ളിണ്ടലേപ്പോക്കുവാനിമ്പമോടേ
വീരനായുള്ളൊരു വൻപനിതൻതന്നെ-
പ്പാരാതെനിർമ്മിച്ചാൻ പാരിൽനേരേ
തങ്ങളിൽനിന്നു പിണങ്ങിനനേരത്ത-
ങ്ങെങ്ങുമേനിന്നു പൊറായ്കയാലേ
മുഷ്കുകളഞ്ഞു കരഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
മുക്കണ്ണൻതന്നുടെ വൻപനിയൻ
നീലക്കാർവർണ്ണൻതൻ കാലിണകുമ്പിട്ടു
പാലിച്ചുകൊള്ളേണമെന്നു ചൊന്നാൻ
മാധവൻതാനപ്പോൾ ദീനനായുള്ളോൻതൻ-
ഭീതിയെപ്പോക്കീട്ടു നിന്നനേരം
ക്രൂരങ്ങളാകിന ഭൂതങ്ങളിങ്ങനെ
ഭൂലോകംതന്നിൽ വസിച്ചാരെങ്ങും
തോററങ്ങുപോയൊരു ബാണൻതാൻപിന്നെ
ചീററംതിരണ്ടു മടങ്ങിവന്നാൻ [യും
കാർവർണ്ണനോടു പിണങ്ങിനിന്നീടിനാൻ
കാരുണ്യം ദൂരമായ്പ്പോകുംവണ്ണം
തന്നോടുനേരിട്ട ബാണനെത്തന്നെയും
ഖിന്നനാക്കീടിനാൻ മുന്നപ്പോലെ
കൈകളുംപിന്നെ അറിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
കൈടഭവൈരിയായുള്ള ദേവൻ
ജൃംഭിതനായുള്ള ശംഭുതാനന്നേരം
ജൃംഭണംനീക്കിയുണർന്നുടനേ
വാരിജലോചനൻ ചാരത്തുചെന്നപ്പോൾ
വാഴ്ത്തിനിന്നൻപോടു വാർത്തചൊന്നാൻ
‘വല്ലായ്മചെയ്യില്ലെന്നുടെ ദാസനെ
ക്കൊല്ലൊല്ലാ കോപം കൊണ്ടെ’ന്നിങ്ങനെ
അംഗജവൈരിതാൻ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോ-
ളംബുജലോചനൻ താനുംചൊന്നാൻ
“തൽഭൃത്യനായിട്ടും നിന്നതുകൊണ്ടിവൻ
മൽഭൃത്യനായിട്ടു വന്നുകൂടി
വല്ലായ്മചെയ്യുമെന്നാകിലും ബാണനെ-
ക്കൊല്ലുന്നതില്ലെന്നു ചൊല്ലാംചെമ്മേ
ദുർമ്മദംപോക്കുവാൻ കൈകളെച്ഛേദിച്ചു
ദുർമ്മദംപോയിതായെന്നുവന്നു
മിഞ്ചിന ബാഹുക്കൾ നാലുമായങ്ങനെ
നിൻചരണങ്ങളും കൂപ്പിനന്നായ്
പാർശ്വത്തിലാമ്മാറു നിന്നുവിളങ്ങട്ടെ
പാർഷദനായി[1]ട്ടു പാരിൽനേരേ
വാരിജലോചനനിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
ബാണൻതന്മന്ദിരം പൂകുംനേരേ
ബദ്ധനായുള്ള നിരുദ്ധനെത്തന്നെയും
മുഗ്ദ്ധവിലോചനയോടുംകൂടി
കാർവർണ്ണൻകയ്യിലേ നൽകിനിന്നാനവൻ
കാലിണകുമ്പിട്ടു കൂപ്പിനിന്നാൻ
ചീററംകളഞ്ഞൊരു കാർവർണ്ണനന്നപ്പോ-
ളേററംവിളങ്ങിയിണങ്ങിനിന്നാൻ
ആപ്തനായുള്ളൊരു പൌത്രനുമായിട്ടു
യാത്രയുംചൊല്ലി നടന്നുനേരേ
ധൃഷ്ടന്മാരായുള്ള യാദവന്മാരുമായ്
പെട്ടെന്നുചെന്നവൻ ദ്വാരകയിൽ
ആഗതനായനിരുദ്ധനെക്കണ്ടിട്ടു
മാൽകളഞ്ഞീടിനലോകരുമായ്
ബാണനെക്കൊണ്ടുള്ള വാർത്തകളോരോന്നേ
വാപാടിപ്പിന്നെ വിളങ്ങിനിന്നാൻ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
ബാണയുദ്ധകഥേരിതാ-

1. യിനിമേലിൽച്ചെമ്മേ.

നൃഗസദ്ഗതി

സാംബൻ തുടങ്ങിന ബാലകന്മാരെല്ലാം
മാൺപുററുന്നിന്നൊരു കാവുതന്നിൽ
ഈടിക്കലന്റ കളിപ്പതിന്നായിച്ചെ-
ന്നോടിക്കളിച്ചു നടന്നനേരം
[1] ആണ്ടുകിടന്നൊരു പാങ്കുഴി തന്നിലേ
വീണു കിടന്നുള്ളൊരോന്തുകണ്ടാർ
കണ്ടൊരു നേരത്തു പാശവുമായിട്ടു
മണ്ടിയണഞ്ഞു കുടുക്കിനേരെ
പാരം വലിച്ചിങ്ങു തീരത്തുകൊള്ളുവാ-
നാർക്കുമേ വല്ലീലയെന്നനേരം
പാരാതെ ചെന്നങ്ങു കാരുണ്യപൂരമാം
വാരിജലോചനനോടു ചൊന്നാർ
വാരിജലോചനൻ പാരാതെ ചെന്നപ്പോൾ
തീരത്തുമെല്ലെ വലിച്ചുകൊണ്ടാൻ
പാപമായുള്ളൊരു പാഴ്വനത്തിന്നൊരു-
പാവകനായൊരു കാർവർണ്ണൻതാൻ
പാണിതലം കൊണ്ടു തൊട്ടൊരുനേരത്തു
പാരം വിളങ്ങിന മെയ്യുമായി
സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നങ്ങു നിർഗ്ഗതന്മാരായി
സ്വർഗ്ഗികളാരേലുമെന്ന പോലെ
പങ്കജലോചനൻ പാദങ്ങൾ കുമ്പിട്ടു
സങ്കടം തീർത്തവൻ നിന്ന നേരം
നീയാരെന്നിങ്ങനെ ചോദിച്ചുനിന്നൊരു
നീരജലോചനനോടു ചൊന്നാൻ
"ഇക്ഷ്വാകുതന്നുടെ സോദരനായിട്ടു
ചൊൽക്കൊണ്ടു നിന്ന നൃഗൻതാനിഞ്ഞാൻ
ദാനങ്ങൾകൊണ്ടെന്നെ [2] വെന്നുനിന്നീടുന്ന
മാനവരാരുമില്ലെന്നു ചൊല്ലാം
പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്യുമുള്ളോരാരണർക്കന്നന്ന-
യെണ്ണമില്ലാതോളം ധേനുക്കളെ
മങ്ങാതെ മാനിച്ചു നൽകിനിന്നീടിനേ-
നിങ്ങനെ പോരുമ്പോളന്നൊരുനാൾ
ദത്തയായുള്ളൊരു ധേനുതാൻ പോന്നിങ്ങു
സത്വരമെന്നുടെ വീടുപൂക
അന്യനായ് നിന്നുള്ളോരാരണനോരാതെ
വന്നൊരു ധേനുവേ നൽകിനേൻ ഞാൻ
തുഷ്ടനായുള്ളവൻ പോകുന്നനേരത്തു
പെട്ടെന്നു വന്നതിൻ നാഥനപ്പോൾ
'എന്നുടെ ധേനുവേക്കൊണ്ടങ്ങു പോകൊല്ല'-
യെന്നങ്ങു ചൊല്ലിത്തടുത്താനപ്പോൾ
'എന്നുടെ കയ്യിലെ മന്നവൻ തന്നതെ'-
ന്നന്യനായ് നിന്നവൻ താനും ചൊന്നാൻ
തങ്ങളിലിങ്ങനെ പേശിനിന്നനേരം-
മിങ്ങുപോന്നെന്നുടെ മുന്നിൽ വന്നാർ
ചൊല്ലിനാൻ പിന്നെയങ്ങെല്ലാരും കേൾക്കവേ
വല്ലായ്മയെന്നിലുണ്ടാകും വണ്ണം
'തന്നതുകൊള്ളുന്ന നിന്നുടെ ദാനങ്ങൾ
നന്നെന്നേ നാമിന്നു ചൊല്ലവേണ്ടൂ
ഇങ്ങനെ ദാനങ്ങൾ ചെയ്തു തുടങ്ങിനാ-
ലെന്നുമേ സങ്കടം വന്നുകൂടാ'
എന്നതുകേട്ടുനടുങ്ങിന ഞാനുമെൻ-
മുന്നിൽനിന്നാരണരോടുചൊന്നേൻ
'ഓരാതെ[3] വന്നൊരു പോരായ്മയെല്ലാമേ
പാരാതെനിങ്ങൾ പൊറുക്കേണമേ
മൂല്യത്തിനായിരം നൽപ്പശു നൽകുവ-
നിപ്പശുതന്നെയയയ്ക്കേണമേ'
അപ്പൊഴുതാരണൻ ചൊല്ലിനാനിങ്ങനെ-
യിപ്പശുവെന്നിയേമററുവേണ്ട
എന്നങ്ങുചൊന്നുടനെന്നുടെയുള്ളത്തിൽ
ഖിന്നതചേർത്തു നടന്നാർചെമ്മെ
ആരണരിങ്ങനെ പോയൊരുനേരത്തു
പാരിച്ചവേദന പൂണ്ടുഞാനും
കള്ളനായല്ലോ ഞാനെന്തിനിനല്ലതെ-
ന്നുള്ളിലെണ്ണി [4] നടുങ്ങുമപ്പോൾ
അന്തകൻതന്നുടെ കിങ്കരന്മാർവന്നി-
ട്ടന്ധനാമെന്നെയും കൊണ്ടുപോയാർ
അന്തകമന്ദിരം തന്നിലേചെന്നപ്പോൾ
ചിന്തിച്ചുചൊല്ലിനാനന്തകൻതാൻ
കല്മഷംകൂടാതെ നിങ്ങളെക്കാണുമ്പോൾ
സമ്മാനമല്ലോനാം വേണ്ടതിപ്പോൾ
ദാതതതെങ്കിലും നിൻകയ്യിലായല്ലോ

1. ആണ്ടു 2. മേൽമണ്ടിനിന്നുള്ള. 3. ചെയ്തോരുവല്ലായ്മ. 4. ഞാൻ നിന്നനേരം

ആരണർക്കുള്ളൊരു ധേനുവെന്നാൽ
പുണ്യവാനെങ്കിലും ധർമ്മങ്ങളോർക്കുമ്പോൾ
ബന്ധ്യനെന്നുള്ളതു വന്നുകൂടും
പുണ്യങ്ങൾചെയ്യുന്നിൻ വിണ്ണിലെവാസത്തി-
നെണ്ണമില്ലെന്നതു ചൊല്ലാവൂതാൻ
അല്പമായുള്ളൊരു പാപത്തെയാവുനീ
മുൽപ്പാടുനിന്നു ലഭിപ്പതിപ്പോൾ'
അന്തകനിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുചൊന്നപ്പോ-
ളന്ധമായ്യേവുമിപ്പാങ്കുഴിയിൽ
ഇങ്ങനെവീണു കിടന്നതുകണ്ടു ഞാ-
നങ്ങനെയല്ലോതാൻ പാപമുള്ളൂ
തന്നിൽനിന്നങ്ങു കരേറുവതിന്നായി-
പ്പിന്നെയുംപിന്നെയും പൊങ്ങിപ്പൊങ്ങി
ഒട്ടുകരേറുമ്പോൾ മുട്ടുവരുംമുൻപേ
പെട്ടെന്നു കീഴ്പ്പോട്ടുപോരുംപിന്നെ
പാറമേൽവീണുടൻ മെയ്യുംപൊളിഞ്ഞുതി-
ന്നേറിനവേദന പൂണ്ടുംപിന്നെ
ഘോരമായ്നിന്നുള്ളൊരാതപം മേനിയിൽ
പാരിച്ചുമേന്മേലെ യേൽക്കയാലേ
ദാഹിച്ചുനിന്നു വറണ്ടുവശംകെട്ടു
മോഹത്തെപ്പൂണ്ടു കിടപ്പൻഞാനും
എണ്ണമില്ലാതൊരു വേദന പൂണ്ടുടൻ
കണ്ണുനീർ വീഴ്ത്തുവാനോർത്തു പിന്നെ
അല്ലൽ പിണഞ്ഞവയൊന്നൊന്നേ ചിന്തി
ചൊല്ലാവതല്ലേതും തമ്പുരാനേ [ച്ചാൽ
പണ്ടു ഞാൻ ചെയ്തുള്ള പുണ്യങ്ങൾകൊണ്ടത്രേ
യിണ്ടൽ പൂണ്ടിങ്ങനെ ബന്ധിച്ചു ഞാൻ
അല്ലായ്കിലുണ്ടോ നിൻ ചേവടിത്താരിണ
വല്ലുന്നതിങ്ങനെ കണ്ടുകൊൾവാൻ?
ഏററം തിമത്തുള്ള പാപങ്ങളെല്ലാമേ
തോറേറാടിപ്പോയല്ലോ ദൂരത്തിപ്പോൾ"
മാധവൻ തന്നോടു മന്നവനിങ്ങനെ
മാഴ്കാതെ നിന്നു പറഞ്ഞനേരം
വ്യോമത്തിൽ നിന്നങ്ങു വന്നതു കാണായി
തുമ്മത്തു പൂണ്ടൊരു യാനമപ്പോൾ
മാനിച്ചു നിന്നൊരു മാധവൻ ചൊല്ലാലെ
യാനത്തിൽ ചെന്നു കരേറി നേരെ
എണ്ണമില്ലാതൊരു പുണ്യങ്ങൾ കൊണ്ടവൻ
വിണ്ണിലെ ചെന്നു വിളങ്ങി നിന്നാൻ

ഇക്ഷ്വാകസോദരൻ പോയൊരുനേരത്തു
[1] ശിക്ഷയായ് ചൊല്ലിനാൻ മല്ലവൈരി
തന്മക്കളായുള്ള[2] യാദവന്മാരോടു
ധർമ്മമെന്നുള്ളതു തേറുവാനായ്
"വേണുന്നതെല്ലാമേ സാധിച്ചുകൊള്ളുവാൻ
വേദിയരെന്നി[3] മററാരുമില്ല
മേന്മ കലർന്നുള്ള ദൈവതമായതു
ബ്രാഹ്മണരെന്നതു തേറിനാലും
ബ്രാഹ്മണർക്കുള്ള ധനങ്ങളെയേതുമേ
കാണ്മതിനായിട്ടും കാമിക്കൊല്ലാ
താനറിയാതെയീമ്മന്നവനിന്നിപ്പോൾ
ദീനതവന്നതു കണ്ടുവല്ലോ
ഇങ്ങനെയുള്ള നൽവേദിയരായുള്ള
മംഗലദൈവതം ബാലന്മാരേ!"

അംബുജലോചനനിങ്ങനെയോരോരോ
ധർമ്മങ്ങളായതും ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ശിക്ഷിതരായുള്ള മക്കളും താനുമാ-
യക്ഷണം പൂകിനാനാലയത്തിൽ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയ വർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
നൃഗസദ്ഗതിരീരിതാ

ബലഭദ്രഗമനം

ദ്വാരകതന്നിലിരുന്നരുളീടുന്ന-
സീരവരായുധനന്നൊരുനാൾ
ബന്ധുക്കളായോരെ ക്കാണ്മതിന്നായിട്ടു
നന്ദന്റെമന്ദിരം തന്നിൽചൊന്നാൻ
രാമനെവന്നതു കണ്ടൊരുനന്ദൻതാ-
നാമോദംപൂണ്ടുപിടിച്ചുപൂണ്ടാൻ
അമ്മയായുള്ള യശോദയുമങ്ങനെ
തന്മനംചെമ്മെ കുളുർക്കുംവണ്ണം
ചാങ്ങാതിമാരായ വല്ലവന്മാർക്കെല്ലാം

1. മെല്ലവേ. 2. നിർമ്മല – ബാലക. 3. രെന്നിയേയാരുമില്ലേ.

മംഗലമായുന്ന കണ്ടനേരം
കണ്ണനെക്കാണാഞ്ഞു വേദനപൂണ്ടുള്ളിൽ
തിണ്ണമുഴന്നുള്ള വല്ലവിമാർ
രാമൻറെചാരത്തു ചെന്നങ്ങുചോദിച്ചാർ
കാർമുകിൽവണ്ണൻറെ വാർത്തയെല്ലാം
'പൌരമാരായുള്ള നാരിമാരാക്കുമേ
വൈരസ്യമേതുമിന്നില്ലയല്ലീ?
കാർമുകിൽവണ്ണനു വേണുന്നതിന്നിനി-
ക്കാമിനിമാരുടെ സൌഖ്യമല്ലോ
എന്നതുകൊണ്ടെങ്ങൾ മുൻപിലേചോദിച്ചു
സുന്ദരിമാരുടെ സൌഖ്യമെല്ലാം
വഞ്ചകനായുള്ളോരഞ്ജനവണ്ണന്നു
ചഞ്ചലമായൊരു നെഞ്ചിലിപ്പോൾ
അച്ഛനമമ്മയും വേഴ്ചയുടയോരും
കച്ചിതോയിഞ്ഞങ്ങളെന്നപോലെ
ഞങ്ങളെക്കാണണമെന്നതു കൊണ്ടല്ലീ-
യിന്നവൻവാരാതെ നിന്നുകൊണ്ടു
മങ്ങാതെവന്നുകൊണ്ടച്ഛനെക്കണ്ടാലും
ഞങ്ങളോമെല്ലെ മറഞ്ഞുകൊള്ളാം
ഉറ്റോരെയുംമററു പെറ്റോരെയുംപിന്നെ-
ച്ചുററമാണ്ടോരെയും കൈവെടിഞ്ഞു
ഉറ്റോരായുള്ളതും പെറ്റോരായുള്ളതും
മററാരുമല്ലെന്നു നണ്ണിച്ചെമ്മേ
അഞ്ജനവണ്ണൻറെ വഞ്ചനവാക്കുക-
ളൊരൊന്നൊന്നേകേട്ടു കേട്ടന്നേതാൻ
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുനിന്നുള്ളിൽ
പൊട്ടപിണഞ്ഞുള്ള ഞങ്ങളിപ്പോൾ
ചേണററുതങ്ങളിൽ കെട്ടുപൊട്ടീടുന്ന-
തോണികൾവായിലേ നീരാവുന്നു
ഗോകുലംകൊണ്ടുള്ള വാർത്തകളിന്നെല്ലാ-
മേതാനമുണ്ടോ പറഞ്ഞുകേൾപ്പൂ
എന്നുടെപിന്നാലെ സന്തതംപാഞ്ഞിടും-
ഖിന്നമാരായുള്ള നാരിമാരേ
നന്നായിവഞ്ചിച്ചു ഞാനിങ്ങുപോന്നേനെ-
യെന്നതുമിണ്ടുമാറില്ലയോചൊൽ
പണ്ടിവൻചെയ്തുള്ള വേലകളോർക്കുമ്പോ-
ളിണ്ടലാകുന്നതോ പാരമുള്ളിൽ

കാളിന്ദീതീരത്തെ ക്കാവുകൾകാണുമ്പോ-
ളോളംതുളുമ്പുന്നു വേദനകൾ
കാലത്തേപോന്നു മുളച്ചുതേയുള്ളതീ-
ബ്ബാലപ്പോർക്കൊങ്കകളെങ്ങൾ മാറിൽ
ചാലക്കിടന്നു വളർന്നതെളിഞ്ഞത-
ന്നീലക്കാർവണ്ണൻതൻ മാറിലത്രേ
പണ്ടുപണ്ടുണ്ടായ പുണ്യങ്ങൾ പോകയാ-
ലിണ്ടലാണ്ടീടുമി കൈകൾരണ്ടും
മാതാവിൻകണ്ഠം പിരിഞ്ഞതിൽപിന്നെയ-
മ്മാധവൻകണ്ഠമേ താനറിഞ്ഞു
ശൃംഗാരമിങ്ങനെയുള്ളതെന്നുള്ളതു-
മംഗജനിങ്ങനെയുള്ളതെന്നും
മററാരുമല്ലയീ ഞങ്ങൾക്കചൊന്നതോ
മുററുമിക്കാർമുകിൽവണ്ണനത്രേ
അങ്ങനെയുള്ളോരു ഞങ്ങളെയിന്നിവ-
നിങ്ങനെതന്നെ താനാക്കിവച്ചു
രാപ്പകലിന്നിവൻ വന്നതുപാർത്തിതാ
ബാഷ്പവുംപാർത്തു കിടന്നുഞങ്ങൾ"
ഇങ്ങനെചൊന്നുടൻ കണ്ണുനീർതൂകിനാർ
മംഗലമാരായ മാതരെല്ലാം

രേവതീകാമുകനെന്നതു കണ്ടപ്പോൾ
പൂവേണിമാരുടെ ഖേദമെല്ലാം
വാക്കുകൾകൊണ്ടുടൻ പോക്കിനിന്നീടിനാൻ
വാഗ്മിയായുള്ളവനെന്നു ഞായം
അല്ലലെത്തീർത്തുള്ള വല്ലവിമാരുമായ്
നല്ലനിലാവുള്ള നാളുകളിൽ
അൻപോടുക്രീഡിക്കളിച്ചു നിന്നീടിനാ-
നമ്പാടിതന്നിലേ [1]രണ്ടുമാസം
വാരുണിയാകിന [2]മാദ്ധ്വിയെസേവിച്ചു
വാരണംപോലെ മദിച്ചുപിന്നെ
മന്ദംനടന്നു കളിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
സുന്ദരിമാരു മായൊന്നൊരുനാൾ
[3]മേളത്തിൽനിന്നു കളിപ്പതിന്നായിട്ടു
കാളിന്ദിതന്നെ വിളിച്ചനേരം
വാരാതെനിന്നപ്പോളേറിന കോപത്താൽ
സീരത്തെക്കൊണ്ടു വലിപ്പതിന്നായ്
ഓങ്ങിനാനരത്തു പേടിച്ചുനിന്നവ-

1. മൂന്നു. 2. മദ്ധ്യവും. 3. വെള്ളത്തിൽ.

ളോടിച്ചെന്നീടിനാൾ ചാരത്തപ്പോൾ
തന്നിലിറങ്ങിനാൻ കാമിനിമാരുമാ-
യൊന്നൊത്തുനിന്നു കളിച്ചുപിന്നെ
ചാലക്കരയേറി നീലമായുള്ളൊരു-
ചേലയുംപൂണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നാൻ
കാമിനിമാരുടെ വാഞ്ഛിതംപൂരിച്ചു
കാമുകൾതോറും കളിച്ചുനിന്നാൻ.

പൌണ്ഡ്റകകഥ.

ജംഭാരികുമ്പിട്ട രോഹിണീനന്ദന-
നമ്പാടിതന്നിലിരുന്ന കാലം
പൌണ്ഡ്റകനാകുന്ന മന്നവൻതന്നുടെ
ശൌണ്ഡതകാട്ടുവാൻ നാട്ടിലെങ്ങും
ദൂതനെച്ചെന്നങ്ങു യാത്രയാക്കീടിനാൻ
പൂതനാവൈരിയെ ക്കാണ്മതിന്നായ്
ദ്വാരകയാകിന പൂരിലകംപുക്കു
പാരാതെചൊല്ലിനാൻ ദൂതനപ്പോൾ
"ഞണ്മതിരണ്ടൊരു പൌണ്ഡ്റകൻചൊല്ലാ
കാണ്മതിന്നായിട്ടു വന്നതിപ്പോൾ [ലെ
ആയന്മാർവീട്ടിൽ കിടന്നുവളർന്നൊരു
നീയല്ലപോലിന്നു വാസുദേവൻ
ഇന്നുതുടങ്ങിയിഞ്ഞാനായിവന്നതേ
മന്നിടമെങ്ങുമേ വാസുദേവൻ
ശംഖുതുടങ്ങിയുള്ളായുധമെല്ലാമി-
ന്നെൻകൈയിൽ വേണ്ടുതേകേട്ടാലുംനീ
നിന്നുടെഭൂഷണമെല്ലാമേ കൊണ്ടുന്നി-
ട്ടെന്നെയുംകൂപ്പുക വാഴ്വോടേനീ
അന്ധതപൂണ്ടു മടിച്ചിങ്ങുനിന്നുകൊ-
ണ്ടന്തകൻവീട്ടിന്നു പൊകൊല്ലാതെ"
പൂതനാവൈരിതൻ മുന്നിൽനിന്നിങ്ങനെ
ദൂതനായുന്നവൻ ചൊന്നനേരം
ആസ്ഥാനംതന്നിലിരുന്നുള്ളോരെല്ലാരു-
[1]മാത്തുനിന്നേററം ചിരിച്ചാരപ്പോൾ
പുഞ്ചിരിപൂണ്ടുള്ളോരഞ്ജനവർണ്ണൻതാൻ
ചെഞ്ചെമ്മേചൊല്ലിനാൻ ദൂതനോട്

"അന്ധതപൂണ്ടുമടിച്ചിങ്ങുനിന്നുകൊ-
ണ്ടന്തകൻ വീട്ടിന്നു പോകാമല്ലോ
പാരാതെചെന്നങ്ങു പൌണ്ഡ്റകൻചൊ
കാരിയമെല്ലാമേ സാധിച്ചുടൻ [ല്ലിന
ദ്വാരകതന്നിൽ വരുന്നതുമുണ്ടുഞാൻ
നേരത്രേചൊന്നതുറെറിനാലും"

ഇങ്ങനെചൊന്നുടൻ തേരിൽകരേറീട്ടു
മങ്ങാതെയുള്ളൊരു സേനയുമായ്
വാട്ടമകന്നൊരു പൌണ്ഡ്റകൻതന്നുടെ
കോട്ടതൻ ചാരത്തു ചെന്നുപുക്കാൻ
പൌരുഷമാണ്ടൊരു പൌണ്ഡ്റകനന്നേരം
പൌരന്മാരോടു കലർന്നന്നായ്
ഘോരമായുള്ളൊരു സേനയുമായിട്ടു
പാരാതെചെന്നു പിണങ്ങുന്നേരം
കാശീശനാകുന്ന മന്നവവീരനും
വാശിയുംപൂണ്ടു തുണപ്പതിന്നായ്
ചാലത്തുനിന്നൊരു പൌണ്ഡ്റകൻതന്നുടെ
ചാരത്തുകൂടിനാൻ ചാപവുമായ്
നേരിട്ടുനിന്നൊരു പൌണ്ഡ്റകൻതന്നോടു
വാരിജലോചനൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ആയന്മാർവീട്ടിൽ വളർന്നൊരുമൂലമി-
ഞ്ഞാനല്ലായ്പ്പോയല്ലോ വാസുദേവൻ
എൻകയ്യിൽനിന്നുള്ളോരായുധമെല്ലാമേ
ശങ്കകളഞ്ഞിതാതന്നേനെങ്കിൽ
ഇങ്ങനെചൊല്ലിനല്ലമ്പുകളെല്ലാമേ-
യങ്ങവൻമേനിയിൽ തൂകിത്തൂകി"
അന്ധതപൂണ്ടിങ്ങുനില്ലാതെകണ്ടുട-
നന്തകൻകോയിക്കലാക്കിവച്ചാൻ
വാശിയെപ്പൂണ്ടൊരു കാശീശനന്നേരം
കേശവൻതന്നോടടങ്ങേശിപ്പിന്നെ
അമ്പുകൾകൊണ്ടവൻ തന്നുടെകണ്ഠവു-
മൻപുകളഞ്ഞു മുറിച്ചുപിന്നെ
പേശലമായൊരു കാശിയിൽവീഴ്ത്തിനാ-
നീശനായുള്ളൊരു കേശവൻതാൻ
വാഴ്ത്തിനിന്നീടുന്ന വന്ദികൾതന്നുടെ
വാക്കുകൾകേട്ടു തെളിഞ്ഞുനന്നായ്

1. ആസ്ഥാപൂണ്ടേററം.

ദ്വാരകതന്നിലകത്തങ്ങുപൂകിനാൻ
വീരതമേന്മേലെ പൂണ്ടുപിന്നെ
കാശീശൻതന്നുടെ കാന്തമാരെന്നപ്പോൾ
പേശലമായുള്ളോരാനനത്തെ
വീണതുകണ്ടിട്ടു ചാരത്തുചെന്നപ്പോൾ
കേണുതുടങ്ങിനാർ വീണതന്മേൽ
മാനിയായ്നിന്നു മരിച്ചവൻ തന്നുടെ
സൂനുവായുള്ള സുദക്ഷിണൻതാൻ
അച്ഛനെക്കൊന്നോനെക്കൊല്ലേണമെന്നുള്ളൊ
രിച്ഛയുംപൂണ്ടു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ
ഉൽക്കടമായ തപസ്സുതുടങ്ങിനാൻ
മുക്കണ്ണൻതന്നെയുമുള്ളിൽനണ്ണി
ചിത്തമഴിഞ്ഞൊരു മുക്കണ്ണനന്നേരം
പ്രത്യക്ഷനായിട്ടു ചോദിച്ചപ്പോൾ
"അച്ഛനെക്കൊന്നുള്ളോരച്യുതൻതന്നെയും
മെച്ചമേകൊല്ലേണ"മെന്നുചൊന്നാൻ"
എന്നതുകേട്ടോരു ചന്ദ്രകലാധര-
നേറിനചിന്തയും പൂണ്ടുചൊന്നാൻ
"ദക്ഷിണരായുള്ള ഭൂസുരന്മാരുമായ്
ദക്ഷിണകുണ്ഡത്തിലഗ്നിതന്നെ
പൂജിച്ചുകൊണ്ടങ്ങു ഹോമംതുടങ്ങുക
യാജകന്മാരെല്ലാം ചൊന്നവണ്ണം
വീരനായിങ്ങനെയാചരിച്ചീടുമ്പോൾ
മാരണമായുള്ളോരാഭിചാരം
ചണ്ഡനായുള്ളൊരു പാവകൻതാനപ്പോൾ
കുണ്ഡത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടടൻ
നിന്നുടെകാര്യങ്ങളെല്ലാമേ സാധിക്കും
നിന്നോടുകൂടാതെ കണ്ടുകൊൾ നീ"
മംഗലനായൊരു ഗംഗതൻ കാമുക-
നിങ്ങനെചൊല്ലി മറഞ്ഞനേരം
മാരണചഞ്ചുക്കളായിവിളങ്ങിനി-
ന്നാരണന്മാരുമങ്ങാദരവിൽ
അക്ഷണമങ്ങനെയാചരിച്ചീടിനാൻ
ദക്ഷിണനായ സുദക്ഷിണൻതാൻ
ഘോരമായുള്ളൊരു മാരണമിങ്ങനെ
ധീരനായ്നിന്നവൻ ചെയ്തനേരം
തീക്ഷ്ണമായ്നിന്നൊരു കുണ്ഡത്തിൽനിന്നു
തീപ്പൊരിപാരമെഴുത്തുടങ്ങി [ടൻ

ചാരത്തുനിന്നുള്ളോരാരണന്മാരെല്ലാം
ദൂരത്തുപോയങ്ങുനിന്നനേരം
കുണ്ഡത്തിൽനിന്നങ്ങെഴുന്നതുകാണായി
ദണ്ഡിയെക്കാളതിഭീഷണമായ്
മാരണദേവതയായിച്ചമഞ്ഞിട്ടു
ഘോരമായുള്ളൊരുവഹ്നിതന്നെ
ചെമ്പിച്ചുനിന്നോരു കേശവും മീശയും
വമ്പിച്ചുനിന്നു വളഞ്ഞകിറും
തീപ്പൊരിതൂകിമിഴിച്ചുചുവന്നിട്ടു
തീക്ഷ്ണതപൂണ്ടുള്ള കണ്മിഴിയും
കോട്ടത്തേമ്പുകൾ പൊങ്ങിയെഴുന്നിട്ടു
ഗോഷ്ഠിയായുള്ളൊരുവന്മുഖവും
ആണ്ടുനിന്നീടിനാനാരണന്മുമ്പില-
ങ്ങാനയുംകാതിലണിഞ്ഞുനേരേ
കണ്ടുള്ളോരെല്ലാരും കാതരന്മാരായി
മിണ്ടാതെ നോക്കി നടുങ്ങുന്നേരം
പൂവെടിപോലെയെഴുന്നതുകാണായി
ഭൂതങ്ങളോരോന്നേ പിന്നെപ്പിന്നെ
പാരംപൊരിഞ്ഞുള്ള കൊള്ളിയുമായിട്ടു
ഘോരമായുള്ളൊരുനോക്കുമായി
ദ്വാരകനോക്കിനടന്നതുകാണായി
മാരണദേവതയോടുംകൂടി
ദ്വാരകതന്നുടെ ചാരത്തുനിന്നൊരു-
മാരണദേവതപാരമപ്പോൾ
എട്ടുദിക്കെങ്ങുമേ ഞെട്ടിനടുങ്ങുമാ-
റട്ടഹാസങ്ങളെയാചരിച്ചു
ദ്വാരകവാസികളെന്നതുകേട്ടിട്ടു
പാരംവിറച്ചു നിലത്തുവീണാർ
കേസരിതന്നുടെ നാദമെന്നിങ്ങനെ
കേവലം ചിന്തിച്ചു വാരണങ്ങൾ
കേടറുനിന്നൊരു ശാലയിൽനിന്നുട-
നോടിത്തുടങ്ങിനാർ പേടിയാലേ
ബാലകന്മാരെല്ലാമമ്മമാർചാരത്തു
ചാലപ്പോയ്വന്നു കരഞ്ഞുനിന്നാർ
ബാലകന്മാരെയും പൂണ്ടങ്ങുനിന്നുള്ള-
നീലവിലോചനമാരെല്ലാരും
വൻപുകലർന്നുള്ള കാറ്റിനെയേറ്റുള്ള-
രംഭകൾപോലെ ചമഞ്ഞുകൂടി

കേൾക്കായതെന്തെന്നു ചൊല്ലിനിന്നെല്ലാരും
നോക്കിത്തുടങ്ങിന നേരത്തപ്പോൾ
മുപ്പാരെവെല്ലുവാൻ മുമ്മുനയായിട്ടു
കെല്പുകലർന്നൊരു ശൂലവുമായ്
മാരണദേവത വന്നതുകാണായി
ഘോരങ്ങളായുള്ള ഭൂതങ്ങളും
ചാലെവളർന്നൊരു മേനിയിൽനിന്നെഴും-
ജ്വാലകൾ മേന്മേലങ്ങേൽക്കയാലേ
കൃത്യതൻചാരത്തെ ദാരുക്കളെല്ലാമേ
കത്തിയെഴുന്നതു കാണായപ്പോൾ
പാരിച്ചുനിന്നുള്ള പാദങ്ങളേല്ക്കയാൽ
പാടിച്ചുനിന്നുള്ള ഭൂതലവും
രമ്യമായ്നിന്നുള്ളൊരംബരംതന്നിലു-
ള്ളംബുദജാലക മാലചാലെ
തങ്ങിവഴിഞ്ഞു വന്നതുകാണായി
പൊങ്ങിയെഴുന്നുള്ള കേശങ്ങളിൽ
മാനുഷന്മാരെക്കടിച്ചങ്ങു തിങ്കയാൽ
മാറിലേചാടുന്ന ചോരതന്നിൽ
നീന്തിയെഴുന്നു വരുന്നതുകാണായി
നീണ്ടുവളർന്നുള്ള മുണ്ഡമാല.
വ്യോമത്തിൽച്ചേരുന്ന യാനങ്ങളെല്ലാമ-
ങ്ങുച്ചത്തിന്മേലായി ക്കാണായപ്പോൾ
ഉജ്ജ്വലിച്ചീടിനോരാനനം കൊണ്ടുള്ള
ഗജ്ജനനാദത്തെ കേൾക്കുന്നേരം
നേരെനടുങ്ങി നിലത്തങ്ങുവീഴാതോ-
രാരുമേയില്ലായി പ്പാരിലെങ്ങും
നേരറ്റമാരണ ദേവതതന്നുടെ
ഘോരത ചൊൽവാന മവ്വണ്ണമേ
അന്തകനുള്ളവും കാണുന്നതാകിലോ
വെന്തുനിന്നീടുമപ്പേടിതന്നെ
ഇങ്ങനെയുള്ളോരു മാരണദേവത
പൊങ്ങിയെഴുന്നു വരുന്നനേരം
കണ്ടുള്ളോരെല്ലാരും കാതരന്മാരായി
മണ്ടിത്തുടങ്ങിനാരങ്ങുമിങ്ങും
കല്പാന്തപാവകൻ താനിതെന്നിങ്ങനെ
കല്പിച്ചുനിന്നു കടുക്കനെപ്പോയ്
ചൂതുപൊരുന്നൊരു മാധവൻചാരത്തു
കാതരന്മാരായി ച്ചെന്നുചൊന്നാർ
ഘോരനായുള്ളോരു വഹ്നികാൺവന്നതു
നീറായിപ്പോകുന്നു ഞങ്ങളയ്യോ!
പാലിച്ചുകൊള്ളേണം പാരാതെ ഞങ്ങളെ
പാവകൻവായിൽ നിന്നായവണ്ണം
വൃഷ്ണികൾക്കുള്ളോരു ദീനതകേട്ടിട്ടു
കൃഷ്ണനായുള്ളോരു വിഷ്ണുവപ്പോൾ
ചാരത്തുനിന്നൊരു ചക്രത്തെയന്നേരം
പാരിച്ചുനോക്കിനാനന്തനനായ്
ചൂതുതുടങ്ങിനാൻ പിന്നെയുമങ്ങനെ
ചേതംവരുത്താതെ ലീലക്കേതും
അംബുജലോചനൻ കണ്മുനതന്നുടെ
നിർമ്മലമേനിയിലേറ്റനേരം
കല്പാന്തപാവകൻ തന്നെയുംവെല്ലുവാൻ
കെല്പുകലർന്ന സുദർശനംതാൻ
കത്തിത്തുടങ്ങീതു പു[illegible]നാംമെകൊണ്ടു
സിക്തമായുള്ളോരു തീകണക്കേ
ദിഗ്ഗജകർണ്ണവും ജർജ്ജരമാംവണ്ണം
ഗർജ്ജിച്ചുനിന്നു ചെന്നന്നുപിന്നെ
മാരണദേവത തന്നുടെമേനിയിൽ
ഘോരമായ്നോക്കിനാ നൊന്നുനേരേ
ഉന്മദനായ സുദർശനൻതന്നുടെ
കണ്മുനതന്മെയ്യിലേറ്റനേരം
നേരിട്ടുചെന്നൊരു മാരണദേവത
പാരംനടുങ്ങി മടങ്ങീതപ്പോൾ
വ്യാധന്മാരെയ്തുള്ള ബാണങ്ങളേല്ക്കയാ-
ലാതങ്കംപൂണ്ടുള്ള സിംഹംപോലെ
കാട്ടാളൻതന്നുടെ മാർഗ്ഗണമേല്ക്കയാൽ
കാട്ടിതൻപോതക മെന്നപോലെ
പാഞ്ചജന്യനാദത്തെ ത്തർജ്ജിച്ചുനിന്നൊരു
ഗർജ്ജനംകേട്ടുള്ള ഭൂതങ്ങളും
ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ കേസരിനാദംകേ-
ട്ടീടുന്നൊരേണങ്ങളെന്നപോലെ
ഓടിയണഞ്ഞു പിണങ്ങിനാരന്നേരം
ചൂടുപൊഴിഞ്ഞ സുദർശനൻതാൻ
ചാലത്തുടന്നു സുദർശനംതന്നുടെ
ജ്വാലകൾ മേനിയിലേല്ക്കയാലേ
വെന്തുതുടങ്ങിന മാരണദേവത
വേഗത്തിലോടിക്കരഞ്ഞു തിണ്ണം

അക്ഷണം ചെന്നങ്ങു ദക്ഷനായുള്ള സു-
ദക്ഷിണൻ തന്നെയണഞ്ഞു നേരേ
കക്ഷിപിളർന്നിട്ടു നൽകുടൽമാലയും
ഭക്ഷിച്ചു നിന്നു ദഹിച്ചു പിന്നെ
ചാരത്തു നിന്നു ചടങ്ങുകളോതിനി-
ന്നാരണന്മാരെയുമവ്വണ്ണമേ
ആരണന്മാരെ വധിച്ചുള്ള പാപത്തെ
വേരോടെ പോക്കുവാനെന്നപോലെ
മണ്ടിയണഞ്ഞങ്ങു പണ്ടു താനുണ്ടായ
കുണ്ഡത്തിൽ ചാടിയടങ്ങിനിന്നായ്
'നിന്നോടുകൂടാതെ കണ്ടുകൊൾ നീ'യെന്നു
തന്നോടു ചൊന്നതു ചിന്തിയാതെ
കോപിച്ചു നിന്ന പരിഭാനം ചെയ്കയാ-
ലാപത്തിനുന്നതറിക്കതന്നാ
സജ്ജനത്തോടു പിണങ്ങിനിന്നീടിന-
ദുർജ്ജനമിങ്ങനെ വന്നുതായം
പിന്നാലെ പാഞ്ഞ സുദർശനൻ താനപ്പോൾ
മന്നവൻ തന്നുടെ കോട്ടയെല്ലാം
ചുട്ടങ്ങു പൊട്ടിച്ചു പെട്ടെന്നു പോന്നിങ്ങു
തുഷ്ടനായ്പ്പുക്കിനാൻ ദ്വാരകയിൽ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
പൌണ്ഡ്രകസ്യകഥേരിതാ.

സാംബോദ്വാഹം.

മാനികൾ മൌലിയാം ഭൌമനായുള്ളൊരു-
ദാനവവീരനു പണ്ടുപണ്ടേ
ചങ്ങാതിയായൊരു വാനരവീരൻതാൻ
മങ്ങാതെ ചെന്നു വെറുപ്പിക്കയാൽ
രോഷിതനായിട്ടു കൊന്നങ്ങു വീഴ്ത്തിനാൻ
രോഹിണീനന്ദനനോടുംകൂടി

വാരിജലോചനൻ ദ്വാരകതന്നിലേ
വാഴുറ്റു നിന്നു വസിക്കുംകാലം
ദുഷ്ടനായുള്ള സുയോധനൻതന്നുടെ
പുത്രിയായുള്ളൊരു കന്യകയ്ക്കു്
കാന്തനെ നണ്ണി സ്വയംവരമുണ്ടായി
കാന്തമായുള്ളൊരു കോട്ടതന്നിൽ
എന്നതു കേട്ടുള്ള മന്നവരെല്ലാരും
ചെന്നു തുടങ്ങിനാർ ചെവ്വിനോടേ
ചാലച്ചമഞ്ഞുള്ള ചങ്ങാതിമാരുമാ-
യോലക്കമൊണ്ടു നടന്നു പിന്നെ
മണ്ഡിതയായൊരു കന്യകതാനുമ-
മ്മണ്ഡപം തന്നിലേ നിന്ന നേരം
സാംബനായുള്ള കുമാരനാമങ്ങു
കാണ്മതിന്നായിട്ടു ചെന്നാനപ്പോൾ
സാംബനെക്കണ്ടൊരു കന്യകതന്നുടെ
ചാമ്പിമയങ്ങിന കണ്ണിണതാൻ
പാരം നടന്നങ്ങു ചെന്നു തുടങ്ങീതു
വാരിജം കണ്ടൊരു വണ്ടുപോലെ
കന്യകതന്നുടെ കണ്മുന ചെന്നിട്ടു
തന്നോടു ചൊൽകയാലെന്നപോലെ
സാംബന്റെ കണ്ണുമക്കന്യകതന്നിലേ
മേന്മേലെ ചെന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
മംഗലമാരായ ചങ്ങാതിമാരെല്ലാം
തങ്ങളിൽ നോക്കിനാരെന്നനേരം
ബാലികതന്നുടെ ലോചനമാലിക
ചാലവേ വലിക്കയാലെന്നപോലെ
പാരമണഞ്ഞവൾതന്നെയും തന്നുടെ
തേരിലങ്ങാക്കിനാൻ ഭാഗ്യവാൻ താൻ
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന കൌരവന്മാരെല്ലാം
മണ്ടിയണഞ്ഞു ചുഴന്നു പിന്നെ
കോപിച്ചു നിന്നു പറഞ്ഞു തുടങ്ങിനാർ
വേപിച്ചു നിന്നൊരു മെയ്യുമായി
"ചേരാതെയിന്നിതിൽ വന്നുള്ളോരാരേലും
വാരിജലോചനതന്നെയിപ്പോൾ
കൊണ്ടങ്ങു പോകുന്നോനെങ്കിൽ നാമെല്ലാരും
മണ്ടിയണഞ്ഞു[1] ടനിണ്ടലാക്കി
കൊന്നങ്ങു വീഴ്ത്തുക വന്നുള്ളോർ കാണുമാ-
റെന്നങ്ങു[2] ചൊല്ലിയുറച്ചു നന്നായ്
കാത്തുനിന്നീടുന്ന നമ്മെയുമേതുമേ
കാണിയും കൊള്ളാതെയുള്ളിലിപ്പോൾ

1. പിണഞ്ഞവനെ. 2. നണ്ണി.

കന്യകതന്നെയും കൊണ്ടങ്ങുപോയതി-
കണ്ണിന്നുപോരാതബാലനല്ലോ
കേസരിതന്നുടെ പൈതലെച്ചെന്നങ്ങു
കേഴതാൻകൊണ്ടങ്ങു മണ്ടുംപോലെ
എന്നാൽ നാമിന്നിവൻതന്നെയും ബന്ധിച്ചു
വന്നുള്ളമന്നവർമുമ്പിലേ
കൃഷ്ണനമാസ്സുന്ന വൃഷ്ണികളെല്ലാരു-
മുഷ്ണിച്ചുകൂട്ടുന്നോരെങ്കിലിപ്പോൾ
ബാണങ്ങൾക്കുള്ളൊരു മൂർച്ചകൾക്കേതുമേ
ബാധയൊയില്ലല്ലോയിന്നമുക്കോ”
ഇങ്ങനെചൊല്ലിന കൗരവവീരന്മാർ
സംഗരത്തിന്നു മുതിർന്നനേരം
ആണ്മകലർന്നൊരു സാംബനാംവീരനും
ചാൺപദംനീങ്ങാതെ നിന്നുനന്നായ്
ബാണങ്ങൾകൊണ്ടു തൊഴിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
ബാലകനല്ലെന്നു തോന്നുംവണ്ണം
ചാരത്തുനിന്നുള്ള കൗരവന്മാരപ്പോൾ
ദൂരത്തുനീങ്ങി നടുങ്ങിനിന്നാർ
ആർത്തന്മാരായിട്ടു വീർത്തുതുടങ്ങിനാ-
രാർത്തങ്ങുനിന്നു നരങ്ങു പിന്നെ
വഞ്ചനക്കൂടാതെ ബന്ധിച്ചുകൊള്ളുവാൻ
ചെഞ്ചമ്മേയാവതല്ലെന്നുചൊല്ലി
നേരിട്ടുനിന്നൊരു വീരനും താനുമായ്
നേരെത്തുനിന്നു പൊരുന്നനേരം
പിന്നാലെചെന്നങ്ങു വിൽമുറിച്ചീടിനാ-
നന്നാതനായൊരു കർണ്ണനപ്പോൾ
വിൽമുറിഞ്ഞീടിന യാദവബാലകൻ
പൽപറിഞ്ഞീടിന പാമ്പുപോലെ
ആർത്തനായ്നിന്നതു കണ്ടൊരുവീരന്മാ-
രാർത്തുകൊണ്ടേററമണഞ്ഞാർചെമ്മേ
കാട്ടിലകംപുക്ക കാട്ടാളർവേട്ടയിൽ
കാട്ടാനപ്പൈതലെയെന്നപോലെ
പെട്ടെന്നുചെന്നു പിടിച്ചങ്ങുബന്ധിച്ചു
തുഷ്ടരായ് മന്ദിരംതന്നിൽപുക്കാർ
മന്ത്രങ്ങൾചൊല്ലി നിരോധനായ്പോകയാ-
ലന്ധനായുള്ളൊരു രോഗിപോലെ
കൗരവമന്ദിരം തന്നിൽനിന്നീടിനാൻ
വീരനായുള്ളൊരു സാംബനപ്പോൾ

കണ്ടങ്ങുനിന്നൊരു നാരദമാമുനി
മണ്ടിനാൻ ദ്വാരകനോക്കിയപ്പോൾ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണന്റെ ചാരത്തുചെന്നുനി-
ന്നുണ്ടായവേലയെച്ചാലച്ചൊന്നാൻ
“മാനികളായുള്ള കൗരവന്മാരുടെ
മന്ദിരംതന്നിൽനിന്നിന്നുവന്തു
ഗൗരവംപൂണ്ടുള്ള കൗരവന്മാരത്രേ
വീരന്മാരായതു പാരിലിപ്പോൾ
വീരതവേറായ യാദവന്മാരിന്നു
നാരിമാരെന്നതും വന്നുകൂടി
അന്നന്നേകണ്ടോർപിടിച്ചങ്ങുകെട്ടുവാ-
നാളായിവന്നതു കൊണ്ടുനേരെ
ബാണന്റെ മന്ദിരം തന്നിൽമുടങ്ങിനാൻ
നാണവുംകൈവിട്ടു പണ്ടൊരുത്തൻ
കൗരവമന്ദിരം തന്നിലിന്നിന്നുടെ-
യൗരസനായുള്ള സാംബനിപ്പോൾ
മറെറാരുയാദവൻ മറെറാരുദേശത്തു
കെട്ടുപെട്ടാനെന്നു നാളെക്കേൾക്കാം
കൺചുവത്തീടുന്ന തെന്തിനിങ്ങെല്ലാരും
കാണിയുംകൊള്ളാതകൗരവന്മാർ
കാലത്തുചെന്നിനിക്കാഴയും നൽകീട്ടു
ബാലകൻതന്നെയും വീണ്ടുകൊൾവിൻ”
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
വീരന്മാരായുള്ള യാദവന്മാർ
ഭേരിയുംതാഡിച്ചു തേരിൽകരേറിനാർ
നേരററുനിന്നൊരു സേനയുമായ്
സന്നാഹംകണ്ടൊരു നാരദനുള്ളത്തിൽ
സന്തോഷംപൊങ്ങി തുടങ്ങീതപ്പോൾ
കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനാലെല്ലാരും
പോവതിന്നായി തുടങ്ങുന്നേരം
കൗരവന്മാരോടു യാദവന്മാർക്കിന്നു
വൈരമുണ്ടാകേണ്ടയെന്നുനണ്ണി
വേഗത്തിൽചെന്നങ്ങു രോഹിണീനന്ദനൻ
‘വേണ്ടാ’യെന്നിങ്ങനെ ചൊന്നാനപ്പോൾ
“ഞാനങ്ങുചെന്നിട്ടു ബാലകൻതന്നെയും
മാനിച്ചുകൊണ്ടിങ്ങു പോന്നുകൊൾവൻ
പൊങ്ങിയെഴുന്നൊരു കോപവുംകൈവിട്ടു
നിങ്ങളിങ്ങെല്ലാരും നിൽക്കവേണ്ടു”

എന്നതുകേട്ടോരു നാരദനന്നേരം
കണ്ണെറിഞ്ഞീടാനെല്ലാരോടും
'ലാംഗലിതന്നുടെ ശിഷ്യനായുള്ളോനെ-
ന്താങ്ങുവാനായിപ്പറഞ്ഞതെല്ലാം
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങനെ തേറിനിന്നിങ്ങൾ
പൊട്ടരായ്പ്പോകാതെയൊന്നുകാട്ടി
സീരിതാനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
വീരന്മാരായുള്ള യാദവന്മാർ
പൊങ്ങിയെഴുന്നൊരു കോപവുംപൂണ്ടുടൻ
തങ്ങളിൽനോക്കി, മെരിണ്ടുനിന്നാർ
പോവാൻതുടങ്ങുന്ന വാരണവീരന്മാർ
പാവാന്റെചൊൽകേട്ടു നിന്നപോലെ
മാധവൻതന്നുടെ യാനനംകണ്ടുടൻ
മാഴ്കിമടങ്ങിയടങ്ങിനിന്നാർ
കേടറ്റുനിന്നൊരു നാരദന്നാനനം
വാടിച്ചമഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ആരുണ്യംവേറായ കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ-
യാനനംപിന്നെയും നോക്കിനോക്കി
കാലുഷ്യംപൂണ്ടുള്ളൊരുള്ളവുമായിട്ടു
ചാലത്തലയും ചൊറിഞ്ഞുനിന്നാൻ

വീരനായുള്ളൊരു സീരിതാനന്നേരം
പാരാതെനേരറ്റ തേരിലേറി
ധന്യമായുള്ളൊരു കൌരവമന്ദിരം-
തന്നുടെചാരത്തു ചെന്നനേരം
സീരിയെവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
വീരന്മാരായുള്ള കൌരവന്മാർ
പൊങ്ങിയെഴുന്നൊരു തോഷവുംപൂണ്ടുടൻ
മംഗലവാണികളായിച്ചെന്നു
ആതിത്ഥ്യമായുള്ള വേലയുംചെയ്തുനി-
ന്നാദരവോടങ്ങിരുന്നു പിന്നെ
വേഴ്ചയിൽനിന്നുള്ള വേലകളോരോന്നേ
കാഴ്ചയായ് തങ്ങളിലോതിപ്പിന്നെ
കൌരവന്മാരോടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
വീരനായുള്ളൊരു സീരിനേരേ
"ഉഗ്രനായിനിന്നുള്ളൊരുഗ്രസേനൻതന്റെ-
യഗ്ര്യയായ്നിന്നുള്ളോരാജ്ഞയാലേ
കാണ്മതിന്നായിട്ടു വന്നതിഞ്ഞാനിപ്പോൾ
കാമിച്ചുനമ്മിലെ വേഴ്ചയെല്ലാം
ബാലനായുള്ളൊരു സാംബനെയിന്നിങ്ങൾ
ചാലെച്ചുഴന്നു ചതിച്ചെല്ലാരും
ബന്ധിച്ചുകൊണ്ടതു ചിന്തിച്ചുകാണുമ്പോ-
ളന്ധതയെന്നതു വന്നുകൂടും
ശക്തന്മാരായുള്ള യാദവമാരിങ്ങു
സത്വരംപോന്നു വരുംമുന്നമേ
ബാലകൻതന്നെയും പാരാതെനൽകുവിൻ
ബാലികതന്നോടുംകൂടിനേരേ
ദുശ്മനായൊരു കണ്ണന്റെചൊൽകേട്ടു
കശ്മലമാനസരായിനിങ്ങൾ
അന്ധകനാഥന്റെ യാജ്ഞയെലംഘിച്ചു
അന്ധരായ്പ്പോകായ്വിൻ വീരന്മാരേ!"
രോഹിണീനന്ദനൻ ചൊന്നതുകേട്ടിട്ടു
രോഷത്തെപ്പൂണ്ടുള്ള കൌരവന്മാർ
കണ്ണുചുവത്തിപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
കണ്ണനെന്നുള്ളൊരു വൻപിനാലേ
"ആദാസരായുള്ള വൃഷ്ണികളായല്ലോ
ആജ്ഞ നടത്തുന്നതിന്നു പാരിൽ
നാമിനിയെല്ലാരും ദാസരായ്നിന്നവർ
നാവിന്മേൽ നീരാകയെന്നേവേണ്ടൂ
പാദുകചെന്നു ശിരസ്സിങ്കലാമ്മാറു
പാഞ്ഞുകേറുന്ന കാലമിപ്പോൾ
ചാലെനിറന്ന കിരീടങ്ങൾമെല്ലെപ്പോയ്
കാലൊടുചേരുകയെന്നുവന്നു
മന്നവന്മാർക്കുള്ളോരാസനം കൂടാതെ
ഖിന്നരായ്പോരുമീ നീചന്മാരേ
വാഴ്ത്തിനാംനിന്നതു കൊണ്ടല്ലീനമ്മോടു
വാർത്തകളിങ്ങനെ ചൊല്ലാകുന്നു
മറ്റൊരുദൂതൻ വന്നിങ്ങനെചൊൽകിലോ
മറ്റൊന്നാസ്സുന്നിട്ടുമിന്നുതന്നെ
വൻപിഴയാകിലുമൊന്നു പൊറുക്കേണം-
മൻപുപൊഴിഞ്ഞോരോടെന്നുണ്ടല്ലോ
കെട്ടുപെട്ടീടുന്ന സാംബനെയെന്നുമേ-
മൊട്ടുമയക്കുന്നതില്ല ചൊല്ലാം
അന്ധകനാഥന്റെ യാജ്ഞതാൻവേണമി-
ബ്ബന്ധനംതീർത്തിനി കൊണ്ടുപോവാൻ"
വാച്യകളല്ലാത വാർത്തകളിങ്ങനെ
കാഴ്ചയായ്ക്കേൾപ്പിച്ചു കൌരവന്മാർ

മന്ദിരംതന്നിലകത്തങ്ങു പൂകിനാർ
മന്ദന്മാർക്കങ്ങനെ തോന്നിഞായം
സമ്മതികൂടാത വാർത്തകളോരോന്നേ-
യുല്മുകംപോലെ തൻകണ്ണുകളിൽ
1 കൊണ്ടുകൊണ്ടീടുന്ന ലാംഗലധാരിയും
കോപമെഴുന്നു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ദുഷ്ടന്മാരെല്ലാരും നീങ്ങിനനേരത്തു
പെട്ടെന്നെഴുന്നേററു നിന്നാനപ്പോൾ
വാരണവീരന്റെ നാദത്തെക്കേട്ടോരു-
കേസരിവീരൻതാനെന്നപോലെ
ചാരത്തുനിന്നുള്ള വീരന്മാർകേൾക്കവേ
ചാപലംകൈവിട്ടു ചൊന്നാൻപിന്നെ
"എന്നോടുതന്നെ വെറുക്കയേവേണ്ടു ഞാ-
നെന്നുടെദോഷതാം ചിന്തിക്കുമ്പോൾ
ഞങ്ങളെല്ലാരാർക്കുമേ ചേരാതെയല്ലോ ഞാ-
നിങ്ങുള്ള ലോകരിൽ ചേർച്ചപക്ഷ
വൃഷ്ണികളാർക്കുമേ ചേർന്നതില്ലേതുമേ
കൃഷ്ണനമുള്ളത്തിലവ്വണ്ണമേ
ആർക്കുമേ ചേരാതെ ഞാനിങ്ങു പോന്നതും
പാർക്കുന്നതാകിൽ പിഴച്ചില്ലല്ലൊട്ടും
ഗർവ്വിതരായുള്ള കൌരവന്മാരുടെ
ദുർവ്വചനങ്ങളെ കേൾക്കായല്ലോ
പണ്ടെന്നും കേളാത വാർത്തയെക്കേട്ടപ്പോൾ
പണ്ടില്ലാവേലയെച്ചെയ്യണം ഞാൻ
ഗർവ്വിതന്മാരായ കൌരവന്മാരെയി-
ന്നുർവ്വിയിലില്ലാതെയാക്കവേണം
മംഗലം വേറായ മന്ദിരമിന്നുടൻ
ഗംഗയിലാക്കുന്നതുണ്ടുനേരെ
എന്നങ്ങുചൊല്ലിന രോഹിണി നന്ദന-
നേറിയിരുന്നൊരു കോപത്താലേ
സീരംകൊണ്ടൂന്നിവലിച്ചു തുടങ്ങിനാൻ
കൌരവ മന്ദിരം തന്നിലപ്പോൾ
വാരുററ നിന്നൊരു സീരംകൊണ്ടങ്ങവൻ
പാരിച്ചു നിന്നു വലിച്ച നേരം
ഞെട്ടി ഞെരിഞ്ഞു തിരിഞ്ഞു ചെരിഞ്ഞുതേ
കഷ്ടന്മാർ മേവുന്ന മന്ദിരന്താൻ
മന്ദിരം തന്നിലേ മാലോകരെല്ലാരും
മന്നിടം തന്നിലേ വീണാരപ്പോൾ
കാലുംപൊളിഞ്ഞിതു കയ്യും പൊളിഞ്ഞിതു
കാളെന്നു കൂട്ടിനാർ ബാലന്മാരും
ഫാലത്തിലാമ്മാററു ചോരയും തൂകി നി-
ന്നാലസ്യമായിച്ചിലർക്കു പിന്നെ
ആനകളെല്ലാമെ ചാലേ മറിഞ്ഞു പോയ്
ദീനങ്ങളായിക്കരഞ്ഞു തിണ്ണം
ആജിയിലേതുമേതോലിയേക്കോലാത-
വാജികൾ രാജിയുമവ്വണ്ണമേ
മാടങ്ങളെല്ലാം ഞെരിഞ്ഞുപൊളിഞ്ഞിട്ടു
മാലോകർ മേനിയിൽ വീണുതപ്പോൾ
ചിത്രങ്ങൾകൊണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
ഭിത്തികളും പിന്നെയവ്വണ്ണമേ
വീരനായുള്ളൊരു സാംബനെ വഞ്ചിച്ചു
വിൽമുറിച്ചീടിന പാണികൾക്കും
പുണ്ണിനെപ്പൂണ്ടപ്പോൾ നിന്നുകൊണ്ടീടിനാൻ
കണ്ണൻ താനേതുമെ ഭാവിയാതെ
ധന്യനായുള്ള സുയോധനൻ താനപ്പോൾ
ചെമ്മേയിരുന്നൊരു പീഠത്തിന്മേൽ
യാദവന്മാരുടെ ദൂഷണമോരോന്നേ-
യാദരവോടു പറഞ്ഞു മേന്മേൽ
ധൃഷ്ടനായേവുമ്പോളല്ലോയിമ്മന്ദിരം
ഞെട്ടി ഞെരിഞ്ഞതു പെട്ടെന്നപ്പോൾ
പീഠത്തിന്മേൽ നിന്നു താഴത്തുകാണായി
പീഡകൾ മേനിയിൽ മേവുംവണ്ണം
'കണ്ണാ!' എന്നിങ്ങനെ തിണ്ണം കരഞ്ഞുടൻ
കണ്ണുനീർ തൂകിനാൻ ശോകയാലേ
അപ്പൊഴുതേയങ്ങെഴുന്നേററുകൊള്ളുവാൻ
കെല്പില്ലയായ്കയാൽ ഭൂതലത്തിൽ
ആന്ധ്യമിയന്നുടൻ ഭ്രാന്തരെപ്പോലെയായ്
നീന്തിത്തുടങ്ങിനാൻ താന്തനായി
ദന്തങ്ങളെല്ലാമേയെണ്ണുന്നതാകിലോ
പന്തിയിലൊവ്വാതെ വന്നുകൂട്ടം
താഴാതെ പോരുന്ന കൌരവവീരരിൽ
വീഴാതെയാരുമില്ലെന്നു വേണ്ട
സാംബനെ വഞ്ചിച്ചു നിന്നോരുള്ളോരെല്ലാർക്കും
കാണ്മാററു ലാഞ്ഛനംമെയ്യിൽപ്പൊങ്ങി

1. കേട്ടുകേട്ടീടുന്ന.

കണ്ടങ്ങു നിന്നൊരു നാരദനുള്ളത്തി-
ലുണ്ടായ വേദന മണ്ടീതപ്പോൾ
'വല്ലാതെ നില്ലാതെയെല്ലാരും ചെല്ലുവിൻ
കല്യനായുള്ളോരു രാമൻ മുൻപിൽ
അൻപത്തു പോന്നിങ്ങു വന്നതിൻ മുൻപിലേ
കാൽപിടിച്ചീടുവിൻ പാപികളേ!'
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിക്കരഞ്ഞു തുടങ്ങിനാർ
മന്ദിരം തന്നിലേ മാതരെല്ലാം
വീരന്മാരെല്ലാരുമെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
പാരാതെ ചെന്നങ്ങു സാംബൻ തന്നെ
ബന്ധനത്തോടുടൻ വേർപെടുത്തങ്ങതെ
സുന്ദരി തന്നെയും മുന്നിലാക്കി
ഏററം വിറച്ചോരു മെയ്യുമായന്നേരം
ചീററം തിരണ്ടോരു രാമന്മുമ്പിൽ
പെട്ടെന്നു ചെന്നങ്ങു കാൽ പിടിച്ചീടിനാർ:-
മുട്ടപെട്ടീടിനാലെന്നു ഞായം
"വല്ലാതെ നിന്നുള്ളോരെങ്ങളിലുള്ളോരു
വല്ലായ്മയെല്ലാം പൊറുത്തു മെല്ലെ
വൻപുകളഞ്ഞു തെളിഞ്ഞു നില്ക്കേണമേ-
യൻപു പൊഴിഞ്ഞിനിത്തമ്പുരാനേ!"
ഇങ്ങനെയാചിച്ചു കൗരവന്മാരെല്ലാം
മംഗലനായൊരു സാംബനേയും
കന്യകതന്നെയും നൽകിനിന്നീടിനാർ
ധന്യനായുള്ളോരു രാമൻ കയ്യിൽ
ചാരത്തുചെന്നൊരു സാംബനെക്കണ്ടപ്പോൾ
സീരിതന്മാനസം ശീതമായി
ആതപംപൂണ്ടുള്ള ഭൂതലമെല്ലാമേ
വാർതിങ്കൾചെന്നപ്പോഴെന്നപോലെ
[1]തുഷ്ടനായുള്ള സുയോധനൻതാനപ്പോ-
ളിഷ്ടമായുള്ള ധനങ്ങളേററം
സത്വരംകൊണ്ടന്നു നൽകിനിന്നീടിനാൻ
പുത്രിയിലൻപിനോരൻപുതനാൽ
കൈക്കൊണ്ടുനിന്ന ധനത്തെയുമെല്ലാമേ
ചക്രധരാഗ്രജനന്നേരം
പാരാതെപോയങ്ങു നേരററുനിന്നൊരു-
ദ്വാരകതന്നിലകത്തുപുക്കാൻ
സാംബനെത്തന്നെയും കന്യകതന്നെയും
കാണ്മതിന്നായിക്കൊതിച്ചുമേന്മേൽ
വന്നുവന്നീടുന്ന ലോകരെക്കൊണ്ടുടൻ
മന്ദിരമെങ്ങും നിറഞ്ഞുകൂടി
വേളിയിലാളുന്ന കേളികൾകൊണ്ടന്നു
മേളമിയന്നു കളിച്ചുപിന്നെ
തള്ളിയേഴുന്നൊരു മോദംപൂണ്ടെല്ലാരു-
മുള്ളംതെളിഞ്ഞു വിളങ്ങിനിന്നാർ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
സാംബോദ്വാഹസ്സമീരിതൽ.

നാരദപരീക്ഷ.

മായതൻ മായത്താൽ മാനുഷനായൊരു-
മാധവൻതന്നുടെ മന്ദിരത്തിൽ
മാലോകർക്കുണ്ടായ മാലെല്ലാംതീർത്തുതൻ-
മാനിനിമാരുമായ് മേവുംകാലം
നാരദമാമുനി എണ്ണിനിന്നീടിനാൻ
വാരിജലോചനൻ വൈഭവത്തെ
എണ്ണിരണ്ടായിരം ഭാർയ്യമാരുണ്ടല്ലോ
'എന്നെനീപുണരേണ'മെന്നുംചൊല്ലി
എണ്ണമററീടുന്ന മന്ദിരന്തോറുമി-
ക്കണ്ണൻതാനെങ്ങനെ പാഞ്ഞുകൊൾവൂ?
ചിന്തിച്ചതോറുമിന്നേഷകംതന്നിലി-
ന്നന്ധതയെന്നിയേ കണ്ടതില്ലേ
സുന്ദരിമാരുടെ മന്ദിരംതോറുമി-
ന്നിന്നിവനെങ്ങനെ ചെന്നു ഞായം
എന്നതുകാണേണമെന്നതുചിന്തിച്ചു
ചെന്നുതുടങ്ങിനാൻ ദ്വാരകയിൽ
മുൻപിനാൽകണ്ടൊരു മന്ദിരന്തന്നില-
ങ്ങൻപോടുപൂകിനാനാദരവിൽ
കേടററുനിന്നുള്ള വേദങ്ങൾതന്നുള്ളിൽ
ഗൂഢനായ് മേവുന്ന ദേവൻതന്നെ
തിണ്ണമണഞ്ഞുടൻ പുണ്യമിയന്നുള്ള-
കണ്ണിണതന്നിലുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടാൻ

1. ഹൃഷ്ട.

ചാമരംകൊണ്ടങ്ങു വീശുന്നിന്നീടുന്ന-
മാനിനിതന്നെയുമവ്വണ്ണമേ
നാരദൻവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
വാരിജലോചനൻ പാരാതെതാൻ
ആസനംമുൻപായ സാധനംനൽകിനി-
ന്നാദരിച്ചീടിനാനായവണ്ണം
    മാനിതനായൊരു മാമുനിതാനപ്പോൾ
മാധവൻ ചാരത്തു നിന്നുപിന്നെ
മറെറാരുമന്ദിരം തന്നിലകംപുക്കാൻ
പററാതെനിന്നൊരു കൌതുകത്താൽ
മാധവൻതന്നെത്തൻ മാനിനിതാനുമായ്
ചൂതുപൊരുന്നതു കാണായപ്പോൾ
മാമുനിവന്നതുകണ്ടൊരു മാധവൻ
മാനിച്ചുനിന്നു[1] മതുക്കംവണ്ണം
'മുന്നമേവന്നതോ'യെന്നങ്ങുചോദിച്ചാൻ
മുന്നംതാൻകണ്ടില്ലയെന്നപോലെ
എന്നതുകേട്ടൊരു നാരദമാമുനി-
യേതുമേമിണ്ടാതെ നിന്നുപിന്നെ
വേഗത്തിൽപ്പോയങ്ങു ചാരത്തുനിന്നൊരു-
ഗേഹത്തിൽപൂകിനാനാകുലനായ്
ബാലകന്മാരെത്തന്മാറിലങ്ങാക്കീട്ടു
ലാളിച്ചുനിന്നതു കാണായപ്പോൾ
പെട്ടെന്നെഴുന്നീററു പേശലമായൊരു-
വിഷ്ടരംനൽകിനാൻ നാഥനപ്പോൾ
വിഷ്ടരംപൂകിനനാരദൻതന്നോടു
ഹൃഷ്ടനായ്നിന്നു പറഞ്ഞാൻപിന്നെ
"ഒട്ടനാൾക്കൂടീട്ടു കാണുന്നതിന്നിപ്പോ-
ളിഷ്ടരായുള്ളവരെന്തിങ്ങനെ
പുത്രരുമായിട്ടു മന്ദിരംതന്നിലേ
നിത്യമായ്നിൽപ്പുതേയുള്ളു ഞാനോ
കാലമോപോമല്ലോ ബാലകന്മാരുടെ
ലീലകളോരോന്നേ ചാലക്കണ്ടാൽ
പൈതങ്ങളുണ്ടാകിൽ പൈതന്നെയുണ്ടാകാ-
കൈതവമല്ല ഞാൻ ചൊന്നതൊട്ടും"
സംഗികളായവർ ചൊല്ലുന്നവാർത്തക-
ളിങ്ങനെയൊന്നൊന്നേ ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ബാലകന്മാരെയും ചാലപ്പുണർന്നുത-
ന്നാലയംതന്നിലേ നിന്നനന്തരം
    ഓർച്ചപൂണ്ടീടിന നാരദമാമുനി-
യോടിനാനന്യമാം മന്ദിരത്തിൽ
മജ്ജനത്തിന്നു തുടങ്ങിനിന്നീടുന്നോ-
രച്യുതൻതന്നെയും കാണായപ്പോൾ
അന്യമായുള്ളൊരു മന്ദിരംതന്നിലേ
പിന്നെയുംചെന്നങ്ങു പൂകുന്നേരം
അജ്ഞതവേറായുള്ളോരഗ്നികൾചൂഴററു
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിച്ചുനന്നായ്
നാകികൾ തോഷത്തെ നൽകിനിന്നീടുന്ന-
നാഥനെക്കാണായി ചെന്നോരപ്പോൾ
നിഷ്കളമെന്നങ്ങു ചൊല്ലപ്പോന്നബോധത്തെ
നിശ്ചലമായൊരു മാനസത്തിൽ
ചേർത്തുനിന്നീടുന്ന തൻപോടുകാണായി
താനഥപൂണ്ടൊരുമന്ദിരത്തിൽ
വാളുമെടുത്തുനൽ[2] ചർമ്മവുമായിട്ടു
മേളത്തിൽചെന്നു പയററിനിന്നായ്
ശീലിച്ചുനിന്നൊരു നീലക്കാർവ്വർണ്ണനെ-
ക്കാലത്തുചെന്നങ്ങു കണ്ടാൻപിന്നെ
    മറെറാരുമന്ദിരം പുക്കൊരുനേരത്തു
മററൊരുജാതിയതിൽക്കാണായി
ഇങ്ങനെയോരോരോ മന്ദിരന്തോറുമ-
മ്മംഗലനായുള്ള മാമുനിതാൻ
കണ്ടുകണ്ടേററവും വിസ്മയിച്ചീടിനാൻ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണന്റെ വൈഭവത്തെ
മുൻപിനാൽകണ്ടൊരു മന്ദിരംതന്നിൽചെ-
ന്നംബുജലോചനനോടുംകൂടി
മായതൻവൈഭവംകൊണ്ടുപറഞ്ഞിട്ടു
മാനിച്ചുനിന്നു നറുങ്ങുനേരം
മാധവൻതന്നോടു യാത്രയുംചൊല്ലീട്ടു
മാഴ്കാതെപോയാനമ്മാമുനിതാൻ. .

ഖാണ്ഡവദാഹം

പാണ്ഡവർക്കൻപോടു പാഞ്ചാലിയിൽ
പാഥോജലോചനനന്നൊരുന്നാൾ [ന്നൊരു-
കല്യമായുള്ളൊരു കാലത്തെഴുന്നീററു

1. മദിക്കം. 2. ച്ചേവകനായിട്ടു.

കർമ്മങ്ങളൊന്നൊന്നേ ചെയ്തുപിന്നെ
ഭോജനംപെണ്ണിയലങ്കൃതനായിട്ടു
ഭോജന്മാരോടും കലർന്നന്നായ്
ആസ്ഥാന[1]മന്ദിരം തന്നിലെഴുന്നള്ളി
വാഴ്ത്തുന്നവന്ദിഗണങ്ങളുമായ്
ശില്പംകലർന്നൊരു പൊൽപീഠംതന്മീതെ
കെല്പോടുചെന്നങ്ങിരുന്നനേരം
സാത്യകിമുൻപായ മന്ത്രികൾമാനിച്ചു
സാത്വികഭാഷണ വേഷന്മാരായ്
ചാരത്തുചെന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
കാരിയമോരോന്നേ ചേരുംവണ്ണം
അത്തൽകളഞ്ഞുള്ള നർത്തകന്മാരെല്ലാം
നൃത്തംതുടങ്ങിനാർ നീതിയോടെ
ഗാനംതുടങ്ങിനാർ ഗായകന്മാരെല്ലാ-
മാനന്ദമുള്ളിലിയറുംവണ്ണം
ആഢ്യതരായുള്ളോരാരണരെല്ലാരു-
മാശിയുംചൊന്നുടൻ നിന്നനേരം
പണ്ടെന്നുംകാണാതൊരുത്തനെക്കാണായി
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണന്റെ മുൻപിലിപ്പോൾ
"എങ്ങുനിന്നിങ്ങനെ വന്നുനീയിന്നിപ്പോ-
ളെന്തൊരുകാരിയം ചിന്തിച്ചെ"ന്നും
ചോദിച്ചനേരത്തു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
മാധവൻതന്നോടു ദൂതനപ്പോൾ
"മാഗധൻതന്നാലേ കെട്ടുപെട്ടീടിന-
മന്നവരെല്ലാരും ചൊൽകയാലേ
വേഗത്തിൽപോന്നിങ്ങു വന്നതിഞ്ഞാനി
വേദനപോക്കുവാൻ തമ്പുരാനേ! [പ്പോൾ
'ദ്വാരകതന്നിൽനീ പാരാതെചെന്നിട്ടു
വാരിജലോചനനോടുചൊൽവൂ
വൻപുകലർന്നൊരു മാഗധനെങ്ങളെ-
യൻപുവെടിഞ്ഞു പിടിച്ചുനേരേ
അന്തകമന്ദിരം തന്നെയുംവെന്നൊരു-
ബന്ധനമന്ദിരം തന്നിലാക്കി
അല്ലൽപെടുക്കുന്ന തിങ്ങനെയെന്നതു
ചൊല്ലാവതല്ലേതും തമ്പുരാനേ!
ചങ്ങലപൂണ്ടെങ്ങൾ പാദങ്ങളെല്ലാമേ
ഞെങ്ങിയരഞ്ഞു പാതിനായി
എണ്ണയാകുന്നതോ കണ്ണുനീരല്ലോതാൻ
തണ്ണീരാകുന്നതും കണ്ണുനീരേ
ഉണ്കയെന്നുള്ളൊരു വാർത്തയുമിന്നെല്ലാ-
മുണ്മയെച്ചൊൽകിൽ മറന്നുതായി
ചൊല്ക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ള നൽക്രൂരറയെല്ലാമേ
ദിക്കുകളാസ്സുന്ന മിക്കവാറും
രക്ഷികളായുള്ള ശൂരന്മാരെല്ലാരും
ഭക്ഷിപ്പാനായിട്ടു നിന്നപോലെ
പാരിച്ചുനിന്നുള്ള [2]ശൂലവുമായവർ
ഘോരതചിന്തിച്ചു കാൺകിലപ്പോൾ
യാമ്യന്മാരായുള്ള ദൂതന്മാരെല്ലാമേ
സൌമ്യന്മാരെന്നങ്ങു വന്നുകൂടും
ഇത്തരമോരോന്നേ സത്വരംചൊൽകിലാം
വിസ്തരിച്ചെന്തു പറഞ്ഞുകാര്യം?
വേണുന്നതെല്ലാമേ ചൊല്ലിതായല്ലോതാൻ
വേദനപൂണ്ടുള്ളോരെങ്ങളിപ്പോൾ
കാതരന്മാരായ ഞങ്ങളെത്തൊട്ടിനി
കാരുണ്യമുണ്ടാവാൻ കാലമായി
പാരാതെങ്ങളെ പ്പാലിച്ചുകൊള്ളേണം
പാഥോജലോചനാ! തമ്പുരാനേ!
മന്നവരെല്ലാരു മിങ്ങനെചൊൽകയെ-
ന്നെന്നോടു ഖിന്നരായ്ചൊല്ലിവിട്ടു
ഒത്തുചെയ്യുന്നീ നിത്യനായുള്ളോവേ!
ഭക്തപരായണാ! തമ്പുരാനേ!

ദൂതനായുള്ളവനിങ്ങനെ ചൊല്ലുമ്പോൾ
ദൂരവേകാണായി വീണയുമായ്
നാരദനാകിന നന്മുനിവന്നതു
വാരിജവല്ലഭനെന്നപോലെ
കാണുന്നലോകർക്കു പാണികളായൊരു-
പങ്കജപാളിക്കു തിങ്കളായി
വന്നതുകണ്ടൊരു വാരിജലോചനൻ
ചെന്നന്നത്തൻപിന്നോടാദരവിൽ
പൊന്മയമായൊരു വിഷ്ടരന്തന്മീതേ
സമ്മതിയോടങ്ങിരുത്തിപ്പിന്നെ
യോഗ്യമായുള്ളൊരു പൂജയുംചെയ്തിട്ടു
'ഭാഗ്യവാൻ ഞാനിനിയെന്നുചൊന്നാൻ
പൂജിതനായൊരു നാരദനെന്നപ്പോൾ

1. മണ്ഡപം. 2 ചൂരല്.

പൂതനാവൈരിതന്നോടു ചൊന്നാൻ
"ധാർമ്മികനായൊരു ധർമ്മജൻ ചൊല്ലാൽ ഞാൻ
കാണ്മതിന്നായിട്ടു വന്നിതിപ്പോൾ
പാരാതെയുണ്ടൊരു കാരിയം വേണ്ടുന്നു
കാരിയമാകുന്നതെന്തെന്നല്ലീ?
യജ്ഞത്തെച്ചെയ്‌വാനിച്ഛയുണ്ടേറ്റവും
യജ്ഞമാകുന്നതു രാജസൂയം
ദിഗ്ജയം വേണമിനിക്കെന്നു ചിന്തിച്ചു
സഞ്ചാരനായിട്ടു മേവുന്നിപ്പോൾ
പാരാതെ ചെന്നതു പൂരിക്കവേണമേ
പോരായ്മ വാരാതവണ്ണമെന്നാൽ"
നാരദനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
വാരിജലോചനൻ ചിന്തിച്ചപ്പോൾ
ഉദ്ധവർതന്നോടു കൂടി നിരൂപിച്ചി-
ട്ടുത്തമമായതുറച്ചു പിന്നെ
മന്നവന്മാരുടെ ദൂതനെത്തന്നെയും
ഖിന്നത പോക്കിയയച്ചു നേരേ
നാരദൻ ചൊല്ലിന കാരിയം പൂരിപ്പാൻ
നാനാജനങ്ങളുമായിച്ചെമ്മേ
യാത്ര തുടങ്ങിനാൻ വാർത്താരിൽ മാതുതൻ-
ഗാത്രത്തിൽ ചേരുന്ന ഭാഗ്യമുള്ളോൻ
ധന്യങ്ങളായുള്ള ദേശങ്ങളോരോന്നേ
പിന്നിട്ടു പിന്നിട്ടു പോയിപ്പോയി
പാണ്ഡവമന്ദിരം തന്നുടെ ചാരത്തു
പാരാതെ ചെന്നങ്ങണഞ്ഞു തായി

തോയജലോചനൻ വന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
തോയുന്ന തോഷത്തെ പൂണ്ടു മേന്മേൽ
മംഗലപാണികളായിട്ടു ചെന്നങ്ങു
സംഗമിച്ചീടിനാർ പാണ്ഡവന്മാർ
കല്മഷം വേററ്റു നിർമ്മലനായിട്ടു
സമ്മതനായൊരു ധർമ്മജൻ താൻ
കൊണ്ടൽ നേർവർണ്ണനെ കണ്ടൊരു നേരത്തു
മണ്ടിയണഞ്ഞു പിടിച്ചു പൂണ്ടാൻ
ഉണ്ടായ മോദത്താൽ തൊണ്ടയും കമ്പിച്ചു
മിണ്ടുവാൻ വല്ലാതെ നിന്നാനൊട്ടേ
ഭീമൻ തുടങ്ങിന സോദരന്മാരുമ-
ങ്ങാമോദം പൂണ്ടു പൂർവ്വവണ്ണമേ
പിന്നെയങ്ങെല്ലാരുമൊന്നിച്ചു നിന്നിട്ടു
ധന്യമാം മന്ദിരം പൂകുന്നേരം
കാർവർണ്ണൻ തന്നുടെ കാന്തിയെക്കാണ്മാനായ്
കാമിച്ചു നിന്നുള്ള കാമിനിമാർ
ചാലകം പൂണ്ടുള്ള മാടങ്ങൾ തന്മീതെ
ചാലച്ചെന്നെല്ലാരും നിന്നു നന്നായ്
കണ്ണുകളുണ്ടായ കാരിയമോരോന്നേ
പുണ്യവും പൂണ്ടു ലഭിച്ചാരപ്പോൾ
ധർമ്മജൻ തന്നുടെ സമ്മാനം പൂണ്ടുള്ളോ-
രംബുജലോചനനെന്ന നേരം
പങ്കജം വെല്ലുന്ന പാദങ്ങൾ കൊണ്ടങ്ങും
മംഗലം ചേർത്താനമ്മന്ദിരത്തിൽ

ഒട്ടുനാളിങ്ങനെ തുഷ്ടിയും പൂണ്ടു നി-
ന്നിഷ്ടരുമായി വസിക്കും കാലം
പാണ്ഡവവീരനാം പാർത്ഥനും താനുമായ്
ഖാണ്ഡവമാകുന്ന കാനനത്തിൽ
പോയങ്ങു പൂകിനാൻ തോയജലോചനൻ
നായാട്ടുലീലയെക്കോലുവാനായ്
കാനനം പൂകിന കാർമുകിൽ വർണ്ണൻ താൻ
യാനംകൊണ്ടുണ്ടായ ദീനം പോവാൻ
സത്സംഗിയായ ധനഞ്ജയൻ തന്നുടെ-
യുത്സംഗം തന്നിൽ വച്ചുത്തമാംഗം
മുദ്രിതലോചനനായിക്കിടന്നിട്ടു
നിദ്രയെപ്പൂണ്ടു തുടങ്ങുന്നേരം
കാനനം തന്നെ ദഹിപ്പതിന്നായിട്ടു
കാംക്ഷ മുഴുത്തുള്ള[1] പാവകൻ താൻ
വീരനായുള്ള ധനഞ്ജയൻ തന്നോടു
വിപ്രനായ് ചെന്നു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ
"ക്ഷുത്തുകൊണ്ടേറ്റവും ദീനനായ് നിന്നു ഞാൻ
ക്ഷുത്തിനെത്തീർപ്പോരെ കണ്ടീലെങ്ങും
ഭക്ഷണം തന്നു നിന്നക്ഷീണമെന്നുടെ
കുക്ഷിയെപ്പൂരിച്ചു രക്ഷിക്കേണം"
പാവകനിങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടൊരു
പാണ്ഡവവീരനും ചൊന്നാനപ്പോൾ
സജ്ജനപൂജയെച്ചെയ്‌വതിന്നായല്ലോ
സജ്ജനായുള്ള ഞാൻ പണ്ടുപണ്ടേ
ഇച്ഛയെച്ചൊല്ലിനാലിപ്പോഴേ നൽകുവ-

1. മുഴുത്തധനഞ്ജയൻ.

അച്യുതൻ തന്നുടെ പാദത്താന
തങ്ങളിലിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
പങ്കജനാഭനന്നു നന്നായ്
സാദരമായുള്ളൊരു പാർത്ഥൻറെ ചൊൽകേട്ടി-
ട്ടാനന്ദമുൾപ്പൂണ്ടു വഹ്നിയെന്നാൻ
വഹ്നിയെന്നിങ്ങനെ കേട്ടൊരു പാർത്ഥനും
വന്ദിച്ചു നിന്നു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ
“ഭാഗ്യവാനെങ്കിൽ ഞാൻ നിന്നുടെ വാഞ്ഛിതം
മാർഗ്ഗമായ് നൽകുന്നതുണ്ടു ചൊന്നാൽ
ഇന്നു ചന്നമെന്നുള്ളതു ചൊല്ലുന്ന”-
മെന്നതുകേട്ടൊരു വഹ്നി ചൊന്നാൻ
“വാനവർകോനുടെ കാപ്പായിനിന്നൊന്നി-
ക്കാനനമെന്നതോ കേൾപ്പുണ്ടല്ലോ
എന്നതുകൊണ്ടു ഞാൻ കണ്ടുകൊതിക്കുന്നു-
ത്തിന്നിതു നൽകിനാൽ നന്നായിതും”
എന്നതുകേട്ടൊരു പാർത്ഥനും ചൊല്ലിനാൻ
നന്ദജൻ തന്മുഖം നോക്കിയപ്പോൾ
“പാവകൻതന്നോടു നിന്നുടെ വാഞ്ഛിതം
പാരാതെപൂരിക്ക’യെന്നിങ്ങനെ
പാവകൻതാനതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
പാരിച്ചുനിന്നൊരു മോദത്താലെ
കാനനംതന്നെ ദഹിച്ചുതുടങ്ങിനാൻ
വാനവർകോനെയും പേടിയാതെ
പൊട്ടിപ്പൊരിഞ്ഞുള്ളോരൊച്ചകൊണ്ടേ-
ങ്ങൊട്ടിച്ചുനിന്നുടനാശയെല്ലാം [ററവും
ഭീമങ്ങളായുള്ള ധൂമങ്ങളന്നേരം
വ്യോമത്തിലെങ്ങുമേ പൊങ്ങിനിന്നു
നാകത്തിൽചെന്നങ്ങു വാസവൻതന്നോടു
വേഗത്തിൽചൊല്ലുവാനെന്നപോലെ
ഘോരങ്ങളായുള്ള സിംഹങ്ങളെങ്ങുമേ
പാരംകരഞ്ഞു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
വാനിലിരുന്നൊരു വാസവൻതന്നെയ-
ക്കാനനംനിന്നു വിളിക്കുംപോലെ
ചൂട്ടററുനിന്നുള്ളൊരേണങ്ങളെല്ലാമേ
ചാടിത്തുടങ്ങീതു നാലുപാടും
ദേഹത്തെക്കൈവിട്ടുപോകുന്നവായുക്കൾ
ദേഹത്തിനുള്ളിലെ ചാട്ടംപോലെ
ഭീതങ്ങളായുള്ള മാതംഗയൂഥങ്ങൾ
സിംഹങ്ങൾനിന്നേടം ചെന്നണഞ്ഞു
സാമാന്യനായൊരു വൈരിവരുന്നേരം
വാമന്മാർ തങ്ങളിൽ ചേർന്നു ഞായം
വേവുന്നദാരുവെക്കൈവിട്ടുമററൊന്നിൽ
വേഗത്തിൽച്ചാടീതു വാനരങ്ങൾ
അററൊരുദേഹത്തെ കൈവിട്ടുദേഹിതാൻ
മററൊരുദേഹത്തിൽ ചാട്ടംപോലെ
മാഴ്കിനിന്നീടുന്ന സൂകരയൂഥങ്ങൾ
പോകരുതാഞ്ഞുമടങ്ങിപ്പിന്നെ
പാവകൻതന്നോടുകൂടിതായെല്ലാമേ
ഭാവനംചെയ്യുമാറെന്നപോലെ
ഓടിവരുന്നൊരു വൻതീയെക്കണ്ടിട്ടു
പേടിച്ചുപായുന്ന വൻപുലികൾ
തങ്ങളെക്കണ്ടുള്ള ഗോക്കൾതൻ വേദന-
യിങ്ങനെയെന്നതറിഞ്ഞുതപ്പോൾ
ചൂഴററവന്നൊരു പാവകൻതന്നുടെ
ചൂട്ടററുനിന്നു കരഞ്ഞുമേന്മേൽ
ചാട്ടംതുടങ്ങിന കാട്ടുമൃഗങ്ങൾക്കു
കൂട്ടരെയൊട്ടുമേ വേണ്ടീലപ്പോൾ
അന്ത്യത്തിലങ്ങവനന്ധരായുള്ളോർക്കു
ബന്ധുവിരാഗമേ ചേരുമല്ലോ .
ദർപ്പംകലർന്നുള്ള സർപ്പങ്ങളെല്ലാം തൻ-
മസ്തകംചാലപ്പുരത്തിനിന്നു
വേവുററുമേവുമക്കാനനംകൈകൊണ്ടു
പാവകൻതന്നെ വിലക്കുംപോലെ
വ്യഗ്രങ്ങളായുള്ള കേകികൾപീലിത-
ന്നഗ്രങ്ങൾചൂഴം നിരന്നുതപ്പോൾ
വാനവർനായകൻ വാരാഞ്ഞതെന്തെന്നു-
കാനനംനോക്കുന്നുതെന്നപോലെ
കോകിലനാദമോ കേഴുന്നനേരത്തു
കോമളമായിട്ടു വന്നതത്രേ
മാധുര്യമാണവർ പാകുന്നനേരത്തും
ചാതുര്യംകൈവിടാരെന്നുവന്നു
വേവുററുമേവുന്ന വേതണ്ഡയൂഥമ-
പ്പാവകൻതന്നിലേ മുങ്ങുന്നേരം
പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന തുമ്പിക്കരങ്ങളെ-
യെങ്ങുമേകാണായി നീളെയപ്പോൾ
ആരഭ്യമായൊരു ബാണഗൃഹത്തിൻെറ

വാരുററത്തുണ്ടുകളെന്നപോലെ
പുഷ്ടനായുള്ളൊരു പാവകനിങ്ങനെ
തുഷ്ടനായ്നിന്നു[1] ദഹിക്കുന്നേരം
കാട്ടിലെനിന്നുള്ള ജീവങ്ങൾക്കെല്ലാമേ
കോട്ടനാളന്തു മുടിഞ്ഞുകൂടി
പാണ്ഡവവീരന്റെ വൻപിനാലിങ്ങനെ-
ഖാണ്ഡവകാനനം വേകുന്നേരം
അക്ഷതനായൊരു തക്ഷകൻതന്നുടെ
രക്ഷകനായ പുരന്ദരൻതാൻ
മെല്ലവേകേട്ടു നിന്നുള്ളിലറിഞ്ഞിതു
തള്ളിയെഴുന്നൊരു കോപത്താലേ
വാരിദജാലങ്ങളോടു കലർന്നുടൻ
മാരിയെപ്പെയ്യിച്ചു പോന്നുവന്നാൻ
ദീനതകൈവിട്ടു ദൂരത്തുനിന്നൊരു-
കാനനംതന്നിലെ പാവകൻതാൻ
വെന്തുകാൺകപുരന്ദരമാനസം
ചിന്തിച്ചുകാൺകിൽ വിചിത്രമത്രേ
സ്ഥിതമായുള്ളൊരു വൃഷ്ടിയെക്കണ്ടിട്ടു
ഭീതനായ്ചൊല്ലിനാൻ വീതിഹോത്രൻ
"കഷ്ടമായ്‌വന്നതെ വൃഷ്ടിയെക്കണ്ടാലും
നഷ്ടമായ്പോകുന്നതുണ്ടുഞാനും"
എന്നതുകേട്ടൊരു പാണ്ഡവവീരൻത-
ന്നേതുമേപേടിയായ്കെന്നുചൊല്ലി
ഉമ്പർകോൻതന്നുടെ വൻപിനെപ്പോക്കുവാ-
നമ്പുകൾകൊണ്ടു ഗൃഹം ചമച്ചാൻ
പാരിച്ചുപെയ്യുന്ന മാരിതാനേതുമേ
ചോരാതവണ്ണമടച്ചനന്നായ്
എന്നതുകണ്ടു പിണങ്ങിനാൻപിന്നെയും
നിന്നൊരുമന്നവൻ തന്നോടപ്പോൾ
വാനവർനാഥനക്കാനനംതന്നുടെ
പാലനംവല്ലീലയൊന്നുകൊണ്ടും
ദർപ്പിതരായുള്ള ദാനവന്മാരുടെ
ശില്പിയായുള്ള മയൻതാനപ്പോൾ
പാവകൻതങ്കൽ പതിച്ചോരനേരത്തു
പാലിച്ചുകൊണ്ടാനെ പാണ്ഡവൻതാൻ
പാലിച്ചുകൊണ്ടതു മൂലമായങ്ങവൻ
നീലക്കാർവർണ്ണൻതൻ ചൊല്ലിനാലെ
വൈരികളായോർക്കു ഭ്രുതപമെല്ലാമേ
വാരിയെന്നിങ്ങനെ തോന്നുംവണ്ണം
ആശ്ചര്യമായുള്ളോരാസ്ഥാനമന്ദിരം
കാഴ്ചയായ്‌നൽകിനാൻ ധർമ്മജന്നായ്
ചിന്തിച്ചതെല്ലാമെ സാധിച്ചുനിന്നിട്ടു
സന്തുഷ്ടനായൊരു വഹ്നിതന്നെ
പാണ്ഡുരമായുള്ള വാജികൾതന്നെയും
ഗാണ്ഡീവമായുള്ള ചാപത്തെയും
ശൌണ്ഡതതന്നാലെ ഖാണ്ഡവംനൽകിയ
പാണ്ഡവനായിക്കൊടുത്താനപ്പോൾ
പാവകൻനൽകുമ പ്രാഭൃതംതന്നെയും
പാരാതെവാങ്ങിന പാർത്ഥനപ്പോൾ
സുന്ദരനായൊരു നന്ദജൻപിന്നാലെ
മന്ദിരംതന്നിലകത്തുപുക്കാൻ

രാജസൂയം.

നന്ദജനൻപോടു മന്ദിരംതന്നിലേ
നന്ദിച്ചുനിന്നീടുമന്നൊരുനാൾ
നിർമ്മലനായൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാ-
നംബുജലോചനൻ തന്നെനോക്കി
ആസ്ഥാനമന്ദിരം തന്നിൽനിന്നോർത്തൊരു-
വാർത്തയെച്ചൊല്ലിനാനാസ്ഥയോടേ
"കാരുണ്യവാരിധിയായൊരു നിന്നുടെ
കാരുണ്യമുണ്ടെന്നിലെങ്കിലിപ്പോൾ
സത്വരംചെയ്കയിലിച്ഛയുണ്ടേററവു-
മുത്തമമായൊരു രാജസൂയം
ആവതല്ലാതതു ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടല്ലോ
കേവലമാശതാൻ മേവി ഞായം
ധർമ്മജൻ തന്നുടെ ചൊല്ലിനെക്കേട്ടുള്ളോ-
രംബുജലോചനൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"യോഗ്യമായുള്ളതിലാശചെന്നീടിനാൽ
ഭാഗ്യവാനെന്നല്ലോ വന്നു ഞായം
വൈകല്യം വരാതെ സാധിച്ചുനിന്നീടും
വൈകാതെ നിന്നുടെ രാജസൂയം
[2]ദിഗ്ഗജം വെല്ലുന്ന സോദരന്മാരെ നീ-
ദിഗ്ജയത്തിന്നു നിയോഗിക്കെന്നാൽ

1. കളി. 2. ദിക്ചയം.

എന്നതു കേട്ടൊരു ധർമ്മജൻ ചൊല്ലാതെ
നിന്നൊരു സോദര വീരരെല്ലാം
പൊട്ടുന്ന ചെന്നൊരു മന്നവന്മാരോടു
മുട്ടിപ്പിണഞ്ഞു കതിത്തു നേരേ
താഴാതവണ്ണം ജയിച്ചവർ നൽകിന-
കോഴയും കൊണ്ടങ്ങു പോന്നു വന്നാർ
മാഗധൻ തന്നെ ജയിച്ചില്ലയെന്നിട്ടു
മാഴ്കിനിന്നീടുമമ്മന്നവന്റെ
മാനസം കണ്ടു പറഞ്ഞു നിന്നീടിനാൻ
മാഴ്കാതെ നിന്നൊരു മാധവൻ താൻ
"പാർത്ഥനും ഭീമനും ഞാനുമായ് ചെന്നിനി
ന്നാർത്തിയെത്തീർക്കുന്നതുണ്ടു നേരേ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവർ മൂവരുമൊന്നിച്ചു
സംഗരകാംക്ഷികളായിപ്പിന്നെ
മാരണകർമ്മത്തിൽ കാരണമാകിന്നോ-
രാരണരായിച്ചമഞ്ഞു നേരേ
മാഗധമന്ദിരം നോക്കിനടന്നാരെ
മാധവഭീമ ധനഞ്ജയന്മാർ

വീരനായുള്ളൊരു മാഗധൻ താനപ്പോ-
ളാരണർ വന്നതു കണ്ടു നേരേ
ഉത്തമമായൊരു പൂജയെച്ചെയ്തിട്ടു
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു തെളിഞ്ഞു ചൊന്നാൻ
"നൽവരം നൽകിന നിങ്ങളിവന്നതു
നൽവരമായിട്ടു വന്നതെന്നാൽ
എന്തൊരു കാംക്ഷകൊണ്ടെന്നുടെ ചാരത്തു
വന്നതെന്നുള്ളതു ചൊല്ലവേണം
ചാരത്തുവന്നിട്ടു കപ്പെട്ടു നിന്നനാ-
മാരായ വേണ്ടുന്ന നിങ്ങളല്ലോ"
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലിന മാധവൻ പിന്നെയും
തന്നിലേ ചിന്തിച്ചു ചിന്തിച്ചപ്പോൾ
പങ്കജലോചനൻ തന്മുഖം കണ്ടിട്ടു
ശങ്കിതനായിട്ടു നിന്നു ചൊന്നാൻ
"പണ്ടു ഞാനെങ്ങാനും കണ്ടൊരു ഭേദമെ-
ന്നുണ്ടെനിക്കുള്ളിലേ തോന്നുന്നിപ്പോൾ
എന്നിലമെന്നതു ചൊല്ലുവാൻ വല്ലു ഞാ-
നെന്നിലമെന്നതു ചൊല്ലവേണം"
മാഗധനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരു നേരത്തു
മാധവൻ ചൊല്ലിനാൻ മന്ദമപ്പോൾ
"യാദവന്മാരോടു പോക്കു തുനിഞ്ഞു നീ
യാതനായില്ലയോ പണ്ടൊരു നാൾ
അന്നു ഞാൻ കണ്ടതെ"ന്നിങ്ങനെ കേട്ടപ്പോൾ
പിന്നെയും ചൊല്ലിനാൻ മാഗധൻ താൻ
"കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണ നിന്നിണ്ടലും പൂണ്ടിട്ടു
മണ്ടുന്നതെല്ലാരും കണ്ടതല്ലീ?"
എന്നതു കേട്ടൊരു മാധവൻ ചൊല്ലിനാൻ
നിന്നൊരു മന്നവൻ തന്നോടപ്പോൾ
"ചീററവും കൈവിട്ടു പോററിയും ചൊല്ലീട്ടു
തോററങ്ങുമണ്ടുന്ന തേററമല്ലോ
അഞ്ചാറുവട്ടമല്ലന്നു ഞാൻ കണ്ടതോ
ചെഞ്ചമ്മേ കേൾ പതിനേഴുവട്ടം"
മാനിയായുള്ളൊരു മാഗധനെന്നപ്പോ-
ളാനനം തന്നെയും താഴ്ത്തിച്ചൊന്നാൻ
"ആരണർ ചൊന്നതിനുത്തരം ചൊല്ലുവാ-
നാരുമേയില്ലയിപ്പാരിലെന്നാൽ
ആരെന്നു ചൊല്ലണം കേവലം നിങ്ങളെ-
പ്പാരണരല്ലെന്നു തോന്നുന്നിപ്പോൾ"
ശങ്കിതനായൊരു മാഗധൻ തന്നോടു
പങ്കജലോചനൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
"ആന്ധ്യമാണ്ടിങ്ങനെ നീളെ നടന്നിട്ടു
താന്തരായുള്ളൊരു പാന്ഥർ ഞങ്ങൾ
ദാനങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന നിന്നുടെ ചാരത്തു
ദീനത പോക്കുവാൻ വന്നതിപ്പോൾ
ഇച്ഛയെ ചൊല്ലിനാൽ നൽകുമിന്നീയെന്നു
നിശ്ചയമുണ്ടായേ ചൊൽവാനാവൂ"
മാധവൻ ചൊല്ലിന ചൊല്ലിനെക്കേട്ടൊരു-
മാഗധൻ ചൊല്ലിനാൻ മാനിച്ചപ്പോൾ
"ആജ്ഞകൊണ്ടെല്ലാമെ സാധിച്ചുകൊള്ളു
പ്രാജ്ഞന്മാരല്ലോയിന്നിങ്ങളെന്നാൽ [വാൻ
ചൊല്ലുന്നതെല്ലാമേ നൽകുന്നതുണ്ടു ഞാൻ
ചൊല്ലുവാനേതുമേ ശങ്കിക്കേണ്ട
പ്രാണങ്ങൾ തന്നെയും നൽകുവൻ ചൊല്ലുകിൽ
കാണങ്ങളെന്നതോ പിന്നെയല്ലോ"
സത്യമായ് നിന്നവനിങ്ങനെ ചൊന്നപ്പോൾ
സത്വരം ചൊല്ലിനാൻ നന്ദജൻ താൻ
"യുദ്ധത്തെക്കാമിച്ചു വന്നതിഞ്ഞങ്ങളി-
ന്നുദ്ധതനായൊരു നീയുമായി

ഭീമനിന്നിന്നതു പാർത്ഥനിന്നിന്നതു
വാമനായുള്ളൊരു മാധവൻതാൻ
ഞങ്ങളിൽ മൂവരിലാരെന്നു ചിന്തിച്ചു
സംഗരത്തിന്നു തുനിഞ്ഞുകൊൾക നീ"
നന്ദജനിങ്ങനെ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
മന്നവനേററം ചിരിച്ചുചൊന്നാൻ
"നിന്നോടുകൂടിന സംഗരംനില്ക്കട്ടെ
മന്നവന്മാരിലാരെന്നേവേണ്ടൂ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മിണ്ടുതുംചെയ്യാതെ
മണ്ടുവായല്ലോ നീ പണ്ടെപ്പോലെ
അന്നുപോയംബുധി തന്നിൽമറഞ്ഞനീ-
യിന്നുവെളിച്ചത്തു വന്നായല്ലോ
കോമളനായൊരു പാർത്ഥനെക്കാണുമ്പോ-
ളോമനിച്ചീടുവാൻ തോന്നിഞായം
ഭീമനായുള്ളൊരു ഭീമനേയെന്നോടു
പാവനായ്നിന്നു കതിപ്പാനാവൂ"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ ഭീമനോടൊന്നിച്ചു
സംഗരമായിപ്പിണഞ്ഞാനപ്പോൾ
നൽഗദകൊണ്ടങ്ങു താഡനം ചെയ്കയും
വൽഗനം ചെയ്കയുമങ്ങുമിങ്ങും
വീരന്മാർ കോപമിന്നേരററാസംഗരം
ഘോരമായ്വന്നിതു പാരമപ്പോൾ
ദർപ്പമെഴുന്നൊരു കേസരിവീരന്മാർ
കെല്പോടുനിന്നു കതിക്കുംപോലെ
കാർമുകിൽവർണ്ണൻ തൻ കാരുണ്യം തന്നാലേ
വാമനായുള്ളൊരു ഭീമനപ്പോൾ
മന്ദനായുള്ളൊരു മാഗധൻ തന്നുടെ-
യന്തകനായ് വന്നാനെന്നേവേണ്ടൂ
കെട്ടുപെട്ടീടുന്ന മന്നോരെയെല്ലാമേ
പെട്ടെന്നു ചെന്നങ്ങഴിച്ചുപിന്നെ
ഇഷ്ടങ്ങളായുള്ളതൊന്നൊന്നേ നല്കീട്ടു
ഇഷ്ടന്മാരാക്കിനാൻ തോയജാക്ഷൻ
തന്നുടെതന്നുടെ നാട്ടിലങ്ങാക്കീട്ടു
ധന്യരാക്കീടിനാൻ മുന്നേപ്പോലെ
വീരന്മാരായുള്ള പാണ്ഡവന്മാരുമായ്
പാരാതെ പോന്നിങ്ങുവന്നു പിന്നെ
സന്താപം പൂണ്ടൊരു ധർമ്മജനുള്ളത്തിൽ
സന്തോഷം പൂരിച്ചാൻ പാരമപ്പോൾ
സമ്മോദംപൂണ്ടൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
നിർമ്മലരായുള്ളോരാരണരെ
യജ്ഞത്തിനായി വരിച്ചുകൊണ്ടീടിനാ-
നജ്ഞത വേറിട്ടിലെന്നപായം
മാനിതന്മാരായുള്ളാരണരെല്ലാരും
മാധവൻ ചൊല്ലെയും മാനിച്ചപ്പോൾ
സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടങ്ങു വേദങ്ങളെല്ലാമേ
ദീക്ഷിപ്പിച്ചീടിനാൻ മന്നവനെ
[1]സമ്പാദ്യമായുള്ള സംഭാരമെല്ലാമേ
സംമ്പാദിച്ചൻപോടു മുൻപിനാലേ
നേരററുനിന്നൊരു വേദിയും നിർമ്മിച്ചു-
ങ്ങാരംഭിച്ചീടിനാർ രാജസൂയം
വാസവൻ മുൻപായ വാനവരെല്ലാരും
വാനിൽനിന്നന്നേരം പോന്നുവന്നാർ
മാമുനിമാരും മററുള്ളവരെല്ലാരും
മാഴ്കാതെവന്നു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ദാനങ്ങൾകാമിച്ചുള്ളാരന്നരോരോരോ
ബാലകന്മാരുമായ്വന്നുപിന്നെ
വേഗത്തിൽചെന്നങ്ങു വേദിയർചാരത്തു
വേദങ്ങളോതിനാർ നീതിയോടേ
ഉന്നതരായുള്ള മന്നവരെല്ലാരും
വന്നുതുടങ്ങിനാർ വാരിപോലെ
ചേലയുംപൂണ്ടു ചമഞ്ഞുനിന്നീടിനാർ
ചേവകന്മാരുമായ് ചെവ്വിനോടേ
മാനത്തെ പൂണ്ടുള്ളോരാനത്തവീരരെ-
ക്കാലത്തേവന്നതു കാണായപ്പോൾ
വാഞ്ഛിതരായുള്ള പാഞ്ചാലരെല്ലാരും
ചാഞ്ചല്യംകൈവിട്ടു വന്നാരപ്പോൾ
കുഞ്ജരമേറിന സൃഞ്ജയവീരരെ-
പ്പുഞ്ജിതരായിട്ടു കാണായപ്പോൾ
കങ്കണംപൂണ്ടുള്ള കൊങ്കണവീരർവ-
ന്നങ്കണംതന്നിൽ നിറഞ്ഞുതേങ്ങും
ചാല്യന്മാരല്ലാത സാലപന്മാരെല്ലാരും
മാല്യവുംപൂണ്ടു ചമഞ്ഞുവന്നാർ
ക്ഷുദ്രന്മാരല്ലാത മദ്രകന്മാരെയും
ഭദ്രന്മാരായിട്ടു കാണായപ്പോൾ

1. പാദ്യങ്ങളായുള്ള.

കാമ്യന്മാരായിട്ടു വെണ്മയിൽവന്നോര-
ക്കഗ്രന്മാരായ്നിന്നസംഭന്മാരും
തുംഗന്മാരായ കലിംഗന്മാരെല്ലാരും
ഭംഗികൾ പൊങ്ങിന വംഗന്മാരും
മേളമെഴുന്നുള്ള മാളവന്മാരുംനൽ-
കേളികളാളുന്ന ചോളന്മാരും
ആകുലരാകാത കേകയവീരരും
ഓഴ്കാതെവാഴുന്ന മാഗധരും
വേർപാകിനിന്നുള്ള വേഴ്പ്പയെപ്പൂണ്ടുള്ള-
നേപാളഭൂപാല വീരന്മാരും
അന്തകനഞ്ചുന്ന കുന്തളവീരരും
ബന്ധുരസിന്ധു മഹീന്ദ്രന്മാരും
ശൗണ്ഡ്യരായ്നിന്നുള്ള പാണ്ഡ്യമഹീശരും
പാണ്ഡവമന്ദിരം തന്നിലായി
അന്യന്മാരായുള്ള മന്നവർപിന്നെയും
വന്നുവന്നീടിനാർ വായ്പിനോടേ
ആഴികൾ നാലിലകത്തുള്ള ലോകരി-
ലാരൊരുത്തൻ വാരാഞ്ഞോനെന്നേവേണ്ടൂ
ആഗതരായുള്ള ലോകരെന്നെല്ലാരു-
മാദരവോടിരുന്നങ്ങുമിങ്ങും
ആനന്ദപൂണ്ടോരോരോരോ വാർത്തതുടങ്ങിനാ-
രാപ്തരായുള്ളോരെ ക്കാണ്കയാലേ
നാനാജനങ്ങൾക്കും നാനാവിധങ്ങളാ-
മാലാപജാലങ്ങളുണ്ടായപ്പോൾ
ഒന്നിനോടൊന്നുമേ സംഗതികൂടാതെ-
യുന്മത്തൻചൊല്ലിന ചൊല്ലുപോലെ
"ഒട്ടുപോതുണ്ടല്ലീ വന്നുതങ്ങെല്ലാരും
തൊട്ടുകാണെന്നുടെ മേനിതോഴ!"
"തോണിവിരണ്ടു വശംകെട്ടിതല്ലല്ലീ?
മാണികളോതുവാനില്ലയിപ്പോൾ"
"ചേണാററവീണതൻ ഞാണററുപോയതു
മാണിക്യംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞുകൂടി"
"ആനകൾ വന്നുനിരന്നതുകണ്ടാലും
കാനകനാറി മണത്തതേററം"
"ചാരത്തിരുന്നൊരു മൂരക്കാൽകണ്ടില്ല
സൗരസ്യമില്ലയിന്നാരിക്കുന്നും"
"പൂരത്തിലായിതോ സൂരിതാനിന്നലെ
പേരപ്പൻ വന്നതു കണ്ടായോ നീ?"
"പാരിച്ചുനിന്നൊരു മാരച്ചൂടുണ്ടുള്ളിൽ
കാമക്കേവണ്ടുകിൽ താമംകൊണ്ടോ"
"ചാരത്തുവന്നിങ്ങു തള്ളുന്നതെന്തിനു
വാരത്തിനിന്നലെപ്പോയില്ലഞാൻ"
"കർക്കടൻ തന്നുടെ പൂവുണ്ടോചൂടാവൂ
നിഷ്കൂടംതന്നുടെ പോകയോ നാം"
"പൊൽക്കുടമുള്ളതു മിക്കതും വന്നതോ
മുക്കുടികൊണ്ടു ശമിക്കുമിപ്പോൾ"
"നല്ക്കോടിതോരണമൊക്കവേ കണ്ടാലും
പുഷ്കരതീർത്ഥത്തിൽ പോകുന്നായോ?"
"പൊൽക്കുടം തൻകീഴിൽ നില്ക്കുന്നതാരിതു
[1]വില്ക്കുന്നോനല്ലയെൻ വില്ലുഞാനോ"
"വന്നൊരുനാരിയിൽ നല്ലതിന്നാരിതാൻ
പന്നിതോലുണ്ടല്ലോ കയ്യിൽകൂടെ".
"തുംഗനെ വാങ്ങിനാലിങ്ങനെ വന്നിട്ടും
ചങ്ങല നാഴികൾ ചാരത്തോ?"
"വംഗന്മാർ വന്നതിൽ പിന്നാലെവന്നുതാൻ
ഗംഗയിൽ മുങ്ങിനാർ മൂവരിന്നാൾ"
"കണ്ഠത്തിനേതുമേ കുററമല്ലല്ലീചൊ-
ല്ലുണ്ഡത്തിൻപുൺകൊണ്ടു ദണ്ഡിക്കുന്നു"
"രംഭയ്ക്കു നല്ലൊരുതമ്പനാനിന്നിവൻ
കംഭങ്ങൾ നാലുള്ളകൂപം തന്നിൽ"
"മീനത്തിനേതുമങ്ങൂനമില്ലല്ലീചൊൽ
മേനിയിൽ മേവുന്നനാവിനിപ്പോൾ"
"വൃശ്ചികരാശിക്കുവിഷ്ടിയില്ലല്ലീചൊ
ല്ലച്ചെവിചേരുന്ന ചാരമിപ്പോൾ"
"സൂതകമുണ്ടായപോതകമില്ലല്ലീ
ചോതിയിലായിതോ വൈധൃതംതാൻ"
"മുപ്പത്തിരണ്ടിന്നുമുല്ലൊട്ടുസങ്കട-
മുപ്പത്തി ചാലക്കിടത്തുവൻ ഞാൻ"
"സ്വാധ്യായംവേണുന്നവാദ്ധ്യായൻ വന്നതോ
വാർത്തകൾ വാരാഞ്ഞതെന്തുമൂലം"
"വാത്സ്യായനത്തിങ്കൽ വാത്സല്യമുണ്ടല്ലീ?
മാത്സ്യന്മാർ വന്നതുകണ്ടുതല്ലീ?"
"ആഴികളേഴിന്റെ യാഴത്തെച്ചൊല്ലാമോ
പാഴായ്യുള്ളാന്നിപ്പൈതൽകണ്ടാൽ"

1. വില്ക്കുന്നതല്ലഞാൻ വില്ലുതോഴ.

“നാരദമാമുനി ചാരത്തുവന്നിതോ
വാരിജക്കോരകം വാങ്ങിക്കൊൾനീ”
“പൊൽചിലമ്പുണ്ടുതാനിപ്പുഴയിൽ കൊള്ളുവാ
നൊച്ചിവേർ സേവിപ്പൂതാവൊഴിവാൻ” [ൻ
“മുക്കണ്ണൻ പാദങ്ങളുൾക്കാമ്പിലാക്കിക്കൊൾ
മെയ്ക്കണ്ണിവന്നതു കണ്ടായോനീ?”
“നർത്തകന്മാരുടെ നൃത്തങ്ങൾകണ്ടതോ
മർത്ത്യരിൽക്കൂട്ടമോ മാഗധൻതാൻ”
“വാരുണമന്ത്രത്തിൽ വാചകമെങ്ങനെ
വാമനൻ പണ്ടുവളർന്നപോലെ”
“കാംബോജന്മാരുടെ കാന്തിയെക്കാണ്കെടോ
ജാംബവാൻ തന്നുടെ മേനിപോലെ”
“വ്യാഖ്യാനമെൻകയ്യിലാകുന്നതെങ്ങനെ?
യോക്കാനമുണ്ടെങ്കിലോർക്കവേണം”
“നേത്രങ്ങളെന്തു ചുവന്നുതുടങ്ങുന്നു
ശാസ്ത്രങ്ങൾ ശീലിക്കയില്ലയിപ്പോൾ”
“അശ്വങ്ങൾ[1]ളാളുന്ന പശ്യങ്ങളെന്തുള്ളു
നിശ്രീകൻനീയെന്നു വന്നുകൂടി”
“അന്ധനായുള്ളോരു പാന്ഥനെക്കണ്ടാലും
മന്ഥരയെന്നവൾ മാനുഷിയോ?”
“വാളിളക്കുന്നവനാരിവൻ ചൊല്ലുനീ
കാളയെക്കൊള്ളുവാൻ നാളെയാവൂ”
“മാലയുംകൊള്ളേണം മാലതിപ്പൂവെല്ലാം
ശൂലയുംനന്നല്ല പാലുതോഴാ!”
“ശാംഭവം കേൾക്കയിലാശയുണ്ടേററവും
മാമ്പഴംതിന്നണം ചാമ്പൊഴംഞാൻ”
“മേഷത്തിന്നൊന്നുമേ ദോഷങ്ങളില്ലല്ലി
മൂഷികൻതിന്നു മുടിഞ്ഞുപോയി”
“സന്ന്യാസിമാരെല്ലാം മന്ത്യായംചൊല്ലീതോ
പുണ്യാഹംചെയ്യേണം കന്യാവിന്നും”
“വാരണമേറി വരുന്നതിന്നാരുപോൽ
മാരണംചെയ്യുന്നോരെന്നുകേട്ടു”
“വിദ്വാനെന്നിട്ടു ക്രുദ്ധനായില്ലല്ലി
വൃദ്ധനെക്കാണ്കെടോ വൃദ്ധയുമായ്”
“ആവണക്കെണ്ണ നീയാവോളംസേവിക്ക
രാവണവൈരിതാൻ വീരനല്ലോ”
“ഷണ്മുഖൻ തന്നുടെ പൂജയെച്ചൊല്ലു നീ
സമ്മതകേടിന്നു നമ്മോടല്ലേ”
“നാവിൽ കളിക്ക സരസ്വതിദേവിവ-
ന്നാവിക്കരുന്നു മരുന്നു നല്ലൂ”
“കമ്മരായുള്ളവരെണ്മരുണ്ടുമമതി-
ന്തുമരിൽ നല്ലതു കൊഞ്ഞനല്ലോ”
“കാർത്തിക മാതൃതൻ വാർത്തയെ ച്ചൊല്ലു നീ
വാർത്തികം വായിച്ചു കൂടിതിപ്പോൾ”
“മൂക്കരായുള്ളതിൽ മൂത്തതു നീയല്ലോ
മൂക്കു തുടച്ചു തുടങ്ങിനാർ പോൽ”
“രോഹിണീ നാളിലും മോഹമുണ്ടാസ്സമ-
മാഹവമുണ്ടെന്നു മായവണ്ണം”
“പേശാതെ പോവാനോ വാശി പഴങ്ങീടാം
ക്രൂശാരെ ചൊല്ലുകരങ്ങളീടാ”
“ഓട്ടംതുടങ്ങിനതോതിക്കൊനല്ലല്ലീ
[2]കെട്ടുകൊണ്ടാറു തട്ടക്കാരോ ചൊൽ”
“നീലത്തെ ക്രൂട്ടേണ്ട ചേലകൾക്കെങ്ങനെ
ബാലന്മാർ കോലുനാലീലപോലെ”
“മെല്ലവേ ചൊല്ലിനാൻ വെച്ചരങ്ങവൻ
പശ്ചിമ വാതിലേ വന്നാലും നീ”
“അംഗജൻ തന്നുടെ മംഗലം കൊള്ളുന്നോൻ
തങ്ങളും നീയും നശിച്ചു പോരമ”
“മുണ്ഡിതകേശനായ് മുന്നമേവന്നതേ
വെണ്ണയുംകൊണ്ടുവാ വേഗത്തിൽനീ”
“ദുഷ്കരമായുള്ള മുത്തുകൾതന്നീടും
ശർക്കരമണ്ടിഞാൻ കൊണ്ടുപോരാം”
“നന്നാറിക്കൊണ്ടെന്നു നന്നായിസേവിക്ക
മുന്നാഴിപ്പാട്ടിന്നു തോലിടല്ലോ”
“മുക്കാതംപാഞ്ഞവർ മൂവരുണ്ടിന്നലെ
വക്കാണമുണ്ടായതുണ്ടോകേട്ടു?”
“യക്ഷികൾപീഡയും രക്ഷചൊല്ലെങ്ങനെ
പക്ഷികൾമാനത്തു പാറുംപോലെ”
“അഞ്ജനംകൊണ്ടുള്ള വേലചൊല്ലെങ്ങനെ
പഞ്ജരംപൂകിന സിംഹംപോലെ”
“കിന്നരമന്ത്രംഞാനെങ്ങനെ സേവിപ്പൂ
പന്നഗവായിലെപ്പല്ലുപോലെ”
“നാകികൾനായകൻ പോയവാറെങ്ങനെ
കേകികൾകേവലം കൂകുംപോലെ”

1. അശ്വങ്ങൾക്കാകുന്ന ഭാഷ്യങ്ങളെന്തുള്ളൂ. 2. കെട്ടുമ്പോളറതട്ടക്കാമല്ലോ.

"വാസവമന്ത്രത്തിൻ ധ്വാനംചൊല്ലെങ്ങനെ?
വാജികൾചാടുന്ന ചാട്ടംപോലെ"
"വൃത്രനെക്കൊന്നതു വാസവനെങ്ങനെ?
ചിത്രപിറന്നവർ ശീലംപോലെ"
"ശ്രാദ്ധത്തിന്നുണ്ടായ കാഴ്ച്ചയെച്ചൊല്ലുനീ
മൂർദ്ധാവിന്നുണ്ടൊരു പുണ്ണുതോഴാ!"
"ബാലിതൻവാലിൻെറ വണ്ണംചൊല്ലെങ്ങനെ
നീലവിലോചന മാരെപ്പോലെ"
"കക്ഷിയെപ്പൂരിപ്പാൻ ഭക്ഷണമേതുള്ളൂ
ശിക്ഷയെച്ചൊൽകിലേ ശീലംനല്ലൂ
"അക്ഷികളോടുന്ന ലക്ഷണമെങ്ങനെ?
പക്ഷികൾപാടുന്ന പാട്ടുപോലെ"
ഇങ്ങനെയോരോരോ വാർത്തകളുന്നേരം
പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതു മന്ദിരത്തിൽ
പ്രജ്ഞപൂണ്ടീടുന്ന ധർമ്മജൻതന്നുടെ
യജ്ഞവുംപോന്നു മുതിർന്നായി
പാചകന്മാരുടെ വേലകളെല്ലാമേ-
യാചരിച്ചീടിനാൻ ഭീമസേനൻ
വാഞ്ഛിതമായുള്ള വസ്തുക്കളൊന്നൊന്നേ
പാഞ്ചാലവീരൻ വിളമ്പിനിന്നാൻ
അർജ്ജുനനായവൻ സജ്ജനപൂജയി-
ലച്യുതനംഘ്രിതൻ ക്ഷാളനത്തിൽ
ഭണ്ഡാരംകൊണ്ടുള്ള വേലകളെല്ലാമേ
തണ്ടാർമാതാണ്ട സുയോധനൻതാൻ
സ്വർണ്ണങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള ദാനങ്ങളെല്ലാമേ
പുണ്യങ്ങൾപൂണ്ടുള്ള കർണ്ണൻതാനും
വേഴ്ചയിൽവന്നുള്ളോർ മറ്റുള്ളോരോരോരോരോ
വേലകൾ ചാലെനിന്നാചരിച്ചാർ
വേഗത്തിൽചെന്നങ്ങു തന്നുടെതന്നുടെ
ഭാഗത്തെക്കൊണ്ടു കൊണ്ടാദരവിൽ
അബ്ജജന്മുൻപായ നിർജ്ജരരെല്ലാരും
വിജ്വരരായി വിളങ്ങുന്നേരം
അഗ്ര്യമായുള്ളോരു പൂജകൊണ്ടെല്ലാരും
വ്യഗ്രരായ്നിന്നു ചമഞ്ഞുകൂടി
പാത്രമായുള്ളവനേവനെന്നിങ്ങനെ
ശാസ്ത്രികളെല്ലാരും ശ്രോത്രിയരും
ചിന്തിച്ചതോറുമന്ധത കൈവിട്ടു
സന്ധിച്ചുകൂടിയില്ലാർക്കുമൊന്നും
ഉത്തമരായുള്ള സത്തുക്കളന്നേരം
പത്തുന്നൂറായല്ലോവന്നതുകാൺ
കല്മഷംകൈവിട്ട നിർമ്മലൻപിന്നെയും
സമ്മതംചിന്തിച്ചു നിന്നന്തരം
വത്സനായുള്ളൊരു സഹദേവൻതാൻ
തത്സഭതന്നിലേ ചെന്നുതായി
ഉത്തമന്മാരുടെ ചിത്തത്തിലേറുവാൻ
പ്രത്യക്ഷനായിട്ടു ചൊന്നാനപ്പോൾ
"വാഞ്ഛിതമായൊരു രത്നത്തെക്കൈവിട്ടു
കാഞ്ചനംതേടുന്നതെന്തുനിങ്ങൾ
ശാഖികൾ മൂലത്തിലായേ വേണ്ടുന്നു
ശാഖകൾ കോരിനനയ്ക്കവേണ്ട
വിശ്വങ്ങൾക്കെല്ലാമേ ബീജമായ്മേവിനോ-
രച്യുതനല്ലയോ നിന്നതെന്നാൽ
മററുള്ളതെല്ലാമേ ചിന്തിച്ചുനില്ലാതെ
തെറെറന്നു പൂജിക്കയെന്നേവേണ്ടൂ"
മാദ്രേയനിങ്ങനെ വാർത്തയെച്ചൊന്നപ്പോ-
ളാർദ്രമായുള്ള മനസ്സുകളായ്
ആസ്ഥാനവാസികളായുള്ളോരെല്ലാരും
വാഴ്ത്തിനിന്നീടിനാരാർത്തമോദം
അംബുജലോചനൻ തന്നുടെപൂജയ്ക്കു
ധർമ്മജൻതാനും മുതിർന്നാനപ്പോൾ
പൊൽക്കുടംകിണ്ടികൾ [1]പൊൽത്താലമെ
യൊക്കവേവന്നു നിരന്നുകൂടി [ന്നിവ-
പൊന്മയമായൊരു നിർമ്മലപീഠത്തിൽ
സമ്മതിയോടങ്ങിരുത്തിപ്പിന്നെ
വേദങ്ങൾചെന്നങ്ങു വേഗത്തിൽതേടുന്ന-
പാദങ്ങൾരണ്ടും പിടിച്ചുപിന്നെ
ക്ഷാളനംപൈണ്ണിനാൻ പൂരിച്ചവാരികൊ-
ണ്ടാനന്ദലോചന വാരികൊണ്ടും
ചാരത്തുനിന്നൊരു വാമനൻപാദത്തെ
വാരിജസംഭവനെന്നപോലെ
ക്ഷാളനതോയങ്ങൾ കയ്യിലങ്ങാക്കിത്ത-
ന്നാനനംതന്നിലും മേനിയിലും
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു തളിച്ചുനിന്നീടിനാ-
നുത്തമക്കെന്നല്ലോ തോന്നിഞായം

1. പൊല്ക്കലം.

വട്ടത്തിൽനിന്നുള്ള മാമുനിമാരെല്ലാം
തൊട്ടുതളിച്ചു തുടങ്ങീതപ്പോൾ
ഒക്കവേചെന്നങ്ങു തിക്കംതുടങ്ങിനാർ
പുഷ്കരലോചനൻ ചാരത്തെങ്ങും
പ്രീതനായുള്ളൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
വീതങ്ങളായുള്ള കൂറകളും
മുത്തുകൾമുൻപായ ഭൂഷണംനൽകിനി-
ന്നുത്തമപൂജയുമാചരിച്ചാൻ
ദേവകളെല്ലാരുമേറിനമോദത്താൽ
പൂവുകൾതൂകിനാരായവണ്ണം
മാമുനിമാരുമങ്ങാമോദം പൂണ്ടാര-
മ്മാലോകരും പിന്നെയപ്പൂണ്ണമേ
പൂതനാവൈരിതൻ പൂജയെച്ചെയ്കയാൽ
പൂതനായുള്ളൊരു ധർമ്മജൻതാൻ
പൊങ്ങിയെഴുന്നൊരു സന്തോഷവാരിയിൽ
മുങ്ങിവിളങ്ങിയിരുന്നനേരം
വേദിതൻചാരത്തു മേവിനിന്നീടുന്ന-
ചേദിപനാകുന്ന മന്നവൻതാൻ
ദേവകീസൂനുവെ കണ്ടൊരുനേരത്തു
വേവുറവുതന്നിലേ നണ്ണിനിന്നാൻ
'പാന്ഥനായുന്നിങ്ങു നിന്നൊരിപ്പാഴന്റെ
മോന്തയെക്കാണാതെ നിന്നിതാവൂ
കുണ്ഡിനംതന്നിൽ പണ്ടുണ്ടായതോർക്കുമ്പോൾ
കണ്ടാലുമൊന്നുണ്ടു തോന്നുന്നിപ്പോൾ'
ഇങ്ങനെതന്നിലേ നണ്ണിനമന്നവ-
നങ്ങനെപിന്നെയും നിന്നനേരം
ഉത്തമപൂജകൊണ്ടുത്തമരായുള്ള-
സത്തുക്കൾതങ്ങളിൽച്ചൊന്നതെല്ലാം
കേൾക്കായനേരത്തു യോഗ്യവും ചിന്തിച്ചി-
ട്ടാർക്കുപോലെന്നവൻ പാർക്കുന്നേരം
മാദ്രേയൻചൊല്ലുന്ന വാർത്തയെക്കേൾക്കായി
മാത്സര്യംപൊങ്ങീതു പാരമപ്പോൾ
ആസ്ഥാനംതന്നിൽ നിന്നാര്യന്മാരെല്ലാരും
വാഴ്ത്തിനതൊന്നൊന്നേ കേട്ടനേരം
ഉൽമുകംകൊണ്ടുതൻ കണ്ണുകൾ രണ്ടിലും
ചെമ്മചെലുത്തുന്നതെന്നുതോന്നി
കൊണ്ടാടിനിന്നുള്ള മാമുനിമാരോടു-
മുണ്ടായിവന്നിതു കോപമപ്പോൾ
ധർമ്മജൻതന്നുടെ സമ്മാനംകണ്ടപ്പോ-
ളുന്മത്തനായിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
പെട്ടന്നെഴുന്നേററു കഷ്ടമെന്നിങ്ങനെ
രുഷ്ടനായ്നിന്നങ്ങു ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
മൂക്കിന്മേൽകൈവച്ചു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
മൂർഖതചീർത്തുള്ള വാർത്തതന്നെ
"മൂഢനായുള്ളൊരു ബാലന്റെ ചൊൽകേട്ടു
മൂഢന്മാരായിതോ നിങ്ങളെല്ലാം"
യോഗ്യരായ്നിന്നവർ നോക്കിനിന്നീടവേ
മൂർഖനായല്ലോയിപ്പൂജയ്ക്കിപ്പോൾ
കണ്ടാലും നല്ലൊരുയാഗമിപ്പോയതു
ചണ്ഡാലൻതീണ്ടിന പിണ്ഡംപോലെ
ആരിവനെന്നതു നിങ്ങളിലാരുമേ-
കോരാതെനിന്നതോ പോരായ്മതാൻ
ഗോപാലനെന്നുണ്ടു ചൊല്ലുന്നതെല്ലാരും
ഗോപാലൻതാനുമല്ലോർത്തുകാൺകിൽ
ഇല്ലവും ജന്മവും ചിന്തിച്ചുകാൺകിലോ
ചൊല്ലാവതല്ലിവനൊന്നുമേ താൻ
അച്ഛനായുള്ളവനേവനെന്നിങ്ങനെ
നിശ്ചയമുണ്ടെങ്കിൽ ചൊല്ലിനാലും
കാനനവാസിയാം നന്ദനുമല്ലയി-
ങ്ങാനകദുന്ദുഭി താനുമല്ലേ
കാന്തങ്ങളായ ഗുണങ്ങളിലൊന്നുമേ
താന്തോന്നിയായിട്ടേ പണ്ടേയുള്ളൂ
നിങ്ങളിച്ചെയ്തൊരു പൂജയെച്ചിന്തിക്കി-
ലിങ്ങനെയാരുമേ വന്നുകൂടാ
വായ്പെഴുമാച്ചിമാർ കാച്ചുപാൽ തൈർവെണ്ണ
രാപ്പകൽ വഞ്ചിക്കിവന്റെശീലം
കള്ളനെന്നുള്ളൊരു നാമമുണ്ടാകയാൽ
കണ്ണനെന്നെല്ലാരും ചൊല്ലുന്നിപ്പോൾ
കന്യകമാരുടെ കൂറകൾവാരിനാൻ
പിന്നേടമെല്ലാമെ ചൊല്ലവേണ്ടാ
മാതുലൻമൂലമായ് പാതകമുണ്ടല്ലോ
പൂതനാമൂലമപ്പെൺകൊലയും
ഇത്തരംചൊല്ലുവാൻ പത്തുനൂറല്ലുള്ള-
ത്തരമോർക്കുമ്പോഴെന്നുവേണ്ടാ
പണ്ടിവൻചെയ്തുള്ള വേലകൾചൊൽവാനി-
ക്കണ്ടുള്ളോരാരുമില്ലെന്നുചൊല്ലാം

ഇങ്ങനെനിന്നവനെങ്ങനെ നിങ്ങൾക്കി-
ന്മംഗലപൂജയ്ക്കു വന്നവാറോ
സജ്ജനമായുള്ളോരിജ്ജനംമുൻപിലേ
ലജ്ജയുംകൂടാതിരുന്നതുകാൺ
[1]മത്സരിയായുള്ള ദുസ്സഹൻതന്നെയി-
സ്സദസ്സുതന്നിന്നു പോക്കവേണം"
ഇത്തരമായുള്ള ദുസ്സഹവാർത്തകൾ
മത്സരമാണ്ടവൻ ചൊന്നനേരം
ഉത്തമരായവർ നൽച്ചെവിതന്നെയും
പൊത്തിനിന്നീടിനാരത്തലോടേ
ചേദിപനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോ-
ഴേതുമേമിണ്ടീല മാധവൻതാൻ
ശ്വാക്കൾതന്നാദത്തെക്കേൾക്കുന്നനേരത്തു
നോക്കുമോ കേസരിയായവീരൻ
ചീർത്തോരുകോപത്തെക്കോലുന്നപാർത്ഥന്മാർ
വാർത്തയെച്ചൊല്ലിനാരാർത്തവേഗം
"സമ്മതിക്കേടിന്നു നമ്മുടെ വീടല്ല
തന്നുടെവീടകംപുക്കുവേണം
വല്ലാതവാർത്തകളിന്നിനി ചൊല്ലുകി-
'ലൊല്ലാ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുംഞങ്ങൾ
ചൊല്ലുകൊണ്ടിന്നിനിനല്ലതല്ലെങ്കിലോ
തല്ലുകൊണ്ടീടിനാൽ നല്ലനാവാം
തല്ലുകൊണ്ടാലും പിന്നങ്ങനെയെങ്കിലോ
വില്ലുകൊണ്ടെങ്ങൾക്കു പിന്നേതെല്ലാം"
എന്നതുകേട്ടോരു ചേദിപൻചൊല്ലിനാൻ
'സന്നദ്ധരായ്ക്കൊൾവി'നെന്നിങ്ങനെ
വാർത്തയെക്കേട്ടുള്ള പാർത്ഥന്മാരെന്നപ്പോ-
ളാർത്തണഞ്ഞീടിനാരോർത്തുനേരേ
എന്നതുകണ്ടൊരു ചേദിപവീരൻതാൻ
ചെന്നുതുടങ്ങിനാൻ മുന്നിൽനോക്കി
നന്ദകധാരിതാനെന്നതുകണ്ടപ്പോൾ
പാണ്ഡവന്മാരെത്തടുത്തുനീക്കി
മുന്നിട്ടുവന്നൊരു ചേദിപൻതന്നോടു
സന്നദ്ധനായിപ്പിണങ്ങിനിന്നാൻ
മാനിയായുള്ളോരു ചേദിപൻതാനപ്പോൾ
മാധവൻവന്നതു കണ്ടനേരം
അന്തമില്ലാതൊരു വൈരമുണ്ടാകയാ-
ലെന്തുഞാൻവേണ്ടതെന്നോർത്തുപിന്നെ
ആക്കമാണ്ടീടുന്ന മാധവന്മേനിയെ
നോക്കിനിന്നീടിനാൻ കൺചുവത്തി
ചേദിപൻതന്നുടെ മാനസമന്നേരം
മാധവൻതങ്കലുറച്ചുനിന്നു
കൺചുവത്തീടിന ചേദിപൻവന്നതു
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന കൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
ഉഗ്രമായുള്ളോരു ചക്രമെടുത്തപ്പോൾ
നിഗ്രഹിച്ചീടിനാൻ നീചൻതന്നെ
ചക്രമേററീടുന്ന ചേദിപനന്നേരം
ചക്രധരൻതന്നെ നോക്കി നോക്കി
തൂമയിൽനിന്നൊരു ഭൂമിയിൽവീണുടൻ
നാമാവശേഷനായ് വന്നാനപ്പോൾ
ചൈദ്യനിൽനിന്നങ്ങെഴുന്നതുകാണായി
വൈദ്യുതകാന്തി കണക്കെയപ്പോൾ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണനോടൊന്നായിവന്നതു
കണ്ടുനിന്നീടിനാർ [2]വിണ്ടലരും

വിജ്വരനായൊരു ധർമ്മജൻ പിന്നെത്തൻ-
യജ്ഞവുംപൂരിച്ചു പൂർണ്ണനായി
ദക്ഷിണരായുള്ള ഭൂസുരന്മാർക്കെല്ലാം
ദക്ഷിണനൽകിനാനക്ഷതനായ്
സന്തുഷ്ടരായുള്ള ഭൂദേവന്മാരപ്പോൾ
സന്തതിമുൻപായ മംഗലങ്ങൾ
കാമ്യങ്ങളായിട്ടു മററുള്ളതെല്ലാമേ
മേന്മേലേപൊങ്ങുകയെന്നുചൊന്നാർ
ഖിന്നതകൈവിട്ടു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
മന്നവന്മാരുമായ് മാൺപിനോടേ
തുംഗയായുള്ളോരു ഗംഗയിൽച്ചെന്നങ്ങു
മംഗലസ്നാനവുമാചരിച്ചാൻ.

ദുര്യോധനസംഭ്രമം.

ധന്യമായുള്ളോരു യാഗത്തെച്ചെയ്തുയാ-
ലുന്നതനായൊരു ധർമ്മജൻതാൻ
മന്നിടമെങ്ങുമേ മങ്ങാതെപാലിച്ചു
മന്ദിരംതന്നിൽവിളിക്കുംകാലം

1. ദുഷ്ടനായുള്ള. 2. ലോകരെല്ലാം.

അക്ഷീണരായുള്ള ദാനവന്മാരുടെ
തക്ഷാവുനൽകിന നൽസഭയിൽ
നന്ദിച്ചുനിന്നുള്ള വന്ദികൾചൂഴററ
നിന്നുവിളങ്ങിനാനന്നൊരുനാൾ
നന്ദജന്മുൻപായ ബന്ധുക്കളെല്ലാരും
ചെന്നുതുടങ്ങിനാരെന്നനേരം
സേവകരായുള്ള ലോകരുമെല്ലാരും
ചേവകരായുള്ള വീരന്മാരും
ഉററവരായിട്ടു മററുള്ള ലോകരും
ചുററുംവിളങ്ങിനാർ മന്നവന്റെ
നർത്തകന്മാരുടെ നൃത്തവും കണ്ടിട്ടു
വിസ്മയിച്ചെല്ലാരും നിന്ന നേരം
മാനിയായുള്ള സുയോധനൻ താനപ്പോൾ
മന്നവൻ ചാരത്തു ചെൽവതിനായ്
വിച്ചയായുള്ളൊരു നൽച്ചേല തന്നെയു-
മിച്ഛയിൽ നിന്നങ്ങുടുത്തു പിന്നെ
കുണ്ഡലം മുൻപായ മണ്ഡനംകൊണ്ടെങ്ങും
മണ്ഡിതദേഹനായ് മന്ദം മന്ദം
വന്നു തുടങ്ങിനാൻ വാളുമിളക്കിയ-
ന്നിന്നൊരു ലോകരാൽ വന്ദിതനായ്
ചേലയെപ്പൂണ്ടതിൻ ചെവ്വിനെപ്പിന്നെയും
ചാലെ നിന്നൻപോടു നോക്കി നോക്കി
പാണ്ഡവന്മാരുടെയാണ്മയെക്കാൺകയാൽ
പാരമുഴന്നുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
ആസ്ഥാനമന്ദിരം തന്നിലെ ചെന്നവ-
നാസ്ഥപൂണ്ടോരോന്നേ നോക്കുംനേരം
അമ്മയൻ തന്നുടെ മായംകൊണ്ടിന്നില-
മമ്മയമെന്നങ്ങു തോന്നീതപ്പോൾ
ചേലയും ചാലച്ചുരുക്കി നിന്നീടിനാൻ
കാൽവിരൽ കൊണ്ടു നടത്തവുമായ്
വെള്ളമെന്നുള്ളിലേ നണ്ണിക്കരംകൊണ്ടു
തള്ളിത്തുടങ്ങിനാൻ പാഴിലെങ്ങും
വാരെയ്യൂണ്ടു പിന്നെയുമിഞ്ഞു തുടങ്ങിനാൻ
ചാക്യന്മാരാടുന്ന കൂത്തുപോലെ
ചേല നനഞ്ഞു തുടങ്ങീതെന്നോർത്തുടൻ
ചാലെക്കരേറിനാന്മാറിലോളം
ആസ്ഥാനവാസികൾ നോക്കിനിന്നീടവേ
യാത്ര തുടങ്ങിനാനവ്വണ്ണമേ
ധർമ്മജന്മുൻപായ സമ്മതരെല്ലാരും
കണ്ണടച്ചീടിനാരെന്നനേരം
കാണാതെ നിന്നോരെക്കാട്ടിത്തുടങ്ങിനാൻ
നാണാതെ നിന്നൊരു ഭീമനപ്പോൾ
ഏറിയിരുന്നൊരു നാണവും പൂണ്ടുനി-
ന്നേതുമേ വല്ലാതെയായിപ്പിന്നെ
ഹാസം തുടങ്ങിനാർ തങ്ങളിൽ മെല്ലവേ
ദാസിമാരായുള്ള മാതരപ്പോൾ
പാണ്ഡവന്മാരുടെയാനനം തങ്കലേ
പാഞ്ചാലനന്ദനനോക്കിക്കൊണ്ടാൾ
അങ്ങനെ പോയവനങ്ങൊരു ഭാഗത്തു
പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന വെള്ളത്തിന്റെ
ചാരത്തു ചെന്നൊരു നേരത്തു നീരെല്ലാം
[illegible]രൊരു ഭൂതലമെന്നു തോന്നി
പൂഞ്ചേല തന്നെയും പൂണ്ടു നിന്നീടിനാൻ
കാഞ്ചിയും ചാലെ മുറുക്കിപ്പിന്നെ
മന്നവൻ ചാരത്തു ചെൽവതിനായിട്ടു
സന്നദ്ധനായവൻ പോയിപ്പോയി
മായയിൽത്തോയുന്ന തോയത്തിലാമ്മാറു
പോയങ്ങു ചാടിനാൻ മൂഢനായോൻ
ആണ്ണോരു തോയത്തിൽ വീണൊരു നേരത്തു
പാണ്ഡവന്മാരുടെയാനനത്തെ
[1]കണ്ണും വിട്ടങ്ങിനെ ചീററവുംപൂണ്ടുടൻ
നോക്കിത്തുടങ്ങിനാൻ[2]വായ്കുഴമ്പൻ

ഭീമനായുള്ളൊരു ഭീമനും പിന്നെയ-
ക്കോമളയായൊരു കാമിനിയും
ദോഷനായങ്ങവൻ വീണതു കണ്ടപ്പോൾ
തോഷവും പൂണ്ടു ചിരിച്ചു നിന്നാർ
ധർമ്മജൻ ചൊല്ലിനാനെന്നതു കണ്ടിട്ടു
“സമ്മതിയല്ലിതുനിങ്ങൾക്കൊട്ടും
പാപത്തെ പൂരിക്കും താപത്തെത്തൂകുന്നോ-
രാപത്തിന്മൂലമായ് വന്നു കൂടും
എന്നതുകേട്ടിട്ടു വന്നൊരുഹാസത്തെ
തന്നിൽതളർത്തുവാൻ നിന്നനേരം
കണ്ണുകളൂത്തൊരു കാർമുകിൽവർണ്ണൻതാൻ
കണ്ണെറിഞ്ഞീടിനാൻ തിണ്ണമപ്പോൾ

1. മേല്ക്കണ്ണുമിട്ടങ്ങ്. 2. പാല്ക്കുഴമ്പൻ.

എന്നതു കണ്ടവർ പിന്നെയും പിന്നെയും
മന്നേതിലേററം ചിരിച്ചാരപ്പോൾ
സമ്മതിപൂണ്ടൊരു ധർമ്മജൻതന്നുടെ
കണ്മുനതന്നെയും കൈക്കൊള്ളാതെ
മാല്യവുംപൂണ്ടുതാൻ വീണൊരുനീരിലും
ജാല്യമാംനീരിലും നീന്തുകയാൽ
താന്തനായുള്ളൊരു ഗാന്ധാരീനന്ദനൻ
ബാന്ധവന്മാരിലും കണ്ണൊടാതെ
നാണത്തെപ്പൂണ്ടു കനത്തുനിന്നീടുന്നോ-
രാനനംതന്നെയും താഴ്ത്തിമെല്ലെ
ധന്യമായുള്ളൊരു തന്നുടെമന്ദിരം
തന്നിലുംപൂകിനാൻ ഖിന്നനായി

മാനവുംകൈവിട്ടു ഗാന്ധാരിനന്ദനൻ
ദീനനായ്ക്കേവലം പോയനേരം
'പാരത്തുനിന്നവർ ചാലച്ചിരിക്കയാൽ
വൈരമുണ്ടായ്വരു'മെന്നിങ്ങനെ
ചിന്തയെപ്പൂണ്ടൊരു ധർമ്മജനുള്ളിലേ
സന്താപംപൊങ്ങി ത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
'മേദിനിതന്നുടെ ഭാരത്തെപ്പോക്കുവാൻ
സാധനമുണ്ടായി വന്നതിപ്പോൾ'
എന്നതു ചിന്തിച്ച നന്ദജനുള്ളിലേ
സന്തോഷമുണ്ടായി പിന്നെപ്പിന്നെ
തുഷ്ടരായ്മേവുന്നോരിഷ്ടരുമായ്പിന്നെ-
യൊട്ടുനാളങ്ങനെ ചെന്നകാലം
ദ്വാരകതന്നിലെ പോവതിന്നായിട്ടു
പാരാതെനിന്നു മുതിർന്നുപിന്നെ
യാത്രയുംചൊല്ലിനാൻ പാർത്ഥന്മാരോടുടൻ
തേർത്തടംതന്നിൽ കരേറിനേരേ
വാഴുററുനിന്നൊരു സേനയുമായിത്തൻ-
ദ്വാരകനോക്കിയെഴുന്നള്ളിനാൻ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായം
രാജസൂയകഥേരിത.

സാല്വവധം.

കാരണനായൊരു വാരിജലോചനൻ
ദ്വാരകനോക്കി വരുന്നനേരം
കോപിച്ചുനിന്നങ്ങു സാല്വനെന്നിങ്ങനെ
പേർപെററുനിന്നൊരു മന്നവൻതാൻ
പോക്കായിച്ചെന്നങ്ങു യാദവന്മാരിൽത്ത-
ന്നൂക്കിനെകാട്ടിനാൻ മെല്ലെമേലേ
വൈരസ്യംപൂണ്ടൊരു വൈദർഭീനന്ദനൻ
വൈകാതെനിന്നു പിണഞ്ഞനേരം
വൈകല്യംവാരാതെ വൈരിയുംതാനുമായ്
വൈദഗ്ദ്ധ്യംകാട്ടിന നേരമപ്പോൾ
ചേണുററുനിന്നൊരു ചേദിപൻതന്നുടെ
ചേതനപോക്കിന മാധവൻതാൻ
പെട്ടെന്നുചെന്നങ്ങു രുഷ്ടനായ്നിന്നൊരു-
ദുഷ്ടനുംതാനും പിണങ്ങിപ്പിന്നെ
മായകൾകൊണ്ടെങ്ങും തൂകിനിന്നോററവും
മാനിയായ് മേവുമമ്മന്നവൻെറ
മാറിടംതന്നിലേ സായകംമുൻപായു-
ള്ളായുധമേല്പിച്ചാനായവണ്ണം
വാനിൽനിന്നീടുന്ന മാനിനിമാരുടെ
വാർകൊങ്ക പുൽകുമാറാക്കിവച്ചാൻ
മന്ദനായ്നിന്നൊരു മന്നവൻതന്നുടെ
ബന്ധുവായുള്ളൊരു ദന്തവക്ത്രൻ
കോപിച്ചുചെന്നു പിണങ്ങിനിന്നീടിനാൻ
വേപിച്ചുനിന്നൊരുമെയ്യുമായി
മണ്ടിവരുന്നൊരു വൈരിയെക്കാണ്കയാ-
ലിണ്ടലെക്കൈവിട്ടു കൊണ്ടൽവർണ്ണൻ
ചണ്ഡമായുള്ളൊരു ചക്രമെടുത്തവൻ-
കണ്ഠത്തെക്കണ്ടിച്ചു ഖണ്ഡിച്ചപ്പോൾ-
ചേദിവൻപോയൊരു നൽവഴിതന്നുടെ
ചെവ്വോടെപോകുമാറാക്കിവച്ചാൻ
വേദനപൂണ്ടു പിണങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
സോദരൻതന്നെയും കൊന്നുപിന്നെ
വാഴ്ത്തിനിന്നീടുന്ന വാനവർകാണവേ
വാട്ടമകന്നുടൻ കോട്ടപുക്കാൻ

സീരികഥ.

വീരനായുള്ളൊരു രോഹിണീനന്ദനൻ
ദ്വാരകതന്നിലിരിക്കുംകാലം
കൌരവന്മാരുമപ്പാണ്ഡവന്മാരുമായ്
വൈരമുണ്ടാകയാൽ പാരമപ്പോൾ
പോർക്കുനിഞ്ഞാരെന്നിങ്ങനെയുള്ളൊരു-
വാക്കിനെക്കേൾക്കയാൽ വായ്പിനോടേ
ഓർത്തുനിന്നീടിനാൻ ചീർത്തുനിന്നീടുന്നോ-
രാർത്തിയെപ്പൂണ്ടവനാസ്ഥയോടേ
'ഗോവിന്ദൻതന്നുടെ ജീവനമായല്ലോ
കേവലം മേവുന്നു പാണ്ഡവന്മാർ
കേശവൻതന്നുടെ ചൊല്ലിനെക്കേളാതെ
വാശിയെപ്പൂണ്ട സുയോധനൻതാൻ
ശിക്ഷയെച്ചെയ്കയാലക്ഷതനായൊരു-
ശിഷ്യനായ്മേവുന്നു നമുക്കുമെന്നാൽ
തങ്ങളിലുള്ളൊരു പോരിനെക്കാണുമ്പോ-
ളെങ്ങനെമിണ്ടാതെ നിന്നുകൊൾവൂ?
മദ്ധ്യസ്ഥനായിട്ടു നിന്നുകൊൾവാനുള്ള-
ബുദ്ധിയുണ്ടാകുന്നതല്ലയെന്നാൽ
ഇന്നിലംകൈവിട്ടിട്ടിന്നുഞാൻപോകേണ്ട'-
മെന്നങ്ങുതന്നിലേ നണ്ണിനേരേ
തീർത്ഥങ്ങളാടുവാൻ പോകുന്നേനെന്നൊരു-
വാർത്തയെച്ചൊല്ലി നടന്നുനേരേ
നേരറ്റുനിന്നുള്ളോരാരണന്മാരുമാ-
യോരോരോ തീർത്ഥങ്ങളാടിയാടി
ഉത്തമമായൊരു നൈമിഷദേശത്തു
സത്വരംചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
സത്രത്തെച്ചെയ്യുന്ന മാമുനിമാരെല്ലാ-
മുത്തമമായൊരു ഭക്തിയോടേ
ആതിത്ഥ്യാദികളുമാചരിച്ചൻപിനോ-
ടാദരിച്ചന്നേരമായവണ്ണം
സത്തമനായൊരു രാമനെയെല്ലാരും
വിത്രമനാക്കിനാർ വാക്കുകൊണ്ടേ

കേടറ്റുനിന്നൊരു സൂതനെക്കാണായി
പീഠത്തിലേറി ഞെളിഞ്ഞതപ്പോൾ
കല്യനായുള്ളൊരു സീരിതാൻ കോപിച്ചു
ചൊല്ലിനിന്നീടിനാരെല്ലാരോടും

"സജ്ജനമെല്ലാമെഴുന്നീറ്റുനിന്നപ്പോൾ
ലജ്ജയുംകൂടാതെ പീഠത്തിന്മേൽ
ഉദ്ധതനായി ഞെളിഞ്ഞാനിപ്പൊഴുൻതാൻ
വദ്ധ്യനെന്നുള്ളതുതേറിനാലും
വന്ദ്യന്മാരായുള്ള മാമുനിമാർക്കെല്ലാം
വന്നിങ്ങുകൂപ്പേണമെന്നുതോന്നി
വന്ദ്യനായുള്ളതു ഞാനത്രേയെന്നല്ലോ
നിന്ദ്യനായ്മേവുമിമ്മന്ദനോർത്തു
നാണവും കൈവിട്ടു നമ്മെവന്നിങ്ങനെ
നാളെയുംവന്നിവൻ നിന്ദിക്കൊല്ലാ"
ഇങ്ങനെചൊന്നൊരു ദർഭയെടുത്തുടൻ
പൊങ്ങിനകോപത്തിൽ മുങ്ങുകയാൽ
ശത്രുവവെല്ലുന്നൊരസ്ത്രമെന്നിങ്ങനെ
ചിത്തത്തിൽ ചിന്തിച്ചെറിഞ്ഞാനപ്പോൾ
മാമുനിമാരുടെ ലോചനവാരിയും
മാഴ്കിനസൂതനും വീണുതപ്പോൾ

ഇച്ഛപിഴച്ചുള്ള മാമുനിമാരപ്പോ-
ളച്യുതസോദരനോടുചൊന്നാർ
"കഷ്ടമായുള്ളൊരു കാരിയമല്ലോനീ
ധൃഷ്ടനായ്ചെയ്തതു പെട്ടെന്നിപ്പോൾ
സൽക്കഥങ്ങൾക്കു ചൊൽവതിന്നായല്ലോ
സൽക്കരിച്ചിന്നിവൻതന്നെ ഞങ്ങൾ
ആരണർക്കായുള്ളോരാസനംതന്നെയു-
മാദരവോടു കൊടുത്തുനേരേ
ആരെയുംകണ്ടാൽ നീയാചാരംവേണ്ടായെ-
ന്നാജ്ഞയുംനല്കിയിരുത്തിക്കൊണ്ടു
അങ്ങനെയുള്ളൊരു സൂതനെയിന്നുനീ-
യിങ്ങനെകൊന്നതു വേണ്ടീല്ലൊട്ടും"
എന്നതുകേട്ടൊരു സീരിതാൻചൊല്ലിനാൻ
നിന്നൊരുമാമുനിമാരോടപ്പോൾ
"എന്നുടെകയ്യാലെ ചാകയെന്നിങ്ങനെ-
മുന്നമേയുണ്ടിവനേകലെന്നാൽ
എന്നതുചിന്തിച്ചു ഖിന്നതകോലേണ്ട
വന്നതിൻകാരണമുള്ളിലായാൽ
ചേതനകൈവെടിഞ്ഞീടുമിസ്സൂതന്റെ-
ന്നുതനനായൊരു സൂനുതന്നെ
സൽക്കഥചൊല്ലുവാനാക്കിനിന്നീടുവിൻ
ദുഃഖവുംകൈവിട്ടു നിന്നനിങ്ങൾ

ഓരാതെ ചെയ്യൊരു കാരിയം തൊട്ടേറ്റും
പോരായ്മ ചിന്തിച്ചു ചീറ്റൊല്ലാതെ
നമ്മെക്കൊണ്ടേതാനും വേണമെന്നുണ്ടെങ്കിൽ
കൽമഷം കൈവിട്ടു ചൊല്ലിനാലും”
ഇങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടവരെല്ലാരും
തങ്ങളിൽ ചിന്തിച്ചു ചൊന്നാരപ്പോൾ
“വല്ക്കലനെന്നങ്ങു ചൊല്ലിക്കൊണ്ടുനില്ക്കുന്നോ-
രുല്ക്കടനായൊരു ദാനവൻ താൻ
വന്മദം പൂണ്ടു തിമിർക്കയാലെങ്ങൾക്ക
കർമ്മങ്ങളെല്ലാം മുടങ്ങിക്കൂടി
ആവതില്ലിന്നിവൻ ചെയ്യുന്നു ചൊല്ലുവാൻ
കേവലം വന്നിങ്ങു വാവുതോറും
ഇന്നവൻ തന്നെ നീ കൊന്നങ്ങു വീഴ്ത്തുകിൽ
നന്നായി വന്നീടുമെന്നേക്കുമേ”
എന്നതു കേട്ടൊരു സീരി താൻ ചൊല്ലിനാൻ
“വന്നൊരു വാവുനാൾ കൊന്നുനേരേ
വിണ്ടലരുള്ളിലും നിങ്ങൾ തന്നുള്ളിലു-
മുണ്ടായ ഖേദത്തെ പ്പോക്കുവൻ ഞാൻ”
എന്നങ്ങു ചൊന്നുടനന്നിലം തന്നിലേ
വന്നൊരു വാവിനെ യോർത്തു നിന്നാൻ
വാവങ്ങു വന്നപ്പോൾ മാമുനിമാരെല്ലാ-
മാവില മാനസരായ നേരം
ഭീതരായ്നില്ലാതെ വൈതാനകർമ്മത്തിൽ-
ക്കൈതുടർന്നീടുവിനെന്നു ചൊന്നാൻ
നന്മുനിമാരതു കേട്ടുനിന്നോരോരോ
കർമ്മങ്ങളാരംഭിച്ചീടുന്നേരം
മുഷ്കരനായൊരു വല്ക്കലൻ വന്നുനി-
ന്നുല്ക്കട കർമ്മങ്ങളാചരിച്ചാൻ
മത്സ്യങ്ങൾ കൊണ്ടു വിതച്ചുനിന്നീടിനാൻ
മദ്യമായുള്ളോരു നീരു വീഴ്ത്തി
വിസ്മയമായൊരു ദോഹളം തൂകിത്തൻ-
കല്മഷകാര്യങ്ങളെ കാട്ടിപ്പാനായ്
ശോണമായുള്ളോരു ശോണിതം തൂകിനാൻ
ചേണുറ്റ കുണ്ഡങ്ങൾ തോറും പിന്നെ
ദുഷ്ടനായുള്ളോരു വല്ക്കലനിങ്ങനെ
കഷ്ടത പിന്നെയും കാട്ടുന്നേരം
ദുർഗ്ഗന്ധമേറ്റും പൊറുക്കരുതായ്കയാൽ
നിർഗ്ഗമിച്ചീടിനാർ നിന്നോരെല്ലാം

വീരനായുള്ളോരു സീരിതാൻ നോക്കുമ്പോൾ
ദൂരവെ കാണായി ഘോരൻ തന്നെ
സീരത്തെക്കൊണ്ടുവലിച്ചവൻ തന്നെയും
ചാരത്തുകൊണ്ടു പിടിച്ചു പിന്നെ
നിർമ്മലമായൊരു വന്മുസലത്തിനു
വന്മദം പൂരിപ്പാൻ താഡിച്ചപ്പോൾ
നന്മുനിമാരുടെ വേദന പോലെയ-
ക്കമ്മന്റെ ജീവനും പോയിതപ്പോൾ
മോദിതരായുള്ള മാമുനിമാരപ്പോ-
ളാദരിച്ചൻപോടു സീരിതന്നെ
ആശയം തന്നിൽ നിറഞ്ഞുനിന്നീടുന്നോ-
രാശിയും ചൊല്ലിനാരായവണ്ണം
വാരുറ്റു നിന്നൊരു സീരിതാനന്നേര-
മാരണർനൽകിയുള്ളാശിയെല്ലാം
പാഥേയമായിപ്പരിഗ്രഹിച്ചങ്ങനെ
പാരാതെ പിന്നെയും തീർത്ഥത്തിന്നായ്
ആഗതരായുള്ളോരാരണന്മാരുമായ്
പോകത്തുടങ്ങിനാൻ വേഗത്താലെ
ചാരത്തുനിന്നൊരു കൗശികതീർത്ഥത്തെ-
പ്പാരാതെ ചെന്നു നിന്നാടിപ്പിന്നെ
ചൊൽക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ള തീർത്ഥങ്ങളോരോന്നേ
വിഭ്രമം പൂണ്ടു നിന്നാടിയാടി
മേദിനി തന്നെ വലത്തുവച്ചങ്ങനെ
പോകത്തുടങ്ങിനാൻ വേഗത്താലെ
ചാരത്തു നിന്നൊരു കൗശിക തീർത്ഥത്തെ
മേളത്തിൽ നീളെ നടന്നുമെല്ലെ
പാതകം പോയും പ്രഭാസമാം തീർത്ഥത്തിൽ
കൗതുകം പൂണ്ടവൻ വന്നനേരം
പാന്ഥന്മാർ വന്നു പറഞ്ഞതു കേൾക്കായി
“പാണ്ഡവന്മാരായ വീരർക്കെല്ലാം
ഘോരമായ് നിന്നുള്ളോരാഹവമുണ്ടായി
കൗരവന്മാരോടു കൂടിയിന്നാൾ
എണ്ണമില്ലാതൊരു മന്നവരെല്ലാരും
മന്നിടം കൈവിട്ടു വിണ്ണിലായി
വീരനായ് നിന്നുള്ള വായുതനയനും
നേരുറ്റു നിന്ന സുയോധനനും
തങ്ങളിൽ നിന്നു പിണങ്ങിനിന്നീടുവാൻ
ഭംഗിയും പൂണ്ടു കണക്കുണ്ടിപ്പോൾ”

എന്നതു കേട്ടോരു സീരിതാൻ നണ്ണിനാൻ
മന്നിടെ ഭാരം തളർന്തനായി
പാരാതെ ചെന്നിനി വീരന്മാർ കൊല്ലുന്ന
വൈരത്തെപ്പോക്കേണമൊക്കിലിപ്പോൾ"
എന്നങ്ങു നണ്ണിന രോഹിണീനന്ദനൻ
ചെന്നവൻ ചാരത്തു പൂകുന്നേരം
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന പാണ്ഡവന്മാരെല്ലാ-
മിന്നലും പൂണ്ടു ചമഞ്ഞാരപ്പോൾ
എന്തെന്നു ചിന്തിച്ചു വന്നിതെന്നിങ്ങനെ
ചിന്തയും പൂണ്ടു നിന്നന്ധരായി
കാർവ്വർണ്ണൻ തന്മുഖം നോക്കിത്തുടങ്ങിനാൻ
കാതരനായൊരു ധർമ്മജൻ താൻ
എന്തിവൻ ചൊല്ലുന്നതെന്നതേ ചിന്തിച്ചു
വെന്തുവെന്തെല്ലാരും നിന്നനേരം
ചാരത്തു നിന്നൊരു സീരിതാനന്നപ്പോൾ
വീരന്മാരോടു വിളിച്ചു ചൊന്നാൻ
"എന്നുടെ ചൊല്ലിനെ കേൾക്കുമിന്നിങ്ങളെ-
ന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു വന്നതിപ്പോൾ
ബന്ധുക്കളായോരും ബന്ധിച്ചു നിന്നോരു-
മന്തത്തെപ്രാപിച്ചുതല്ലോയെന്നാൽ
പൊങ്ങിന കോപവും പൂണ്ടിനിയിങ്ങനെ
നിങ്ങളിൽ നിന്നു പിണങ്ങ വേണ്ട
ഊക്കിനെപ്പോക്കുമ്പോഴൂക്കനായ് നിന്നിട്ടു
രൂക്ഷനായുള്ളതോ ഭീമനത്രേ
ശിക്ഷയെന്നുള്ളതു ചിന്തിച്ചു കാണുമ്പോ-
ളക്ഷതനായ്വരും നീയുമെന്നാൽ
നിഷ്ഫലമായൊരു യുദ്ധമിന്നിങ്ങനെ
നിശ്ചയമുണ്ടെനിക്കുള്ളിലെന്നാൽ
നേരിട്ടു നിങ്ങളിലിങ്ങനെ നില്ലാതെ
നേരത്തിണങ്ങുകയെന്നേ വേണ്ടൂ"
സീരി താനിങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടുള്ള-
വീരന്മാരേറിന വൈരത്താലേ
പിന്നെയും പാരം പിണങ്ങിനിന്നീടിന-
രെന്നതു കണ്ടൊരു സീരിയപ്പോൾ
ഇങ്ങനെ കർമ്മമിവർക്കെന്നു ചിന്തിച്ചു
പൊങ്ങിന ഖേദത്തെപ്പോക്കിപ്പിന്നെ
പാണ്ഡവന്മാരോടു യാത്രയും ചൊന്നുടൻ
പാരാതെ പോയിതൻ ദ്വാരകയിൽ
ഇഷ്ടരുമായിട്ടു തുഷ്ടനായ് മേവിനാ-
നൊട്ടുനാളങ്ങനെ നിന്നു പിന്നെ
ധന്യമായുള്ളോരു നൈമിശക്ഷേത്രത്തിൽ
പിന്നെയും പോയവൻ ചെന്നനേരം
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിപ്പിച്ചുമേവിനാ-
രജ്ഞതവേറിട്ട മാമുനിമാർ
മംഗലസ്നാനവുമാചരിച്ചങ്ങനെ
മങ്ങാതെ വന്നുതൻ ദ്വാരകയിൽ
കാർമുകിൽവർണ്ണനും താനുമായങ്ങനെ
തൂമയിൽ മേവിനാൻ കാമപാലൻ.

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
സീരിണസ്സൽകഥേരിതാ

കുചേലകഥ.

കാർവ്വർണ്ണനേററവും കാരുണ്യംപൂരിച്ചു-
ള്ളാരണനുണ്ടായി പാരിടത്തിൽ
ശൈശവമേലുന്ന കാലത്തു പണ്ടുപോയ്
ദേശികൻ ചാരത്തു മേവുമന്നാൾ
തങ്ങളിലൊന്നിച്ചു വിദ്യകൈക്കൊൾകയാൽ
ചങ്ങാതിയായുള്ളു പണ്ടുപണ്ടേ
നിത്യങ്ങളായുള്ള കർമ്മങ്ങളെല്ലാമേ
നിത്യമായ് ചെയ്തു തെളിഞ്ഞു നില്പോൻ
ശാന്തയായുള്ളോരു കാന്തയും താനുമായ്
താന്തനായ് നീളെ നടന്നു മെല്ലെ
പാരിച്ചു നിന്നൊരു ദാരിദ്ര്യം പൂണ്ടിട്ടു
യാചിച്ചുപോരുമ്പോൾ പാരിലെങ്ങും
കുത്സിതമായൊരു ചേലയും പൂണ്ടിട്ടു
നില്ക്കയാലെന്നതേ പേരുമായി
ശാശ്വതനായുള്ളോരീശ്വരൻതന്നെയു-
മാശ്രയിച്ചങ്ങവൻ നിന്നകാലം
ക്ഷുത്തുകൊണ്ടേററവും ദീനമായുള്ളോരു-
ചിത്തവും പൂണ്ടു നിന്നന്നൊരുനാൾ
ആര്യയായുള്ളോരു ഭാര്യതാൻ ചെന്നുനി-
ന്നാര്യനായുള്ളവനോടു ചൊന്നാൾ —

“ഓദനംകാണാതെ യൊട്ടുനാളുണ്ടല്ലോ
വേദനമാറാതെ മേവുന്നുനാം
ഓദനംതന്നോളമില്ലെങ്കിലും
വേദനചിന്തിക്കിൽ മേലിലത്രേ
ആവതുമില്ലേതും പാതിയായ്മേനിയും
നാവുംമയങ്ങുന്നു നാളിൽനാളിൽ
യാചിപ്പാൻപോവതോ ചേലയുംചെമ്മല്ല
ഗേഹത്തിൽമേവുവാൻ പഥ്യമുണ്ടോ
ചെന്താരിൽമാതോടു ചേരുന്നകാർവർണ്ണൻ
ബന്ധുവെന്നല്ലയോ ചൊല്ലിപ്പോരു-
ദ്വാരകയാകിന പൂരിലുംചെന്നിന്നു
പാരാതെകണ്ടാകിൽ നന്നായിത്തും
ക്ഷുത്തുകൊണ്ടുണ്ടാക മത്തലെയങ്ങവൻ-
ചിത്തത്തിലാക്കുക യെന്തുചിതം?—
ഏററുനിന്നീടുകിലാണ ചൊല്ലാമല്ലോ
ഏററില്ലയെങ്കിൽ ചെന്നപെട്ടുക്കാം
നമ്മുടെവാഞ്ഛിതം നന്നായിനിന്നവൻ
നൽകിനിന്നീടുവാൻ പോരുമല്ലോ
കാരുണ്യമില്ലെയെന്നല്ലായിരിക്കുന്നു
കാരുണ്യവാരിധിയെന്നു കേൾപ്പൂ
വാരുററുമേവുന്ന [1]പൂരകന്തന്നിലേ
പാരാതെ ചെല്ലുകയെന്നേവേണ്ടൂ
ആര്യയായുള്ളൊരു ഭാര്യതാനിങ്ങനെ
കാര്യമായുള്ളതു ചൊന്നനേരം
സന്തുഷ്ടനായവൻ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ചിന്തിച്ചുനിന്നുനരുങ്ങനേരം:—
“എന്നുടെമാനസം തന്നിലുമുണ്ടിതു
മുന്നമേകാംക്ഷണ മെന്നതന്നേ
നിന്നുടെമാനസം തന്നാലെയെങ്കിലെൻ-
പുണ്യങ്ങൾപൂരിച്ചു കൊള്ളാമിപ്പോൾ
രണ്ടിടത്തല്ലല്ലോ രാഗികളാംഞങ്ങ-
ളുണ്ടുമുറങ്ങിയും പണ്ടേപോരു
ഇന്നങ്ങുന്നമ്മെ മറന്നങ്ങുപോകില്ല-
മെന്നുടെകണ്ണിന്നു പുണ്യമുണ്ടാം
കാണുന്നനേരത്തു കാഴ്ചയായ്നൽകുവാൻ
വേണുന്നതേതു മൊന്നില്ലയല്ലോ
പ്രാഭവമുള്ളോരെ പ്രാകൃതൻകാണുമ്പോൾ
പ്രാഭൃതംവേണമെന്നുണ്ടു ഞായം”
ഭാര്യതാനെന്നതു കേട്ടങ്ങുനിന്നപ്പോ-
ളാരണന്മാരുടെ ഗേഹന്തോറും
നാല്പിടിനെല്ലിനെ യാചിച്ചുകൊണ്ടുടൻ
വായ്പോടുനിന്നു വരുത്തുപിന്നെ
കല്ലാലെമെല്ലവേ താഡിച്ചുനന്നായി
നല്ലവിലാക്കിനാൾ വല്ലവണ്ണം
ചീർത്തോരുമോദത്താലാസ്ഥ പൂണ്ടങ്ങതു
പേർത്തുണിതന്നിലേ ചേർത്തുപിന്നെ
സന്തുഷ്ടനായൊരു കാമുകൻകയ്യിലേ
ചന്തത്തിൽനൽകിനാൾ ബന്ധിച്ചപ്പോൾ
ഭാര്യതാൻനൽകുമ പ്രാഭൃതംതന്നെയും
പാരാതെവാങ്ങിനാ നാരണൻതാൻ
ദ്വാരകനോക്കി നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
വാരിജലോചനൻ തന്നെക്കാണ്മാൻ
ചെന്നാലേതെല്ലാമേ ചിന്തിച്ചുനിന്നവ
തന്നിലേനണ്ണിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെ [ൻ
‘കാർവർണ്ണൻതന്നുടെ ചാരത്തുചെന്നിട്ടു
കാണ്മതിന്നുണ്ടോ കണക്കുവന്നു
ത്രൈലോക്യനാഥനായ് നിന്നവൻതന്നാലി-
ന്നാലോക്യനായ്വരു മെങ്ങനെഞാൻ
കണ്ടൊരുനേരത്തു കാർവർണ്ണൻതന്നോടു
പണ്ടുഞാൻകണ്ടതു മിണ്ടാമോതാൻ
വാതിൽക്കൽനിന്നുള്ളോർ ശാസിച്ചുനിന്നിട്ടു
ബാധിച്ചുപോമല്ലോ പോക്കുതന്നെ
ആവേടത്തോളമിന്നെങ്കിലും ചെൽവൂഞാൻ
ദൈവത്തിൻകയ്യിലും പിന്നേതെല്ലാം’
ഇങ്ങനെതന്നിലേ നണ്ണിനോരാരണൻ
മങ്ങാതെനിന്നൊരു മാർഗ്ഗത്തൂടെ
ദ്വാരകയാകിന പൂരിലകംപുക്കാൻ
വാരിതനാകാതെ നേരെയപ്പോൾ
പണ്ടെന്നുംകാണാതൊരുത്തനെക്കണ്ടപ്പോൾ
മണ്ടിച്ചെന്നെല്ലാരും കണ്ടുനിന്നാർ
ചാലേമെലിഞ്ഞൊരു മേനിയെക്കണ്ടിട്ടു
ലീലയായ്നിന്നു പറഞ്ഞുപിന്നെ
‘അസ്ഥികൾകൊണ്ടു ചമച്ചതിന്മൂലമെ-
ന്തബ്ജജൻ പണ്ടിവന്മേനിതന്നെ

1. മേവുമദ്വാരകാതന്നിലേ.

ബീഭത്സമായ രസത്തിനെക്കാട്ടുവാ-
നാമ്പലാ ലീലനായല്ലയല്ലീ?
പേശലമായൊരു കാംശത്തോടേശീട്ടു
പേശുവാൻപോരുമി ക്ലേശമിപ്പോൾ
പാങ്കുഴിയെന്നോർത്തോ നേത്രങ്ങൾനിർമ്മിച്ചു
യോഗ്യതപോരുമതിന്നു പാർത്താൽ
പാതാളലോകത്താലൊന്നിങ്ങു പോന്നിവൻ
നാഭിയ്ക്കുമീതേപോയ് പുക്കിതോചൊൽ
വിശ്വത്തിന്നായൊരു നൽത്തൂണുനിർമ്മിച്ചു
വിശ്വസിച്ചീടാവു വീഴായിവാൻ'
എന്നങ്ങുനണ്ണിയതിന്നുള്ള നീളത്തെ
തന്നിലേ ചിന്തിച്ചു നിന്നനേരം
നാളീകജന്മാവിപ്പാദത്തെ നിർമ്മിച്ചു
നീളത്തെക്കാണുമ്പോഴെന്നു തോന്നും
ദുർഭഗനെങ്കിലും വിപ്രതയോർക്കുമ്പോ-
ളത്ഭുതവീര്യനായ് മേവുമത്രേ
ബ്രാഹ്മമായുള്ളൊരു തേജസ്സുകണ്ടാലും
മേന്മേലെമെയ്യിലെഴുന്നതിപ്പോൾ
നിന്ദ്യനല്ലേതുമേ മന്ദതകൊണ്ടവൻ
വന്ദ്യനായുള്ളൊരു ഭൂമിദേവൻ'
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവർ വന്ദിച്ചുനിന്നുടൻ
പൊങ്ങിനകൌതുകം പൂണ്ടുനേരേ
വാരിജലോചനൻ മേവുന്നഗേഹത്തി-
ന്നാരണൻനേരേ നടന്നാനഞ്ഞാൻ

ദൂരവേകണ്ടൊരു വാരിജലോചന-
നാരിതെന്നിങ്ങനെ നോക്കുംനേരം
ചങ്ങാതിയായുള്ളോരാരണൻവന്നതെ-
ന്നിങ്ങനെതന്നിലേ നണ്ണിനേരേ
കാമിനിയോടു കലർന്നുള്ള ലീലയും
കൈവിട്ടു പെട്ടെന്നെഴുന്നേറ്റപ്പോൾ
ഓടിച്ചെന്നീടിനാൻ കേടറ്റവേദങ്ങൾ
തേടിച്ചെന്നീടുന്ന പാദമുള്ളോൻ
ആരണനായൊരു വാരിജകാമുകൻ
ചാരത്തുനിന്നു വിളങ്ങുംനേരം
വാരിജലോചനൻ തന്മുഖമായൊരു
വാരിജമേറ്റം വിരിഞ്ഞുനിന്നു
പൂമാതുതന്നുടെ പോർമുലക്കുങ്കുമം
പൂശിച്ചുനിന്നൊരു മാറുകൊണ്ടേ
ചാരത്തുവന്നുള്ളോരാരണന്മേനിയെ-
പ്പാരിച്ചുനിന്നു പുണർന്നാനപ്പോൾ
അസ്ഥികളേറ്റ ചുവന്നുതുടങ്ങീത-
ങ്ങച്യുതൻപൂവൽമെയ്പാരമപ്പോൾ
മേദിനീദേവനിൽ മേവുന്നരാഗങ്ങൾ
മേനിയിൽക്കൂടിപ്പരന്നപോലെ
പിന്നെയങ്ങൊന്നിച്ചു മന്ദിരന്തന്നിലേ
ചെന്നങ്ങുപൂകിനാൻ നന്ദജൻതാൻ
ശില്പംകലർന്നിന്നല്പമല്ലാതൊരു-
പൊൽപീഠംതന്നിലിരുത്തിനേരേ
ആദരിച്ചൻപിനോടാതിത്ഥ്യവേലയു-
മാചരിച്ചീടിനാനാരണന്നായ്
ശൈത്യമെഴുമ്മാറു വീശുതുടങ്ങിനാൻ
ശൈബ്യയായ്മേവുന്ന ദേവിയപ്പോൾ
കേടറ്റകൈകൊണ്ടു നീട്ടറുനിന്നുള്ള
വീടികതന്നെയും നല്കിനിന്നാൾ
ഭീതനായ്നിന്നുള്ളോരാരണൻതന്നോടു
മാധവൻചൊല്ലിനാൻ നാനിച്ചപ്പോൾ
ശ്രദ്ധവെണ്ണീടുന്നതെത്രനാളുണ്ടുഞാൻ
മിത്രമായുള്ളൊരു നിന്നെക്കാണ്മാൻ
എത്രയുംനന്നായിവന്നതെന്നിങ്ങനെ
ചിത്തവും ചാലക്കുളുത്തീതിപ്പോൾ
ദേശികൻ ഗേഹത്തിൽ പണ്ടുനാം നിന്നനാ-
ളാചരിച്ചീടിന വേലയെല്ലാം
ഒന്നുമേയിന്നുമറന്നുപോയില്ലല്ലീ
വന്നുവന്നീടുന്നോരല്ലൽതന്നാൽ
അന്നുനാമന്നന്നേ ചെയ്യുന്ന വേലക-
ളിന്നവയൊന്നുമേയാവതല്ലേ
അന്നുനാംപൂണ്ടൊരു സങ്കടമോർക്കുമ്പോ-
ളിന്നുമുണ്ടുള്ളത്തിൽ വേവുപാരം
ആര്യനായുള്ളൊരു ദേശികൻതന്നുടെ
ഭാര്യതാൻവന്നുനിന്നാനൊരുനാൾ
ഇന്ധനംവേണമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാ-
നന്ധരാംനമ്മോടങ്ങായിതല്ലോ
എന്നതുകേട്ടുനാമന്നേപോയങ്ങു
ചെന്നൊരുകാനനം തന്നിലപ്പോൾ
ആരാഞ്ഞുനിന്നിട്ടു പോരാതെവന്നപ്പോൾ
ദൂരത്തുനിന്നൊരു കാനനത്തിൽ

പാരാതെനിന്നതു പൂരിച്ചുകൊള്ളുവാ-
നാരാഞ്ഞുനീളെ നടന്നനേരം
പാരിച്ചുനിന്നൊരു പാഴിടിതന്നെയും
മാരിയുംവന്നതു കാണായത്രേ
വേഗത്തിൽവന്നൊരു പേമഴയേല്ക്കയാൽ
വേഗത്തെപ്പൂണ്ടുനാമോടിയോടി
തെറ്റെന്നുപോരുമ്പോൾ നൽവഴി കാണാതെ
മറ്റൊരു കാനനം തന്നിലായി
പോക്കുമുടങ്ങിന മാർഗ്ഗവുമന്നേരം
നോക്കിനാം നീളെ നടന്നനേരം
ഉല്ക്കടമായൊരു പേമഴയേററിട്ടു
നില്ക്കരുതായ്കയാലെന്നപോലെ
ദൃഢമായുള്ളൊരു പുഷ്കരകാന്തനു-
മസ്തമിച്ചീടിനാനംബരത്തിൽ
പാരിച്ചുപെയ്യുന്ന പേമഴതാനുമ-
ന്നേരററുനിന്നൊരു പാഴിടിയും
കുന്നിനെത്തള്ളുന്ന വൻകാററുമെന്നപ്പോൾ
മുന്നേതിലേററവും വന്നതല്ലോ
പാരിച്ചുവന്നൊരു കൂരിരുട്ടന്നേരം
പാരിടമെങ്ങുമേ മൂടിനിന്നു
കാററേററുനിന്നുള്ള വന്മരമെല്ലാമ-
ന്നേററംമുറിഞ്ഞു ഞെരിഞ്ഞു പിന്നെ
നമ്മുടെചൂഴവും വീഴുന്നനേരത്തു
നമ്മുടെവേദനയാരറിഞ്ഞോർ
എന്നതുകണ്ടുനാമേറിന പേടിപൂ-
ണ്ടെങ്ങുമേപോകരുതായ്കയാലേ
മെയ്യോടുമെയ്യുമണച്ചുകൊണ്ടങ്ങനെ
പയ്യവേനിന്നൊരു നേരത്തല്ലോ
വന്മദംപൂണ്ടൊരു വൻകരിപിന്നാലെ
വന്നൊരു കേസരിവീരൻതന്റെ
പൊട്ടുമാറുള്ളൊരു നാദത്തെക്കേട്ടിട്ടു
ഞെട്ടി നാം ഭൂതലന്തന്നിൽവീണു
പിന്നെയെഴുനീററുനിന്നൊരുനേരത്തു
മിന്നൽകൊണ്ടീഷൽ വിളങ്ങുകയാൽ
വന്നരിവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
വന്നുള്ളൊരല്ലലെച്ചൊല്ലാമോ ചൊൽ
കാട്ടികൾവന്നു കരഞ്ഞൊരുനേരത്തു
ഗോഷ്ഠികൾകാട്ടിനതേറെനീതാൻ
കാട്ടാനവന്നപ്പോൾ കാട്ടിനഗോഷ്ഠികൾ
നാട്ടാരെമുൻപിലേ ചൊല്ലാമോതാൻ
നേരിട്ടുനിന്നുള്ള പന്നികൾ പാഞ്ഞല്ലോ
വേറിട്ടുപോയതു നമ്മിലപ്പോൾ
നാമത്തെച്ചൊല്ലിവിളിച്ചുകൊണ്ടങ്ങനെ
നാമത്തൽപൂണ്ടു നടന്നതെല്ലാം
കണ്ടുള്ളോരാരേലുമുണ്ടായിരുന്നാകിൽ
കണ്ണുനീരിന്നുമേ മാറാഞ്ഞിതും
കാട്ടാനകാട്ടികൾ ചങ്ങാതമായ്നിന്നു
കാട്ടിലെ നീളേ നടന്നുപിന്നെ
രോദനംകേട്ടു നാം വന്നതങ്ങോർക്കുമ്പോൾ
വേദനയുള്ളത്തിലിന്നുമുണ്ടേ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിനാംപൂണ്ടപ്പോ-
ളുണ്ടായസന്തോഷമോർത്തുകണ്ടാൽ
വന്നാവൂതെന്നു കൊതിച്ചുനിന്നാകിലു-
മിന്നുമുണ്ടാകിലയന്നെയോളം
ദർപ്പത്തെപ്പൂണ്ടൊരു സർപ്പത്താൻമുന്നിൽവ-
ന്നുല്പന്നരോഷനായ് നിന്നനേരം
വേറിട്ടുപോകാതെ വേഗത്തിൽപാഞ്ഞങ്ങു
ദൂരത്തുപോയതു നന്നെടോ നാം
നാമങ്ങുചെന്നപ്പോൾ ഭീമന്മാരായുള്ള
ക്രൂരന്മാർവന്നങ്ങു മൂളുന്നേരം
ഓടുവാനേതുമേ കാണരുതാഞ്ഞിട്ടു
പേടികൊണ്ടേററവും മൂടുകയാൽ
കോഴയുംപൂണ്ടുനാം കേഴുവാനോങ്ങുമ്പോൾ
കോഴികൾ കൂകുന്നനാദംകേട്ടു
മേളത്തിൽവന്നീട്ടുമാദിത്യൻതന്നുടെ
കാലത്തിൽ നാദങ്ങളെന്നപോലെ
ക്ലേശിതരായനാമേറിനമോദംകൊ-
ണ്ടാശികൾമേന്മേലെ ചൊൽകയാലേ
അന്നങ്ങുകൂകിന കോഴികൾചിന്തിച്ചാ-
ലെന്നുമേചാകയില്ലെന്നു ചൊല്ലാം
പിന്നെനാമന്നേരം ഖിന്നതകൈവിട്ടു
വന്നൊരുസൂര്യനെപ്പാർക്കുന്നേരം
മാറാതെപെയ്യുന്ന മാരിയുംനമ്മുടെ
പാരിച്ചഭീതിയും കൂരിരുട്ടും
ചാരത്തുനിന്നൊരു നമ്മെയുംകൈവിട്ടു
ദൂരത്തുപോയി മറഞ്ഞിതപ്പോൾ

വൃക്ഷങ്ങളേറിന പക്ഷികൾനാദവു-
മക്ഷണംകേട്ടനാം നിന്നനേരം
ആഖണ്ഡലാശയാംസ്സുന്ദരിക്കു
വാർകൊണ്ടുനിന്നൊരു ഭൂഷണമായ്
പങ്കജകാമുകൻ തന്നുടെമണ്ഡലം
കിഞ്ചനപൊങ്ങിത്തുടങ്ങുന്നേരം
നാമങ്ങ ചെല്ലാഞ്ഞു ദേശികനാഥൻതാൻ
നാമവുംചൊല്ലി വിളിച്ചുതിണ്ണം
കാനനംതോറും നടന്നുതുടങ്ങിനാൻ
കാതരമാനസനായിനേരേ
ദൂരത്തുനിന്നു വിളിച്ചതുകേട്ടനാം
ചാരത്തുചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
ഇണ്ടലുംപൂണ്ടനാം തൊണ്ടയുംകമ്പിച്ചു
മിണ്ടരുതായ്കയാൽ പൂണ്ടനേരേ
തോഷവുംഖേദവും തോഞ്ഞുനിന്നീടുന്ന
ലോചനതോയവും തൂകിച്ചൊന്നാൻ
"ഉത്തമരായുള്ള ശിഷ്യരിൽനിങ്ങളോ-
ടൊത്തവരില്ലയിപ്പാരിലെന്നാൽ
വിദ്യകൾകൊണ്ടു മിന്നിങ്ങളോടൊരുമേ-
യൊത്തവരില്ലയിപ്പാരിലെങ്ങും"
ഇങ്ങനെചൊന്നുടൻ നമ്മെയുംകൊണ്ടുതൻ-
മന്ദിരംപൂകിനാൻ വന്ദ്യനപ്പോൾ
ഇങ്ങനെപണ്ടുനാമാചരിച്ചുള്ളവ-
യിന്നുംമറന്നു പോയില്ലയല്ലീ"
തങ്ങളിൽനിന്നവരിങ്ങനെയോരോരോ
മംഗലവാക്കുകളോതുന്നേരം
'അല്പമായ്മേവുമിക്കാഴ്ചതാനെങ്ങനെ-
യബ്ജവിലോചനൻ മുൻപിൽവയ്പൂ'
എന്നങ്ങുതന്നിലേ നണ്ണിനോരാരണ-
നേറിനനാണവും പൂണ്ടനേരേ
കാഴ്ചയെമെല്ലെ മറപ്പതിന്നായുള്ളോ-
രോർച്ചയും പൂണ്ടങ്ങുഴന്നനേരം
മാലോകരുള്ളത്തിൽ ചാലെനിന്നീടുമ-
മായനായുള്ളൊരു മാധവൻതാൻ
ആരണൻവന്നതിൻ കാരണംചിന്തിച്ചി-
ട്ടാരണൻതന്നോടു മെല്ലെച്ചൊന്നാൻ
"ചാർച്ചയുംചേർച്ചയും വേഴ്ചയുംപൂണ്ടവർ
കാഴ്ചയുംകൊണ്ടല്ലോ വന്നുതായം
വേഴ്ചയിൽവന്നനീ വാച്ചുനിന്നീടുന്ന
കാഴ്ചയായെന്തൊന്നു കൊണ്ടുപോന്നു
അല്പമെന്നാകിലും മൽപ്രിയമാകയാൽ
ചൊല്ലേറുന്നിന്നൊരു കാഴ്ചയത്രേ"
ഇങ്ങനെകേട്ടുള്ളൊരാരണൻ പിന്നെയും
പൊങ്ങിനനാണവും പൂണ്ടനേരേ
ദീനനായ്നിന്നുടൻ കാഴ്ചയുംനൽകാതെ-
യാനനംതന്നെയും താഴ്ത്തുംനേരം
പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ടഞ്ജനവർണ്ണൻതാ-
നഞ്ചാതെ ചെന്നങ്ങണഞ്ഞുനേരേ
ചേലതൻമൂലയിൽ കെട്ടിനതെന്തെന്നു
ലീലയായ്ചൊല്ലി വലിച്ചുപിന്നെ
മെല്ലെന്നഴിച്ചു തന്മുന്നിലങ്ങാക്കിനാൻ
നല്ലവിലായൊരു കാഴ്ചതന്നെ
"നിത്യമായിങ്ങനെ ശ്രദ്ധപെണ്ണീടുന്നു-
തെത്രനാളുണ്ടവിൽ തിന്മതിന്നായ്
എത്രയുംനല്ലൊരു കാഴ്ചയായ്വന്നിതു
ഭദ്രനായുള്ളനീ തന്നതിപ്പോൾ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ മുഷ്ടിയാൽവാരിനാൻ
മംഗലം നൽകുവാനാരണന്നായ്
പാൽവെണ്ണയുണ്ടു പുലർന്നുനിന്നീടുന്ന-
വായിലുമാക്കിനാൻ വാഞ്ഛയോടേ
ആസ്വദിച്ചീടിനാ[1]ശംസിച്ചൻപിനോ-
ടാശ്രിതവത്സലനായ ദേവൻ
കല്ലുമന്നെല്ലും കടിച്ചുതിന്നുണ്ടായ
പല്ലിന്റെനോവു തളർന്നനേരം
മെല്ലവേവാരിനാൻ പിന്നെയുംനല്ലവിൽ
പല്ലവംവെല്ലുമപ്പാണിയാലേ
ആഗ്രഹിയായ്നിന്ന വായ്മലർതന്നിലി-
ട്ടാസ്വദിച്ചീടുവാനോങ്ങുന്നേരം
പെട്ടെന്നുചെന്നു നിന്നിന്ദിരതാനതു
തട്ടിക്കളഞ്ഞു തെളിഞ്ഞുചൊന്നാൾ
"ഉറ്റവനെന്നുമ്പോഴെന്നെയെന്നിങ്ങനെ
വിറ്റതോ ചിന്തിച്ചാൽ പറ്റുമല്ലോ
വറ്റാതൊരൻപു കൊണ്ടാരണനെന്നെനീ
മുറ്റമടിക്കുമാറാക്കൊല്ലാതെ

1. ആശംസിച്ചീടിനാൻ.

എന്നുമിക്കൽകളം നെൽകളംതിൻകിൽനീ-
യെന്നുടെ വേലകളാവതല്ല”
ഇങ്ങനെ ചൊല്ലിനോ രിന്ദിരതാനമ-
ന്നിന്നുള്ളോരാരണമെയ്യിലെങ്ങും
കണ്മുനകൊണ്ടങ്ങുഴിഞ്ഞു നിന്നീടിനാൾ
നിർമ്മലഭോചനാദൃഷ്ടവുംവണ്ണം
ഇന്ദിരതന്നുടെ കണ്മുനയേല്ക്കയാൽ
സുന്ദരനായുള്ളോരാരണൻതാൻ
ഹൃഷ്ടമായുള്ളങ്ങു തുഷ്ടനായ് മേവിനി-
ന്നിഷ്ടമാംവണ്ണമുറങ്ങിപ്പിന്നെ
കാലത്തുണർന്നങ്ങു യാത്രയുംചൊന്നുടൻ
ചാലത്തുനിന്നങ്ങു പോകുന്നേരം
തന്നിലേ നണ്ണിനാനെന്നുടെ വാഞ്ഛക-
ളൊന്നുമേ ചൊല്ലുവാൻ വല്ലീലല്ലോ
ഇല്ലത്തു ചെല്ലുമ്പോൾ ചൊല്ലുവതെന്തു ഞാൻ
വല്ലഭേ വന്നിങ്ങു വന്ദിക്കുമ്പോൾ
ഏറിയിരുന്ന ധനത്തെയും കൊണ്ടു ഞാ-
നേവഴി ചെല്ലുന്നതെന്നു നണ്ണി
ആശയുംപൂണ്ടിങ്ങു നോക്കുമ്പോഴല്ലോ ഞാൻ
വീശവുംകൂടാതെ ചെല്ലുന്നിപ്പോൾ
ചാതിപുക്കീടുന്ന ചേലയാലൊന്നു ഞാൻ
യാചിച്ചതെന്നാകിൽ തന്നതുംതാൻ
എന്നതുമൊന്നുമേ തോന്നീതില്ലന്നേരം
മന്ദന്മാരായുള്ളോർക്കെന്നു ഞായം
ചേലയോ വേണ്ടീലതെലത്തെത്തന്നെയും
ലീലയായ് ചൊല്ലുവാൻ തോന്നീലല്ലോ
പത്തുനാളെങ്കിലും പട്ടിണികൂടാതെ
പത്തിയെപ്പാലിക്കാമെന്നോർത്തല്ലോ
ദീർഘമായുള്ളൊരു മാർഗ്ഗത്തെപ്പിന്നിട്ടു
ഭാഗ്യമില്ലാത്ത നാളെത്തുമേശാ
പത്മവിലോചനൻ തന്നുടെശീലമോ
കല്പകമാരുവെപ്പോലെയല്ലോ
ചാരത്തുനിന്നീടിൽ വാഞ്ഛിതം നൽകീടും
ദൂരത്തുനിന്നീടിലേതുമേശാ
ചാരത്തുചെന്നു ഞാൻ യാചിച്ചുനിന്നാകിൽ
പൂരിച്ചുനിന്നീടും വാഞ്ഛയെല്ലാം
പണ്ടു ഞാൻ ചെയ്തുള്ള പാപങ്ങൾകൊണ്ടല്ലോ
മിണ്ടുവാൻവല്ലാതെ വന്നതിപ്പോൾ
എന്നതു സന്തതം ചിന്തിച്ചുനിന്നിനി
വെന്തുവെന്തീടുന്നതുള്ളമേററം’
നിർഗ്ഗതനായവനിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു
സൽഗ്ഗതിയായൊരു കാർവർണ്ണനെ
കണ്ടതുകൊണ്ടുള്ള സന്തോഷംപൂണ്ടുനി-
ന്നിണ്ടലുംകൈവിട്ടു പോയിപ്പോയി
തന്നുടെ ഗേഹത്തിൻ ചാരത്തു ചെന്നപ്പോൾ
വന്നൊരുതെന്നലെപ്പാർത്തു നിന്നാൻ
സൌരഭ്യമാണ്ടൊരു തെന്നലെന്നിങ്ങനെ
ചാരത്തു വീശ്ശാനിക്കാനനത്തിൽ
എന്നതിൻകാരണമെന്നങ്ങുതന്നിലേ
ചിന്തിച്ചു പിന്നെയും ചൊന്നനേരം
താവിനിന്നീടുന്ന കാനനംതോറും നൽ-
പൂവുകൾ കാണായി നീളെ നീളെ
മേളമെഴുന്നൊരു താമരപ്പൊയ്കയും
നീളവേ കാണായി നിന്നതെങ്ങും
എന്തിതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുനിന്നവൻ
ചെന്നു തുടങ്ങിനാനങ്ങു തന്നെ
പ്രാഭവംകോലുമ പ്രാകാരംതന്നെയും
പ്രാസാദജാലവും കണ്ടാനപ്പോൾ
ആരുടെ മന്ദിരം പോലിതെന്നിങ്ങനെ
പാരംതന്നുള്ളിലേ നണ്ണി നണ്ണി
ഗോപുരവാതിലകത്തു പുക്കങ്ങുമേ
വ്യാപരിച്ചീടിനാൻ കൺകൊണ്ടെല്ലാം
ചൊല്ക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ള പൊൽക്കമ്പംകാ
നില്ക്കുന്നതോരോരോ ദിക്കുതോറും [ണായി
രത്നങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള വേദികൾ കാണായി
മുത്തുകൾകൊണ്ടു വിതാനങ്ങളും
നീടുററുനിന്നുള്ള നാടകശാലയി-
ലാടിനിന്നൻപോടു പാടിപ്പാടി
ലാലക്കമാണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
ബാലികമാരെയും ചാലക്കണ്ടാൻ
വാജികൾമേവുന്ന ശാലകൾ കാണായി
വാരണം[1] മേവുന്ന പന്തികളും
ഇത്തരമോരോരോ രത്നങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള
വസ്തുക്കൾപിന്നെയും കണ്ടതപ്പോൾ

1. ചേരുന്ന ശാലകളും.

വിദ്രുമംകൊണ്ടുള്ള ഭിത്തികൾകണ്ടിട്ടു
വിസ്മയിച്ചീടിനാ നേററമേററം
വന്നുവന്നീടുന്ന വന്ദികളെല്ലാരും
വാരണയൂഥവും ചേവകരും
വന്ദിച്ചുനിന്നതു കണ്ടു കണ്ടന്നേര-
മെന്തിതിൻ കാരണമെന്നോർത്തനാൻ
വൃദ്ധനായ്നിന്നുള്ളോരധോഗനായങ്ങു
നില്പനായുള്ളോരെന്നെ ഇപ്പോൾ
ചാരത്തുവന്ദിച്ചു നിന്നതിൻകാരണ-
മെന്തെന്നുമേതെന്നും കാണ്മതില്ലേ
ഏതൊരുലോകമിതെന്നതു ചിന്തിച്ചാ-
ലേതുമേ നിർണ്ണയിക്കാവതല്ല
സ്വർഗ്ഗമായ്മേവിന ലോകമെന്നിങ്ങനെ
നിർമ്മിച്ചിന്നിതിലായതോ ഞാൻ
എന്നുടെഗേഹമിതെന്നതു ചിന്തിച്ചാൽ
നിർണ്ണയമുണ്ടെനിക്കുള്ളിലെന്നാൽ
ദുഷ്ടന്മാരായുള്ള മന്നവരാരേലും
പെട്ടെന്നുവന്നെൻ ഗേഹംതന്നിൽ
ആട്ടിവിട്ടെന്നുടെ ഭാര്യയെത്തന്നെയും
കോട്ടയുംകോരിനാരെന്നുവന്നു
ഗേഹവുംകൂടാതെ ഭാര്യയുംകൂടാതെ
കേവലം പോകനാമെന്നുവന്നു
ശില്പങ്ങൾകണ്ടിനിവിസ്മയിച്ചീടാതെ
മൽപ്രിയപോരയേട മാരായ്വു നാം
ശ്രീപത്മനാഭനെക്കണ്ടിനിക്കിങ്ങനെ-
യാപത്തുപോന്നു പിണയെല്ലാമത്തു
ചെമ്മുവരുത്തും ചെറുത്തുനിന്നീടിനാൻ
തണ്മയേ വന്നീടുമെന്നുഞായം
വേദന മേവുന്ന മാനസം വെന്തിട്ടു
ഭോജനം വേണ്ടുന്ന കാലത്തിപ്പോൾ
അന്തമില്ലാതൊരു സന്തോഷം പൊങ്ങുന്നു-
തെന്തിതിൻകാരണമോർത്തുകണ്ടാൽ'
ധന്യനായ്നിന്നുള്ളോരാരണനിങ്ങനെ
തന്നിലേ ചിന്തിച്ചു നിന്നനേരം
ആരണനാരിമാർ മൌലിയായ് മേവിന-
ന്നാര്യയായുള്ളൊരു ഭാര്യയപ്പോൾ
തൻ പതിവന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
സംഭ്രമിച്ചൻപിനോടാദരവിൽ

സുന്ദരിമാരായ ചേടിമാർ ചൂഴററ
വന്നുതുടങ്ങിനാൾ മന്ദമപ്പോൾ
കാർവ്വർണ്ണൻ ചൊല്ലാതെ മുന്നമേവന്നൊരു-
വാരിജമന്ദിരയെന്നപോലെ
ദൂരവേ വന്നൊരു നാരിയെക്കണ്ടുള്ളോ-
രാരണൻ ചിന്തിച്ചാൻ തന്നിലപ്പോൾ
'സുന്ദരിയായൊരു നാരിയുമിങ്ങോട്ടു
വന്നുതുടങ്ങുന്നു മന്ദം മന്ദം
രത്നങ്ങൾപൂണ്ടൊരു മേനിയെക്കാണുമ്പോൾ
കല്പകവല്ലിതാനെന്നുതോന്നും
ലക്ഷണമോരോന്നേ ചിന്തിച്ചുകാണുമ്പോൾ
ലക്ഷ്മി താൻ കേവലമല്ലയല്ലീ
ഉത്തമയായൊരു നാരിയെന്നുള്ളതോ
വ്യക്തമായ് ചൊല്ലാമിമ്മേനികണ്ടാൽ
ആരണനാരിയെന്നിങ്ങനെ തോന്നുന്നു-
താനനംതന്നിലേ നാണംകണ്ടാൽ
എന്നുടെ മാനസമന്യമാരാരില-
മെന്നുമേ ചെല്ലുമാറാവതല്ലയല്ലോ
ഇന്നിവൾ തന്നിലേ ചെന്നുനിന്നീടുന്നു
പിന്നെയും പിന്നെയും കാണുന്തോറും
പാപത്തെപ്പൂരിപ്പാൻ പോകാതെനീയെന്തി-
പ്പാവിയോടേററം ഞാൻ ചൊല്ലുന്തോറും
എന്നെയും കൈവിട്ടു പിന്നെയും പോകുന്നു
തന്നുടെകോരകമെന്നു നണ്ണി
കഷ്ടമേയെന്നുടെ ധർമ്മവും കൈവിട്ടു
ദുഷ്ടനായ് വന്നു ഞാനിന്നു നേരെ
കാണുന്നതോരുമിന്നാണവും പൂണ്ടു നി-
ന്നാനനം തന്നെയും താഴ്ത്തും മെല്ലെ
എന്നുടെ പാദങ്ങൾ തന്നിലേ നോക്കുന്നോ-
ളെന്നുടെജായതാനെന്നപോലെ
ആരിവളെന്നുള്ളതിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചി-
ട്ടാരണൻ പിന്നെയും നോക്കുന്നേരം
ചാരത്തുചെന്നൊരു ഭാര്യതാനിങ്ങനെ
വാരുററ പാദങ്ങൾ കൂപ്പിനിന്നാൾ
കൂപ്പിനിന്നീടുന്ന ജായ തൻ മെയ്യെങ്ങും
വായ്പോടുനിന്നവൻ പാർക്കുന്നേരം
രത്നങ്ങൾ തന്നുടെ രശ്മികൾ കൊണ്ടെങ്ങും
പ്രത്യംഗമെല്ലാമേ മൂടുകയാൽ

ജായയെന്നുള്ളതു നിർണ്ണയിച്ചീടുവാ-
നായതില്ലങ്ങവനൊട്ടു നേരം
പിന്നെയും ചിന്തിച്ചു തന്നുടെ ജായയെ-
ന്നിങ്ങനെ തന്നിലുറച്ച നേരം
തന്നെ മറന്നൊരു സന്തോഷം പൂണ്ടുതൻ-
മന്ദിരം പൂകിനാൻ ഭാര്യയുമായ്
ചെട്ടെന്നു ചെന്നുനൽക്കെട്ടകം തന്നിൽ പു-
ക്കിഷ്ടമായുള്ളൊരു കട്ടിൽ തന്മേൽ
പുത്തനായുള്ളൊരു മെത്തതന്മീതെപോയ്
സുസ്ഥനായ് ചെന്നങ്ങിരുന്നു നേരെ
നീതിയിൽ നിന്നങ്ങു ചോദിച്ചാൻ തന്നുടെ
ഭൂതിയുണ്ടായതിൻ കാരണത്തെ
ഇഷ്ടനായുള്ളവൻ ചോദിച്ച നേരത്തു
തുഷ്ടയായുള്ളൊരു ഭാര്യ ചൊന്നാൾ

ഇന്നലെയിന്നേരം വന്നതു കാണായി
സുന്ദരിയായൊരു നാരിതന്നെ
പങ്കജമുണ്ടവൾ കൈകളിൽ രണ്ടിലും
കൊങ്കയിലുണ്ടു നന്മുത്തുമാല
ചേണുറ്റുനിന്നുള്ളോരാണിപ്പൊന്നെല്ലാമേ
നാണിച്ചുപോമവൾകാന്തി കണ്ടാൽ
പൊൽക്കുടം പൂണ്ടുള്ളോരാനകൾ രണ്ടുണ്ടു
നില്ക്കുന്നുതങ്ങവൾ രണ്ടു പാടും
ആയിരം തിങ്കൾ തൻകാന്തിയെവെല്ലുന്നോ-
ളാനനം തന്നുടെ കാന്തി കണ്ടാൽ
തെറ്റെന്നു പോന്നിങ്ങു വന്നവൾ നമ്മുടെ
ചെറ്റയിൽ നൂണു തെളിഞ്ഞു ചൊന്നാൾ
'ദ്വാരകതന്നിൽനിന്നിന്നു ഞാൻ വന്നു നി-
ന്നാരണൻ വന്നതു കാരണമായ്'
എന്നതു കേട്ടു ഞാൻ ചെന്നങ്ങു നിന്നപ്പോ-
ളെന്നെയുമില്ലം തന്നെയും താൻ
കൺമുനകൊണ്ടങ്ങുഴിഞ്ഞുനിന്നീടിനാൾ
കല്മഷവൈരിയായുള്ള ദേവി
നിർമ്മലരൂപത്തെ കണ്ടുനിന്നീടുമ്പോ-
ളില്ലം തന്നിൽ മറഞ്ഞുകൊണ്ടാൾ
പിന്നെ ഞാൻ നോക്കുമ്പോളില്ലംതന്നെയു-
മെന്നെയുമിങ്ങനെ കണ്ടേനത്രേ"
ഇങ്ങനെ കേട്ടുള്ളോരാരണൻ ചിന്തിച്ചി-
ട്ടിന്ദിരാകാന്തനെ നണ്ണിപ്പിന്നെ
കാർവ്വർണ്ണൻ തന്നുടെ ലീലയെന്നിങ്ങനെ
ഭാര്യയും താനുമായ് നിർണ്ണയിച്ചാൻ
ഏറിയിരുന്നൊരു മോദവും പൂണ്ടുനി-
ന്നാരണൻ തന്നുടെ ഭാര്യയുമായ്
വിണ്ണിലുണ്ടാകുന്ന ഭോഗങ്ങളെല്ലാമേ
മണ്ണിൽനിന്നന്നു ലഭിച്ചുനിന്നാൻ

ഇഷ്ടങ്ങളായുള്ള ഭോഗങ്ങൾ സേവിച്ചി-
ട്ടൊട്ടുനാളിങ്ങനെ ചെന്ന കാലം
ശ്രീമദമേറുന്നിതെന്നൊരു പേടി പൂ-
ണ്ടാരണൻ തന്നിലേ നണ്ണി നിന്നാൻ
'ഭോഗങ്ങൾ തന്നെ ഭുജിച്ചുനിന്നിങ്ങനെ
ഭോഷനായ്പ്പോന്നു ഞാനിന്നു നേരെ
ഭോഗങ്ങളെല്ലാമേ പോകെന്നു ചൊന്നിനി
യോഗങ്ങൾ വേണം ഞാനാചരിപ്പാൻ
ഇങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന
സംഗങ്ങളെല്ലാമേ ദൂരത്താക്കി
സംഗംവെടിഞ്ഞൊരു മാനസം തന്നെയും
പങ്കജലോചനൻ തങ്കലാക്കി
കേവലയായൊരു ഭാവനതന്നിലേ
മേവിനിന്നീടിനാൻ മെല്ലെമെല്ലെ
ഭാവനം കൊണ്ടു ഭജിച്ചു നിന്നീടുന്ന
ഗോവിന്ദരൂപം തന്മാനസത്തിൽ
ദർപ്പണം തന്നിലുള്ളാനനം പോലെയ-
ങ്ങെപ്പോഴും കാണായി വന്നുതപ്പോൾ
ദീനങ്ങൾ വേറിട്ടോരാരണനിങ്ങനെ
യാനന്ദലീനനായ് നിന്നുപിന്നെ
നേരറ്റു നിന്നൊരു ചങ്ങാതിയായ ഞാൻ
വേറിട്ടു പോകൊല്ലായെന്ന പോലെ
വൻകനിവമ്പുന്ന പങ്കജലോചനൻ
തൻകഴൽ തങ്കലേ തങ്ങിക്കൊണ്ടാൻ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
കുചേലസ്യകഥേരിതാ.

തീർത്ഥയാത്ര

സീരിയും താനുമായ് വാരിജലോചനൻ
ദ്വാരകതന്നിലിരിക്കും കാലം
സൂര്യോപരാഗമുണ്ടെന്നൊരു വാർത്തതാൻ
പാരിടമെങ്ങുമേ പൊങ്ങി നിന്നു
മാലോകരെന്നപ്പോൾ മാമുനിമാരുമായ്
മാപാപം പോക്കുവാൻ മാഴ്കാതെപോയ്
ഭാർഗ്ഗവൻ നിർമ്മിച്ച തീർത്ഥത്തിൽ പുകിനാർ
മാർഗ്ഗമായെല്ലാരും യോഗ്യരായി
വൃഷ്ണികളെല്ലാരുമൊക്കവേ പോയങ്ങു
കൃഷ്ണനെ മുന്നിട്ടു ചെന്നുപുക്കാർ
പാണ്ഡവന്മാരും നൽക്കൗരവന്മാരും തൻ-
മാണ്ഡലികന്മാരുമായിച്ചെന്നാർ
ഗോകുലവാസികളായി നിന്നീടുന്ന-
ഗോപന്മാരെല്ലാരും ഗോപിമാരും
ഒക്കവേ പോയങ്ങു ചെന്നുതുടങ്ങിനാർ
ദുഷ്കൃതി പോക്കുവാൻ മറ്റുള്ളോരും
ചീർത്തുനിന്നീടുന്ന പാപങ്ങൾ പോക്കുവാൻ
തീർത്ഥത്തിലെല്ലാരും മുങ്ങിപ്പിന്നെ
ദീനരായുള്ളോരാരാർക്കെല്ലാമേ
ദാനവും ചെയ്തുനിന്നായവണ്ണം
മൃഷ്ടമായുള്ളൊരു ഭോജനം നൽകിനി-
ന്നിഷ്ടമായ് തങ്ങളുമുണ്ടുപിന്നെ
വൃക്ഷങ്ങൾ തന്നുടെ നൽത്തണൽ തന്നില-
ങ്ങൊക്കവേ ചെന്നങ്ങിരുന്നനേരം
ബന്ധുക്കളായോരെച്ചന്തത്തിൽ കാണ്കയാൽ
സന്തുഷ്ടരായിട്ടു നിന്നാരപ്പോൾ
വൃഷ്ണികളെല്ലാരും പാണ്ഡവന്മാരുമായ്
കൃഷ്ണനെക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞുനിന്നാർ
നന്ദൻതുടങ്ങിന വല്ലവന്മാരെല്ലാം
നന്നായിനിന്നു ഭുജിച്ചുപിന്നെ
വൃഷ്ണികളോടു കലർന്നുനിന്നീടുന്ന-
കൃഷ്ണനെ വന്നു കേട്ടനേരം
പെട്ടെന്നു പോയവൻ ചാരത്തു ചെന്നിട്ടു
തുഷ്ടനായ് നിന്നൊരു നന്ദനപ്പോൾ
ആനകദുന്ദുഭി തന്നെയും പൂണ്ടുനി-
ന്നാനന്ദം പൂകിനാനാദരവിൽ
ദേവകിതന്നെയും പൂണ്ടുനിന്നങ്ങനെ
മേവിനിന്നോരു യശോദയപ്പോൾ
കണ്ണനെവന്നു കണ്ടോരു നേരത്തു
കണ്ണുനീർ വീഴ്ത്തിയണഞ്ഞു നേരേ
"കോപിച്ചുപണ്ടു താൻ കോലുമായ് ചെല്ലുമ്പോ [ൾ
വേപിച്ചുമേവുന്ന മേനിതന്നെ
ചാലെപ്പിടിച്ചങ്ങു പൂണ്ടുനിന്നീടിനാൾ
ബാലനായുള്ള നാളെന്നപോലെ
'പാരിച്ചുനിന്നുള്ള പാഴായ ചേഷ്ടയാൽ
പാശത്തെക്കൊണ്ടു പിടിച്ചുകെട്ടി
തിണ്ണം വലിച്ചു മുറുക്കിഞാനന്നില്ലയാ-
ലുണ്ണിപ്പൂമേനിയിൽ പുണ്ണില്ലല്ലീ?"
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിത്തലോടിത്തുടങ്ങിനാൾ
നന്ദജൻതന്നുടെ മേനിപിന്നെ
"എന്മടിതന്നിൽ ഞാൻ നന്നായിവച്ചുകൊ-
ണ്ടെന്മകൻ വാഴ്കെന്നു ചൊല്ലുന്നേരം
എന്മുഖം നോക്കീട്ടു പുഞ്ചിരിതൂകുന്ന
നന്മുഖം കാണട്ടെ"യെന്നുചൊല്ലി
അമ്മുഖം തന്നെ മുകർന്നുനിന്നീടിനാ-
ളമ്മയായുള്ള യശോദയപ്പോൾ
"നന്മധു തൂകിനിന്നെന്മടിതന്നിലായ്
നന്മുലയുണ്ടു ചിരിക്കുന്നേരം
തിണ്ണമെന്മാറിലലച്ചുനിന്നീടുന്നോ-
രുണ്ണിക്കൈ കാണട്ടെ"യെന്നു ചൊല്ലി
മെല്ലെന്നെടുത്തു മുകർന്നുനിന്നീടിനാൾ
പല്ലവം വെല്ലുന്ന പാണിതന്നെ
"എന്നുടെ ചേലയിൽ ചേറു തേച്ചീടുന്നോ-
രുണ്ണിക്കാലെങ്ങു ചൊല്ലെ"ന്നും ചൊല്ലി
സമ്മോദം പൂണ്ടു മുകർന്നുനിന്നീടിനാൾ
തന്മകൻ തന്നുടെ പാദങ്ങളെ
ഇങ്ങനെയോരോരോ വേലകൾ കാട്ടിനാൾ
പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന മോദത്താലേ
എന്നതു കണ്ടൊരു നന്ദനുമന്നേരം
ചെന്നങ്ങു പൂണ്ടു നിന്നായവണ്ണം
ചിത്തം തെളിഞ്ഞു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
പുത്രനെക്കണ്ടുള്ള സന്തോഷത്താൽ
"നിത്യവും കണ്ടുകിനാവുകളെല്ലാമേ

സത്യമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലാമിപ്പോൾ
മുന്നമേപ്പോലെവന്നിന്നു ഞാനെന്നുടെ
പൊന്നാരപ്പൈതലെപ്പൂണ്ടതല്ലോ
എന്മുതുകേറിനിന്നാനക്കളിപ്പതി-
ന്നിന്നിനിയാമോ ചൊല്ലുണ്ണിക്കണ്ണാ!
തിങ്കളെച്ചെന്നുപിടിപ്പതിന്നായിട്ടി-
ന്നെൻകഴുത്തേറുകവേണ്ടയോ ചൊൽ
ഓടിവന്നെന്നുടെ നന്മടിതന്നിലായ്
താടിപിടിച്ചു[1] കളിക്കേണ്ടയോ?"
പ്രേമാപൊഴിഞ്ഞുനിന്നിങ്ങനെയായുള്ളോ-
രോമനവാർത്തകളോതിയോതി
പിന്നെയും പിന്നെയും പൂണ്ടുനിന്നീടിനാൻ
നന്ദനൻതന്നെയന്നന്ദനപ്പോൾ
നൽച്ചൊല്ലുകൊണ്ടുടനച്ഛനമ്മയും
നൽച്ചെവിക്കൊണ്ടും കുളുപ്പിച്ചപ്പോൾ
ഉൾച്ചൂടുതന്നെയും മെച്ചമേപോക്കിനാ-
നിച്ഛയിൽനിന്നുള്ളോരച്യുതൻതാൻ

ദൂരത്തുനിന്നുള്ള വല്ലവിമാരുടെ
ചാരത്തുചെന്നങ്ങിരുന്നുപിന്നെ
കാണാഞ്ഞുനിന്നുള്ള വേദനതന്നെയും
പൂണാഞ്ഞുനിന്നുള്ള വേദനയും
ചേണാർന്നുനിന്നു പറഞ്ഞവർതന്നുടെ
പൂണാരംപൂണുന്ന മാറുതന്നേ
മാറോടുചേർത്തുടൻ നീറുന്നതെല്ലാമേ
മാറുമാറാക്കിനാൻ മാനിച്ചപ്പോൾ

വല്ലവിമാരുടെ യല്ലലുംതീർത്തുടൻ
മെല്ലവേപോന്നിങ്ങു വന്നുപിന്നെ
പാണ്ഡവന്മാരുമായ് നീണ്ടുള്ളവാർത്തയു-
മാണ്ടവനങ്ങനെ നിന്നനേരം
പാഞ്ചാലിയായൊരു തേൻചൊല്ലാൾതന്നുടെ
വാഞ്ഛിതംപൂരിപ്പാനായിപ്പിന്നെ
ഉത്തമയായൊരു രുഗ്മിണിമുൻപായ-
പത്നിമാരെല്ലാരും പണ്ടുതങ്ങൾ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ ഭാര്യമാരായതിൻ-
കാരണംചൊല്ലിനാരുള്ളവണ്ണം
എന്നതുകേട്ടുള്ള പാഞ്ചാലിതാനുമ-
ന്നിന്നൊരുമന്നവനാരിമാരും
[2]വിസ്മിതമായുള്ളോരാനനമാണ്ടങ്ങു
വസ്മയിച്ചെല്ലാരും നിന്നനേരം
വന്ദിതരായുള്ള മാമുനിമാരെല്ലാം
വന്നുതുടങ്ങിനാർ വാഞ്ഛയോടേ
കാരണമാനുഷനായിനിന്നീടുന്ന-
കാർമുകിൽവർണ്ണനെക്കാണ്മതിന്നായ്
വന്നതുകണ്ടൊരു നന്ദജനന്നേരം
മന്ദിച്ചുനില്ലാതെ ചെന്നപ്പോഴേ
വന്ദിച്ചുനിന്നങ്ങു വന്ദ്യന്മാരായോരേ
നന്ദിപ്പിച്ചിടിനാൻ നന്നായ്പ്പിന്നെ
ദ്വൈതത്തെക്കൈവിട്ട വാർത്തകൾതന്നുടെ
വൈദഗ്ദ്ധ്യംകാട്ടിനിന്നോതിയോതി
മാമുനിമാരുടെ മാനസംതന്നില-
ങ്ങാനന്ദംപൂകിച്ചാനായവണ്ണം

ആനന്ദംപൂണ്ടുള്ള മാമുനിമാരെല്ലാം
മൌനവുംപൂണ്ടങ്ങു നിന്നുപിന്നെ
മായതൻ മായത്താൽ മാനുഷനായൊരു-
മാധവൻതന്നെയും വാഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
കേവലനായവൻ തൻകഴൽകുമ്പിട്ടു
പോവതിന്നായിത്തുടങ്ങുന്നേരം
പിന്നാലെചെന്നുള്ളോരാനകദുന്ദുഭി
തന്നുടെയാചനം കേട്ടുപിന്നെ
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിപ്പിച്ചുനിന്നവ-
നജ്ഞതപോക്കിനാൻ വാക്കുകൊണ്ടേ
ചൊല്ക്കൊണ്ടുനിന്നുള്ള ദക്ഷിണതന്നെയും
കൈക്കൊണ്ടുനിന്നുനന്മാമുനിമാർ
സ്വസ്തിയുംചൊന്നുതൻ ചിത്തവുംപൂരിച്ചു
സ്വസ്ഥരായങ്ങു നടന്നാർചെമ്മേ
ആസ്ഥപൂണ്ടീടുന്ന പാർത്ഥന്മാരെല്ലാരും
യാത്രയുംചൊല്ലി നടന്നാർപിന്നെ
നന്ദിതനായൊരു നന്ദനുംമന്ദിച്ചി-
ട്ടിന്നിന്നുപോകുന്നേനെന്നുചൊല്ലി
നന്ദനൻചൊല്ലിനാലന്നിലം തന്നിലേ
നിന്നങ്ങുമേവിനാൻ മൂന്നുമാസം
ആനകദുന്ദുഭി താനുമായങ്ങനെ

1. പാലിക്കേണ്ടയോ. 2. ഉൽസ്മിതം – ഉത്സികതം.

മാനിച്ചുനിന്നു സുഖിച്ചുപിന്നെ
യാദവന്മാരോടു യാത്രയുംചൊന്നുടൻ
യാതനായ്മേവിനാൻ പിന്നെനന്ദൻ
ബന്ധുക്കളെല്ലാരും ചന്തത്തിൽപ്പോയപ്പോ-
ളന്ധകന്മാരുമായ് മെല്ലെമെല്ലെ
കാർവ്വർണ്ണൻതാനും തൻദ്വാരകയാകിന
പൂരിലുംപൂകിനാൻ സീരിയുമായ്.

കുമാരഷൾക്കാനയനം.

ദീനതപോക്കി വസിച്ചരുളീടുന്നോ-
രാനകദുന്ദുഭി യന്നൊരുനാൾ
വന്ദിച്ചുനിന്നുള്ള നന്ദനന്മാരെക്ക-
ണ്ടുന്നിച്ചുനിന്നവർ കർമ്മമെല്ലാം
ശാശ്വതവാക്കളാശ്രയിച്ചീടിനോ-
രീശ്വരന്മാരെന്ന ബോധത്താലേ
പുത്രരെന്നുള്ളൊരു ചിന്തയുംകൈവിട്ടു
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു പുകണ്ണുനിന്നാൻ
ഉണ്മയെപ്പൂണ്ടുള്ളൊരച്ഛനോടന്നേരം
തന്മകനാകിന നിർമ്മലൻതാൻ
വന്മോഹംപോക്കുന്ന വാക്കുകൊണ്ടങ്ങനെ-
യുന്മേഷംപൊങ്ങിച്ചാനുള്ളിലേററം
നന്ദജൻചൊന്നുള്ള വാക്കുകൾ കേൾക്കയാൽ
മന്ദതനീക്കിയുണർന്നുപിന്നെ
ആനന്ദംപൂണ്ടുള്ളൊരാനക ദുന്ദുഭി
ദീനതതീർത്തു തെളിഞ്ഞുനിന്നാൻ

* * * *

പാവനയായിട്ടു മേവിനിന്നീടുന്ന
ദേവകിദേവി താനന്നൊരുനാൾ
പാതകമാണ്ടൊരു മാതുലൻപണ്ടുതാൻ
ചേതനപോക്കിന പൈതങ്ങളെ
ചിന്തിച്ചുചിന്തിച്ചു സന്തതമങ്ങനെ
വെന്തുവെന്തീടുന്നൊരുള്ളവുമായ്
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നോടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൾ
കാതരയായിക്കരഞ്ഞുതിണ്ണം:—
"ദേവികൻതന്നുടെ പൈതലെപ്പൂണ്ടുനീ
ക്രൂശാതെകൊണ്ടന്നു നൽകിനാൻപോൽ
നിന്നുടെമാതുലൻ കൊന്നുകളഞ്ഞുള്ളോ-
രെന്നുടെ ബാലകന്മാരെക്കാണ്മാൻ
ഏററിയിരുന്നുള്ളൊരാശയുണ്ടാകുന്നു
ഏതുമൊന്നാവതോയില്ലയല്ലോ
നിൻകനിവുണ്ടാകിലെൻകലുണ്ടാകുന്ന-
വൻകൊതി തീർത്തുകൊള്ളായിരുന്നു"

അമ്മതാനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടുള്ളൊ-
രംബുജലോചന നന്നടെപോയ്
സീരിയുംതാനുമായ് പാതാളലോകത്തു
പാരാതെചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
വന്നതുകണ്ടു മഹാബലിതാനപ്പോൾ
വന്ദിച്ചുനിന്നു പുകണ്ണുപിന്നെ
വന്നതിൻകാരണ മെന്തെന്നുചോദിച്ചാ-
നെന്നതുകേട്ടു മുകുന്ദൻചൊന്നാൻ
"മാതാവിൻവേദന പോക്കുവാനായിട്ടി-
പ്പാതാളലോകത്തു പോന്നുവന്തു
വഞ്ചകനായൊരു കഞ്ചൻതാൻകോപത്താൽ
പഞ്ചതപൂണ്ടുള്ള പൈതങ്ങളെ
അഞ്ചാതെകൊണ്ടുപോയമ്മതൻകയ്യിലേ
ചെഞ്ചമ്മേ നൽകേണമിന്നുതന്നെ
നാന്മുഖൻതന്നുടെ [1]ശാപത്തെക്കൊണ്ടവർ
ചാമ്മാറുപോന്നു പിറന്നുപണ്ടേ
താപത്തെത്തുകന്നൊരാപത്തായുള്ളൊരു
ശാപത്തെത്തീർക്കയും വേണമിപ്പോൾ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ പൈതങ്ങളാരോടും-
മിങ്ങുവന്നീടുവിനെന്നുചൊല്ലി
സീരിയുംതാനുമായ്പാരാതെപോന്നുതൻ
ദ്വാരകതന്നിലേ ചെന്നുപിന്നെ
കൈതവംകൈവിട്ട പൈതങ്ങളാരുമ-
മ്മാതാവിൻകയ്യിലേ നൽകിനിന്നാൻ

തന്നുടെപൈതങ്ങൾ വന്നതുകണ്ടപ്പോൾ
ധന്യയായുള്ളൊരു ദേവകിതാൻ
തന്മുഖംതന്നിലെ ചുംബിച്ചുനിന്നുതൻ-
തന്മുലതന്നെയും നൽകിനിന്നാൾ
മൂർഖനായുള്ളൊരു കംസനെച്ചിന്തിച്ചു
ദീർഘമായ്വീർത്തു പുണർന്നുപിന്നെ

1. കോപ.

കാണാഞ്ഞു നിന്നുള്ള വേദനതന്നെയും
ക്ഷീണമാക്കീടിനാൾ കേടുനീക്കി
കല്മഷവൈരിയായ് നിന്നു വിളങ്ങിനോ-
രംബുജനേത്രനെക്കാൺകയാലേ
ന്മുലയുണ്ണുന്ന ബാലകരെല്ലാരും
നല്ലോരായ് വന്നതു കാണായപ്പോൾ
ചാരത്തു വന്നോരു വാരിജലോചനൻ
വാരുറ്റ പാദങ്ങൾ കൂപ്പിപ്പിന്നെ
സ്വർഗ്ഗത്തിൽ പോകുന്നോരെന്നങ്ങു ചൊന്നുടൻ
നിർഗ്ഗമിച്ചീടിനാരഗ്രജന്മാർ
സ്വർഗ്ഗതരായുള്ള ബാലരെക്കണ്ടു നിർ-
വൃതയായുള്ളോരു ദേവകി താൻ
വിഷ്ണുവിൻ മായയെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചു
വിസ്മിതയായി വിളങ്ങി നിന്നാൾ.

സൌഭദ്രികകഥ

പാർത്തലംതന്നിൽപ്പൊരുത്തുള്ള വൈരികൾ
ക്കാർത്തികൾ ചേർത്തു ചെറുത്ത പാർത്ഥൻ
തീർത്ഥമാടീടുവാനാസ്ഥപൂണ്ടങ്ങനേ
പാർത്തലം തന്നിൽ നടന്ന കാലം
ദിക്കുകളെങ്ങുമേ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു തീർത്ഥങ്ങ-
ളൊക്കവേ ചെന്നുചെന്നാടിയാടി
ആസന്നമാകും പ്രഭാസമാം തീർത്ഥത്തിൽ
വാസവനന്ദനനായവൻ താൻ
പോയങ്ങു ചെന്നപ്പോളാദരവിൽ ഗദ-
നായൊരു യാദവൻ താനും ചെന്നാൻ
പാർത്ഥനെക്കണ്ടവനാർത്തിയും തീർത്തോരു-
വാർത്തകളോതിനാനാസ്ഥയോടേ
മാധവൻ തന്നുടെ സോദരിയായൊരു-
മാധവി തന്നുടെ കാന്തിയെല്ലാം
മാനിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞുനിന്നീടിനാൻ
മാരമാൽ കൊണ്ടവൻമാഴ്കുംവണ്ണം
"ദ്വാരകതന്നിലിന്നുണ്ടൊരു കന്യക
സീരവരായുധസോദരിയായ്
ഇന്നവൾ തന്നുടെ കാന്തിയെ വാഴ്ത്തുവാൻ
മന്നിലും വിണ്ണിലുമാരുമില്ലേ
ചൊല്ലരുതെങ്കിലും മെല്ലെമെല്ലിങ്ങനെ
ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നേൻ വല്ലവണ്ണം
മാനിനിമാരുടെ മൌലിയിൽ മേവുന്ന-
മാണിക്യക്കല്ലെന്നേ ചൊല്ലാവൂ താൻ
ശൃംഗാരമായൊരു സാഗരംതന്നെയി-
ന്നംഗജൻനിന്നു കടഞ്ഞു നന്നായ്
മെല്ലവേ കൊണ്ടോരു പീയൂഷം താനെന്നേ
ചൊല്ലുന്നതാകിലിതൊട്ടു ചേരും
പൂവൽമെയ്തന്നുടെ കാന്തിയെച്ചിന്തിച്ചാ-
ലേവമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലവല്ലേൻ
മേനകമുൻപായ മാനിനിമാരുടെ
മേനിയെ നിർമ്മിപ്പാൻ മാതൃകയായ്
ഭംഗിയിൽ നിർമ്മിച്ചാൻ പങ്കജയോനിയി-
മ്മംഗലതന്നുടലെന്നു തോന്നും
അഞ്ചമ്പൻ തന്നുടെ ചാപത്തെച്ചന്തത്തിൽ
ചെഞ്ചമ്മേ നിന്നു പിഴിഞ്ഞു പിന്നെ
വെൺതിങ്കൾ തന്നെത്തൊലിച്ചു ചമച്ചുടൻ
വെൺമവരുത്തിയലിച്ചുതന്നിൽ
ബാണങ്ങളഞ്ചിന്റെ നന്മണം തന്നെയും
പാർത്തുകൊണ്ടങ്ങതിലാക്കിപ്പിന്നെ
ഒന്നിച്ചു നന്നായിനിർമ്മിച്ചുനിന്നെന്നി-
ക്കന്യകതന്നുടെ പൂവൽമേനി
എന്നങ്ങു ചൊല്ലുന്ന കാണുന്നോരെല്ലാരു-
മെന്നതു ചെഞ്ചമ്മേ ചേർന്നുകൂടാ
പ്രാമോയുള്ളൊരു ലാവണ്യപൂരത്തെ
പൂരിച്ചുകൊണ്ടൊരു ഭാജനത്തിൽ
മാനിനിതന്നുടെയാനനമിങ്ങനെ
മാനിച്ചുനിന്നു ചമച്ചുപിന്നെ
ശേഷിച്ചുനിന്നൊരു ലേശത്തെക്കൊണ്ടുടൻ
ദോഷത്തെക്കൈവിട്ടോരാനനത്തെ
പിന്നെയും നിർമ്മിച്ചുനിന്നൊരുനേരമ-
തിന്ദുതന്മണ്ഡലമായ് ചമഞ്ഞു
ക്ഷാളനംചെയ്താനപ്പാണികൾപിന്നെയാ-
ന്നാളീകസംഭവൻ തോയന്തന്നിൽ
എന്നതുകൊണ്ടു നൽപങ്കജജാലങ്ങ-
ളിന്നുമുണ്ടാകുന്നു തോയംതന്നിൽ
എന്നുമുണ്ടെല്ലാരും ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നി-
ക്കന്യകതന്മുഖം കാണുന്നേരം

മാനിനും മീനിനും മാനത്തെപ്പോക്കുവോ-
ന്നാനന്ദംതൂകുമക്കൺമിഴികൾ
ചോരിവാകണ്ടത്രേ മൂവന്തിമേഘങ്ങൾ
പാരാതെപോകുന്നു നേരിടായ്വാൻ
കണ്ഠത്തോടേററല്ലോ കംബുക്കളെല്ലാമേ
മണ്ടുന്നുവെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിയിന്നും
വാരുററകൊങ്കകൾ ചാരുത്വംകണ്ടിപ്പോൾ
മേരുക്കന്നാഞ്ഞുന്നു കിഞ്ചിൽ കിഞ്ചിൽ
തന്നോടുചേർന്നുള്ള ലോകരുമെല്ലാരും
നിന്നിദ്രന്മാരായി മേവിടുന്നു
അങ്കുരിച്ചീടുന്ന രോമാളിതന്നുടെ
ഭംഗിയെച്ചൊല്ലുവാൻ വല്ലേൻഞാനോ
പൂഞ്ചേലതന്നെയും കാഞ്ചിയെത്തന്നെയും
പൂണ്ടുനിന്നീടുന്നൊരൽക്കിടമോ
ഒന്നഞ്ഞൂറായിരം മാരന്മാർക്കുമന്മേല
നന്നായിനിന്നു മുള്ളപ്പതിന്നായ്
മോഹനമായൊരു ലാവണ്യമാകുന്ന-
ദോഹളംപൂണ്ടൊരു കേദാരംതൻ
തുടതന്നുടെ കാന്തിയെച്ചിന്തിച്ചാൽ
[1]മന്ത്രിച്ചുനിന്നൊട്ടു ചൊൽവാനാവൂ
ജംഭാരിയ്ക്കുൻപുള്ള കുംഭീന്ദ്രൻതന്നുടെ
തുമ്പിക്കൈക്കുചേർന്നുള്ള കാന്തിയെല്ലാം
പെട്ടെന്നുചെന്നതു കട്ടുകൊണ്ടിങ്ങുപോ-
ന്നിഷ്ടത്തിൽതങ്കലേ വച്ചുകൊണ്ടു
എന്നതുകൊണ്ടല്ലോ ചേലകൊണ്ടെപ്പൊഴും
തന്നെമറച്ചുനിന്നീടുന്നുതാൻ
പാദങ്ങൾതന്നുടെ കാന്തിയെച്ചൊല്ലിനാൽ
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങനെ തോന്നിക്കൂടാ
മാൻകണ്ണിമാരുടെ മൌലിതൻമേനിയെ-
ക്കാൺകിലേ നിർണ്ണയം വന്നുകൂട്ടൂ
കീർത്തിപൊങ്ങീടുന്ന കന്യകതന്നുടൽ
വാഴ്ത്തുവാനാവതല്ലാർക്കുമോർത്താൽ
നല്ലതെന്നിങ്ങനെ പിന്നെയും പിന്നെയും
ചൊല്ലിനിന്നീടുനാമെന്നേയാവൂ”
വാട്ടമകന്നവനിങ്ങനെചൊന്നതു
കേട്ടുനിന്നീടുന്ന പാർത്ഥനപ്പോൾ
വർണ്ണിച്ചവാർത്തകൾ വാസ്തവമോയെന്നു
നിർണ്ണയിച്ചീടുവാനെന്നപോലെ
മാനസംതന്നെയയച്ചുനിന്നീടിനാൻ
മാനിനിതന്നുടെ മേനിതന്നിൽ
ചെന്നൊരുമാനസമന്നേരംതന്നെയ-
ക്കന്യകമെയ്യിൽ നടക്കുമപ്പോൾ
നാഭിയായ്നിന്നുള്ളൊരാവർത്തംതന്നിൽവീ-
ണാപന്നമായ് ചമഞ്ഞാണുപോയി
പോയൊരുമാനസം പേയായിപ്പോകയാ-
ലായാസംപൂണ്ടൊരു പാർത്ഥനപ്പോൾ
എന്തിനിച്ചെയ്വതെന്നന്തരാസന്തതം
ചിന്തയുംവെന്തുവെന്തുണ്ടായ്വന്നു
‘ശിക്ഷിച്ചുനിന്നൊരു ലാംഗലിതന്നുടെ
ശിഷ്യനായല്ലോതാനുള്ളുവെന്നാൽ
ധന്യനായുള്ള സുയോധനനത്രേയി-
ക്കന്യകതന്നെയകപ്പെടുന്നു
നാമെല്ലാമിങ്ങനെ കോമളതന്നെയും
കാമിച്ചുപോകെന്നേ വന്നുകൂട്ടൂ
കാർമുകിൽവർണ്ണനെക്കാണുന്നുതാകിലോ
കാര്യമെല്ലാമേ സാധിപ്പൂതും’
ഇങ്ങനെയെല്ലാം നിനച്ചുനിന്നീടുന്ന-
മംഗലനാകിന പാണ്ഡവൻതാൻ
അംഗജമാലുററു ചിന്തിച്ചാനന്നേരം
മംഗലദേവതാകാമുകനേ
ദ്വാരകതന്നിലിരുന്നരുളീടുന്ന
വാരിജലോചനനെന്നനേരം
വീരനായുള്ളൊരു പാർത്ഥന്റെമുന്നിലും
പാരാതെചെന്നങ്ങുനിന്നുപിന്നെ
കണ്ടൊരുനേരത്തു മണ്ടിയണഞ്ഞുട-
നിണ്ടലുംകൈവിട്ടു പൂണ്ടുനേരേ
പ്രാണസഖിതന്നെഗ്ഗാഢംപുണർന്നിതു
കാരണപൂരുഷനായവനും
കുന്തീസുതനോടു ചൊല്ലിനാൻ കണ്ണനും
ചന്തത്തിൽ നല്ലൊരു തൂമൊഴിയും
“ബന്ധുക്കളായോരെക്കാണ്മതിന്നായൊരു-
ബന്ധമുണ്ടായതും ഭാഗ്യമല്ലോ
പാർത്ഥിവനാകിയ ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
പൃത്ഥ്വിയുംപാലിച്ചു വാഴുന്നിതോ?

1. മന്ദിച്ചു.

വേദനകൈവിട്ടു ഭീമനും വെഞ്ചമ്മേ
മോദിതനായിട്ടു വാഴുന്നോനോ?
മാദ്രീസുതന്മാർക്കും കുന്തിയ്ക്കുമൻപോടു
ഭദ്രമതല്ലയോ പാഞ്ചാലിക്കും?
ദുര്യോധനാദിയാം നൂറുകുമാരർക്കും
സൌഖ്യമതല്ലയോ ഗാന്ധാരിക്കും?
താതനായുള്ള ധൃതരാഷ്ട്രനുമുള്ളിൽ
പ്രീതനായല്ലയോ വാഴുന്നിപ്പോൾ?
ഗാംഗാസുതനും കൃപരുമദ്രോണനും
മംഗലവാന്മാരായ് വാഴുന്നോരോ?
അന്യരായ്നിന്നുള്ള ബന്ധുജനങ്ങളും
നന്ദിതരായല്ലീ വാഴുന്നിപ്പോൾ?"
ഇങ്ങനെ കാർവ്വർണ്ണൻ ചോദിച്ചതു കേട്ടു
മംഗലമെല്ലാർക്കുമെന്നു ചൊന്നാൻ
മല്ലാരിപിന്നെയും ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
വില്ലാളിമൌലിയോടെന്നേരം:-
'എന്തെന്നീചിന്തിച്ച കാരണം ചൊല്ലേണം
മന്ദതകൈവെടിഞ്ഞെന്നാലിപ്പോൾ'
എന്നതു കേട്ടോരു പാർത്ഥനും ചൊല്ലിനാ-
നെന്തു ഞാൻ ചൊൽവതു തമ്പുരാനേ!
ചിന്തിതമെല്ലാമറിഞ്ഞിടും നിന്നോടി-
ന്നന്ധനായുള്ള ഞാനെന്തു ചൊൽവൂ?
എങ്കിലും ചൊല്ലിടാം പങ്കജലോചന!
മങ്കമാർ മൌലിയാം സോദരിയെ
പാരാതെയാചിക്കുമെന്നുടെ മാനസ-
പൂരണം ചെയ്യണം കാരണനേ!"
പാർത്ഥന്റെ ഭാഷണം കേട്ടോരു കാർവ്വർണ്ണൻ
പേർത്തും പറഞ്ഞിതു മോദത്താലേ:-
"ദുര്യോധനൻ മുന്നേ ചോദിച്ചുപോരുന്നു
ഭാര്യയാക്കീടുവാൻ മാധവിയെ
ദ്വാരകാവാസികൾ സമ്മതിച്ചീടിനാർ
സീരിക്കു ശിഷ്യനാകകൊണ്ടേ
ആര്യന്മാരെല്ലാരും കല്പിച്ചതിന്നു ഞാൻ
കാര്യമല്ലെന്നു പറഞ്ഞിടാമോ?
എങ്കിലതിന്നൊരുപായത്തെച്ചൊല്ലുവൻ
നിൻകൽനിറഞ്ഞുള്ളോരൻപിനാലേ
ഇന്നു നീ നല്ലൊരു സന്യാസിയാകിലോ
കന്യകതന്നെ ലഭിച്ചുകൂടും"

എന്നതു കേട്ടോരു പാർത്ഥനും ചൊല്ലി
കന്യകതന്നെയും നണ്ണിനണ്ണി:- [നാൻ
"സന്യാസിയാകിലോ കന്യകയെന്തിന്നു
മാന്യങ്ങളായുള്ള വസ്തുക്കളും?
മിത്രരെന്നുള്ളതും ശത്രുവെന്നുള്ളതും
പുത്രരെന്നുള്ളതും ഭോഗങ്ങളും
താതനെന്നുള്ളതും മാതാവെന്നുള്ളതും
ഭ്രാതാവെന്നുള്ളതും ഭൂഷണവും
ജ്യേഷ്ഠന്മാരെന്നും കനിഷ്ഠന്മാരെന്നതും
ഗോഷ്ഠിയായുന്നീടും സന്യാസിക്കോ.
ഇത്തരമായവ വേർവിട്ടുകൊള്ളുവാനോ
ശക്തിപുലമ്പുന്നു തിരല്ലനിക്കോ"
കണ്ണനതു കേട്ടു സന്തോഷവും പൂണ്ടു
തിണ്ണം ചിരിച്ചുടൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ:-
ഭിക്ഷുകവേഷത്തെ പൂണ്ടവനിന്നിവ-
യക്ഷണം ചെയ്യുന്നാമെന്നുണ്ടോ ചൊൽ
ലീലകൾ കോലുവാൻ കോലങ്ങൾ പൂണ്ടവൻ
മേലിലവ്വണ്ണമേ ആയീടുമോ?"
എന്നു പറഞ്ഞു യതിവേഷമാക്കിനാൻ
മന്നവൻതനയനെ കണ്ണനപ്പോൾ
കന്യകതന്നെ ലഭിച്ചുനിന്നീടുവാ-
നിങ്ങനെയെന്നു പറഞ്ഞുപായം
ദ്വാരകപൂകിനാൻ വാരിജലോചനൻ
വീരനായ്നിന്നുള്ള പാർത്ഥനപ്പോൾ
ധന്യമായുള്ളൊരു സന്യാസിവേഷമ-
ക്കന്യകമൂലമായ് കൈക്കൊണ്ടുടർന്നു
സന്യസിച്ചീടിന പാണ്ഡവവീരന-
ക്കന്യകതന്നെയും നണ്ണിനണ്ണി
രൈവതമാകുന്ന പർവ്വതം തന്നുടെ
താഴ്വരെനിന്നു വിളങ്ങിനിന്നാൻ
അന്നൊരു നാളിലാ നന്ദജൻതന്നോടും
ധന്യനായ്നിന്നൊരു കാമപാലൻ
അല്ലലകന്നീടുമാ സ്ഥാനം തന്നിലേ
മെല്ലവേ ചെന്നങ്ങു നിന്നു പിന്നെ
ഭക്തനായുള്ളൊരു മന്ത്രിവരനാകു-
മുദ്ധവർതന്നോടു ചൊന്നാനപ്പോൾ:-
'കാനനഭോജനം പെണ്ണുവാനായിട്ടു
മാനിനിമാരുമായ് നാമെല്ലാരും

കാലത്തുപോകേണം' നാളെ'യെന്നിങ്ങനെ
നീലാംബരൻ പറഞ്ഞീടുംനേരം
മണ്ഡിതനായുള്ളോരുദ്ധവർകേട്ടുടൻ
നിന്നുള്ള മാലോകരെല്ലാരോടും
കാർവർണ്ണരാമന്മാർ ചൊന്നതറിയിച്ചു
പോവതിന്നായി മുതിർന്നെല്ലാരും
ഭക്ഷ്യഭോജ്യാദികളെന്നിവയെല്ലാമേ
തൽക്ഷണം സംഭരിച്ചോരോന്നേതാൻ
നീലക്കാർവർണ്ണനും രാമനുമായിട്ടു
മാലോകരോടും കലർന്നു ചെമ്മേ
കാലമേ പോകത്തുടങ്ങിനാരെല്ലാരും
കാനനഭോജനം പെണ്ണുവാനായ്
പോയിനിന്നീടുന്ന മാലോകരെല്ലാരും
മായമകന്നുടൻ പോയിപ്പോയി
രൈവതപർവ്വതം തന്നുടെചാരത്തു
പാവനമാംനദീ തീരംതന്നിൽ
ചെന്നുനിന്നീടിനാരന്നേരമെല്ലാരു-
മിന്നിലംനല്ലതി തെന്നുചൊല്ലി
സ്നാനങ്ങൾമുൻപായതാചരിച്ചീടിനാർ
മാനിനിമാരോടു കൂടിച്ചെമ്മേ
ദിവ്യാംബരാഭരണാലേപനങ്ങളാൽ
സർവ്വാംഗമെല്ലാമലങ്കരിച്ചാർ
ഇഷ്ടമായുള്ളോരു ഭോജനംപെണ്ണിട്ടു
തുഷ്ടന്മാരായി വിളങ്ങിനിന്നാർ
പീയൂഷംസേവിച്ചു മേവിനിന്നീടുന്നോ-
രാദിതേയന്മാരെന്നപോലെ
കേളികളോരോന്നേ യാചരിച്ചീടിനാർ
താളംതുടർന്നാർ ചിലരുമപ്പോൾ
പാടിനിന്നീടിനാ രാടിനിന്നീടിനാർ
വാടിനിന്നീടി നാരങ്ങുചിലർ
പാരമായുള്ള ഗിരിമുകളേറിനാർ
സാരന്മാരായവരങ്ങുചിലർ
അന്നിലംതന്നിലേ നിന്നുവിളങ്ങിന-
സന്ന്യാസിതന്നെയും കണ്ടാരപ്പോൾ
കണ്ടൊരുനേരത്തു കൂപ്പിനിന്നീടിനാ-
രിണ്ടലകന്നുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
തൻപദംകമ്പിട്ടു നിന്നവരോടപ്പോ-
ളൻപോടുചൊല്ലിനാൻ സന്ന്യാസിതാൻ-
'നിർമ്മലരായുള്ള നിങ്ങൾക്കമോദമേലേ
നന്മകളേറ്റം ഭവിക്കേണമേ
ഉത്തമരായുള്ള നിങ്ങൾതന്നുള്ളിലേ
ഭക്തിയെക്കണ്ടു തെളിഞ്ഞുഞാനോ
എങ്ങനിന്നിങ്ങിപ്പോളാഗതരായ് നിങ്ങൾ
മംഗലമായിതേ കണ്ടതേറ്റം'
എന്നതുകേട്ടുള്ള വീരന്മാർചൊല്ലിനാർ
വന്നതിൻകാരണമുള്ളവണ്ണം
പാരാതെപോന്നിങ്ങു വന്നുചൊല്ലീടിനാർ
നേരായിനിന്നൊരു വാർത്തയപ്പോൾ
'ധന്യന്മാരായിതേ ഞങ്ങളുമിന്നൊരു
പുണ്യവാൻതന്നെയും കാൺകകൊണ്ടു'
എന്നവർചൊല്ലുമ്പോൾ ലാംഗലിചോദിച്ചാ-
'നെന്നിലംതന്നിൽ നിന്നെ'ന്നിങ്ങനെ
വീരന്മാരെന്നതു നേരംപറഞ്ഞിതു
സീരിതന്നോടുടൻ സാരമായി—
'നമ്മുടെചാരത്തു കാണുന്നൊരദ്രിമേൽ
നിർമ്മലനായൊരു ഭിക്ഷുകൻതാൻ
മേവിനിന്നീടുന്നോൻ ഞങ്ങളവനെയും
സേവിച്ചുകൊണ്ടല്ലോ പോന്നുകൊണ്ടു'
എങ്കിൽനമുക്കങ്ങു കാണണമെന്നിട്ടു
പങ്കജനേത്രനും താനുമായി
ഉത്തമന്മാരായ യാദവന്മാരോടു-
മൊത്തുനടന്നങ്ങു പോയിപ്പോയി
പാരാതെചെന്നു ഗിരിമുകളേറുമ്പോൾ
ദൂരവേകാണായി സന്ന്യാസിയെ
കാന്തിപൂണ്ടേറ്റം വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന
കാന്താരവാസിയാം കൌന്തേയനെ
[പൂർവ്വാചലംതന്നിൽ മേവിനിന്നീടുന്ന
സൂര്യൻതാൻനിന്നു വിളങ്ങുമ്പോലെ]
ദൂരത്തുനിന്നവർ ചാരത്തുചെന്നിട്ടു
നേരൊത്തുകൂപ്പി വണങ്ങിനിന്നാർ
മസ്കരിതന്നെ നമസ്കരിച്ചങ്ങനെ
സല്ക്കരിച്ചമ്പിനോടായവണ്ണം
വാസ്തവരീതിയെ ച്ചേർത്തുനിന്നീടുന്ന
ശാസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു പറഞ്ഞുപിന്നെ
നിർമ്മലനായൊരു ദിവ്യനെന്നിങ്ങനെ
തന്മനം തന്നിലുറച്ചനേരം

ധന്യനായ്നിന്നൊരു ലാംഗലിചൊല്ലിനാൻ
തന്നിലേനണ്ണിന കാരിയത്തേ:—
'പാരാതെഴുന്നള്ള വേണമിന്നമ്പോടു
ദ്വാരകയായ നഗരിതന്നിൽ
പാവനമാക്കേണം സജ്ജനമെപ്പൊഴും
സേവചെയ്തീടുന്ന പാദത്താലേ'
എന്നതുകേട്ടൊരു കണ്ണനുംചൊല്ലിനാൻ
നിന്നൊരുലാംഗലി തന്നെനോക്കി
'സർവ്വസംഗത്തെയും കൈവെടിഞ്ഞിങ്ങനെ
പർവ്വതംതന്നിലിരുന്നുകൊണ്ടു്
ശർവ്വപദാംബുജമുള്ളിലുറപ്പിച്ചു
സർവ്വദാസേവിച്ചു മേവീടുന്ന
ഉത്തമരായ ജനങ്ങളെക്കൊണ്ടുപോയ്
വൃത്തിപിഴപ്പിപ്പാനൊക്കൊല്ലാതെ'
വാരിജലോചനൻ ചൊന്നൊരുനേരത്തു
സീരിയുംചൊല്ലിനാൻ നേരെയപ്പോൾ:-
യോഗികൾ മാനസപീഡയുണ്ടാക്കൊലാ
രോഗിയായുള്ള നിൻ വാക്കിനാലേ
ബാലനായുള്ള നീയേതുമറിഞ്ഞിടാ
ലീലകളെന്നിയേ പിന്നെയൊന്നും
എല്ലാംസമമല്ലോചൊല്ലുള്ള ദിക്കെന്നു
നല്ലവർ ചൊല്ലീട്ടു കേൾപ്പില്ലയോ?
നാടെന്നും കാടെന്നും കൂടിനിരൂപിക്കിൽ
വാടാതെതന്നെയഭേദമല്ലേ
എല്ലാവരുമായിട്ടിന്നിവൻ തന്നെനാ-
മല്ലൽപോമ്മാറുടൻ കൊണ്ടുപോയി
നന്മകലന്നൊരു മന്ദിരം തന്നിലേ
മേന്മയോടിന്നു നാം വച്ചുകൊൾവൂ'
എന്നെല്ലാം ചൊല്ലിയസ്സന്ന്യാസിതന്നോടു-
മൊന്നിച്ചു പൂകിനാൻ പൂരിലപ്പോൾ
ചാരുവായുള്ളൊരു മന്ദിരം തന്നിലേ
നേരെയങ്ങാക്കിനാൻ യോഗിയേയും
'ഉത്തമനായൊരു മസ്കരിയുണ്ടുപോ-
ലിസ്ഥലംതന്നിലെഴുന്നള്ളുന്നു'
എന്നങ്ങു ചൊല്ലിവരുന്ന ജനങ്ങളു-
മൊന്നിച്ചുകൂടി വണങ്ങിച്ചൊന്നാർ:-
'യോഗ്യതപൂണ്ടുള്ള നിങ്ങൾ വരുവാനാ
ഭാഗ്യമിന്നെങ്ങളിലെത്തിക്കൂടി

വററാതൊരമ്പിനാൽ തെററന്നവിടേയ്ക്കു
കററങ്ങളെന്നതുംപററായിന്നു
സന്തുഷ്ടനായുള്ളോരന്തണമന്ദിര-
മന്തികേയുണ്ടല്ലോ സന്തതവും
ഭിക്ഷയേനൽകുമവരങ്ങുനിത്യവും
ശിക്ഷയിലെന്നങ്ങുചൊല്ലിപ്പിന്നെ
'മംഗലനാം ഭവാൻ നൽകീടുകവേണ-
മെങ്ങൾക്കനുജ്ഞയേയിന്നുനേരേ'
എന്നെല്ലാംചൊല്ലിവണങ്ങുമവർക്കപ്പോൾ
നന്നായനുജ്ഞയും നൽകിനിന്നാൻ
യാത്രവഴങ്ങിപ്പുറപ്പെട്ടാരെന്നപ്പോൾ
പേർത്തുമന്നാരിമാരോടും കൂടി
യാദവന്മാരുമായൊന്നിച്ചുനിന്നവർ
മോദേനമേവിനാരാലയത്തിൽ

മംഗലജാലങ്ങൾ പൊങ്ങിനിന്നെങ്ങുമേ
രംഗിതേടീടും മഠംതന്നിലേ
കാമനുകോമരമായിനിന്നങ്ങനെ
കോമളനാമവൻ വാഴുംകാലം
സീരവരായുധപാണിതാൻ ചെഞ്ചമ്മെ
വാരിജലോചനനോടും കൂടി
ധന്യനായ്നിന്നൊരു സന്ന്യാസിതന്നെയും
ചെന്നു വണങ്ങിനാൻ ചെവ്വിനോടേ
മന്ദതകൈവിട്ടു സന്ന്യാസിതന്നോടു
നിന്നൊരു സീരിയും ചൊന്നാനപ്പോൾ
"മാരി പൊഴിയുന്ന കാലമണഞ്ഞുതേ
ഘോരമായുള്ളൊരു കാററുമായി
ദൂരവേനിന്നുടനാരുമേ കൂടാതെ
നേരോടെ ഭിക്ഷലഭിച്ചിടാതെ
ഇങ്ങുനിന്നിങ്ങനെ വേദന കോലൊല്ലാ
മംഗലനായ ഭവാനിന്നിപ്പോൾ
അന്തഃപ്പുരത്തിലൊരുഗൃഹം തന്നിലേ
ചന്തത്തിൽ വാണീടാമന്തികത്തിൽ
ഭിക്ഷതരുവാനും ശുശ്രൂഷചെയ്യാനും
ശിക്ഷയിലാമല്ലോ ചാരത്തെങ്കിൽ
മച്ചകമുണ്ടുനന്മാളികതാനുണ്ടു
മുററുവായുള്ളവയെല്ലാമുണ്ടു്
നിഷ്കുടമുണ്ടുനൽ ദീർഘികയുമുണ്ടു്
പുഷ്കരമാദിയാം പുഷ്പമുണ്ടു്

നാലുമാസം കഴിച്ചീടേണമേ ദേവാ-
നാലയംതന്നിൽ നിന്നെ'ന്നിങ്ങനെ
കാമപാലന്റെ വചനങ്ങൾ കേട്ടപ്പോൾ
കോമളനാകിയ കണ്ണൻ ചൊന്നാൻ
‘കാട്ടിൽ കിടക്കുന്ന സന്ന്യാസിതന്നെയും
നാട്ടിലും കൊണ്ടന്നു വച്ചു പിന്നെ
കാട്ടിയ കോട്ടികൾ പോരയെന്നോർത്തിട്ടോ
വീട്ടിലിരുത്തുവാൻ ചിന്തിക്കുന്നു?
നാട്ടിലേലോകർ ചിരിക്കുമാറാകുമ്പോൾ
കൂട്ടായി വന്നിടാ ഞാനും ചെമ്മേ
പട്ടാങ്ങെന്നിങ്ങനെതോന്നീലയെങ്കിലോ
ഇഷ്ടമായുള്ളതു ചെയ്തുകൊൾവൂ'
ദേവകീനന്ദനൻ ചൊല്ലുകേട്ടു ബല-
ദേവനും ചൊല്ലിനാനേവമപ്പോൾ
“ഒല്ലാതകാരിയം ചിന്തിച്ചേനല്ല ഞാ-
നെല്ലാരും സമ്മതിയായതത്രേ
മേദിനീപാലന്മാരായവരുംപിന്നെ
മോദിതരാകിയ ഭൂസുരരും
താപസന്മാരെയും ഭിക്ഷുകന്മാരെയും
താപമകലുവാൻ പൂജിച്ചീടും
എന്നുള്ളകേളിയുമില്ലേ നിനക്കിപ്പോ-
ളിന്നിതിനെന്തൊരു കുററം ചൊൽവാൻ”
എന്നതു ചൊന്നൊരു സീരിയും താനുമാ-
യൊന്നായി നിന്നു മെച്ചിഞ്ഞു പിന്നെ
മന്ത്രിച്ചുചൊല്ലിനാൻ മാധവൻതാനപ്പോൾ
ചിന്തിച്ചുനിന്നു നുറുങ്ങുനേരം!-
‘സജ്ജനമായുള്ളോരിജ്ജനത്തിന്നൊരു
നിർജ്ജനമായൊരു ദേശമിപ്പോൾ
നിഷ്കളസേവയെ ച്ചെയ്‌വതിനായിട്ടു
കല്പിച്ചീടുന്നതെങ്ങനെനാം?’
എന്നതുകേട്ടൊരു സീരിതാൻചൊല്ലിനാൻ
“കന്യകതന്നുടെ ഗേഹമാവൂ
നിർജ്ജനമായൊരു മറെറാരുദേശവു-
മിജ്ജനത്തിന്നു നിരന്നുകൂടാ
വന്ദിച്ചുനിന്നാലക്കന്യകതന്നുടെ
ചിന്തിതംതന്നെയും വന്നുകൂടും
ധന്യനായ് നിന്നൊരിസ്സന്ന്യാസിവന്നതു
കന്യകതന്നുടെ ഭാഗ്യമത്രേ
സേവിച്ചുകൊള്ളുകിൽ വാഞ്ഛിതം നല്കുവാൻ
കേവലമിന്നിവൻ പോരുമല്ലോ?’
കോമളനായൊരു കണ്ണനോടിങ്ങനെ
കാമപാലൻ പറഞ്ഞീടുന്നേരം
മാധവൻചൊല്ലിനാൻനീതിയിലെന്നപ്പോൾ
“ബാധയില്ലേതു മിതിന്നുപാർത്താൽ
വാനപ്രസ്ഥന്നിതിൻ മീതെയിന്നൊന്നുമേ
ദാനംചെയ്യാവതു മില്ലയല്ലോ
മൂലഫലാദിയും തിന്നുവനംതന്നെ-
യാലയമാകുന്നമസ്കരിക്കോ
പാലുംപഴവും ഭുജിച്ചുവസിപ്പതു
ബാലികതന്നോടു കൂടിച്ചെമ്മേ
മംഗലമായീടു മിങ്ങനെയുള്ളൊരു-
സംഗതിയെന്നുമേ വന്നുകൂടാ:”
എന്നെല്ലാംമാധവൻ ചൊല്ലുന്നതുകേട്ടു
നിന്നഹലധരൻ ചൊന്നാനപ്പോൾ
‘ഉത്തമനായൊരു താപസൻതന്നെത്തോ-
ട്ടിത്തരംചൊൽവതു യോഗ്യമോതാൻ
സാധനായുള്ളൊരു സന്ന്യാസിതാനെന്നു
നേരേനിന്നുള്ളത്തിൽ തോന്നീലയോ?
കാമക്രോധാദികൾ കൈവെടിഞ്ഞിങ്ങനെ
നാമസ്മരണവും പൂണ്ടുചെമ്മേ
മേവിനിന്നീടുന്നകേവലൻതന്നെത്തോ-
ട്ടേവംനീയെങ്ങനെചൊൽവാനാവൂ
മുന്നംനീപർവ്വതം തന്നിന്നുചൊന്നതു-
മിന്നുപറഞ്ഞതും ചിന്തിക്കുമ്പോൾ
നേരേനിനക്കിന്നിത്താപസൻതന്നോടു
പാരമസൂയയുണ്ടെന്നുതോന്നും
ഇന്നുഞാൻചൊല്ലുന്ന നന്മൊഴികേൾക്കണം
മന്ദതകൈവെടിഞ്ഞെന്നാലിപ്പോൾ
ശർവ്വാംശോൽഭൂതനാം മാമുനിമൌലിതാൻ
ദുർവ്വാസസ്സെന്നങ്ങുപേരുടയോൻ
യാദവരാജന്റെ മന്ദിരംതന്നിലേ
മോദേനവാണിതു നാലുമാസം
അന്നവൻതന്നുടെ പൂജയെച്ചെയ്തതു
മന്നവൻതന്റെ നിയോഗത്താലേ
നമ്മുടെയുല്ക്കുന്നസോദരിയായൊരു
നിർമ്മലയാകിന കന്യകതാൻ

താപസൻതന്നുടെ സേവചെയ്തിങ്ങനെ
താപമകന്നവൾ വാഴുംകാലം
വന്ദിതനായൊരു മാമുനിതാനപ്പോൾ
വന്ദിച്ചുനിന്നൊരു കന്യകയ്ക്കായ്
നല്ലൊരുമന്ത്രമുപദേശിച്ചീടിനാൻ
കല്യാണമെന്നതുകൈവരുവാൻ
എന്നതുകൊണ്ടല്ലോ ഖിന്നതകൈവെടി-
ഞ്ഞിന്നുവിളങ്ങുന്നു കുന്തിദേവി
എന്നുള്ളകേളിയു മില്ലേനിനക്കിപ്പോൾ
പിന്നെയിവൻ മഹാഭാഗനല്ലോ
മററുംചിലനൃപകന്യകമാരെല്ലാ-
മററവർതന്നുടെചൊല്ലുകേട്ട്
വേദിയർപൂജയെ ച്ചെയ്തതുമൂലമായ്
ഖേദങ്ങൾകൈവിട്ടു വാണുകൊണ്ടാർ'
വാരിജലോചനൻതന്നോടുനേരോടേ
സീരിതാനെന്നെല്ലാം ബോധിപ്പിച്ച്
മന്ദതകൈവിട്ടു പിന്നെയുംചൊല്ലിനാൻ
നിന്നൊരുസന്യാസിതന്നെനോക്കി
"ആശ്രയമായൊരു കന്യകയുണ്ടുള്ളൂ
ശുശ്രൂഷിച്ചീടുവാൻ ഭക്തിയോടേ
പാദപരാഗങ്ങൾ കൊണ്ടവൾമന്ദിരം
പാവനമാക്കുകയെന്നേവേണ്ടൂ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ തന്നെയുംമെല്ലെയ-
ക്കന്യകാമന്ദിരം തന്നിലാക്കി
മററുള്ളവേലകളാചരിച്ചീടുവാൻ
തെറെറന്നുപോയ്പിന്നെ ലാംഗലിതാൻ
ധന്യയായുള്ളൊരു കന്യകചാരത്തു
സന്യാസിവന്നതു കണ്ടനേരം
പെട്ടെന്നെഴുന്നീററു തുഷ്ടയായ്മേവിനാ-
ളിഷ്ടനെക്കണ്ടപ്പോളെന്നപോലെ
തന്നിലേനണ്ണിനാൾ മന്മഥമാലുററു
'സന്യാസിയല്ലിതു നിണ്ണയംതാൻ
എന്നുടെമാനസം' [1]ദീനമാക്കീടുവാൻ
ദരന്നനായ്വന്നൊരു കാമനത്രേ
കണ്ണുകൊണ്ടേയെന്നംഗങ്ങൾ മാഴ്കുന്നു
മിണ്ടുവാൻതന്നെയും വല്ലേൻചെമ്മേ
എങ്ങിനെയിന്നിവൻ പൂജയെച്ചെയ്വൂഞാൻ
നിന്നുപൊറുക്കരുതായിന്നിപ്പോൾ
ഇങ്ങനെചിന്തിച്ചു വന്ദിച്ചുനിന്നാള-
മ്മംഗലൻതന്നുടെ പാദങ്ങളെ
വന്ദിച്ചുനിന്നൊരു കന്യകയോടവൻ
നന്ദിച്ചുചൊല്ലിനാൻ മന്ദമപ്പോൾ
'മന്മഥൻതന്നുടെ മംഗലമായൊരു-
മന്ദിരമായി വിളങ്ങുമിന്നീ
ഇഷ്ടനായുള്ളൊരു കാന്തനുമായിട്ടു
തുഷ്ടയായ്മേവുക'യെന്നിങ്ങനെ
എന്നതുകേട്ടൊരു കന്യകതാനപ്പോൾ
തന്നിലേനണ്ണിനാൾ ഖിന്നയായി
'ഇഷ്ടനായുള്ളതോ മററാരുമല്ലല്ലോ
കഷ്ടമായല്ലോ വമഞ്ഞുകൂടി
ഇച്ചൊല്ലിനുള്ളൊരു രാശിയെക്കാലുവാ-
നിജ്ജന്മമല്ലന്ന ക്കെന്നുവന്നു
സജ്ജനവാക്കിന്നു സത്യതയില്ലെന്നു-
മിജ്ജനംമൂലമായ് വന്നുകൂടി
കന്ദർപ്പൻതന്നുടെ കാന്തിയെവെല്ലുന്ന
സുന്ദരനായൊരു പാർത്ഥൻതന്നിൽ
മുന്നമേചെന്നുള്ളോരെന്നുടെമാനസം
തന്നിലേയാക്കുന്നോ നിന്നിവൻതാൻ'
ഇങ്ങനെണ്ണിന മംഗലതാനപ്പോ-
ളംഗജമാലുററു നിന്നനേരം
പാർത്ഥനോടായിട്ടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
ളാർത്തയായ്നിന്നങ്ങു തന്നിൽമെല്ലേ:-
"നിന്നുടെകോരക മായിനിന്നീടുന്നോ-
രെന്നുടെമാനസം തന്നെയിപ്പോൾ
തന്നുടെകോരക മാക്കിനിന്നീടുന്നോൻ
നിന്നെയുംവെന്നൊരു സന്യാസിതാൻ
പാരാതെവന്നുനീ പാലിച്ചുകൊള്ളായ്കിൽ
പോരായ്മയായ്വരും പാരമിപ്പോൾ"
പാരുററുനിന്നൊരു കന്യകയിങ്ങനെ
ധീരതകൈവിട്ടു നിന്നനേരം
ചന്തത്തിലന്നുള്ള ചേടിമാർചൊല്ലിനാർ
മന്ത്രിച്ചുതങ്ങളിൽ മെല്ലെമെല്ലെ.
'സന്യാസിമാരുടെ നോക്കിനെപ്പോലെയ-
ല്ലിന്നിവൻനോക്കുന്നു കന്യകയെ

1. ദീന.

കന്യകതന്നോടു കണ്മുനകൊണ്ടിവൻ
ഖിന്നനായ് ചൊന്നതു കണ്ടായോനീ?
'എന്നുടെജീവിതം നിന്നുടെകയ്യിലു
മന്നിലെമാനിനി മൌലിമാലേ!
കാരുണ്യംദൂരമായ് വാരിജലോചനേ!
മാരനുനമ്മെനീ തീനിടൊല്ലാ
ചാരത്തുകണ്ടുനിൻ ചോരിവാതന്നെയും
പാരമുണ്ടാകുന്ന ദീനമുള്ളിൽ
കാണുന്നോരെല്ലാരും കണ്ടങ്ങുനിന്നാലും
പൂണുന്നതുണ്ടുഞാൻ നിന്നെയിപ്പോൾ'
എന്നെല്ലാമുണ്ടൊചൊൽ കണ്ണുകൊണ്ടിങ്ങനെ
സന്ന്യാസിമാരായോർ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു
ചെഞ്ചെമ്മെയുള്ളോരു സന്ന്യാസിയല്ലിവൻ
വഞ്ചകനെന്നതേ വന്നുകൂട്ടു'
ദക്ഷമാരായുള്ള ചേടിമാരിങ്ങനെ
ഭിക്ഷുകൻമൂലമായ് ചൊല്ലുന്നേരം
ഭിക്ഷയ്ക്കുവേണുന്ന സാധനംനിർമ്മിപ്പാ-
നക്ഷണംപോയാളക്കന്യകതാൻ
മുന്നിൽനിന്നീടുമക്കന്യകപോയപ്പോൾ
ഖിന്നനായ്നിന്നോരു സന്ന്യാസിതാൻ
കന്യകതന്നുടൽ ചിന്തിച്ചുചിന്തിച്ചു
തന്നെയുംകൂടെ മറന്നനേരം
വന്ദിപ്പാനായിട്ടു ചെന്നുള്ളോരെല്ലാരും
വന്ദിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാർതമ്മിൽ
'ഇങ്ങനെയുള്ളൊരു സന്ന്യാസിതന്നെപ്പു-
ണ്ടെങ്ങുമേകണ്ടില്ല ഞങ്ങളാരും
മാനമറ്റീടുന്നൊരാനന്ദം തന്നിലേ
മാനസംചെന്നുലയിക്കയാലേ
സ്പന്ദത്തെക്കൈവിട്ടോരിന്ദ്രിയമെല്ലാമേ
മന്ദങ്ങളായിട്ടേ കാണാകുന്നു
കണ്മുന്നിൽനിന്നുള്ള നന്മയുമൊട്ടുമേ
കാണുന്നോനല്ലല്ലോ ധ്യാനിക്കയാൽ
ഉള്ളകംതന്നിലുണർച്ചപൂണ്ടീടുന്നോ-
ർക്കുള്ളൊരു ഞായമിതെന്നുവന്നു'
വിസ്മയിച്ചിങ്ങനെ ചൊന്നവരെല്ലാരും
വിശ്വസിച്ചങ്ങനെ പോയനേരം
ദക്ഷയായുള്ളൊരു കന്യകവന്നുടൻ
ഭിക്ഷയിട്ടീടുവാനാരംഭിച്ചാൾ

ഭിക്ഷുകൻമൂലമായുൾക്കടമാൽകൊണ്ടു
മിക്കതുംവെന്തുള്ളോരുള്ളവുമായ്
ലാളനംപൂണ്ടവൻ പാദങ്ങൾതന്നായി
ക്ഷാളനംചെയ്തങ്ങു മേളമാക്കി
ചിത്രമായുള്ളൊരു പാത്രവുംമുന്നിൽവെ-
ച്ചുത്തമപീഠത്തിലാക്കിപ്പിന്നെ
മൂർത്തുള്ള മന്മഥ ബാണങ്ങളേല്ക്കയാൽ
ദീർഘമായ്‌വീർത്തു വീർത്താർത്തിയോടേ
ഓദനംതന്നെ വിളമ്പിനിന്നീടിനാൾ
മോദംപൂണ്ടുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
മുന്നിലിരുന്നൊരു ഭിക്ഷുകൻതാനുമ-
ക്കന്യകതന്മുഖം കാണ്കയാലേ
ഓദനംതന്നെ വിലക്കുവാൻവല്ലാതെ-
യോർച്ചയുംപൂണ്ടങ്ങു മേവുകയാൽ
പാത്രത്തിൽനിന്നുള്ളൊരോദനമെല്ലാമേ
പത്രത്തിലാമ്മാറു വീണുകൂടി
അക്ഷണംപിന്നെയും കന്യകമുന്നിലേ
ഭിക്ഷുകൻതന്മുഖം നോക്കിനോക്കി
ഉത്തമമായൊരു നൽഘൃതംചെഞ്ചമ്മേ
പത്രത്തിലാമ്മാറു വീഴ്ത്തിനിന്നാൾ
ചാലത്തൊലിച്ചുള്ള വാഴപ്പഴങ്ങളും
ചാടിക്കളഞ്ഞിതു ചാപല്യത്താൽ
അത്തൊലിതന്നെ വിളമ്പിനിന്നീടിനാൾ
ചിത്തംമയങ്ങിനാലെന്നുഞായം
പത്രത്തിലായുള്ളോരത്തൊലിതന്നെയും
ചിത്തമഴിഞ്ഞവനാസ്വദിച്ചാൻ
കമ്പവുമാണ്ടു കരുത്തുമകന്നങ്ങു
സംഭ്രമിച്ചീടുന്ന കന്യകതാൻ
മുൻപിലേവേണ്ടതു പിൻപിൽവിളമ്പിനാൾ
പിൻപിലെ വേണ്ടതു മുൻപിൽത്തന്നെ
ഇങ്ങനെവന്നവയൊന്നുമറിഞ്ഞില
കന്യകമുൻപിലിരുന്നവൻതാൻ
നിത്യമായിങ്ങനെ ഭിക്ഷയുംപൂണ്ടിനി-
ന്നസ്തമിച്ചീടിനാലാലയത്തിൽ
വിശ്രമിച്ചീടുവാൻ വിശ്രുതയായവൾ
സത്രമായിട്ടു പോയനേരം
വേർതിരിഞ്ഞുള്ളൊരു വേദനപൂണ്ടവൻ
വേവുകലർന്നു പൊറാഞ്ഞമൂലം

ദീപവും ചാലപ്പൊലിച്ചുകളഞ്ഞുടൻ
ദീപമില്ലെന്നങ്ങു ചൊല്ലും പിന്നെ
ദീപവുംകൊണ്ടവൾ വന്നതു കാണുമ്പോൾ
ചാപലംപൂണ്ടൊന്നു വീർത്തുനില്ക്കും
പിന്നെയുംപോയവൾ മന്ദിരംപൂകുമ്പോൾ
മുന്നമപ്പോലെ പൊറായ്കയാലേ
നീരുള്ളതെല്ലാമേ ദൂരെക്കളഞ്ഞിട്ടു
'നീരില്ല'യെന്നങ്ങു ചൊല്ലും പിന്നെ
നീരുമായ്നിന്നവൾ പിന്നെയും പോകുമ്പോൾ
ധീരതപോക്കുമത്താരമ്പൻതാൻ
വററാതകോഴയാൽ തെറെറന്നു പിന്നെയും
മറെറാന്നു ചൊല്ലി വിളിക്കുമപ്പോൾ
ഇങ്ങനെയോരോരോ രാത്രികൾ പിന്നിട്ടാ-
നംഗജമാലുള്ളിൽ പൊങ്ങുകയാൽ
ഘോരിച്ചുനിന്നുള്ള പാഴിടിനാദത്തെ-
ച്ചൂരിച്ചുപെയ്യുമപ്പേമഴയിൽ
അന്നിലംതന്നിലേ നിന്നുപുലന്നാന-
ക്കന്യകതന്നിലേ കാംക്ഷയാലേ
ഊരക്കേറിനിന്നുള്ള മാരൻശരങ്ങൾക്കു
ലാക്കായി രാപ്പകൽ മേവുകയാൽ
വെന്തുവെന്തീടുമക്കന്യകതന്നുള്ളിൽ
ചിന്തതുടങ്ങീതു പിന്നെപ്പിന്നെ
'യോഗ്യനല്ലാതൊരു ഭിക്ഷുകന്മേലല്ലോ
ഭാഗ്യമില്ലാതയെൻ ജാള്യമിപ്പോൾ
ഉത്തമമായ കുലത്തിൽമുളച്ചെനി-
യ്ക്കിത്തരംതോന്നുവാനെന്തു ഞായം
പാർത്ഥനിലുള്ളൊരു മാനസമിന്നിനി-
ത്തീർത്ഥകൻതൻകലെയായിക്കൂടി
ഓർത്തുനിന്നീടിലിമ്മന്മഥനിന്നെന്നെ
[1]കീർത്തികേടാക്കുന്നോനെന്നുവന്നു
ഊക്കുകൊണ്ടിന്നിവനിങ്ങനെകൊൽകിലും
യോഗ്യമല്ലാതതു ചെയ്യേനെന്നും
ഭിക്ഷുകൻമൂലമായ് ദുഷ്കൃതിചെയ്തുഞാൻ
നില്ക്കുമാറെങ്ങനെ ലോകർമുൻപിൽ
കണ്ണനുചെമ്മേ സോദരിയായൊരു
കന്യകയല്ലയോ ഞാനുമെന്നാൽ
ഇജ്ജന്മമിങ്ങനെ ദുഃഖമാംവാരിയിൽ
മജ്ജനംചെയ്തുകിടന്നു പിന്നെ
വിജ്വരയായിവന്നുജ്ജ്വലമോഹയാ-
യർജ്ജുനൻതന്നെ ഞാനേശിക്കൊൾവൂ'
ഇങ്ങനെതന്നിലേ നണ്ണിനകന്യക
ഖിന്നയായ് വന്നങ്ങു നിന്നനേരം
നീടുററുനിന്നുള്ള ചേടിമാർതങ്ങളിൽ
കൂടിപ്പറഞ്ഞുതുടങ്ങീതപ്പോൾ:-
'എന്തിതുചൊൽതോഴീ! കന്യകതന്നുടെ
മന്ദിരമിങ്ങനെ മങ്ങിപ്പോയി?
ചങ്ങാതിമാരായ ചന്ദനവാണിക-
ളെങ്ങുമേപോകാതെയങ്ങുമിങ്ങും
നിന്നുമിരുന്നുമങ്ങൊന്നുമേവല്ലാതെ
മന്ത്രിച്ചുപോരുന്നതെന്തിങ്ങനെ'
എന്നതുകേട്ടവർ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
രുണ്മയായുള്ളതു മൂടിമെല്ലെ:-
'കന്യകതന്നുടെ രോഗമെന്നുള്ളതോ
നിന്നുടെയുള്ളിലും വന്നുവല്ലോ
ഉററവരിങ്ങനെ മന്ത്രിച്ചുപോരുവാൻ
മറെറാരുകാരണമില്ലയേതും
അന്യനായുള്ളവൾ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
ളെന്നതുകേട്ടു ചിരിച്ചുമെല്ലെ
'മത്തനായുള്ളൊരു വാരണംതന്നെ നീ
ഹസ്തങ്ങൾകൊണ്ടു മറച്ചുവച്ചാൽ
എന്നെയോ വഞ്ചിക്കാമിങ്ങനെചൊല്ലിനാൽ
മന്നിലേലോകരെ വഞ്ചിക്കാമോ?
സന്ന്യാസിതന്നെയും കന്യകതന്നെയും
മുന്നിട്ടുനിന്നുള്ള വാർത്തയെല്ലാം
മാലോകർചൊന്നതു കേട്ടുനിന്നീടുമ്പോൾ
മാലിയന്നീടുമമ്മാനസത്തിൽ
എങ്ങുമേപൊങ്ങാതമന്ദിരവാർത്തയി-
ന്നങ്ങാടിപ്പാട്ടായി വന്നുകൂടി'
എന്നതുകേട്ടവൾ പിന്നെയും ചൊല്ലിനാ-
ളെന്തുണ്ടോ മാലോകർക്കൊന്നുകണ്ടാൽ
അന്തവുമാദിയും ചിന്തിച്ചോപിന്നെത്താ-
[2]നന്ധന്മാരായുള്ളോർ ചൊല്ലി ഞായം
ഒന്നുണ്ടോതോഴീ! നിനക്കിന്നുകേൾക്കേണ്ടൂ
സന്ന്യാസിയല്ലിവനെന്നുചൊല്ലാം

1. ക്ഷതികളാക്കുന്നോനൊന്നുവന്നു, 2. മന്ദന്മാർ.

സന്ന്യാസിമാരിലിക്കന്യകതന്നുള്ള-
മെന്നുമേ ചെല്ലുവോന്നല്ല ചൊല്ലാം
കന്യകതന്നെയും കാമിച്ചുവന്നോരു-
മന്നവനെന്നതേ വന്നുകൂട്ടൂ
എന്നതേയല്ലിതിൽ വന്നുള്ള സങ്കട-
മിന്നിതുകൊണ്ടു പിന്നെത്തുകൂട്ടും
വീരന്മാരായുള്ള യാദവന്മാരിലി-
ന്നാരുമേയില്ലയിദ്വാരകയിൽ
കെൽപ്പുകലർന്ന സുയോധനനായിട്ടു
കല്പിതയാമിവൾ തന്നെയിപ്പോൾ
സ്പഷ്ടമേകൊണ്ടിവൻ പെട്ടെന്നുപോകിലോ
കഷ്ടമായല്ലോ താൻ വന്ന ന്യായം
ഇങ്ങനെ കേട്ടവളിങ്ങനെ ചൊല്ലിനാ-
'ളെങ്ങനെയിന്നിതു വന്നുകൂട്ടും
മല്ലാരി തന്നുടെമന്ദിരം തന്നിലേ
വല്ലായ്മയാരാനും വന്നുചെയ്കിൽ
അന്നവൻതൻതല നുറുനുറാക്കീട്ടു
കന്യകതന്നെയും കൊണ്ടുപോരും
എന്നതുകൊണ്ടുള്ള വാർത്തകൾനിന്നാലു-
മെന്നുമേയിങ്ങനെ വന്നുകൂടാ
എങ്ങു നീ പോകുന്ന ചങ്ങാതീ! ചാരത്തോ
എങ്കിലോ പോകനാമെന്നോവേണ്ടൂ
ഗൂഢമായ്നിന്നു പറഞ്ഞുള്ള ചേടിമാർ
കേടററമന്ദിരം പൂകുന്നേരം
വൃഷ്ണികളെല്ലാരും ദേവതാപൂജയ്ക്കു
കൃഷ്ണനെ മുന്നിട്ടു പോയാരപ്പോൾ
സുന്ദരിയായൊരു കന്യകതാനും തൻ-
മന്ദിരം തന്നിൽ നിന്നെന്ന നേരം
സുന്ദരമായൊരുസ്യന്ദനമേറിത്തൻ-
സുന്ദരിമാരുമായ് മന്ദമന്ദം
ദുർഗ്ഗമായുള്ളൊരു മാർഗ്ഗവുംപിന്നിട്ടു
നിർഗ്ഗമിച്ചീടിനാൾ നീതിയോടെ
സീരിതുടങ്ങിന വീരന്മാരങ്ങൊരു
കാരിയം ചിന്തിച്ചു ദൂരത്തപ്പോൾ
ഒക്കവേ പോകുന്ന തക്കവും പാർത്തുള്ള-
തസ്കരനായുള്ള മസ്കരിതാൻ
ചാരത്തു ചെന്നവൾതേരിലങ്ങേറിനി-
ന്നാരബ്ധലീലനായാദരവിൽ

പല്ലവംവെല്ലുന്നമപ്പാണിയെപ്പാരാതെ
മെല്ലവേ പൂർണ്ണമതിനോക്കുന്നേരം
മന്ദമായ്ചൊല്ലിനാൾ സുന്ദരിയെന്നപ്പോൾ
വന്ദിച്ചു തിന്നവൻപാദങ്ങളെ
'ബന്ധങ്ങളെല്ലാമേ ദവർമറിഞ്ഞീടിനാ-
ലെന്തിതു തോന്നുവാൻ തമ്പുരാനേ!
ഇത്രമേൽ വന്നുകരേറി നിന്നോരുയിൻ
മുക്തിക്കു ദൂഷണം ചെയ്യൊല്ലാതെ
ഉജ്ജ്വലനായുള്ളോരർജ്ജുനൻ തന്നിലേ
മജ്ജനം ചെയ്യുന്നെന്നുള്ളമെന്നാൽ
സജ്ജനായ്‌വന്നു നിന്നർജ്ജുനൻ വേണമി-
ന്നിജ്ജനം തന്നുടെ പാണി പൂണ്മാൻ"
കോമളതന്നുടെ തൂമൊഴിയായൊരു
താർമധുപെയ്തുകളക്കയാലേ
കോൾമയിക്കൊണ്ടവനാമോദം തന്നുടെ
കോമരമായിനിന്നുണ്മചൊന്നാൻ
ഉണ്മയെക്കേട്ടൊരു സുന്ദരിതന്നുടെ
തന്മുഖംചാലേ വിരിഞ്ഞുതപ്പോൾ
വാരുററുനിന്നൊരു സൂര്യനെക്കണ്ടൊരു
വാരിജകോരകമെന്നപോലെ
സംഭ്രമംകൊണ്ടവളൊന്നുമേ വല്ലാതെ
കമ്പവുംപൂണ്ടു വിളങ്ങിനിന്നാൾ
നാണവുംപൂണ്ടു നടുങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
മാനിനിതന്നുടെ യുള്ളമപ്പോൾ
പായസംകണ്ടുബുഭുക്ഷിതൻതന്നുടെ
മാനസംപോലെ ചമഞ്ഞുകൂടി
ഇഷ്ടമായുള്ളതു കിട്ടുകമൂലമായ്
തുഷ്ടനായുള്ളൊരു പാർത്ഥനപ്പോൾ
പേയററുനിന്നൊരു ജായയുംതന്നുമായ്
പോയിതുടങ്ങിനാനങ്ങുനോക്കി
വണ്ടേലുംചായലാൾ തന്നെയുംകൊണ്ടിവൻ
മണ്ടിനിന്നീടുന്നോ നെന്നിങ്ങനെ
ദ്വേഷികളായുള്ള യാദവന്മാരെല്ലാം
ഘോഷമുണ്ടായിട്ടു വന്നുതപ്പോൾ
സീരിതാനങ്ങതു കേട്ടൊരുനേരത്തു
സീരവുംപാരാതെ കയ്യിലാക്കി
അന്തമില്ലാതൊരു കോപവുംപൂണ്ടുനി-
ന്നന്ധകന്മാരോടു കൂടിച്ചെമ്മേ

ഭീതിയെക്കാണാതൊരന്തകനുള്ളിലും
ഭീതിയെപ്പൊങ്ങിച്ചു ഭീഷണനായ്
നോക്കിനെക്കൊണ്ടയിപ്പാരിടമെല്ലാമേ
തീക്കനലാക്കുന്നോ തെന്നപോലെ
'ഇല്ലനില്ലെ'ന്നു ചൊല്ലിനിന്നിങ്ങനെ
ചെല്ലത്തുടങ്ങിനാനങ്ങുനോക്കി
കോപിച്ചുപോകുന്ന ലാംഗലിതന്നുടെ
കോപത്തെക്കണ്ടൊരു ഗോവിന്ദൻതാൻ
കൂടിച്ചെന്നങ്ങവൻ കോപത്തെപ്പോക്കുവാൻ
കേടററവാക്കുകളോതിനിന്നാൻ
"പാർത്ഥനിന്നിന്നുടെ ചീർത്തെഴുംകോപത്തിൻ-
പാത്രമായ്പ്പോന്നതിന്നോർത്തുകണ്ടാൽ
വീരനായുള്ളൊരു കേസരിതന്നോടു
നേരായിപ്പോരുമിപ്പേക്കുറുക്കൻ
സീരവുമായിട്ടു പാരാതെചെന്നങ്ങു
നേരിട്ടുചെന്നു കതിക്കിലിപ്പോൾ
മാധവിതന്നുടെ മംഗലസൂത്രത്തിൻ-
ബാധയെ ച്ചെയ്യൊഴിച്ചേച്ചതുമില്ലേ
സോദരിതന്നുടെ വേദനകണ്ടുക-
ണ്ടാദരവോടതിലാടിനില്ലാം
ഉണ്മയെച്ചൊൽകിലിപ്പാണ്ഡവൻനമ്മുടെ
സംബന്ധിയായിട്ടു വന്നാനല്ലോ
ചീററവുംകൈവിട്ടു പാരാതെചെന്നുനീ-
ന്നേററവും മാനിക്കവേണ്ടതിപ്പോൾ
നാമൊഴിച്ചാരിനി പ്രേമവുംപൂണ്ടുനി-
ന്നോമനിച്ചീടുവാൻ പാർത്തുകണ്ടാൽ"
ഇത്തരമായുള്ളൊരുക്തികൾ കൊണ്ടവൻ
ചിത്തമയച്ചു ചമച്ചുപിന്നെ
കോപിച്ചുപാരുന്ന യാദവന്മാരുടെ
കോപവും പോക്കിനാൻ വാക്കുകൊണ്ടേ
ശാർങ്ഗിതാനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേ
ലാംഗലിതന്നുടെ യുള്ളമപ്പോൾ [ട്ടൊരു
നീതിയുംചിന്തിച്ചു കോപവുംകൈവിട്ടു
ശീതളമായിച്ചമഞ്ഞുകൂടി
ഏറിയിരുന്ന പൊലിക്കാണംതന്നെയും
പാരാതെനൽകിനാൻ പാർത്ഥനായി
തുഷ്ടനായ്‌വന്നവൻ തന്നോടുകൂടിപ്പോ-
യിഷ്ടനായ്‌നിന്നവന്മന്ദിരത്തിൽ
കല്യാണമായുള്ള തെല്ലാമേചെയ്യിച്ചു
മെല്ലവേപോന്നിങ്ങു വന്നുപിന്നെ
വൃഷ്ണികൾചൂഴററു കൃഷ്ണനുംതാനുമായ്
1 തുഷ്ണകളോരോന്നേ ചെയ്തുനിന്നാർ.

ആജ്ഞയാകോലത്രുപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
സുഭദ്രാസഖ്യമേരിതാ

മൈഥിലശ്രുത ദേവകഥ.

ദേവകിനന്ദനനാശ്രിതനായ്ശ്രുത-
ദേവനായ് നിന്നുള്ളൊരാരണനേ
മൈഥിലനാകുന്ന മന്നവൻതന്നെയും
ശൈഥില്യംകൈവിട്ടു കാണ്മതിന്നും
പൂജ്യന്മാരായുള്ള മാമുനിമാരുമായ്
രാജ്യത്തിലാമ്മാറു ചെന്നനേരം
പ്രാർത്ഥിച്ചുപോരുന്ന മേദിനീദേവനും
മൈത്രിയെപ്പൂണ്ടുള്ള മൈഥിലനും
പാരാതെചെന്നവൻ പാവനമായുള്ള
പാദങ്ങൾകൂപ്പിനിന്നായവണ്ണം
ആതിത്ഥ്യംതന്നെയങ്ങാചരിച്ചീടുവാൻ
യാചിച്ചുനിന്നു ക്ഷണിച്ചുപോന്നാർ
മൈഥിലൻതന്റെയും ഭൂസുരൻതന്റെയും
മൈത്രിയെപ്പാരാതെ പൂരിപ്പാനായ്
ഗേഹങ്ങൾരണ്ടിലുമൊക്കവേ പൂകിനാൻ
ദേഹങ്ങൾരണ്ടാക്കി ക്കൊണ്ടുമെല്ലെ
തിണ്ണമക്കണ്ണനെ നണ്ണിനിന്നെപ്പൊഴും
പുണ്യവാനായുള്ള മന്നവൻതാൻ
മാമുനിമാരെയും മാധവൻതന്നെയും
മാനിച്ചുനിന്നു പൂജിപ്പിച്ചുടൻ
തല്പത്തിൽചെന്നു വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
പത്മവിലോചനൻ പാദങ്ങളെ
ചന്തമായ്‌നിന്നു തലോടിത്തുടങ്ങിനാൻ
ചെന്താരിൽമാതു താനെന്നപോലെ

1, വൃത്തികൾ.

മന്ദിരംപൂകിന മാമുനിമാരെയും
നന്ദജൻതന്നെയും മന്ദിയാതെ
ആഗമിച്ചൻപിന്നോടാദരിച്ചീടിനാ-
നാരണൻ താനമഞ്ജായവണ്ണം
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടു തെളിഞ്ഞുനിന്നീടുന്നോ-
രുത്തമശ്ലോകൻ തന്നാരണന്നായ്
മുക്തിയെത്തന്നെയും നൽകിനിന്നീടിനാൻ
ഭക്തിയെപ്പൂണ്ടവർക്കെന്നു ഞായം
കൈതവംകൈവിട്ടു മൈഥിലഭൂപനും
കൈവല്യം നൽകിനാനവ്വണ്ണമേ
പെട്ടെന്നുപോന്നവൻ ദ്വാരകതന്നിൽനി-
ന്നിഷ്ടമായ്മേവിനാൻ പിന്നെനേരേ

വൃകാസുരകഥ.

വീരനായുള്ളോരു ദാനവനുണ്ടായി
പാരിടമെല്ലാമേ വെല്ലുന്നോനായ്
നാമത്തെക്കൊണ്ടു വൃകാസുരനായുള്ളോൻ
താതനെക്കൊണ്ടവൻ ശാകുനേയൻ
നൽവരംനൽകുവാൻ നല്ലതിന്നാരെന്നു
നണ്ണിനിന്നങ്ങവൻ പോകുന്നേരം
നാരദൻവന്നതു ദൂരവേകണ്ടപ്പോൾ
പാരാതെ ചാരത്തു ചെന്നു ചൊന്നാൻ
'നേരോടെനൽവരം നൽകുവാൻനല്ലതി-
ന്നാരെന്നുചൊല്ലേണ'മെന്നിങ്ങനെ
എന്നതുകേട്ടോരു നാരദൻചൊല്ലിനാൻ
'ചന്ദ്രക്കലാധരനെന്നിങ്ങനെ
നൽവരംനൽകിനാലന്നടെ ചെന്നുനീ
നിർണ്ണയംകണ്ടുകൊൾകെ'ന്നു ചൊന്നാൻ
എന്നതുകേട്ടവനന്നടെ യങ്ങുപോയ്
ചന്ദ്രക്കലാധരൻ തന്നെനണ്ണി
ഉല്ക്കടമായിട്ടു സേവിച്ചുമേവിനാൻ
ദുഷ്കരമായുള്ളോരാശയാലേ
എന്നതുകണ്ടുമ ച്ചന്ദ്രക്കലാധരൻ
മുന്നിൽവരാഞ്ഞോരു കാരണമായ്
കണ്ഠത്തെക്കണ്ടിച്ചു കൊണ്ടവൻചെമ്മേ
കുണ്ഡത്തിലാക്കുവാനോങ്ങുന്നേരം
വേഗത്തിൽചെന്നു വിലക്കിനിന്നീടിനാൻ
നാഗത്തെപ്പൂണുന്ന നാഥനപ്പോൾ
ഇഷ്ടയായുള്ളതു ചൊല്ലുനീയെന്നവൻ
മെച്ചമേചൊന്നതു കേട്ടുചൊന്നാൻ
'മൂർക്കനായ്ചെന്നങ്ങു യാവനൊരുത്തന്റെ
മൂർദ്ധാവുതന്നെത്തൊടുന്നതീ ഞാൻ
അപ്പോഴേതന്നെ മരിച്ചവൻവീഴേണം
മൽപ്രിയമാകുന്നതിന്നിതത്രേ?
ദാനവനിങ്ങനെ ചൊന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
ദീനനായ്നിന്നു നരുങ്ങുനേരം
'അങ്ങനെയാകെ'ന്നു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
നംഗജവൈരിയായുള്ള ദേവൻ
എന്നതുകേട്ടോരു ദാനവൻതാനതു
നിർണ്ണയിച്ചീടുവാനെന്നനേരം
പാർവ്വതീകാമുകൻ തന്നുടെമൌലിയിൽ
പാണിയെച്ചേർപ്പാനായ് പാഞ്ഞണഞ്ഞാൻ
പാഴനാസ്സുന്നതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ പാരമപ്പോൾ
എന്തിനിനല്ലതെന്നിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചി-
ട്ടന്തകവൈരിയായുള്ളവൻതാൻ
പാരാതെപിന്നാലെ പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
പാരമപ്പാഴനും പാരിലെങ്ങും
മുക്കണ്ണൻപിന്നെയും പാഞ്ഞുതുടങ്ങിനാൻ
മുപ്പുരംവേവിച്ച കണ്ണുമായി
മന്നിടമെങ്ങുമേ പാഞ്ഞുമുടിഞ്ഞപ്പോൾ
വിണ്ണിലുംപൂകിനാൻ തിണ്ണമേററം
ചാർത്തിനിന്നീടുന്ന ശാർദ്ദൂലചർമ്മവും
ദോസ്ഥലംകൊണ്ടങ്ങു താങ്ങിത്താങ്ങി
വേഗത്തെപ്പൂണ്ടു വിറച്ചുനിന്നീടുന്ന
നാഗങ്ങളൊന്നൊന്നേ വീഴെവീഴെ
[1]മുത്താരമായിട്ടു ബദ്ധങ്ങളായുള്ളോ-
രത്തികൾതന്മാർവ്വിൽ ചാടിച്ചാടി
ഉന്മിഷൽകാന്തിയാം വെണ്മഴതന്നുടെ
വെണ്മതാനെങ്ങുമേ പൊങ്ങപ്പൊങ്ങ
ചേണെററുമേവുമപ്പാണിയിൽചേർത്തുള്ളോ-
രേണത്തിൻപോതവും തുള്ളത്തുള്ള

1. വിസ്താരം.

കുണ്ഡലനാഗങ്ങൾ ഫൂൽക്കൃതിയേല്ക്കയാൽ
കണ്ണിലെച്ചെങ്കനൽ കത്തിക്കത്തെ
സ്വർല്ലോകസിന്ധുതൻ കല്ലോലംപൊങ്ങീട്ടു
വെള്ളങ്ങളെങ്ങുമേ തൂകത്തുകെ
ഭൂതലംതന്നിൽ പതിച്ചുനിന്നീടുന്ന-
ന്നൂതനത്തിങ്കളെ വാരിവാരി
പേടിച്ചുകേഴുന്ന വാമത്തോടൻപോടു
പേടിക്കവേണ്ടയെന്നോതിയോതി
വാനിലുമെങ്ങുമേ പാഞ്ഞുമടിഞ്ഞപ്പോൾ
ദാനവൻപിന്നാലെ ചെൽകയാലേ
വാനവരാർക്കുമദ്ദാനവൻതന്നുടെ
വാരണംചെയ്യതിന്നായില്ലപ്പോൾ
മൂക്കിന്മേൽക്കൈവച്ചു നോക്കിനിന്നീടിനാൻ
മൂർക്കരെക്കാണുമ്പോഴെന്നു ന്യായം
പിന്നെയുംപോയവൻ പാഞ്ഞുപാഞ്ഞി [ങ്ങനെ
പിന്തിരിഞ്ഞപ്പൊഴും നോക്കിനോക്കി
വൈകല്യംവാരാതെ വൈകുണ്ഠലോകത്തു
വൈകാതെചെന്നങ്ങു നിന്നനേരം
ശംഭുവിന്നുണ്ടായ സങ്കടംകണ്ടിട്ടു
സംഭ്രമിച്ചൻപിനോടംബുജാക്ഷൻ
മാണിയായ്ചെന്നുടൻ ദാനവൻതന്നോടു
മാനിച്ചുനിന്നു പറഞ്ഞാനപ്പോൾ
"എങ്ങുനിന്നിങ്ങനെ വന്നുചൊല്ലിന്നിപ്പോൾ
മംഗലമായ്വന്നു കണ്ടതോറും
നല്ലവൃകാസുരനെന്നതങ്ങെല്ലാരും
ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നു നിന്നെയല്ലീ?
ഉത്തമനെന്നത്രേ മുന്നമേ കേൾപ്പുണ്ടു
സത്തുക്കളെല്ലാരും ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
ഇങ്ങനെനിന്നുള്ള സജ്ജനംതന്നുടെ
സംഗമമെങ്ങുമേ വന്നുകൂടാ
കണ്ടാവൂഞാനെന്നു ചിന്തിച്ചനേരത്തു
കണ്ടതിന്നേറവും വേണ്ടുവോന്നേ
ഗേഹത്തിൽപോന്നു വിരുന്നുമുണ്ടിട്ടു
സ്നേഹിക്കവേണമിന്നമ്മിലിപ്പോൾ
ഓടിവന്നീടുവാൻ കാരണംചൊല്ലുനീ
വാടിനിന്നീടുന്നു മേനിയെല്ലാം
നൽവരംതന്നതിൻ നിർണ്ണയംകാണ്മതി-
ന്നിന്നിവൻപിന്നാലെയെന്നോ ചൊല്ലി?
ഇഷ്ടമായുള്ളൊരു നൽവരംകൊള്ളുവാനായ്
പൊട്ടനായ്വന്നതോയിന്നിനക്കും
ഉഷ്ണതപന്തന്നുടെ ദൂരത്തേനിന്നോർക്ക-
മുഷ്ണതപംവന്നീടുമെന്നേയുള്ളൂ
ദക്ഷനായുള്ളൊരു ദക്ഷന്റെ ശാപത്താൽ
ദക്ഷനല്ലിന്നിവനൊന്നിനും താൻ
ക്രൂരരായുള്ളതോ കൂളികളല്ലോവൻ-
കാട്ടാനത്തോലല്ലോ ചേലചെമ്മേ
പാതിരാനേരത്തു പ്രേതത്തിൻകാട്ടിൽനി-
ന്നാടുന്ന നാടകമാർക്കറിയാം?
സ്നാനമെന്നുള്ളതും ശൌചമെന്നുള്ളതും
താനറിഞ്ഞീടുവോനല്ലയെന്നും
ഇങ്ങനെപോരുന്ന നീചന്മാരെങ്ങനേ
നൽവരംനൽകിനിന്നീടുന്നുചൊൽ?
കശ്മലരായോരിലെങ്ങനെനിന്നുടെ
വിശ്വാസമിങ്ങനെ വന്നതിപ്പോൾ
ആരുടെചൊല്ലിനെക്കാരണമാക്കിനീ
കാരിയമില്ലാതെ വേലചെയ്തു
നാരദൻചൊല്ലാലെയെന്നതോചൊന്നതു
നാരദൻവഞ്ചിച്ചിതെങ്കിലിപ്പോൾ
നൽവരംതന്നതിന്നുണ്മയെന്നുണ്ടോചൊൽ
നിന്മനംതന്നിലിന്നുല്ലസിച്ചു
നിർണ്ണയിച്ചീടുവാനിച്ഛയുണ്ടെങ്കിലോ
നിൻതലതന്നെയും തൊട്ടുകാൺനീ
പൊയ്പറഞ്ഞീടുമീ നീചനെയിന്നുനാം
കൊയ്യുന്നിന്നീടുവാൻ പോകവേണം"
മാണിയായിങ്ങനെ ചൊല്ലിനിന്നീടുമ്പോൾ
മാനിയായ്മേവുമദ്ദാനവൻതാൻ
ശങ്കയുംകൈവെടിഞ്ഞങ്ങവൻ മുൻപിലേ
തൻകരംമൌലിയിൽ ചേർത്തുനിന്നാൻ
പക്ഷമറ്റീടുമപ്പർവ്വതംപോലെവ-
ന്നക്ഷണംവീണതു കണ്ടുപിന്നെ
പൂച്ചൊരിഞ്ഞീടിനാർ വാനിലെലോകര-
പ്പൂജ്യനായുള്ളവൻ മെയ്യിലപ്പോൾ
സംഭ്രമംപൂണ്ടൊരു ശംഭുതൻവാമവും
കമ്പവുംകൈവെടിഞ്ഞൊന്നുവീർത്തു
ആശ്രിതന്മാരെനിന്നാശ്വസിപ്പിച്ചെഴും-

ശാശ്വതന്മാരായോരീശ്വരന്മാർ
സൃഷ്ടമായോതിനിന്നിഷ്ടമായുള്ളതും
തുഷ്ടരായ് മേവിനിന്നോട്ടുനേരം
ഏകിലോ പോകനാമെന്നതുചൊന്നുടൻ
ഭംഗിയിൽ തങ്ങിനാർ മന്ദിരത്തിൽ

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
വ്യോമാസുരകഥേരിതാ.

ഭൃഗുപരീക്ഷ.

ഉത്തമമായ സരസ്വതീതീരത്തു
സത്രത്തെച്ചെയ്യുന്ന മാമുനിമാർ
ലീലയായ് നിന്നങ്ങു സംശയിച്ചീടിനാർ
മൂലോകനാഥന്മാർ മൂവരിലും
ശാന്തനായ് നിന്നവനേവനെന്നിങ്ങനെ-
യാന്ധ്യവും പൂണ്ടുനിന്നായവണ്ണം
അബ്ഭ്രമം പോക്കുവാനപ്പോഴേ പോയിനാ-
നബ്ഭൃഗുവാകിന നന്മുനിതാൻ
നാന്മുഖൻതന്നുടെ മന്ദിരം പൂകിനാൻ
കാണ്മതിന്നായവൻ മേന്മയെല്ലാം
വന്ദനം മുൻപായതൊന്നുമേ ചെയ്യാതെ
നിന്ദയും പൂണ്ടവൻ നിന്നനേരം
കോപിച്ചുനിന്നൊരു നാന്മുഖൻതാനപ്പോൾ
ശാപത്തിന്നായിത്തുനിഞ്ഞുനിന്നാൻ
ശാന്തനായ്ക്കൊണ്ടവൻ കോപവും തീർത്തുടൻ
ശാന്തനാക്കീടിനാൻ മാമുനിതാൻ
കൈലാസന്തന്നിലെ പാരാതെചെന്നങ്ങു
കൈലാസവാസിയെക്കണ്ടനേരം
ധിക്കരിച്ചീടിന വേലയെക്കാട്ടിനാൻ
മുക്കണ്ണൻതാനതു കണ്ടനേരം
കന്ദർപ്പൻതന്നുടെ വേലയെച്ചെയ്യാനായ്
ക്ഷോഭവും പൂണ്ടങ്ങു നിന്നനേരം
പാരാതെചെന്നു ചെറുത്തുനിന്നീടിനാൾ
പാർവ്വതീദേവിതാൻ പാരമപ്പോൾ
കൈലാസന്തന്നിൽനിന്നോടുമമ്മാമുനി
പാലാഴിതന്നിലും ചെന്നുപിന്നെ
സ്വസ്ഥതപൂണ്ടു കിടന്നുറങ്ങീടുന്നോ-
രുത്തമശ്ലോകനെക്കണ്ടനേരം
മാറത്തുചെന്നു ചവിട്ടിനാനങ്ങവൻ-
മാറത്തുമാനസം ചീറിപ്പോയായ്
അപ്പോഴേതന്നെയെഴുന്നീറ്റുചൊല്ലിനാൻ
വിപ്രവരായനോടാദരാൽ:
'ഒട്ടുപോളുന്നോ [illegible]
നിദ്രകൊണ്ടെന്നു [illegible]
ഉത്തമരായുള്ള നിങ്ങളെ [illegible]
ളുത്ഭവം ചെയ്തില്ല [illegible]
എന്നതുകൊണ്ടിനി [illegible]
ധന്യനായുള്ള നിങ്ങൾക്കിപ്പോൾ
നിന്നുടെ പാദങ്ങൾ [illegible]-
മെന്നുടെ ഭൂഷണമാക്കുവനാം
ലാഞ്ഛനമായിദ്ധരിച്ചുനിന്നീടുന്നേൻ
വാഞ്ഛിതമിങ്ങനെ പോന്നതുകൊണ്ടു"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ തന്നെയും പൂജിച്ചാൻ
മംഗലദേവതയോടും കൂടി
പൂജിതനായൊരു മാമുനിയന്നേരം
പൂരിച്ചുപൂണ്ടൊരു മോദത്താലേ
വൈകുണ്ഠൻ തന്നുടെ പാദങ്ങൾ കുപ്പീട്ടു
വൈകാതെ പോന്നിങ്ങു വന്നു പിന്നെ
മാമുനിമാരോടു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
മാനിച്ചുതന്നുടെ വേലയെല്ലാം
വിപ്രരിലുള്ളൊരു ഭക്തിയെക്കണ്ടിട്ടു
വിസ്മിതരായുള്ള മാമുനിമാർ
സാത്വികനായതു വിഷ്ണുവെന്നിങ്ങനെ
സാദ്ധ്യമായുള്ളതു ബോധിച്ചപ്പോൾ
യജ്ഞാംഗനായവൻ തന്നെയും ചെഞ്ചമ്മേ
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിച്ചുനന്നായ്
സൽഗതിയായവൻ തന്നെയും ചിന്തിച്ചു
സൽഗതിതന്നെയുമേശിനിന്നാർ

സന്താനഗോപാലം

പാലിച്ചുനിന്നു ജഗത്തിനെയെല്ലാമേ
പാലെന്നപോലെകുടിച്ചുപിന്നെ
അന്തമററീടുന്ന സന്താനതോയത്തിൽ

ചന്തമായ്ചെന്നുകിടന്നുറങ്ങി
മേവിനിന്നീടുന്നകേവലൻ തന്നുടെ
സേവയെച്ചെയ്‌വതിനായിച്ചെമ്മെ
വേദങ്ങൾ ചെന്നുപുകുന്നതു ചിന്തിച്ചാൻ
വേലയുണ്ടിങ്ങനെയെന്നു ചൊൽവാൻ
പാതകം പോക്കുവാൻ മാധവൻ തന്നുടെ
നൂതനക്രീഡകളുണ്ടല്ലോ താൻ
കോലെടുത്തീടിനാൽ കൊൽകയാമെങ്കിലോ
വേലെടുത്തീടിനാൽ വേലയെന്തേ?
ലീലയായുള്ളൊരു പീയൂഷവാരിയിൽ
മാനസംചെന്നങ്ങു മുങ്ങുകയാൽ
മാധവൻതന്നുടെ ലീലകൾ തന്നെയേ
മാനിച്ചുചൊല്ലുന്നതിന്നു ഞാനോ

ദ്വാരകതന്നിലേഗേഹവുമായൊരു-
ആരണൻ തന്നുടെ ദാരകന്മാർ
ജാതരായ്പ്പോവുന്നയാതൊരുഭൂമിയിൽ
പ്രേതരായ്പ്പോകുന്നോരന്നിലത്തേ
പിന്നെയുംപിന്നെയുമിങ്ങനെകണ്ടപ്പോൾ
ഖിന്നനായ്‌നിന്നുള്ളോരാരണൻ താൻ
ചേതനപോയൊരു ബാലകൻതന്നെയും
വേദനപൂണ്ടങ്ങെടുത്തു മെല്ലെ
മാധവലീലകളായിവിളങ്ങുന്ന
പീയൂഷവാരിതൻ പൂരംതന്നിൽ
മാനസം ചെന്നുതലപ്പെട്ടുനിന്നിട്ടു
പാരാതെ തങ്കലേതങ്ങുകയാൽ
രാജാവിൻ കോയിക്കൽ പാരാതെചെന്നിട്ടു
രാജാവോടായിട്ടു ചൊന്നാൻ പിന്നെ
"പാലനം ചെയ്യാതെ രാജാവുവാഴുന്നാൾ
കാലൻതൻ കോയിൽ പൂംബാലകന്മാർ
എന്നുള്ള വാർത്തകൾനിർണ്ണയമായ്‌വന്നു
എന്നുടെ ബാലകർ ചാകയാലേ
ധർമ്മിഷ്ഠനായുള്ള രാജാവിൻ നാട്ടിലേ
നമ്മുടെ വാസത്തിൻ ചേർച്ചയുള്ളു
ഇന്നാട്ടുകൈവെടിഞ്ഞെങ്കിലോ പോകുന്നേൻ
നന്നായിവാഴുന്നനാടുനോക്കി"

ആരണനിങ്ങനെ ചൊന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
വീരനാം പാർത്ഥനുമോർത്തുചൊന്നാൻ
"നിന്നുടെബാലകൻ തന്നുടെ പാലന-
മെന്നോടുചൊല്ലുകിലിന്നേ ചെയ്യാം
ഇന്നാടുകൈവെടിഞ്ഞന്യമാം നാട്ടിലി-
ന്നെന്നതുകൊണ്ടു നീ പോകവേണ്ട"
ഇങ്ങനെ ചൊന്നവൻ താനുമായ്പ്പോയുടൻ
മന്ദിരം തന്നിലും ചെന്നുപിന്നെ
ആർത്തിയെപ്പോക്കുമക്കാലവും ചിന്തിച്ചു
പാർത്തുനിന്നീടിനാൻ പാർത്ഥനപ്പോൾ
സൂതികാകാലമങ്ങാഗമിച്ചീടുമ്പോൾ
ഭീതനായ്ചൊല്ലിനാനാരണൻ താൻ
'പാലിക്കവേണ്ടുന്ന കാലമോ വന്നുതേ
പാർത്തുനിന്നീടൊല്ല'യെന്നിങ്ങനെ
പാണ്ഡവൻതാനതു കേട്ടോരനന്തരം
ഗാണ്ഡീവം വില്ലും തൻകയ്യിലാക്കി
അസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടു ചെറുത്തുനിന്നീടിനാ-
നക്ഷണംചെന്നുനിന്നാശയെല്ലാം
ബാണങ്ങൾകൊണ്ടൊരു പഞ്ജരംനിർമ്മിച്ചാൻ
ത്രാണത്തിന്നായിട്ടപ്പൈതൽതന്നെ
ചാലപ്പിറന്നുനിലത്തുവീണീടിനാൻ
ബാലകൻതാനുമക്കാലത്തപ്പോൾ
ചുററും നിന്നീടുന്നോർ നോക്കിനിന്നീടവേ
തെററന്നുകണ്ടില്ലയെന്നായുള്ളു
സജ്ജനായ്‌നിന്നുള്ളോരർജ്ജുനൻതാനപ്പോൾ
ലജ്ജയും പൂണ്ടു പുറപ്പെട്ടുടൻ
പാരിടമെങ്ങുമേയാരാഞ്ഞുനിന്നിട്ടു-
ദ്ദാരകൻതന്നെയകപ്പെടാതെ
പിന്നെയും പോന്നിങ്ങു ഖിന്നനായ്‌നിന്നിട്ടു
തന്നെയും നിന്ദിച്ചു നിന്നനേരം
സാകൂതമായി ചിരിച്ചുനിന്നീടിനാൻ
മാഴ്കാതെ നിന്നൊരു മാധവൻ താൻ
ആർത്തിയെപ്പോക്കുവാൻ തേർത്തടംതന്നിലായ്
പാർത്ഥനും താനുമായ് മെല്ലെമെല്ലെ
പശ്ചിമയായൊരു ദിക്കിനേ മുന്നിട്ടു
നിശ്ചയം പൂണ്ടുള്ളോരുള്ളവുമായ്
പോകുന്നനേരത്തു കൂരിരുട്ടായിട്ടു
പോകരുതാതെയങ്ങായനേരം
ചക്രത്തെക്കൊണ്ടു ശമിപ്പിച്ചുനിന്നുട-
നുഗ്രമായുള്ളൊരു കൂരിരുട്ടും
പാരാതെപിന്നെയും പോയൊരുനേരത്തു

പാലാഴിതന്നെയും കാണായ്വന്നു
രത്നങ്ങളാലുന്ന ദീപികമേൽകാണായി-
ട്ടുത്തമമായൊരു മന്ദിരത്തെ.
തന്നിലുംചെന്നപ്പോഴനന്തനായുള്ള-
പന്നഗനായകൻ തന്നുടെമേൽ
വേദങ്ങൾതന്നുടെ കാതലായ്മേവുന്ന-
ദേവനെത്തന്നെയും കാണായപ്പോൾ
ശ്രീഭൂമിമാരായ ദേവിമാർപൂണ്ടുള്ള-
ശോഭയെപ്പൂണ്ടൊരു മെയ്യുമായി
കൃഷ്ണനെനേരത്തു വാഴ്ത്തോട്ടുചൊല്ലിനാൻ
കേൾപ്പിനിന്നിങ്ങളെന്നങ്ങവൻതാൻ
"നിങ്ങളെ കണ്മാനിദ്ദാരകന്മാരെയി-
ന്നിങ്ങനെയിങ്ങു ഞാൻ കൊണ്ടുപോന്നു
പാരിടംതന്നുടെ പാലനമെല്ലാമേ
പാഴായിപ്പോകാതെ ചെയ്യേണമേ
ഭൂഭാരംതന്നെയും വ്യാപാദിച്ചീടിനാൽ
പാരാതെപ്പോന്നിങ്ങു വന്നുകൊൾവൂ"
ഇങ്ങനെചൊന്നൊരു വാർത്തയെക്കേട്ടവ-
രങ്ങനെയെന്നങ്ങു ചൊല്ലിപ്പിന്നെ
ബാലകന്മാരെയും പാരാതെകൊണ്ടന്നി-
ട്ടാരണനായിട്ടു നല്കിനിന്നാർ
ദാരകന്മാരെത്തൻ ചാരത്തുകണ്ടുള്ളോ-
രാരണൻ ചൊന്നുള്ളൊരാശിയെല്ലാം
ചീർത്തൊരു മോദത്താലാർത്തിയുംതീർത്തങ്ങു
പാത്രമായുള്ളൊരു പാർത്ഥനുമായ്
ധന്യമായുള്ളൊരു മന്ദിരംതന്നിലും,
ചെന്നുസുഖിച്ചു വസിച്ചുനിന്നാർ
ആര്യനായുള്ളൊരു രാമനുംതാനുമായ്
കാര്യവിചാരങ്ങളാചരിച്ചാർ.

രാജ്യസ്ഥിതികഥ

ദേവകിതന്നുടെ സൂനുവായ്മേവുന്ന-
കേവലനായൊരു വാസുദേവൻ
മംഗലമെങ്ങുമേ പൊങ്ങിനിന്നീടുന്ന-
മന്ദിരംതന്നിലിരുന്നകാലം
ഭാര്യമാരായുള്ള നാരിമാർചൂഴവേ
വാരിവിഹാരങ്ങളാചരിപ്പാൻ
താമരപ്പൊയ്കയിൽ ചെന്നിറങ്ങീടിനാൻ
വാമവിലോചനമാരുമായി
ക്ഷ്വേളിതമാളുന്ന ബാലികമാരെല്ലാം
കേളികളോരോന്നേയാചരിച്ചാർ
കാന്തനുംതങ്ങളും വാശിപറഞ്ഞിട്ടു
നീന്തിത്തുടങ്ങിനാരൊട്ടുനേരം
തേകിത്തുടങ്ങിനാർ കോമളക്കൈകൊണ്ടു
തൂകിത്തുടങ്ങിനാർ പുഞ്ചിരിയും
ആഴ്ന്നൊരുവാരിയിൽ മുങ്ങിനാർപിന്നെയു-
മാനന്ദമായൊരുവാരിയിലും
ഇങ്ങനെയോരോരോ ലീലകൾചെയ്തുള്ളോ-
രംഗനമാരുടെമാനസത്തെ
അംഗജൻതന്നുടെ മന്ദിരമാക്കിനാൻ
പങ്കജലോചനൻതൻകലാക്കി
ചിത്തത്തിൽനിന്നൊരു ചിത്തജൻചൊ
മത്തമാരായുള്ള മാനിനിമാർ [ല്ലാലെ
അന്നൽത്തുടങ്ങിന പക്ഷികളോടെല്ലാം
ചെന്നുപറഞ്ഞു തെളിഞ്ഞുനിന്നാർ
വാരിവിഹാരങ്ങളാചരിച്ചീടുന്ന-
ഭാര്യമാരോടുകലർന്നുപിന്നെ
രമ്യങ്ങളായുള്ള ഹർമ്മ്യങ്ങളേറിയും
നർമ്മങ്ങളൊന്നൊന്നേയാചരിച്ചാർ
എണ്ണീരണ്ടായിരത്തെണ്മരെന്നിങ്ങനെ-
യെണ്ണമാണ്ടീടുന്ന ഭാര്യമാരിൽ
ചൊല്ലേറുനിന്നുള്ള പുത്രരേയോരോന്നി-
ലുല്പാദിപ്പിച്ചുപത്തുപ്പത്തവൻ
ശുദ്ധമായുള്ളൊരു യാദവവംശത്തെ
വർദ്ധിപ്പിച്ചീടിനാൻ വാഞ്ഛയോടേ
പിന്നെയും പിന്നെയും ജാതരായിങ്ങനെ-
യെണ്ണമില്ലാതോളമുണ്ടായ്വന്നു
യാദവന്മാരുടെ സംഖ്യയെച്ചൊല്ലുവാ-
നായിരംനാവന്നുമാവതല്ലേ
വല്ലാതെപോകുമിന്നാവുകൊണ്ടിന്നു ഞാൻ
ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നു പിന്നെയല്ലോ
സന്താനംകൊണ്ടു തഴച്ചുനിന്നീടുന്ന-
ചെന്താരിൽമാതുതൻ കാന്തൻപിന്നെ

യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിച്ചതിന്നെല്ലാർക്കും
വിത്തങ്ങൾകൊണ്ടു വിതച്ചതന്നായ്
വൃഷ്ടിയെപ്പെയ്യിച്ചു പുഷ്ടിയെപ്പൊങ്ങിച്ചാൻ
തുഷ്ടനായുള്ള മഹേന്ദ്രനപ്പോൾ
സസ്യങ്ങൾതന്നുടെ വൃദ്ധിയെക്കാൺകയാ-
ലുത്സവമാർന്നു കൃഷികർക്കും
ദസ്യുക്കളെന്നുള്ള വാർത്തയുമാണ്ടുതാ-
നസ്സുത്രാമാവെന്നതല്ലൊന്നുമേ
ദുഃഖമെന്നുള്ളൊരു ചിന്താവികാരമോ
തുഷ്ടരായുള്ളവരാരുമേ കേൾപ്പൂ
ഇങ്ങനെതങ്ങളിൽ വാഴ്വീടുന്നിതാര-
മ്മൊന്നൊന്നായുള്ളൊരു ലോകരെല്ലാം
കല്ലോടുകെണ്ടൊരു കല്പകശാഖിതൻ-
ചൊല്ലേറും പൂമരങ്ങളെല്ലായ്പോഴും
കാമസ്ഫുരണങ്ങൾതന്നിൽ കായ്ക്കളുമന്നെല്ലാം
വാഴപ്പഴങ്ങളും പിന്നാക്കുടി
നിംബങ്ങളായ മരങ്ങളുമന്നെല്ലാം
കരുങ്ങളായ്നിന്നു തേൻചൊരിഞ്ഞു
ഇങ്ങനെയോരോരോ മംഗലജാലങ്ങൾ
പൊങ്ങിനിന്നീടുമദ്വാരകയിൽ
ഉത്തമരായുള്ള പുത്രരുമായിട്ടു
ചിത്തവും ചാരവെതെളിഞ്ഞുമേന്മേൽ
ശേഷിച്ചുനിന്നൊരു ധർമ്മജൻതന്നെയും
വാഴിച്ചുനിന്നു തൻനാട്ടിൽനന്നായ്
ഭൂസ്ഥിതിതന്നെയും ദൂരെവച്ചങ്ങനെ
സ്വസ്ഥനായ് മേവിനാൻ ഗോവിന്ദൻതാൻ

ആജ്ഞയാ കോലത്രുപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
രാജ്യസ്ഥിതിരുദീരിതാ

ശാപകഥ.

ദ്വാരകതീർത്ഥ തന്മന്ദിരംതന്നിലേ
[1]ശോഭിതനായൊരു ഗോവിന്ദൻതാൻ
പിന്നെയുമോരോരോ കാര്യങ്ങളോർക്കുമ്പോൾ
തന്നിലേയങ്ങിനെ നന്നൊരുന്നാൾ:-
മന്നിടേഭാരത്തെയെല്ലാമേ പോക്കിനേ-
നെന്നല്ലോ ചിന്തിച്ചു നില്ക്കുന്നിപ്പോൾ
ഏതുമേപോയിതില്ലെന്നതേ തോന്നുന്നു
യാദവന്മാരുടെ തിന്മകണ്ടാൽ
ഇന്നിവർതന്നെയടക്കി നിന്നീടുവാൻ
മണ്ണിലുംവിണ്ണിലും മാരുമില്ലേ
പാലിച്ചുപോരുന്ന യെന്നെയിങ്ങോർക്കുമ്പോൾ
കാലനുംകൂടി നടുങ്ങുമത്രേ
അന്യന്മാരായുള്ള മന്നവർ വന്നിട്ടു
ഖിന്നന്മാരാകുന്നു പിന്നെയല്ലോ
ഭക്ഷിച്ചുനന്നായിപ്പോരുന്നോരെങ്ങനെ തന്നെ
ഭക്ഷിച്ചുവെന്നതും വന്നുകൂടാ
തങ്ങളിൽവൻപുറ വൈരങ്ങൾപൊങ്ങിച്ചു
തങ്ങളിൽ തല്ലിപ്പുവെന്നേവേണ്ടൂ
എന്നതിനുള്ളൊരു ഹേതുവിനൊന്നുപോ'-
ലെന്നവൻ ചിന്തിച്ചു നിന്നനേരം
നാരദൻമുൻപായ മാമുനിമാരെല്ലാം
ദ്വാരകതന്നിലെഴുന്നള്ളിനാർ
[2]ക്രീഡിച്ചുനിന്നുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാ
മോടിച്ചെന്നങ്ങവർ ചാരത്തപ്പോൾ
നാരിമാർവേഷത്തിൽ പാരാതേപൂകിച്ചു
വീരനായുള്ളൊരു സാംബൻതന്നെ
തോല്പിക്കവേണമി മ്മാമുനിമാരെയെ-
ന്നാത്മനി ചിന്തിച്ചു നിന്നുചൊന്നാർ:-
'അർഭകൻതന്നെയും കാമിച്ചുനിന്നൊരു
ഗർഭിണിതാനിവളുണ്ടോ കണ്ടൂ?
എന്തിവളിന്നു പെറുന്നതിന്നിങ്ങനെ
ചിന്തിച്ചുചൊല്ലേണം നിങ്ങളിപ്പോൾ'
ഇങ്ങനെകേട്ടൊരു മാമുനിമാരപ്പോൾ
പൊങ്ങിനകോപവും പൂണ്ടുചൊന്നാർ:-
'ധീരയായ്മേവുമിന്നാരിപെറുന്നതോ
ഘോരമായുള്ളൊരു വന്മുസലം
സംശയമില്ലിതു മൂലമായ്നിങ്ങൾതൻ-
വംശവുംകൂടി മുടിഞ്ഞുകൂടും"
[3]ചില്ലീലപൂണ്ടുള്ള ധന്യന്മാരിങ്ങനെ
ചൊല്ലിനിന്നങ്ങു നടന്നനേരം

1. ശോഭാവാനായൊരു കാർവ്വർണ്ണൻതാൻ. 2. കത്സിച്ചു. 3. കില്ലില്ലയെന്നുള്ള യന്യാഗികളിങ്ങിനെ.

കൈതവമേറിയ ചെപ്പതങ്ങൾ ചിന്തിച്ചു
കൈകളുംതച്ചു ചിരിച്ചുചൊന്നാർ
“ഹന്മുനിമാരുടെ നൽവരംമൂലമായ്
നന്മകനുണ്ടായി സാംബനിപ്പോൾ”
മംഗലംവേരററ ബാലന്മാരിങ്ങനെ
തങ്ങളിൽ ഭാഷിച്ചുനിന്നനേരം
നോകുന്നതെന്നെങ്ങു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാ-
നാകുലനായിട്ടു സാംബനപ്പോൾ
എന്തിതിൻകാരണ മെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു
മന്ദരായെല്ലാരും നില്ക്കുന്നേരം
നിന്നൊരുസാംബൻെറ നാഭിയുംപൊട്ടിച്ചു
വന്നതുകണ്ടായി വൻമുസലം
എന്നതുകണ്ടുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാം
വന്നൊരുപേടിയും പൂണ്ടുചൊന്നാർ:-
“നന്മുനിമാരുടെ ചൊല്ലെല്ലാമിങ്ങനെ-
യുണ്മയായ്ചെഞ്ചെമ്മേ വന്നുവല്ലോ
എന്നുനമുക്കിപ്പോളിങ്ങനെ തോന്നുവാ-
നന്ത്യമാംകാലവും വന്നുതിപ്പോൾ
‘പാരിലെലോകരിൽ പ്പാപിക’ളെന്നൊഴി-
ച്ചാരുമേ ചൊല്ലായിന്നമ്മെയിപ്പോൾ
[1]വന്മുസലത്തെയും കയ്ക്കൊണ്ടവർകളും
മന്ദിരംതന്നിലും ചെന്നുചൊന്നാർ:-
‘മാമുനിമാരുടെ ശാപത്തെക്കൊണ്ടിനി-
മ്മാപാപിമാരായ ഞങ്ങൾമൂലം’
യാദവന്മാരതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
ഖേദവുംപൂണ്ടു നടുങ്ങുംനേരം
മൂക്കിന്മേൽകൈവച്ചു നോക്കിനിന്നീടിനാൻ
മൂഢരെപ്പോലെയക്കാർവർണ്ണൻതാൻ
ഉഗ്രമായുള്ളൊരു ശാപത്തെക്കൊണ്ടയാൽ
വൃദ്ധനായ് നിന്നുള്ളൊരുഗ്രസേനൻ
കമ്മാരരെക്കൊണ്ടു പൊടിപ്പിച്ചുനിന്നുടൻ
തിണ്മയിൽ നിന്നുള്ളോരമ്മുസലം
ആഴിയിൽനേരേ കലക്കിനിന്നീടിനാർ
ശേഷിച്ചുനിന്ന കഷണത്തെയും
നീർമേലേവീണുള്ള ചൂർണ്ണങ്ങൾമേന്മേല-
യൂർമ്മികൾ കൊണ്ടുചിതസ്സാലേ
തീരത്തുനീളെ മുളച്ചതുകാണായി-
ഏരകമെന്നൊരു പേരുമായി
ഖണ്ഡത്തെവീണതു കണ്ടൊരുനേരത്തു
മണ്ടിച്ചെന്നങ്ങൊരു മീനമപ്പോൾ
[2]വായ്ക്കൊണ്ടുനിന്നു മിഴുങ്ങുന്നനേരത്തു
ഉഗ്രനായുള്ളൊരു ദാശനപ്പോൾ
ഓട്ടമാണ്ടീടുമമ്മീനത്തെത്തന്നെയും
കൂട്ടമേകൂടിപ്പിടിച്ചുപിന്നെ
കൂട്ടാളനായിട്ടു കാഴ്ചയായ്നല്കിനാൻ
കാട്ടടെപ്പോകുമ്പോഴങ്ങതിനെ
ഭക്ഷണംകൊണ്ടവനക്ഷണം ചെന്നുതൻ-
പക്ഷണംതന്നിലും പുക്കുപിന്നെ
ഛേദിയെടുത്തതിലുള്ളൊരു ലോഹത്തെ-
ക്കീറിയെടുത്തതു കൊണ്ടുചെമ്മേ
യോഗ്യമായുള്ളൊരു മാർഗ്ഗണംനിർമ്മിച്ചാൻ
മാർഗ്ഗമായാക്കുവാൻ തന്നെവിണ്ണിൽ
വിണ്ടലരുള്ളത്തി ലിണ്ടലേപ്പോക്കുന്ന-
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻതാനന്നുനേരേ
ശാപത്തെക്കൊണ്ടുള്ളോ താപത്തെചിന്തിച്ചു
വേവുററുമേവുന്ന ലോകരുമായ്
എന്തിനിച്ചെയ്യുന്നതെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിക്കൊ-
ണ്ടന്ധരെപ്പോലെ യങ്ങായിക്കൊണ്ടാൻ
ശേഷിച്ചുനിന്നുള്ള ഭാരവുംചെഞ്ചെമ്മേ
ശോഷിച്ചു കൂടിതായെന്നുനണ്ണി
പാരംതെളിഞ്ഞുള്ളൊരുള്ളവുമായവൻ
ദ്വാരകതന്നിൽ വിളങ്ങുന്നേരം

ബ്രഹ്മസ്തുതി.

അംഭോജസംഭവൻ ജംഭാരിമുൻപായു-
ള്ളനൃരുമായി വന്നംബരത്തിൽ
സംഭാവിച്ചൻപോടു വൻപൊലുംവാക്കുകൊ-
ണ്ടംഭോജനേത്രനെ വാഴ്ത്തിനിന്നാർ:-
“വേദങ്ങളായൊരു പാദപംതന്നുടെ
മീതേനിറന്നോരു ചെന്തളിരായ്
ആമ്പിന്നിൻപാദങ്ങൾപെട്ടു സന്തതം
കമ്പിടുന്നേൻ ചെമ്മെ തമ്പുരാനേ!

1. ഇങ്ങനെചൊന്നതുതന്നെയും കയ്ക്കൊണ്ടു. 2. പൈകൊണ്ടുചാലെമിഴുങ്ങിനനേരത്തു-

കേവലനായൊരു നിന്നുടെവൈഭവ-
മാവതല്ലേതുമേ വാഴ്ത്തുവാനോ
ഏററം തെളിഞ്ഞെന്നെപ്പാലിച്ചുകൊള്ളേണം
പോററി! എന്നേഞാനും ചൊല്ലുവല്ലൂ
എള്ളിൽനിറഞ്ഞുള്ളൊരെണ്ണയെപ്പോ-
യുള്ളിൽനിറഞ്ഞു ജഗത്തിലെങ്ങും [ലെപോ-
സന്തതംനിന്നൊരു നിന്നെയുംകാണാതെ-
യന്ധരായ്പ്പോകാതോരാരിപ്പാരിൽ?
തോയങ്ങൾതോറും വിളങ്ങിനിന്നീടുന്ന
തോയജവല്ലഭനെന്നപോലെ
ജാതങ്ങളായുള്ള ഭൂതങ്ങളുള്ളത്തിൽ
ചേതനനായോനേ! കൈതൊഴുന്നേൻ
ആദ്യങ്ങളായുള്ള വാക്യങ്ങൾകൊണ്ടെങ്ങും
വേദ്യനായുള്ളതു നീതാനല്ലോ
പാരെല്ലാമുണ്ടാവാൻ കാരണം നീയല്ലോ
പാലിച്ചുനിന്നതും നീയല്ലോതാൻ
കേടുവരുന്നതിൻ കാരണമായതും
കേവലനായുള്ള നീതാനത്രേ
ഇന്ദ്രനായ്നിന്നതും ചന്ദ്രനായ്നിന്നതും
ചന്ദ്രകലാധരനായതും നീ
മന്ത്രമായ്നിന്നതും തന്ത്രമായ്നിന്നതും
ചിന്തിച്ചുകാൺകിൽ മററാരുമല്ലേ
അന്തണരോതുന്ന വേദമായ്നിന്നതു-
മന്തമില്ലാതൊരു നീതാനത്രേ
ആക്കുന്നതാകിലിന്നിന്നുടെ വൈഭവ-
മാർക്കുമേകാണാവതല്ലിതേതും
എന്തൊരുവേലയ്ക്കു ബന്ധമില്ലാതെനീ
ബന്ധമുണ്ടെന്നതു തോന്നിക്കുന്നു?
ഒൻപതുവാതിലുള്ളമ്പലംതന്നിൽപു-
ക്കമ്പുപൊഴിഞ്ഞു വസിച്ചുചെമ്മെ
അമ്പലംതന്നെയെനിക്കുള്ളതെന്നുമ-
ങ്ങമ്പലമായതു ഞാൻതാനെന്നും
സന്തതമിങ്ങനെ ചിന്തിച്ചുകൊൾവാനായ്
ണ്ടായിന്നിന്നെപ്പുകഴ്ന്നുപിന്നെ
ഊണുമുറക്കംതുടങ്ങുന്നതെല്ലാമേ
വേണമൊരുത്തനു പാർത്തുകണ്ടാൽ
മററവനായ നിനക്കിനിയ്ക്കുമ്പോൾ
മററുംവിളക്കമേ മററുവേണ്ടു

പന്തിരണ്ടുണ്ടതിൻ മാടങ്ങൾമേന്മേലേ
പന്തിരണ്ടാമതിൽ നിന്നിരിപ്പും
ഓരോരോവേലതൊട്ടോരോരോനേരത്തു
കീഴേവതന്നിലുമുണ്ടുതാനും
കാരിയമോരോന്നേ ചിന്തിച്ചുകാണ്മാനായ്
ചാരത്തുനാൽവരുണ്ടെപ്പൊഴുതും
തന്നിൽവരുന്നോരെപ്പാരാതെ ചൊൽവാൻ
മുന്നിലുണ്ടെവരുണർന്നന്നായ് [തൻ-
വീടുപണിക്കു മറെറൺമരുണ്ടങ്ങനെ
വാട്ടമകന്നുനിന്നെപ്പൊഴുതും
സഞ്ചരിച്ചീടുവാൻ ചഞ്ചലരായിനി-
ന്നഞ്ചുപേരുണ്ടതിൽ തഞ്ചിയെങ്ങും
മുട്ടിൽമുളച്ചങ്ങു മൂന്നായിമേവിനി-
ന്നോട്ടയാംവള്ളിതന്നുടെപ്പോയി
നീളെപ്പുറത്തുമകത്തുമായങ്ങനെ
മേളത്തിൽനിന്നവർ സഞ്ചരിപ്പൂ
മദ്ധ്യത്തിൽനിന്നുള്ള വള്ളിതന്നുടെപ്പോ-
യെത്തിനിന്നീടുന്നു നിന്നിരിപ്പിൽ
അവ്വഴിതന്നെയറിഞ്ഞുനിന്നീടുവാൻ
ദിവ്യരായുള്ളവരേററമില്ലേ
അമ്പലംവീണുപൊളിഞ്ഞുനിന്നീടുമ്പോ-
ളൻപിനോടന്യമാമമ്പലത്തിൽ
പിന്നെയുംപൂകുന്നോനെന്തിതിൻകാരണ-
മെന്നതുചൊൽവോരെക്കണ്ടില്ലെങ്ങും
മായതൻ വൈഭവമെന്നുണ്ടുചൊല്ലുന്നു
മാന്യരായ്നിന്നുള്ള മാമുനിമാർ
അങ്ങനെയെങ്കിലതങ്ങനെയാകട്ടെ-
യെങ്ങൾക്കോ ചേതമില്ലൊന്നുമേതാൻ
നിന്നുടെവൈഭവം കാണരുതെന്നതോ
നിർണ്ണയിച്ചീടിനേൻ പണ്ടുപണ്ടേ
അന്നിനവെല്ലാമേയങ്ങനെപോകട്ടെ-
യിന്നിനിവേണ്ടതുചൊല്ലുവേണ്ടു
അംബുജംതന്നുടെഡംബരംപോക്കുമി-
ന്നിൻപാദപങ്കജമെങ്ങളുള്ളിൽ
അൻപിൽനിന്നീടുവോരൻപുനീ നൽകുവാൻ
കമ്പിടുന്നേൻചെമ്മെ തമ്പുരാനേ!”

ഇന്ദ്രസ്തുതി.

ഉരുവായ മൊഴികൊണ്ടു് ഉരുവായ പരൻതന്നെ-
പ്പരിചോടു പുകണ്ണവർ തളർന്നനേരം
പെരിയൊരു പുരുഹൂതനരികേചെന്നണഞ്ഞിനാ-
നരിയൊരു ഹരിയോടു വിരവോടപ്പോൾ:—
'ഉടയോനാമുരുവും നിൻകനിവെന്നിൽവരുവാനാ-
യടിയനങ്ങിരിക്കവന്നടികൂപ്പുന്നു
എറുമ്പിന്നും പദംതന്നെകൊടുത്തിട്ടും കടക്കൺകൊ-
ണ്ടുരുമ്മേണം ചരൺപൂകുന്നൊരെന്മേലിപ്പോൾ
അവനിതൻകനമെല്ലാമഴകൊടങ്ങകന്നതാ-
യിനിനിന്റെ മനക്കാമ്പിൽനിനവെന്തിപ്പോൾ
മനുജന്മാർ നയനങ്ങൾ കൊതിക്കൊള്ളും തിരുമേനി-
യിനിയുമിന്നവനിയിൽ വസിക്കുമാറോ
ഒരിക്കലും മനക്കാതൽതന്നിലുൾകാണരുതാതേ
മറക്കാതൽതന്നിൽവച്ചു മറയ്ക്കുമാറോ?
ഒരിക്കൽനിൻ തിരുക്കാലങ്ങൊരുക്കാൽനാഴികനേരം
മറക്കാതെ മനക്കാമ്പിൽ ധരിക്കാകേണം
കനത്തിൽവന്നടുത്തിട്ടും മനത്താപം തളർപ്പാൻ മ-
റ്റൊരുത്തനുണ്ടിവനെന്നു നിനയ്ക്കൊല്ലാതെ
അനല്പമായുലപ്പോൾവന്നനല്ലാടങ്ങകറ്റുവാൻ
വല്ലാദം തന്നിൽവീണതലപ്പെട്ടേൻ ഞാൻ
[1] ജനിപ്പോരുപണിപ്പാടും മരിപ്പോരുവിനപ്പാടു-
മിനിപ്പോരുമിനിയെന്നു നിനയ്ക്കാമിപ്പോൾ
ചെറുപ്പമായിരുന്നനാൾ ചെറുപ്പിള്ളർ പലരുമാ-
യുരത്തോരുവനത്തിൽപ്പോയ് ചിലപ്പോഴെല്ലാം
മനക്കാതൽമയക്കിനീ കളിക്കും നൽകളികാണ്മാൻ
കൊതിക്കുന്നതെനിയ്ക്കൊയിന്നിരക്കുന്നെല്ലാം
ഉമിണ്ണും വായ്മലത്തേനമമിണ്ണോരുനിലന്തന്നിൽ
ഒമിണ്ണനിയുരുണ്ടങ്ങുപുരണ്ടനേരം
അണഞ്ഞുവന്നഴിഞ്ഞൊന്നുപുണർന്നില്ലെന്നതുകൊണ്ടു
പിണഞ്ഞിട്ടന്നകക്കാമ്പിൽ കനമ്മാലിപ്പോൾ
മരണംവന്നണഞ്ഞിട്ടും വ്യസനംകൊണ്ടുഴന്നിട്ടും
കരണങ്ങൾ തളർന്നു ഞാൻകിടക്കുന്നേരം
ശരണമായ്മുനികൾക്കു മരുവും നിൻ ചരണങ്ങൾ
മരണമാലകറ്റമാറരുളീടേണം
ജഗദീശ! പരന്നിന്നോടഗതിയായ് മരുവും ഞാൻ
ജളതപൂണ്ടുളവേറെപ്പറഞ്ഞതെല്ലാം
നമുക്കുള്ളാനിവൻ താനന്നതുനണ്ണിപ്പൊറുക്കേണം
നമസ്കാരം, നമസ്കാരം നിനക്കെപ്പോഴും"

മഹർഷിസ്തുതി

പുതിയചൊൽകൊണ്ടുപുരുഷൻതന്നെയ-
ച്യുതൻ നിന്നു പുകണ്ണപ്പോൾ
മുദിതരായുള്ള മുനികളെല്ലാരും
മുകിൽവണ്ണൻതന്നെപ്പുകണ്ണാരേ
"അരുതേതും നിന്റെ ചരിതങ്ങളെങ്ങൾ-
ക്കുരചെയ്യാനയ്യോ മുകിൽവണ്ണ!
മറകളായും തൽപ്പൊരുളായും നിന്നു
മറഞ്ഞല്ലോ നീ താൻ മേവുന്നു
ദഹനനായതും തപനനായതും
പവനനായതും പരമൻ നീ
അവനിയായതും ഗഗനമായതു-
മഴകിൽ വാണെഴും പരനേ! നീ
അരുണനായതും വരുണനായതും
കരുണക്കാതലേ! പരൻ നീയേ
മദനനായ് ചെന്നു മനതാരിൽനിന്നു
മലിനരാക്കുന്നോൻ ചിലർക്കേ നീ
അകതാരിൽനല്ലോരറിവായ്നിന്നിട്ടി-
ങ്ങഴൽ തീർത്തീടുന്നോൻ ചിലർക്കെല്ലാം
സമനായ്മേവുന്നയമനായ്നിന്നങ്ങു
കമയിട്ടീടുന്നോൻ ചിലരേ നീ
നരകമായൊരു കടൽതന്നിൽ നിന്നു
കരയേറ്റീടുന്നോൻ കനിവോടെ
ചരണതാരിൽ നിന്നടിമയായ് പുക്കു
മരുവുമെങ്ങളിൽ നിനവെന്തേ
കുസുമം തന്നുടെ മണം പോലെനിന്നു
ഭുവനങ്ങളെങ്ങും നിറഞ്ഞു നീ
കുടികൊൾകെങ്ങൾ തന്നകതാരിൽ വന്നു
കുവലയം വെല്ലും നിറത്തോനേ!
മരണമുണ്ടിനിവരുവാനെന്നോർത്തു
പരനേ! മാഴ്കുന്നു മനമയ്യോ
കഴൽ തൊഴുന്നേൻ നിൻ കനിവുണ്ടാകണം
കരുണക്കാതലേ! വിരവോടെ
കമലതന്നുടെ കരതളിർ തന്നാൽ
കലിതമായൊരു കഴലെന്നിൽ

1. ജനിപ്പോരുവിനപ്പാടുമിനിപ്പോരുമെനിയ്ക്കെന്നു മനക്കാമ്പിൽ സതതവുംനിനക്കാമിപ്പോൾ.

വിലസേണം ചെമ്മേമദവില്ലാത്തൊരു-
മുകുരം തന്നിലേ മുകം പോലെ
നിടിയോരന്തകൻ കൊടുതായെങ്ങളെ-
ക്കുട്ടതായല്ലോ വന്നണയുന്നു
കമലക്കണ്ണനകതിവോടെങ്ങളോ-
ടണയേണ്ടും കാലമണഞ്ഞുതേ
ഇനിയുമെങ്ങൾക്കു ജനനിതന്നുടെ
ജഠരം പൂവരുനോ മടിയുണ്ടേ
അതിനുനിന്നുടെ കരുണയില്ലായ്കിൽ
കഴിവില്ലേതുമേ കടൽവർണ്ണാ!
പരനേ! നിന്നുടെ ചരണപ്പൂമ്പൊടി
പലപ്പോഴുമെങ്ങൾതലതന്നിൽ
മരുവിടേണമേ പിറവിയുണ്ടാകിൽ
മലർമാതിൻ മാർവ്വുപുണർവോനേ!
പെരുതായുള്ളൊരു ദുരിതവാരിധി-
തരണമെങ്ങൾക്കു വരമേക
അതിനുനിന്നുടെ ചരണസേവയാ-
മരിയൊരുതോണിയരുളീടേണം
അടിമയായ്ക്കോ രിവരെന്നൊനെന്നും
വെടിയുന്നില്ലെന്ന നിനവാലേ
അഴൽതീർത്തിടുംനിൻ കഴലിൽചേർപ്പൊരു-
കനിവുണ്ടാകേണ മിനിയല്ലോ!"

രുദ്രസ്തുതി.

രുദ്രരുംവരനാഗഭൂഷണ മുദിതാംഗതകരായുടൻ
ഭസ്മധൂളിധരിച്ചുവന്നിതു പത്മനേത്രനെവാഴ്ത്തിനാർ-
'ക്ഷീരസാഗരവാരിരാശിയിൽ നാഗവീരവരാസനേ
താരിൽമാതൊടുകൂടി മേവിനനിമേഷായതലോചന!
പാരുലാവിന നീരദാവലിനേരെഴും തവപൂവൽമെയ്
പാരമുള്ളിലെഴുന്നുതോന്നുക ഘോരപാതകശാന്തയേ
പാരിടത്തിലുരത്തുനിന്നൊരുഭാരമൻപൊടുപോക്കു-
[വാൻ
പാരിൽവന്നുപിറന്നവെന്നതു ചേരുന്നില്ലതുചെ-
[ഞ്ഞെമ്മേ
പാരിടത്തെയകത്തെടുത്തൊരുചാരുനിന്നുടൽതന്നെയു-
മാദരിച്ചുധരിച്ചുനിന്നതു മേദിനിക്കുപൊറുക്കുമോ?
നാമരൂപമകന്നുനിന്നൊരു നാഥനെ!നളിനേക്ഷണാ-
നാരദാദിഭിരാനതം തവനാമരൂപമുപാസ്മഹേ
വീതരാഗമുനീന്ദ്രവന്ദിത ബോധരൂപദയാനിധേ!
വീക്ഷണാന്തമതെന്നിൽ നൽകുകമോക്ഷദംകരുണാസ്പദം
ഏവമെന്നതുദൂരമായതിൽ മേവിനിന്നൊരുദേവനേ!
വേദനാവലിവേർവിടപ്പൊരു പാദസേവവശഞ്ഞുനീ
ധാരണാദികളാദരിച്ചെഴു മാരണാദികളാദരാൽ
ഘോരരായകൃതാന്തകിങ്കര വാരണായവനാന്തരേ
നിന്നുനീതിയിലുള്ളിൽ നണ്ണിനനിൻപദംനിഖിലേശ്വ-
ഉന്നമററതെളിഞ്ഞുതോന്നുക മാനസേമദലാലസേ [ര!
കേശവാദികനാമമാണെഴു മീശ!നിൻനയനാഞ്ചലം
ക്ലേശപാശവിനാശമെങ്ങളിലേശുമാറരുളേണമേ
ദേവദേവ!ദയാനിധേ!തവ ചേവടിത്തണൽകേവലം
പാതകാതപശാന്തയേമമ നാഥ!നൽകുകസാദരം
വൃഷ്ണിവീര!വിരിഞ്ചവന്ദിത! കൃഷ്ണ!രാമ!കൃപാംബുധേ!
പുഷ്കരേക്ഷണ! പൂരിതാഖില! നിഷ്കളാത്മകനേ! നമഃ
വേദസാരവിനോദനേ!നമഃ വേദപാലകനേ!നമഃ
വേദവേദികൾവേദ്യനേനമഃ വേദമായവനേ!നമഃ

അശ്വിസ്തുതി.

ഉത്തമകാന്തിമെത്തിയിരുന്ന-
നിത്യനെ നീതിയോടേ
ഭക്തിപൊഴിഞ്ഞു ചിത്തമഴിഞ്ഞു
രുദ്രർപുകണ്ണനേരം
അശ്വികളെന്നു മിശ്രിതരായി
വിശ്രുതരായവരന്നോർ
അച്യുതസേവ ചെയ്യതിനായി
നിശ്ചലരായ്പുകണ്ണാർ:-
"സന്തതമാണ്ട ബന്ധുരകാന്തി
ചിന്തിമയഴുന്നനിന്മെയ്
അന്തികമാളുമന്തകഭീതി-
യുന്തിയകററുവാനായ്
അന്ധതകൊണ്ടു മന്ദതപൂണ്ട
മന്മനക്കാമ്പുതന്നിൽ
സുന്ദരമായി നിന്നുവിളങ്ങ-
കെന്നുമെഴുന്നുമേന്മേൽ
ഭാരതമായ പോരിലിഴിഞ്ഞു
വീരതപൂണ്ട മന്നോർ
നേരില്ലയാത ധീരതപൂണ്ടു
പോരുതുടങ്ങമപ്പോൾ

പാൎത്ഥനിൽമേവു മാൎത്തികളഞ്ഞു
തേൎത്തടമാണ്ടനിന്നെ
ചീൎത്തെഴമല്ലൽ തീൎപ്പതിനായി
വാഴ്ത്തിവണങ്ങിനിന്നോൻ
വിണ്ടലരുള്ളിലിണ്ടൽ തിരണ്ടു
മണ്ടിവരാതവണ്ണം
കണ്ടുകൊള്ളേണ മിണ്ടൽകളഞ്ഞു
കൊണ്ടൽനേൎവ്വൎണ്ണനെ! നീ
നിഷ്കളനായ നിൻകഴലെന്നിൽ
നില്ക്കുമാറാകവേണം
ഉൾക്കടയായി നിത്യമെഴുന്ന-
ദുഷ്കൃതിപോക്കുവാനായ്
ഭക്തിപൊഴിഞ്ഞ മാമുനിമാൎക്കു
മുക്തികൊടുത്ത നാഥാ!
[1]ദുസ്ഥിതിചേൎക്കു മത്തൽകളഞ്ഞു
ചിത്തമഴിഞ്ഞു നിന്മേൽ
എത്തുകവന്നു മൃത്യുപുരത്തി-
ലത്തൽ വരാത്തവണ്ണം
സങ്കടമായവൻകടൽതീൎത്തു
തൻകരയേറുവാനായ്
നിൻകനിവായ ജംഘകളേകു
പങ്കജലോചന! നീ
വൻകനിവാണ്ടുനൽകുവതിന്നു
ശങ്കതൊട്ടുകൊല്ലാതെ
മന്ദതപൂണ്ടുനിന്നെമറന്നു
സുന്ദരിമാരുമായി
നന്ദനലീലസന്തതമാണ്ടു
നന്ദിതരായഞങ്ങൾ
ചെന്നിനിവീണവൻ നരകത്തിൽ
നിന്നുഴലുന്നകാലം
ഹുംകൃതിപൂണ്ടുകിങ്കരർവന്നു
ശങ്കകളഞ്ഞു ചാലേ
ചെങ്കനൽ തന്നിലെങ്ങളെയിട്ടു
സങ്കടമാക്കുമപ്പോൾ
പങ്കജമങ്ക കങ്കണമണ്ട-
തൻകരപങ്കജത്താൽ
ചുംബിതമായനിൻപദമുറ-
വൻതുണയാകവേണം
പിൻതുണയോൎക്കിലന്ധകനാഥ!
നിൻതണലെനിയില്ലേ
കൈതവമററുനിൻകഴൽവന്നു
കൈതൊഴുവോരുപുണ്യം
എങ്ങളിൽവന്നു തങ്ങുകവേണ-
മിങ്ങനെമേലിലെങ്ങും
ഖേദിതയായമേദിനിതന്നെ
വേദനതീൎത്തുനന്നായ്
ആദരവോടുഭാരമിറക്കി
നീതിയിൽവെപ്പതിനായ്
വൃഷ്ണികളാണ്ടഭൂമിയിൽവന്നു
കൃഷ്ണനായ്നിന്നനിന്നെ
വൻപെഴമല്ലൽ തണ്ണെട്ടുമാറി-
ന്നൻപോടുകുമ്പിടുന്നേൻ"

ആദിത്യസ്തുതി.

ഉത്തമരായുള്ള ശചികളേററം
ഭക്തിപൊഴിഞ്ഞു പുകണ്ണുതെളിഞ്ഞു
അച്യുതപാദ സരോരുഹയുഗ്മം
നിശ്ചലരായി വണങ്ങിനനേരം
ഭാഭരെന്നിപ്പാരിടമെങ്ങും
വേദിതരായുള്ളാദിത്യന്മാർ
ഭാരകതന്നിലിരുന്നു വിളങ്ങും
വാരിജനേത്രനെ വാഴ്ത്തിച്ചൊന്നാർ:-
കല്മഷനിവഹം കടുകപ്പോക്കും
നിൻപദമൻപൊടു കുമ്പിട്ടെങ്ങൾ
പ്രാൎത്ഥിക്കുന്നതൊന്നിനെയുണ്ടീ-
നാൎത്ത്രാണപരായണനേ! കേൾ:-
എന്നുടെദാസന്മാരിവരെന്ന-
ങ്ങന്നിച്ചീട്ടും വൻകനിവോടേ
തണ്മകളഞ്ഞുനന്മവരുത്തും-
കണ്മുനനൽകുകയെങ്ങളിൽമേന്മേൽ
ജനനമഹാംബുധിതൻ നടുവേവീ-
ണനിശമുഴയ്ക്കും ജനനിവഹങ്ങൾ

1. ദുഷ്കൃതി.

സുതജനസഹജസ്നിഗ്ദ്ധന്മാരാം-
മുതലകൾ വായിൽ പാഞ്ഞും ചാഞ്ഞും
ജായകളായുള്ളാവർത്തത്തിൽ
പോയിച്ചെന്നടനാണും കേണും
ക്ലേശമിയറ്റുന്നാശകളെന്നും
വീചികൾതോറുമലഞ്ഞു കരഞ്ഞും
മായാകാരം തോയംതന്നിൽ
ചായം ചായം മുങ്ങിനടുങ്ങി
ഒരുകരയെങ്ങുമണഞ്ഞില്ലാതെ
തെരുതെരെനീന്തിത്താന്തന്മാരായ്
പെരുകിനതാപമിയന്നുതളർന്നും
കരുതിനതോറും മാഴ്കുന്നയ്യോ
കരുണാവരനായുരിണതനാം നിൻ-
ചരണസരോരുഹയുഗ്മംതന്നെ
കൈതവമെന്നതു കൈവിട്ടൻപിൽ
കൈതൊഴുതീടുക വല്ലാഞ്ഞത്രേ
മരണമണഞ്ഞു പിണഞ്ഞു ചമഞ്ഞു
മനതളിരനിശം മാഴ്കുന്നതെ
ചരണസരോജ മൊഴിച്ചുഹരേ! തേ
ശരണം നൈവനമുക്കുപുരാനേ!
പാക്കെഴമല്ലൽതളത്തുവതിന്നായ്
ഗോക്കളെമേച്ചുനടന്നപുരാനേ!
വാക്കുകളാക്കമൊരിക്കലുമോർത്താൽ
ചേക്കുതാതമറക്കരളേനമഃ
രാധാപീനപയോധരകലിക-
യ്ക്കാധാരായിതമാറുടയോനേ!
വേദാന്താംബുധി തന്നിൽനടക്കും-
വേധോവേദിതരൂപനമസ്തേ!
ബാധാദണിതിയകന്നുവിളങ്ങും-
ബോധാനന്ദമയാത്മകനായി
വേദാന്താംബുധിതന്നിലെഴുംനിൻ-
പാദാംഭോജപരാഗലവം നാം
മായാധൂളിമഖീമസമാമി-
മ്മാനസമുകുരം ശോധിപ്പാനായ്
കാരുണ്യാമൃതവാരിനിധേ! കേൾ
വാരം വാരം യാചിക്കുന്നു
മുനിജനമാനസനിലയ! മുരാരേ!
മുകിൽനിരക്രുപ്പം നിറമുടയോനേ!
ഹരിഹരവന്ദിത ചരണ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
നരഹരി രൂപമിയതികോപാ-
ലസുരമദത്തെയടക്കിയൊടുക്കി
നഖമുഖവിദലിതദനുജ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
നതജന[1]പാതകപാതകനായി
ക്ഷിതിതലമാണ്ടുനടന്നപുരാനേ!
ഗിരിവരകലിതഛത്ര! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
കടൽമകൾതന്റെ കരതളിർതന്നോ-
ടുടമയിൽമേവും കഴലുടയോനേ!
കരതലകലിതദരാഢ്യ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
കമലദലായതലോചന! വിഷ്ണോ!
കമലാകാമുകനായ പുരാനേ!
കരിവരതുരഗകൃതാന്ത! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
മുഖരിതവംശനിനാദംകൊണ്ട-
ങ്ങഖിലാനന്ദമിയറ്റുന്നോനേ!
വരതരവാരിജവദന! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
പൂതനതന്നുയിരുമ്പിക്കൊണ്ടവൾ-
പാതനനായ പരാപരമൂർത്തേ!
മറപൊരുളാകിനനാഥ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
ബുധജനമാനസമധുപകുലാനാം
മധുജലപൂരിത ജലരുഹമേ! കേൾ
മധുമഥനാഖിലനാഥ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
ഫണിവരമേനിയ്ക്കുണിവായ്നില്ക്കും
ഗുണഗണമിയലും മെയ്യുടയോനേ!
ചിരതരമെന്നിൽ വസിക്കനമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
വ്രജകുലനാരികൾ പാൽ തൈർ മുഖം
ചതുരതരം നൽച്ചതിയുടയോനേ!

1. ബാലകപാലകനായി.

ഉപനിഷദംബുജഹംസ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
സുരവരകരതലസരസിജഹത്തി-
ന്നരിയനിലാവാം പെരിയപുരാനേ!
വരമുനിസേവിതചരണ! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി
മരതകനിറവന്നടിതൊഴുതീടും
വരതരനിറമാം പരിചുടയോനേ!
സുരവരപരിചിതചരിത! നമസ്തേ!
ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി ഹരിഹരി

വസുസ്തുതി.

നിമേഷംവെടിഞ്ഞോർ നിരന്നീടിനോര-
ന്നിജമന്ദിരേ നിർമ്മലേ സംവസന്തം
ഗുണാതീതരൂപം രമാധീശമേവം
ദിനാധീശ്വരന്മാർ പുകഴ്ന്നോരുനേരം
നിലിമ്പാധിനാഥൻ ബലംകൊണ്ടുമേന്മേൽ
നലംചേർന്നനാകേ വസിക്കും വസുക്കൾ
മറക്കാതലാമദ്ധ്യദേശത്തിൻെറ
മനക്കാമ്പിൽ മോദം പുലമ്പെപ്പുകഴ്ന്നാർ:—
"പിറപ്പും മരിപ്പും പിണഞ്ഞെത്രനാളു-
ണ്ടലപ്പാടിൽ വീണങ്ങുഴയ്ക്കുന്നു ഞങ്ങൾ
അനല്പായമെന്നും വരുത്തീടുമാറ-
മ്മനത്താരിലെത്തും ദയാവില്ലയോ ചൊൽ;
ചലൽക്കുന്തളം ചഞ്ചലാപാംഗരമ്യം
മിളൽക്കുണ്ഡലോല്ലാസിഗണ്ഡാഭിരാമം
മുദസ്മേരമേവം മുഖാംഭോരുഹന്തേ
സ്മരിക്കായ്വരേണം മരിക്കുന്നനേരം
സരിൽകൂപതോയപ്രവേശേനഭാസ്വാൻ
ബഹുത്വേനരൂപേണ നിൽക്കുന്നപോലെ
സമസ്തേഷുഭൂതേഷ്വനുസ്യൂതമീഢ
നിരസ്താമയം ത്വാം മനസ്താപശാന്ത്യൈ
ഘടാഭാവകാലേ തദാകാശലേശം
മഹാകാശരൂപേണ നില്ക്കുന്നപോലെ
ശരീരാവസാനേ ശരീരംവിഹായ
സ്വരൂപേണനില്ക്കുംവിഭോ! കൈതൊഴുന്നേൻ
മഹാമോഹമാളും മഹാ[1]ലോകരിൽ തൻ-
ഗൃഹാവാസമീടും മഹാനായനിന്നെ
അഹോ! കാണ്കവല്ലാഞ്ഞലഞ്ഞങ്ങുമിങ്ങും
മുദാകാങ്ക്ഷപായുന്നതിൽ കണ്ടുകൊൾവാൻ
ശിലായാമൊരുത്തൻ ജലേ മറ്റൊരുത്തൻ
കുലാലാദിശില്പേപരൻ പാവകാദൌ;
കരാരൂഢപിണ്ഡം കനംകാണവല്ലാ-
ഞ്ഞൊരോപാടുപായ്‌വ്യപയിച്ചെന്നപോലെ
മനത്താരിലിന്നിൻ കഴൽത്താരുറപ്പി-
ച്ചനർഘാഗമം വേര[2]നക്കിക്കളഞ്ഞ-
ങ്ങിരിപ്പോരുപുണ്യം പലപ്പോഴുമിന്നീ
മരിപ്പോളവുംകേൾ നമുക്കേകവേണം.
തടിക്കിങ്കരന്മാരടിക്കുന്നനേരം
തടുത്തീടവല്ലാരടുത്തോരുമാരും
കടൽക്കന്നിതൻെറ കരത്താമരത്താർ
പിടിച്ചന്നു വന്നങ്ങടുത്തെങ്ങൾമുന്നിൽ
തടുത്തീടവേണം പൊറുത്തീടവല്ലാ-
ഞ്ഞലൽകൊണ്ടലപ്പെട്ടുഴയ്ക്കുന്നനേരം.
ജഗൽക്കന്ദമേ! നന്ദഗോപാംഗണാഗ്രേ
മിളൽകൌതുകം വാണകാരുണ്യരാശേ!
നിനക്കേറെനിത്യം നിതാന്തംതൊഴുന്നേൻ
മനക്കാതൽമദ്ധ്യേ വസിക്കേണമേനീ,
മഴക്കൊണ്ടൽ വന്നങ്ങുഴല്ക്കൊണ്ടനേരേ
കഴൽത്താർപിടിക്കും നിറത്തോടുമേവി
വ്രജസ്ത്രീകൾമദ്ധ്യേ കളിക്കുന്നനിന്നെ-
ക്കുറിക്കൊണ്ടുനിത്യം കുളുർക്കെത്തൊഴുന്നേൻ
ഉരോമദ്ധ്യദേശേ സരോജാലയാന്താം
പരീരംഭലോലാമ്മുദാധാരയന്തം
പുരാരാതിതൻെറ ശരീരാൎദ്ധഭാഗേ
മുരാരേ!വസന്തം ഭവന്തംതൊഴുന്നേൻ
കയിൽപ്പെട്ടചൊല്ലിൽ കനത്തീടിനോര-
മ്മനസ്താപമേറ്റം കൊടുക്കുന്നവേണോ!
സ്വപാകത്ത്രേണ നിന്നെയ്യുണയ്ക്കുന്നനേര-
ത്തുണത്തീടുനീ ഞാനുഴയ്ക്കുന്നതെല്ലാം
വ്രജസ്ത്രീകളെല്ലാം വിളിച്ചാശുനേരേ
കളിച്ചാടി നീന്തിക്കളിക്കുന്നനേരം

1. ലോകരിനിൻ 2. വേറെനിക്കി.

ഒളിച്ചുൻപിൽ മെല്ലെന്നകത്തൂടുപുക്ക-
ക്കലത്തിങ്കൽ നിന്നങ്ങെടുത്തോരുവെണ്ണ
സ്വഹസ്തേധരിയ്ക്കും വിഹസ്തേതരാത്മൻ!
സമസ്തേശ! നിത്യം നമസ്തേ നമസ്തേ.

ശിവസ്തുതി.

കമലാകരപാണിലാളിത കഴൽതന്നിണകനിവോ-
ടമരാവലിവിരവോടഥ തൊഴുതീടിനസമയേ
വിവിധാഗമവചസാമപി പൊരുളാകിനഭഗവാൻ
വിധുശേഖരനപരശ്ച ച മധുസൂദനസവിധേ
ദ്വിജശാപജവിപദാമൊടൊരു നിജവംശവുമഖിലം
വൃജിനാർണ്ണവതലിലേപരമവപാത്യ ച സഹസാ
അവശേഷിതമവനീഭരമഖിലംപരമഴകോ-
ടവനോദിതമലിവോടെഴുമവനോടയമവദൽ.
ദലിതാഞ്ജനനിരയും വരവലശാസനമണിയും
കലിതാദരമടികുമ്പിടെ മരുവുംനിറകലിതം
ഖലശാസന! നലമാണ്ടെഴുമണിമെയ് തവതൊഴുതേൻ
മലർമാനിനിമണിവാമത്തുപരുകീടിനപരനേ!
ഫണിനായകനണിവായൊരു തിരുമെയ് തവപുകഴ്വാൻ
പണിയാകിലുമണയായ്വരികനിശംമമവചസാം.
ഇരുൾചന്മുകിൽതരമാംതവ കചകാനനനിചയം
പരിചോടയിഹൃദയേമമ കുടികൊള്ളുകകുടിലം
നിറകൊണ്ടൊരു വരിവണ്ടൊടുതിറകൊണ്ടൊരുകുരുളി-
ന്നിരുൾകൊണ്ടലിൽനിന്നവുണ്ടിനിയുരുതെണ്ടവുമിയൽ
വിധുപോതകമടി കുമ്പിട്ടുമഴകീടിനനിടിലം [വാൻ
മധുകൈടഭമദനാശന! മഹിതംതവതൊഴുതേൻ
മധുമല്ലികവളർവില്ലവ വളർവില്ലൊടുനിതരാ-
മുരതല്ലിനവളർചില്ലികൾ വരമേകുകമമതേ
കടൽമാനിനിമുഖ പങ്കജമധുപായിതമയിതേ
നയനാംബുജമിതഞാനയി നരകാന്തകതൊഴുതേൻ
നലമീടിനനയനാഞ്ചല മലിവോടയിതഴുക-
ന്നണികാതിണതുണയാകയി മനകാമ്പിനുമമതേ
തിലസൂനമിതലിവോടയി പലപോതടിപണിയും
തിരുനാസികതീരമോടിത തൊഴുതേനഹമകമേ
ഉരുമണ്ഡനമണികുണ്ഡലപരിമണ്ഡിതമിതഞാ-
നണിഗണ്ഡകയുഗളംതവ ജനിഖണ്ഡന!തൊഴുതേൻ
മലർമാനിനിമനകാമ്പിനു മദനാമയമരുളും
മണിവായ്മമമനകാമ്പിനൊരണിയായ്വരികനിശം
പരിനിന്ദിതമൃദുകുന്ദക മുരനന്ദിതാസനം
വരദംതവവരദന്തമിതസമന്തക!തൊഴുതേൻ
അണിപുഞ്ചിരിതുണയായെഴ മമലംതവവചസാം
നിചയംമമചെവികൾക്കയി വശമായ്വരികിനിയും
അഘസൂദന! മഘവന്മുഖമഖഭോജികൾതൊഴുമീ-
മുഖപങ്കജമഘപങ്കജ വിപദംകളകകലേ
വളർകംബുവൊടളവേറിന കലഹംപരമിയലും-
ഗളകാന്തിയിൽവിളയാടുക ഗളിതാപദിമനതാർ
പരിചോടയികടൽമാനിനിതടവന്മുലമരുവും
തിരുമാറിടമിതഞാനയി പരിപാലക!തൊഴുതേൻ
പരിതാപദമസുരാവലി മനതാരിലിതനിശം
കരതാർതവദുരിതാപഹമിതു ഞാനയിതൊഴുതേൻ
മധുരംവലിപരിപൂരിത മുദരംതവസുഭഗം
ദുരിതാവലിദൂരം മമ വരവേണമിതനിശം
തരുണാരുണകിരണാവലി തരമീടിനവസനം
കരണേമമപരിഖേലതു കരുണാകര!നിതരാം
കലയേഹമിമണിമേഖലമരുവീടിനജഘനം
കടൽമാനിനി സുകൃതാവലി വിലസീടിനനിലയം
വലസൂദനമണികമ്പമി തിടയുംതുടയുഗളം
വടിവോടയിവരമേകുക വരദാധിപ!മമതേ
പരിചീടിനകരികുംഭമിതു[1]രുകുമ്പിടെമരുവും
വരജാനുകയുഗളം തവമുരശാസനതൊഴുതേൻ.
മലരമ്പനുതരമൻപിനശരധിദ്വയമിടയും-
വരജംഘകൾകരയേറകദുരിതാർണ്ണവസലിലാൽ
കമലാകൃതിതൊഴുതീടിന സുഷമാപരികലിതം
പ്രപദമ്മമവിപദംകളകപദം തവവിപദാം
ചരണായിതസരസീരുഹപരിശോഭിതദലമായ്
വിലസീടിനവിരൽതൻ നിരകരുതീടുക മനമേ
മഖഭോജികൾ മകുടാഞ്ചിതമണികോടികളുരസും-
നഖമാലകൾ തൊഴുതേനഹ മഘജാലകമകൽവാൻ
ദ്വിജപങ്കജരേഖകൾ നിര ചിന്തിനകഴൽതൻ
തലമന്പുകമമചേതസി മധുസൂദന! സതതം
പദനിന്ദിതമൃദുപങ്കജനഖനിന്ദിതഖഗതേ
ഗളനിന്ദിതവരകംബുകഭുജനിന്ദിതഭുജഗം
സ്മിതനിന്ദിതവരകുന്ദകമുഖനിന്ദിതശശഭൃൽ
കചനിന്ദിത തിമിരം തവതിരുമെയ് പരികലയേ
കരവാരിജ പരിശോഭിതദരവാരിജമമലം
വരവാരിജനിലയാകരപരിലാളിത ചരണം
പദവാരിജപതിതാമയപരിനോദനനിപുണം
നവവാരിജനയനം തവതിരുമെയ് പരികലയേ

1. ഉരുകമ്പടി.

നിഗമാവലിപുകഴും തവചരണാംബുജയുഗളം
നിയതം മമ മനകാൺപിനനിനവായ്‌വരികനിശം
പെരുതാകിന ദുരിതാമയപരിതാപഹമയിനിൻ–
ചരിതാമൃതമുരചെയ്കയിതാസനാമമരസികാ.
ധരണീധരകരുണാകരശരണാഗതജനതാ
പരിപാലനനിരതാഖിലദുരിതാപഹജഗതാം
കലിനാശനകബളീകൃതനവനീതക! തൊഴുതേൻ
വിലസീടുകനിയതംമയിനിര്ണാതവകരുണാ
ജഡരൂപകജഗദന്തകജയമാധവഭഗവൻ
ജയദേവകിതനയാജയ ജയകാരണജഗതാം
ജയസുന്ദരയദുനന്ദനജയമംഗലവസതേ
വ്രജമന്ദിര! മുനിവന്ദിത! ശരണംഭവസതതം
കലുഷാപഹ! കമലാനനകലശോദധിമകൾതൻ–
കരവാരിജപരിലാളിതചരണാംബുജ! സതതം
കമലാസനവിമലാനനമുഖരീകൃതമഹിമൻ
കലിനാശന കരിനാശന കനമേകുക കരുണാം
മുരശാസന നരകാന്തക! മുഖരീകൃതമുരളീ–
വിവശീകൃതജനമാനസസരസീരുഹവിതതേ!
ചരിതാമൃതവിശദീകൃതഭുവനാഖിലവസുതേ
നിരുപാധികനിയതം തവ തിരുമെയ്യ്പരികലയേ
യദുനന്ദന! മുഖപങ്കജപരിനിന്ദിത വിലസൽ
ശശിമണ്ഡല! മണിമണ്ഡിത! വരമണ്ഡന! ജഗതാം
ളജമണ്ഡല! പരിപിണ്ഡിതരിപുമണ്ഡല! സതതം
വ്രജമന്ദിര! മുനിവന്ദിതചരണാംബുജ! ശരണം

ഇങ്ങനെവാഴ്ത്തിനോരംഗജ വൈരിയും
മംഗലദേവതാകാമുകനും
പങ്കജയോനിയും തങ്ങളിൽക്കൂടിനി–
ന്നിങ്ങനെയെന്നു പറഞ്ഞു പിന്നെ
വന്ദിച്ചുനിന്നോരു വാനോരുമായിപ്പോ–
യ്മന്ദിരം പൂകിനാർ മന്ദിയാതെ

സ്വർഗ്ഗാരോഹണം

ഘോരങ്ങളായുള്ള ദുർന്നിമിത്തങ്ങള–
ദ്വാരകതന്നിലെഴുന്നനേരം
വാരിജലോചനൻ ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
ദ്വാരകവാസികളെല്ലാരോടും
'കൊന്നുനിന്നിടുന്ന ദുർന്നിമിത്തങ്ങളു–
ണ്ടിന്നിഹം നന്ദിലവന്നെഴുന്നു
ദ്വാരകതന്നെയും കൈവെടിഞ്ഞിന്നു നാം
പാരാതെ പോകേണമെന്നു വന്നു
ചൊല്ലേറും നിന്നുള്ള സാഗരതീർത്ഥത്തി–
ലിപ്പോഴേപോകനാമെന്നു ചൊല്ലി
ഭക്തനായ്നിന്നുള്ളൊരുദ്ധവർക്കായിട്ടു
മുക്തിയെത്തന്നെയും നൽകിനിന്നായ്
യാത്രനായ്മേവിനാൻ യാദവന്മാരുമായ്
പൂതനതന്നുടെ ഘാതകൻതാൻ
ആഗസ്സുപോകുന്ന സാഗരതീർത്ഥത്തിൽ
വേഗത്തിൽച്ചെന്നുള്ള യാദവന്മാർ
സ്നാനവുംചെയ്തു നല്ലാരണർക്കായിട്ടു
ദാനവുംചെയ്തു പൂജിച്ചുപിന്നെ
തീരത്തുനിന്നങ്ങു സേവിച്ചുമേവിനാർ
മൈരേയമാകുന്ന വീരമദ്യം
ശാന്തരായുള്ളവർ മാനസമന്നേരം
ഭ്രാന്തരെപ്പോലെയങ്ങായിക്കൂടി
ഒച്ചപ്പെടാതെ പറഞ്ഞുനിന്നീടുന്നോ–
ർക്കുച്ചത്തിലായ്വന്നു വാർത്തയെല്ലാം
ചാട്ടംതുടങ്ങിനാരോട്ടം തുടങ്ങിനാർ
പാട്ടുംതുടങ്ങിനാർ പാരമപ്പോൾ
വാശിപൂണ്ടോരോന്നേ പേശിത്തുടങ്ങിനാർ
ക്രുശാതെ ചെന്നുനിന്നങ്ങുമിങ്ങും
ആയുധംകൊണ്ടു കളിച്ചുതുടങ്ങിനാ–
രായുധചുഞ്ചുക്കളായോരെല്ലാം
വന്മദംകൊണ്ടവർ നന്മകൾപൂണ്ടുള്ള–
സമ്മതിതന്നെയും തണ്മപൂണ്ടു
ശൂരന്മാരായുള്ള വീരന്മാർക്കന്നേരം
കാരുണ്യമെന്നതു ദൂരത്തായി
കഷ്ടമായ്നിന്നുള്ള നിഷ്ഠുരഭാഷണ–
മൊട്ടേറെപ്പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതപ്പോൾ
തങ്ങളിൽനേരിട്ടു രോഷവുംപൊന്നങ്ങു
പൊങ്ങിത്തുടങ്ങീതു പിന്നെപ്പിന്നെ
കണ്മുന്നിൽ കാണുന്നതങ്ങളെയെല്ലാമേ
തന്നുടെവൈരികളെന്നുതോന്നി
മത്തരായ്നിന്നങ്ങു യുദ്ധംതുടങ്ങിനാ–
രുത്തമശ്ലോകനു മൊന്നുവീർത്താൻ
നിർഘൃണരായ്നിന്നു കൊന്നുതുടങ്ങിനാർ
മക്കളെത്താനെന്നെയും മന്ദിയാതെ;

പ്രദ്യുമ്നസാംബന്മാർ തങ്ങളിൽനേരിട്ടു
പത്തഞ്ഞൂറായിരം ബാണമെയ്താർ
താതനായുള്ളവൻ തന്മകൻതന്നോടും
സോദരരായവർ തങ്ങളിലും
ഘോരമായ് നിന്നുള്ളൊരാഹവമുണ്ടായി
നേരിട്ടുനിന്നുള്ള വീരർക്കപ്പോൾ
ആയുധജാലമൊടുങ്ങി നിന്നോരോരോന്നേ
പൊയ്യായിവന്നൊരു നേരത്തപ്പോൾ
ഏരകപ്പുല്ലു പറിച്ചു കൊണ്ടെല്ലാരും
പാരിച്ചു പാട്ടിനാർ മേനിതന്നിൽ
വേദനപൂരിച്ചു മെയ്പുളർന്നോരോരോന്നേ
മേദിനിതന്നിൽ പതിക്കയാലേ
ആരണശാപത്താൽ കാരണമായതി-
ഭോരകാവാസികൾ ക്കേരകപ്പുൽ
ചേതനാഃവറ്റു പോകുന്നനേരത്തു
വേദനയുണ്ടായിതില്ലയാർക്കും
മാലോകർകണ്ണിന്നു പീയൂഷമായൊരു-
മാധവൻതന്മുഖം കാണ്കയാലേ
കണ്ണനെക്കണ്ടുമരിച്ചു നിന്നീടുവാൻ
പുണ്യത പൂണ്ടുള്ള യാദവന്മാർ
വാനവരായിട്ടു യാനത്തിലേറിപ്പോയ്
മാനത്തുമേവിനാർ നീളെ നീളെ;
വീരന്മാർതങ്ങളിൽ നേരിട്ടുകോലുന്ന
പോരുകൾകൊണ്ടു പറഞ്ഞാർതമ്മിൽ
“സാത്വികനായൊരു സാത്യകിതന്നുടെ
തേർത്തടംതന്നെയും വീഴ്ത്തിപ്പിന്നെ
സാരനായുള്ളൊരു സാരണൻകണ്ടാലും
വീരനായ്ന്നവൻപോരിൽനേരേ
പാതിമുറിഞ്ഞുള്ള ഭൂതലംതന്നിലെ
പാതിതനായൊരുയാദവൻതാൻ
ചേതനയോടുപിരിഞ്ഞുനിന്നീടാതെ
യാതനപൂണ്ടതു കാണ്കയാലേ
കണ്ടിച്ചുമേവുന്ന കണ്ഠവുമായിട്ടു
തെണ്ടിച്ചുഖിന്നനായ് നിന്നൊരന്യൻ
കൊണ്ടൽനേർവർണ്ണൻ തന്നന്മുഖംകണ്ടുക-
ണ്ടിണ്ടലെപ്പോക്കുന്നതുണ്ടോകണ്ടു?
വില്ലുമുറിഞ്ഞൊരു വീരൻതാൻചെന്നങ്ങു
തല്ലുന്നോൻപിന്നെയുംകാണ്കപാപം’
ശ്വാക്കൾക്കുനല്ലൊരുഭോജനമുണ്ടായി
പാഴ്ക്കഴുകന്നുമക്കാകന്മാർക്കും’
എന്നുടെദേഹത്തെ പ്പിന്നെയുംകണ്ടാലും
പന്നഗംവന്നുവലിച്ചതിപ്പോൾ
നിന്നുടെദേഹത്തിൻ ചാരത്തുകണ്ടവ
മുന്നേവരല്ലയിശ്വാക്കളൊന്നും
വൃദ്ധനായുള്ളൊരു ശ്വാവിനെക്കണ്ടാലും
ഗൃദ്ധ്രങ്ങൾചെന്നുപിണങ്ങുകയാൽ
ഏരകപ്പുല്ലിന്റെ നേരേപോയ്പാഞ്ഞങ്ങു
വാരിധിതന്നിലേവീണതിപ്പോൾ
നിന്നുടെദേഹത്തിൻ കണ്ണുകൾകണ്ടാലും
ഛിന്നങ്ങളായുള്ളനാസികയും
ശൂർപ്പണഖയ്ക്കൊരു കാന്തനായ്മേവുവാൻ
യോഗ്യതയുണ്ടിതു പാർക്കിലിപ്പോൾ
തോമരമേറ്റു പൊളിഞ്ഞതുകണ്ടാലും
കോമളനായൊരു സാംബൻമാറിൽ
പുത്രനായുള്ളവനപ്പനെച്ചെന്നണ-
ഞ്ഞത്തൽപെടുത്തവൻകണ്ഠദേശം
നിർദ്ദയനായി മുറിച്ചുനിന്നങ്ങനെ
വിദ്രുതനായതുകാണ്കെടോനീ’
വിക്രമംപൂണ്ടുള്ള നക്രവരങ്ങളു-
മുഗ്രങ്ങളായുള്ള മീനങ്ങളും
തീരത്തുചെന്നുവലിച്ചുതുടങ്ങിനാർ
ചാരത്തുകണ്ടശവത്തെയെല്ലാം
മുഷ്കരമായൊരുനിർജ്ജീവദേഹത്തെ-
യൊക്കവേചെന്നു വലിക്കയാലേ
നക്രങ്ങൾ തങ്ങളിൽ പേശിനിന്നീടുന്നാ-
തക്കത്തെക്കണ്ടൊരു മീനമപ്പോൾ
വൈകാതെ ചെന്നു തിന്നുതുടങ്ങിനാൻ;
വൈദഗ്ധ്യമാളുന്നോരെന്നു ഞായം
പൂതനവൈരിതൻ പൂവൽമെയ് കണ്ടുടൻ
ചേതനപോക്കുനാവീരന്മാരെ
വേഗത്തിൽ ചെന്നുനിന്നാദരിച്ചീടിനാ-
നാഗതനായൊരു ദേവദൂതൻ
യാനങ്ങൾ തോറും കരേറിനിന്നീടുന്നോൻ
മാനിച്ചുപിന്നെയും പിന്നെയും താൻ
ചാമരം വീയുന്ന കാമിനിമാരെല്ലാം
കോമളമാരായി വന്നണഞ്ഞാർ

വീടികതന്നെയും പാണിയിൽ ചേൎത്തുകൊ-
ണ്ടാടോപംചേരുന്ന മാതരെല്ലാം
പാടിനിന്നാൻപോട്ട വന്നതുകണ്ടാലും
പാടീരച്ചാൎച്ചരം കൊങ്കയുമായ്
നേരെപോയ്ചെന്നങ്ങു നില്ക്കത്തുടങ്ങിനാർ
വീരന്മാർ വന്നൊരു നൽവഴിക്കേ
ത്തൂണ്മയിൽ ചെന്നങ്ങു വീരതചെയ്കയാൽ
മേന്മകലന്നൊരു സാംബന്റെ
തോമരമേററുപിളൎന്നൊരുമാറിനെ
കാമിനിചെന്നുപുണൎന്നുകാൺ
വന്നുവന്നീടുന്ന യാദവന്മാരെക്കൊ-
ണ്ടംബരമെങ്ങും നിറഞ്ഞുതല്ലോ
ഒക്കവേചെന്നങ്ങുസ്വൎഗ്ഗത്തിലാക്കുമ്പോൾ
തിക്കമെന്നുള്ളതോ നിൎണ്ണയിക്കാം"
ഇങ്ങനെയോരോരോ വാൎത്തകളാസ്ഥയിൽ
തങ്ങളിൽ ചൊന്നവർ നിന്നനേരം
നേരിട്ടു നിന്നുള്ള വീരന്മാരെല്ലാൎക്കും
വൈരങ്ങൾ മേന്മേലേ പൊങ്ങുകയാൽ
ഭൂവിന്നുഭാരമായ് മേവിനോരെല്ലാരും
ദ്യോവിന്നു ഭാരമായ് വന്നുകൂടി
യാദവന്മാരുടെ പാതത്തെത്തന്നെയും
മാധവൻ തന്നുടെ ഭാവത്തെയും
ഇണ്ടൽ കളഞ്ഞൊരു മേദിനി തന്നെയും
കണ്ടുനിന്നീടുന്ന കാമപാലൻ
വേഗത്തിൽ ചെന്നങ്ങു സാഗരതീരത്തു
യോഗസ്ഥനായി നുറുങ്ങുനേരം
മേവിനിന്നങ്ങനെ കേവലയാകിന-
പാവകിയായൊരു ധാരണയാൽ
സ്ഥൂലമായുള്ളൊരുദേഹവും കൈവിട്ടു
ലീലനായ്മേവിനാൻ കേവലന്താൻ
അഗ്രജൻതന്നുടെസൽഗതികണ്ടു നിൎ-
വ്യഗ്രനായുള്ളൊരു വാസുദേവൻ
വാമമായ്നിന്നുള്ളൊരൂരുതൻ മീതേതൻ-
കോമളപാദവും ചേൎത്തുനന്നായ്
ധാത്രിതൻ ഭാരവും തീൎത്തുനിന്നാസ്ഥയോ-
ടാൽത്തറ മേലങ്ങിരുന്നനേരം
മത്സ്യത്തിന്നുള്ളിലെലോഹത്തെക്കൊണ്ടുപ-
ണ്ടത്യുഗ്രബാണത്തെയാണ്ടവൻതാൻ

കാട്ടുമൃഗങ്ങളെയാട്ടിനിന്നെങ്ങുമേ
കാട്ടിൽനിന്നിങ്ങു വരുന്നനേരം
ദൂരവേകാണായിദാരുക്കളുള്ളടെ
വാരിജലോചനൻ പാദന്തന്നെ
'എന്നെവരുന്നതു കണ്ടൊരു ഭീതിയാൽ
തന്നെയും ചാലെമറച്ചുനന്നായ്
മേവിനിന്നീടുന്നൊരേണത്തിന്നാനനം
കേവലം കാണായതെന്നു നണ്ണി
വിപ്രന്മാർചൊന്നൊരു ശാപത്തിൻകോപ
കെല്പുകലൎന്നുള്ള ബാണംതന്നെ [ത്താൽ
വൻപിൽതൊടുത്തു വലിച്ചുവിട്ടീടിനാ-
നൻപില്ലയെന്നുമ്പോളെന്തുദീനം
വല്ലവിമാരുടെ നന്മുഖന്തന്നിലും
മല്ലപ്പോൎകൊങ്കകൾ രണ്ടിലുമായ്
നിന്നുവിളങ്ങുന്നൊരോമനക്കാൽതന്നിൽ
ചെന്നുതറച്ചിതു ബാണമപ്പോൾ
മാനെന്നുചിന്തിച്ചു ബാണത്തിൻപിന്നാലെ
താനങ്ങുവേഗത്തിൽ ചെന്നനേരം
കാൎവ്വൎണ്ണൻതന്നുടൽ കാണായിതെന്നപ്പോൾ
കാതരനായവൻ കാല്ക്കൽവീണാൻ
ഭീതനായ്നിന്നീടും വ്യാധനോടെന്നപ്പോൾ
പ്രീതനായ്ചൊല്ലിനാൻ മാധവൻതാൻ:-
"മൽപ്രിയമായതിച്ചെയ്തതുനീയിപ്പോൾ
വിപ്രിയമെന്നു ഭയപ്പെടേണ്ട
അല്പമായുള്ളൊരു മൽപ്രിയത്തിൻഫല-
മല്പമായല്ലകാൺവന്ന[illegible]ം
ഇപ്പൊഴേ[illegible]ീ[illegible]ൎഗ്ഗത്തിൽപോകേണം
മൽപ്രിയംചെയ്യുന്ന[illegible]ണ്ടൊയം
ഇങ്ങനെ[illegible]ൻതാനപ്പോൾ
പൊങ്ങിന[illegible]ക്കിനേരേ
തിണ്ണംതെളി[illegible]ണ്ണൻെറചൊല്ലാലെ
വിണ്ണിലും[illegible]ിനിന്നാൻ
മാൎഗ്ഗം[illegible]ക്ഷദൻതൻപദം
മാൎഗ്ഗമായ്പൂജിച്ചുനിന്നതല്ലോ
ഹേതുവായ്വന്നതപ്പാതകക്കാതലം-
വ്യാധനെപ്പോക്കുവാൻ വിണ്ണിലെന്നാൽ
പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടിനിപ്പൂജിച്ചുപോരുന്നോ-
ൎക്കേഷ്ഫലമെന്നതിനെന്തുചൊൽവൂ?

വ്യാധനെത്തന്നെയും വിണ്ണിലങ്ങാക്കിയ-
മ്മാധവൻ പ്രീതനായ്നിന്നനേരം
ദാരുകനാകിന സാരഥിതാനപ്പോൾ
വാരിജലോചനൻതന്നെയെങ്ങും
ആരാഞ്ഞുപോയങ്ങു കണ്ടുനിന്നീടാതെ
തേരുമായ്നീളെനടന്നുപിന്നെ
സൌരഭ്യംപൂണ്ടങ്ങു വന്നൊരു തെന്നൽതൻ-
സാരത്ഥ്യംതോഞ്ഞൊരു മാർഗ്ഗത്തൂടെ
ആരാഞ്ഞുചെന്നപ്പോൾ ദൂരവേകാണായി
വാരിജലോചനൻ പൂവൽമേനി
കണ്ടൊരുനേരത്തു കണ്ണുനീരോലോല
മണ്ടിച്ചെന്നങ്ങവൻ കാല്ക്കൽവീണാൻ
ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ പിന്നെയും പിന്നെയു-
"മല്ലലിൽവീണതോ ചൊല്ലവല്ലേൻ
ദിഗ്ഭ്രമംകൊണ്ടു നടക്കരുതായിന്നു
ഉൾഭ്രമംതന്നെയുമുണ്ടാകുന്നു.
വംശമക്രൂടെമുടിഞ്ഞുതായല്ലോകാൺ
സംശയമില്ലിനിയെന്നുവന്നു
എന്തിനിനിന്നുടെ ചിന്തിതംചൊല്ലണ-
മന്ധകനാഥനാം തമ്പുരാനേ!
നിൻചരണങ്ങളിൽ തഞ്ചിനോരെങ്ങളെ
വഞ്ചിച്ചുപോകുന്നോനല്ലയല്ലീ?"
ദാരുകനിങ്ങനെ ചോദിച്ചനേരത്തു
തേരുതാൻ പാരമെഴുന്നുനേരേ
അംബരംതന്നിൽ മറഞ്ഞതുകാണായി
ചെമ്മുകലർന്നുള്ള ഹേതികളും
എന്നതുകണ്ടു നടുങ്ങിനദാരുകൻ-
തന്നോടുചൊല്ലിനാൻ മല്ലവൈരി
"പെട്ടെന്നുചെന്നങ്ങു ദ്വാരകതന്നിൽനി
ശിഷ്ടരായുള്ള വരോടുചൊൽവൂ
ദുർല്ലംഘ്യമായൊരുകാലത്തിൻശീലത്താ-
ലില്ലാതെയായി പണ്ടുള്ളോരെല്ലാം
വൃന്ദനിക്കിനൽ സ്വർഗ്ഗതനാവതി-
നാഗഗനായൊന്നെന്നഗ്രജനും
സ്വസ്ഥനായുള്ള ഞാൻദുസ്ഥനായ്നിന്നിപ്പോ-
ളിത്രമേലായതും ചൊൽകപിന്നെ
ദ്വാരകതന്നിലിരിക്കൊല്ലയാരുമേ
വാരിധിവന്നു കതുക്കുമിപ്പോൾ
നാരിമാരോടു കലർന്നിന്നെല്ലാരും
ചോരികപാരമതെനിങ്ങളിങ്ങേ
അർജ്ജുനൻതന്നോടു ചൊല്ലുകനമ്മുടെ
വജ്രനമന്നവനാക്കിവയ്പാൻ
ശേഷിച്ചുനിന്നുള്ള ലോകരെയെല്ലാമേ
പാലിച്ചുകൊണ്ടുപോയ്‌വയ്ക്കയെന്നും"
എന്നതുകേട്ടൊരു ദാരുകസാരഥി
ഖിന്നനായ് മെല്ലവേ പോയനേരം
മേനകലർന്നുള്ള മാമുനിമാരുമായ്
നാന്മുഖനന്നിലം തന്നിൽവന്നാൻ
മൂലോകനാഥനായ്മേവിനിന്നീടുമ-
ക്കൈലാസവാസിയുംകാമിനിയും
വാസവൻമുൻപായ വാനോരുമെല്ലാരു-
മാസന്നരായാബ്ഭ്രമിതന്നിൽ
കേശവൻ തന്നുടെകേവലരൂപത്തിൽ
മേവുന്നവേലയെക്കാണ്മതിന്നായ്
ചിന്തിച്ചതെല്ലാമേ ബന്ധിച്ചുകൂടീട്ടു
സന്തുഷ്ടനായുള്ള കണ്ണനപ്പോൾ
വന്ദിച്ചുനിന്നുള്ള വാനോരെയെല്ലാമേ
നന്ദിച്ചുനോക്കിനാൻമന്ദമന്ദം
[1]സുസ്ഥിരമായുള്ളോരാസനംതങ്കലേ
സുസ്ഥിതനായി നിവർന്നുപിന്നെ
മൂലസ്ഥനായുള്ള പാവകൻതന്നെയും
ചാലജ്വലിപ്പിച്ചു ധാരണയാൽ
ദേഹസ്ഥനായുള്ള തന്നെയും മെല്ലവേ
കൂടസ്ഥനായുള്ള തൻകലാക്കി
പൂർണ്ണമായ്നിന്നുള്ളോരാനന്ദംതന്നിലേ
ചെന്നുകൊണ്ടീടിനാൻ ചെവ്വിനോടേ
ശ്യാമളകാന്തിയാൽ കോമളനായ്നിന്നോ-
രോമനയാകുമപ്പൂവൽമേനി
വിസ്മിതരാകുന്ന വാനവർനോക്കുമ്പോൾ
ഭസ്മമായ്‌വന്നതു കണ്ടുപിന്നെ
ഭസ്മത്തെത്തന്നെയും കുമ്പിട്ടുസേവിച്ചു
വിസ്മിതരായുള്ള വിണ്ടലരും
അന്തകവൈരിയും പങ്കജയോനിയും
മന്ദിരംപൂകിനാർ വന്നവണ്ണം.

[1] സ്വസ്തികം.

ദ്വാരകതന്നിൽ വസിച്ചുനിന്നീടുന്നോ-
രാനകദുന്ദുഭി താനുമായി
മേവിനിന്നീടുന്ന ദേവകിചൊല്ലിനാൾ
വേവുറുമേവുന്നോരുള്ളവുമായ്
തീർത്ഥത്തിൽപോയുള്ള യാദവന്മാരുടെ
വാർത്തകളേതുമേ കേട്ടില്ലല്ലോ
എന്തവരിങ്ങനെ വൈകിച്ചുകൊള്ളുവാ-
നെന്നതേ ചിന്തിച്ചു വേകുന്നേൻ ഞാൻ
എന്മകൻതന്നുടെ സന്മുഖംകാണാഞ്ഞു-
ളുന്മേഷമില്ലെനിക്കുള്ളിലൊട്ടും
ദക്ഷിണമാകുന്ന കണ്ണുമുണ്ടാടുന്നു
ലക്ഷണമല്ല നമുക്കു മേലിൽ
അന്നന്നേവന്നുള്ള തൊന്നൊന്നേചിന്തിച്ചാൽ
ദുർന്നിമിത്തങ്ങളെ കാണുന്നു.
എന്മകൻതന്നെപ്പിരിഞ്ഞു നിന്നീടുവാ-
നേതുമേയാകുന്നതില്ലെനിക്കോ
ആനകദുന്ദുഭി താനുമായങ്ങനെ
ദീനയായ് ദേവകി ചൊല്ലുന്നേരം
ദാരുകൻവന്നതു ദൂരവേകാണായി
തേരോടും ധീരതയോടുംപോയ്
എന്നതുകണ്ടൊരു ദേവകിചൊല്ലിനാ-
ളെന്മകൻവന്നു തുടങ്ങിനാനേ
എന്മകൻവന്നതു പാർത്തുനിന്നങ്ങനെ
മന്ദിച്ചുപോകുന്നു ദാരുകൻതാൻ."
എന്നതുകേട്ടൊരു രുഗ്മിണിദേവിതാൻ
ചെന്നങ്ങുതന്നുടെ മന്ദിരത്തിൽ
ശയ്യയുംചാലെവിരിച്ചു നിന്നീടിനാൾ
മെയ്യുമലങ്കരിച്ചാശുപിന്നെ
പൊയ്യുകിണ്ടിതന്നിൽ പൊഴിഞ്ഞൊരുനീരുമാ
നില്ക്കത്തുടങ്ങിനാൾ നോക്കിനോക്കി [യ്
കാർവ്വർണ്ണനുണ്ടുപോൽ വന്നതെന്നിങ്ങനെ
ദ്വാരകതന്നിലുമൊച്ചകൊണ്ടു
ദ്വാരകാവാസികളായുള്ളോരെല്ലാരും
പാരമെഴുന്നിതു മോദമപ്പോൾ
എത്രേടംവന്നു താനെന്നങ്ങുതങ്ങളിൽ
സത്വരംചോദിച്ചു നിന്നുപിന്നെ
വേദത്തിൻകാതലിൽ പോയ്മറഞ്ഞീടുമ-
ത്തേജസ്സ്വരൂപനെ ക്കാണ്മതിന്നായ്
ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ മേഘത്തിൻനാദംകേ-
ട്ടീടിനചാതകജാലം പോലെ
ദാരുകൻതന്നോടു ചാരത്തുചെന്നപ്പോൾ
ധീരതകൈവിട്ടു ദേവകിതാൻ
'എന്മകനെങ്ങോനെ'ന്നിങ്ങനെചോദിച്ചു
തന്മുഖംകണ്ടു ഭയപ്പെട്ടുടൻ
എന്നതുകേട്ടൊരു ദാരുകൻതാനപ്പോ-
ളൊന്നുമേമിണ്ടാതെ ഖിന്നനേരം
പിന്നെയും പിന്നെയും ചോദിച്ചുമേവിനാൾ
ഖിന്നമായ് വെന്തുള്ളോരുള്ളവുമായ്
ധീരതവേറിട്ടുദാരുകൻ താനപ്പോ-
ളേറിനവേദന പൊങ്ങുകയാൽ
ഓടിപ്പോയെങ്ങാനും ചാവതിനോങ്ങിനാൻ
താഡിച്ചുകൊണ്ടാൻ തന്മെയ്യിൽപിന്നെ
ചേതനവേറിട്ട ദേഹത്തെപ്പോലെയ-
ബ്ഭൂതലംതന്നിലേ വീണുകേണാൻ
കണ്ണുനീർകൊണ്ടവൻ ചൊല്ലാതെചൊല്ലിനാ
കണ്ണന്റെ വാർത്തകളുള്ളവണ്ണം [ൻ
അർജ്ജുനൻതന്നോടു ചൊല്ലിനാൻപിന്നെയ-
ങ്ങച്യുതൻതന്നോടു ചൊന്നതെല്ലാം
യാദവനാഥനാമാഹുകൻ തന്നോടു
യാത്രനാകേണമേയെന്നു ചൊന്നാൻ
ദേവകിക്കന്നേരം മേവിനവേദന-
യേവമെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലുവാനായ്
ധാതാവുനിർമ്മിച്ച ലോകങ്ങളൊന്നിലും
മേധാവിയായുള്ളോരാരുമില്ലേ
പന്തിരണ്ടാദിത്യന്മാരുടെ മണ്ഡല-
മൊന്നിച്ചുകൂട്ടി ച്ചമച്ചുപിന്നെ
കല്പാന്തപാവകൻ തന്നിലങ്ങാക്കിനി-
ന്നല്പാതവാതങ്ങൾ വീതു വീതു
പാരംപഴുപ്പിച്ചു നേരറുനിന്നങ്ങു
ഘോരമായേവുന്ന താരപിണ്ഡം
ദേവകിതന്നുടെ താപത്തെച്ചിന്തിക്കിൽ
ശീതളമായിട്ടേ വന്നുകൂട്ടു
രുഗ്മിണിമുൻപായ ദേവിമാർതാപവു-
മത്ര,യല്ലങ്ങതിലേറുമത്രേ
'കൃഷ്ണാ'കയെന്നിങ്ങനെ നീളത്തിൽചൊന്നപ്പോ
വൃഷ്ണികളെല്ലാരും കേഴുന്നേരം [ൾ

വേരോടെമേല്പെട്ടു പോയതുകാണായി
സാരമായ്മേവുമപ്പാരിജാതം
എന്നതുകണ്ടുള്ള ബാലരുംമാതരും
ഖിന്നരായെല്ലാരും നിന്നുപിന്നെ
അർഘ്ഘകൻതന്നുടെ പിന്നാലെപോയിപ്പോ-
യാഹവഭൂമിയിൽ ചെന്നനേരം
സജ്വരനായുള്ളോരർജ്ജുനൻ തന്നാലെ
സജ്ജിതയായൊരു നൽച്ചിതയിൽ
പാരാതെചാടിത്താൻ കാമുകന്മെയ്യോടു
നാരിമാരെല്ലാരും ചേർന്നുകൊണ്ടാർ
ആനകദുന്ദുഭി താനുമായങ്ങനെ
മാനിതയായുള്ള ദേവകിയും
അച്യുതൻതന്നെയു മിച്ഛയിൽനണ്ണിനി-
ന്നച്ചിതതന്നിലേ പാഞ്ഞുപിന്നെ
നിശ്ചലനായുള്ളോരച്യുതൻതന്നുടെ
നൽച്ചരണങ്ങളിലേശിക്കൊണ്ടാർ;
എണ്ണിരണ്ടായിരം ഭാര്യമാരെല്ലാരും
കണ്ണൻതാൻനിന്നൊരു ഭൂതലത്തിൽ
ഭാവനകൊണ്ടുതൻ കാന്തനെപ്പൂണ്ടുനൽ-
പ്പാവകൻതങ്കൽ പതിച്ചുനിന്നാർ
മാനുഷഭാവത്തെ കൈവെടിഞ്ഞെല്ലാരും
വാനവരായിച്ചമഞ്ഞുപിന്നെ
മുന്നമേചെന്നുള്ള യാദവന്മാരോട-
ങ്ങൊന്നിച്ചുമേവിനാർ വാനിലെല്ലാം
വെള്ളത്തിൽമുങ്ങിനികന്നതെന്നുള്ളതേ-
യുള്ളത്തിൽ തോന്നീതവർക്കന്നേരം
ഔദകമാകുന്ന കർമ്മവുംപിണ്ഡവും
വൈദികരീതിയിൽച്ചൊന്നവണ്ണം
പ്രേതരായ്നിന്നുള്ള യാദവന്മാർക്കെല്ലാ-
മാചരിച്ചീടിനാൻ പാർത്ഥനപ്പോൾ
ദ്വാരകതന്നെയും മുക്കിനാനന്നേരം
വാരിധിവന്നു കരുത്തുമേന്മേൽ
മാധവൻതന്നുടെ യാലയമായൊരു-
ഭൂതലംതന്നെയൊഴിച്ചെല്ലാമേ
ചിന്തകന്മാരുടെ ബന്ധവുംവേറിട്ട-
ങ്ങന്തകഭീതിയേപ്പോക്കുവാനായ്
മാധവൻതന്നധിവാസമുണ്ടാകുന്നു
യാതൊരുഭൂതലം തന്നിലിന്നും

ശേഷിച്ചുനിന്നുള്ള യോഷിജ്ജനത്തെയു-
മൂഷത്വംവാരാതെ കൊണ്ടുപോയി.
തന്നുടെമന്ദിരം തന്നിലങ്ങാക്കുവാൻ
ഖിന്നനായ്പാണ്ഡവൻ പോകന്നേരം
കാട്ടിടെപ്പാഞ്ഞങ്ങു കമ്മന്മാരായുള്ള
കാട്ടാളർചെന്നു ചെറുത്താരപ്പോൾ
രോഗത്തെപ്പൂണ്ടൊരു സിംഹത്തെചെന്നങ്ങു
വേഗത്തിൽ ശ്വാനങ്ങളെന്നപോലെ
ക്രുദ്ധനായുള്ളോരു പാണ്ഡവൻതാനപ്പോൾ
യുദ്ധത്തിന്നായിത്തുനിഞ്ഞനേരം
അസ്ത്രമെന്നുള്ളതു വിസ്മൃതമായ്വന്നു
ചിത്തവുംവേറൊന്നായ് വന്നുകൂടി
വില്ലിനെത്തന്നേ കുലപ്പതിന്നായിട്ടു
വല്ലീലയങ്ങവനൊന്നുകൊണ്ടും
അംഗങ്ങളെല്ലാമേ സന്നങ്ങളായ്വന്നു-
തങ്ങനെയായിച്ചമഞ്ഞുതപ്പോൾ
മന്ത്രത്തെക്കൊണ്ടു നിരുദ്ധനായുള്ളൊരു-
പന്നഗവീരൻ താനെന്നപോലെ
കാട്ടാളരെല്ലാമക്കാമിനിമാരെയു-
മാട്ടിയക്കാട്ടിലേ പോയ്മറഞ്ഞാർ
'സ്ത്രീകളെത്തന്നെയും പാലിച്ചുകൊള്ളുവാ-
നാകാതെയായല്ലോ ഞാനിന്നിപ്പോൾ
പൂതലായ്പ്പോയൊരു ദാരുവെപ്പോലെ ഞാൻ
ഭൂതലംതന്നിലിരിക്കവേണ്ടാ'
എന്നങ്ങുതന്നിലേ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടവൻ
ഖിന്നനായ്പിന്നെയും പോകുന്നപ്പോൾ
വ്യാസനായുള്ളൊരു മാമുനിവന്നട-
നാസന്നനായതു കാണായ്വന്നു
മാനിയായുള്ളൊരു പാണ്ഡവവീരന-
മ്മാമുനിതന്നുടെ കാല്ക്കൽവീണാൻ.
തന്നുടെഖേദങ്ങളെല്ലാമേ ചൊല്ലിനാൻ
പിന്നെയും മാമുനിയോടുനേരേ.
എന്നതുകേട്ടൊരു മാമുനിതാനുമ-
ന്നിന്നൊരുപാണ്ഡവനോടുചൊന്നാൻ
"എട്ടേടംമെയ്യിൽ വളഞ്ഞുനിന്നങ്ങനെ
പൊട്ടനായുള്ളൊരു മാമുനിയെ
പണ്ടിവർകണ്ടു ചിരിച്ചുനിന്നീടിനാ-
രിണ്ടലങ്ങുള്ളത്തിൽ കൊള്ളുംവണ്ണം
എന്നതുകൊണ്ടു ശപിച്ചുനിന്നീടിനാൻ

ഖിന്നനായ്നിന്നൊരു മാമുനിതാൻ
'കാട്ടാളർകൊണ്ടുപോയ് കാട്ടിലിന്നിങ്ങളെ
ഗോഷ്ഠിയാക്കീടുക'യെന്നിങ്ങനെ
എന്നതുകൊണ്ടിവരിങ്ങനെയായിപ്പോയ്
നിന്നുടെപോരായ്മയല്ലയേതും
ആരണശാപത്തിൻ കാരണംകൊണ്ടുനിൻ-
വീരതപോയിച്ചമഞ്ഞിതിപ്പോൾ
ആരണശാപത്തെപ്പോക്കിനിന്നീടുവോ-
രാരുമില്ലെന്നതു കണ്ടുവല്ലോ
വീരതപോയെന്നു ഖേദിക്കവേണ്ട നീ
വീരനായുള്ള നീ വീരനത്രേ
കണ്ണനെവേറിട്ട ശോകത്തെക്കൊണ്ടല്ലീ
കണ്ണുനീർതൂകുന്നു പിന്നെയും നീ
യാദവന്മാരുടെ നാശത്തെക്കണ്ടിട്ടും
ദ്വാരകപോയതു കണ്ടുമല്ലീ
ബന്ധുക്കളായുള്ളോരന്ധകന്മാരുമായ്
ചന്തത്തിൽ നിന്നു സുഖിച്ചുപിന്നെ
ദീനനായ്പ്പോയൊരെൻ കാർവ്വർണ്ണനെന്നല്ലീ
മാനസംതന്നിലേ തോന്നുന്നിപ്പോൾ?
അജ്ഞരായുള്ളവർ ഖേദിക്കുംപോലെയീ-
പ്രാജ്ഞനായുള്ള നീ ഖേദിക്കൊല്ലാ
അംബരംപോലെയന്നിർമ്മലനായ്നിന്നു
ചിന്മയനായുള്ള ദേവനുണ്ടോ?
ജന്മവും കർമ്മവും തന്മയും നന്മയു-
മുണ്മയെച്ചിന്തിച്ചു കാണ്കെ നീയേ
പാനസമായുള്ള പത്രങ്ങൾകൊണ്ടോരോ
ഭാജനംതന്നെയും ഗോക്കളേയും
ചാലെച്ചമച്ചോരോ ലീലകൾകോലുന്ന-
ബാലകന്മാരെയോ കാൺമുണ്ടല്ലോ
അവ്വണ്ണംതന്നെയിക്കാർമുകിൽവർണ്ണനും
ചെവ്വോടെയാദവന്മാരെയെല്ലാം
തന്നുടെ [1]കാരകമെന്നങ്ങു തോന്നിച്ചു
മന്നിടം തന്നിലെനിന്നു പിന്നെ
കാരിയം പൂരിച്ചു യാദവന്മാരെയും
ദ്വാരകതന്നെയും സംഹരിച്ചാൻ
ലീലകഴിഞ്ഞുള്ള ബാലകന്മാരെല്ലാം
ചാലക്കളിപ്പുരയെന്നപോലെ
താനങ്ങു തന്നുടെ കേവലമായുള്ളോ-
രാനന്ദംതന്നിലേ ചേർന്നുകൊണ്ടാൻ
നഷ്ടമനായ്പോയാനെന്നിഷ്ടനായുള്ളവൻ
കഷ്ടമേയെന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചിപ്പോൾ
സ്പഷ്ടമേയിങ്ങനെ ദുഃഖവും പൂണ്ടുടൻ
പൊട്ടനായ്പോയിതോ ഹന്ത നീ താൻ
ആഹന്ത മാൽകൊണ്ടു വേകുന്നനിന്നുടെ
മോഹത്തെത്തന്നെ തൊഴുന്നേൻഞാനോ
ഘോരതമായൊരു പോരുതുടങ്ങുമ്പോൾ
[2]സാരമായ്നിന്നോടു വാരിജാക്ഷൻ
മാനിച്ചു ചൊന്നുള്ള വാർത്തകളെല്ലാമേ
പാനീയരേഖയായ് പോയിതോ ചൊൽ
താപത്തെത്തൂകുന്ന ശോകത്തെപ്പൂരിച്ചാ-
ലാപത്തേകാണാവു നൂനമെന്നാൽ
ശോകത്തെക്കൈവിട്ടു മോഹത്തെപ്പോക്കുന്ന-
രൂപത്തെച്ചിന്തിക്ക സന്തതം നീ"
ഖിന്നതപോക്കുന്ന നന്മൊഴിയിങ്ങനെ
പിന്നെയും പിന്നെയും ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി
പാർത്ഥൻതന്നുള്ളത്തിൽ ചീർത്തുനിന്നീടുന്നൊ-
രാർത്തിയെത്തീർത്താനത്തീർത്ഥപാദൻ

മഹാപ്രസ്ഥാനകഥ

നിർമ്മലനായൊരു നന്മുനിതന്നുടെ
നിർമ്മലത്തുമൊഴി കേൾക്കയാലേ
ചീർത്തുനിന്നീടുന്നൊരാർത്തിയെത്തന്നെയും
തീർത്തുനിന്നീടുന്ന പാർത്ഥനപ്പോൾ
ധന്യമായുള്ളൊരു തന്നുടെ മന്ദിരം
തന്നിലും മുന്നിട്ടു ചെന്നു പിന്നെ
ഉജ്ജ്വലനായൊരു വജ്രനെത്തന്നെയും
വെച്ചുനിന്നാൻ ചോട്ട മന്ദിരത്തിൽ
ധർമ്മജൻതന്നുടെ മന്ദിരം പൂവതി-
ന്നുന്മനസ്സായവൻ പോയനേരം
അഗ്രജനായുള്ള ധർമ്മജന്മാവുതാ-
നഗ്രങ്ങളായ നിമിത്തങ്ങളെ
അഗ്രത്തിലാമ്മാറു കണ്ടുകണ്ടേററവും
വ്യഗ്രനായ് ചൊല്ലിനാൻ ഭീമനോടായ്

1 ഭ്രകം. 2. സാരനായ്നിന്നോരു.

‘കൃഷ്ണനെക്കാണ്മാനായ് മുന്നമേപോയൊരു-
ജിഷ്ണുതാൻ വന്നില്ലയല്ലോയിന്നും
എന്തവനിങ്ങനെ വൈകിച്ചുകൊള്ളുവാൻ
[1] ശാന്തമാം കാലമല്ലെന്നുവന്നു
മുന്നമേപ്പോലെയല്ലിന്നിന്നിമ്മന്നെല്ലാം
ഖിന്നമായ്ത്തന്നെയേ കാണാകുന്നു
മംഗലദീപത്തിൻ ഭംഗവുംപൂണ്ടിട്ടു
മങ്ങുന്നമന്ദിരമെന്നപോലെ
മന്നിടന്തന്നുടെ മംഗലദീപന്താൻ
മങ്ങിമറഞ്ഞുപോയില്ലയല്ലീ?
ഖിന്നമായ്നിന്നൊരു മന്നിടംകാണുമ്പോ-
ളെന്നതേ തോന്നുന്നതുള്ളിലിപ്പോൾ
ധർമ്മിഷ്ഠരായുള്ള നിർമ്മലരെല്ലാർക്കു-
മുന്മേഷം കാണുന്നതില്ലയിപ്പോൾ
ഗോക്കളെക്കണ്ടാലു മൊച്ചയുംപൂണ്ടിട്ടു
നോക്കിനിന്നീടുന്നു തങ്ങളിങ്ങും
പാഴരായ്പ്പോരുന്ന പാപന്മാർതന്മുഖം
പാരംതെളിഞ്ഞിന്നു കാണാകുന്നു
ദുഷ്ടങ്ങളായുള്ള ജന്തുക്കളെല്ലാമ-
ങ്ങൊട്ടൊട്ടാസ്സുന്നു പരന്നുതായി
മാമുനിമാരിലും മുന്നമേപ്പോലെയു-
ള്ളാമോദം കാണുന്നതില്ലചെമ്മേ
എന്നുടെമാനസം തന്നെയുമേററവും
ഖിന്നമായ്ക്കാണുന്നു പിന്നെപ്പിന്നെ
എന്തിതിൻകാരണ മെന്നതുചിന്തിച്ചാ-
ലേതുമേചൊല്ലുവാനില്ലതാനും
ഉത്തരദാരുക്കളൊക്കവേ കണ്ടാലും
പത്രവുംവാടിച്ചമഞ്ഞിതിപ്പോൾ
ജ്യോതിർഗ്ഗണങ്ങളും ദീപിക്കുന്നില്ലൊട്ടു-
മാദിത്യൻതന്നെയും കാൺകയിപ്പോൾ
ചാലെത്തെളിഞ്ഞുള്ള തീർത്ഥങ്ങളെല്ലാമേ
കാലുഷ്യംകോലുന്നു കാണുന്നോരം
ആജ്യത്തെക്കൊണ്ടു ജ്വലിക്കുന്നതില്ലിപ്പോൾ
പൂജ്യനായ് മേവുമിപ്പാവകൻതാൻ
ഒട്ടൊട്ടുപിന്നെ ജ്വലിച്ചുനിന്നീടുകിൽ
പൊട്ടിയെരിഞ്ഞു പൊരിഞ്ഞുതാനും
മാരുതൻതന്നുടെ മാന്ദ്യവുംകൈവിട്ടു
ഘോരനായ് വീയുന്നുപാരമിപ്പോൾ
ഇങ്ങനെയോരോന്നേ ചിന്തിച്ചുകാണുമ്പോൾ
മംഗലമായിട്ടു കണ്ടില്ലെങ്ങും
ഈശ്വരൻതന്നുടെ യിച്ഛയെച്ചെയ്യയെ-
ന്നാശ്രയിച്ചീടിനേ നേഷഞാനോ"
സോദരൻതന്നോടു വേദനയിങ്ങനെ-
യോതിനിന്നീടുന്ന ധർമ്മജൻതാൻ
ഈശ്വരൻതൻകലേവാച്ചു നിന്നീടുന്നോ-
രൊച്ചയുംപൂണ്ടങ്ങു നിന്നനേരം
വാസവനന്ദനൻ വന്നതു കാണായി
വാടിനിന്നീടുന്ന ഭാവവുമായ്
പാരാതെചെന്നങ്ങു ധർമ്മജൻതന്നുടെ
പാദങ്ങൾതൻകലേ വീണുപിന്നെ
ഭാവംകൊണ്ടന്നേരം ചൊല്ലിയതെല്ലാമേ
നാവുകൊണ്ടായിട്ടും ചൊന്നാൻപിന്നെ
“ഭൂമിക്കുനല്ലൊരു ഭൂഷണമാകുന്ന
പൂമേനിപൂണ്ടൊരു കണ്ണനിപ്പോൾ
തന്നുടെദാസനാ മെന്നെയുംവഞ്ചിച്ചു
മന്നിടംതന്നെയും ഖിന്നമാക്കി
വിണ്ണിലേപൂകിനാ നെന്നെയുമിങ്ങനെ
കണ്ണനിർത്തുകമാറാക്കിവച്ചാൻ”
എന്നതുകേട്ടൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
തന്നെയുംകൂടെ മറന്നുനേരേ
കല്യതതന്നെയും കൈവെടിഞ്ഞങ്ങനെ-
യല്ലലിൽവീണതു ചൊല്ലുവല്ലേൻ
പാണ്ഡവമാതാവു മെന്നതുകേട്ടപ്പോൾ
നീണ്ടുനിന്നീടുന്ന ശോകത്താലേ
കണ്ണൻമെയ്തന്നിൽ തന്നുള്ളവുംബന്ധിച്ചു
തിണ്ണംതിരണ്ടൊരു ഭാവനയാൽ
ശാശ്വതനായുള്ളോരീശ്വരൻതന്നോടു
ചേർച്ചപൂണ്ടീടിനാളോർച്ചനീക്കി
പാർത്തലംതന്നെ പ്പിരിഞ്ഞുനിന്നീടുവാ-
നോർത്തുനിന്നീടുന്ന ധർമ്മജൻതാൻ
പാർത്ഥനമായിപ്പറഞ്ഞു നിന്നാൻപിന്നോ-
ടാർത്തനായ് നിന്നുനെരുങ്ങനേരം
കേശവൻതന്നുടെ കേവലരൂപന്ത-
ന്നാശയം തന്നിലുറപ്പിച്ചുടൻ

1. സന്തോഷ—സ്വസ്ഥ—സ്വന്ത.

ബന്ധുക്കളായോരിൽ സന്ധിച്ചുനിന്നൊരു-
ബന്ധവും ചാലേ മുറിച്ചുനേരേ
നിസ്സംഗനായി നടന്നുതുടങ്ങിനാ-
നുത്തരയായുള്ള ദിക്കുനോക്കി
എന്നതു കണ്ടുള്ള സോദരരെല്ലാരും
പിന്നാലെക്കൂടിനാർ കേടുനീക്കി
കൃഷ്ണനിലുള്ളൊരു തൃഷ്ണപൂണ്ടീടുന്ന-
കൃഷ്ണയും പിന്നെയങ്ങവ്വണ്ണമേ
വ്യാഘ്രങ്ങൾ ചേരുന്ന കാടുകൾ പിന്നിട്ടു
ദീർഘമായുള്ളൊരു മാർഗ്ഗത്തൂടെ
പിന്നാലെ ചെല്ലുന്നോരെ നോക്കിനിന്നീടാതെ
ധന്യരായങ്ങവർ പോകുന്നേരം
പൂഞ്ചായലാരുടെ മൌലിയായ് മേവുന്ന
പാഞ്ചാലി ചാലെപ്പതിച്ചാളപ്പോൾ
അശ്വികൾ സൂനുക്കളായോരുമങ്ങനെ-
യർജ്ജുനൻ താനുമങ്ങവ്വണ്ണമേ
വീഴ്വതിനായിട്ടു വേഗവാനായെഴും-
ഭീമനും ചൊല്ലിനാൻ മെല്ലെയപ്പോൾ
‘വീരരായുള്ളോരുമിന്നാൽവരും വീണതിൻ-
കാരണം ചൊല്ലേണ’മെന്നിങ്ങനെ
ധർമ്മജൻ ചൊല്ലിനാൻ “തന്നുടെ തന്നുടെ
വന്മദം കാരണമെന്നുമപ്പോൾ
അസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടെന്നോടൊത്തവരില്ലയെ-
ന്നർജ്ജുനനുണ്ടൊരു മാനമേറ്റം
മാനിനിയായൊരു മാദ്രിതൻ മക്കൾക്കു
മാനമുണ്ടേറ്റവും മാനസത്തിൽ
രൂപംകൊണ്ടെന്നോടു നേരൊത്തോരില്ലയി-
പ്പാരിടംതന്നിലിന്നാരുമിപ്പോൾ
എന്നൊരു മാനമുണ്ടിന്നകുലന്നവൻ-
തന്നുടെ സോദരനായവനും
ശാസ്ത്രങ്ങൾകൊണ്ടെന്നോടൊത്തുനിന്നീടു
പാർത്തലംതന്നിലിന്നോർത്തു കണ്ടാൽ [വാൻ
ആകുന്നോരില്ലാരുമെന്നൊരു മാനംകൊ-
ണ്ടാഹന്തപൂരിതനായിരിപ്പോൻ
ഭർത്താക്കളായിവൾക്കൈവരുണ്ടെല്ലാതാ-
ന്നാൾത്താരിൽച്ചേർന്നതാ പാർത്ഥനത്രേ
എന്നൊരു ദോഷംകൊണ്ടിന്നിവൾ വീണു
നിന്നുടെ പാതവും വന്നണഞ്ഞു [താൻ
[1]ഊക്കുകൊണ്ടാർക്കുമേ തോൽക്കയില്ലെന്നൊരു
മുഷ്കതയുണ്ടു നിനക്കുമുള്ളിൽ”
ഇങ്ങനെ ചൊന്നൊരു ധർമ്മജൻ പിന്നെപ്പോ-
യങ്ങൊരു ദേശത്തു ചെന്നനേരം
ചുറ്റത്തിൽ ചെന്നു ചുഴന്നുനിന്നീടിനാൻ
തെറ്റെന്നു ചെന്നൊരു സാരമേയൻ
കാൽത്തളിർതന്നിൽ ചേർത്താർത്തനാമെന്നെനി
കാത്തുകൊള്ളേണമിന്നാസ്ഥയാലേ
അല്ലലായുള്ളൊരു ഭാവംകൊണ്ടിങ്ങനെ
ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നോനെന്നപോലെ
എന്നതു കണ്ടൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
തന്നിലേയെണ്ണിനാനുണ്മയായി
ആശ്രിതപാലനം ധർമ്മമെന്നല്ലോയി-
ശ്ശാശ്വതവാക്കുകൾ ചൊല്ലിപ്പോരു
ദീനനായ് മേവുമിശ്ശ്വാവിനെയിന്നു ഞാൻ
മാനിച്ചുകൊള്ളേണം നൂനമെന്നാൽ
എന്നങ്ങു ചിന്തിച്ചു തന്നിലേ പിന്നെയും
മുന്നമേപ്പോലെ നടന്നനേരം
അംബരംതന്നൂടെ വന്നതു കാണായി
പൊന്മയമായ വിമാനമപ്പോൾ
ചാരത്തു ചെന്നങ്ങു ചൊല്ലിനിന്നീടിനാൻ
വാരുറ്റുനിന്നൊരു ദേവദൂതൻ
‘നേരുറ്റുനിന്ന വിമാനവുമേറി നീ
പാരാതെ പോരേണം വിണ്ണിലിപ്പോൾ
പുണ്യങ്ങൾ ചെയ്ത ഫലങ്ങളെയെല്ലാമേ
വിണ്ണിൽനിന്നിന്നു ലഭിപ്പതിനായ്”
ധർമ്മജൻ ചൊല്ലിനാനെന്നതു കേട്ടപ്പോൾ
ധർമ്മത്തിന്നുണ്മയും നണ്ണി നണ്ണി:-
‘ദീനനായ് വന്നു നിന്നാശ്രയിച്ചീടിനാൻ
മുന്നമേ നമ്മെയിശ്ശ്വാനനെന്നാൽ
ധന്യമായ് നിന്നെഴും യാനമേറീടുവാൻ
മുന്നിലാമ്മാറിവൻ തന്നെ വേണം’
എന്നതു കേട്ടൊരു വിണ്ണവർദൂതൻതാൻ
കണ്ണുകൾ പൊത്തിനാൻ തിണ്ണമപ്പോൾ

1. ഊക്കുകൊണ്ടാരുമെതിർക്കയില്ലെന്നൊരു

സമ്മതംതോയുമന്നമൊഴിചൊല്ലിനാൻ
ധർമ്മജൻതന്നോടങ്ങുണ്മയായി
'നിർവ്വിണ്ണനായൊരു നിന്നുടെമാനസ-
മിവ്വണ്ണമായതെന്തിന്നുനേരേ
സോദരന്മാരിലുള്ളാശയംതന്നെയും
വേരറുത്തല്ലയോ പോന്നുകൊണ്ടു
ഘോരമായുള്ളവുമിസ്സാരമേയൻകൽനിൻ-
മാനസംചെന്നതിൻ കാരണംചൊൽ
ജന്തുക്കളായതിൽ കഷ്ടമായുള്ളതോ
ചിന്തിച്ചുകാൺകിലിശ്വാക്കളത്രേ
കഷ്ടങ്ങളായുള്ള ജന്തുക്കൾക്കെന്നുമേ
കിട്ടുവോന്നല്ലയിസ്വർഗ്ഗമെന്നും
ശ്വാനനിൽചെന്നെഴുമാശയുംതീർത്തുടൻ
യാനമേറീടുനീ വൈകിയാതെ'
പിന്നെയുംചൊല്ലിനാൻ ധർമ്മജന്മാവുതാൻ
തന്നിലേചിന്തിച്ചു ധർമ്മമെല്ലാം
"ആശ്രിതനായൊരെക്കൈവെടിഞ്ഞുള്ളൊരു
വാഴ്ചയിന്നേതുമേ ചേർച്ചയല്ല
ദീനനായ്‌വന്നവൻ തന്നെയുംവഞ്ചിച്ചു
യാനമേറുന്നൊനിക്കോർത്തുകണ്ടാൽ
നാകലോകത്തിങ്കൽ കാര്യമില്ലേതുമേ
പോകനീയെന്നുമേ നാകലോകേ"
വിണ്ണവർദൂതനുമെന്നതുകേട്ടുടൻ
കർണ്ണങ്ങളേററിനാൻ നന്മൊഴിയും
"മന്നിലേമാലോകർ പുണ്യങ്ങൾചെയ്യുന്നു
വിണ്ണിനെക്കാമിക്കമൂലമത്രേ
പ്രജ്ഞപൂണ്ടീടുന്ന മാമുനിമാരോരോ
യജ്ഞങ്ങൾകൊണ്ടു യജിക്കുന്നതും
[illegible]ലേനിന്നു തപസ്സുചെയ്യുന്നതും
തോയത്തിൽനിന്നു ജപിക്കുന്നതും
ദാനങ്ങളൊന്നൊന്നെയാചരിക്കുന്നതും
വാനിടംപൂവതിൻ വാഞ്ഛയത്രേ
അങ്ങനെയുള്ളൊരു വാനിടംതന്നെത്തൊ-
ട്ടിങ്ങനെചൊന്നവാറെങ്ങനെനീ?
ദുഷ്ടനായ്‌വന്നൊരു കഷ്ടനെത്തൊട്ടല്ലോ
ഇഷ്ടമായ്‌വന്നതു കൈവെടിഞ്ഞു
ദുർജ്ജനസംഗമമൊല്ലായെ'ന്നല്ലയോ
സജ്ജനമായുള്ളോർ ചൊല്ലിക്കേൾപ്പൂ
ഒന്നല്ലയാതൊരിക്കാരിയംകാമിച്ചു
നന്നല്ലനീയിന്നിച്ചൊന്നതൊട്ടും
പുണ്യങ്ങൾകൊണ്ടു നിൻ ചാരത്തുവന്നൊരു
വിണ്ണിനെക്കൈവെടിഞ്ഞീടൊല്ലാതെ"
ചിത്തവിലോഭനമായിനിന്നീടുന്നോ-
രുക്തികളിങ്ങനെ യോതിയോതി
ലോലതതീർത്തവന്മാനസംതന്നുടെ
ചാലനമായതില്ലൊന്നുകൊണ്ടും
'പോകുന്നേനെങ്കിൽ ഞാനെ'ന്നതുംചൊല്ലി
നാകുലമായൊരു ഭാവവുമായ് നാ-
എന്നതുകേട്ടൊരു ധർമ്മജന്മാവുതാ-
നന്നേരതന്നുടെ മുന്നിൽത്തന്നെ
മേവിനിന്നീടുന്ന യാനവുംകൈവിട്ടു
പോവതിന്നായിത്തുടങ്ങുന്നേരം
നിർമ്മലനായൊരു ധർമ്മനെക്കാണായി
തണ്മയിൽമേവുമശ്വാവുതന്നെ
തുഷ്ടനായ്നിന്നങ്ങു ചൊന്നതുകേൾക്കായി-
ശിഷ്ടനായ്നിന്നൊരു തന്നോടപ്പോൾ
"നിന്നുടെധർമ്മത്തിന്നുണ്മയെക്കാണ്മാനായ്
നിന്ദ്യമായുള്ളൊരു രൂപമായി
നിന്നുടെചാരത്തു വന്നതുഞാനിപ്പോ-
ളെന്നതുനിന്നുള്ളിൽ തേറിനാലും
ധർമ്മംകൊണ്ടിന്നിന്നെ വെന്നുനിന്നീടുന്നോ-
രുണ്മയെച്ചൊല്ലുകിൽമററാരുമില്ല
സന്തുഷ്ടനായേൻ ഞാനെന്നതുകൊണ്ടിനി
ചിന്തിച്ചതെല്ലാമേ സാധിച്ചീടും
വൈകാതെപോയങ്ങു വാനിടംപൂകനീ
വൈകല്യം വാരാതെയെങ്കിലിപ്പോൾ"
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ തന്നെയും[illegible]
[1]മംഗലയാനത്തിലാക്കുന്നേരം
കാൽപ്പൊടി തട്ടിക്കളഞ്ഞുനിന്നീടിനാൻ
വായ്പോടുചെന്നൊരു ദേവദൂതൻ
വെണ്മതിരണ്ണൊരുനൽ കുടകാണായി
തന്മുൻപിൽ വന്നുനിവിർന്നതപ്പോൾ
പൂമണംതോയുന്നതെന്നലെത്തുകുന്ന-
ചാമരംകാണായിരണ്ടുപാടും

1. മംഗലയാനത്തിലാക്കിനിന്നാൻ. മണ്ടാതെനിന്നൊരുധർമ്മജന്മാവുതാൻ. മംഗലയാനത്തിലായനേരം

ചാലെച്ചുഴന്നുനിന്നോലക്കമാളുന്നൊ-
രാലവട്ടങ്ങളും കാണായതപ്പോൾ
അങ്ങനെപോയങ്ങു വിണ്ണിലങ്ങമ്മാറു
ഭംഗിയിൽ ചെന്നവൻപൂകുന്നേരം
ഉമ്പർകോൻ തന്നുടെചൊല്ലിനാലെല്ലാരും
സംഭ്രമിച്ചീടിനാനൻപിനോടെ
മംഗലപാണിമാരായിവന്നീടിനാർ
മംഗലമാരായുള്ളംഗനമാർ
ചാലെവിളങ്ങിന ദീപങ്ങൾകാണായി
താലത്തിൽമേവുന്ന വെള്ളരിയും
പൊൽക്കുടം കണ്ണാടിച്ചെപ്പുകളെന്നിവ-
യൊക്കവേനിന്നുനിരന്നുതെങ്ങും
വാരുററുനിന്നുള്ള ഭേരികൾനാദവും
പൂരിച്ചുകേൾക്കായിതോരോദിക്കിൽ
മംഗലസൂചകമായിനിന്നീടുന്ന
ശംഖുകൾനാദവുമവ്വണ്ണമേ
കസ്തൂരികൊണ്ടു തളിച്ചുനിന്നീടിനാ-
രുത്തമനാരിമാർ പദ്ധതിയിൽ
കാണ്മതിന്നായിട്ടുവാനവരെല്ലാരും
മേന്മേലെവന്നുതുടങ്ങീതപ്പോൾ
സുന്ദരിമാരുമങ്ങന്നിലംതന്നിലേ
ചെന്നുതുടങ്ങിനാർചേർച്ചയോടെ
ഉർവ്വീശൻതന്നുടെ [1]യാഗമംകണ്ടാനാ-
യുർവ്വശിതാനുമങ്ങവ്വണ്ണമേ
സൽകൃതനായുള്ള ധർമ്മജൻചാരത്തു
തിക്കുതുടങ്ങീതുപാരമപ്പോൾ
എന്നതുകണ്ടവൻ തന്നിലേനണ്ണിനാ-
നെന്നുടെവൈഭവമല്ലിതൊട്ടും
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ ലീലയാലൊന്നത്രേ
കാരുണ്യമെന്നിലേചേരുകയാൽ
എന്നതുകണ്ടു മദിച്ചുനിന്നീടൊല്ലാ-
യെന്നുടെമാനസ മെന്നുനണ്ണി
പങ്കജലോചനൻ തൻകഴൽതന്നുള്ളി-
ലങ്കുരിച്ചീടുമാറാക്കിപിന്നെ
മുത്തുകൾകൊണ്ടുള്ള പന്തൽതൻകീഴേപോ-
യെത്തിനിന്നീടിനാൻ വിണ്ണിൽനേരേ
വിണ്ണകംപൂകിന പുണ്യവാനന്നേരം
കണ്ണുകളുണ്ടായ കാര്യമെല്ലാം
സാധിച്ചുപിന്നെത്തൻ സോദരന്മാരെയും
ചോദിച്ചുനിന്നാന ദൂതനോടായ്
ചോദിച്ചനേരത്തു ദൂതനുംചൊല്ലിനാൻ
ഖേദിച്ചുനിന്നു നറുങ്ങനേരം:-
'സോദരന്മാരുടെ വേലയെച്ചൊൽകിലോ
വേദനയായിട്ടു വന്നുകൂട്ടും
കാണേണമെന്നുള്ള സാഹസമുണ്ടാകിൽ
കാണരുതായ്കയുമില്ലതാനും'
ഇങ്ങനെചൊന്നവൻ തന്നെയുംകൊണ്ടുട-
നങ്ങൊരുകോണത്തു ചെന്നുപിന്നെ
ഘോരമായുള്ളൊരു നാരകദേശത്തെ-
പ്പാരാതെകാട്ടിനാൻ ദേവദൂതൻ

കണ്ടൊരുനേരത്തു ധർമ്മജന്മാവുതാ-
നിണ്ടലുംപൂണ്ടു ചമഞ്ഞുചൊന്നാൻ:-
'പൂതരായ്നിന്നുള്ള സോദരന്മാരിപ്പോൾ
യാതനപൂണ്ടാരോ വന്നുകൂടി
ഉത്തമർശീലവു മിത്തരമായിതോ
സത്യവാനല്ലയോ ചിത്രഗുപ്തൻ?
ധർമ്മിഷ്ഠരായുള്ള നിങ്ങൾക്കുമിന്നിതു
സമ്മതമായിട്ടോ തോന്നിക്കൂടി
സ്പഷ്ടമേകണ്ടാലും കഷ്ടമായ്വന്നതു
ദുഷ്ടതയേറിട്ട നാകലോകം
ദണ്ഡ്യന്മാരല്ലാതപുണ്യമാണ്ടുള്ളോരെ-
ദ്ദണ്ഡിപ്പിക്കുന്നതു കാണുംനേരം
'ഒല്ലാ'യെന്നിങ്ങനെ ചൊല്ലിനിന്നീടുവാൻ
വല്ലുന്നാരില്ലാതെ വന്നിതോതാൻ?
വാസവൻതാനിതറിഞ്ഞില്ലെന്നല്ലല്ലീ
വാസ്തവരീതിയിൽ വന്നതിപ്പോൾ
ധർമ്മമില്ലാതൊരു വിണ്ണിലെവാസമി-
ന്നുണ്മയെച്ചൊൽകിലെനിക്കുവേണ്ട
കാതരരായുള്ള സോദരന്മാരുമായ്
യാതനപൂണുന്നേനെങ്കിൽ ഞാനും'
എന്നങ്ങുചൊന്നവനന്നിലം തന്നിലേ
ചെന്നങ്ങുചാടുവാനോങ്ങുനേരം
പെട്ടെന്നുചെന്നു ചെറുത്തുനിന്നീടിനാൻ
തുഷ്ടനായ്നിന്നൊരു ദേവദൂതൻ

1. നിർഗ്ഗമം.

കണ്ണടച്ചീടേണമെന്നങ്ങുചൊന്നപ്പോൾ
കണ്ണടച്ചങ്ങവൻ നിന്നുപിന്നെ
കൺമിഴിച്ചീടുമ്പോഴന്നിലം തന്നെയും
ഭവ്യമായ്ക്കാണായിതുണ്മയായി
എന്നതുകണ്ടിട്ടു വിസ്മിതനായങ്ങു
നിന്നൊരു ധർമ്മജനോടുചൊന്നാൻ:
'ദ്രൌണിയെപ്പണ്ടു മരിച്ചാനെന്നുള്ളൊരു-
വാണിയെപ്പൊയ്യായി ച്ചൊന്നാനല്ലോ
എന്നതുകൊണ്ടുള്ള കല്മഷംകൊണ്ടുനീ-
യിന്നിതുകാണേണ്ടി വന്നതിപ്പോൾ
പാതകംവേരററ സോദരന്മാരുണ്ടോ
യാതനപൂണ്ടുന്നു കാതരരായ്
വിണ്ണിലേവാസവുമെത്രനാളെന്നുള്ളൊ-
രെണ്ണത്തെക്കണ്ടോരില്ലാരുമിപ്പോൾ
വേദനവേറിട്ട സോദരന്മാരുമാ-
യാമോദം പൂണ്ടാലുമായവണ്ണം
സ്വർന്നദിതന്നിലേ മുങ്ങുകയെങ്കിലോ
മർത്ത്യനെന്നുള്ളൊരു ഭാവംപോവാൻ
എന്നതുകേട്ടവനന്നേരേ തന്നെപോയ്
ചെന്നതിൽമുങ്ങി [1]നിവന്നനേരം
മാനവനെന്നുള്ള ഭാവവുംകൈവിട്ടു
വാനവനായിട്ടു വന്നതപ്പോൾ
കല്പകശാഖികൾ നൽച്ചേലനൽകുവാൻ
'മല്പാടുഞാൻവേണ'മെന്നുചൊല്ലി
തങ്ങളിലുള്ള പിണക്കവുമുണ്ടായി
മുങ്ങിനികന്നവൻ നിന്നനേരം.

നൂതനമായൊരു ചേലയുംപൂണ്ടുടൻ
ദൂതന്റെചൊല്ലാലെ പോയിപ്പിന്നെ
വാസവൻതന്നാലെ പാലിതമായൊരു-
വാനകംപൂകിനാൻ മാനിതനായ്
മന്ദിരമാണ്ടുള്ള വൃന്ദാരകന്മാരെ
വന്ദിച്ചുപിന്നെ നടന്നനേരം
വായുവിൻചാരത്തു ഭീമനെക്കാണായി
വാസവൻചാരത്തു പാർത്ഥനേയും
നാസത്യന്മാരുടെ ചാരത്തുകാണായി
വാസത്തെപ്പൂണ്ടു യമന്മാരെയും
വിണ്ണവക്കീടുന്ന ലക്ഷ്മിയായ്ക്കാണായി
പുണ്യതപൂർണ്ണമദ്രൌപതിയെ
ഇങ്ങനെകണ്ടൊരു ധർമ്മജനന്നേരം
പൊങ്ങിനമോദവും പൂണ്ടുനേരേ
നിർമ്മലനായൊരു ധർമ്മന്റെചാരത്തു
ചെന്നങ്ങുമേവിനാൻ താനുമപ്പോൾ
വന്ദികളെല്ലാരും വാഴ്ത്തുവാനായിട്ടു
വന്നുതുടങ്ങിനാരന്നനേരം
ചേണുററുനിന്നുള്ള വീണകളെല്ലാമേ
പാണിയിലാമ്മാറു ചേർത്തുപിന്നെ
സ്വസ്ത്രീകളായുള്ള നർത്തകിമാരുമായ്
നർത്തകന്മാരു മങ്ങവ്വണ്ണമേ
താളങ്ങൾപൂണ്ടുള്ള ഗായകന്മാരുമ-
മ്മേളത്തിലാമ്മാറു വന്നണഞ്ഞാർ
നാകത്തിലാമ്മാറു വേഗത്തെപ്പൂണ്ടുകൊ-
ണ്ടാഗതരായാരമ്മാഗധരും
ഗീതയിൽതോഞ്ഞൊരു രീതിയുമാണ്ടുടൻ
പ്രീതന്മാരായുള്ള സൂതന്മാരും
നൂതനമായുള്ള ഗീതവുംപാടിനാർ
നീതിയിൽനിന്നുള്ള ഗായകന്മാർ
വീണകൾകൊണ്ടുള്ള ഗാനവുംമേളിച്ചാർ
വേണുകൾകൊണ്ടു മങ്ങവ്വണ്ണമേ
നർത്തകിമാരുമായ് നൃത്തവുമാടിനാർ
നർത്തകന്മാരുമങ്ങൊത്തുകൂടി
തന്മാനസംതന്നിലുന്മേഷംപൊങ്ങിച്ചു
സമ്മാനിച്ചീടിനാരമ്മാനവും
മർദ്ദവംകോലുന്ന വാദ്യങ്ങളൊന്നൊന്നേ
മാർഗ്ഗമായ്നിന്നു വദിപ്പിച്ചപ്പോൾ
പാർത്ഥന്മാർക്കുണ്ടായ കീർത്തികളോരോന്നേ
വാഴ്ത്തിനിന്നീടിനാർ വന്ദികളും

കണ്ടുനിന്നീടുന്ന വിണ്ണവരന്നപ്പോൾ
കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞുതമ്മിൽ
"ധർമ്മത്തിന്നീടുന്നൊരുണ്മയെക്കാണുകനി
ധർമ്മജനോളമില്ലാർക്കു മോർത്താൽ
മണ്ണിലുംവിണ്ണിലു മില്ലെയെന്നുള്ളതു
നിർണ്ണയിച്ചാലുമിന്നിങ്ങളിപ്പോൾ
എണ്ണമററീടുന്ന പുണ്യങ്ങൾചെയ്തിട്ടു
വിണ്ണവർമോദത്തെപ്പൂരിച്ചതും

1. നികന്നു.

മാനസംമുന്നെയമ്മാധവ തൻകലേ
ലീനമായല്ലൊ താൻമേവുന്നതും
ആനന്ദപൂണ്ടീടുന്ന ഗായകന്മാരുംതൻ-
കീർത്തിയെ വാഴ്ത്തുന്ന വന്ദികളും
പാടുന്നനേരത്തു കൈടഭവൈരിതൻ
കേടററനാമത്തെ കേൾക്കയാലേ
മേനിയിൽക്കണ്ടാലും കോൾമയക്കൊണ്ടുമു-
മാനന്ദബാഷ്പവും പാരമിപ്പോൾ
വിണ്ടലർനാട്ടിൽ വന്നുണ്ടായലോകരിൽ
പണ്ടുനാമിങ്ങനെ യുണ്ടോകണ്ടു
ഇങ്ങനെമേവുന്ന ദിവ്യന്മാർനിന്നെടം
മംഗലമായിട്ടേ വന്നുകൂട്ടു
വിണ്ണിന്നുതന്നെയും നന്നായിവന്നുതി-
പ്പുണ്യവാൻ വന്നതുമൂലമായി
ഇജ്ജനംതന്നുടെ യിച്ഛയെപ്പൂരിപ്പാൻ:-
സജ്ജരാകേണം നാ”മെന്നുചൊല്ലി
കൊണ്ടാടിനിന്നുള്ള വിണ്ടലരെല്ലാരും
മണ്ടിനാരോരോരോന്നേ തെണ്ടുവാനായ്

തുംബുരുനാരദന്മാരു മന്നേരത്തു
ധർമ്മജൻചാരത്തു ചെന്നനനായ്
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ കീർത്തിയെവാഴ്ത്തിനി-
ന്നാനന്ദം പൂരിച്ചാരായവണ്ണം
ധർമ്മജൻതന്നുടെ സമ്മോദംപൂരിച്ചു-
തുംബുരുനാരദന്മാരും പിന്നെ
വന്ദികളെല്ലാരും ഗായകന്മാരുമായ്
മന്ദിച്ചുനിന്നു തളർന്നനേരം

അർജ്ജുനൻതന്നുടെ കാന്തിയെക്കണ്ടുള്ള-
നിർജ്ജരമാനിനി മാരെല്ലാരും
പൂബാണമേററിട്ടു നോവുകലർന്നങ്ങു
വേവുററുനിന്നുള്ളോരുള്ളവുമായ്
തങ്ങളിൽനിന്നു പറഞ്ഞുതുടങ്ങിനാർ
തിങ്ങിയെഴുന്നൊരു കൌതുകത്താൽ
“വാഞ്ഛരാന രൂപമായ്”നിന്നതുകണ്ടാലും
പാഞ്ചാലിതന്നുടെ ഭാഗധേയം
മാലോകർകണ്ണിന്റെ സാഫല്യം പൂരിപ്പാൻ
ഭൂതലന്തന്നിലിന്നാന്മുഖൻതാൻ
സുന്ദരമായൊരു രൂപത്തെനിർമ്മിച്ചാ-
നെന്നങ്ങു ചൊല്ലുകിലുണ്മചെമ്മേ

ഗംഗയെ ച്ചൂടുന്നമംഗലൻ പണ്ടുതാ-
നംഗജന്മേനിയെ ച്ചുട്ടാനല്ലോ
എന്നതുപാർക്കിലിന്നംഗജനേററവും
നന്നായിവന്നു തായെന്നുവന്നു
പാർത്ഥന്റെമെയ്യിൽ ക്കിഴിഞ്ഞൊരുമെയ്യുമാ
പാർത്തലംതന്നിൽ നടക്കവേണ്ട [യ്
സൽഗുണജാലങ്ങളൊക്കവേവന്നിവൻ-
വിഗ്രഹം തന്നിലേപുക്കതും കാൺ
കോമളരീതിയെച്ചിന്തിച്ചുകാൺകിലോ
സോമനുമിങ്ങനെ വന്നുകൂടാ
ശ്ശൂരത പാർക്കിലക്കേസരിവീരനും
ശ്ശൂരതവേറായി വന്നുകൂടാ
കാരുണ്യം ചിന്തിച്ചുകാണുന്നനേരത്തു
കാർവ്വർണ്ണൻതാനെന്നുചൊല്ലാമത്രേ
ശത്രുക്കളോടുള്ള ഘോരത ചിന്തിക്കിൽ
വിത്രസ്തനായ്വരുമന്തകനും
ലീലകൾ കോലുന്നവേലയെച്ചിന്തിക്കിൽ
ബാലകൻതാനെന്നു തോന്നുമത്രേ
ഗംഭീരഭാവത്തെ ച്ചിന്തിച്ചുകാൺകിലി-
ന്നംബുധി താനുമടങ്ങുമേററം
യാനത്തെകാൺകിലോവാസവവാരണം
നാണിത്തെപ്പൂണ്ടുനടുങ്ങുമേററം
വാക്കിനെക്കേൾക്കിലദ്രാക്ഷയും ചെഞ്ചെമ്മേ
രൂക്ഷയായ്വന്നീടും മാക്ഷികയും
ഇത്തരമായഗുണങ്ങളെയെണ്ണുകി-
ലെത്രയുണ്ടെന്നതു കണ്ടില്ലാരും
നാമെല്ലാമിങ്ങനെ വാഴ്ത്തിനിന്നീടിലോ
നാവുകഴഞ്ഞീടുമൊട്ടുചെന്നാൽ
മാനിനിമാരുടെ മാനസമായൊരു-
മാനിന്നുനല്ലൊരു കാനനമായ്
മേവിനിന്നീടുമിപ്പാർത്ഥനെവാഴ്ത്തിനാൽ
നാവിന്റെപുണ്യത്തെ പ്പൂണ്ടിതല്ലോ
പുണ്യങ്ങൾ പൂണ്ടുമിപ്പൂവൽമെയ്മൂലമായ്
കണ്ണിന്റെപുണ്യവും പൂരിപ്പുനാം
പാഞ്ചാലിചെയ്തുള്ള പുണ്യങ്ങളൊന്നുമേ
ഞാം ചാലെച്ചെയ്തില്ലയെന്നതത്രേ
ചാരത്തുകണ്ടിവൻ മാറിടമെല്ലാമേ
ചാലെക്കൊതിക്കുമാറായിതിപ്പോൾ

പാരാതെപോകണം നാമിനിച്ചെമ്മേ
വാരാളുംനന്ദനാ തന്നിലിപ്പോൾ
ലീലകൾകോലുവാൻ ചാലെമുതിന്നിവൻ
കാലമേവന്നീട്ട മെന്നുകേട്ടു"
എന്നങ്ങു ചൊന്നുള്ള സുന്ദരിമാരെല്ലാം
നന്ദനംതന്നിൽ നടന്നാരപ്പോൾ
വന്ദികൾ വാഴ്ത്തുന്ന വാർത്തയെക്കേൾക്കയാൽ
നന്ദിച്ചുനിന്നുള്ള പാണ്ഡവന്മാർ
എണ്ണമററീടുന്ന പുണ്യങ്ങൾ കൊണ്ടുപോയ്
വിണ്ണകമെങ്ങും നടക്കകയാൽ
അത്ഭുതമായുള്ള വസ്തുക്കൾ കണ്ടുക-
ണ്ടുല്പന്നമോദന്മാരായിപ്പിന്നെ
ഇന്ദിരനേരൊത്ത സുന്ദരിമാരുമായ്
നന്ദനലീലയുമാചരിച്ചാർ
വാരുററുനിന്നുള്ള നാരിമാർ ചൂഴററു
വാരിവിഹാരവുമവ്വണ്ണമേ
ഉല്പന്നമോദങ്ങളായിനിന്നീടുന്ന-
കല്പകദാരുക്കൾ നൽകുകയാൽ
നൽച്ചേലതന്നെയുമാഭരണങ്ങളു-
മിച്ഛയിൽപ്പൂണ്ടുതെളിഞ്ഞു പിന്നെ
ദീപ്തരായ്നിന്നങ്ങു സാധ്വിയായുള്ളൊരു
മാധ്വിയെക്കൊണ്ടു മദിച്ചുനന്നായ്
കന്ദർപ്പൻചൊല്ലാലെ ചെന്നുനിന്നീടുന്ന
സുന്ദരിമാരുമായ് മന്ദമന്ദം
പൊന്മയമായിട്ടു രമ്യങ്ങളായുള്ള-
ഹർമ്മ്യങ്ങൾ തോറും കളിച്ചു പിന്നെ
അച്യുതൻ തന്നുടെ നൽച്ചരണങ്ങളിൽ
നിശ്ചലമായുള്ളൊരുള്ളവുമായ്
പൂഗങ്ങളായിട്ടു ചെന്നു ചെന്നീടുന്ന-
ഭോഗങ്ങളാണ്ടുസുഖിച്ചുനിന്നാർ

ഉപസംഹാരം

അച്യുതൻതന്നുടെനൽച്ചരിതങ്ങൾഞാ-
നജ്ഞരായുള്ളോർക്കു ബോധിപ്പാനായ്
പ്രജ്ഞയില്ലെങ്കിലുമിങ്ങനെ നിർമ്മിച്ചു
സജ്ജനം വാഴ്ത്തുമെന്നോർത്തല്ലൊട്ടും
സജ്ജനംകേട്ടിതു നിന്ദിച്ചാരെങ്കിലോ
ഇജ്ജനത്തിന്നൊരു ഹാനിയെന്തോ?
നിന്ദ്യമല്ലാത്തതു നിന്ദിക്കയില്ലവ-
രെന്നൊരുനിർണ്ണയമുണ്ടെനിക്കും
വന്ദ്യരായുള്ളവർ[1]വന്ദിച്ചുവെങ്കിലോ
[2]നിന്ദ്യമല്ലെന്നതു നിർണ്ണയിപ്പൂ
ദുർജ്ജനം വന്നിതു നിന്ദിച്ചാരെങ്കിലോ
ഇജ്ജനത്തിന്നെന്തു ഹാനിയുള്ളു?
ദുർജ്ജനംവന്നിതിൻ നിന്ദയെച്ചെയ്കിലോ
സജ്ജനം ചെന്നു ചെറുക്കുമല്ലോ
സജ്ജനംമുൻപിലിഗ്ഗാഥയെക്കാട്ടുവാൻ
ലജ്ജപൂണ്ടേതുമേ ചാലെവല്ലേൻ
ചേണുററുനിന്നുള്ള മാണിക്യക്കൽകൊണ്ടു
വാണിഭം ചെയ്യുന്ന വൈശ്യൻമുൻപിൽ
കാചത്തെക്കൊണ്ടുപോയ്കാട്ടിനിന്നങ്ങതിൽ
വീശത്തെച്ചൊല്ലെന്നു ചൊല്ലാമോതാൻ?
അച്യുതഗാഥയെച്ചൊല്ലിനിന്നീടാഞ്ഞു
ലജ്ജയെക്കൊണ്ടിവനെന്നു നണ്ണി
നീതിജ്ഞരായുള്ള സജ്ജനം തങ്ങളെ
ശോധിച്ചുകൊൾകിലാമെന്നേയുള്ളു
ന്യൂനനായുള്ള ഞാൻ ചൊല്ലിനിന്നീടുന്നോ-
രാനന്ദഗാഥയെക്കേൾപ്പോർക്കെല്ലാം
താപത്തെത്തൂകുന്ന പാപത്തെക്കൊണ്ടുള്ളോ-
രാപത്തെത്തീർത്തുണപ്പതിന്നായ്
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ കാരുണ്യംകൊണ്ടിതി-
പ്പാരിടമെങ്ങും നടക്കണമേ
അത്രയുമല്ലയെന്നുൾത്താരിൽചേരുന്ന-
വൃത്രാരിലോകം ഞാൻപൂകുന്നേരം
മാധവൻതന്നുടെഗാഥയെനിർമ്മിച്ച-
മാനുഷൻവന്നുതായെന്നു ചൊല്ലി
മാനിച്ചുവന്നുള്ള മാനിനിമാരെല്ലാം
ഗാനത്തെച്ചെയ്തിട്ടും കേൾക്കാകേണം
സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നുസുഖിച്ചങ്ങനീളെ നാം
നിർഗ്ഗമിച്ചീടുവാൻ കാലമായാൽ
തേടിവന്നീടുന്ന കൈടഭവൈരിതൻ-
കേടററദൂതന്മാർ പിന്നാലെപോയ്

1. നിന്ദിച്ചു. 2. നിന്ദ്യമെന്നുള്ളതു.

മൂലോകനായകൻ മേവിനിന്നീടുന്ന
പാലാഴിതന്നിൽ ഞാൻ ചെല്ലുന്നേരം
"ഗാഥയെക്കൊണ്ടിവൻ പാതകമാണ്ടോരെ
പൂതന്മാരാക്കിനാൻ നീതിയാലേ
നിർഗ്ഗതിപൂണ്ടുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾക്കെല്ലാമേ
സൽഗതിനൽകിനാൻ ഗാഥകൊണ്ടേ
ഭക്തന്മാരായുള്ളോരുത്തമന്മാരുടെ
ചിത്തവും ചാലെക്കുളുർപ്പിച്ചുടൻ
മുക്തിയെത്തന്നെയും നൽകിനിന്നീടിനാ-
നുത്തമഗാഥയെക്കൊണ്ടുതന്നെ
പാരത്തുകൊള്ളേണം പാരാതെയെന്നാലി-
പ്പാരസ്ഥനാമിവൻ തന്നെയിപ്പോൾ
ദാസനായ്ക്കൊൾകയും വേണ"മെന്നിങ്ങനെ
ഭൂതരായുള്ളോർകൾ ചൊന്നതെല്ലാം
അൻപിനോടങ്ങനെ കേട്ടുകേട്ടേഷ ഞാൻ
തമ്പുരാൻമുൻപിലും ചെന്നുപിന്നെ
"വേലപ്പെൺതന്നുടെ ബാലപ്പോർകൊങ്കതൻ-
മാലേയച്ചാറേറും മാറുള്ളോനേ!
പാലിച്ചുകൊള്ളേണം പാരാതെ നീയെന്നെ
നീലക്കാർവർണ്ണനെ കൈതൊഴുന്നേൻ"
എന്നങ്ങു ചൊല്ലി വണങ്ങിനിന്നീടുന്നോ-
രെന്നുടെമേനിയിലെങ്ങുമപ്പോൾ
കാർവ്വർണ്ണൻതന്നുടെ കണ്ണിൽനിറഞ്ഞൊരു-
കാരുണ്യവാരിയെത്തൂകുകയാൽ
കോൾമയിർക്കൊണ്ടൊരു മേനിയുമായിതാ-
നാമോദംമേളിച്ചു മേവുന്നേരം
"ദാസനെന്നുള്ളതോ വന്നതായല്ലോനിൻ-
ഗാഥയെനിർമ്മിക്കകൊണ്ടുതന്നെ
ഏതൊരുവേലയിലാക്കിനിന്നീടുന്നു
നീതിയിലിന്നിവൻ തന്നെയിപ്പോൾ?"
ഭൂതന്മാരിങ്ങനെ ചോദിച്ചനേരത്തു
പാതകവൈരിയായുള്ളവൻതാൻ
മെല്ലവേയെന്മുഖംനോക്കിനിന്നനേരം
ചില്ലിതൻതെല്ലാലെ ചൊല്ലുകയാൽ
പ്രാഞ്ജലിയായി ഞാൻ പാഞ്ഞുചെന്നനേരം
തോഞ്ഞുനിന്നീടുന്ന മോദത്താലേ
പാതകംവേരററ പാണിയെക്കൊണ്ടവൻ-
പാദങ്ങൾമെല്ലെന്നൊടുത്തുപിന്നെ
നോററുനിന്നീടുമെൻ മാറത്തുചേർത്തുനി-
ന്നേററംതെളിഞ്ഞു പുണർന്നമേന്മേൽ
വാരിജസംഭവൻ വാമനൻപാദത്തെ
വാരിയെക്കൊണ്ടു പണ്ടെന്നപോലെ
ആനന്ദലോചന വാരിതൻപൂരംകൊ-
ണ്ടാദരവോടു കുളുർപ്പിച്ചപ്പോൾ
ദുസ്സംഗംവേറിട്ടു സത്സംഗിയാകമെ-
ന്നുത്സംഗംതന്നിലേ ചേർത്തുപിന്നെ
എന്മനംതന്നിൽ പണ്ടുന്മേഷിച്ചുള്ളവ-
യുണ്മയോയെന്നതു നിർണ്ണയിപ്പാൻ
ഗാഥയിൽചൊന്നുള്ള രേഖകളൊന്നൊന്നേ
ബാധയെക്കൈവിട്ടു നോക്കി നോക്കി
മെല്ലെമെല്ലെന്നു തലോടിനിന്നനേരം
പല്ലവംവെല്ലുമപ്പാദങ്ങളെ
പാണികൾക്കീടുന്നോരാനന്ദംപൂരിച്ചു
വാണീടവേണമേ ദൈവമേ! ഞാൻ.

സ്തുതി.

മറപൊരുളായി മറഞ്ഞവനേ ഹരി
മലർമകൾകൊങ്ക പുണർന്നവനേ! ഹരി
മരുമതവെണ്ണനുകർന്നവനേ! ഹരി
മരുതുമരങ്ങൾ ഞെരിച്ചവനേ! ഹരി
മഴമുകിൽകാന്തികലർന്നവനേ! ഹരി
മധുമൊഴിമാർതുകിൽ കട്ടവനേ! ഹരി
മധുരയിൽവാണു നിറന്നവനേ! ഹരി
മനുജകുലത്തിലുദിത്തവനേ! ഹരി
മധുരരസത്തെ നുകർന്നവനേ! ഹരി
മധുരിപുനാമമിയന്നവനേ! ഹരി
മഗധനൃപന്മദമീർത്തവനേ! ഹരി
മഹിതഗുണങ്ങളിണങ്ങവനേ! ഹരി
മലകൊണ്ടുമാരിതടുത്തവനേ! ഹരി
മനസിജസൂനുവെയാണ്ടവനേ! ഹരി
മടവയരോടു കലർന്നവനേ! ഹരി
മരതകകാന്തി കലർന്നവനേ! ഹരി
മലയജവാസിത മാറുള്ളവനേ! ഹരി
മലിനതമാച്ചു കളഞ്ഞവനേ! ഹരി
മകുടവിരാജിത മസ്തകനേ! ഹരി

മഹിമയിലാണ്ട സമസ്തകനേ! ഹരി
മദകരിനാശകനായവനേ! ഹരി
മമതവെടിഞ്ഞവർ നായകനേ! ഹരി
മലിപുകഴ്ബാണനെ വെന്നവനേ! ഹരി
മനസിജവൈരിയോടേറ്റവനേ! ഹരി
മകരമുഖായിത കുണ്ഡലനേ! ഹരി
മുകരമനോഹര ഗണ്ഡകനേ! ഹരി
മഹിതമഹാമുനി വന്ദിതനേ! ഹരി
മണിഗണമണ്ഡിത സുന്ദരനേ! ഹരി
മണമെഴമാലകൾ പൂണ്ടവനേ! ഹരി
മഞ്ജുളശിഞ്ജിതനൂപുരനേ! ഹരി
മങ്കയർപാൽതയിർ വഞ്ചകനേ! ഹരി
മഞ്ചഗകഞ്ചന മാരകനേ! ഹരി
മല്ലികമല്ല്യയണിഞ്ഞവനേ! ഹരി
മല്ലരെ വെന്നു നിറന്നവനേ ഹരി
മന്നടെഭാരമൊഴിച്ചവനേ! ഹരി
മരണവിഷാദമൊഴിപ്പവനേ! ഹരി
മധുകരമണ്ഡിത മാലികനേ ഹരി
മഖരസികാവലി പാലകനേ ഹരി
മദവലർമാൺപിനെ മാച്ചവനേ ഹരി
മസൃണമഹാമണി മണ്ഡിതനേ! ഹരി
മംഗലമന്ദിരമായവനേ! ഹരി
ഹരിഹരിഹരിഹരിഹരിഹരിഹരിഹരി.

ആജ്ഞയാ കോലഭൂപസ്യ
പ്രാജ്ഞസ്യോദയവർമ്മണഃ
കൃതായാം കൃഷ്ണഗാഥായാം
കൃഷ്ണസ്സ്വർഗ്ഗതിരീരിതാ.

ശുഭം.

PRINTED AT
THE SANTHA PRESS, MUVATTUPUZHA

ഗാഥാപ്രകാശകം.

(കൃഷ്ണഗാഥാടിപ്പണി)

കോലത്തുനാട്ടുദയവർമ്മനൃപൻെറയാജ്ഞ-
മൂലം മഹാകവി പുനംവിരചിച്ച കാവ്യം
ഓലക്കമാണ്ടമലയാളവചഃപ്രബന്ധ-
മാലയ്ക്കു മുഖ്യമണിയായ് വിജയിച്ചിടുന്നു.

ഹരിയുടെചരിതത്തെക്കീർത്തനംചെയ്തുലോക-
ക്കറിവുമമലകാവ്യാനന്ദവും ഭക്തിവായ്പും
ദുരിതഹതിയുമേകിക്കൃഷ്ണഗാഥാപ്രബന്ധം
പരിണതഗുണസമ്പൽപ്രൗഢിപൂണ്ടുല്ലസിപ്പൂ.

അതിരസകരമർത്ഥം ബാലഗോപാലവേണു-
ശ്രുതിമധുരനിനാദം ഹൃദ്യഭാവം പ്രസാദം
അതിരകലുമലങ്കാരാദ്യനല്പാകശയ്യാ-
സ്ഥിതി ഉചിതവുമൊക്കാം ഗാഥയന്യാദൃശം
താൻ.

അവികലരുചിപാഠംകൊണ്ടുനൽഭംഗിചേർന്നാ
കവിമതിവെളിവാക്കുംടിപ്പണിക്കോപ്പണിഞ്ഞും
ഭുവി സഹൃദയലോകശ്ലാഘ്യമാംസംസ്കൃ
തിശ്രീ-
സുവിശദമിഹ പൂണ്ടുംഗാഥയാവിർഭവിപ്പൂ.

മുരഹരഭഗവാൻതൻവൃത്തമേററം പവിത്രം
സരളമധുരഗാഥാരീതിയോ സർവ്വഹൃദ്യം
വരകവികുലമുഖ്യൻ തല്പനം ഹന്ത വിദ്വ-
ന്നിരയുടയ മഹത്താംഭാഗ്യമാകെപ്ഫലിച്ചു.

സ്വചികീർഷിതമായ പ്രബന്ധത്തിൻെറ നിർവ്വിഘ്നപരിസമാപ്തിക്കായിക്കൊണ്ടു മഹാകവി, "ആശീർന്നമസ്ക്രിയാവസ്തു നിർദ്ദേശോ വാപി തന്മുഖം" എന്ന ശാസ്ത്രത്തെ അനുസ്മരിച്ചു തൻെറ ഇഷ്ടദേവതമാരെയും ഗുരുജനങ്ങളെയും വന്ദിക്കുന്നു. ഇന്ദിരതന്നുടെ പുഞ്ചിരിയെന്നു മുതൽ ആരംഭിച്ചീടുന്നേനായവണ്ണം എന്ന ഭാഗം വരെ. ഈ പ്രകൃതത്തിൽ മഹാവിഷ്ണു, ഗുരുനാഥൻ, ഗണപതി, സരസ്വതി, വേദവ്യാസൻ, കോലത്തിരി രാജാവു എന്നിവരുടെ സ്മരണ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നു. "മംഗലോപക്രമാണി മംഗലമദ്ധ്യാനി മംഗലാന്താനി ച കാവ്യാദീനി കർത്തുഃ ശ്രോത്രാദീനാം ച ഐഹികാമുഷ്മികപ്രസാദകാനി ഭവന്തി" എന്ന സിദ്ധാന്തവും ഇവിടെ ദ്യോതിതമായിരിക്കുന്നു.

ഇന്ദിര .....കൊൾവാൻ എന്ന ഭാഗം വിഷ്ണുസ്തുതി. ഇന്ദിര ലക്ഷ്മീഭഗവതി. "ഇദി പരമൈശ്വര്യേ". "ഇന്ദിരാ ലോകമാതാ മാ" എന്നു അമരം. പുഞ്ചിരി..... ചന്ദ്രിക എന്ന ഭാഗത്തിൽ പുഞ്ചിരിക്കും ചന്ദ്രികക്കും അഭേദകല്പനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിനാൽ അലങ്കാരം രൂപകം. "വിഷയ്യഭേദതാദ്രൂപ്യരഞ്ജനം വിഷയസ്യ യൽ രൂപകം തൽ" (കുവലയാനന്ദം) എന്നു ലക്ഷണം. പാലാഴി...... ..ശൈലംപോലെ അലങ്കാരം ഉപമ. "യഥാ കഥഞ്ചിൽ സാദൃശ്യം യത്രോൽഭൂതം പ്രതീയതേ ഉപമാ നാമ സാ" (കാവ്യാദർശം) എന്നു ലക്ഷണം. പ്രകൃതത്തിൽ പുഞ്ചിരിയെ പാലാഴിയിലെ വെള്ളത്തോടും അസിതമായ ഭഗവദ്വിഗ്രഹത്തെ നീലപർവ്വതത്തോടും ഉപമിച്ചിരിക്കുന്നു. പുഞ്ചിരിയുടെ നിർമ്മലമായ വെളുപ്പു അതിധാരാളത്വം മാധുര്യം അവിരതസാഹചര്യം മുതലായ ഗുണങ്ങളും ഭഗവ

ചിഗ്രഹത്തിന്റെ നീലനിറം സ്ഥൂലത ഔന്നത്യം എന്നിവയും ഉപമകൊണ്ടു വിശേഷേണ ധ്വനിക്കുന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ ഉപമ അധികം സഹൃദയാഹ്ലാദപ്രദമായിരിക്കുന്നു എന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു. കലിയുഗത്തിൽ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ശരീരം കൃഷ്ണവർണ്ണമായിരിക്കുമെന്ന പൌരാണികമതം ഇവിടെ സ്മർത്തവ്യം. "നിത്യംയോഞ്ജനസന്നിഭ: കലിയുഗേ വ: പാതു ദാമോദര:" (ബാലചരിതം)

ലക്ഷ്മീഭർത്തുർഭുജാഗ്രേകൃതവസതി സിതം
യസ്യ രൂപം വിശാലം
നീലാദ്രേസ്തുംഗശൃംഗസ്ഥിതമിവ രജനീ-
നാഥബിംബം വിഭാതി

(വിഷ്ണുപാദാദികേശാന്തസ്തോത്രം) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. കീർത്തിയെ .. ലാക്കുന്നേൻ ഞാൻ എന്ന ഭാഗം ഗുരുസ്മരണ. കീർത്തിയെ വാഴ്ത്തുവാൻ ലോകൈകനാഥനായ ഭഗവാന്റെ വിശിഷ്ടകൃത്യങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നതിനും ക്ലേശങ്ങൾ ക്ലേശിപ്പിക്കുന്നതു ക്ലേശം. ദു:ഖം, അവിദ്യാദികൾ. "അവിദ്യാസ്മിതാരാഗദ്വേഷാഭിനിവേശാ: ക്ലേശാഃ" എന്നു യോഗസൂത്രം. (പാദം 2). വാരണ...മേന്മേൽ ഗണപതി വന്ദനം. വാരണവീരൻ ഗജശ്രേഷ്ഠൻ. മദവാരി മദജലം. "മദോരേതസി കസ്തൂര്യാംഗർവ്വേഹർഷേദാനയോഃ" എന്നു വിശ്വം. "മദാപഗാശീകര സേകശീതാഃ" (കൃഷ്ണവിജയം) ഇത്യാദി കവിപ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. ഭാരതീ........കെന്നിൽ സരസ്വതീവന്ദനം. ഭാരതി സരസ്വതി. "ഭരതേനേഹാവതാരിതത്വാൽ ഭാരതീ" എന്നു ടീകാസർവ്വസ്വം. ഭരതൻ ലോകത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചതു ഭാരതി. നന്മധു . നൽകുവാൻ ഇവിടെ സരസ്വതീവന്ദനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം പറയുന്നു. ദോഷസ്പർശം അല്പവുമില്ലാത്തതും തേൻപോലെ സ്വച്ഛമായ മാധുര്യത്തോടുകൂടിയതും ആയ വാക്കിന്റെ വിലാസം സംഭവിക്കണം. ഭാരത..... പുലമ്പണമേ വ്യാസവന്ദനം. വ്യാസൻ വേദവ്യാസൻ.

ആയുശ്ശക്തിം ച മർത്ത്യാനാം ച
യുഗാനുഗമവേക്ഷ്യ ച
ബ്രഹ്മണോ ബ്രാഹ്മണാനാം ച
തഥാനുഗ്രഹകാംക്ഷയാ
വിവ്യാസ വേദം യസ്മാൽ സ-
തസ്മാദ്വ്യാസ ഇതി സ്മൃതഃ

എന്നു (മ. ഭാ. ആദിപർവ്വം) നോക്കുക. കലിയുഗത്തിൽ ആയുസ്സു കുറഞ്ഞ മനുഷ്യരുടെ ഗ്രഹണസൌകര്യത്തിനായി, മുൻപു ഒന്നായിരുന്ന വേദത്തെ നാലായി പകുത്തു. അതുകൊണ്ടു വേദങ്ങളെ പകുത്തവൻ എന്ന അർത്ഥത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്ന വേദവ്യാസൻ എന്ന പേർ ഉണ്ടായി. ഭാരത...രാശി ഭാരതത്തിനും പീയൂഷത്തിനും അഭേദകല്പനം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിനാൽ അലങ്കാരം രൂപകം. ഭാരതം. ഭരതവംശ രാജാക്കന്മാരുടെ ചരിതത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നതും പഞ്ചമവേദം എന്നു പ്രസിദ്ധവുമായ ഇതിഹാസം.

മഹത്വവും ഗൌരവവു
മിഹകൂടിയ കാരണാൽ
മഹത്വഭാരവത്വാദ്ധ്യം
മഹാഭാരതമായിതേ.

എന്നു (മ. ഭാ. ആദിപർവ്വം) നോക്കുക. പീയൂഷം അമൃതം. "പീയൂഷമമൃതംസുധാ" എന്നു അമരം. ഇവിടെ ഭാരതത്തെ പീയൂഷമായി കല്പിച്ചതിൽ നിന്നു അതിന്റെ "ഗദജരാമൃത്യുഹാരി" ത്വാദിമാഹാത്മ്യം ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. കടലിൽ നിന്നു അമൃതംപോലെ വേദവ്യാസമഹർഷിയിൽ നിന്നു മഹാഭാരതം ഉണ്ടായി എന്നും അതിന്റെ സേവനം കൊണ്ടു ഐഹികങ്ങളും പാരത്രികങ്ങളും ആയ സർവ്വശ്രേയസ്സുകളും ലഭിക്കുന്നു എന്നും ഭാവം. ഇവിടെ പീയൂഷപദം കവിയ്ക്കു മഹാഭാരതത്തോടുള്ള ഭക്തിബഹുമാനാധിക്യത്തെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. പുലമ്പുക വളരുക. ദാസൻ ഭൃത്യൻ. വ്യാസകൃതിയായ മഹാഭാരതത്തെ ഭക്തിയോടുകൂടി പാരായണം ചെയ്യുന്ന

വൻ എന്നു ഭാവം. മൂഢത ...പൊറുക്കേണമേ ഇവിടെ കവി ഔദ്ധത്യത്തെ പരിഹരിക്കുന്നു. മൂഢത. ഭഗവന്മാഹാത്മ്യത്തെപ്പററി അറിവില്ലാതെ അതുതന്നെ ഭാവിക്കുന്നതു്. മൂഢന്റെ ഭാവം. കാട്ട ശൈലി. "കാട്ടകാട്ടാവിധം വെവ്വേറെ ചൊല്ലുവാൻ" എന്നു കൃഷ്ണലീല (തുള്ളൽ) വേണ്ടപോലെയല്ലാതെയുള്ളതു. ശബ്ദശുദ്ധ്യാദി ഗുണങ്ങളോട്ട വേർവിട്ടു. 'ശാസ്ത്രോപസ്കൃത ശബ്ദ സുന്ദര'ഗിരല്ലാതെ, ചീറാതെ ഇവൻ ഇങ്ങനെ അസംബന്ധം പറയുന്നവല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു എന്നോട്ട കോപിക്കാതെ. സംസാര...നിർമ്മിക്കുന്നേൻ ഗ്രന്ഥരചനയുടെ ഉദ്ദേശം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. സംസാരമോക്ഷം സംസാരത്തിൽ നിന്നുമുള്ള മോക്ഷം. സംസാരം സംസരിക്കുന്നതു. ജനനമരണപ്രവാഹരൂപമായ ദുഃഖം.

സ്നേഹാധിഷ്ഠാനവർത്ത്യഗ്നി-
സംയോഗോ യാവദീയതേ
തതോ ദീപസ്യ ദീപത്വ-
മേവം ദേഹകൃതോ ഭവഃ
രജസ്സത്വതമോവൃത്ത്യാ-
ജായതേഥ വിനശ്യതി.

എന്നു (ഭാഗവതം) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഇപ്രകാരം ജനനമരണങ്ങളോട്ട കൂടിയതു സംസാരം. മോക്ഷം വേർപാട്ട; മുക്തി. സംസാരബന്ധം വേർപെട്ടു ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിക്കുന്ന അവസ്ഥ. വൈരാഗ്യം...... കേൾപ്പു മോക്ഷകാരണത്തെ പറയുന്നു. വൈരാഗ്യമാണു മോക്ഷത്തിനു കാരണമെന്നു വിദ്വാന്മാർ പറയുന്നു. വിരക്തന്റെ നില വൈരാഗ്യം. രാഗദ്വേഷാദി മനോവികാരങ്ങളെ തത്വജ്ഞാനംകൊണ്ടു ജയിച്ചു ബ്രഹ്മധ്യാനത്തോട്ടകൂടിയിരിക്കുന്നവന്റെ നില. ഭഗവൽഭക്തിനിമിത്തം വിരക്തി കൈവന്നു് മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കയാണു തന്റെ ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം എന്നു ഭാവം.

വാസുദേവേ ഭഗവതി-
ഭക്തിയോഗഃ പ്രയോജിതഃ
ജനയത്യാശു വൈരാഗ്യം
ജ്ഞാനം യത്തദഹൈതുകം.

എന്നു ഭാഗവതം (പ്ര. സ്ക. അ.1) സ്മർത്തവ്യം. ഗുണശൂന്യത നിമിത്തം വിദ്വാന്മാർക്കു വിരക്തി (വായിക്കേണ്ടതില്ലെന്ന മനഃസ്ഥിതി) യെ ഉണ്ടാക്കുന്നതാണു തന്റെ പ്രബന്ധം എന്ന ഭാവവും ഫലിതരസികനായ മഹാകവി പ്രകൃതത്തിൽ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ബോധം ഭഗവന്മാഹാത്മ്യത്തെപ്പററിയറിവു. കവിധർമ്മങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനമെന്നും ഗ്രാഹ്യം. വല്ലാതെ വയ്യാതെ. വേണ്ട ശക്തിയില്ലാതെ. നിർഗ്ഗുണ...മപ്പോൾ പ്രബന്ധത്തിലെ നായകന്റെയും പ്രബന്ധത്തിന്റെയും സ്വഭാവം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. നിർഗ്ഗുണൻ ഗുണങ്ങളോട്ട വേർപെട്ടവൻ. ഗുണങ്ങൾ സത്വം, രജസ്സ്, തമസ്സ് എന്നിവ. "നിർഗ്ഗുണോപി ഹ്യജോവ്യക്തോ ഭഗവാൻ പ്രകൃതേഃ പരഃ" എന്നു മഹാഭാഗവതത്തിൽ (സ്ക. 7. അ. 1.) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. "സത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാഃ പ്രകൃതിസംഭവാഃ" എന്നു ഭഗവദ്ഗീതയും (അ.14) സ്മർത്തവ്യം. ഈശ്വരൻ പ്രകൃതികാര്യങ്ങളായ ത്രിഗുണങ്ങളോട്ട ബന്ധമില്ലാത്തവൻ, ഗുണാതീതൻ, എന്നു ഭാവം. നിർഗ്ഗുണമായതു ഗുണങ്ങൾ ഇല്ലാത്തതു. ഗുണങ്ങൾ രസാലങ്കാരഭാവാദി ധർമ്മങ്ങൾ. നായകൻ നിർഗ്ഗുണനാകയാൽ തൽകഥാപ്രതിപാദകമായ പ്രബന്ധവും നിർഗ്ഗുണമാകുന്നതു യുക്തം തന്നെ എന്നു ഭാവം. ഈ ഭാഗം കവിയുടെ ഫലിതവൈഭവത്തെ കാണിക്കുന്നു. കാട്ടായിച്ചൊൽകിലും ശബ്ദശുദ്ധി മുതലായവ കൂടാതെ പ്രാകൃതമായി പറയുകയാണെങ്കിലും കൈടഭ .. നിർമ്മിക്കുമ്പോൾ മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ലീലകളെ വർണ്ണിക്കുന്നതുകൊണ്ടു (വാഗ്വൈഭവാ

ദിഗുണങ്ങൾ കുറഞ്ഞാലും) എനിക്കു അതുകൊണ്ടു ഉത്സാഹക്കുറവില്ല. കൈടഭൻ എന്ന അസുരനെ നിഗ്രഹിച്ചവൻ കൈടഭവൈരി. മഹാവിഷ്ണു.

തദാ ദാനവസുരൌ ഘോരൌ
വിഖ്യാതൌ മധുകൈടഭൌ
വിഷ്ണുകർണ്ണമലോത്ഭൂതൌ
ഹന്തുംബ്രഹ്മാണമുദ്യതൌ.

എന്നു പുരാണം. കൈടഭൻ 'വിഷ്ണുകർണ്ണമലോത്ഭൂത'നായ അസുരൻ. മാധവനാ...കേൾപ്പു ദേവന്മാരുടെ നാഥൻ വിഷ്ണുവാണെന്നും ഭഗവാൻ സർവ്വപാപഹന്താവാണെന്നും വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടാണു പ്രസ്തുത കൃതി നിർമ്മിക്കുവാൻ ഉത്സാഹക്കുറവില്ലാത്തതു എന്നു ഭാവം. മാധവൻ ലക്ഷ്മി(മാ)യുടെ ഭർത്താവു; വിഷ്ണു; മധു എന്ന യാദവന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവൻ; കൃഷ്ണൻ; മൌനം ധ്യാനം യോഗം എന്നിവയോടുകൂടിയവൻ എന്ന അർത്ഥവും ഗ്രാഹ്യം. "മൌനാദ്ധ്യാനാച്ചയോഗാച്ച വിദ്ധിഭാരത മാധവം" (മ. ഭാരതം. ഉദ്യോ. പ. അ. ൭൰) എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. അമരപ്രഭു ദേവന്മാരുടെ നാഥൻ. വിഷ്ണു. "പത്മനാഭോമരപ്രഭുഃ" എന്നു അമരം. പാലാഴിമാതു.. ഭാവിച്ചിപ്പോൾ ലക്ഷ്മീദേവി പാലിച്ചുവരുന്നവനും കോലവംശത്തിന്റെ നാഥനുമായ ഉദയവർമ്മരാജാവിന്റെ കല്പനകൊണ്ടാണു്, താൻ മൂഢനാണെങ്കിലും വിദ്വാനാണെന്നു ഭാവിച്ചു ഈ പ്രബന്ധം നിർമ്മിക്കുന്നതു്. വടക്കേമലയാളത്തിൽ കോരപ്പുഴയ്ക്കു വടക്കു കർണ്ണാടകംവരെയുള്ള ദേശം കോലരാജ്യം; അവിടത്തെ രാജാവു കോലാധിനാഥൻ. ദേവകീസൂനു...നായറണ്ണം ഈ ഭാഗത്തിൽ പ്രബന്ധത്തിലെ പ്രതിപാദ്യവസ്തുവിനെ പറയുന്നു. ദേവകീസൂനു ദേവകിയുടെ സൂനു. ദേവകി ദേവകന്റെ പുത്രി. ദേവകൻ കംസപിതാവായ ഉഗ്രസേനന്റെ ഭ്രാതാവു്.

ആഹുകന്നാക്കാശ്യയിങ്ക
ലുണ്ടായീമക്കൾ രണ്ടുപേർ
അദ്ദേവകോഗ്രസേനന്മാർ
ദേവനന്ദനസന്നിഭർ.
പെൺമക്കളേഴാണവരെ
വസുദേവന്നു നൽകിനാൻ

എന്നു(ഹരിവംശം. ഭാഷ)നോക്കുക. കേവലൻ മായാബന്ധമില്ലാതെ പരമാത്മസ്വരൂപമായി നില്ക്കുന്നവൻ. ഇത്രയും ഭാഗം കഥാമുഖം.

ശ്രീപത്മനാഭന്റെ.. പോയങ്ങു വീടുപുക്കാർ എന്ന ഭാഗത്തിൽ അസുരഭാരപീഡിതയായ ഭൂദേവിയുടെ സങ്കടം ദേവദർശനം ഭഗവാൻ ദേവിയെ സമാശ്വസിപ്പിക്കുന്നതു എന്നീ കഥാംശങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. മേദിനി ഭൂമി. കാതരമനസ്സിന്നു ചാഞ്ചല്യത്തോടുകൂടിയവൾ. ഭാരത്തെക്കൊണ്ടു അങ്ങു സൃഷ്ടിച്ച ദുഷ്ടന്മാരായ അസുരന്മാരുടെ ഭാരം കൊണ്ടു. കൂർമ്മം ആദികൂർമ്മം. തൺപെട്ടു കീഴ്പ്പെട്ടു. പന്നഗനാഥൻ അനന്തൻ.

സന്നാസ്മി ദൈതേയഭരേണ സാഹം
ഫണീശ്വരസ്സീദതി മത്ഭരേണ
തത്ഭാരശീർണ്ണനിജകർപ്പരസ്യ
ധിക്താമവസ്ഥാം കമഠേശ്വരസ്യ.

എന്നു കൃഷ്ണവിലാസം(സ. 1.) ശുല്ക്കാരം ശുൽകൃതി. ആശകൾ ദിക്കുകൾ. വേദിതൻ അറിയിക്കപ്പെട്ടവൻ. ഈശ്വരേഴുപാരിന്നും.. ശങ്കിയാതെ എന്ന ഭാഗത്തിൽ ദേവന്മാർ ചെയ്യുന്ന ഭഗവൽസ്തുതി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പ്രത്യക്ഷനായിട്ടു അവരുടെ മുൻപിൽ ആവിർഭവിച്ചിട്ടു. ഇന്ദ്രിയഗോചരനായിട്ടു. ഓർച്ച ഓർമ്മ; വിചാരം. തളപ്പതിന്നു ഉളത്തുന്നതിന്നു; നശിപ്പിക്കുന്നതിന്നു. പൊഞ്ചെമ്മ ചെം, ചെമ്മേ; ഏററവും ഭംഗിയായി. "ഏപ്പോഴുമന്നദാനവും ചെയ്യുകപൊഞ്ചെമ്മേ" (കു. ചേ. വഞ്ചിപ്പാട്ടു) ഇത്യാദിപ്രയോഗങ്ങൾ സ്മർത്തവ്യം. ആനകദുന്ദുഭിസൂനു ആനകദുന്ദുഭി-വസുദേവൻ. ജന

ന സമയത്തു ദേവന്മാരുടെ ആനകങ്ങളും ദുന്ദുഭികളും അടിച്ചതുകൊണ്ടു വസുദേവക്കു ഈ നാമം ഉണ്ടായി. "ആനകാനാം ച ദിവ്യാനാം ദുന്ദുഭീനാം ച നിസ്സ്വനൈഃ സഹജാതം യമാചഖ്യുരാഖ്യയാനകദുന്ദുഭിം" എന്നു യാദവാഭ്യുദയം (സ. 1). "ആനകഃ പടഹോസ്ത്രീസ്യാൽ ഭേരീ സ്ത്രീ ദുന്ദുഭിഃ പുമാൻ" എന്നു അമരം. സൂനു പുത്രൻ. മായയായ്...ദേവി മായാദേവി. അവിദ്യയുടെ അധിഷ്ഠാനദേവത. സദസദ്വസ്തുക്കളിൽ വിപരീതഭാവങ്ങൾ തോന്നിക്കുന്നതു മായ. കപടം. വേണുന്ന വേണ്ടുന്ന. മേളത്തിൽ ശൈലി. ഭംഗിയായി. മേളനം തന്നെ മേളം. അംഗങ്ങൾ സർവ്വവും മേളിച്ചു, കൂടിച്ചേർന്നു. "മേളംകോലും കളായല്ല്യതിയൊടു പടതല്ലുന്ന കാന്തിപ്രവാഹം" എന്നു ഭാഷാനൈഷധചമ്പു.

ശ്രീമധുരാപുരി എന്നുമുതൽ നിസ്സാരരായിട്ടേ വന്നുകൂട്ടു എന്നുവരെയുള്ള ഭാഗം മധുരാവർണ്ണനം. മധുര നഗരനാമം. ശ്രീമതി മത്തുപ്പ്; ശ്രീ ഇതിങ്കൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു, ഐശ്വര്യശാലിനി. രാജധാനി രാജാവു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സ്ഥലം; കൊട്ടാരം. നാകികൾ ദേവന്മാർ. ആഗാരം ഗൃഹം. നാകമഹാപുരി നാകമാകുന്ന മഹാപുരി. സ്വർഗ്ഗം. നിർജ്ജരദീർഘിക (ദേവ) ഗംഗാനദി. ധർമ്മിഷ്ഠർ ധർമ്മശീലന്മാർ. ആയങ്ങൾ വരവുകൾ. തോയാകരം സമുദ്രം. കാമുകന്മാർ കാന്തന്മാർ. "കമനഃ കാമുകോഭീകഃ" എന്നു അമരം. മാൺപു സൌന്ദര്യം. നാണം നാണിക്കം. നാണത്തിന്റെ ക്രിയ. ഇതു അത്ര ഭംഗിയുള്ള പ്രയോഗമല്ല. കല്മഷം മാലിന്യം. കറ. വസ്വൗകസാര അളക. നഗരവർണ്ണനത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന അലങ്കാരം അധികവും അതിശയോക്തിയാകുന്നു.

യാദവവീരരും എന്നു തുടങ്ങി മേളത്തിൽ പിന്നെയങ്ങാചരിച്ചാൻ. എന്നുവരെ ഭാഗത്തിൽ കംസാദികളുടെ യാത്ര അശരീവാക് സംഭവം കംസന്റെ ദേവകീവധോദ്യമം വസുദേവന്റെ സമാധാനോക്തി എന്നീ കഥാഭാഗങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. നൽപൊലിക്കാണം സ്ത്രീധനം. സാരത്ഥ്യവേല സാരഥിയുടെ ധർമ്മം. ഇവിടെ വേല എന്ന പദത്തിനു ഭാഷയിലെ 'വേല' പ്രവൃത്തി എന്നു അർത്ഥം. കണ്ണടച്ചീടിനാർ.. മെയ്യിലെങ്ങും. കംസൻ വെട്ടുവാനൊരുങ്ങിയപ്പോൾ ദേവകിക്കു ഉണ്ടായ ദൈന്യത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. കയ്യലച്ചീടിനാർ കയ്യുകൾ കൂട്ടിത്തല്ലി. അലയ്ക്കുക, അല എന്ന നാമത്തിന്റെ ക്രിയാരൂപം. അല (തിര) പോലെ ആകുക. ഇളകുക. അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി. "സ്വഭാവോക്തിസ്സ്വഭാവസ്യ ജാത്യാദിസ്ഥസ്യ വർണ്ണനം" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. കേസരി...രേണംപോലെ അലങ്കാരം ഉപമ. കേസരി സിംഹം. ഈ പദം കംസന്റെ ശക്ത്യാധിക്യം ക്രൌര്യം മുതലായ ഗുണങ്ങളേയും ഏണശബ്ദം ദേവകിയുടെ ദൌർബല്യം ശാന്തി ദൈന്യം മുതലായവയേയും ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. സിംഹത്തിന്റെ കയ്യിൽ അകപ്പെട്ട മാനിനു എന്നപോലെ കംസന്റെ കയ്യിൽനിന്നു ദേവകിക്കു രക്ഷകിട്ടുക എളുപ്പമല്ലെന്നും ധ്വനി. പാരംവിറച്ചു വീഴ്കും സ്വവധോദ്യതനായ കംസനെ കണ്ടപ്പോൾ ദേവകിക്കുണ്ടായ സ്ഥിതിഭേദത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി. നിർമ്മല. നീതാനത്രേ വസുദേവന്റെ വാക്കു. രാഗദ്വേഷാദിദോഷങ്ങൾ കൈവിട്ടവനാണു നീ. ആ നിനക്കു എന്താണ് ഇപ്രകാരം തോന്നിയതു്; സ്ത്രീവധം ധർമ്മശാസ്ത്രവിരുദ്ധം. "സ്ത്രീയം ശതാപരാധാഞ്ചേൽ പുഷ്പേണാപി ന താഡയേൽ" എന്നു ശാസ്ത്രം സ്മർത്തവ്യം. ഇവൾ ഒരു സ്ത്രീ; പോരെങ്കിൽ സഹോദരി. നിയ്യല്ലാതെ മററാരും ആശ്രയമില്ലാത്തവൾ.

ഇപ്രകാരമുള്ളവളെ വിശേഷിച്ചു വിവാഹമഹോത്സവസന്ദർഭത്തിൽ നീ എങ്ങനെ വധിക്കുന്നു? നിന്റെ പ്രവൃത്തി എല്ലാംകൊണ്ടും അധർമ്മം എന്നു ഭാവം.

ശ്ലാഘനീയഗുണഃ ശൂരൈർഭവാൻ ഭോജയശസ്കരഃ
സകഥം ഭഗിനീം ഹന്യാൽ സ്ത്രീയമുദ്വാഹപർവ്വണി.

എന്നു ഭാഗവത(ദശ. സ്കം. അ. 1)ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. എന്നതു...പോലെ കംസന്റെ മനസ്സു ശാന്തമായതിനെപ്പറയുന്നു. വസുദേവന്റെ ഉപദേശം കേട്ടു കംസന്റെ കോപം നീങ്ങി. മന്ത്രശക്തികൊണ്ടു പ്രഭാവം ക്ഷയിച്ച പാമ്പു എന്നപോലെയായി കംസൻ. "ഭോഗീവ മന്ത്രൌഷധരുദ്ധവീര്യഃ" (രഘു. സ. 2) എന്ന കവിവാക്യത്തിന്റെ ആശയം പ്രകൃതത്തിൽ കാണേണ്ടതാകുന്നു. വന്ദികൾ...വാർത്തയുമായ് സ്തുതിപാഠകന്മാർ പാടുന്ന പാട്ടുകളോടുകൂടി.

പേയററു...കഴിച്ചാൻപാപി എന്ന ഭാഗത്തിൽ ദേവകിയുടെ ഗർഭം, കംസനാരദസമാഗമം, ശിശുവധം എന്നിവയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പേയററു കംസനിൽനിന്നുണ്ടായ ഭയസംഭ്രാന്തി നീങ്ങി. സുഭ്രൂ ശോഭനങ്ങളായ പുരികങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി. അർഭകൻ പുത്രൻ. പട്ടാങ്ങ സത്യം. നേര്. വൃഷ്ണികൾ വൃഷ്ണിയുടെ വംശത്തിൽ ഉണ്ടായവർ. യാദവന്മാർ. ചേവകന്മാർ സേവകന്മാർ. ഭക്തന്മാർ. തേറുക വിശ്വസിക്കുക. ആകാതെ...ഭോജനാഥാ നീ ഭോജന്മാരുടെ നാഥനാണെങ്കിലും നിനക്കു നിന്റെ ജീവരക്ഷ ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കാതെ വരും. ഭോജനാഥപദം സാഭിപ്രായം. നണ്ണി വിചാരിച്ചു. ഏശൊല്ലാ ഏശരുതു. ഏശുക അടുക്കുക. ചേരുക. കണ്ടാ...പാപി കഴുത്തുഞെരിച്ചു കൊന്നു. പാപി ശിശുഹത്യാപാപം ചെയ്തവൻ.

ചീറി കോപിച്ചു. ഭഗവാൻ ഗർഭത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. നന്ദവിലാസിനി നന്ദഗോപന്റെ ഭാര്യ. യശോദ. മാലോക...പ്പോക്കുവാൻ ഭക്തന്മാരായ ജനങ്ങളെ അവരുടെ സങ്കടങ്ങളിൽനിന്നും രക്ഷിക്കുവാൻ. ദേവീഭജനം ആപന്നിവാരകം എന്നു ഭാവം. "കൃപാദികിം കരണീയം സ്മരണീയം ചരണയുഗളമംബായാഃ" എന്ന കവിവാക്യം നോക്കുക. ആസ്ഥ. "ആസ്ഥാ ചാലംബനാസ്ഥാന യത്നാപേക്ഷാസു കഥ്യതേ" എന്നു വിശ്വം. തല്പര്യ്യം. വൈകല്യം വികലത്വം. കേടു. കുപ്പിയിൽ...... മവ്വണ്ണമേ കുപ്പിയുടെ അകത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വിളക്കു ആ കുപ്പിയെ എന്നപോലെ ഗർഭപാത്രത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഭഗവാൻ ദേവകിയുടെ ശരീരത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു കുപ്പി സ്ഫടികക്കുപ്പി. ദേവകിയുടെ ശരീരത്തിനു കുപ്പിയുടേയും ഭഗവാനു വിളക്കിന്റേയും സാദൃശ്യം ഗ്രാഹ്യം. ദേവകീശരീരത്തിന്റെ സ്വച്ഛതയേയും ഭഗവദ്രൂപത്തിന്റെ തേജോവിശേഷത്തേയും ഉപമ ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. നേത്തുനിന്നീടുന്ന...നാക്കുചൊല്ലാം ഗർഭവർണ്ണനം. ആണ്ണു ആണു. വീണ്ണു വീണു. ആണു, വീണു. വാണു ഇത്യാദിപദങ്ങളിലെ 'ണ്' കാരത്തിനു ദ്വിത്വം വരുത്തുക പൂർവ്വകവികൾ സാധാരണമായി ചെയ്യാറുള്ളതാണ്. "വീണ്ണുമരിച്ചാറെന്റെതറിഞ്ഞേ"(കണ്ണ-ഭാരതം) ഇത്യാദിപ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. സൂക്ഷ്മം ഏററവും ചെറിയതു. കാണുവാൻ ഇല്ലാത്തതു. വീക്ഷണഗോചരം കാണുവാൻ കഴിയുന്നതു. "ശനൈഃ കൈസ്സന്തതാം തൃക്താപാതന്മദ്ധ്യം ഉരുതാം ദധൌ" എന്നു (കൃ. വിജയം. സ. 2) ദ്രഷ്ടവ്യം. നന്ദനനു...ടെന്നപോലെ അലങ്കാരം ഉല്പ്രേക്ഷ. നന്ദനൻ പുത്രൻ. "നന്ദനം വാസവോദ്യാനേ നന്ദനോ ഹർഷകേസുതേ" എന്നു വിശ്വം. സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നവൻ ആരവും...ട്ടമത്തായി ആരം ഹാരം. മാല. ധരിക്കുവാനുള്ള ഭാരം നിമിത്തം കഴുത്തിലണി

ഞ്ഞിരുന്ന മുത്തുമാലയെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ബാലകൻ ..പോലെ ഉല്പ്രേക്ഷ. ആനനം...വിളത്തുകൂടി മുഖത്തിന്നു വിളർപ്പു ഉണ്ടായി. "ശരീരസാദാദസമഗ്രഭൂഷണാ മുഖേന സാലക്ഷ്യത ലോദ്ധ്രപാണ്ഡുനാ" (രഘു.സ.3) എന്നു സുദക്ഷിണയുടെ ഗർഭം വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. നിർഭരഹാസം നിബിഡമായ ഹാസം. ചിരി. വശ്വങ്ങൾ പതിനാലുലോകങ്ങൾ. വിശ്വങ്ങളെല്ലാം...വിഷ്ണുവേ മഹാവിഷ്ണു പതിനാലു ലോകങ്ങളേയും ജഠരത്തിൽ വഹിക്കുന്നു. "ആദൌകല്പസ്യയസ്മാൽ പ്രഭവതിവിതതം വിശ്വമേതദ്വികല്പൈഃ കല്പാന്തേയസ്യചാന്തഃ പ്രവിശതിസകലം സ്ഥാവരം ജംഗമംച" (വി. പാ. കേ. സ്തോത്രം) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. അത്ഭുതകാന്തി ആശ്ചര്യജനകമായ ശരീരത്തിന്റെ പ്രകാശം. "ശോഭാ കാന്തിർദ്യുതിഃ ഛവിഃ" എന്നു അമരം. അന്ധകനായകൻ അന്ധകന്മാരുടെ രാജാവു. അന്ധകന്മാർ അന്ധകൻ എന്ന യാദവന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർ. അന്ധകപദത്തിന്നു കണ്ണിന്നു കാഴ്ചയില്ലാത്തവൻ, വിവേകജ്ഞാനം കൈവിട്ടവൻ എന്ന അർത്ഥവും പ്രകൃതത്തിൽ യോജിക്കും. അങ്ങനെയുള്ളവരുടെ നാഥനാണു അതായതു മഹാമൂഢനാണു കംസൻ എന്നു ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ച വിചാരഗതിയിൽനിന്നു തെളിയും. ആവിലം കലങ്ങിമറിഞ്ഞതു. തെളിവില്ലാത്തതു. "കഥം ന സാമദ് ഗിരമാവിലാമപി" എന്നു നൈഷധീയചരിതം. (സ. 1). പുകണ്ണുസ്തുതിച്ചു. മിത്ഥ്യയെ ...ബോധവുമായ് മായയെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കുന്ന അദ്ധ്യാത്മജ്ഞാനത്തോടുകൂടി. നിത്യം നാശമില്ലാത്തതു. മൂന്നു കാലങ്ങളിലുമുള്ളതു. വേദങ്ങൾ ...ഭാനല്ലോ ഇവിടെ മത്സ്യാവതാരകഥയെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. പണ്ടു വേദങ്ങൾ ഭഗവാനെ അന്വേഷിച്ചു ബുദ്ധിമുട്ടി അവയുടെ ആക്ലേശം തീർക്കുന്നതിനോ എന്നതോന്നുംപോലെ അവയെ അങ്ങു കയ്ക്കൊണ്ടു.

അന്വിഷ്യ ഖിന്നം നിഗമാനശേഷാ-
ന്നമീ നമീനം പ്രഥമം സ്മരാമഃ
അന്വിഷ്യമാണം നിഗമൈരശേഷൈ-
രംബസ്സമസ്തേ വയമക്ഷിമീനം.

എന്നു ശിവലീലാർണ്ണവം (സ. 1.) നോക്കുക. ആഴിയെ...നീതാനല്ലോ കൂർമ്മാവതാരസ്മരണ. ആഴ്ന്നവന്മല മഥനസമയത്തു കടലിൽ താഴ്ന്ന മന്ദരപർവ്വതം. ഖിന്നത.. മെന്നേയ്വു വരാഹാവതാരസ്മരണ. ഇരണ്ണിയാക്ഷൻ ഹിരണ്യാക്ഷൻ. പ്രകൃതത്തിൽ ഹിരണ്യപദത്തെ ഇരണ്ണിയെന്നു ഭാഷയാക്കി പ്രയോഗിച്ചതു വൃത്തത്തിന്നു യോജിക്കുവാനാകുന്നു. കാണായ...ഭേദവാൻ തന്നിൽ നിന്നു വേർപെട്ടതായി യാതൊന്നുമില്ല; സർവ്വവും ബ്രഹ്മസ്വരൂപനും ഈശ്വരനും ആയ താൻതന്നെ എന്നുവിശ്വാസം ജനിപ്പിക്കുവാൻ.

അഥവാ ബഹുനൈതേന
കിം ജ്ഞാതേന തവാർജ്ജുന
വിഷ്ടഭ്യാഹമിദം കൃത്സ്ന
മേകാംശേന സ്ഥിതോ ജഗൽ

എന്നു ഭഗവദ്ഗീത (അ. 10) നോക്കുക. ഈ പ്രകൃതത്തിൽ നരസിംഹാവതാരം സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭൂപാല...പലാശംപോലെ പരശുരാമാവതാരസ്മരണ. ആപാദിക്കുക സമ്പാദിക്കുക. തറിച്ചു മുറിച്ചു. പാവകൻ അഗ്നി. പലാശം വൃക്ഷം.

"നവപല്ലാശ പലാശവനം പുരഃ" എന്നു മാഘം. (സ.6) പാവക.. പോലെ അഗ്നി വൃക്ഷത്തെപ്പോലെ പരശുരാമൻ ക്ഷത്രിയ കുലം നശിപ്പിച്ചു എന്നു ഭാവം. അനായാസകരത്വം ധ്വനി. പങ്ക്തായ.. ...ക്കൊന്നു രാമാവതാരസ്മരണ.

ചിങ്ങമാം.. നല്ലൊഴുതും ഭഗവാൻ അവതരിച്ച സമയത്തെ പറയുന്നു. ചിങ്ങമാസത്തിൽ കറുത്ത അഷ്ടമിരോഹിണി ദിവസം.

അഥ സിതരുചിലഗ്നേ സിംഹ-
പഞ്ചഗ്രഹോച്ചേ
വ്യജനയദനഘാനാം വൈജയന്ത്യാം
ജയന്ത്യാം
നിഖിലഭുവനപദ്മക്ലേശ-
നിദ്രാപനുത്യൈ
ദിനകരമനപായാ ദേവകീപൂർവ്വസന്ധ്യാ.

എന്നു യാദവാഭ്യുദയം. "അജവൃഷഭമൃഗാംഗനാകുളീരാഝഷവണിജൌ ചദിവാകരാദിതുംഗാഃ" എന്നും "പഞ്ചോച്ചാ ലോകനായകഃ" എന്നും ഉള്ള ജാതകശാസ്ത്രങ്ങൾ ഇവിടെ സ്മർത്തവ്യങ്ങളാകുന്നു. മംഗലജാലങ്ങൾ...ഹേതുക്കളായിവന്നു അവതാരസമയത്തു സംഭവിച്ച ശുഭലക്ഷണങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അഗ്നി ജലം ആകാശം വായു എന്നിവ നിർമ്മലങ്ങളായി ഭവിച്ചു എന്നു സാരം. വിയത്തു ആകാശം. തെന്നൽ വായു.

ദിശഃ പ്രസേദുർമരുതോ വവുസ്സുഖാഃ
പ്രദക്ഷിണാർച്ചിർഹവിരഗ്നിരാദദേ
ബഭൂവ സർവ്വം ശുഭശംസി തൽക്ഷണം
ഭവോ ഹി ലോകാഭ്യുദയായ താദൃശാം.

(രഘു. സ. 3) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. കംസനിയോഗികൾ കംസന്റെ ആജ്ഞയെ അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഭൃത്യന്മാർ. പാവന പരിശുദ്ധ. പാവന...കുറഞ്ഞുതപ്പോൾ ദേവകിക്കു പ്രസവവേദന സംഭവിച്ചപ്പോൾ ഭൂമിദേവിക്കു ദൈത്യന്മാരെ വഹിക്കുന്നതുകൊണ്ടുണ്ടായ വേദന കുറഞ്ഞു. തന്റെ ദുഃഖത്തിനു ഉടനെ പരിഹാരം ഉണ്ടാകും എന്ന ആശ്വാസം ഭൂമിക്കു ഉണ്ടായി എന്നു ഭാവം. ചേൽകണ്ണി സുന്ദരി. ചേലു ഒരുതരം മത്സ്യം. അതുപോലെയുള്ള കണ്ണോടുകൂടിയവൾ. "ചേലെന്നു ചൊല്ലുകിൽ വേലിന്നു ദീനമാം" എന്നു ഭാരതഗാഥ. ഇന്ദ്രദിഗംഗന...ളപ്പോൾ കിഴക്കു ചന്ദ്രൻ ഉദിച്ചു. അലങ്കാരം രൂപകം. ഇന്ദ്രദിക്കു സ്ത്രീ. ചന്ദ്രൻ പുത്രൻ. അംബരം ആകാശം. അങ്കണം മിററം. രിംഖണംചെയ്തു ഇടറി. പൂതനാ...നപ്പോൾ ആ സമയത്തു. വസുദേവർ കാണായി എന്ന ക്രിയയുടെ കർത്താവു. കാർമുകിൽ മാലകൾ...പിറന്നചെമ്മേ ഭഗവത്സ്വരൂപവർണ്ണനം. വാർമതിപ്പൈതൽ മനോഹരനായ ബാലചന്ദ്രൻ. കമ്പത്തെക്കൊണ്ടിയി.....ചില്ലിയുമായ് ചില്ലിയിളക്കുന്നതുകൊണ്ടുമാത്രം ലോകങ്ങളുടെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാരങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കുന്നവൻ. പങ്കജംതന്നുടെ...കാന്തിയുമായ് താമരപ്പൂവിനെ വിടുർത്തുവാനും സങ്കോചിപ്പിക്കുവാനും സാമർത്ഥ്യമുള്ള കണ്ണുകൾ. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ കണ്ണുകളിൽ ഒന്നു സൂര്യനും മറേറതു ചന്ദ്രനും ആകുന്നു. "ചക്ഷുഷീ ചന്ദ്രാദിത്യൌ" ഇത്യാദി ശ്രുതിവാക്യങ്ങളും, "അനന്തബാഹും ശശിസൂര്യനേത്രം" എന്നു തുടങ്ങിയ സ്മൃതിവചനങ്ങളും, "കോകപ്രീതിചകോരപാരണ പടുജ്യോതിഷ്മതീലോചനഃ" (അന. രാഘ.)

ദിക്കാലൌ വേദയന്തൌ ജഗതിമുഹുരിമൌ
സഞ്ചരന്തൌ രവീന്ദൂ
ത്രൈലോക്യാലോകദീപാവഭിദധതിയയോ
രേവരൂപം മുനീന്ദ്രാഃ

(വി. പാ. കേ. സ്തോത്രം.) എന്നു തുടങ്ങിയ മഹാകവിവാക്യങ്ങളും നോക്കുക. താമരപ്പൂവിനെ വികസിപ്പിക്കുന്നതു സൂര്യരൂപമായ കണ്ണും കുമ്പിപ്പിക്കുന്നതു ചന്ദ്രരൂപമായ മറേറക്കണ്ണും ആകുന്നു.

യാഭ്യാമല്പവിബോധമുഗ്ദ്ധമധുര-
ശ്രീരർദ്ധനിദ്രായിതോ
നാഭീപല്വല പുണ്ഡരീകമുകുള:
കാംബോസ്സപത്നീകൃത:

(അന. രാഘ) എന്ന കവിവാക്യം നോക്കുക. വീക്ഷണദ്വന്ദ്വം രണ്ടുകണ്ണുകൾ. വീക്ഷണം നോട്ടം. മണ്ഡനം അലങ്കാരം. "നാദത്തേപ്രിയമണ്ഡനാപി ഭവതാം സ്നേഹേന യാ പല്ലവം" എന്നു അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം (അ. 4) മണ്ഡിതം അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതു. കംബു ശംഖു.

ചക്രം...മെല്ലാമേ. ചക്രം ശംഖു, ഗദ ഖഡ്ഗം എന്നിവ. ശ്രീവത്സ...മ്മാറുകണ്ടാൽ അലങ്കാരം ഉൽപ്രേക്ഷ. "സംഭാവനാസ്യാദുൽപ്രേക്ഷാ" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. കറുപ്പുനിറമായ ശ്രീവത്സത്തിനു കാളിന്ദിയുടേയും കൌസ്തുഭത്തിനു പാലാഴിവെള്ളത്തിൻേറയും സാദൃശ്യം. ശ്രീവത്സം. രോമാവൎത്തം. "ശ്രീവത്സഃ ഉത്തമലക്ഷണ ഭൂതോ രോമാവൎത്ത വിശേഷ. "ശ്രീവത്സേനോരസി ശ്രീമാൻ രോമാവൎത്തേന രാജതേ" ഇതി ശ്രീഹരി വംശോക്തേഃ" (ഭക്തിമന്ദാകിനി) എന്നു പൂൎണ്ണ സരസ്വതി. മഹാപുരുഷലക്ഷണങ്ങളിൽ ഒന്നാണു ശ്രീവത്സം. കൌസ്തുഭം. കൌസ്തുഭംഎന്ന രത്നം. "ആത്മജ്യോത്സ്യാകരോ നോൎദ്ധ്വമണിരിവ മണിഃ കൌസ്തുഭസ്സോസ്തുഭൂത്യൈ" എന്നു കേശാന്തസ്തോത്രം. ശ്രീവത്സത്തിനു നീലനിറവും കൌസ്തുഭത്തിനു ധവളവൎണ്ണവും പ്രസിദ്ധം. അഞ്ജനവേദി അഞ്ജനശിലാ നിൎമ്മിതമായതറ. "വേദിരങ്ഗുല മുദ്രായാം ബുധേലങ്കൃതഭൂതലേ" എന്നു വിശ്വം. കാളിന്ദിയോടുചേൎന്നു പാലാഴിയിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന അഞ്ജനത്തറയുടെ സാദൃശ്യം ഭഗവദ്വിഗ്രഹത്തിനു കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ "പാലാഴിവെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിനിന്നീടുന്ന നീലാഭമായൊരു ശൈലം പോലെ" എന്നു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു ഇവിടെ സ്മൎത്തവ്യം. അണ്ഡകടാഹങ്ങൾ ബ്രഹ്മാണ്ഡകടാഹങ്ങൾ. ക്രൂറ വസ്തും. കല്ലെന്നേ...പല്ലവത്തെ തളിരിനു തീരെ മാൎദ്ദവമില്ലെന്നും കല്ലുപോലെ കടുപ്പമുള്ളതാണെന്നും തോന്നും എന്നു ഭാവം. വേദങ്ങൾ നാലിന്നും ഋക്ക, യജുസ്സ്, സാമം, അഥൎവ്വം, എന്നിവ. പണ്ടുമിന്നിങ്ങൾക്ക...ലിങ്ങനെ ഞാൻ. മുൻപു രണ്ടു ജന്മങ്ങളിൽ ഞാൻ നിങ്ങളുടെ പുത്രനായി ജനിച്ചിട്ടുണ്ടു്.

> ത്വമേവപൂൎവ്വസൎഗ്ഗേഭൂഃ പൃശ്നി-
> സ്സ്വായംഭുവേസതി
> തദായം സുതപാനാമ പ്രജാപ-
> തിരകല്മഷഃ.

എന്നും,

> തയോൎവ്വാം പുനരേവാഹ-
> മദിത്യാമാസ കശ്യപാൽ
> ഉപേന്ദ്രഇതിവിഖ്യാതോ
> വാമനത്വാച്ചവാമനഃ

എന്നും ഭാഗവത(ദശ. സ്ക. അ.3)ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധേയം. പൂൎവ്വജന്മങ്ങളിൽ പൃശ്നിയായും സുതപസ്സായും, അദിതിയായും കശ്യപനായും, ദേവകിയും വസുദേവനും ജനിച്ചുകൊണ്ടു. ആ ജന്മങ്ങളിൽ പൃശ്നിഗൎഭൻ, വാമനൻ എന്നീ പേരുകൾ ഭഗവാനു ഉണ്ടായി. ഈ കഥയെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "ബഹൂനിമേവ്യതീതാനി ജന്മാനി തവചാൎജ്ജുന"എന്ന ഭഗവദ്ഗീത (അ.4)യും സ്മൎത്തവ്യം.നിങ്ങൾക്കങ്ങേ. കാട്ടിഞാൻ നിങ്ങൾക്ക എന്നോടു ദൃഢവും നിൎമ്മലവും ആയ ഭക്തി ഉണ്ടു്. അതുകൊണ്ടാണു ഞാൻ എൻെറ വിഷ്ണുരൂപം നിങ്ങളെ കാണിച്ചതു്.

> ഭക്ത്യാത്വനന്യയാശക്യോഹ്യഹമേവം-
> വിധോൎജ്ജുന!
> ജ്ഞാതുംദ്രഷ്ടും ച തത്ത്വേന
> പ്രവേഷ്ടും ച പരന്തപ!

എന്ന ഭഗവദ്ഗീതാവാക്യം (അ.11) ഇവിടെ ഓൎമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ബന്ധങ്ങൾ...നിങ്ങൾ എൻെറഈ ശരീരത്തെ എപ്പോഴും ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നാൽ സംസാരബന്ധത്തിൽനിന്നു വേർപെട്ടു പരിശുദ്ധാത്മാക്കളായിവന്നു എന്നോടു ചേരുവാൻ ഇടയാകും. ചാരത്തു...ദാരിക നന്ദഗൃഹത്തിൽ യശോദയുടെ സമീപത്തു കിടക്കുന്ന ബാലികയെ. കൈതലായ്...കൈതവത്താൽ മഹാവിഷ്ണുവിൻെറ രൂപത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഒരു ചെറിയ ശിശുവിൻെറ ആകൃതിപൂണ്ടു സ്ഥിതിചെയ്തു. കൈതവത്താൽ സാഭിപ്രായപദം. മായാപ്രയോഗവൈഭവംകൊണ്ടു ഭഗവാനു അങ്ങനെ

ചെയ്യാൻ സാധിക്കും എന്ന ഭാവം. മായ. മായാഭഗവതി. ദുർഗ്ഗാദേവി. മന്നിടം പൂകിനാൾ ഭൂമിയിൽ വന്ന ജനിച്ചു. ആനകദുന്ദുഭി...ചെല്ലുന്നേരം ഭഗവാന്റെ യാത്രയെ വർണ്ണിക്കുന്ന ഈ ഭാഗം അതിമനോഹരമായ ഒരു രൂപകാലങ്കാരമായിരിക്കുന്നു. വസുദേവ ഹസ്തം വാഹനം, മേഘശബ്ദം പെരുമ്പറ, അനന്തൻ വെൺകൊററക്കുട, മിന്നല് വിളക്ക, എന്ന രൂപകസ്വഭാവം. ഒരു മഹാരാജാവിന്റെ ആഡംബരപൂർവ്വമായ എഴുന്നള്ളത്തിന്റെ പ്രതീതി ഇവിടെ കാണേണ്ടതാകുന്നു. ചമ്പ ശമ്പ. മിന്നല്. "ശമ്പാശതഹ്രദാഹ്റാദിനീ" എന്ന അമരം. നല്ലവ...ഞായം. ഇതു സജ്ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവമാകുന്ന എന്ന ഭാവം. സൂതി...മോഹം പ്രസവവേദനകൊണ്ടു സംഭവിച്ച മോഹാലസ്യം. പെൺപിള്ള പെൺകുഞ്ഞു. ബാലക...പോന്ന അലങ്കാരം ഉൽപ്രേക്ഷ. സാമാനങ്ങൾ അന്യോന്യം മാററം ചെയ്യുന്ന ഒരു കച്ചവടക്കാരന്റെ ധർമ്മം ഇവിടെ ദ്യോതിക്കുന്നു.

ഈററില്ലം. ഒരു നല്ല പച്ചമലയാളപദം. പ്രസവിച്ചുകിടക്കുന്ന മുറി. വഴങ്ങേണമേ അധീനത്തിൽ തരണം. പ്രാർത്ഥന. രോഷിതൻ കോപത്തോടുകൂടിയവൻ. ലംബിത ആശ്രയിച്ചു നില്ക്കുന്നവൾ. അംബിക പാർവ്വതീദേവി. 'മൃഡാനീ ചണ്ഡികാംബികാ' എന്ന അമരം. "ജഗന്മാതൃത്വാൽ അംബികാ" എന്ന ടീകാസർവ്വസ്വം. "സൂതേജഗന്തിഭവതീ ഭവതീ ബിഭർത്തി" എന്ന ചർച്ചാസ്തവം.

ദേവിതന്നെയ്യുടെ...നിന്ദ്യമല്ലെന്നതും വന്നുകൂടും ഈ ഭാഗത്തിൽ ദേവിയുടെ ശരീരത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഉപമ ഉൽപ്രേക്ഷ അതിശയോക്തി മുതലായ അലങ്കാരങ്ങൾ ദോഷമില്ലാതെ വാരിക്കോരി വർഷിച്ചു അത്യന്തം മനോഹരമായി ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഒന്നാണു ഈ ദേവീവർണ്ണനം. കവിയുടെ അസാധാരണവും ഫലിതഗർഭവും നൂതനവും ആയ ഭാവനാവിലാസത്തിനു ഈ ഭാഗം ഒരു ഉത്തമമായ ഉദാഹരണമാകുന്നു. ഭാഷാപ്രബന്ധങ്ങളിൽ ചമ്പുക്കളിലല്ലാതെ ഏതാദൃശങ്ങളും രസഭ്രയിഷ്ഠങ്ങളും ആയ നായികാവർണ്ണനങ്ങൾ കാണുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ട്. പൂഞ്ചായൽ തലമുടി. അമർന്നു മുങ്ങി. പതിഞ്ഞു. സീമ അതിര്. ഗോരിവായായയാരു....മന്നാസ കണ്ടാൽ. നാസികാവർണ്ണനം. രക്തവർണ്ണമായ അധരമാകുന്ന തൊണ്ടിപ്പഴം കൊത്തുന്നതിനു അടുത്തു ചെന്നിരിക്കുന്ന കിളിയുടെ ചുണ്ടാണോ എന്നു തോന്നും. ശുകങ്ങൾക്കു പക്വബിംബപ്രിയം സ്വഭാവേന സിദ്ധമാകുന്നു.

"തരുണി യേന തവാധരപാടലം
ദശതി ബിംബഫലം ശുകപോതകഃ".

ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ ദ്രഷ്ടവ്യം.

വക്ത്രാംഭോജേലസന്തംമുഹുരധരമണിം
പക്വബിംബാഭിരാമം
ദൃഷ്ട്വാദഷ്ടുംശുകസ്യസ്ഫുടമവതരത-
സ്തുണ്ഡദണ്ഡായതേ യഃ

(കേശാന്തസ്തോത്രം) എന്ന കവിവാക്യത്തെ പ്രസ്തുതവർണ്ണനം സ്മരിപ്പിക്കുന്നു. ഉണ്ണാഡി ഉൾ-നാഡി. ഉള്ളിലുള്ള നാഡി. ഭോഗി സർപ്പം. "ഭോഗിവേഷ്ടനമാർഗ്ഗേഷു" എന്ന രഘു(സ.4). മുട്ടെ മുഴുവനും. അഞ്ചാതെ ഭയപ്പെടാതെ, ശങ്കകൂടാതെ. ആക്കാം ആക്ക്- ആം (ആകം) ആക്കുകഴിയും. ചീത്തു തടിച്ചു. അല്ക്കിടം ജഘനം. ഒപ്പു സാദൃശ്യം. ഷഡ്ജം ഷഡ്ജസ്വരം. കണ്ഠാദികളായ ആറു സ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നു ജനിക്കുന്നതു ഷഡ്ജം.

കണ്ഠാദുത്തിഷ്ഠതിവ്യക്തം
ഷഡ്ജഃഷഡ്ഭ്യസ്തു ജായതേ
കണ്ഠോരസ്താലുനാസാഭ്യോ
ജിഹ്വായാ ദശനാദപി

എന്ന ശാസ്ത്രം നോക്കുക. കണ്ഠം, ഉരസ്സ്, താലു, നാസ, ജിഹ്വ, ദശനം എന്നിവ ഷഡ്ജത്തിന്റെ സ്ഥാനങ്ങൾ. "ഷഡ്ജം നദതി മയൂ

ത:" എന്നു നാരദൻ. അംശുജാലം ശോഭാസമൂഹം. മഞ്ജീരം നൂപുരം. ശിഞ്ജിതം ശിഞ്ജാശബ്ദം. ശിഞ്ജ അനുകൃതിശബ്ദം. ഭൂഷണങ്ങളുടെ ഒച്ച.

"പാദാംബുജം ഭവതു വോവിജയായ-
മഞ്ജു-
മഞ്ജീര ശിഞ്ജിത മനോഹര-
മംബികായാഃ"

എന്നു നോക്കുക. അങ്കി അഗ്നി. ഇപ്പാദം തന്നിലേ...പരാഗങ്ങളാക കൊണ്ടു പാദ (രേണു) വർണ്ണനം. മല്ലരുടെ മുൻപിലെ. ധൂർജ്ജടി ശിവൻ. 'ധൂർജ്ജടിർ നീലലോഹിത:'എന്നു അമരം. "ധൂ ത്രൈലോക്യ ചിന്താ ഭാരസ്യ ജടീ സംഘാതോസ്മിന്നിതി ധൂർജ്ജടി:"(ടീ. സ.) എന്നു ശബ്ദാർത്ഥം. മൂന്നു ലോകങ്ങളെയും സംബന്ധിച്ചുള്ള ചിന്താഭാരത്തിന്റെ സമൂഹത്തെ വഹിക്കുന്നവൻ. പാദപരാഗങ്ങൾ കാല്പൊടികൾ.

തനീയാംസം പാംസും തവ ചരണ
പങ്കേരുഹഭവം
വിരിഞ്ചിസ്സഞ്ചിന്വൻ വിരചയതി
ലോകാനവികലം
വഹത്യേനം ശൗരി:കഥ മപി
സഹസ്രേണ ശിരസാം
ഹരസ്സംക്ഷുദ്യൈനം ഭജതി
ഭസിതോദ്ധൂളന വിധിം.

എന്നു (സൌന്ദര്യലഹരി) പദ്യത്തിന്റെ ഭാവം ഇവിടെ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. ഊഷരായ് ഊഷർ. ഭോഷന്മാർ. പൌലസ്ത്യൻ പുലസ്ത്യമഹർഷിയുടെ പുത്രൻ. വൈശ്രവണൻ. മുഗ്ദ്ധേന്ദുശേഖരൻ. മനോഹരനായ ബാലചന്ദ്രനെ മുടിയിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. ശിവൻ. വിത്തേശൻ വൈശ്രവണൻ. ധനങ്ങളുടെ അധിപതി. കോഴ ദു:ഖം. കഷ്ടം. "ഏഴകോഴകൾ കൂടാതെ രക്ഷിച്ചു" എന്നു. ഇരുപത്തിനാലുവൃത്തം. ഘാതകി കൊല്ലുന്നവൾ. ദൂരത്തോൻ ദൂരത്തു-ഓൻ. അകലെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. ഈ പദം അപൂർവ്വ പ്രയോഗമായിരിക്കുന്നു. ദേശ്യമെന്ന് വിചാരിക്കണം. തേററി തേറി എന്ന പദത്തിന്റെ പ്രയോജക പ്രകൃതി. അറിയിച്ചു. വിശ്വസിപ്പിച്ചു. സൂചിച്ചു സൂചിപ്പിച്ചു; കംസന്റെ ശത്രുവായ കൃഷ്ണൻ അവതരിച്ചു എന്ന വർത്തമാനം സൂചിപ്പിച്ചു എന്നു ഭാവം. ഓർച്ച ഓർമ്മ-വിചാരം. ഉന്നിച്ചു ദൃഢമായി വിചാരിച്ചു. ഉറേറാർ ബന്ധുക്കൾ. ദാനവന്മാർ ദനുവിന്റെ പുത്രന്മാർ. അസുരന്മാർ. വാട്ടം തളർച്ച്-ദു:ഖം. വേർ പറിച്ചീടുന്നതു് മൂലച്ഛേദം ചെയ്യുന്നതു്. വേരായിനിന്നതി... മറഞ്ഞു മാറും വിഷ്ണുവിന്റേയും ദേവന്മാരുടേയും നാശത്തിനു ഉപായം പറയുന്നു. നാരായണൻ വിഷ്ണു."വിഷ്ണുർനാരായണ: കൃഷ്ണ:" എന്നു അമരം.

ആപോ നാരാ ഇതി പ്രോക്താ
ആപോവൈ നരസൂനവഃ
താ യദസ്യായനം പൂർവ്വം
തേന നാരായണഃ സ്മൃതഃ.

എന്നു സ്മർത്തവ്യം. നാരം ജലം; അതു ആശ്രയമായിരിക്കുന്നവൻ നാരായണൻ. നാരായണൻ തന്റെ... മുണ്ടു മററും. ബ്രാഹ്മണർ, വേദങ്ങൾ, സത്യം, ധർമ്മം, യജ്ഞം, പശുക്കൾ എന്നിവയെ ആശ്രയിച്ചാണു മഹാവിഷ്ണു നിലനില്ക്കുന്നതു. ഇവയെ നശിപ്പിച്ചാൽ തന്മൂലനായ വിഷ്ണുവും നശിക്കും. അതു കൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണാദികളെ നശിപ്പിക്കുകയാണു പ്രധാനമായി ചെയ്യേണ്ടതു്.

യദാ ദേവേഷു വേദേഷു ഗോഷു-
വിപ്രേഷു സാധുഷു
ധർമ്മേ മയി ച വിദ്വേഷസ്സവൈ-
ആശു വിനശ്യതി.

(ഭാഗവതം. സ്ക. 7. അ. 4) ആജ്യ... യജ്ഞങ്ങളും. യജ്ഞങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ഉപായം

പറയുന്നു. നെയ്യുകൊണ്ടു യാഗം നടക്കുന്നു. നെയ്യുകാരണം പശു. അതുകൊണ്ടു പശുക്കളെ നശിപ്പിച്ചാൽ യാഗം മുടങ്ങും. ദേവന്മാരുടെ ഗതിയും മുട്ടും. എന്നു ഭാവം. "താം ദേവതാപിത്രതിഥി ക്രിയാൎത്ഥാമന്വഗ്യയൌ മദ്ധ്യമലോകപാലഃ" രഘു. (സ. 2), ആരേലും ആരാനും. ആരെങ്കിലും. ആർ-ഏലും; എങ്കിലും എന്ന പദത്തിന്റെ ലുപ്തരൂപമാകണം ഏലും. മാഗധൻ. മഗധരാജാവു. ജരാസന്ധൻ. തെളിഞ്ഞു മനസ്സിലെ വിഷാദം നീങ്ങി. ദാനവയൂഥം. അസുരന്മാരുടെ കൂട്ടം. "യൂഥം തിൎയ്യക്സമൂഹേ സ്യാദപൃന്ദമാത്രേ ച ഭാഷിതം" എന്നു വിശ്വം.

കൃഷ്ണഗാഥയിൽ വൃത്തം മഞ്ജരി. "പൂൎവ്വഖണ്ഡത്തിൽ പന്ത്രണ്ടു അക്ഷരവും ഉത്തരഖണ്ഡത്തിൽ പത്തു അക്ഷരവും ആയിട്ടുള്ള വൃത്തത്തിനു മഞ്ജരിയെന്നു പേരു. എല്ലാ അക്ഷരവും ഗുരുവായി ദീൎഘത്തിൽ ഉച്ചരിക്കണം. കൃഷ്ണഗാഥയുടെ രീതിയെന്നു പറയുന്നതും ഇതിനെത്തന്നെയാണ്." എന്നു ലക്ഷണം. (സദ്വൃത്തമാലിക. കടത്തനാട്ടു ഉദയവൎമ്മതമ്പുരാൻ). കൃഷ്ണഗാഥയുടെ ഒടുവിൽ (സ്വർഗ്ഗാരോഹണം) "ഉരുവായമൊഴികൊണ്ടു ഗുരുവായപരൻതന്നെ" എന്നു മുതൽ "വ്രജമന്ദിര! മുനിവന്ദിത ചരണാംബുജ ശരണം" എന്നുവരെ ഭാഗങ്ങൾ ഭിന്നവൃത്ത നിബന്ധങ്ങളാകുന്നു.

സന്തതി പുത്രൻ. "സന്തതിഃപങ്ക്തിവിസ്താരഗോത്രേഷു കവിഭിഃ സ്മൃതാ പരമ്പരാഭവേപിസ്യാൽ സന്തതിഃ പുത്രകന്യയോഃ" എന്നു വിശ്വം. അന്ധൻ കണ്ണടൻ. കാൎയ്യാകാൎയ്യങ്ങൾ തിരിച്ചറിയുവാൻ പാടില്ലാത്തവൻ. പ്രാശ്നികന്മാർ പ്രശ്നം വയ്ക്കുന്നവർ. ജ്യോതിഷക്കാർ. ഇന്നിവൾ... ചേർച്ചയുള്ളു പ്രശ്നംവച്ചവരുടെ വാദങ്ങളും അഭിപ്രായഗതികളും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഒരാൾ യശോദ പ്രസവിക്കുന്നതു ആണെന്നും, മറേറ ആൾ പെണ്ണെന്നും വാദിച്ചു എന്നു ഭാവം. ഇങ്ങിനെയല്ലാ...മേലിൽ ഞാൻ പറഞ്ഞതു ശരിയായില്ലെങ്കിൽ, ഞാൻ പഠിച്ച ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം അബദ്ധമായി വരും. മേലിൽ ഞാൻ അതു തൊടുകയില്ല. "ലക്ഷണശാസ്ത്രം ചുടുകേ വേണ്ടു വില്ലുമിതിന്നിഹ വന്നീലെങ്കിൽ" (രാമ. ച. വില്ലിന്നാഭിഷേകം) എന്നു നോക്കുക. ആച്ചിമാർ ഇടയസ്ത്രീകൾ. ഗോപികൾ. പാച്ചിൽ ഓട്ടം. "ഗോഷ്ഠം ഗോശാല. "ഗോഷ്ഠം ഗോസ്ഥാനകേ പിച" എന്നു വിശ്വം. യത്നങ്ങൾ.. പൂൎവ്വമവ്വണ്ണമേ ലക്ഷ്മീകടാക്ഷംകൊണ്ടു നന്ദഗൃഹത്തിനു ഉണ്ടായ അവസ്ഥാ ഭേദത്തെ വൎണ്ണിക്കുന്നു. യാതൻ യാനം ചെയ്യുവൻ-പോയവൻ. ആയർ ഇടയർ. ശാശ്വതവാക്കുകൾ നിത്യങ്ങളായ വാക്കുകളോടുകൂടിയവ. വേദങ്ങൾ. കാരിയം കാൎയ്യം. ചെയ്യുവാനുള്ളതു. ഛന്ദോഭംഗദോഷ പരിഹാരാൎത്ഥം കാൎയ്യം കാരിയമെന്ന രൂപത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചതാകുന്നു.

ആരിയച്ചെട്ടിയെച്ചെന്നു കാൽപി-
ടിച്ചുകിടക്കുന്നു
കാരിയംരണ്ടുവറെറങ്ങാൻ കിട-
ച്ചെങ്കിലതുതന്നെ.

(പഞ്ചേന്ദ്രോപാഖ്യാനം തുള്ളൽ) ഇത്യാദിമഹാകവിപ്രയോഗങ്ങൾ കാണുക. ഗോകുലം ഗോക്കളുടെകുലം. കുലം ഭവനം. സങ്കേതം.

"കുലം വംശേസജാതീയഗണേ
ച സ്യാന്നികേതനേ"

എന്നു കേശവം. പുത്രനു വല്ല ആപത്തും നേരിട്ടേയ്ക്കുമോ എന്ന വിചാരംകൊണ്ടുള്ള വ്യഗ്രതയോടുകൂടിയതു. ദീനത ദീനത്തിന്റെ ഭാവം, ദീനംമതിയാകും. ദീനതവേണമെന്നില്ല. തോയജം ജലത്തിൽനിന്നുണ്ടായതു്. താമരപ്പൂവു്.

വാസവവൈരികൾ വാസവന്റെ വൈരികൾ. വാസവൻ ഇന്ദ്രൻ. വൈരികൾ ശത്രുക്കൾ. അസുരന്മാർ. കാലന്നുനൽകി കൊന്നു. പൂതന. പൂതനയെന്നു പേരോടുകൂടിയവൾ

ഭൂസുരനാശിനി ഭൂമിയിലുള്ള സുരന്മാരെ നശിപ്പിക്കുന്നവൾ. ബ്രാഹ്മണരെ കൊല്ലുന്നവൾ. കാകോളം വിഷം. ചൊല്പെററുനിന്നു കേൾവിയോടുകൂടി സ്ഥിതിചെയ്തു. ശില്പം ശില്പകല. അണ്ഡജ...പൃകംപോലെ ഗരുഡൻെറ അടുക്കലേക്കു പോകുന്നപാമ്പുപോലെ. കുണ്ഡലി സർപ്പം. "കുണ്ഡലീഗൂഢപാച്ചക്ഷുഃശ്രവാഃ കാകോദരഃ ഫണീ" എന്നു അമരം. അലങ്കാരം ഉപമ. പൂതനയുടെ മരണകാലം അടുത്തു എന്നു ഉപമ ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. ചീർത്തൊരു... പോലെ അലങ്കാരം ഉൽപ്രേക്ഷ. കാലൻ തന്നെ കൊണ്ടുപോകുന്നതിനു വരുവാൻ ഇത്രയും കാലതാമസം എന്താണെന്നു വിചാരിച്ചു കോപിച്ചുനില്ക്കുന്നവളോ എന്നു തോന്നും പൂതനയെക്കണ്ടാൽ എന്നു ഭാവം. പല്ലവം...മേനി തളിരിനേക്കാൾ ഏററവും മാർദ്ദവമേറിയ ശരീരം. സല്ലകി ഇരന്തല്ലു. ആനയ്ക്കു ഇരന്തല്ലു ഭക്ഷിക്കുന്നതിൽ സ്വാഭാവികമായി ഇഷ്ടം കൂടും. "മുൻപേതാനക്കിടാവെ സ്വകരകലിതമാം സല്ലകീപല്ലവത്തെത്തുമ്പിക്കയ്യൊട്ടിയെത്തുന്നളവനിജ താനേകിനന്നായ്‌വളർത്തി" എന്നു ഉത്തരരാമചരിതം നാടകം. അംഗന.....യാരും ആ മുഖം കണ്ടാൽ സ്ത്രീകൾക്കു ഇങ്ങനെ തോന്നുക സാധാരണമാണ്. മസ്തകം ആനയുടെ മസ്തകം. മത്തേഭം മദിച്ച ആന. ദുസ്തനം വിഷംതേച്ചു ദൂഷിപ്പിച്ച മുല. താലോലിക്കുക ഓമനിക്കുക. വാത്സല്യത്തോടുകൂടി ലാളിക്കുക. "താലോലിച്ചങ്ങു കളിപ്പാനയയ്ക്കയും" എന്നു കൃഷ്ണലീല. (തുള്ളൽ.). ചേതന ജീവൻ. ഉമ്പർകോൻ...പോലെ ദേവേന്ദ്രൻ ചിറകരുത്ത പർവ്വതംപോലെ. പൂതനയുടെ ശരീരം പർവ്വതംപോലെ തടിച്ചതാണെന്നു ധ്വനി. ലീലയുംപൂണ്ടു ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി, കളിച്ചുകൊണ്ടു. വൻകുന്നി...യെന്നപോലെ രാക്ഷസിയുടെ ശരീരസ്ഥൈര്യവും ബാലൻെറ ശരീരസൗകുമാര്യലാഘവാദിയും ധ്വനി. രങ്കു മാൻ. കേസരിപ്പൈതലെ...പോലെ സിംഹക്കുട്ടിയെയെന്നപോലെ. ഭഗവാൻെറ ഐശ്വര്യവീര്യാദികൾ ധ്വനി. വിഗ്രഹം ശരീരം. ന്യസിക്കുക വയ്ക്കുക. ഓരോ അംഗത്തിൻേറയും രക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി ഓരോ ദേവന്മാരെ മന്ത്രപൂർവം സങ്കല്പിക്കുക. രക്ഷയെച്ചെയ്തു ബാലൻെറ രക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടതൊക്കെയും ചെയ്തു. ഇവിടെ രക്ഷകെട്ടിയെന്ന അർത്ഥവും ഗ്രഹിക്കാം. ഭൂതപ്രേതാദി പീഡാശമനത്തിനായി മന്ത്രവാദികൾ മന്ത്രം ജപിച്ചു എഴുതിക്കെട്ടുന്ന ഓലയാണു രക്ഷ. ഗോമൂത്രംകൊണ്ടു...ചൊല്ലി ഈ ഭാഗത്തിൽ രക്ഷാസ്വഭാവം വിവരിക്കുന്നു.

ഓരോവിധം പശുവാൽകൊണ്ടുഴിഞ്ഞുടൻ
ഗോമയംതേച്ചു ഗോമൂത്രജലങ്ങളാൽ
ആമോദമോടേ കുളുപ്പിച്ചുനാഥനേ
ദ്വാദശഭാഗമംശിച്ചു ശരീരവും
ദ്വാദശമക്ഷരസ്ഥാപനം ചെയ്തഥ
മോദമിയന്നംഗസന്ധികൾക്കൊക്കവേ
സാദരം ചേർത്തു ബീജന്യാസവും ക്രമാൽ
പാലനത്തിന്നനുദേവതമാരെയും
ചാലസ്മരിച്ചുറപ്പിച്ചുനിന്നീടിനാർ.

എന്നു മഹാഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിൽ (സ്ക. ദശ.) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. വൈകുണ്ഠൻ മഹാവിഷ്ണു. "വൈകുണ്ഠോ വിഷ്ടരശ്രവാഃ" എന്നു അമരം.

ചാക്ഷുഷസ്യാന്തരേ ദേവോ
വൈകുണ്ഠഃ പുരുഷോത്തമഃ
വികുണ്ഠായാമസൌ ജജ്ഞേ
വൈകുണ്ഠൈർ ദൈവതൈസ്സഹ.

എന്ന വിഷ്ണുപുരാണം സ്മർത്തവ്യം. വികുണ്ഠയുടെ പുത്രനായി ജനിച്ചതിനാൽ വൈകുണ്ഠൻ എന്ന നാമമുണ്ടായി. പേച്ചി പിശാചു. പിശാചിശബ്ദത്തിൻെറ ഭാഷാരൂപം പേച്ചി. വൻപിണി വലിയ പീഡ. ബാധോപദ്രവം. ശസ്ത്രങ്ങൾ ആയുധങ്ങൾ. തറിച്ചുതറിച്ചു വീണ്ടും വീണ്ടും മുറിച്ചു.

വാടാത ക്ഷീണംതട്ടാത്ത. ഉദ്ധാമശോഭയെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു. ചാടായി...കൊല്ലുന്നേരം അസുരൻ ചാടിന്റെ ആകൃതിയായിവന്നുവെങ്കിലും അവനു ചാടിരക്ഷപ്പെടുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവൻ മാടോടുപോലെ പല കഷണങ്ങളായിത്തീൎന്നു. എങ്കിലും ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടില്ല. ചാടു വണ്ടി. അലങ്കാരം വിരോധാഭാസം. "ആഭാസത്വേ വിരോധസ്യ വിരോധാഭാസ ഇഷ്യതേ" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. ചാടു ഓടു എന്നീ പച്ചമലയാളപദങ്ങൾകൊണ്ടാണു് പ്രകൃതത്തിൽ കവി വിരോധാഭാസം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു.

ചാടായതേയുള്ളൂ ചാടായിവന്നില്ല
ചോടുകൊണ്ടാക്കുഞ്ഞു തട്ടിത്തകൎക്കയാൽ

എന്ന (കൃഷ്ണലീല, തുള്ളൽ) പ്രകൃതം ഗാഥയെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു രചിച്ചതാണു്. കായാവിൻപൂ കായാമ്പൂവു്. "ആയാമമുള്ളോരചലേ വിളങ്ങും കായാമ്പൂതൻ കോരകമെന്നപോലെ" എന്ന (ശ്രീകൃ. ച. മണി.) നോക്കുക. തന്നിലെണ്ണുക തനിയേ ഉള്ളിൽ വിചാരിക്കുക. ചിന്മയൻ ചിൽസ്വരൂപൻ. പ്രകാശാത്മകൻ. പൊലിയുക കെടുക. കൺപൊലിയുക ഉറങ്ങുക. പുതിയ പ്രയോഗം. നിൎമ്മലൻ രജസ്തമോബന്ധമില്ലാതെ സത്വൈകമയനായിരിക്കുന്നവൻ. യാനവേഗം ഗതിവേഗം. ഉള്ളിലെ ..അവ്വണ്ണമേ അതുപോലെ അകത്തെ പ്രാണവായുവും. മംഗലദേവത ലക്ഷ്മീഭഗവതി. "രമാ മംഗലദേവതാ" എന്നു അമരം. മാറായി...കണ്ണുനീരും മാറായിവന്നതു മാറേണ്ടിവന്നതു. നീങ്ങേണ്ടിവന്നതു. നശിക്കുവാനിടയായതു എന്നു ഭാവം. (രണ്ടാമത്തെ) മാറായിവന്നതു – മാറിടമായിത്തീൎന്നതു. ബാലൻ അസുരന്റെ മാറത്തുകിടന്നു ലീലചെയ്തു എന്നു ഭാവം. അസുരപീഡകൊണ്ടു വ്യഗ്രന്മാരായ ദേവന്മാരുടെ ദുഃഖാആറി-ശമിച്ചു. മാറാതെ നീങ്ങാതെ. ഇവിടെ മാറായി, ആറായി, ആറാതെ എന്നീ പദങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചുവരുത്തിയിരിക്കുന്ന ഭാവസാരസ്യം സഹൃദയന്മാർ വിശേഷേണ ചിന്തിച്ചുനോക്കേണ്ടതാകുന്നു. ചൂടായിവന്നിട്ടേ ശിരസ്സിൽ ചൂടുകയെന്നതു. പണ്ടേകണ്ടു മുൻകാലംമുതല്ക്കേ കണ്ടിട്ടുള്ളു. ചൂടായി ചുട്ടതായി. സന്തപ്തമായി. വിച്ച വിസ്മയം അത്ഭുതം. ഇതു പ്രചാരമുള്ള ഒരു ഭാഷാപദമാണു്. ഏറ്റംചുഴന്നുള്ള...വല്ലവിമാർ ഗോപസ്ത്രീകൾ കൂട്ടംകൂടി പരിഭ്രമിച്ചു കഷ്ടം എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു വട്ടത്തിൽനിന്നു. അതു കണ്ടാൽ ചുഴലിയായി വന്ന കാററിനോടു അങ്ങനെ നില്ക്കുവാൻ പഠിച്ചതാണോ എന്നു തോന്നും. ഒരു ഭാവനാസുന്ദരമായ ഉൽപ്രേക്ഷ. പേപ്പെടാതെ ഭ്രാന്തികൂടാതെ. അക്ഷതൻ കേടുപററാത്തവൻ. ക്ഷതം മുറിവു്. "ക്ഷതാൽകില ത്രായത ഇത്യുദഗ്രഃ" എന്നു രഘു. (സ. 2). വിജ്വര മനസ്സിലെ ചൂടുനീങ്ങിയവർ.

ഭൎഗ്ഗപദാംബുജം ശിവന്റെ പാദപദ്മം. "ഹരഃ സ്മരഹരോ ഭൎഗ്ഗഃ" എന്നു അമരം. ഗൎഗ്ഗൻ ഗൎഗ്ഗമഹൎഷി. പുരാണപ്രസിദ്ധനായ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രാചാൎയ്യൻ.

ഹൃദ്ഗതഹോരാതത്ത്വോ
ഗൎഗ്ഗമുനിസ്ത്വൽഗൃഹാൻവിഭോ ഗതവാൻ

എന്നു (ദശ. 44) നാരായണീയം. ഉത്തമ......ചൊൽ മഹാജനദൎശനം പാപഹരം എന്നു ഭാവം. തീൎത്ഥകൻ തീൎത്ഥമായിച്ചമഞ്ഞവൻ. പുണ്യപുരുഷൻ.

തീൎത്ഥം ശാസ്ത്രാദ്ധ്വരക്ഷേത്രോ-
പായോപാദ്ധ്യായമന്ത്രിഷു
അവതാരൎഷിജുഷ്ടാംഭഃ-
സ്ത്രീരജസ്സു ച വിശ്രുതം

എന്നു വിശ്വം.

ഇങ്ങനെയുള്ള ദിവ്യാത്മാക്കളാകിയ-

നിങ്ങൾ ചിലർ തെളിവോടെഴുന്നള്ളിയാൽ
പിന്നെയിവിടെയുള്ളാപത്തുകളൊഴി-
ഞ്ഞനഘം നല്ലതു വന്നുകൂടും ദൃഢം.

എന്നു" (ഭാഗ. കിളി. സ്ക. ദശ.) നോക്കുക. വാട്ടമററീടുന്ന......പേരിട്ടപ്പോൾ ഗർഗ്ഗമഹർഷി യാദവന്മാരുടെ പുരോഹിതനാകുന്നു. പുരോഹിതനാണു നാമകരണം ചെയ്യേണ്ടതു്. പതിനൊന്നാം ദിവസം നാമകരണം ചെയ്യണം. "അഹന്യേകാദശേ നാമ" എന്നു മനു. "ഏകാദശേഹനി നാമ; തച്ചപിതാമഹമാതാമഹാദിസംബന്ധം" എന്നു വിജ്ഞാനേശ്വരനും, "കുലദേവതാസംബന്ധം പിതാ നാമകുര്യാൽ" എന്നു ശംഖാചാര്യനും പറയുന്നു. നാമം മാതാമഹപിതാമഹാദികളുടേയും കുലദേവതകളുടേയും പേരായിരിക്കണം. വാദ്ധ്യായൻ ആചാര്യൻ. പുരോഹിതൻ. മംഗലവാദം ആശീർവ്വാദം. രാമനെന്നു......വിന്നായ് രോഹിണിയുടെ പുത്രനു രാമനെന്നു പേരിട്ടു. "രമയതി, മോദയതി, രൂപമസ്യേതി രാമഃ" എന്നു (ടീ. സ.) ശബ്ദാർത്ഥം. സന്തോഷജനകമായ ശരീരത്തോടുകൂടിയവൻ. "രമു ക്രീഡായാം" എന്നു ധാത്വർത്ഥം.

രാമരാമ രമണീയരൂപതാ-
മാശയസ്യ സദൃശീം സമുദ്വഹൻ.
അപ്രതർക്യഗുണരാമണീയക-
സ്സർവ്വഥൈവ ഹൃദയംഗമോസി നഃ

(മഹാവീരചരിതം) എന്ന കവിവാക്യം ദ്രഷ്ടവ്യം. കൃഷ്ണ..... നിന്നവനും യാദവന്മാരുടെ നാഥനായ ഭഗവാനു കൃഷ്ണൻ എന്നു പേരിട്ടു. കൃഷ്ണൻ കറുത്ത നിറത്തോടുകൂടിയവൻ.

കൃഷിധാതുണകാരാഭ്യാം
സത്താനന്ദാത്മതാം കിലാഭിലപൻ.
ജഗദഘകർഷിത്വംവാ
കഥയദൃഷിഃ കൃഷ്ണനാമതേവ്യതനോൽ

എന്നു (നാരാ-ദശ. 44) കൃഷ്ണശബ്ദാർത്ഥം. കൃഷിധാതുവും ണകാരവും ചേർന്നു കൃഷ്ണപദം സിദ്ധിച്ചു. സത്താവാചകമാണു് കൃഷിധാതു. ആനന്ദവാചകം ണകാരവും. ചുരുക്കത്തിൽ കൃഷ്ണപദത്തിനു പരബ്രഹ്മം എന്നു അർത്ഥം ഗ്രാഹ്യം. കലിയുഗത്തിൽ ഭഗവാന്റെ നിറം കറുപ്പായിരിക്കും എന്നു പൌരാണികമതം.

ശ്വേതഃ കൃതയുഗേ ദേവോ
രക്തസ്ത്രേതായുഗേതഥാ
ദ്വാപരേ ച തഥാ പീതഃ
കൃഷ്ണഃ കലിയുഗേ വിഭുഃ.

എന്നും (ഹ. വംശം)

സത്യത്രേതാദ്വാപര-
യുഗേഷു സിതരക്തപീതവർണ്ണാഭഃ
കൃഷ്ണഃ കില കലികാലേ
സ ഏവ പുരുഷോത്തമോ ജയതി.

(സംക്ഷിപ്തഭാരതം)

എന്നും മററുമുള്ള കവിവാക്യങ്ങൾ സ്മർത്തവ്യങ്ങളാകുന്നു. തൃഷ്ണൻ പാപഹരങ്ങളായ ഭഗവന്നാമങ്ങൾ വർണ്ണിക്കുവാൻ ആഗ്രഹത്തോടുകൂടിയവൻ. ഇപ്പൈതൽ...ചൊല്ലുമത്രേ ബാലൻ അനാദിയായ ഈശ്വരനാണെന്നുള്ള ഭാവം ഇവിടെ ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഭൂതിദ. ഐശ്വര്യത്തെ കൊടുക്കുന്നവൾ. "വിഭൂതിർഭൂതിരൈശ്വര്യമണിമാദികമഷ്ടധാ" എന്നു അമരം. പാരിച്ച ഭാരിച്ച. അധികമായ. കടുത്ത. അകത്തു ഗൃഹത്തിനകത്തു. ചന്തമെ...പോലെ അലങ്കാരം ഉപമ. ഭഗവാന്റെ ശരീരത്തിനു മുല്ലവള്ളിയുടേയും വായ്ക്കു തളിരിന്റേയും പല്ലിനു പൂവിന്റേയും സാദൃശ്യം ഗ്രാഹ്യം. കിഞ്ചന അല്പം. വേർപെട്ട...ലാക്കും, വളരെനേരം മുഖത്തോടുമുഖം ചേർത്തു ചുംബിച്ചുനിന്നു. ബാലമുഖസൌകുമാര്യം ധ്വനി. മുട്ടുംപിടിച്ചു..... ചൊല്ലുകളും അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി. കുട്ടികൾ മുട്ടുപിടിച്ചുനടക്കുന്നതും, അപ്പോൾ വീഴുന്നതും, മാതാക്കൾ എടുത്തു 'എന്മകൻ വാഴ്കെന്നു' പറഞ്ഞു ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നതും മററും അത്യന്തം സ്വാഭാവികവും ഹൃദയംഗമവും ആയി കവി വ

ണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ചഞ്ചലലോചനമാർ ഇളകുന്ന കണ്ണുകളോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. ഓലക്കം ഭംഗി. ആദിനാഥൻ ആദ്യനായ ഈശ്വരൻ. സർവ്വത്തിനും മുൻപിൽ ഉണ്ടായവൻ. വെച്ചുള്ളകം വെച്ചിരിക്കുന്ന അകത്തു (മുറിയിൽ) ശബ്ദത്തിൽ...നില്ക്കുംപോലെ ശബ്ദത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന അർത്ഥത്തെ ഗ്രഹിക്കുന്നതിനു വൈയാകരണൻ ആലോചിച്ചുനില്ക്കുന്നതുപോലെ. ഉപമ കവിയുടെ ശബ്ദശാസ്ത്ര പക്ഷപാതത്തെ കാണിക്കുന്നു. ശാബ്ദികൻ ശബ്ദശാസ്ത്രത്തിൽ പ്രവൎത്തിക്കുന്നവൻ. പാരിച്ചുപേടിച്ചു......മന്നവൻതാൻ ഭഗവാൻ ആകൃതിയുടെ നീളക്കുറവുകൊണ്ടു ഭയപ്പെട്ടു. ഇവിടെ വാമനാവതാരത്തിൽ ഭഗവാൻ മൂന്നു ലോകങ്ങളും കാലടികൊണ്ടു അളന്ന കഥയെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "ആക്രാമൽഭ്യാംത്രിലോകീമസുരസുരപതീ തൽക്ഷണാദേവ നീതൌ യാഭ്യാം വൈരോചനീ ശ്രൈയുഗപദപിവിപത്സംപദോരേകധാമ" എന്നു (കേശാന്തസ്തോത്രം) നോക്കുക. മഹാവിഗ്രഹം വഹിച്ചുലോകം മൂന്നും അളന്ന ഭഗവാനു ഇവിടെ ശരീരത്തിനു നീളമില്ലാതെ വന്നതു കേവലം ലീലയായ നാട്യം കൊണ്ടാണെന്നും യഥാൎത്ഥത്തിൽ അല്ലെന്നും ഭാവം. നറുങ്ങനേരം അല്പസമയം. നറുങ്ങ ചമ്പുക്കളിൽ ധാരാളമായി കാണുന്ന ഒരു നല്ല ഭാഷാപദമാണു്. "വൈരസ്യം കലരേണ്ടതില്ലൊരു നറുങ്ങും പാൎത്തുകാണും വിധൌ" (ഭാ. രാ. ച. സീതാപരിത്യാഗം) എന്നു നോക്കുക. പാഴരൽ ഉപയോഗമില്ലാതെയിട്ടിരിക്കുന്ന ഉരൽ. ഉന്നതിപോരാഞ്ഞു ഉറിയിൽ ചെന്നു പിടിക്കുവാൻ വേണ്ട പൊക്കമില്ലാതെ. പൊട്ടൻ അറിവില്ലാത്തവൻ. രോദനം......തിന്നീടിനാം സമാധാനവാക്കുകൾ കൊണ്ടു കരച്ചിലുമാററി. ദുഃസ്ഥൻ ദുഃഖേന സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. വിചാരിച്ച കാൎയ്യം സാധിക്കായ്കയാൽ വൈമനസ്യം നേരിട്ടവൻ. എന്തിനെൻ.....സാഹസം യശോദയുടെ ചോദ്യം. എന്റെ കുഞ്ഞേ! നീ എന്താണു ഇങ്ങനെ സാഹസം കാണിച്ചതു. സാഹസം. ആലോചനകൂടാതെ പെട്ടെന്നു ചെയ്യുന്നതും ശക്തിയിൽ കവിഞ്ഞതുമായ പ്രവൃത്തി. സ്നാനത്തി... വേണ്ടതില്ലിന്നമുക്കോ ബാലന്റെ സമാധാനം. ഈ ഭാഗം കൃഷ്ണന്റെ സന്ദർഭോചിതമായ വാക്പ്രയോഗചാതുൎയ്യത്തെ സ്പഷ്ടമാക്കുന്നു. ഇതു കവിയുടെ സരസവും നൂതനവും ആയ മനോധർമ്മമായിരിക്കുന്നു. ദണ്ഡിച്ചു കഷ്ടപ്പെട്ടു പ്രയത്നിച്ചു. അപ്പാട്ടെ അങ്ങേവീട്ടിലെ. "അപ്പാട്ടെ വീട്ടിലെക്കാളക്കിടാവിനെ" (കൃ. ലീ. തുള്ളൽ) ഇത്യാദി പ്രയോഗങ്ങൾ സുലഭങ്ങളാകുന്നു. ഇതു ഒരു ദേശ്യപദമാണു്. കവി ഉത്തരദേശീയനെന്നു ഈ പദപ്രയോഗം വിശദമാക്കുന്നു. കോപ്പായം നഷ്ടം. മുപ്ലോക...ബാലകൻ സർവ്വലോകരക്ഷകനായ ഭഗവാൻ. മാതൃ പുത്രന്റെ കപടതന്ത്രം അറിഞ്ഞു. ചിരിച്ചു കോപമുണ്ടാകാതെ വാത്സല്യത്തോടുകൂടി. ധന്യ ഭഗവാനായ പുത്രനെ ലഭിച്ചതുകൊണ്ടു ശ്രേഷ്ഠതയോടുകൂടിയവൾ. പിളുക്കി പിതുമ്പി. കൈതവപ്പൈതൽ കളവുകാണിക്കുന്ന കുട്ടി. മായാരൂപനായി അവതരിച്ച ഭഗവാൻ എന്നും ഗ്രാഹ്യം. സതപരം വേഗം. "സതപരം ചപലം തൂൎണ്ണം" എന്നു അമരം. തികന്ന തിളച്ച. മയങ്ങുക തളരുക. മോഹാലസ്യംവരുക. ഉറങ്ങുക. ഉൺമ നേരു്. പരമാൎത്ഥം. കാച്ച കാച്ചിയ. പാഴമ വെറുതേയുള്ള പ്രവൃത്തി. നാനാവിധം. കേഴമാ ....യാവൂ നമ്മൾക്കു കരയിയ്ക്കുകയേ നിവൃത്തിയുള്ളു. അടക്കുക ഒതുക്കി (നാനാവിധം കാണിക്കാത്തവിധം) നിൎത്തുക. ആഴിമാതാള......ഉന്നിവൻ ശീലങ്ങളോൎത്തതോറും കൃഷ്ണന്റെ നാനാവിധങ്ങളെപ്പററിയുള്ള ഗോപസ്ത്രീകളുടെ ആവലാ

തി. ഭാജനം പാത്രം. തോത്ത്രംകൊണ്ടു ചോത്ത്രംകൊണ്ടു. ചീഴിച്ചുകൊണ്ടു. തോരുക എന്ന പദത്തിന്റെ രൂപാന്തരം. പായസം പാലുകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ഭക്ഷ്യസാധനം. പായസം എന്നു പ്രസിദ്ധം. യാത്രയ്ക്കു അച്ഛന്റെ അടുക്കലേക്കു പോകുന്നതിനു. ആസ്വദിക്കുക ഭക്ഷിക്കുക. ശുഷ്കങ്ങൾ ഉണങ്ങിയവ. ഗോമയശകലങ്ങൾ ചാണകത്തിന്റെ ശകലങ്ങൾ. കൂരിരു .....തന്നിലേ ഭയങ്കരമായ ഇരുട്ടുനിറഞ്ഞ മുറിയിൽ. പാരംകരച്ചു ഏററവും കരച്ചുകൊണ്ടു. വാൽക്യം ധ്വനി. എല്ലാരും......നിന്നനേരം എന്റെ വിസ്മിത്തം എല്ലാവരും അറിയുവാൻ ഇടയായി എന്നു ഭാവം. കാഴ്ച കാഴ്ചദ്രവ്യം. ഉപഹാരം. വേറെ .....ഭാവമെല്ലാം മുഖത്തെ ഭാവം വികൃതമായി. തൂമ നിർമ്മലത്വം. സൂചി...പോലെ വേദനാധിക്യം ധ്വനി. കൊഞ്ഞം കൊഞ്ഞനം. മുഖംകൊണ്ടു കാണിക്കുന്ന വികൃതി. തങ്ങളിൽ.....ത്തുടങ്ങിനാർ ഒന്നുംപറയാതെ ജാള്യത്തോടുകൂടി തങ്ങളിൽ നോക്കിനിന്നു. ആനനം...പൂണ്ടപ്പോൾ അപ്പോഴത്തെ മുഖത്തിലെ വികൃതഭാവങ്ങൾ, വാനരങ്ങൾ കണ്ടാൽ, ഇവർ തങ്ങളുടെ കൂട്ടുകാരാണെന്നു വിചാരിക്കും. കുരങ്ങുകളെപ്പോലെ മുഖവികൃതി കാണിച്ചു എന്നു ഭാവം. ഈ ഭാഗം കവിയുടെ പരിഹാസസാമർത്ഥ്യത്തെ വെളിവാക്കുന്നു. ഉഴക്കുക. ചവിട്ടിക്കുക. ആലസ്യം അസുഖം. പേപറയുക. അസംബന്ധം പറയുക. എൻ ചൊല്ലും......നിൻ ചെവിയിൽ ഞാൻ പറയുന്നതും നീ ശ്രദ്ധിച്ചുകേൾക്കണം. അഞ്ചാതെ ഭയപ്പെടാതെ. കൂസലുകൂടാതെ. പാൽകുഴ പാൽകറക്കുന്ന സാധനം. തീക്ഷ്ണമായ് അധികമായി. കടുപ്പത്തിൽ. ദൈവജ്ഞൻ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രമറിയുന്നവൻ. ഗണകൻ. കണിയാൻ. മോഷണം പോയാൽ കണിയാനെക്കൊണ്ടു പ്രശ്നം വയ്പിച്ചു മോഷ്ടാവിനെ അറിയുന്ന സ്വഭാവം ഇവിടെ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. 'കണിയാനെ വരുത്തി കള്ളനെപ്പിടിക്കുന്ന' ഏർപ്പാടു. ചാരത്തെ...മിപ്പോൾ ദൈവജ്ഞന്റെ വാക്കു. ഇന്നയാൾ മോഷ്ടിച്ചു എന്നു ദൈവജ്ഞൻ പറയുന്നില്ല. അടുത്ത വീട്ടിൽ മോഷ്ടിക്കപ്പെട്ട പശുവുണ്ടെന്നു മാത്രമേ പറയുന്നുള്ളൂ. പ്രശ്നക്കാരൻ മോഷ്ടാവിന്റെ നാമം സാധാരണമായി പറയുക പതിവില്ല. ആരാഞ്ഞു അന്വേഷിച്ചു. എന്നുടെ...കരഞ്ഞതപ്പോൾ തന്റെ ഉടമസ്ഥനെ കണ്ടപ്പോൾ ആളു മനസ്സിലായി ഇവിടെ ഉണ്ടെന്നു അറിയിക്കുവാൻ ഒന്നു ഒച്ചവച്ചു കരഞ്ഞു എന്നു ഭാവം. ഇഷ്ടമൃഗങ്ങളുടെ സ്വഭാവമാകുന്നു. എന്നുടെ കന്നിന്റെ......പാപിയെന്നോ ഗോപികളുടെ വാക്പ്രതിവാദം. പാപി കാര്യത്തിന്റെ വാസ്തവം അറിയാതെ എന്നെ ശകാരിച്ചതിനാൽ പാപത്തോടുകൂടിയവൾ. കയർപ്പതിനു കയക്കുന്നതിനു. കലഹിക്കുന്നതിനു. ശാസിച്ചിട്ടാം താഡിച്ചിട്ടാകിലും ശാസനം ചെയ്തായാലും അതുകൊണ്ടു ഫലിച്ചില്ലെങ്കിൽ അടിച്ചുതന്നെയായാലും. നാനാവിധം കാണിക്കുന്ന കുട്ടികളെ ആദ്യം ശാസിക്കണമെന്നും അതു ഫലിച്ചില്ലെങ്കിലേ അടിക്കാവൂ എന്നും ഇവിടെ ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വാതിച്ചവണ്ണം പറയുന്നവിധം. വരച്ചവരയിൽ നിർത്തുക. വാതിച്ചു-വാദിച്ചു. പറഞ്ഞു. അല്ലൽ ദുഃഖം. കോപത്തെ മെയ്യിലെങ്ങും കോപം വാത്സല്യമായി പരിണമിച്ചു ശരീരത്തിൽ സർവ്വവും രോമാഞ്ചത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു എന്നു ഭാവം. മാതാക്കന്മാരുടെ നിർമ്മലമായ പുത്രവാത്സല്യത്തിന്റെ അജയ്യമായ ശക്തിയെ ഇവിടെ കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹന്ത കണ്ണനെന്നങ്ങു...ച്ചുരന്നിതെന്നാൽ പുത്രന്റെ നാമം പറയുവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾതന്നെ എന്റെ മുല ചുരക്കും. വാത്സല്യാധിക്യദ്യോതകം. "പ്രസ്രവേണാഭിവർഷന്തീ വത്സാലോകപ്രവ

ത്തിനാ"(സ. 1) എന്നു രഘു. അമ്മമാർ പുത്രവതികൾ. ഈ പദം സാഭിപ്രായം. മക്കളോടു കൂടിയ നിങ്ങൾക്കു പുത്രവാത്സല്യത്തിൻെറ സ്വഭാവമെന്തെന്നു അറിയുവാൻ കഴിയും എന്നു ഭാവം. ആശയം മനസ്സ്. ആശി ആശിസ്സ്. ചൊൽവഴൻ പറയുന്നതു അനുസരിച്ചുനില്ക്കുന്നവൻ. ചങ്ങാതി . ന്മാരുമായ് ശ്രീദാമാവു, സുബലൻ, തോക(കുട്ടി) കൃഷ്ണൻ മുതലായ കൂട്ടുകാരുമൊരുമിച്ചു.

ശ്രീദാമാ നാമഗോപാലോ രാമ–
കേശവയോസ്സഖാ
സുബലസ്തോകകൃഷ്ണാദ്യാഃഗോപാഃ
പ്രേമ്ണേദമബ്രുവൻ.

എന്നു ഭാഗവതം (സ്ക. ദശ. അ. 15). കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാർ (കൃ. ലി. തുള്ളൽ) ഈ സന്ദർഭത്തിൽ "താച്ചനും കൊച്ചനും കൊച്ചിട്ടി കേളനും" എന്നു തുടങ്ങി മുപ്പത്തിരണ്ടു ബാലന്മാരുടെ പേരുകൾ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പൂഴിച്ചോറു മണലുകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ ചോറു. കുട്ടികൾ അരിയും കറിയും ഉണ്ടാക്കിക്കളിക്കുന്നതിനെ ഇവിടെ സ്മരിക്കുന്നു.

മെച്ചത്തിൽ നല്ലൊരു പൂഴിച്ചോറുണ്ടാക്കി
കൊച്ചുകൾക്കെല്ലാം വിളമ്പിക്കൊടുക്കയും
അച്ചെളിമേളിച്ചു മേനി വിയക്കയും

എന്നു (കൃ. ലീ. തുള്ളൽ.)ഈ ഭാഗം കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാർ വിശദമാക്കിയിരിക്കുന്നു. കുട്ടികൾക്കു ഏററവും പ്രിയമായ ഒന്നാണു ഈ കളി. ശീലക്കേട ദുസ്സ്വഭാവം. കോലുകൊണ്ടേ . ച്ചോദിക്കുന്ന വടികൊണ്ടു അടിക്കും. ധാതാവിൻ ലോകം ബ്രഹ്മലോകം. ധാതാവു ബ്രഹ്മാവു. "ധാതാബ്ജയോനിർദ്രുഹിണഃ" എന്നു അമരം. "സർവ്വം ദധാതീതി ധാതാ"എന്നു ധാത്വർത്ഥം. ആശകൾ ..ള്ളാനകൾ ഐരാവതാദിദിഗ്ഗജങ്ങൾ. ആദിത്യന്മാർ ദ്വാദശാദിത്യന്മാർ. മമായപ്പെതൽ മഹാമായയോടുകൂടിയ ബാലൻ. കൃഷ്ണൻ. യശോദ ഭഗവാൻെറ വായിൽ സർവ്വലോകങ്ങളേയും സർവ്വദേവന്മാരേയുംകണ്ടു എന്നു ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. വാമുറക്കുക വായു കൂട്ടിയടയ്ക്കുക. ഉല്പന്ന ജാഗര ഉണന്നവൾ;ബോധത്തോടുകൂടിയവൾ. വന്മോഹം അറിവില്ലായ്ക. മായാവിലാസം. വിണ്ണവർ നാട്ടിനെ...ഗോകുലത്തിൽ ഭഗവാനായ കൃഷ്ണൻെറ അധിവാസം നിമിത്തം സ്വർഗ്ഗത്തേക്കാൾ സുകൃതംകൂടിയ അമ്പാടിയിൽ. മത്തു കടകോലു. കമ്പിയെക്കൊണ്ടു...കടഞ്ഞീടുമപ്പോൾ ഈ ഭാഗം ഒരു മനോഹരമായ സ്വഭാവോക്തിയായിരിക്കുന്നു. തയിർകലക്കുന്ന യശോദയുടെ ഭാവഭേദങ്ങളെ ഇവിടെ സരസമായി കവി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

ക്ഷൌമം വാസഃ പൃഥുകടിതടേ
ബിഭ്രതീ സൂത്രനദ്ധം
പുത്രസ്നേഹസ്രുതകുചയുഗം ജാത–
കമ്പം ച സുഭ്രൂഃ
രജ്വാകർഷശ്രമ ഭുജചലൽ ക–
ങ്കണൌകുണ്ഡലേ ച
സ്വിന്നം വക്ത്രം കബരവിഗള–
ന്മാലതീ നിർമ്മമന്ഥ.

(ഭാഗ. ദശ. സ്ക. അ. 9) എന്ന പദ്യത്തിൻെറ സ്വതന്ത്രവും സുന്ദരവുംആയ ഒരു ഭാഷാന്തരമാണു ഗാഥയിലെ ഈ ഭാഗം. ചേറു ചെളി. "ധന്യാസ്തദംഗരജസാമലിനീ ഭവന്തി" എന്നു അഭിജ്ഞാനശാകുന്തളം (അ. 6) ദ്രഷ്ടവ്യം. മല്ലക്കരം മനോഹരമായ കയ്യ്. വേപം വിറ. കമ്പം. കോപാധിക്യദ്യോതകം. ചാട്ടിച്ചൂണ്ടി എറിഞ്ഞു. ഭേശ്യ പദം. വായ്പെഴുന്നീടുന്ന......പിടിച്ചാളമ്മ ഗഹനങ്ങളായ വേദങ്ങൾക്കും ശാസ്ത്രങ്ങൾക്കും കൂടി പിടികിട്ടാത്ത ഭഗവാനെ യശോദ ചെന്നു കയ്കൊണ്ടു പിടിച്ചു. ഭഗവാൻെറ പരബ്രഹ്മസ്വരൂപതയും ഭക്തവാത്സല്യവും ധ്വനി. "യദ്വാചാനഭ്യുദിതം,യേന വാഗഭ്യുദ്യതേ, തദേവ ബ്രഹ്മ ത്വം വിദ്ധി നേദംയദിദമുപാസതേ" എന്നുതുടങ്ങിയ ശ്രുതിവാക്യങ്ങളും

"യസ്മാദ്വാചോ നിവൃത്താസ്സമമപി മനസാ ലക്ഷണാമീക്ഷമാണാഃ" (കേശാദിപാദസ്തോത്രം.) ഇത്യാദികവിവാക്യങ്ങളും നോക്കുക. മനോവാക്കുകൾക്കു അവിഷയമാണു ബ്രഹ്മം എന്നു ഭാവം. കോൽകൊണ്ടു...ചൊല്ലിച്ചൊല്ലി മാതാവു തല്ലുമ്പോൾ പിതാവിനേയും, പിതാവു തല്ലുമ്പോൾ അമ്മയേയും വിളിച്ചു നിലവിളിക്കുക എന്ന ശിശുക്കളുടെ സ്വഭാവം ഇവിടെ ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. യശോദ കൃഷ്ണനെ തല്ലുവാനൊരുമ്പെട്ടപ്പോൾ ഭഗവാൻ അച്ഛായെന്നുവിളിച്ചു കരഞ്ഞു. പാശം കയറ്. ഒന്നൊന്നേ ഓരോന്നായി. ഒന്നിച്ചുകൂട്ടീട്ടു ഒരുമിച്ചുകൂട്ടിയിട്ടു. വണ്ടെലും ചായലാർ വണ്ടുപോലെ കറുത്ത തലമുടിയോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. ഉരക്കപൊഴിഞ്ഞൊരു ശരീരശക്തി വീണുപോയ. മൂക്കിന്മേൽകൈവെച്ചു കഷ്ടസ്ഥിതിയെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. ഈശ്വരനായോനേ ഈശ്വരനായിരിക്കുന്നവൻതന്നെയാണ്. "ഈശിതും ശീലമസ്യേതി ഈശ്വരഃ" എന്നു ഈശ്വരശബ്ദാർത്ഥം. നാശമേ...തന്നിങ്ങനെ ഈശ്വരനാണെന്നു വിശ്വസിക്കുവാൻ കാരണം പറയുന്നു. ഈശ്വരനോടടുക്കുമ്പോൾ ബന്ധക്ലേശങ്ങൾ സർവ്വവും നശിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഇവൻെറ ശരീരത്തോടടുചേർക്കുമ്പോൾ കയറുകളും നശിച്ചുപോകുന്നു. നടുങ്ങി ഈശ്വരനെയാണല്ലോ താൻ കെട്ടുവാനൊരുമ്പെട്ടതെന്ന വിചാരം നടുങ്ങലിനു മൂലം. ഭയപ്പെട്ടു ഞെട്ടി. കയ്യുന്ത .....വീർത്തുപിന്നെ വിഫലശ്രമയായ യശോദയുടെ അസ്വസ്ഥതയെ വിവരിക്കുന്നു. വഴങ്ങി അനുസരിച്ചു. മാധവൻതന്നുടെ...നിന്നാൾ യശോദയ്ക്കു ഭഗവാൻെറ ആനുകൂല്യം സിദ്ധിച്ചപ്പോൾ മുൻപു നീളംപോരാതെവന്ന കയറുതന്നെ വേണ്ടിടത്തോളം നീളമുള്ളതായി വന്നു. അതുകൊണ്ടുതന്നെ കൃഷ്ണനെ കെട്ടി. ഭഗവത്കാരുണ്യം വിസ്മയജനകം എന്നു ഭാവം.

കണ്ടൊരു...മേന്മേൽ മററുകുട്ടികളെപ്പോലെ തനിക്കു സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടി കളിക്കുവാൻ പാടില്ലല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു സങ്കടപ്പെട്ടു കണ്ണുനീരു ചൊരിഞ്ഞു. സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി...മോക്ഷദൻതാൻ ലോകസാക്ഷിയും മോക്ഷംകൊടുക്കുന്നവനുമായ ഭഗവാൻ ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു നോക്കി. സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി പദം സാഭിപ്രായം. നീർമരുതുവൃക്ഷങ്ങൾ നാരദശാപംകൊണ്ടു മരങ്ങളായിത്തീർന്ന വൈശ്രവണപുത്രന്മാരാണെന്നു അറിഞ്ഞു.

ധരിക്ക കൃഷ്ണ! നളകൂബരൻ ഞാൻ
പരൻ മണിഗ്രീവനിവൻ മഹാത്മൻ!
ധനാധിനാഥൻെറ കുമാരകന്മാ-
രനാരതം പണ്ടു സുഖിച്ചുവാണു.

പണ്ടങ്ങൊരുനാളതിമദ്യപാനം-
കൊണ്ടന്ധരാം ഞങ്ങളനംഗതാപാൽ
ഗംഗാതടേ കാമിനിമാരുമായി-
സ്സംഗീതശൃംഗാരരസം തുടങ്ങി.

വിവസ്ത്രഭാവേന രമിക്കുമപ്പോൾ
പ്രവിഷ്ടനായീ മുനിനാരദൻ താൻ
ഉരുപ്രകോപേന ശപിച്ചുവേഗാൽ
തരുക്കളായ് വന്നിതു തൽപ്രഭാവാൽ.

തന്നാൻ പുനർമാമുനി ശാപമോക്ഷം
നന്ദാത്മജൻവന്നു തൊടുന്നകാലം
നന്നായ് വരും തീരുമനർത്ഥമെല്ലാ-
മെന്നുള്ള തൽഭാരതി സത്യമായി.

എന്നു (സ. 3) കൃഷ്ണചരിതം. (മണി.) ഇവിടെ നളകൂബരമണിഗ്രീവന്മാർക്കു സംഭവിച്ച ശാപകാരണാദികളെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. സാക്ഷി പദം സാഭിപ്രായം. നാരദമഹർഷിയുടെ ശാപവും മററും തൻെറ കണ്ണുകൊണ്ടെന്നപോലെ നേരിട്ടു കണ്ടറിഞ്ഞവൻ. തൻെറ കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുന്നവൻ. മോക്ഷദൻ പദം സാഭിപ്രായം. മരങ്ങളായി നില്ക്കുന്ന വൈശ്രവണപുത്രന്മാർക്കു മോക്ഷം കൊടുക്കുവാനായിട്ടു

എന്നു ഭാവം. മത്തന്മാർ മദ്യപാനംകൊണ്ടു അഹങ്കരിച്ചവർ. ഗുഹ്യകന്മാര......ത്തന്നെ സ്ത്രീകൾ വസ്ത്രങ്ങൾ എടുത്തു ധരിച്ചു മഹർഷിയെ ബഹുമാനിച്ചു. എന്നാൽ ഗന്ധർവ്വന്മാർ അങ്ങനെ ചെയ്തില്ല. മഹർഷിയെ ധിക്കരിച്ചു. ഈ ധിക്കാരം ആപത്തിനുമൂലമായി. "പ്രതിബധ്നാതി ഹി ശ്രേയഃ പൂജ്യപൂജാവ്യതിക്രമഃ" എന്നു രഘു (സ. 1). മഹാജനങ്ങളെ നിന്ദിക്കുന്നതു ആപന്മൂലമാകുന്നു. പാപങ്ങളി...യിന്നു തന്നെ നാരദന്റെ ശാപം. പാഴ്മരം ഫലമില്ലാത്ത വൃക്ഷം. നന്ദകുമാരകൻ...വന്നീടും. ശാപമോക്ഷം. ഭഗവാൻ ശ്രീനാരായണൻ വസുദേവപുത്രനായി അവതരിച്ചു് നന്ദഗോപന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വളരും. അക്കാലത്തു നിങ്ങളെ വന്നു തൊടുവാനിടയാകും. അപ്പോൾ നിങ്ങൾക്കു മോക്ഷം ലഭിക്കും. ശപിച്ച മഹർഷിതന്നെ അനുഗ്രഹവും കൊടുത്തു. "അശനേരമൃതസ്യ ചോഭയോർവ്വശിനശ്ചാംബുധരാശ്ച യോനയഃ" എന്നു കുമാരസംഭവം (സ. 4). നാരദൻ ..മെന്നുനണ്ണി നാരദന്റെ വാക്കു സത്യമാക്കുന്നതിന്ന്. ഭഗവാന്റെ ഭക്തവാത്സല്യാധിക്യം ധ്വനി. ദിവ്യജനങ്ങൾ വൈശ്രവണപുത്രന്മാരായ ഗന്ധർവ്വന്മാർ രണ്ടുപേരും. ഹവ്യവാഹപ്രഭ ഹവ്യവാഹന്റെ പ്രഭ. ഹവ്യത്തെ വഹിക്കുന്നവൻ ഹവ്യവാഹൻ. അഗ്നി. പ്രഭ ശോഭ. കല്മഷവൈരി പാപങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ. നിർമ്മലം അഹങ്കാരാദിദോഷരഹിതം. വിശുദ്ധം. മൂലോക...നണ്ണി ഈ കുട്ടി ത്രിലോകനായകനായ സാക്ഷാൽ ഭഗവാൻതന്നെയെന്നു വിചാരിച്ചു.

പാലാഴിമാതു...കൈവരുന്നു. ഗന്ധർവ്വന്മാരുടെ ഭഗവൽസ്തുതി. നാരദൻ...വന്നുകൂടി നാരദന്റെ ശാപം ഞങ്ങൾക്കു അനുഗ്രഹമായി വന്നു. എന്തെന്നാൽ അതുകൊണ്ടാണു് ഇപ്പോൾ ഭഗവാനായ അവിടുത്തെ കാണ്മാൻ കഴിഞ്ഞതു് എന്നു ഭാവം. അല്ലായ്കിൽ നാരദൻ അന്നു ഇങ്ങനെ ശപിച്ചില്ലായിരുന്നുവെങ്കിൽ. താവകം നിന്നെ സംബന്ധിച്ചതു, നിന്റെ. ഉത്തര.. ദിക്കിനെ വടക്കുദിക്കിനെ. കുബേരൻ വടക്കുദിക്കിന്റെ അധിപതിയാകകൊണ്ടു്, പിതാവിരിക്കുന്ന സ്ഥാനത്തേക്കു ഗന്ധർവ്വന്മാർ പോയി എന്നു ഭാവം. ആർത്തൽ ശാപംകൊണ്ടുണ്ടായ ദുഃഖം. ഭോഗം സുഖം. "ഭോഗസ്സുഖേ ധനേ ചാഹേഃ ശരീരഫണയോർമതഃ" എന്നു വിശ്വം.

ദാരുണം ഭയങ്കരം. പാഴ്മരം.. ഭേദം മരുതുവൃക്ഷങ്ങളുടെ ഇടയിലെ ഭാഗത്തിൽ പോയപ്പോൾ. വാരാഞ്ഞു വലിയ്ക്കുന്നതനുസരിച്ചു വരാതെ. കണ്ണനും . നിന്നാർ കൃഷ്ണനും മരത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടവരും തമ്മിൽ സംഭാഷണംചെയ്തുകൊണ്ടു അല്പനേരം നിന്നു. ഇരുവരെ സാഭിപ്രായപദമാകുന്നു. കുട്ടികൾക്കു അവരാരെന്നു മനസ്സിലായിട്ടില്ലെന്നു ഭാവം. നിങ്ങളി...മറഞ്ഞാർ നിങ്ങളിവിടെവന്നപ്പോഴേയ്ക്കും അവർ എവിടെയോ പോയി മറഞ്ഞു. ചെവിക്കൊള്ളാഞ്ഞാർ ശ്രദ്ധവച്ചുകേട്ടില്ല. ബാലന്മാർ.. നണ്ണി കേൾക്കാത്തതിന്നു കാരണംപറയുന്നു. കുട്ടികൾ കളിച്ചു പലതും അസംബന്ധംപറയും. അതുപോലെയൊന്നിതും എന്നുവിചാരിച്ചു എന്നു ഭാവം. ഈശ... ...പിന്നെ കൃഷ്ണൻ ശ്രീനാരായണനാണെന്ന ബോധം ഇല്ലായ്കകൊണ്ടു. കാളയുണ്ടങ്ങൂട്ട...ടൊക്കമേ 'കാളപെററന്നുകേൾക്കുമ്പോൾ കയറെടുക്കുന്നതുപോലെ' എന്ന പഴഞ്ചൊല്ല് ഇവിടെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. അങ്ങൂട്ടു അവിടെ; ദേശ്യപദം. ഉത്തരദേശക്കാരുടെ വ്യവഹാരത്തിൽ ഈ പദപ്രയോഗം സാധാരണമാകുന്നു. കൌതുകം സന്തോഷം. ഇന്നു ഞാ...ഫലിച്ചിതല്ലോ ഇന്നു ഞാൻ എന്റെ മകനോടു കലഹിച്ചതു കൊണ്ടു ഇങ്ങനെയൊക്കെ വന്നുചേർന്നു. എന്തു തന്നെ വന്നാലും ഇനി ഞാൻ മകനോടുകയർക്കയില്ല. മാതർ അമ്മമാർ.

അച്ഛനെപ്പോലെ...ഇത്യാദിഭാഗത്തിൽ ഭഗവാന്റെ വിവിധങ്ങളായ ബാലക്രീഡകളെ നല്ല തന്മയത്വത്തോടുകൂടി വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ചപലവും സരസവും ആയ ശിശുപ്രകൃതിയുടെ ഒരു ശരിയായ പകൎപ്പു ഈ ഭാഗത്തിൽ അന്തൎഭവിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കാണേണ്ടതാണ്. തേവാരി...ചൊല്ലും ഈ ഭാഗം ഗ്രന്ഥകൎത്താവു ഒരു നമ്പൂരിയാണെന്നു വിശദമാക്കുന്നു. തേവാരിക്ക ദേവാരാധനചെയ്ക. പൂജിക്കുക. നിച്ചലും എന്നും-നിത്യവും. കണി ഉണൎന്നാൽ കാലത്തു ആദ്യമായി കാണുന്ന കാഴ്ച. കോഴികൾ കൂകുമ്പോൾ വെളുപ്പാൻകാലത്ത്. കോടിയിൽ കോടിയുടെ താഴെസ്ഥാനത്തു. മുക്കിൽ. "സ്യാൽ കോടിരശ്രേരപാംഗേ സംഖ്യാ ഭേദപ്രകൎഷയോഃ" എന്നുവിശ്വം. കൂട്ടം നിലവിളി കൂട്ടം. നിലവിളിക്കും. കമ്പം തൂണു. (സ്തംഭം) അവർ ചാരത്തു അവരുടെ അടുത്തു. ഒരുപദം. പോകവല്ലാർ പോകുവാൻവയ്യാത്തവരായി. ബഹുവചനം. പൂവില്ലവൻ പൂവില്ലൻ. കാമദേവൻ. പൂവില്ലൻ എന്നുമതി. പൂവില്ലവൻ പ്രയോഗം സാധാരണമല്ല. തുറാറിൽകോല തുരകോല്. കോല ആശാരിയുടെ മുഴക്കോല്. തുറക പറപ്പിക്കുക. കാപ്പോൻ കാത്തുരക്ഷിക്കുന്നവൻ. നല്ലോരു... പൊയ്യല്ലോട്ടം ശുഭമുഹൂൎത്തത്തിൽ ജനിക്കുന്നവൎക്കു എന്തൊക്കെയാപത്തു വന്നാലും ഗ്രഹങ്ങളുടെ അനുകൂലതകൊണ്ടു അതൊക്കെ ഇല്ലാതെയാകും എന്നുഭാവം. ഉല്പാതം ദുൎന്നിമിത്തം. ധൂമകേതു മുതലായവ.

നീട്ടൊം വലിയ-മഹത്വമേറിയ. നീളം അധികമുള്ള. (അസംഖ്യം). ചാഞ്ഞോർ ചരിഞ്ഞുകിടന്നു. സന്നദ്ധർ സന്നാഹത്തോടുകൂടിയവർ. ഒരുങ്ങിയവർ. പൈതന്നെ വിശപ്പിനെ പുണ്യങ്ങൾ....പൂകുമ്പോലെ വൃന്ദാവനത്തിന്റെ ദിവ്യത്വവും പുണ്യോല്ക്കൎഷവും ധ്വനി. ദീനന്മാർ വഴിയാത്രകൊണ്ടു ബുദ്ധിമുട്ടിയവർ.

സൂൎയ്യൻ....പൂകുമ്പോലെ സൂൎയ്യാദിഗ്രഹങ്ങൾ ഓരോ രാശിയിൽ ചെന്നു ചേരുന്നതുപോലെ. രാശി മേടം മുതലായവ. "തേ തു മേഷവൃഷാദയഃ" എന്നു അമരം. മേടം മുതൽ മീനംവരെ രാശികൾ പന്ത്രണ്ടു്. ഗോപന്മാരുടെ ദിവ്യത്വം ധ്വനി. വത്സങ്ങൾ പയ്ക്കിടാങ്ങൾ. "യഥാ ധേനു സഹസ്രേഷു വത്സോ വിന്ദതിമാതരം" എന്നു മഹാഭാരതം. ഉത്സവം അസുരവധം കൊണ്ടുണ്ടായ സന്തോഷാധിക്യം ധ്വനി. "മഹ ഉദ്ധവ ഉത്സവഃ" എന്നു അമരം. പുള്ള് പ്രസിദ്ധമായ ഒരു തരംപക്ഷി. തള്ളയ്ക്കു....നിന്നാൻ അമ്മയ്ക്കു, മകനായ തന്റെ മരണം നിമിത്തം, എന്നും കരയേണ്ട നിലവരുത്തിവച്ചു. ഈ ഭാഗം ഒരു നല്ല ഫലിതകല്പനമായിരിക്കുന്നു. അഗ്രജൻ ജ്യേഷ്ഠൻ. ചേൎച്ച കൂട്ട്. ഭോജനം ഭക്ഷണം. ചങ്ങാതിമാർ കൂട്ടുകാർ. കേകി മയില്. കോകിലം കുയില്. "ക്രീഡൽ കോകിലകാകളീകളകളൈരുൽഗീൎണ്ണകൎണ്ണജ്വരാഃ" എന്നു ഗീതഗോവിന്ദം. പാറുക പറക്കുക. അന്നൽ ക്രൌഞ്ചപ്പക്ഷി. പക്ഷിവിശേഷം. മാറൊലി പ്രതിശബ്ദം. ഹംസങ്ങൾ....പോലെ കൃഷ്ണാദികളുടെ ശ്രേഷ്ഠതയും സൌകുമാൎയ്യാദി ഗുണോല്ക്കൎഷവും, അസുരന്റെ നീചത്വവും വൈരൂപ്യവും ധ്വനി. ക്ഷ്വേളം വിഷം. വ്യാളം സൎപ്പം. വായുംപിളൎന്നു....വണ്ണം പാതാളംപോലെ അഗാധവും വിപുലവും ആണു അസുരന്റെ വായ്ക്കകം എന്നു ഭാവം. ആകുലന്മാർ സങ്കടത്തോടുകൂടിയവർ. ദൈതേയൻ അസുരൻ. കംസന്നു...ചെമ്മേ ശത്രുവായ കൃഷ്ണനു നാശം വന്നതുകൊണ്ടു കംസനു ആപൽഭയം നീങ്ങി ഭാഗ്യം വന്നു എന്നു ഭാവം. അരണ്ടു ഭഗവാനു ആപത്തുവന്നുവെങ്കിലോ എന്നു പരിഭ്രമിച്ചു. ഇന്നു ഞാൻ....കോപംതീരു അസുരന്റെ വിചാരത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. താൻ കൃഷ്ണനെ വധിച്ചു ചെല്ലുമ്പോൾ കംസൻതന്നെ വേണ്ടതുനൽകി ബഹുമാനിക്കുമെന്നും, എന്താണു അഭീഷ്ടം എന്നു ചോദിക്കുമ്പോൾ എന്താണു സമാധാനം പറയേണ്ടതെന്നും വിചാരിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗം രസഭൂയിഷ്ഠവും ഫലിതമയവും ആ

യ ഒരു മനോധർമ്മമായിരിക്കുന്നു. ഇന്നുഞാൻ.... തന്നെ ഒരാൾക്കു ദിവസന്തോറും ഉണ്ടാകുന്ന അനുഭവങ്ങൾ അന്നത്തെ കന്നിയുടെ ഗുണദോഷ സ്വഭാവമനുസരിച്ചു ഇരിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസത്തെ ഇവിടെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വൻപൻ വലിപ്പമുള്ളവൻ. കംസന്റെ ശത്രുവായ കൃഷ്ണനെ കൊല്ലുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചതു കൊണ്ടു ഞാൻ വൻപനായി എന്നു ഭാവം. മാനിച്ചു കൃഷ്ണനെക്കൊന്നതുകൊണ്ടു എന്നെ ബഹുമാനിച്ചു. ചൊന്നതു ഞാൻ വേണമെന്നു പറയുന്നതു. എന്തുഃ ചോദിച്ചാലും അതു. ആനതുരങ്ങിന....നാളിൽനാളിൽ ആന കുതിര തേരു ആഭോഗം രാജ്യം മുതലായവയൊന്നും എനിക്കു വേണ്ട. അവയ്ക്കു നാശമുണ്ട്. പ്രാഭൃതം കാഴ്ച. പ്രാഭവം പ്രഭുത്വം. തിന്നു....തിന്നു കൂട്ടുകാരായ പൂതനാദികളെ നശിപ്പിച്ചതുകൊണ്ടു ഇവനെ കൊന്നതിന്നെങ്കിൽ മാത്രമേ എന്റെ കോപം തീരുകയുള്ളു. ആയർകുമാരകൻ....പോലെ പണ്ടു വാമനന്റെ ശരീരം എങ്ങനെയോ അതുപോലെ ഭഗവാന്റെ ശരീരം അസുരന്റെ വായ്ക്കകത്തുവലിയതായിത്തീർന്നു. ശ്വാസ....വന്നതപ്പോൾ ഭഗവാന്റെ ശരീരം വലിയതായിത്തീർന്നപ്പോൾ അസുരനുണ്ടായ അസ്വാസ്ഥ്യതയെ വിവരിക്കുന്നു. ശ്വാസഗതി ശമിച്ചു. എങ്ങൽ (കാസം) വർദ്ധിച്ചു. ആമ്നായമോതിച്ചു വേദംപഠിപ്പിച്ചു. "ശ്രുതിസ്ത്രീവേദ ആമ്നായഃ" എന്നു അമരം. ഓത്തുമുടിഞ്ഞതു വേദാഭ്യാസം അവസാനിപ്പിച്ചതു്. ആസ്ഥാനം ഇരിക്കുന്ന സ്ഥലം. ആനന്ദലീനൻ സന്തോഷത്തിൽ ലയിച്ചവൻ. വൃന്ദാരകന്മാർ ദേവന്മാർ. "പ്രശസ്താ വൃന്ദം ശ്രുചമേഷാമിതി വൃന്ദാരകാഃ. "ശൃംഗവൃന്ദാഭ്യാമാരകൻ വക്തവ്യഃ" ഇത്യാരകൻ പ്രത്യയഃ" എന്നു ടീ. സർവ്വസ്വം. ചുഴം ചുററും. വാരിജം....പോലെ അലങ്കാരം ഉപമ. കൃഷ്ണൻ കർണ്ണികയുടേയും ബാലന്മാർക്കു ദളങ്ങളുടേയും സാദൃശ്യം ഗ്രാഹ്യം. നാളീകലോമ്മാറ....സാധനങ്ങൾ അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി. ശിശുവായ കൃഷ്ണന്റെ പ്രകൃതി ഇവിടെ ഹൃദയംഗമമായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു.

നാളീകജന്മാവു ബ്രഹ്മാവു. കുത്സിതം ഗർഹിതം. വത്സങ്ങ....വെച്ചാൻ പൈക്കിടാങ്ങളെ അപഹരിച്ചു മറച്ചുവച്ചു. വത്സങ്ങൾ എന്ന പദം കർമ്മമാകയാൽ വത്സങ്ങളെയെന്നു പ്രയോഗിച്ചെങ്കിലേ അർത്ഥം സുഗമമാകുകയുള്ളു. കാട്ടിലകം....ക്കാൾവൻ ഞാൻ കാട്ടിൽപോയി അന്വേഷിച്ചു പൈക്കിടാങ്ങളെ മടക്കിക്കൊണ്ടു വരാം. നിങ്ങൾ അതിനു ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടതില്ല. ദണ്ഡം പൈക്കളെ അടിക്കുന്നവടി. കാനനമണ്ഡലം കാട്ടിന്റെ ഉൾഭാഗം. "അഭ്യന്തരം ത്വന്തരാളം ചക്രവാളം തു മണ്ഡലം" എന്നു അമരം. ഭദ്രൻ മംഗലശീലൻ. ഛിദ്രമിയന്നു ഭഗവാൻ കാട്ടിലേക്കു പോയപ്പോൾ തനിക്കു പ്രവേശിക്കുവാൻ ദ്വാരം (സൌകര്യം) കിട്ടിയതിനാൽ. ഛിദ്രം തുള-കലഹം-അവകാശം. ആയർ....വെച്ചാൻ ഇടയക്കുട്ടികളേയും മറച്ചുവച്ചു. നീലവലാഹകനേർനിറം നീലമേഘത്തോടു എതിരായ നിറം. വലാഹകം മേഘം. "സ്തനയിത്നുർവ്വലാഹകഃ" എന്നു അമരം. ഉള്ളിലെ....നോക്കിനാൻ ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ടു നോക്കി. ഉള്ളവണ്ണം ഉണ്ടായ സംഭവം അതുപോലെ. ബ്രഹ്മാവു പൈക്കിടാങ്ങളേയും ഇടയക്കുട്ടികളേയും മറച്ച കാര്യം. വഞ്ചിത....ചെമ്മേ ബ്രഹ്മാവു മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോയ പൈക്കളെ ഞാനും അങ്ങനെ ചെയ്തു കയ്ക്കലാക്കാം. എന്നാൽ അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതു കൊണ്ടു ഞാനും ബ്രഹ്മാവിനെപ്പോലെ ചതിയനാകും. അതുകൊണ്ടു അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നില്ല. അഞ്ജനവർണ്ണൻ അഞ്ജനവർണ്ണൻ. കൃഷ്ണൻ. നിർമ്മിച്ചാൻ പുതിയതായി ഉണ്ടാക്കി. ധേനുക്കൾ പൈക്കൾ. സംശയ....യോർക്കുമ്പോൾ ഭഗവാൻ കൃത്രിമമായുണ്ടാക്കിയ പൈക്കിടാങ്ങളേയും ബാലന്മാരേയും യഥാർത്ഥത്തിൽ ഉള്ളവയാണെന്നുതന്നെ സംശയം കൂടാതെ വിചാരിച്ചു. കൌശലം സാമർത്ഥ്യം. തന്ത്രം. കാലമ....ചെന്നതായി ഇങ്ങനെ ഒരു സംവത്സരം കഴിഞ്ഞു.

ഒരു വത്സരമങ്ങതിക്രമിച്ചു
വിരവിൽ തത്ര വിരിഞ്ചനാവിരാസീൽ.

എന്നു കൃഷ്ണചരിതം (സ. 4) നോക്കുക. ഇക്കാലം മുഴുവൻ താനുണ്ടാക്കിയ വത്സങ്ങളേയും കുട്ടികളേയും കൊണ്ടു ഭഗവാൻ കൈകാര്യംചെയ്തു. പട്ടാങ്ങ....പോന്നാൻ താൻ മറച്ചവയും കൃഷ്ണൻ കൃത്രിമമായി നിർമ്മിച്ചവയും ആയ പയ്ക്കിടാങ്ങളേയും ബാലന്മാരേയും തിരിച്ചറിയുവാൻ കഴിയാതെ ബ്രഹ്മാവു വിഷമിച്ചു. രണ്ടു തരത്തിലുള്ളവയ്ക്കും അത്രയ്ക്കു പരസ്പരം സാദൃശ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു ഭാവം. വട്ടം പോരുക ശൈലി. വട്ടത്തിലാകുക. ചുററുക. നന്നാലു...യെല്ലാം ബാലന്മാരെ വിഷ്ണുസ്വരൂപത്തോടുകൂടി കണ്ടു. ശംഖതുടങ്ങി....മെയ്യിൽ വിഷ്ണുസ്വരൂപവർണ്ണനം. ഭൂഷണം ആഭരണം. അംഗദം തോൾവള. ബ്രഹ്മാവു അവിടെ സർവ്വവും വിഷ്ണുസ്വരൂപമായിക്കണ്ടു. തന്നുടെ ലോകം ബ്രഹ്മലോകം. സത്യമാ....തേവൻ യഥാർത്ഥത്തിലുള്ള ബ്രഹ്മാവു ആരെന്നു; ബ്രഹ്മാവു അവിടെ എല്ലാ ലോകങ്ങളേയും പോലെ പുതിയ ബ്രഹ്മലോകത്തേയും അവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ബ്രഹ്മാവിനേയും കണ്ടു. അപ്പോൾ വാസ്തവത്തിലുള്ള ബ്രഹ്മാവിനെ തിരിച്ചറിയുവാൻ വിഷമിച്ചു. ക്ഷീരാംബുരാശി പാല്ക്കടൽ. അന്നവൻ... പിന്നെ മഹാവിഷ്ണുവിൻെറ നാഭിയിൽനിന്നു ഉണ്ടായ താമരപ്പൂവാണു ബ്രഹ്മാവിൻെറ ഉല്പത്തിസ്ഥാനം എന്നു പൌരാണികമതം. "ഭൂയാദ്ഗായൽ സ്വയം ഭ്രമധുകരഭവനം ഭ്രമയം കാമദം നോ നാളീകം നാഭിപദ്മാകരഭവമുരുതന്നാഗ ശയ്യാസ്യശൌരേഃ" (കേശാ. സ്തോത്രം) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. നിയ്യാരെ....ചൊന്നതെന്തേ പഴയ ബ്രഹ്മാവും പുതിയ ബ്രഹ്മാവും തമ്മിൽ കലഹിച്ചു ചെയ്യുന്ന വാദപ്രതിവാദം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഞാനാണു വാസ്തവത്തിൽ ബ്രഹ്മാവു എന്നു ഓരോരുത്തരും പറഞ്ഞു എന്നു ഭാവം. ഈ ഭാഗം കവിയുടെ നൂതനവും ഹൃദയംഗമവും ആയ ഒരു മനോധർമ്മമായിരിക്കുന്നു. മായൻ കൃത്രിമമായി ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടവൻ. ധൃഷ്ടൻ ധർഷിക്കപ്പെട്ടവൻ. പൊട്ടാ മൂഢാ. ഒന്നിനും കൊള്ളാത്തവനേ. "പൊട്ടീ വിവാഹോചിതം വേഷമല്ലയോ" (ഗിരിജാ കല്യാണം) ഇത്യാദി പ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. കൈടഭൻ കൈടഭാസുരൻ. ഗോഷ്ഠി വികൃതി, മാനം അഭിമാനം. ഗർവ്വ്. സ്വസ്ഥൻ പൂർവ്വപ്രകൃതിയെ പ്രാപിച്ചവൻ. മൂർദ്ധാവു....നേരം ബ്രഹ്മാവുതൻെറ നാലുതലകളും ഭഗവാൻെറ പാദങ്ങളിൽ മുട്ടത്തക്കവണ്ണം നമസ്കരിച്ചു. ധൂസരം പൊടിപുരണ്ടതു. ക്ഷാളനംചെയ്ക കഴുകുക. കോമരം വെളിച്ചപ്പാടു. "കാർമുകിൽ....തൊഴുന്നേൻ" ഭഗവൽ സ്വരൂപവർണ്ണനം, ശുദ്ധൻ അത്യന്തം സൂക്ഷ്മരൂപൻ. "അണോരണീയാംസമനുസ്മരേദ്യഃ" എന്ന (ഭ.ഗീ) വാക്യം സ്മർത്തവ്യം. പാരെല്ലാ....പോലെ അഗ്നിയിൽനിന്നു പൊരികൾ ഉണ്ടായി അവയിൽ തന്നെ ഒടുവിൽ ലയിക്കുന്നതുപോലെ അനന്തങ്ങളായ ബ്രഹ്മാണ്ഡകോടികൾ ബ്രഹ്മസ്വരൂപനായ നിന്നിൽനിന്നു ഉണ്ടായി നിന്നിൽ അടങ്ങിഒടുങ്ങുന്നു. "ജന്മാദ്യസ്യ യതഃ" (ബ്രഹ്മസൂത്രം) "ജന്മാദ്യസ്യ യതോന്വയാദിതരതശ്ചാർത്ഥേഷ്വഭിജ്ഞഃ സ്വരാട്" (ഭാ. സ്കം. 1) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. തന്ത്രങ്ങൾ വേദശാസ്ത്രപുരാണേതിഹാസാദികൾ. ഇങ്ങ് നെയല്ല....ഞാനോ ഇതല്ല, ഇതല്ല എന്നു കണ്ടറിഞ്ഞേ. "നേതിനേത്യതദ്ധ്വതസിസൃക്ഷവഃ" ഇത്യാദി മഹാവാക്യത്തെ ഇവിടെ കവി സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉദ്യോഗം....നെന്നപോലെ നിനക്കും എനിക്കും തമ്മിൽ ആദിത്യനും മിന്നാമിനുങ്ങിനും എന്നപോലെ വ്യത്യാസമുണ്ട്. എൻെറ അത്യല്പതയറിയാതെ ഞാൻ നിന്നെ എതിർത്തു ജയിക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചു. നാഥനായ്....യല്ലോതാൻ എല്ലാ വിധമുള്ള രക്ഷാകർത്താവും അങ്ങു ഒരാൾതന്നെയാകുന്നു. ഗർഭസ്ഥ....പൊറപ്പാൻ ഉദാഹരണവും സമർത്ഥനവും. ഗർഭപാത്രത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന കുട്ടി കാലുകൊണ്ടു ചവിട്ടുന്നതു അമ്മ സഹിക്കുന്നു. അതുപോലെ അങ്ങു എൻെറ കുററം പൊ

രുക്കുന്നു. ലോകങ്ങളൊക്കെ അങ്ങയുടെ ഉദരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഞാനും അവയിലെ ഒരു ജീവിയാണ്. അപ്പോൾ ഞാനും ഗർഭസ്ഥൻ എന്നു സിദ്ധം. "ഉൽക്ഷേപണം ഗർഭഗതസ്യ പാദയോഃ കിം കല്പതേ മാതുരധോക്ഷജാഗസേ" എന്നു ഭാഗവതം. (ദശ. സ്കം. അ. 14). നാമ്പ ... ...ദേവതിരില്ലേ ലോകങ്ങളുടെ കർത്താവു എന്ന അവസ്ഥയും അഭിമാനവും എനിക്കു വേണ്ട. ഉല്ലാസം....നാളും ഭഗവാന്റെ സമ്പർക്കംകൊണ്ടു മാഹാത്മ്യവും ശോഭയും തികഞ്ഞ വൃന്ദാവനത്തിൽ ഒരു തൃണമായി ജനിക്കുന്നതിനേ ആഗ്രഹിക്കുന്നുള്ളു. ബ്രഹ്മപദവിയെക്കാൾ മാഹാത്മ്യമേറിയതും അഭിലഷണീയവുമാണു വൃന്ദാവനത്തിലെ തൃണത്തിന്റെ നില എന്നു ഭാവം. പല്ലവം....ധരിക്കാമല്ലോ പുല്ലായി ജനിച്ചാൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഭാഗ്യത്തെ പറയുന്നു. ഭഗവാന്റെ ശരീരത്തെ ധരിക്കുവാൻ കഴിയുന്നു. ശങ്കിതൻ ശങ്കിക്കപ്പെട്ടവൻ. ചിരിച്ചു ബ്രഹ്മാവിനോടു ഭഗവാനു യാതൊരു വിരോധവും ഉണ്ടായില്ലെന്നും ബ്രഹ്മാവിന്റെ മൂഢപ്രവൃത്തി കണ്ടു പരിഹാസമുണ്ടായി എന്നും ധ്വനി. വൃദ്ധ...മറ്റൊന്നല്ലേ ഭഗവാന്റെ വാക്കു. അർത്ഥപുഷ്ടവും പരിഹാസഗർഭവുമായിരിക്കുന്നു ഈ ഭാഗം. വൃദ്ധന്മാർ വയസ്സു കൂടിയവർ. ലോകപരിചയവും അറിവും കൂടിയവർ. "ന തേ വൃദ്ധാ യേ ന വദന്തി ധർമ്മം" എന്നു ഭാരതം. മുഗ്ദ്ധന്മാർ ഒന്നും അറിവില്ലാത്ത ബാലന്മാർ. അന്നേ അപ്പോൾതന്നെ. ആശ്രയ ...മറ്റൊന്നല്ലേ ഈശ്വരൻ മാത്രമേ ആശ്രയമായിട്ടുള്ളു. ആദ്യൻ ആദ്യം ഉണ്ടായവൻ. ഹാസ്യങ്ങൾ ചിരിപ്പിക്കുന്നവ. മേധാവി മേധാശാലി. മേധ—ധാരണയോടുകൂടിയ ബുദ്ധി. "ധീർധാരണാവതീ മേധാ" എന്നു അമരം. ചോറെങ്ങളിറക്കില്ലാരും ഭഗവാന്റെ മായാവൈഭവംനിമിത്തം, ബ്രഹ്മാവു പയ്ക്കുട്ടികളെ മറച്ചു നിർത്തിയിട്ടു ഒരു വർഷം കഴിഞ്ഞതു ഇടയക്കുട്ടികൾ അറിഞ്ഞില്ല. ബ്രഹ്മാവിനെ പറഞ്ഞയച്ചു ഭഗവാൻ കാട്ടിൽനിന്നു പയ്ക്കുക്കളേയും കൊണ്ടുവന്നപ്പോൾ അവർ മുൻപിലത്തെപ്പോലെ ഭക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെയിരുന്നു. മന്ദിരംതന്നിൽ സ്വഗൃഹത്തിൽ.

ചേവടി ചുവന്നപാദം. താലവനം താല (പന) വൃക്ഷങ്ങൾ അധികമായിനില്ക്കുന്ന കാട്. രാസഭൻ കഴുതയുടെ ആകൃതിയായി വന്നവൻ. ധേനുകൻ പേരു. ആലയം ഭവനം. ആതപം വെയില്. കാളിയൻ പേര്. കാളഭുജംഗം കാളസർപ്പം. ഭുജംഗം സർപ്പം. "പന്നഗോപി ഭുജംഗമേ" എന്നു വിശ്വം. പാവകൾ നിശ്ചേതനത്വവും നിശ്ചലത്വവും ധ്വനി. വാമമായ....മെല്ലെമെല്ലെ ഭഗവാന്റെ ഇടത്തുകണ്ണു ചന്ദ്രനെന്നും, ആ ചന്ദ്രൻ അമൃതത്തിനു ഇരിപ്പിടമെന്നും, അമൃതം മൃതന്മാരെ ജീവിപ്പിക്കുന്നതെന്നും ഇവിടെ ഗ്രാഹ്യമാകുന്നു. ഇടത്തുകണ്ണുകൊണ്ടു, കൃഷ്ണൻ, നോക്കിയപ്പോൾ അതിൽനിന്നു അമൃതം ഉണ്ടായി എന്നും ഗോപന്മാർ ജീവിച്ചു എന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ചന്ദ്രരൂപമായ വാമചക്ഷുസ്സോടുകൂടിയ മഹാവിഷ്ണുവാണു ഭഗവാൻ എന്ന തത്വത്തെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ്.

ചുററും നടന്നു വാമേക്ഷണംതന്നില-
ങ്ങുററും സുധാബിന്ദു തൂകിക്കടാക്ഷിച്ചു
മുററുമുറങ്ങിക്കിടന്നവരൻപിനോ-
ടുററുണർവ്വേററെഴുന്നേല്ക്കുന്നതുപോലെ
കുററമൊഴിഞ്ഞെഴുന്നേററാർ വിഷജ്വാല-
പററി മയങ്ങിക്കിടന്നവരേവരും.

എന്നു ഭാഗവത(കിളി.)ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇണ്ടൽ ദുഃഖം. കാളിന്ദി കളിന്ദപർവ്വതത്തിൽനിന്നുണ്ടായ നദി. "യസ്യാംസ്യൂത്മവാരി ലുമ്പതി മിളൽകൽഹാരപങ്കേരുഹവ്യൂഹസ്യന്ദിതമാകരന്ദലഹരീഗാരാ കളിന്ദാത്മജാ" എന്ന കവിവാക്യം ദ്രഷ്ടവ്യം. ആട്ടിക്കളക നിന്ദാധിക്യം ധ്വനി. കദംബ കടമ്പുവൃക്ഷം. കദംബം. മേചകം നീലനിറം. ദംശിക്കുക കടിക്കുക. എന്നതി....കാണാഞ്ഞു കാളിയന്റെ കടിയേററിട്ടും യാതൊരു ദുഃഖവുംകൂടാതെയിരിക്കുന്നതുകണ്ടു. മർമ്മം മർമ്മ

സ്ഥാനം. പീഡ്ദയേററാൽ മരണംഉണ്ടാക്കുന്ന ഭാഗം. വാററാതെ അവസാനിക്കാതെ. ഓത്തു പുത്രനെപ്പററി വിചാരിച്ചു ദുഃഖിച്ചു. എന്മകനെന്തു...കടിച്ചാനോ താൻ മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ വിചാരം. വാത്സല്യമഗ്നമായ മാതൃഹൃദയത്തിൽ ഏതാദൃശസന്ദർഭങ്ങളിൽ സംഭവിക്കുന്ന വിചാരഗതികളെ പ്രകൃതത്തിൽ കവി അസാധാരണമായ സാമർത്ഥ്യത്തോടും സാരസ്യത്തോടും താദാത്മ്യത്തോടുംകൂടി വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നുഎന്നു സഹൃദയന്മാർ കാണേണ്ടതാകുന്നു. കതറുക കരയുക. ഒതറുക. പോരായിപ്പണ്ടു....തോന്നു കഴിഞ്ഞ ജന്മത്തിൽ യുദ്ധത്തിൽ തോററു മരിച്ചു ശത്രുക്കളാണു് ഇജ്ജന്മത്തിൽ മക്കളായി ജനിച്ചിരിക്കുന്നതെന്നു തോന്നും. ശത്രുക്കളെപ്പോലെ അവർ മാതാപിതാക്കന്മാരെ എപ്പോഴും വ്യസനിപ്പിക്കുന്നു; അതായതു പുത്രന്മാരെക്കൊണ്ടു പിതാക്കന്മാർ സങ്കടപ്പെടുവാനേ സമയമുള്ളൂ എന്നു ഭാവം. "പ്രേമ പശ്യതി ഭയാന്യപദേപി" ഇത്യാദികവിവാക്യങ്ങളിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന മനശ്ശാസ്ത്രതത്വരഹസ്യം ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അധികമായി സ്നേഹമുള്ളിടത്തു അസ്ഥാനത്തും ആപത്തിനെപ്പററി ഭയമുണ്ടാകുന്നു. യശോദാനന്ദഗോപന്മാർക്കു പുത്രനെപ്പററി അസാധാരണമായ വാത്സല്യമുണ്ടെന്നു ഇവിടെ ധ്വനിക്കുന്നു. പുത്രൻ സമയത്തിനു വന്നുചേരാതെയിരിക്കുന്നതിനു അവർ വിചാരിക്കുന്ന ഓരോ കാരണവും അത്യന്തം സ്വാഭാവികവും തന്നിമിത്തം രസപ്രദവും ആയിരിക്കുന്നു. "പൂതനതന്നുടെ....കളഞ്ഞാരോ താൻ" ഇത്യാദിഭാഗങ്ങൾ ഭാവഗർഭങ്ങളായിട്ടുണ്ടു്. അങ്ങിനെ....ചൊല്ലുണ്ടായി കാളിയൻ കടിച്ചു എന്നു അശരീരിവാക്കു ഉണ്ടായി. ദുന്നിമിത്തങ്ങൾ ദുർല്ലക്ഷണങ്ങൾ. എങ്ങോൻ എവിടെ ഇരിക്കുന്നവൻ. എങ്ങു ഉള്ളവൻ. എങ്ങു, ഓൻ; കാർവർണ്ണ...തോന്നി ഭഗവാന്റെ പാദങ്ങൾ തലയിൽ വന്നുവീഴുമ്പോൾ പർവ്വതം വന്നുവീഴുകയാണോ എന്നു കാളിയനു തോന്നി. അവയുടെ ഭാരം താങ്ങുവാൻ പാടില്ലാത്തതായി എന്നു ഭാവം. ദർമ്മദം ദുരഹങ്കാരം. കല്മഷം പാപം. ആരിതെ....ഛേറി അഹങ്കാരവും പാപവും നീങ്ങിയപ്പോൾ തന്റെ എതിരാളി ഭഗവാനാണെന്നു കാളിയനു അറിവുണ്ടായി. സൌഭരി....യിന്നു സൌഭരിമുനിയുടെ ശാപംനിമിത്തം (ഞാൻ ഇരിക്കുന്ന) ഈ യമുനാഹ്രദത്തിൽ ഗരുഡൻ പ്രവേശിക്കുന്നതല്ല. ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ ഗരുഡൻ യമുനാനദിയിലെ മത്സ്യങ്ങളെ പിടിച്ചു ഭക്ഷിക്കുന്നതു സൌഭരിമുനി കാണുവാൻ ഇടയായി. മത്സ്യങ്ങളുടെ ദൈന്യവും അനാഥതയും കണ്ടപ്പോൾ മുനിയുടെ മനസ്സു ദയാർദ്രമായിത്തീർന്നു. ഗരുഡനെ അതു, ഹിംസാകർമ്മത്തിൽനിന്നു മുനി വിലക്കി. എന്നാൽ ക്ഷുധിതനായ ഖഗേശ്വരൻ, മുനിയുടെ നിവാരണത്തെ ഗണിക്കാതെ വീണ്ടും മത്സ്യങ്ങളെ പിടിച്ചു ഭക്ഷിച്ചു. അപ്പോൾ ഗരുഡനെ "ഇസ്ഥലത്തിങ്കൽ വന്നീടുകിലപ്പൊഴേ പത്തുനുറുങ്ങി മരിക്കേണം"(ഭാഗ. കിളി-) മുനി ശപിച്ചു. പ്രസ്തുതശാപം നിമിത്തം പിന്നീടു ഗരുഡൻ യമുനയിൽ കടക്കാതെയായി. അതുകൊണ്ടു ഗരുഡഭീതിവിട്ടു മത്സ്യങ്ങളും കാളിയനും യമുനയിൽ സുഖമായി പാർത്തുപോന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ കവി ഈ കഥയെയാണു കാളിയന്റെ വാക്കിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. അങ്കിതൻ അടയാളപ്പെടുത്തപ്പെട്ടവൻ. വൈനതേയൻ ഗരുഡൻ. വിനതയുടെ പുത്രൻ. "വൈനതേയഃ ഖഗേശ്വരഃ" എന്നു അമരം. അല്ലു ഇരുട്ടു. ദുഃഖം. വാങ്കറാ നിന്നോരു....വിയത്തുമപ്പോൾ സന്ധ്യാ (രാത്രി) വർണ്ണനം. സാഗരവാരി സമുദ്രജലം. കാളിന്ദീതന്നിലെ....പരന്നുകൂടി ആകാശത്തിൽ നീലനിറമായ ഇരുട്ടുവ്യാപിച്ചതുകണ്ടാൽ കാളിന്ദിനദിയിലെ ജലം മുകളിലേക്കു കയറി പരന്നുവോ എന്നു തോന്നും. ഉൽപ്രേക്ഷ. ഇവിടെ അലങ്കാരം ഏററവും സന്ദർഭോചിതമായിരിക്കുന്നു. ഗോകുല....ചെമ്മേ ഗോപസ്ത്രീകൾ ചക്രവാകങ്ങൾ; ജനങ്ങളുടെ കണ്ണുആമ്പലു; സ്ത്രീ

മുഖം താമര. ഇവ തങ്ങളിൽ വിരുദ്ധമായ സ്ഥിതിയെ വഹിച്ചു. "ഭേകാഃ കശ്യക്രേ വൃകേ ജ്യേഷ്ഠ്യാം" എന്നു വിശ്വം. ഗായകന്മാർ പാട്ടുകാർ. ബോധം ഉറക്കത്തിൽനിന്നു ഉണർവ്. ഭീതന്മാർ തീയിൽവീണു എരിയുമോ എന്നു ഭയപ്പെട്ടവർ. കണ്ണാ നീ....മെല്ലാരും ഗോപന്മാരുടെ നിലവിളി. നേരേ....വെണ്ണപോലെ വെണ്ണയെ എങ്ങനെ സന്തോഷത്തോടും പ്രയാസം കൂടാതെയും ഭക്ഷിക്കുമോ അതുപോലെ കാട്ടുതീയും മിഴുങ്ങി. ഉപമ അധികം രസകരവും സന്ദർഭോചിതവും ആയിരിക്കുന്നു. അച്ചിമാരന്നന്നേ....ചിന്തിച്ചിട്ടെന്നപോലെ ഗോപസ്ത്രീകൾ കൊടുക്കുന്ന വെണ്ണയും പാലും ദഹിപ്പിക്കുന്നതിനു ഇവന്റെ വയററിലെ അഗ്നിയ്ക്കു ബലം പോരാ. അതുകൊണ്ടു ഞാൻകൂടി ചെന്നു ജഠരാഗ്നിയെ സഹായിക്കണം. ഇപ്രകാരം വിചാരിച്ചാണോ എന്നു തോന്നും, കാട്ടുതീ ഭഗവാന്റെ വയററിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഉൽപ്രേക്ഷ.

വല്ലവി....നിന്നു അലങ്കാരം രൂപകം. മനസ്സു വല്ലി; കൃഷ്ണൻ വൃക്ഷം; ആശ്രയസ്ഥാനം. ഉഷ്മത ചൂടു. ആതപം....തുടങ്ങി വെയിലുകൊണ്ടു കന്നുകാലികൾ കുളത്തിന്റെ കരയിൽ വന്നുചേർന്നു. വാതായനങ്ങൾ കാററുപോകുന്ന വഴികൾ; ജനലുവാതിലുകൾ. "വാതായനേ ഗതിവശാദപുഷി പ്രസക്താം" എന്നു ഭാരതചമ്പു. സേവകൾ സേവനങ്ങൾ. പാനീയശാലകൾ തണ്ണീർപ്പന്തലുകൾ. ചാതകങ്ങൾ വേഴാമ്പലുകൾ. നെന്മേനി....മേന്മേൽ നെന്മേനിവാകപ്പൂവിന്റെ മണം എല്ലാദിക്കിലും വ്യാപിപ്പിച്ചു. വേനൽക്കാലത്തു നെന്മേനി വാകപൂത്തു പൂവുണ്ടാകുന്നു എന്നു സ്വത്തവ്യം. പച്ചോടം വസ്ത്രം, പുതപ്പു. ഇന്ദുശിലാമണി ചന്ദ്രകാന്തക്കല്ലു. നീഹാരം മഞ്ഞു. ശീതമാ....മേവും അലങ്കാരം രൂപകം. കേസരിപോതം സിംഹക്കുട്ടി. മാധവമാസം വസന്തകാലം. കാലിപ്പിൻപേ കാലികളുടെ പുറകിൽ. "കാലികൾ പിൻപേ" എന്നു പ്രയോഗിക്കുകയാണു ഭാഷാശൈലിക്കു യുക്തം. പ്രലംബൻ തന്നാമകനായ അസുരൻ. പോക്കില്ലായ്മാതെ ഗതിയില്ലാതെ. താവക....മിപ്പോൾ ബാലന്മാരുടെ വിലാപം. വാരിജ....വാരിയിലും അപ്പോൾ സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചു. വാരിജകാമുകൻ ആദിത്യൻ. അലങ്കാരം സഹോക്തി.

പാൽകുഴമ്പു ശൈത്യമാധുര്യസ്വച്ഛതാദികൾ ധ്വനി. ഹംസങ്ങൾ അരയന്നങ്ങൾ. അരയന്നങ്ങൾ വർഷകാലത്തു ഭൂമിയിൽനിന്നു മാനസസരസ്സിലേക്കു പോകുന്നു എന്നു കവിസങ്കേതം. "ആ കൈലാസാൽ ബിസകിസലയച്ഛേദപാഥേയവന്തഃ സമ്പത്സ്യന്തേ നഭസി ഭവതോ രാജഹംസാസ്സഹായാഃ" എന്നു മേഘം. "കാലാന്തരേ മാനസസ്യ ഹിമദുഷ്ടത്വാൽ ഹിമസ്യ ച ഹംസാനാം രോഗഹേതുത്വാൽ അന്യത്ര ഗതാഃ ഹംസാഃ പുനർവ്വർഷാസു മാനസമേവ ഗച്ഛന്തീതി പ്രസിദ്ധിഃ" എന്നു മല്ലിനാഥൻ. വർഷമൊഴിച്ചു മററുകാലങ്ങളിൽ മാനസസരസ്സു മഞ്ഞുകൊണ്ടു ദുഷ്ടമായിരിക്കും. അരയന്നങ്ങൾക്കു മഞ്ഞു രോഗമൂലമാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു അവ വർഷമൊഴിച്ചു മററുകാലങ്ങളിൽ മാനസസരസ്സിൽ പാർക്കുന്നില്ല. കംസൻ....പോലെ കംസന്റെ ആയുസ്സും പാഞ്ഞുതുടങ്ങി. കംസനു മരണകാലം വേഗത്തിൽ അടുത്തുവന്നു. കർഷകന്മാർ കൃഷിക്കാർ. കാന്തൻ മേന്തോന്നി. കച്ചുകിര....നിൽ ഉഷ്ണകാലത്തു ചൂടുനിമിത്തം ജനങ്ങൾ വെറുത്തു ഉപേക്ഷിച്ച കിടമുറികളിൽ. ഇച്ഛ ആഗ്രഹം. ഉഷ്ണാഭിലാഷം ധ്വനി. മായയിൽ....പോലെ ഉപമ. മായയ്ക്കു മേഘത്തിന്റെയും ജ്ഞാനത്തിനു ആദിത്യന്റെയും സാദൃശ്യം. മായ അനിത്യങ്ങളായ ശരീരാദികളിൽ വിപരീതഭാവന. ജ്ഞാനം നിത്യമായ പരമാത്മാവിനെപ്പററിയുള്ള അറിവു. അറിവില്ലായ്മ അറിവിനെ മൂടുന്നു. "അജ്ഞാനേനാവൃതം ജ്ഞാനം തേന മുഹ്യന്തി ജന്തവഃ" എന്നു ഭഗവദ്ഗീത.

ന രരാജോഡുപച്ഛന്നഃ

സ്വജ്യോൽസ്നാരാജിതൈർഘനൈഃ
അഹംമത്യാ ഭാസിതയാ
സ്വഭാസാ പുരുഷോ യഥാ.

എന്ന ഭാഗവത (സ്ക. ദശ. അ. 20) പദ്യം നോക്കുക. നിപം കടമ്പു. ജാഡ്യം ജലസംബന്ധം. ജളത്വം മൂഢത എന്നും. ശോഷിച്ചു വരണ്ടു; വററി. പോഷിച്ചു വൎദ്ധിച്ചു. വീതവിഷാദങ്ങൾ ദുഃഖമില്ലാത്തവ. കേഴിച്ചു കരയിപ്പിച്ചു. അധികം വിഷാദിപ്പിച്ചു എന്നു ഭാവം. പാന്ഥന്മാർ വഴിപോക്കന്മാർ. പ്രിയാവിരഹദുഃഖിതന്മാരാണു വഴിപോക്കർ എന്നു കവിസങ്കേതം. "മദനനുടയ മൌൎവ്വീപ്പുള്ളിവില്ലിൽ തൊടുത്താൻ പഥികരുധിര ധാരാപാടലം പള്ളിയമ്പു" ഇത്യാദികവിവാക്യങ്ങൾ ദ്രഷ്ടവ്യം. കാർമുകി....ന്നെന്നേരം രൂപകം. വൎഷകാലത്തെ ഉത്സവമായി കല്പിച്ചു വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. മേഘം നീലത്തഴ; വലാകകൾ പൂക്കല; മിന്നൽ ദീപം; ഇടി പെരുമ്പറ; ഭൂമി കളിത്തട്ടു; ശിലിന്ധ്രം വെള്ളരി; മയിലുകൾ സ്തുതിപാഠകന്മാർ; ഷഡ്ജം പാട്ടു എന്നു രൂപകത്തിന്റെ സ്വരൂപം. വലാകകൾ പക്ഷിവിശേഷങ്ങൾ. വെള്ളിപ്പക്ഷി എന്നു ഭാഷ. വർഷകാലത്തു ഇവ കൂട്ടമായി മേഘങ്ങളുടെ അടുത്തു താഴെ കൂടി പറക്കും. അപ്പോൾ ഇവയ്ക്കു ഗർഭമുണ്ടാകുന്നു. "ഗർഭാധാനക്ഷണപരിചയാന്നൂനമാബദ്ധമാലാഃ സേവിഷ്യന്തേ നയനസുഭഗംഖേ ഭവന്തം വലാകാഃ" എന്നു മേഘം. ഭംഗിയായി വിതാനിച്ചു വിളക്കുകൊളുത്തി പൂക്കല കെട്ടി അലങ്കരിച്ചു ഒരു തട്ടിൽ പാട്ടും ആട്ടവും നടത്തുന്നതിന്റെ പ്രതീതി പ്രകൃതത്തിൽ ഗ്രാഹ്യം. ശിലിന്ധ്രം കൂൺ. ഇതു മഴക്കാലത്തു ധാരാളമായി ഭൂമിയിൽ ഉണ്ടാകുന്ന ഒരു വസ്തുവാണു്. വാഴ്ത്തി വാഴ്ത്തുന്നവൻ. സ്തുതിപാഠകൻ. ഇതു ഒരു നൂതന പദകല്പനമായിരിക്കുന്നു.

കണ്ണന്റെ ...യെന്നപോലെ ഉൽപ്രേക്ഷ. കൃഷ്ണന്റെ നിറം കറുപ്പും രാമന്റേതു വെളുപ്പും എന്നു സ്മൎത്തവ്യം. "കൈലാസാഭനൊരാളഞ്ജനാദ്രി പ്രതിമനന്യനും" എന്നു ഹരിവംശം (ഭാഷ). സന്ദർഭോചിതവും നൂതനവും ആയ അലങ്കാരപ്രയോഗം. മഴക്കാലത്തു കറുത്തിരുന്ന മേഘങ്ങൾ ശരൽകാലത്തു വെളുക്കുവാൻ കാരണം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. "വെളുവെളെച്ചിതറും ജലദാവലി വിരുരുചേ വിയദങ്കണസീമനി" എന്നു ചന്ദ്രോത്സവം. വാരിയിൽ....തെന്നപോലെ വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന മത്സ്യങ്ങൾ ശരൽകാലത്തു കുളത്തിൽ വെള്ളം കുറഞ്ഞുവന്നതു അറിഞ്ഞില്ല. കളത്രപുത്രധനാദിവിചാരങ്ങളിൽ മുങ്ങി കാലം കഴിക്കുന്നവർ തങ്ങളുടെ ആയുസ്സു കുറഞ്ഞു പോകുന്നതു അറിയാതിരിക്കുന്നതുപോലെ എന്നു ഉദാഹരണം.

നൈവാവിദൻ ക്ഷീയമാണം
ജലം ഗാധജലേചരാഃ
യഥായുരന്വഹംക്ഷയ്യം
നരാ മൂഢാഃ കുടുംബിനഃ

എന്ന (ഭാഗ. സ്ക. ദശ. അ. 20) പദ്യത്തിന്റെ ഭാവം ഈ ഭാഗത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്നതായി കാണേണ്ടതാകുന്നു.

തോയമടങ്ങി നിലപ്പെട്ടിതന്നേരം
തോയജജന്തുക്കളേതുമറിഞ്ഞീല
മായയാലായുസ്സു പോകുന്നതുപോലെ
വായുവും മന്ദമായ് വീയിത്തുടങ്ങിനാൻ.

എന്നു (ഭാഗ. കിളി. ദശ. സ്ക.) ഭാഷയും ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുന്നതുകൊള്ളാം. മൂലവുമായി ഒത്തുനോക്കുമ്പോൾ ഈ ഭാഷാന്തരത്തിനു ഒരു പന്തികേടു അനുഭവപ്പെടുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥയിലെ ഭാഷാന്തരം മൂലത്തോടു ഏററവും ഇണങ്ങിയിരിക്കുന്നു. കാലുഷ്യം കലക്കം. ഗോവിന്ദൻ....പൂണ്ടിട്ടു ഭഗവാനെപ്പററി നിരന്തരം വിചാരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു രജസ്തമോഗുണങ്ങൾ നിശ്ശേഷം നീങ്ങി നിർമ്മലം (സത്വമയം) ആയ. മുന്നമേ....വന്നുകൂടി വർഷകാലത്തു ഭൂമിയിൽനിന്നു പോകുന്ന അരയന്നങ്ങൾ ശരൽകാലത്തു മാനസസരസ്സിൽനിന്നു തിരിയെ വരുന്നു എന്നു കവിസങ്കേതം. വീടരെ വന്നപോലെ ഉദാ

ഹരണം. വിടർ ഗ്രന്ഥന്മാർ. ഇവിടെ ഉദാഹരണം അശ്ലീലമായിട്ടില്ലെങ്കിലും അഹൃദ്യമായിരിക്കുന്നു. വെണ്ണിലാ....മോരോന്നിൽ ശൃംഗാരരസത്തിന്റെ ഉദ്ദീപക വിഭാവങ്ങളെപറയുന്നു. നിലാവും വെൺമേടയും ഉദ്ദീപകങ്ങൾ. "ലക്ഷ്മ്യാരംഗേ ശരദി ശശിനസ്സൌധശൃംഗേ കയോശ്ചിൽ" (ശുകസന്ദേശം) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ കാണുക. പെണ്ണുങ്ങൾ യുവതികൾ. ചൂതുതുടങ്ങിന... കാമുകന്മാർ ചൂതു ചതുരംഗം പകിട മുതലായ കളികളിൽ, കാമുകന്മാർ വ്യാപരിച്ചു. അംബുജ....മാറവപോലെ അലങ്കാരം ഉപമ. സൂര്യനും കൌസ്തുഭത്തിനും, ആകാശത്തിനും മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ മാറിനും സാദൃശ്യം. ആകാശത്തോടു ഉപമിച്ചതിൽനിന്നു മാറിടത്തിന്റെ വിസ്താരം കറുപ്പു മുതലായവ ധ്വനിക്കുന്നു. ചകോരങ്ങൾ ഉപ്പൻ എന്നു പറയുന്ന പക്ഷികൾ. ഇവ നിലാവു് ഭക്ഷിക്കുന്നു എന്നു കവി സങ്കേതം.

വേണുസ്വരം മുളകൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ കുഴലു ഊതിയിട്ടു ഉണ്ടാകുന്ന ശബ്ദം. സ്വരം ഉദാത്താദി. മയക്കി വശീകരിച്ചു. മററുകാര്യങ്ങളെപ്പററി അറിവില്ലാത്തതാക്കിത്തീർത്തു. മന്മഥൻ കാമദേവൻ. "മന്ഥ് നാതീതി മഥഃ പചാദ്യച്. മച്ഛാസൌ മഥശ്ചേതി മന്മഥഃ" എന്നു ടീ. സർവ്വസ്വം. "മദനോ മന്മഥോ മാരഃ" എന്നു അമരം.

ഹേമന്തം മഞ്ഞുകാലം. തണുപ്പുകൊണ്ടു ഹനിക്കുന്നതു ഹേമന്തം. പ്രാലേയം മഞ്ഞു. പങ്കജ....മണ്ഡലം ഒരു പദം. ആദിത്യന്റെ ബിംബം. മങ്ങി...കൂടി ഹിമാധിക്യം ധ്വനി. വാരുററ....മയങ്ങിതപ്പോൾ മഞ്ഞുകാലത്തു താമരപ്പൂവു നിഷ്പ്രഭമാകുന്നു എന്നു പ്രസിദ്ധം. "ഹിമസേകവിപത്തിരത്ര മേ നളിനീ പൂർവ്വനിദർശനം മതാ" എന്നു രഘു.(സ. 8) കാർപ്പാസം പഞ്ഞി. "കാർപ്പാസപഞ്ചകം ദാനംകഴിക്കുവാൻ" എന്നു സന്താനഗോപാലം തുള്ളൽ (വിദ്വാൻ കിളിമാനൂർ കോയിത്തമ്പുരാൻ.) കൂർപ്പാസം ഉടുപ്പു. ആദിത്യ....സേവയും വെയിലുകൊള്ളുന്നതും തീകായുന്നതും. വീതങ്ങൾ ആളുകളാൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ. ശൂന്യങ്ങൾ. വാരിവിഹാരം ജലക്രീഡ. രാഗ....ച്ചെല്ലു വസ്തുക്കൾ സമാനധർമ്മങ്ങളായവയോടെ ഇണങ്ങുകയുള്ളു എന്നു ഭാവം. രാഗം-അനുരാഗം. ചുമപ്പു. നീശാരം കട്ടിയുള്ള പുതപ്പു. "നീശാരസ്സ്യാൽ പ്രാവരണേ" എന്നു അമരം. കോക.... നേരം പുലർന്നാലും കുറെ നേരം മഞ്ഞുകൊണ്ടു ആദിത്യനെ കാണാതെയാകുന്നു. അപ്പോൾ ചക്രവാകങ്ങൾ വിഷാദിക്കുന്നു. സൂകരം പന്നി. ഭൂതം പിശാചു. തേങ്ങ....പിടിച്ചിട്ടു തണുപ്പിന്റെ ശക്തിനിമിത്തം പല്ലുകൾ തമ്മിൽ കൂട്ടിമുട്ടി. ഇതു നൂതനവും രസകരവും ആയ ഒരു ഫലിതകല്പനമായിരിക്കുന്നു. വളരെനേരത്തെ എഴുന്നേററു കുളിച്ചു സന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ ഉദ്ദേശിച്ചുള്ളതാണു ഈ ഭാഗം, ഗാഥാകർത്താവായ മഹാകവി, ഇവിടെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ അനുഭവിച്ചു അറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ആളാണെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നതിൽ തെററില്ല. മാനിനി....കിടന്നാരപ്പോൾ വിരഹികളുടെ സ്ഥിതി വർണ്ണിക്കുന്നു. തീയ്യുതന്നുള്ളിലെ....മെന്നേ അതിശയോക്തി. ഉഷ്ണസ്വരൂപനായ അഗ്നിയ്ക്കുകൂടിയും തണുപ്പിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു തീ കായണമെന്നു തോന്നി. പിന്നെ മററുള്ളവരുടെ കാര്യം പറയുവാനില്ലെന്നു ഭാവം. തള്ളിയെഴ....മാമുനിമാർ മുനികളുടെ സ്ഥിതി വർണ്ണിക്കുന്നു. സ്വസുഖപരിത്യാഗികളായ അവർ നേരനീക്കം വരുത്താതെ സ്നാനജപാദികൾ അനുഷ്ഠിച്ചു എന്നു ഭാവം. ഉള്ളംതെളിഞ്ഞുള്ള നിഷ്കല്മഷഹൃദയന്മാരായ. വിരക്തന്മാരായ.

ഹേമന്ത.... മാസത്തിൽ ഹേമന്തർത്തുവിലെ ആദ്യത്തെ മാസത്തിൽ. "ഷഡമീ ഋതവഃ പുംസി മാർഗ്ഗാദീനാം യുഗൈഃ ക്രമാൽ" എന്നു അമരം. ധനുമാസത്തിൽ. ആര്യ ശ്രീപാർവ്വതി. "ആര്യാ ദാക്ഷായണീ ഗൌരീ" എന്നു അമരം. കന്യകമാർ വിവാഹംകഴിക്കാത്ത ബാലികമാർ.

നന്ദനൻ... മേനിതന്നെ മണ്ണുകൊണ്ട ശ്രീപാർവ്വതിയുടെ പ്രതിമ നിർമ്മിച്ചുവച്ചു.

കാളിന്ദിതന്നിൽ കുളിച്ചു വഴിപോലെ
കാളിയാം ദേവിയെപ്പൂജിപ്പതിന്നവർ
മുത്തുകൊണ്ടങ്ങുതദേവിരൂപം ചമ-
ച്ചുത്തമസ്ഥാനേ പ്രതിഷ്ഠിച്ചുപൂജിച്ചു
മുഗ്ദ്ധപ്രവാളഫലതണ്ഡുലങ്ങളാൽ
ഭക്തിയോടൊക്കെ നിവേദിച്ചുപിന്നെയും
ശുദ്ധപുഷ്പങ്ങൾ ധൂപാദിദീപങ്ങളാ-
ലെത്രയും പൂജിച്ചു ഭക്ത്യാ സ്തുതിച്ചവർ.

എന്നു ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിൽ (സ്ക. ദശ.) ഗോപകന്യകകളുടെ പൂജാസ്വഭാവം വിശദമാക്കിയിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. പേശലം മനോഹരം. പൂന്തേനെ....രെല്ലാം തേൻപോലെ അതിമധുരമായ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയവർ. മധുരമായ ഓരോ വിനോദവാക്കുകൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണു അവർ നീന്തിയതെന്നു ധ്വനി. കാനനം പൂകിന അപ്പോൾ കാട്ടിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന. ചോരൻ ചോരണംചെയ്യുന്നവൻ. വഞ്ചകൻ. ഓടുന്ന....പിൻപേ ഓടിപ്പോകുന്ന ഭഗവാനെപ്പററി വിചാരിച്ചു. നോക്കിനിന്നു. ചാപലം ചപലത്വം. നാനാവിധം. വേർപാകിനിന്ന ഉറപ്പേറിയ-ദൃഢമായ. കാളിന്ദീ....ചൊന്നാർ ഏററവും ഹൃദയംഗമമായ ഒരു അർത്ഥകല്പനം. വസ്ത്രങ്ങൾ ഭഗവാൻ അപഹരിച്ചപ്പോൾ സ്ത്രീകൾക്കു നദിയിലെ ജലം വസ്ത്രമായി വന്നു. അവർ വെള്ളത്തിൽ ഇറങ്ങിനിന്നു നഗ്നത മറച്ചു. തുകില വസ്ത്രം. വിഴ്പ്പുകൾ ഉടുത്തു മുഷിഞ്ഞ വസ്ത്രങ്ങൾ. വിഴുപ്പ്, വിഷുപ്പ്. വീഴ്പ്പുപ്രയോഗം ക്ലിഷ്ടം. ച്ഛന്ദോഭംഗപരിഹാരാർത്ഥം ഇങ്ങനെ പ്രയോഗിച്ചതാണ്. ആചാരം സജ്ജനങ്ങളുടെ നടപ്പ്; ധർമ്മം. രേഖകൾ കയ്യിലുള്ളവയും മഹാപുരുഷത്വത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നവയും ആയ കമലാദിവരകൾ. ധീരൻ കന്യകകളുടെ വാക്കു കേട്ടിട്ടു മനസ്സിനു ഇളക്കം തട്ടാത്തവൻ. മണ്ടിനാർ മനോഹരമായി നോക്കിക്കൊണ്ടു എന്നു ധ്വനി. മാലോകർ മഹാലോകർ. ജനങ്ങൾ.

ലീല വിനോദം. നേരമ്പോക്ക്. ഭ്രാന്തുണ്ട് വസ്ത്രം കൂടാതെയുള്ള സ്ഥിതി ധ്വനി. കാന്തവിലോചനൻ മനോഹരമായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയവൻ. സമ്മതി സമ്മതം. മാപാപി മഹാപാപം ചെയ്യുന്നവൻ. "നേക്ഷേതാർക്കം ന നഗ്നാം സ്ത്രീം" (യാജ്ഞ-) "ന നഗ്നാം സ്ത്രീയമീക്ഷേത" (ആശ്വലായനൻ.) ഇത്യാദി സ്മൃതിവാക്യങ്ങൾ ലംഘിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നവൻ എന്നു ഭാവം. പ്രണയകോപം ധ്വനി. പററാക്കുകയില്ല. യോഗ്യമല്ല. ധന്യമാർ ഭഗവൽപ്രേമലാഭം ധ്വനി. പത്തുടെ പത്തു പ്രാവശ്യം. ദേശ്യപദം. മദ്ധ്യോത്തരകേരളീയവ്യവഹാരത്തിൽ ഈ പ്രയോഗം സാധാരണം. കററച്ചിടയോൻ ശിവൻ. പേശി പറഞ്ഞു. വാശി നിർബന്ധബുദ്ധി. കണ്ണൻതൻ...ഒട്ടുനേരം ലജ്ജാവതികളായ കന്യകകളുടെ സ്വഭാവം ഇവിടെ ഭംഗിയായി ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കാളിന്ദി...ബന്ധുവായി. കാളിന്ദിനദിയിലെ നിർമ്മലമായ ജലത്തിൽ, സ്ത്രീകളുടെ ശരീരം മുങ്ങി നിന്നാലും തെളിഞ്ഞു ശോഭിച്ചു. ജലത്തിന്റെ പ്രസാദാധിക്യം ധ്വനി. ബന്ധു ബന്ധുവിനെപ്പോലെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതു്. തിട്ടതി പരിഭ്രമം, ഭയം. പാണിതല......ളാക്കീട്ടു കൈകൾ കൊണ്ടു മറച്ചിട്ടു. വാഗിഷ്ടം വാക്കുകൊണ്ടുള്ള ഇഷ്ടം. മനസ്സിൽ തട്ടാതെയും പ്രവൃത്തിക്കാതെയും, വാക്കുകൊണ്ടു മാത്രം ഇഷ്ടം കാണിക്കുന്നതു്. ഭംഗിവാക്കു പറയുക. വാമൃഷ്ടം എന്നു പല ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും പാഠാന്തരം കാണുന്നു. ഭംഗിവാക്കു പറയുക എന്നതന്നെ അതിനും ഭാവം. ഈ പാഠം ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. അംഗജ...തന്നാണ് ശിവന്റെ കാലുകളാണ്. ആണയിട്ടുപറയുന്നു. തായെന്നു തരികയെന്നു. പദപ്രയോഗം ഗ്രാമ്യം. വാഞ്ഛിതം ആഗ്രഹം. നിഷ്കൃതി പ്രായശ്ചിത്തം. ദുഷ്കൃതി ദുഷ്പ്രവൃത്തി. പാപം. നാണവും മാനവും ലജ്ജകൊണ്ടു കൂമ്പുകയും അന

ഭാഗം കൊണ്ടു വികസിക്കുകയും ചെയ്ക കണ്ണിൻെറ അററം. പകന്നു. ഒന്നിനു മറെറാന്നായി മാറി. എന്നങ്ങ...നിന്നാൻ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു മനഃപൂർവ്വം ഒരുത്തിയുടെ വസ്ത്രം മറെറാരുത്തിക്കു കൊടുത്തു. അണ്ണാന്നു അമ്പരന്നു. "അണ്ണാന്നണ്ണാന്നതിചപലാകുലമിതരം മിഴിയാലേ" എന്നും മററും പൂർവ്വപ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. മാനസ...ലാക്കീട്ടു മനസ്സിനെ ഭഗവാങ്കൽ ഉറപ്പിച്ചു. ഭഗവാനെപ്പററി വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു എന്നു ഭാവം. പ്രേമാധിക്യം ധ്വനി. "ഹൃദയമപി ച തസ്മിൻ ഗോപികാഃ സ്ഥാപയിത്വാ ദൃഢതരമുപജഗ്മുർഗേഹമാത്രേണ ഗേഹം" എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണവിജയം (സ. 5) ദ്രഷ്ടവ്യം. ഇന്ദിര...സുന്ദരിമാർ ലക്ഷ്മീഭഗവതിയുടെ വാസസ്ഥാനങ്ങളായ ഗോപസ്ത്രീകൾ. ഗോപികളുടെ സമ്പൽസമൃദ്ധിയും സൌന്ദര്യോൽക്കർഷവും ധ്വനി.

കാവുതന്നുടെപോയ് ഉദ്യാനത്തിൽക്കൂടി പോയി. ഭാരക്ക...വാഴ്ത്തിവാഴ്ത്തി വൃക്ഷങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങളെ വീണ്ടും വീണ്ടും ശ്ലാഘിച്ചു.

പശ്യൈതാൻ മഹാഭാഗാൻപരാർത്ഥൈ
കാന്തജീവിതാൻ
വാതവർഷാതപ ഹിമാൻ സഹന്തോ
വാരയന്തി നഃ
അഹോ യേഷാം വരം ജന്മ സർവ്വ
പ്രാണ്യുപജീവനം
സുജനസ്യേവ യേഷാം വൈ വിമുഖാ
യാന്തി നാർത്ഥിനഃ

(ദശ. സ്ക. അ. 22) ഇത്യാദി ഭാഗവത പദ്യങ്ങളുടെ ഭാവത്തെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. പൈതങ്ങൾ വിശപ്പും ക്ഷീണവും സഹിക്കുവാനുള്ള അശക്തി ധ്വനി. അജ്ഞന്മാരല്ലാത ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തോടുകൂടിയ. ദീക്ഷിച്ചു ദീക്ഷയോടുകൂടി; വ്രതം അനുഷ്ഠിച്ചു. മാനിച്ചു ബഹുമാനത്തോടുകൂടി; സ്നേഹബഹുമാനങ്ങളോടുകൂടി കൊടുക്കുന്ന അന്നമേ ഭക്ഷിക്കാവൂ എന്നു ഭാവം. "പരപാകരുചിർനസ്യാദനിന്ദ്യാമന്ത്രണാദൃതേ" എന്നു സ്മൃതി.

സമ്പ്രീതിഭോജ്യാന്നന്നാനി ആപൽഭോജ്യാ
നി വാ പുനഃ
ന ച സമ്പ്രീയസേ രാജന്നചൈവാപദ്
ഗതാ വയം
ദ്വിഷദന്നം നഭോക്തവ്യം ദ്വിഷന്തം നൈ
വ ഭോജയേൽ.

എന്ന മഹാഭാരത (ഉദ്യോ. പ. അ. 91) പദ്യവും സ്മർത്തവ്യം. കാളിന്ദീതീരത്തു ഭഗവാൻ എവിടെ ഇരിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നു. കാലികൾ മേയ്ക്കുന്ന ഭഗവാൻെറ പ്രവൃത്തിയെ പറയുന്നു. ധന്യന്മാരേ സംബുദ്ധി. നിങ്ങൾ യോഗ്യന്മാരായതുകൊണ്ടാണു നിങ്ങളോടു യാചിക്കുന്നതെന്നു ധ്വനി. "യാച്ഞാമോഘാ വരമധിഗുണേ നാധമേ ലബ്ധകാമാ"(മേ. സ.) എന്ന കവിവാക്യം സ്മർത്തവ്യം. ഏതുമേ...നേരം ബ്രാഹ്മണരുടെ അനാദരവും അഹങ്കാരവും ധ്വനി. ഇവ ഇടയപ്പിള്ളേരു പറയുന്നതുണ്ടോ വകവയ്ക്കുവാനുള്ളൂ എന്നു വിചാരിച്ചു മിണ്ടാതിരുന്നുഎന്നു ഭാവം. പത്നിമാർ യാഗദീക്ഷയിൽ ഇരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ ഭാര്യമാർ. ഭക്തി പൂജ്യനായ ഭഗവാങ്കൽഉള്ള അനുരാഗം. പാവനമാർ ഭഗവൽ ഭക്തികൊണ്ടു പരിശുദ്ധ ഹൃദയകളായവർ. കാർമുകിൽ മാലകൾ ...പൂണ്ടുനിന്നോൻ. ഭഗവസ്വരൂപവർണ്ണനം. "ബാഹും പ്രിയാംസ ഉപധായ ഗൃഹീതപത്മഃ"(ഭാഗ. ദശ.) എന്ന ഭാഗത്തിൻെറ ഭാഷയാണു്. കാലൻവന്നെ...തമ്പുരാനേ ബ്രാഹ്മണപത്നികളുടെ പ്രാർത്ഥന. അന്നന്നേ...പിന്നെ ഭയങ്കരമായ സംസാരദുഃഖത്തിൽ അകപ്പെട്ടു. വൃക്ഷങ്ങ...തമ്പുരാനെ ജന്മം ഏതുവിധമുള്ളതായാലും നിന്നിൽ ദൃഢമായ ഭക്തിഉണ്ടാകുമാറാകണം. ഭക്തികൊണ്ടു സംസാരദുഃഖത്തെ ജയിക്കാമെന്നു ഭാവം. മാക്ഷികം തേനിനെ സംബന്ധിച്ചതു. തേനീച്ച. "കൃതം ഭവതാ നിർമ്മാക്ഷികം" എന്നു അഭി. ശാക. (അ. 2). തത്ത്വം ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈശ്വരനാണെന്നും തദനുഗ്രഹംകൊണ്ടു സർവ്വവിധ ദുഃഖ

ങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്നും ഉള്ള അറിവു. മുക്തിദൻ ഭക്തന്മാൎക്കു മോക്ഷത്തെ കൊടുക്കുന്നവൻ. ഈശ്വരൻ. എന്നിലിന്നി...കൂട്ടംനിങ്ങൾ ഭഗവാന്റെ സമാധാനവാക്കു. മത്ഭക്തി ..ല്ലയെന്നും എന്നെ ഭജിക്കുന്ന ജനങ്ങൾക്കു പുനൎജ്ജന്മമുണ്ടാകുകയില്ല. അവർ മുക്തന്മാരാകും. "മാമുപേത്യ തു കൌന്തേയ പുനൎജ്ജന്മ ന വിദ്യതേ"(അ. 8)എന്ന ഗീതാവാക്യം കാണുക. ബ്രഹ്മമാം ബ്രഹ്മസ്വരൂപനായിരിക്കുന്ന, ഈശ്വരനായ. വൈതാനകൎമ്മം യാഗം. "വിതാനോ യജ്ഞവിസ്താരോല്ലോചേഷു ക്രതുകൎമ്മണി" എന്നു വിശ്വം. വിപ്രാഢ്യന്മാർ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ. ഇവിടെ ആക്ഷേപാൎത്ഥവും ധ്വനിക്കുന്നു. യോഗ്യന്മാരെന്നു നടിക്കുന്നവർ. ഖിന്നന്മാർ ഭഗവാനെ അനാദരിച്ചതിൽ പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടിയവർ. ചാൺ ഒരു ചാൺ. അത്യല്പത ധ്വനി. ഓദനം ചോറു. ആദരെ...പിന്നെ ബഹുമാനത്തോടുകൂടി ഭക്ഷിച്ചു.

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം
യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി
തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃത-
മശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ

എന്ന (ഭഗ. ഗീ. അ. 9) ഭഗവദുപദേശം സ്മൎത്തവ്യം. ചാടുന്ന ഉത്സാഹാധിക്യം ധ്വനി.

ധിഗ്ജന്മ നസ്ത്രിവൃദ്വിദ്യാം
ധിഗ്വ്രതം ധിഗ്ബഹുജ്ഞതാം
ധിക്കുലം ധിക്ക്രിയാദാക്ഷ്യം
വിമുഖാ യേ ത്വധോക്ഷജേ.

(ഭാഗ. ദശ. സ്ക. അ. 23) എന്ന പദ്യത്തിൽ അന്തൎഭവിച്ചിരിക്കുന്നതാണു വിപ്രപത്ന്യനുഗ്രഹലീലയിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കുവാനുള്ള പ്രധാനമായ തത്വം. മനുഷ്യജന്മം, വേദജ്ഞാനം, വ്രതാനുഷ്ഠാനം, സൎവ്വജ്ഞത, കുലോൽകൃഷ്ടത, യാഗാദികൎമ്മനൈപുണ്യം എന്നു തുടങ്ങിയ ഗുണങ്ങൾ എന്തൊക്കെ ലഭിച്ചിരുന്നാലും ഭഗവത്ഭക്തി കൈവന്നിട്ടില്ലെങ്കിൽ അവ കൊണ്ടു യാതൊരു ഫലവുമില്ല. നേരെമറിച്ചു ഇവിടെ സ്മരിച്ച ഗുണങ്ങളിൽ യാതൊന്നുമില്ലെങ്കിലും ഭക്തികൊണ്ടു മൂഢന്മാൎക്കു പോലും ഭഗവദനുഗ്രഹം ലഭിക്കും. ഈ തത്വത്തെ ആഢ്യന്മാരായ ബ്രാഹ്മണരുടേയും ഭക്തകളായ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീകളുടേയും ചരിതം കൊണ്ടു വെളിവാക്കിയിരിക്കുന്നു. "ഭക്തിഃ കിം ന കരോത്യഹോ വനചരോ ഭക്താവതംസായതേ" (ശിവാനന്ദലഹരി.) എന്ന കവിവാക്യം സ്മരണീയം.

വാനവർ...വാരിദങ്ങൾ ദേവേന്ദ്രന്റെ ആജ്ഞയനുസരിച്ചു മേഘങ്ങൾ ജലം വൎഷിക്കുന്നു. തന്നിമിത്തം ഭൂമിയിൽ സസ്യപുഷ്ടി സംഭവിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ ലോകത്തിന്റെ ഐശ്വൎയ്യത്തിനു കാരണമാകയാൽ ഇന്ദ്രനെ പൂജിക്കണം എന്നു ഭാവം. "സസ്യായ മഘവാ ദിവം"(രഘു-സ-1) തവ ഭവതു വിഡൌജാഃ പ്രാജ്യവൃഷ്ടിഃ പ്രജാസു" (അഭി. ശാ. അ. 7) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ ദ്രഷ്ടവ്യം. കാലത്തു ഓരോരോ കാലത്തു. വേണ്ടുന്ന സമയത്തു. ആരേലുംചൊന്നതു ആരെങ്കിലും അൎത്ഥമില്ലാതെ പറയുന്നതു. പുഷ്ടിക്കു ഭൂമിയിലെ സസ്യാദിവൃദ്ധിക്കു. ഭൂലോക...വന്നുകൂട്ടം ജനങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന സൽകൎമ്മങ്ങളാണു വൃഷ്ടിയ്ക്കു കാരണം. ഉൺമയേ...വേണ്ടു സത്യം വിചാരിച്ചാൽ ഓരോരുത്തരും അവരുടെ കുലധൎമ്മത്തെ ആദരിച്ചു പ്രവൎത്തിക്കുകയാണു വേണ്ടതു്. അതുകൊണ്ടു ശ്രേയസ്സുവരും. ഗോരക്ഷ.. മില്ലേപ്പോൾ ഇടയന്മാരായ നമ്മുടെ കുലവൃത്തി പശുപാലനമാകുന്നു. കൎമ്മം ധൎമ്മം. ഗോവൎദ്ധനത്തെയും പൎവ്വതത്തിനു ദിവ്യാത്മത്വം ഉണ്ടെന്നു ഗ്രാഹ്യം. "അസ്ത്യുത്തരസ്യാം ദിശി ദേവതാത്മാ ഹിമാലയോ നാമ നഗാധിരാജഃ" (കുമാ. സം. സ. 1) ഇത്യാദി കവിപ്രയോഗങ്ങൾ കാണുക.

മന്ത്രയജ്ഞപരാ വിപ്രാ-

സ്നീതായജ്ഞാശ്ച കർഷകാഃ
ഗിരിയജ്ഞാസ്തഥാ ഗോപാ
ഇജ്യോസ്മാഭിർഗ്ഗിരിർവ്വനേ

എന്നു (ഹരിവംശം.)സ്മർത്തവ്യം. മായംകലർന്നു കളവോടുകൂടി. ഇന്ദ്രന്റെ ദർപ്പം അടക്കുവാൻ ഒരു സന്ദർഭം ഉണ്ടാക്കണമെന്നു ഉള്ളിൽ വിചാരിച്ചും, പുറമെ അതു കാണിക്കാതെയും. കാമദന്മാർ ആഗ്രഹത്തെ കൊടുക്കുന്നവർ. മോദകം ഭക്ഷ്യവിശേഷം. വട. ഖാദനംചെയ്തു കടിക്കുക. ദക്ഷിണ പ്രസിദ്ധം. മോദിതന്മാർ പ്രതിഗ്രഹാദികൾകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചവർ. ആണ്മ ആണത്തം. പൌരുഷം. ശൌര്യ്യാദി ഗുണോൽക്കർഷം. നാളെയു ..ല്ലല്ലോ നാളെ ഞാനിവിടെ വരുമ്പോൾ നിന്റെ സ്ഥാനത്തു നീതന്നെ ഇരിക്കുമെന്നു നിശ്ചയമില്ലല്ലോ. നിനക്കു സ്ഥാനഭ്രംശം അടുത്തു ഉണ്ടായേക്കും എന്നു ഭാവം. ആപത്തും...ന്നുള്ളു സുഖദുഃഖങ്ങൾ ഇടകലർന്നിരിക്കും. അവയിൽ ഒന്നുമാത്രം എന്ന നില വരുന്നതല്ല.

സുഖസ്യാനന്തരം ദുഃഖം
ദുഃഖസ്യാനന്തരം സുഖം
ചക്രവൽപരിവർത്തന്തേ
ദുഃഖാനി ച സുഖാനി ച.

എന്നു ഭാരതം. എന്തെന്നു...കേട്ടതു കാര്യം എന്തെന്നു ചോദിച്ചതു. പിഴുക്കി സ്ഥാനത്തു നിന്നു പറിച്ചു. ഗോവർദ്ധ ..വാസവനാക്കിനാർ ദേവേന്ദ്രനായ നിനക്കു ചെയ്യുന്ന പൂജ ഗോവർദ്ധനത്തിനു ചെയ്താൽ മതിയെന്നു നിശ്ചയിച്ചു. ആബദ്ധഗർവ്വന്മാർ അഹങ്കാരത്തോടുകൂടിയവർ. എന്നതു...ച്ചൊന്നാൻ ഇന്ദ്രന്റെ കോപത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രൻ വജ്രായുധം ഇളക്കി ശത്രുസംഹാരത്തിനു ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. കാട്ടിൽകിടന്നങ്ങ...ചൊരുത്തു കൊള്ളും. കുപിതനായ ഇന്ദ്രന്റെ വാക്കു. കാലിയും മേച്ചുള്ള ഇടയന്മാരായ; നിസ്സാരന്മാരായ. കാട്ടാളർ പ്രാകൃതന്മാർ; മൂഢന്മാർ.

കതിർത്തു കയർത്തു. "തമ്മിൽ കതിർത്തു കയർത്തു പിണഞ്ഞുടൻ" (ഭാഗ. കിളി. സ്ക. 4) എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. മാനുഷൻ നിസ്സാരത്വം ധ്വനി. ദേവകൾനിന്ദ പൂജ്യന്മാരായ ദേവന്മാരുടെ നിന്ദനം. "ദ്യോതനാദ്ദേവാഃ" ദ്യോതിക്കുന്നവർ ദേവന്മാർ. ക്ഷുത്തു...ഉണ്ടു വിശപ്പുകൂടിയ മത്സ്യങ്ങൾക്കു ചതുർവ്വിധ വിഭവങ്ങളോടുകൂടിയ സദ്യ ഞാൻ ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കും. ഗോകുലം ജലത്തിൽ മുങ്ങുമ്പോൾ അവിടെയുള്ള സർവ്വസാധനങ്ങളേയും ജലജന്തുക്കൾ ഭക്ഷിക്കുവാൻ ഇടയാകും. പൂജിച്ചു...നിന്നിവരെ ഇവർ എന്റെ സ്ഥാനത്തു ആരെ പൂജിച്ചുവോ ആ പർവ്വതംതന്നെ ഇവരെ രക്ഷിക്കട്ടെ. എന്നെ ജയിച്ചു ഇവരെ രക്ഷിക്കുവാൻ പർവ്വതത്തിനു സാധിക്കുകയില്ലെന്നു ഭാവം. അംബുദജാലം മേഘസമൂഹം. അഴിച്ചുവിട്ടാൻ മഴപെയ്യിച്ചു ഗോകുലം മുക്കുന്നതിനു സ്വാതന്ത്ര്യത്തോടുകൂടിവിട്ടു. തന്നുടെവാരണം ഐരാവതം. "ഐരാവതോഭ്രമാതംഗഃ" എന്നു അമരം. കല്പാന്തമേഘങ്ങൾ പ്രളയകാലത്തെ മേഘങ്ങൾ. സംഹാരശക്ത്യുൽക്കർഷം ധ്വനി. പാഴിടി...ചൊല്ലിനാരെല്ലാരുമേ ഇന്ദ്രൻ മഴ പെയ്യിച്ചപ്പോൾ ഗോകുലത്തിനു നേരിട്ട അസ്വാസ്ഥ്യതയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. വൻകാററു...കലുങ്ങി പർവ്വതത്തിനുകൂടി കലുക്കംതട്ടുന്നുണ്ടോ എന്നു തോന്നിക്കത്തക്കവിധം കൊടുങ്കാററടിച്ചു. ചിരിക്കുന്നു ഇന്ദ്രന്റെ കോപത്തെ ഭഗവാൻ കളിയായിട്ടേ ഗണിച്ചുള്ളു എന്നു ഭാവം. കണ്ടത്തെ......പിണ്ടത്തിനും മരിച്ചവന്റെ സ്വത്തിനു അവകാശി അവന്റെ അപരക്രിയക്കും അവകാശിയാണ്. കണ്ടം നിലം. സ്വത്തു. പിണ്ടം പിണ്ഡം. ഔർദ്ധ്വദൈഹിക കർമ്മം. നമ്മുടെ പൂജയേററ പർവ്വതത്തിനു നമ്മളെ രക്ഷിക്കുവാനും അവകാശമുണ്ട്. ഈ വാക്യം ഒരു പഴഞ്ചൊല്ലാകുന്നു. മുഷ്ടി കയ്യ്. കുട്ടക്കിടാവു പെററവീണ(ചോരമാറാത്ത)കുട്ടി

കുറുക്കി ശരീരം ചെറുതാക്കി. കാട്ടി കാട്ടെരുമ. ശാർദ്ദൂലം പുലി. മുഷ്ടിയേററു...ക്കുന്നമപ്പോൾ ഭഗവാൻ ബാഹുപീഡനം ഏററപ്പോൾ കുന്നിനുണ്ടായ അവസ്ഥയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. അലങ്കാരം രൂപകം. വൃഷ്ടി കണ്ണുനീരു; സിംഹഗർജ്ജനം, ഗുഹകളിൽ തട്ടിയുണ്ടായ പ്രതിദ്ധ്വനി വിലപിക്കുന്ന ശബ്ദം; കന്ദരം(ഗുഹ) മുഖം; എന്നു രൂപകത്തിന്റെ സ്വരൂപം. ഏററവും സഹൃദയാകർഷകമായ ഒന്നായിരിക്കുന്നു പ്രസ്തുത രൂപകം. ഉററവർ ബന്ധുക്കൾ. മാരിവരുന്നേരം...ലങ്ങാക്കൊല്ലാതെ തുംബുരു നാരദാദിസ്തുതി. ഈ ഭാഗം ഭക്തിപരിഹാസഗർഭിതമായ വാക്കായിരിക്കുന്നു. കവിയുടെ അസാധാരണമായ ഫലിതചാതുര്യ്യത്തിനും ഈ ഭാഗം ഒരു ഉദാഹരണമാകുന്നു. ബാധകൾ ഉപദ്രവങ്ങൾ. ഉള്ളംതെളിഞ്ഞു മനസ്സിലെ മാത്സര്യ്യാദി വികാരങ്ങൾ നീങ്ങി, മനസ്സു പ്രകാശിച്ചു, സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുവാണു കൃഷ്ണൻ എന്ന അറിവു ഉണ്ടായി. നാണം പരാജയം ധ്വനി. മേഘങ്ങൾ...കലർന്നുള്ള കാർമേഘം നീങ്ങി ഭംഗിയായി തെളിഞ്ഞു. നിസ്തുമിച്ചാലും മലയുടെ താഴെനിന്നു പുറത്തേക്കു പോയാലും. വൃത്രം വിഷാദകരം. ഭൂതങ്ങൾ ജീവികൾ. കാലിണ..വീണു കാല്ക്കൽ വീണു നമസ്കരിച്ചു. എന്നുടെ ...തമ്പുരാനേ അവിടുത്തെ ഭക്തനും ദാസനും ആയ ഒരു കുട്ടിയെപ്പോലെ എന്നെയും വിചാരിക്കണം. എന്നു ചേതം അല്പന്മാരായ ദാസന്മാരുടെ എതിർപ്പുകൊണ്ടു വൻപന്മാരായ യജമാനന്മാർക്കു നഷ്ടമൊന്നുമുണ്ടാകുന്നില്ലെന്നു ഭാവം. ഐശ്വര്യ്യം...കാൺകയില്ലേ ധനാദികളുടെ ആധിക്യംകൊണ്ടു അഹങ്കരിച്ചു തുള്ളുന്നവർക്കു പരമാത്മസ്വരൂപനായ ഈശ്വരനെപ്പററി വിചാരം ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

മാമൈശ്വര്യ്യശ്രീമദാന്ധോ ദണ്ഡപാണിം
ന പശ്യതി

തം ഭ്രംശയാമി സമ്പദ്ഭ്യോ യസ്യ ചേച്ഛാമ്യനുഗ്രഹം

(ഭാഗ. ദശ. സ്ക. അ. 27) എന്ന പദ്യം നോക്കുക. ഈശ്വര ...ക്രൂരാ ഭഗവദ്ഭക്തി...ത്തോടു കൂടിയവർക്കു മാത്രമേ ശാശ്വതമായ ശ്രേയസ്സു ലഭിക്കുകയുള്ളു. ഗോമാതാവു സുരഭി. കാമധേനു. “അഥാഹ സുരഭിഃകൃഷ്ണമഭിവന്ദ്യ മനസ്വിനീ” (ഭാഗ. ദശ. സ്ക, അ. 27) എന്നു സ്മർത്തവ്യം. ജംഭാരി ജംഭാസുരന്റെ ശത്രു. ഇന്ദ്രൻ.

നോററു ഏകാദശിവ്രതം അനുഷ്ഠിച്ചു. “ഏകാദശ്യാം നിരാഹാരഃസമഭ്യർച്ച്യ ജനാർദ്ദനം” എന്നു (ദശ. സ്ക. അ. 28) ഭാഗവതം.

കേൾക്കെടോ മന്ദപാ നന്ദനേകാദശീ
നോററു പിറെറട്ടിനക്കോരയേ ചെന്നു
കാളിന്ദിയിൽ കളിച്ചീടുന്ന നേരത്തു
ചീളെന്നു ചെന്നു വരുണനിയോഗേന.

എന്നും (ഭാഗ. കിളി. സ്ക. ദശ.) സ്മർത്തവ്യം. ആററിലെ യമുനാനദിയിൽ. പാശി പാശത്തോടു കൂടിയവൻ. പാശം നാഗപാശം. “നാഗപാശയോഗാൽ പാശീ” എന്നു ടീ. സർവ്വസ്വം. “പ്രചേതാ വരുണഃ പാശീ” എന്നു അമരം. വാരിധിപാലകൻ സമുദ്രരാജാവു്; വരുണൻ. മുത്തുകളെ...കൊണ്ടും സമുദ്രത്തിൽ ഉണ്ടായ മുത്തു മുതലായ വിശിഷ്ടരത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടു. ഈ ഭാഗം ഭാഗവതത്തിൽ ഉള്ളതല്ല.

ഏവം പറഞ്ഞു വണങ്ങിവരുണനെ-
മാവിരാനന്ദം പുറപ്പെട്ടു കൃഷ്ണനും.

എന്നു മാത്രമേ ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിലും പറയുന്നുള്ളു. ഇവിടെ തെററുചെയ്ത വരുണനെക്കൊണ്ടു ഭഗവല്പാദങ്ങളിൽ രത്നങ്ങൾ കാഴ്ച വയ്പിച്ചതു സന്ദർഭത്തിനു ഏററവും ഉചിതമായ കല്പനമായിരിക്കുന്നു. അത്ഭുതമായ് മരിച്ചു എന്നു വിചാരിച്ചിരുന്ന നന്ദഗോപൻ തിരിയെ വന്നതു അത്ഭുതത്തിനു കാരണം. ദീന ദുഃഖിത. ഭർത്തൃഃവിരഹവിയോഗം ധ്വനി.

തോയപൻ വരുണൻ. സമൃദ്ധി ഐശ്വര്യാഭിവൃദ്ധി. കൈതുടന്നാർ പ്രവൃത്തി ആരംഭിച്ചു. തുടന്നു.

പങ്കജവല്ലഭൻ...നേരം ആദിത്യൻ അസ്തമിച്ചു നേരം സന്ധ്യയായപ്പോൾ. പശ്ചിമദിങ്നാരി പടിഞ്ഞാറുദിക്കായ സ്ത്രീ. പശ്ചിമദിക്കിനു പ്രകൃതത്തിൽ നായികാപ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. കച്ചണിക്കൊങ്ക കച്ച (വസ്ത്രം) അലങ്കരിച്ചിരിക്കുന്ന സ്തനത്തിൽ. താലി ആഭരണം. അന്തണർ ബ്രാഹ്മണർ. സന്ധ്യയെ... നിന്നാരപ്പോൾ സന്ധ്യാവന്ദനം ചെയ്തുനിന്നു

പ്രാണാനായമ്യ സമ്പ്രോക്ഷ്യ തൃചേനാ
ബ്ദൈവതേന തു
ജപന്നാസീത സാവിത്രീം പ്രത്യഗാതാര
കോദയാൽ
സന്ധ്യാം പ്രാക് പ്രാതരേവം ഹിതിഷ്ഠേദാ
സൂര്യദർശനാൽ.

(അധ്യാ. 2) എന്നു യാജ്ഞ. വൈകുന്നേരം നക്ഷത്രങ്ങളുടെ ഉദയംവരെയും കാലത്തു സൂര്യമണ്ഡലദർശനംവരെയും സന്ധ്യാവന്ദനത്തിനുള്ള കാലം. അഹോരാത്രികൾ സന്ധിക്കുന്ന സമയം സന്ധ്യ. കവി ശിഷ്ടാചാരതല്പരനായ ബ്രാഹ്മണനായതുകൊണ്ടു സന്ധ്യാവർണ്ണനത്തിൽ ബ്രാഹ്മണരുടെ സന്ധ്യാവന്ദനകാര്യം മറക്കാതെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. പൂരിൽ പുരത്തിൽ; വിശ്രമോചിതമായ സ്ഥാനത്തിൽ. പൂവാൻ പ്രാപിക്കുവാൻ. പൂകുവാൻ എന്ന പദത്തിന്റെ സങ്കുചിത രൂപം. പഴയ പ്രബന്ധങ്ങളിൽ കാണാവുന്നതാണു ഈ പ്രയോഗം. "നളനഭജത ഭാവാൻ നാട്ടപൂവാൻ തുടാവാൻ" (നള. ച. കഥ) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. ആല തൊഴുത്തു. പശുക്കളെ കെട്ടുന്ന സ്ഥലം. ആമോദം സന്തോഷം; പ്രേയസീസമാഗമ കാലപ്രാപ്തി ധ്വനി. ദൂതിമാർ നായികമാരുടെ സന്ദേശം വഹിച്ചുകൊണ്ടു (അവരുടെ) കാമുകന്മാരെ തേടിനടക്കുന്ന സ്ത്രീകൾ. ദൂതന്മാർ കാമുകന്മാരുടെ സന്ദേശം വഹിച്ചുകൊണ്ടു കാമിനിമാരെ തേടിനടക്കുന്നവർ. സ്ത്രീകൾക്കു സ്ത്രീകളും പുരുഷന്മാൎക്കു പുരുഷന്മാരും ദൌത്യം വഹിക്കുന്നു എന്ന നടപ്പു ഇവിടെ ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ചേടിമാർ ദാസിമാർ. ഗോപതി ആദിത്യൻ. ഗോക്കളുടെ-രശ്മികളുടെ നാഥൻ. "ഗൌ: സ്വർഗ്ഗേ വൃഷഭേ രശ്മൌ" എന്നു വിശ്വം. കോപിച്ചു കോപത്തോടുകൂടി. ആദിത്യൻ അസ്തമിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണല്ലോ തങ്ങൾക്കു വിരഹദുഃഖം ഉണ്ടാകുന്നതു എന്ന വിചാരം കോപത്തിനു മൂലം. തുമ...കണ്ണുനീരും സന്ധ്യക്കു പ്രേയസിയെ വിട്ടുപിരിയുന്ന കോകത്തിന്റെ അസ്വാസ്ഥ്യതകൾ ഈ ഭാഗത്തിൽ നല്ല തന്മയത്വത്തോടുകൂടി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. താമരനൂലു കൊത്തിവലിച്ചു കാമിനിയുടെ വായിൽ കൊടുക്കുന്നതും, വേലയേ നോക്കുന്നതും, നെടുവീർപ്പിടുന്നതും, വാപീതീരം നോക്കി മാഴ്കി തളരുന്നതും, പക്ഷിണിയെ തഴുകുന്നതും മറ്റും പ്രകൃതത്തിൽ കവി ഹൃദയസ്പർശകമായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. അലങ്കാരം സ്വഭാവോക്തി. വേല കടലിന്റെ കര. "വേലാബ്ധി തീരാംബുവൃദ്ധ്യോഃ" എന്നു രത്നമാല. പക്ഷതി ചിറകിന്റെ കീഴ്ഭാഗം. "പക്ഷതിഃ പക്ഷമൂലേ സ്യാൽ" എന്നു വിശ്വം. കാന്തൻ മെല്ലെ ഉല്ലംഘിക്കും ധ്വനി. ഇവിടെ വാസക സജ്ജികാപ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. അസ്താചലം അസ്തപർവ്വതം. ആദിത്യൻ അസ്തമിക്കുന്ന മല. "അസ്തസ്തു ചരമക്ഷ്മാഭൃൽ" എന്നു അമരം. ബാഡവ...പാവകൻ ബഡവാഗ്നി. "ഔർവ്വസ്തു ബാഡവോ ബഡവാനലഃ" എന്നു അമരം. ബാഡവാഗ്നി സമുദ്രത്തിൽ എരിയുന്നു എന്നു പ്രസിദ്ധി. പതിതൻ...മെല്ലെ അധഃപതിച്ച (താഴെവീണ) സൂര്യനുമായി സംസർഗ്ഗം ചെയ്ത സന്ധ്യ നക്ഷത്രങ്ങളാകിയ മുദ്രയെ ധരിച്ചിട്ടു മറഞ്ഞു. പതിതപദത്തിനു ആചാരഭ്രഷ്ടൻ എന്നും അർത്ഥം.

വിഹിതസ്യാനനുഷ്ഠാനാ-
ന്നിന്ദിതസ്യ ച സേവനാൽ
അനിഗ്രഹാച്ചേന്ദ്രിയാണാം
നരഃ പതനമൃച്ഛതി.

എന്നു യാജ്ഞ. "അന്ത്യാഭിഗമനേ ത്വങ്ക്യഃ കുബന്ധേന പ്രവാസയേൽ" ഇത്യാദി (യാജ്ഞവല്ക്യ.) സ്മൃതിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. ബന്ധുരഗാത്രി സുന്ദരി. കാളിമ കറുപ്പുനിറം. മന്മഥൻ...വിളങ്ങീതപ്പോൾ രൂപകം. കാമദേവൻ കൃഷിക്കാരൻ; ആകാശം നിലം(വയൽ); അന്തിച്ചുവപ്പു കലപ്പ; ചന്ദ്രൻ വിത്തു; നക്ഷത്രം കോരകം എന്നു രൂപകസ്വരൂപം. കോരകം മൊട്ടു. തന്മന...രിന്ദു മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ മനസ്സായ ചന്ദ്രൻ. "തതോ മനസ്തശ്ചന്ദ്രം" എന്നു ഭാഗവതം. (സ്ക. 2. അ. 10.) സ്വാമി ചന്ദ്രന്റെ യജമാനൻ. എന്മന...കളത്രതായി ഭഗവാന്റെ സേവയ്ക്കു അവസരം ലഭിച്ചതുകൊണ്ടു എനിക്കു സന്തോഷമായി. കല്യൻ സമർത്ഥൻ. തളച്ചു ബന്ധിച്ചു; കെട്ടി; ചട്ടററ കേടില്ലാത്ത. കുന്തളമാകിന..പ്പാർത്തുനിന്നാൾ അലങ്കാരം രൂപകം. കാമദേവന്റെ ഞാൺ വണ്ടിന്റെ സമൂഹമാകുന്നു എന്നു കവിസങ്കേതം. "ധനുഃ പൌഷ്പം മൌർവ്വീ മധുകരമയീ" (സൌന്ദ. ലഹ.) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. വേണി തലമുടിക്കെട്ടു. "വേണീകചസ്യ ബന്ധേ സ്യാന്നദീനാം മേളകേപി ച" എന്നു വിശ്വം. താലി കഴുത്തിൽകെട്ടുന്ന ആഭരണം. ആഭരണവിശേഷം. താലം ഭാജനവിശേഷം. വെള്ളരി വെളുത്ത അരി. അവപ്പൊരിയെടുക്കുന്നതിന്റെ പ്രതീതി. താർത്തെന്നൽ കാമദേവന്റെ തേരു മന്ദവായുവെന്നു കവിസങ്കേതം. "മലയമരുദായോധനരഥഃ" എന്നു സൌ. ലഹരി. കാളം കാഹളം. തന്മരംതന്മരം അതാതു ഋതുക്കളിൽ പൂക്കുന്ന മരം. ഗർഭിച്ചു ഭാഷയിൽ ഗർഭിക്കുക എന്ന ക്രിയാരൂപപ്രയോഗം ദുർല്ലഭമാണു്. ചാലെ...നന്മുഖം ഗർഭംനിമിത്തം വിളറിയമുഖം. മാകന്ദം...ഇത്യാദി ഭാഗം ദീർഘവും സരസവും കുമാരസംഭവം (3-ാം സർഗ്ഗ)ത്തെ അനുകരിച്ചു ചെയ്തിരിക്കുന്നതുമായ ഒരു വസന്തവർണ്ണനമാകുന്നു. ലോധ്രം പാച്ചോററി. ചുരക്കുക ഒഴുക്കുക-ചെലുപ്പിക്കുക. ചെമന്തി ചെമന്തിപ്പൂവു. അംബര...നിന്നു ആകാശമായ തട്ടിൽ തൂക്കിയിരിക്കുന്ന ദീർഘതരമായ മുല്ലപ്പൂമാലയോ എന്നു തോന്നുംവിധം ചന്ദ്രന്റെ രശ്മികൾ ഭൂമിയെ സ്പർശിച്ചു തിളക്കിനിന്നു. കാന്തൻ...നിന്നാൾ പ്രിയജനസമാശ്ലേഷത്തിൽ നായികയ്ക്കു സംഭവിക്കുന്ന ആനന്ദാതിരേകം പ്രകൃതത്തിൽ ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കാന്തൻ ചന്ദ്രൻ. കരം രശ്മി. കയ്യ്. കുമുദാളി ആമ്പൽപ്പൊയ്ക. ആമോദം സന്തോഷം. സൌരഭ്യം. പൂന്തേനാം കണ്ണുനീർ രൂപകം.

അഗസ്ത്യചിഹ്നാദയനാൽ സമീപം
ദിഗുത്തരാ ഭാസ്വതി സന്നിവൃത്തേ
ആനന്ദശീതാമിവ ബാഷ്പവൃഷ്ടിം
ഹിമസ്രുതിം ഹൈമവതീം സസർജ്ജ

(രഘു. സ. 16) എന്ന പദ്യം നോക്കുക. തായു. അമ്മ. ഓർക്കുന്നതാകില...ചൊല്ലാം മായയുടെ വൈഭവം എത്രയുണ്ടെന്നു ആർക്കും പറയാവുന്നതല്ല. "മമ മായാ ദുരത്യയാ" എന്നു ഭഗവദ്ഗീത സ്മർത്തവ്യം. ഷട്പദമാലകൾ ഇത്യാദി ഭാഗത്തിൽ ഭഗവാൻ ഓടക്കുഴലു വിളിച്ചപ്പോൾ വനത്തിലുണ്ടായ അവസ്ഥാഭേദത്തെ ദീർഘമായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്വഭാവോക്തി രൂപകം അതിശയോക്തി മുതലായ അലങ്കാരങ്ങളെ യാതൊരു ലോഭവുമില്ലാതെ നിബന്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നാമതു ഭാഗവതത്തെ അനുകരിച്ചു ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഈ വർണ്ണനം. തിരിയിൽനിന്നു കൊളുത്തിയിരിക്കുന്ന പന്തംപോലെ അതു അധികം ഉജ്ജ്വലവും ഹൃദ്യവുമായിരിക്കുന്നു. ഷൾപദ.. പുക്കു വണ്ടിന്റെ കൂട്ടം അധിമധുരമായ പൂന്തേൻ ഉപേക്ഷിച്ചു

ഭഗവാന്റെ ഗാനമായ തേൻകുടിക്കുന്നതിനു മുഖത്തിൽ ചെന്നുപററിയിരുന്നു. മൃഗങ്ങൾ നിശ്ശബ്ദങ്ങൾ. കുയിലിന്റെ പാട്ടിനേക്കാൾ മാധുര്യമേറിയതാണു ഭഗവാന്റെ ഗാനം എന്നു ഭാവം. വേണു മുളങ്കുഴൽ. ക്വണിക്കുമഞ്ഞ ഷഡ്ജസ്വരം പാടി ക്വണിച്ചു. വീചികൾ... മകന്നു തിരമാലകളില്ലാതെ. ആനന്ദം...മുന്നിലപ്പോൾ സ്വഭാവോക്തി. മത്സ്യങ്ങളുടെ സ്ഥിതി വർണ്ണിക്കുന്നു. 'കരയേ'റുന്നതും 'വാൽമിന്നിച്ചു' ചെല്ലുന്നതും കുറെയേറെ സ്വാഭാവികമായിട്ടുണ്ട്. മാൻപെഴന്നോർ...പെട്ടെന്നപ്പോൾ പാട്ടുകേട്ടപ്പോൾ മാൻപേടകൾക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാവിശേഷത്തെ പറയുന്നു. സ്വഭാവോക്തി. വട്ടത്തിൽ മേവിതേ ഭഗവാന്റെ ചുററുംകൂടി. മന്ഥരമായൊരു...ലൊഴുക്കിനിന്നു മാൻപേടകളുടെ സ്ഥിതിതന്നെ വർണ്ണിക്കുന്നു. മന്ഥരം തടിച്ചതു. വലഞ്ഞതു. ചില്ലിക............ചെമ്മേ ഭഗവാനോടുള്ള സ്നേഹവും ഗാനത്തോടുള്ള പ്രീതിവിശേഷവും ധ്വനി. കണ്ണൻ...കൊട്ടുഞ്ഞു വേണുഗാനം കേൾക്കുന്നതിനു ഉപയോഗിച്ചു. മുല്ല തുടങ്ങിന ...ച്ചെന്നു മുല്ല മുതലായ വള്ളികൾ പാട്ടു കേട്ടപ്പോളുണ്ടായ അവസ്ഥയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. അവ മരങ്ങളിൽനിന്നു ഇറങ്ങി തളിരുകളോടു കൂടി ഭഗവാന്റെ മുൻപിൽ ചെന്നു. കോകങ്ങൾ...നിന്നു ചക്രവാകങ്ങൾ വിയോഗദുഃഖം മറന്നു ആനന്ദമഗ്നങ്ങളായി. സിംഹം... നിന്നുപോയി സിംഹത്തിന്റെ സ്ഥിതി പറയുന്നു. കോപിച്ചു ആനയുടെ നിറുക അടിച്ചുപിളർക്കുവാൻ ഒരുങ്ങിയ സിംഹം അതിനു കയ്യുയർത്തിയപ്പോൾ പാട്ടു കേൾക്കുകയാൽ അതുപോലെതന്നെ, അടിക്കാതെ, നിന്നു. മൂഷികൻ.. പോക്കി എലിയെ പിടിച്ചുതിന്നുവാൻ പുറകേ പാഞ്ഞ പാമ്പിന്റെ സ്ഥിതി പറയുന്നു. പാട്ടുകേട്ടപ്പോൾ അതിൽ തന്നെ മനസ്സുചെന്നു മററു കാര്യം മറന്നു. വാർമെത്തും ...നിന്നു ബ്രഹ്മാവിനു ഭഗവാന്റെ ഗാനം എന്തായിത്തീർന്നു എന്നു പറയുന്നു. സാമവേദമായി. "വേദാനാം സാമവേദോസ്മി" (അ. 10) എന്നു ഗീത. മുക്ത.. തപ്പോൾ മുക്തിപ്രാപ്തിക്കൊരുന്ന സനകാദി മഹർഷികൾക്കു ഭഗവാന്റെ ഗാനം ബ്രഹ്മതത്വമായി ശോഭിച്ചു. നിത്യ.. തത്വം ശാശ്വതമായ ആത്മതത്വം. യോഗികൾ ഭഗവാന്റെ ഗാനത്തിൽ പരമാത്മതത്വങ്ങൾ കണ്ടു. ഭക്ത.. മേവിനിന്നു ഭക്തന്മാർക്കു മനസ്സിനെ മധുരമാക്കുന്ന തേൻകുഴമ്പായിത്തീർന്നു. മധുരിപ്പിക്ക മധുരിപ്പിക്കുക. ദോഹളം വളം. മാരണമന്ത്രം മരിപ്പിക്കുന്ന മന്ത്രം. സ്ത്രീകൾക്കു ഗാനം കേട്ടിട്ടു ഉത്സുകമായ മന്മഥതാപം സംഭവിച്ചു. "നിശമ്യ ഗീതം തദനംഗവർദ്ധനം" (സ്ക. ദശ. അ. 29) എന്നു ഭാഗവതം. ആക്കമിയന്നു...ളിപ്പോൾ ഉപസംഹാരം. ഇതുവും ഒക്കെ മനോഹരമായി ഭഗവദ്ഗാനത്തെ വർണ്ണിച്ചിട്ടും അലംഭാവം വരാതെ കവി തന്റെ സാമർത്ഥ്യക്കുറവിനെപ്പററി പരിതപിച്ചു നിരാശനാകുന്നു.

ഭഗവാന്റെ വേണുഗാനം ആബ്രഹ്മസ്തംബം സകല ചരാചരങ്ങളേയും ആകർഷിച്ചു പരമാനന്ദമഗ്നങ്ങളാക്കിത്തീർത്തുവെന്നു പ്രകൃതത്തിൽ മഹാകവി ഭംഗിയായി വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സകല ദുഃഖങ്ങളേയും രാഗദ്വേഷാദി വികാരങ്ങളേയും വിസ്മരിപ്പിച്ചു പരമാനന്ദത്തിൽ മനസ്സിനെ ലയിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള അനിതരസാധാരണമായ ശക്തി ഉത്തമമായ സംഗീതത്തിനു ഉണ്ടെന്നും ഇവിടെ കവി കാണിച്ചു തന്നിരിക്കുന്നു.

ഭഗവദ്ഗാനം കേട്ടപ്പോൾ അമ്പാടിയിലെ ഗോപസ്ത്രീകൾക്കുണ്ടായ വിഭ്രമാകുലമായ അവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. അന്തിമനക്കത്തിൽ സന്ധ്യമയങ്ങിയപ്പോൾ-സന്ധ്യ കഴിയാറായപ്പോൾ. മോഹനമന്ദിരം ശൃംഗാരോദ്ദീപകങ്ങളായ ദ്രവ്യങ്ങൾ വച്ചു മോടിപി

ടിപ്പിച്ച കേളീഗൃഹം. കിടക്കുന്ന മുറി. പച്ചപ്പെട്ടമ്മാറു പച്ചയാകത്തക്കവണ്ണം. നിർവ്വീര്യമായി ഉണങ്ങിപ്പോകാത്തവിധം. ധൂപിച്ചു ധൂപദ്രവ്യങ്ങൾ ചേർത്തു പുകച്ചു. ചന്ദനകുങ്കുമ കൃഷ്ണാഗർവ്വാദികൾ ചേർത്തുണ്ടാക്കുന്ന ചിന്താമണ്യാദി ധൂപങ്ങളുടെ ലക്ഷണം കാമശാസ്ത്രത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളുക. പുഷ്പങ്ങളും...മറ്റൊരുത്തി 'അംഗങ്ങളായുള്ള സാധനങ്ങൾ' എന്നു മുമ്പു പറഞ്ഞതിനെ വിസ്തരിക്കുന്നു. പുഷ്പാദ്യുദ്ദീപകദ്രവ്യങ്ങളെ ഇവിടെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. കണ്ണിന്നു...മായോരു കണ്ണിന്നു കുളുർമ്മയേയും മാധുര്യത്തേയും ജനിപ്പിക്കുന്നതായ. പിന്നെപ്പിന്നെ വീണ്ടും വീണ്ടും. സംഗം മനസ്സിന്റെ ചേർച്ച. ഉച്ചമിയന്ന ഉച്ചത്തിൽ കേൾക്കാവുന്ന. നൽച്ചെവി...പുക്കു കേട്ടു. കാമൻ...മെല്ലെ കാമദേവനും പാട്ടിന്റെ പുറകേക്കൂടി ചെന്നു സ്ത്രീകളുടെ ഉള്ളിൽ കടന്നു. പാട്ടുകേട്ടപ്പോൾ സ്ത്രീകൾക്കു മന്മഥവികാരം വർദ്ധിച്ചു. കോമരമാക്കി തന്റെ വെളിച്ചപ്പാടാക്കി. പരവശകളാക്കി. കുരുന്മേൽ...ക്കുരു കുരുന്മേൽ കുരുവെന്ന പ്രസിദ്ധമായ പഴഞ്ചൊല്ലിന്റെ സ്മരണം. ദുഃഖത്തിനുമീതെ ദുഃഖം. 'ഗണ്ഡസ്യോപരിപിടകാ' എന്ന (സംസ്കൃത) പഴഞ്ചൊല്ലിന്റെ സ്ഥാനത്തു ഭാഷയിൽ ഉപയോഗിക്കുന്നതാണു ഈ ചൊല്ല്. "ഇതോഗണ്ഡസ്യോപരിപിടകാ സംവൃത്താ" (അഭി. ശാകു. അ. 2) ഇത്യാദി പ്രയോഗങ്ങൾ കാണുക. ദുഃഖം അതിദുസ്സഹമെന്നു ഭാവം. കയ്യുംമറന്നാരെ...പ്പൊഴുതേ സർവ്വവും മറന്നു. കയ്യും മെയ്യും മറക്കുക ശൈലി. സ്വന്തം കഴിവിനെ മറക്കുക. മന്ദാർ.. നീന്തിനീന്തി ഏററവും കാമപീഡിതമാരായി. മന്ദാർശരൻ കാമദേവൻ. "മന്ദാർശരാ മരണദാനമിതെന്നു വന്നു" എന്നു കാമദഹനം ചമ്പു. ലോചനമൊന്നു...മറ്റൊരുത്തി ഈ ഭാഗത്തിൽ സ്ത്രീകളുടെ വിഭ്രമത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ലീലാവിലാസാദി, ഗാത്രജങ്ങളായ പത്തു അനുഭാവങ്ങളിൽ ഒന്നാണു വിഭ്രമം.

> പ്രിയാഗമനവേലായാം മദനാവേശസംഭ്രമാൽ
> വിഭ്രമോംഗദഹാരാദിഭൂഷാസ്ഥാനവിപര്യയഃ.

എന്നു (രസാകരം) വിഭ്രമത്തിന്റെ ലക്ഷണം. അനുരാഗപാരവശ്യം നിമിത്തം അലങ്കാരം അസ്ഥാനത്തു ചേർക്കുന്നതു വിഭ്രമം. രഘുവംശ(സ. 7)ത്തിൽ "ആലോകമാർഗ്ഗം സഹസാ വ്രജന്ത്യാ" എന്നു തുടങ്ങി "അംഗുഷ്ഠമൂലാർപ്പിത സൂത്രശേഷാ" എന്നവസാനിക്കുന്നതുവരെയുള്ള അഞ്ചു പദ്യങ്ങളെ അനുകരിക്കുന്നതാണു ഈ ഭാഗം എന്നു ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഒരുത്തി ഒരു കണ്ണെഴുതി; മറേറതെഴുതും മുമ്പേ ഭഗവദ്വേണുഗാനം കേട്ടു പാട്ടിലേക്കു ഓടി. ഇതുപോലെ സ്ത്രീകളിൽ ഓരോരുത്തർക്കും ആഭരണം അണിയുന്നതിൽ പ്രമാദം സംഭവിച്ചു എന്നു പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗാത്രിക കഞ്ചുളി (മുലപ്പട്ട) തുമത്തു...........ക്കി മുത്തുമാല കാലിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ടു. തൂമ...ചെല്ലുന്നേരം ഗോപസ്ത്രീകളുടെ യാത്രയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. കൂകുന്ന...പ്പിന്നെ കുയിലുകളുടെ പാട്ടുകൊണ്ടു സ്വാഗതം പറഞ്ഞു. പൂക്കളായ ലാജങ്ങൾ അവരുടെ ശരീരത്തിൽ ചൊരിഞ്ഞു. ലാജം മലര്. പൂന്തേ...ന്നു തേനായ അർഘ്യോദകം തളിച്ചു സ്ത്രീകളുടെ ശരീരക്ഷീണം നീക്കി. ഗൃഹസ്ഥൻ പൂജ്യനായ ഒരു അതിഥിയെ സ്വാഗതോക്തിയോടുകൂടി സ്വീകരിച്ചു പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടു സല്ക്കരിച്ചു കാൽ കഴുകിക്കുന്നതിന്റെ പ്രതീതി ഇവിടെ ദ്രഷ്ടവ്യം. ലോചന...മെയ്യിലെങ്ങും ഭഗവാന്റെ ശരീരത്തിൽ തങ്ങളുടെ നേത്രങ്ങളുടെ നിബിഡമായ ശോഭയെ ഏല്പിച്ചു. ഭഗവാന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്നു കണ്ണെടുക്കാതെ നോക്കി. ദീധിതി...മാലകൾ ശോഭാസമൂഹ

മാകുന്ന മാലകൾ. നന്മൊഴി...പിന്നെ അവരോടു ഭഗവാൻ ശ്രവണമധുരമായവിധം സംഭാഷണംചെയ്തു. വീട്ടിന്നു...വന്നതെന്തേ വീട്ടിനുള്ളിൽ ഇരുന്നാൽതന്നെ ഭയപ്പെടുന്ന നിങ്ങൾ ഭയങ്കരമായ ഈ കാട്ടിൽ വന്നതെന്താണ്. എങ്കിലോ...ക്രുകുന്നതും വനവർണ്ണനം. ചാണിന്മേൽ...കൊണ്ടു ഒരു ചാണിലധികം നീളമുള്ള കണ്ണുകൊണ്ടു-ആയതാക്ഷി എന്നു ഭാവം. പെരുവിരലും ചെറുവിരലും തമ്മിൽ അകററിപ്പിടിച്ചാലിടയിലുള്ള സ്ഥലം ചാൺ. വല്ലരീ...പൂണ്ടന്നതും നായികാനായക സമാഗമ പ്രതീതി ദൃഷ്ടം. ഇതുപോലെ നിങ്ങളും കാമുകന്മാരെ ആശ്ലേഷിക്കേണ്ടതാണ് എന്നു ധ്വനി. കണ്ണു...നിന്നാർ ഭഗവാന്റെ വിരുദ്ധവാക്കുകൾ കേട്ടപ്പോൾ സ്ത്രീകൾക്കുണ്ടായ സങ്കടത്തെ പറയുന്നു. പെണ്ണുങ്ങൾ...നിന്നാർ ധാരധാരയായി കണ്ണുകളിൽനിന്നു വീഴുന്ന ജലംകൊണ്ടു സ്തനങ്ങളിലെ കുങ്കുമം നിശ്ശേഷം നീങ്ങി. ദീനത...വരച്ചുടൻ സ്ത്രീകളുടെ ദൈന്യത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. സ്വഭാവോക്തി അലങ്കാരം.

കൃത്വാ മുഖാന്യവശുചഃശ്വസനേന ശുഷ്യൽ-
ബിംബാധരാണി ചരണേന ഭുവം ലിഖന്ത്യഃ
അസ്രൈരുപാത്തമഷിഭിഃ കുചകുങ്കുമാനി
തസ്ഥുർമൃജന്ത്യ ഉരുദുഃഖഭരാഃ സ്മ തൂഷ്ണീം.

എന്ന ഭാഗവത (ദശ. സ്ക. അ. 29) പദ്യത്തിന്റെ ഭാവം പ്രകൃതത്തിൽ കാണുന്നുണ്ടാകുന്നു. ചേവു മൂടു. സങ്കടം. എന്നോളം എന്നു പറയുവാൻ തക്കവണ്ണം. എന്നിടത്തോളം. ആനനം...നിങ്ങളുടെ ഈ നിങ്ങളുടെ ആനനം എന്നന്വയം. ഇവിടെ നിങ്ങളുടെ എന്ന പദം ആനനത്തിന്റെ മുൻപു ചേർക്കുകയാണു ഉചിതം. കണ്ണുനീർ ..പാരമല്ലോ ഭഗവാന്റെ ചാട്ടുക്തി. ആനനം ..മാനും മുഖത്താടു ചന്ദ്രനും കണ്ണിനോടു (ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന)മാനും. കാലമോ...നോക്കേണം കാലം അതിവേഗം പോകുന്നു. യൗവനം വിട്ടുപോയാൽ തിരിയെ വരുന്നതല്ല. "നപുനരേതി ഗതം ചതുരം വയഃ" എന്നു രഘു. (സ. 9). "യദതീതം പുനർനൈതി സ്രോതശ്ശീഘ്രമപാമിവ" എന്നു വാ. രാമായണം. (സുന്ദ. കാ. സ. 20). ചുററത്തിൽ വട്ടത്തിൽ. രാത്രിയാ...തന്നുടെ രാത്രി നായിക; വെൺമതി തൊടുകുറി; രാത്രിയായ സുന്ദരി നെററിയിൽ അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന പൊട്ടുപോലെ ചന്ദ്രൻ ശോഭിച്ചു.

വൃന്ദാവനാന്തരമദീപയദംശുജാലൈർ-
ദിക്സുന്ദരീവദന ചന്ദനബിന്ദുരിന്ദുഃ.

എന്നു ഗീതഗോവിന്ദം. രാഗങ്ങൾ ഗാന്ധാരാദി രാഗങ്ങൾ. "രാഗോനുരക്തൗ മാത്സര്യ്യേ ക്ലേശാദൗ ലോഹിതാദിഷു ഗാന്ധാരാദൗ നൃപേ രാഗഃ" എന്നു വിശ്വം. ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ...ഗീതങ്ങളും സ്ത്രീകളുടെ ലീലാവിലാസങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. തെന്നൽക്കിടാവു ചെറിയ കാററു. മന്ദവായു. ഉദ്ദീപകം. വണ്ടിന്റെ വണ്ടിൻകൂട്ടം. അന്നത്തിൻ...നല്കിനല്കി അന്നപ്പിടകളെക്കാൾ ഭംഗിയായി നടന്നുകൊണ്ടു. അല്ലലെ.....നൽകിനൽകി സാദൃശ്യവാചി. കുന്തളം..... ന്നോർത്തങ്ങു അലങ്കാരം ഭ്രാന്തി. ഹാരമായുള്ളോരു.....നൽകിനൽകി ഭ്രാന്തി. വിദ്രുമം വിദ്രുമ(പവിഴ)രത്നം. പടുത്തുചമച്ചു പടുത്തു കെട്ടിയുണ്ടാക്കി. കാർമുകിൽ......പോലെ ഭഗവാന്റെ കാറിന്റെയും ഗോപസ്ത്രീകൾക്കു മിന്നലിന്റെയും സാമ്യം. "അന്യോന്യശോഭാപരിവൃദ്ധയേ വാം യോഗസ്തടിത്തോയദയോരിവാസ്തു" എന്നു രഘു (സ. 6) നോക്കുക. നർമ്മം നേരമ്പോക്ക്. കളി. നല്ലാർ സുന്ദരിമാർ. ജാരനായ് ഇത്യാദിഭാഗത്തിൽ മന്ദവായുവിനെ ധൂർത്തനായി കല്പിച്ചു

വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. വായുവിൽ ധൂർത്തന്റെ ധർമ്മങ്ങൾ ഇണക്കിയിരിക്കുന്നതും മനോഹരമായിട്ടുണ്ട്. ചന്ദന...യോളം പകൽ കുന്നിൽ എവിടെയെങ്കിലും ഒളിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു തസ്കരന്റെ പ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. ചന്ദനക്കുന്നു വായുവിൽ ശൈത്യസൌരഭ്യാദിഗുണങ്ങളെ ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. അധികം ഉദ്ദീപകം എന്നു ഭാവം. മയക്കായകാലം സന്ധ്യമയങ്ങിയപ്പോൾ. മററുള്ളവർ കാണാതെ എന്നു ധ്വനി. വൃക്ഷങ്ങ...യെന്നപോലെ സർപ്പങ്ങൾക്കു വായുഭക്ഷണം പ്രസിദ്ധം. "വാതാശനോഹരതി കിം വിനതാസുതസ്യ ശ്വാസാനിലാന്ന ഭുജഗഃ സ്പൃഹയാലുതാലുഃ" എന്നു ഭോജചമ്പു. ഭൃംഗ...മിഴി വണ്ടിനെ കൺമിഴിയായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. രൂപകം. മുത്തരി വെളുത്ത പല്ല്. "തൂവെൺമുത്തരികൊണ്ടുതീർത്തുടർകൊണ്ടതൃജ്വലം" എന്നു (ഭാ. രാ. ച. ഉദ്യാ. പ്രവേശം) നോക്കുക. മുങ്ങിന അന്തർഭവിച്ച. അന്തരി...രാഗങ്ങൾ അന്തരി മുതലായ രാഗങ്ങളിൽ പാടുന്ന പാട്ടുകൾ. അന്തരി അന്തരി എന്ന രാഗം. "മാളവികല്യാണിയുമന്തരിയും" എന്നു ഹരിണീസ്വയംവരം. (തുള്ളൽ). ഉൺക ഉണ്ണുക. ഭക്ഷിക്കുക. കുടിക്കുക. കാൺക (കാണുക) മുതലായവപോലെയുള്ള പ്രയോഗം. വീരനായ...ന്നിതല്ലോ കാമദേവനു വിശ്വവിജയത്തെ വൈഭവം ഉണ്ടായതു വില്ലിൽ വണ്ടിനെ ഞാണായി ചേർത്തുകൊണ്ടാണ്. വാരുററ...മറെറാന്നല്ല സുന്ദരിമാരുടെ തലമുടിയും രോമപങ്ക്തിയുംപോലെ വണ്ടു കറുത്തിരിക്കുന്നു. സാദൃശ്യകല്പനം. താമരപ്പൂവിൽ......നാല്ലേ ലക്ഷ്മീസഹവാസസാതന്ത്ര്യം ധ്വനി. ഉന്മേഷം ഉത്സാഹം, വികാസം, ശോഭ. പൊങ്ങിച്ചു ഉയർത്തി. വർദ്ധിപ്പിച്ചു. വശംകെട്ടു ക്ഷീണിച്ചു. ശരീരമനസ്സുകൾ തന്റെ സ്വാധീനമല്ലാതെയിരിക്കുന്ന നില വശംകെട്ട്. പാർവ്വതീ...നല്കി ശിവൻ സ്വശരീരാർദ്ധം പാർവ്വതീദേവിക്കു കൊടുത്തു

താമൽപല്ലവിതശങ്കരരൂപമുദ്രാം

ദേവീമനന്യശരണഃ ശരണം പ്രപദ്യേ

(ചർച്ചാസ്തവം) ഇത്യാദികവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. മദം അഹങ്കാരം. ഭഗവാനു എന്നോടു പ്രീതിയേറുമെന്നും അതുകൊണ്ടു ഞാൻതന്നെ ഭാഗ്യവതിയും സുന്ദരിയും എന്നുമുള്ള വിചാരം. ആപത്തിൽ...മാരോ അഹങ്കാരമേറിയവർക്കു ആപത്തുകൾ ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കും എന്ന സംഗതി ഈ സ്ത്രീകൾ ആരും അറിയാതിരിക്കുന്നു. അറിയാർ അറിയുകയില്ല. അറിയുന്നില്ല, അറിയാത്തവർ, അറിയാത്തോർ എന്ന പദങ്ങളുടെ രൂപഭേദമായും ഈ പദത്തെ ഗണിക്കാം. ദീപ്തത അഹങ്കാരംകൊണ്ടു ആപത്ത്. ധന്യമാർ ഭഗവദനുഗ്രഹത്തിനു പാത്രമായതുകൊണ്ട് എന്നു ധ്വനി. മംഗലദീപം മംഗല്യമായ വിളക്ക്. പ്രകാശോൽക്കർഷാദിഗുണങ്ങൾ ധ്വനി. നാമ്പോടു ചരടിനോടു. ആശ്രയസ്ഥാനം. മണികൾ രത്നങ്ങൾ. നാമ്പോടു.. പോലെ ആശ്രയമില്ലാതെയായി എന്നു ഭാവം. ഭഗവാനു നാരിന്റേയും ഗോപികൾക്കു അതിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന രത്നങ്ങളുടേയും സാധർമ്മ്യം. ദുഃഖമാ...പരന്നതായി ഗോപികമാരുടെ മനസ്സിൽ ദുഃഖമായ ഇരുട്ടു വ്യാപിച്ചു. അവർ തീരെ സന്തോഷമില്ലാത്തവരായി. മറിമായം മറിയുന്ന മായ. ഇന്ദ്രജാലികൾപോലെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ വസ്തുക്കളെ മറയ്ക്കുന്ന പ്രവൃത്തി. അറുകൊല അറുത്തുചെയ്യുന്ന കൊല. നിർദ്ദയമായി ചെയ്യുന്ന വധം. ഇക്കാട്ടിൽ രക്ഷയ്ക്കു മററാരുമില്ലാത്ത നില. അശരണത്വം ധ്വനി. പൊററുവളത്തു...ചഞ്ചലനോ ഗോപികളുടെ പരിദേവോക്തി. ചഞ്ചലൻ സ്വഭാവത്തിനു അല്പവും ഉറപ്പില്ലാത്തവൻ. അസ്ഥിരൻ. വണ്ടിനു . കണ്ടു വണ്ടു പൂക്കളെയല്ലാതെ പൂക്കൾ വണ്ടുകളെ അന്വേഷി

ച്ചു നടക്കുക ലോകത്തിൽ പതിവില്ല. ഇപ്പോൾ അങ്ങനെ വേണ്ടിവന്നു. വണ്ടിനു കാമുകന്റേയും പൂവിനു നായികയുടേയും സാദൃശ്യം ഗ്രാഹ്യം. പുരുഷന്മാർ സ്ത്രീകളെയല്ലാതെ സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരെ അന്വേഷിച്ചു നടക്കാറില്ല എന്നു ഭാവം. "നാനിയന്ത്രിത മധുനി മധുപാഃ പാരിജാതപ്രസൂനേ" ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. പ്രാണങ്ങ...നമ്മുടെ ജന്മം മരിച്ചുപോയപ്പോലെയായി. ഇവിടെ 'പ്രാണങ്ങൾക്കു ജീവൻപിരിഞ്ഞു' 'നമ്മുടെ' എന്ന പദത്തിൽ ധ്വനിക്കുന്നുണ്ട്. കവിനിരങ്കുശതകൊണ്ടു പ്രസ്തുതപദം പാദാവസാനത്തിൽ ചേർത്തതാകുന്നു. നാനാ...നടപ്പു ലജ്ജാശൂന്യമായി പരിഭ്രമിക്കുന്നവരുടെ ജീവിതം നികൃഷ്ടമാകുന്നു. "നിർല്ലജ്ജതാ നാമ ചവിലോപഹാസ്യം" (കൃ. വി) എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. ഒല്ലാതതു അരുതാത്തതു; ചെയ്യുവാൻ പാടില്ലാത്തതു. പോകൊല്ല, എട്ടുക്കൊല്ല ഇത്യാദി പദങ്ങളിലെ വിരോധാർത്ഥദ്യോതകമായ ഒല്ലാം തന്നെയാണു് ഇവിടെ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു്. മററു പദത്തോടു ചേരാതെ തനിച്ചാണു് ഇവിടെ ചേർത്തിരിക്കുന്നതു എന്നു മാത്രമേ വ്യത്യാസമുള്ളൂ. "ഒല്ലാതകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന ദുഷ്ടരേ" (ഭാഗ. സ്ക. ദശ.) ഇത്യാദിപ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. നന്മൊഴിമാർ നല്ലവാക്കോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. ഉഴററു 'ഉഴലുക'യുടെ നാമം. ഉഴച്ചിൽ-ഭ്രാന്തി. കണ്ണാ...രേണങ്ങൾ തങ്ങളോടും വിരഹിണികളായ ഗോപികളുടെ പ്രവൃത്തിയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. കണ്ണു...കുളിച്ചു വിഷാദാധിക്യം ധ്വനി. കുളിയ്ക്കുന്നതിനാവശ്യമായവിധം അത്രയധികം കണ്ണുനീർ അവരുടെ കരച്ചിലുകൊണ്ടു ഉണ്ടായി. മാകന്ദമേ ഇത്യാദി ഭാഗത്തിൽ ഗോപികൾ, മാകന്ദാദികളെ വിളിച്ചു കാമുകനായ കൃഷ്ണനെപ്പററി ചോദിക്കുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ,

അഭിലാഷശ്ചിന്താനു-
സ്മൃതിഗുണസങ്കീർത്തനോദ്വേഗാഃ
സവിലാപാ ഉന്മാദ-
വ്യാധീ ജഡതാ മൃതിശ്ച താഃ ക്രമശഃ.

(രസാ. കരം) എന്ന ശാസ്ത്രത്തിൽ പറയുന്ന വിരഹികളുടെ പത്തുഅവസ്ഥകളെയും ഗോപികാദുഃഖവർണ്ണനത്തിൽ മഹാകവി യഥോചിതം നിവേശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കാണേണ്ടതാകുന്നു. "ചൂതമേ..." ഇത്യാദി ഭാഗത്തിൽ ഉന്മാദത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. അചേതനവസ്തുക്കളിൽ സചേതനബുദ്ധി ഉണ്ടാകുന്നതു ഉന്മാദത്തിന്റെ ലക്ഷണം. "കാമാർത്താ ഹി പ്രകൃതികൃപണാശ്ചേതനാചേതനേഷു" (മേഘം.) എന്ന കവിവാക്യം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. മാകന്ദമേ...ചൊല്ലി മാകന്ദത്തോടുള്ള ചോദ്യം. മാകന്ദം തേന്മാവുമരം. മാരനു...തീനിട്ടു അവൻ നിമിത്തം കാമദേവൻ ഞങ്ങളെ കണക്കില്ലാതെ ഉപദ്രവിക്കുന്നു. മാരൻ-സാഭിപ്രായപദം. മരിപ്പിക്കുന്നവൻ. കാമദേവൻ. പൂന്തേ...ടെന്നു ചൊല്ലി തേനായ കണ്ണുനീരൊലിപ്പിച്ചു കാററുകൊണ്ടു ഇളകുന്ന തലകൊണ്ടു ഭർത്താവിനെ കണ്ടില്ലെന്നാണോ നിങ്ങൾ പറയുന്നതു. ഇവിടെ കണ്ണുനീരൊലിപ്പിക്കുന്നതായും തലകൊണ്ടു പറയുന്നതായും ഗോപികൾക്കു തോന്നുകയാണു്. പിച്ചകമേ...കാണാകുന്നു പിച്ചകമേ! നിന്നെ ഭഗവാൻ വന്നു ആശ്ലേഷണം ചെയ്തോ. നിന്റെ ശരീരത്തിൽ മൊട്ടുകളാകുന്ന രോമാഞ്ചം കാണുന്നുണ്ടല്ലോ. അതു അങ്ങനെയല്ലെങ്കിൽ എങ്ങനെ ഭവിയ്ക്കും. മൊട്ടുകളെ രോമാഞ്ചമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ നായികാനായകസമാഗമപ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. അഞ്ചിത...തോന്നും ഭഗവാന്റെ പുഞ്ചിരിയുടെ ചേർച്ചകൊണ്ടാണോ നിന്റെ പൂക്കൾക്കു ഇത്രയധികം വെളുപ്പുണ്ടായതു്? അഞ്ചിതം മനോഹരം. ഭംഗിയുള്ളതു്. കൊല്ലാതെകൊന്നു ശൈലി, ജീവന്മൃതകളാക്കി. നാളെ...നീ ഇന്നു ഉടനെ തന്നെ പറഞ്ഞുതരണം. അശ്വത്ഥം അരയാല്. "ബോധിദ്രുമശ്ചലദളഃ പിപ്പലഃ കുഞ്ജരാശ

ശനഃ അശ്വത്ഥഃ" എന്നു അമരം. "ന ശ്വോപി സ്ഥാതാ ഇതി അശ്വത്ഥഃ തം ക്ഷണപ്രധ്വംസിനം" എന്നു(ഭഗ. ഗീ-ശാങ്കരഭാഷ്യം.) നോക്കുക. പ്ലക്ഷം ചിററാല്. "പ്ലക്ഷോ ജടീ പർക്കടീ സ്യാൽ" എന്നു അമരം. എങ്ങൾ പക്ഷം ഞങ്ങളുടെ ഭാഗത്തിൽ. ഞങ്ങളുടെ സ്വാധീനത്തിൽ. "യഃ സ്വപക്ഷം പരിത്യജ്യ പരപക്ഷം നിഷേവതേ" എന്നു വാ. രാമായണം. (യു. കാ. സ. 87), അത്തിയേ അത്തിമരമേ. അത്തിയെയായിത്തു അസ്ഥിയായിത്തീൎന്നു. ക്ഷീണം നിമിത്തം അധികം ചടച്ചു ശരീരം അസ്ഥിമാത്രമായി. അസ്ഥിയുടെ ഭാഷാരൂപം അത്തി. വാണങ്ങൾ...ചൊല്ലാം ഞങ്ങളെക്കണ്ടു നിങ്ങൾ എന്തിനാണു ഭയപ്പെട്ടു ദൂരെപ്പോകുന്നതു. നിങ്ങളെക്കൊല്ലുവാൻ വേടന്മാർ വിട്ടിരിക്കുന്ന ശരങ്ങളല്ല ഞങ്ങളാരും. ഭയാവകാശരാഹിത്യം ധ്വനി. ക്ഷീണത ക്ഷീണം. അവശത. പ്രാണങ്ങൾ പ്രാണനെപ്പോലെയുള്ള. ആണങ്ങൾ ഭർത്താക്കന്മാർ. കാണം ജന്മിക്കു(ഉടമസ്ഥനു) ദ്രവ്യംകൊടുത്തു പാട്ടത്തിനും മററും വാങ്ങിക്കുന്ന വസ്തു. കാണവസ്തു. തെണ്ടിച്ചു സങ്കടപ്പെട്ടുകൊണ്ടു. ചെമന്തിക ചെമന്തികമരം. സീമന്തം ശിരോഭൂഷണം. ചേരാല ..കണ്ണൻ അവന്റെ പേർ കൃഷ്ണനെന്നാകുന്നു, വേറുപാടാകാതെ വേറുപെടാതെ. അത്തിക്കേ അദ്ദിക്കിനെ. ആ സ്ഥലത്തിൽ. കാർമുകിൽപോലെ.....ക്രൂടെക്രൂടെ ഭഗവൽസ്വരൂപവൎണ്ണനം. ഭഗവാന്റെ സ്വരൂപം ഇന്നവിധമെന്നു ഗോപിമാർ പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്നു. ലളിതമനോഹരങ്ങളായ തനി മലയാളപദങ്ങളെക്കൊണ്ടു കല്പിതമായിരിക്കുന്ന ഈ വൎണ്ണനം സഹൃദയന്മാരെ കണക്കിലേറെ ആകർഷിക്കുന്ന ഒന്നായിട്ടുണ്ടു്. ഈ ഭാഗം വായിക്കുന്നവരുടെ മനസ്സിൽനിന്നു കവി വൎണ്ണിക്കുന്ന വിധമുള്ള ഭഗവാന്റെ ഛായ ഒരു കാലത്തും മാഞ്ഞുപോകുന്നതല്ല. ഭാരുക്ക...താൻ കവിവാക്യം. ദുഃഖിതമാരായ ഗോപസ്ത്രീകൾ നിശ്ചേതനങ്ങളായ വൃക്ഷാദികളോടു ഭഗവാനെപ്പററി ചോദിച്ചതു ശരിയായോ എന്നാണെങ്കിൽ ഉവ്വെന്നുള്ള തന്റെ അഭിപ്രായത്തെ കവി സമൎത്ഥിക്കുന്നു. അചേതനങ്ങളായ വൃക്ഷാദികളുടെ ഉള്ളിലും ജീവനായി നില്ക്കുന്നതു കൃഷ്ണനാണ്. അതു സ്ഥിതിക്കു അങ്ങനെ ചോദിച്ചതു യുക്തംതന്നെയെന്നു ഭാവം.

യച്ചാപി സൎവ്വഭൂതാനാം
ബീജം തദഹമൎജ്ജുന!
ന തദസ്തി വിനാ യൽസ്യാ-
ന്മയാ ഭൂതം ചരാചരം.

എന്നു (ഭഗ. ഗീ. അ. 10) ദ്രഷ്ടവ്യം. ചരാചരങ്ങളിൽ യാതൊന്നുംതന്നെ ഭഗവാനിൽനിന്നു ഭിന്നമായിട്ടു ഇല്ല. "യച്ച കിഞ്ചിജ്ജഗത്യസ്മിൻ ദൃശ്യതേ ശ്രൂയതേപി വാ അന്തർബഹിശ്ച തത്സർവ്വം വ്യാപ്യ നാരായണഃ സ്ഥിതഃ" എന്ന ശ്രുതി സ്മൎത്തവ്യം.

പപ്രച്ഛുരാകാശവദന്തരം ബഹി-
ൎഭൂതേഷു സന്തം പുരുഷം വനസ്പതീൻ.

എന്നു (ഭാഗ. സ്ക. ദശ. അ. 30) സ്മൎത്തവ്യം.

അനന്തരം അന്തർഹിതനായ ഭഗവാനും നീളയുമായുള്ള ലീലകളെ വൎണ്ണിക്കുന്നു.

സംഭോഗോവിപ്രലംഭശ്ച ദ്വിധാശൃംഗാര ഉച്യതേ
സംയുക്തയോസ്തുസംഭോഗോ വിപ്രലംഭോ വിയുക്തയോഃ

എന്നു സംഭോഗ വിപ്രലംഭ ശൃംഗാരങ്ങളുടെ ലക്ഷണം. ഇവയിൽ ഇതുവരെ ഗോപികളുടെ വിരഹദുഃഖം വൎണ്ണിച്ചതു വിപ്രലംഭശൃംഗാരം. അനന്തരം സംഭോഗ ശൃംഗാരത്തെ നിവേശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കേതകീവാടി കൈതകൾ അധികമായി പൂത്തുനില്ക്കുന്ന ഉദ്യാനം. ഉന്മത്തം ഉമ്മത്തുമരം. പാടലം വൃക്ഷവിശേഷം. പാതിരിമരം. പാടലംതന്നുടെ പാടലമായുള്ള ശബ്ദഭംഗി ശ്രദ്ധേയം. രണ്ടാമത്തെ പാടലത്തിനു വെൺചുമപ്പു എന്നു അൎത്ഥം.

കാളാഞ്ചി തൊങ്ങൽ. തേമ്പാതെ കുറയാതെ. ശോഷിക്കാതെ. ധമ്മില്ലം തലമുടിക്കെട്ട്. "ധമ്മില്ലം കൊണ്ടു മെല്ലെപ്പിഹിത വദനമ നാളിൽ" എന്നു ഭാ. രാ. ചമ്പു. തൂണീരം ആവനാഴി. മാന ..മാനം അളവില്ലാത്ത അഭിമാനം. "മാനം പ്രമാണേ പ്രസ്ഥാദൌ മാനശ്ചിത്തോന്നതൌ ഗ്രഹേ" എന്നു വിശ്വം. മററുള്ള നാരി...തഞ്ചുകയാൽ അഭിമാനം വർദ്ധിച്ച നീളയുടെ വിചാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. നാരിമാ...വന്നു ഞാൻ സ്ത്രീസമുദായത്തിൽ വച്ചു സൌന്ദര്യാദിഗുണോല്ക്കർഷം കൊണ്ടു ഏററവും ശ്രേഷ്ഠയാകുന്നു. അലങ്കാരം രൂപകം. നാരിമാർ കടൽ; ഞാൻ (നീള) അമൃതം എന്നു രൂപകസ്വരൂപം. കല്ലിൽനട...പോരു അഭിമാനവതിയായ നീളയുടെ വാക്കു. കൈലാസ............തന്നെ കൈലാസത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീപരമേശ്വരൻ തന്റെ പ്രണയിനിയായ ഗംഗയെ. മൌലി...പോരു എപ്പോഴും തലയിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. ഇഷ്ടമുള്ള ഭർത്താക്കന്മാർ ഭാര്യമാരെ തലയിലെടുക്കുന്നു. എന്നുമേയുള്ളോന്നി...കോമളമാർ ഭഗവാന്റെ വിചാരം. തങ്ങളെ...മേല്മവേണം തങ്ങളുടെ ഭർത്താവിനെക്കാൾ വമ്പു ഭാവിക്കും. കീഴററു ...യെല്ലാം പുരുഷന്മാർ താഴുന്നിടത്തോളവും സ്ത്രീകൾ അവരെ കഷ്ടപ്പെടുത്തും. മുന്നേ... ഉള്ളപ്പോൾ മുൻപിലത്തേക്കാൾ മനസ്സിനു തെളിവു ഉണ്ടായി. പുളയ്ക്കുക വളഞ്ഞു തിരിയുക. അഹങ്കരിക്കുക. കൊഴുക്കുക. നന്നിതു... താൻ നമ്മൾ എല്ലാവരും ഒരേ സമയത്തു ജനിച്ചതുകൊണ്ടു ഇങ്ങനെ ഒരേ തരം സങ്കടം അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നു. മററുള്ള താരക... ത്തിങ്കളെന്നും കൃത്തികാദികളായ ഇരുപത്തിയേഴു താരകൾ ചന്ദ്രന്റെ ഭാര്യമാരാണ്. അവരിൽ രോഹിണിയോടുള്ള പ്രീതിവിശേഷം നിമിത്തം ചന്ദ്രൻ മററു ഭാര്യമാരുടെ ഹിതം അനുവർത്തിക്കാതെയായി. അവർ പിതാവായ ദക്ഷന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു, ചന്ദ്രൻ തങ്ങളെ നിരസിക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള സങ്കടം അറിയിച്ചു. അപ്പോൾ കുപിതനായിത്തീൎന്ന ദക്ഷൻ 'നീ ക്ഷയരോഗിയായിത്തീരട്ടെ' എന്നു ചന്ദ്രനെ ശപിച്ചു. അങ്ങനെ ചന്ദ്രൻ ക്ഷയരോഗിയായി. ഈ പുരാണകഥ ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

കൃത്തികാദീനി നക്ഷത്രാണീന്ദോഃപത്ന്യസ്തു ഭാരത!
ദക്ഷശാപാൽ സോനപത്യസ്താസു യക്ഷ്മഗ്രഹാർദ്ദിതഃ.

(ഭാഗ. സ്ക. 6. അ. 6) എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം.

സീതാപ്യനുഗതാ രാമം ശശിനം രോഹിണീ യഥാ

(വാ. രാ. ബാ. കാ. സ. 1) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ ശശിരോഹിണികളുടെ സവിശേഷാനുരാഗത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നവയാണ്. ഊർമ്മികൾ തിരമാലകൾ. മുല്ലകളാകിന...മീതേ മുല്ല മുതലായ വല്ലികൾ മുകളിൽ, പന്തലിട്ടിരിക്കുന്നതു പോലെ, പടൎന്നുപിടിച്ചിരിക്കുന്നതു. പാരാവതങ്ങൾ മാടപ്രാവുകൾ. വട്ടന്തിരിഞ്ഞു...തുടങ്ങീതെങ്ങും സ്വഭാവോക്തി. മാടപ്രാവിന്റേയും മാനിന്റേയും ചേഷ്ടകളെ ഭംഗിയായി പ്രകൃതത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. "വട്ടന്തി...വായ്ക്കൊണ്ടുടൻ" "കൊമ്പുകൊണ്ടമ്പിൽ.. തെങ്ങും" എന്നീ ഭാഗങ്ങൾ അത്യന്തം സ്വഭാവസുന്ദരങ്ങളായിരിക്കുന്നു. "കൊമ്പിൽ കൃഷ്ണമൃഗസ്യ കണ്ണിടതുരച്ചീടുന്ന മാൻ പേടയെ" എന്നും (അ. ശാക.) "രിരംസാ യത്ര ജായേത കണ്ഡൂതിസ്തത്ര ജായതേ മൃഗീണാം" എന്നും കാണുക. ഉൽക്കണ്ഠ ...തുടങ്ങീതപ്പോൾ അലങ്കാരം രൂപകം. കാമദേവൻ അഗ്നി; ഉൽക്കണ്ഠ വിറക; ഉൽക്കണ്ഠ വേദന. "രാഗേ ത്വലബ്ധവിഷയേ വേദനാ മഹതീ തു യാ സംശോഷിണീ തു ഗാത്രാണാം താ

മൂൎഛ്ഛാം വിദുൎബ്ബുധാ:" എന്നു ലക്ഷണം സന്ദർഭിക്കുക സന്ദർഭമുണ്ടാക്കുക. സന്ദർഭത്തിന്റെ ക്രിയാരൂപം. പ്രയോഗം ഭംഗിയുള്ളതല്ല. വാരണം ആന. മംഗല...നീലം ശുഭമായ ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലു. പുഷ്പശരബാണൻ കാമദേവൻ. ദക്ഷിണ...തുടങ്ങീതപ്പോൾ കാമദേവന്റെ വലത്തുകണ്ണു ഇളകിത്തുടങ്ങി. സ്ത്രീകൾക്കു ഇടത്തുകണ്ണും പുരുഷന്മാൎക്കു വലത്തുകണ്ണും ഇളകുന്നതു ശുഭലക്ഷണം.

വാമഭാഗസ്തു നാരീണാം
പുംസഃ ശ്രേഷ്ഠസ്തു ദക്ഷിണഃ
ദാനേ ദേവാദിപൂജായാം
സ്പന്ദേലങ്കരണേപി ച.

എന്ന ശാസ്ത്രം ദ്രഷ്ടവ്യം. സന്നദ്ധൻ തയ്യാറായവൻ. ഒരുങ്ങിയവൻ. എന്നുടെ മാനിനി...ചോല്ലെ കാമദേവനു ഗോപസ്ത്രീകളോടു കോപം ഉണ്ടായതു അവർ ശരീരസൌന്ദൎയ്യംകൊണ്ടു രതിയെ ജയിച്ചു നില്ക്കുന്നതുകൊണ്ടാണെന്നു ഭാവം. ഗോപികളുടെ സൌന്ദൎയ്യോല്ക്കർഷം ധ്വനി. മാനിനി...ചൊന്നാർ കാമദേവന്റെ ബാണം ഗോപികളുടെ ഉള്ളിൽചെന്നു തറച്ചപ്പോൾ അവർ ഭഗവാന്റെ പേരുവിളിച്ചു സത്യംചെയ്തു. (ആണയിട്ടു) കങ്കേളി വൃക്ഷവിശേഷം. ചുഴിച്ചു ചുഴിയുണ്ടാക്കി. വാണിനി നൎത്തകി. ആട്ടക്കാരത്തി. "വാണിനീ നൎത്തകീ മത്തവിദഗ്ദ്ധവനിതാസു ച" എന്നു വിശ്വം. "യസ്മിന്മഹീം ശാസതി വാണിനീനാം"(രഘു. സ. 6) "വാണീ വീണാരവസഹചരീ വാണിനീനാം ശിഖായാഃ" (ശുക. സ.) ഇത്യാദികവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. മൂൎഛ്ഛ. മൂർച്ഛയുള്ള. മൂൎച്ഛനം...നാരേ മോഹാലസ്യമായി നിലത്തുവീണു. വിരഹികൾക്കുണ്ടാകുന്ന പത്തു അവസ്ഥകളിൽ ഒടുവിലത്തെ മരണത്തെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

തൈസ്തൈഃ കൃതൈഃ പ്രതീകാരൈ-
ൎയ്യദി ന സ്യാൽ സമാഗമഃ
തതഃ സ്യാന്മരണോദ്യോഗഃ

എന്നു ലക്ഷണം. മരണത്തിനുള്ള ഉദ്യോഗത്തെയല്ലാതെ, (നീരസമാകയാൽ) മഹാകവികൾ മരണം വൎണ്ണിക്കുക പതിവില്ല. "മരണം കിം തദസൌന്ദൎയ്യാത്തയോഃ കൈശ്ചിന്ന ബദ്ധ്യതേ അന്യേ തദ പിബദ്ധ്നന്തി പ്രത്യുജ്ജീവനകാംക്ഷയാ" എന്ന ശാസ്ത്രം നോക്കുക. കാനനംതന്നിലെദ്ദേവതമാരെല്ലാം കാട്ടിൽ പാൎക്കുന്ന(വന)ദേവതമാർ. വെളിച്ചപ്പെട്ടാർ കാട്ടിനകത്തുനിന്നു പുറത്തേക്കുവന്നു. ഓടിയണഞ്ഞവർ...തുടങ്ങിനാരേ വനദേവതകൾ ഗോപികൾക്കുചെയ്തു ശീതോപചാരത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പനിനീരു, തളിരു, ചന്ദനം, കർപ്പൂരം, മുത്തു, താമരവളയം മുതലായവ വിരഹപീഡയെ ശമിപ്പിക്കുന്ന ശീതദ്രവ്യങ്ങളാകുന്നു. ശുഷ്കങ്ങൾ ഉണങ്ങിയവ. തരികൾ. നരച്ചു നരയുടെ ക്രിയ. നരയുള്ളതായിത്തീൎന്നു. ദാഹം ചൂടു്. വല്ലവി...ചൊന്നൊന്നുഴന്നാർ വനദേവതമാരുടെ ശിശിരോപചാരബലം നിമിത്തം ഗോപസ്ത്രീകൾക്കു മോഹാലസ്യം നീങ്ങി. അവൎക്കു ബോധംവന്നു. പണ്ടെ...മാതരെ ഗോപികൾ മുമ്പു ഒരുകാലത്തും നേരിട്ടുകണ്ടിട്ടില്ലാത്ത വനദേവതമാരെ. തീക്കുനൽ...മാരേ വിരഹിണികളായ ഗോപികളുടെ വാക്കു്. ശിശിരദ്രവ്യങ്ങൾ വിരഹിണിമാൎക്കു വിപരീതമായി തോന്നുന്നു. ദേവതമാർ ശരീരത്തിൽ തേച്ച ചന്ദനമാണു് ഗോപികൾക്കു് തീയായി അനുഭവപ്പെട്ടതു്. "വിരഹേഷ്വംഗാരമയശ്ശൃംഗാരമയശ്ച സംഗമേപി ത്വം"എന്നു നാരായണീയം(ദശ-66) മന്മഥ...തീച്ചൊരിഞ്ഞു വനദേവതമാരുടെ ഉത്തരം. നിങ്ങൾ എന്തിനാണു ഞങ്ങളുടെ ശരീരത്തിൽ തീ ചൊരിയുന്നതെന്നാണല്ലോ ഗോപികൾ വനദേവതമാരോടു ചോദിച്ചതു്. നിങ്ങളുടെ ശരീരത്തിൽ കാമദേവന്റെ

ബാണങ്ങൾ പററിക്കിടക്കുന്നുണ്ടു്, അവ വെന്തു ചാമ്പലാകണം. അതിനുവേണ്ടി ഞങ്ങൾ തീ ചൊരിഞ്ഞു എന്നു സമാധാനം. ഈ ഭാഗം സന്ദർഭോചിതത്വം കവിയുടെ ഫലിത വൈഭവത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതുമായിരിക്കുന്നു. ഏററുണ്ടു് ഏററിട്ടുണ്ടു്. പ്രയോഗം ക്ലിഷ്ടം. ഏററുഞരിപ്പുണ്ടു്. നിന്നുടെ ബാണങ്ങൾ ...മതിക്കുവണ്ണ ഗോപികളുടെ കാമഗർഹണം. താരമ്പൻ മൃദുവും സുഖവുമായ പൂവായ ബാണത്തോടുകൂടിയവൻ. ക്രൂരമ്പൻ സഹിക്കാൻപാടില്ലാത്ത കഠിനമായ അമ്പുള്ളവൻ. ഘോരങ്ങ...മറെറാന്നല്ലേ കഠിനങ്ങളായ വിഷവൃക്ഷങ്ങളുടെ പൂവാണു് നിന്റെ അമ്പു്. അതുകൊണ്ടു് ഏററു വന്നുകൊണ്ടാൽ ജീവൻ പോകുന്നു. സാധാരണ മരങ്ങളുടെ പൂവല്ല നിന്റെ അമ്പു്. വില്ലാളി...താൻ ശൂരന്മാരായ യോദ്ധാക്കൾ സ്ത്രീവധം ചെയ്യുകയില്ലെന്നു നീ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലേ? കണ്ണ...ക്കിന്നാവൂ ആണുങ്ങളോടെതിരിടുവാൻ നിന്നെക്കൊണ്ടാകുകയില്ല. നിസ്സാരകളും അശരണകളും ആയ സ്ത്രീകളോടേ നിനക്കു എതിരിടുവാൻ സാധിക്കൂ. മൂലോക...രിപ്പാരിൽ കാമദേവപ്രശംസ, ത്രിമൂർത്തികളേയും വശഗന്മാരാക്കിയ നീ നിസ്തുല്യൻതന്നെയാണു്. നാണം ദുഷ്കൃത്യപ്രവൃത്തിയിൽ മനസ്സിനു ഉണ്ടാകുന്ന സങ്കോചം.

ഹ്രീമാൻ ഹി പാപം പ്രദ്വേഷ്ടി തസ്യ
ശ്രീരഭിവർദ്ധതേ
ഹ്രീമാൻ സ യാവത്ഭവതി താവൽ
ഭവതി പൂരുഷഃ

എന്നു മഹാഭാരതം (ഉദ്യോ. പ-അ. 71) "സതാം ഹി ലജ്ജാപരതോഭിഗുപ്തി" എന്നു ശ്രീഹർഷൻ (നൈഷ. ചരി.). തെററിന്നിരു... മമ്മയോടോ കാമഗർഹണം. ശ്രീപരമേശ്വരൻ നിന്റെ ശരീരം ദഹിപ്പിച്ചപ്പോൾ നിന്റെ ശൌര്യവീര്യ പരാക്രമങ്ങൾ എവിടെ പോയി മറഞ്ഞു? വേണ്ട സ്ഥാനത്തു ശക്തി കാണിച്ചു ജയിക്കുവാൻ നിന്നെക്കൊണ്ടു കൊള്ളുകയില്ല എന്നു ഭാവം. അങ്ങോടി...യോടോ പഴഞ്ചൊല്ലു്. വേണ്ടിടത്തു കാണിക്കുവാനാകാത്ത പൌരുഷം അസ്ഥാനത്തു കാണിക്കുന്നു എന്നു ഭാവം. ശിവനോടു നീ തോററതിനു പാവങ്ങളായ ഞങ്ങളോടു പകപോക്കുന്നു.

മുന്നംമുന്നം പുരദ്വേഷിയൊടുരപൌരുഷം—
ബുദ്ധ്യാസാദേന പശ്ചാ—
ലിന്നാകിൽ പ്രൌഢനാമപ്പുരുഷമണിയൊടും
തോററതോലിക്കിടന്നീം
പെണ്ണാടെന്നോടെട്ടത്താറഴകിതു പകരം
ഖിന്നയാം വീരപുംസാം
പൊന്നിൻ പൂണാരമേ മന്മഥ തവ ഭുജവീ—
ര്യത്തിനത്രേ തൊഴേണ്ടൂ.

എന്ന (രാജരത്നാവലീയ) പദ്യം സ്മർത്തവ്യം. അടിയാർ അടിമകൾ. ഭൃത്യകൾ. മാകന്ദം...ചെവിയിൽ കോകിലഗർഹണം. കോകിലഗാനം വിരഹിണികളായ ഗോപികൾക്കു ചെവിയിൽ നഞ്ചായിത്തീർന്നു. പൂക്കൾ വിരിഞ്ഞു...പിന്നെ വിരിഞ്ഞ പൂക്കൾ ഉദ്ദീപകങ്ങൾ, തീക്കനൽ തീക്കനലുപോലെ ശരീരം നീററുന്നവ. ധൂമം പൂവുകളായ തീക്കനലിൽ പുകപോലെ ശോഭിക്കുന്നതു്. പുകയ്ക്കും വണ്ടിനും നീലനിറംകൊണ്ടു സാമ്യം. പാലിക്കുമീശൻ...കാളകൂടം ഈശ്വരപ്രാതികൂല്യത്തിന്റെ ശക്തിയെ പറയുന്നു. രക്ഷിതാവായ ഈശ്വരൻ അനുകൂലനായി നിന്നില്ലെങ്കിൽ പാലുകൂടി വിഷത്തെപ്പോലെ നാശകരമായിത്തീരും. ഈശ്വരനാൽ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവൻ നാശകരമായ കാളകൂടവിഷം ഭക്ഷിച്ചാലും അതു അവനു ആരോഗ്യപ്രദമായി വരും. എല്ലാത്തിലും വലിയതു ഈശ്വരബലം തന്നെ എന്നു സാരം. "വിഷമപ്യമൃതം ക്വചിൽ ഭവേദമൃതം വാ വിഷമീശ്വരേച്ഛയാ" എന്നു രഘു (സ.8), താന്തന്മാർ ക്ഷീണിച്ചവർ. ചന്ദന...കുന്നിന്മേൽ മലയപർവ്വതത്തിങ്കൽ. സൌ

രത്യോല്ക്കർഷം ധ്വനി. തെന്നലായുള്ളോരു... വശംകെടുന്നു വായുവിനെ ഗജമായി കല്പിച്ചു അംഗങ്ങളും ധർമ്മങ്ങളും യോജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ചെറുക്കുക എതിരിടുക. ആയിരമാന...രാറ അസംഖ്യം ആനകളുടെ കരുത്തുള്ള ആന. ശൃംഗാരം ശൃംഗാരരസം. കണക്കിലേററം കണക്കിലധികം. അതിരില്ലാതെ. തളക്ക് ക്ഷീണിപ്പിക്ക. ചെറുതാക്കുക. ശോഭിതിമ വെളുപ്പ്. ഭൂതി ഭസ്മം. ചാമ്പൽ. "ഭൂതിർമാതംഗശൃംഗാരേ ജാതൌ ഭസ്മനി സമ്പദി" എന്നു വിശ്വം. ക്ഷ്വേളം വിഷം. സാത്മിച്ചു സാത്മ്യം എന്ന പദത്തെ ക്രിയാരൂപത്തിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതു ഭംഗിയുള്ള പ്രയോഗമല്ല. എങ്കിലും അർത്ഥപുഷ്ടിയുള്ളതാണ്. സാത്മ്യമാക്കിച്ചെയ്തു. നല്ലപോലെ ശീലിച്ചു പരിചയം വന്നതു്. ഭാഗ്യകാരൻ...തിങ്കളേ നീ ചന്ദ്രനോടുള്ള വാക്കു. മുക്കണ്ണൻ... തന്നെ ശിവന്റെ ശിരസ്സിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ബാലചന്ദ്രനെ. ശിവന്റെ ശിരസ്സിലെ ചന്ദ്രൻ എന്നും ബാലനായിരിക്കുന്നു എന്നു കവിസങ്കേതം, വാർത്ത വർത്തമാനം. "വാർത്താ വാർത്തിംഗണേ വൃത്തൌ വാർത്താ കൃഷ്യാദ്യുദന്തയോഃ" എന്നു വിശ്വം. തങ്ങളുടെ മുൻപിൽനിന്നു ഉപദ്രവിക്കുന്ന ചന്ദ്രനെ അടുക്കൽ നിന്നു പറഞ്ഞയക്കുന്നതിനുള്ള ഉപായമാണു. "മുക്കണ്ണൻ...മറികയില്ല" എന്ന ഭാഗത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ചന്ദ്രന്റെ അപഗമത്തിൽ വിരഹതാപം കുറയുമെന്നു ഭാവം. കാച്ചിന ചൂട്. കാളിന്ദീ...കാണായി ജലനൈർമ്മല്യം ധ്വനി. ആപന്നമാർ ആപത്തോടു കൂടിയവർ. കാർവർണ്ണ...മുൻപിൽ കാണേണമേ ഗോപികളുടെ പാട്ടു്. കാരണൻ സർവ്വജഗത്തുകൾക്കും മൂലകാരണമായിരിക്കുന്നവൻ. ഈശ്വരൻ. ബ്രഹ്മം. എങ്ങാനും പോയതു മനസ്സിൽ അല്പവും ഇല്ലാതെയായതു. മാളോകർ മാലോകർ. മഹാലോകർ. മഹാജനങ്ങൾ. 'ഖളയോരഭേദ' കല്പനം. ഉഴലുക അദ്ധ്വാനിക്കുക. കഷ്ടപ്പെടുക. നിൻ ദാസിമാർ നിന്റെ ഭക്തമാർ. നീയല്ലാതെ വേറെ ഗതിയില്ലാത്തവർ. വേഗം വന്നു രക്ഷിക്കേണ്ടതിന്റെ അത്യാവശ്യകത ധ്വനി. തൂമതിരണ്ട...വന്നിതോതാൻ ഗോപികളുടെ അപരാധസ്മരണ. ശൃംഗാരഭക്ത്യനുരാഗസമ്മേളനം കൊണ്ടു ഏററവും രസകരവും സമുചിതവുമായിരിക്കുന്നു ഈ ഭാഗം. കാലികൾ...മടങ്ങീതോതാൻ അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായ ഒന്നാണു ഈ ഭാഗം. നീ ബാലന്മാരോടുകൂടി കാലികളെ മേയ്ക്കുവാൻ അടവിയുടെ പുറമെ പോകും. അപ്പോൾ ഞാൻ അനുരാഗത്തോടുകൂടി നിന്റെ ശരീരം നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കും. നീ മറഞ്ഞതിനു ശേഷമേ കണ്ണു പിൻവലിക്കുകയുള്ളു. ഇതാണു പതിവ്. ഇങ്ങനെയല്ലാതെ, നീ മറയുന്നതിനു മുൻപിൽ, എന്റെ കണ്ണു പിൻവലിച്ചിട്ടുണ്ടോ, ഉണ്ടെങ്കിൽതന്നെ. പാടുന്ന അനുരാഗോല്ക്കർഷം ധ്വനി. മടങ്ങീതോ അനുരാഗമാന്ദ്യം ധ്വനി. പാപ...ചൊല്ലി പാപശക്തികൊണ്ടാണു ദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ടി വന്നതെന്നു പറഞ്ഞു്.

മമൈവ ജന്മാന്തരപാതകാനാം
വിപാകവിസ്ഫൂർജ്ജഥുരപ്രസഹ്യഃ.

എന്നു രഘു. (സ. 14) അമ്പാടിതന്നിൽ...ഉള്ളമയ്യോ ഗോപികൾ. ഗാനമാവർത്തിക്കുന്നു. പൂർവ്വകഥയെ സ്മരിക്കുന്നതാണു ഈ ഭാഗം. വിരഹികളുടെ അവസ്ഥകളിൽ അനുസ്മൃതിയാണു പ്രകൃതം.

അർത്ഥാനാമനുഭൂതാനാം
ദേശകാലാനുവർത്തിനാം
സാതത്യേന പരാമർശോ
മനസസ്സ്യാദനുസ്മൃതിഃ.

എന്നു (രസാ—കരം) ലക്ഷണം. ഇവിടെ പൂ

ഢ്യകഥാസ്മൃതി കവിയുടെ ഫലിതവൈഭവത്തെ വിശേഷേണ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നായിരിക്കുന്നു. വേലപ്പെൺകാന്തൻ വിഷ്ണു. നാരായണൻ. അമ്മിഞ്ഞ!...പോയതില്ലേ സംഭോഗചിഹ്നങ്ങളെ, മുതല പിടിച്ചിട്ടുണ്ടായ വികാരങ്ങളായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യാജോക്തി. "വ്യാജോക്തിരന്യഹേതൂക്ത്യായദാകാരസ്യ ഗോപനം" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. മുട്ടെ...കണ്ടു നീ ഇവിടെ എത്തുന്നതുവരെ കാത്തുനില്ക്കുവാൻ ക്ഷമയില്ലാതെ നിന്നെ അന്വേഷിച്ചു ഞങ്ങൾ നിന്റെ വഴിയേ കുറെ നടക്കുക പതിവാണ്. ഇങ്ങനെയല്ലേ കണ്ടിട്ടുള്ളതു്. വല്ലികൾ...തേറിനാലും ഞങ്ങൾക്കു മരത്തിൽ വള്ളികെട്ടി തൂങ്ങിമരിച്ചു ഈ ദുഃഖം നശിപ്പിക്കുവാൻ എളുപ്പം കഴിയും എന്നു നീ അറിയണം. ഇഷ്ട. .ചെയ്കയാലേ അവരുടെ ഹിതത്തിനു വിപരീതമായി, അവർ തടുത്തിട്ടും നില്ക്കാതെ പ്രാണനാഥനായ അങ്ങയുടെ സമീപത്തു വന്നുചേർന്നുകൊണ്ടു. അഷ്ട... താനത്രേ ഞങ്ങളുടെ എല്ലാവിധത്തിലുള്ള രക്ഷിതാവും നീ തന്നെയാണ്. നീ ഉപേക്ഷിച്ചാൽ വേറെ ഗതിയില്ല. വേണ്ടായെ...നിപ്പോൾ ഞങ്ങൾ മരിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചാലും ഫലിക്കയില്ല. കാലനും ഞങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു. "നാ തൊട്ടമോ ബത നാഥർ വെടിഞ്ഞാൽ" (ഭാ. രാ. ച.) എന്നു സ്മർത്തവ്യം. നാഥനുപേക്ഷിച്ചവരെ പട്ടിക്കും വേണ്ടെന്നു ഭാവം. ചെന്തളിർപോലെ...നീളെനീയോ

> യത്തേ സുജാത ചരണാംബുരുഹം സ്തനേഷു
> ഭീതാഃശനൈഃ പ്രിയ ദധീമഹി കർക്കശേഷു
> തേനാടവീമടസി ത ദ്വ്യഥതേ നകിംസ്വിൽ
> കൂർപ്പാദിഭിർഭ്രമതി ധീർഭവദായുഷാം നഃ.

എന്നു (ഭാഗ. ദശ. സ്ക. 31) സ്മർത്തവ്യം. നിൻ കാലിലല്ല...ങ്ങളുള്ളിൽ നിന്റെ കാലിൽ മുള്ളു തറയ്ക്കുന്നതു ഓർക്കുമ്പോൾ ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ വേദനയുണ്ടാകുന്നു. പങ്കജ...നിന്ദാദങ്ങൾ മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പാദങ്ങളിൽ ശംഖപദ്മാദിരേഖകൾ ഉണ്ടായിരിക്കുമെന്നു സ്മർത്തവ്യം. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പുരുഷോത്തമത്വം (മഹാപുരുഷത്വം) ധ്വനി. നോററു നിന്നെ കാണുവാൻ നൊയമ്പുനോററു; കാണുവാനുള്ള ഔത്സുക്യാതിരേകം ധ്വനി. ഏററമേററം അതിധാരാളം.

ഭാഗവതം ദശമം 30-31 എന്നീ അദ്ധ്യായങ്ങളുടെ ഛായ ഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടു കവി സ്വതന്ത്രമായി നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാഗമാണു ഗോപികാവിരഹം. ഇതിലെ പല അംശങ്ങളും ഭാഗവതത്തെ അതിശയിച്ചു ശോഭിക്കുന്നതായി കാണേണ്ടതാണ്.

"ആപദി ഭജന്തി ന ഭജന്തി സ്വപദേർത്ഥ" (ഉത്ത. വൃത്തം. രാമായണം) എന്നതു ഒരു യഥാർത്ഥമായ ലോകതത്ത്വമാകുന്നു. മനുഷ്യർ ആപൽകാലത്തു മനസ്സിരുത്തി ഈശ്വരനെ സേവിക്കും. സമ്പൽകാലത്തു വിസ്മരിക്കയും ചെയ്യും. പ്രകൃതത്തിൽ വിരഹപീഡിതകളായ ഗോപസ്ത്രീകൾക്കു ഭഗവാനെപ്പററി വിചാരവും ഭക്തിയും വൎദ്ധിച്ചുവൎദ്ധിച്ചു പരിപൂർണ്ണസ്ഥിതിയിലെത്തി. അവർ സ്വഗൃഹജനാദി സർവ്വത്തെയും മറന്നു ഭഗവച്ചിന്താനിരതകളായിത്തീർന്നു. അവർക്കു ഇപ്രകാരം ഒരു ബുദ്ധിവരുത്തി അഹങ്കാരത്തെ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിക്കുകതന്നെയാണു ഭഗവാന്റെ അന്തൎദ്ധാനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശം. വിരഹദുഃഖം നിമിത്തം ഭഗവച്ചിന്ത വൎദ്ധിച്ചു അഹങ്കാരം മുഴുവനും മാഞ്ഞു. ഗോപികളുടെ ഹൃദയം തീയിൽ ഉരുക്കിയെടുത്ത സ്വർണ്ണംപോലെ നിർമ്മലമായിത്തീർന്നു എന്നു ഗോപികാ ദുഃഖത്തിൽനിന്നു വെളിപ്പെടുന്നു. ഭക്തി അനുരാഗം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ അഹങ്കാരവർജ്ജിതങ്ങളായാലേ ശ്രേഷ്ഠങ്ങളാകുകയുള്ളു എന്ന തത്ത്വം പ്രകൃതത്തിൽ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന (ഭാഗ. സ്ക. ദശ. അ. 32) പദ്യം സ്മരിക്കുന്നതു പ്രയോജനമാ

യിരിക്കും.

നാഹം തു സഖ്യോ ഭജതോപി ജന്തൂൻ
ഭജാമ്യമീഷാമനുവൃത്തിവൃത്തയേ
യഥാധനോലബ്ധധനേവിനഷ്ടേ-
തച്ചിന്തയാന്യന്നിഭൃതോ ന വേദ.

നിർദ്ധനനായ ഒരുവന്നു സമ്പത്തു ഉണ്ടാകുകയും പിന്നീടു അതു നശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്നു വിചാരിക്കുക. എന്നാൽ പിന്നീടു അവൻ, മറെറാരു വിചാരവുമില്ലാതെ ആ ധനത്തെപ്പററിത്തന്നെ ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. മുൻപു ഭഗവദ്ദർശനം ലഭിച്ച ഭക്തന്മാൎക്കു പിന്നീടു അതു നഷ്ടമായാലത്തെ സ്ഥിതിയും ഇതുതന്നെയാണ്. ഭഗവാൻ മറഞ്ഞതിനുശേഷമുള്ള ഗോപികളുടെ ആകുലവും ഭഗവച്ചിന്തൈകപരവും ആയ മനഃസ്ഥിതി ഈ തത്വത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഭഗവാന്റെ തിരോധാനം ഗോപികളെ പരമോത്തമഭക്തകളാക്കിത്തീൎത്തു എന്നു ഭാവം.

ഗോപികളുടെ വിരഹദുഃഖം വൎണ്ണിച്ചതിനുശേഷം, അന്തർഹിതനായ ഭഗവാന്റെ അവസ്ഥ "നീളയായുള്ളൊരു" ഇത്യാദി ഭാഗം കൊണ്ടുപറയുന്നു. അത്തൽ...കരന്തനപ്പോൾ ദുഃഖിതകളായ സ്ത്രീകൾ ഭക്തിയോടുകൂടി പാടുന്നതു കേട്ടപ്പോൾ, ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ ഭഗവാന്റെ മനസ്സു അല്പാല്പമായി അലിഞ്ഞുതുടങ്ങി. ഏനം തരം. സ്നേഹമാ...വന്നാൻ സ്നേഹത്തിന്റെ പ്രേരണകൊണ്ടു ഗോപികളുടെ അസ്വാസ്ഥ്യതയറിഞ്ഞു. വൈകൊല്ലാ...തമ്പുരാനേ സ്നേഹമാകുന്ന ദൂതന്റെ ഭഗവാനോടുള്ള വാക്കു ഗോപസ്ത്രീകളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനു ഇനിയല്പവും കാലതാമസം വരുത്തരുതെന്നു സ്നേഹാധിക്യം നിമിത്തം ഭക്തവത്സലനായ ഭഗവാൻ വിചാരിച്ചു. കാരുണ്യ...മിപ്പോൾ ഭഗവാന്റെ മനസ്സിൽ ഗോപസ്ത്രീകളോടു കരുണാധിക്യം സംഭവിച്ചു. അഹങ്കാരാദി ദോഷങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചു ഗോപസ്ത്രീകളെ തന്റെ യഥാൎത്ഥഭക്തകളാക്കിത്തീൎക്കണമെന്ന അനുകമ്പകൊണ്ടുതന്നെയാണു ഭഗവാൻ മറഞ്ഞു അവരെ വഞ്ചിച്ചതു്. ഭഗവാൻ ഭക്തന്മാരെ സംബന്ധിച്ചു ചെയ്യുന്ന നിഗ്രഹം അവൎക്കു അനുഗ്രഹമായിത്തീരുന്നു. തന്നേ...നാൻതാൻ ഭഗവാൻ തന്നെത്തന്നെയും മറന്നു വിളികേൾക്കുന്നതായി മൂളി. കാരുണ്യം.. കോമരമായിട്ടു അത്യന്തം ദയാധീനമായ ചിത്തവൃത്തിയോടുകൂടി. പ്രേമ.. മുൻപിൽ അനുരാഗമായ ഗജത്തെ മുൻപേ നടത്തി. പ്രേമശക്തിയെ അനുഗമിച്ചു. വാമമാ...യനങ്ങീതപ്പോൾ സ്ത്രീകൾക്കു ഇടത്തുകണ്ണും തോളും ഇളകുന്നതു ശുഭലക്ഷണം.

തസ്യാശ്ശുഭം വാമമരാളപക്ഷ്മ-
രാജ്യാവൃതം കൃഷ്ണവിശാലശുക്ലം
പ്രാസ്പന്ദതൈകം നയനം സുകേശ്യാ
മീനാഹതം പദ്മമിവാഭിതാമ്രം.

(വാല്മീ. രാ. സുന്ദ-കാ. സ. 29) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. വാമമല്ലാതെ അനുകൂലമായി, ഗുണത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നതായിട്ടു. "വാമൌ വല്ഗുപ്രതീപൌ ദ്വൌ" എന്നു അമരം. ശ്യാമളം ശ്യാമ (നീല)നിറം. "ത്രിഷു ശ്യാമൌ ഹരിൽകൃഷ്ണൌ" എന്നു അമരം. വെൺമ...പോലെ ചന്ദ്രബിംബത്തിലെ കളങ്ക(കറുപ്പിന്റെ)ത്തിന്റെ ശോഭതട്ടിയിട്ടോ എന്നു തോന്നത്തക്കവിധം വെളുത്ത നിലാവുകൂടി നീലനിറമായിത്തീൎന്നു. ഭഗവച്ഛരീരകാന്തിയുടെ സമ്പൎക്കംകൊണ്ടു വനത്തിലെ നിലാവും കൂടി ഇരുണ്ടു. പ്രൌഢോക്തി. അഞ്ചിതമായൊരു...കാണായപ്പോൾ ഏററവും ഹൃദയംഗമമായ ഭഗവത്സ്വരൂപവൎണ്ണനം. ഇപ്രകാരം മനോഹരരൂപത്തോടുകൂടി ഭഗവാൻ ഗോപികളുടെ മുൻപിൽ ആവിർഭവിച്ചു. നെഞ്ചകം...വെളുപ്പിക്കുന്നോൻ മാലിന്യം (ദുഃഖം) സൎവ്വവും നശിപ്പിച്ചു. മനസ്സിൽ പ്രസാദത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നവൻ. അഞ്ജന...പോലെ ഭഗവാന്റെ അഞ്ജനമലയുടേയും കിരീടത്തിന്റെ

ങ്ങതിനെ ആശ്രയിച്ചു നില്ക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെയും സാദൃശ്യം. ഉപമ അത്യന്തം രസകരമായിരിക്കുന്നു. നീലക്കൽകൊണ്ടു...നെററിത്തന്മേൽ ഫാലവൎണ്ണനം. നീലക്കല്ലുകൊണ്ടു കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയ ഭംഗിയേറിയ ഭിത്തിയിന്മേൽ, സ്വർണ്ണനിർമ്മിതമായ ശിവലിംഗം പതിച്ചതുപോലെ ഭഗവാന്റെ നെററിയിൽ ഗോരോചനം കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കിയ പൊട്ടു ശോഭിച്ചു. ഗോരോചനം പ്രസിദ്ധം. "ത്വം രോചനാ ഗൌരശരീരയഷ്ടിഃ" എന്നു രഘു. (സ. 6) ആയിരം...കൊണ്ടും മുഖവൎണ്ണനം, അനേകായിരം ചന്ദ്രന്മാരെ ജയിച്ചുനില്ക്കുന്ന മുഖശോഭകൊണ്ടു. മയക്കുന്നോൻ ബോധം കെടുത്തുന്നവൻ. വശീകരിച്ചു കീഴിൽ നിൎത്തുന്നവൻ. മാഴ്കുക ദുഃഖിക്കുക. കരയുക. ആനന...കഴുത്തുടയോൻ ഗളവൎണ്ണനം. മുഖം താമരപ്പൂവു, അതിന്റെ നാളം (തണ്ടു) കഴുത്തു. ഗോപികൾ കണ്ഠത്തിൽ......ളെന്നപോലെ ബാഹുവൎണ്ണനം. ഭഗവൽ ബാഹുസമ്പൎക്കം മരണദുഃഖത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു എന്നു ധ്വനി. മേവുന്ന...നില്പോൻ ഒരു കയ്യിൽ താമരപ്പൂവും മറേറതിൽ ഓടക്കുഴലും ധരിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. വല്ലവിമാരുടെ...മാറിലെങ്ങും വക്ഷോവൎണ്ണനം. ഗോപികളുടെ അനുരാഗത്തിന്റേയും ഭഗവാന്റെ ഭക്തജനാനുകമ്പയുടേയും ശക്തി ധ്വനി. തുളുകളധികമുള്ള ഒരു പാത്രത്തിൽനിന്നു അകത്തിരിക്കുന്ന ദ്രവപദാൎത്ഥം ചോൎന്നു പുറത്തു ഒലിക്കുന്നതിന്റെ പ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. കാരുണ്യത്തിനും ഹാരത്തിനും വെളുപ്പുനിറംകൊണ്ടു സാദൃശ്യം. ഹാരം നിർമ്മലമായ മുത്തുകൊണ്ടുഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന മാല. പാൽക്കടലെന്നെ ..ദരമുള്ളോൻ ഉദരവൎണ്ണനം. ഒരു രസികൻ ഫലിതം. ഭഗവാന്റെ ക്ഷീരപാനത്തിലുള്ള അത്യാസക്തി ധ്വനി. പാൽകടൽ എന്നെ സദാ ചുമന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ആ കടം പാൽകടലിനെ ചുമന്നു ഞാനും തീൎക്കണംഎന്നു വിചാരിച്ചിട്ടാണോ എന്നതോന്നും ഭഗവാൻ എപ്പോഴും പാൽകുടിച്ചു വയറു നിറച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതു്. വല്ലവിമാരുടെ...കലൎന്നിന്നോൻ പീതാംബരവൎണ്ണനം. തൂമിന്നൽ...കാർമുകിൽ മിന്നലിനു നായികയുടേയും മേഘത്തിനു നായകന്റേയും ഭാവം കവിസങ്കേതസിദ്ധം.

> ഇഷ്ടാൻദേശാൻജലദവിചരപ്രാവൃഷാ
> സംഭൃതശ്രീർ-
> മാഭൂദേവം ക്ഷണമപി ച തേ വിദ്യുതാ
> വിപ്രയോഗഃ,

(മേഘം) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. പീതം മഞ്ഞനിറം. വല്ലവീവല്ലഭൻ...ങ്ങാകലംതാൻ ഊരുവൎണ്ണനം. എന്നുമ്പോൾ എന്നു പറയുമ്പോൾ. രംഭ വാഴ. വാതം കാററു്. ഗോപികൾമാനസം...നിന്നോൻ ജാനു (മുട്ടു) വൎണ്ണനം. മന്ദരം മന്ദരപർവ്വതം. ഗോപികൾ...വാരിധിയിൽ ഒരു പദം. ഗോപികളുടെ മനസ്സാകുന്ന കടലിൽ. ക്രമ്മം ആമ. നിറന്ന നിറത്തോടുകൂടിയ. ലാവണ്യം സൗന്ദൎയ്യം. "ലാവണ്യാംബുജിനീമൃണാളവലയൈഃ ശൃംഗാരഗർജ്ജദ്വിപ ഗ്രാമണ്യഃ ശ്രുതിചാമരൈസ്തരുണിമസ്വാരാജ്യബീജാങ്കുരൈഃ" എന്നു മന്ദസ്മിതശതകം. (മൂകാചാൎയ്യൻ) ഗോവിന്ദൻപാദ...പാദമുള്ളോൻ പാദവൎണ്ണനം. തളിരും താമരപ്പൂവും തമ്മിലുള്ള വാദപ്രതിവാദം ഇവിടെ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഞെളിയുക താൻ കേമനെന്നു അഹങ്കരിക്കുക. അന്തിവരു...കണ്ടറിഞ്ഞു തളിരു താമരപ്പൂവിനെ നിസ്സാരമാക്കി പറയുന്ന വാക്ക്, പതിവായി സന്ധ്യക്കു കൂമ്പി നിഷ്പ്രഭമാകുന്നതാണു താമരപ്പൂവിന്റെ സ്വഭാവം. അതുകൊണ്ടു അതിനു ഭഗവച്ചരണസാദൃശ്യം വഹിക്കുവാൻ യോഗ്യതയില്ല എന്നു ഭാവം. അങ്കം തൊടുപ്പിക്കും യുദ്ധം ചെയ്യിക്കുന്ന. വഴക്കടിപ്പിക്കുന്ന. അങ്കം യുദ്ധം.

അങ്കഃ സ്ഥാനാന്തികേ മന്തൌഷ്ഠപകോ
ത്സംഗലക്ഷ്മസു
നാടികാദിപരിച്ഛേദചിത്രയുദ്ധേ ച
ഭൂഷണേ.

എന്നു വിശ്വം. പീയൂഷ ..വാരി അമൃതമാകുന്ന കടലിലെ വെള്ളം. അനന്തരം ഭഗവാനെ കണ്ടപ്പോൾ ഗോപസ്ത്രീകൾക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാഭേദങ്ങളെ 'ശ്യാമളകാന്തിയെക്കണ്ടോരു നേരത്തു' ഇത്യാദി ഭാഗത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പ്രാണ...നെഴുന്നാരപ്പോൾ ഭഗവദ്വിരഹത്താൽ അതുവരെ മൃതപ്രായകളായി കിടന്ന ഗോപികൾ, ശരീരത്തിൽ ജീവൻ ഉണ്ടായാൽ എന്നപോലെ ശക്തിയോടുകൂടി എഴുന്നേററു. ഭംഗി...ചാടുമ്പോലെ ഉപമ. നീലോല്പലത്തിൽ വണ്ടുകൾ ചെന്നു ചേരുന്നതുപോലെ. ഉല്പലം ഭഗവാന്റെ നീലവർണ്ണം ധ്വനി. ചാടുക ഉത്സാഹപ്രമോദോൽക്കർഷം ധ്വനി. മന്മഥ...ധൂമങ്ങൾ കാമദുഃഖമാകുന്ന അഗ്നിയുടെ പുക. മങ്ങുക പ്രകാശം കുറയുക. പുകപിടിച്ചു കറപററുക. കണ്ണിൽ...നിന്നാൻ കരുണാരൂപമായ വെള്ളം ഒഴിച്ചു കഴുകിക്കളഞ്ഞു. ഭഗവാന്റെ ദയാപൂർണ്ണമായ നോട്ടംകൊണ്ടു ഗോപികളുടെ സന്താപം നിശ്ശേഷം നീങ്ങി. കാമന്റെ കാമിനി രതി. മാരൻ കാമദേവൻ. "മദനോ മന്മഥോ മാരഃ" എന്നു അമരം. വേണിയഴിഞ്ഞു...കാണായ്‌വന്നു രതിക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാഭേദങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. തലമുടിയഴിയുക, ഭാവമാററം വരുക, വിയർപ്പുണ്ടാകുക, മുലക്കച്ച പൊട്ടുക മുതലായവ പെട്ടെന്നുണ്ടായ അവസ്ഥകൾ. മാരനു...ലുണ്ടായി കാമദേവൻ കൂടി ഭഗവാന്റെ ശരീരലാവണ്യം കണ്ടു കാമപീഡിതനായി വന്നു. ഭഗവാനെ അടുത്തു കണ്ടപ്പോൾ ഗോപികൾക്കു ഓരോരുത്തൎക്കും ഉണ്ടായ ചേഷ്ടകളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഓടിച്ചെന്നു...നിന്നൊരുത്തി ഒരുത്തിയുടെ പ്രവൃത്തിയെ പറയുന്നു. അവൾ ഓടിച്ചെന്നു ഭഗവാന്റെ പാദങ്ങൾ എടുത്തു തന്റെ മാറോടു ചേർത്തു വിരഹദുഃഖം നീക്കിനിന്നു. മെല്ലെമെല്ലെ തന്റെ കർക്കശങ്ങളായ സ്തനങ്ങളും കഷ്ഠളും കൊണ്ടു, അതിമൃദുലങ്ങളായ ഭഗവൽപാദങ്ങൾക്കു വേദനയുണ്ടാകരുതെന്നു വിചാരിച്ചു ഏററവും സാവധാനത്തിൽ. മാഴ്കിത്തള..കൊണ്ടാൾ വേറെ ഒരു സ്ത്രീയുടെ ചേഷ്ടയെ പറയുന്നു. അവൾ പ്രണയകോപപരവശയായി, ഭഗവാന്റെ അടുത്തു പോകാതെ അകന്നു നിന്നു. മറെറാരു മാനിനി.........ചൊൽവാൻ വേറെ ഒരുത്തിയുടെ പ്രവൃത്തി പറയുന്നു. അവൾ കണ്ണുകൊണ്ടു ഭഗവാന്റെ രൂപം വലിച്ചു ഹൃദയത്തിലാക്കി അവിടെനിന്നു അതു പുറമേ പോകാതെയിരിക്കുവാൻ കണ്ണടച്ചു ധ്യാനംചെയ്തു ഉറപ്പിച്ചു. ഭഗവദ്രൂപം ഹൃദയത്തിൽ നല്ലപോലെ ധ്യാനംകൊണ്ടു ഉറപ്പിച്ചു. ആവത...ചൊൽവാൻ അവൾ ചെയ്ത കാര്യം എനിക്കു പറഞ്ഞറിയിക്കുവാൻ പാടില്ല. എങ്ങളെ...നിന്നാൾ വേറെ ഒരുത്തിയുടെ പ്രവൃത്തി പറയുന്നു. അവൾ പ്രണയകോപവിവശയായി ഭഗവാന്റെ മുഖംനോക്കിനിന്നു. ചുവത്തി ചുവപ്പിച്ചു. കോപാധിക്യം ധ്വനി. കണ്ണുമുഖം തന്നെ അനുരാഗോൽക്കർഷം ധ്വനി. കോപിച്ചു...കൊണ്ടാൾ വേറെയൊരുത്തിയുടെ ചേഷ്ട പറയുന്നു. പ്രണയകലഹംനിമിത്തം കാലം കളയുന്നതു നിഷ്ഫലമെന്നു വിചാരിച്ചു അവൾ ഭഗവാനെ ആശ്ലേഷിച്ചു. പിന്നെയൊരുത്തി..യങ്ങായിപ്പോയി വേറെയൊരുത്തിയുടെ പ്രവൃത്തി പറയുന്നു. സ്വഭാവോക്തികൊണ്ടു ഈ ഭാഗം അധികം ഹൃദ്യമായിരിക്കുന്നു. ലോകഹൃദയവേദിയും കല്പനാകുശലനും ആയ ഒരു മഹാകവിയ്ക്കല്ലാതെ ഈവമാതിരി സന്ദർഭങ്ങൾ ഇങ്ങനെ സരസമായി പ്രതിപാദിച്ചു ഫലിപ്പിക്കാവുന്നതല്ല. ഒരുത്തി

തന്റെ ദുഃഖമൊക്കെ ഭഗവാനെ പറഞ്ഞറിയിക്കണമെന്ന വിചാരിച്ചു അടുത്തുചെന്നു. "എന്നേ നീയിങ്ങനെ" എന്ന അല്പം പറഞ്ഞപ്പോൾ കണ്ണുനീര അധികമായിട്ടൊഴുകി. പിന്നീട 'സങ്കടപ്പെട്ടത്തിയല്ലോ' എന്ന ശേഷം ഭാഗം പറഞ്ഞു വാക്യം പൂർത്തിയാക്കുന്നതിന അവൾക്ക കഴിഞ്ഞില്ല. അപ്പോഴേയ്ക്കു തൊണ്ടയിടറി മിണ്ടാൻവയ്യാതെയായി. എന്നെ നീ...കൊണ്ടാൾ വേറെ ഒരുത്തിയുടെ പ്രവൃത്തി പറയുന്നു. എന്നെ വഞ്ചിച്ചാൽ ഞാനും നിന്നെ വഞ്ചിക്കും എന്ന പറഞ്ഞു അവൾ ഭഗവാൻ ചെയ്യതുപോലെ മരത്തിന്റെ പിന്നിൽ മറഞ്ഞുനിന്നു. ഇന്ദുമുഖിമാർ സുന്ദരിമാർ. ആനായ...ചൊൽവാൻ ഗോപസ്ത്രീകൾ മണ്ണിൽ വിരിച്ച രണ്ടാമുണ്ടിൽ ഭഗവാൻ ഇരുന്നപ്പോൾ അതും വേദങ്ങളും തുല്യങ്ങളായി വന്നു. രണ്ടും ഭഗവാനു ഇരിപ്പിടങ്ങളായി. അംഗജസേന കാമദേവന്റെ സൈന്യം. വിലാസിനിമാർ വിലാസത്തോടുകൂടിയവർ.

> സ്ത്രീണാം വിലാസബിംബോക
> വിഭ്രമാ ലളിതം തഥാ
> ഹേലാ ലീലേത്യമീ ഹാവാഃ
> ക്രിയാഃ ശൃംഗാരഭാവജാഃ.

എന്ന അമരം. സ്ത്രീകളുടെ ശൃംഗാരഭാവജങ്ങളായ ചേഷ്ടകളിൽ പ്രധാനമായ ഒന്നാണ് വിലാസം.

> സ്ഥാനാസനഗമനാനാം
> നേത്രഭ്രൂ കർമ്മണാം ചൈവ
> ഉല്പദ്യതേവിശേഷോ
> യോക്ലിഷ്ടസ്സതുവിലാസസ്സ്യാൽ.

എന്ന വിലാസലക്ഷണം. സ്ഥാനങ്ങളേ...പാടപ്പാടി പാട്ടിന്റെ സ്വഭാവം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഊന്നി ഉറപ്പിച്ചുനിർത്തി. ഗ്രാമം സ്വരസംഘാതവിശേഷം.

> യഥാ കുഡുംബിനഃ സർവ്വേ
> പ്യേകീ ഭൂതാഭവന്തി ഹി
> തഥാസ്വരാണാം സന്ദോഹോ
> ഗ്രാമ ഇത്യഭിധീയതേ
> നന്ദ്യാവർത്തോഥജീമൂത
> സുഭദ്രാഗ്രാമകാസ്ത്രയഃ
> ഷഡ്ജമധ്യമഗാന്ധാരാ
> സ്ത്രയാണാംജന്മഹേതവഃ

എന്ന നോക്കുക. മൂർഛനം ആരോഹണാവരോഹണങ്ങളോടുകൂടിയ സപ്തസ്വരങ്ങൾ. "ക്രമയുക്താ സ്സ്വരാഃസ്സപ്തമൂർഛനാഃ പരികീർത്തിതാഃ" എന്ന കാൺക. "സമ്മൂർഛനാദിരുദിതസ്വരമണ്ഡലീഭിഃ" എന്ന നാരായണീയം. ആനംഗൻ അനംഗനെസംബന്ധിച്ചവൻ. അനംഗൻ (അംഗം ഇല്ലാത്തവൻ) കാമദേവൻ. രാസമായുള്ളൊരു ലീല രാസക്രീഡ. നടന്മാരും നടികളും ഒരുമിച്ചു കയ്യിൽ കയ്യുകോർത്തുപിടിച്ചു മണ്ഡലാകാരമായി നിന്നു ചെയ്യുന്ന നർത്തനവിശേഷം.

> നടൈർഗൃഹീതകണ്ഠാനാ-
> മന്യോന്യാത്തകരശ്രിയാം
> നർത്തകീനാം ഭവേദ്രാസോ
> മണ്ഡലീഭൂയ നർത്തനം.

എന്ന ലക്ഷണം. രാസക്രീഡയുടെ സ്വഭാവം ഗാഥയിൽ കവി വിസ്തരിച്ചു പറയുന്നു. മെഴുത്തു ശോഭിച്ചു. പാരംവിളങ്ങും...പോലെ ഒരു വിളക്കിൽനിന്നു വേറെ അനേകം ദീപങ്ങൾ കൊളുത്തുന്നതുപോലെ. ആയർകോൻ...മുണ്ടായപ്പോൾ ഒരു സ്ത്രീക്ക ഒരു കൃഷ്ണൻവീതം എത്ര സ്ത്രീകളുണ്ടോ അത്രയും (തന്റെ) ശരീരങ്ങളെ കൃഷ്ണൻ മായകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ചു. അവിടെ അനേകം കൃഷ്ണന്മാരുണ്ടായിത്തീന്നു. ഇരുരണ്ടു ഭാഗത്തു...കാന്തിയുള്ളോൻ രാസക്രീഡയുടെ സ്വഭാവം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഭഗവാന്റെ രണ്ടുഭാഗത്തും ഓരോ സ്ത്രീ, ഈ ക്രമത്തിന അനേകം കൃഷ്ണന്മാരുണ്ടായി ഗോപികളോടുചേൻ കളിച്ചു. അവരുടെ നടുക്ക ഭഗവാൻ ശോഭിച്ചു.

അംഗനാമംഗനാമന്തരേ മാധവോ
മാധവം മാധവം ചാന്തരേണാംഗനാ
ഇത്ഥമാകല്പിതേ മണ്ഡലേ മദ്ധ്യഗ-
സ്സഞ്ജഗൌ വേണുനാ ദേവകീനന്ദനഃ.

എന്നു കൃഷ്ണകർണ്ണാമൃതം കാണുക. താളം കാലക്രിയകളുടെ പ്രമാണം. സംഗീതവ്യവഹാരപ്രസിദ്ധം. "താളഃകാലക്രിയാമാനം" എന്നു അമരം. "തലപ്രതിഷ്ഠാകാരണയോഃ". ഒത്തുക പ്രത്യേകരീതിയിൽ ചാടുക. വല്ലിയെ വെല്ലുന്ന മാർദ്ദവാധിക്യം ധ്വനി. അല്ലൽ പെടുത്തു ക്ലേശിപ്പിച്ചു. കണ്ണാടിവെന്ന കണ്ണാടിയേക്കാൾ അധികം നിർമ്മലമായ. ചിലമ്പൊലി ചിലമ്പിന്റെ ശബ്ദം. വന്ദികൾ സ്തുതിപാഠകന്മാർ. നന്ദനനായകൻ നന്ദനോദ്യാനത്തിന്റെ അധിപതി. ഇന്ദ്രൻ. നന്ദിച്ചു. സന്തോഷിച്ചു. ഭൈരവം ഭയങ്കരം. ഉഷ്ണരമായുള്ള...തമ്പേറുംകമ്പിട്ടാനേ ഐരാവതത്തിന്റെ വരവിനെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗം ഏററവും മനോഹരമായ ഒരു സ്വഭാവോക്തിയായിട്ടുണ്ടു്. ഒരു ഗംഭീരനായ കുംഭീന്ദ്രന്റെ ലീലോദ്ധതമായ വരവിനെ ഇതിലുമധികം ഹൃദയസ്പർശകമായവിധം വർണ്ണിച്ചു ഫലിപ്പിക്കുവാൻ ഏതു മഹാകവിക്കും സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. മദതോയം മദജലം. കർണ്ണങ്ങൾ ..മെല്ലെമെല്ലെ കവിളിലെ മദജലം പാനം ചെയ്യുവാൻ വന്നുചേരുന്ന വണ്ടുകളെ ചെവികൾ ആട്ടിഅകററിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ. ആനയുടെ മദജലം വണ്ടുകൾക്കു അത്യന്തം പ്രിയമെന്നു പ്രസിദ്ധം. "ദാനാർത്ഥിനോ മധുകരാ യദി കർണ്ണതാളൈർദ്ദൂരീകൃതാഃ കരിവരേണ മദാന്ധബുദ്ധ്യാ" എന്ന (ഭല്ലടൻ) കവിവാക്യം സ്മർത്തവ്യം. സ്വർണ്ണം...നടുവുടയോൻ ശരീരമദ്ധ്യത്തിൽ പൊൻചങ്ങലയിട്ടിരിക്കുന്നവൻ. ഇന്ദ്രന്റെ ഐശ്വര്യാധിക്യം ധ്വനി. അന്തകൻ...നിന്നോൻ എതിരാളികളെ നിഗ്രഹിക്കുവാനുള്ള കരുത്തു ധ്വനി. അന്തകൻ

ജീവികളുടെ അവസാനത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ. കാലൻ. ദണ്ഡു പാപികളെ അടിക്കുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭയങ്കരമായ വടി. ദന്തങ്ങൾ നാലു ഐരാവതത്തിനു നാലു കൊമ്പുകൾ ഉണ്ടെന്നു പ്രസിദ്ധം. നാസിക...നില്ലോൻ മൂക്കിൽനിന്നു വരുന്ന ശ്വാസംകൊണ്ടു് ഓട്ടുത്തു വരുന്നവരെ അറിയുന്നവൻ. ദാനവ...താൻ അസുരന്മാരുടെ പേരു കേൾക്കുമ്പോൾതന്നെ കോപിച്ചു ഗർജ്ജിക്കുന്നവൻ. ഉദ്ധതൻ അഹങ്കാരത്തോടുകൂടിയവൻ. സംഭാവിക്കുക സംഭാവനചെയ്യുക. ബഹുമാനിക്കുക. ചെമ്പൊൽകരം...നമ്പർകോൻതാൻ വാത്സല്യാധിക്യം ധ്വനി. യാനം ഭഗവാന്റെ രാസക്രീഡ കാണുവാനുള്ള യാത്ര. എണ്മർ വസുക്കളും അഷ്ടവസുക്കളും. വസുക്കൾ എട്ടെന്നു പ്രസിദ്ധം.

ആദിത്യാ ദ്വാദശ പ്രോക്താ
വിശ്വേദേവാ ദശ സ്മൃതാഃ
വസവശ്ച്യാഷ്ട സംഖ്യാകാ
ഷ്ഫടത്രിംശൽ തുഷിതാസ്തഥാ.

എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. രുദ്രന്മാർ പതിനൊന്നു രുദ്രന്മാർ. "രുദ്രാശ്ചൈകാദശ സ്മൃതാഃ" എന്നു പ്രസിദ്ധം. ഭസ്മവും ധൂളിച്ചു ശരീരത്തിൽ തേച്ചിരിക്കുന്ന ഭസ്മത്തിന്റെ പൊടി പറപ്പിച്ചുകൊണ്ടു. രുദ്രൻ ശവഭസ്മം ശരീരത്തിൽ ലേപനം ചെയ്യുന്നു എന്നു പ്രസിദ്ധം. "ചർമ്മാംബരം ച ശവഭസ്മവിലേപനം ച" എന്നു ചർച്ചാസ്തവം. ഭദ്രന്മാർ മംഗലശീലന്മാർ. അശ്വികൾ അശ്വിനീദേവകൾ. ഇവർ എപ്പോഴും രണ്ടുപേർ കൂടിയിരിക്കുന്നവരാണ്. പോന്നുവന്നാർ പോന്നു. വന്നു ചേർന്നു. "നിസ്തന്ദ്രം പോന്നു വന്നങ്ങദിതികളുകളോദഗ്രമഗ്രേ തദാനീം" (ഭാഷാ. രാ. ച. രാമാവതാരം) "അംബുജ ജന്മാവുതന്നാജ്ഞയാ പോന്നുവന്നാൻ" (ഭാഗ. കിളി. സ്ക. 5) ഇത്യാദി പ്രാചീന പ്രയോഗങ്ങൾ കാണുക. പോന്നു, വന്നു

എന്നീ പദങ്ങളുടെ അർത്ഥം ഒന്നാകയാൽ 'പോന്നുവന്നതി'ൽ പുനരുക്തിശങ്ക തോന്നും. എന്നാൽ ഈ പദം ശൈലിയാകയാൽ പ്രസ്തുത ദോഷം നിസ്സാരമാകുന്നു. ... വഴി. ജംഭാരിതന്നുടെ...വാണിയും ശചീദേവിയും. ഗംഗയിൽ വെന്നു...നീക്കി ജലക്രീഡ കാണുവാൻ പോകുന്ന ദേവസ്ത്രീകളുടെ ഒരുക്കത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ശരീരശുചീകരണവും ആഭരണധാരണവും ധ്വനി. നേത്തു ഏററവും നേരിയതു (ഘനം കുറഞ്ഞതു) ആയി. നന്നായി...മെല്ലാരും എന്ന ആശയത്തെ സ്ത്രീകളുടെ സംഭാഷണരൂപത്തിൽ സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. "എന്നുടെ ചേല ഞെറിഞ്ഞു തരേണം നീ" എന്നു മുതൽ "ഭംഗികലന്നുള്ളാരംഗനമാർ" എന്നുവരെ ഭാഗത്തിൽ. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ബഹുവിധങ്ങളായ സ്ത്രീസ്വഭാവമർമ്മങ്ങളെ ലോകവ്യവഹാര രഹസ്യവേദിയായ മഹാകവി അവസരോചിതങ്ങളും ഫലിതമയങ്ങളും നൂതനങ്ങളും ആയ കല്പനകൾകൊണ്ടു പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു ചിന്താരസികന്മാരായ സഹൃദയന്മാർ കാണേണ്ടതാകുന്നു. അപ്സര:സ്ത്രീകളുടെ ഈ യാത്രോദ്യമവർണ്ണനംപോലെ അത്രയ്ക്കു രസഭൂയിഷ്ഠമായ ഒരു ഭാഗം സംസ്കൃത സാഹിത്യത്തിൽതന്നെ വളരെ കുറവായിട്ടേ കാണുകയുള്ളു. എന്നുടെചേല...തോഴി ഒരു സ്ത്രീ അവളുടെ സഖിയോടു പറയുന്ന വാക്കു. ചേല വസ്ത്രം. അന്തർജ്ജനങ്ങൾ വസ്ത്രം ഞൊറിഞ്ഞുടുക്കുന്ന പതിവിനെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കണം കവി ഈ ഭാഗം നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇവിടെ ആദ്യത്തെ സ്ത്രീക്കു ഭംഗിയായി ഞൊറിയുവാൻ അറിവില്ലെന്നു ധ്വനി. പൊരുന്നാ പൊരുന്നു,ആ. യോജിക്കയില്ല. ചേരുകയില്ല. പട്ടുനൽച്ചേല പട്ടുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ നല്ല വസ്ത്രം. അതിമാർദ്ദവഗുണവും അമൂല്യതയും ധ്വനി. ഒപ്പോരുകണക്കിനു ഒത്ത. ശരിയായ. മുപ്പതു മുപ്പതുമുഴം. കാങ്കി ഒരുവക നീലവസ്ത്രം. പ്രസിദ്ധം. കണ്ടിക്കൻചേല ഒരുതരം കട്ടംപച്ചനിറത്തിലുള്ള വസ്ത്രം. പണ്ടും മുൻപേതന്നെ. കയ്യെഴുത്തൻചേല വസ്ത്രവിശേഷം. കയ്യുകൊണ്ടു ചിത്രങ്ങൾ എഴുതിയിരിക്കുന്ന വസ്ത്രമായിരിക്കാമെന്നു ശബ്ദാർത്ഥംകൊണ്ടു ഊഹം തോന്നുന്നു. മഞ്ഞൾപിഴി...തോഴി ഒരു സ്ത്രീ സഖിയോടു അഭിപ്രായം ചോദിക്കുന്നു. മഞ്ഞൾ പിഴിഞ്ഞ വസ്ത്രമോ മാന്തളിർപോലെ നിറവും മാർദ്ദവവുമുള്ളതോ ഏതാണു ഞാൻ ഉടുക്കേണ്ടതു്? എനിക്കു ഏതാണു യോജിപ്പു്? ചെന്തുലുക്കൻചേല വസ്ത്രവിശേഷം. ചെമന്ന നിറമുള്ളതും തുലുക്കന്മാർ സാധാരണമായി ഉപയോഗിക്കുന്നതുമായിരിക്കണം ഈ വസ്ത്രം. താവടം കഴുത്തില (കഴുത്തല). പാടകം പാദകടകം. കാലിലിട്ടിരിക്കുന്ന ചിലമ്പു്. അയഞ്ഞു മുറുകാതെ. ഊരന്നു. താടങ്കം കർണ്ണാഭരണം. തക്കനിറപ്പു നിറം പിടിച്ചു ശോഭിക്കുന്നു. അപൂർവ്വപ്രയോഗം. മേനകേ...ടക്കമല്ലോ മേനകയോടുള്ള വാക്കു്. നീ വരാൻ താമസിച്ചാൽ ഞാൻ മുൻപേ നിന്നെ കൂടാതെ പോകും. ഉർവ്വശി...പോരായെന്നും ഉർവ്വശി വരാൻ താമസിക്കുന്നതിനെപ്പററി പറയുന്നു. ഗർവ്വിച്ചു സൌന്ദര്യംകൊണ്ടു താൻ എല്ലാവരേക്കാൾ മേലെയാണെന്നു അഹങ്കരിച്ചു. പോരായെന്നും പോരികയില്ലെന്നുണ്ടോ. വരികയില്ലേ. കന്ദർപ്പമാനിനി ഒരു ദേവസ്ത്രീയുടെ പേരു്. നന്ദിനി കാമധേനു. "നന്ദിനീ തനയാം തസ്യ ധേനവാം സുരസരിത്യപി" എന്നു വിശ്വം. "സ നന്ദിനീ സ്തന്യമനിന്ദിതാത്മാ" എന്നു (സ. 2) രഘു. മന്ദാരം കല്പവൃക്ഷം. "സംയോഗേ മന്ത്രം വിയോഗേ ദാഹയിത്രും ച യോഗ്യാനി മന്ദാരാണി" എന്നു നീലകണ്ഠൻ (ഹരിവംശവ്യാഖ്യാതാവു.) സംയോഗവിയോഗങ്ങളിൽ മാനത്തേയും പീഡയേയും ജനിപ്പി

ക്കുന്നതു്. ശൃംഗാരമഞ്ജരി നാമം. ഉദ്ദീപകം. സ്വച്ഛവിലാസിനി നാമം. ഉദ്ദീപകം. മനോഹരമായ ഭ്രൂവിലാസങ്ങളോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി. മാലിനി നാമം. ലീലാവതി നാമം. ശൃംഗാരലീലകളോടു കൂടിയവൾ. ഹേമം സ്വർണ്ണം. ഹേമ, കാഞ്ചനശാലിനി, പേശലവാദിനി, സാഹിത്യകേളി, സംഗീതലീല, ആനന്ദലീല, സീമന്തവേണി മുതലായവ അപ്സരസ്ത്രീകളുടെ പേരുകൾ എന്നും ഉദ്ദീപകങ്ങളെന്നും സ്മർത്തവ്യം. ബാലാതാപം...വല്ലിപോലെ ഉപമ. ബാലാതപത്തിനു (ഇളവെയിലിനു) കുങ്കുമത്തിൻേറയും സ്തനങ്ങൾക്കു മലകളുടേയും ശരീരത്തിനു വള്ളിയുടേയും സാമ്യം. "ആഭാതി ബാലാതപരക്ത സാനുസ്സനിർഝരോദ്ഗാര ഇവാദ്രി രാജഃ" എന്നു (രഘു. സ. 6) നോക്കുക. പോരുന്നോളല്ല കൂടെ വരുന്നില്ല. തൻകയ്യാ.. യ്യൂതക്കു പഴഞ്ചൊല്ലു. "അന്യകയ്യു തലയ്ക്കുവച്ചാലൊന്നുകൊണ്ടുമുറയ്ക്കയില്ല" എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലു ഇവിടെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. തൻെറ വസ്തുകൊണ്ടു മാത്രമേ തനിക്കു ഉപയോഗമുണ്ടാകുകയുള്ളൂ. "നിർഗ്ഗുണഃ സ്വജനഃ ശ്രേയാൻ യഃ പരഃപരഏവസഃ"എന്നു (വാ.) രാമായണം. തിക്കാരം ധിക്കാരം. ഒട്ടേടം... നീയെടുപ്പൂ കുറെ വഴി കഴിയുവോളം ഞാൻ എടുക്കാം. പിന്നെ നീ എടുക്കണം. ദൂരത്തെന്തെന്താണു ദൂരത്തു നില്ക്കുന്നതു്. ഇടങ്കേറു ഇടങ്കേടു. ബുദ്ധിമുട്ടു. വശംകെടുക ക്ഷീണിച്ചു അവശമാകുക. എടുത്തുകൊൾ എടുത്തുകൊള്ളുക. 'കൊള്ളു' എന്ന പദത്തിലെ 'ള്ളു'യുടെ ലുപ്തരൂപം 'ൾ'. വ്യോമ...യാനം ആകാശത്തിൽക്കൂടി സഞ്ചരിക്കുന്ന വാഹനം വിമാനം. നാമങ്ങൾ ഭഗവന്നാമങ്ങൾ. കൈലാസ ..പോയിതിപ്പോൾ ശ്രീപരമേശ്വരൻ പാർവ്വതിയോടു കൂടി രാസക്രീഡ കാണ്മാൻ പോയിക്കഴിഞ്ഞു. കല്പകപ്പൂമധു വായുവിൻെറ സൌരഭ്യശൈത്യാദിവിവൃതം ധ്വനി.

നന്ദനം തന്നിൽ... കണ്ടതില്ലേ മന്ദവായുവർണ്ണനം. വായുവിൻെറ ശൈത്യാദി ഗുണങ്ങൾ ധ്വനി. കളിക്കുന്നോനെ കളിക്കുന്നവൻ തന്നെയാണു്. കളിക്കുന്നു. ആനായർ...മീതേ ഭഗവാൻ ഗോപസ്ത്രീകളുമായി കളിക്കുന്ന സ്ഥലത്തിൻെറ മുകളിൽ ആകാശത്തിൽ. ഓലക്ക...പോലെ മാണിക്കക്കല്ലുകളോടു ചേന്ന മഴക്കാറുപോലെ. ഗോപികൾക്കു മാണിക്യങ്ങളുടേയും ഭഗവാനു മഴക്കാറിൻേറയും സാമ്യം.

തത്രാതിശുശുഭേ താഭിർഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ
മദ്ധ്യേ മണീനാം ഹൈമാനാം മഹാമരകതോയഥാ.

എന്നു ഭാഗവതം. (സ്ക. ദശ. അദ്ധ്യാ. 33). ഇവ രണ്ടുപാട്ടു...പിടിപ്പാൻ മുൻപു ഉച്ചരിച്ച 'അംഗനാമംഗനാമന്തരേ'ത്യാദി പദ്യം ഓർമ്മിക്കുക. ലാസികമാർ നർത്തനം ചെയ്യുന്ന സ്ത്രീകൾ. "നർത്തകീലാസികേസമേ" എന്നു അമരം. "ലസശ്ലേഷണക്രീഡനയോഃ" എന്നു ധാതുപാഠം. ലാസ്യം നൃത്തം. നന്മുനി.. ചെയ്യാരപ്പോൾ മഹർഷിമാർ ബ്രഹ്മാവിനോടു ചേന്നു സാമവേദം പാടി. മാഗധന്മാർ സ്തുതി പാഠകന്മാർ. "മാഗധോ മഗധോത്ഭവേ വൈശ്യജ ക്ഷത്രിയാപുത്രേ ശുക്ലജീരക ബന്ദിനോഃ" എന്നു വിശ്വം. വല്ലീലയല്ലാം കഴികയില്ലല്ലോ. ഒതുക്കുക മറയ്ക്കുക. അടയ്ക്കുക. (മറച്ചു). ആയതി.. ചൊല്ലും മേൽ ഭാഗ്യമായിവന്നു. "ആയതിമവ വിലപസ്താം" എന്നു വാല്മീകിരാമായണം (സുന്ദ. കാ. സ. 19) ആയതിക്കു ശോഭനമായ ഭാവി എന്നു അർത്ഥം. രാസക്രീഡ ആയിരം കണ്ണുകൊണ്ടു കാണുവാൻ കഴിയുന്നതു ഭാഗ്യം. കാമംപൊഴിഞ്ഞു.. ചൊല്ലുംനേരം ഭഗവാനും ഗോപികളും തമ്മിൽ ചെയ്യുന്ന ലീലകളെ അപ്സരഃസ്ത്രീകളുടെ വാക്കുകൊണ്ടു വർണ്ണിക്കുന്നു. രസം സം

ഭോഗസ്ഥാനം. മാപാപി വിപരീതാർത്ഥം. ഏററവും സുകൃതം ചെയ്തവരു. വല്ലവി...മുഖിലെ ഗോപികളുടെ മനസ്സിനകത്തുള്ള. "പദ്മാപയോധരതടീപരിരംഭലഗ്ന-കാശ്മീരമുദ്രിതമുരോ മധുസൂദനസ്യ വ്യക്താനുരാഗമിവ" എന്നു ഗീതഗോവിന്ദം സ്മർത്തവ്യം. ആകൂതം അഭിപ്രായം. "സാകൂതം യാതുകാമാം നരവര" എന്നു (ഭാ. നൈ. ചമ്പു) കാണുക. കാളിമ...മുന്നിൽവെച്ചമ കാളിന്ദീനദിവർണ്ണനം. നീലക്കരികുന്ദി എന്നുമുതല്ക്കുള്ള ഭാഗത്തിൽ നദിയെ നായികയായി വർണ്ണിക്കുന്നു. പായൽ മുതലായ വസ്തുക്കളെക്കൊണ്ടു തലമുടിമുതലായ അംഗങ്ങളെ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അലങ്കാരം രൂപകം. വീചി തിരമാല. ഫേനം പത. ധവളവർണ്ണത്താൽ സ്മിതമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കമ്രം മനോഹരം. കംബു ശംഖു. കോരകം മൊട്ടു്. ആവർത്തം ചുഴി. "ആവർത്തബുദ്ബുദതരംഗമയാൻ വികാരാൻ" എന്നു ഉത്തരരാമചരിതം നാടകം. മാള...നീക്കി അനുരാഗോൽക്കർഷം ധ്വനി. ആബദ്ധം ബന്ധിക്കപ്പെട്ടതു്. ഭഗവാനുമായി ക്രീഡിക്കുന്നതിനു സന്നദ്ധയും അനുകൂലയും സുന്ദരിയും ആയ ഒരു നായികയുടെ പ്രതീതി ഇവിടെ കാണേണ്ടതാണു്. നദിയെ നായികയായി കല്പിച്ചു ചെയ്യുന്ന ഏതാദൃശവർണ്ണനങ്ങൾ കാവ്യസാധാരണങ്ങളാകുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഈ വർണ്ണനത്തിൽ പുതുമ കുറവാണു്. കാളിന്ദി ഇത്യാദിഭാഗത്തിൽ ജലക്രീഡയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഗോവിന്ദൻ...പ്പിന്നെ ഗോപികൾ ഭഗവാന്റെ അഭിപ്രായം അറിയുന്നതിനു മുഖത്തേക്കു നോക്കിയിട്ടു്. തേകുക വെള്ളം കോരിയൊഴിക്കുക. ഗൂഢം മററാരുമറിയാതെ. നെന്മേനി നെന്മേനിവാകമരം. ശോണം ചുമന്നതു്. ശോണം ശോണനദി. "ശോണജ്യോനാകനദയോഃ" എന്നു വിശ്വം.

തതോ രക്തജലം പ്രാപ്യ
ശോണാഖ്യം ശീഘ്രവാഹിനം
ഗത്വാപാരം സമുദ്രസ്യ
സിദ്ധചാരണസേവിതം.

എന്നു വാല്മീകിരാമായണ(കിഷ്കി.കാ.സ.40)ത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഈ നദിയിലെ ജലം രക്തവർണ്ണമാകുന്നു. "ഭാഗീരഥീം ശോണ ഇവോത്തരംഗഃ" എന്നു (രഘു സ. 7) നോക്കുക. പണ്ടേതി...കണ്ടിരിയ്ക്കേ ഗോപികളുടെ കണ്ണുകളിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്ന അഞ്ജനത്തിന്റെ ചേർച്ചകൊണ്ടു കാളിന്ദീനദിയിലെ വെള്ളത്തിനു മുൻപിലത്തെക്കാൾ അധികം കറുപ്പു ഉണ്ടായി. നീൾക്കണ്ണാർ നീണ്ട കണ്ണുകളോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. ആയതാക്ഷികൾ എന്ന സംസ്കൃതപദത്തിന്റെ പച്ചമലയാളതർജ്ജമ. ആകണ്ഠ...തന്നിൽ കഴുത്തുവരെ വെള്ളത്തിൽ. വണ്ടിണയെല്ലാമ..പാടിപ്പാടി വണ്ടുകൾ ഗോപികളുടെ മുഖംകണ്ടു താമരപ്പൂവാണെന്നു വിചാരിച്ചു മററുള്ള താമരപ്പൂക്കളെ വിട്ടു അവരുടെ മുഖങ്ങളിൽ ചെന്നുചേർന്നു. അലങ്കാരം ഭ്രാന്തി. "അയം പ്രമത്തമധുപസ്ത്വന്മുഖം വേത്തി പങ്കജം" (കുവല.) എന്നു നോക്കുക. തീരത്തായാർ കരയിൽ കയറി. ചാരുവായു......സുന്ദരിമാർ കുളിച്ചു കരയിൽ കയറിപ്പോകുന്ന ഗോപികളുടെ വേഷത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. സ്വഭാവോക്തി. നീരോലും വെള്ളത്തിൽനിന്നു കയറിയിട്ടു് അധികം നേരമാകായ്കയാൽ നനവുമാറാതിരിക്കുന്ന. കിഴിഞ്ഞ കിഴപ്പോട്ടിറങ്ങിയ. നീവി സ്ത്രീകൾ ജഘനത്തിൽ ധരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തിന്റെ കെട്ടു. ആർദ്രങ്ങൾ നനഞ്ഞവ. കാഞ്ചി അരഞ്ഞാണം. പാരിജാതം പാരിജാതവൃക്ഷം. ഇവിടെ പാരിജാതം പുരുഷരൂപമായിട്ടാണു് വന്നതെന്നും വൃക്ഷങ്ങൾക്കും ആത്മാവുണ്ടെന്നും ഉള്ള തത്വം സ്മർത്തവ്യമാകുന്നു.

മുത്തിമാനായ് പാരിജാതം
കേശവാന്തികമെത്തിതേ
വാസുദേവൻ പാരിജാത-
സാന്ത്വനം ചെയ്തുഭാരത!

എന്നു (ഭാ.) ഹരിവംശം (വി. പ. അ. 73) നോക്കുക.

പരിജാതോ വിഷ്ണുപദ്യാഃ
പാരിജാതേതി ശബ്ദിതഃ.

എന്നു (ഹ. വം.) പാരിജാതപദത്തിന്റെ അത്ഥം. "വിഷ്ണുപദ്യാഃ ഗംഗായാഃ പരി ഉപരി ജാത ഇതിപാരിജാതഃ. സ്വാത്ഥേ ടൺ" എന്നു നീലകണ്ഠീയം (ഹരിവംശവ്യാഖ്യാനം) ദ്രഷ്ടവ്യം. ഗംഗയുടെ ഉപരിഭാഗത്തു് ഉണ്ടായതു് പാരിജാതം. "മുങ്ങിപ്പൊങ്ങീട്ടമൈരാവണമദമലിനേദിവ്യഗംഗാപ്രവാഹേരംഗ്യാസീതേ കളിക്കാമമരതരു തരും വാസസീ ലോഭനീയേ" എന്നു (ഭാ. രാ. ച. ഉദ്യാ. പ്ര) ദ്രഷ്ടവ്യം. രോചനം ഗോരോചനം. താംബൂലം വെററില. "താംബൂലവല്ലീ പരിണദ്ധപൂഗാ- സ്വേലാലതാലിംഗിതചന്ദനാസു" എന്നു രഘു. (സ. 6). ഉദ്ദീപകദ്രവ്യം. കാമ്യം മനോഹരം. മംഗലപ്പൂങ്കാവിൽ എന്നു മുതൽ ഉദ്യാനക്രീഡയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. രാവെന്നു ചൊല്ലുകിൽ...രാത്രിയെക്കാൾ ഉദ്യാനത്തെ രാത്രിയായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. മരങ്ങൾകൊണ്ടു് ഇരുട്ടു, പൂക്കൾ നക്ഷത്രങ്ങൾ, തേൻ മഞ്ഞുനീർ, മുഖം ആദിത്യൻ, ഗോപീമുഖം ചന്ദ്രൻ.

ആരാദസ്ത്യാസ്തട ഭുവി തരു-
ച്ഛായയബദ്ധാന്ധകാരം
ദുരാസ്ഥൈരഞ്ജപരികസുമൈ-
രുന്മിഷത്താരകൌഘം
ക്രീഡോദ്യാനം ഹിമനിഭമധു-
ക്ലിന്നമായാതി യസ്മി-
ന്നെസ്തം ശ്യാമാമുഖ ഇവ ചകോ
രേക്ഷണാനാം മാനഭാനുഃ.

എന്ന (ശു. സന്ദേ.) പദ്യത്തിന്റെ ഒരു സ്വതന്ത്ര തർജ്ജമയാണു ഗാഥയിലെ ഈ ഉദ്യാനവർണ്ണനം. കവിയ്ക്കു ശുകസന്ദേശം സുപരിചിതമെന്നു ഈ ഭാഗം തെളിയിക്കുന്നു. വാത്താരിൽമാതു ലക്ഷ്മീഭഗവതി. പാത്ഥനാം...വീരൻ മേലിൽ അജ്ജുനന്റെ സാരത്ഥ്യം വഹിക്കുന്ന ഭഗവാൻ. വൃന്ദാവനം തന്നെ.. ക്രൂടാതെതാൻ വൃന്ദാവനവർണ്ണനം. വൃന്ദാവനത്തെ സുന്ദരിയായ സ്ത്രീയുടെ മുഖമായി വർണ്ണിക്കുന്നു. ചില്ലികൾ വല്ലികൾ, ഓഷ്ഠം തളിരു, പുഞ്ചിരി മല്ലപ്പൂവു, കൊഞ്ചല് കുയിലിന്റെ ശബ്ദം (പഞ്ചമരാഗം), തലമുടി റംപ്പ, പല്ലുകൾ കുന്ദപങ്ക്തി, ശ്വാസം മന്ദവായു, തലമുടി മയിൽപീലി ഇരായ എന്നു മുഖാംഗങ്ങൾക്കു ഉദ്യാനധമ്മങ്ങൾ ഇണക്കിയിരിക്കുന്നു. പാദപം പാദംകൊണ്ടു പാനം ചെയ്യുന്നതു. വൃക്ഷം.

വക്ത്രേണോല്പലനാളേന
യഥോർദ്ധ്വം ജലമാദദേൻ
തഥാ പവന സംയുക്തഃ
പാദൈഃ പിബതി പാദപഃ

എന്നു സ്മത്തവ്യം. വിദ്രുമവേദിക പവിഴത്തറ. പുഞ്ചിരിയായൊരു...മങ്കമാരേ പുഞ്ചിരിയായ പൂവു നിങ്ങളുടെ ഓഷ്ഠപല്ലവത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ അതിന്റെ ഫലമോ എന്റെ കണ്ണിൽ ഉണ്ടാകുന്നു. സ്മിതമനോഹരങ്ങളായ നിങ്ങളുടെ ഓഷ്ഠങ്ങൾ കാണുന്നതുകൊണ്ടു എന്റെ കണ്ണുകൾക്കു ജന്മസാഫല്യം ലഭിച്ചു എന്നു ഭാവം. പൂവും കായും ഭിന്നദേശങ്ങളിലാകയാൽ അലങ്കാരം അസംഗതി. "വിരുദ്ധം ഭിന്നദേശത്വം കാര്യ്യഹേതേ്വാരസംഗതി:" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. ചാലച്ചുവന്നൊരു...നിതല്ലോ അന്യാപദേശരൂപത്തിൽ ഭഗവാൻ ഗോപികളോടു സമാഗമാശയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. തൊണ്ടിപ്പഴം ഓഷ്ഠം. ഇളകിളി യുവകാമുകൻ. ഇഷ്ടമായുള്ളതിവനിതല്ലോ കിളികൾക്കു തൊണ്ടിപ്പഴം ഇഷ്ടമെന്നു പ്രസിദ്ധം. "സോപി ജംബൂഫലഭ്രാന്ത്യാ തമളിം ധത്തുമിച്ഛതി" എന്നു

ദ്രഷ്ടവ്യം. മുല്ലകൾ കണ്ടാലും ......പാർത്തീതിപ്പോൾ ഗോപികൾക്കു മുല്ലകളുടേയും വന്ന ഗോപാലന്റെയും സ്ഥാനം. ഗോപികൾക്കു ഗോപാലസമാഗമത്തിനുള്ള തീവ്രമായ അഭിലാഷം ഇവിടെ വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. കൺമുന...പിടിച്ചു കടാക്ഷങ്ങൾ ഇണങ്ങി. കൂട്ടിമുട്ടി. തമ്മിൽ നോക്കി. കൈപിടിക്കുക. സ്നേഹാദരങ്ങൾ ധ്വനി. സ്നേഹിതന്മാർ കാണുമ്പോൾ അന്യോന്യം സ്നേഹാദരസൂചകമായി കൈപിടിക്കുന്നു എന്ന ലൗകികാചാരം ഇവിടെ സ്മർത്തവ്യം. "ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിം" (ഭാഗ. ദശ. സ്ക. അ. 36) "ഹസ്തേന ഹസ്തതലമാത്തസുഖം ഗൃഹീത്വാ" (കിർമ്മീരവധം കഥകളി) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. ഹാനി അല്പതാ ധ്വനി. ഏറ്റവും ലഘുവായ. ശൈലി. "കാന്തിയുമില്ലിഹമടിയെന്നരുളി" ഐരാവത പൂജ. (തുള്ളൽ). മാന്മഥം മന്മഥനെ സംബന്ധിച്ചതു്. മാന്മഥ...കൺമായം കാമദേവന്റെ ഇന്ദ്രജാലവിദ്യ. (കൺകെട്ടു). ചേണുറെറഴുന്നൊരു...കാണായ മനോരത്തു രതിവർണ്ണനം. ഈ ഭാഗത്തിൽ രസം സംഭോഗശൃംഗാരം. പ്രകൃതത്തിൽ സരസമായ അലങ്കാരകല്പനംകൊണ്ടു കവി സംഭോഗശൃംഗാരത്തിന്റെ നഗ്നതയെ മറച്ചതു ഉചിതമായിരിക്കുന്നു. അലങ്കാരം രൂപകാതിശയോക്തി. മുഖാദ്യംഗങ്ങളുടെ സ്ഥാനത്തു പങ്കജാദിപ്രസിദ്ധോപമാനദ്രവ്യങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. "രൂപകാതിശയോക്തിസ്സ്യാന്നിഗീര്യാദ്ധ്യവസാനതഃ" (കുവല.) എന്നു ലക്ഷണം. ചഞ്ചല...ത്തിട്ടയും ഇളകുന്ന ജഘനപ്രദേശവും. ആകാശം മദ്ധ്യപ്രദേശം. ചന്ദനക്കുന്നിണ ചന്ദനലിപ്തമായ സ്തനദ്വയം. കംബു കഴുത്തു. പങ്കജം...കുവലയവും മുഖത്തു ഓഷ്ഠവും പകുതി വികസിച്ച കണ്ണുകളും ശോഭിച്ചു കണ്ടു. പൈതലാ...വണ്ടിണ്ടയും നെററിയുടെ മീതെ കളിക്കുന്ന അളകസമൂഹം. നൈതൽ നെയ്യാമ്പൽ. കൂരിരുട്ടുകൾ......തൂകുന്നതും തലമുടിയഴിഞ്ഞു പൂക്കൾ താഴെ വീഴുന്നതു്. വാരുറെറഴ...ശൈലങ്ങളും സ്വേദജലം ഒഴുകുന്ന സ്തനങ്ങൾ. സ്വേദാധിക്യം ധ്വനി. കലമ്പുക കുഴയുക. കലങ്ങുക. ശിഥിലമാകുക. രംഭകൾ ഊരുക്കൾ. കൌതുകങ്ങൾ സന്തോഷകരങ്ങളായ കാര്യങ്ങൾ. തിങ്കൾ മുഖം. പങ്കജം. മുഖം. മുത്തുകൾ സ്വേദബിന്ദുക്കൾ. സ്വേദബിന്ദുക്കളെ മുത്തുകളായിച്ചെയ്യുന്ന കല്പനം സാഹിത്യപ്രസിദ്ധമാകുന്നു.

സംഭോഗനിസ്സഹവപുർവിന്ദവധൂകപോല-
സ്വേദാംബുബിന്ദുമണിജാലമലിമ്ലുചേന

ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. പങ്കജകോരകം സ്തനം. തിങ്കൾ...അങ്കുരങ്ങൾ നഖക്ഷതങ്ങൾ. ശ്രീകണ്ഠൻ കഴുത്തിൽ കാളകൂടാഭരണത്തിന്റെ ശോഭയോടുകൂടിയവൻ-ശിവൻ. "ഉഗ്രഃ കപർദീ ശ്രീകണ്ഠഃ" എന്നു അമരം. "ശ്രീകണ്ഠൻ തൻ കൃപാവാരിധിരഴകിൽ നനച്ചും" എന്നു ചെല്ലൂർ നാഥോദയം. കോദണ്ഡദണ്ഡം വില്ലു. ശിവന്റെ വില്ലു മേരു. "പുരാ പുരാണാം ത്രിതയം ദിധക്ഷോരുമാപതേഃ കാർമ്മുകതാം പ്രപന്നഃ" (കൃ. വി.) സ്തനം. നാരായണൻ...മായുധം ശംഖം. കഴുത്തു. മുഴന്നു മുഴങ്ങി. ശബ്ദിച്ചു. ചാടുക്കൾ ചാടുവാക്കുകൾ. ഭംഗിയിൽ ..മയങ്ങിനിന്നു രത്യന്തവർണ്ണനം. ചാപങ്ങൾ ചില്ലികൾ. ശീർണ്ണങ്ങൾ ഇറുന്നവ. ദ്രവിച്ചവ. ശോഭയും ഉപയോഗവും നശിച്ചവ. "ശീർണ്ണം ശീർണ്ണം പ്രണദതി ബഹിസ്സ്ത്രീകരൈർമാകരന്ദൈഃ" എന്നു ശുകസന്ദേശം. തേരു ജഘനം. ചാമ്പിമയങ്ങി.. ബാലികമാർ രത്യന്തവർണ്ണനം. അംഗങ്ങളൊക്കെയും സംഭോഗശ്രമംകൊണ്ടു ക്ഷീണങ്ങളും ശിഥില പ്രഭങ്ങളും ആയി. പാർശ്വവ്രണങ്ങൾ പാർശ്വഭാഗങ്ങളിലുള്ള നഖവ്രണങ്ങൾ. പററുന്നകേശങ്ങൾ വ്രണങ്ങളുടെ ആർദ്രതയും സ്വേദവും ധ്വനി. പൊട്ടി...ജാലങ്ങൾ രതിക്രീഡാതൈക്ഷ്ണ്യം ധ്വനി. യാമം ഏ

ഴരനാഴിക. "ദൈവ യാമപ്രഹരൗ സമൌ" എന്നു അമരം. "പശ്ചിമാദ്യാമിനീയാമാൽ പ്രസാദ മിവചേതനാ" (സ. 17) എന്നു രഘു. 'യമു ഉപരമേ' എന്നു ധാതു. കിംഫല...നാം നാം ഇവിടെ ഇനി നിന്നിട്ടു എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളതു്. കാന്തന്മാർ നിങ്ങളുടെ ഭർത്താക്കന്മാർ. കേട്ടതില്ലേ...കൊണ്ടാർ ഭഗവാൻെറ വാക്കു കേട്ടില്ലെന്നു ഭാവിച്ചുനിന്നു. ഗമനവൈമനസ്യം ധ്വനി. നാളെ...ത്തുടങ്ങിനാരേ അപ്പോൾ മുതല്ക്കു നാളയാകുന്നതിനു എത്രനാഴിക സമയം വേണമെന്നു എണ്ണിത്തുടങ്ങി. സമാഗമൌത്സുക്യം ധ്വനി. ആതങ്കം ദുഃഖം. കാട്ടിൽ പ്രാകൃതത്വം ധ്വനി. വീട്ടിൽ സംസ്കാരശീലം. വിവേകം അറിവു ധ്വനി. എങ്ങളോ...തിപ്പോൾ ഞങ്ങൾക്കു നിങ്ങളെപ്പോലെ വിരഹദുഃഖം അനുഭവിക്കേണ്ടു കാലം വന്നു. വാദിച്ചവണ്ണം ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞതനുസരിച്ചു. വാദം ചെയ്യുന്നതുപോലെ. നന്നായി....ക്കിപ്പോൾ രാത്രി അവസാനിക്കാതെയിരിക്കുമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾക്കു ഭഗവാനോടുകൂടി ക്രീഡിക്കുവാൻ സാധിക്കും. ഇക്കാര്യത്തിനു നിൻെറ ഉദയമാണു തടസ്സമായിത്തീന്നതു. സൂതൻ സൂര്യൻെറ തേരാളി. അരുണൻ. "സൂര്യസൂതോരുണോനൂരുഃ" എന്നു അമരം. ഓൎത്തിട്ടു നല്ലപോലെ വിചാരിച്ചിട്ടു. അല്ലെങ്കിൽ ആപത്തുണ്ടാകും. വൃക്ഷങ്ങ...ചെമ്മേ നേരം ക്രമേണ പുലന്നു തുടങ്ങി. വഴങ്ങാതെ അനുസരിക്കാതെ. മാനസ...നൽകീട്ടു മനസ്സു ഭഗവാങ്കൽ ഉറപ്പിച്ചു. ഭഗവാനെപ്പററിദ്ദൃഢമായി ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു. പാതിയൊഴി...തന്നിൽ ഭാര്യമാക്കുള്ള പകുതിസ്ഥാനം ഒഴിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന കിടക്കയിൽ. മുന്നമേ...തോന്നീതില്ലേ ഗോപന്മാർ തങ്ങളുടെ ഭാര്യമാർകാട്ടിൽപോയി ഭഗവാനുമൊരുമിച്ചു ക്രീഡിച്ചതു യാതൊന്നും അറിഞ്ഞില്ല. ഭാര്യമാർ തങ്ങളുടെ കൂടെഉണ്ടെന്നുതന്നെ അവർ വിചാരിച്ചു. ഭഗവാൻെറ.മായാവൈഭവം ധ്വനി.

കാമാദി ചിത്തവൃത്തികൾ മനോമാലിന്യകരങ്ങളും ബന്ധഹേതുകങ്ങളും എങ്കിലും അവ ഭഗവദഭിമുഖമായി പ്രവൎത്തിക്കുന്നതായാൽ ഭക്തിക്കും മുക്തിക്കും മൂലമാകുന്നു. ഈ തത്വത്തെ ഗോപികളുടെ ചരിതം പ്രതിപാദിച്ചു രാസ ക്രീഡ പഠിപ്പിക്കുന്നു.

ന മയ്യാവേശിതധിയാം
കാമഃകാമായ കല്പതേ
ഭർജ്ജിതാഃ ക്വഥിതാധാനാഃ
പ്രായോ ബീജായ നേഷ്യതേ.

എന്ന (ഭാഗ. ദശ. സ്ക. അ. 22) പദ്യം നോക്കുക. ഈ തത്വത്തിനു ഒരു മൂർദ്ധാഭിഷിക്തോദാഹരണമാണു ഇവിടെ വിവരിച്ച രാസ ക്രീഡ.

കൃഷ്ണഗാഥയിൽ രാസ ക്രീഡയെ വൎണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു് മഹാഭാഗവതം ദശമത്തെ അനുസരിച്ചാകുന്നു എന്നു പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണു്. ഭഗവാൻെറ പരദാരാഭിമർശനവും ശൃംഗാര ലീലകളും അധർമ്മമല്ലേ എന്നും ധർമ്മ സ്ഥാപനത്തിനുവേണ്ടി അവതരിച്ച കൃഷ്ണൻ അങ്ങനെ ചെയ്തതു ശരിയായോ എന്നും ഇവിടെ പ്രബലമായ ഒരു സംശയം ആൎക്കും ഉണ്ടാകും. അവർ ഒരു സംഗതി പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കണം. ഭഗവാൻ യോഗേശ്വരനാണെന്നും തൻെറ അഷ്ടാംഗബ്രഹ്മചര്യത്തിനു അണുപ്രായമെങ്കിലും കോട്ടംതട്ടാതെയാണു്. ഇങ്ങനെ ചെയ്തതെന്നും ഉള്ള തത്വനൊ ആകാര്യം. "വീക്ഷ്യരന്തും മനശ്ചക്രേ യോഗമായാമുപാശ്രിതഃ" "യോഗേശ്വരേശ്വരേ കൃഷ്ണേ" "ശ്രുത്വാ യോഗേശ്വരേശ്വരഃ" "ആത്മാരാമോപ്യരീരമൽ" എന്നിങ്ങനെ രാസ ക്രീഡാവൎണ്ണനത്തിൽ പലസന്ദർഭങ്ങളിലും ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്ന 'യോഗേശ്വര'പദത്തിൻെറ ഭാവം ഗംഭീരമാകുന്നു. ആത്മാരാമന്മാരായ മഹായോഗികൾക്കു നാഥനായ ഭഗവാനു ഇങ്ങനെചെയ്യുവാൻ കഴിയും. "യോഗമായാമുപാശ്രിതഃ" എന്ന വാക്യത്തിനു, ഭഗവാൻ ഗോപികളുമാ

യി വാസ്തവത്തിൽ ക്രീഡിച്ചിട്ടില്ലെന്നും മായാശക്തികൊണ്ടു അങ്ങനെ ചെയ്യുന്ന മററുള്ളവക്ക് തോന്നിപ്പിക്കയേ ചെയ്തുള്ളു എന്നുംകൂടി അർത്ഥം ഊഹിക്കാം.

രാസക്രീഡ ഭഗവാൻെറ കന്ദർപ്പവിജയമായിട്ടാണു ഗണിക്കപ്പെടുന്നതു്.

ബ്രഹ്മാദിജയസംരൂഢ-
ദർപ്പകന്ദർപ്പദർപ്പഹാ
ജയതി ശ്രീപതിർഗോപീ-
രാസമണ്ഡല മണ്ഡിതഃ.

എന്ന് ആചാര്യന്മാർ പറയുന്നു. ഗോപികൾ ശ്രുതികളാണെന്ന അഭിപ്രായവും ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണു്.

ഗോപ്യസ്തു ശ്രുതയോ ജ്ഞേയാ
ഋഷിജാ ഗോപകന്യകാഃ
ദേവകന്യാശ്ച രാജേന്ദ്ര
ന മാനുഷ്യഃ കദാചന.

എന്നു പത്മപുരാണത്തിൽ പറയുന്നു. "കിംച ശൃംഗാര കഥാപദേശേന വിശേഷതോ നിവൃത്തിപരേയം പഞ്ചാദ്ധ്യായീ"എന്നു രാസക്രീഡാ പ്രകൃതത്തെപ്പററി ശ്രീധരാചാര്യൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.

ഭക്തിം പരാം ഭഗവതി പ്രതിലഭ്യ കാമം
ഹൃദ്രോഗമാശ്വപഹിനോത്യചിരേണ ധീരഃ

(സ്ക. ദശ. അ. 33) എന്നു ഭാഗവതത്തിൽ രാസക്രീഡയുടെ ഫലശ്രുതി പറയുന്നതും ഇവിടെ ശ്രദ്ധാർഹമാകുന്നു. ഇതിൽ നിന്നൊക്കെ വ്യക്തം. ചരിത്ര പ്രതിപാദനമല്ല രാസക്രീഡയെന്നും, ആത്മാരാമനായ ഒരു യോഗീശ്വരൻെറ അലോകസാധാരണമായ കന്ദർപ്പവിജയത്തിൻെറ വർണ്ണനമാണെന്നും ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. അതുതന്നെയാണു അതു നിവൃത്തിപരവും തല്പാഠം കാമാദിഹൃദ്രോഗനാശകവും ആയി തീരുന്നതും.

ഭഗവൽ ഗീത നാലാമദ്ധ്യായത്തിൽ കർമ്മയോഗശാസ്ത്രമൂലങ്ങളായ അനേകം ഗ ഹനതത്വങ്ങളെ ഭഗവാൻ അർജ്ജുനന്നു ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. അവയിലൊന്നു ഉദാഹരണമായിട്ടു കൂടി രാസക്രീഡയെ വിചാരിക്കാം.

ത്യക്ത്വാ കർമ്മഫലാസംഗം
നിത്യതൃപ്തോ നിരാശ്രയഃ
കർമ്മണ്യഭിപ്രവൃത്തോഽപി
നൈവ കിഞ്ചിൽ കരോതി സഃ
നിരാശീർയ്യതചിത്താത്മാ
ത്യക്തസർവ്വപരിഗ്രഹഃ
ശാരീരം കേവലം കർമ്മ
കുർവ്വന്നാപ്നോതി കില്ബിഷം.

എന്നും,

യോഗസംന്യസ്തകർമ്മാണം
ജ്ഞാനസഞ്ഛിന്ന സംശയം
ആത്മവന്തം ന കർമ്മാണി
നിബധ്നന്തി ധനഞ്ജയ!

എന്നും ഗീതയിൽ ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു. മഹായോഗിയായ ഭഗവാൻെറ ഏതാദൃശമായ ഒരു കർമ്മമാകുന്നു രാസക്രീഡ. അതു ഭഗവാൻെറ യോഗവൈഭവത്തെ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു.

മഹാഭാരതത്തിൽ (ഉദ്യോ. പ. അ. 91) ഭഗവാൻ ധൃതരാഷ്ട്രനോടു പറയുന്ന വാക്കിൽ ഒരു ഭാഗം ഇവിടെ സ്മരിക്കുന്നതു് യുക്തമായിരിക്കും.

നാഹം കാമാന്ന സംരംഭാ-
ന്ന ദ്വേഷാന്നാർത്ഥ കാരണാൽ
ന ഹേതുവാദാല്ലോഭാദ്വാ
ധർമ്മം ജഹ്യാം കഥംചന.

യാതൊന്നുകൊണ്ടും ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നു വ്യതിചലിക്കാത്തവനാണു ഭഗവാനെന്നു ഈ വാക്കു പ്രസ്ഫുടമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. (അശ്വ. പർവ്വം.) മൃതനായ പരീക്ഷിത്തിനെ ജീവിപ്പിക്കുന്നതിനു ഒരുമ്പെടുമ്പോൾ ഭഗവാൻ പറയുന്ന വാക്കു ഇവിടെ നോക്കാം

യഥാ സത്യം ച ധർമ്മശ്ച
മയി നിത്യം പ്രതിഷ്ഠിതൌ
തഥാ മൃതശ്ശിശുരയം
ജീവതാദഭിമന്യുജഃ.

യദി മേ ബ്രഹ്മചര്യം സ്യാൽ
സത്യം ച മയി തിഷ്ഠതി
അവ്യാഹതം മമൈശ്വര്യം
തേനജീവതു ബാലക:

ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു ഭഗവാൻ പരീക്ഷിത്തിന്റെ മൃതശരീരത്തിൽ തൊട്ടു. അപ്പോൾ അതിൽ ജീവചൈതന്യം സംഭവിച്ചു.

സ്പൃഷ്ടമാത്രസ്തു കൃഷ്ണേന
സ ബാലോ ഭരതർഷഭ!
ശനൈശ്ശനൈർമഹാരാജ!
പ്രാപദ്യത ച ചേതനാം.

എന്ന വിധം മൃതനായ ബാലൻ സജീവനായി. "യഥാസത്യം...പ്രതിഷ്ഠിതൌ" "യദിമേ... സ്യാൽ" എന്നീ വാക്യങ്ങളുടെ ഗാംഭീര്യം പ്രകൃതത്തിൽ പ്രത്യേകം ചിന്തിക്കേണ്ടതാകുന്നു. രാസക്രീഡകൊണ്ടും മററും യോഗീശ്വരനായ ഭഗവാന്റെ സത്യധർമ്മപ്രതിഷ്ഠയ്ക്കും ബ്രഹ്മചര്യതേജസ്സിനും യാതൊരു ഹാനിയും സംഭവിച്ചിട്ടില്ലെന്നുള്ളതിനു ഇതിൽ കൂടുതലായി എന്തു ലക്ഷ്യമാണു വേണ്ടതു്?

കാർവണ്ണ...പാദപം ഭഗവാനായ വൃക്ഷം. താപനിവാരണസാമർത്ഥ്യം ധ്വനി. അന്നൊരുനാൾ രാസക്രീഡാനന്തരം ഭഗവാനും ഗോപികളുമായി പിരിഞ്ഞതിനുശേഷം അടുത്ത ഒരു ദിവസം. ദേവി കാത്ത്യായനി. പാതിര...നേരത്തു അർദ്ധരാത്രിസമയത്തു-ഗോപന്മാർ എല്ലാവരും ഉറങ്ങിയപ്പോൾ. പാപിയാ...വിഴുങ്ങീതപ്പോൾ ദുഷ്ടനായ ഒരു പാമ്പു വന്നു ഭഗവാന്റെ പിതാവായ നന്ദന്റെ കാലു പിടിച്ചു വിഴുങ്ങി. രോദനം കരച്ചിൽ. സന്നദ്ധർ പാമ്പിനെ വധിക്കുവാൻ ഒരുങ്ങിയവർ. കൊള്ളി മരക്കൊമ്പു. പാവനമായോരു പാദം പരിശുദ്ധമായ കാലു. മോക്ഷത്തെ കൊടുക്കുന്നപാദം. "യോഗീന്ദ്രാണാം ത്വദംഗേഷ്വധികസുമധുരം മുക്തിഭാജാം നിവാസോ ഭക്താനാം കാമവർഷദ്യുതരുകിസലയം നാഥ തേ പാദമൂലം" എന്നു നാരായണീയം. (ദശ.100) പാപ...പാദം പാപമായ ഇരുട്ടിനെ നശിപ്പിക്കുന്ന മണിവിളക്കായ കാലു. രൂപകം. ചൊന്നാൻ പാമ്പു പറഞ്ഞു. വിദ്യാധരൻ ഗന്ധർവ്വൻ മന്ത്രവിദ്യാദികളെ ധരിക്കുന്നവൻ വിദ്യാധരൻ. "വിദ്യാധരോപ്സരോയക്ഷരക്ഷോ ഗന്ധർവ്വകിന്നരാ:" എന്നു അമരം. മാമുനിമാരെ.. ചിരിച്ചനേരം മഹർഷിമാരുടെ പ്രാകൃതമായ ശരീരം കണ്ടു മഹാപാപശക്തിനിമിത്തം ഞാൻ ആക്ഷേപിച്ചു ചിരിച്ചപ്പോൾ. വിദ്യാധരന്റെ നാമം സുദർശനനെന്നാകുന്നു. ശരീരസൌന്ദര്യോൽക്കർഷത്തോടുകൂടിയവനാണു് ഇവൻ എന്നു പ്രസ്തുത നാമം ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. സ്വന്തം ശരീരസൌന്ദര്യത്തെപ്പററി അഹങ്കാരമുണ്ടായപ്പോളാണു വ്രതചര്യാനുഷ്ഠാനം കൊണ്ടു കൃശഗാത്രന്മാരും വിരൂപന്മാരുമായ മഹർഷിമാരെക്കണ്ടു പരിഹാസമുണ്ടായതു്.

അഹം വിദ്യാധര:കശ്ചിൽ
സുദർശനഇതി ശ്രുത:
ശ്രിയാ സ്വരൂപസമ്പത്ത്യാ
വിമാനേനാചരൻ ദിശ:
ഋഷീൻവിരൂപാനംഗിരസ:
പ്രാഹസം രൂപദർപ്പിത:

എന്നു (ദശ. സ്ക. അദ്ധ്യായം. 34) ഭാഗവതം നോക്കുക. എല്ലുംഞരമ്പു...യുള്ള മുനികളുടെ ശരീരത്തിന്റെ പ്രാകൃതാവസ്ഥയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. നിരാഹാരവ്രതാദികാഠിന്യം ധ്വനി. അന്നു മഹർഷിമാരുടെ ശാപംഏററദിവസം. ഇങ്ങിനെനിന്നു ഇതു കാണുന്നവിധം പാമ്പിന്റെ ആകൃതിപൂണ്ടു. ആരേയും, വിശേഷിച്ചു മഹാന്മാരെയും നിന്ദിക്കരുതെന്നതത്വം ഇവിടെ സുദർശനന്റെ അനുഭവത്തിൽ നിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാകുന്നു. "ആത്മവാൻ നാവമന്യേത ത്രിഷു ലോകേഷു ഭാരത അപ്യന്ത്യം പ്രാ

കൃതം കിഞ്ചിൽ” എന്നു് കാണുക. ശാപം... വന്നാത ഋഷികളുടെ ശാപം എനിക്കു അനുഗ്രഹമായി പരിണമിച്ചു. എന്തെന്നാൽ നിൻതിരുവടിയെ കാണുന്നതിനും സർവ്വപാപഹരമായ പാദസ്പർശം ഏല്ക്കുന്നതിനും ആ ശാപംകൊണ്ടു എനിക്കുഭാഗ്യമുണ്ടായിരിക്കുന്നു. വേരററു നിശ്ശേഷം നശിച്ചു. എന്നുടെ ലോകത്തു ഗന്ധർവ്വലോകത്തിൽ. ആനായച്ചേരി ഇടയന്മാർ കൂട്ടമായി താമസിക്കുന്ന സ്ഥലം. ഗോപഗ്രാമം അമ്പാടി.

പെണ്ണുങ്ങൾ ഗോപസ്ത്രീകൾ. വിത്തേശൻ...ശക്തൻ വൈശ്രവണന്റെ ഭൃത്യനായ ശംഖചൂഡൻ. “ജഹാരധനദാനുഗ: സകില ശംഖചൂഡോബലാ:” എന്നു (ദശ. 70) നാരായണീയം. ആട്ടിയരട്ടി ആട്ടിപ്പേടിപ്പിച്ചു. മൂത്തതിൻ കയ്യിൽ ജ്യേഷ്ഠന്റെ കയ്യിൽ. കോകിലവാണിമാർ കുയിലന്റേതു പോലെ മനോഹരമായ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. മാനസ ..ഹംസമായി മാനസസരസ്സിന്നു അരയന്നമായി. മാനസം അരയന്നങ്ങളുടെ വാസസ്ഥാനമെന്നു കവിസങ്കേതം “തച്ഛ്രുത്വാതേശ്രവണസുഭഗം ഗർജ്ജിതം മാനസോല്ക്കാഃ” എന്നു മേഘം. വാരിജ...വേണുവിൻ ശ്രീ കൃഷ്ണന്റെ കുഴലിന്റെ. വാമമായുള്ളോരു...കൊണ്ടൂതുന്നേരം കുഴലൂതുന്നസമയത്തെ ഭഗവാന്റെ സ്ഥിതിവിശേഷത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. സ്വഭാവോക്തി. രന്ധ്രങ്ങൾ കുഴലിന്റെ തുളകൾ. വേണി ...നീളെനീളെ ഭഗവാന്റെ വേണുനാദം കേട്ടപ്പോൾ സ്ത്രീകൾക്കുണ്ടായ ഭാവഭേദത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഭഗവദ്ഗതമായ അനുരാഗാധിക്യം ധ്വനി, നാമെല്ലാം.. നാരിമാരെ സ്ത്രീകളുടെ വാക്കു. അനുരാഗോല്ക്കർഷത്തെ അധികം വ്യക്തമാക്കുന്നു. കാമത്തെപ്പൂരിച്ചു ആഗ്രഹത്തെ അല്പവും ശേഷിപ്പിക്കാതെ മുഴുവനും നിറവേററി. കാളയായ്...തന്നെയും കാളയുടെ രൂപം കൈക്കൊണ്ടുവന്നവനും, ഭഗവാനെ നിഗ്രഹിക്കുവാൻ ഒരുങ്ങിയവനും, കംസന്റെ ഭൃത്യനും ആയ അരിഷ്ടൻ എന്ന അസുരനെ. ഇവിടെ വളരെച്ചുരുക്കത്തിൽ അരിഷ്ടാസുരകഥ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

ഭോജഗൃഹം ഭോജരാജാവായ കംസന്റെ രാജധാനി. മെല്ലെ മെല്ലുള്ള...വർണ്ണം കംസന്റെ മനസ്സിൽ സ്വന്തം മരണത്തെപ്പററി വ്യസനവും ഭഗവാനെപ്പററി കോപവും വളരത്തക്കവിധം. ‘മെല്ലുള്ളത്തിൽ’ ഇവിടെ സന്ധി ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. ‘മെല്ലെയുള്ളത്തിൽ’ എന്നാണു സാധുവായ പ്രയോഗം. തുള്ളല അഹങ്കാരം. അൻപു പ്രീതി-ദയ. ചരതിച്ചു സത്യമായിട്ടു. നേരായിട്ടുള്ളതു്. നാരദൻ ...തെല്ലാം നാരദമുനി കംസനോടു പറഞ്ഞ കാര്യമൊക്കെയും. പേടിച്ചു പോരുന്ന കംസനെ ഭയപ്പെട്ടുകഴിയുന്ന. ആഭാസൻ യോഗ്യന്റെ വേഷം കെട്ടിനടക്കുന്ന മുട്ടാളൻ. വ്യാപാദിക്കുക വധിക്കുക. മാഗധൻ മഗധരാജാവു. ജരാസന്ധൻ. ബന്ധു ചാർച്ചക്കാരൻ. ജരാസന്ധന്റെ പുത്രിമാരായ അസ്തിയും പ്രാപ്തിയും ആണു കംസന്റെ ഭാര്യമാർ. ഈ ചാർച്ചയെയാണു പ്രകൃതത്തിൽ. ബന്ധുപദംകൊണ്ടു് ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

അസ്തി: പ്രാപ്തിശ്ച കംസസ്യ
മഹിഷ്യൌ ഭരതർഷഭ
മൃതേ ഭർത്തരി ദു:ഖാർത്തേ
ഈയതു:സ്മ പിതുർഗ്ഗൃഹാൻ
പിത്രേ മഗധ രാജായ
ജരാസന്ധായ ദു:ഖിതേ.

എന്നു ഭാഗവതം (സ്ക. ദശ. അ. 50) നോക്കുക. ഭൌമൻ നാമം. ഭൂമിയുടെ പുത്രനായ നരകാസുരൻ. കാലിയും മേച്ചു...പിള്ളർ അതിനിസ്സാരത്വവും പ്രാകൃതത്വവും ധ്വനി.

ചേരുവോന്നേ ചേരുകയില്ല. ഒരുകാലത്തും സംഭവിക്കയില്ല. ആപന്നനാകേണം വധിക്കണം. മുക്കുംമുൻപേ വളൎന്നു കരുത്തനായിത്തീരുന്നതിനുമുൻപേ. വൈരി ശത്രു. വൈരസ്യം അതൃപ്തി. വിരസത. പാൎക്കുന്തോറും വിചാരിക്കുന്തോറും. കണ്ടകം...ഞായം വളരെ ചെറിയതാണെങ്കിലും മുള്ളു വേദനിപ്പിക്കുമെന്നതാണു അനുഭവം. അതുകൊണ്ടു നിസ്സാരമായി ഗണിക്കാതെ അതിനെ നശിപ്പിക്കണം. ദുർവൃത്ത...നന്ദജന്മാരുടെ ദുരാചാര ലമ്പടന്മാരായ രാമകൃഷ്ണന്മാരുടെ. ദുർവൃത്തപദം രാസക്രീഡാദികളെപ്പററി കംസനുള്ള അഭിപ്രായത്തെ വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. മല്ലു യുദ്ധം. മല്ലയുദ്ധം. ചക്കി...പോലെ മല്ലന്മാരുടെ കയ്യു ചക്കു; രാമകൃഷ്ണന്മാർ കരിമ്പു. ചക്കിൻെറ അകത്തകപ്പെട്ടാൽ പുറമേപോകാൻ നിവൃത്തിയില്ലായ്കയേയും ഇക്ഷു രാമകൃഷ്ണന്മാരുടെ ദുർബലതയേയും ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. ഉപമയ്ക്കു പുതുമയുണ്ടെന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. ആന...പാവാൻ ആനക്കാരൻ കുവലയാപീഡത്തിൻെറ ആനക്കാരൻ. ദന്തിതൻ...മാക്കേണം ആനയെക്കൊണ്ടു കുത്തിക്കൊല്ലിക്കണം. നന്നായി...പിന്നെ ഇവിടെ വന്നാൽ പിന്നെ അവർ ജീവനോടുകൂടി തിരിയെ പോകുകയില്ല. നിശ്ചയമായും അവരെ വധിക്കാം. ചേണു...ളെന്നപോലെ ഉപമ മല്ലന്മാരുടെ ശൌൎയ്യാധിക്യവും രാമകൃഷ്ണന്മാരുടെ ദൌർബല്യവും ധ്വനി. പാരിട...പൊങ്ങവേണം ഈരാജ്യത്തുഎവിടേയും പ്രസിദ്ധമാകണം. അക്രൂരൻ നാമം. കംസൻെറ ഇഷ്ടസചിവൻ. സ്വാമി രാജാവു. ആജ്ഞയുടെ അനിഷേധ്യത ധ്വനി. കാൎമ്മുകം ചാപം. തേററം വിശ്വാസം. മാററാർ ശത്രുക്കൾ. വററാതൊരൻപു എന്നോടവസാനമില്ലാത്ത ഭക്തി. യുഗ്യൻ ശ്രേഷ്ഠൻ-യോഗ്യൻ.

കേശി നാമം. വാജിയായ് കുതിരയുടെ ആകൃതിയായിട്ടു. ക്ലേശാതെ മനസ്സിൽ യാതൊരു സങ്കോചവും കൂടാതെ. ധൈൎയ്യാധിക്യം ധ്വനി. ഏശുക അടുക്കുക. തൊടുക. ഏല്ക്കുക. കാളിന്ദീ...തന്നെ കേശിയെ കാളിന്ദിയുടെ സോദരനായ കാലനു കാഴ്ചയായ്‌വച്ചു. കേശിയെ കൊന്നു. കാഴ്ച കാഴ്ചദ്രവ്യം. പൂത്തുകി.....വിണ്ണവർ കേശിയെ വധിച്ചതുകൊണ്ടു ദേവന്മാൎക്കു അത്യന്തം സന്തോഷമുണ്ടായിഎന്നു ധ്വനി. വ്യോമനാ.. ദാനവൻ വ്യോമാസുരൻ. അവൻ...പീഡിച്ചു അവൻെറ ശരീരത്തെ വേദനിപ്പിച്ചു. പീഡിച്ചു പീഡിപ്പിച്ചു എന്നാണു സാധുപ്രയോഗം. കേശിക്കു.. വിട്ടാൻ കേശിയുടെ കൂട്ടുകാരനാക്കിവിട്ടു. വ്യോമാസുരനേയും വധിച്ചു. മായം... കുമാരകൻ മായാബന്ധം ഇല്ലാത്ത മഹൎഷിമാർ എപ്പോഴും ഹൃദയത്തിൽ ധ്യാനിക്കുന്ന ബ്രഹ്മസ്വരൂപനായ കൃഷ്ണൻ. കണ്ണനെക്കാണുമതി....ചേൎത്തുതാവു ഭക്തനായ അക്രൂരൻെറ വിചാരത്തെ വൎണ്ണിക്കുന്നു. പുണ്യവാൻ ഭഗവദ്ദൎശനസൌഭാഗ്യം അടുത്തുസംഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പുണ്യശാലിയായവൻ. ദീനൻ സംസാരദുഃഖത്തോടു കൂടിയവൻ. ഉണ്ണിക്കയ്യു ചെറിയ കയ്യു. വാത്സല്യാധിക്യം ധ്വനി. പൂഴിയിൽ മണ്ണിൽപതിഞ്ഞു. പൂഴിയിൽ...ചെമ്മേ മണ്ണിൽ വീണു ഉരുണ്ടു. ധന്യം ശ്രേഷ്ഠം. ഭഗവദധിവാസഭാഗ്യം ധ്വനി. കാലികറന്നു...കേട്ടു കേട്ടു സന്ധ്യാസമയത്തെ അമ്പാടിയിലെ സ്ഥിതിവിശേഷങ്ങളെ വൎണ്ണിക്കുന്നു. അത്യന്തം ഹൃദയംഗമമായ ഒന്നാണു ഈ വൎണ്ണനം. എന്നുടകന്നിനെ...കണ്ടു. ഗോപസ്ത്രീകളുടെ വാക്ക്. സന്ധ്യയ്ക്കു പതിവുപോലെ തൻെറ കന്നു വന്നുചേരായ്കയാൽ വിഷണ്ണയായ ഒരു ഗോപി മററൊരുത്തിയോടു ചോദിക്കു

ന്നതാണു ഈ വാക്യം. കണ്ണങ്ങൾ ...ച്ചൂപ്പാം പാട്ടുകേൾക്കുവാനുള്ള ആസക്തി ധ്വനി. കന്നുകളൊന്നും തൻ....ധേനുക്കളും വേണുഗാനം കേട്ടപ്പോഴുള്ള പശുക്കളുടെ സ്ഥിതി വർണ്ണിക്കുന്നു. അവ സർവ്വസ്വവും മറന്നു ഗാനശ്രവണത്തിൽ ശ്രദ്ധാലുക്കളായിത്തീർന്നു. കാമിച്ചു ...പോലെ ഉപമ. അക്രൂരന്റെ വേഴാമ്പലിന്റേയും, ഭഗവാന്റെ കാർമ്മേഘത്തിന്റേയും സാദൃശ്യം.

"സന്താപഹാരീ നനു ചാതകാനാം
ഭൂയോപി ഭൂയോപി പയോദ ഏവ."

എന്നു (ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം. സ. 1) സ്മർത്തവ്യം. ആണ്ടു മുങ്ങി. മൃഷ്ടം മധുരം. വെട്ടപ്പായി. ശുചിയാക്കിയശ്ശു. ഭോജനം ഭക്ഷണം. മാർഗ്ഗഖേദം വഴിയാത്രകൊണ്ടുണ്ടായ ശരീരക്ലേശം. ചിന്തിച്ചതോരോന്നേ വഴിയിൽ വച്ചു അക്രൂരൻ വിചാരിച്ച കാര്യങ്ങൾ ഓരോന്നായി. അതായതു് ഭഗവാന്റെ ദർശനം, വചനശ്രവണം, ആശ്ലേഷണം മുതലായവ. "ആയർകോൻതന്നുടെ...ചേർത്തിതാവൂ" എന്ന ഭാഗം സ്മർത്തവ്യം. നാഥൻ രാജാവു. കൊണ്ടങ്ങു പോവാനായ് നമ്മളിൽനിന്നു വേർപെടുത്തിക്കൊണ്ടുപോകുവാൻ. കാരുണ്യം വേറററ ഏററവും നിർദ്ദയനായ. പാപി പരസ്പരസമാഗമാനന്ദം അനുഭവിക്കുന്ന സ്ത്രീ പുരുഷന്മാരെ വേർപ്പെടുത്തുക എന്ന മഹാപാപം ചെയ്യുന്നവൻ. അക്രൂര...ക്രൂരനത്രേ ഇവന്റെ പേരിനു യാതൊരർത്ഥവുമില്ല. ഇവൻ മഹാദുഷ്ടനാണ്. ഈ പ്രകരണത്തിൽ അക്രൂര പദത്തിന്റെ അന്വർത്ഥശൂന്യതയെ മിക്കകവികളും പ്രതിപാദിച്ചു ശബ്ദത്തിനും അർത്ഥത്തിനും സ്വാരസ്യംവരുത്തിയിരിക്കുന്നു എന്നുകാണേണ്ടതാകുന്നു. "ക്രൂരസ്ത്വമക്രൂരസമാഖ്യയാസ്മ നശ്ചക്ഷുർഹി ദത്തം ഹരസേ ബതാജ്ഞവൽ" എന്നു ഭാഗവതം.(സ്ക. ദശ.അ.39)"അയമുല്പതഗോകുലേക്ഷണഃ കഥമക്രൂരഇതിപ്രജല്പ്യതേ" എന്നു യാദവാഭ്യുദയം. (സ. 9) "അസ്മാൽ ക്രൂരോ ന പര ഇതി അസ്യ അപശ്യമക്രൂര ശബ്ദപ്രക്രിയാ" എന്നു കംസവധം. (സ. 1. രാമപാണിവാദൻ).

അപഹരൻ സ നോ ജീവിതം പരം
വ്രജഭുവോ ദ്രുതം ക്രൂര ധീർവ്വരം
ബത ഭവന്തമക്രൂരനാമതാം
കഥമയേദയം ധൂമകേതുതാം.

എന്നു കൃഷ്ണനാടകം. (കൃഷ്ണാട്ടം. മാനവേദൻ).

ക്രൂരനാമവനഹോ വിപരീതം
പേരു നൽകിയവനേതൊരുമൂഢൻ.

എന്നു ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം. (സ. 7) ഇത്യാദി കവിവാക്യങ്ങൾ നോക്കുക. എല്ലാവർക്കും ഇക്കാര്യത്തിൽ മുൻപുരസ്കരിച്ച ഭാഗവത വാക്യം തന്നെ മാർഗ്ഗദർശകം. ദീനമാർ ഭഗവദചിരഹദുഃഖത്തോടുകൂടിയവർ. കാതരമാർ ദുഃഖംകൊണ്ടു മനസ്സിളകിച്ചമഞ്ഞവർ. കാതര്യം ഇളക്കം "കാതര്യം ചേർത്തു കോകങ്ങളില ഖിലചകോരാവലീ പ്രാണരക്ഷാചാതുര്യം" എന്നു (ഭാ.) നൈഷധചമ്പു. ഗാന്ദിനീസൂനു ഗാന്ദിനിയുടെ പുത്രൻ. അക്രൂരൻ. മഞ്ജുളവാണിമാർ മനോഹരമായ വാക്കോടുകൂടിയവർ. സുന്ദരിമാർ. പാമ്പോട്ട...പോലെ പാമ്പിന്റെ ശരീരത്തിൽ നിന്നും വീണപടം (ഉറ)പോലെ. അശരണത്വം ധ്വനി. വൻനരകം...രെന്നപോലെ പുണ്യവാന്മാർക്കു നരകപ്രാപ്തി സംഭവിക്കയില്ല. വല്ലകാരണത്താലും ഉണ്ടായാൽ വളരെ കുറച്ചുസമയം മാത്രമേ ആസങ്കടം നിലനിൽക്കയുള്ളൂ. ഗോപികൾ സുകൃതശാലിനികളായതുകൊണ്ടു അവർക്കു ഈദുഃഖം വരേണ്ടതല്ല. വന്നസ്ഥിതിക്കു അല്പകാലമേ നിലനില്ക്കയുള്ളൂ എന്നു ഭാവം. 'പുണ്യമിയന്നു' എന്നതിനു പകരം 'പുണ്യമകന്നു' എന്നു ഒരു പാഠാന്തരമുണ്ടു്. പ്രഥമദൃഷ്ടിയിൽ ഇതുയുക്തമെന്നു തോന്നാം. എന്നാൽ ചിന്താശീലന്മാർക്കു 'പുണ്യമിയന്ന' എന്നപാ

രമാണു അർത്ഥഗർഭമായി തോന്നുവാൻ ഇടയുള്ളതു്. നന്ദകുമാരകൻ... പൊങ്ങുകയാൽ വിരഹഖിന്നകളായ ഗോപസ്ത്രീകളുടെ ചേഷ്ടകളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. വല്ലി.. ഗേഹങ്ങൾ ഭഗവാനോടു ഒരുമിച്ചുരമിച്ചു വാണ വള്ളിക്കുടിലുകൾ. കാരസ്കരം കാഞ്ഞിരമരം. "കാരസ്കരോ വൃക്ഷഃ" എന്നു (പാ.) സൂത്രം ആലൂടെ ആലിന്റെ. ക്രമ്പിനിന്നിടുന്ന... കന്നുകളെ ഭഗവദ്വിരഹത്താൽ പശുക്കൾക്കു സംഭവിച്ച അസ്വാസ്ഥത പ്രതിപാദിക്കുന്നു. സ്വഭാവോക്തി. പാച്ചിൽ ഉത്സാഹത്തോടു കൂടി. ഓടിയും ചാടിയും ഉള്ള കളി. അക്രൂരൻ ആ പ്രസിദ്ധനായ ദുഷ്ടൻ. ദൂരത്തു....കളഞ്ഞു ഭഗവദ്വിരഹം നിമിത്തം നിരുപയോഗമായതു കൊണ്ടു അവകളെ എറിഞ്ഞു കളഞ്ഞു. കണ്ണുകൾ ...യിപ്പോൾ ഇപ്പോൾ ഭഗവാന്റെ മനോഹര ശരീരം കാണുവാൻ കഴിയുമല്ലോ. മാധുരമാരായ...തോഴി പരിഭവവാക്കു. മധുരയിലെ സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകളെ കാണുമ്പോൾ ഭഗവാൻ തന്നെയും കൂടി മറന്നു അവരുമായി രമിക്കും. ധൈര്യം നമ്മളെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനു മാത്രമേയുള്ളു. അന്യസ്ത്രീകളോടു ഇല്ല. വന്നുണ്ടു വരുന്നുണ്ടു്. ഇവിടെ 'രു' ലോപിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രയോഗം നിരങ്കുശവും ക്ലിഷ്ടവും ആയിരിക്കുന്നു. ചാർന്നുള്ളോർ ചേർച്ചക്കാർ. ബന്ധുക്കൾ. പത്ഥ്യപ്പെട്ടവർ. ദേശ്യപദം. സംഗം ഭഗവാനിൽ ദൃഢമായ മനസ്സംഗം. ഭാവനതന്നാലേ...കുളുർപ്പിച്ചുടൻ ഭഗവാന്റെ ശരീരം ദൃഢമായി ധ്യാനിച്ചു പരമാനന്ദാമൃതധാര കൊണ്ടു മനസ്സിനെ കുളുർപ്പിച്ചു. നന്ദജൻ...നിന്നാർ ഭഗവാൻ പറഞ്ഞവാക്കുകൾ ഓർത്തു വിരഹസങ്കടത്തെ നീക്കിപാർത്തു.

വേദന കംസാദികൾ നിമിത്തമുള്ള ഉപദ്രവം. ജാതൻ അവതരിച്ചവൻ. പാവനയായോരു...ദേവിയേയും കാളിന്ദിയിൽ മുങ്ങിയ അക്രൂരൻ കണ്ട അത്ഭുതത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പാല്ക്കടൽ, അനന്തൻ, മഹാവിഷ്ണു, ലക്ഷ്മീദേവി എന്നിവരെ അക്രൂരൻ കണ്ടു. അത്ഭുത.. എന്തു് ഭഗവാന്റെ വാക്കു. ഒന്നും അറിയാത്തതുപോലെ ഭഗവാൻ അക്രൂരനോടു് ചോദിക്കുന്നു. നിന്റെ മുഖം കണ്ടാൽ നീ എന്തോ അത്ഭുതം കണ്ടതായി തോന്നും. അതു് എന്താണു്. കാണക്കാണെ വീണ്ടുംവീണ്ടും കാണത്തക്കവിധം. ഇതു ഭാഷാചമ്പുക്കളിൽ സുലഭമായിക്കാണുന്ന ഒരു പദമാണു്. "കാണക്കാണെച്ചമച്ചാർ പലവുമരതകപ്പന്തലും മററുമെല്ലാം" (ഭാ. രാ. ച. പട്ടാഭിഷേകം) എന്നുംമററുമുള്ള പ്രയോഗങ്ങൾ നോക്കുക. ചിത്രങ്ങളാ...കണ്ടു നഗരത്തിലെ അത്ഭുതങ്ങളായ ഓരോ കാഴ്ചകൾ കണ്ടുകൊണ്ടു. നൽച്ചേല ..തോറും ഭഗവാന്റെ രജകനോടുള്ള വാക്കു. രാജാവു...ളെല്ലാമേ വസ്ത്രങ്ങളുടെ വിശിഷ്ടതയും അമൂല്യതയും ധ്വനി. ആയന്മാർ രാമകൃഷ്ണന്മാരുടെ അയോഗ്യതയും അല്പതയും ധ്വനി. ബാലകന്മാർ കാര്യാകാര്യജ്ഞാനമില്ലാത്തവർ. വാട്ടമകന്നോരു ഓജസ്സും അർത്ഥവുമുള്ള. ഞങ്ങൾക്കു...ങ്ങൾ രാമകൃഷ്ണന്മാരുടെ ആത്മേശ്വരത്വം ധ്വനി. "ആത്മനഃ പ്രഭുരയം" എന്നു (ഭാഗവതം) ദ്രഷ്ടവ്യം. അന്ധൻ ഇന്നതു പറയാമെന്നും ഇന്നതു പറയാൻപാടില്ലെന്നും വിവരമില്ലാത്തവൻ. മൂഢൻ. അന്തകൻ...പോകുന്നായോ മരിക്കുവാൻ മോഹമുണ്ടോ. ഇത്തരം, ഈ വിധം അതിവിശിഷ്ടങ്ങളായ കാലികൾ...വേണ്ടു രജകന്റെ ഈ വാക്കു ഏററവും പരിഹാസഗർഭമായിരിക്കുന്നു. കന്നുകാലിപ്പിള്ളർ രാജാക്കന്മാരുടെ വേഷം കെട്ടിത്തുടങ്ങിയാൽ ഇനി രാജാക്കന്മാർ കാട്ടിൽ പോയി പശുക്കളെ മേയ്ക്കു

കയാണു യുക്തം. ആക്ഷേപം. കൈത്തലം...ച്ചീടിനാൻ കയ്യുകൊണ്ടു രജകന്റെ കരണത്തിട്ടടിച്ചു. സൽക്കരിച്ചു വിപരീതലക്ഷണ. താഡിച്ചു. സൽക്കാരം താഡനം. സൗചികൻ തുന്നൽക്കാരൻ. ഉഷ്ണീഷം തൊപ്പി. പ്രീതിയാ...പൂവായിട്ടു. രൂപകം. പ്രീതിവല്ലി-അതിന്റെ പൂവായിട്ടു. പാദാതെ...നിന്നാൻ ഭഗവാൻ സൗചികന്ന തന്റെ സാരൂപ്യം കൊടുത്തു. ഭഗവദനുഗ്രഹം കൊണ്ടു അവൻ സംസാരമുക്തനായി. കുബ്ജ നാമം. കൂനി. സുന്ദരി...മൂരത്തുതോ ഭഗവാന്ന കുബ്ജാഗതമായ അനുരാഗം ധ്വനി. പൂചുക ശരീരത്തിൽ തേക്കുക. സൈരന്ധ്രി വേലക്കാരത്തി. കുറിക്കൂട്ടുങ്ങളാക്കുന്നവൾ. എൻവീട്ടിൽനിന്നു...പ്പോകുന്നതും എവിടെ നിന്നു വരുന്നുഎന്നും എങ്ങോട്ടു പോകുന്നുഎന്നും ഉള്ള ഭഗവാന്റെ ചോദ്യത്തിനു സമാധാനം. കാമനെ...ക്കൺമുനയോ കുബ്ജഭവദ്ഗതമായ അനുരാഗത്തെ അധികംപ്രകടമാക്കുന്നു. നന്മവരും...ഞായം നല്ലകാലം(ഭാഗ്യം) വരുമ്പോൾ നല്ലതു ചെയ്യുവാൻ തോന്നും. കുബ്ജയ്ക്കുനല്ലകാലമടുത്തു എന്നു ധ്വനി. സോദര...മുൻപിൽ തനിക്കുതന്ന ലേപനദ്രവ്യങ്ങളെ ഭഗവാൻ വാങ്ങിച്ചു ആദ്യം ജ്യേഷ്ഠനായ രാമനുകൊടുത്തു. സത്തുക്കൾ ഇങ്ങനെയാണു് ചെയ്യേണ്ടതെന്നു ഇവിടെ കവി വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അംഗരാഗം കുങ്കുമാദിലേപനദ്രവ്യം. "സമ്മൂർച്ഛിതാനുരാഗാണാം രത്യുത്സവ വിലാസിനാം കാമിനാംപ്രീതിജനനമംഗരാഗം" എന്നു അംഗരാഗത്തിന്റെ പ്രയോജനം. അനുരാഗോൽക്കർഷത്തോടുകൂടിയ കാമികൾക്കു പ്രീതികരവും ഉദ്ദീപകവും ശരീരത്തിൽ സൌരഭ്യാദി ഗുണങ്ങളെ ജനിപ്പിക്കുന്നതുമാണു അംഗരാഗം.

ചന്ദനോശീരയഷ്ട്യാർത്തി-
ലോധ്രാഗരുത്വക്സമുദ്ഭവഃ
ലേപഃ സ്വേദജദൌർഗ്ഗന്ധ്യം
ഹരത്യാശു വിലാസിനാം.

എന്നു് ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ അംഗരാഗദ്രവ്യങ്ങളെയും അവ ഉപയോഗിക്കുന്നതു കൊണ്ടുള്ള ഗുണത്തേയും പറയുന്നു. ചന്ദനാദികൾകൊണ്ടു അംഗരാഗം നിർമ്മിക്കണം. അതു സ്വേദജദൌർഗ്ഗന്ധ്യത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നു. കീഴ്പ്പോട്ടു...നിന്നാൾ കൂനിക്കീഴ്പ്പോട്ടുപോയിരുന്ന കുബ്ജയുടെ ശരീരം നിവന്നു. ശരീരം നേരെയായി. കണ്ണനേ...പോലെ ഉൽപ്രേക്ഷ. കൂനപോയി ശരീരം ഉയന്നു നിവന്നതു, ഭഗവൽസ്പർശ പുണ്യത്താൽ സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു പോകുവാനാണോ എന്നു തോന്നും. ഭഗവന്മാഹാത്മ്യം ധ്വനി. മാലേയവാണി ചന്ദനം പോലെ കുളിർത്ത സുരഭിലമായ വാക്കോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി. കാച്ചിനാൽ ഉരുക്കി കറകളഞ്ഞാൽ. അംഗനെ.. ളംഗനയും കുബ്ജ ഭഗവൽസ്പർശനം കൊണ്ടു വൈരൂപ്യം ഒക്കെയും നീങ്ങി അത്യന്തം സുന്ദരിയായ സ്ത്രീ ആയിത്തീൎന്നു.

പദയുഗളി പദാഭ്യാമാക്രമിച്ചും ബുജാക്ഷൻ
ചിബുകഭുവി കരാഗ്രം കൊണ്ടുയർത്തും ദശായാം
വപുഷി തുടരുമസ്യാവക്രതാ ഹന്ത ശേഷി-
ച്ചിതു തലമുടിമേലും മറുമാച്ചില്ലിമേലും.

എന്നു (ഭാഷാ കംസവധം ചമ്പു.) സ്മരിക്കുന്നതു രസകരമായിരിക്കും. സുന്ദരിയായൊരു....പാകംതോറും അനുരാഗവശയായ കുബ്ജയുടെ അവസ്ഥയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. നല്ലതു...ഞായം നല്ലവസ്തുക്കളോടു എല്ലാവർക്കും അഭിരുചി ഉണ്ടാകുക എന്നതു സാധാരണമാണു്. മാനിനി...വളഞ്ഞൂതായി കുബ്ജയുടെ ശരീരത്തിന്റെ വളവു നീങ്ങിയപ്പോൾ കാമദേവന്റെ വില്ലിനു വളവുതട്ടി. കുബ്ജക്കു ശരീരലാവണ്യം സംഭവിച്ചപ്പോൾ മന്മഥവികാരങ്ങൾക്കു വശംവദയായി.

ഋജവീ ബഭ്രുവ സാ യാവൽ
പ്രഹൃഷ്ടാം ഭാവഭവ താം
കൌസുമം കുടിലീചക്രേ
കോദണ്ഡം കുസുമായുധഃ.

(ശ്രീകൃഷ്ണവിജയം. സ. 7. ശങ്കരകവി.) എന്ന പദ്യം ദ്രഷ്ടവ്യം. ശങ്കരകവി കൃഷ്ണഗാഥയിൽ നിന്നു ഈ ആശയം ഗ്രഹിച്ചതായി വിചാരിക്കണം. ആനനം തന്നിൽ തറച്ചു ഭഗവാന്റെ മുഖത്തു ഇളക്കുവാൻ കഴിയാത്തവിധം ഉറച്ചു ഭഗവാന്റെ സൌന്ദര്യാധിക്യവും കുബ്ജയുടെ അനുരാഗശക്തിയും ധ്വനി. പോക്ക് പോകിന. ആയന്മാർ....യ്വന്നതിപ്പോൾ ഇടയന്മാരായ ഞങ്ങൾ ഗോരസാദി കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങളേയും കൊണ്ടു രാജാവായ കംസനെ കാണുവാൻ വന്നിരിക്കുകയാണു്. കാഴ്ചദ്രവ്യങ്ങളോടുകൂടിവേണം ഗുരുക്കന്മാർ രാജാക്കന്മാർ പ്രഭുക്കന്മാർ മുതലായവരെ കാണുന്നതിനു എന്ന ശിഷ്ടാചാരത്തെ ഇവിടെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. വന്നുണ്ടു നിൻ വീട്ടിലും നിന്റെ ഭവനത്തിലും വരാം. വന്നുണ്ടു ('ഞ' ലോപം) വരുന്നുണ്ടു്. നാരിമാർ നായികേ സാഭിപ്രായം. സ്ത്രീരത്നമേ. എനിക്കു സ്ത്രീരത്നമായ നിന്നെക്കുറിച്ചും അനുരാഗമുണ്ടെന്നു ധ്വനി. ദക്ഷിണ...പ്പിന്നെ ചാപശാലയിൽ നില്ക്കുന്ന സമർത്ഥന്മാരായ കാവൽക്കാരെ. ദക്ഷിണർ സമർത്ഥന്മാർ. പരഹിതാനുവർത്തികൾ. "ദക്ഷിണസ്സരളോ വാമപരച്ഛന്ദാനുവർത്തിഷു" എന്നു വിശ്വം. ശാല ചാപം വച്ചിരിക്കുന്ന സ്ഥലം. ചാപശാല. ഇങ്ങനെ...മെല്ലെമെല്ലെ കംസനും സൂര്യനും സാധർമ്മ്യം കാണേണ്ടതാകുന്നു. രണ്ടുപേരും ശക്തി നിമിത്തം അഹങ്കരിച്ചു ലോകത്തെ തപിപ്പിച്ചു. (പീഡിപ്പിച്ചു, നീറിച്ചു). ഒടുവിൽ നാശത്തെപ്രാപിക്കുവാൻ ഇടയായി. ലോകപീഡചെയ്യുന്നവർ എത്ര കരുത്തന്മാരായാലും ഒടുവിൽ നശിക്കുവാൻ ഇടയാകുന്നു. ആപത്തണഞ്ഞ നാശകാലം ഏററവും സമീപിച്ചു. ചാപത്തിൻ ഭംഗം കൃഷ്ണൻ ചാപശാലയിൽ കടന്നു വില്ലു ഒടിച്ച വർത്തമാനം. ഭീതി കൃഷ്ണനിൽ നിന്നു തനിക്കു മരണം നേരിടുമെന്ന ഭയം. ഒന്നൊന്നേ ഓരോന്നായിട്ടു. ഓരോന്നേ. "ഒന്നൊന്നേ കണ്ടു കാമാർത്തയായീടിനാൾ" എന്നു ഭാഗതം കിളിപ്പാട്ടു. (സ്ക. ദശ.) ദക്ഷിണമല്ലാതു ഇടത്തേതു. അശുഭ സൂചകമായിട്ടു. ഇവിടെ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ദുർന്നിമിത്തങ്ങൾ, വൈദ്യം യോഗം മുതലായ ശാസ്ത്രങ്ങളിലും ഭാഗവതാദി പുരാണങ്ങളിലും പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന മരണലക്ഷണങ്ങളാകുന്നു.

അന്ധനാം കംസനു നിദ്രയുണ്ടായീല-
യന്ധതയാ ഭയം പൂണ്ടു വാഴും നേരം
കണ്ടിതു തന്മരണത്തിൻ നിമിത്തങ്ങൾ
കണ്ടിതു മസ്തകഹീനമായ് തൻനിഴൽ
ഏക ദീപം രണ്ടു ദീപമായ് കണ്ടിതു
വാമഭാഗം വിറയ്ക്കുന്നിതംഗത്തിനും
വായ്മൊഴി നഷ്ടമായ്ക്കൂട്ടിതച്ഛ്രുതി-
യഗ്നിജ്വാലനായ് തോന്നി ദിക്കുകളും.

എന്നും മററും (ഭാഗ. കിളി. സ്ക. ദശ.) ദ്രഷ്ടവ്യം. കണ്ണൻ ..ഉണ്ടു് കൃഷ്ണൻ എന്റെ ജീവിതകാലം അവസാനിപ്പിക്കുമെന്നു, എന്നെ കൊല്ലുമെന്നു. വന്നതും നിന്നതും ..തുടങ്ങിപ്പിന്നെ കംസനു ലോകം മുഴുവനും കൃഷ്ണസ്വരൂപമായി തോന്നി. ഭഗവാനെപ്പററിയല്ലാതെ കംസനു മറെറാന്നിനെപ്പററിയും വിചാരമില്ലാതെയായി. ശത്രു എന്ന നിലയിലാണെങ്കിലും ഭഗവാനെപ്പററിയുള്ള ഭാവനയും തൽഫലമായി സർവ്വവസ്തുക്കളിലും ഭഗവദ്ദർശനവും കംസനു സിദ്ധിച്ചു.

യഥാ വൈരാനുബന്ധേന
മർത്ത്യസ്തന്മയതാമിയാൽ
ന തഥാ ഭക്തിയോഗേന
ഇതി മേ നിശ്ചിതാ മതിഃ.
കീടഃ പേശസ്കൃതാ രുദ്ധഃ
കുഡ്യായാം തമനുസ്മരൻ

സംരംഭയോഗേന
വിന്ദതേ തത്സരൂപതാം.

എന്നു (സപ്ത. സ്ക. അ. 1) ഭാഗവതത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഭഗവത്സാരൂപ്യസിദ്ധി വൈരം കൊണ്ടെന്നപോലെ അത്രഎളുപ്പം ഭക്ത്യാദിയോഗം കൊണ്ടു ഉണ്ടാകയില്ല. കീടത്തിന്റെ അനുഭവം ഉദാഹരണം. കംസൻ മഹാത്മായ വൈരശക്തികൊണ്ടു ഭഗവത്സാരൂപ്യത്തെ പ്രാപിച്ചു. മഞ്ചങ്ങൾ മല്ലയുദ്ധം കാണ്മാൻ വരുന്നജനങ്ങൾക്കു ഇരിക്കുന്നതിനുള്ള മഞ്ചങ്ങൾ. പൌരന്മാർ നഗരത്തിൽ പാർക്കുന്നവർ. ഊക്കം ബലം. താക്കുക അടിക്കുക. ശബ്ദിക്കുക. ബന്ധുരന്മാർ മനോഹരന്മാർ. വാരണവീരൻ ആനകളിൽ ശ്രേഷ്ഠൻ. കുവലയാപീഡം. പോവാനായുള്ളോരു.. നീ ഭഗവാൻ ആനക്കാരനോടു പറയുന്ന വാക്കു. ആദ്യം പറഞ്ഞ ഈവാക്കു മര്യാദയോടും വിനയത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നുകാണേണ്ടതാണ്. മിണ്ടാതെ അനാദരം കൊണ്ടു, ഉത്തരംപറയാതെ മൌനമായി. നിന്നോടു...നിർണ്ണയംതാൻ ഭഗവാന്റെ വാക്കു. ആനക്കാരൻ അനാദരിച്ചുകണ്ടപ്പോൾ കുപിതനായ ഭഗവാന്റെ വാക്കു പരുഷമായിത്തീൎന്നു. നീങ്ങ...താൻ നീ വാതുക്കൽനിന്നു മാറുകയില്ലെന്നാണ് നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതെങ്കിൽ നിന്നെ അവിടെനിന്നു ഞാൻ പിടിച്ചുമാററും. നിശ്ചയം. പാവു കാലുകൊണ്ടുംമററും ആനക്കാരൻ കൊടുക്കുന്ന ആജ്ഞ. പേടിച്ചതുപോലെ വാസ്തവത്തിൽ ഭഗവാനു ഭയമുണ്ടായില്ല. എങ്കിലും അങ്ങനെ ഭാവിച്ചു. നീക്കുന്നതുണ്ടു...യിങ്ങനെയോ ഭഗവാന്റെ പരുഷവാക്കിനെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു ആനക്കാരൻ പറയുന്ന പരിഹാസ വാക്കു. ആക്ഷേപം നിശിതമായിരിക്കുന്നു. ഭീരുവായി ഓടുന്ന നിനക്കുണ്ടോ 'അതു സാധിക്കുന്നു എന്നു ഭാവം. വൻപുററനിന്നോരു..മൊന്നേന്തിക്കൊണ്ടാൻ ഭഗവാനും കുവലയാപീഡവും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. കയ്യീന്നുവീണവൻ തുമ്പിക്കയ്യിൽനിന്നു ഒഴിഞ്ഞുമാറി. കയ്യിൽനിന്നു എന്നതിനു 'കയ്യീന്നു.' എന്ന പ്രയോഗം കഷ്ടമാണ്. കാലിടെ കാലിന്റെ ഇടയിൽ. മുഷ്കരൻ ശക്തിയോടുകൂടിയവൻ. പുഷ്കലം തടിച്ചു. പുഷ്ടമായ. ദുഷ്കരം ചെയ്യുവാൻ പ്രയാസമുള്ളത്. പന്നഗ.. നിന്നാൻ പാമ്പിന്റെ വായിൽ കാൽ അകപ്പെട്ട തവളയെപ്പോലെയായിത്തീൎന്നു. കുവലയാപീഡത്തിനു എതിരാളിയിൽ നിന്നു ഒഴിഞ്ഞുമാറി രക്ഷകിട്ടുക അസാദ്ധ്യം എന്നു ധ്വനി. കാരിയ...വർണ്ണം ഭഗവാനു വീഴ്ച പററി എന്നു കാഴ്ചക്കാൎക്കും ആനയ്ക്കും യഥാൎത്ഥത്തിൽ വിചാരമുണ്ടാകത്തക്കവിധം. വാസ്തവത്തിൽ കളിച്ചാണു ഭഗവാൻ വീണതു എന്നു ധ്വനി. കാമിനി...കണ്ണനുള്ള ഭഗവാന്റെ ഭാൎയ്യയാണല്ലോ ഭൂദേവി. പോരായ്മ കുറവു. മാതംഗം ആന. കൌപീന...വാലുമപ്പോൾ ഒരു നല്ലഫലിതം. വാലുകൌപീനമാക്കി പാരാതെനിന്നുഒരുപ്രയാസവുംകൂടാതെ ചേതന...ദൂരംദൂരം ജീവചൈതന്യത്തെ ശരീരത്തിൽനിന്നും വളരെദൂരെകററി. തീരെ ജീവനില്ലാതെയാക്കി. ശവമാക്കി. മസ്തകം നിറുക. മല്ലന്മാരെല്ലാരും...കണ്ടനേരം ഭഗവാൻ മല്ലയുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ രംഗത്തിൽപ്രവേശിച്ചപ്പോൾ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നവൎക്കു സംഭവിച്ച വികാരഭേദങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. മല്ലന്മാർ ഭഗവാനെ ഇടിത്തീയെന്നു വിചാരിച്ചു ഭയപ്പെട്ടു. ബ്രാഹ്മണർ സന്തോഷമഗ്നരായി. സ്ത്രീകൾ ഭഗവാനെ കാമദേവനെന്നും, നന്ദാദികൾ തങ്ങളുടെ പുത്രനെന്നും വിചാരിച്ചു ദുഷ്ടന്മാൎക്കു മനസ്സു തകൎന്നു. മാതാവായ ദേവകിയ്ക്കു മുല ചുരന്നു. വസുദേവൻ പുളകി

തഗാത്രനായി. കംസൻ ഭയന്നു. യോഗികൾ ഭഗവാനെ പരബ്രഹ്മതത്വമെന്നു വിചാരിച്ചു. യാദവന്മാർ തങ്ങളുടെ നാഥനാണു കൃഷ്ണൻ എന്നു കരുതി. ഓരോരുത്തർക്കും സ്വസ്വമനഃസ്ഥിതിക്കു അനുകൂലമായ വിചാരം രംഗഗതനായ കൃഷ്ണനെക്കണ്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായി. ഗാഥയിലെ ഈ ഭാഗം.

മല്ലാനാമശനിർന്നൃണാം നരവരഃ
സ്ത്രീണാംസ്മരോ മൂർത്തിമാൻ
ഗോപാനാംസ്വജനോസതാംക്ഷിതിഭുജാം
ശാസ്താസ്വപിത്രോശ്ശിശുഃ
മൃത്യുർഭോജപതേർവ്വിരാഡവിദുഷാം
തത്ത്വംപരംയോഗിനാം
• വൃഷ്ണീനാംപരദേവതേതിവിദിതോ
രാഗംഗതഃ സാഗ്രജഃ.

എന്ന ഭാഗവത(സ്ക. ദശ. അ. 43)പദ്യത്തിന്റെ ഭാഷാന്തരമാകുന്നു. (ഗാഥയിലെ)ഈ ഭാഗത്തിൽ ശൃംഗാരാദിരസങ്ങൾ എല്ലാം നിവേശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതായി സഹൃദയന്മാർ കാണേണ്ടതാകുന്നു. "മല്ലന്മാ നിന്നാർ" എന്ന വാക്യത്തിൽ രസം രൌദ്രം. "ആനന്ദ...നേരം" അത്ഭുതം. "അംഗന...പറഞ്ഞാരപ്പോൾ" ശൃംഗാരം. "നമ്മുടെ ..വല്ലവന്മാർ" വത്സലം. "ദുഷ്ടന്മാ...നേരം" വീരം. "പെട്ടെന്നു.. വീണാൻ" ഭയാനകം. "ചിന്മയ... നണ്ണിനിന്നാർ" ശാന്തി. "വൃഷ്ണികൾ....കണ്ടനേരം" ഭക്തി. "യേ യഥാമാംപ്രപദ്യന്തേ താംസ്തഥൈവ ഭജാമ്യഹം" എന്ന ഗീതാവാക്യം ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നന്ദകുമാര ....നാമെല്ലാരും ചാണൂരന്റെ വാക്കു. ആക്ഷേപഗർഭം. കാലിയുംമേച്ചു . നിന്നു എന്ന ഭാഗത്തിൽ പരിഹാസം അധികം പ്രകടമായിരിക്കുന്നു. പശുക്കളെ മേച്ചുനടക്കുന്ന പ്രാകൃതന്മാരും ബാലന്മാരും ആയ നിങ്ങൾ. മല്ലിനെ...കേട്ടുകൊള്ളാം ഭഗവാന്റെ വാക്കു. ചാണൂരന്റെ വാക്കിനെ അനുസരിച്ചു ആക്ഷേപഗർഭിതമായിരിക്കുന്നു ഭഗവാന്റെ ഉത്തരം. നമ്മൾ അസമാനന്മാരാകയാൽ തമ്മിൽ എതിർക്കുന്നതു യുക്തമല്ല. കേവലം ....മെന്നോവേണ്ട ചാണൂരൻ ആദ്യംപറഞ്ഞതിനെ സമർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു ഉത്തരംപറയുന്നു. കോയിക്കൽ രാജധാനി. ആചാരവാക്കു. ആഹവം യുദ്ധം. മുഷ്ടികളെല്ലിച്ചു കൈകൊണ്ടു ശക്തിയോടുകൂടിയിടിച്ചു. ആഘനിക്കുക അടിക്കുക. മാതുലൻ അമ്മാമൻ. കംസൻ വീണ്ടു....വന്നപ്പോൾ അപ്പോൾ ദീർഘനിദ്ര സംഭവിച്ചു. മരണംനേരിട്ടു. ഇവിടെ കാമിനീകാമുക സമാഗമപ്രതീതി ദ്രഷ്ടവ്യം. വിണ്ണവർ ദേവന്മാർ. മൂവരണഞ്ഞു മൂന്നു മല്ലന്മാർ വന്നു. കൂടൻ, ശലൻ, തോശലകൻ എന്നു അവരുടെ പേരുകൾ. "ചാണൂരേ മുഷ്ടികേ കൂടേ ശലേതോശലകേഹതേ" എന്നു ഭാഗവതം. (സ്ക. ദശ. അ. 44) വീരന്മാർ ...പെരുമ്മ ശൂരപുരുഷന്മാർ പ്രാപിക്കുന്നു. വീരസ്വർഗ്ഗത്തിൽ എത്തി. കാലുഷ്യം കലുഷത്വം. കലക്കം. മേല്പോട്ടു കംസനിരിക്കുന്നമഞ്ചസ്ഥലത്തേക്കു. മുകളിലേക്കു. നേരിട്ടുപോരാതി നേരെനിന്നുഎതിർത്തു. പതുങ്ങിനാൻ പഞ്ഞിപോലെ പഞ്ഞിപോലെ ചതഞ്ഞരഞ്ഞു. ജീവനമന്നേരം....നിന്നതപ്പോൾ കംസന്റെ ആത്മാവു ഭഗവത്സായുജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചു. കംസൻ സംസാരബന്ധമുക്തനായി. ചാർച്ച...ഞായം എന്തൊക്കെ ദോഷങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും ചാർച്ചക്കാർക്കു ഉപകാരംചെയ്യുന്നതു ലോകസ്വഭാവമാകുന്നു. അർത്ഥാന്തരന്യാസം. വഞ്ചക....ചത്താനല്ലോ മുൻപറഞ്ഞ തത്വത്തെ സമർത്ഥിക്കുന്നു. കംസനു മഹാപാപിയാണെങ്കിലും ബന്ധുത്വം വിചാരിച്ചു ഭഗവാൻ മോക്ഷം കൊടുത്തു. "തദേവ രൂപം ദുരവാപമാപ" എന്നു ഭാഗവതം. മാഘമാസത്തിൽ ശിവരാത്രി ചതുർദ്ദശി ദിവ

സം കംസമാക്ഷം. സോദരന്മാർ കംസന്റെ സഹോദരന്മാർ. എട്ടുപേർ കങ്കൻ ന്യഗ്രോധൻ മുതലായവർ.

ന്യഗ്രോധൻ താൻ സുനാമാവു
കങ്കൻ ശങ്കു സുഭൂമിപൻ
രാഷ്ട്രപാലൻ സൃതനുവ-
ന്നല്ലനാധൃഷ്ടി പുഷ്ടിമാൻ.

(ഹരിവംശം. ഭാഷ. അ. 37) എന്നു കംസസോദരന്മാരുടെ പേരുകൾ. ചങ്ങല പൂണ്ടുള്ള കാരാഗൃഹത്തിൽ ചങ്ങലപൂണ്ടു ബദ്ധന്മാരായികിടക്കുന്ന. പാവന...നിന്നാൻ ഭഗവാൻ തന്നെ പരിശുദ്ധമായ തൃക്കൈകൊണ്ടു ചങ്ങലയഴിച്ചു നീക്കി അവരെ മോചിപ്പിച്ചു. ബന്ധമഴിഞ്ഞുള്ള...പൂണ്ടു നിന്നാർ ബന്ധത്തിൽ നിന്നും വേർപെട്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം കൃഷ്ണനെപ്പററിവിഷ്ണുവെന്ന ജ്ഞാനം മാതാപിതാക്കന്മാർക്ക് ഉണ്ടായി. അപ്പോൾ അതു പന്തിയല്ലെന്നു വിചാരിച്ചു ഭഗവാൻ മായ പ്രയോഗിച്ചു. അതോടുകൂടി അവർ സംസാരികളായി. കൃഷ്ണനെ തങ്ങളുടെ പുത്രൻ എന്നു വിചാരിച്ചു ആശ്ലേഷിച്ചു. വ്യഗ്രങ്ങൾ വിഷാദങ്ങൾ. ആദര...ചെയ്തിട്ടു ബഹുമാനത്തോടുകൂടി രാജാവായി അഭിഷേകം ചെയ്തിട്ടു. യാദവപാലകനാക്കി നാൻയദുക്കളുടെ രക്ഷക്കു നിയോഗിച്ചു നമ്മുടെ ദേശത്തു...നിങ്ങളെയെന്നുംമറക്കയില്ലേ ഭഗവാന്റെ നന്ദനോടുള്ള വാക്കു. ദീർഘമായുള്ളൊരു...തോക്കൊല്ലാതെ ഞാൻ നിങ്ങളെ കാണാതെ വേർപിരിഞ്ഞു അധികം കാലം ഇവിടെ താമസിക്കുമെന്നു നിങ്ങൾ വിചാരിക്കരുതു്. ഞാൻ വേഗം നിങ്ങളുടെ അടുത്തുവരും. അച്ഛനചങ്ങാത...തേറിനാലും ഭഗവാന്റെ കൂട്ടുകാരോടുള്ള വാക്കു. ചങ്ങാതം കൂട്ടു നൽച്ചേലനാലു...സൂക്ഷിക്കേണം ഭഗവാന്റെ നന്ദനോടു വീണ്ടുംപറയുന്ന വാക്കു. മാതൃഭക്തിയുടെ വൈശിഷ്ട്യത്തേയും ശിശുസ്വഭാവത്തിന്റെ സ്വച്ഛതയേയും ഇതു പ്രകൃതത്തിൽ മഹാകവി ഏററവും ഹൃദയംഗമമായിപ്രകാശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ചിററാട ചെറിയവസ്ത്രം. ചൊരുക്കുക തലക്കു മാന്ദ്യംവരുക. മുറുക്കുമ്പോൾ പുകയിലയുടെ വീര്യം തലക്കുപിടിക്കുക. പീലി മയിൽപീലി. വാത്സല്യാധിക്യം ധ്വനി, കേണു...നേരം മാതാപിതാക്കന്മാരോടു വിരോധമായാൽ മുഷിഞ്ഞു ഊണു കഴിക്കാതെയിരിക്കുക എന്ന ശിശുക്കളുടെ സ്വഭാവത്തെ ഇവിടെ ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഖേദങ്ങൾ. ഖണ്ഡം. വിഷാദം. കുറുക്കു സൂക്ഷിക്കാതെ പൊടിച്ചിരണ്ടു മുഷിയുവാൻ ഇടയാകുക. വീഴൊല്ലാതെ താഴെ വീണു ഉടയുവാൻ ഇടവരരുതു്. ഓണവില്ലുകുട്ടികൾ കളിക്കുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു തരം ചെറിയവില്ലു്. ഇതിന്റെ ഞാണും മുളകൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്നതാണു്. ഞാണിൽ കൊട്ടുമ്പോൾ ശബ്ദമുണ്ടാകുന്നു. കുട്ടികൾക്കു അതിന്മേൽ കൊട്ടി ശബ്ദം ഉണ്ടാക്കുന്നതു രസകരമായ ഒരു വിനോദമാണു്. ഈ വില്ലു എയ്യുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്നതല്ല. വലിയ ആളുകൾ പ്രത്യേകം വില്ലും അമ്പും ഉണ്ടാക്കി രണ്ടു കക്ഷികളായി പിരിഞ്ഞു നിന്നു എയ്തു മത്സരിച്ചു കളിക്കുന്നതു ഇന്നും ഉത്തരകേരളീയരുടെ ഓണക്കാലത്തെ ഒരു പ്രധാന വിനോദമാണു്. ഇവിടെ ഓണവില്ലെന്നു കവി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകുട്ടികൾ സാധാരണമായി ഓണക്കാലത്തു ഉപയോഗിക്കുന്ന വില്ലിനെ ഉദ്ദേശിച്ചാണു്. "ചൂക്ഷ്യന്തേ പൃഥുക തതയശ്ചാപതാഡിന്യ ഉച്ചൈ:" (ഉദ്ദണ്ഡശാസ്ത്രി) എന്നു നോക്കുക. കവി ഉത്തരകേരളീയനെന്നതിനു ഒരു ലക്ഷ്യമാണു 'ഓണവില്ലു്' പ്രയോഗം. മാനസം....കണ്ണൻ തന്നെ നന്ദൻ മററുള്ളവർ കാണാതെ ഭഗവാന്റെ വിഗ്രഹം മനസ്സിൽ മറച്ചുകൊണ്ടു അവിടെ നിന്നു അമ്പാടിയിലേക്കുപോയി. ഭഗവത്സ്വരൂപത്തെ ദൃഢമായി മനസ്സിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടാണു നന്ദൻ നിന്നിവ ടങ്ങളെ

പോയതെന്നു ഭാവം. ആനകദുന്ദുഭി....മെന്നു തോന്നും പണ്ടു വസുദേവനും കംസഭയം നിമിത്തം കൃഷ്ണനെ ഇങ്ങനെ മററാരും കാണാതെയാണു കൊണ്ടുപോയതു. ഇക്കാൎയ്യം വിചാരിച്ചാൽ അമ്പാടിയിൽ പോകുന്നവരൊക്കെ കൃഷ്ണനെ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടു പോകണംഎന്നു നിയമമുണ്ടെന്നു തോന്നും എന്നു ഭാവം. ഈ ഭാഗം സ്വാരസ്യമേറിയ ഒരു അൎത്ഥകല്പനമായിരിക്കുന്നു. ആനകദുന്ദുഭി...ലോകരറിഞ്ഞാരല്ലോ വസുദേവനും നന്ദഗോപനും ഭഗവാനെ മറച്ചുകൊണ്ടു പോയതിൽ ഉണ്ടായ വ്യത്യാസത്തെ പറയുന്നു. വസുദേവൻ മുൻപു രാത്രിയിൽ കൃഷ്ണനെ മറച്ചുകൊണ്ടു പോയതു ആരുമറിഞ്ഞില്ല. എന്നാൽ നന്ദൻ ഉള്ളിൽ കൃഷ്ണനെ മറച്ച കാൎയ്യം എല്ലാജനങ്ങളും അറിഞ്ഞു. വായ്യെഴും ....ചൊല്ലുകയാൽ ജനങ്ങൾ അറിയുവാൻ ഇടയായതിനു കാരണം പറയുന്നു. രോമാഞ്ചം ബാഷ്പം എന്നിവകൊണ്ടു അറിഞ്ഞു. മഹാഭക്തനായ നന്ദഗോപനു ഭഗവാനെപ്പററി വിചാരമുണ്ടായപ്പോൾ കണ്ണിൽ ആനന്ദബാഷ്പം നിറയുകയും, ശരീരത്തിൽ രോമാഞ്ചം ഉണ്ടാകുകയും ചെയ്തു. ഇതു ഉത്തമഭക്തിയുടെ ലക്ഷണമാകുന്നു.

സദ്യഃ പ്രേരയതേ മതിം മദയതേ
രോമാഞ്ചയത്യംഗകം
വ്യാസിഞ്ചത്യപി ശീതബാഷ്പവിസരൈ-
രാനന്ദമൂർച്ഛോത്ഭവൈഃ.

എന്നു നാരായണീയം (ദശ· 2) നോക്കുക. പ്രകൃതത്തിൽ നന്ദൻ ഈ അവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു. വഞ്ചന....ഞായം ലോകസ്വഭാവത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. കണ്ണനെ....നിന്നാർ ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടു നന്ദഗോപൻ സ്വഗൃഹത്തിൽ സന്തോഷത്തോടു കൂടി ഗോപന്മാരുമൊരുമിച്ചു പാൎത്തു.

ഗാഥാപ്രകാശകം.

ടിപ്പണി

രണ്ടാംഭാഗം.

കഞ്ചനാ...ഗനനാൾ. അലങ്കാരം രൂപകം. കംസൻ മേഘം; കൃഷ്ണൻ ചന്ദ്രൻ; യദുകുലം ആകാശം; മേഘം കംസന്റെ തമോഗുണപ്രാധാന്യത്തെയും തിങ്കൾ ഭഗവാന്റെ ജഗദാഹ്ലാദകത്വത്തെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. പൂണനൂൽ...മംഗലത്തെ. പൂണനൂലിടുകയെന്ന ശുഭകർമ്മത്തെ. ഉപനയനത്തെ.

ഗർഭാഷ്ടമേ ऽഷ്ടമേ വാബ്ദേ
ബ്രാഹ്മണസ്യോപനായനം
രാജ്ഞാമേകാദശേ സൈകേ
വിശാമേകേ യഥാകുലം

എന്ന് യാജ്ഞവല്ക്യസ്മൃതി. യാദവന്മാർ ക്ഷത്രിയകുലത്തിലുൾപ്പെടുന്നവരാകകൊണ്ടു പതിനൊന്നാമത്തെ വയസ്സിൽ ഉപനയനം. ആചാര്യന്റെ സമീപത്തിൽ വേദാദ്ധ്യയനത്തിനു കൊണ്ടുപോകുന്ന കർമ്മം ഉപനയനം എന്നു ഗ്രാഹ്യം. വിഖ്യാത...വിപ്രൻ. പ്രസിദ്ധനായ സാന്ദീപനിമുനി. "അക്ഷരം വിപ്രഹസ്തേന" എന്നു നോക്കുക. വിദ്യകൾ പതിനാലുവിദ്യകൾ.

പുരാണന്യായമീമാംസാ
ധർമ്മശാസ്ത്രാംഗമിശ്രിതാഃ
വേദാഃ സ്ഥാനാനി വിദ്യാനാം
ധർമ്മസ്യ ച ചതുർദ്ദശ.

എന്നു സ്മൃതി. ബ്രഹ്മാദി പുരാണങ്ങൾ, തൎക്കം, മീമാംസ (വേദവാക്യവിചാരം) മാനവാദിധർമ്മശാസ്ത്രം. വ്യാകരണാദികളോടുകൂടിയ ആറംഗങ്ങളുള്ള നാലുവേദങ്ങളും ചേൎന്നു പതിനാലു വിദ്യകൾ. ഇവ ധർമ്മസ്ഥാനങ്ങളായി ഗണിക്കപ്പെടുന്നു. ദാന്തർ. ദമശീലത്തോടുകൂടിയവർ. വിദ്യാൎത്ഥിസഹജമായ ചാപല്യങ്ങൾ വർജ്ജിച്ചു അടങ്ങിയൊതുങ്ങിയിരിക്കുന്നവർ. ദക്ഷിണ ഗുരുദക്ഷിണ. വിദ്യാഭ്യാസാനന്തരം ഗുരുവിനു കൊടുക്കുന്ന അഭീഷ്ടം. (പ്രതിഫലം)

ഗുരവേ തു വരം ദത്വാ
സ്നായീത തദനുജ്ഞയാ.

എന്നു യാജ്ഞവല്ക്യൻ. "വിദ്യാന്തേ ഗുരുരൎത്ഥേനാമന്ത്ര്യ കൃതാനുജ്ഞാതസ്യ വാ സ്നാനം" എന്നു ഗൗതമൻ.

സമാപ്തവിദ്യേന മയാ മഹർഷി-
വിജ്ഞാപിതോഭൂൽ ഗുരുദക്ഷിണായൈ

എന്നു രഘു. (സ. 5.) അപ്പൈതലെ കടലിൽ മരിച്ചു ആ കുട്ടിയെ. താ. തരുക. പ്രയോഗം ഗ്രാമ്യം. ദാനവവീരൻ. പഞ്ചജനൻ എന്നു പേരായ അസുരൻ. അന്ധരായ്. മേലിൽ എന്തുചെയ്യണമെന്നു അറിവില്ലാത്തവരായി. അന്തകമന്ദിരം. യമലോകം; കല്മഷവൈരി പാപങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ. പാപങ്ങളുടെ ശത്രു. കംബു. ശംഖ്. യാതന കടുത്ത വേദന. "യാതനാതീവ്രവേദനാ." എന്നു അമരം. ദീനത...നിന്നാർ. കഠിനവേദനയനുഭവിക്കുന്നവൎക്കു അതില്ലാതെയായി. ശുചത്തി...നന്ദനമായ് വന്നതെന്നേ വേണ്ടൂ. ഈ ഭാഗത്തിൽ നരകത്തിൽ കിടക്കുന്നവൎക്കു, ഭഗ

വാനെക്കാണുന്നതിനുമുൻപു അനുഭവപ്പെട്ട നാനാപ്രകാരങ്ങളും ദുസ്സഹങ്ങളും ആയ സങ്കടങ്ങളെയും, കണ്ടതിനുമേൽ സംഭവിച്ച ആനന്ദമയമായ അവസ്ഥാന്തരത്തേയും രസകരമായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രകൃതം പാപഭയത്തേയും ഭഗവൽഭക്തിയേയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു കീഴ്ത്തല...നിന്നാർ. തല കീഴ്പോട്ടായിത്തൂങ്ങിക്കിടന്നവർ സങ്കടം നീങ്ങി നേരെനില്ക്കുന്നവരായിത്തീർന്നു. ഡുണ്ഡുഭം. പാമ്പിൻെറ വർഗ്ഗത്തിൽ ഒരിനം. ചേര. 'സമൗരാജിലഡുണ്ഡുഭൌ' എന്നു അമരം. നാരകദേശങ്ങൾ നരകത്തിലുള്ള ഓരോ സ്ഥലങ്ങൾ. രൌരവം വൈതരണി മുതലായവ. നന്ദനം. നന്ദനമെന്നു പേരായ ദേവന്മാരുടെ ഉദ്യാനം.

നന്ദനം വാസവോദ്യാനേ
നന്ദനോ ഹർഷകേ സുതേ.

എന്നു വിശ്വം. പ്രകൃതത്തിൽ ഈ പദത്തിനു ദിവ്യാഹ്ലാദാതിരേകത്വം ധ്വനി. കിങ്കരന്മാർ. കാലൻെറ ഭൃത്യന്മാർ. ദണ്ഡ്യന്മാർ. പീഡനത്തിനു അർഹന്മാർ. ശിക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവർ. പാപികൾ. ചണ്ഡന്മാർ ഭയങ്കരന്മാർ. കോപിച്ചു...മെയ്യിലെങ്ങും. കോപിച്ചു അടിക്കുമ്പോൾ ഭഗവൽ സാമീപ്യമഹാത്മ്യത്താൽ സന്തോഷംകൊണ്ടു രോമാഞ്ചമുണ്ടാകുന്നു. ശിക്ഷിക്കുന്നതു നിഷ്ഫലം എന്നു ഭാവം. സ്വസ്ഥർ അസുഖം യാതൊന്നും കൂടാത്തവർ. അത്തൽ. ദുഃഖം വാകൊണ്ടു... പേടിയാതെ. ഞങ്ങളെ ഭയമില്ലാതെ സന്തോഷത്തോടുകൂടി പാടുന്നു. 'ഈ' ആക്ഷേപാധിക്യദ്യോതകമായ ശബ്ദത്തിൻെറ അനുകൃതി. 'ഹീഹീ' എന്നു അർത്ഥം. ദുർഗ്ഗന്ധം...പിന്നെപ്പിന്നെ. ഭഗവൽ പ്രവേശനംകൊണ്ടു നരകത്തിലെ സ്ഥലങ്ങൾക്കു ഉണ്ടായി വന്ന വ്യത്യാസത്തെ പറയുന്നു. പേടി. ഞങ്ങൾക്കു വല്ല ആപത്തും ഇവിടെ നിന്നാൽ ഉണ്ടാകുമോ എന്നു ഭയം.

മഹാഭാരതം സ്വർഗ്ഗാരോഹണ പർവ്വം രണ്ടാമദ്ധ്യായത്തിലെ,

തമസാ സംവൃതം ഘോരം
കേശശൈവാല ശാദ്വലം

എന്നു തുടങ്ങിയ ഭാഗം ഇവിടെ സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നരകത്തിൽ കിടന്നു കഠിന സങ്കടമനുഭവിക്കുന്നവർക്കു ധർമ്മാവതാരമായ ധർമ്മപുത്രൻെറ സാമീപ്യംകൊണ്ടു ദുഃഖം നീങ്ങി സന്തോഷം ഉണ്ടായി.

ഭോ ഭോ ധർമ്മജ രാജർഷേ!
പുണ്യാഭിജന പാണ്ഡവ!
അനുഗ്രഹാർത്ഥമസ്മാകം
തിഷ്ഠ താവന്മുഹൂർത്തകം.
ആയാതി ത്വയി ദുർദ്ധർഷേ
വാതി പുണ്യസ്സമീരണഃ
തവഗന്ധാനുഗസ്താത
യേനാസ്മാൻ സുഖമാഗമൽ.
തേവയം പാർത്ഥ ദീർഘസ്യ
കാലസ്യ പുരുഷർഷഭ!
സുഖമാസാദയിഷ്യാമ
സ്ത്വാംദൃഷ്ട്വാ രാജസത്തമ!
സന്തിഷ്ഠസ്വ മഹാബാഹോ!
മുഹൂർത്തമിഹ ഭാരത
ത്വയി തിഷ്ഠതി കൌരവ്യ!
യാതനാസ്മാന്ന ബാധതേ.

എന്നു അവർ ധർമ്മ പുത്രനോടു പറയുന്നതു നോക്കുക. ഈ അവസ്ഥാന്തരം തന്നെയാണു, ഭഗവാൻ ചെന്ന സന്ദർഭത്തിൽ, നരകത്തിൽ കിടന്നു കഷ്ടപ്പെട്ടുന്നവർക്കുണ്ടായതെന്നു കൃഷ്ണഗാഥയിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗാഥയിലെ ഈ പ്രകൃതം ഉദ്ധൃതമായ മഹാഭാരതഭാഗത്തിൻെറ സ്വാതന്ത്ര്യവും മനോധർമ്മമധുരതവുമായ അനുകരണമാണു്.

ദണ്ഡി. ദണ്ഡു (വടി) കയ്യിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. കാലൻ, "കാലോ ദണ്ഡധരശ്ശ്രാദ്ധദേവഃ" എന്നു അമരം. പോരായ്ക. താൻ ഭൂമിയിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്ന ആളിനെ

തിരിയെ അയയ്ക്കുന്നതുനിമിത്തം ഉണ്ടാകുന്ന കുറവു. കാരണൻ. ലോകങ്ങൾക്ക് ആദികാരണനായിരിക്കുന്നവൻ. ഈശ്വരൻ. മുററും ...മേത്രു. അങ്ങുതന്നെയാണു ചില്ലികൾ ഇളക്കി ഇപ്രകാരം കല്പന തന്നിരിക്കുന്നതു്. ദക്ഷിണൻ. മിടുക്കൻ. അന്യന്റെ ആശയം അറിയുന്നവൻ.

ദക്ഷിണസ്സരളോ വാമ-
പരച്ഛന്ദാനുവർത്തിഷു.

എന്നു വിശ്വം. ആമ്മാരു. ആം, മാരു, ആകും വിധത്തിൽ.

അല്ലൽ. ദുഃഖം. സ്നിഗ്ദ്ധൻ. സ്നേഹത്തോടുകൂടിയവൻ. സുഹൃത്തു ഖേദിച്ചു. വേർപാടുകൊണ്ടു സങ്കടപ്പെട്ടു. ഉത്സവം. ആഹ്ലാദാധിക്യം. വ്യങ്ഗ്യം. താപം ചൂടു. ദുഃഖം. വർദ്ധിതമോദൻ. അധികമായ സന്തോഷത്തോടുകൂടിയവൻ. ഭഗവൽകഥ അറിയാമല്ലോ എന്ന വിചാരവും ഇഷ്ടനായ ഉദ്ധവന്റെ ദർശനവും സന്തോഷവർദ്ധനത്തിനു മൂലം. നൈശം. രാത്രിയിലുള്ളതു്. ഭദ്രമാം ...മാനിനിമാർ. ഭക്തിയേയും നിദ്രയേയും നായികമാരായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരു സ്ത്രീക്കും തന്റെ പ്രിയതമൻ സപത്നിയുമൊന്നിച്ചു ചേർന്നിരിക്കുന്നതു ഇഷ്ടമാകുകയില്ല. അങ്ങിനെ കാണുമ്പോൾ അവൾ അവിടെ നിന്നു മാറുന്നു. പ്രകൃതത്തിൽ ഭക്തിയെ കണ്ടപ്പോൾ നിദ്ര മാറിയെന്നു ഭാവം. ഉദ്ധവരും നന്ദനും ഭഗവൽകഥകൾ ഭക്തിയോടുകൂടി പറഞ്ഞു ഉറങ്ങാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയെന്നു സാരം. കാമുകൻ. ഭർത്താവ്. അച്ഛനമ്മയും ...പങ്കജലോചനാ നിന്നെയിപ്പോൾ. ഈ ഭാഗത്തിൽ ഭക്തകളായ ഗോപികളുടെ വാക്കും ചേഷ്ടിതവും പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അച്ഛനു....നിന്നെ. ഭഗവാൻ പറഞ്ഞയച്ചിട്ടു അച്ഛനെയും അമ്മയെയും കാണുവാനല്ലേ നീവന്നതു. ഞങ്ങളെ കാണുവാനല്ലല്ലോ. ഇതു ഭക്തകളായ ഗോപസ്ത്രീകളുടെ പരിഭവവാക്കാണു്. ഞങ്ങളെവഞ്ചിച്ചു വേഗത്തിൽ വരാമെന്നു പറഞ്ഞു പോയിട്ടു പിന്നെ വരാതിരിക്കുന്നതു. ഇങ്ങേടം. ഇവിടം. ഈ സ്ഥലത്തു പാർക്കുന്ന ഞങ്ങളെക്കുറിച്ചു്. വല്ലവി...തീണ്ടുമോതാൻ. മുൻപു സൂചിപ്പിച്ച പരിഭവം അധികം വ്യക്തമാകുന്നു. കാനനം.. രെങ്ങളെ. പ്രാകൃതമാരായ ഞങ്ങൾ പരിത്യാജ്യകൾ എന്നു ധ്വനി. തേന്മാവു...ത്തീണ്ടുമോതാൻ. മധുരയിലെ സ്ത്രീസമൂഹത്തിന്നു തേന്മാവിന്റെയും ഗോപീസമുദായത്തിന്നു കാഞ്ഞിരക്കായുടെയും സ്ഥാനം. നേരത്തു വന്നുണ്ടു്. താമസിക്കാതെ വേഗത്തിൽ വരുന്നുണ്ടു്. ചൊൽപ്പുററു...രപ്പോൾ. വണ്ടിനെ ഭഗവാന്റെ ദൂതനാണെന്നു സങ്കല്പിച്ചു പറഞ്ഞു. പൂക്കളി...വോന്നേ. വണ്ടിനും കൃഷ്ണനും സ്വഭാവംകൊണ്ടു യോജിപ്പുണ്ടെന്നു പറയുന്നു. തേൻ കുടിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ വണ്ടു ആ പുഷ്പത്തിൽ ചെല്ലുകയില്ല, അതിനെ ഉപേക്ഷിക്കും. അതു പോലെ ആവശ്യം കഴിഞ്ഞു ഭഗവാൻ ഞങ്ങളെ ഉപേക്ഷിച്ചു. ആ കൃഷ്ണന്റെ ദൂതനാകുവാൻ നീ യോഗ്യൻ തന്നെ. തീണ്ടുക. അടുത്തു വരുക. അശുദ്ധമാക്കുക. പൊയ്കയിൽ...പോരുകിൽ. കുളത്തിൽ പോയി കുളിച്ചിട്ടു ശുദ്ധമായിട്ടുവന്നാൽ. ഞങ്ങളുടെ സപത്നിമാരുടെ മുലകളിലെ കുങ്കുമം നിന്റെ മുഖത്തുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് നീ അശുദ്ധനായിരിക്കുന്നു. കുളിച്ചാലെ ആ അശുദ്ധി നീങ്ങുകയുള്ളൂ. പിന്നെയും ഞങ്ങളെ...കണ്ണൻ പിന്നെ. ഞങ്ങളുടെ അടുത്തു വന്നാൽ നിനക്കും ദോഷം എന്നു പറയുന്നു. 'ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ച ഗോപികളുടെ അടുത്തു ചെന്നിട്ടല്ലേ വരുന്നതു്. ഇനി എന്റെ അടുത്തു് വരരുതു്' എന്നു പറഞ്ഞു ഭഗവാൻ നിന്നോടു കോപിക്കും. ഈ ഭാഗം ഗോപികളുടെ പരിഭവ

ത്തിന്റേയും അതിനടിസ്ഥാനമായ അനുരാഗത്തിന്റേയും ശക്തിയെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. സങ്കല്പ..യിപ്പോൾ. ഭഗവാനെത്തന്നെ നിരന്തരമായി എപ്പോഴും വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. മന്ത്രങ്ങൾ...പ്പോലെ. ഭഗവാന്റെ പ്രേമമധുരമായ സന്ദേശം മന്ത്രം. ഗോപികളുടെ ദുഃഖം വിഷം. ഇരുന്നു. നന്ദനോടു കൂടി താമസിച്ചു. കണ്ണനു നൽകിന. നന്ദൻ കൃഷ്ണനു കൊടുത്തയച്ച. നല്ലചൊല്ലുംകണ്ണിമാർ. സുന്ദരിമാർ.

മുഗ്ധവിലാപനാമന്ദിരം. സുന്ദരിയായ സൈരന്ധ്രിയുടെ ഗൃഹം. ചിന്തിച്ചതൊത്തൊരുമ്പോൾ. ആഗ്രഹം സാധിക്കുമ്പോൾ. സൂനൃതവാക്ക്. സത്യമായും പ്രിയമായും ഇരിക്കുന്ന വാക്ക്. "പ്രിയം സത്യം ച വാക്സൂനൃതം," എന്നു ഹലായുധം. "സൂനസ്സൂനൃതവാക് സ്രഷ്ടുഃ;" എന്നു രഘു (സ-1). ആനന്ദമൂർത്തി ആനന്ദമൂർത്തിയായിരിക്കുന്നവൻ 'ബ്രഹ്മസ്വരൂപൻ'. ഗാന്ദിനീനന്ദനൻ ഗാന്ദിനിയുടെ മകൻ അക്രൂരൻ. നാഗപുരം. ഹസ്തിനപുരം. വല്ലി. സോദരന്മാർ. ദുര്യോധനാദികൾ പാണ്ഡവന്മാരോടു് ചെയ്ത ദ്രോഹങ്ങളെപ്പറയുന്നു. പോരു. വിരോധം യുദ്ധം. വൈധവ്യം...ബാലികമാർ, ജരാസന്ധന്റെ പുത്രിമാരായ അസ്തിയും പ്രാപ്തി (പ്രാസ്തി) യുമാണു കംസന്റെ ഭാര്യമാർ. കൃഷ്ണൻ കംസനെ വധിച്ചപ്പോൾ അവർ വിധവകളായി. ബാലികമാർ പദത്തിനു കംസന്റെ മരണകാലത്തു അവർക്കു ചെറുപ്പമായിരുന്നു എന്നു ധ്വനി.

കംസന്റെ ഭാര്യമാരാമസ്തിയും
പ്രാപ്തിയും പോയ്—
ക്കംസനെ കൃഷ്ണൻ കൊന്ന-
സങ്കടം നിമിത്തമായ്
തങ്ങൾക്കു താതനായി മേ-
വിടും ജരാസുതൻ-
തന്നോടു സങ്കടങ്ങളൊക്ക-
യുമറിയിച്ചാർ.

എന്നു ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിൽ (ദശമ-സ്ക.) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. മാഗധൻ. മഗധരാജാവു. ജരാസന്ധൻ. പോക്കുവാൻ. നശിപ്പിക്കുന്നതിനു. കംസനു ..മരുക്കുവാനായ് കംസന്റെ കൂട്ടുകാരനാകുന്നതിനു് കൊല്ലുന്നതിനു്. തൊഴിച്ചു. പീഡിപ്പിച്ചു. അക്ഷതൻ. യുദ്ധത്തിൽ മുറിവു പറ്റാത്തവൻ. രാമനായ് ....ചിന്തിച്ചു. പണ്ടു രാമനായിട്ടവതരിച്ചകാലത്തു കടലിൽ സേതു ബന്ധിച്ചതോർത്തു. കോട്ടയില്ലെങ്കിൽ സ്ഥലം വാങ്ങുവാൻ ഭഗവാനു മിടുക്കുണ്ടെന്നു കരുതി. "സേതുര്യേന മഹോദധൗ വിരചിതഃ കാരാ സ ദശാസ്യാന്തകഃ" എന്നും മറ്റും നോക്കുക. യോഗം, യോഗവിദ്യ. "യോഗശ്ചിത്തവൃത്തിനിരോധഃ" എന്നു പാതഞ്ജലശാസ്ത്രം. "നിരുദ്ധവൃത്ത്യന്തരസ്യ ചിത്തസ്യ പരമേശ്വരേ നിശ്ചലായാ വൃത്തിഃ സാ യോഗ ഇത്യുച്യതേ:" എന്നു പ്രപഞ്ചഹൃദയം. അന്യവൃത്തികളിൽ നിന്നു മനസ്സിനെ പിൻവലിച്ചു ഭഗവത്സ്വരൂപത്തിൽ നിശ്ചലമാക്കി നിർത്തുന്നതു യോഗം. ഇയറച്ചു. ഇയറയോടുകൂടി. കണ്ണിലെഴ....പാപനപ്പോൾ. പാപിയായ യവനൻ മുചുകുന്ദന്റെ കണ്ണിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട അഗ്നികൊണ്ടു ദഹിച്ചു ചാമ്പലായി.

ഇക്ഷ്വാകുനൃപവരവംശജനഹമിതു
ഇക്ഷിതിപതിമുചുകുന്ദനെന്നല്ലോനാമം
ദേവേന്ദ്രവരത്തിനാൽനിദ്രയെസ്സേവിച്ചിഹ
മേവുന്നോരെന്നെയൊരുപാപിവന്നുണർത്തി
നാൻ
തന്നുടെകർമ്മവശാൽഭസ്മമായിതുമവൻ.

എന്നു ഭാഗവതം (ദശ. സ്ക.) നോക്കുക. മുചുകുന്ദന്റെ നിദ്രയ്ക്കു ഭംഗം വരുത്തുന്നവൻ നശിക്കുമെന്നും മറ്റുമുള്ള കഥകൾ ഇവിടെ സ്മരിക്കുന്നതു നന്നായിരിക്കും. പാപൻ. പാപം

ചെയ്യുവൻ. നശിക്കേണ്ടവൻ. മോഹം. അറിവില്ലായ്ക. മാധവന്മാർ. മധുവിന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർ. ബലഭദ്രനും കൃഷ്ണനും.

രുഗ്മി...മക്കൾ ഭീഷ്മകന്നു രുഗ്മി, രുക്മരഥൻ, രുക്മബാഹു, രുക്മകേശൻ, രുക്മമാലി എന്നു അഞ്ചുപുത്രന്മാരും ആറാമതു രുക്മിണിയെന്ന പുത്രിയുമുണ്ടായി. പ്രാശ്നികന്മാർ. പ്രശ്നം വയ്ക്കുന്നവർ. ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ, ഭദ്ര...ളുണ്ടാം. പരമശിവന്റെ കണ്ണിൽ ദഹിച്ച കാമദേവൻ. സുന്ദരിയായ് ഇവളുടെ പുത്രൻ ജനിയ്ക്കും. ഈരേഴ് . കൂട്ടം. പതിനാലുലോകങ്ങളുടേയും നായകനായ ഭഗവാൻ ഇവളുടെ ഭർത്താവാകും. അങ്ങനെ മന്നിൽ. അത്യുച്ചശുഭമായ സമയത്താണു് ഇവളുടെ ജനനം. ശ്വേതമാ .. പോലെ. വെളുത്തപക്ഷത്തിൽ ചന്ദ്രൻ എന്ന പോലെ.

പുപോഷ വൃദ്ധിം ഹരിദശ്വദീധിതേ-
രനുപ്രവേശാദിവ ബാലചന്ദ്രമാഃ.

എന്നു രഘു. (സ. 3) അല്ലിനെ...ബായൽ. കറുത്തിരുണ്ട തലമുടി. പ്രസിദ്ധങ്ങളായ ഉപമാനദ്രവ്യങ്ങളെ ഉപയോഗിച്ചു നായികയെ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കാണേണ്ടതാണു്. മന്മഥൻ...തന്നിലെ. കാമദേവന്റെ ഉല്പത്തിസ്ഥാനമായ കണ്ണിൽ. "നേത്രരംഗേ കൂത്താട്ടത്തിന്നു ലജ്ജായവനികയിൽ മറഞ്ഞും ഗജന്മാ വിരേജേ" (ഭാഷാനൈഷധചമ്പു) ഒപ്പുകല്ലു. ഉരകല്ലു (നികഷോപലം) കോദണ്ഡം വില്ലു. ടങ്കാരം. ടങ്കൃതി .അനുകൃതി ശബ്ദം. അന്ധൻ. കാര്യസ്വഭാവമറിയാതെ അന്ധാളിച്ചവൻ. വാരുററ...വാനെന്നപോലെ. ഏററവും ഹൃദയംഗമമായ ഒരു ഉൽപ്രേക്ഷ. നീവാരം. വരി. "നീവാരോദകമണ്ഡമുഷ്ണമധുരം സദ്യഃ പ്രസൂതാപ്രിയാപീതാദഭ്യധികം" (ഉത്തരരാമചരിതം നാടകം) ശൂകം. ധാന്യത്തിന്റെ അററം. പണ്ഡിതൻ ത്രികാലവേദിയായിരിക്കുന്നവൻ. ജ്ഞാനി. വിഷ്ടരം. ആസനം. ഇരിപ്പിടം. ഭ്രുതല... മെല്ലെമെല്ലെ. സ്വഭാവോക്തി. മുഗ്ദ്ധയായ നായികയുടെ സ്വഭാവത്തെ ഭംഗിയായി ഇതിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. മാതുലൻ. അമ്മാവൻ. പാതകം. പാപം. പാഴൻ. അന്തസ്സാരമില്ലാത്തവൻ. ചേദിപൻ. ചേദിരാജാവു്. ശിശുപാലൻ. ഉജ്ജ്വലി...ജാലങ്ങൾ എരിയുന്ന തീക്കൊള്ളികൾ. ഊഷ്മളം. ചൂടുവളർത്തുന്നതു്. അധികം ഉഷ്ണം. കീഴ്പോട്ട...നെന്നപോലെ. കീഴ്പ്പോട്ടൊഴുകുന്ന നദിയിലെ വെള്ളത്തെ മുകളിലേക്കു ഒഴുക്കുന്നതിനു എന്നപോലെ. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതു് അസാദ്ധ്യം എന്നു ഭാവം.

ചെരിവീന്നരുവീടെ വാരിപോലേ
തിരിയുന്നീല തദസ്തമാനസം മേ.

എന്നു ഭാഷാശാകുന്തളം. (കേരളവർമ്മവലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ) കല്പകപ്പൂമധു ഭഗവാന്റെ ദിവ്യത്വം ധ്വനി. ബാലികതന്നുടെ....റാക്കൊല്ലാതേ. സഖികളുടെ വാക്കു്. ഈ ഭാഗത്തിൽ രുക്മിണിയുടെ വിരഹദുഃഖത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു. കണ്ണടച്ചീടുകിൽ. ഉറങ്ങുവാൻ കിടക്കുമ്പോൾ. കണ്ണാ....കേൾക്കാം. ഭഗവാനെ സ്വപ്നംകണ്ടു കണ്ണാ എന്നു വിളിക്കും. നീണ്ടുള്ളകൈ....തെന്നപ്പോൾ. സ്വപ്നസിദ്ധമായ ഭഗവൽസമാഗമത്തിൽ രുക്മിണിക്കുണ്ടായ അവസ്ഥാവിശേഷങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ചൊൽപെററ....വേണ്ടൂ. രുക്മണിക്കും ഭഗവാനും തമ്മിലുള്ള ചേർച്ചയെപ്പറയുന്നു. രുക്മിണിക്കു മുല്ലയുടേയും ഭഗവാനു കല്പവൃക്ഷത്തിന്റെയും സ്ഥാനം. ചേരു. ചേരു് എന്നമരം. അതിനോടടുക്കുന്നവരുടെ ശരീരം പൊള്ളുന്നു. ശിശുപാലൻ തത്തുല്യൻ എന്നാശയം. ഈശ്വരൻ തന്നെ....ഞാൻ മററാരെയും. രുക്മിണിയുടെ വാക്കു്. ജഗന്നി

യതൊരുവരെ ഈശ്വരനെയല്ലാതെ മററാരെയും ഞാൻ ആശ്രയിച്ചിട്ടില്ല. കൃഷ്ണനെയാണ് ഭജിക്കുന്നതു്. ദൈവമേ..മെന്നു നീ കിളിയുടെ വാക്ക. രുക്മിണി സ്വപ്നത്തിൽ പറയുന്നതു കേട്ട അതുപോലെ കിളി പാടുന്നതാണ് ഈ ഭാഗം. ദേവകീനന്ദനൻ കൃഷ്ണൻ. കേളാതതെല്ലാമേ. മുമ്പു ഒരിക്കലും കേട്ടിട്ടില്ലാത്തതു്. കൊള്ളാതെ സ്വീകരിക്കാതെ. വകവയ്ക്കാതെ. ആപ്തൻ. യോഗ്യൻ. വിശ്വസ്തൻ. ഉദ്ധരിക്കണം. ദുഃഖമാകുന്ന കടലിൽ നിന്നു കരകയററി രക്ഷിക്കണം. ചൈദ്യനാ.... ചെന്നപുലി. അലങ്കാരം രൂപകം. ശിശുപാലന മേഘത്തിൻെറയും ഭഗവദ്ഗുണത്തിന അന്നത്തിൻെറയും രുക്മിണീഹൃദയത്തിന മാനസത്തിൻെറയും സ്ഥാനം. ആകാശത്തു മേഘം നിറഞ്ഞു കറുത്തിരുണ്ടിരിക്കുന്ന ദിവസം ദുർദ്ദിനം. "മേഘച്ഛന്നേഹ്നി ദുർദ്ദിനം" എന്ന അമരം. ദുർദ്ദിനത്തിൻെറ അവസ്ഥ ദൌർദ്ദിന്യം. മഴക്കാലത്തു അരയന്നങ്ങൾ ഭൂമിയിൽ നിന്നു മാനസസരസ്സിൽ ചെന്നുപാർക്കുന്നു എന്ന കവിസങ്കേതം. നിർഗ്ഗുണൻ. സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളുടെ (മായയുടെ) ബന്ധത്തോടുകൂടാത്തവൻ. ഗുണങ്ങളെ ജയിച്ചവൻ. സദ്ഗുണം ആശ്രിതവാത്സല്യം, കരുണ, ധർമ്മനിഷ്ഠ മുതലായവ. രുഗ്മിണി എപ്പോഴും നിൻെറ ഗുണങ്ങളെ കുറിച്ചു വിചാരിച്ചു നിന്നിൽ അനുരാഗത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നു ഭാവം. നിർമ്മലൻ. മനസ്സിൽ രാഗദ്വേഷാദിദോഷങ്ങളില്ലാത്തവൻ. സത്വഗുണസമ്പന്നൻ. ചാലകം. ജാലകം തുളകളുള്ളതു. വൈദഗ്ദ്ധ്യം. സാമർത്ഥ്യം. വണ്ടൻ. വണ്ടിൻെറ പുല്ലിംഗരൂപം. അപൂർവ്വപ്രയോഗം. അന്തകൻ പോത്തു. കാലൻെറ വാഹനമായ പോത്തു്. കാലൻെറ വാഹനം പോത്താണ്. "ദൂരേശ്രീർന്നികടേ കൃതാന്തമഹിഷഗ്രൈവേയഘണ്ടാരവഃ" എന്നും മററും കവിപ്രയോഗം നോക്കുക. ആതങ്കം. ദുഃഖം.

ഉല്പന്നജാഗര. ഉറക്കമുണർന്നവൾ. ആവേശമന്ത്രം. ആവേശിക്കുന്നതിനുള്ള മന്ത്രം. ആവേശം. പ്രാപ്തി. പഞ്ചമരാഗം. കുയിലിൻെറ രാഗം. പഞ്ചമം എന്നു പേരായ രാഗം.

വായുസ്സമുത്ഥിതോ നാഭേ-
രുരോഹൃൽകണ്ഠമൂർദ്ധസു
വിചരൻ പഞ്ചമസ്ഥാന
പ്രാപ്ത്യാ പഞ്ചമമുച്യതേ

നാഭി ഉരസ്സ് ഹൃദയം കഴുത്തു മൂർദ്ധാവു എന്നീ അഞ്ചു സ്ഥാനങ്ങളിൽ വായു സഞ്ചരിച്ചു ഉണ്ടാകുന്ന രാഗം പഞ്ചമം. 'പഞ്ചമൻ ശബ്ദാൽ മട്' (അമരം, ടികാസർവ്വസ്വം വ്യാഖ്യാനം) കുയിലുകൾ ഈ രാഗത്തിൽ ഗാനം ചെയ്യുന്നു.

പുഷ്പസാധാരണേ കാലേ
കോകിലോരൌതിപഞ്ചമം.

വസന്തകാലത്തു കുയിൽ പഞ്ചമരാഗത്തിൽ പാടുന്നു.

അശ്വസ്തു ധൈവതം സോപി
മത്തഃപഞ്ചമ സംഗതം
നിഷാദം തു ഗജോ ഗർജ്ജ-
ത്യന്മദോസൌസ പഞ്ചമം

എന്നു വിശാഖിലൻ. അശ്വവും ഗജവും മത്തങ്ങളാകുമ്പോൾ പഞ്ചമത്തിൽ ശബ്ദിക്കും. മാപാപി. വീശി കാറേറല്പിച്ചു എന്നെ ദുഃഖിപ്പിക്കുക എന്ന മഹാപാപം ചെയ്യുന്നവൾ. വിരഹദുഃഖശമനത്തിനു താമരയിലകൊണ്ടു വീശുമ്പോൾ ആ കാററു കടുത്ത ചൂടായിട്ടനുഭവപ്പെടുന്നു എന്നു ഭാവം. മാലേയം. ചന്ദനം. സ്ഫാടികം. സ്ഫടികക്കല്ലുകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയതു സ്ഫടികമയം. പാതംഗപാദങ്ങൾ. ആദിത്യൻെറ രശ്മികൾ. വേളി. വിവാഹം. നമ്പൂരിബ്ഭാഷ. "വേളിമുഹൂർത്തമാസന്നം ഭണിക്കയും" (ഗിരി. കല്യാ.) രോധിക്കുക. എതിർക്കുക. തടുക്കുക. കർമ്മങ്ങൾ. വിവാഹം സംബന്ധിച്ചിട്ടുള്ള കർമ്മങ്ങൾ. വിവാഹത്തിൻെറ

വൈദിക ച്ചടങ്ങുകൾ. പാണിപീഡനം അഗ്നിപ്രദക്ഷിണം ലാജഹോമം, കഴുത്തിൽ താലികെട്ടുന്നതു മുതലായവ.

ലളിതപദ ചകിതഗതി ദഹനനു പ്രദക്ഷിണം
ലജ്ജാരതിസ്വേദരോമാഞ്ച ചഞ്ചലം
ലസദനഘമണി കനകഗളഗുണനിബന്ധനം
ലാജഹോമാദിചെയ്താചാരപേശലം
അതിമൃദുലമലജാകർതളിരടിപിടിച്ചു താ-
നമ്മിചവിട്ടിച്ചു കൃതാശ്രുവേക്ഷണം.

(ഗിരി. കല്യാ) എന്ന ഭാഗം നോക്കുക. വേദിയർ. വേദജ്ഞന്മാർ. വൈദികന്മാർ. ഉള്ളിലേബന്ധിച്ചു പുറത്തു വിടാതെ അകത്താക്കി. ചാപലമാലകൾ. നോട്ടങ്ങൾ. പ്രാസാദം മാളിക. മുകളിൽ കയറിയിരുന്നാൽ മനസ്സിനു പ്രസാദത്തെ, തെളിവിനെ, ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ക്രമ്പിമയങ്ങിന ..വണ്ടുപോലെ. ഉപമ. ചാടുന്നു. ഉത്സാഹാധിക്യം ധ്വനി. പ്രാസാദതലങ്ങളെ ..യെന്നുതോന്നും തുറന്നജനലുകളോടുകൂടിയ മാളികകൾ കണ്ടാൽ ഭഗവാനെ കാണുന്നതിനു അവ കണ്ണു തുറന്നിരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും. ജനലുകൾക്കു കണ്ണിന്റെ സ്ഥാനം. ഹൃദയംഗമമായ ഉൽപ്രേക്ഷ. അംബികാമന്ദിരം. ഗൗരീദേവിയുടെ ക്ഷേത്രം. ചന്ദ്രശിലാമണി. ചന്ദ്രകാന്തക്കല്ലു്. എണ്ണമററീടുന്ന ..മായിട്ടു. അനേകായിരം ജനങ്ങളുടെ നോട്ടങ്ങൾ തന്നിൽ വന്നുവീണപ്പോൾ അവയുടെ ഭാരം കൊണ്ടു വേഗം നടക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാഞ്ഞിട്ടെന്നപോലെ പതുക്കെ നടന്നു. ഉൽപ്രേക്ഷ. ഇന്ദുതാൻ...പോലെ. ചന്ദ്രന്റെ ബിംബം പൊയ്കകളിൽ എന്ന പോലെ രുക്മിണിയുടെ രൂപം രാജാക്കന്മാരുടെ മനസ്സിൽ പ്രതിബിംബിച്ചു. എല്ലാവരും രുക്മിണിയുടെ രൂപം ധ്യാനിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. എന്നു ഭാവം. ഉപമ. ലേഖ്യങ്ങൾ. ചിത്രങ്ങൾ. വീടികവാങ്ങുവാ...ഗന്നോരെല്ലാം. വിവാഹരംഗത്തിൽ പ്രവേശിച്ച രുക്മിണിയെക്കണ്ടസമയത്തു ഉന്മത്തന്മാരായ രാജാക്കന്മാൎക്കുണ്ടായ ചാപല്യങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

ഭാവം മനോഗതം സാക്ഷാൽ
സ്വഹേതും വ്യഞ്ജയന്തി യേ
തേനുഭാവാ ഇതി ഖ്യാതാ:
ഭ്രൂവിക്ഷേപസ്മിതാദയ:
തേ ചതുർദ്ധാ ചിത്തഗാത്ര-
വാഗ്ബുദ്ധ്യാരംഭസംഭവാഃ.

(രസാർണ്ണവസുധാകരം) എന്നു നാലുവിധം അനുഭാവങ്ങളുള്ളവയിൽ 'ഗാത്രാരംഭസംഭവങ്ങളായവയെ ഈ ഭാഗത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. രഘുവംശം ആറാംസൎഗ്ഗത്തിലെ "കശ്ചിൽകരാഭ്യാമുപഗൂഢനാളം" എന്നുതുടങ്ങി "വ്യാപാരയാമാസ കരം കിരീടീ" എന്നുവരെ ഭാഗത്തിന്റെ അനുകരണമാണു് കൃഷ്ണഗാഥയിലെ ഈ പ്രകൃതം. കുഞ്ചൻനമ്പ്യാർ മുതലായ ഇതരമഹാകവികളും രഘുവംശത്തിലെ ഈ ഭാഗത്തെ ഭംഗിയായി അനുകരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. "ശൃംഗാരാഭാസശ്ചായം ഏകത്രൈവ പ്രതിപാദനാൽ" എന്നു മല്ലിനാഥൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധാർഹമാകുന്നു. ഇവിടെ ശൃംഗാരം ആഭാസമാണു്. പണ്ടുപിറന്നപോലെ ജനിച്ചസമയത്തു എന്നപോലെ. വസ്ത്രബന്ധത്തോടുകൂടാതെ. കോമള . നിന്നാൾ. രുക്മിണിയുടെ കടാക്ഷം രാജാക്കന്മാൎക്കു ശരീരത്തിൽ അലങ്കാരമായി ഭവിച്ചു. എന്മെയ്യി ..നിന്നാർ. രുക്മിണി, തന്നെയാണു് നോക്കുന്നതെന്നു എല്ലാരാജാക്കന്മാരും വിചാ

രിച്ചു. അഹങ്കരിച്ചു സ്വന്തഗുണങ്ങളെ പുകഴ്ത്തി. അനുരാഗഭ്രാന്തുകൊണ്ടു അവൎക്കു അങ്ങിനെ തോന്നി. നന്മുനിമാരെയും . ചേരുമൊട്ടേ. വേദാദ്ധ്യാപനനിരതനായ ബ്രഹ്മാവല്ല ഇവളെസ്സൃഷ്ടിച്ചതു്. ഇവളെ സൃഷ്ടിച്ചതു കാമദേവനാണെന്നുവന്നാൽ യുക്തമാകും.

അസ്യാസ്സൎഗ്ഗവിധൌ പ്രജാപതിരഭൂ-
ച്ചന്ദ്രോ നു കാന്തപ്രഭഃ
ശൃംഗാരൈകരസഃ സ്വയം നു മദനോ
മാസോ നു പുഷ്പാകരഃ
വേദാഭ്യാസജഡഃ കഥം നു വിഷയ-
വ്യാവൃത്തകൌതൂഹലോ
നിൎമ്മാതും പ്രഭവേന്മനോഹരമിദം
രൂപം പുരാണോ മുനിഃ

എന്നു (വിക്രമോ. നാട.) നോക്കുക. ഇന്ദ്രനായ്...മെല്ലാരും. ഇന്ദ്രനായി വന്നാൽ ആയിരം കണ്ണുകളുണ്ടാകും. അപ്പോൾ അവകൊണ്ടൊക്കെ ഇവളെക്കാണാം. ഇവളെക്കാണുവാൻ രണ്ടു കണ്ണു പോരാ. ലാവണ്യ.......വാപിക. സൌന്ദൎയ്യമായ കുളം. ആവൎത്തം. ചുഴി. രംഭ. രംഭയെന്നു പ്രസിദ്ധയായ ദേവസ്ത്രീ. വാഴയെന്നും. തുടയുടെ പ്രസിദ്ധമായ ഉപമാനവസ്തു. രംഭയെ തുട കൊണ്ടുതന്നെ ജയിക്കുന്നു എന്നുഭാവം. മഞ്ജീരം. നൂപുരം. ശിഞ്ജിതം. ആഭരണങ്ങളുടെ ശബ്ദം. അവതമ്മിൽ ചേൎന്നുണ്ടാകുന്നശബ്ദം. രാശികൾകൊണ്ടു...ലഭിക്കുമിപ്പോൾ. അംഗങ്ങളെ രാശികളായി കല്പിച്ചു വൎണ്ണിക്കുന്നു. രാശി. മേഷാദികൾ. "ദ്വൌരാശീപുഞ്ജമേഷാദ്യൌ" എന്നു അമരം. ചാപം ധനുരാശി. വില്ലു. ലോചനം. മീനം. കണ്ണു്. കൊങ്കകൾ കുംഭം. കുടം. കന്നി. കന്നി-കന്യക. മിഥുനം മിഥുനംരാശിയുടെ നില. ഭൎത്താവോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ. ഇവിടെ ചാപാദികൾ പ്രസിദ്ധങ്ങളായ ഉപമാനദ്രവ്യങ്ങളാണെന്നോൎമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. നാനാൎത്ഥത്തെ ആശ്രയിച്ചു അവയെ ഓരോ രാശികളായികല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഹാരമായുള്ളൊരു...കാന്തിയോടേ. നായികയുടെ ശരീരത്തെ തീൎത്ഥവും ദേശവുമായി വൎണ്ണിക്കുന്നു. ഹാരം. മുത്തുമാല നിൎമ്മലവും ധവളവും ആയകാന്തികൊണ്ടു അതിനെ ഗംഗയായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. രോമാളി. രോമസമൂഹം. നീലനിറംകൊണ്ടു കാളിന്ദിയായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കൊങ്ക. കുംഭകോണം. കുടത്തിൻെറ കോണു്. കാഞ്ചി. അരഞ്ഞാണം. പ്രസിദ്ധമായ കാഞ്ചിനരം. 'നഗരേഷു കാഞ്ചീ' എന്നു പ്രസിദ്ധം.

"ഭാസ്വതാ ഭൂഷാഗണേനാമൃത മയേനാധരേണാരക്തേന പാണിതലേന സൌരഭ്യേന ശീലേന ഗുരുണാ നിതംബേന സിതേന ദശനേനാസിതേന കൈശികേന ച ജ്യോതിൎമ്മയീവ രാജമാനാ", എന്നു ഭാഷാനൈഷധം ചമ്പു.

വിശാലാ കല്യാണീ സ്ഫുടരുചിരയോദ്ധ്യാ
കുവലയൈഃ
കൃപാ ധാരാ ധാരാ കിമപി മധുരാ
ഭോഗവതികാ
അവന്തീ ദൃഷ്ടിസ്തേ ബഹുനഗര വിസ്താര-
വിജയാ
ധ്രുവം തത്തന്നാമ വ്യവഹരണയോഗ്യാ
വിജയതേ.

(സൌന്ദൎയ്യലഹരി) എന്ന പദ്യം നോക്കുക. ഏതാദൃശങ്ങളായ അലങ്കാര പ്രയോഗങ്ങൾ ഇക്കാലത്തു ചില പുതുമക്കാൎക്കു രുചിക്കുന്നില്ല. "പിത്തേന ദൂനേ രസനേ സിതാപി തിക്തായതേ". എന്നു മാത്രമേ സമാധാനം പറയുവാനുള്ളു. ചാരത്തു ..യെന്നപോലെ. നദി സമുദ്രത്തിലേക്കു എന്നപോലെ. സമുദ്രം ഭൎത്താവും നദി ഭാൎയ്യയും എന്നു കവിസങ്കേതം.

കാവേരീം സരിതാം പത്യുഃ
ശ്ലാഘനീയാമിവാകരോൽ.

(രഘു-സ-4-) എന്നും മററും നോക്കുക. വാരണവീരൻ, ആനത്തലവൻ. എന്നതു.

ഭഗവാൻ രുക്മിണിയെ തേരിലേററിക്കൊണ്ടു പോയതു്. നാരിയാക്കി. പെണ്ണാക്കി. ബലമില്ലാത്തവനാക്കി. വീരന്മാരേ. കന്യകയെ അപഹരിച്ചവനെ എതിർത്തു ജയിക്കുവാൻ കരുത്തു നിങ്ങൾക്കുണ്ടെന്നു ധ്വനി. സന്നദ്ധർ. യുദ്ധത്തിനു ഒരുങ്ങിയവർ. പാരണംനല്കുന്നോർ കടിക്കുവാൻ കൊടുത്തു. വ്രതാവസാനത്തിലുള്ള ഭോജനം. പാരണം.

ഉപസ്ഥിതാ ശോണിതപാരണാ മേ
സുരദ്വിഷശ്ചാന്ദ്രമസീ സുധേവ.

(രഘു-സ-2-) എന്നു കാണുക. താവകം. നിന്റേതു്. ആയിരം....കേൾപ്പുണ്ടല്ലോ. ഭാഷയിലെ പ്രസിദ്ധമായ ഒരു പഴഞ്ചൊല്ലു. ആയിരം കാക്കക്കു അരകല്ലു' എന്നാണു പഴഞ്ചൊല്ലിലെ പാഠം. ദുർബ്ബലന്മാരുടെഎതിർപ്പിനെ വളരെ എളുപ്പത്തിൽ അകററാവുന്നതാണു്. എന്നു ഭാവം. ആരുണ്യം. കോപം കൊണ്ടുണ്ടായ ചുവപ്പുനിറം. നൂതന...ബിംബംപോലെ. ഉപമ. പാതംഗ...ബിംബം. സൂര്യബിംബം. ഇച്ചൊന്ന...ചൊല്ലാം. കൃഷ്ണനെ വധിച്ചു് സഹോദരിയെ വീണ്ടെടുക്കാതെ ഞാൻ ഇനി കുണ്ഡിനപുരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകയില്ല. എന്നു രുഗ്മിയുടെ സത്യം. സംഗരവാദം. ശപഥംചെയ്യുവാക്കു. പ്രതിജ്ഞാജി സംവിദാപത്സുസംഗരഃ' എന്നു് അമരം. മംഗല...ചൊന്നാൻ. മംഗലമായ ദീപത്തെ പിടിച്ചു സത്യം ചെയ്തു. അഗ്നിസാക്ഷിയായി സത്യംചെയ്തു. അഗ്നിസാക്ഷിയായി ചെയ്യുന്നസത്യം അലംഘ്യം എന്നു വിശ്വസിക്കുന്നു.

അഗ്നിയെയും ജ്വലിപ്പിച്ചു ശുഭമായ-
ലഗ്നവും പാർത്തു ചെയ്യിപ്പിച്ചു സത്യവും
സുഗ്രീവ രാഘവന്മാരഗ്നി സാക്ഷിയായ്
സഖ്യവും ചെയ്തു പരസ്പരം കാര്യങ്ങൾ.

(അദ്ധ്യാ-രാമാ-കി-) എന്നും മററും കാണുക. മൂക്കൻ. മൂക്കുപ്പാമ്പു്. മൂക്കൻ രുക്മിയുടെ അധൃഷ്യതയെയും, മൂഷികൻ കൃഷ്ണന്റെ അല്പതയെയും വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. വാരിദം...പോലെ. മേഘം ജലത്തെയെന്നപോലെ ധാരാളമായും ഇടവിടാതെയും. വീരൻ. വീരനെന്നു നടിക്കുന്ന ദുർബ്ബലൻ. വിപരീതാർത്ഥം. ബാഹുക ...വന്നുകൂടി. രുക്മിണിയുടെ കരച്ചിലു നിമിത്തം രക്ഷ കിട്ടി. രുക്മിണിയുടെ വ്യസനാധിക്യം കണ്ടപ്പോൾ ഭഗവാൻ അവനെ കൊല്ലാതെ വിട്ടു. കാതരനായൊരു.... വന്നുകൂടി. എന്ന വാക്യത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന പരിഹാസ ശക്തിയെ പ്പററി സഹൃദയന്മാർ ചിന്തിക്കേണ്ടതാണു്. സാഹസ്കാരം സത്യം ചെയ്തു രുക്മിക്കു ആത്മരക്ഷ സാധിക്കുന്നതിനു ഒരു സ്ത്രീയുടെ സാഹായ്യം വേണ്ടിവന്നു എന്നു ഭാവം. രാഗവും കുറഞ്ഞുതായി. കോപം നീങ്ങി. പേശലം മനോഹരം. കേശം. തലമുടി. മീശ. പൌരുഷ ചിഹ്നം.

മല്ലലോചനൻ കെട്ടിത്തൽ-
ക്ഷണം മീശകേശ-
മെല്ലാമേ കരിച്ചവൻ ത-
ന്നെയും വിരൂപിച്ചു.

എന്നു (ഭാഗ. ദ. സ്ക.) കാണുക. തലമുടിയും മീശയും ഇല്ലാതെയായപ്പോൾ രുക്മി മൃതപ്രായനായി. "തഥാഭൂതം ഹതപ്രായം ദൃഷ്ട്വാ സങ്കർഷണോ വിഭുഃ" എന്നു ഭാഗവതംമൂലം. ആകുലൻ. പ്രതിജ്ഞയുടെ ഭംഗവും വൈരൂപ്യവും നേരിട്ടു കൊണ്ടു സങ്കടത്തോടു കൂടിയവൻ. മറെറാരു മന്ദിരം. വേറൊരു ഗൃഹം. കുണ്ഡിനത്തിൽ പ്രവേശിക്കുവാൻ പാടില്ലായ്കയാൽ അതിനടുത്തു ഭോജകടം എന്നൊരു പുതിയ സ്ഥലമുണ്ടാക്കി അതിൽ രുക്മി പാർത്തു.

കൊല്ലാതേ കൊലചെയ്തു-
രുക്മിയും പിന്നെ അത്ര
നില്ലാതേ വല്ലായ്മയാൽ-

കുണ്ഡിനാന്തികം പുക്ക
ചിത്രമായ് ഭോജകട-
മെന്നു പേരായ പുരം
സത്വരം നിർമ്മിപ്പിച്ചു
ചെന്നതിൽ വാണിടിനാൻ.

എന്നു (ഭാഗ. കി. ദ. സ്ക.) ദ്രഷ്ടവ്യം. കാമിനി തന്നോടു കൂടി കലർന്നോരു...മംഗല വാഴ്ചയും വാണു നിന്നാൻ. ഭഗവാൻെറ ദാരപ്രാപ്തിയും ലീലകളും വർണ്ണിക്കുന്നു. കാമിനി രുക്മിണി. ഭഗവത്സമാഗമേച്ഛയോടു കൂടിയവൾ. പുര്. പട്ടണം. ഗ്രാമം. വൈദികനാ..ദേശികൻ. വേദജ്ഞനായ ആചാര്യൻ. പുരോഹിതൻ. നൽപ്പെഴു...ന്നേരം. ശുഭമായ മുഹൂർത്തത്തിൽ. ബാല. ശൃംഗാര ലീലകളിൽ അനഭിജ്ഞ എന്നു ധ്വനി. ലജ്ജയാൻ ചെന്നു ചെറുത്തു...ചെന്നു പിന്നങ്ങെപ്പോൾ. നായികമുഗ്ദ്ധ.

മുഗ്ദ്ധാ നവ വയഃ കാമാ-
രതൌ വാമാ മൃദുഃ ക്രുധി
യതതേ രത ചേഷ്ടായാം-
ഗൂഢം ലജ്ജാമനോഹരം.
കൃതാപരാധേ ദയിതേ-
വീക്ഷതേ രുദതീ സതീ
അപ്രിയം വാ പ്രിയം വാപി-
നകിഞ്ചിദപി ഭാഷതേ.

(രസമ-കരം.) എന്നു മുഗ്ദ്ധയുടെ സ്വഭാവം. ഇച്ഛയല്ല. ഭർത്തൃസമാഗമത്തിൽ പ്രതിബന്ധം ജനിപ്പിക്കുന്നതു അനിഷ്ടഹേതു. കേവലൻ. മായാബന്ധം ഇല്ലാത്തവൻ. ബ്രഹ്മസ്വരൂപൻ. ചൂതം. കാമുകൻ കൃഷ്ണൻ. മല്ലി. കാമിനി. രുക്മിണി. "ചൂതേന സംശ്രിതവതീ നവമാലികേയം." (അഭി- ശാ. അ. 4.) എന്നുംമററും നോക്കുക

ഗോവിന്ദ...കടലിൽ. രൂപകം, കൃഷ്ണൻ മന്ദരം. രുക്മിണി പാൽകടൽ. പ്രദ്യുമ്നൻ. ചന്ദ്രൻ. മഥനം. കടയുന്ന പ്രവൃത്തി.

ദിലീപ ഇതി രാജേന്ദു-
രിന്ദുഃ ക്ഷീരനിധാവിവ

(രഘു - സ - 1 -) എന്നു സ്മർത്തവ്യം. ശംബര...ദാനവൻ. ശംബരൻ എന്നു പേരായ അസുരൻ. പാചകർ. അടുക്കളയിൽ പാചകവൃത്തി ചെയ്യുന്നവർ. വാരിധിചാരൻ. കടലിൽ സഞ്ചരിക്കുന്നവൻ. വാലൻ. മായാവതി. പേർ. മായയോടു കൂടിയവൾ. കൊണ്ടൽ...നണ്ണി. കൃഷ്ണൻെറ ഛായ പ്രദ്യുമ്നൻ പൂർണ്ണമായിട്ടുണ്ടെന്നു ഭാവം. വൈദർഭി. രുക്മിണി.

മിത്രൻ! ആദിത്യൻ. എട്ടെട്ടു...ന്നോനു. സ്യമന്തകത്തിൻെറ ഗുണം പറയുന്നു. ദിവസംതോറും എട്ടുഭാരം സ്വർണ്ണം അതിൽ നിന്നുണ്ടാകും. ഭേദത്തിൽ...തന്നെ. ആദരിക്കുന്നതിനു സൂര്യനുള്ള യോഗ്യത പറയുന്നു. ഈശ്വര...നന്മണിയും സ്യമന്തകത്തെ ദേവാരപ്പുരയിൽ വച്ചു രക്ഷിച്ചു. പുണ്യവാൻ. സ്യമന്തകം കിട്ടിയതും സ്വർണ്ണം ധാരാളം ഉണ്ടായതും പുണ്യത്തിനു ഹേതു. ലുബ്ധൻ. പിശുക്കൻ. തൻെറ മുതലു അന്യന്മാർക്കു കൊടുക്കാത്തവൻ. ഉദ്ധതൻ. അഹങ്കാരമുള്ളവൻ. വാജിയും. വാജിയേയും എന്നാണു ശരിയായ പ്രയോഗം. ജാംബവാൻ. രാമായണ പ്രസിദ്ധനായ ജാംബവാൻ എന്ന വാനരൻ. ചാമ്മാറു. ചാകത്തക്കവണ്ണം. വന്നാനെയെന്നു. വരുമായിരുന്നു വെന്നു. ഓങ്ങിനതു. കിട്ടുവാനാഗ്രഹിച്ചതു. കണ്ണുവച്ചതു. എന്നുടെ..യുള്ളു. സഹോദരനെ വധിച്ചതും മണിയപഹരിച്ചതും കൃഷ്ണനാണെന്നു മുൻപേ തന്നെ എനിക്കറിയാം ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലന്നേയുള്ളു. തോന്നിച്ചു. വിചാരിച്ചു. നമ്മുടെ...പോക്കുണ്ടാമേ. നമ്മളേയും വധിക്കും. വിത്തങ്ങൾ... ...പ്പാരിൽ പണമെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ഏതു യോഗ്യൻെറയും മനസ്സിൽ ആഗ്രഹമുണ്ടാ

കം. "പണമെന്നു കേട്ടാൽ പിണവും വാ പൊളിക്കും." എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലു ഓർമ്മിക്കുക.

പൂജ്യൻ. വിപരീതാർത്ഥം. യോഗ്യനെന്നു ഭാവിക്കുന്ന വഞ്ചകൻ. വീരൻ. വിപരീതാർത്ഥം. നേരെ ചെന്നു എതിരിട്ടു തോല്പിച്ചു രത്നം വാങ്ങുവാൻ കരുത്തില്ലാതെ ചതിച്ചു കൊന്നു് അതെടുത്തവൻ. ദുർബ്ബലൻ. കട്ടു...കൊണ്ടുപോയി. ഭഗവാന്റെ ഘൃതമോഷണാദി ബാലക്രീഡകളെ സ്മരിച്ചു കൃഷ്ണനാണു സ്യമന്തകം മോഷ്ടിച്ചതെന്നു സ്ഥാപിക്കുന്നു. കർക്കശന്മാർ. കഠിനഹൃദയന്മാർ. "കക്കശം കഠിനം ക്രൂരം" എന്നു അമരം. വേലി താൻ...കൂടി. വേലിതന്നെ വിളവു തിന്നുക എന്നു പഴഞ്ചൊല്ലു. രക്ഷിക്കേണ്ടവർ വസ്തുക്കളെ നശിപ്പിക്കുക. പിന്നോക്കി. പുറകോട്ടു നോക്കി. ആരെങ്കിലും വരുന്നുണ്ടോ എന്നു നോക്കി ഇല്ലെന്നു അറിഞ്ഞു. മോഷണിക്കുക. മോഷ്ടിക്കുക. അപൂർവ്വവും ഭംഗിയില്ലാത്തതുമായ പ്രയോഗം. മന്ദിരനാഥൻ. വീട്ടിന്റെ ഉടമസ്ഥൻ. വേർ...താനേ. നാവു പോകും. നാവു അറക്കും. പാത...വാജി. വീണു കിടക്കുന്ന കുതിരയെ. പാഴി. കാര്യവിവരമില്ലാത്തവൾ. ശോഭകെടുക്കുക. ശോഭകേടുവരുത്തുക. നിശ്ശോഭനനാക്കുക. ഇന്ദിര...തോന്നി. ഭഗവാന്റെ ഭക്തവാത്സല്യം ധ്വനി. മാനസം...ലാനന്ദവും. ജാംബവാന്റെ ഭക്ത്യുൽക്കർഷം ധ്വനി. മുപ്പതുനാ...യുദ്ധം. ഭഗവാനും ജാംബവാനും തമ്മിൽ മുപ്പതു ദിവസം മുഷ്ടിയുദ്ധം നടന്നു. ഇവരുടെ യുദ്ധം ഇരുപത്തിയെട്ടു ദിവസമേ ഉണ്ടായുള്ളു എന്നു ഭാഗവതം മൂലത്തിൽ പറയുന്നു.

ആസീത്തദഷ്ടാവിംശാഹ-
മിതരേതരമുഷ്ടിഭിഃ

എന്നു നോക്കുക. ഇതനുസരിച്ചു,

എട്ടുമൊരിരുപതും ദിവസ-
മൊരുപോലെ
മുഷ്ടിയുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്തു-
നിന്നിതു ദിവാനിശം.

എന്നു ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിലും കാണുന്നു. കൃഷ്ണഗാഥയിൽ മുപ്പതു എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനു ഏകദേശം മുപ്പതു എന്നർത്ഥമേ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതുള്ളു. അന്നു. രാമൻ രാവണനുമായി യുദ്ധം ചെയ്ത കാലത്തു്. നിർമ്മലം. മനസ്സിലെ അവിദ്യാദോഷാദി മലങ്ങൾ നീങ്ങി ശുദ്ധമായതു്. തോന്നിത്തുടങ്ങീതു. മുൻപു രാമനായി അവതരിച്ചകാലത്തുണ്ടായ കഥകൾ സ്മരിക്കുന്നു. പ്ലവം. വാനരം. കണ്ണിന്നു... കണ്ടല്ലോ. സമുദ്രം സ്ഥലം കൊടുക്കായ്കയാൽ രാമൻ കോപിച്ച കഥ പറയുന്നു.

ഏതുമിളകീല വാരിധിയുമതി-
ക്രോധേന രക്താന്തനേത്രനാം നാഥനും
കൊണ്ടുവാ ചാപബാണങ്ങൾ നീ ലക്ഷ്മ-
ണാ
കണ്ടുകൊണ്ടാലും മമ ശരവിക്രമം.

(അദ്ധ്യാ-രാ.) എന്നു നോക്കുക. ദുർഗ്ഗയെ.... ചെമ്മെ. ആപത്തു നീങ്ങുന്നതിനു ദേവിയെ ഭജിക്കുന്നതു നന്നെന്നു വിചാരിച്ചു അങ്ങിനെ ചെയ്തു.

ആപദി കിം കരണീയം
സ്മരണീയം ചരണയുഗളമംബായാഃ.

എന്ന കവിവാക്യം സ്മർത്തവ്യം. ദക്ഷിണ... തന്നെ. ബ്രാഹ്മണർക്കു ദക്ഷിണ കൊടുത്തപ്പോൾ അതു വാങ്ങി അനുഗ്രഹിച്ചു. ഉടനെ ഭഗവാൻ അവിടെ വന്നു. കാര്യം സാധിച്ചു.

നഹീശ്വരവ്യാഹൃതയഃ കദാചിൽ
പുഷ്ണന്തി ലോകേ വിപരീതമർത്ഥം.

എന്നു കുമാരസംഭവം. ദേവിയുടെയും ബ്രാഹ്മണരുടെയും അനുഗ്രഹം ഉടനെ ഫലവത്താ

യിയെന്നു ഇവിടെ മഹാകവി വെളിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ദുഷ്ടൻ. അടക്കമില്ലാത്തവൻ. ഭൂധവൻ. ഭൂമിയുടെ ഭർത്താവു്. രാജാവു്. പീഡിച്ചു. പീഡിപ്പിച്ചു. ഈ അർത്ഥത്തിൽ പീഡിച്ചു എന്നു പ്രയോഗിക്കുന്നതു ഭംഗിയല്ല. എന്നാൽ അങ്ങിനെ മഹാകവിപ്രയോഗമുണ്ടു്. "ഭൂലോകവാസികളെ പീഡിച്ചു തുടങ്ങിനാൻ" എന്നു ഉത്തരരാമായണം കിളിപ്പാട്ടിൽ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതു കാണുക. മൈഥില...മന്നവൻ. മിഥിലാ രാജാവു്. പ്രേതൻ. പരേതൻ. മരിച്ചവൻ. കർമ്മങ്ങൾ. പിതൃഗതിക്കുവേണ്ടി ചെയ്യുന്ന കർമ്മങ്ങൾ. മൂർദ്ധാവു...നിന്നീടിനാർ. തലകുലുക്കി ശരിയെന്നു സമ്മതിച്ചു. വേനിച്ചു. വേണം എന്ന പദത്തിൻെറ ക്രിയാരൂപം. ഇതു അപൂർവ്വപ്രയോഗമാണു്. വേണമെന്നാകുക. നാന്ദകധാരി. നാന്ദകം എന്ന വാളു ധരിക്കുന്നവൻ. വിഷ്ണു. "കൌമോദകീ ഗദാ ഖഡ്ഗോ നാന്ദകഃ" എന്നു അമരം.

കൈപിടിക്കുക. വിവാഹം ചെയ്യുക. വിവാഹത്തിൽ വരൻ വധുവിൻെറ കയ്യുപിടിക്കുന്നതു ഒരു മുഖ്യചടങ്ങാകുകയാൽ ഈ അർത്ഥം സിദ്ധിച്ചു.

> ഉദകേന ച വാചാ വാ
> കന്യായാഃ പതിരുച്യതേ
> പാണിഗ്രഹണസംസ്കാരാൽ
> പതിത്വം സപ്തമേ പദേ.
> പാണിഗ്രഹണമന്ത്രാസ്തു
> നിയതം ദാരലക്ഷണം.

എന്നു സ്മാർത്തശാസ്ത്രം.

> ഹസ്തേന ഹസ്തം പരിഗൃഹ്യ വധ്വാ-
> സ്സരാജസൂനുസ്സുതരാം ചകാശേ.

എന്നു രഘു. (സ. 7.) എൻെറ ശൈലീപ്രദീപം എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഈ ശൈലിയുടെ അർത്ഥം വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. പാലിതൻ. രക്ഷിക്കപ്പെട്ടവൻ. ക്രൂരങ്ങൾ. വലിയവ. ബലമുള്ളവ. മൈക്കോലവാർകുഴലാൾ. ഒരു നല്ലപച്ചമലയാളപദം. മഷിപോലെ കറുത്തതലമുടിയോടുകൂടിയവൾ. സുന്ദരി. ഭൌമൻ. ഭൂമിയുടെ പുത്രൻ. നരകാസുരൻ. വാമൻ. എതിരാളി. വാനവർമാതാവു. അദിതി. ചഞ്ചു. കൊക്കു. ഏഴാമിടം ഭാര്യ. ഭാര്യയുടെ സ്ഥാനം. എൻെറ ശൈലീപ്രദീപത്തിൽ സപ്തമം എന്ന ശൈലിയുടെ അർത്ഥം വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. സുന്ദരിമാർക്കൊരോ...സുന്ദരൻതാൻ. ഇവിടെ 'സുന്ദരി' 'സുന്ദരി' എന്ന പദങ്ങൾ അർത്ഥവിശേഷമില്ലാതെ ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതു ദോഷം. "നൈകം പദം ദ്വിഃപ്രയോജ്യം" എന്നു വാമനൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു സ്മർത്തവ്യം.

രുക്മം സ്വർണ്ണം. മർമ്മങ്ങളായുള്ള...കൊണ്ടോൻ. ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധം ഉത്തരാർദ്ധം. 60-ാമദ്ധ്യായത്തിനു 'കർഹിചിദദ്ധ്യായം' എന്നൊരു പേരു പ്രസിദ്ധമായിട്ടുണ്ടു്. 'കർഹിചിൽസുഖമാസീനം' എന്നു ഈ അദ്ധ്യായം തുടങ്ങുന്നു. ഭഗവാൻെറയും രുക്മിണിയുടെയും പ്രേമകലഹമാണു അതിലെ പ്രതിപാദ്യം. ആ കഥയാണു് ഈ പ്രകൃതത്തിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതു്. പ്രൌഢവും ഗംഭീരവും മധുരവും ആയി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്ന കഥ ഗാഥയിൽ ശുഷ്കമായിചുരുക്കിയിരിക്കുന്നു എന്നുകാണേണ്ടതാണു്. കാലിംഗൻ. കലിംഗരാജ്യത്തിലെരാജാവു് തെണ്ടം. ദണ്ഡം. ശിക്ഷ. പേപറയുക. അസംബന്ധംപറയുക. മന്നവർക്കീ...നിങ്ങൾക്കാമോ. യയാതിയുടെ ശാപം കൊണ്ടു രാജത്വം നഷ്ടമായവരാണു യദുക്കൾ. അവർക്കു സിംഹാസനാദി രാജചിഹ്നങ്ങൾക്കു് അവ

കാശമില്ല. ആസവം. മദ്യം. കാമപാലൻ ബലഭദ്രൻ. ഇഷ്ടനായ്...കനം. കാലന്റെ കൂട്ടുകാരനായി. മരിച്ചു. പ പ് ഫ ബ്ബ ഭമ്മ. പല്ലില്ലാത്തവൻ പറയുന്ന വാക്കിന്റെ അനുകൃതി. പല്ലു തല്ലിക്കളഞ്ഞു. എന്നു ഭാവം "വേഗത്തിൽ ദന്തമിടിച്ചുയച്ചുയമപുരേ" എന്നു ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ട്. ഗാഥയിലെ ഈ പദപ്രയോഗം കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാരെ അതിശയിക്കുന്ന നല്ല ഫലിതപ്രയോഗമായിരിക്കുന്നു. ലാംഗലി. കലപ്പയോടുകൂടിയവൻ. ബലഭദ്രൻ. ശാർങ്ഗധരായുധധാരി. ശാർങ്ഗം എന്ന വില്ലു ധരിക്കുന്നവൻ മഹാവിഷ്ണു. കൃഷ്ണൻ. നന്നായി ..കൊണ്ടു. ഊണവും ദോഷവും പറയാതെ നിന്നു. സോദരനു...നണ്ണി. അഭിപ്രായം യാതൊന്നും പറയാതെ നിന്നതിനു കാരണം പറയുന്നു. രണ്ടുപേരെയുംമുഷിപ്പിക്കൊല്ലെന്നുകരുതി.

ദിഗ്ഗജം. ഐരാവതാദികളായ, എട്ടു(ദിക്കുകളിലെയും) ആനകൾ. ഉറക്ക്. ഉറക്കം. ദേശ്യപദം. വെന്നു സദൃശ്യവാചി. സമനായ. പാഴ്പ്പെട്ടു...ശയ്യ. കിടക്കുന്നതിനാളില്ലാതായ കിടക്ക. ലേഖന്മാർ. ഗണദേവന്മാർ "ഗ്രീവാഹസ്തപാദതലേഷു തിസ്രോലേഖായേഷാം സന്തീതിലേഖാഃ" (ടീ. സ.) കഴുത്തു കയ്യു പാദം ഇവയിൽ മൂന്നുരേഖകളുള്ളവർ. ലേഖനം ചെയ്ക. ചിത്രത്തിലെഴുതുക. യോഗിനി. യോഗം അഭ്യസിച്ചിരിക്കുന്നവൾ. പണ്ടെങ്ങും... കാണാകുന്നു. കഴുത്തിൽ നക്ഷത്രങ്ങൾ കാണുന്നു. വാപാട്ടുക. പറയുക. രക്ഷികൾ. അന്തഃപുരം കാത്തു നില്ക്കുന്നവർ. കാവല്ക്കാർ. ദൂഷകൻ. കന്യയെ ദൂഷിപ്പിക്കുന്നവൻ. ജാരൻ. പന്നഗ പാശം. നാഗപാശം. കുഞ്ജരവൈരി. ആനയുടെ ശത്രു. സിംഹം. ഭോജന്മാർ. ഭോജന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവർയദുക്കൾ.

ബാണപുരം. ബാണന്റെ നഗരം. ശോണിതപുരം. മങ്ങാതെ...ബാണൻ. അനിരുദ്ധൻ എന്ന പേരിന്റെ ആദ്യത്തെ 'അ' എന്ന അക്ഷരം ഇല്ലാത്തതാക്കി. നിരുദ്ധനാക്കി ബന്ധിക്കപ്പെട്ടവനാക്കി, പിടിച്ചുകെട്ടി. ബാണകുമാരിക. ബാണന്റെ മകൾ.ഉഷ. അപ്പുരി ...താൻ. ആ സ്ഥലം കാക്കുന്നതു ശിവനാണ്. അവിടെ ചെന്നാൽ എളുപ്പം ജയിച്ചു പോരാവുന്നതല്ല. എന്നു ഭാവം. മുക്കണ്ണൻ. മൂന്നു കണ്ണുകളോടു കൂടിയവൻ. ത്രിപുരന്മാരെയും കാമദേവനേയും ദഹിപ്പിച്ചവൻ. ശത്രുക്കളെ ഭസ്മമാക്കുന്നവൻ. എന്നു ധ്വനി. ആൺമയിൽ. ആണായ മയിലിന്റെ പുറത്തു മയില്വ സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ വാഹനം. ആൺമ അണത്തം. പൌരുഷം. അന്ധകനാഥൻ. അന്ധകന്മാരുടെ. (യാദവന്മാരുടെ) രാജാവ്. വിശാരദൻ. സമർത്ഥൻ. അംബരം... കൊണ്ടു. ആകാശം വസ്ത്രമാക്കിക്കൊണ്ട്. വസ്ത്രം ധരിക്കാതെ. വിരാഗം. വിരക്തി. പിന്തിരിഞ്ഞീടിനാൻ. നഗ്നയായ സ്ത്രീയെ കാണുന്നതു അധർമ്മമാകകയാൽ. അവളെ നോക്കാതെ പിന്മാറി. "ന നഗ്നാം സ്ത്രീയമീക്ഷേത." ആശ്വലായനൻ. മിണ്ടുക. ശേഷിക്കുക. പൌത്രൻ പ്രദ്യുമ്നന്റെ മകൻ. അനിരുദ്ധൻ.

സ്വർഗ്ഗികൾ. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ പാർക്കുന്നവർ. ദേവന്മാർ. ഇക്ഷ്വാകു. ഇക്ഷ്വാകു എന്ന രാജാവ്. സോദരൻ. ഇക്ഷ്വാകുവിന്റെ സഹോദരൻ. നൃഗൻ ഇക്ഷ്വാകുവിന്റെ പുത്രനെന്നു ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നതു് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

നൃഗോ നാമ നരേന്ദ്രോഹ-
മിക്ഷ്വാകോസ്തനയഃ പ്രഭോ

എന്നു കാണുക.

പണ്ടയോദ്ധ്യയിൽ നൃഗനെ-
ന്നൊരു നൃപശ്രേഷ്ഠ-

ന്നുണ്ടായാ നിക്ഷ്വാകുവിൻ–
സോദരനായിട്ടെടോ

എന്നു ഉത്തരരാമായണത്തിൽ നൃഗനെ ഇക്ഷ്വാകുസോദരനായിപ്പറയുന്നു. അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണു് ഗാഥയിൽ സോദരൻ എന്നു പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു്. മാനിച്ചു ബഹുമാനത്തോടുകൂടി. "അവജ്ഞയാ നദാതവ്യം കസ്യചിൽ ലീലയാപി വാ. അവജ്ഞയാകൃതം ഹന്യാദ്ദാതാരം. നാത്രസംശയഃ" വാ രാമായണം. 'ശ്രദ്ധയാദേയം' ശ്രുതി. തന്നു കൊള്ളുന്നു. കൊടുത്തതു തിരിയെ വാങ്ങുന്നു. "യദ്ദത്തം നജഹാരതൽ" (ഭാഗ. സ. 17) ഹന്തു. വിപരീതാർത്ഥം. പാപകരം. എന്നുമേ...ക്രൂരം. ദാനം ചെയ്യുന്ന മുതൽ തിരിയെ അപഹരിക്കുന്നതായാൽ, കൊടുത്ത വസ്തു നഷ്ടപ്പെടുന്നതുകൊണ്ടു സങ്കടം വരുന്നതല്ല. ഗഹനമായ അക്ഷേപം വന്നതിനു ദത്താപഹാരപാപത്തെ ഭയന്നു ഞെട്ടി. ചിന്തിച്ചു. ഞാൻ ചെയ്ത പുണ്യപാപങ്ങളെപ്പറ്റി വിചാരിച്ചു. തന്നിൽനിന്നു...പിന്നെ. സ്വഭാവോക്തി. ഓന്തിന്റെ കഷ്ടാവസ്ഥ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. യാനം. വിമാനം.

വേണുന്നതെല്ലാമേ....ദൈവതം ഭൂവന്മാരേ. നൃഗമോക്ഷം കഥയിൽനിന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതായ മുഖ്യതത്ത്വം ഉപദേശിക്കുന്നു. ബ്രാഹ്മണരുടെ മുതല 'കാൺമതിന്നായിട്ടും' ആഗ്രഹിക്കരുതു്. പിന്നെ അതെടുത്തു സ്വന്തമാക്കരുതെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ. അറിയാതെ ബ്രഹ്മസ്വം അപഹരിച്ചു നൃഗൻ ദീർഘകാലം ഓന്തായിത്തീർന്ന് കഷ്ടപ്പെടേണ്ടിവന്നു. അറിഞ്ഞു അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതു അധികം പാപകരം.

കാര്യങ്ങൾ ചിന്തിപ്പാനു–
മുണ്ടായീലവസരം
കാര്യങ്ങൾ വിചാരിയാ–
ഞ്ഞാലതുനിമിത്തമാ–
യാപത്തു വരുമല്ലോ രാജാ–
ക്കന്മാർക്കു നൂനം.

എന്ന തത്ത്വത്തിനു ഉദാഹരണമായിട്ടാണു ഉത്തരരാമായണത്തിൽ നൃഗകഥ പ്രതിപാദിക്കുന്നതു.

പൌരകാര്യാണി യോ രാജാ
നകരോതി ദിനേ ദിനേ
സംവൃതേ നരകേ ഘോരേ
പതിതോ നാത്രസംശയഃ.
ശ്രൂയതേഹി പുരാ രാജാ
നൃഗോനാമ മഹായശാഃ,

എന്നു വാല്മീകിരാമായണത്തിൽ നൃഗകഥ തുടങ്ങുന്നു. പൌരകാര്യങ്ങൾ നോക്കാത്ത രാജാവിനു നരകമനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെന്നതിനു നൃഗകഥ ഉദാഹരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവസാനഭാഗത്തും കഥയ്ക്കു് അല്പം വ്യത്യാസമുണ്ടു്.

വിവദന്തൌ തതോഽന്യോന്യം
ദാതാരമഭിജഗ്മതുഃ
തൌ രാജഭവനദ്വാരി
നപ്രാപ്തൌ നൃഗശാസനം
അഹോരാത്രാണ്യനേകാനി
വസന്തൌ ക്രോധമീയതുഃ
ഊചതുശ്ച മഹാത്മാനൌ
താവുഭൌ ദ്വിജസത്തമൌ
ക്രുദ്ധൌ പരമസമ്പ്രാപ്തൌ
വാക്യം ഘോരാഭിസംഹിതം
അർത്ഥിനാം കാര്യസിദ്ധ്യർത്ഥം
യസ്മാത്ത്വം നൈഷി ദർശനം
അദൃശ്യസ്സർവ്വഭൂതാനാം
കൃകലാസോ ഭവിഷ്യസി.

ബ്രാഹ്മണർ തങ്ങളിൽ വാദിച്ചുകൊണ്ടു രാജാവിനെ കാണ്മാൻ ചെന്നു. വളരെദ്ദിവസം രാജപുരദ്വാരത്തിങ്കൽ പാർത്തിട്ടും അവർക്കു അദ്ദേഹത്തെ കാണ്മാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഒടുവിൽ

അവർ കുപിതന്മാരായി. 'അതിഥികൾക്കു കാണ്മാൻ സമയം കൊടുക്കാത്ത നീ സർവ്വജീവികൾക്കും അദൃശ്യമായ ഓന്തായിഭവിക്കട്ടെ' എന്നു രാജാവിനെ ശപിച്ചു. 'അതിഥിനാം' എന്നു തുടങ്ങുന്ന ഭാഗത്തിൽ രാജാവിനെ ഓന്താകുന്നതിനു ശപിച്ചതിനു കാരണം ദ്യോതിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു യുക്തമായിരിക്കുന്നു എന്നു കാണേണ്ടതാണ്. അദ്ധ്യാത്മരാമായണത്തിലെ ഈ ഭാഗം വാല്മീകിരാമായണകഥയെ അനുകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

കെട്ടു...വന്നു.. കെട്ടഴിഞ്ഞതോണിയിലെ വെള്ളം അകത്തു നിന്നു പോകുന്നു, അതു പോലെയായി. എന്നു ഭാവം. കാലത്തെ..... മാറിലത്തെ. ഈ ഭാഗം അശ്ലീലഗ്രസ്തമായിരിക്കുന്നു. ഗോപികൾ കൃഷ്ണനെപ്പററി ബലഭദ്രനോടു പറയുന്നതാണെന്നുകൂടി ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ശൌണ്ഡത. വീര്യം. പരാക്രമം. ആയന്മാർവീട്ടിൽ. ഇടയന്മാരുടെ ഭവനത്തിൽ. നിന്ദാദ്യോതകം. വാസുദേവൻ. വിഷ്ണു. കൃഷ്ണൻ. മാരണ ..രാഭിചാരം അന്യൻ നശിക്കുവാൻ ചെയ്യുന്ന അഭിചാരപ്രവൃത്തി. ചെമ്പിച്ചു ..നേരേ. മാരണദേവതയുടെ വർണ്ണനം. സ്വഭാവോക്തി. ഗോഷ്ഠിയായുള്ള, വികൃതമായ. മുമ്മുന. മൂന്നുമുന. പാടിച്ചു. പാടനം ചെയ്തു. പിളർന്നു. കല്പാന്ത പാവകൻ. പ്രളയകാലത്തെ അഗ്നി. തൈക്ഷ്ണ്യപ്രാധിക്യം വ്യങ്ഗ്യം. സിക്തം. നനച്ചതു. ജർജ്ജരം. ജീർണ്ണമായതു. ദുർബ്ബലം. ചടങ്ങുകൾ. മുറപ്രകാരമുള്ള ഹോമക്രിയകൾ. നിന്നോടു...നീ. നിനക്കുതന്നെനാശംവരും. ആപത്താര്...തന്നെ. തനിയ്ക്കു താൻതന്നെനാശംവരുത്തി. സജ്ജന...ണായം. സജ്ജനങ്ങളോടുള്ള വിരോധം ആർക്കും നാശംവരുത്തുന്നതാണ്.

ഹന്തി ശ്രേയാംസി സർവ്വാണി
പുംസോ മഹദതിക്രമഃ

എന്നു കാണുക.

ദൃപ്തൻ. അഹങ്കാരത്തോടു കൂടിയവൻ. സാംബൻ. യദുകുമാരനായ സാംബൻ.

കച്ചിദ്ധരേസ്സൗമ്യ സുതസ്സദൃക്ഷ
ആസ്തേഗ്രണീരഥിനാം സാധു സാംബഃ
അസൂത യം ജാംബവതീ വ്രതാഢ്യാ
ദേവം ഗുഹം യോംബികയാ ധൃതോഗ്രേ

(ഭാഗ. സ്ക. 3.) എന്നു നോക്കുക. സാംബനെക്കണ്ടൊരു......തുടങ്ങിയപ്പോൾ നായികാനായകന്മാർക്കു് അന്യോന്യം അനുരാഗമുണ്ടെന്നു ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. രതി ഉഭയനിഷ്ഠമല്ലെങ്കിൽ ശൃംഗാരം ആഭാസമാകുന്നു എന്നും ആ ദോഷം കൂടാതെയിരിക്കുവാനാണ് ഇപ്രകാരം പ്രതിപാദിച്ചതെന്നും ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാണ്. പൽ പറിഞ്ഞീടിന പാമ്പു. വിഷപ്പല്ലു പോയ പാമ്പു. വീര്യം നശിച്ച പാമ്പ്. കലിനാൽ കലഹ കാരണമുണ്ടായതുകൊണ്ടു് സന്തോഷത്തോടു കൂടി ഓടിച്ചെന്നു. നാരിമാർ. സ്ത്രീകളെപ്പോലെ പൗരുഷം കെട്ടവർ. അശക്തർ. ഔരസൻ. ധർമ്മപത്നിയിലുണ്ടായ പുത്രൻ. തന്നിൽ നിന്നുജനിച്ച പുത്രൻ ഔരസൻ. കൊള്ളാർ. വക വയ്ക്കാത്തവർ. മാനികളാ......ക്കൊൾവിൻ. ഈ ഭാഗം നാരദൻ യാദവന്മാർക്കു് വാശിയുണ്ടായി വേഗത്തിൽ കൌരവന്മാരോടു് യുദ്ധത്തിനു പുറപ്പെടുന്നതിന് പറയുന്നതാകുന്നു. കണ്ണെറിയുക. ബലഭദ്രന്റെ അഭിപ്രായം വകവയ്ക്കരുതെന്നു കണ്ണു കാണിച്ചു അറിയിച്ചു. ലാംഗലി ....ശിഷ്യൻ. ബലഭദ്രന്റെ അടുക്കലാണ് ദുര്യോധനൻ ഗദായുദ്ധം ശീലിച്ചതു്. ശിഷ്യൻ. ദുര്യോധനൻ. ചാവാൻ. ആനക്കാരൻ. കാലുഷ്യം. കലക്കം. ആതിത്ഥ്യം. അതിഥിയെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതു്. അതിഥിസല്ക്കാരം. ബാലൻ. പയ്യൻ. എതിർക്കുവാൻ കരുത്തില്ലാത്തവൻ. കണ്ണനെ...നാലെ,

സ്വഭാവത്തിന്ന കണ്ണൻ അടുത്തുണ്ടെന്നുള്ള അഹങ്കാരംനിമിത്തം. ആഭാസന്മാർ. യോഗ്യന്മാരുടെ വേഷംകെട്ടി നടക്കുന്ന വഞ്ചകന്മാർ. ഇല്ലാത്തയോഗ്യതകൾ ഉണ്ടെന്നു പുറമെ കാണിക്കുന്നവർ. നാവി...നീരാക. നാക്കിൽ വെള്ളം വരുക. ആസ്വദിക്കുന്നതിന്ന കൊതിയുണ്ടാകുക. പാദുക. ചെരുപ്പ്. താഴ്ന്നസ്ഥാനത്തുനില്ക്കുന്നതു. ശിരസ്സ്. തല. ഉയൎന്നസ്ഥാനം.

അഹോമഹച്ചിത്രമിദം കാലഗത്യാ
ദുരത്യയം
ആരുരുക്ഷത്യു പാനദ്വൈ ശിരോ
മകുടസേവിതം

എന്ന ഭാഗവതം (സ്ക. ദശ.) ഈ പദ്യത്തിൻെറ ആശയം. പാദുകച്ചെന്നു...യെന്നേ വേണ്ടൂ. എന്ന ഭാഗം പാദുകയുടെ സ്ഥാനം രാജചിഹ്നരഹിതന്മാരായ യാദവന്മാൎക്കും കിരീടങ്ങളുടേതു രാജാക്കന്മാരായ കൌരവന്മാൎക്കും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ആസനം. സിംഹാസനം. വൻപിഴ...ടെന്നുണ്ടല്ലോ. എത്രവലിയതെററുചെയ്താലും ഒരുതവണ ക്ഷമിക്കണം. മഹാന്മാർ അങ്ങിനെയാണു ചെയ്യേണ്ടതു്. അൻപുപൊഴിഞ്ഞോർ. സ്നേഹമുള്ളവർ. വാച്യകൾ. പറയാവുന്നവ. യോഗ്യങ്ങൾ. "വാച്യാവാച്യവിചാരലേശവിമുഖോ ലോകേഷു കാമീജനഃ". എന്നു നോക്കുക. കേൾക്കായല്ലോ. കേൾക്കുവാനിടയായല്ലോ. പണ്ടെന്നും...ഞാൻ. മുൻപൊരിക്കലും കേട്ടിട്ടില്ല. അവിധം ദുൎവ്വാക്കുകൾ കേൾക്കേണ്ടിവന്നു. അതുപറഞ്ഞവരെ മററാരും ചെയ്യാത്തവിധം കഠിനമായി ശിക്ഷിക്കണം. ഗൎവ്വിതന്മാർ, അഹങ്കരിച്ചവർ. സീരം. കലപ്പ. വേരററു നിന്നോരു...മെയ്യിൽപൊങ്ങി. കലപ്പയേററു ഇളകിമറിഞ്ഞ സമയം ഹസ്തിനപുരത്തിന്ന ണ്ടായ അവസ്ഥാഭേദത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. മന്ദിരം...രെല്ലാരും. ആ ഗൃഹത്തിൽ പാൎക്കുന്ന ജനങ്ങളൊക്കെ. കാതേ...ബാലന്മാരും. കുട്ടികൾ 'കാറ്' 'കൂറ്' എന്നു ശബ്ദം കൂട്ടി കരഞ്ഞു. ആജി. യുദ്ധം. വാജി കുതിര. 'വാജി പ്രജഖുര' രജരജോരാജിരാജിസ്ഥലീഷു (നൈ. ച) ധന്യനാ....വന്നുകൂട്ടം. ദുര്യോധനൻ സംഭരിച്ച കഷ്ടതപറയുന്നു. പീഠത്തി...കാണായി. പീഠത്തിൽനിന്നു താഴെവീണു. പീഡകൾ...വണ്ണം. ശരീരത്തിന്നവേദനയും മുറിവും ഉണ്ടാകത്തക്കവിധം. നോക. നോവുക. വേദനിക്കുക. ദന്തങ്ങളെ...ലൊവ്വാതെവന്നുകൂട്ടം. പല്ലുകൾക്കും പലതിന്നുംവീഴ്ച പററിയല്ലാതെ. ഒക്കാതെ. ഭാഷാചമ്പുക്കളിലും മററും കാണാവുന്നതാണു ഈ പദപ്രയോഗം. കാൺമാറു. കാണത്തക്കവിധം. ലാഞ്ഛനം. അടയാളം. വല്ലാതെനില്ലാതെ...പാപികളെ. സ്ത്രീകളുടെ വിലാപം. കല്യൻ. ശ്രേഷ്ഠൻ. അപരാധം ക്ഷമിക്കുന്നതിന്നവേണ്ട മനോഗുണമുള്ളവൻ. എന്നുധ്വനി. കാൽപിടിക്കുക. ആശ്രയിക്കുക. പാപികളേ. രാമൻെറ മാഹാത്മ്യം അറിയാതെ ആക്ഷേപിച്ചു പാപത്തിന്ന പാത്രമായവരേ. ബാലനായ സാംബനെ പിടിച്ചുകെട്ടുക എന്ന പാപം ചെയ്തവരെന്നും അൎത്ഥംഗ്രഹിക്കാം. പെട്ടെന്നു ചെന്നു...ഞായം. ബലഭദ്രൻ ആദ്യം മൎയ്യാദക്കു സാമവാക്കുപറഞ്ഞു. കൌരവർ അതു വക വയ്ക്കാതെ തള്ളി. അപ്പോൾ കോപിച്ചു ഹസ്തിനപുരം ഇളക്കി ഗംഗയിലേക്കു മറിച്ചു. ആപത്തുവന്നു മറുഗതിയില്ലാതെയായപ്പോൾ ബലഭദ്രനെ എല്ലാവരും ചെന്നു ആശ്രയിച്ചു. ഇവിടെ ദുൎജ്ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവം ഇന്നവിധം എന്നു ഉപദേശിച്ചിരിക്കുന്നു.

മുദോരവജ്ഞാഭേദഭംഗകാരീ

[illegible] (ഭാ. ദശമം.) എന്നു നോക്കുക. വല്ലാതെ നിന്ദ...മ്പുരാനെ. കൌരവന്മാരുടെ ക്ഷമായാചനം. തെളിഞ്ഞു. കോപം നീങ്ങി മനസ്സിൽ സന്തോഷത്തോടുകൂടി.

സാപരാധൈഃ സുഹൃൽഭിർ ത്രാ
സോദര്യൈഃ സപ്രജാഗ്രജൈഃ

(ഭാഗ. ദശ. പൂ. അ. 16.) എന്നു കാണുക.

തമ്പുരാനേ. രക്ഷിതാവേ! ശീഘ്രം. കുളുത്തു. ആതപം...ഭൂതലം വെയിലുകൊണ്ടു ചുട്ടഭൂമി. വാർതിങ്കൾ വെന്നപ്പോൾ. പൂർണ്ണചന്ദ്രൻ ആകാശത്തിൽ ഉദിച്ചു നിലാവു വ്യാപിച്ചപ്പോൾ. ചക്രധരാഗ്രജൻ. സുദർശനചക്രം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന കൃഷ്ണന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ ബലഭദ്രൻ.

എന്നനി...ചൊല്ലി. ഓരോ സ്ത്രീകളും ഭഗവാനോടും കൃഷ്ണൻ എല്ലാ ഭാര്യമാരോടും ഉള്ള അനുരാഗാധിക്യം ധ്വനി. പ്രററാതെ. നശിക്കാതെ. മതുക്കുക. മധുരിക്കുക. എന്നു...ചിന്തിച്ചു. ഇവിടെ ഒന്നാമത്തെ 'എന്നതിന്'. "എണ്ണിരണ്ടായിരം... എന്നതു കാരണം" എന്നുവരെ ഭാഗത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതു എന്നു അർത്ഥം. രണ്ടാമത്തെ 'എന്നതിന്' അർത്ഥം ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. മാനിതൻ. ആസനാദിദാനംകൊണ്ടു യഥാവിധി പൂജിക്കപ്പെട്ടവൻ. മുന്നം താൻ...പോലെ. മുൻപു കാണാത്ത ഭാവത്തിൽ. ബാലകന്മാരെ...ലങ്ങാക്കീട്ടു. കുട്ടികളെ മാറത്തുകയററി.

ഇദം തൽ സ്നേഹസർവ്വസ്വം
സമമാഢ്യ ദരിദ്രയോഃ
അചന്ദനമനൈശീരം
ഹൃദയസ്യാനുലേപനം

എന്നു കാണുക. കാലമേപോമെല്ലാം...ചൊന്നതൊട്ടും. കുട്ടികളുണ്ടായാലത്തെ ഗുണം പറയുന്നു. അവരുടെ കളികൾ കണ്ടു നേരം പോകുന്നതറിയുകയില്ല. വിശപ്പു പോലും അറിയാതെയാകും. സംഗികൾ. സംസാരബന്ധത്തോടുകൂടിയവർ. സംസാരികൾ. ജായാപുത്രാദികളിലും ലോകവ്യാപാരങ്ങളിലും മനസ്സുബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നവർ. മജ്ജനം. സ്നാനം. നാകികൾ. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ പാർക്കുന്നവർ. ദേവന്മാർ. നിഷ്കളം. ബ്രഹ്മരൂപം. ജാതി. മാതിരി.

നാരദപരീക്ഷ എന്ന കഥ ഭഗവാന്റെ യോഗമാഹാത്മ്യത്തെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. ഒരാൾക്കു അനേകം ആളുകളായിത്തീർന്നു ഒരേ സമയം അനേകം പ്രവൃത്തിചെയ്യുന്നതിനു സാധിക്കും. ആ ആൾ മഹായോഗിയായിരിക്കണം. കൃഷ്ണൻ യോഗേശ്വരനാകകൊണ്ടു ഈ കഥയിൽ പറയുന്നതുപോലെ പ്രവർത്തിച്ചു എന്നു ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാണു്.

വിദാമ യോഗമായാസ്തേ
ദുർദർശാ അപി മായിനാം
യോഗേശ്വരാത്മനിർഭാതാ
ഭവൽപാദനിഷേവയാ

എന്നും മററും ഭാഗവതത്തിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഇവിടെ 'യോഗേശ്വരാത്മൻ' എന്ന പദം സാഭിപ്രായമെന്നു കാണേണ്ടതാണു്.

കല്യ...നേററു. കാലത്തു വളരെ നേരത്തെ ഉറങ്ങി എഴുനേററു. 'പ്രത്യൂഷോഹർമ്മുഖം കല്യം' എന്നു അമരം. 'കാലഗതൌ' ചുരാദിണ്യന്താൽ 'അചോയൽ' എന്നു കല്യപദത്തിന്റെ വ്യുല്പത്തി. (ടീകാസർവ്വസ്വം)

ബ്രാഹ്മേ മുഹൂർത്ത ഉത്തിഷ്ഠേൽ
സ്വസ്ഥോ രക്ഷാർത്ഥമായുഷഃ

എന്നും (അഷ്ടാംഗഹൃദയം)

ബ്രാഹ്മേ മുഹൂർത്തേ ബുധ്യേത
ധർമ്മാർത്ഥൌ ചാനുചിന്തയേത്

എന്നും (മനു.)

ഉഭേ സന്ധ്യേ ശയാനസ്യ
യത് പാപം പരികല്പ്യതേ

എന്നും (വാല്മീ-രാ.) കാണുക. ബ്രാഹ്മമുഹൂർത്തം രാത്രിയുടെ അവസാനയാമം എന്നു കല്ലുകാചാര്യൻ. "രാത്രേഃ പശ്ചിമേ മുഹൂർത്തേ ബ്രഹ്മേ" എന്ന ഗോവിന്ദരാജമതത്തെ കല്ലുകൻ സ്മരിക്കുന്നു. കർമ്മങ്ങൾ. ഗൃഹസ്ഥന്മാർ ചെയ്യേണ്ട സ്മാർത്തങ്ങളും ശ്രൌതങ്ങളുമായ കർമ്മങ്ങൾ.

കർമ്മ സ്മാർത്തം വിവാഹാഗ്നൌ കുർവ്വീത പ്രത്യഹം ഗൃഹീ
ദായകാലാഹൃതേ വാപി ശ്രൌതം വൈതാനികാഗ്നിഷു

എന്നു (യാജ്ഞ) സ്മൃതി. സാത്വികം. സത്വഗുണപ്രധാനമായതു്. ശുചിത്വവും നിരാഡംബരത്വവും ഉള്ളതു്. ആദൃതർ. ആദരിക്കപ്പെട്ടവർ. ഭാരക തന്നിൽ നീ...ലോചനാന്തമ്പുരാനേ. രാജാക്കന്മാരുടെ വാക്ക ദൂതൻ അതുപോലെ ഭഗവാനോടു പറയുന്നതു് അന്തകമന്ദിരം. യമപുരം. ബന്ധനമന്ദിരം. കാരാഗൃഹം. തടവു. ചൊല്ലേറ്റോണ്ടു...മിക്കവാറും. ഉടുക്കുവാൻ വസ്ത്രമില്ലാതെയായി, ദിഗംബരന്മാരാകുക. പാരിച്ചു...വന്നക്കൂട്ടം. ജരാസന്ധന്റെ ഭൃത്യന്മാരുടെ ഉഗ്രതവിചാരിച്ചാൽ യമകിങ്കരന്മാർ വളരെ സൌമ്യശീലന്മാരെന്നുപറയണം. യമഭടന്മാരെക്കാൾ അത്യന്തം ഭയങ്കരന്മാർ ജരാസന്ധഭൃത്യന്മാരെന്നുഭാവം. വിസ്തരി...കാര്യം വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടെന്തു കാര്യം. ഇവിടെ ഭാഷാശൈലി ദുഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. 'പറഞ്ഞു' പറഞ്ഞിട്ടു എന്നു വേണ്ടതാണു്. 'എന്തു' എന്നതു 'പറഞ്ഞു' എന്ന പദത്തിന്റെ മുൻപിൽ പ്രയോഗിച്ചതും ഭംഗിയായില്ല. നിത്യൻ. മൂന്നു കാലങ്ങളിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. നാശമില്ലാത്തവൻ. ഈശ്വരൻ. ഒത്തു. യോജിച്ചതു. യുക്തം.

വാരിജവല്ലഭൻ. സൂര്യൻ. പ്രകാശാധിക്യദ്യോതകം. കാണുന്ന...തിങ്കളായി. കണ്ടവർ തൊഴുതു. കൈകളാകുന്ന താമരപ്പൂക്കളെ കൂമ്പിച്ചിട്ടു എന്നു ഭാവം. ഭാഗ്യവാൻ സർവ്വേശ്വരനായ അവിടത്തെ ദർശനം ലഭിച്ചതുകൊണ്ടു് ഭാഗ്യം ഉണ്ടായവൻ. ധാർമ്മികൻ ധർമ്മതല്പരൻ. സദ്വൃത്തൻ. സജ്ജനൻ വിഷാദത്തോടുകൂടിയവൻ മേവുന്നിപ്പോൾ. മേവുന്നു, ഇപ്പോൾ. സന്ധിദുഷ്ടം. ഉദ്ധവൻ കൃഷ്ണന്റെ മന്ത്രി.

ത്വംഹി നഃ പരമം ചക്ഷുഃ-
സ്സുഹൃന്മന്ത്രാർത്ഥതത്ത്വവിൽ

എന്നു ഭാഗവതം. (ദശ. സ്ക.) ഖിന്നത പോക്കി രാജാക്കന്മാരുടെ സങ്കടം തീർക്കാമെന്നു പറഞ്ഞു ആശ്വസിപ്പിച്ചു. കണ്ണുക...കാര്യം കാണേണ്ടതു കാണുക. കണ്ണിനു ജന്മസാഫല്യം വരുക. മുദ്രിതലോചനൻ കണ്ണടച്ചവൻ. കുക്ഷിയെ പൂരിച്ചു വയറു നിറച്ചു. കാപ്പു. കാവലു. വാനവർ...കാപ്പായി ദേവേന്ദ്രൻ കാത്തുരക്ഷിക്കുന്നു. ഭീമങ്ങ...തെന്നപോലെ ഹൃദയംഗമമായ ഉൽപ്രേക്ഷ. പുക ആകാശത്തിലേക്കു ഉയരുന്നതുകണ്ടാൽ ഖാണ്ഡവദാഹകഥ ഇന്ദ്രനോടു പറയുവാൻ പോകുന്നതാണോ എന്നു തോന്നും. വാസവൻ ഇന്ദ്രൻ. വസുക്കൾ (രത്നങ്ങൾ) ഉള്ളവൻ എന്നുഭാവം. "വസൂനി രത്നാനി സന്ത്യസ്യേതി വാസവഃ" (ടീകാ-സർവ്വ.) മാതംഗയൂഥങ്ങൾ. ആനക്കൂട്ടങ്ങൾ. സാമാന്യ...ചേർന്ന ന്യായം. പൊതുശത്രു വന്നു എതിർക്കുമ്പോൾ, എല്ലാവരും യോജിച്ചു അവരോടു നേരിടുന്നു. ഇതു് ലോകസ്വഭാവമാണു്.

മിഥോ വൈരാണി ബന്ധൂനാം
ഭവന്തി നഭവന്തി ച
കിന്തു വ്യസനകാലേഷു
സതാം ഭേദോ നലക്ഷ്യതേ

എന്നു (ഭാരതമഞ്ജരി) കാണുക. വനസ്ഥർ. വനത്തിൽ പാൎക്കുന്നവർ. മൃഗങ്ങൾ. യോഗികൾ. തപസ്വികൾ. എന്നും അർത്ഥം. ബന്ധുവിരാഗം. സ്വന്തം ജനങ്ങളോടു സ്നേഹമില്ലായ്ക. വിരക്തി. വിലക്കുക. വിരോധിക്കുക. ദൎപ്പം... വിലക്കും പോലെ. മനോഹരമായ ഉൽപ്രേക്ഷ. സൎപ്പങ്ങൾ മസ്തകം പരത്തിനില്ക്കുന്നതു കണ്ടാൽ അഗ്നിയെ അവിടെ കടക്കരുതെന്നു വിലക്കുകയാണോ എന്നു തോന്നും. ആരബ്ധം. അടുത്തുതന്നെ ഉണ്ടാക്കി തുടങ്ങുന്നു. ബാണഗൃഹം. ശരങ്ങൾ കൊണ്ടു ഉണ്ടാക്കുന്ന ഗൃഹം. പുരന്ദരൻ. ദേവേന്ദ്രൻ. ദീനത....വിചിത്രമത്രേ. ഒരിടത്തു തീയ്യ്. വെന്തുമറെറാരിടം. അതു അത്ഭുതം. സ്ഫീതം. ഏററവും. 'സ്ഫായ്വൃദ്ധൗ' ശില്പി ആശാരി. പാണ്ഡരം. വെളുത്തതു്. ഗാണ്ഡീവം. അർജ്ജുനന്റെ വില്ലു്. വൈകല്യം. കേടു. കുറവു. മാനസം കണ്ടു. ഉള്ളിലെ വിചാരം അറിഞ്ഞു. സംഗരകാംക്ഷികൾ. ജരാസന്ധനോടു യുദ്ധം ചെയ്യുവാനാഗ്രഹിച്ചവർ. പോററിയും ചൊല്ലി. ശരണം പ്രാപിച്ചു. രക്ഷിക്കണമേയെന്നു പറഞ്ഞു. നിന്നോടു...രെന്നേ വേണ്ടു. രാജാവല്ലാത്തവനും പലതവണ തോററോടിയവനും ആയ നിന്നോടു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നില്ല. രാജാക്കന്മാരായ ഇവരിൽ ആരോടു യുദ്ധം ചെയ്യണമെന്നേ വിചാരിക്കേണ്ടതുള്ളു. മിണ്ടൂത്തും...ചെയ്യാതെ. മികക്കൂടിചെയ്യാതെ. മണ്ടുവായല്ലോ. ഓടിപ്പോകുന്നവനാണല്ലോ. പണ്ടേപ്പോലെ. മുൻപു പലതവണ ചെയ്തിട്ടുള്ളതുപോലെ. മറഞ്ഞു. പേടിച്ചു ഒളിച്ചു. കോമളൻ. ഭംഗിയായി, രസികനായി നടക്കുന്നവൻ. ഭീമൻ. ഭയങ്കരൻ. ശക്തൻ. മന്ദൻ. ഭഗവാന്റെ ബുദ്ധിവൈഭവമറിവാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവൻ. മൂഢൻ. അന്തകനായ് വന്നാൻ. കാലനായി വന്നു വധിച്ചു. കെട്ടുപെട്ടീടുന്നു. തടവിൽ ബദ്ധന്മാരായി കിടക്കുന്നു. തോയജാക്ഷൻ. താമരപ്പൂവുപോലെയുള്ള കണ്ണുകളോടുകൂടിയവൻ. സുന്ദരൻ. വിഷ്ണു. തന്നുടെ...പ്പോലെ. അവരവരുടെ രാജ്യങ്ങളിലേക്കയച്ചു, പഴയപോലെ, ഭാഗ്യവാന്മാരാക്കി. ധന്യർ. രാജ്യൈശ്വൎയ്യപ്രാപ്തിലാഭം ധ്വനി. സന്താപം, ജരാസന്ധനോടു എതിൎക്കുവാൻ പോയവർ തിരിയെ വരാതെയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടുള്ള ദുഃഖം. ബാലകന്മാരുമായ്. കുട്ടികളുമായി. ഉന്നതർ. വലിയപദവിയിലിരിക്കുന്നവർ. വാരിപോലെ. വെള്ളം പോലെ തടവില്ലാതെയും ധാരാളമായും മാനത്തെ...മന്ദിരം. തന്നിലായി. ആനൎത്തന്മാർ മുതൽ പാണ്ഡ്യന്മാർ വരെയുള്ള രാജാക്കന്മാർ ധൎമ്മപുത്രന്റെ യാഗത്തിനു വന്നുചേൎന്നതായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ആനൎത്തം പാഞ്ചാലം മുതലായവ രാജ്യങ്ങളുടെ നാമങ്ങൾ. സൃഞ്ജയവീരർ. സൃഞ്ജയന്മാരിൽ ശ്രേഷ്ഠന്മാർ. പുഞ്ജിതർ. കൂട്ടമായി വന്നവർ. ബാല്യന്മാരല്ലാത്ത. ഇളക്കുവാൻ പാടില്ലാത്ത ധീരന്മാരായ. സാല്വന്മാർ, സാല്വരാജാക്കന്മാർ. മാല്യവും പൂണ്ടു. മാലകൾ ധരിച്ചു. സുഹ്മന്മാർ. സുഹ്മദേശത്തുകാരായിരിക്കണമെന്നു തോന്നുന്നു. "ആത്മാസംരക്ഷിതസ്സുഹ്മൈഃ" എന്നു ഇവരെപ്പററി രഘുവംശത്തിൽ (സ. 4.) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. നേപാള..വീരന്മാരും. നേപാലരാജശ്രേഷ്ഠന്മാരും. സിന്ധു. സിന്ധുദേശം.

സിന്ധുസ്സമുദ്രേനദ്യാംച
നദേ ദേശഭേദയോഃ

എന്നു വിശ്വം. ആഴികൾ...വേണ്ടു. നാലു കടലുകളും ചുററുന്ന ഭൂമിയിലുള്ള ജനങ്ങളിത

ഏതൊക്കെ ദേശക്കാരാണെന്നു [illegible]യിരുന്നിട്ടില്ലു. വല്ല [illegible] ഭാവം. നാനാവിധങ്ങൾ. പലതരത്തിലുള്ള. [illegible]വിധത്തെ ഭാഷയിലെ ശൈലിയായി ഗ്രഹിച്ചു അ സംബന്ധങ്ങളായ ഏതൊ അർത്ഥവും ഗ്രഹിക്കാം. ഈ അർത്ഥവും കവി കല്പിതമായിട്ടാണെന്നു മേൽഭാഗംകൊണ്ടു തെളിയുന്നു. ഉന്മത്തൻ. ബുദ്ധിക്കു സ്ഥിരതയില്ലാത്തവൻ. ഭ്രാന്തൻ. ഒന്നിനോടൊ...പോലെ. എന്നു പറഞ്ഞതിനെ. ഒട്ടു പാഠങ്ങളിലീവണ്ണംപോലെതല്ലാതും. എന്നുമുതൽ പക്ഷികൾ പാടുന്ന പാട്ടുപോലെ. എന്ന ഭാഗംവരെ സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. പൂർവ്വപാദം ഭ്രാന്തന്മാരുടെ ചോദ്യവും അടുത്തതു സമാധാനവുമാകുന്നു. ചോദ്യത്തിനോടു ബന്ധമില്ലാത്തതും അർത്ഥമില്ലാത്തതും ആയ സമാധാനം. മാണികൾ കുട്ടികൾ. "നിർമ്മര്യാദങ്ങളമ്മാണികളിതവരുമില്ലെന്നു വസ്തുതെല്ലാം പൊറുക്കാം." (രാമായണചമ്പു) ഓതുക. ഓത്തുചൊല്ലുക. വേദം ഗുരുമുഖേന കേട്ടു പഠിക്കുക. മുക്കുടി. ദ്രവൌഷധവിശേഷം. വാഴ്ത്തികൾ. പുകഴ്ത്തിപ്പറയുന്നവർ. സ്തുതിപാഠകന്മാർ. വാത്സ്യായനം. വാത്സ്യായനമുനിയുണ്ടാക്കിയ കാമശാസ്ത്രം. ശാംഭവം. ശംഭുവിൻെറ (ശിവൻെറ) കഥ. ശൂല. ശൂലയെന്ന രോഗം. അഗ്നിമാന്ദ്യം കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന രോഗം. കമ്മർ. പോരാളികൾ. ഉരമയിൽ...കൊഞ്ഞനല്ലോ. ശൈലി. വിക്കനിൽ കൊഞ്ഞൻ സർവ്വജ്ഞൻ എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലു സ്മർത്തവ്യം. ഊമർ. മിണ്ടുവാൻ പാടില്ലാത്തവർ. കാർത്തികമാരു. കാർത്തിക എന്നു പേരായ സ്ത്രീ. വാർത്തികം. വൃത്തിയെ സംബന്ധിച്ചതു. വൃത്തി. ശാസ്ത്രത്തിൻെറ വ്യാഖ്യാനഭേദം. വിജ്വരർ. ദുഃഖമില്ലാത്തവർ. സന്തുഷ്ടർ. ഓതിക്കോൻ. വേദം ഓതിക്കുന്ന ആചാര്യൻ. വൃത്രൻ. വൃത്രാസുരൻ. അംഘ്രി...ക്ഷാളനത്തിൽ. വരുന്നവരുടെ കാലു കഴുകിക്കുന്നതിനു. തങ്ങൾതന്മതാണെ. ശ്രീമാനായ. ഐശ്വര്യശാലിയായ. അബ്ജജൻ. താമരപ്പൂവിൽനിന്നു ജനിച്ചവൻ. ബ്രഹ്മാവു. അഗ്ര്യപൂജ. മുഖ്യപൂജ. വ്യഗ്രർ: വിഷാദിച്ചവർ. അനേകം രാജാക്കന്മാരുള്ള സദസ്സിൽ വച്ചു അഗ്ര്യപൂജ ചെയ്യേണ്ടതാരെയെന്നു വിചാരിച്ചു വ്യഗ്രതയോടുകൂടി. ശ്രോത്രിയർ. വൈദികന്മാർ. വാഴ്ത്തി. സഹദേവൻെറ അഭിപ്രായം ശ്ലാഘിച്ചു. പാദത്തു...പോലെ. വാമനഭഗവാൻെറ കാലിനെ ബ്രഹ്മാവു പോലെ.

അങ്ങനെ വിഷ്ണുപദം ശോഭിച്ചു കാണായ്വള-
വങ്ങരവിന്ദോത്ഭവനാദികളെല്ലാവരും
വന്നുടൻ ഭഗവൽ പാദാബ്ജക്ഷാളനംചെയ്തു
നിന്നു വന്ദിച്ചു പൂജിച്ചർച്ചിച്ചു സേവിക്കു
മ്പോൾ.

എന്നു ഭാഗവതം (സ്ക. അഷ്ട.) നോക്കുക. തൊട്ടു...തപ്പോൾ. പാദതീർത്ഥം എടുത്തു എല്ലാവരുടേയും ശിരസ്സിൽ തളിച്ചു. വെവുററു. മനസ്സു ചുട്ടു. മോന്ത. മുഖം. ഗ്രാമ്യപദം എങ്കിലും ആക്ഷേപിച്ചു പറയുന്നതാകകൊണ്ടു പ്രകൃതത്തിൽ അതു ദുഷ്ടമായിരിക്കുന്നില്ല. കുണ്ഡിനം...തോന്നുന്നിപ്പോൾ. രുക്മിണിയെ അപഹരിച്ച കഥയെ സ്മരിക്കുന്നു. ചെലുത്തുക. കടത്തിവിടുക. മൂക്കിന്മേൽ കൈ വച്ചു. കഷ്ടം എന്ന അഭിപ്രായം പ്രകാശിപ്പിച്ചു. ഇതു പ്രസിദ്ധമായ ഒരു ഭാഷാശൈലിയാകുന്നു. ഏററവും കഷ്ടങ്ങളായ പ്രവൃത്തികൾ കാണുമ്പോൾ മൂക്കിന്മേൽ കൈവിരൽ വയ്ക്കുന്നതു ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവമാകുന്നു. അതു ശൈലിക്കു അടിസ്ഥാനം. ഗോപാലനെന്നുണ്ടു...വന്നുകൂടാ. ഈ ഭാഗത്തിൽ ശി

ശുപാലന്റെ ശകാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഇതിൽ സൂക്ഷ്മാർത്ഥത്തിൽ സ്തുതിയും പുറമെ ശകാരവും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇവനെ യെല്ലാം വരും ഇടയനെന്നു പറയുന്നു. എന്നാൽ ഇവൻ ഇടയനല്ല, ഈശ്വരനാണ്. എല്ലാ ദിക്കിലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നവനാകയാൽ ഇവനു ഇരിക്കുവാൻ പ്രത്യേകം ഗൃഹമില്ല. അനാദിയാകയാൽ ജന്മവുമില്ല. പരബ്രഹ്മസ്വരൂപിയായ ഇവന്റെ പിതാവു നന്ദനും വസുദേവനും അല്ല. ഇവനു പിതാവു ഇല്ല. സത്വരജസ്തമോഗുണങ്ങളുടെ ബന്ധം വിട്ടവനാണു ഇവൻ.

ത്രൈഗുണ്യ വിഷയാ വേദാ
നിസ്ത്രൈഗുണ്യോ ഭവാർജ്ജുന

എന്നു ഭഗവദ്ഗീത നോക്കുക. "ജാത്യാവാ കർമ്മണാ വാപി ച സകല ഗുണൈർവ്വർജ്ജിതഃ" എന്നു (രാജസൂയം പ്രബന്ധം) മേല്പത്തൂർ നാരായണ ഭട്ടതിരി പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു സ്മരിക്കേണ്ടതാകുന്നു. ഇവൻ സ്വതന്ത്രനാണ്. ഇവനെ പൂജിക്കുക അസാദ്ധ്യം. എന്നു സ്തുതിപരമായ അർത്ഥം. ആക്ഷേപാർത്ഥം സ്പഷ്ടം.

ശിശുപാലന്റെ ശകാരവാക്കിൽ കവികൾ സ്തുതിപരമായ അർത്ഥംകൂടി നിബന്ധിക്കാറുണ്ട്. മഹാഭക്തനും മുക്തിക്കു അർഹനും ആണു ശിശുപാലൻ. എന്നുകൂടി കാണിക്കുന്നതിനാണു അങ്ങിനെ ചെയ്തിരിക്കുന്നതു്.

ഇന്നവനെന്നു മില്ലില്ലവുമില്ലിവ-
നൊന്നുമൊരു ഗുണമില്ല നിരൂപിക്കിൽ
ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠനും പിന്നെ ശ്വപചനും
സാമ്യമത്രേ ഇവനുള്ളിലൊക്കും വിധൗ
ശ്വാക്കളും ഗോക്കളുമൊക്കെ മിവൻ തനി-
ക്കാർക്കു മറിയാവതല്ലിവൻ മായകൾ
ഇല്ലാത്തതുണ്ടാക്കു മുള്ളതില്ലാതാക്കും
നല്ലതു മാകാത്തതും ഭേദമില്ലതും

(ഭാരതം. കിളി.) എന്നും മററും നോക്കുക.

ശുനിചൈവ ശ്വപാകേച
പണ്ഡിതാസ്സമദർശിനഃ

എന്നും മററുമുള്ള ഉപനിഷദ്വാക്യങ്ങളുടെ സാരങ്ങളും ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

മായാമാത്രാൽ ജഗത്സൃജ മയതിവപു-
ർവ്വിസ്തൃതോ സൈവ വിഷ്ണുഃപോ
ഗോപീർവ്യാമോഹ്യ സാദ്ധ്വീ-
സ്സ്വരതിമുപനയൻ
ലോക ബാഹ്യാശ്ച കാര.

(രാജസൂയം പ്രബന്ധം മേല്പത്തൂർ) എന്നും മററും നോക്കുക. ഇവയിലെല്ലാം സ്തുതിപരമായ അർത്ഥത്തിനു വേദാന്ത തത്വങ്ങളാണു അടിസ്ഥാനം.

തൽച്ചെവി തന്നെയും.. നിന്നീടിനാർ. കൈകൾകൊണ്ടു ചെവി പൊത്തിനിന്നു. ഭഗവദ്ദൂഷണം കേൾക്കുവാൻ വിരോധം കാണിച്ചു.

നകേവലം യോ മഹതോപഭാഷതേ
ശൃണോതിയസ്മാദപിയസ്സപാപഭാക്

(കുമാരസംഭവം) എന്ന മഹാകവി വാക്യം നോക്കുക. സമ്മതി... പിന്നെതെല്ലാം. ശിശുപാലന്റെ ആക്ഷേപത്തിനു പാണ്ഡവന്മാർ പറയുന്ന സമാധാനം പ്രതിപാദിക്കുന്നു സമ്മതി...വേണം നിന്റെ സമ്മതവും സമ്മതക്കേടും നിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വച്ചാണു നോക്കേണ്ടതു. ഞങ്ങളുടെ ഈ സ്ഥലത്തുവച്ചല്ല. ചൊല്ലു.. നല്ലനാവരം. കാര്യം പറയുന്നതു മര്യാദക്കു കേട്ടു നടന്നില്ലെങ്കിൽ നിന്നെ തല്ലി മര്യാദ പഠിപ്പിക്കും. തല്ലുകൊണ്ടു നീ നേരെയാകും. വില്ല...തെല്ലാം. തല്ലുകൊണ്ടു നീ നേരെയാകുകയില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ യുദ്ധം തന്നെ ഗതി. ചേദിപൻ...നിന്നു. ശിശുപാലൻ മനസ്സു ഭക്തിയോടുകൂടി ഭഗവാങ്കൽ ഉറപ്പിച്ചു. ഭഗവാനെ ധ്യാനിച്ചു നിന്നു. ചക്രധരൻ...ഓർത്താൻ. ഭഗവാനെ മുൻപിൽ കണ്ടു

കൊണ്ടു. വൈദ്യുതകാന്തി. മിന്നലിന്റെ പ്രകാശം. തുംഗഉൽകൃഷ്ടം. സ്നാനം ചെയ്യുന്നവരുടെ പാപങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതു. മംഗലസ്നാനം. യാഗാവസാനത്തിൽ ചെയ്യുന്ന (അവഭൃഥ) സ്നാനം,

പ്രീത്യാശ്വമേധാവഭൃഥാർദ്രമൂർത്തേഃ
സൌസ്നാതികോ യസ്യ ഭവത്യഗസ്ത്യഃ

(രഘു, സ, 6.) എന്നു നോക്കുക.

തക്ഷാവു. ആശാരി. പുറം...മന്നവന്റെ. പുറം എന്നതിന്റെ മുൻപു മന്നവന്റെ എന്ന പദം പ്രയോഗിക്കുന്നതാണു ഭംഗി, 'നിരങ്കുശാഃ കവയഃ' എന്നു സ്മർത്തവ്യം. അമ്മയം. ജലരൂപം. വെള്ളത്തിന്റെ ആകൃതി. ഉമിയുക. ഗോഷ്ടികാണിക്കുക. ചാക്യാർ...പോലെ. ചാക്യാന്മാർ പ്രബന്ധകഥാകഥനത്തിനു മുൻപു മുഖംകൊണ്ടു ചില ഗോഷ്ടികൾ കാണിക്കുക പതിവാണു്. അതിനെ പ്രകൃതത്തിൽ കവി സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. ചാരത്തു...തോന്നി. വെള്ളമുള്ള സ്ഥലത്തു അതില്ലെന്നു തോന്നി. സമ്മതി...വന്നുകൂടും. ധർമ്മപുത്രന്റെ ഉപദേശം ഇതു. ഇങ്ങനെ പരിഹസിക്കുന്നതു. പാപത്തെ പൂരിക്കും. പാപം വളർത്തും. ആപത്തിന്മൂലം. മേലിൽ കഷ്ടതകളെ വളർത്തുന്നതു. എന്നതുകേട്ടിട്ടു...തിണ്ണമപ്പോൾ. ധർമ്മപുത്രരുടെ ഉപദേശം കേട്ടപ്പോൾ ഭീമനും പാഞ്ചാലിയും പരിഹാസം ഉള്ളിലമർത്തുവാൻ ശ്രമിച്ചു, അപ്പോൾ സന്തുഷ്ടനായ ഭഗവാൻ ധർമ്മപുത്രരുടെ വാക്കു വകവെക്കേണ്ടെന്നും പരിഹസിക്കുക തന്നെ വേണമെന്നും സ്വാഭിപ്രായം കണ്ണുകാണിച്ചു അറിയിച്ചു. ധർമ്മപുത്രന്റെ മുഷിച്ചിൽ വിചാരിച്ചു വാക്കു കൊണ്ടു പറഞ്ഞില്ല. കണ്ണുകളുത്തോ...താൻ. ദുര്യോധനനു പററിയ ജാള്യവും ഭീമന്റെയും പാഞ്ചാലിയുടെയും ചിരിയും ഭഗവാനെ രസിപ്പിക്കയാണു ചെയ്തതു്.

മേദിനി തന്നുടെ ഭാരത്തെപ്പോക്കുവാൻ
സാധനമുണ്ടായി വന്നതിപ്പോൾ
എന്നതു ചിന്തിച്ചു നന്ദജനുള്ളിലേ
സന്തോഷമുണ്ടായി പിന്നെപ്പിന്നെ

എന്നു മേലിൽ അടുത്തു തന്നെ കവി ഭഗവത്സന്തോഷ കാരണം വ്യക്തമായി പറയുന്നുണ്ടു്.

യേ കോപിതാ സ്സു ബഹുപാണ്ഡുസുതസ്സപത്നൈർ
ദുർദ്യൂതഹേലനകചഗ്രഹണാദിഭിസ്താൻ
കൃത്വാ നിമിത്ത മിതരേതരതസ്സമേതാൻ
ഹത്വാ നൃപാന്നിരഹരൽ ക്ഷിതിഭാരമീശഃ

(ഭാഗ. ഏ. സ്ക.) എന്നു നോക്കുക. എന്നതു കണ്ടവർ...മപ്പോൾ, ഭഗവാന്റെ പ്രോത്സാഹനം കൂടി, 'കയറിപ്പോകുന്ന കുരങ്ങിനു ഏണി' എന്ന പോലെ കിട്ടിയപ്പോൾ അവർ മുൻപിലത്തേക്കാൾ ശക്തിയായി പരിഹസിച്ചു. ധർമ്മജൻ...ക്കൊള്ളാതെ. ധർമ്മപുത്രൻ കണ്ണുകൊണ്ടു വിലക്കിയതു വകവയ്ക്കാതെ. മാല്യവും...നീന്തുകയാൽ. വെള്ളത്തിലും ലജ്ജയായ ജലത്തിലും നീന്തിയതുകൊണ്ടു. രണ്ടുവിധം ജലത്തിൽ മുങ്ങിയെന്നു ഭാവം. കൺകൊടാതെ. നോക്കാതെ. സന്താപം. ദുര്യോധനന്റെ വിരോധം കൊണ്ടു മേലിൽ വലിയ ആപത്തു വരുമെന്നു വിചാരം ദുഃഖത്തിനു മൂലം. പോക്കായി. പോരിനായി. യുദ്ധത്തിനു വേണ്ടി. വൈരസ്യം. വിരോധം. മായകൾ. മായാപ്രയോഗങ്ങൾ. ഉള്ളവയും ഇല്ലാത്തവയും ആയ വസ്തുക്കളിൽ വിപരീത ബുദ്ധി ജനിപ്പിക്കുന്നതു്. സായകം. ശരം. ചേദിപൻ...വച്ചാൻ. ശിശുപാലൻ പോയ വഴിയെ അയച്ചു. കൊന്നു.

മദ്ധ്യസ്ഥൻ. പക്ഷഭേദമില്ലാത്തവൻ. ഇരുകക്ഷികളോടും സമമായിപെരുമാറുന്നവൻ. സശ്രമൻ. യാത്രാക്ലേശത്തോടുകൂടിയവൻ. സൂതൻ

ബ്രാഹ്മണസദസ്സിൽ പുരാണകഥ പറഞ്ഞു കേൾപ്പിക്കുന്നവൻ. "ബ്രാഹ്മണ്യാം ക്ഷത്രിയാൽ സൂതഃ" എന്നു (യാജ്ഞ)സ്മൃതി. ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയിൽ ക്ഷത്രിയനുണ്ടായ സുതനെ സൂതനെന്നു പറയുന്നു. പ്രതിലോമസാങ്കര്യത്തിൽ നിന്നാണ് സൂതന്റെ ഉല്പത്തി. അതുകൊണ്ടു ജാതിഭ്രഷ്ടത കുറയും. സൂതനു ഭഗവൽ കഥാകഥന വൃത്തി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ പ്രവൃത്തിയുടെ മാഹാത്മ്യം കൊണ്ട് സൂതന് ബ്രാഹ്മണസദസ്സിൽ ഇരിക്കുന്നതിനു അധികാരം കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. കേരളത്തിലെ ചാക്യാന്മാർ സൂതന്റെ ധർമ്മമാണുള്ളത്. പുരാണങ്ങളിൽ കഥ, സൂതൻ ബ്രാഹ്മണരോടു പറയുന്ന നിലയിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ഇവിടെ ഓർമ്മിക്കുന്നതു യുക്തമായിരിക്കും. വദ്ധ്യൻ. വധത്തിനു അർഹൻ. വധിക്കേണ്ടവൻ. വന്ദ്യ...തോന്നി. യോഗ്യന്മാരായ മഹർഷിമാർ എന്നെ ബഹുമാനിക്കണമെന്ന വിചാരമുണ്ടായി. നിന്ദ്യൻ. പ്രതിലോമസങ്കരം മൂലമുണ്ടായ സൂതകുലത്തിൽ ജനിച്ചതുകൊണ്ടു ഗർഹ്യൻ.

> അസൽസന്തസ്ത്വവിജ്ഞേയാഃ
>
> പ്രതിലോമാനുലോമജാഃ

എന്നു (യാജ്ഞ) സ്മൃതി, ഇങ്ങനെ ചൊന്നോര...ച്ചെറിഞ്ഞാനപ്പോൾ. ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു കഠിനമായ കോപത്തോടുകൂടി ദർഭപ്പുല്ലെടുത്തു അസ്ത്രമെന്നു സങ്കല്പിച്ചു സൂതന്റെ ശരീരത്തിലേക്കു എറിഞ്ഞു.

മഹാന്മാരായ ഋഷികൾക്കു തപോവൈഭവം കൊണ്ടു നിസ്സാരമായ തൃണം പോലും ആയുധമായി ഉപയോഗിച്ചു അതുകൊണ്ട് ശത്രുക്കളെ വധിക്കുവാൻ കഴിയും. മഹാഭാരത (ഉദ്യോ-പ)ത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന ദംഭോദ്ഭവോപാഖ്യാനം നോക്കുക.

> അസ്യതാനസ്യതോ ഘോരമനിഷൂൻ പരതഞ്ചിദഃ
> കദർത്ഥീകൃത്യ സമുനിരിഷീകാഭിസ്സമാർപ്പയൽ
>
> തതോ മെസ്തു പ്രാസൃജൽ ഘോരമൈഷികമപരാജിതഃ
> അസ്ത്രമപ്രതി സന്ധേയം തദത്ഭുതമിവാ ഭവൽ

എന്നു നോക്കുക. "ക്രിയാസിദ്ധിസ്സത്വേ ഭവതി മഹതാം നോപകരണേ" എന്നു കവിവാക്യം സ്മരിക്കുക.

മാമുനിമാരുടെ ..വീണുതപ്പോൾ. സൂതന്റെ നാശമോർത്തു മുനികളുടെ കണ്ണിൽനിന്നു വെള്ളം വീണു. സൂതനും മരിച്ചു വീണു. ബലഭദ്രൻ ദർഭയെറിഞ്ഞതും മുനികളുടെ കണ്ണിൽ നിന്നു വെള്ളം വീണതും ഒക്കെ ഒരേ സമയത്തു ഒരുമിച്ചു നടന്നുവെന്നു ഭാവം. അലങ്കാരം സമാഹൃതി 'ലോചനവാരി' വീഴുന്നതിനു മുമ്പു സൂതൻ വീഴുന്നതാണു ഭംഗിയെന്നു തോന്നുന്നു.

> തല്പട്ടശം വക്ഷസി തേന താഡിതഃ
>
> പപാത ഭൂമൗ സഹസൈനികാശ്രുഭിഃ

(രഘു. സ. 3.) എന്നു നോക്കുക. സല്ക്കഥ...ഭേദമെ. സൂതന്റെ തൊഴിലും മാന്യതയും പറയുന്നു. ആരെയും കണ്ടാൽ . ക്കൊണ്ടു കഥ പറയുമ്പോൾ ആരെ കണ്ടാലും എഴുന്നേൽക്കേണ്ട എന്നു ഞങ്ങൾ അവനോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതനുസരിച്ചാണ് അവൻ എഴുന്നേൽക്കാതെയിരുന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിൽ അവൻ തെറ്റുകാരനല്ല. ഏകൻ. വിധി. തലയിലെഴുത്ത് "അലംഘനീയാ കമലാസനാജ്ഞാ." എന്നു ഭാവം. ചേതന...നിങ്ങൾ സൂതന്റെ തൊഴില് അവന്റെ പുത്രൻ മേലിൽ ചെയ്യട്ടെ. അങ്ങിനെ നിശ്ചയിക്കുവിൻ. അല്പവിലം. കലങ്ങിമറിഞ്ഞതു്. വൈതാനകർമ്മം യാഗം. മത്സ്യ..താരം പിന്നെ. വല്ക്കലൻ ചെയ്ത ഉപദ്രവങ്ങൾ പറയുന്നു. കൌശികതീർത്ഥം. കൌശികമെന്നു പ്രസിദ്ധമായ തീർത്ഥം. പ്രഭാസം. പ്രഭാസം എന്ന തീർത്ഥം. ഇതു സരസ്വതീനദിയുടെ ഒരു ഭാഗത്താണ്.

പ്രഭാസം സുമഹൽ പുണ്യം
യാസ്യാമോദ്യൈവമാചിരം,
യത്രസ്നാത്വാ ദക്ഷശാപാൽ
ഗൃഹീതോ യക്ഷ്മണോഡുരാട്
വിമുക്തഃ കിൽബിഷാൽ സദ്യോ
ഭേജേ ഭൂയഃ കലോദയം.

എന്നു ഭാഗവതം നോക്കുക. ദക്ഷന്റെ ശാപം കൊണ്ടു ക്ഷയരോഗം ബാധിച്ച ചന്ദ്രനു അതിൽനിന്നു മോചനവും വീണ്ടും കലോദയവും കൈവന്നതു പ്രഭാസ തീർത്ഥത്തിൽ സ്നാനം ചെയ്തിട്ടാണു്. ഈ തീർത്ഥത്തിനു അങ്ങിനെ മാഹാത്മ്യമുണ്ടു്, മന്നിടേ. ഭൂമിയിൽ ഇടം എന്ന ഭാഷാപദത്തിനു സംസ്കൃതത്തിലെ സപ്തമി വിഭക്തി പ്രത്യയം ചേർത്തിരിക്കുന്നു. ഇതു ഭംഗിയുള്ള പ്രയോഗമല്ല. ഗാഥയിൽ ഇത്തരം പ്രയോഗങ്ങൾ കുറയും. വീരന്മാരോടു. യുദ്ധവീരന്മാരായ ഭീമദുര്യോധനന്മാരോടു. എന്നതെ ചൊല്ലിനെ...യെന്നേ വേണ്ടു. ബലഭദ്രൻ മദ്ധ്യസ്ഥനിലയിൽ ചെയ്യുന്ന ഉപദേശം. അന്തം. അവസാനം. നാശം. കർമ്മം. പൂർവ്വ കർമ്മ ഫലം. ഖേദം. ശിഷ്യനായ ദുര്യോധനനു സംഭവിക്കുന്ന നാശമോർത്തുള്ള വിഷാദം.

ശാന്ത. ശമശീലത്തോടു കൂടിയ സ്ത്രീ. സൌമ്യ. അടക്കമുള്ളവൾ. കുത്സിതം. മലിനമായതു. വെറുക്കത്തക്കതു. കുത്സിതമായോരു...ചേലമായി. കുചേലൻ എന്ന ശബ്ദത്തിന്റെ അർത്ഥം പറയുന്നു. കുത്സിതമായ വസ്ത്രത്തോടു കൂടിയവൻ. ദാരിദ്ര്യം കൊണ്ടു മുഷിഞ്ഞതുമുണ്ടു ഉടുക്കുന്നവൻ. ദീനം ക്ഷീണിച്ചു അവശമായതു്. ഓദനം. ചോറു. നാവും മയങ്ങുന്നു. ക്ഷീണം കൊണ്ടു വാക്കു പറയുവാൻ നാക്കിനു കഴിവില്ലാതെയായി. ചെമ്മു. നന്മയുള്ളതു. നഗ്നതമറയ്ക്കുന്നതു. കീറത്തുണി. യാചിപ്പാൻ...മുന്നേ. പുറത്തു സഞ്ചരിച്ചു യാചിക്കുവാനും വിശപ്പുകൊണ്ടു ഇവിടെത്തന്നെ ഇരിക്കുവാനും നിവൃത്തിയില്ലാതെയായി. ചെന്താരിൽ മാതിനോടു. സാഭിപ്രായപദം. ഐശ്വര്യദേവതയായ ലക്ഷ്മി. ഈ പദം ഭഗവാനു ധനം സ്വാധീനമെന്നു ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. ബന്ധു. അങ്ങയുടെ ഇഷ്ടൻ. അങ്ങയ്ക്കു വേണ്ടുന്ന ധനം തരുന്നവൻ എന്നു ഭാവം. ക്ഷുത്തു...ഖേദം. ദാരിദ്ര്യംകൊണ്ടു അനുഭവിക്കുന്ന കഷ്ടതകൾ ഭഗവാനെ അറിയിക്കുക. അതുകൊണ്ടു നഷ്ടം യാതൊന്നും വരുവാനില്ല. ക്ഷുത്തു. വിശപ്പു. ഏററം നിന്നീ...നമ്പെടുക്കാം. ഈ ഭാഗത്തിന്റെ അർത്ഥം ക്ലിഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. ഇതു പ്രക്ഷിപ്തമാകുവാൻ ഇടയുണ്ടു്. ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണുന്നില്ല. ഏററം നിന്നീടുകിൽ. അങ്ങു പറയുന്ന സങ്കടം ഭഗവാന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഏററുപോയി എങ്കിൽ കാര്യം സാധിക്കുമെന്നു സത്യം ചെയ്തു പറയാം. ആണയിട്ടുപറയാം. മനസ്സിൽ ഏററില്ലെങ്കിൽ നേരിട്ടു പറഞ്ഞു അനുഗ്രഹം വാങ്ങാം. ഈ അർത്ഥം നല്ല തൃപ്തിയായിത്തോന്നുന്നില്ല. രണ്ടട...പോതു ഞങ്ങൾ പഠിച്ചിരുന്ന കാലത്തു ഒരിടത്തു തന്നെയാണു ഊണു കഴിച്ചിട്ടുള്ളതും ഉറങ്ങിയിട്ടുള്ളതും. അങ്ങിനെ പണ്ടുകഴിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പോതു് പോന്നിട്ടുള്ള കണ്ണിന്നു...മുണ്ടാം. ഭഗവദ്ദർശനംകൊണ്ടു സുകൃതം കിട്ടും. പ്രാഭവ...ഞായം. പ്രഭുക്കന്മാരെ അല്പന്മാർ ചെന്നു കാണുമ്പോൾ എന്തെങ്കിലും കാഴ്ചവെക്കണമെന്നതു ലോകസ്വഭാവമാണു്. ശിഷ്ടാചാരം.

നോപേയാദ്രിക്തഹസ്തസ്തു
രാജാനം ദൈവതം ഗുരും.

എന്നു നോക്കുക. ചെന്നാലതെല്ലാമേ. ദ്വാരകയിങ്കൽ ചെന്നാൽ ഉണ്ടാകുന്ന കാര്യമെല്ലാം. തന്നിലേ എണ്ണിനാൻ. തനിയെ വിചാരിച്ചു. കാർവ്വർണ്ണൻ [illegible]ന്നതെല്ലാം. കുചേലന്റെ

വിചാരം. ആലോക്യൻ. ആലോകനം ചെയ്യുവാൻ. കാണ്മാൻ യോഗ്യൻ. ആലോക്യ... ഞാൻ ഞാൻ എങ്ങനെ ആലോക്യനായ്‌വരും എന്നു അന്വയം. അവേടത്തോളം. തടവു കൂടാതെ പോകാവുന്ന സ്ഥലംവരെ. വാരിതൻ. തടയപ്പെട്ടവൻ. അസ്ഥികൾകൊണ്ടു...വന്ദ്യനായുള്ളോരു ഭൂമിദേവൻ. കുചേലനെ കണ്ടു ദ്വാരകയിലെ പൌരന്മാർക്കുണ്ടായ വിചാരം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ദുർഭഗൻ. ഭാഗ്യം കെട്ടവൻ ഐശ്വര്യശൂന്യൻ

ഭഗമൈശ്വര്യ മാഹാത്മ്യ
ജ്ഞാനവൈരാഗ്യയോനിഷു
യശോവീര്യ പ്രയത്നേച്ഛാ-
ശ്രീധർമ്മ രവിമുക്തിഷു.

എന്നു വിശ്വം. അത്ഭുതവീര്യൻ. അത്ഭുതമായ പ്രഭാവത്തോടു കൂടിയവൻ. ബ്രാഹ്മ...തേജസ്സ്. ബ്രാഹ്മണതേജസ്സ്. വന്ദ്യൻ. ബഹുമാനയോഗ്യൻ. ദ്യുസ്ഥൻ ആകാശത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. പുഷ്കരകാന്തൻ. താമരയുടെ ഭർത്താവ്. ആദിത്യൻ. ശ്രുതപെണ്ണി ... മറന്നുപോയില്ലയല്ലീ. ഭഗവാൻ കുചേലനോടു പറയുന്ന വാക്ക്. ഗോഷ്ഠികൾ...താൻ. പേടിച്ചു എന്നൊക്കാൾ അധികം ഗോഷ്ഠികാണിച്ചതു് അങ്ങാണു്. നാട്ടാരെ...താൻ. ജനങ്ങളെ അറിയിച്ചാൽ അവർ ആക്ഷേപിക്കും. നാമത്തെച്ചൊല്ലി. കൃഷ്ണൻ കുചേലന്റെയും കുചേലൻ കൃഷ്ണന്റെയും പേരുവിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു്. വന്നാവൂ...യന്നേയോളം. ആ സന്തോഷം ഇന്നു ഉണ്ടാകണമെന്നു ആഗ്രഹിച്ചാലും അന്നത്തെപ്പോലെ അനുഭവരികയില്ല. സർപ്പത്താൻ. വലിയ സർപ്പം. സിംഹത്താൻ. വണ്ടത്താൻ. എന്നും മറ്റും പ്രയോഗിക്കാറുള്ളതുപോലെയുള്ള ഒന്നാണു സർപ്പത്താൻ. ഉല്പന്നരോഷനായ്. കോപത്തോടു കൂടി. കോഴികൾ...കേട്ടു. വെളുപ്പാൻകാലമായിയെന്നു അറിയിക്കുന്നതായ കോഴികളുടെ ശബ്ദം കേട്ടു. കോഴികൾ...പോലെ. "കാളും പോലെ കുസുമധനുഷോഹന്ത പൂങ്കോഴി കൂകി" (ഉണ്ണി. സ.) എന്നു നോക്കുക. ക്ലേശിതർ. കഷ്ടപ്പെട്ടവർ. ആഖണ്ഡ...ഭൂഷണമായ് കിഴക്കുദിക്കിനു അലങ്കാരമായി. ആഖണ്ഡലൻ. ഇന്ദ്രൻ. "ആഖണ്ഡലഃ സഹസ്രാക്ഷഃ" എന്നു അമരം. ആഖണ്ഡലാശയെ ഒരു സ്ത്രീയായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കിഞ്ചന. അല്പം. നാമം. നമ്മുടെ പേരു. കാതര മാനസൻ. ശിഷ്യന്മാരായ നമ്മളെ കാണായ്കയാൽ സങ്കടംകൊണ്ടു മനസ്സിളകി. ഉത്തമരായുള്ള ...പ്പാരിലെങ്ങും. ഗുരുവിന്റെ അനുഗ്രഹം. ഗുരുഭക്തി നിങ്ങളെപ്പോലെ തികഞ്ഞവർ ഭൂമിയിൽ വേറെയില്ല. എല്ലാവരേയും കാൾ, കൂടുതൽ വിദ്യ നിങ്ങൾക്കു ഉണ്ടാവട്ടെ എന്നു ആശംസ. ഒത്തവരില്ല. എന്നതിനു തുല്യന്മാർ ഇല്ലാതെയാകട്ടെ എന്നു അനുഗ്രഹപരമായ അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം. ഇവിടെ ആശയംദ്യോതിപ്പിക്കുന്നതിനു വാക്യം അസമർത്ഥമായിരിക്കുന്നു.

തുഷ്ടോഹം ഭോ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠ
സത്യാസ്സന്തുമനോരഥാഃ
ഛന്ദാംസ്യയാതയാമാനി
ഭവന്ത്വിഹപരത്രച

എന്നു ഭാഗവതം മൂലം (ഏകാ. സ്ക.) നോക്കുക.

അന്നുഗുരുവരുൾചെയ്തു നിങ്ങൾക്കിന്നു
വന്നു സമസ്തഗുണങ്ങളെന്നുള്ളതും
നാനാഗുണകീർത്തിവിദ്യാസമസ്തവും
നന്നായ് പരിപൂർണ്ണമായ്‌വരുമെന്നതും
ഇത്തരം മോദേന സദ്ഗുരു നമ്മോടു-
മെത്രയുമേറ്റമാശിസ്സുനൽകീലയോ

എന്നു ഭാഗവതം കിളിപ്പാട്ടിൽ ഈ ഭാഗം

പ്രതിപാദിക്കുന്നു. കാഷ്ഠ. കാഷ്ഠദ്രവ്യം. മാലോക...മാധവൻ താൻ. സർവ്വജീവികളുടെയും ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നഭഗവാൻ.

ഈശ്വരസ്സർവ്വഭൂതാനാം
ഹൃദ്ദേശേർജ്ജുന തിഷ്ഠതി.

എന്നു ഭഗവത്ഗീത. കുചേലന്റെ ഹൃദയത്തിലും ഭഗവാൻ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടു വിചാരം അറിയുവാൻ പ്രയാസമില്ലെന്നു ഭാവം. ഭദ്രൻ. മംഗലശീലൻ. ഭക്തൻ· മിററമടി....റാക്കൊല്ലാതെ. വേലക്കാരത്തിയാക്കിത്തീർക്കരുതു. അങ്ങു ഇനി ഇതു ഭക്ഷിച്ചാൽ ഞാൻ പോയി ബ്രാഹ്മണഗൃഹത്തിലെ ഭൃത്യയാകേണ്ടിവരും. കൺമുന...വണ്ണം. ഐശ്വര്യദേവതയായ ലക്ഷ്മി കുചേലനെ ഉഴിഞ്ഞു (നീരാജനം ചെയ്തു.) അപ്പോൾ കുചേലന്റെ ശരീരം പ്രാകൃതാവസ്ഥവിട്ടു സുന്ദരമായിത്തീർന്നു എന്നുടെ വാഞ്ഛക...ളുള്ളമററം. തിരിയെ സ്വഗൃഹത്തിലേക്കു മടങ്ങുന്ന കുചേലന്റെ വിചാരം. ഏവഴി. ഏതു വഴിയിൽക്കൂടി. ഏശാ. ഏശുകില്ല. വരികയില്ല. ചാരത്തു...മേശാ. ഭഗവാന്റെയും കല്പവൃക്ഷത്തിന്റെയും സാധർമ്മ്യം പറയുന്നു. അടുത്തു ചെന്നു ചോദിച്ചാൽ ഇഷ്ടം ചെയ്യും. അകന്നു നിന്നാൽ അതു ചെയ്കയില്ല. അദ്ധ്വഗൻ വഴിപോക്കൻ. വേദനെ...മോർത്തുകണ്ടാൽ, ഗഹനമായ ഒരു മനശ്ശാസ്ത്രതത്വം ഇവിടെ വ്യഞ്ജിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. കുചേലനു മനസ്സിന്റെ ബഹിർഭാഗത്തു ഇങ്ങനെ പ്രതികൂലമായ പല വിചാരങ്ങളും സംഭവിച്ചു എങ്കിലും ഹൃദയത്തിന്റെ അകത്തു പ്രസന്നതയാണു ഉണ്ടായതു. സത്തുക്കളുടെ ഹൃദയം ഏതവസ്ഥയിലും സത്യസ്ഥിതിപ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. എന്നു ഭാവം.

പ്രത്യാദിഷ്ടാം കാമമക്കണ്യപത്നീം
മത്വാമോക്ഷനീല ഞാൻ വേട്ടതായി
അത്യന്താത്തിഗ്രസ്തമാം ചിന്തചിത്താം
സത്യംതാനേ പ്രത്യയിപ്പിച്ചിട്ടന്നോ

(ശകര-ശാക.)

എന്നും മററും നോക്കുക. വാരിജമന്ദിര. താമരപ്പൂവിലിരിക്കുന്നവൾ. ലക്ഷ്മീഭഗവതി. ലക്ഷണം. ഉത്തമസ്ത്രീകൾക്കു ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട ലക്ഷണം. എന്നുടെ മാനസം.. കാണുന്തോറും. തന്റെ ഭാര്യയെ അന്യസ്ത്രീയാണെന്നു തെററിധരിച്ചപ്പോൾ കുചേലനുണ്ടായ വിചാരത്തെ പ്പറയുന്നു. ഈ ഭാഗം കുചേലന്റെ വൃത്തശുദ്ധിയെ (സദാചാരനിഷ്ഠയെ) വ്യഞ്ജിപ്പിക്കുന്നു. മഹാപുരുഷന്മാർക്കു ഈമാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ വിചാരം ഉണ്ടാകുന്നതാണു്. എന്റെ വാല്മീകി ആറാം അദ്ധ്യായം ഇരുന്നൂററിരണ്ടാംപുറം നോക്കുക. കഷ്ടമെ.. നേരെ. പരസ്ത്രീദർശനംകൊണ്ടു താൻ ദുഷ്ടനായല്ലോ എന്നു കുചേലൻ വിഷാദിക്കുന്നു. എന്നുടെ പാദങ്ങൾ...പോലെ. എന്റെ ഭാര്യയെപ്പോലെ എന്റെ പാദങ്ങളെ നോക്കുന്നവൾ. "പത്യുഃ പാദാർപ്പിതേക്ഷണാ" (കുമാ. സ. 6.) എന്നു നോക്കുക. തന്നെ മറന്നു. തന്റെ നില മറന്നു. ആണിപ്പൊന്നു. മററു കൂടിയ പൊന്നു്. ചെററ. ചെററകുടിലും. കല്മഷ....ദേവി. പാപത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന ലക്ഷ്മീദേവി. വൈരി. ദേവിയുടെ വിശേഷണമാകയാൽ വൈരിണി എന്നാണു പ്രയോഗിക്കേണ്ടതു്. "ഇനിമേലു നിൻ തുല്യയൊന്നോ ഇനിക്കു വൈരിണീമന്യേ" (നള. കഥ) എന്നു നോക്കുക. ശ്രീമദം. ധനപുഷ്ടികൊണ്ടുള്ള അഹങ്കാരം. സംഗങ്ങൾ. പ്രപഞ്ചവ്യാപാരങ്ങളോടുള്ള സംബന്ധങ്ങൾ. ആനന്ദലീനൻ ബ്രഹ്മാനന്ദത്തിൽ ലയിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. സൂര്യോപരാഗം. സൂര്യഗ്രഹണം.

ഉപരാഗഃ പരീവാദേ
രാഹുഗ്രസ്തേർക്കേ ചന്ദ്രയോഃ

എന്നു വിശേഷം. ഭാർഗ്ഗവൻ...തീർത്ഥം. സമന്തപഞ്ചകം. പരശുരാമൻ ഇരുപത്തിയൊന്നുപ്രാവശ്യം ക്ഷത്രിയരെ വധിച്ചു അവരുടെ രക്തം കൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച തീർത്ഥം. ഇതു തന്നെയാണ് പ്രസിദ്ധമായ കുരുക്ഷേത്രം.

ത്രേതാ ദ്വാപരയോസ്സന്ധൌ രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ
അസകൃൽ പാർത്ഥിവം ക്ഷത്രം-ജഘാനാ
മർഷചോദിതഃ
സസർവ്വക്ഷത്രമുത്സാദ്യ സ്വവീര്യേണാനലദ്യുതിഃ
സമന്തപഞ്ചകേ പഞ്ചചകാര രുധിരഹ്രദാൻ
സതേഷു രുധിരാംഭസ്സു ഹ്രദേഷു ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
പിതൄൻസന്തർപ്പയാമാസ രുധിരേണേ-
തിനശ്ശ്രുതംമയാ

* * *

തേഷാം സമീപേ യോ ദേശോ ഹ്രദാനാം രുധിരാംഭസാം
സമന്തപഞ്ചകമിതി തൽപുണ്യം പരികീർത്ത്യതേ

എന്നു നോക്കുക. പരശുരാമൻ ക്ഷത്രിയരുടെ രക്തം കൊണ്ടു അഞ്ചു ഹ്രദങ്ങളുണ്ടാക്കി അവയിൽ പിതൃതർപ്പണം ചെയ്തു. അവ പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളായി ഗണിക്കപ്പെടുന്നു. കാലാന്തരത്തിൽ ഇവിടെ വച്ചാണു മഹത്തായ ഭാരതയുദ്ധം നടന്നതു്. 'ധർമ്മക്ഷേത്രേ കുരുക്ഷേത്രേ' (ഭ. ഗീ.) എന്നു ദ്രഷ്ടവ്യം. ഭാർഗ്ഗവൻ ഭൃഗുവിന്റെ പുത്രൻ. പരശുരാമൻ. മണ്ഡലികന്മാർ. മണ്ഡലത്തിലുള്ളവർ. നാട്ടുകാർ. അലച്ചു. അടിച്ചു. അലപോലെയായി. പൊന്നാരം. പൊന്നുകൊണ്ടുള്ള മാല. പൊന്ന് - ആരം പൊന്നാരം; ആരം-ഹാരം. എന്നു തു...കളിക്കണ്ടമായതു. സർവ്വസാധാരണമായ ഒരു ശിശുസ്വഭാവത്തെ ഹൃദയംഗമമായി വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. പൂന്നാരം. അണിയുന്ന മാല. പൂവു, ആരം. "പൊന്നിൻപൂന്നാരമേ നേരേ ആഭുജവീര്യത്തിനൊത്ത തൊഴുണ്ടു" (രാജ-ചരിയം) ദ്വൈത...വാർത്തകൾ, അദ്വൈതത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ള തത്ത്വങ്ങൾ ജ്ഞാനം ഭക്തി വൈരാഗ്യം മുതലായവയെക്കുറിച്ചു സംഭാഷണം. നന്ദിത...മാസം. ഭഗവാനെ വിട്ടുപിരിയുന്നതിന് നന്ദനുള്ള വൈമനസ്യം വ്യങ്ഗ്യം. ഇന്നുപോകാം ഇന്നുപോകാം എന്നുപറഞ്ഞു മൂന്നുമാസം താമസിച്ചു. ശാശ്വതവാക്യകൾ, നശിക്കാത്ത വാക്യകൾ. വേദങ്ങൾ.

പാതക...മാതുലൻ. മഹാപാപിയായ കംസൻ. പഞ്ചത. മരണം. "പഞ്ചതാപഞ്ചഭാവേസ്യാൽ പഞ്ചതാമരണേപിച" എന്നു വിശേഷം. നാന്മുഖൻ തന്നുടെ...പദ്മേ. ആദ്യത്തെ മന്വന്തരത്തിൽ മരീചിക്കു ഉൎണ്ണയെന്ന ഭാര്യയിൽ ആറു പുത്രന്മാരുണ്ടായി. പുത്രിയായ സരസ്വതിയോടു ചേർന്ന അനുരാഗചേഷ്ട കാണിച്ചതു കണ്ടപ്പോൾ അവർ ബ്രഹ്മാവിനെ ആക്ഷേപിച്ചു. അവരെ അപ്പോൾ ബ്രഹ്മാവു ശപിച്ചു. ആ ശാപംകൊണ്ടു അവർ അസുരന്മാരായി ജനിച്ചു. അവർ പിന്നെ ദേവകിയുടെ വയററിൽ പിറന്നു കംസനാൽ ഹനിക്കപ്പെട്ടു. ഈ പുരാണകഥയെ ഇവിടെ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ആസൻ മരീചേഃ ഷട്പുത്രാ
ഊർണ്ണായാം പ്രഥമേന്തരേ
ദേവാഃ കംജഹസുർവീക്ഷ്യ
സുതാം യഭിതുമുദ്യതം
തേനാസുരീമഗൻ യോനി-
മധുനാ വല്യകർമ്മണാ
ഹിരണ്യകശിപോ ജാതാ
നീതാസ്തേ യോഗമായയാ
ദേവക്യാ ഉദരേ ജാതാഃ
രാജൻ കംസേന ഹിംസിതാഃ.

(ഭാഗ. ദശ. അ. 85.) എന്നു നോക്കുക.

താനഹം ദ്വിഷതഃ ക്രൂരാൻ
സംസാരേഷു നരാധമാൻ
ക്ഷിപാമ്യജസ്രമശുഭാ-
നാസുരീഷ്വേവ യോനിഷു

എന്നു ഭഗവദ്ഗീതയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു ശ്രദ്ധേയമാകുന്നു. ശാപത്തെ. മുൻപു പറഞ്ഞ ബ്രഹ്മാവിന്റെ ശാപത്തെ. പൈതങ്ങളാറും. ആറു കുട്ടികളെയും. സ്മരൻ. ഉൽഗീഥൻ, പരിഷ്വംഗൻ, പതംഗൻ, ക്ഷുദ്രഭൃത്ത്, ഘൃണി, എന്നു ആറു പേരുടെയും പേരുകൾ. നല്ലോർ. നല്ല സ്വഭാവത്തോടുകൂടിയവർ. സാത്വികന്മാർ. മുൻപ് ഉണ്ടായിരുന്ന അസുരസ്വഭാവം നീങ്ങി വിശുദ്ധശീലരായിത്തീർന്നവർ. അഗ്രജന്മാർ, ജ്യേഷ്ഠന്മാർ. കൃഷ്ണനു മുൻപേ ഉണ്ടായവർ. നിർവ്യഗ്ര. തത്വജ്ഞാനംകൊണ്ടു് സങ്കടം നീങ്ങിയവർ. വിസ്മിത. മരിച്ച പുത്രന്മാർ വന്നതും പോയതും ഓർത്തു് വിസ്മയപ്പെട്ടവർ. വാസവനന്ദനൻ. ഇന്ദ്രന്റെ മകൻ. അർജ്ജുനൻ. ഗദൻ ഗദൻ എന്ന പേരായ യാദവൻ.

ഗദോ ഭ്രാതരി വിഷ്ണോസ്സ്യാ-
ദാമയേപ്യായുധേ ഗദഃ

എന്നു വിശ്വം. ആസന്നം. സമീപത്തുള്ളതു്. ആനന്ദം എന്നു പാഠാന്തരം. ആനന്ദരൂപമായതു എന്നു പ്രസ്തുത പാഠത്തിനു അർത്ഥം. മാധവി. മധുവിന്റെ വംശത്തിൽ ജനിച്ചവൾ. സുഭദ്ര. കൃഷ്ണന്റെ സോദരി. മാരമാൽ ..വണ്ണം അർജ്ജുനനു് സുഭദ്രയിൽ അനുരാഗാധിക്യമുണ്ടാകത്തക്കവിധം. സീരവരായുധസോദരി. ബലഭദ്രന്റെ സഹോദരി. മെല്ലെ മെല്ലിങ്ങനെ. പതുക്കെ. സാവധാനത്തിൽ. ശൃംഗാര ..സാഗരം. ശൃംഗാരമാകുന്ന കടൽ. മംഗല. മംഗലമായ, രൂപത്തോടുകൂടിയവൾ. സുഭദ്ര. അംബുജബൻ തന്നുടെ... ചെന്നുകൂടാ. നൂതനവും സരസവുമായ മനോധർമ്മംകൊണ്ടു വിശിഷ്ടമായ അതിശയോക്തി. കാമദേവന്റെ വില്ലു പിഴിഞ്ഞെടുത്ത നീരിൽ ചന്ദ്രന്റെ തൊണ്ടുകളഞ്ഞു സാരാംശം ഗ്രഹിച്ചു അരിച്ചുചേർത്തു, അതു അരവിന്ദാദികളായ കാമബാണങ്ങളുടെ സൌരഭ്യവും യോജിപ്പിച്ചു ഉണ്ടാക്കിയതാണു് സുഭദ്രയുടെ ശരീരം. എന്നു ഭാവം. സാധാരണമായി ഭാഷാപ്രബന്ധങ്ങളിൽ 'ചമ്പുക്കളിൽ' മാത്രമേ, ഇമ്മാതിരി അലങ്കാരങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചു കാണാറുള്ളു. ശേഷിച്ചു...ചമഞ്ഞു. സുഭദ്രയുടെ മുഖം നിർമ്മിച്ചതിനുമേൽ മിച്ചമുണ്ടായ ലേശത്തെ. ഇന്ദുതൻമണ്ഡലം. ചന്ദ്രബിംബം. ക്ഷാളനം...കാണുംനേരം. മുഖത്തെ നിർമ്മിച്ച കൈകൾ വെള്ളത്തിൽകഴുകി. അപ്പോൾ അതിൽ താമരപ്പൂക്കളുണ്ടായി വന്നു. ഏററല്ലോ. ഏററുതോററിട്ടാണല്ലൊ. നിർന്നിദ്രന്മാർ ഉറക്കമില്ലാത്തവർ. ദേവന്മാരെന്നു അർത്ഥം. 'ആദിത്യാഋഭവോസ്വപ്നാഃ' എന്നു അമരം. 'വിബുദ്ധ്യന്തേന സ്വപന്തിവിബുധാഃ' എന്നു ടീകാസർവ്വസ്വം. കേദാരം. വിളനിലം. മന്ത്രിച്ചു. അന്യരും കേൾക്കാത്ത വിധം. രഹസ്യമായി. ജംഭാരി...നിന്നീടുന്നു താൻ. തുടയുടെ ശോഭ ഐരാവതത്തിന്റെ തുമ്പിക്കരത്തിന്റെ ഭംഗിമോഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ടായതാണു്. അതുകൊണ്ടാണു് അതിനെ എപ്പോഴും വസ്ത്രംകൊണ്ടു മറച്ചുവെയ്ക്കുന്നതു്. കള്ളന്മാർ മോഷ്ടിച്ചെടുത്ത മുതൽ വെളിയിൽ കാണിക്കുക പതിവില്ലല്ലൊ. ഈ മോഷണകാര്യമാണു് മന്ത്രിച്ചു എന്ന പദത്തിൽ ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. വർണ്ണിച്ചു...തന്നിൽ. ഗദൻ വിസ്തരിച്ചു പറഞ്ഞവിധം സുഭദ്രയ്ക്കു ശരീരസൌന്ദര്യം ഉണ്ടോയെന്നു അറിയുവാനെന്നപോലെ അർജ്ജുനൻ മനസ്സിനെ അവളുടെ ശരീരത്തിലേക്കു അയച്ചു. ഗദന്റെ വർണ്ണനം കേട്ടപ്പോൾ അർജ്ജുനനു സുഭദ്രയിൽ അനുരാഗം സംഭവിച്ചു

നപുംസകമിതിജ്ഞാത്വാ
പ്രിയായൈ പ്രേഷിതം മനഃ

എന്നു നോക്കുക. ആപന്നം. ആപത്തില കപ്പെട്ടതു്. ചേയ് ചാപലം. മോദിതൻ. സന്തോഷത്തോടുകൂടിയവൻ. ഗംഗാസുതൻ. ഭീഷ്മൻ. ദ്രോണൻ. ആചാര്യൻ, ബന്ധുക്കളായോരോ...വാഴുന്നിതല്ലോ. ഉപചാരവാക്യം കുശലപ്രശ്നവും. ചിന്തിതം. എന്റെ വിചാരം. യാചിക്കുക. വിവാഹം ചെയ്തു തരണമെന്നു അപേക്ഷിക്കുക. മാനസ...ചെയ്യണം. മനസ്സിലെ വിചാരം സാധിച്ചു തരണം. സംന്യാസി. യോഗി. സംന്യാസവൃത്തിയെ വരിച്ചവൻ. സംന്യാസി.. ല്ലെനിക്കോ. 'സംന്യസിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ദുർഘടങ്ങളെപ്പററിപ്പറയുന്നു. മിത്രരെ...സംന്യാസിക്കോ-സംന്യാസി മിത്രാദിജനങ്ങളുമായുള്ള ബന്ധം ഉപേക്ഷിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ജനങ്ങൾ ആക്ഷേപിക്കും. സംന്യസിച്ചിട്ട് ഭാര്യാദികളോടു കൂടിയിരിക്കുന്നതു് ഗോഷ്ഠിയാണു്. ശക്തി. ലോകബന്ധത്തെ പരിത്യജിക്കുന്നതിനു വേണ്ട മനോബലം. ജ്ഞാനം. വൈരാഗ്യം. ഭിക്ഷുകവേഷം. യോഗിയുടെ വേഷം. വേഷം മാത്രം മതിയെന്ന അർത്ഥവും കൂടി പ്രകൃതത്തിൽ വേഷപദം ധ്വനിപ്പിക്കുന്നു. നീലാംബരൻ. ബലഭദ്രൻ. ദിവ്യാംബ...ലേപനങ്ങളാൽ. ദിവ്യങ്ങളായ പട്ടുകൾ ആഭരണങ്ങൾ അംഗരാഗങ്ങൾ (കുറിക്കൂട്ടുകൾ) മുതലായവ കൊണ്ടു. സർവ്വാംഗമെല്ലാം. ശരീരം മുഴുവനും. 'സർവ്വ' വുമുള്ള സ്ഥിതിക്കു് 'എല്ലാം' വേണ്ടിയിരുന്നില്ല. ആദിതേയന്മാർ. അദിതിയുടെ പുത്രന്മാർ. ദേവന്മാർ. കാന്താരവാസി. കാട്ടിൽ പാർക്കുന്നവൻ. കൌന്തേയൻ. കുന്തിയുടെ പുത്രൻ. അർജ്ജുനൻ. പൂർവ്വാചലം...പോലെ. ഉപമ. പൂർവ്വാചലം. ഉദയപർവ്വതം. "അസ്തസ്തു ചരമക്ഷ്മാഭൃദുദയഃ പൂർവ്വപർവ്വതഃ" എന്നു അമരം.

മസ്കരി, സന്യാസി. മസ്കരിതന്നെ നമസ്കരിച്ചിങ്ങനെ. ശബ്ദപ്രയോഗം നൂതനവും ഹൃദയംഗമവുമായിരിക്കുന്നു. വാസ്തവ...പിന്നെ. യഥാർത്ഥ തത്വങ്ങളെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന വേദാന്ത ശാസ്ത്രങ്ങളിലെ വിഷയങ്ങളെപ്പററി സംഭാഷണം ചെയ്തു. ജഗത്തു മിത്ഥ്യയെന്നും ബ്രഹ്മം സത്യമെന്നും ഉള്ളതു യഥാർത്ഥ തത്വം. അതു വേദാന്തശാസ്ത്രത്തിനു അടിസ്ഥാനം. പാവനപാദത്താലെ. സജ്ജനങ്ങൾ വന്ദിയ്ക്കുന്ന അങ്ങയുടെ നിർമ്മലങ്ങളായ പാദങ്ങളുടെ സ്പർശനം കൊണ്ടു എന്റെ ഗൃഹം ശുദ്ധമാക്കണം. അങ്ങു ദ്വാരകയിങ്കലേക്കു വരണം. സർവ്വസംഗത്തേയും. പുത്രമിത്രകളത്രധനാദികളുമായുള്ള ബന്ധത്തെയൊക്കെയും. ശർവ്വപദാംബുജം. ശിവന്റെ പാദപത്മം. "പ്രളയേഗുണാതീതിശർവഃ ശൃഹിംസായാം" എന്നു നോക്കുക. വൃത്തി പിഴപ്പിച്ചു. യോഗവ്യാപാരത്തിൽ നിന്നു ഭ്രംശിപ്പിച്ചു. സ്ത്രീകളും മററും പാർക്കുന്ന ദ്വാരകയിൽ വരുന്നതു കൊണ്ടു സന്യാസിയുടെ വൃത്തിക്കു കേടുവരും എന്ന ഭാവം. ആലനാ...യൊന്നും. ബലഭദ്രന്റെ ആക്ഷേപവാക്യം. നാടെന്നും...ഭേദമല്ലെ. സന്യാസികൾക്കു് എല്ലാ സ്ഥലവും സമമാണു്. ഗൃഹം പട്ടണം കാടു മല എന്നീ ഭേദമവർക്കില്ല. എല്ലാ സ്ഥലത്തും അവർ ഒരുപോലെ നിസ്സംഗന്മാരായി പെരുമാറും. നാലുമാസം കഴിച്ചിടേണം. ചാതുർമ്മാസ്യം കഴിക്കണം. ഇതു സംന്യാസിമാർ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന വ്രതമാണു്. ഇതു നാലുമാസങ്ങൾക്കു ഉണ്ടു്. കർക്കടകമാസം വെളുത്തപക്ഷം ദ്വാദശി ദിവസം തുടങ്ങും. വൃശ്ചികമാസം വെളുത്തപക്ഷം ദ്വാദശിദിവസം അവസാനിക്കും.

ആഷാഢശുക്ലദ്വാദശ്യാം
പൌർണ്ണമാസ്യാ മഥാപിവാ

എന്നും. ചാതുർമ്മാസ്യ വ്രതാരംഭം

കാർത്തിക്യാം ശുക്ലപക്ഷേതു
ദ്വാദശ്യാം തൽസമാപയേൽ

എന്നും നോക്കുക. "സമ്പത്തു നല്കി ചാതുർമ്മാസ്യത്തിനായാരംഭിച്ചു രാമഹരേ ശരണം." (ഇരു. നാലു. വൃ) കാട്ടിൽകിടക്കുന്ന...കൊൾവൂ. കൃഷ്ണന്റെ എതിരഭിപ്രായം, കാട്ടിൽകിടക്കുന്ന സന്ന്യാസി. പ്രാകൃതൻ. നാട്ടിലും വീട്ടിലും പാർത്തു ശീലമില്ലാത്തവനും അതിന്നു ആവശ്യമില്ലാത്തവനും എന്നു ധ്വനി. കോട്ടികൾ ഗോഷ്ഠികൾ. വികൃതപ്രവൃത്തികൾ. നിർജ്ജനം. ജനങ്ങളുടെ ബന്ധമില്ലാത്തതു. ബ്രഹ്മധ്യാനം ചെയ്യുന്നതിന്നുചിതം.

വിജനേ ജന്തുരഹിതേ
നിശബ്ദേ ബാധ വർജ്ജിതേ

എന്നു പ്രപഞ്ചഹൃദയം. "ജനാകീർണ്ണം മന്യേ ഹുതവഹപരീതം ഗൃഹമിവ" (അഭി. ശാക.) എന്നു നോക്കുക. യോഗികൾക്കു ജനബഹുലങ്ങളായ പ്രദേശങ്ങൾ തീപിടിച്ച ഭവനം പോലെ വർജ്ജ്യമായിരിക്കും. വന്ദിച്ചു...പോരുമല്ലോ. സന്ന്യാസി സുഭദ്രയുടെ ഭർത്താവായി വരുമെന്ന അഭിപ്രായംകൂടി ധ്വനിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഭദ്രനായിരിപ്പോരു സംന്യാസിവരനിവൻ
ഭക്ഷ്യഭോജ്യാദികളാം ഭിക്ഷനല്കീടവേണം
ഭിക്ഷുവിന്നനുഗ്രഹം സിദ്ധിച്ചാൽനമുക്കെല്ലാം
നിത്യവും ഭിക്ഷു വശവർത്തിനിയാകവേണം

എന്നു ഭാരതം കിളിപ്പാട്ടിൽ (സംഭവ പർവ്വം) പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക. ഇവിടെ പ്രഥമപാദത്തിലെ സംന്യാസിവരൻ എന്ന പദം സംന്യാസി, വരൻ എന്നു മുറിക്കണം. ഈ സംന്യാസി നിന്റെ ഭർത്താവാകുന്നു എന്ന അർത്ഥം അപ്പോൾ അക്ലിഷ്ടമായി സിദ്ധിക്കും. വാഞ്ഛിതം. അർജ്ജുനൻ ഭർത്താവായി വരണമെന്ന ആഗ്രഹം. വാനപ്രസ്ഥൻ. വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. സംന്യാസി. മൂലഫലാം...വന്നുകൂടാ. ഈ ഭാഗത്തിൽ സംന്യാസിയെക്കുറിച്ചുള്ള ആക്ഷേപവും ദ്യോതിക്കുന്നു. കാട്ടിൽ കായും കിഴങ്ങും തിന്നു വളൎന്ന സംന്യാസിക്കു പാലും പഴവും തിന്നു സുന്ദരിയായ കന്യകയോടു ചേൎന്നിരിക്കുവാൻ യോഗംവന്നു. ഇതു ഭാഗ്യംതന്നെ. ഇതു എത്രകാലത്തും ഒക്കുകയില്ല. പാലും പഴവും...ചെമ്മേ. പാലും പഴവും ചെമ്മേ ഭുജിച്ചു ബാലികതന്നോടുകൂടി വസിപ്പതു എന്നു അന്വയം. മംഗലം- ശുഭം- സാരൻ. അന്തസ്സാരമുള്ളവൻ. ജിതേന്ദ്രിയൻ. യോഗി. നാമസ്മരണം. ഭഗവന്നാമജപം. അസൂയ. അന്യഗുണത്തിൽ ദോഷാരോപണം ചെയ്യുന്നതു്. ഗുണദോഷമായി കല്പിക്കുന്നതു്. ശർവ്വാംശോ...മൌലി. ശിവന്റെ അംശത്തിൽ നിന്നു ജനിച്ച മുനി. ദുർവ്വാസസ്സുമുനി. യാദവ...കുന്തീദേവി- ദുർവ്വാസസ്സുമഹർഷിയുടെ ശുശ്രൂഷചെയ്തു കുന്തി മന്ത്രോപദേശം വാങ്ങിയ കഥ ഇവിടെ സ്മരിക്കുന്നു. കല്യാണം. മംഗലം. വിവാഹം. പാദപരാഗങ്ങൾ. കാലുകളിലെ പൊടികൾ. "സ്ഫുടപരാഗപരാഗത പങ്കജം" എന്നു മാഘം. സംന്യാസി....യിന്നിപ്പോൾ. സുഭദ്രയുടെ വിചാരം. ദീനം. അവശം. മന്നൻ. തന്റെ രൂപം മറച്ചവൻ. മന്മഥൻ...മേവുക. സന്ന്യാസിയുടെ അനുഗ്രഹം. നിനക്കിഷ്ടമുള്ള ഭർത്താവുമൊരുമിച്ചു ദീർഘകാലം സുഖമായിരിക്കുവാൻ ഇടയാകട്ടെ. ഇഷ്ട...നിന്നിവൻതാൻ. സുഭദ്രയുടെവിചാരം സുഭദ്ര സംന്യാസിയായി വന്നതർജ്ജുനനാണെന്നറിയാതെ വിചാരിക്കുന്നതാണു് ഇവ പ്രകൃതം. സംന്യാസിയുടെ അനുഗ്രഹം ഈ ജന്മത്തു ഫലിക്കയില്ല. അർജ്ജുനനിൽ അനുരക്തയായ എനിക്കു ഇപ്പോൾ ഈ സംന്യാസിയിൽ അനുരാഗം തോന്നുന്നു. സംന്യാസിയെ ഉപേ

ക്ഷിച്ചു ഞാൻ അർജ്ജുനനെ വരിക്കയില്ല. അതുകൊണ്ടു സംന്യാസിയുടെ അനുഗ്രഹം നിഷ്ഫലം. എന്നു ഭാവം. തന്നിലേ...ക്കുന്നോൻ. തങ്കലേക്കു ആകർഷിക്കുന്നവൻ. സംന്യാസി.. വന്നുകൂട്ടു. സംന്യാസിയെപ്പററി സുഭദ്രയുടെ ചേടിമാർ പറയുന്ന അഭിപ്രായം. മാരന്നു...തീനിടൊല്ലാ. നീ നിമിത്തം ഞാൻ കാമാർത്തനായി മരിക്കുമെന്നനില വന്നിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെ വരാതെ നീ രക്ഷിക്കണം. വഞ്ചകൻ. സംന്യാസിയുടെ വേഷം കെട്ടിവന്നിരിക്കുന്ന ഒരുത്തൻ. സത്യത്തിൽ യോഗിയല്ലാത്തവൻ. പെണ്ണിനെ തട്ടുവാൻ വന്നിരിക്കുന്നവൻ. ദക്ഷമാർ. കാമികളുടെ വിചാരം, നോട്ടംകൊണ്ടും മററും അറിയുവാൻ സാമർത്ഥ്യമുള്ളവർ. മാന....രാനന്ദം. അളവില്ലാത്ത ആനന്ദം. ബ്രഹ്മാനന്ദം. സ്പന്ദം. ഇളക്കം-സ്പന്ദ...കാണാകുന്നു. ഇന്ദ്രിയങ്ങളെല്ലാം നിശ്ചലങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

വീരാസനൈർദ്ധ്യാനജുഷാമൃഷീണാ-
മമീസമദ്ധ്യാസിത വേദിമദ്ധ്യാഃ
നിവാതനിഷ്കമ്പതയാവിഭാന്തി
യോഗാധിരൂഢാ ഇവ ശാഖിനോപി

എന്നു (രഘു. സ. 13.) നോക്കുക. യോഗവൃത്തിയിലിരിക്കുന്നവരുടെ ശരീരം പ്രതിമപോലെ നിശ്ചലമായിരിക്കും. ധ്യാനിക്കയാൽ. ബ്രഹ്മചിന്ത ചെയ്യുകയാൽ. ഉള്ളുകം···വന്നു. ഇതു ആത്മജ്ഞാനം സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന യോഗികളുടെ സ്വഭാവമാണ്. ഇങ്ങനെകള്ളോരു...മിതെന്നു വന്നു. സംന്യാസിയെക്കണ്ടു വന്ദിച്ചു ജനങ്ങൾ പറയുന്ന അഭിപ്രായം. ഇതിൽ സ്തുതിപരമായും നിന്ദാപരമായും അർത്ഥം ഗ്രഹിക്കാം ഇങ്ങനെയുള്ളോരു സന്യാസി. ഇപ്രകാരം സ്ത്രീ സക്തനായ യോഗിയെന്നും ഇങ്ങനെ ബ്രഹ്മധ്യാന നിരതനായ മുനിയെന്നും അർത്ഥം. മൂർച്ഛുള്ള. മൂർച്ഛയുള്ള. മുൻപിലേ...ത്തന്നെ. ക്രമമൊക്കെ തെററിച്ചു. അടുക്കില്ലാതെ. പൊലിച്ചു. കെടുത്തി. ഭാജനം തന്നെവിളമ്പി...കാംക്ഷയാലേ. ഭിക്ഷയ്ക്കിരിക്കുന്ന സംന്യാസിയുടെയും വിളമ്പിക്കൊടുക്കുന്ന സുഭദ്രയുടെയും ചപലങ്ങളായ ചേഷ്ടകളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. യോഗ്യനല്ലാതോരു...നേരിക്കെടുവു. സുഭദ്രയുടെ വിചാരം. ഉൽകൃഷ്ടകുലജാതകളായ സതികൾക്കു ഈമാതിരി സന്ദർഭങ്ങളിലുണ്ടാകുന്നതാണ്. ഈ വിചാരം. ഉത്തമമായ...വന്നു. എന്ന ഭാഗം സുഭദ്രയുടെ സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠയെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. കീർത്തികെടുക്കുന്നോൻ. എന്റെ നല്ലപേരു് നശിപ്പിക്കുന്നവൻ. എനിക്കു ദുഷ്കീർത്തി വരുത്തുന്നവൻ.

സംഭാവിതസ്യ ചാകീർത്തി-
ർമ്മരണാദതിരിച്യതേ.

(ഭഗ. ഗീ. അ. 1.) എന്നു നോക്കുക. എന്തിതു ചൊൽതോഴി...വേണ്ടു. ചേടികളുടെ വാക്കു. ചന്ദനവാണികൾ. ചന്ദനം പോലെ തണുത്തു സുരഭിലമായ വാക്കോടുകൂടിയവർ. ഭംഗിയായി സംഭാഷണംചെയ്യുന്നവർ. എങ്ങുമേ...വന്നു കൂടി. ആരും അറിയാതെ രഹസ്യമായിരുന്ന വാർത്തമാനം നാട്ടുകാരൊക്കെയറിഞ്ഞു. 'അരമനരഹസ്യമങ്ങാടിപ്പാട്ടു്' എന്ന പഴഞ്ചൊല്ലു സ്മർത്തവ്യം. അന്തവു...ഞായം. ജനങ്ങൾ പ്രായേണ മൂഢന്മാരാണ് അവർ വാലും തുമ്പുമില്ലാതെയായിരിക്കും എന്തിനെപ്പററിയും പറയുന്നതു. കല്പിത. കൊടുക്കനാതിനു സങ്കല്പിച്ചു വച്ചിരിക്കുന്നവൾ. സ്യന്ദനം. തേരു. തക്കം. തരം. സൌകര്യം. മുക്തിക്കു...ചെയ്യൊല്ലാതെ. സംന്യാസിയായ അങ്ങു എന്നിൽ ആസക്തനായി മുക്തിമാർഗ്ഗ

44268

[illegible] പുൻവാൻ [illegible] ഉൽ [illegible] സംഖ്യാസിച്ചു. അർജ്ജുനനെന്നാക്ഷേ [illegible] വാരാരു ..ഴപായ ഉപ. അലങ്കാരത്തിന പുളയില്ല. പായസം. പാല്പായസം. വൃദ്ധക്ഷീരൻ. പിശന്ന ക്ഷണനാ ആശിച്ചിരിക്കുന്നവർ. ഭീഷണർ. ഭയങ്കരർ. വീരന്മാ.. കുരുക്കൾ. ബലഭദ്രന സിംഹത്തിനെയും അർജ്ജുനന കുരുക്കളെയും ബലം. മാധവി...ച്ചുളമില്ലേ. അർജ്ജുനനെ വധിച്ചാലുണ്ടാകുന്ന ദോഷം പറയുന്നു. സുഭദ്രയുടെ വൈധവ്യദുഃഖം നമ്മൾ എന്നും കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കേണ്ടിവരും. അതുകൊണ്ടിതിനെ ചെയ്യരുത്. സംബന്ധി ചാർച്ചക്കാരൻ. സ്വന്തം ബന്ധുവിനെ വധിക്കുന്നതു അയുക്തം എന്ന ഭാവം. ചിന്തയച്ചു. മനസ്സിലെ കോപം കാച്ചു. പായുന്ന അർജ്ജുനനെ പിടിക്കുവാൻ [illegible]കെ വേഗത്തിൽ ഓടുന്ന. ശാർങ്ഗി ശാർങ്ഗം എന്ന ധനുസ്സോടുകൂടിയവൻ. വിഷ്ണു. കൃഷ്ണൻ. ശീതളം. കോപം മാറി തണുത്തത്. സന്തോഷിച്ചു.

മൈഥിലർ മിഥിലാ രാജ്യത്തുള്ളവൻ [illegible] ഉറപ്പില്ലായ്ക. [illegible] ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടു. [illegible]

താതനെ ശാകുനേയൻ. ശകുനിയുടെ മകൻ 'മുന്നം വൃകാസുരനായ ശകുനിജൻ' എന്ന ഭാവം. (ടിപ്പ.) കണ്ണൂത്തെ...നോണ്ടുന്നേരം കഴിഞ്ഞു സ്വമാംസം മുറിച്ചു തീയിലിട്ട് ഹോമിക്കു[illegible] ഒരുങ്ങിയപ്പോൾ നാഗത്തെ ... [illegible] പാമ്പിനെ ആഭരണമായി ധരിക്കുന്ന ശിവനു, ആ [illegible]ത്തു. ദുർമ്മ[illegible]യ്...തന്നിൽ [illegible] അസുരൻ വാങ്ങിയ വരമെന്തെന്ന് പറയുന്നു. ഞാൻ എന്റെ കൈകൊണ്ടു ആരുടെ തലയിൽ തൊടുന്നുവോ അവൻ ഉടനെ മരിച്ചു വീഴണം. കഠിനമായ തപസ്സുചെയ്തു ഭഗവാനെ പ്രത്യക്ഷനാക്കിയിട്ടു ഇങ്ങനെ പരദ്രോഹം ചെയ്യുന്നതിനു ശക്തിയുണ്ടാകുവാൻ വരം വാങ്ങിയ ദൈത്യന്റെ കഥ അത്ഭുതമായിരിക്കുന്നു. ഇത്തരക്കാർ എന്നും ലോകത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കും. ദീനനായ് നിന്നു. വൃകാസുരൻ ചോദിക്കുന്ന വരം കൊടുത്താൽ തനിക്കുകൂടി ആപത്തു വരുമെന്നു അറിഞ്ഞു വൈമനസ്യത്തോടുകൂടി നിന്നു. അങ്ങനെ..ചൊല്ലി. ഒടുവിൽ ചോദിച്ച വരം തന്നെ കൊടുത്തു. പാർവ്വതീകാമുകൻ... പാഞ്ഞനഞ്ഞാൻ. വരം തന്ന ശ്രീ പരമേശ്വരനെ ദ്രോഹിക്കുന്നതിനു തന്നെ ഓടിപ്പാഞ്ഞു. പാരാതെ...ലെങ്ങും മുൻപിൽ ഭഗവാനും പിൻപിൽ അസുരനും ആയി ഓടിത്തുടങ്ങി. പാഴൻ. ഭഗവാനെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ആഗ്രഹം വിഫലമെന്നു അറിയുവാൻ ബുദ്ധിയില്ലാത്തവൻ. ജളൻ. ചാർത്തിനിന്നീടുന്ന...പാഞ്ഞുമുടിഞ്ഞപ്പോൾ. ഈ ഭാഗത്തിൽ വൃകാസുരന്റെ മുൻപേ ഓടുന്ന ഭഗവാന്റെ സ്ഥിതിയെ വർണ്ണിക്കുന്നു. ഇതു അത്യന്തം മനോഹരമായ ഒരു സ്വഭാവോക്തിയാകുന്നു. ശാർദ്ദൂലചർമ്മം. പുലിത്തോൽ. നാഗങ്ങൾ അലങ്കാരമായി ധരിച്ചിരിക്കുന്ന സർപ്പങ്ങൾ. മുത്താരം. (മുത്ത്. ആരം) മുത്തുകൊണ്ടുള്ള മാല. മുത്തുമാലയുടെ സ്ഥാനത്തു എന്നു ഭാവം. അന്തി. അസ്ഥി കണ്ഠലം. കണ്ഠാഭരണം. ശ്രുത്കൃതി. ശ്രുൺകാരം. 'ശ്രു' എന്ന ശബ്ദം. ആരനത്തിങ്കൽ. ബാലച

ന്ദ്രൻ. ശിവൻ ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രൻ എപ്പോഴും ബാലനായിരിക്കും എന്നു കവി സങ്കേതം. പേടിച്ചു...ന്നോതിയോതി. പേടിച്ചു കരയുന്ന പാർവ്വതിയെ പേടിക്കേണ്ട എന്നു പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തി. പേടിച്ചു കേഴുന്നു. സ്ത്രീസ്വഭാവം കാണിച്ചിരിക്കുന്നു. അംബുജാക്ഷൻ. മഹാവിഷ്ണു. വാടി...യെല്ലോ നിന്റെ ശരീരം ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലോ. എങ്ങു നിന്നിങ്ങനെ...പോകവേണം. മഹാവിഷ്ണു അസുരനോടു പറയുന്ന വാക്ക്. നല്ലവൃകാസുര.. നമ്മിലിപ്പോൾ. കവിയുടെ ഭംഗിവാക്കു പറയുന്നതിനുള്ള അസാധാരണമായ സാമർത്ഥ്യം ഈ ഭാഗത്തിൽ നല്ലപോലെ ശോഭിക്കുന്നു. ശേഷത്തിൽ...നമ്മിലിപ്പോൾ. എന്ന ഭാഗം അത്യന്തം സന്ദർഭോചിതമായിരിക്കുന്നു. ഈ ഭാഗം കവിയുടെ അതിഥിസല്ക്കാരകൌതുകത്തിനു തെളിവാണ്. ഈ വക ഭംഗിവാക്കുകളൊക്കെ ക്ഷുദ്രനായ അസുരനെ വശീകരിക്കുന്നതിനു നല്ലപോലെ പ്രയോജനപ്പെടുന്നു. ദക്ഷനാ...നിന്നീടുന്നു പോൽ. പരമശിവനെ ആക്ഷേപിക്കുന്നു. ദക്ഷനാ...നൊന്നിനും താൻ. ദക്ഷന്റെ ശാപം ഉണ്ടു. അതുകൊണ്ട് അവൻ കൊടുക്കുന്ന വരം നിഷ്ഫലമാണ്.

മുന്നം പ്രജാപതിമാർ ചെയ്ത സത്രഭൂ-
തന്നിലാമ്മാറെഴുന്നള്ളി മഹേശ്വരൻ
ചെന്നാരവിട്ടുള്ള ദക്ഷനും കൂടവേ
വന്നതു കണ്ടഖിലേശ്വരനീശ്വരൻ
പ്രത്യുത്ഥാനാദികളൊന്നുമ-
ങ്ങത്യരം ചെയ്തില്ലായ്കയാൽ ദക്ഷനും
കോപം കലർന്നു ശപിച്ചാൻ മഹേശനെ
താപേന സത്രഹവിർഭാഗമങ്ങുത
ദേവിമാരിതു മുതലായൊഴിഞ്ഞീടുക.

എന്നു ഭാഗവതം (കിളി) നോക്കുക. ഭ്രാന്തൻ.

നീ തന്നെ ഈ വക കാര്യങ്ങളും ആലോചിച്ചു പറയുക.

ലീലയായ്.. ച്ചീടിനാർ. ഭോഷന്മാരെക്കായിട്ടു സംശയിച്ചു. യഥാർത്ഥത്തിൽ സംശയമില്ല. എന്തെന്നാൽ അവർ സർവ്വജ്ഞന്മാരായ മുനികളാണ്. ദേവന്മാരിൽ വിഷ്ണുവിനു മാഹാത്മ്യമേറുമെന്നു ലോകത്തെ പഠിപ്പിക്കുകയാണ് ഈ കഥയുടെ ഉദ്ദേശം. ഭൃഗു ഭൃഗുമുനി. തപശ്ശക്തി; ബ്രഹ്മപുത്രത്വം, ഹരഭ്രാതൃത്വം എന്നിവകൊണ്ടു മറ്റു മുനികളെക്കാൾ ഭൃഗുവിനു മാഹാത്മ്യം കൂടുതലുണ്ടു! 'മഹർഷീണാം ഭൃഗുരഹം (ഭ:ഗീത) എന്നും 'മുനിഷു നാം ഭൃഗുർനാരദോപി, (നാരായണീയം) എന്നും കാണുക. വന്ദന മെൻപായ...നിന്ന നേരം. സ്വഭാവം പരീക്ഷിച്ചറിയുന്നതിനു മനഃപൂർവ്വം ബഹുമാനിക്കാതെ ധിക്കരിച്ചു നിന്നപ്പോൾ. കന്ദർപ്പൻ...ചെയ്യാനായി കാമദേവനെയെന്നപോലെ മൂന്നാമത്തെ കണ്ണിൽ ദഹിപ്പിക്കുന്നതിനു. കന്ദർപ്പൻ. കാമദേവൻ. 'കന്ദർപ്പോ ദർപ്പകോനംഗഃ' എന്നു അമരം. 'കം ബ്രഹ്മാണം ദർപ്പയതീതി കന്ദർപ്പഃ 'ഗമശ്ച' ഇതി ചകാരാൽ ഖച്. യദ്വാ ബ്രഹ്മാപി സ്വസുതാം ചകമേ.' (ടീ-സർവ്വസ്വം:) ബ്രഹ്മാവിനും ദർപ്പം വളർത്തുന്നവൻ. ബ്രഹ്മാവു സ്വപുത്രിയായ സരസ്വതിയെ കാമിച്ച കഥ സ്മർത്തവ്യം. ക്ഷോഭം. മനസ്സിന്റെ ക്ഷോഭം. ഇളക്കം. കോപം— വിപ്രപരായണൻ. ബ്രാഹ്മണരിൽ താല്പര്യമുള്ളവൻ. ബ്രാഹ്മണഭക്തൻ. ഉത്ഥാനം ചെയ്യുക. എഴുന്നേല്ക്കുക. ഒട്ടുപോള...പൊങ്ങുകയാൽ. വിഷ്ണുവിന്റെ മഹർഷിയോടുള്ള വാക്കു. നിന്നുടെ പാദ...മാക്കവേണം. അങ്ങയുടെ പാദമുദ്ര എന്റെ ശരീരത്തിൽ പതിഞ്ഞതു മേലിൽ അലങ്കാരമായി ഭവിക്കണം. ബ്രഹ്മാവും ശി

വനം അവരെ വന്ദിക്കാത്തതുകൊണ്ടു ഭൃഗുവി നോടു കോപിച്ചു. മാറത്തു കാലുകൊണ്ടു ച വിട്ടിയിട്ടും മഹാവിഷ്ണുവിനു കോപമുണ്ടായില്ല. ഭഗവാൻ മുനിയെ പൂജിക്കയും ചെയ്തു.

വികാരഹേതൌ സതി വിക്രിയന്തേ
യേഷാം ന ചേതാംസി ത ഏവ ധീരാഃ

(കു.മാ. സ. 1.3.) എന്ന തത്ത്വം സ്മർത്തവ്യം. സൽഗതിയായവർ. സജ്ജനങ്ങൾക്കു അവലംബമായിരിക്കുന്നവർ. വിഷ്ണു. സദ്ഗതി. നല്ലഗതി. മോക്ഷം- 'സൽപ്രശസ്തേ വിദ്യമാനേസത്യാഭിഹിത സാധുഷു' എന്നും "ഗതിർമാർഗ്ഗേ ദശായാം ച ജ്ഞാനേയാത്രാഭ്യുപായയോഃ" എന്നും വിശ്വം.

വേദങ്ങൾചെന്നു...ചൊൽവാൻ. ദശമസ്കന്ധം-87-ാമദ്ധ്യായത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന ശ്രുതിഗീതയുടെ സൂചനമാണു ഈ ഭാഗം.

സ്വസൃഷ്ടമിദമാപീയ
ശയാനം സഹശക്തിഭിഃ
തദന്തേ ബോധയാഞ്ചക്രു-
സ്തല്ലിംഗൈഃ ശ്രുതയഃ പരം
യഥാശയാനം സമ്രാജം
വന്ദിനസ്തൽപരാക്രമൈഃ
പ്രത്യൂഷേഭ്യേത്യ സുശ്ലോകൈ-
ർബോധയന്ത്യനജീവിനഃ

എന്നു നോക്കുക. ഈ പദ്യങ്ങളുടെ ഭാവം. പാടിച്ചതിനു ..പുകണ്ണതു. എന്നതുവരെ ഭാഗവതത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സ്തുതിപാഠകന്മാർ വെളുപ്പാൻകാലത്തു ചക്രവർത്തിയെ എന്നപോലെ ശ്രുതികൾ ശയാനനായ മഹാവിഷ്ണുവിനെ ഉണർത്തുന്നതിനു ഉപയോഗിക്കുന്ന ഗാനമാണു ശ്രുതിഗീത.

ജയജയജഹ്യജാമജിതദോഷഗൃഭീതഗുണാം
ത്വമസി യദാത്മനാ സമവരുദ്ധസമസ്തഭഗഃ
അഗജഗദോകസാമഖിലശക്ത്യവബോധക തേ
ക്വചിദജയാത്മനാ ച ചരതോനുചരേന്നിഗമഃ

എന്നു ശ്രുതിഗീത തുടങ്ങുന്നു. വേല....ചൊല്‌വാൻ. ശ്രുതിഗീതയുടെ സ്വഭാവം വിവരിക്കുന്നതു എളുപ്പമല്ല. അതു ഏററവും പ്രൌഢവും ഗംഭീരവുമാകുന്നു.

ദാരകന്മാർ. പുത്രന്മാർ. 'ദാരകോ ബാലകേ പുത്രേ' എന്നു വിശ്വം. പാലനംചെയ്യാതെ ..ബാലകന്മാർ. രാജാക്കന്മാർ ധർമ്മനിഷ്ഠയോടുകൂടി ജനങ്ങളെ രക്ഷിക്കാതെയിരിക്കുന്ന നാട്ടിലാണു ബാലമരണം സംഭവിക്കുന്നതു്.

നപുത്രമരണം കേചി-
ദ്രക്ഷ്യന്തി പുരുഷാഃ ക്വചിൽ

എന്നു (വാല്മീ. രാ.) നോക്കുക. സൂതികാകാലം. പ്രസവത്തിനുള്ള സമയം. ബാണങ്ങൾ ...തന്നെ. ആ കുട്ടിയെ രക്ഷിക്കുന്നതിനു യമഭടന്മാർക്കു കടക്കുവാൻ കഴിയാത്തവിധം അമ്പുകൾ കൊണ്ടു ഒരു കൂടു (ഗൃഹം) ഉണ്ടാക്കി സാകൂതമായി. സാഭിപ്രായമായി. "സാകൂതം യാതുകാമാം നരവര പുനരാലോകയൈകാകിനീംമാം". എന്നു നൈഷധചമ്പു. പശ്ചിമ... ദിക്കു. പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കു. പാല്ക്കടലും വൈകുണ്ഠവും പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കിലെന്നു പ്രസിദ്ധം. ശ്രീഭൂമിമാർ. ലക്ഷ്മിയും ഭൂദേവിയും മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ഭാര്യമാർ. വ്യാപാദിക്കുക നശിപ്പിക്കുക. പാരാതെ...കൊൾവൂ. പിന്നീടു നിങ്ങൾക്കു മുക്തന്മാരായി ഇവിടെ വന്നു ചേരാം. കാര്യവിചാരങ്ങൾ. ലോകകാര്യങ്ങളെപ്പററിയുള്ള ആലോചനകൾ.

സന്താനഗോപാലം കഥയ്ക്കു മൂലത്തിൽ നിന്നു അല്പം വ്യത്യാസം വരുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. അർജ്ജുനൻ ബ്രാഹ്മണനോടു അങ്ങയുടെ പുത്രനെ രക്ഷിച്ചില്ലിങ്കൽ ഞാൻ തീയിൽ ചാടി ശരീരംദഹിപ്പിക്കാമെന്നു സത്യം ചെയ്യുന്നതും, ഒടുവിൽ അതു സാധിക്കാതെ അഗ്നിപ്രവേശത്തിനു ഒരുങ്ങുന്നതും ഭഗവാൻ ഓടിവന്നു മ

റുന്നതും ആയ കഥ ഗാഥയിൽ വിട്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു ഗാഥയിൽ കഥയ്ക്കു ഓജസ്സും സൌന്ദര്യവും വളരെ കുറഞ്ഞുപോയി.

വാരിവിഹാരം. ജലക്രീഡ. വാമവിലോചനമാർ. സുന്ദരനേത്രങ്ങളോടുകൂടിയവർ, സുന്ദരികൾ. തേക്കുക. വെള്ളം കോരി ഒഴിക്കുക. മത്തമാർ. യൌവനാദികൾകൊണ്ടു മദിച്ചവർ.

വയോരൂപ വിഭൂതീനാ-
മേകൈകം മദകാരണം.

എന്നു രഘു (സ-17.) ശുദ്ധം. സാങ്കര്യദോഷമില്ലാത്തതു. നിർമ്മലം.- അന്യജാതിയുടെ കലർപ്പില്ലാത്തതു. ആയിരംനാവൻ. ആയിരം നാവുള്ള അനന്തൻ. നല്ല പച്ചമലയാളപദം. യജ്ഞങ്ങൾ...കർഷകർക്കും. യാഗംകൊണ്ടു ദേവേന്ദ്രനു പ്രീതി വളർത്തി. അപ്പോൾ ഇന്ദ്രൻ മഴപെയ്യിച്ചു. മഴകൊണ്ടു ലോകത്തിൽ സസ്യങ്ങൾ അഭിവൃദ്ധങ്ങളായി. അപ്പോൾ കർഷകന്മാർക്കും മററുള്ളവർക്കുമൊക്കെ ക്ഷേമംവന്നു.

അഗ്നൌ പ്രാസ്താഹുതിസ്സമ്യ-
ഗാദിത്യമുപതിഷ്ഠതേ
എന്നും ആദിത്യാജ്ജായതേ വൃഷ്ടി-
വൃഷ്ടേരന്നം തതഃ പ്രജാഃ
ദുദോഹ ഗാം സ യജ്ഞായ
സസ്യായ മഘവാ ദിവം
സമ്പദ്വിനിമയേനോഭൌ

എന്നും നോക്കുക. യജ്ഞം സർവ്വശ്രേയസ്സുകൾക്കും പരമമായ മൂലം എന്നു ഭാവം. ദസ്യുക്കൾ. കള്ളന്മാർ. അക്രമികൾ. കെല്പോടു ..യാതൊ സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നു കൊണ്ടുവന്നുവച്ച പാരിജാതവൃക്ഷത്തിൻെറ കാററു തട്ടിയതു മൂലം. വാഴപ്പഴങ്ങൾ. വാഴപ്പഴംപോലെ മാധുര്യമുള്ളവ. നിംബം. വേപ്പ്. കയ്പുള്ള മരം. ഈ പ്രകൃതം മുതൽ ഏകാദശസ്കന്ധത്തിലെ കഥ ആരംഭിക്കുന്നു. ആദ്യമായി യാദവന്മാരെ മഹർഷികൾ ശപിച്ചകഥ പറയുന്നു. മന്നിടെ ഭാരത്തെ ..പിന്നെന്തുപോൽ. ഭഗവാൻെറ വിചാരം. യാദവന്മാരെ നശിപ്പിക്കാഞ്ഞതുകൊണ്ടു ഭൂമിയുടെ ഭാരം തീർന്നില്ല. അവരെ നശിപ്പിക്കേണ്ടതെങ്ങിനെയാണ്. എന്നെ വിചാരിച്ചു കാലൻ കൂടി അവരെ തൊടുകില്ല. പിന്നെ മററുള്ളവർ എങ്ങിനെ അവരെ പീഡിപ്പിക്കും? രക്ഷിതാവായ ഞാൻ തന്നെ അവരെ നശിപ്പിക്കുന്നതും അയുക്തം. തമ്മിൽ തല്ലിച്ചു തന്നെ അവരെ നശിപ്പിക്കണം. അതിനു വഴി നോക്കണം എന്നു ഭാവം.

നൈവാന്യതഃ പരിഭവോസ്യ ഭവേൽ കഥം ചി-
ന്മത്സംശ്രയസ്യ വിഭവോന്നഹനസ്യ നിത്യം
അന്തഃ കലിം യദുകുലസ്യ വിധായ വേണു-
സ്തംബസ്യ വഹ്നിമിവ ശാന്തിമുപൈമി ധാമ.

എന്നു നോക്കുക. ഭഗവാൻ ഇപ്രകാരം വിചാരിച്ച സമയത്തു തന്നെ അവിടെ മഹർഷിമാർ വരുന്നതിനും യാദവന്മാരെ ശപിക്കുന്നതിനും ഇടയായി.

സദ്യ ഏവ സുകൃതാംഹി പച്യതേ
കല്പവൃക്ഷഫലധർമ്മി കാംക്ഷിതം

എന്നു രഘു. (സ 11.) പുണ്യാത്മാക്കളുടെ ആഗ്രഹം കല്പവൃക്ഷം പോലെയിരിക്കുന്നതാണു് അതു ഉടനെ തന്നെ ഫലിച്ചു പക്വമായിത്തീരുന്നു. ബാലന്മാർ. കുട്ടികൾ. സാംബൻ സാരണൻ മുതലായവർ.

സാരണപ്രമുഖാ വീരാ
ദദൃശുർദ്വാരകാം ഗതാൻ

എന്നു മഹാഭാരതം. (മൌസ. പ.) നോക്കുക. ആത്മനി. തന്നിൽ. ഉള്ളിൽ. നാഭിയും പൊട്ടിച്ചു. നാഭി പിളന്നു. എന്നു നമുക്കി... വന്നുതിപ്പോൾ. നമുക്കു നാശമടുത്തതുകൊണ്ടാണു ഇങ്ങനെ തോന്നിയതു. 'വിനാശകാലേ വിപരീത ബുദ്ധിഃ' 'പരിവർത്തതേ..കൃ

തിര... ദിഹ്വ എന്നു നോക്കുക. മാമുനിമാരുടെ. ...മന്തകളുടെ. മുനികൾ. മനനശീലന്മാർ. ബ്രഹ്മത്തെപ്പററി വിചാരിക്കുന്നവർ. ...രുടെ വാക്കു വിഫലമാകുകയില്ല. ഏറ്റം അഭിപ്രായം. ചമ്മാർ. കൊല്ലന്മാർ. ഊർമ്മികൾ. തിരമാലകൾ. ഏരകം. ഏരകപ്പുല്ല്.

ഇരുമ്പുലക്കരാൻ പൊടിയായുള്ളതും
തിരവായുടെ വന്നടിഞ്ഞു തീരത്തു
വിരവോടേരകത്തൂണമായുണ്ടായി

എന്നു ഭാരതം (കിളി) കാട്ടൂടെ. കാട്ടിൽക്കൂടെ. ദേശ്യഭാഷ. പക്കണം. കടില്. വേടന്മാർ പാർക്കുന്ന സ്ഥലം. ഹേതി. ആയുധം. കത്തി. മാർഗ്ഗണം. ശരം. ശോഷിച്ചു. കുറഞ്ഞു. ക്ഷയിച്ചു. തെളിഞ്ഞു. അവതാരകാര്യം മുഴുവനും സാധിച്ചതുകൊണ്ടു സന്തോഷത്തോടുകൂടി.

അനന്തരം ദ്വാരകയിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഭഗവാനെ ബ്രഹ്മാദിദേവന്മാർ അവിടെ ചെന്നു സ്തുതിക്കുന്നു. ആദ്യം ബ്രഹ്മസ്തുതി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. വൻപോലും. വേദാർത്ഥസംബന്ധംകൊണ്ടു ഗാംഭീര്യം ഏറിയ. എള്ളിൽ ...പ്പോലെ. ഉപമ. വേദാന്തശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമാണു ഈ ഉപമ. എള്ളിൽ എണ്ണ സർവ്വത്ര നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതുപോലെ ലോകത്തിൽ എവിടെയും ഭഗവാൻ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അന്ധരായ്...പ്പാരിൽ. അങ്ങു സർവ്വലോകങ്ങളിലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നവനെങ്കിലും ജനങ്ങൾ അങ്ങയെ കാണാതെ അന്ധന്മാരായിരിക്കുന്നു. തോയങ്ങൾ...,തൊഴുന്നേൻ. ഉപമ. വേദാന്തശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധം. വാപീകൂപതടാകാദി സർവ്വജലാശയങ്ങളിലും ഒരു സൂര്യൻതന്നെ പ്രതിബിംബിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഒരേ ഈശ്വരൻ സർവ്വജീവികളുടെ അന്തർഭാഗത്തും ശോഭിക്കുന്നു. ആദ്യ...വാക്യങ്ങൾ. വേദങ്ങൾ. പാരെല്ലാം ..താനത്രേ. ലോകങ്ങളുടെ സൃഷ്ടിസ്ഥിതി കർത്താവു നീയാകുന്നു.

നമോ വിശ്വസൃജേ പൂർവ്വം
വിശ്വം തദനുബിഭ്രതേ
അഥ വിശ്വസ്യ സംഹർത്രേ
തുഭ്യം ത്രേധാസ്ഥിതാത്മനേ

എന്നു രഘു (സ-10.) നോക്കുക.

ഇന്ദ്രസ്തുതി. ചരൺ. ശരണം. ഇനി നിന്റെ ...ത്തിപ്പോൾ. ഇപ്പോൾ അങ്ങു വിചാരിക്കുന്നതെന്താണ്. മറക്കാതൽ. വേദങ്ങളുടെ കാമ്പു. മനസ്താപം. ദുഃഖം. മനസ്താപം എന്നാണു സാധാരണയായി പ്രയോഗിക്കാറുള്ളത്. മനസ്താപം അസാധുപ്രയോഗമല്ല. മറെറാരു ...നിനക്കൊല്ലാതെ. വേറൊരാളുണ്ടെന്നു വിചാരിക്കരുത്. നീ മാത്രമേയുള്ളു. അലപ്പാട്. ദുഃഖം. കഷ്ടപ്പാട്. ജനിപ്പു... മരിപ്പാട്ടം. ജനനമരണദുഃഖങ്ങൾ.

ഒൻപതു വാതിലുള്ളൊരാലയം, നവദ്വാരങ്ങളോടുകൂടിയ ശരീരം. ഏഴു ദ്വാരങ്ങൾ ശിരസ്സിൽ; മലമൂത്രവിസർജ്ജനാർത്ഥം രണ്ടെണ്ണം കീഴ്ഭാഗത്തും. ഇങ്ങനെ ദ്വാരങ്ങൾ ഒൻപതു്.

"നവദ്വാരേ പുരേ ദേഹീ"

എന്നും, ഇദം ശരീരം കൌന്തേയ
ക്ഷേത്രമിത്യഭിധീയതേ
എന്നും തൽക്ഷേത്രം യച്ച യാദൃക്ച
യദ്വികാരി യതശ്ച യത്

എന്നും (ഭ. ഗീ.) നോക്കുക.

ബുദ്ധീന്ദ്രിയാണി സാർത്ഥാനി
മനഃ കർമ്മേന്ദ്രിയാണി ച
അഹങ്കാരശ്ച ബുദ്ധിശ്ച
പൃഥിവ്യാദീനി ചൈവഹി
അവ്യക്തമാത്മാ ക്ഷേത്രജ്ഞഃ
ക്ഷേത്രസ്യാസ്യ നിഗദ്യതേ
ഈശ്വരസ്സർവ്വഭൂതസ്ഥഃ
സന്നസൻ സദസച്ച യഃ

എന്നു (യാജ്ഞ-സ്മൃതി) കാണുക. രണ്ടായിച്ചീ.

വ്യാമാദ്യം ... വ്യാ ... . ജീവാത്മാവിന്‍ ... വിളങ്ങെ ... . പന്തിരണ്ടു ...കടങ്ങള്‍. ... പറയുന്ന പന്ത്രണ്ടു ആധാരചക്രങ്ങള്‍. പന്തിരണ്ടാമത്തെ പന്ത്രണ്ടാമത്തെ ദ്വാദശാന്തമാകുന്നു-

ദീപ്തിസ്ഫുരന്ത രഥകാവന മൂലപത്മാല്‍
പ്രോത്ഥായ ഉന്തുരിതമദ്ധ്യമ നാഡിരന്ധ്രാ
ആദ്വാദശാന്തമപി രാജതദണ്ഡഗര്‍ഭ-
പ്രോദ്യന്മഹാരജതദണ്ഡ സിതാംബരേ ...

(ചെല്ലൂര്‍ നാഥോദയം) എന്ന ശ്ലോകം നോക്കുക. "യോഗശാസ്ത്രപ്രകാരം മൂലാധാരം മുതല്‍ ഭ്രൂമദ്ധ്യമായ ആജ്ഞാചക്രം വരെ ആറു ആധാരങ്ങളും അതിന്മേല്‍ ബിന്ദുകല നിര്‍ബാധിക അര്‍ദ്ധേന്ദു എന്നും മറവും പത്തു ആധാരങ്ങളും ഉണ്ട്. ഇവയില്‍ മൂലാധാരം മുതല്‍ക്ക എണ്ണി കൂട്ടിയാല്‍ പന്ത്രണ്ടാമത്തെ ആധാരത്തിന്റെ ഒടുവിലത്തെ സ്ഥാനമാണ് ദ്വാദശാന്തം എന്നു പറയുന്ന പ്രദേശം. ഇവിടെ ഇന്ന വിധത്തില്‍ ഈശ്വരനെ ധ്യാനിക്കണമെന്നു യോഗശാസ്ത്രത്തില്‍ പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്.

ശുദ്ധസ്ഫടികസങ്കാശം
ദ്വാദശാന്തേവ ലോകയേല്‍
ദ്വാദശാം ഇതമായാമം
ശരീരം കാലരൂപിണം

എന്നും സ്വദേഹായത നന്ത്യാന്ത-
ര്വ്വിചിന്ത്യ പരമേശ്വരം
ഹൃല്‍പത്മേ കര്‍ണ്ണികാമദ്ധ്യേ
ധ്യാനയജ്ഞേന പൂജയേല്‍
മൂലേ വാ ശാശ്വതേ നാഭൌ
കണ്ഠേ വാ താലുരന്ധ്രകേ
ഭ്രൂമദ്ധ്യേ ദ്വാദശാന്തേ വാ
ലലാടേ മൂര്‍ദ്ധ്നി സംസ്മരേല്‍"

എന്നു എന്റെ ചെല്ലൂര്‍ നാഥോദയം വ്യാഖ്യാനത്തില്‍ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതു നോക്കുക.

നാല്‍വര്‍ മനോബുദ്ധി ചിത്താഹങ്കാരങ്ങളാകുന്നം. പര, അപര, ഉത്സര്‍പ്പിണി വ്യാപിനി എന്നീ നാലു ശക്തികളും ആകാം. ... പ്രസിദ്ധങ്ങളായ ... . എണ്‍മര്‍ ഭൂമി ജലം വഹ്നി വായു ആകാശം മനസ്സ് ബുദ്ധി അഹങ്കാരം എന്നിവയായിരിക്കാം.

ഭൂമിരാപോനലോവായു-
ഖം മനോ ബുദ്ധിരേവ ച
അഹങ്കാര ഇതീയം മേ
ഭിന്നാ പ്രകൃതിരഷ്ടധാ
അപരേയമിതസ്ത്വന്യാം
പ്രകൃതിം വിദ്ധി മേ പരാം
ജീവഭൂതാം മഹാബാഹോ
യയേദം ധാര്യതേ ജഗത്.

(ഭ. ഗീ) എന്നു കാണുക. യമം, നിയമം, ആസനം, പ്രാണായാമം പ്രത്യാഹാരം, ധാരണ, ധ്യാനം, സമാധി എന്നിവയെന്നും എണ്‍മര്‍ക്കു അര്‍ത്ഥമായി ഗ്രഹിക്കാമെന്നു ചിലര്‍ക്കു അഭിപ്രായമുണ്ട്"- പഞ്ചവരായി...ഇഞ്ചിയെങ്ങും പ്രാണന്‍ ഉദാനന്‍ വ്യാനന്‍ സമാനന്‍ അപാനന്‍ എന്നഞ്ചുവായുക്കള്‍. മുട്ടില്‍...പ്പോയി ഇഡ സുഷുമ്ന പിംഗല എന്നനാഡികള്‍.

സുഷുമ്നാഖ്യാ മഹാനാഡീ
ദേഹമദ്ധ്യേ പ്രതിഷ്ഠിതാ
അന്തസ്സുഷിര സമ്പന്നാ
വേണുകാണ്ഡവദുത്ഥിതാ
ഇഡാത്തു ദക്ഷിണേ ഇഡാ ദ്ദക്ഷേ പിംഗലാ
മേഢ്രാത്തു ദക്ഷിണേ ഇഡാ ...
മൂലേ ... ശാഖാ
തന്മുഖം സുപ്രതിഷ്ഠിതം
ത്രികോണാ ദേഹമദ്ധ്യേന്ത-
മൂലാധാരം വിദുര്‍ബുധാഃ

എന്നു യോഗശാസ്ത്രം.

ഉഭയോര്‍ മദ്ധ്യഗാ സുഷുമ്നാഖ്യാ
ദേഹമദ്ധ്യേ വ്യവസ്ഥിതാ

ഇഡാവാമേന സംയാതി
പിംഗലാ ദക്ഷിണേനതു

എന്നു തന്ത്രശാസ്ത്രത്തിലും (തന്ത്രപദ്ധതി) പറയുന്നു. "അവിടെ നടുവിൽ സുഷുമ്നയും ഇടത്തും വലത്തും ഇഡാപിംഗലകളെയും മുപ്പിരിയായി മൂലാധാരചക്രത്തുങ്കൽ തുടങ്ങി ഭ്രൂമദ്ധ്യത്തിങ്കലോളം നീളമായി വപ്പു." (തന്ത്രസമുച്ചയം. ഭാഷാവ്യാഖ്യാനം. ഏകാദശപടലം.) എന്നും മററും പറയുന്നതു നോക്കുക. വള്ളി. നാഡി. അമ്പലം...അമ്പലത്തിൽ ഒരു ശരീരം ജീർണ്ണമാകുമ്പോൾ മറെറാന്നു സ്വീകരിക്കുക. മരണം.

വാസാംസി ജീർണ്ണാനി യഥാവിഹായ
നവാനി ഗൃഹ്ണാതി നരോപരാണി
തഥാ ശരീരാണി വിഹായ ജീർണ്ണാ-
ന്യന്യാനി സംയാതി നവാനിദേഹീ
പുനരപിജനനം പുനരപിമരണം
പുനരപിജനനീജഠരേശയനം
ഇഹസംസാരേ ഭവദുസ്താരേ
കൃപയാപാരേ പാഹിമുരാരേ

(ചർപ്പട പഞ്ജരികാസ്തോത്രം) എന്നു നോക്കുക. പിണഞ്ഞീടുന്ന കക്കാമ്പിൽ. പിണഞ്ഞീടുന്നു. അകക്കാമ്പിൽ. മനസ്സിലുണ്ടാകുന്നു. മരണം....വ്യസനം. മരണകാലത്തു ഉണ്ടാകുന്ന വിഷാദം. കരണങ്ങൾ. ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ. വൃത്തംനതോന്നാത.

മഹർഷിസ്തുതി. പുകണ്ണാരേ പുകണ്ണാർ ഏ. പുകഴ്ത്തി. സ്തുതിച്ചു. മറകളാ...മരുവുന്നു. നീ തന്നെ വേദങ്ങളായും അവയുടെ അർത്ഥമായും പരിലസിക്കുന്നതു്. ദഹനൻ. അഗ്നി, പവനൻ. വായു. 'പുനാതീതി പവനഃ. നിർമ്മലമാക്കി ചെയ്യുന്നവൻ.

നഭസ്വദ്വാതപവന
പവമാനപ്രഭഞ്ജനാഃ

എന്നു അമരം. പരൻ. പരമാത്മാവു്. മദനനായഥ...ചിലരേന്നി. കാമദേവനായി നിന്നു നീ പാപികളുടെ ഹൃദയത്തെ മലിനവും ഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തെ നിർമ്മലവുമാക്കുന്നു. 'ധർമ്മാവിരുദ്ധഃകാമോസ്മി' എന്നും 'സദസച്ചാഹമർജ്ജുന' എന്നും (ഭ. ഗീ) നോക്കുക. അകതാരിൽ...ചിലർക്കെല്ലാം. ചിലരുടെ മനസ്സിൽ ജ്ഞാനമായി നിന്നു നീ ദുഃഖങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നു.

തേഷാമേവാനുകമ്പാർത്ഥ-
മഹമജ്ഞാനജംതമഃ
നാശയാമ്യാത്മഭാവസ്ഥോ
ജ്ഞാനദീപേന ഭാസ്വതാ
മലിനോഹിയഥാദർശോ
എന്നും രൂപാലോകസ്യനക്ഷമഃ
തഥാവിപക്വകരണ
എന്നും ആത്മജ്ഞാനസ്യനക്ഷമഃ
നഹിജ്ഞാനേന സദൃശം
പവിത്രമിഹ വിദ്യതേ
സുഖംതരതിദുഷ്പാരം.
ജ്ഞാനനൌർവ്യസനാർണ്ണവം.

എന്നും നോക്കുക. അറിവു്. ജ്ഞാനം, ആത്മജ്ഞാനം. മറുവില്ലാത്തൊരു. നിർമ്മലമായിരിക്കുന്ന. മുകുരം. കണ്ണാടി. ഇനിയുണ്ടേ... ഇനിയും ജനനദുഃഖമനുഭവിക്കുന്നതിനു് മടിയുണ്ടു്. അതിനു ഇട വരുത്തരുതു്. കഴിവു. സാദ്ധ്യത. പരനെ...യുണ്ടാകിൽ. ഭഗവാനെ ഇനി ഞങ്ങൾ ജനിക്കാനിടയായാൽ നിന്റെ ഭക്തന്മാരായിത്തീരണം. നിന്റെ കാൽപ്പൊടി എപ്പോഴും തലയിൽ ശോഭിക്കുമാറാകണം. നിന്നെ നമസ്കരിക്കുന്നതിനു തോന്നിക്കണം. ദുരിത...തരണം. പാപമാകുന്ന കടലിന്റെ അക്കരയിൽ ചെല്ലുന്ന പ്രവൃത്തി. വരം. അഭീഷ്ടം. പുക്ക നിന്നെ ശരണം പ്രാപിച്ചു.

ഭദ്രസ്തുതി. ഭദ്രരും...ധരിച്ചു. ഭദ്രന്മാരുടെ പ്രകൃതിയുടെ സ്വഭാവം പറയുന്നു. വര നാഗ...യുടൻ ശരീരത്തിൽ സർപ്പമാകുന്ന ആഭരണത്തിന്റെ അടയാളത്തോടുകൂടിയവൻ. നാഗ...നിന്നെ അനന്തനാകുന്ന ആസനത്തിൽ. നിരദാവലി. മേഘസമൂഹം. മേദിനി. ഭൂമി. നാമരൂപരഹിതനായിരിക്കുന്ന നാഥനേ. പേരും രൂപവുമില്ലാത്ത ഭഗവാനെ. നാരദാദ്യൈഃ നാരദൻ മുതലായ മുനികളാൽ. തവ. നിന്റെ നാമരൂപം. പേരും രൂപവും ഉപാസ്മഹേ. ഞങ്ങൾ ഉപാസിക്കുന്നു. സേവിക്കുന്നു. വീതരാഗ.....രൂപ. വീതരാഗമുനീന്ദ്രവന്ദിത എന്നും ബോധരൂപ എന്നും രണ്ടുപദം. രാഗദ്വേഷാദികളെ ജയിച്ച മഹാമുനികളാൽ വന്ദിക്കപ്പെടുന്നവൻ എന്നു വീത...വന്ദിതപദത്തിന്നർത്ഥം. ബോധരൂപൻ. ജ്ഞാനസ്വരൂപൻ. 'പ്രജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ' എന്നു ശ്രുതി. വീക്ഷണാന്തം. കടാക്ഷം. മോക്ഷദം. മുക്തിയെ കൊടുക്കുന്നതു്. ഏവമെന്ന...ദേവനേ. ഇപ്രകാരമെന്നു നിശ്ചയിക്കുവാൻ കഴിയാത്ത വിധം ഇരിക്കുന്ന ഭഗവൻ. ധാരണാദികൾ. ധാരണ മുതലായ യോഗത്തിന്റെ എട്ടംഗങ്ങൾ. 'യമനിയമാസനപ്രാണായാമപ്രത്യാഹാരധാരണാധ്യാനസമാധയോഽഷ്ടാവംഗാനി' എന്നു യോഗശാസ്ത്രം (പതഞ്ജലി)

ധാരണാനാമ ചിത്തസ്യ
സ്ഥാനബന്ധഃ സമാസതഃ
സ്ഥാനം ച ശിവ ഏവൈകോ
നാന്യദ്ദോഷത്രയം യതഃ
കാലം ചാപ്യവധീകൃത്യ
സ്ഥാനേ വസ്ഥാപിതം മനഃ
ന പ്രച്യവതി യില്ലക്ഷ്യാൽ
ധാരണാ സാഭിധീയതേ
മനസഃ പരമം ധൈര്യം
ധാരണാതഃ പ്രജായതേ
തസ്മാദ്ധീരം മനഃ കുർയ്യാൽ
ധാരണാഭ്യാസയോഗതഃ

എന്നു (പ്രപഞ്ചഹൃദയം) നോക്കുക. ഘോര...വാരണായ. ഭയങ്കരന്മാരായ യമദൂതന്മാരെ തടുക്കുന്നതിന്നു വേണ്ടി. മരണദുഃഖം നേരിടാതെയിരിക്കുവാൻ. വനാന്തരേ. കാട്ടിൽ. മാനസേ മദലാലസേ. മദലാലസേ മാനസേ എന്നു അന്വയം. അഹങ്കാരതല്പരമായിരിക്കുന്ന മനസ്സിൽ. ദേവദേവ...സാദരം. രൂപകം. പാതകാതപശാന്തയേ. പാപമാകുന്ന വെയിലേറ്റുണ്ടായ ദുഃഖം ശമിക്കുവാൻ. ഛേവടിത്തണൽ. കാലാകുന്ന തണൽ. നമഃവേദപാലകനേ. ഇതു ഒരു ക്ലിഷ്ടപ്രയോഗമാണു്. വേദ...വേദ്യനേ. വേദജ്ഞന്മാർക്കു അറിയുവാൻ യോഗ്യൻ. ജ്ഞാനസ്വരൂപൻ. വൃത്തം മല്ലിക.

അശ്വിസ്തുതി. മിത്രീമർ. രണ്ടുപേർ ചേർന്നു നടക്കുന്നവർ. ഭാരത...പോരിൽ. ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ. നന്ദനലീല. പുത്രന്മാരുടെ കളി. ഭാരം. ദുർജ്ജനങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭൂമിക്കുണ്ടായ ദുഃഖം.

ആദിത്യസ്തു. ദ്വാദശ..ദ്ദ്വാദിത്യന്മാർ. ലോകത്തിൽ പ്രസിദ്ധന്മാരായ പന്ത്രണ്ടാദിത്യന്മാർ.

അര്യമാവു ധാതാവു പൂഷാ ത്വഷ്ടാവു ഭാരത
വിവസ്വാൻ സവിതാ മിത്രൻ വരുണൻ താനുമങ്ങിനെ
അംശൻ തേജസ്വി ഭഗനും ദ്വാദശാദിത്യരാണിവർ
അച്ഛാക്ഷുഷാന്തരത്തിങ്കൽ തുഷിതാദി സുരാസുരർ
പന്തിരണ്ടാദിത്യരായിത്തീർന്നു വൈവസ്വതാന്തരേ.

എന്നു (ഹരിവംശം) നോക്കുക.

ആർത്തത്രാണപരായണൻ. ദുഃഖിതന്മാരെ രക്ഷിക്കുന്നതിൽ താല്പര്യത്തോടുകൂടിയവൻ. ദി

നരകാന്തകൻ. 'ആർത്തത്രാണപരായണസ്സു ഭഗവാൻ നാരായണോ മേ ഗതിഃ' ജനനമഹാംബുധി...മാഴ്കുന്നല്ലോ.—അലങ്കാരം രൂപകം. സുത...സ്നിഗ്ദ്ധന്മാരും. പുത്രന്മാർ സഹോദരന്മാർ സ്നേഹിതന്മാർ ഇവരാകുന്നു. പായം പായം. കടിച്ചു കടിച്ചു. പരിണതൻ. പൂർണ്ണൻ. നൈവ (ന. ഏവ.) ഇല്ലതന്നെ. വേദോവേദിതരൂപൻ. ബ്രഹ്മാവിനാൽ അറിയപ്പെട്ട രൂപത്തോടുകൂടിയവൻ. ബാധാഭണിതി. ബാധയോടു കൂടിയ വാക്ക്. ബാധ-എതിരു. ഖണ്ഡനം. ഭണിതി. വാക്കു. ബോധാനന്ദമയാത്മകൻ: ജ്ഞാനാനന്ദസ്വരൂപമായ ആത്മാവോടു കൂടിയവൻ. ബ്രഹ്മസ്വരൂപി. മായാ...മലീമസം. മായ (അവിദ്യ) യാകുന്ന പൊടി പററി മലിനമായതു. ഹരിഹയൻ. ദേവേന്ദ്രൻ. 'ജംഭഭേദീ ഹരിഹയഃ' എന്നു അമരം.

"ത്വക്കേശവാലരോമാണി
സുവർണ്ണാഭാനിയസ്യ തു
ഹരിസ്സുവർണ്ണതോശ്വസ്തു
പീതകൌശേയ സുപ്രഭഃ

ഹരിരശ്വോഽസ്യേതിഹരിഹയഃ". എന്നു ടീ-സർവ്വസ്വം. നഖമുഖ...ദനുജ. നഖാഗ്രം കൊണ്ടു ഹിരണ്യകശിപുവിൻെറ മാറു പിളന്നവനേ. നത...പാതകൻ. നമസ്കരിക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ പാപത്തിനെ അധഃപതിപ്പിക്കുന്നവൻ. പാതകത്തിനു പാതത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ. പാതകപാതകൻ ശബ്ദഭംഗി ശ്രദ്ധേയം. ഗിരി.. ധരത്ര. ഗോവർദ്ധനപർവ്വതമുയർത്തിപ്പിടിച്ചു മഴതടുത്തവനേ. കര...ദരാഢ്യ. കയ്യിൽ ശംഖം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭഗവാനെ. ബുധജന...കലാനാം. വിദ്വാന്മാരുടെ മനസ്സാകുന്ന വണ്ടിൻെറ കൂട്ടങ്ങൾക്കു. മധു...ജലരുഹമേ. തേൻ നിറഞ്ഞ താമരപ്പൂവായിരിക്കുന്നവനേ. ചിരതരം. വളരെ വളരെക്കാലം. എന്നും. ഉപനിഷദംബുജഹംസ. ഉപനിഷത്തുകളാകുന്ന താമരകൾക്കു അരയന്നമായിരിക്കുന്നവനേ.

വസുസ്തുതി. നിജ ..സംവസന്തം. നിർമ്മലേ നിജേ മന്ദിരേ സംവസന്തം എന്നന്വയം. നിർമ്മലമായ സ്വഗൃഹത്തിൽ വസിക്കുന്നവനെ. (ദ്വിതീയ.) ദിനാധീശന്മാർ. ആദിത്യന്മാർ. നലം. നന്മ. അനദ്ധ്യായം. ഒഴിവു കഷ്ടപ്പാടു അനുഭവിക്കേണ്ടിവരായ്ക. ചലൽ...നേരം. ഭഗവന്മുഖവർണ്ണനം. തലമുടി ഇളകുന്നതും കടാക്ഷംകൊണ്ടു മനോഹരമായതും കർണ്ണാഭരണങ്ങൾകൊണ്ടു വിളങ്ങുന്ന കവിളുകളാൽ സുന്ദരമായതും മൃദുവായ മന്ദഹാസത്തോടു കൂടിയതുമായ നിൻെറ മുഖം മരണകാലത്തു ഓർമ്മയിൽ വരണം. സരിൽ...പ്രവേശന. നദി കിണറു മുതലായവയിലെ വെള്ളത്തിൽ പ്രതിബിംബരൂപേണ പ്രവേശിച്ചു നില്ക്കുന്ന. ഭാസ്വാൻ. ആദിത്യൻ: ബഹുത്വേനരൂപേണ അനേകം രൂപമായിട്ടു. സമസ്തേഷുഭൂതേഷു. (സപ്തമി. ബഹുവചനം) എല്ലാ ജീവികളിലും. അനുസ്യൂതം. (ദ്വിതീയ-ഏകവചനം) തുടർച്ചയായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. ഈഢേ. (ക്രിയ. ഉത്തമപുരുഷൻ. ഏകവചനം.) ഞാൻ ഈഢനം ചെയ്യുന്നു. സ്തുതിക്കുന്നു. നിരസ്താമയം ത്വാം– (ദ്വിതീയ. ഏകവചനം.) യാതൊരു ദുഃഖവുമില്ലാതെയിരിക്കുന്ന അങ്ങയെ. മനസ്താപശാന്ത്യൈ. ദുഃഖങ്ങളെ ശമിപ്പിക്കുന്നതിനായിക്കൊണ്ടു. ഘടഭാവ...തൊഴുന്നേൻ. കുടം നശിക്കുന്നകാലത്തു അതിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന അല്പമായ ആകാശം മഹാകാശത്തോടു ചേർന്നുനില്ക്കുന്നു. മഹാകാശം തന്നെയാണു അല്പമായ കുടത്തിൻെറയുള്ളിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു. കുടം നശിച്ചപ്പോൾ അത

പൂൎവ്വസ്ഥിതിയെ പ്രാപിക്കുന്നു എന്നു ഭാവം. അതു പോലെ ശരീരനാശത്തിൽ ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു സ്വന്തം ബ്രഹ്മരൂപമായിത്തീൎന്നു പ്രകാശിക്കുന്നവനാണു അങ്ങു്. ആ ഭഗവാനെ തൊഴുന്നു. ഇതു വേദാന്തശാസ്ത്രപ്രസിദ്ധമായ ദൃഷ്ടാന്തമാകുന്നു.

ഘടാകാശം മഹാകാശ
ഇവാത്മാനം പരാത്മനി
വിലാപ്യാഖണ്ഡഭാവേന
തൂഷ്ണീം ഭവ സദാമുനേ.

എന്നു (വിവേകചൂഡാമണി) നോക്കുക. ജീവാത്മാവിന്നു ഘടാകാശത്തിന്റെയും പരമാത്മാവിന്നു മഹാകാശത്തിന്റെയും സ്ഥാനം. ഇവയിൽ അഖണ്ഡമായ ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അംശം ഐക്യത്തേതു്. ഈ തത്വം താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ശതശ്ലോകിയിലെ പദ്യത്തിൽ അധികംവ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ടു്.

പിണ്ഡീഭൂതം യദന്തൎജ്ജലനിധിസലിലം
യാതിതൽ സൈന്ധവാഖ്യം
ഭൂയഃ പ്രക്ഷിപ്തമസ്മിൻ വിലയമുപഗതം
നാമരൂപേ ജഹാതി
പ്രാജ്ഞസ്തദ്വൽപരാത്മന്യഥ ഭജതിലയം
തസ്യ ഹേതോഹിമാംശൌ
വാഗഗ്നൌ ചക്ഷുരൎക്കേ പയസിപുനരസൃ-
ഗ്രേതസീ ദിക്ഷു കൎണ്ണൌ

ഗുഹാവാസം. ഗുഹയിലുള്ള ഇരിപ്പു. ഗുഹ മറച്ചുവെക്കുന്നതു്

ദരീതു കന്ദരൊ വാസ്ത്രീ
ദേവഖാതബിലേ ഗുഹാ

എന്നു അമരം.

ദേഹാദാഭ്യന്തരഃ പ്രാണഃ
പ്രാണാദാഭ്യന്തരം മനഃ
തതഃ കൎത്താ തതോ ഭോക്താ
ഗുഹാ സേയം പരമ്പരാ-
പഞ്ചകോശ ഗുഹായാം യ-
ദജ്ഞാനം കാരണം സ്ഥിതം
തദഭ്യാമപരമം തസ്മി-
ന്നിഗൂഢം ബ്രഹ്മ തിഷ്ഠതി.

എന്നു അനുഭൂതിപ്രവേശിക. ശിലാദ്യാം. കല്പിതങ്ങൾ. ശിലയാ...പാവകാദൌ. മനുഷ്യർ അങ്ങയെ കാണുന്നതിന്നു ശിലാദികല്പിതങ്ങളായ വിഗ്രഹങ്ങളിലും പുണ്യതീൎത്ഥങ്ങളിലും മറ്റും ചെന്നുചേരുന്നു. കാരാഗ്രൂഢേ . പോലെ കയ്യിൽ ചോറുരുള ഇരിക്കുന്നതറിയാതെ വിശന്നു ബുദ്ധിമുട്ടി പലസ്ഥലങ്ങളിലും ഓടിയലയുന്ന മനുഷ്യനെപ്പോലെയാണു തന്നിലുള്ള ഈശ്വരനെ കാണാതെ ക്ഷേത്രത്തിലേക്കും മറ്റും ദൎശനത്തിന്നു പോകുന്നവൻ. ഹൃത്തിലുള്ളതു അറിഞ്ഞു അനുഭവിച്ചാൽ മതിയെന്നു ഭാവം.

ആനന്ദരൂപ മാത്മാന-
മജ്ഞാത്വൈവ പൃഥഗ്ജനഃ
ബഹിസ്സുഖായ യതതേ
നതു കശ്ചിദ്വിദൻബുധഃ
അജ്ഞാത്വൈവ ഹി നിക്ഷേപം
ഭിക്ഷാമടതി ദുൎമ്മതിഃ
സ്വവേശ്മനി നിധിം ജ്ഞാത്വാ
കോനുഭിക്ഷാമടേൽസുധീഃ

എന്നു സൎവ്വവേദാന്തസിദ്ധാന്തസാരസംഗ്രഹം. ആത്മാവു ആനന്ദരൂപനെന്നു അറിയാതെ തുച്ഛങ്ങളായ ബഹിസ്സുഖങ്ങൾക്കു മനുഷ്യൻ പ്രയത്നിക്കുന്നു. അറിവുള്ളവൻ അങ്ങിനെ ചെയ്യുകയില്ല. സ്വഭവനത്തിൽ നിധിയിരിക്കുന്നകാൎയ്യം അറിയാത്തവൻ പണത്തിന്നു തെണ്ടിത്തിരിയുന്നു. അതറിഞ്ഞാൽ ബുദ്ധിമാൻ പിന്നെ ഭിക്ഷയ്ക്കു പോകുന്നതല്ല. ബന്ധനാഗമം ...കളഞ്ഞു. സംസാരബന്ധംകൊണ്ടു ഉണ്ടാകുന്ന ആപത്തിനെ വേരോടെ ഇളക്കിക്കളഞ്ഞു. തടിക്കിങ്കരന്മാർ. തടിച്ചന്മാരായ യമഭടന്മാർ. തട്ടത്തിടവേണം. യമഭൃത്യന്മാരെ ത

ത്തുള്ളുന്നു കഴിക്കണം. ജഗൽ...നന്ദം. ലോകങ്ങൾക്കു ആനന്ദത്തെ നല്കുന്നവൻ ഉദാരതൃദശേ (സപ്തമി. ഏകവചനം) ഉദാരന്റെ നട്ടുവിൽ. സ്വരാജ്ഞാ...ലോലം പദീരംഗലോലം തം സ്വരാജ്ഞാം. (ദ്വിതീയ ഏകവചനം) എന്നു അന്വയം. ആശ്ലേഷം ചെയ്യുന്നതിൽ തല്പരനായിരിക്കുന്ന ആ ലക്ഷ്മീ ദേവിയോ മുദാ. സന്തോഷത്തോടെ. ധാര്യ ന്തോ. ധരിക്കുന്നവനായി. പുരാരി...തൊഴുന്നേൻ. മുരാരിയായിരിക്കുന്ന ഭഗവാനേ! ശിവന്റെ പകുതി ശരീരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായ അങ്ങയെ തൊഴുന്നു. 'അർദ്ധം ദാനവ വൈരിണാ ഗിരിജയാപ്യർദ്ധം ഹരസ്യാഹൃതം' എന്നും മററും നോക്കുക. കയിൽപ്പെട...വേണും— കയിലിന്റെ ശബ്ദത്തോടൊക്കാം മാർദ്ദവമായ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ വേണോ- വേണു— മുളങ്കുഴല്— ഭഗവാൻ ഗാനത്തിനുപയോഗിക്കുന്ന ഓടക്കുഴല്. സ്വഹസ്തേ. തന്റെ കയ്യിൽ. വിഹസ്തഹരാത്മൻ. ഉള്ളിൽ പേടിയില്ലാത്തവൻ. ധീരൻ. വൃത്തം ഭുജംഗപ്രയാതം.

ശിവസ്തുതി. കമലാ...കഴൽ. ലക്ഷ്മീ ഭഗവതി കയ്യിൽവച്ചു ലാളിക്കുന്ന കാല്. 'കമലാശ്രീഹരിപ്രിയാ' എന്നു അമരം. അമരാവലി. ദേവസമൂഹം. വിവിധാ...ഭഗവാൻ. ബഹുവിധങ്ങളായ വേദവാക്കുകളുടെ പൊരുളായിട്ടിരിക്കുന്ന ഈശ്വരൻ. വിധുശേഖരൻ. ചന്ദ്രനെ ധരിച്ചിരിക്കുന്നവൻ. ശിവൻ. ഉപഗമ്യ. (അവ്യയം) അടുത്തു ചെന്നിട്ടു. ബലിജശാപ...മഖിലം. മഹർഷിമാരുടെ ശാപമേററു് ആപത്തിലകപ്പെട്ട തന്റെ വംശത്തെ എല്ലാം വൃജിനാ...സഹസാ. പെട്ടെന്നു പാപമാകുന്ന കടലിലെ വെള്ളത്തിൽ വീഴിച്ചു" വൃജിനം. പാപം. "വൃജിനം കല്മഷം ....." എന്നു വിശ്വം. 'വൃജിനം സന്തരിഷ്യസി' എന്നു ഭാഗവതം. അവപാത്യ, (അവ്യയം) അവപതിപ്പിച്ചു. അവശേഷിത...ഖിലം. ശേഷിച്ച ഭാരത്തെയെല്ലാം. അയാമവദൽ. (പ്രഥമപുരുഷ ഏകവചനം) ഈ ശിവൻ പറഞ്ഞു. സ്തുതിച്ചു. ലലിതാ...നിര. പിളന്ന അഞ്ജനത്തിന്റെ കൂട്ടം. വര...മണി. ശ്രേഷ്ഠമായ ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലു്. നിറകലിതാ. നിറത്തോടു ചേർന്നതു്. കചകാനനനിചയം. തലമുടിയാകുന്ന വനസമൂഹം. കാനനനിചയം ആധിക്യത്തെ ദ്യോതിപ്പിക്കുന്നു. നിരകൊണ്ടെഴുമ...മിയൽവാൻ. ശബ്ദഭംഗിക്കുവേണ്ടിയമാകുന്നു. വിധുപോതകം ബാലചന്ദ്രൻ. മധുമല്ലിക...നിതരാം. തേനോടുകൂടിയ മല്ലിപ്പൂവാകുന്ന വലിയ വില്ലോടുകൂടിയ കാമദേവന്റെ വില്ലിനോടു. വില്ലവൻ. അപൂർവ്വപ്രയോഗം. വളർ. ഒരു പാദത്തിൽ തന്നെ രണ്ടുതവണ പ്രയോഗിച്ചതു ഭംഗിയായില്ല. ചില്ലികൾ...തേ. തേചില്ലികൾ മമവരമേകുക എന്നു അന്വയം. അങ്ങയുടെ പുരികങ്ങൾ എനിക്കു വരം തരണം. കടൽ...മയിതേ. ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ മുഖമാകുന്ന താമരപ്പൂവിനു വണ്ടായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന അങ്ങയുടെ നയനാംബുജം. കണ്ണാകുന്ന താമരപ്പൂവിനെ അങ്ങു ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ മഖത്തു എപ്പോഴും പ്രീതിയോടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവൻ എന്നു ഭാവം. തിലസൂനം. എള്ളിന്റെ പൂവ്. പരിമണ്ഡിതം. അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതു്. അണി...യുഗളം. അലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടിയ രണ്ടു കവിളും. ജനിഖണ്ഡന: ജനന (സംസാര)ത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവനേ? വരദം...തൊഴുന്നേൻ. അസുമന്തകനുവവരദം വരദന്തം ഇതു

തൊഴുന്നേൻ എന്നു താല്പര്യം. ദുർജ്ജനങ്ങളുടെ [illegible] ദേവി! [illegible] ക്കിട്ടുന്ന [illegible] ശ്രേഷ്ഠമായ ദന്ത സമൂഹങ്ങൾക്കു തൊഴുന്നു. ഈ ഭാഗത്തിലെ ശബ്ദഭംഗിയിൽ സഹൃദയന്മാരുടെ ശ്രദ്ധ പ്രത്യേകം പതിയേണ്ടതാകുന്നു. വധകാനാം (ഷഷ്ഠി ബഹുവചനം.) പാതകങ്ങളുടെ അഘങ്ങളു ടെ. പാപങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നവനെ.

അഘം തു വ്യസനേ പ്രോക്ത-
മഘം പാതക ദുഃഖയോഃ

എന്നു വിശ്വം. അഘപങ്കജവിപദം. പാപമായ ചെളിനിമിത്തമുണ്ടായ ആപത്തു്. ഗളിതാപദി (സപ്തമി) ഗളകാന്തിയിൽ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം. ആപത്തിനെ നീക്കുന്നതു്. ദുരിതാ...ളിദ്ധരം. പാപസമൂഹത്തിനു വജ്രമായിരിക്കുന്നതു്. പാപങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതു്. തരുണാ...വസനം. മഞ്ഞനിറമായ വസ്ത്രം. അരുണൻ. സൂര്യൻ. പരിവേഷതു. (പ്രഥമപുരുഷൻ. ഏകവചനം) കളിക്കട്ടെ. കലയേഹൃദി. ഹൃദി (സപ്തമി. ഏകവചനം) കലയേ (ഉത്തമപുരുഷൈകവചനം) എന്നു അന്വയം. മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇടയും. സാദൃശ്യവാചി. തുല്യമായതു. കമ്പിടെ. കമ്പിടത്തക്കവിധം. സാദൃശ്യവാചി. ശരധിദ്വയം. രണ്ടു ആവനാഴികൾ. കമഠാകൃതി. ആമയുടെ ആകൃതി. പ്രപദം ..വിപദാം. ശബ്ദഭംഗി ശ്രദ്ധേയം. വിപദാം. വിപത്തുകൾക്കു. മഖവാജികൾ യാഗാംശഭക്ഷിക്കുന്നവർ. ദേവന്മാർ.

മഖാംശഭാജാം പ്രഥമോ മനീഷിഭി-
സ്ത്വമേവ ദേവേന്ദ്ര സദാനിഗദ്യസേ

എന്നു-രഘു (സ-3-) അഘജാലകം. പാപസമൂഹം. അകൽവാൻ. പ്രയോഗം ക്ലിഷ്ടം. അകലുവാൻ എന്നു പ്രയോഗിക്കുന്നതുതന്നെ നന്നു്. പരന്നിരിക്കുന്ന [illegible] ണ്ണനം. പരികലയേ (ഉത്തമപുരുഷൈകവചനം) വിചാരിക്കുന്നു. വരവാരിജ ..ധരണം ലക്ഷ്മീഭഗവതിയുടെ കൈകൾകൊണ്ടു ലാളിക്കപ്പെടുന്ന കാലുകൾ. വാരിജാലയാ ലക്ഷ്മീഭഗവതി. പാദവാരിജ...നിപുണം. പാദപദ്മങ്ങൾ നമസ്കരിക്കുന്നവരുടെ ദുഃഖങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതിനു സാമർത്ഥ്യമുള്ളതു്. ഭക്തന്മാരുടെ സങ്കടം തീർപ്പാൻ കെല്പുള്ളതു്.

മൽഭക്ത സർവ്വ ദുർഗ്ഗാണി
മൽപ്രസാദാൽ തരിഷ്യതി

എന്നു ഭഗവൽഗീത. കരവാരിജ ..പരികലയേ വാരിജപദം നാലുതവണ ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നതു സഹൃദയശ്ലാഘ്യമായ പ്രയോഗമല്ലൊ. രസനാ മധുരസിക്. മധുരസികാരസനാ എന്നു അന്വയം. എന്റെ രസികയായ നാക്കു്. ധരണീധരം. ഭൂമിയെ ധരിക്കുന്നതു്.

തദൈകാംശം ജഗൽ കൃത്സ്നം
പ്രവിഷ്ടോ ഭക്തമനോധ [illegible]
അവശ്യഃ ദ്രുവദേവസ്യ
ശരീരേ പാണ്ഡവസ്തദാ

എന്നു (ഭഗ) ഗീത നോക്കുക. ശരണാ...വിരത. ഒരു പദം. ശരണം പ്രാപിക്കുന്ന ജനങ്ങളെ രക്ഷിക്കുന്നതിൽ തല്പരനായിരിക്കുന്നവനെ. ശരണംഭവ ആശ്രയമായി ഭവിച്ചാലും കലശാബ്ധി...ചരണാംബുജ. ഈ ആശയം പ്രസ്തുത സ്തോത്രങ്ങളിൽ പലതവണ ആവർത്തിച്ചിരിക്കുന്നു. കവിയുടെ ഭക്ത്യുല്ക്കർഷമാണു് അതിനു കാരണം. കൈലാസന മഹിമൻ ബ്രഹ്മാവിന്റെ [illegible] പാവനമായ മുഖംകൊണ്ടു സ്തുതിക്കപ്പെടുന്ന മാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയവനെ! മുഖരീകൃതം മുഖരീകരിക്കുന്നതു്. ശബ്ദം മുഴക്കുന്നതു്. [illegible]

ന ശ്രേഷ്ഠമായരിക്കുന്ന അലങ്കാരമായി ബ്ഭവിച്ചിരിക്കുന്നവനെ. ജഗതാം (ഷഷ്ഠി. ബഹുവചനം) ലോകങ്ങൾക്കു. ഭുജ...മണ്ഡല കയ്യുകൊണ്ടു ശത്രുസമൂഹത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവനെ പരിപിണ്ഡിതാ. പിണ്ഡാകൃതിയാക്കിത്തീക്കുന്നതു്. വ്രജമന്ദിരൻ വ്രജമാകുന്ന മന്ദിരത്തോടുകൂടിയവൻ. വ്രജം. അമ്പാടി. മന്ദിരം. ഗ്രാമം.

'അംഭോജനാഭൻ ജംഭാരിമുമ്പായുള്ളു സരഭായി' എന്ന ഭാഗംമുതൽ 'വ്രജമന്ദിരമെ നിവന്ദിതചരണാംബുജശരണം.' എന്നുവരെ ബ്രഹ്മാവു ഇന്ദ്രൻ, മഹർഷികൾ, രുദ്രൻ, അശ്വികൾ ആദിത്യന്മാർ, വസുക്കൾ, ശിവൻ എന്നിവർ ഭഗവാനെക്കുറിച്ചു ചെയ്യുന്ന സ്തുതി യഥാക്രമം പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ഭാഗവതം ഏകാദശം ആറാമദ്ധ്യായത്തിലെയും ഗാഥയിലെ പ്രസ്തുതഭാഗത്തിലെയും കഥാ വസ്തു ഒന്നു തന്നെയാണു്. എന്നാൽ പ്രതിപാദനത്തിനു വ്യത്യാസമുണ്ടു്. ബ്രഹ്മാവു ഇന്ദ്രൻ വസുക്കൾ അഗ്നികൾ ശിവൻ രുദ്രന്മാർ മഹർഷിമാർ മുതലായവർ ഭഗവാനെ കാണുന്നതിനു ദ്വാരകയിൽ ചെന്നതായി ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നുണ്ടു്.

ഗീർഭിശ്ചിത്രപദാർത്ഥാഭി-
സ്തുഷ്ടുവുർജഗദീശ്വരം

എന്നു എല്ലാവരും ഭഗവാനെ സ്തുതിക്കുന്നതായി പറയുന്നുണ്ടെങ്കിലും ദേവന്മാരുടെ സ്തുതിമാത്രമേ വിസ്തരിച്ചു പ്രതിപാദിക്കുന്നുള്ളു. ഗാഥയിൽ ബ്രഹ്മാവു മുതലായ ഓരോരുത്തന്റെയും സ്തോത്രം വിവരിക്കുന്നുണ്ടു്. സ്തോത്രം ഓരോന്നും കവിയുടെ അന്യാദൃശ്യമായ ഭക്ത്യുൽകർഷത്തെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. ഭാഗവതത്തിൽ പറയുന്നതുപോലെ 'ചിത്രപദാർത്ഥവു'മായിട്ടുണ്ടു്.

അംഗജവൈരി. കാമദേവന്റെ ശത്രു. ശിവൻ. മംഗലദേവതാകാമുകൻ ലക്ഷ്മിയുടെ ഭർത്താവു. വിഷ്ണു. 'രമാ മംഗലദേവതാ' എന്നു അമരം.

ഘോരങ്ങളായ ദുർന്നിമിത്തങ്ങളും ഭയങ്കരങ്ങളും ആപത്സൂചകങ്ങളും ആയ ദുർലക്ഷണങ്ങൾ, സുദീർഘമായ ഭഗവൽസ്തുതികൊണ്ടു ഇടയ്ക്കു വിച്ഛിന്നമായ കഥാവസ്തുവിനെ ഘോരങ്ങളായ എന്ന ഭാഗംമുതൽക്ക വീണ്ടും തുടങ്ങുന്നു. ഭക്തനായ്...നനായ്. ഉദ്ധവർക്കു ജ്ഞാനോപദേശം ചെയ്തു മോക്ഷം കൊടുത്തു. ഭാഗവതം ഏകാദശത്തിലെ ഏററവും മുഖ്യവും ഗംഭീരവും തത്വപൂർണ്ണവും അനേകം അദ്ധ്യായങ്ങൾകൊണ്ടു പ്രതിപാദിക്കുന്നതുമായ ഭാഗമാണു ഭഗവാൻ ഉദ്ധവർക്കു ചെയ്യുന്ന ജ്ഞാനോപദേശം. ആ ഭാഗം ഗാഥയിൽ ഇപ്രകാരം രണ്ടുവരിയായി ചുരുക്കിയിരിക്കുന്നു. ഘാതകൻ. കൊലചെയ്യുവൻ. ആഗസ്സു തെററു. സാഗരതീർത്ഥത്തിൽ കടലിലെ തീർത്ഥത്തിൽ. ഈ തീർത്ഥം പ്രഭാസമാണു് മൈരേയം. മദ്യവിശേഷം. "മൈരേയമാസവംശീധു". എന്നു അമരം. 'മീര' എന്ന ദേശത്തിലുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതു്. മീരാ എന്നതു ഔഷധവിശേഷമെന്നും പക്ഷമുണ്ടു്" (അമരം. ത്രിവേണി വ്യാഖ്യാനം) "മൈരേയമായുള്ള മദ്യവും സേവിച്ചു" (ഭാരതം കിളി-) ശാന്തർ മദ്യപാനത്തിനു മുൻപു ശാന്തരായിട്ടിരുന്നവർ. ഭ്രാന്തർ മനോവാക്കായ ചേഷ്ടകൾക്കു സ്ഥിരതയില്ലാത്തവർ. ഒച്ചപ്പെടാതെ. ശബ്ദിക്കാതെ. മൌനമായി. പാട്ടും തുടങ്ങിനാ...വീണ്ടും മദ്യമത്തന്മാരായ യാദവന്മാരുടെ വികൃതചേഷ്ടകൾ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. ആയുധചുഞ്ചുക്കൾ ആയുധപ്രയോഗത്തിൽ വിരുതന്മാർ. നിഷ്ഠുരഭാഷണം പരുഷവാക്പ്രയോഗം. കൺമു

ന്നിൽ ..തോന്നി മുൻപിൽ നില്ക്കുന്ന സ്വന്ത ബന്ധുക്കളെ ശത്രുക്കളെന്നു വിചാരിച്ചു. നാശകാലംവരുമ്പോൾ ആദ്യമായി ബുദ്ധിക്കാണ് വരുന്നതെന്ന തത്ത്വം പ്രകൃതത്തിൽ ഗ്രഹിക്കേണ്ടതാണ്.

ഉന്മാദോഷ്മമയീയസ്യ
സ്വസ്ഥസ്യ വ്യാധിതസ്യവാ
ഭാതൃന്യഘാതം പ്രകൃതിഃ

(അഷ്ടാ-ദയം) എന്നതു ഒരു മരണലക്ഷണമെന്നു കാണേണ്ടതാണ്. സ്വജനങ്ങളെ ശത്രുക്കളെന്നു തോന്നിയതിനുശേഷം സംഭവിച്ച കഥ പറയുന്നു. മത്തരായ്നിന്നു...തുടങ്ങിനാർ. തങ്ങളാരാണെന്ന ബോധമില്ലാതെ തമ്മിൽ യുദ്ധം തുടങ്ങി. താതന...മുണ്ടായി അച്ഛൻ മകനോടും ജ്യേഷ്ഠൻ അനുജനോടും പോരുചെയ്തു. പരസ്പരം സ്നേഹത്തോടുകൂടി പെരുമാറേണ്ടവർ ആ ബോധം ഇല്ലാതെ എതിർത്തു. ആരണ..ച്ചൂൽ. മഹർഷിമാരുടെ ശാപത്തിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു ഉലക്കമായ ഏരകപ്പുല്ല് വജ്രംപോലെ കട്ടതതായിവന്നു നാശംചെയ്തു. ച്ചൂൽ പാദാവസാനത്തിൽ ഇങ്ങനെ പ്രയോഗിക്കുന്നതു ഭംഗിയല്ല. ചേതന...കാൺകയാലേ ജീവൻ ശരീരം വിട്ടുപോകുന്ന സമയത്തു യാദവന്മാൎക്ക വേദനയുണ്ടായില്ല. ജനങ്ങളുടെ കണ്ണിനു അമൃതമായ ഭഗവാന്റെ രൂപം മുൻപിൽ കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്നതാണു കാരണം.

ഭഗവതിരതിരസ്തമേമുഷോ-
യ്യമിഹനിരീക്ഷ്യ ർഹതാഗതാസ്സ്വരൂപം

എന്നു ഭാഗവതം (പ്ര-സ്ക.) പുണ്യത പുണ്യം. വാനവ...നീളെ നീളെ, ഭഗവാനെ കണ്ടുകൊണ്ടു മരിച്ച യാദവന്മാർ ആ സുകൃതംകൊണ്ടു ദേവന്മാരായിത്തീൎന്നു വിമാനത്തിൽ കയറി ആകാശത്തിൽചെന്നു നിറഞ്ഞു. വീരന്മാർ .. തമ്മിൽ. ഈ വാക്യത്തിനു മുൻവാക്യത്തിലെ വാനവർ എന്ന പദംതന്നെ കർത്താവ്. മരിച്ച യാദവന്മാർ ദേവന്മാരായിട്ട് ഭവിച്ചു ആകാശത്തുനിന്നുകൊണ്ടു താഴത്തു ഭൂമിയിൽ നടക്കുന്ന യുദ്ധം കണ്ടുകൊണ്ടു തമ്മിൽപറഞ്ഞു. സാത്വികനായൊരു...തെന്നല്ലതോ നിർണ്ണയിക്കാം. ദേവന്മാരുടെ വാക്ക്. ഭൂമിയിൽനടക്കുന്ന യാദവന്മാരുടെ യുദ്ധത്തെ ദേവന്മാരുടെ വാക്കിൽ വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. ...നാൽ, വീഴിക്കപ്പെട്ടവർ. ശവങ്ങൾ ...കാകന്മാൎക്കും ദേവന്മാർ അവൎക്കു മൻപു ഉണ്ടായിരുന്നാലും യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചുവീണുകിടക്കുന്നതുമായ ശരീരത്തിന്റെ സ്ഥിതിപറയുന്നു. ഇപ്പോൾ ശരീരം പട്ടിയും കഴുകനും കാക്കയും തിന്നുന്നു എന്നു സാരം. ഗൃദ്ധ്രങ്ങൾ കഴുകുകൾ. നിന്നുടെ...വാക്കിലപ്പോൾ ഖിന്നാങ്ങൾ മുറിഞ്ഞവ. ചെവികൾ മുറിഞ്ഞതുകൊണ്ടാണു ശൂർപ്പണഖയുടെ ഭർത്താവാകുവാൻ യോഗ്യതയുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞതു്.

കുംഭകർണ്ണഃ കപീന്ദ്രേണ
തുല്യാവസ്ഥഃ സ്വസുഃ കൃതഃ

രഘു (സ- 12-) ഈ ആശയത്തെ നമ്മുടെ കവി സ്വന്തം മനോധൎമ്മംകൊണ്ടു പുതുക്കിയിക്കുന്നതായി കാണേണ്ടതാണ്. നക്രവരങ്ങൾ വലിയ മുതലകൾ, ഉഗ്രങ്ങളായുള്ള...ഞായ രണ്ടു ഭയങ്കരങ്ങളായ മുതലകൾ ശവശരീരം 'എനിക്കുവേണം എനിക്കുവേണം' എന്നു വഴക്കടിച്ചുപിടിച്ചുവലിച്ചുനിന്നു. അതുകണ്ടു തരത്തിൽ ഒരു മത്സ്യം അതെടുത്തു തിന്നു. ഇതുണു സമർത്ഥന്മാരുടെ സ്വഭാവം. യാനങ്ങൾ തോറും...നൽവഴിക്കു ഭഗവാനെ കണ്ടുകൊണ്ടു മരിച്ചവരുടെ ഭാഗ്യാവസ്ഥ വർണ്ണിക്കുന്നു. കോമളമാർ സുന്ദരിമാർ. പാടീരം. ചന്ദനം. തോമരം ആയുധവിശേഷം, 'സർവ്വലാതോമരോ സ്ത്രീയാം' എന്നമരം. "തോമരൈരി

ണ്ഡിപാലൈശ്ച" (ദേവീമാഹാത്മ്യം) എന്നു കാണുക. "ഹസ്തക്ഷേപ്യഃ ശൌര്യാത്രോ ദണ്ഡാകാരോഽസ്യ്രുദേടഃ" എന്നു ഭേ-മാ- സാരാത്ഥദീപികാവ്യാഖ്യാനം. പീലിക്കുന്തം എന്നു ഭാഷ. ഭുവിന്നു വന്നുകൂടി. ഭൂമിക്കു ഭാരമായിനിന്ന ജനങ്ങൾ മരിച്ചു ദേവന്മാരായിവന്നു സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ ഭാരംവർദ്ധിപ്പിച്ചു. ഭാവം അഭിപ്രായം. യോഗസ്ഥൻ യോഗവൃത്തിയെ ആശ്രയിച്ചവൻ. പാവകി പാവകനെ സംബന്ധിച്ചതു്. പാവകൻ തീയു്. വാമമായ്... ങ്ങിരുന്നനേരം ഇടത്തെ പാദം വലത്തെ തുടയിലും വലത്തേതു ഇടത്തേതിലും വച്ചു ആൽത്തറയിങ്കൽ ഇരുന്നു. ഈ ഇരിപ്പു വീരാസനമാകുന്നു.

ഏകപാദമഥൈകസ്മിൻ
വിന്യസ്യോരുണി സംസ്ഥിതം
ഇതരസ്മിം സ്തഥാ ചാന്യം
വീരാസനമുദാഹൃതം

എന്നു വീരാസനലക്ഷണം.

ഊരുമൂലോത്താനേ ചരണസ്സവ്യേന്യസ്യോത്തരം കരം
ഉത്താനം കിം ചിദുന്നാമ്യമുഖം വിഷ്ടഭ്യ ചോരസം
നിമീലിതാക്ഷസ്സത്വസ്ഥോദന്തൈർദന്താനസംസ്പൃശൻ
താലുസ്ഥാചല ജിഹ്വശ്ച സംവൃതാസ്യഃ സുനിശ്ചലഃ
സംനിരുദ്ധ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം നാതിനീചോച്ഛ്രിതാസനഃ
ദ്വിഗുണം ത്രിഗുണം വാപി പ്രാണായാമമുപക്രമേൽ
തതോദ്ധ്യേയഃ സ്ഥിതോയോസൌ ഹൃദയേദീപവൽ പ്രഭുഃ
ധാരയേത്തത്രചാത്മാനം ധാരണാം ധാരയൻബുധഃ

(എന്നു യാജ്ഞ-സ്മൃതി.) നോക്കുക. ഏണത്തിന്നാനനം മാനിന്റെ മുഖം. ഓമനക്കാൽ കവിക്കു ഭഗവൽപാദങ്ങളോടുള്ള വാത്സല്യാധിക്യം വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. അല്പമാ...ഞാൻ എനിക്കു അല്പംപ്രിയംചെയ്താലും. അനല്പമായ ഫലം (ശ്രേയസ്സ്) കിട്ടും. വിണ്ണിലും ..നേരെ ഭഗവാന്നു അല്പം പ്രിയംചെയ്തതിന്റെ ഫലമായി കാട്ടാളനു സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിലഭിച്ചു. സൌരഭ്യം നല്ല മണം. ദുർല്ലംഘ്യം ലംഘിക്കുവാൻ പാടില്ലാത്തതു്. വജ്രൻ വജ്രൻ എന്ന യാദവൻ.

യദൂനാം പരിശേഷശ്ച
വജ്രോ രാജാകൃതശ്ചഹ

എന്നു ഭാരതം(മഹാപ്ര-പ)
സുസ്ഥിതൻ ശരീരത്തിനു ഇളക്കംതട്ടാതെ നല്ലപോലെ ഇരിക്കുന്നവൻ. മൂലസ്ഥൻ മൂലാധാരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവൻ. തന്നെ ജീവാത്മാവിനെ. കൂടസ്ഥ...തൻകലാക്കി. മുഖ്യമായ പരമാത്മാവിലാക്കി. ജീവാത്മാവിനെ പരമാത്മാവിൽ ലയിപ്പിച്ചു. പൂർണ്ണ...മാനന്ദം ബ്രഹ്മാനന്ദം. ചെന്നു...ചെവ്വിനോടേ നന്നായിട്ടു ബ്രഹ്മപദത്തെ പ്രാപിച്ചു. മുക്തനായി. ഭസ്മം ഭഗവാന്റെ ശരീരം യോഗാഗ്നിയിൽ ദഹിച്ചുണ്ടായ പുണ്യമായ ഭസ്മം.

ക്ഷീണ......മുണ്ടാകുന്നു ദുർല്ലക്ഷണം. ലക്ഷണം ശുഭലക്ഷണം. തേരോട്ടാ...ധീരരായ് തേജസ്സും ധൈര്യവും ഇല്ലാതെ. സഹോക്തി. ഓടിത്തുടങ്ങിനാർ.. പോലെ. ഭഗവാനെ കാണുന്നതിനുള്ള അത്യാശ വ്യങ്ഗ്യം. ചാതകജാലം വേഴാമ്പൽപക്ഷികളുടെ കൂട്ടം. കണ്ണുനീർ ..ചൊല്ലിനാൻ കണ്ണുനീരുപൊഴിയുന്നതു കണ്ടാൽ പറയാതെതന്നെ ഭഗവാന്റെ വിയോഗവത്തമാനം ഗ്രഹിക്കാം എന്നു ഭാവം. പന്തിരണ്ടാദിത്യ. വന്നുകൂട്ടു കവിയുടെ അസാധാരണവും അപ്രതിഹതവുമായ മനോധർമ്മശക്തിയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതാണു ഈ ഭാഗം. പന്ത്രണ്ടാദിത്യന്മാരുടെയും ഉദയത്തെ കല്പാന്തകാലത്തുള്ള തിരയാട്ടമെത്തു അത്യു കൊട്ടങ്കാററുകൊണ്ടു ദീപികത്തിച്ചു അതിലിട്ടു ചുട്ട ഇരിമ്പുകട്ടകൂടി, കൃഷ്ണന്റെ ചരമവാത്തയറിഞ്ഞ ദേവകിക്കുണ്ടായ ദുഃഖത്തിന്റെ സ്ഥിതിയോക്കുമ്പോൾ തണുത്തതായിട്ടു വരും.

അതുയും ഉഗ്രതയേറിയതാണു ദേവകിയുടെ ദുഃഖം. ശീതളകു...ട്ടു എന്ന പാദം കവിയുടെമനോധർമ്മത്തിനു മകുടം ചാർത്തുന്നു. ശ്രീഹർഷബാണാദികളുടെ കല്പനകളെ ജയിക്കുന്ന ഒരു ഭാഗം. ദേവകിക്കു ഭഗവാനോടുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ ശക്തി കവി നല്ലപോലെ ഭാവനം ചെയ്തു അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സജ്ജിതം തയാറാക്കപ്പെട്ടതു്. പാരാതെ...കൊണ്ടാർ അഗ്നി പ്രവേശം ചെയ്തു് ഭർത്താക്കന്മാരുടെ ലോകത്തെ (സ്വർഗ്ഗത്തെ) പ്രാപിച്ചു.

മൃതേ ഭർത്തരിയാ നാരീ സമാരോഹേദ്ധുതാശനം
എന്നും സാരുന്ധതീസമാചാരാ സ്വർഗ്ഗലോകേ മഹീയതേ
പതിവ്രതാ സമ്പ്രദീപ്തം പ്രവിവേശ ഹുതാശനം
തത്ര ചിത്രാംബരധരം ഭർത്താരം സമപശ്യത
തതഃ സ്വർഗ്ഗം ഗതഃ പക്ഷീ ഭാര്യയാ സഹ സംഗതഃ
കർമ്മണാ പൂജിതസ്തത്ര രേമേ ച സഹ ഭാര്യയാ

എന്നും 'ഭർത്തരി പ്രേതേ ബ്രഹ്മചര്യം തദന്വാരോഹണം വാ' എന്നും നോക്കുക. ഭാവന... പൂണ്ടു ഭർത്താവിനെ ദൃഢമായി വിചാരിച്ചു. മാനുഷഭാവത്തെ മനുഷ്യത്വത്തെ മുന്നമേ...ലെല്ലാം. മുൻപു തന്നെ യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ച യാദവന്മാരോടു ഒന്നിച്ചു സുഖമായി പാർത്തു ഉദക...കർമ്മവും മരിച്ചവരുടെ ഗതിക്കു വേണ്ടിച്ചെയ്യുന്ന ഉദകക്രിയയും. വൈദികരീതിയിൽ വേദവിധി അനുസരിച്ചു് ശേഷിച്ച അഗ്നിപ്രവേശംചെയ്തു് ദിവംഗതകളാകാതെ നിന്നു. യോഷിജ്ജനത്തെ സ്ത്രീകളെ. കർമ്മൽ പോരാളിം ഭാഗത്തെ.. ളെന്നപോലെ രോഗം പിടിച്ചു ബലവീര്യപരാക്രമങ്ങൾ നശിച്ചു അവശനായ സിംഹത്തെ പട്ടികൾ എന്നപോലെ. പൂതല്പ ഉള്ളു് ദ്രവിച്ചുകേടുവന്നതു്. ജീർണ്ണിച്ചതു്. ആസന്നൻ അടുത്തവൻ. എട്ടേടം...ശാമുനിയെ ശരീരത്തിൽ എട്ടിടത്തു വളവോടുകൂടിയ മുനിയെ. അഷ്ടാവക്രമുനിയെ.

വിപ്രാഹ ക്ഷത്രിയാത്മാനോ
സാവജ്ഞേ ... കദാചന
അമൃത്യോ ശ്രീയമാകാംക്ഷേ-
ന്നകഞ്ചിനമ്മണിസ്പൃശേൽ

എന്ന സ്തുതി. അജ്ഞൻ നിത്യാനിത്യവസ്തുവിവേകമില്ലാത്തവൻ. മൂഢൻ. പാനസ...കളിപ്പൂരയെന്നപോലെ കുട്ടികൾ പ്ലാവിലകൊണ്ടു പലതരം പാത്രങ്ങളെയും പശുക്കളെയും മറ്റും ഉണ്ടാക്കി കളിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടില്ലേ. അതിനെ ഭഗവാൻ ചെയ്ത ലീലയാണു യാദവന്മാരെ സൃഷ്ടിച്ചതും വളർത്തിയതും നശിപ്പിച്ചതും. കളികഴിഞ്ഞാൽ കുട്ടികൾ അവരവരുണ്ടാക്കിയ സാധനങ്ങൾ വലിച്ചെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞുപോകുന്നു. അതുപോലെ ഭഗവാൻ യാദവന്മാരെ നശിപ്പിച്ചു സ്വന്തം ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ പ്രാപിച്ചു. പൊട്ടൻ തത്വസ്വഭാവം ശരിയായി ഗ്രഹിക്കാത്തവൻ. ജളൻ. ഭാരത....ചൊൽ ഭഗവൽഗീതോപദേശം സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു. പാനീയരേഖ ജലരേഖ. പൊട്ടുന്നു നശിക്കുന്നതു്. രൂപത്തെ ബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ- ചിന്തിക്ക ഇടവിടാതെ ധ്യാനിക്കുക. ഉജ്ജ്വലൻ പരാക്രമംകൊണ്ടു ശോഭിക്കു... രാജ്യഭരണസാമർത്ഥ്യം ധനം. നിമിത്തങ്ങൾ ദുർന്നിമിത്തങ്ങൾ. അഗ്രജനായുള്ള ... ഭീമനോടായു് ഭാഗവതം ദശമസ്കന്ധം ... അദ്ധ്യായത്തിലെ കഥാവസ്തു ഈ പ്രകൃതത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. മന്നവ പൂ... ...പ്പോൾ മുൻപുസ്മരിച്ച ദുർല്ലക്ഷണങ്ങളെ ഈ പ്രകൃതത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

ദദർശ ഘോരരൂപാണി
നിമിത്താനി കുരൂദ്വഹഃ

എന്ന ഭാഗവതം നോക്കുക- തീർത്ഥങ്ങൾ തീർത്ഥജലങ്ങൾ- കാലുഷ്യം കലക്കം- ഭാലി

ണ്ണും- ഭാവം...[illegible] [illegible] [illegible] (ഇന്നതും) [illegible] [illegible] പറഞ്ഞു. [illegible] ണ്ടാപ്പ്[illegible] [illegible] ധർമ്മപുത്രൻ [illegible]. ദ്രൗ[illegible]...[illegible] കാ[illegible] [illegible] ശോഭിച്ചിരുന്ന ദേവാൻ ഭ[illegible] [illegible] കൂടി ചതിച്ചു ഭൂമിയെ ദുഃഖത്തിൽ മുക്ക.

വഞ്ചിതോഹം മഹാരാജ!
ഹരിന്നാബന്ധുരൂപിണാ
ദേവേനാപഹൃതം തേജോ
ദേവവിസ്മാപനം മഹൽ

എന്നു ഭാഗവതം. ബന്ധു...ജനമെ സംസാരബന്ധം സർവ്വവും ഉപേക്ഷിച്ചു. ഉത്തര...ദിക്ക ഹിമവദ്ഗിരി നിൽക്കുന്ന വടക്കുദിക്ക പൂഞ്ചായലാർ. സുന്ദരി. അംശുകം സൂനക്കും നകലനും സഹോദരന്മാം. ധർമ്മജൻ...നിനക്കുമുള്ളിൽ. പാഞ്ചാലി മുതലായവർ വീഴുന്നതിനു കാരണം പറയുന്നു. വന്മദം. വലിയ അഹങ്കാരം. സാരമേയൻ. പട്ടി. കർണ്ണങ്ങൾ പൊത്തി അനിഷ്ടദ്യോതകം. നിർവ്വിണ്ണൻ നിർവ്വേദത്തോടുകൂടിയവൻ. വിരക്തൻ. ഊർജ്ജ...ല്ലയോ ശ്രേഷ്ഠന്മാരോടു ചേരുന്നതെന്നല്ലയോ. "ഊർജ്ജനഃ പരിഹർത്തവ്യഃ" എന്നു സ്മർത്തവ്യം. സജ്ജനമായുള്ളോർ. സുകൃതം ചെയ്തവർ. ധർമ്മജന്മാർ. ചിത്തവിലോഭനം മനസ്സിനെ ഇളക്കുന്നതു്. ലോലത ഇളക്കം. ആകുല...ഭാവവുമായ് വിഷാദം. വിഷണ്ണത. ധർമ്മൻ യമധർമ്മരാജാവു്.

ധർമ്മാഃ പുണ്യയമന്യായ-
സ്വഭാവാചാരസോമപാഃ

എന്ന അമരം. നിന്ദ്യ...മായി. നികൃഷ്ടമായ പട്ടിയുടെ രൂപമെടുത്തു കാല്ലൊടി...താനുമ[illegible] [illegible] സ്വർഗ്ഗത്തിൽ [illegible] [illegible] ദിവ്യ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ദ്ര[illegible] [illegible] പലതി. വഴി. കണ്ണ[illegible]...[illegible] [illegible] ദിവ്യ[illegible] [illegible] [illegible] ധർമ്മപുത്രന്റെ കണ്ണിനു ജന്മസാഫല്യം [illegible] ച്ചതു്. കാണേണ്ട...താനും കാണാതെയിരിക്കയാണു നല്ലതു്. നിർബന്ധമുണ്ടെങ്കിൽ കാണുകയും ചെയ്യാം. നാരകദേശം. നരകം. പാപികൾ പലതരം കഷ്ടതകൾ അനുഭവിച്ചു കിടക്കുന്ന സ്ഥലം. പൂതർ പരിശുദ്ധന്മാർ. പുണ്യം ചെയ്തവർ. ചിത്രഗുപ്തൻ ജനങ്ങളുടെ പുണ്യപാപങ്ങൾ കണക്കെഴുതി വയ്ക്കുന്നവൻ. കാലന്റെ കണക്കെഴുത്തുകാരൻ. ഇതു പുണ്യവാന്മാരായ എന്റെ സോദരന്മാർ നരകത്തിൽകിടന്നു കഷ്ടപ്പെടുന്നതു്. യാതന...ഞാനും ഞാനും അനുജന്മാരോടു കൂടി നരകത്തിൽ കിടന്നു കഷ്ടതയനുഭവിച്ചുകൊള്ളാം. വിസ്മിതൻ മുൻപുകണ്ട നരകം കാണാതെയായതു കൊണ്ടു വിസ്മയത്തോടു കൂടിയവൻ. ദ്രൗണിയെപ്പണ്ടു...നല്ലാ. ദ്രോണരോടു യുദ്ധംചെയ്തു കൊണ്ടിരുന്നകാലത്തു അശ്വത്ഥാമാവുമരിച്ചെന്നു അങ്ങു കളവുപറഞ്ഞില്ലേ. ദ്രൗണി ദ്രോണാചാര്യന്റെ മകൻ. അശ്വത്ഥാമാവു്.

വിശ്വരക്ഷാർത്ഥമായന്തരക്ഷാർത്ഥമോ-
അശ്വത്ഥാമാ ഹതനെന്നൊന്നു ചൊല്ലണം
മണ്ണുകൊണ്ടപ്പോളൊരു ഗജം നിർമ്മിച്ചു
മന്നവനശ്വത്ഥാമാവെന്നു പേരിട്ടാൻ
വിശ്വനാഥൻ നിയോഗത്താലതുനേരം-
അശ്വത്ഥാമാ ഹതനായതെന്നിങ്ങനെ
ചൊല്ലി യുധിഷ്ഠിരനാചാര്യനന്നേരം

എന്നു ഭാരതം (കിളി) സ്വർഗ്ഗം സ്വർഗ്ഗംഗ. മർത്ത്യനെ...ഭാവാന മനുഷ്യത്വം നീങ്ങുന്നതിനു. കല്പകശാഖികൾ പാരിജാതം

ദി [illegible]. [illegible] ചാരത്തു... [illegible] ശീൽ [illegible] അ [illegible] ഇരുപത്തേഴു [illegible] ദേവന്മാർ [illegible]. അവർ [illegible]. വിണ്ണ വ...ലക്ഷ്മി സ്വർഗ്ഗത്തിലെ ഐശ്വര്യ ദേവ ത. വന്ദികളെല്ലാരും...നിന്നീടിനാർ വന്ദിക ളും സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിക്കൈവന്ന ദേവതപം സം ഭവിച്ച പാണ്ഡവന്മാരുടെ ദിവ്യങ്ങളായ ഭാ ഗ്യങ്ങളെ വർണ്ണിക്കുന്നു. മാഗധന്മാർ സ്തുതി പാഠകന്മാർ. തെണ്ടുവാൻ ധർമ്മപുത്രക്ക് വേ ണ്ടുന്ന വസ്തുക്കൾ കൊണ്ടുവരുവാൻ. മാർദ്ദവം ...വാദ്യങ്ങൾ മൃദംഗം തുംബുരു മുതലായവ. മാർഗ്ഗം ഗാനം, മാർഗ്ഗം എന്നും ദേശി എന്നും രണ്ടുവിധം. സംസ്കൃതത്തെ ആശ്രയിച്ചുള്ളതു മാർഗ്ഗം. പ്രാകൃതത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നതു ദേശി. “ഗാനം ദ്വിധാ. മാർഗ്ഗോ ദേശീചേ തി. തത്ര പ്രാകൃതാവലംബിഗാനം ദേശീ. സം സ്കൃതാവലംബീതു ഗാനം മാർഗ്ഗഃ” എന്നു വാല്മീകി രാമായണത്തിന്റെ തിലകം വ്യാ ഖ്യാനം നോക്കുക. “അഗായതാം മാർഗ്ഗവി ധാന സമ്പദാ” എന്നു വാ-രാമായണം. (പ്ര ഥ. കാ. സ. 4.)

നിർജ്ജരമാനിനിമാർ ദേവസ്ത്രീകൾ. ഗം ഗയെ ചൂടുന്ന മംഗലൻ ശ്രീ പരമേശ്വരൻ. കിഴിഞ്ഞതു് താഴ്ന്നതു്. വിത്രസ്തൻ ഭയപ്പെ ട്ടവൻ. ദ്രാക്ഷ മുന്തിരിങ്ങ. മാക്ഷിക തേൻ. “ സ്വാദീയസി മാക്ഷിക മാക്ഷിപദോചഃ ” (നൈഷ-ചരി.) ദീപ്തർ ശോഭയോടുകൂടിയവർ. സാദ്ധ്വീ നല്ലതു്. മനോഹരം. മാദ്ധ്വി തേൻ. പൂഗങ്ങൾ സമൂഹങ്ങൾ.

അച്യുതൻ തന്നുടെ...മെങ്ങും നടക്കേണ്ട മേ. വിനീതനായ കവി തന്റെ കാര്യം ഇങ്ങ ക്കാര്യമല്ലെങ്കിലും [illegible] ൽ [illegible]. [illegible] ...[illegible] ദിക്കുമ്പോഴും [illegible] ന്നം വരുത്തേണ്ടില്ല. [illegible] ദിക്കേണ്ടതില്ല [illegible] ള്ളു. ഇക്കാര്യം [illegible] ണ്ടു്. വന്ധ്യർ യോഗ്യന്മാർ. ശിഷ്ടന്മാർ. വാണിഭം കച്ചവടം. വൈശ്യൻ വൈശ്യജാതിക്കാരൻ. കച്ചവടം തൊഴിലായിരിക്കുന്നവൻ.

കുസീദ കൃഷിവാണിജ്യം
പാശുപാല്യം വിശഃ [illegible]

എന്നു സ്മൃതി. ശോധിച്ചു വഴി ശോധിച്ചു. ന്യൂനൻ പഠിപ്പുകുറഞ്ഞവൻ— പഠിപ്പു ഉണ്ടാ യിരിക്കേണ്ട യോഗ്യതയില്ലാത്തവൻ— നൃ ണാ യുള്ള...നടക്കേണമേ എന്റെ സ്തുതിയും പ്രാർത്ഥന യും. ആനന്ദഗാഥ...ഇണ്ടപ്പുന്നിനായ് ഫല ശ്രുതി.

അത്ഭുതമല്ല...മദൈവമേഞാൻ കവി ചര മശേഷം തനിക്കുണ്ടാകുന്ന ഭാഗ്യാവസ്ഥയെ പ്രതിപാദിക്കുന്നു. വൃത്താരിലോകം ഇന്ദ്രന്റെ ലോകം-സ്വർഗ്ഗം. മാധവൻതന്നുടെഗാഥ കൃ ഷ്ണഗാഥ. കൃഷ്ണപ്പാട്ട്. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ...മാ യാൽ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ ദിവ്യസുഖമനുഭവിച്ചു വള രെക്കാലം പാർത്തു പിന്നെ അവിടംവിട്ടുപോ കുന്നതിനു സമയംവന്നാൽ

തേതംഭുക്ത്വാ സ്വർഗ്ഗലോകം വിശാലം
ക്ഷീണേ പുണ്യേ മർത്ത്യലോകം വിശന്തി

എന്നു ഭ- ഗീത. (അ. 9) മൂലോകനായകൻ മൂന്നുലോകങ്ങളുടെയും നാ ഥൻ- വിഷ്ണു. പാലാഴിതന്നിൽ പാലാഴിയി ലെ വൈകുണ്ഠത്തിൽ. അമ്പോടെ വിഷ്ണു പ്രാ ഞ്ജലി തൊഴുതുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്നവൻ. പാരിജ

...ണ്ടെന്നപോലെ ഉപമ. ബ്രഹ്മാവു വാമനഭഗവാന്റെ പാദങ്ങളെ എന്നപോലെ. ഈ ഉപമ മുൻപു (രാജസൂയം) ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതാകുന്നു. ഗാഥയിൽ...ളൊന്നൊന്നേ ഭഗവാന്റെ പാദങ്ങളിൽ ഉള്ളതായി ഗാഥയിൽ പറഞ്ഞിരിക്കുന്ന ഓരോ രേഖയേയും. മഹാപുരുഷന്മാരുടെ പാദങ്ങളിൽ പങ്കജാദിരേഖകളുണ്ടായിരിക്കും.

പങ്കജധ്വജ കുലിശാങ്കുശാങ്കിതങ്ങളായ്
ഭംഗിതേടീടും പദപാദങ്ങളതുനേരം

എന്ന അദ്ധ്യാത്മരാമായണം (കിളി. അര-കാ-)

നിർവ്വിഘ്നമായി ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചു പൂരിപ്പിച്ചുകവി ഒടുവിൽ ഭക്തിയോടുകൂടി ഭഗവാനെ സ്തുതിക്കുന്നു. മറപൊരുൾ വേദങ്ങളുടെ സാരം. മഗധനൃപമദം ജരാസന്ധന്റെ അഹങ്കാരം. മനസിജസൂനു കാമദേവന്റെ മകൻ. അനിരുദ്ധൻ. മലയജവാസിതം ചന്ദനത്തിന്റെ സൗരഭ്യത്തോടുകൂടിയതു്. മകുട... മസ്തകനേ ശിരസ്സിൽ മകുടം ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനേ! മമതവെടിഞ്ഞവർ എന്റെ എന്ന വിചാരം ഇല്ലാത്തവർ. ജ്ഞാനികൾ. മഞ്ചഗകംസനു മഞ്ചത്തിൽ കയറിയിരുന്ന കംസനു. മധുകര...മാലികനേ വണ്ടുകൾവന്നു അലങ്കാരമായിട്ടിരിക്കുന്ന മാലകളോടുകൂടിയവനേ. മഖരസികാവലി മഖരസികന്മാരുടെ ആവലി. മഖരസികന്മാർ ദേവന്മാർ. ഈ അവസാനത്തെ സ്തോത്രത്തിൽ ഭഗവാന്റെ നളകൂബരമണിഗ്രീവമോക്ഷാദികളും മുഖ്യങ്ങളും ആയ ബാലലീലകളെ സ്മരിച്ചിരിക്കുന്നു.

44268 ശുഭം.

ശുദ്ധിപത്രം.

കൃഷ്ണഗാഥാപ്രവേശിക.

പുറം.	വരി.	അബദ്ധം.	സുബദ്ധം.
15	2	തിരുള്ള	തിരു
ടി	13	ശാഖി	ശഖിനി
16	31	കറച്ചി	കറിച്ചു്
18	27	പഞ്ചാന	പഞ്ചാനന
ടി	35	ത്രയ	ത്ര
19	14	ഭാര	ഭാരത
20	16	അപ്പ	അപ്ഫ
24	ടി	ത്യജിതാം	ന്ത്യജിതാം
27	3	ടേയും	ണ്ടേയും
ടി	36	ക്ഷരദ്രുത	ക്ഷുദ്രതര
28	17	പൊട്ടി	പൊട്ട
34	9	സിന്ധി	സന്ധി
39	34	കളുറയ	കളുറയി
40	26	സോല്ലു	രസോല്ലു
42	31	കന്തിയപ്പോറം	കന്തികണക്കെയപ്പോറം
44	33	സംക്ഷി	സംഹി
46	17	പകുത്തും	പകുത്തു്
47	12	രെന്തി	നെന്തി
ടി	32	ഭിദ്യേ	ഭിതിദ്യേ
ടി	ടി	സമേഘ	സമേഘ ച
48	13	അതു	അവ
53	23	കൊണ്ടു	കൊണ്ടങ്ങു
54	23	പ്പെടാൻ	പ്പെട്ടാൻ
ടി	26	വിളങ്ങിനാ	വിളങ്ങിന
ടി	35	നന്മേൽ	തന്മേൽ
55	4	അനന	ആനന
ടി	12	വല്ലപി	വല്ലവി
56	31	അംതി	അതി
68	7	വ്യക്ത	(ഏകാ) വ്യക്ത
78	13	താംശ	താംശി
83	31	അക്ഷേ	ആക്ഷേ
87	14	ആന്ദ	ആനന്ദ
99	29	വഴുന്നു	വാഴുന്നു
121	26	മുറിപ്പി	മുറപ്പി
123	27	ജ്ഞതി	ജ്ഞത

126	6	ഏദയ	ഏദയാ
132	22	വാഖ്ശിത	വഖ്ശിത
133	8	ക്ഷണ	ക്ഷേണ
140	9	സർഭർഭ	സന്ദർഭ
147	26	രസോല്ലക്ഷ	രസോല്ലർഷത്തോട
172	32	നിന്നിട്ടുവാൻ	നിന്നിട്ടുവൻ
176	34	നിന്നാൻ	നിന്നാൾ
177	18	പാരു	വാരു
179	4	പൊമ	പൊന്മ
180	35	പാരു	വാരു
181	6	ജഗാമഃ	ജഗാമ

ക്യഷ്ണഗാഥ.

പുറം	പങ്ക്തി	വരി	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
1	1	25	മണ്ടിന്നു	മുണ്ടിന്നു
2	2	9	ണ്ടൊമ്മ	ണ്ടൊർച്ച
3	1	22	യ്യാണ	യ നണ
7	1	28	നിപാ	നാപാ
11	2	5	മോത്ത	മോ ത്ത
ടി	ടി	36	നമക്കൊപ്പി	ക്കൊപ്പി
12	2	29	യെന്തി	യെന്നി
14	ടി	23	വാങ്ങ്	വാങ്ങ്ഗി
17	1	31	അംശന	അംഗന
ടി	ടി	ടി	ണനുഖം	ന്നനുഖം
19	1	4	ചോരും	പൊരും
21	2	23	ക ഞ്ഞുന	കൺമുന
ടി	ടി	24	കഞ്ഞു ന	കൺമുന
22	1	23	പിരണ്ടു	വിരണ്ടു
23	2	17	ന്നോന്ന	ന്നോന്ന
25	1	11	അനന്ദം	ആനനം
ടി	2	21	മുണ്ടേതിന്നം	മുണ്ടേതാന്നം
ടി	ടി	25	വച്ചാൽ	വച്ചാൻ
26	1	36	വാരിച്ചു	വാദിച്ചു
27	1	10	പൂഴിച്ചേ	പൂഴിച്ചേം
31	1	20	ലുണ്ടാ	ലുണ്ടോ
33	1	27	ലല്ലയോ	ലല്ലല്ലാ
41	1	8	നഞ്ഞു	നണ്ടു
42	1	9	മെല്ലേ	മെല്ലാ
ടി	ടി	33	ചൊല്ലു	ചെല്ലു
ടി	ടി	36	വന്നിന	വന്നാന

42	2	20	മകററ	മിയററ
ടി	ടി	25	രാരേയു	രാരേലു
ടി	ടി	32	ദുഃനിമിത്ത	ദുർന്നിമിത്ത
44	1	14	വന്ദനം	വർണ്ണനം
45	2	9	ക്കഴയു	ക്കഴലു
ടി	2	22	പച്ഛി	പഛി
47	2	18	മംറമ്പാലെ	മാറപോലെ
51	1	13	കോവല	കേവല
ടി	2	24	വപ്പാൻ	വച്ചാൻ
ടി	ടി	28	യർപ്പെണ്ടു	യർപ്പെണ്ടുഃമ
52	2	5	ഛാടി	ഛാട്ടി
ടി	ടി	21	താമൊഴി	ത്തുമൊഴി
54	1	7	യിണ്ടിനെ	യിങ്ങിനെ
54	1	15	ക്ഷേതന്മാ	ക്ഷേതമാർരാ
ടി	2	25	നന്ദ	നന്ദന
55	1	25	നായിന്മാർ	നാക്കിനാർ
ടി	2	6	പോലു	പോയു
ടി	ടി	33	ക്ഷീണ	ക്ഷീണാ
56	2	3	കഞ്ജ	കണ്ടു
57	1	26	പോക്കുവൻ	പോക്കുവാൻ
58	1	17	നൽക	നൽകട
59	1	2	തേൻ	നേർ
ടി	2	15	സംഭവി	സംഭാവി
60	1	13	പിരിശ	വാരിശ്
ടി	1	25	മെല്ലെ മെല്ലെ	മെല്ലെമെല്ലെല്ലാരോടും
ടി	2	13	വിട്ടിന്നു	വിട്ടിന്നു
61	2	31	നിന്നാർ	നിന്നാൻ
62	1	19	രണ്ടു	രണ്ടും
65	1	10	പൃക്ഷ	ലൃക്ഷ
66	1	12	മുപന്നൊ	മുവന്നൊ
67	1	14	കിഛി	കംഛി
ടി	ടി	33	പുലമ്പില്ല	പുലമ്പില
68	2	അഞ്ചാമത്തെ വരികഴിഞ്ഞു് "ചാഞ്ഞേൽനെട്ടതായ കല്ലുകൊണ്ടേ" എന്നു ചേർക്കണം		
ടി	ടി	24	ളെല്ലാർക്കും	ളെല്ലാരും
69	2	14	തുടങ്ങിനാൻ	തുടങ്ങിനാൽ
ടി	ടി	16	,,	,,
70	1	31	യണ്ടിണ	വണ്ടിണ്ട
ടി	2	7	വിത്തുവിത്തു	ചിത്തുചിത്തു
73	ടി	13	ചേലകന്നം	ചേല്ക്കണ്ണം

73	2	14	തന്നൊ	തന്നെ നി
ടി	ടി	25	പ്പിടി	പ്പടി
75	1	35	അത്തക്കേ	അത്തിക്കേ
ടി	2	20	ന്നിണങ്ങിതേ	ന്നിണങ്ങിനേ
77	1	2	തിണ്ണമേ	തിണ്ണം മ
ടി	2	33	നിന്നോർത്തു	നിന്നോർത്താത്തു
78	2	22	മാനസ മനസ	മാനസ
ടി	ടി	34	നാംനല്ല	ഞന്നല്ല
79	2	12	പാണി	വാണി
80	2	6	മംകി	മാങ്കി
ടി	ടി	19	ചേലക	ചേൽക്ക
81	2	32	മെന്ന	മെന്ത
83	1	10	സാതപിച്ച	സാത്മിച്ച
84	1	20	പാരാതെ	വാരാതെ
90	1	9	മുഴങ്ങി	മുടങ്ങി
92	2	32	ഖിന്ത	കിന്ന
93	1	17	ഇനിക്കേ	ഇനിക്കോ
,,	2	24	ഒത്രതംകംപൂ	ആതങ്കമു
95	1	11	നാമൻപിൽ	നാമവാൻ
ടി	ടി	23	കണ്ടാൽ	കണ്ടാൻ
97	1	11	മാറിചെമാവ	മാവതന്മാറിലെ
ടി	ടി	28	ഭ്രുത	ഭൂത
98	1	3	നാമായ്	നായ്
99	2	8	മതി	മിതി
ടി	ടി	24	നേമേ	നേരേ
101	1	10	വലാകങ്ങൾ	വലാകകൾ
105	2	26	പോന്നാൽ	പോന്നാൻ
106	1	10	ദേവൻ	ദേവർ
ടി	ടി	37	മാവന്ന	മാപന്ന
107	1	8	കാണാ	കാൺമാ
ടി	2	29	നിന്നാൻ	നിന്നാർ
112	1	7	മുങ്ങിട്ടവാൻ	മുങ്ങിട്ടവൻ
ടി	ടി	12	പോയാൽ	പോയാൻ
ടി	ടി	16	ല്യടേ	വ്യടേ
116	2	31	മാററിലേ	മാറിലേ
117	2	4	തന്മൃഖ	നന്മുഖ
121	1	12	പോയാൽ	പോയാൻ

രണ്ടാംഭാഗം.

136	2	7	വാദം	വാതം
138	2	23	മുങ്ങിന	മുങ്ങിനി
146	2	13	ബാല	ബാലക
147	2	15	ബാലകനാം	ബാലികയും
ടി	ടി	27	പ്പൂണ്ടു	പണ്ടു
149	1	3	പറഞ്ഞിട്ട	പറിഞ്ഞിട്ട
ടി	2	18	പാരിച്ചു	വാതിച്ചു
152	1	20	പാവി	പാപി
156	1	24	ചൊല്ലിനാൻ	ചൊല്ലിനാൽ
161	1	7	ലഭിപ്പു	ലഭിച്ചു
ടി	2	28	ചൊന്നാൻ	ചെന്നാൻ
165	1	30	തന്നെ	തന്നാൽ
ടി	ടി	35	പാപ	പാവ
166	1	33	ത്തപ്പു	ടപ്പു
168	1	28	വാണി	പാണി
169	1	32	തന്നില	തന്നെയ
171	1	10	പാറാതെ	ഖറാതെ
175	1	18	സ്ഥിത	സ്ഫിത
ടി	ടി	22	വിരൻത	വിരൻതം
176	2	18	പ്പാരണ	ത്തരണ
177	1	16	പാവ	വാമ
178	2	6	കക്കടൻ	കക്കടം
179	1	17	പാത്ര	വാത്ര
180	2	12	ത്തിലായേ	ലല്ലയോ
181	1	6	വിത	പിത
ടി	2	14	കോരാതെ	യോരാതെ
182	1	21	നല്പത	നല്പന
ടി	2	19	യജ്ഞന	യജ്ഞെ
192	1	12	നിന്നങ്ങു	നിങ്ങങ്ങു
ടി	2	10	ലെന്നി	ലെന്തി
ടി	ടി	12	എന്ന	എന്ത
ടി	ടി	13	ചൊന്ന	ചെന്ന
193	1	27	നിന്നീടിനാൻ	നിന്നീട്ടിനാൽ
ടി	2	21	യെന്തി	യെന്നി
197	1	24	* * *	
211	2	7	വോളു	പോളു
217	1	19	വന്നന	വന്നല

218	1	1	മദ	മറ
ടി	ടി	18	യങ്ങളിടേണം	യങ്ങളേണം
ടി	ടി	23	ശതക	ശക
222	26	2	കമലാ	കമഠാ
ടി	ടി	35	ഉദകം	ഉദാം
223	2	9	പോകുന്ന	പോക്കുന്ന
226	2	15	രായാ	രായാരാ
234	2	16	ശീത	ശീതി
ടി	ടി	21	വേണക	വേണക്ക

പാഠാന്തരം.

പുറം	എണ്ണം	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
2	1	വളർത്തുന്ന	ത്തിക്കുന്ന
13	5	ച്ചിടിന	ച്ചിടിന
24	ടി	ലഴി	യഴി
26	3	ചേർത്തതിനെന്നുകള	ചോർത്തം തിനെന്നുട
47	1	കണ്ടാനിയ	കണ്ടാനായ
57	3	നിർന്ധര	നിർത്ധര
72	1	വൈരിയും	വൈരിയാം
82	2	ചൊല്ലിനാൻ	ചൊല്ലിനാർ
108	4	നില്ലതോ	നില്ലനാ
109	2	ഗോരമ്പ	ഗോരസ
119	2	മംഗലനാകുവാൻ	മംഗലമാക്കുവാൻ
124	4	ഭിക്ഷി	ഭാക്ഷി
138	2	പിരി	വിരി
162	2	മദ്ധ്യ	മദ്യ
196	1	പാംലി	വലി

ഗാഥാപ്രകാശകം.

പുറം	പംങ്ക്തി	വരി	അബന്ധം	സുബന്ധം
242	2	2	മർത്ത്യാനാംച	മർത്ത്യാനാം
244	1	21	ന്തുൻ	69
245	1	28	ഭികഃ	ഭികഃ
ടി	2	3	അശരി	അശരിരി
247	1	8	വശാ	വിശാ
ടി	2	6	സ്മണ	സ്മരണ
249	2	23	ഉഷ്ണം	ഉഷ്ണം
280	2	18	കണ്ണുന	കണ്ണുനി

281	1	3	ജാമംസി	ജാംസി
287	1	2	ഗന്തൻ	ഗന്ധൻ
289	1	1	ന്തിരികേ	ന്തികേ
291	2	19	ന്ത്യാംഷ്ട	ന്ത്യാഷ്ട
ടി	ടി	20	ഷ്ഫടത്രി	ഷ്ഷട്ത്രി
292	1	15	കലർന്നുള്ളം	കലന്നുള്ളം
293	1	10	താപം	തപം
296	2	21	കതാ	കതാം
300	1	22	സുഭംഗ	സുഭാ
ടി	2	36	നിസ്സം	നിസ്സാരം
308	2	ടി	നിന്നിവടഞെ	അവിടെനിന്നു
311	2	7	ധർമ്മാവാത്മായ	ധർമ്മാത്മാവായ
313	1	15	ചച	ച
314	1	18	വ്യഘം	വ്യഘ്രീം
315	2	25	കടറം	കംടറം
317	2	10	കാഞ്ചിന	കാഞ്ചിനായ
321	1	27	സപ്രമേ	സപ്തമേ
322	1	14	യംതെ	യാതേ
325	2	6	ഖുരമ	ഖുര
327	1	1	കർപ്പിൽ	കർപ്പിത
328	1	28	മിക	മിണ്ടുക
331	1	6	മേധ	മേധാ
ടി	2	9	സുത	സുതാ
332	2	15	രഘു	രഘുർ
333	2	7	ഭവ	ഭവി
334	1	4	ജവേ	ജുവേ
336	1	12	നക്ഷത്രംഭസാം	നക്ഷത്രം
ടി	ടി	13	രുധിരാം	രുധിരംഭസാം
ടി	2	22	ജുമ്പൻ	ജുസൻ
337	ടി	9	തമ	തന്മ
ടി	ടി	16	ന്തതി	ന്തിതി
338	1	15	ഉക്ഷേ	ഉക്ഷേപി
339	2	13	ഗുണ	ഗുണം
340	1	19	ജക്ഷാ	ജൂക്ഷാ
ടി	ടി	23	രുഢ	രൂഢാ
ടി	ടി	ടി	നോപി	നോമി
341	1	28	കണ്ടുതെ	കണ്ണതെ
344	2	17	ധമ	ധമ

346	1	9	രാജ്ഞു	രാജത
ടി	2	32	മുഖം	ന്മുഖം
347	2	6	മർജ്ജന	മർജ്ജുന
ടി	ടി	'എന്നും' എന്ന പദം 13-17-19 എന്നീ വരികളിൽ ഓരോന്നിന്റേയും കീഴെ ചേർക്കണം.		
348	1	8	നാരദം	നാരദാദി
ടി	2	24	ആദിത്യസ്തു	ആദിത്യസ്തുതി
350	1	19	തൻ	തൽ
ടി	ടി	25	ഭിഷു	ഭിക്ഷ്

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ കൃതികൾ.

1.	ഉത്തരഭാരതം (മഹാകാവ്യം)	10	0	0
2.	രാഘവാഭ്യുദയം ,,	2	4	0
3.	രഘുവീരവിജയം ,,	1	2	0
4.	ദ്രൗണിപ്രഭാവംകാവ്യം	0	12	0
5.	അന്യോക്തിമുക്താലത	0	12	0
6.	ചെല്ലൂർനാഥോദയം (സവ്യാഖ്യാനം)	1	2	0
7.	ശുകസന്ദേശംഭാഷ (സവ്യാഖ്യാനം)	3	0	0
8.	ജഗദ്ഗുരുശ്രീശങ്കരാചാര്യർ	1	8	0
9.	ശ്രീകാളിദാസർ	1	8	0
10.	ക്ഷേമേന്ദ്രൻ	1	2	0
11.	സാഹിത്യമഞ്ജുഷിക ഭാഗം 1.	2	10	0
12.	,, ,, 2.	2	4	0
13.	,, ,, 3.	2	8	0
14.	സാഹിത്യഹൃദയം	1	8	0
15.	സാഹിതീസർവ്വസ്വം	5	0	0
16.	മേല്പുത്തൂർ നാരായണഭട്ടതിരി	0	12	0
17.	മഹാകവി ടി	2	8	0
18.	കരുണാലഹരി (വ്യാഖ്യാനം)	10	2	0
19	മഹാഭാരതപ്രവേശിക	5	0	0
20.	ശ്രീവാല്മീകി	2	8	0
21.	കേരളീയസംസ്കൃതസാഹിത്യചരിത്രം ഭാഗം 1.	4	8	0
22.	,, 2.	7	8	0
23.	,, 3.	8	0	0
24.	ശൈലീപ്രദീപം	6	0	0
25.	മഹച്ചരമം	0	12	0
26.	കൃഷ്ണഗാഥ (അവതാരിക ശുദ്ധപാഠം വ്യാഖ്യാനം എന്നിവയോടുകൂടിയതു്)	7	8	0
27.	സാഹിത്യകൗസ്തുഭം	4	0	0
28.	നാരായണീയംവ്യാഖ്യാനം	10	0	0
29.	വിദുരവാക്യം (വ്യാഖ്യാനം)	1	0	0
30.	സനത്സുജാതീയം (വ്യാഖ്യാനം)	0	12	0
31.	മഹാകവി ഉള്ളൂർ	5	0	0

അപേക്ഷിക്കേണ്ടും മേൽവിലാസം

1. **മംഗളോദയം മുദ്രാലയം തൃശ്ശൂർ**
2. **എൻ. ബി. എസ്. ബുക്കസ്റ്റാൾ—കോട്ടയം**
3. **കമലാലയം ബുക്കുഡിപ്പോ, പുത്തൻചന്തതിരുവനന്തപുരം.**

(T. C. State)